
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
12 C
37

A,

Domus Professae romanae Soc. Jesu.

A

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS TERTIA.

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris ſcilicet, & exterioris, & ad iuriſdictionis explicationem exigenda continet.

AVCTORE AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. LVSITANO, & Inſignis Eccleſiæ Vimaranẽ Theſaurario Maiore.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

ROMAE, Ex Typographia Cameræ Apoſtolicæ. M.DCXXIII.

AVGVSTINI BARBOSAE
I. V. D. LVSITANI,
Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij Maioris

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI
PARS TERTIA.

In qua quicquid quoad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumq; Conseruatores pertinet, methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 *SVMMVS Pontifex Petri successor ex ordinatione diuina Principatū, & iurisdictionem solus habet, illāq; immediatè in vniuersa Ecclesia.*

2 *Summus Pōtifex plures potuit sibi reseruare casus.*

3 *Pallium Archiepiscopis concedere ipsius est Summi Pont.*

4 *Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur.*

5 *Ecclesiam in Cathedralē solus Papa erigit, ac alia ratione mutat.*

6 *Cathedrali Ecclesiæ sine speciali Summi Pontificis mādato nullus potest Pastorem dare, &c.*

7 *Cathedralis Ecclesiæ administrationē nemo potest dare nisi Papa.*

8 *Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa.*

9 *Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat.*

10 *Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit.*

11 *Episcopos è gradu dignitatis deijcit, & deponit, ac restituit.*

12 *Episcoporū admittit renūtiationes.*

13 *Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit.*

14 *Eximere à se, & à Romana Curia an possit Summus Pontifex?*

15 Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt solius est Summi Pont.

16 Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare ipsius est Summi Pont.

17 Ordines duos sacros alicui vno, eodemq; die, vel duobus continenter diebus dare est Sũmi Põt. & n. 18.

19 Ordines, vt quis accipiat ab Episcopo alieno solus Papa concedit.

20 Ordines vt Episcopus conferre possit in die sua consecrationis solius est Summi Pont. concedere.

21 Excõmunicationis maioris vinculo obstrictus sacros Ordines suscipiẽs indulgentia solum Summi Pont. munere, & officio suo fungi potest.

22 Ordinatum à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest.

23 Renuntiationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere.

24 Pensiones annuas in beneficijs constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont.

25 Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet.

26 Beneficiarius perpetuò absens ab Ecclesia iusta de causa potest Sũmi Pont. concessione fructus beneficij percipere.

27 Beneficia in Curia Romana vacantia Papa solus confert.

28 Beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni eidemq; clerico conferre solus Papa potest.

29 Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque Indulgentia Romani Pont. habere potest.

30 Beneficium primum incompatibile, ita vacat adepta prioris possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, aliàs vtrumque vacat per Romanum Pont. conferendum.

31 Causæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur.

32 Canones generales condere solius est Papæ.

33 Legem condendi potestas soli Principi competit.

34 Concilium generale confirmare, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Summi Pont.

35 Dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus Papa interpretatur.

36 Contractibus quod defuit solus Sũmus Pont. supplet.

37 Iusiurandum in rebus, & personis, alicuius momenti solus relaxat, commutat, & interpretatur.

38 Restituit solus eos, qui solemni ritu sunt è clericorum gradu deiecti.

39 Remittit pœnas ob simoniã in Ordine, vel beneficio contractam.

40 Natalibus legitimis aliquos restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt.

41 Testamentorum pias voluntates solus ipse commutat.

42 Interdici nõ potest Ciuitas à sacris ob debitũ pecuniariũ domini, vel officialium, vel priuatarũ personarũ sine speciali Papæ consensu.

43 Canonizare Sanctos solus ipse potest.

44 Priuilegium solus potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur.

45 Priuilegium Regi, & Principi solus concedit, vt beneficia in Ecclesiis suæ ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant.

46 Plenissimas peccatorum condonationes solus Papa concedit.

47 Religiosorum nouos Ordines solus

AVGVSTINI BARBOSAE I. V. D. LVSITANI,

Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij Maioris

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

SVMMARIVM.

1 *VMMVS Pontifex Petri successor ex ordinatione diuina Principatum, & iurisdictionem solus habet, illamq; immediate in vniuersa Ecclesia.*

2 *Summus Pontifex plures potuit sibi reseruare casus.*

3 *Pallium Archiepiscopis concedere ipsius est Summi Pont.*

4 *Pallium cur à B. Petri corpore accipiendum dicatur.*

5 *Ecclesiam in Cathedralem solus erigit, & constituit, & eam coniungit ac alia ratione mutat.*

6 *Cathedrali Ecclesiæ sine speciali Sũmi Pontificis mandato nullus potest Pastorem dare, &c.*

7 *Cathedralis Ecclesia administrationẽ nemo potest dare nisi Papa.*

8 *Episcopo adiutorem nemo dat nisi Papa.*

9 *Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat.*

10 *Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit.*

11 *Episcopos è gradu dignitatis deijcit, & deponit, ac restituit.*

12 *Episcoporum admittit renuntiationes.*

13 *Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit.*

14 *Eximere à se, & à Romana Curia an possit Summus Pontifex?*

15 *Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt solius est Summi Pont.*

16 *Ordines ecclesiasticos extra tempora à iure cõstituta dare ipsius est Sũmi Pont.*

A *Ordi-*

approbat.
48 *Professionem religionis potest irritam facere certa formula minime seruata.*
49 *Solus concedit, vt Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam ad Ordines promoueri queant.*
50 *Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandū, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali Papæ licentia.*
51 *Monasterijs, & Ecclesiis Religionum solus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione soluēdi procurationes Legatis Apostol. & iura Episcopalia.*
52 *Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, sine licētia Papæ.*
53 *Nullus potest agere in iudicio nomine Ecclesiæ Romanæ super bonis quæ Fratribus Franciscanis relinquūtur sine speciali Romano Pont. mandato.*
54 *Campanas plures non possunt habere Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu.*
55 *Bulla in Cœna Domini cur ita dicta.*
56 *Auctores referuntur, qui super Bullam in Cœna Domini commentarios ediderunt.*
57 *Bulla in Cœna Domini refertur.*
58 *Hæretici cuiuscunq; sectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici.*
59 *Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumq; fautores excõmunicantur.*
60 *Piratæ, atq; eorum receptatores, & fautores excommunicantur.*
61 *Naufragorum Christianorū cuiuscunq; generis bona, etiam in littoribus inuenta, surripientes excommunicantur.*
62 *Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur.*
63 *Falsificantes litteras Apost. aut supplicationes a quocunq; auctoritatem habente signatas, item & falso fabricantes litteras Apost. excommunicantur.*
64 *Arma, & alia vsui bellico idonea deferētes ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos excommunicantur.*
65 *Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romam conuehunt, excommunicantur.*
66 *Sedem Apost. petentes, vel ab ea recedentes, & sine iurisdictione vexantes in Curia commorantes excommunicantur.*
67 *Romipetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes lædentes excommunicantur.*
68 *Cardinales S.R.E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur.*
69 *Romanam Curiā pro negotijs suis petentes per se, vel per alios lædentes excommunicantur.*
70 *Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apost. ad laicam potestatem excommunicantur.*
71 *Litterarum Apost. aut aliarum expeditionum exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur.*
72 *Iudices seculares, qui ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quiq; ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur.*
73 *Prælatos ne sua iurisdictione vtantur impedientes, quiq; illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam secularem recurrunt,*

A 2 aut

aut contra illos decernunt, præstãtesq; auxilium excom. §.16.

74 *Sedes Apost.& quorumcunq; ecclesiasticorum iurisdictiones vsurpãtes,vel etiam fructus sequestrantes excommunicantur §.17.*

75 *Decimas,& alia opera personis ecclesiasticis,Ecclesijs , Monasterijs aut eorum fructibus imponentes excommunicantur §.18.*

76 *Iudices seculares,qui se interponunt in causis capitalibus,seù criminalibus contra ecclesiasticas personas excommunicantur §.19.*

77 *Romanæ Ecclesiæ bona , aut terras occupantes, & illius iurisdictionẽ vsurpantes excõmunicantur §. 20.*

78 *Absoluere præsumentes a casib. Bullæ in Cœna Domini , excommunicantur .*

79 *Absolutio Papæ ab aliquo casu Bullæ in Cœna Domini non comprehẽdit eos,qui non destiterint .*

80 *Absolui non possunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quam a Romano Pontifice non obstantibus priuilegijs,&c.*

81 *Episcopi , & locorum Ordinarij litteras processus Bullæ in Cœna Domini,semel in anno solemniter publicare tenentur.*

82 *Confessiones quicunq;audiunt apud se litteras processus Bullæ in Cœna Domini habere debent .*

83 *Clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam .*

84 *Falsarij,vel habentes penes se litteras falsas Papæ , vel aliorum officialium Curiæ expressorum incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam .*

85 *Falsificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam .*

86 *Subreptitias,vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excõmunicationem Papæ reseruatam .*

87 *Excommunicatus a delegato Papæ si per annum manet in excommunicatione,post annum absoluitur a solo Papa.*

88 *Excommunicatos a Papa clericus ad diuina scienter admittens incidit in excommunicationem Papalem .*

89 *Incendiarij excommunicati, & publicati,non nisi a Papa absolui possunt.*

90 *Excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denũtiationem solus Papa absoluit .*

91 *Eligentes in Senatorem,aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filiũ,aut alium potentia,& dignitate insignem in Papalem incidit excommunicationem.*

92 *Taleas clericis imponentes,& clerici illas soluentes incidunt in excõmunicationem Papalem.*

93 *Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur, probibentes,incidunt in excommunicationem Papalem*

94 *Vexandi,capiendi,seu interficiendi facultatem tribuens eorum personas,vel res,eo quod tulerint excõmunicationis,interdicti,vel suspẽsionis sententiam incidunt in excommunicationem Papalem .*

95 *Inquisitores si alicui crimen hæresis falso imponant,& innocentes infament in excommunicationem Papalem incidunt.*

96 *Religiosi,qui clericis,aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant , vel matrimonia eorũ solemnizant non habita prius a parocho speciali licentia , &c. in excõmunicationem Papa-*

palem incidunt.

97 *Fratres Minores habent priuilegiū a Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint.*

98 *Eucharistiæ Sacramentum prohibetur administrari secularibus, & Religiosis, & quid in hoc Minoribus concessum sit, ostenditur.*

99 *Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, ipso facto in excommunicationem Papalem incidunt.*

100 *Clerici, siue Religiosi, qui violant Constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiā eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt.*

101 *Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

102 *Minores Religiosi, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina officia, in excommunicationem Papalem incidunt.*

103 *Cadauera hominum exhumans, in frusta incidens, vel carnes ab ossibus separans, incidit in excommunicationem Papalem.*

104 *Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingressu, in excommunicationem Papalem incidunt.*

105 *Fratres cuiuscunq; Ordinis Mendicantium transeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthusiana, sine licent a Sedis Apostolica, nec non & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem.*

106 *Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apostolicæ violantes incidunt in excommunicationem Papalem.*

107 *Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem.*

108 *Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui sunt incidunt in excommunicationem Papalem.*

109 *Conceptionis Beatissimæ Virginis festum, qui affirmant non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationē Papalem incidunt.*

110 *Decretum Sacræ Cōgregationis S. Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis refertur.*

111 *Virginem Beatissimam sine vlla macula esse conceptam verissima tenet opinio.*

112 *Virgo Sanctissima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem continet Aue.*

113 *Prouisus de Ecclesia, vel Monasterio vacanti a Sede Apostolica prouisionis nūtiatorib. aliquid dans, promittens, promissumue soluens, in excom. Papalem incidit.*

114 *Laicus, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut proscripserit, & qui proscriptionē scripserit, incidit in excommunicationem Papalem.*

115 *Ecclesiasticus, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale trahit incidit in excommunicationem Papalem.*

116 *Papæ ministri, & omnes officiales etiam episcopali dignitate præditi in terris Ecclesiæ officium quodcū-*

quæ exercentes, qui munera accipiunt præter esculenta, & poculenta, quæ biduo consumi possunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

117 *Lapides, & alia ornamenta de Ecclesia, vel alijs locis sacris auferentes, & auferenti, seruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

118 *Cardinalis, vel assistentis, qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, vt litteras Apostolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit.*

119 *Prædicãtes miracula falsa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in sacra Scriptura incidunt in excõmunicationẽ Papalẽ.*

120 *Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præstãtes incidũt in excommunicationem Papalem.*

121 *Inquisitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excommunicationem Papalem.*

122 *Cameræ Apostolicæ libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

123 *Cameræ Apostolicæ ministri, & alij rationes integre, & fideliter nõ reddentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

124 *Examini se supponentes pro alio beneficium ecclesiasticum impetrãte in excommunicationem Papalem incidunt.*

125 *Beneficiorum Ecclesiasticorum prouisione, vel collatione, vel in eorũ possessionẽ admissione aliquid exigentes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

126 *Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excommunicationem Papalem incidunt.*

127 *Cardinales, qui Sede vacante, contrauenerint ijs, quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem.*

128 *Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Consistorio existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.*

129 *Litteras, aut scripturas cuiusuis generis mittentes ad eos, qui sunt in conclaui, & sic recipientes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

130 *Ecclesiastica bona per vim, vel suppositas personas in proprios vsus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

131 *Commissarij seu delegati ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi consentientes in excommunicationem Papalem incidunt.*

132 *Clerici de parochiali Ecclesia prouisi iuramentum de residendo intra tempus præscriptum non seruantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

133 *Concilio Trid. commentarios, glossas, & scholia inferentes in excommunicationem Papalem incidũt.*

134 *Nuntius Apostolicus, qui à Principib. ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias quouis modo ambierit in excommunicationem Papalem incidit.*

135 *Mulier, quæ monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit in excommunicationem Papalem incidit.*

136 *Monialis à clausura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt.*

Pœni-

137 *Pænitentiaria Romana officiales pro expeditione aliquid etiam sponte oblatum accipientes incidunt in excõmunicationẽ Papalẽ.*

138 *Beneficia Ecclesiastica palam, aut occulte retinentes, aut recipientes in confidentiam incidunt in excommunicationem Papalem.*

139 *Vacantibus Ecclesiarum dignitatibus canonicatibus, aut præbendis per statutum, aut consuetudinem distributiones, & fructus mensæ episcopali applicat, aut in communem vsum cedit, incidit in excommunicationem Papalem*

140 *Gubernator locorum status Ecclesiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuissimum tempus concesserit, incidit in excõmunicationẽ Papalẽ.*

141 *Christianus, qui alium christianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium caperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem, incidit.*

142 *Publicani, qui pedagium, gabellam vel vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

143 *Gubernator ecclesiastici status, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel saluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

144 *Confessores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod Votorum solemnium, in excommunicationẽ Papalem incidunt.*

145 *Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Ecclesiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.*

146 *Baro, vel Dominus Sedi Apostolicæ subiectus frumentum, fruges vltra sibi vsum, familiaq; sua necessariũ emens, in excommunicationem Papalem incidit.*

147 *Episcopus, aut patronus, tam ecclesiasticus, quam laicus, qui à collatione, aut suspensione suspensus beneficium contulerit, aut ad id præsentauerint, in excõmunicationem Papalem incidunt.*

148 *Fratres S. Francisci de Obseruantia, qui in electione Ministri Generalis, Prouincialium, & Custodum, pro se, aut pro alio subornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

149 *Locus ad Romanam Ecclesiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

150 *Agnos Dei à Summo Pont. consecratos qui depinxerit, & aliquo colore infecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

151 *Monialium Monasteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserint, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingediuntur necessitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.*

152 *Sal exterum in Vrbes, & oppida, eaq; loca Sedi Apost. subiecta asportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

153 *Frumẽta, fruges, legumina, & animalia cuiusuis generis extra statum S. Rom. Ecclesiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationẽ Papalem incidunt.*

154 *Religiosus S. Francisci de Obseruantia, qui contemptis Superiorib. suis ad Tribunalia appellauerit,*

& ad ea confugerit in excommunicationem Papalem incidit.

155 Religiosus Heremita S. Augustini Congreg. Lombardiæ, qui obedire constitutioni neglexerit de exemptione monialium eiusdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem.

156 Religiosus Ordinis Cisterciensis, qui aliquid commiserit contra Cõstitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine, in excom. Papalem incidit.

157 Subiectus ditioni Ecclesiasticæ, qui homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiserit in excom. Papalem incidit.

158 Reliquias sacras, qui sine concessione Summi Pont. in prouinciam Mediolanen asportauerit in excõ. Papalem incidit.

159 Iurare facientes illicita, vel de obseruandis ordinationibus, & statutis contrarijs decretis Conc. Trident. in excom. Papalem incidunt.

160 Societatis Iesu institutum, aut Cõstitutiones, qui directe, vel indirecte impugnare, aut cõtradicere audent incidunt in excom. Papalem.

161 Libros mouentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Ordinũ Fratrum Carmelitarũ in excom. Papalem incidunt.

162 Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum consequẽdi officium Magistri generalis pro se, vel alijs ad fauores extra religionem recurrunt, incidunt in excom. Papalem.

163 Confessionem, & absolutionem sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri asserentes incidunt in excom. Papalem.

164 Armatorum collectas, & cautelcatas faciẽtes incidunt in excõ. Pap.

165 Regulares, qui ex insulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas comeãt, incidunt in excom. Papalem.

166 Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia secularia quouis prætextu appellare vel confugere præsument in excommunic. Papalem incidunt.

167 Delinquentes a Sacris locis extrahentes, præterquam in casibus concessis per Greg. XIV. in excom. Papalem incidunt.

168 Religionũ Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ ann. 1606. non paruerint incidunt in excom. Papalẽ.

169 Præsidẽtes, & Officiales omnes Mõtium pietatis status ecclesiastici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet spectãtes in alios, quam pauperum vsus, disponere præsumunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

170 Excommunicationes nulli reseruatæ, quæ in Decreto, & decretalibus reperiuntur.

171 Excomun. nulli reseruatæ, quæ in sexto Decretalium reperiuntur.

172 Excõmunicationes nulli reseruatæ quæ in Clement. reperiuntur.

173 Excõmunicationes nulli reseruatæ quæ in Extrauagãtib. reperiũtur.

174 Excõmunicationes nulli reseruatæ, quæ in Conc. Trid. reperiuntur.

175 Episcopi, & quicunq; in Ecclesia Primates a casibus, & excommunicationibus, quas Summus Pontifex sibi reseruauit absoluere non possunt.

176 Episcopi post Deũ Sedi Apost. Episcopatum acceptum referunt.

177 Episcopatus an sit de iure diuino.

178 Absoluendi facultas ab omnibus casibus Episcopo reseruatis non extenditur ad casus contentos in Bulla Cœnæ.

Absol-

179 *Absoluẽdi, cui cõceditur facultas a casibus Summo Pontif. reseruatis, poterit absoluere a censuris illi reseruatis.*

180 *Absoluendi ab omnibus censuris, qui obtinuerit potestatem a Summo Pont. poterit absoluere a censuris illi reseruatis.*

181 *Prælatus quicunq; sibi subditum absoluere poterit ab omni excommunicatione iuris nulli reseruata.*

182 *Absolui potest subditus ab Episcopo loci, vbi moratur, a sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi.*

183 *Parochus, & alius quicunq; Sacerdos potestatem habens absoluendi a mortalibus potest absoluere a censuris iuris nemini reseruatis.*

184 *Ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum.*

185 *Episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt.*

186 *Decretum, & declaratio super absolutione a censuris, seu a casibus reseruatis, refertur.*

187 *Decretũ aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in praecedenti.*

188 *Litteræ Sacræ Congregat. referuntur, in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.*

EPISCOPVS CIRCA CAsuum reseruationes quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO L.

1 POSTOLI licet à Domino paremcum Petro acceperint potestatem *c. in nouo 21. dist.* in quorum locum successerunt Episcopi *cap. quorum vices 68. dist.* Petrus tamen, in cuius locum successit Summus Hierarchia ter Maximus Pontifex, obtinuit Principatum ex ordinatione diuina, nam illi soli dictum est *Ioann. 21.* Pasce oues meas, *cap. puto 2. quæst. 7.* Inter Beatos Apostolos quædam fuit discretio, & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino concessum est (& ipsi inter se idipsum voluerũt) vt reliquis omnibus praeesset Apostolis, & cephas, idest, caput, & principium teneret Apostolatus, *Anaclet. epist. 3. cap. 3.* relatus *in cap. Sacrosancta. 2. dist. 22. Ant. August. in epithome iuris Pontificij lib. 1. de Pont. Maximo cap. 19.* Principatum igitur & iurisdictionem solus Summus Pontifex habet, eamque immediatè in vniuersã Ecclesiã, *Extrauagant. vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes,* quamquidem illo ipso temporis momento, quo canonice est electus, accipit à Deo Opt. Max. super totum corpus Christi mysticum, itaut quicunque alij ipsi necessario subijciantur, *c. licet, cum ibi notatis, de elect.* ex quo veluti quodam fonte perenni caeterorum

rum aliorum Ecclesiæ Patrum potestas manat *d. cap. in nouo, c. omnes 22. dist.* Quid enim ei abnegabimus, de quo insigne illud *D. Bernardi lib. 2. de consid. ad Eugenium*: Age indagemus adhuc diligentius quis sis? quam geras personam in Ecclesia Dei? quis est Sacerdos magnus, Princeps Episcoporum, Tu hæres Apostolorum. Tu primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech. Dignitate Aaron. Authoritate Moyses. Iudicatu Samuel. Potestate Petrus. Vnctione Christus.

2 Summus igitur Ecclesię Princeps, & Christi Vicarius plures potuit sibi reseruare casus, qui digni aut maturo consilio, aut seuera animaduersione sibi visi fuere, itaut nefas sit cuiusuis Ordinis viro ipso inuito de illis cognoscere, aut eos attingere, vndecim recensent quatuor versibus *glos. verbo pertineant in cap. 1. de translat. Episcopi*, & *glos. verbo pertinere in cap. sicut vnire, de excess. prælat. Host.* vero viginti & septē versibus, sexaginta refert, quos breuiter percurrere mihi non inutile visum est, vt illis exceptis Epicopus in omnibus aliis potestatem sibi tributam esse sciat.

In Episcopis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

3 IPsius est Summi Pont. Archiepiscopis pallium concedere *cap. nisi de auct. & vsu pallij*, quia datur in signum plenitudinis potestatis *cap. antiqua 23. de priuileg.* quæ quidem potestatis plenitudo ab alio dari nō potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Pont. Petri Successore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos, tanquam membra, omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio *d. cap. in nouo*: & ideo dicit *text. in cap. significasti 4. ad finem, de elect.* quod pallium à Beati

4 Petri corpore tantum suscipitur, quia scilicet a solo Romano Pontifice Petri successore est accipiendum, vt post *Host.* notat *Abb.* ibi *numer. 9. Leli Zecchi de Republ. eccles. tit. de statu Reuerendiss. Patriarch. num. 5. vers. traditur*, & ex *Innoc. Lusitanus noster Vasconcel. in harmonia rubricar. sub rub. de auctoritate, & vsu pallij num. 7.* Verum *gloss. pen. in d. c. significasti*, scribit quod de corpore B. Petri pallium assumi dicatur, quia pallia consecrata deferuntur ad Altare sacrum, in memoriam corporis B. Petri, vt inde tradantur Archiepiscopis præsentibus, vel procuratoribus eorum, si absint, iuxta *cap. quoniam 100. dist.* quam *glossam* sequuntur omnes ibi, & late explicant *Guid. Pancirola in thesauro vari. lectionum lib. 1. cap. 20. Steph. Durantes de ritibus Eccles. lib. 2. cap. 9. nu. 43. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Christ. cap. 6.*

5 Solus ipse Ecclesiam erigit, & constituit in Cathedralem, *cap. felix 50. cap. præcipimus 54. 16. q. 1.* Et eam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *cap. 1. & cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, cap. mutatione 7. q. 1. gloss. verbo Cathedralem in c. cum inferior, de maior. & obed.*

6 Sine speciali ipsius mandato, & licentia nullus potest Pastorem dare Ecclesię Cathedrali sibi qualitercunque exemptæ, quæ Clero careat, & Pastore Christiano, *Clem. in plerisq; de elect.*

7 Ecclesiæ Cathedralis administrationem nemo potest dare nisi Papa, *cap. is, cui 42. de elect. in 6. cap. Eccle*

sia

sia Cathedrali, de supplenda neglig. Prel.eod.lib. Rebuff. in tract.nomin. q.8.num.29. Et solus Papa Curatorem dare potest Ecclesiæ Cathedrali,& eius bonis quoad effectum agẽdi,*Gig.de pensionibus q.65.n.5.& 6.*

8 Episcopo adiutorem nemo dat nisi Papa,*cap.1. de elect.in 6.*

9 Ipse solus potest cõcedere,vt Monachus laicus, vel clericus secularis minoribus solum Ordinibus initiatus Episcopus creetur,*cap.miramur 61.distinct.*

10 Episcoporum,& Superiorum Antistitum maiores causas solus dirimit, & cognoscit,*Concil.Trid.sess.24.de reform,cap.5.*

11 Episcopos è gradu dignitatis deijcit ex causa *cap.quamuis,& cap.dudum 3.quæst.5.* Deponit,& restituit *cap. ideo 2. quæst. 6. gloss.verbo reseruata in cap.translationem, de officio Legati.*

12 Episcoporum admittit renunciationes, *gloss.verbo manib.in Cle.1.de renunt.Flam.de resi.lib.7.q.11.n.17.*

13 Solus ipse eximit, & excipit aliquos a iure,& potestate Episcopor͠u, *gloss.in cap frater 16. q.1.gloss. verbo exemptum in cap.cum inferior, de maiorit.& obed. gloss. verbo reseruata,post princ.in cap. quod translationem,de officio Legati, gloss. in cap. 1. in princ.de priuileg.in 6. Mandos.de signatura gratiæ tit. exceptiones versic.eximere proprie est Apostolica Se*

14 *dis,Ancbar. cons. 132. n.5.* Quod a se,vel Romana Curia eximere non potest *Abb.in cap.si quis num. 2. de maior.& obed.Selu.de benefic.p.3. q. 8.num.16.& tract.de iureiur.p.4.n. 39.Barthol.Bellenein.de charit.subsid.q.58.num.4 Restaur. de Imper. q.50.num.32.* quia vt dicunt *Abb.* & *Ioan Andr.*nõ est credendum quod Papa posset aliquem priuilegiare ne teneatur venire ad eum, vel vt per eum non possit excõmunicari, quia cum ipse teneat locum Dei in terris *cap.2. de translat.Prel.*non debet aliquem eximere sua potestate, cum per hoc eximeretur a potestate Dei, vnde contra summam Papæ potestatem non valet præscriptio *Innoc. in cap.bona 2.de postulat.Prel.Felin.in cap.cum non liceat nu.14. in fine, de præscript.*tùm ne dentur acephali,sine Rege, sine capite vt locuitæ, *Abb.in cap.per venerabilem num. 9. & 37.qui filij sint leg.* tùm ne sit in manu Pontificis abijciendi a se claues,ac sibi manus ligandi,*cap. innotuit de elect.cap. fin. vbi gloss. de rescriptis in 6.gloss. in cap.fin. de sent. excom.eod.lib.*

In Ordinibus conferendis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

15 Solius est Summi Pont. ad tres Ordines sacros promouere eos qui non dum ad legitimam ætatem peruenerunt, *cap. cum in cunctis,de elect.*

16 Et extra tempora a iure constituta aliquem ad ecclesiasticos Ordines promouere,*cap.consultationi,16 de tempor. ordinat. Salzed. ad Bernard.in pract.cap.16.lit. A. vers. & licet,*dixi supra *Alleg.17.num.5.*

17 Item vna eademq; die aliquem ad sacros duos Ordines prouehere,*cap. dilectis,de temporibus ordinat.* & faciunt,quæ supra *Alleg.14. n. 10.*

18 Item ipsius est solum alicui duos, cõtinenter dieb. duos sacros Ordin. dare, puta Diaconatum sabbato, & die Dominica Presbyteratum, *cap. litteras,eod.tit.de temp ordinat.*

Et

19 Et concedere, vt quis Ordines accipiat ab Episcopo alieno, *cap. consultationi, de temporibus ordinat.*

20 Item concedere, vt Episcopus in die suæ consecrationis Ordines conferre possit, *cap. quod sicut 28. §. super eo, de elect.*

21 Item indulgere, vt qui excommunicationis maioris vinculo obstrictus Ordines sacros suscepit, vel sacris est optatus, suo munere, & officio fungi possit, *cap. cum illorum, de sent. excommunic.*

22 Nemo deniq; potest ordinatum a Papa ad Superiores Ordines promouere sine ipsius licentia, *Doct. in cap. cum in distribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi. de iurisd. Ordin. in exemptos par. 1. q. 21.*

In beneficijs, quæ Summo Pontifici in iure reseruata reperiantur.

23 Renuntiationem beneficij, gelatia alterius factam solius est Summi Pont. admittere, *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Leg. lib. 6. Flam. de resig. li. 2. q. 1. n. 62.*

24 Item in beneficijs annuas pensiones constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere, *cap. 1. vt Eccles. benefic. sine diminut. confer.* & faciunt quæ *Rebuff. de pacificis possessor. num. 117. & in praxi benefic. tit. requisita ad collationē bonam a num. 6.*

25 Item beneficium ad certum tempus non in perpetuum conferre, *cap. pastoralis 7. q. 1. gloss. verbo perpetui, in cap. vni. de capellis monach. in 6.*

26 Et solus cōcedit, vt beneficiarius quamuis perpetuò absit ab Ecclesia ex aliqua iusta causa fructus beneficij percipiat, *cap. vltim. de rescript. libr. 6.*

27 Et beneficia in Curia Romana vacantia ipse solus confert, *cap. 2. de præbendis lib. 6.* & dicam infra dum agitur de beneficijs Summo Pont. reseruatis.

28 Item beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidemq; clerico conferre ipse solus potest, cuiusmodi sunt beneficia similia sub eodem tecto, duas itidem Cathedrales, duas parochiales, vel duo beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem, vt infrà suo loco dicetur. Ea etiam, in quibus iure, priuilegio, vel consuetudine quis residere, vel commorari debet *Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 17.* cum restrictione, quam alibi adduximus.

29 Item in eadem Ecclesia absq; Indulgentia Rom. Pontif. nemo potest duos personatus, vel dignitates, vel Præposituras, vel administrationes, vel officia, vel eorū alterū simul cū canonicatu habere, *cap. 1. de consuetud.*

30 Item quando aliquis recipit secūdum beneficium, quod incompatibile cum alio iura vocant, & illius possessionem adeptus est, vel per se ipsū stat quominus illam assequatur, ita vacat primum incompatibile, vt illud statim dimittere in Ordinarij manibus cogatur, quod si non dimiserit vtrumq; vacat, & Romani Pontif. solius est illud tunc confere, *Extrauag. execrabilis §. qui vero deinceps, de prebend. Ioan. XXII.*

Cir-

Circa iuris interpretationes, & graues causas discernendas, quæ Summo Pont. reseruata reperiantur.

31 CAusæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur, *cap. 1. de iuram calumniæ, cap. maiores, de Baptismo,* Porro causæ maiores censentur quæstiones, quæ spectant ad articulos Fidei intelligendos; ad Canonicos libros discernendos; ad sensum sacrarum litterarum declarandum, approbandumq; ad interpretãda, quæ dubia sunt, vel obscura in controuersijs Fidei; in iure Canonico, vel diuino: item ad declarãdum quæ ad Sacramenta pertinent, videlicet ad materiam, formam, & ministrum, & alia huiusmodi, ad notata in *cap. quoties 24. q. 1.*

32 Solius Papæ est generales Cãones condere, *cap. ideò permittente §. si er-*

33 *go primum 25. q. 1.* quia potestas cõdendi legem soli Principi competit, *l. vlt. Cod. de legibus, Riminald. in l. imperium num. 403. ff. de iurisd. omnium iud.* vbi *Gasp. Valasc. nu. 96. & num. 199. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. gloss. 1. nu. 4. Auiles ad capita Prætor. in proœm. verbo ordenãças num. 1. Menoch. cons. 686. num. 23. Meneb. illustri. cap. 1. nu. 6. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1. in prælud. num. 20. & 23. Cardoso in praxi iudicum verbo lex num. 5. Modern. de iurisd. par. 1. cap. 37. Soar. de legibus lib. 1 cap. 8. num. 9. & lib. 3. cap. 9.*

34 Ipsius est Cõcil. gener. Cõfirmare, & eius Constitut. probare, vel improbare, & interpretari, vt patet *ex dist. 17. & ex cap. statutum, de elect.* Et aliorum scripta damnare, *c. damnamus, de Summa Trinit. cap. fraternitatis, de haret.*

35 Quæ sunt dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus interpretatur, *cap. pastoralis, de fide instrum. c. cum venissent, de iudic.*

36 Solus ipse supplet, quod in contractibus deficit, quãdo scilicet aliquid quod ius Canonicum requirit, omissum est, *cap. illa quotidiana, de elect. cap. 1. de transact.*

37 Relaxat, commutat, & interpretatur iusiurandum in rebus, & personis alicuius momenti, *cap. Venerabilem §. eos, de elect.*

38 Ipse solus restituit eos, qui solemni ritu sunt è clericorum gradu deiecti, *gloss. in cap. ideò 2. q. 6. & in c. ex tua §. vlt. de cleric. non resid.*

39 Et remittit pœnas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam, *cap. qui simoniacis 1. q. 1.*

40 Item aliquos legitimis natalibus restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt, *cap. per venerabilem, qui filij sint legit.*

41 Legata ad pias causas facta nemo alius nisi Romanus Pontifex potest ad ad alios vsus conuertere, vel transferre. *Clem. quia contingit, de relig. domib.* Nam illi soli licet commutare pias testamentorum voluntates, *Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priu. 135. Pinel. in rub. C. de rescind. vendit. par. 1. cap. 2. num. 19. Nauar. cons. 2. num. 6. de rebus Ecclesiæ non alien. Perez tit. 2. li. 5. Ordin. pag. 72. Fr. Emman. q. Regular. to. 2. q. 125. art. 9. Beia respons. casuum consci. p. 4. casu 22. Henriq. in summ. li. 7. cap. 37. §. 2. lit. F. & lib. 9. cap. 22. §. 6. lit. M Meneb. illustr. cap. 25. numer. 26. cum. seqq. Iacob de Graffiis de arbitr. Confess. lib. 2. cap. 69. num. 1. Cened. pract. quæst. lib. 1. q. 35. nu. 12. Melchi. Phœbos Lusit. decis. 47. numer. 12.*

cum

cum sqquentibus tom. 1.

42 Sine speciali ipsius consensu non potest interdici ciuitas a sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum personarũ *Extrauag. prouide attendentes, Bonifac. VIII. de sentent. excom. inter cõmunes, Cou. in cap. alma par. 2. §. 1. num. 5.*

43 In Sanctorum cœlitum numerum solus ipse summus Pontifex aliquem referre potest, hoc enim Sedi Apost. reseruauit *Alexand. III. in cap. 1. de reliquijs, & venerat. Sanctor.* Quidam olim censuerunt id iuris esse penes Episcopũ in sua ditione, propterea quod *in cap. 1. de consecrat. dist. 3.* ita dicitur. Et illæ festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cum populo collaudauerint: *gloss.* tamen eo in loco id ad Romanum Pontificem solum pertinere asserit, & approbant *Mascard. de probat. concl. 262. num. 50. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 6. q. 1. Cened. ad decretal. collect. 52. numer. 4. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 51. in fine.*

44 Priuilegium solus ipse Summus Pontifex potest concedere, vt quis soluatur a lege, qua quisq; decimam partem fructuum soluere cogitur, *cap. ex parte, & cap. suggestum de decimis.* Et potest quædam bona, & iura ecclesiastica laicis conferre, putà potest decimas partes fructuum ex beneficijs ecclesiasticis iustis de causis Regibus, & Principibus addicere.

45 Item potest Regi, & Principi priuilegium concedere, vt beneficia in Ecclesijs suæ ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant, potest etiam laico auctoritatem, & potestatem dare, vt aliquos excõmunicationis vinculo obstringere possit *Borgas. de irregul. p. 1. num. 40.*

46 Solus Papa potest plenissimas peccatorum condonationes, hoc est, indulgentias concedere, *Doct. in cap. cum ex eo de priuil.*

Quoad Religiosos, quæ Summo Pont. in iure reseruata reperiantur?

47 ITem Summi Pont. est nouos Religiosorum Ordines approbare, hoc enim *Innoc. III.* in Concil. Lateranen. Sedi Apost. reseruauit, vt habetur in *c. vlt. de relig. domib. Azori. instit. moral par. 1. lib. 11. cap. 23. q. 5. & cap. 24 q. 4. in fine, & par. 2. lib. 5. cap. 7. q. 1. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 48. art. 3. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 18. num. 364. vers. accedit.*

48 Solus ipse põt professionẽ religionis irritã facere, hoc est, statuere ne rata, & firma sit, si fiat ante certos ætatis annos, aut certa formula minime seruata, communis sent. ex *c. ad nostram, & cap. significauit, & c. quia in insulis, de Regularib.* Etiam Abbate, & Monachorum Conuentu inuitis potest Monachum è cœnobio euocatum, & assumptum, certæ Ecclesiæ præficere, vel Episcopo, vel Principi adiutorem, & socium dare, vel apud se socium retinere, *cap. per principalem 9. q. 3.*

49 Item potest solus concedere, vt Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel Medicinam, ad Ordines promoueri queant, *cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi*, idem iuris est de clericis secularibus dignitatem, vel personatum, vel parochiale beneficium habentibus, *cap. super specula, ne clerici, vel monachi.*

Men-

50 Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali licentia Papæ, *cap. 1. de excessib. Prælat. in 6.*

51 Papa solus concedit priuilegium monasterijs, & Ecclesijs religiosorũ, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apost. & iura Episcopalia, *Clement. 1. de censibus*.

52 Nullus nisi Papa cõcedere potest, vt Religiosus aliquis eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus, *Clem. 1. de elect.*

53 De bonis, quæ Fratribus Franciscanis relinquũtur, nullus potest agere in iudicio nomine Ecclesiæ Romanæ sine speciali Romani Pont. mandato *Extrauag. si conditorem, de verborum signif. Ioann. XXII.*

Solus Papa concedere potest facultatem, vt quis assumere queat habitum fraticellorum, & bisaccorum, *Extrauag. Sãcta Romana Ecclesia, de relig. domib. Pauli II.*

54 Fratres Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu nõ possunt plures habere campanas, *Extrau. quia cunctos, de offic. Custodis, Ioan. XXII.*

55 Plures quoq; sibi reseruauit casus & excõicationes Sum. Pontifex, in quibus Episcopi etiam quoad eorũ subditos se se intromittere non possunt. Et primo reseruati sunt Papę casus contenti in Bulla Cœnæ Domini, ita nuncupata, eo quod feria V. magnæ hebdomadæ, qua Christus Dominus Cœnam Paschalem cum Discipulis fecit, legatur, & excommunicentur delinquentium multa genera vsus legendi hunc processum & reseruandi Sedi Apost. has excommunicationes cæpit sub *Martino* huius nominis *V.* publicari ter in anno circa annum redemptionis nostræ 1420. quo tempore fuit habitum Cõcil. *Constantiense* cõtra errores *Boemorum*, in eodem Concilio: ordinatus hic processus, deinde fuit auctus à *Paulo II.* & *Sixto* huius nominis *IV.* in suis Extrauag. Etsi Dominici Gregis, hos sequutus est *Leo X.* & eum auxit aduersus Lutherum: hos sunt sequuti postea *Paulus III. Paulus IV. Pius IV. Pius V.* qui cũ maiori auctoritate fulcitum, & auctum Reipub. Christianæ vtiliorem reddidit, & successiue omnes Summi Pontif. legebatur, & publicabatur, vt supra dicebam ter in anno secundum *gloss. in Clem. 1. de iudic.* scilicet d. fer. V. & die Ascensionis Domini, & Dedicationis Sancti Petri, & Pauli, sed hodie legitur semel in dicta fer. V. magnæ hebdomadæ: ad illius explicationem sunt in lucem edita varia scholia, & annotationes à multis summæ eruditionis viris, qui post suos tractatus de hac re egerũt, ex quorum numero sunt *Card. Tolet. in sua Summa, Viuald. in candelabro aureo, Vgolin. de censuris Papæ reseruatis, Ioan. Bapt. Poss. de officio Curati, Horat. Gambarupta de casibus reseruatis S. Sedi Apost. & locorum Ordinarijs, Fran. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 3. cap. 7. à num. 30. Iacob. de Graffis in decis. aureis par. 1. libro 4. cap. 18. Azor. inst. moral. par. 1. lib. 8. cap. 15. cum seqq. Sanch. in præcepta decalogi lib. 2. cap. 10. Sayr. de censuris lib. 3. à cap. 5. Fr. Anton. à Sousa in relect. Bullæ Cœnæ. Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 5.*

56 In qua Bulla cum tot fere sint sententiæ quot verba, nec sine periculo omissionis necessariorum summari possit, & vt ex ipso fonte potius ca'us huiusmodi reseruati cognoscantur tenorem ipsius, quem co-

coram *S.D.N.Gregorio XV.* præterito anno 1621.& hoc præsẽti 1622 publicari vidi, vtilitati, & commoditati omnium hic ponere operæ prætium duxi.

Litteræ processus lectę in die Cœna Domini 24.Martij M.DC.XXII.

57 GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Pastoralis Romani Pontificis vigilantia,& solicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace,& tranquillitate procuranda,pro sui muneris officio assiduè versatur, tùm potissimum in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere Deo, vnitate,atq; integritate retinenda, & conseruanda,maximè elucet. Nimirum,vt fideles Christi non sint paruuli fluctuantes, neq; circunferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circunuentionem erroris: sed omnes occurrant in vnitate fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque se in huius vitæ societate, & communione lædant,aut inter se alter alteri offensionem præbeat: sed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra sub Christo capite,eiusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore,a quo totius Ecclesiæ vnitas dimanat,augeantur in ædificationẽ, atq; ita diuina gratia adiutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoq; beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas Rom.Pontifices Prædecessores nostri, hodierna die,quæ anniuersaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est spiritualem Ecclesiasticæ disciplinę gladium, & salutaria iustitiæ arma per ministerium summi Apostolatus ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueuerunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quàm fidei inuiolatam integritatem,publicam pacem, & iustitiam, Deo auctore, tueri, vetustum,& solemnem hunc morem sequentes.

58 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij,& Spiritus sancti, auctoritate quoq; Beatorum Apostolorum Petri,& Pauli,ac Nostra,quoscunque Hussitas,Vvichlephistas,Luteranos, Zuinglianos, Caluinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & a Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios Hæreticos quocunq; nomine censeantur,& cuiuscunq; sectæ existant,ac eis credentes, eorumq; receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores,ac eorundem libros hæresim continentes,vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra, & Sedis Apost. scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seù quomodolibet defendentes ex quauis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schismaticos,& eos,qui se a nostra & Romani Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.§.1.

59 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunque status, gradus,seù conditionis fuerint: Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocunq; nomine nuncupentur,interdicimus: ab ordinationibus, seù mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad vniuersale

fale futurum Cõcilium appellantes: necnon eos, quorum auxilio, consilio, vel fauore, appellatũ fuerit. §. 2.

60 Item excõmunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios, ac Latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè a monte Argentario vsq; ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores. §. 3.

61 Item excõmunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcunq; nauibus, tempestate, seu in transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona, tã in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuscunq; maris Regionibus, & littoribus, surripuerint; ita vt nec ob quodcunq; priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunq; prætextum excusari possint. §. 4.

62 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris suis noua Pedagia, seù Gabellas, prętérquàm in casib. sibi à iure, seù ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seù imponi, vel augeri prohibita exigunt. §. 5.

63 Item excõmunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, ac Supplicationum gratiam vel iustitiam cõcernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecãcellarios, seù gerentes vices eorũ, aut de mandato eiusdem Rom. Pont. signatarum, necnon falsò fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsò signãtes Supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seù Vicecancellarij, aut gerentium vices prędictorum. §. 6.

64 Item excõmunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel Hæreticos per nostras, siue huius sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos, deferunt, seù transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stamnum, chalybem, omniaq. alia metallorum genera, atq; bellica instrumenta, lignamina, canapè, funes, tàm ex ipso canape, quã alia quacũq; materia, & ipsã materiã aliaq; huiusmodi, quib. Christianos, & Catholicos impugnãt, necnõ illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non hęreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus, quibuscunq; priuilegijs quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus. §. 7.

65 Item excõmunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seù inuadentes eos, qui victualia, seù alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seù perturbant, seù hæc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunq; fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiam si Pont. seù Regali, aut alia quauis Ecclesiastica,

vel mūdana ꝓfulgeāt dignitate. §. 8.

66 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, necnon illos omnes, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel Nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare. §. 9.

67 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seù deprędantes Romipetas, seù Peregrinos ad Vrbem causa deuotionis, seù peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxiliū, cōsiliū, vel fauorē. §. 10.

68 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisq; Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seù dominijs eijcientes: Necnon ea mandantes, vel rata habentes, seù præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem §. 11.

69 Item excōmunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas ecclesiasticas quascunq; vel seculares ad Romanam Curiam super eorum causis & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumq; gestores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, seù etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotijs deputatos, occasione causarum, vel negotiorū huiusmodi, occidunt, seù quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seù qui per se, vel per alios directè, vel indirectè, delicta huiusmodi cōmittere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem ꝓstare non verentur, cuiuscunq; ꝓeminētię, & dignitatis fuerint. §. 12

70 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tàm ecclesiasticos, quàm seculare cuiuscunq; dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarū Apostolic. etiam in forma Breuis, tàm gratiam, quàm iustitiam concernentium: Necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorū, processuum, executorialium & aliorum decretorum, à Nobis, & à Sede prædicta, seù Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissarijs, alijsq; Iudicib. & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias seculares, & laicam potestatē recurrunt, & ab ea instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiuè illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij, super huiusmodi litterarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius interest, tradere debeant, impediūt, vel prohibent, ac etiam partes, seu corū agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & subexecutores litterarum, citationum, monito-

nitoriorum, & aliorum prædictorũ capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eijciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seù alios, publicè, vel occultè, quivè aliàs quibuscunq; personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotijs prosequendis, seù gratijs, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seù gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seù impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seù mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seù Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt. §. 13.

71 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcunq; exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualib: annexas, ab Auditoribus, & Commissarijs nostris, alijsq; Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorumuè cursum, & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; Qui vè partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel cõsentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seù executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seù etiam donec ipsi ad Nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi corã Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequãtur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, ordinarij, vel extraordinarij quorumcunq; Principum secularium, etiam si Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunq; præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seù Vicarij fuerint. §. 14.

72 Quivè ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, capitula, conuentus, collegia Ecclesiarum quarumcunq; coram se ad suum tribunal, Audientiam, Cancellariam, consilium, vel parlamentum, præter iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore: necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, vel ordinatis vsi fuerint, vnde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu nostris & dictæ Sedis, ac quarumcunque Ecclesiarum

B 2 iudi-

iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. §.15.

73 Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosq. superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundum quòd Canones, & sacræ Constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunq; sententias, & decreta, aut aliàs fori ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. §.16.

74 Quivè iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatẽ habentiũ expressa licentia, sequestrant. §.17.

75 Quivè collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera clericis, prælatis, & alijs personis ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorũque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absq; simili Roman. Pontif. speciali, & expressa licentia, imponunt, & diuersis etiã exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innouãtes decreta super his per sacros Canones, tàm in Lateranensi nouissime celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. §.18.

76 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, & Iudices, Notarios, scribas, executores, subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique eiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiam si talia commit-

ten-

rentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

77 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè, sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint, in totum, vel in partem, Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, terras citra Pharum, Patrimonium beati Petri in Thuscia, Ducatum Spoletañ, Comitatum Venaysinum, Sabineñ, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumq. terras, & loca, ac terras specialis cõmissionis Arnulphorum, ciuitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæq. Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes. §.20.

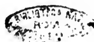
Volentes præsentes nostros processus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quousque alij huiusmodi processus, à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosq. effectus omnino sortiri.

Cæterum à prædictis sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarũuis facultatum, & indultorum quibuscunque personis ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinũ, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisq. Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

78 Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, grauius contra eos, spiritualiter & temporaliter, prout expedire nouerimus, processuri.

79 Declarantes, ac protestãtes quãcumque absolutionem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis, cum vero proposito vlterius similia non committendi, destiterint: Ac quoad eos, qui contra ecclesiasticam libertatem, vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, prag-

B 3 mati-

maticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint,& ex Archiuijs, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur,deleri & cassari, ac Nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint,eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari,quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Aqostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vndecunque,& quandocunque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præiudicari posse, aut debere.

80 Non obstantibus priuilegijs, indulgentijs, indultis,& litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seù aliquibus alijs cuiuscũque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamsi,vt præmittitur,Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate,vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis à prædicta Sede, ex quauis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quauis alia forma,& tenore,ac cum quibusuis clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs concessis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint,per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis, & alijs quibuslibet obseruantijs, scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus,ac sententias, quominus includantur in eis, se iuuare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, pręsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cæterisque contrarijs quibuscunque.

81 Vt vero præsentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu mẽbranas processus ipsos continentes,valuis Ecclesię S.Io. Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe appẽdi faciemus, vt ij,quos processus huiusmodi concernunt, quòd ad ipsos non peruenerint, aut quòd ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tàm patenter omnibus publicatur. Insuper, vt processus ipsi, & præsentes litteræ, ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata,vniuersis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs, & Prælatis vbilibet constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt per se, vel alium, seu alios,præsentes litteras, postquam eas receperint,seu earum habuerint notitiam, semel in anno, ac si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesijs suis,dum in eis ma-

ior

ior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

82 Cæterum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, alijque locorum Ordinarij, & Ecclesiarum Prælati, necnon rectores, cæteriq. curam animarum exercentes, ac Presbyteri seculares, & quorumuis Ordinũ regulares, ad audiendas peccatorũ confessiones, quauis auctoritate deputati, transumptum præsentium litterarum penès se habeant, easq. diligenter legere, & percipere studeant. Volentes earundem præsentium transumptis, etiam impressis, notarij publici manu subscriptis, & sigillo iudicis ordinarij Romanæ Curiæ, vel alterius personæ in dignitate ecclesiastica cõstitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, ix. Kalen. Aprilis. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

83 Vltrà Bullam præmissam sunt in corpore iuris, & in diuersorum Extrauagantibus multę aliæ excommunicationes ipsi Summo Pont. reseruatæ, quas dispersas in vnum colligere studuerunt *D. Antonin. 3. par. tit. 24. Rosel. Angel. Siluest. Tab. Caiet. Armil.* & alij *Summistæ verbo excommunicatio, Nauar. in man. cap. 27. a num. 25. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 19. vsq; ad cap. 24. Soar. tom. 5. disp. 21. vsq; ad disp. 24. Sayr. eodem tract. lib. 2. & 3. Iacob. Graffiis in aureis decis. p. 1. lib. 4. c. 19. cum seqq.*

Prima harum excommunicationũ Papæ reseruatarum fertur contra inferentes violentas manus in clericos, refertur in *cap. si quis suadente, 17. quæst. 4. & in c. mulieres, de senten. excommunication.* de qua plena manu agunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 76. Perez L. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pagin. 61. Tolet. in instruct. Sacerd. libr. 1. cap. 31. Sà in Aphorism. verbo, Excommunicatio, pag. 134. Beia in respons. casuum conscien. par. 1. casu 46. & casu 60. Bonacina de censuris disp. 2. q. 4. puncto 5. a princip. Iacob. de Graffiis in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 49. Memoriale clericorum cap. 9. num. 1.*

84 Secunda contra falsarios, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum Officialium Curiæ expressorum, *cap. ad falsariorum, cap. dura, de crimine falsi*; de quibus vide *praxim Episc. par. 1. verbo falsarij, Salzed. & Bernard. in pract. c. 119. in nouiss. edit. Farinac. in praxi crimin. par. 6. de falsit. q. 151. a nu. 7. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 17. a num. 21. Viuald. post candelab. aureum in expos. Bullæ Cœnæ a num. 46. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 10. a num. 4. Fr. Anton. de Sousa in relect. de censuris Bullæ Cœnæ cap. 7. disp. 41. Aloys. Ricci in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 1. de-*

*cis.36.*Procedit in fautoribus, & defensoribus falsariorum litterarum Apost. *Farin.d.q.151.num.9.Fr.Anton.de Sousa d.cap.7.disp.45.num.2.*

85 Huius criminis Rei excommunicantur etiam hodie in Cœna Domini in sexto casu,qua excommunicatione non ligautur vtentes litteris falsificatis *Nauar.dict.cap.27.num.62 Iacob.de Grassiis dict.cap.18.numer. 99.Viuald. in explicat. Bullæ Cœna nu.50.Soar.de censuris disp. 21.sect.*

86 *2.num.48.* Sicut etiam non excommunicantur impetrantes litteras subreptitias, vel obreptitias, *Iacob. de Grassiis dict. cap.18.nu. 99. Salzed. ad Bernard.d. cap. 119. vers. incurrit. Viuald. in explicat. Bullæ Cœnæ numero 51. Soarez dict. disput. 21. sect. 2. num.50.Gonzal.ad regul.8. Cancell.glos.51.numero 45.* Item non procedit in mandantibus falsificari, nec ad fautores præstantes auctoritatem huiusmodi falsificationibus,cum nulla mentio de eis fiat, bene tamen incurritur in illam *d.cap.ad falsariorum,Iacob.de Grassiis dict.cap.18. num 95. Soar. dict. disp.21. sect.2.num.48.Fr.Anton.de Sousa d.disp.45.num.1.*

87 Tertia contra eum,qui excommunicatus à delegato Papæ per annum manet in excommunicatione, nam post annum absoluitur à solo Papa *cap.quærenti de offic.deleg.c.studuisti de offic.leg. Memor.cleric.cap.9. excomunic.2.*

88 Quarta contra clericos scienter, & sponte admittentes excommunicatos a Papa ad diuina(officia scilicet,vel Sacramanta) in his cum illis communicando,*cap.significauit,de sent.excommunic.Nauar. cap. 27.n. 93.Sayr.lib.3.cap. 29. num.5. Soar. disp.22.sect.2.num.22. tom.5. Tolet. lib.1.cap.35.num.2.*quæ vt subeatur quinq;requiruntur,primo quod qui communicat sit clericus, secundo quod communicet cum excommunicato a Papa per sententiam nominatim denuntiato, iuxta *Extrauag. Martini V. Ad euitanda*. Tertio quod communicatio sit in diuinis, admittendo eum ad diuina officia. Quarto quod id fiat scienter. Quinto quod nullus subsit timor sic faciendi, ita *Couarr. in cap.alma p. 1. §.3.num.4.Clar.li.5.§.fin.quæst. 77. num.18.Paul.Comitol. respons. mor. lib.9.q.29.nu.5. Coninch. de censur. tom.2.disp.18.num.33. & num. 36. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. lib.32.num.94.*quamuis Papa non exprimat extendi ad participantes, *Hēriq.in summ.lib.13. de excommunicat.cap.8.§.2.*

89 Quinta contra incendiarios excommunicatos, & publicatos, *cap. tua nos 19. de sentent. excommunic. Clar.lib.5.§.fin.q.77.num.19. Nau. cap.27.num.94.Tolet.lib.1. cap. 35. num.5.Soar.disp.22.sect.2.num. 15. Memor.clericorum cap. 9. excom. 3. Farin in praxi crimin.p.3.q.110. n. 15.* latè *Sayr. de censuris libr.3.cap. 29.num.7.cum sequentibus,* vbi n. 8. resoluit quod mulier incendiaria semel denunciata excommunicata,a solo Papa absolui potest,& *num. 10.* quod incendiarij Ecclesiarum denuntiati,a Legato a latere regulariter absolui nequeunt,& *nu.12.* quod incendiarij,vt a solo Papa absoluantur, in speciali nomine expresso denuntiari debeant, nec sufficit denuntiatio generalis.

90 Sexta contra excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denuntiationē,quia eos solus Papa absoluit, *cap.conquesti 22. de sent.excommunic. Clar.dict.q. 77. num.20. D.Antonin.p.3.tit.24. cap. 12.Nau.*

12.*Nau.cap.27.num.94.§.8. Tolet. lib.1.cap.35.numer.6.Soar. disp. 22. sect.2.num.4.Memor.clericorum cap.9.excom.4.*optime *Sayr.lib. 3. c. 29.num.13.cum sequentibus* & *num.* 14.resoluit Ecclesiam frangentes, & spoliantes ipso iure excommunicationem incurrere,& *num.15.* asserit quod Ecclesiam frangentes, & spoliantes ante denuntiationem Episcopus absoluere valet,dummodo satisfacere velint iniuriam passis, & *nu.* 16.dicit quod Ecclesiam aperiens, vel frangens,vt spoliet, sed non spoliens, in excommunicationem non incidit,& *nu. 18.* quod Ecclesiarum nomine in præsenti veniunt etiam Monasteria, Hospitalia,& alia loca pia, ita etiam hæc omnia tradunt, *Fr.Emman.q.Regular.tom.2.q.38. art.2.& q.50.art.2. Azori.instit.moral.par.1.lib.9.cap.27.q.12. Valeri. Reginald.in praxi fori pœnit.lib.19. num.60.*vbi etiam cum *Soar.de censur.disp.22.sect.2. num. 11.* resoluit effringentem, seu spoliantem Sacristiam, si ipsa sit coniuncta Ecclesiæ, excommunicationem huius tex. incurrere.

91 Septima prohibet ne eligatur in Senatorem,vel in officium aliud Gubernationis Vrbis Romæ,vllus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio,Comes,&c. aut alius potentia, vel dignitate insignis, aut vllus frater,aut filius eius,&c.contrafacientes sunt excommunicati excom. reseruata Summo Pontif. *cap. fundamenta,de elect.lib.6. Memor.cleric. cap.9.excom.6.*

92 Octaua contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas soluentes, *cap. clericis, de immunit. eccles. lib. 6.* quoad clericos soluentes hæc excommunicatio est sublata in *Clem.quoniam, eod.tit.* quo vero ad imponentes talia onera clericis,& ipsorum bonis, non solum non est sublata,sed relata in *Bulla Cœnæ*

93 *casu 18.* Item contra omnes habentes dominium temporale,qui prohibent subditis ne quidpiam vendant personis ecclesiasticis,neq; eorum frumenta molant, aut panem coquant,&c. *in cap.fin. de immun. eccles.in 6.Nauar.cap.27.nu.130. Soar.tom.5.disp.23.sect.4.nu.24.Sayr. lib.3.cap.34.num. 16. Mem. clericorum.cap.7.excommunic.3.*

94 Nona contra tribuentes facultatem vexandi,capiendi, interficiendi personas,seu eorum, suorumq; res, eo quod tulerint excommunicationis,suspensionis, seu interdicti sententiam, *cap. quicunq; 11. de sent. excommunic. Henriq.in summ. libr. 13.cap.43.§.3.lit. F.* Et contra insecutores hostiliter Cardinalium, vel alicuius clerici, aut religiosi de familia Domini Papæ, vel Cardinaliũ percutientes, capientes eosdem, & dantes consilium,auxilium, & fauorem,receptatores, & defensores talium,*cap.felicis de pœnis in 6.*

95 Decima. Inquisitores si alicui crimẽ hæresis falso imponant (quod nunquam contigisse credendum est) & innocentes infament,præter alias pœnas, quibus pro mensura criminis puniendi sunt, in sententiam etiam excommunicationis maioris incurrunt, neq; absolui possunt ab alio,quam ab ipso Papa,preterquam in mortis articulo,quo casu satisfactionem prius offerre debent, *Clem. 1.§.verum,de haret. Cou. practic. c. 36.num.21.Nauar.cap.27.nu.100. Soar.tom.5.disp.22.sect.3.Sayr. libr. 3.cap.29.num.25. Tolet. libr.1. cap. 36. num.1.Memor.clericorum.cap.7. excommunic.1.* Ad hoc vero,vt contrahant hanc excommunicationem Inqui-

Inquisitores,& substituti ab Episcopis (Episcopi enim contrahunt tantum suspensionem ab officio per triennium,vt in eod. tex.) debent tria concurrere. Primo,vt faciant contra iustitiam,secundo, vt faciant scienter,vel contra propriam conscientiam, tertio quod faciant amore, odio,&c. prout in tex.vno horum deficiente non incurritur in hanc censuram, *gloss.verbo obtentu in d. vers.verum*.

96 Vndecima contra religiosos, qui clericis,aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, aut Matrimonia eorum solemnizant,non habita prius a Parocho speciali licentia; aut absoluunt excommunicatos a Canone,præterquam in casibus a iure expressis, vel priuilegio Apost,concessis; aut etiã a sententijs latis in Concilijs Prouincialibus,aut Synodalibus;aut absoluunt a peccatis ,a pœna,a culpa,cuius excommunicationis absolutio Sedi Apost.est specialiter reseruata, ita habetur in *Clem. 1. de priuileg.* Et quoad Sacramentum extremæ Vnctionis,tenent *Henriq. in summ. lib.13.cap.40.§.4.lit. N. praxis episcop.par.1.verbo extrema Vnctio, §. 2.pag.158.Fr.Emman.quæst.Regular.tom.2.q.60.art.2.vers.decima, Azori.instit.moral.pa..1.lib.12.cap. 13.q.5.vers.primum*, *Paul.Comitol. respons.moralium lib.1.q.44.Fr.Ludou.Miranda in man.Prælat.tom.* 1. *q.49.art.*1.vbi cũ *Siluest.* & *Soto*,excipit religiosos,qui in casu necessitatis absente Parocho,sine ipsius licentia speciali, de licentia interpretatiua,& præsumpta prædictum Sacra-

97 mentum ministrauerint. In *compendio priuilegiorum Mendicantiũ verbo,cõmunicatio,§.6.*dicitur quod *Sixtus IV.*concessit Fratribus Minoribus,vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis, illis, quorum Confessiones audierint,quando Rectores,seu Curati eorum malitiosè,aut sine rationabili causa denegauerint,seu distulerint illa ipsis administrare, & voluit quod super hoc stetur assertioni eorundem Confessorum, vel pœnitẽtium, quod quidem modificatum fuit per *Leonem X.in Concilio Lateranen.* vt asserit *Collect.* ibid. *in §. 10.*vt videlicet denegatio sine legitima causa facta per Rectores vicinorum testimonio probetur, aut requisitio coram Notario publico facta declaretur. Et *Eugen. IV.*concessit Fratribus Minoribus Prouinciarum Regni Castellæ; vt oĩa ecclesiastica Sacramenta,Tertiarijs,cõuersis,donatis,atq; oblatis,familiaribus, seruitoribus, & officialibus,& cõtinuis commensalibus suorum Conuentuũ possint administrare, quæ quidem cõcessio, vt aduertit *Collect.priuil. Mendicantium verbo, absolutio ordinaria quoad Fratres, §.* 10. per *Pium II.* extensa fuit ad totam familiam Cismontanam. Item in supradicto *compendio verbo Extrema Vnctio*,refertur quod *Nicolaus Frãcus* Apost.Sedis Nuncius, & Orator cum potestate Legati de Latere a præfata Sede deputatus in Regnis Castellæ,& Legionis,& Aragoniæ,cõcessit Monachis S. Benedicti obseruantiæ Hispaniæ, quod si qui infra septa Monasteriorum infirmati fuerint Extremam Vnctionem dare Apost. auctoritate libere, & licite possint,Parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuscunq; Episcopi, vel Superioris licentia, aut assensu nullatenus requisitis.

98 Quoad Sacramentum Eucharistiæ de iure communi *in d. Clem.* 1. cun-

cunctis prohibitum Religiosis, & Regularibus est illud administrare secularibus, absque Parochialis Presbyteri speciali licentia, & contrarium facientes sunt excommunicati ipso facto, & absolutio Sedi Apost. reseruatur, non obstantibus, &c. firmant *Henriq. Paul. Comit. Azor. & Fr. Emman. dictis locis, idem Fr. Emman. tom. 1. q. 56. artic. 1. & tom. 3. quaest. 57. art. 1.* vbi limitat, *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 17.* vbi limitat si ministrent alieno religioso sine licentia praelati, *Fr. Ludouic. Miranda d. tom. 1. quaest. 42. artic. 1.* vbi *artic. 3.* limitat etiam in casu vrgentis necessitatis, seu infirmitatis, & existente mortis articulo, deficiēte parocho. In *compendio priuileg. Mendicantium, verbo communicare, §. 4.* ex concessione *Clementis Quinti, Nicolai etiam Quinti, Sixti Quarti, & Leonis Decimi*, refertur concessum Generalibus, & Prouincialibus Ministris, & omnibus Cōfessoribus Ordinum Minorum deputatis ad audiendas Confessiones secularium, vt possint omnibus quarumcunq; dioecesum, quorum Confessiones audierint, Sacratissimi Corporis Dominici Communionem dare omni tempore, praeterquam in die Resurrectionis Domini.

99 Item Sacerdotes Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apost. reseruata, *d. Clem. 1. Azor. d. loco, Fr. Emman. d. tom. 3. quaest. 2. artic. 1. Fr. Ludou. Miranda d. tom. 1. quaest. 48. artic. 2.* vbi contra *glos. in dicta Clem. 1.* quae verba illa, matrimonia solemnizare interpretatur, pro solemniter benedicere, asserit tam ministrantes dictas solemnes benedictiones, quam assistentes, & interessentes tanquam ministros huiusmodi matrimonij, absque Presbyteri parochialis speciali licentia praedictam excommunicationem incurrere: aduerte huiusmodi licentiam debere esse expressam, *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 35. num. 4.* & Vicarium generalem illam posse cōcedere asserit idem *Sanch. d. lib. 3. disp. 29. num. 15.*

100 Duodecima contra clericos, & religiosos, qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligant, vel electam non mutent, *Clem. cupientes, de poenis, Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 39. Tolet. lib. 1. cap. 36. nu. 3. Mem. clericorum cap. 2. excomm. 2.* hanc censuram nō incurrit religiosus vnius Ecclesiae inducens ad iurandum, &c. eligere sepulturam alterius Ecclesiae, *Nauar. d. cap. 27. num. 103.*

101 Decimatertia contra dominos temporales, & quoscunque, qui quomodolibet cogunt aliquem in loco interdicto celebrare diuina, & qui per praecones faciūt conuocare populū ad illa audienda, & qui nunc hos, nunc illos ad eadem audienda conducunt, & qui prohibent ne publici excommunicati, vel interdicti hac de re per illos, qui Missas celebrant, moniti exeant ab Ecclesia, similiter ipsi nominatim moniti cū sint excommunicati, non exeuntes, contrahunt excommunicationē Papae reseruatam, *Clemen. grauis, de sentent. excommunication. Tolet. libro 1.*

bro 1. cap.36. num.4. Soar. disput. 22. sect. 4. num.27. tom. 5. Memor. clericorum cap.7. excomm.1. Nauar. d. cap.27. num.104. Henriq. lib.13. cap.43. §.3. littera E. Sanch. de matrim. lib.4. disp.4. num. 8. Item &
102 contra Minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia: hæc excommunicatio vt habetur in *Clem. cum ex eo, de senten. excommun.* satisfactione præmissa tollitur ab Episcopo, aliàs reseruatur Papæ, *Memor. clericorum cap.3. excomm. 10.*

103 Decimaquarta fertur in eos, qui cadauera hominum exterterant, incidunt in frusta, elixant, carnes ab ossibus separant, vt ossa transferant in sepulturam distantem, nisi hoc fieret in terris infidelium, vt ossa in terras fidelium portentur, *Extrauag. detestandæ, de sepultur.* quã quidem excommunicationem non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne fœteat, aut anathomiam faciens, *Nauar. d. cap.27. nu.105.* sicut etiã illam non incurrunt mandantes, cõsulentes, consentientes, &c. idem *Nauar. cons.54. de sent. excomm.*

104 Decimaquinta contra committentes simoniam in Ordine, vel beneficio, vel religionis ingressu, similiter accipientes pro collatione, siue traditione possessionis beneficij, seu de dando aliquid iurare facientes prouisum de beneficio, *Extrauag. 1. & 2. de simonia, inter comm. Soarez disput.22. sect.5. nu.11. Sayr. lib.3. cap.36. num.7. Memor. clericorum cap. 3. excomm. 4.* Voluit incurrere similem censuram *Pius V. Constit. sua* incip. *Durum nimis, ann. 1570. Kalend. Iunij.* Non comprehendit simoniacos mentales tantum, vel cõuentionales, sed reales, *Nauarr. cap. 23. num. 106. & cap.25. num.112. Azor. instit. moral. par.2. lib.7. cap.17. quæst.9. vers. si quæras.*

105 Decimasexta contra omnes Fratres cuiuscunq; Ordinis Mendicantium, transeuntes ad religionẽ non Mendicãtiũ, excepta religione Chartusiana, sine licẽtia Sedis Ap. necnon & tales recipientes, *Extrauagans viam ambitiosæ, de regularib. Azor. institut. moral. par.1. lib.12. cap. 14. quæst.12. versic. inter Extrauag. & quæst.16. Memor. clericorum cap. 3. excomm. 5. Soarez tom.5. de censur. disp.22. sect.5. num.16. Sayr. eodem tract. lib.3. cap.30. num. 8. Ioseph Aldrete de relig. discipl. tuenda lib. 2. cap.18. à n.11.* Ex priuilegijs Summorum Pont. Ordinibus Mendicantium concessis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum absolutiones ipse Summus Pontifex sibi reseruauit, scilicet Magistri excludẽtes Fratres Prędicatores à studio Parisiensi *Alexand. IV.* Qui libellos famosos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt versus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, *Alex. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV.* Dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prędicatores & Minores non sint in statu perfectionis, & quod non licet eis eleemosynas quærere, aut prędicare, aut Confessiones audire, de facultate Summi Pontif. sine consensu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Ecclesiarum *Alexand. IV.* Quicunque iudex querelas Fratrum, aut Monialium Ordinis Prędicatorum susceperit, vel de eis cognouerit. Et illi, qui in Ecclesiis

Ecle-

clesijs, monasterijsue suis Apostatas detinent eiusdem Ordinis, nisi illos eiecerint, vbi illis denunciatum erit. Quicunque prohibentes ne Fratribus Mendicantibus eleemosinæ fiant. Quicunque Princeps laicus reformationem Fratrum Conuentualium impedierit, ne fiat, aut factam mutari procurauerit. Quicunque Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transiuerint sine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum spatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum c. 9. excomm. 37. versic. similis.*

106 Decimaseptima fertur contra Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apost. violantes, & contra conspirantes in personam, vel statum Papæ, aut offendentem Episcopum, vel alium Ecclesiæ Prælatum, *Extrauag. Etsi Dominici, de Pœnit. & remiss. inter com.*

107 Decimaoctaua fertur cõtra eos, qui largiũtur, vel accipiunt aliquid, vel promittunt in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in eadem Curia, *Bonif. VIII. in Extrauag. 1. de sent. excomm. quæ est in Bull. 1. in ord. pag. 139. to. 1.* quã renouauit etiã maioribus pœnis *Gregor. XIII. in sua Constit. 28.* incip. *Ab ipso Pontificatus nostri*, & exornauit suis comment. *Nau. in tract. de datis, & promissis, &* vide eundem *in Man. cap. 27. num. 106. vers. vigesimatertia, Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap. 11. num. 13. vers. alij vero, Paul. Comitol. respõs. moral. lib. 6. quæst. 7. Farin. in praxi crimin. par. 3. quæst. 111. nu. 291. cum seqq. Memor. cler. c. 9. excom. 25.*

108 Decimanona cõtra rapientes bona Cardinalium, dum in Conclaui sunt, seu electi in Papam, *Concil. Constantien. sess. 41. in cap. incip. omnis ætas*, refert *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 33.*

109 Vigesima contra dicentes mortaliter peccare, vel esse hæreticos eos, qui defendunt Beatissimam, & gloriosissimam Virginem Dei matrem esse conceptam cum peccato originali; vel è contra: & affirmantes peccare eos, qui colunt festum Conceptionis, & qui concionibus intersunt, *Sixtus Quartus in Extrauag. graue nimis, de reliq. & venerat. Sanctorum*, *Pius Quintus constit. 114. Nauarr. cap. 27. num. 107. Soar. tom. 5. disput. 22. sectio. 5. num. 30. Sayr. lib. 3. cap. 30. num. 10. Memor. clericorum cap. 5. excom. 4. & cap. 9. excomm. 11.* innouatur per *Concil. Trident. sess. 5. de peccato origin. in fine*, & à Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis corã *Sanctiss. Domino Paulo Quinto* felicis recordationis *die 31. Augusti 1617.* relata per *Campan. in diuersor. iuris Canon. rubric. 12. cap. 13. num. 140.* vbi de nouo habetur, quod in po-

110 sterum, donec articulus huiusmodi à Sancta Sede Apost. fuerit definitus, vel per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, nulli audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quod etiã negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent, sub censuris, & pœnis prædictarum Constitut. tribuens

buens insuper tam Episcopis,& Prælatis Superioribus, alijsq. Ordinarijs locorum, quam hæreticæ prauitatis vbique locorum deputatis Inquisitoribus potestatē seuerè animaduertendi contra transgressores, etiam Regulares cuiusuis Ordinis, & instituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascunque ecclesiasticas, & seculares personas, cuiuscunque status, conditionis, gradus, aut dignitatis, tam ecclesiasticæ, quam secularis.

111 Verùm quia inopinato casu incidit præsens scriptura in die Festi Conceptionis Beatissimæ Virginis non sine admiratione, quod & iterū fortunatè mihi acciderat *Vlyssipone* in anno 1617. vbi in eodem die peruenit ad manus meas prædictum Sacræ Congreg. decretum, eo tempore, quo typis mandabam Remissiones illas in Concilium Tridentinum, quibus illud magna iucunditate inserui, primusq. in Portugalliæ Regno, ne dicam in tota Hispania, prelo tradidi, hæc in peculiarē Beatissimæ Virginis fauorem accepi, eo quod semper verissimam illam sum amplexus opinionem, quod scilicet sine vlla macula sit concepta, quam multis comprobant, & tuentur *Henriquez in summ. lib.3. capit.11. §.4. in fine. Azor. institut. moraliū par.1.lib.4.cap.34.quæst.3.& par.2. lib.1.cap.21.quæst.1.* vbi de institut. Festiuitatis Conceptionis Beatiss. Virginis, *Nauarr. in man. prælud. 8. Fr. Emman. quæst. Regular. tom.1.quæst.57. Spin.in speculo testam.glos. 3. princip. num.* 17. *Ceuall. communium contra commun. quæst.* 346 *Martin. Delri. disquisitionum magicarum lib. 4. capit. 1. quæst.3.sect.9.pag.mihi 266. cum seqq. Paul.Comitol. respons. moraliū lib.6. quæst.40. Soarez de religione tom.1. lib.2. cap.8. num. 2. Gabriel Vasquez in tertiam p. Diui Thomæ tom.2. disput.116. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.2.cap.20. num.*14. & volumen integrum edidit de Immaculata Virginis Conceptione Lusitanus noster *Fr. Aegidius de Præsentatione* præceptor colendissimus, in Conimbricensi Academia olim Sacræ Theologiæ Vesperarius Professor emeritus. Deinde ad Immaculatæ Deiparę Virginis Conceptionis defensionē edidit librū alium *P. Ferdinandus Quirinus de Salazar Conchensis*.

112 Virgo Sanctissima ætatis suę anno decimoquinto peperit Saluatorem, deinde vixit vna cum Filio triginta tribus annis: & ex hac vita migrauit anno decimoquinto post mortem Filij: & proinde anno ætatis suæ sexagesimo tertio, & ex eo, quod tot annos vixit, eius Corona continet 63. Aue, ita *Henriq. in sum. li.7.c.19.§.3. prope fin. Nau.in miscel.de Psalterio, & Rosar. Virg. Mariæ miscel.3.n.3.* late *Azor.d.p.2 c.20.q.5.Hier.Rom.de repub.Christ. li.5.c.12.ad fin. Pineda in Monarc. eccles.par.2.lib.12.cap.22. Cæsar Baron.tom.1. Annalium Ecclesiæ anno Christi 48. pag.417. P.Ioan.Rebello in dialogis miraculorum Rosarij Beatæ Virginis fol.45. verso. Cāpan. in diuers.iuris Canon. rubr.7.cap.6. num. 159.* Quamuis Beatissimam Virginem anno ætatis suę septuagesimo secundo, vel septuagesimo tertio mortuam fuisse asserat *Epiphanius Presbyter Constantinop. in libello de vita, & obitu Deiparæ, quē sequuntur Chronica Beati Francisci par.3.fol.265. verso. Fr. Emmanuel q.regul.to.2.q.87.art. 3. Soar.de relig.tract. de orat. libro 3.cap.9.n.*10.

Vi-

113 Vigesimaprima cõtrà eũ, qui prouisus de Ecclesia, vel Monasterio vacãte à Sede Apostolica, earum prouisionum nuntiatoribus aliquid dederit, promiserit, promissumue soluerit ex *constit. 3. vel 4. Greg. XI.* incip. *Sollicite*, de qua *Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 23. num. 3. Memor. clericorum cap. 1. excomm. 8.*

114 Vigesima secunda contra laicũ, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut proscripserit, & qui proscriptionẽ scripserit, *Vrban. VI. const. 6.*

115 Vigesimatertia fertur contra quemcunque Ordinis ecclesiastici, qui alium ecclesiasticum ad forum laicale traxerit, & contra quemcũque laicum auxilium, consilium, fauorem, ea in re dantem, *constitut. 4.* aliàs *5. Martin. V.* incip. *Ad reprimendas, Nauarr. cap. 27. num. 71. Memor. clericorum cap. 5. excommunic. 6.* vbi dicunt hanc excommunicationem esse in Bulla Cœnæ, si fiat auctoritate iudiciali laica.

116 Vigesimaquarta contra ministros Papæ, & omnes officiales, etiã Episcopali dignitate præditos in terris Eccl. officiũ quodcunq; exercentes, qui munera accipiunt, præter esculenta, & poculenta, quæ biduo consumi possunt, *Paul. II.*

117 Vigesimaquinta contra quoscũque de Ecclesia, vel locis sacris lapides, & alia ornamenta auferentes, & contra eos, qui auferenti, seruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dederint, *Sixt. IV. constit. 3. Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 14.*

118 Vigesimasexta contra illos, qui se finxerunt nepotẽ, aut familiarẽ, seu commensalem Cardinalis, vel assistentis, vt litteras Apostolicas gratis expediant *Innoc. VIII. constit. 7.* alias *11.* incip. *Cum sicut, die 18. mensis Augusti ann. 1487. in Bullar. tom. 1. fol. 382. Leo Decimus constit. 27.* incip. *inhærendo, die 20. Februarij ann. 1517. in Bullar. tom. 1. pag. 520. Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 13.*

119 Vigesimaseptima fertur contra quoscunque in sermonibus, & prædicationibus miracula falsa, incertauè populo renunciãtis, vel prophetias ex sacra Scriptura non desumptas prædicare audentes, Ecclesiæue Prælatis scandalosè detrahentes, *Leo Decimus in Concilio Lateranen. sess. 9. & 11.* incip. *Superna maiestatis, Memoriale clericorum cap. 5. excommunic. 3.*

120 Vigesima octaua contra eos, qui in duello pugnauerint, campum dederint, auxilium præstiterint, *Pius Quartus in sua Bulla* incip. *Ea quæ, de ann. 1560. idib. Nouembris, Gregor. XIII. in altera* incip. *Ad tollendum, de ann. 1582. nono Decembris,* vbi excommunicationem, & pœnas à præfato *Pio Quarto, & Concil. Trid. sess. 25 de reforma. cap. 19.* extendit aduersus omnes illos, qui non publice quidem, priuatim tamen ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiserunt, etiamsi nulli patrini, socijue ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæ prouocatiuæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præcesserint; extenditque contra locorum dominos, si certamen ex condicto permiserint, aut quantum in se fuerit, non prohibuerint; necnon contra eos omnes, qui duellum huiusmodi fieri mandauerint, instigauerint, auxilium, consilium, vel fauorem dederint, aut equos, arma, pecuniam, comeatum, & alia subsidia scienter subministrauerint, aut ex composito expectatores, vel socios,

cios, si se quouis modo præbuerint, etiamsi illi, qui ad locum destinatū pugnaturi accesserunt impediti pugnam non commiserint, per se ipsos non steterit, quominus illa committeretur. Vltimo *Clemens VIII. Constit. sua 11.* incip. *Illius vices de ann.* 1592. confirmauit Prædecessorum suorum pœnas, & excommunicationes, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoscunq; qui non solum publicè, sed etiam priuatim, sine chartulis litteris prouocatorijs, vel patrinis duellū cōmiserint, vel si cōuenerint, vt nō singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, refert *Quaranta in summ. Bullarij verbo duellum*. Et de hac re plures citat Doctores *Cened. ad decretal. collect. 117 num. 4.* quibus adde *Peregrinum, & Floron. in suis tract. de duello, prax. episcop. verbo duellum, Galet. in margarita casuum conscient. eod. verbo Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 61. art. 1. vers. 12. Sayr. in Claui Regia lib. 7. cap. 13. num. 11. cum sequentibus, & de censur. lib. 3. cap. 31. a num. 29. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 76. cum multis sequentibus, Farin. consil. 9. Paul. Comit. respons. moral. libr. 6. q. 13. cū seqq. Mol. de iust. tract. 3. disp. 17. Mart. Delri. disq. mag. li. 4. c. 4. q. 4. sect. 2. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 21. cap. 7. a numer. 75. Sanch. in præcepta Decalogi libr. 2. c. 39. num. 19. cum sequentibus. Bonacina de censur. disp. 2. q. 6. puncto 2. a num. 1.* vbi *num. 15.* asserit ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in causa duelli posse Episcopum absoluere, quando delictum est occultum per *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6.* quod non videtur abrogatum per dictam Bullam *Clem. VIII.* vbi absolutionem prædictæ excommunicationis sibi reseruauit, cum in ea nulla fiat sufficiens reuocationis mentio illius decreti, quæ mentio necessaria videtur, vt illud decretum censeatur reuocatum dixi *Alleg. 33. num. 24.*

121 Vigesima nona contra quoscunq; in officio Sanctæ Inquisitionis impedientes, vel perturbantes Episcopos & Inquisitores hæreticæ prauitatis *Iul. III. Const. 16.* & *Pius V. Const. 83.* vbi eam profert contra illum, qui aliquem Inquisitorem, aduocatum, promotorem, notarium, aliumuè ministrum officij Sanctæ Inquisitionis, aut denunciatorem, accusatorem, aut testem in causa Fidei perterrefecerit, occiderit, verberauerit, deiecerit, aut eiusdem Sacræ Inquisitionis, aut ministrorum ædes, aliasuè res expugnauerit, inuaserit, incenderit, aut eiusdem libros, exemplaria, litteras, & alia quæcunq; scripta combusserit, dirripuerit, interuerterit, aut quocūq; modo asportauerit, & qui in his consilium, auxilium, vel fauorem præstiterit, aut qui contra Sacræ Inquisitionis officium delinquentibus veniam petere, aut pro illis intercedere tentauerit.

122 Trigesima contra quoscunq; Cameræ Apost. libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes, *Iulius II. Constit. 14.* incip. *Cum sicut 15. Kalend. Septemb. Ann. 1507. in Bul. tom. 1. pag. 42. & Constit. 56. Sixti V.* incip. *Non sine maxima, die 27. Aprilis 1587. in Bullario pag. 573. tom. 2. Memor. clericorum cap. 9. excom. 15.* Et contra detinentes iocalia, & alia quæcunq; bona ad Sedem Apost. spectantia, ac scientes, & non reuelantes *in Constit. 4. Pij IV.* incip. *Pastoralis officij, 3. April. 1563.*

123 *in Bullar. pag. 5. tom. 2.* Et contra alios

alios, qui cũ Ministri Reuer. Cam. Apost. sint, rationes integre, & fideliter non reddunt, in *Const. 40. Paul. III.* incip. *Cum sicut accepimus, die 21. Aprilis 1544. in Bul. tom. 1. pag. 679.*

124 Trigesima prima contra illos, qui vt beneficiũ ecclesiasticũ impetrent, se pro alio in examine supposuerint, vel annuas pensiones offerunt; aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid consequantur, vel pro se ipsis, vt alijs postea cum pensione resignent *Paul. IV. Const. 12.* incip. *Inter cæteras, die 25. Nouemb. 1577.*

125 *in Bullario tom. 1. pag. 731.* Et contra exigentes, vel petentes aliquid in collatione, aliauè prouisione beneficiorum ecclesiasticorum, vel ad illorum possessionem admissione, extat *Constit. 104. Pij V.* incip. *Durum nimis, Kalend. Iunij 1570. in Bullar. tom. 2. pag. 310.*

126 Trigesima secunda contra tractãtes de nouo Papa eligendo, viuente alio, ac eorum complices, & fautores, *Paul. IV. Constit. 16.* incip. *Cum secundum, 17. Kal. Ian. 1558. in Bullario pag. 735.*

Item contra omnes cuiuscunque gradus, etiãsi Imperatores, aut Cardinales sint, qui promissiones, stipulationes, cõuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem faciunt super vita, aut morte, aut super futura creatione Summi Pont. vel vacante Sede Apost. aut etiam super futura creatione Cardinalium, quam etiam sententiam incurrunt permittentes huiusmodi tacite, vel expresse fieri in terris, ciuitatib. locis, & dominijs suis: vel consilium, auxilium, aut fauorem in prædictis dantes. *Gregor. XIV. in extrauag. edita 21. Martij 1591.*

127 Item contra Cardinales, qui Sede vacante contrauenerint ijs, quæ ordinata sunt a *Iulio II.* vt sine simonia eligatur Papa, *in Constit. eiusdem Iulij II.* incip. *Cum tàm diuino*, quæ est 2. *Nau. dict. cap. 27. num. 111. vers. trigesima prima, Soar. tom. 5. disp. 22. sect. 6. num. 2. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 3, in fine.*

128 Item contra Cardinales reuelantes aliquid de actis secretè in Consistorio, existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, habetur in *Cont. Lateranen. sub Leone X. sess. 9. Nau. d. cap. 27. num. 110. & seq.*

129 Trigesima tertia, contra quoscunq; litteras, aut scripturas cuiuscunque generis, aut nuntium, aut signum ad eos, qui sunt in conclaui, mittentes, & contra eos qui receperint, & qui e contra è Conclaui ad eos, qui foris sunt, scripserint, vel miserint, etiamsi Cardinalatus honore fulgeant; *Pius IV. Constit. 81.* alias 61. incip. *in eligendis, id. Octobris 1562. in Bullar. tom. 2. pag. 93. Memor. clericorum cap. 9. excom. 19.*

130 Trigesima quarta contra omnes, qui in proprios vsus conuertunt per vim, vel suppositas personas bona Ecclesiæ *Concil. Trid. sess. 22. cap. 11.* refert *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 34.* Item contra omnes, qui per vim, metum, fraudem, aliam ve artem, bona, fructus, aut iura Ecclesiarum, locorumvè piorum occupant. Clericos item, qui nefandæ huius fraudis, & vsurpationis fabricatores, eidemve cõsentientes fuerint, *Memor. clericorum cap. 9. excom. 35.*

131 Item contra Commissarios, & delegatos ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in euidentem eius vtilitatem, vel non; qui amore, vel timore alienationi consentiunt, aut authoritãtem præbent tali alienationi, habetur in *Extrauag. Cum omnibus, Pauli II. Nauar. cap.*

27.num.108.*Memor.cleri. excom.* 3.

132 Trigesima quinta contra quoscunque clericos inferiores Episcopis de parochiali Ecclesia prouisos iuramentum de residendo intra tempus præscriptum non seruantes. Et hæc excommunicatio est etiam contra illos, in quorum fauorem beneficia dicta resignantur, seu dimittuntur, & qui ad id præstant auxilium, &c. *Pius IV. Constit.* 92. aliàs 87. incip. *Inter multiplices curas, Sayr.lib.3.cap.31. num.5. Memor.cleric.cap.2.excom.3.*

133 Trigesima sexta, contra quoscunque ad interpretationem Côcil. Trident. commentarios, glossas, annotationes, & scholia edentes, *Pius IV. Constit.* 97. vide *Franc. Leo. in thesauro fori eccles.par.3.cap.9.nu.33. Henriq.in summ.lib.7.de Indulgentijs, cap.29.§.4.Fr.Emman.quæst. regular.tom.1.q.11.art.3.Valer. Reginald.in praxi fori pœnit.lib.20.n. 53. in fine*, vbi etiam dicit in hac Bulla non esse sermonem de interpretationibus, quæ in scholijs fiunt docendo.

134 Trigesima septima contra quemcunq; Nuncium Apost. qui a Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias quouis modo ambierit, siue eorum studio, & fauore pro se, aut consanguineis suis vti audet, *Pius IV. Côst.*133. alias 124. incip. Et si Romanû, quã tamen nemini reseruari asserit *Memor.clericorũ cap.1.excom.11.*

135 Trigesima octaua contra quamcunq; mulierem, quæ Monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit, *Pius V. Const.* 27. de cuius materia agemus infra in Alleg. Episcopus circa Sanctimonialium clausuram quam habeat potestatem.

136 Trigesima nona contra quamcunque monialem a clausura exeuntem, & contra exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, *Pius V. Constit.*20. incip. *Regularium, die 24. Octobr. Ann. 1566. in Bullar. tom. 2. pag.* 198. de cuius materia in *dicta. alleg.* proximè citata dictum est.

137 Quadragesima contra quoscunq; officij Pœnitentiariæ Romanæ procuratores, scriptores, correctores, aliosuè officiales aliquid etiam spontè oblatum, aut aliàs, siue pro expeditionis celeritate, siue pro alio extraordinario labore accipiêtes *Pius V. Constitut.84.* incip. *In earum 14. Kal.Iunij 1569. in Bullar. tom. 2.pag.282.* de qua *Sayr.lib.3.cap.31 num.8.Memor.clericorum cap.8.excommunic.1.*

138 Quadragesima prima, côtra quoscunq; Ecclesias, & quæuis beneficia ecclesiastica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, ex *Const.85.Pii IV.* incip. *Rom.Pont.dic 16.Nou.1564. in Bullar. tom. 2. pag.*121. & latius pœnis maioribus *Pius V.Constit.85.* incip. *Intolerabilis, Kal. Iunij 1569. in Bullar.tom.2.pag.283. Nauar. cap. 23.num.110.Soar.tom.5. disput. 22. sect.6.num.15.& lib.4.de simon.cap. 43.Lessi.de iustit.lib.2.cap. 35. dub. 26. Sayr.lib.3.cap.31.num.6.* qui nô rectè excipit Cardinales, nam etiam hi expressè comprehenduntur, vt notat *Flamin.de confident.q.27. n.27.*

139 Quadragesima secunda contra illum, qui vacantibus Ecclesiarum dignitatibus, Canonicatibus, & præbendis huiusmodi, vult, disponit, aut statuta consuetudinesuè seruat de fructibus, & distributionibus, etiam primo ab ipsa vacatione anno peruenturis, mensæ episcopali, capitulariuè

lariuè applicandis, aut in communem vsum cedendis, qui item de his iuramentum præstari ordinat, aut qui prouisum de his seruandis inducit, aut possessionem impedit ei, qui talia præstare noluerit *Pius V. Const. 104. aliàs 106.* incip. *Durum nimis*, *Nauar. cap. 27. num. 150. §. 64. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 14. Philiarch. de officio Sacerd. lib. 3. cap. 30. casu 25.*

140 Quadragesima tertia contra Gubernatorem locorum status Ecclesiæ, qui licentiam ferendi arma trib. palmis breuiora, etiam ad breuissimum tempus concesserit, *Pius V. Constit. 145.* incip. *Cum vices, die 13. mensis Februar. ann. 1572. in Bullar. tom. 2. pag. 358.*

141 Quadragesima quarta contra quemcunq; Christianum, qui alium Christianum in terris Turcarum habitantem tanquam mancipium cœperit, aut eius bona diripuerit, *Pius V. Constit. 149.* incip. *Licet omnibus die 1. Maij 1572. in Bullario tom. 2. pag. 361.* Et contra omnes, qui ex partibus infidelium ad partes fidelium alumina deferunt *Pius IV. in Constit. Ex Apost. seruitutis, Memor. clericorum, cap. 9. excom. 18.* Et contra omnes, qui non permittunt Christianos captiuos apud Turcas postquam illos cœperint liberè abire cum suis liberis, coniugibus, & bonis, *Pius V. dict. Constit. 149.* refert *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 36.*

142 Quadragesima quinta contra publicanos, qui pedagium, gabellam, vectigal a Regularib. Ordinum Mendicantium exegerint, & qui ab eisdem pro reficiendis pontibus, vijs, aquæductibus, & fluminibus aliquid impensæ, aut contributionis exegerint, & qui eosdem Mendicâtes, eorum bona, colonos exemptos, & immunes ab omnibus exactionibus non dimiserint *Pius V. Const. 16.*

143 Quadragesima sexta contra Gubernatorem ecclesiastici status, & officialem, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel saluum conductum ei fecerit, etiam ad diem vnum, noctemuè vnâ; & contra subditos ciues Romanos, qui huiusmodi exules subditos Sedis Apost. receptauerit, idem, qui iniuriæ vlciscendæ causa domum communierit, armatos receptauerit, aut aluerit, aut turbam eo nomine excitauerit, *Pius V. Const. 19.*

144 Quadragesima septima contra Confessarios, qui ex priuilegio *Sixti IV.* cōmutant aliquod istorum quinque votorum, Peregrinationis ad Vrbem, vel Compostellam, vel Hierusalem, Religionis, & Castitatis, *Extrauag. etsi Dominici 2. de pœnit. Nauarr. cap. 27. num. 105. Memor. clericorum cap. 5. excom. 2.*

145 Quadragesima octaua contra Baronem, vel Principem in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Ecclesiæ receptauerit, protexerit, atq; auxilium, consilium, vel fauorem quouis quæsito colore dederit, *Pius V.* Item contra omnes Ecclesiasticos, tàm seculares, quàm Regulares, qui in Regno Neapolitano bannitos viarum grassatores receperint, in *Constit. Sixti V. de qua Quaranta in summ. Bullarij verbo Bannitorum fautores.*

146 Quadragesima nona cōtra quemcunq; Baronem, & Dominum Sedi Apost. subiectum, qui frumentum, fruges, vltra vsum sibi, familiæq; suæ necessarium, emerit, *Pius V. Const. 26.*

147 Quinquagesima contra quemcunque Episcopum, aut patronum, tàm ecclesiasticum, quam laicum, qui a-

collatione, aut præsentatione suspensus beneficium contulerit, ad id præsentauerit, vel instituerit, *Pius V. Constit. 58.* incip. *Quanta Ecclesia Dei, Soar. tom. 5. disp. 22. sect. 6. num. 21. Memor. clericorum cap. 1. excommunic. 5.*

148 Quinquagesima prima contra quemcunq; Fratrem Sancti Francisci de obseruantia, qui in electione Ministri generalis, Prouincialium, Custodum, pro se, aut pro alio subornauerit, qui item subornatus est, qui subornanti non detulerit, qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerit, *Pius V. Constit. 170.*

149 Quinquagesima secunda contra quemcunq; qui, cum aliquod oppidum, locusuè ad Romanam Ecclesiã pertinens vacauerit, de eo in feudũ dando aliquo modo egerit, *Pius V. Constit. 35.* incip. *Admonet, 4. Kal. Aprilis 1567. in Bullar. tom. 2. pag. 221. Memor. clericorum cap. 9. excom. 24. & Gregor. XIII. Constitut. 3.* incip. *Inter cætera, 6. Kalend. Iunij 1572. in Bullar. tom. 2. pag. 363.*

150 Quinquagesima tertia cõtra eũ, qui Agnos Dei a Sum. Pont. cõsecratos, depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales proposuerit, *Greg. XIII. Const. 2.* incip. *Omni certe studio, 8. Kalend. Iunij 1572. in Bullar. tom. 2. pag. 363.* Nemini tamen reseruari, asserunt *Sayr. lib. 3. cap. 35. num. 23. Memor. clericorum p. 9. excom. 62.*

151 Quinquagesima quarta contra eũ qui prætextu facultatum Apost. quæ a *Pio V. & Gregor. XIII.* Pontificibus abrogatæ sunt, Monialium Monasteria ingreditur: nec non contra Regularium Superiorem, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserit, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingreditur necessitatibus non vrgentibus *Gregor. XIII. Const. 28.* incip. *Quæ Sanctimonialium, de an. 1584. Sixtus V. in alia* incip. *Sanctimonialium, de an. 1589.* de quibus latè egimus in *Alleg.* Episcopus circa Sanctimonialium clausuram, quam habeat potestatem.

152 Quinquagesima quinta contra quemcunq; qui sal exterum in Vrbes, & oppida, eaq; loca Sedi Apost. subiecta asportauerit, *Gregor. XIII. Constit. 49.* incip. *Ex incumbenti, die 17. Decembr. 1577. in Bullar. tom. 2. pag. 419.* ab hac censura in foro cõscientiæ crederem excludi viatores, qui aut munditiei gratia, aut gustus causa ad vsum itineris modicum sal, & in parua quantitate asportant, quamuis in foro exteriori aliter iudicaretur per doctrinã *Baldi in l. 1. C. quæ res exportari non debent*, vbi prohibitus extrahere vinum de aliquo loco, non potest portare metretam gustus causa, de qua vide *Stracc. de mercat. par. 4. num. 26. Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. num. 220. vers. amplia secundo, Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers. 32. Mexia in tract. tasse panis, concl. 1. num. 29. Bobadil. in sua politica lib. 4. cap. 5. num. 1. & 39. Pradil. in summa legum pœnalium par. 2. casu 17. numer. 8.*

153 Quinquagesima sexta contra quemcunq; qui frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiusuis generis extra statum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quouis modo exportauerit *Gregor. III. Constit. 98.* incip. *Non sine graui, die 10. Decemb. ann. 1584. in Bullar. pag. 485. Memor. clericorum, c. 9. excom. 32.* & nouissime innouauit, & extendit cum renouatione indultorum omnium, & licentiarum quo-

quomodolibet similia extrahendi cō cessarum, *Paul. V. Const. 12.* incip. *inter grauissimas, de an. 1606.* Limitarē quando huiusmodi frumenta extracta sunt è loco extra Ecclesiæ statū, & per transennam per illū deferuntur, extrahens enim res vetitas per transitum, non ex loco prohibito, sed aliunde, non incidit in pœnam statuti prohibentis aliquid deferri extra territorium, *Ignat. del Villar in sylua responsorum, lib. 1. resp. 5. p. 1. num. 31.* quem refert doctissimus parens meus in *annot. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib. 5. tit. 112. in princ. num. 2.* Tamen contrarium tutius duco propter dictionem, quouis modo, quæ est adeo generalis, vt comprehendat ea, quę aliàs non venirent, ex *Cened. pract. & canon. quæst. sing. 96. num. 2.* & citatis per me in *Remiss. de dictionib. & clausul. dict. 291.*

154 Quinquagesima septima contra quemcūque Religiosum Sancti Frācisci de Obseruantia, qui contemptis Superioribus suis ad tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, *Gregor. XIII. constit. 27.* incip. *Quoniam nostro, die 8. Aprilis ann. 1575. in Bullar. tom. 2. pag. 393.*

155 Quinquagesima octaua contra quemcunque Fratrem Heremitam Sancti Augustini Cōgregationis Lōbardiæ, qui obedire constitutioni neglexerit de exemptione Monialiū eiusdem Ordinis, *Gregor. XIII. constitutio. 17.* incip. *Pro nostri, die 26. Maij 1574. in Bullar. tom. 2. pagina 381.*

156 Quinquagesima nona contra quemcunque Monachū Ordinis Cisterciensis, qui aliquid commiserit contra Constitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *Gregor. XIII. constit.* incip. *Vniuersi.*

157 Sexagesima contra quemcūque, qui subiectus ditioni Ecclesiasticæ, homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, recipi permiserit, qui item impedierit ne capiantur, qui etiam fecerit vt capti euadant, qui præterea impedierit iustitiæ ministros, aut eos aliquo modo perterrefecerit, *Gregor. XIII. constit. 65.* incip. *Tanta, 5. idus Iulij ann. 1580. in Bullar. tom. 2. pag. 447.*

158 Sexagesima prima cōtra quemcunque, qui sine concessione Summi Pontif. in prouinciam Mediolanen. sacras reliquias asportarit, qui item ab vna Ecclesia ad aliam transtulerit, qui aliquam earum particulam concesserit, donarit, qui item acceperit, *Gregor. XIII. in constit.* incip. *Pontificiæ sollicitudinis.*

159 Sexagesima secunda contra facientes iurare illicita, vel de obseruandis ordinationibus, & statutis contrarijs decretis *Concilij Triden. Gregor. XIII. in constit. 103.* incip. *Inter Apostolicas, de ann. 1584. nonis Septembris, Memoriale clericorum cap. 9. excomm. 26.*

160 Sexagesima tertia contra omnes cuiuscunque status, & præeminentiæ existant, qui Societatis IESV institutum, constitutiones, &c. quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè, impugnare, vel eis cōtradicere audent, *Gregor. XIII. in constit. 100.* quæ incip. *Ascendente Domino.* Item contra Religiosos omnes, exceptis Carthusianis, qui recipiūt aliquem Religiosum Societatis IESV. sine licentia sui Superioris; & hæc excommunicatio est

etiam contra ipsos Iesuitas ingredientes Religionem aliam à Carthusiana, & contra dantes auxilium, &c. ex *constitut. Pij Quinti* incip. *Aequum reputamus*, quæ est in priuilegijs dictæ Societatis.

161 Sexagesima quarta contra mouentes libros, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum, *Clemens Octauus constit.* 24. incip. *Qua ad tuenda, die 29. Maij 1593. in Bull. tom. 3. pag. 31.*

162 Sexagesima quinta contra Fratres Prædicatores Ordinis Sancti Dominici, qui ad effectum consequendi officium Magistri Generalis pro se, vel alijs ad fauores extra religionem recurrunt, vel alijs minus legitimis vijs, & modis illud obtinere quærunt, *Paul. V. constit. 39.* incip. *Admonemur, die 7. Ianuarij 1608. in Bullar. tom. 3. pag. 228.*

163 Sexagesima sexta contra asserentes Confessionem, & absolutionem Sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri ex *constitut. Clementis Octaui public. Romæ 19. Iulij 1602.* relata per *praxim nouam Episcopal. par. 2. cap. 1. numero 6. in fine.*

164 Sexagesima septima contra eos, qui armatorum collectas, & caualcatas faciunt ex *constit. 1. Alex. VI.* incip. *Inter multiplices, Kalend. Aprilis 1493. & ex constitut. 75. Sixti Quinti* incip. *Dum pro communi, 11. mensis Martij ann. 1588. in Bullar. tom. 2. pag. 617.*

165 Sexagesima octaua fertur cōtra Regulares, qui ex insulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus, ad Iapponicas commeant. *ex constitut. 74. Clementis Octaui* incip. *Onerosa, die 12. Decemb. an. 1600. in Bullar. pagina 106. tom. 3. & in constitut. 9. aliàs 2. append. Pauli Quinti* incip. *Sedis Apost. die 11. Iunij 1608. in Bullar. tom. 3. pag. 48. append.*

166 Sexagesima nona contra Fratres Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia secularia, quouis prætextu, aut quæsito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audent, & præsumunt, in *constit. 110. Clement. VIII.* incip. *Quoniã, die 20. Septembris 1604. in Bullar. tom. 3. pag. 159.*

167 Septuagesima contra omnes extrahentes, delinquentes à sacris locis, præterquam in casibus concessis per *Gregor. XIV. in sua constit.* quæ incip. *Cum aliàs*, atque etiam in illis, absque licentia Episcopi, vel Ordinarij loci, habetur in *d. constit. Cum alias, Gregor. XIV.*

168 Septuagesima prima contra Religionum Superiores, qui non paruerunt *Bullæ Pauli Quinti* editæ *an. 1606.* quæ incip. *Romanus Pontifex*, & præcipit vt Religiosi de hæresi suspecti (cuiusmodi sunt sollicitãtes mulieres in Confessione) ipsis Inquisitoribus denuncientur, itaut pro ipsorum suspectorum Superioribus non sit amplius præuentioni locus, *Memoriale clericorum cap. 5. excomm. 11.*

169 Septuagesima secunda contra Præsidẽtes, & Officiales omnes Mõtium Pietatis Status Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos montes quomodolibet spectantes in alios, quam pauperum vsus, deponere præsumunt, in *Constitut. Pauli Quinti*, quæ incip. *Onerosa pastoralis*, edita *ann. 1615.* refert *Memoriale clericorum capitulo 8. excommunicat. 3.*

VI-

170 Vltra prædictos casus, in quibus specialiter Sedi Apostolicæ excommunicatio est reseruata, alij repe-riuntur in iure cum excommunicatione, cuius absolutio nulli reseruatur. Prima Decreti, & Decretalium est in *cap. nulli fas, distinct. 19.* contra contumaciter asserentes Romanam Ecclesiam non esse caput omnium Ecclesiarum, si tamen firmiter, & veraciter ita crederet, esset hæreticus, & absolutio Papæ reseruata in *Bulla Cœnæ casu 1. Et in c. hanc 10. q. 2.* contra laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes *Iac. de Graf. lib. 4. c. 24. n. 10. Memor. clericorum cap. 8. excomm. 14.* Secunda in *cap. Administratores 23. q. 5.* contra omnes Principes, & Officiales, qui tertio admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis personis recusant facere iustitiam super eorum causis, *Tolet. lib. 1. cap. 37. numer. 1. Soar. disp. 29. sect. 2. num. 1.* Tertia *in cap. Quoniam, de offic. Ordinarij*, contra Episcopum, qui in ciuitate diuersarum linguarum, suscipit eorum regimen, qui sunt linguæ suæ, priusquam suscipiatur à proprio Episcopo in coadiutorem suum, *Nauarr. cap. 27. num. 114. Sayr. libro 3. cap. 32. num. 1. Memor. clericorum cap. 1. excommunic* 10. Quarta in *cap. 1. de locato*, contra Doctores, & Scholares Vniuersitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, seu Scholaris ante finitam locationem, sine eius consensu; *Nauarr. cap. 27. num. 114. versic. 4. Memor. clericorum cap. 8. excommunic. vlt.* Quinta in *cap. non minus*, iuncto *cap. aduersus, de immun. Eccles.* contra laicos collectas imponentes clericis, vel Ecclesijs, seu iurisdictionem eorum vsurpantes si moniti nõ desistunt. Sexta *in cap. clericus, ne clerici, vel monachi*, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis, si admoniti non desistant, *Nauarr. cap. 27. num. 117. versic. septima, Iacob. de Graffis lib. 4. cap. 22. num. 32. Tolet. li. 1. cap. 37. num. 7. Soarez tom. 5. disputat. 23 sect. 3. num. 21.* Septima contra omnes grauantes per se, vel per alios in beneficijs, vel alijs suis rebus clericos, vel eorum cõsanguineos, quia noluerunt eligere illos. Octaua in *capit. excommunicationi, de raptor.* contra eos, qui capiunt bona Christianorum naufragio perdita, & nõ restituunt, quæ hodie est de reseruatis per Bullam in Cœna Domini §. 4. Nona in *cap. fin. ne clerici, vel monachi*, contra Monachos, & Canonicos Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpositos, Plebanos, Cantores, & alios clericos personatus habentes, vel quoscũque presbyteros, qui leges, vel physicam audiunt extra claustrum, nisi intra duos menses redierint, *Nauarr. cap. 27. num. 116. Soarez tom 5. disput. 23. sect. 3. num. 9. Tolet. lib. 1. cap. 37. numer. 4.* Decima in *cap. 1. de schismat.* contra ementes rem Ecclesiæ, vel aliter acquirentes à schismatico, necnon contra tenentem beneficiũ a schismatico, & innitentem Ordinationi factæ per schismaticum.

171 IN SEXTO Decretalium plures nulli reseruatæ reperiuntur excommunicationes, quarum prima est in *cap. vbi periculum, de election.* contra mittentes scripturas, vel nũtios alicui Cardinali in Conclaui existenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo secrete loquentes; Item contra officiales, qui non seruant contenta in *d. cap. vbi periculum*, vel circa ipsum fraudem committunt, *Siluest. verbo, excommun. 9.*

num.35.casu 12.Nauarr.cap.27. numero 121.Memor.clericorum cap.7 excommunic. 5. Secunda in capitulo sciant cuncti,de elect.contra omnes, qui siue per se,siue alios,iniuste prosequuntur, aut spoliant beneficijs, vel bonis suis, clericos, aut ecclesiasticas personas, aut eorum consanguineos, aut Ecclesias, monasteria,vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut nolunt eligere eum, pro quo ipsi rogarunt, seu inducebant eligere, Siluest. verbo excommunic. 9. num. 38. casu 13. Tolet. libro 1. cap.38. num.4. Soarez disputat.23. sectione 4.num.3. Nauarr. cap.27. num.123.Sayr.lib.3.cap.34. num.7. Tertia in cap. generali, de election. contra vsurpantes de nouo regalia, custodiam, siue guardiam titulo aduocationis,siue defensionis,in Ecclesijs,siue quibuslibet alijs pijs locis præsumunt occupare,vel capere aliqua illorum bona dum vacant, Memoriale clericorum cap.9. excom.42. Quarta in cap.indemnitatibus,§.postremo,de elect. contra eum, qui vocatus,seu deputatus ad dirigendas moniales in electionibus, non temperat ea,ex quibus discordiæ nasci, vel foueri possunt, Memoriale clericorum cap.9.excomm.44. Quinta in cap.hac constitutione,de offic.iud.deleg. contra partes incitantes conseruatorem sibi datum, vt intromittat se in his,quæ non cōtinent apertam violentiam,vel iniuriam,& exigunt altiorem indaginem, siue iudicialem discussionem, Memoriale clericorum cap.19. excommunic. 64. Sexta in cap.vnic.de his,quæ vi,contra eos,qui vi, aut metu extorquent absolutionem, aut reuocationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, Memoriale clericorū cap.9.excommunic.46. Septima fertur in capit. mulieres, de iudicijs, contra eū,qui fingit casum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipse vadat ad accipiendum testimonium alicuius fœminæ, Memoriale clericorum cap.9.excommunic.47. Octaua in cap. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non alien. contra compellentes Prælatos, vel alias personas ecclesiasticas, vt submittant Ecclesias,vel earum bona immobilia,perpetuo,vel ad longum tempus laicis, vel supponant eis,ipsorum iura recognoscendo; seu profitendo se tenere ea ab illis, tanquam Superioribus, patronis,vel defensoribus:& laicos, qui aliquid horū habentes, aliquo modo illicito plus vsurpant,quam illis sit permissum, & moniti ab eo non desistunt. Nona in capitulo 2. de hæretic. contra quoscunque, qui scienter præsumunt sepelire in loco sacro hæreticos, credentes,eorum receptatores, defensores, aut fautores, nec debent absolui, nisi prius proprijs manibus suis publice extrahant, & proijciant huiusmodi cadauera, & locus ille perpetuo caret iure sepulturæ, Memor. cleric. cap.9. excomm. 49. Decima in cap. ut inquisitionis,de hæret.contra octo genera delinquentium, de quibus ibi, & præcipue contra omnes habentes iurisdictionem temporalem, qui non obediunt Episcopis, & Inquisitoribus in requirendis hæreticis,& alijs præstandis,de quibus ibi vbi etiam extenditur contra dantes auxilium,consilium,& fauorem,Siluest. verbo excomm.9.n.58. casu 28. Nauarr.cap.27. num.135.Tolet.lib. 1.cap.38.num.19. Memoriale cleric. cap.7.excommunic.6. Vndecima in cap. pro humani,de homicid. contra eos, qui per assassinos interficiunt aliquem Christianum,aut vident inter-

terfici, quamuis non sequatur mors, aut assassinos receperint, defenderint, vel celauerint. Duodecima in *cap. 1. de vsuris, lib. 6.* contra clericos qui permittunt versari in terris suis fœneratores publicos, alienigenas, vel si non expellunt eos intra tres menses, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domus ad fœnus exercendum, *Nauarr. cap. 27. num. 136. §. 13. Sayr. lib. 3. cap. 32. num. 12 Soar. tom. 5. disput. 22. sect. 4. num. 42 Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 22.* Decima tertia in *cap. 1. de iniur.* contra eos, qui concedunt repræsalias contra personas ecclesiasticas, vel eorum bona, & qui concessas extendunt ad prædictas, & bona, nisi intra mensẽ à concessione, vel extensione abstinuerint, & reuocauerint, si autem est Vniuersitas supponitur interdicto, *Siluest. verbo excomm. 9. num. 62. casu 32. Nauar. cap. 27. numero 136.* Decima quarta in *cap. fœlicis, de pœnis*, contra omnes Principes, & alios Dominos, ac Iudices nõ obseruantes contenta in eo contra percutientes, vel hostiliter insequẽtes aliquem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, hodie est de Bulla Cœnæ Domini. Decimaquinta in *cap. vnic. de relig. dom.* contra Religiosos Mendicãtes approbatos post *Concil. Lugdunense*, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant sine licentia Sedis Apostolicæ, *Nauar. cap. 27. nu. 127. versic. 20. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 5. Soarez disput. 23. sect. 4. numero 19. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 12.* Decimasexta in *cap. vt periculosa, ne clerici, vel Monachi*, contra Religiosos omnes, qui habitum suæ Religionis temere dimittunt: & cõtra Religiosos omnes, qui ad aliqua studia accedunt sine licentia sui Prælati, & cõsilio maioris partis conuentus, *Nauarr. cap. 27. num. 131. Soar. disput. 23. sect. 4. num. 26.*

172 IN CLEMENTIN. alię reperiũtur nulli reseruatæ excõmunicationes. Prima illarum fertur in *Clem. 1. de sequest. poss.* contra præsumentes impedire sequestrationem factã per loci Ordinarium de beneficio ecclesiastico per triennium pacifice non possesso, oblatam in Curia Romana vnam sententiam diffinitiuam in possessorio, vel proprietate: nunc sequestra non ponuntur ab Ordinarijs, sed ab ipsis Rotæ Romanæ Auditoribus, auctoritate Papæ. Secũda in *Clement. 1. de sepultur.* contra sepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra casus à iure concessos, vel ibidem sepeliunt publice excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos, etiamsi sepelientes sint exempti, non obstantibus eorum priuilegijs, *Memoriale clericorum cap. 9. excomm. 51.* Tertia in *Clem. religiosi, de decimis*, contra religiosos, qui sibi appropriant, exquisitis fraudib. siue coloribus vsurpare præsumunt noualia, aut decimas Ecclesijs debitas non spectantes ad eos aliqua legitima de causa, vel prohibuerint, aut non permiserint solui decimas Ecclesijs de animalibus familiariũ, & pastorum suorum, vel aliorum im miscentium animalia ipsa ipsorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiserint solui decimas Ecclesijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Ecclesiarum, emptaq. tradunt venditoribus, vel alijs ab ipsis tenenda, vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Ecclesijs solui non permiserint, aut prohibuerint, si requisiti ab eis, quorũ interest, à premissis intra mẽ-

sem

sem non destiterint, aut si intra duos menses non satisfecerint Ecclesijs læsis, si quid contra prædicta vsurpauerint, *Siluest. verbo excommun. 9.n.72.casu 36. Nauar.c.27.n.188. Tolet.lib.1. cap.39. numer.3.* Quarta in *Clem.ne in agro.§.quia vero, de statu monach.* contra Monachos, aut Canonicos Regulares administrationem non habentes, qui petūt Curias Principum animo nocendi suis Prælatis, & monasterijs, & contra Monachos, qui sine licentia Abbatū suorum tenent arma intra septa monasterij; *Siluest. verbo excommunic. 9.n.73.casu 37. Nauar.cap.27.nu. 139.Soar.tom.5.disput.23.section.5. num.4.Fr. Emmanuel tom.2.quæst. Regul.quæst.60.artic.2. vers. quarta.* Quinta in *Clementina attendētes, §.fin.eodem tit.de statu regular.* contra eos, qui præsumunt impedire Visitatores monialium, & etiam Canonicorum Regularium, in his, quæ pertinent ad officium Visitationis earundem, si à Visitatoribus admoniti non desistant, *Memoriale clericorum cap.9.excomm.52.* Sexta in *Clement.1. de relig. dom.* contra Beguinos, siue qui sequuntur statum Beguinorum, vel sectantur assumptum, vel de nouo instituunt, & Religiosos, qui dictos Biguinos, & vt supra, fouent, vel dant eisdem auxiliū, consilium, vel fauorem. Septima in *Clem.1.de consanguin. & affinitate,* contra contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito à sacris Canonibus consanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum monialibus professis, & etiā moniales ipsas professas. Et contra Religiosos professos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes, in sacris constitutos matrimonium contrahentes, *Soarez tom.5. disput. 23.sect.5.num.23. Memoriale clericorum cap.2.excomm.12.* Octaua in *Clement.nolentes, de hæretic.* contra Inquisitores, & ipsorum, vel Episcoporum, aut Capitulorum Sede vacante Commissarios deputatos in causis Fidei, qui prætextu sui officij Inquisitionis illicite sumunt pecuniam aliquam, & qui scienter confiscant bona ecclesiastica, etiam applicanda Fisco Ecclesiæ, *Siluestr. verbo excommunicatio.9.num.81.casu 42. Nauarr.cap.27.num.142. Toletan.lib.1.cap.39.num.11.* Nona in *Clem.vnic.de vsuris,* contra omnes officiales locorum, quocunque nomine censeantur, qui faciunt, scribūt, vel dictant statuta de vsuris soluendis, vel quod solutæ non repetantur, & eos qui iudicant vsuras esse soluendas, aut solutas non esse repetendas, & qui habent super hoc potestatem, nisi intra tres menses deleuerint statuta talia de libris communitatum, vel si talia statuta, aut consuetudines illorum effectum habentes obseruare præsumant. Decima fertur in *Clem cupientes, de pœnis,* contra omnes Religiosos Mendicantes, qui sine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandū, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, *Siluest. verbo excommunic. 9. casu 44.num.85.Nauarr.cap. 27.n. 144.Memoriale clericorum cap.3.ex comm.22.* qui recte notāt hanc excommun. quoad multos Mendic. per eorum priuilegia sublatam esse. Item in eadem *Clem.cupientes*, fertur alia contra religiosos, qui in concionibus, vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à solutionibus decimarū Ecclesijs debitarum, *Siluest. verbo excomm.9. num.*

num.88.casu 45. Nauarr. capit. 27. num.145. Memor. Clericorum cap.3. excomm.19. Item etiam in eadem *Clemen.* fertur alia contra religiosos, qui de industria postponunt facere consciẽtiam pœnitentibus, seu confitentibus de huiusmodi decimis soluendis, & postea præsumunt prędicare non purgata negligentia, cũ commode possunt eos admonendo. Vndecima in *Clem.1. de senten. excommunic.* contra omnes religiosos cuiuscunque Ordinis, qui interdictum impositum auctoritate Apostolica, vel Ordinaria non seruant, cum sciunt matricem Ecclesiam, vel parochialem loci illud seruare. *D. Antonin.par.3.tit.24. cap.56. Nau. cap.27.num.146. Sayr. lib.3.cap.33 num.44.Toletan.lib.1.cap.39. num. 15. Siluestr. verbo excommunicatio 9.num. 90. casu 47.* Duodecima in *Clem.Exiui de Paradiso, de verb.significat.* contra eos qui illam commentãtur *Sayr.lib.3.cap.35. numer. 21. Memor.clericorum cap.9.excommunic.54.*

173 IN EXTRAVAG. inueniuntur aliæ excommunicationes latæ sententiæ, quarũ absolutio nulli reseruatur, & illarum prima fertur in *Extrauag. super gentes, de consuet.* contra impedientes Nuncios, vel Legatos Romani Pontificis, ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quę ipsos destinare contingerit. Hodie est reseruata per Bullam Cœnæ Domini. Secunda in *Extrauag. ambitiosæ de rebus eccles. non alien.* contra eos, qui extra casus à iure permissos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos, bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum. Hanc Extrauag. receptam esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinsecas resoluunt *Mol. de iustit.tract. 2.disput.466.num.10. Sayr. in Claui Regia lib.3.cap.5.nu.15.ex Nauar.Rebello de obligat.iustit. par.2. lib.14.q.5.num. 8.Quaranta in sum. Bullarij verbo alienatio rerum Ecclesiæ num.48.pag.37.Cened.ad sextum collect. 32.num.1.Sayr. lib.3. c. 32.num.22.in fine, Memor.clericorum cap.2.excom. 13.* Tertia *in Extrauag. quia nonnulli, de sentẽt. excommunic.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonice eligitur confirmatur immediate a Deo, & potest ante coronationem exercere officiũ suum *Memor.clericorum cap. 9. excommunic.55.* Quarta est contra Episcopos, & quoscunque Prælatos permittentes ritum habitumuè Fraticellorum, Bizzocorum, siue Beguinorum, in *Extrauag. Sancta Romana de relig.domibus, Ioan.XXII. Caiet. verbo excommunicatio cap. 5. Tolet. lib.1.cap.38.num.12.Sayr.lib.3.cap. 32.num. 24.* Hæc excommunicatio est etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo assumentes talem sectam, quæ hodiè non extat, vt inquit *Tolet. vbi supra*. Quinta contra Prælatos quoscunq; etiam patriarchas, ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes absque Papæ notitia, & contra omnes, qui Prælatos apud Sedem Apostol. recipiũt, nisi ante receptionem, aduentũ illorũ Papæ significauerint *Extrauag. Etsi deceat, de maior. & obed. inter com. Sayr.li.3.c.32.n.23.* Sexta in *extrauag. 2. de treuga, & pace* contra ipsos Rectores Ecclesiarum, & Religiosos Mendicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. *Sayr.lib.*

3.cap.

3.cap.33.nu.49. Memor. clericorum cap.8.excom.13.

174 IN CONC.TRID. aliquæ etiam sunt excommunicationes nulli reseruatæ, quarum prima fertur *sess.* 4. contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud se retinẽtes libros de rebus sacris tractantes, sine nomine Auctoris, sine approbatione Ordinarij, & si Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiã proprij Superioris recognitio, & licentia, *Soarez tom.5.disput.23. sect.7. in princip. Memoriale clericorum cap.9.excommunic.56.* Secũda in *sess.5.in decreto de peccato originali*, quæ est Summo Pontifici reseruata, vt supra dixi in vigesima excommunicat. illi reseruata. Tertia *sess.13.canone 11.*contra eos, qui docent, prædicant, vel pertinaciter asserunt, seu etiam publice disputãdo defendere præsumunt eos, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Cõfessarij necessario, præmittendã non esse Confessionem Sacramentalem, *Soarez tom.3.disput. 66.sectione 3. Memoriale clericorum cap.9. excom munic.57.* Quarta in *cap.6. sess.24. de reformat.matrim.*contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, consilium, & fauorem, *Memoriale clericorum cap.9.excommunic.58. Farin. in prax. criminal. q. 145. num.21. Sanch. lib.7.de matrimon.disput.13.Valer.Reginal. in praxi fori pœnit.lib.22.num.31.versic.de excomm. Bonacina de matrim. quæst.4.puncto 18.num.9.in fine.* Quinta in eadem *sess.24.cap.9.* contra dominos temporales, ac Magistratus cuiuscunque gradus, dignitatis, ac conditionis existãt, qui quouis modo directe, vel indirecte subditos suos, vel quoscunque alios cogunt, quominus libere matrimoniũ contrahant. Comprehenduntur tantum temporales quidam domini, & publicam forensem iurisdictionem habentes, vt iudices, & Episcopi, *Henriquez lib.11.cap.6. §.6.in com. litt.G.Sanch.lib.4.de matrim.disputat.22. in fine, Ponci. de impedimẽtis matrim.disput.29.§.12.versic. ex dictis, Gutier.de matrimon.cap.79.numero 11. Bonacina eodem tract. q.3. puncto 8.num.34.vers. aduertendũ.* Non extenditur ad prohibentes matrimonium, *Henriq.d.cap.6.§.5.Bonacina d.num.34. versic.secundo, & quæst.4.puncto 17. num.26.vers.nec obstat, Basil. Ponc.dict.§.12. versic. secundo.* Sexta in *cap.5.sess.25.* contra magistratus seculares, qui ab Episcopis requisiti non præbent eorũ auxilium, ad restituendam vel conseruandam clausuram monialium, & ad compescendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clausuræ, *Memoriale clericorum cap.7.excommunic.10.* Item etiam contra ingredientes septa monialium, cuiuscunque generis, sexus, conditionis, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis, & dixi latissime alibi. Nona in *cap. 18. sess.25.de regul.* contra omnes quicunque sint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure permissis, & expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui scientes eam non sponte ingredi monasteriũ,

aut

aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint, vel qui sanctam Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint; intelligendum de vi coactiua, non inductiua, cum loquatur per verbum, coegerit, *Azor.institut. moral.par.1.lib.13.capit.9. quæst.2. versic.praeterea, Armëdar.in addit. ad recop.legum Nauarra libr.2.tit. 18.l.7.num.62.* Procedit etiam in cogente fœminam ad monasterij ingressum, non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retẽto educetur, donec ætatis aptæ matrimonio sit, *Nauarr.consilio 56. sub tit. de senten. excommunic. in 1. edit. & cons.6.sub tit. de regular. in nouis, Soar.tom.5. disput.23.sect.5. num.9. Sanch. in præcepta decalogi lib.4.cap.4.num.12. praxis Episcop. par.2.verbo moniales, §.13.* Non comprehendit tamen cogentes ingressu non sequuto, *Nauarr.cons.55 de senten.excomm.Sayr.decis.51. sub eodem tit.* Decima in *cap.16.sess.25. de regular.* contra religiosos, & religiosas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum sunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus suis, excepto victu, atque vestitu, *Miranda in man. Prælatorum tom.2.quæst.35.artic.18. conclus.2.* In aliquibus Summorum Pontificũ constitutionibus sunt nonnullæ excommunicationes nemini reseruatæ, quarum prima refertur in *Conc. Lateranen. sub Leone Decimo* contra eos, qui prædicando, vel disputando audent impugnare Montes Pietatis. Secunda in *constitut. 93. Pij Quinti* contra omnes, qui vindictæ studio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, *Iacob.de Grassi. lib.4.cap.22.num.22.* Tertia in *Cõstitut. 83. Pij Quinti*, incip. *Si de protegendis*, contra eos, qui occidũt, verberant, deijciunt, perterrefaciũt Inquisitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumue ministrum Sancti Officij, seu accusatorem, denunciatorem, aut testem in causa Fidei, quomodocunque productum.

175 Ab omnibus prædictis casibus, & excommunicationibus, quos Sũmus Pontifex sibi reseruauit, Episcopi, & quicunque in Ecclesia Primates, absoluere non possunt, cum inferior nihil contra Superioris voluntatem debeat attentare, *cap.cum inferior, de maiorit.& obedien.* Episcopi enim, qui iurisdictionem suã non à Deo immediate obtinent, nisi in ijs, quæ à consecratione, & ordinatione dependent, quamcunque extraneam potestatem ab ipso Summo Pontifice assequuntur *Nauarr. d.cap.27.num.263.* qui illis sic vices suas, & potestatem communicauit, vt in partem sollicitudinis, non in plenitudinẽ potestatis eos recepe-
176 rit, vel vocarit, *cap. qui se scit, cap.decreto 2. quæst.6.* ideoq. debent Episcopi singuli, cum nomen suum alicui actui, cuius ipsi sunt Auctores, inscribunt, post Deum, Sedi Apostolicæ Episcopatum acceptum referre; his verbis: *N. Dei, & Apost. Sedis gratia Archiepisc. Bracharen.*
177 Nec obstat, quod Episcopatus sint de iure diuino, iuxta *psalm. 108.* & Episcopatum eius accipiet alter, & in *Actibus Apost.cap.1. post mediũ, glos.in cap.porro 66.distinct.cap.1. & seq.distinct.80.* cum citatis Doctoribus supra *Alleg.1.nu.23.* quia respondetur ex eorum mente Epi-

sco-

scopos esse in Ecclesia de iure diuino, sed hic, vel ibi, hoc, vel eo modo, de iure positiuo Canonico est. Quare, qui in aliquem ex supradictis casibus Summo Pontif. reseruatis inciderit, non ab Episcopo, sed à Summo Sacerdote, qui ad Christiani populi disciplinam eos sibi reseruauit absolutio, vel absoluendi facultas est
178 obtinenda. Si vero quis obtinuerit facultatem absoluendi ab omnibus casibus Summo Pontif. reseruatis, non poterit absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando nõ est facta mentio illius Bullæ, quia casus Bullæ Cœnæ specialiter reseruantur, & cõsequenter indigent speciali expressione in concessione facultatis absoluẽdi; tum quia vsu ita receptum est, *Iacob. de Graff. consi. vnic. de immun. eccles. vers. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol 333. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 8.* post *Nauar.* & *Couar.* tenet *Soarez tom. 5. disput. 21 section. 3. num. 3. & disput. 7. sectione 5. num. 11.* & etiã data facultate absoluendi à casibus reseruatis etiam contentis in Bulla Cœnæ, non potest quis virtute illius absolui ab excommunicatione ob hęresim contracta, *Henriq. lib. 8. c. 16. §. 3. Auila de cẽsuris p. 2. cap. 2. disp. 1. dub. 7. cõcl. 12. Vasquez trac. de excommunic. dub. 19. nu. 5. Azor. par. 1 lib. 8. cap. 10 quæst. 12. Graffiis lib. 4. cap. 15 num. 25. Mar. Alteri. de censur. tom. 1 lib. 4. disput. 4. cap.*
179 *tulo 2. versic. & similiter.* At vero obtinens facultatem absoluendi à casibus Summo Pontif. reseruatis potest absoluere à censuris illi reseruatis, nam peccata summo Pontifici reseruata censentur illi reseruata solum ratione censuræ, vnde sublata censura quilibet sacerdos approbatus potest ab illis absoluere, quamuis facultatẽ non habeat absoluendi à censuris, & casibus reseruatis, *Bonacina de censur. disputat. 1. quæstione 3. puncto primo, in fine.*
180 Sic etiam obtinens à Summo Pontifice facultatem absoluendi ab omnibus censuris, potest absoluere à censuris reseruatis, quia huiusmodi priuilegium redderetur inutile, si nõ posset absoluere à censuris Sũmo Pont. reseruatis: quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi potest absoluere à censuris non reseruatis: tum quia verba generalia generaliter sunt intelligenda, *Azor. d. quæst. 12. Bonacina d. puncto 1. nu. 11.*
181 Ab alijs vero casibus ex *Decreto, Decretalibus, Sexto, Clemen. & Extrauag.* ac *Concilio Tridentino* depromptis, & supra enumeratis, ac alijs, si qui sunt, in quibus excõmunicatio maior lata est ab ipso iure, & nulli reseruata, potest absoluere proprius Prælatus sibi subditum, cuiuscunque generis illa sit, siue sit lata & apposita per Concilium, aut specialiter per quemcunque Summum Pont. Per proprium Prælatũ intelligimus, non solum Episcopum, & Capitulum Sede vacante, verum etiam quemlibet alium Prælatum exemptum Ecclesiæ cuiuscunque siue secularis, siue regularis, ex his, qui habere dicuntur iurisdictionem Episcopalem, vel quasi episcopalem. Ita per *text. in cap. nuper, de sentent. excommunic.* resoluunt *Nauarr. in Man. cap. 27. num. 39. Soarez de censuris disputat. 7. sect. 3. & sect. 4. numer. 9. Mari. Alteri. d. tract. tom. 1. libro 4. disputat. 3. cap. 1. & 2. Sayr. eodem tract. lib. 5. cap. 15. numer. 21. Auila par. 2. cap 5. disputat. 1. dub. 4 Bonacina dicto puncto 1. num. 9. Miranda in manuali Prælator. tom. 2. quæst.*

quaest.35. artic.19. conclus. 3. communiter asserentes hanc regulam non solum valere in absolutione ab excommunicatione, sed etiam in absolutione aliarum censurarum, nisi fiat in ipsis specialis aliqua ex-
182 ceptio. Et absolui quis potest ab Episcopo loci, vbi moratur à sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi, siue sit ius synodale, siue commune, secus à sententia hominis, *Leli. Zecbi. de casibus Episcopo reseru. casu 1. versic. Absolui quis potest, pag. 38. Mari. Alteri. d. capit. 1. vers. Episcopus*, & in *vers. tamen* resoluit sufficere habitationem in loco, vt Episcopus loci possit incolam valide absoluere ab excommunicatione iuris, etiamsi maneat ad tempus cum animo redeundi ad suum domicilium, dummodo habitatio non sit ad modicum, & breue admodum tempus, sed mora sit diuturna, vt saltem excesserit maiorem
183 partem anni. Imo etiam Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absoluẽdi à mortalibus, potest absoluere à censuris iuris nemini reseruatis, si ita sit cõsuetudo in Episcopatu, *Nauarr. d. num.39. Soarez. d. sect. 3. numer.23. & 31. Sayr. dicto lib.2. cap.19. num. vlt. Bonacina d. puncto 1. nu. 9.* post *Angel. Siluestr. Armil.* & alios, *Mar. Alter. d. disput.3. cap.3. Posseuin. de officio Curati cap.7. num.50.* Ex de-
184 claratione *Clem. VIII.* Ordinarium non posse sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum dicit *Paul. Comitol. respons. moral. lib.6. cap.12.* At dictum Decretum videri loqui de excommunicatione Cœnæ Domini, dicit *Posseuin. vbi proxime.*
185 Sic etiam Episcopi omnes, cum in suis diœcesibus omnia possint, quæ Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruatis, vt firmant citati per me *Alleg. 1. num.6.* poterunt in eis sibi alios casus reseruare iure proprio, sed à Romano Pontifice dependenti, plus minusue, iuxta maiorem, vel minorem Confessariorũ, quos in sua diœcesi habent, idoneitatem, capacitatem, & eruditionem. Fit autem reseruatio casuum secundum *Concil. Tridentin. sess.14. cap.7.* tum vt grauiora peccata grauiori iudicio subdantur: tum vt melius corrigi possint; tum vt si sint in Republ. pestifera commodius adhibeatur remedium: tum præsertim vt acriori metu corrupti homines ab huiusmodi sceleribus arceantur, *Sot. in 4. sentent. distinct.18. quaest.2. artic. 5. Iacob. de Graffiis in aureis deci. par. 1. libr. 1. cap.13. num. 71.* Si quis autem dixerit Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reseruationem non prohibere quominus Sacerdos à reseruatis verè absoluat, anathematis pœnam incurrit *Concil. Trid. de sacra Pœnit. sess.14. can.11.* In illis certa regula dari non potest, cum possint reseruari quæcunque crimina pro arbitrio ipsius Episcopi, quæ iudicauerit necessario reseruanda ad animarum salutem, & ad retinendam disciplinam in ædificationem, non in destructionem, consideratis diligenter cuiusque prouinciæ, & populorum moribus, natura, propensione pro cuiusque diœcesis statu, & qualitate atrociorum tantum, & grauiorum criminum, quam paucissimos, eosq. maxime necessarios reseruando, dummodo tamen non reseruet casus contentos in Bulla Cœnæ Domini. Nec specialiter reser-

uatos Sedi Apostolicæ. Nec promiscue eos, quibus annexa est excommunicatio maior à iure imposita, cuius absolutio nemini est reseruata, nisi iudicauerit aliquos nominatim reseruandos propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam: Nec eos, in quibus nō datur absolutio, nisi facta restitutione, vel executione: Nec illos, in quibus licet adsit peccatum mortale, tamen versantur circa res parui momenti, & quę frequenter reuenire solent inter idiotas. Nec peccata carnis, vbi adest periculum scandalorum, vel vbi cadere potest aliquid suspicionis, propter frequentem reditum ad Ordinarios. Et hodie prohibetur quibuscunque Confessarijs secularibus, & regularibus ne vigore ipsorum priuilegiorum absoluant à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini clare, vel dubie: violationis immunitatis Ecclesiæ in terminis Const. *Gregor. XIV.* Violationis clausuræ monialium ad malum finem: prouocantium, & pugnātium in duello in terminis *Cōc. & Const. Greg. XIII.* inijcientium manus violentas in clericos iuxta *cap. si quis suadente*, ac iuris dispositionem: simoniæ realis scienter contractæ, confidentiæ beneficialis, & in omnibus casibus, quos locorū Ordinarij sibi hactenus reseruarūt, aut reseruabunt, etiam in casu necessitatis, & impedimēti; nisi in mortis articulo, vel nisi habeant licentiam nouam specialem à Sede Apostolica, vel ab Ordinarijs in scriptis, vel viua voce, sub pœna excommunicationis, & priuationis officiorum, dignitatum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, ipso facto absq; vlla declaratione incurrenda, à qua non poterunt dispensari, habilitari, vel absolui, nisi à Sede Apost. præterquam in mortis articulo, quoad confitentes vero adest pœna nullitatis absolutionis. Quæ omnia, aliaq. in hac materia decisa continentur in Edictis sacræ Congregat. Cardinalium super negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propositis, quæ sequuntur.

Decretum, & declaratio super absolutione à censuris, seu à casibus reseruatis.

186 SAcra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, iustis, & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi D. N. *Clementis Octaui*, speciali mandato viuæ vocis oraculo desuper habito, sacerdotibus omnibus, tam secularibus, quam regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus ad Cōfessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Cōgregationū, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorū sub prætextu priuilegiorum, indultorū, aut facultatum generaliter, vel specifice scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus seculariū, aut singulis personis, seu aliàs quomodocūque sub quibusuis tenoribus,

bus,formis,& clausulis,etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuscuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum,seu confirmatarum alicui cuiusuis status,gradus,& conditionis,aut dignitatis,tā Ecclesiast.quā secularis,etiam Regię,vel Imperialis,ab vllo ex casibus clare, vel dubie in Bulla die Cœnæ Domini legi solita cōtentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum, & per Sanctitatem Suam,eiusue Successores pro tempore,in eadem Bulla,vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu,etiam necessitatis,vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, vel speciali Sanctitatis Suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantum reseruatos respectiue, impetrata in scriptis licentia,Ordinarij locorum exhibenda absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat. Sed cum opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimosque iudices suos accedere consulāt, sub pœna contrafacientibus tam Regularibus,quam secularibus excōmunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum,aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi Confessiones,& ad quęcunque officia,prę-laturas, beneficia in posterum obtinenda ipso facto,absque vlla alia declaratione incurrenda, super quibus à nemine,nisi à Romano Pontif. habilitatio,dispensatiouè,aut absolutio, præterquam in mortis articulo possit impartiri: Sanctitas enim Sua (quatenus opus sit) facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti cassas,& irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscunque.

Præterea nouerint pœnitentes absolutionem, si quam obtinebunt, contra huiusmodi prohibitionem esse nullam,nulliusq. roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij,quibus ius hoc reseruandorū casuum competit,plurium,quā opus sit,reseruatione,subditis,aut Confessarijs in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, vt paucos,eosq. tantū,quos ad Christianam disciplinam retinēdam,animarumque sibi creditarum salutem pro cuiusuis diœcesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint,reseruent.In quorum fidem, &c. Dat. Romæ die 9. mensis Ianuarij ann. 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem, atque obseruationem emersissent, eadem Congreg. ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo,ambiguitatiue locus relinquatur, & ut clarius appareat in quibus casibus, vigore eiusdem Decreti reseruatis,intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S. D. N. Clementis Papæ Octaui similiter viuæ vocis oraculo super ea re habito ipsum decretum,ita moderatur,ac declarat, videlicet sub eiusdem prohibitione illos tantum in posterum comprehendi casus,qui in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis ecclesiasticæ in terminis Constitutionis felicis recordationis Gregorij Decimiquarti,quæ incip.Cum aliàs nonnulli. Violationis clausurę Monialium ad malum finem,pro-

uocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Sacri Concil. Tridentini, & Constit. felicis recordat. Gregorij Papæ XIII. incip. Ad tollendum. Inijcientium violentas manus in clericos, iuxta canon. *Si quis suadente, 17. quæst. 4.* ac iuris dispositionem. Simoniæ realis scienter contractę, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabũt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus dumtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Confessiones eadem Sacra Congreg. vult, & mandat dictum Decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere; ac præterea declarat eos qui dem Sacerdotes, tam seculares, quã Regulares, qui aliquo ex priuilegi;s, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem Decretũ receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs absoluere à casibus in præsenti declaratione non comprehensis, alijs verò Sacerdotibus huiusmodi priuilegia non habentibus nihil de nouo concedit. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat ea in re modum excedãt, eadem sacra Congreg. illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire atrociorũ tantum, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinã retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentię ministrorum coarctata potestate Sanctæ Matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reseruent casus in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta cõtentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos, facultatem vero, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce concedi posse declarat. Cæterum ne quis sacerdotum secularium, aut Regularium sub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto, sicut præfertur, declarato contrauenire audeat Sanctitas sua constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum, tam secularium, quam Regularium editis: necnon eorundem Ordinum, seu institutorum, atque etiam Ecclesiarum, & monasteriorum, & aliorum secularium, seu regularium locorum quorumcunq;, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eisdem Ordinibus, seu institutis, atque etiam Ecclesijs, & monasterijs, & secularibus, seu regularibus locis, aut personis, sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarũ derogatorijs, alijsq. efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per

viam

viam communicationis, seu extensionisconcessis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quoad ea, quæ præsentibus obseruantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, contrarijs quibuscunque non obstantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Card. Florentia. Episc. Prænestin. Hier. Agucch. Secret.

Decretum eiusdem S. Congreg. de S. D. Pauli V. felicis recordat. mandato editum, quo confirmantur, & innouantur contenta in supradicto Decreto.

187 QVoniam Sacra Cong. Cardinalium negotijs Episcoporum, ac Regularium prępositorum nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apost. Sede sibi concessum profiteri, vt etiam a casibus locorum Ordinarijs in eorum diœcesibus reseruatis, absq; alia ipsorum Ordinariorum licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitent, nonnullosq; alios in decreto prohibitionis, absolutionis a casibus Sedi Apost. vel locorum Ordinarijs reseruatis die 9. Ianuarij 1601. felicis record. Clem. Papæ VIII. iussu edito, nec nō in declaratione illius eodem Clemen. Pont. iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinarijs prædictis reseruatas minime comprehensas asserere: vnde fit vt metus, quo homines a peccando coercentur, absolutionis facilitate exolescat. Ideo Sacra eadem Congreg. de S. D. N. Pauli V. speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, decretum huiusmodi, illiusq; declarationem, necnon censuras, & pœnas in eis cōtentas, omnia cōfirmanda, atque innouanda operæ pretium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat, ab omnibusque Sacerdotibus, tam secularibus, quam Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Cōgregationum, ac cuiusuis alterius instituti etiam necessario exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obseruari, ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prędictis, quibuscunq; priuilegijs, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicationib. vel a casibus eisdem Ordinarijs, vel Sedi Apost. reseruatis, tam ad forum contentiosum eorumdem Ordinariorū deductis, quam non deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeant, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, & præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. in decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Dat. Romæ 7. Ian. 1617.

Ant. Card. Saulius V. Theat. Secr.

Sequuntur litteræ eiusdem Sacræ Cōgregationis ad Archiepiscopū Neapolitanum in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.

288 Illustrissime, & Reuerendissime Domine accipiet Illust. Amplitudo Vestra vna cum hisce litteris exemplum declarationis, quam Sacra Congreg. S.R.E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, de expresso Sanctissimi D. N. mandato nuper edidit super decreto de prohibita absolutione a casibus reseruatis die 9. Ianuarij 1601. promulgato, quod in suis Diœcesibus Ostiensi, & Neapolitana publicandum, ac studiosè obseruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarij magna ex parte indicem, seu notam singulorum casuum à se reseruatorum hùc miserint, compertum est in hoc genere variè quid a varijs admissum fuisse, quod aliqua emendatione indigeret, quosdam nimirū quædam reseruasse, quæ iam Apost. Sedes sibi reseruaret; alios alia, quæ minime expediebant, nonnullos vero in ea re modum excessisse, vt nullum fere superesset peccatum, quod nō sibi vendicaret indifferens illa seruandi ratio, quæ (vt necesse erat) res plerasq; leuis momenti, & alioquin Concilij Trid. aliorumque Sacrorum Canonum sententiæ parū congruentes complectabatur; Verum quia nondum satis hic explorata erat cuiusq; loci conditio, ac necessitas non potuit vnicuiq; reseruationum huiusmodi sigillatim modus, ac temperamentum, quod res poscebat adhiberi. Nec sane debuit vna eademq; regula omnibus Ecclesijs præscribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum est, & fieri vix potest, vt omnia omnibus in locis æque probentur, & prosint. Quæ cum ita sint visum est eidem S. Congreg. præter illam declarationem priuatas quoq; litteras ad singulos Ordinarios mittere, quib. moneant, vt simul, ac eas acceperint, omnes casus sibi iam olim reseruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præstantibus viris, de integro discutiant, diligenterq; examinent, & ad ipsius decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem sic resecantes, vt ad quam paucissimos, eosq; maxime necessarios redigantur ijdem casus, vnde salutaris ille sequatur effectus, cuius causa hæc reseruandi atrociores quosdam casus, Episcopis in sua cuique diœcesi tributa est auctoritas.

Præcipuè vero hæc monenda censet Sacra Congregat. vt videant ipsi Ordinarij, ne illos casus promiscue reseruent, quibus annexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur. Neq; casus, in quibus absolutio nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non cōfertur: neq; illos, qui etiāsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parui momenti versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium. In peccatis

tis etiam carnalibus reseruandis multa vtantur circunspectione propter periculum scandalorum, in his maxime personis, in quas ob accessum ad Cõfessarios extraordinarios vel frequentẽ reditũ ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremò eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, quæ consideratis diligenter cuiusq; Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in domino expedire videbitur. Postquam autem ab his peracta descriptaq; fuerit hęc moderatio, vnusquisque eam primo quoq; tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quæ cuiusq; casus reseruationem potissimũ suaserit. Hoc enim S.D.N. deliberatum est, vt postmodum singulæ huiusmodi reseruationes distinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunum ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius Sanctitatis suę mãdato ijdem Ordinarij monentur, vt per totam suam diœcesim, ac presertim ijs locis, qui a Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti sunt Pœnitentiarios, aliosq; Sacerdotes constituant, ac delegent, quibus facultatem absoluendi a casibus sibi reseruatis concedant, itaut his quoque liceat eandem alijs Cõfessarijs, si opus sit, etiam viua voce impartiri: idq; maximè in solemnioribus, & præcipuis anni festiuitatib. vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiusmodi Sacerdotum copia, ad paragendam Confessionem alliciantur, quia alioquin plerique, vel ob id ipsum omittere possent, si necesse haberent Pœnitentiæ Ministros, quib. indigent, longius quærere. In eam igitur curam, quantum in se erit sedulo incumbet Illustriss. Amplitudo vestra, vt hæc omnia ex sanctitatis suæ, & Sacræ Congregat. mente debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimus quisque Pastor erga animarum sibi creditarum salutem præ se ferre debet: vt autem apud se, successoresque suos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reseruandi rationem deliberatum sit, dabit operam vt hæ litteræ vna cum ipso Decreto, ac declaratione in publicis suarum Curiarum Episcopalium actis integre describantur, Eas vero cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, missura postea, quantocitius fieri poterit, expetitum nouæ reseruationis indicem ex præscripto huiusce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipsa Sacra Congreg. ego Illustrissimę D. V. scripsi, Deum precatus, vt eãdem quamdiutissime incolumẽ tueatur. Romæ die 26. Nouembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo V. Illustriss. operam dare, vt Prælatis inferioris Ordinis exẽptis, seu nullius diœcesis, seu qui sint in sua Prouincia, innotescat Decretũ hisce litteris inclusum, tum etiã hæc reliqua, quæ ei scribuntur super casuum reseruatione. Alexander Card. Florent.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quibus tantum cadat Episcoporum reseruatio nulli certi dari possunt.*

2 *Casus numerantur quos Episcopi sibi reseruare consueuerunt.*

3 *Homicidium voluntarium quod dicatur?*

4 *Homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, non peccat,*

nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis.
5 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruare, qui occidit si fugiendo euadere possit, nisi fuga sit illi valde dedecorosa.*
6 *Inuasorem licet occidere pro defendendis proprijs bonis, quando sunt ordinata, vt media ad conseruationem vitæ.*
7 *Inuasorem licet occidere pro defensione sui honoris, vel integritate sui corporis.*
8 *Defendere vitam, seu bona proximi licet vsq; ad occisionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expediri non potuerit.*
9 *Declaratur locus Math. 26.*
10 *Irregularis non fit defendens proximum vsq; ad occisionem, vel mutilationem aggressoris.*
11 *Declaratur L. vt vim vi, ff. de iust. & iur.*
12 *Mandans, & mandatarius censentur vnum idemq; delictum committere saltem ratione finis.*
13 *Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius.*
14 *Consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens.*
15 *Auxilium præstans in delicto punitur, prout ipse delinquens.*
16 *Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus summum est.*
17 *Iuramentum vt licitum & honestũ sit, tres comites habere debet.*
18 *Periurium est mendacium iuramẽto firmatum.*
19 *Periurium in iuramento assertorio semper, & indistinctè est peccatũ mortale.*
20 *Iurans falsum putans esse verum, quando peccet.*
21 *Iuramentũ promissorium, cui deest veritas, an semper inducat peccatum mortale?*
22 *Iuramenti promissorij violatio in re leui, & parua solum inducit peccatum veniale.*
23 *Testis falsus vt aliquis dicatur, falsiq; pœnam incurrat, quæ necessaria sint.*
24 *Testis a iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat scienter in damnum proximi.*
25 *Falsum deponens in iudicio nullo includitur sub reseruatione huius secundi casus.*
26 *Testimonium ferens non iuratus si falsum dicat, ordinaria plectendus est pœna.*
27 *Falsum deponens sine dolo, non est ordinaria pœna falsi plectendus.*
28 *Interpretatio in dubio semper fieri debet, vt quis excusetur a periurio.*
29 *Ad euitandam testium falsitatem, eorum dicta sunt impropriè intelligenda.*
30 *Falsitas nemini nociua pœna ordinaria non punitur.*
31 *Falsum testimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria pœna non est puniendus.*
32 *Falsitas tria essentialia requirit, dolum scilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.*
33 *Testis, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, quando teneatur reuelare factum occultum?*
34 *Falsum deponens circa extrinseca, et extra factum principale, non dicitur falsus.*
35 *Periurium quam graue sit peccatũ ostenditur.*
36 *Periurus non satisfacit si dicat se falsum deposuisse, quia tunc ei fides*

dus non adhibetur, quamuis sit in articulo mortis.
37 Periurium est grauius adulterio.
38 Declaratur tex. in cap. quod in omnibus 32. q. 7.
39 Declaratur tex. in cap. at si clerici, §. de adulterijs, de iudicijs.
40 Periurium homicidio grauius est, & num. 41.
42 Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur.
43 Periuri puniuntur pœna depositionis ab Ordine.
44 Periuri beneficijs ecclesiasticis obtentis priuantur.
45 Periuro facta collatio est nulla.
46 Pondus illud dicitur falsum, quod nunquam transiuit per manus affinatorum.
47 Ponderibus, & mensuris falsis vtens, falsum dicitur committere.
48 Ponderibus, & mensuris falsis vtēs, quomodo ad restitutionem obligetur.
49 De adulterantibus, & vtentibus falsis ponderibus, & mensuris referuntur plures Doctores.
50 Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remissiue.
51 Vinum vetus cum musto admiscens quam pœnam incurrat, remissiue.
52 Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrūt.
53 Pecunia qui prius vsi fuissent, ostenditur.
54 Denarij, quibus fuit venditus Dominus Noster Iesus Christus, qui fuerint.
55 Monetam cudere ad Principem solum, & Rempublicam spectat.
56 Moneta vt probata, & legitima sit, quæ continere debeat, ostenditur.
57 Moneta adulterari, falsificari, seu corrumpi quibus modis dicatur.
58 Monetam excudens alia effigie, quā effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falsificans monetam alterius Principis, a pœnis excusatur.
59 Monetam Principis tondentes, vel radentes eisdem subijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes.
60 Monetam iustum pondus excedentē tondens, & mutilans, atq; eam ad iustum pondus reducens, an in pœnam incidat? ostenditur.
61 Monetam reprobatam vitiantes nō puniuntur.
62 Monetam falsam falsificantes non incidunt in pœnas.
63 Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem excusabitur a pœnis ordinarijs.
64 Monetam falsam expendentes, eadem pœna puniuntur, qua afficiūtur illam adulterantes, vel radentes.
65 Intellige si scienter falsam expendant.
66 Ignorantia quomodo in hoc casu probetur, ostenditur.
67 Monetam falsam expendens, si doceat a quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & referuntur alij casus in quibus potest excusari.
68 Monetam corrumpens, fabricans, tōdens, vel scienter expendens, igne comburitur, & eius bona fisco vendicantur.
69 Domus in qua fabricatur moneta falsa sciente domino cadit fisco.
70 Vidua excusatur a scientia fabricationis falsæ monetæ cussæ in eius domo.
71 Referuntur Doctores de hac materia plene agentes.
72 Violatores Ecclesiarum immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ hodie absolui non possunt a Confessarijs secularibus, vel regularibus, etiam vigore suorum priuilegiorum.

D 4 In-

Paren-

se animatum post quadraginta dies.

139 *Abortum consulens ei, quæ dubitat esse prægnantem, non est irregularis, si non apparet de aborto.*

140 *Fœtus postquam est viuificatus si occidatur, verum homicidium committi dicitur.*

141 *Abortui causam præbens fit irregularis, etiamsi dubium sit an fœtus esset viuificatus.*

142 *Abortioni causam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur? remissiue.*

143 *Exponentes proprios partus feris peiores.*

144 *Pater exponens filium legitimũ, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus.*

145 *Pater exponens filium, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis.*

146 *Pater exponens filiam licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi.*

147 *Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt si eos nutrire, & alere commode possunt.*

148 *Infantes expositos spurios esse censendos, tenet vna sententia.*

149 *Naturales tamen esse iudicandos, existimat altera opinio.*

150 *Legitimos tamen, ac successionum, ordinum, & dignitatum capaces esse, tenet verior sententia.*

151 *Expositi non sunt capaces censendi vbi habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi.*

152 *Expositus est ciues illius loci, & ciuitatis, cui exponitur.*

153 *Consanguinitas dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti.*

154 *Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum.*

155 *Consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur.*

156 *Linea quotuplex dicatur?*

157 *Qualibet ex his lineis per gradus distinguitur.*

158 *In linea recta ascendentium, & descendentium, vtroque iure inspecto, tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea, à qua incipit computatio.*

159 *In linea trãsuersa æquali quo gradu vnaquaque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo.*

160 *In linea transuersa æquali attento iure Canonico, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo.*

161 *Graduum computatio in matrimoniis contrahendis secundum ius Canonicum semper facienda est.*

162 *Graduum computatio ad susceptiones, & reliqua ciuilia attento Cæsareo iure facienda est, nisi aliter de consuetudine receptum sit, vel ipsa lex ciuilis secus statuerit.*

163 *Matrimonium hodie interdicitur cum consanguineis intra quartum gradum.*

164 *Affinitas ex copula licita dirimit matrimoniũ vsque ad quartum gradum.*

165 *Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vsque ad secundum gradum.*

166 *Gradus affinitatis quomodo computentur? ostenditur.*

167 *Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ sit sufficiens* ad

ad generationem.
168 *Seminatio fœminæ ad generationem non est necessaria.*
169 *Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel insana.*
170 *Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem.*
171 *Affinitas non contrahitur si casu ad se traheret vterus fœmineus semen viri cum ea ludentis.*
172 *Affinitas oritur ex copula cum effusione veri seminis, qualis non est eunuchorum.*
173 *Affinitas non oritur ex copula sodomitica.*
174 *Impedimentum publicæ honestatis vsq; ad quartum gradum extenditur.*
175 *Affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præsenti, copula non sequuta, sed impedimentũ vlterioris gradus.*
176 *Impedimentum publicæ honestatis quando simul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumq. explicite, vel saltem implicite in petitione explicandum est.*
177 *Publica honestas oritur ex matrimonio non dum consumato, si non sit inualidum defectu consensus.*
178 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex matrimonio rato amentium, vel puerorum.*
179 *Declaratur tex. in cap. iuuenis, de sponsal.*
180 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex matrimonio celebrato sub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio.*
181 *Contractus non obligat ante conditionis euentum.*
182 *Impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validis, & certis oritur in primo gradu.*
183 *Impedimentum publicæ honestatis non inducitur quando aliquis ficte consentit.*
184 *Impedimentum ex sponsalibus, aut matrimonijs metu, aut errore personæ, nullum nascitur.*
185 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus cõditionatis ante euentum conditionis.*
186 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus cõtractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu.*
187 *Impedimentum publicæ honestatis, oritur ex sponsalibus quacunque ratione irritis, quando ipsa publica sunt, & nullitas occulta.*
188 *Impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis, non cessat quando sponsalia dissoluuntur mutuo cõtrahentium consensu.*
189 *Cognatio legalis quãdo impediat, & dirimat matrimonium ostenditur.*

EPISCOPI QVORVM casuum absolutionem sibi reseruare consueuerunt?

ALLEGATIO LI.

1 NVlli possunt dari, aut tradi certi casus, in quibus tantum cadat Episcoporum reseruatio, vt tradit *Nauarr. in man. cap. 27. numero 262. in fine*: ipsi enim consideratis diligenter suarum prouinciarum, ac populorum moribus huiusmodi reseruationem ad animarũ sa-

salutem facere poterunt, dummodo non sit de exceptis Alleg. præcedenti. Casus igitur quos ipsimet Episcopi sibi, vel de iure, vel de con
2 suetudine reseruant, sunt plures, quorum quatuor nobis refert *Benedict. XI.* in *Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* alijq. propter frequentiam, scandalum, aliamq. necessariã causam solent communiter reseruari, vt in sequentibus. Primus. Episcopis reseruari solet illorum absolutio, qui homicidium voluntarium committunt. Secundus. Qui falsum in iudicio testimonium, siue in gratiam, siue in alicuius damnum deposuerint. Tertius, qui stateras, mensuras, monetasue adulterauerint, corruperintue. Quartus. Qui libertatem, siue immunitatem Ecclesiæ violauerint. Quintus. Incendiarij, & qui damni, iniuriæue causâ vites, vel arbores alienas inciderint. Sextus. Qui blasphemiã publicam, & notoriam protulerint. Septimus. Qui parentes percusserint. Octauus. Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, sacrisue rebus abutuntur. Nonus. Qui abortum procurauerint. Decimus. Qui pijs locis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damna resarcierint. Vndecimus. Qui matrimoniũ contraxerit in gradibus prohibitis. Hi sunt principaliores casus, qui, veluti atrociora, & grauiora crimina, ab Episcopis reseruari solent, in quorum tamen arbitrio erit iuxta suarum diœcesum, ac populorum mores plures alios, pauciores ue reseruare, in Confessariorum vero commoditatem breuis in quolibet prædictorum facienda erit à nobis explicatio.

PRIMVS CASVS.

Qui homicidium voluntarium commiserint.

3 HOmicidium voluntarium dicitur id, quod dolo malo, animo occidendi committitur, *l. 1. ff. de Siccar. Carrer. §. homicidium, num. 2.* Vel secundum alios ad homicidium voluntarium requiritur, vt sit illicitum intentum in se, saltẽ æquipollenter, aliàs quam vitandæ mortis causa commissum, quasi requiratur, quod sit intentum in se, aut saltem in causa, quæ sit proxima, vel ex se ordinata ad mortem, *Nauarr. in man. cap. 27. nu. 238. & 240. Couarr. in Clemen. si furiosus, par. 1. in initio, num. 1. & 2.* Verbi gr. dedit quis alteri venenum scienter mortiferum, licet non intenderit mortem illius, est voluntarium homicidium, si ex veneno moritur, Similiter de eo, qui lacessitus leui iniuria ab amico, illum quæsiuit animo eum leuiter percutiendi, & inuentum, in capite ense absque intentione occidendi percussit, ex qua percussione ille mortuus est, in quo casu percutiens, quamuis non haberet animum occidendi, quia tamen fecit actum sua natura directiuum ad mortem, dicitur voluntarie occidisse, & ita visus est sentire *Nauarr. cons. 28. de homicid.* Similiter etiã de percutiente voluntarie prægnantem, vel inferente vulnus non intendens occidere nam si mors sequatur, dicitur volitum in sua causa, cum percutiẽs potuerit hunc casum præcogitare, & dicitur voluntariũ, vt distinguatur à casuali, vel effecto à furioso, dormiente, & simili-

libus, vt tamen includat eum, qui occurrens inimico suo, illum occidit, vtroque enim casu dicitur homicida voluntarius, cum voluntas casu, vel vsu rationis absorpta non fuerit, ita *Leli. Zechi. de casibus reseruatis casu 13. vers. secundo*. Voluntas enim in homicidiū ferri potest, vel directe & per se: vel indirecte & per accidens. Directe, quando quis habet animum occidendi, & occidit, & ista est perfecta, propriaq. homicidij malitia, & propriū homicidium voluntarium, *l. 1. C. de Siccar. l. 1. §. diuus, ff. eodem.* Indirecte autem fertur voluntas in homicidium quoties fertur in id, ex quo immediate, & per se sequitur homicidium, sicuti ex percussionibus, & vulneribus, ex quibus per se, & vt plurimum, sequitur mors. Itaut non solum dicatur voluntarium homicidium, quod est intentum ex causa propria, vel immediate, vel per se ordinata ad homicidium, vt dixerūt *Couarr. & Nauarr. dictis locis*, sed sufficit, vt sit talis, vt ex illa, vel semper, vel frequenter, vel in pluribus solitum sit sequi homicidium, *Caietan. 2. 2. quaest. 64. artic. 8. Azor. instit. moral. par. 3. lib. 2. cap. 14. versic. tertio notandum*. Quamuis hæc ad forum exterius, vbi coniecturis, & indicijs cognoscitur animus, sint vera, quoad forum tamen interius, de quo loquimur, non iudicabitur homicida voluntarius, qui præter sciētiam, & intentionem occidit, voluntas enim non solum distinguit peccatum à non peccato, sed etiam diuersificat peccati species, vt clare patet ex *Philosopho in ethic.* ita *Gambar. de casibus reseruat. in casu homicidæ voluntarij, num. 5. fol. 207. versa, & num. 9. cum Ioan. Andr. in cap. de infantibus, de ijs, qui filios occider.* resoluit homicidam voluntarium dici, qui præ ira subita, & in rixa committit homicidium.

4 Primo limita in homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ, cum moderamine inculpatę tutelæ, is enim non dicitur homicida voluntarius, sed necessarius, nec peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis, *l. vt vim vi, ff. de iust. & iure, Cle. si furiosus, de homi. Clar. in §. homicidium, num. 24. Couarr. in d. Clemen. si furiosus. part. 3. §. vnic. num. 1. Gomez tom. 3. variar. cap. 3. nume. 20. Mascard. de probat. conclus. 1126.* plures refert Doctores *Cened ad Decretum collect. 29. num. 2.* quibus adde *Farinacc. in praxi crimin. quæst. 125. num. 3. & 10. Christ. de Paz. in scholijs ad leges styli l. 58. a num. 2. Bernard. Graeue. ad pract. Cameræ imper. libr. 2. conclus. 110. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 792. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij, num. 93. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo homicidium, num. 5. P. Molina, de iustit. tom. 4. tract. 3. disput. 11. à princip. Lessi. eodem tract. lib. 2. cap. 9. à num. 41. Rebello de obligat. iustit. part. 1. libro 3. quæst. 12. à princip. Azor. instit. moral. par. 3. lib. 2. cap. 1. à princip. &* in nostris terminis *Lel. Zech. de casibus reseruatis, casu. 13. de homicid. vers. quarto fallit, Gambarupta eodem tract. verbo homicidæ voluntarij, numero 7.* Vbi tamen quis fuga accepta saluti suæ consulere potest, se subsistere non debet, sed fugam capessere, nisi illi sit valde dedecorosa, vt contingere potest in viro illustri, vel nobili. Vnde si inuasus sit religiosus, vel clericus, vel homo interioris notæ, & fortis, tunc, cum his fuga non sit ignominiosa, si fugien-

giendo euadere possint, tenentur fugere, & nō occidere, alioquin nō esset moderamē inculpatæ tutelæ, sed homicidium voluntarium, si occidant, & non fugiant, *Hippol. in l. 1. num. 46. & 47. ff. de Siccar. Clar. §. homicidium, num. 32. Menoch. de arbitr. casu 177. num. 14 Farinac. dict. quæst. 125. à nu. 121. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 4. quæst. 10. nu. 16. Azor. d. capit. 1. quæst. 15. Bernard. Græuæ. dicta conclus. 110. consider. 1. à num. 24. Leli. Zecchi. d. casu 13. vers. si vero fuga.*

6 Secundo limita in homicida pro necessaria defensione rerum suarū, illi enim licitum est occidere inuasorem pro defendendis proprijs bonis, quando sunt ordinata vt media ad conseruationem vitæ, *Doct. in d. l. vt vim, post glos. ibi, verbo iure, et in l. furem, ff. ad legem Cornel. de Sicar. & in l. 4. ff. ad l. falcid. & in cap. olim, in 1. de restitut. spoliat. Clar. in d. §. homicidium, num. 25. Nauar. in man. cap. 15. num. 2. Couarr. d. §. vni. num. 6. Sot. de iustit. lib. 5. quæst. 1. artic. 8. Menoch. illustri. cap. 18. num. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 96. num. 3.* quibus adde *Mich. Grass. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 10. num. 13. pag. 484. Farinac. d. quæst. 125. num. 21. & 180. Cardoso in praxi iudicum, verbo homicidiū, num. 8. Gregor. de Valentia tomo 3. disputat. 5. quæst. 8. puncto 4. dub. 3. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 6. vers. tertius est casus, Beja respons. casuum conscient. p. 2. casu 23. Sayr. in claui Regia lib. 7. cap. 10. num. 30. Molina d. tract. 3. disputat. 16. num. 1. versic. contrariam, Lessi. d. cap. 9. à num. 66. Rebello d. quæst. 12. num. 2. Azo. d. cap. 1. q. 19. Leli. Zecchi. dicto casu 13. versic. rursus dubitatur*, & est communis opinio saltem in laicis, quamuis in clericis, & de iure Canonico contrariū tenuerit *Panorm. in cap. suscepimus, de homicid.* per tex. ibi, & plures alij relati per *Cla. & Couarr.* vbi proxime, post *glos. in verbo fugiens, in summ. 23. quæst. 3.* à quibus merito ipsi discedunt hanc limitationem tenentes etiam de iure Canonico, prout etiam discedit *Molina*, & *Lessi.* vbi proxime, respondentes ad *tex.* quo nititur *Panorm.* dicto loco, videlicet *in cap. 2. de homicid. & in d. cap. suscepimus*, communiter etiā resoluentes posse quōlibet pro necessariā defensione vitæ, aut rerum suarum occidere aggressorem, etiam clericū sine metu excommunicationis, sic intelligentes *text. in cap. si vero, in 1. vers. si vero, de senten. excommunic.* prout intelligit post alios dicens communem, *Gomez. d. cap. 3. sub num. 20. & Molina d. disput. 16. num. 3. Soar. de censur. disput. 22. sect. 1. sub num. 33.*

7 Tertio limita in homicida ad defensionem sui honoris, verbi gratia, si inuasor illum nobilem alapa, vel fuste, vel verbere percutiat, quando illi valde dedecorosum sit, vel si aliqua puella defendēdo integritatem sui corporis, repellendo violentiam stupri, adulterij, sodomiæ, & huiusmodi inuadentem occidat, quando inuasoris manus vociferando, vel fugiendo non potest euadere, *Leli. Zecchi. dicto casu 13. versic. vlterius dubitatur, Farinac. d. quæst. 125. à numero 41. Lessi. dicto cap. 9. à num. 76. Azor. dicto cap. 1. quæstione 16. cum seqq.*

8 Quarto limita in homicida ad defensionem vitæ, seu bonorum proximi, in foro enim conscientiæ quilibet regulariter potest ex iure positiuo, & naturali, cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, seu

seu alia bona proximi, etiam vsque ad occisionem iniusti aggressoris, quã do aliter illa defensio expediri non potuerit, *Claud. in repet. l. vt vim num. 125.* vbi *Curt. num. 49. Bologn. num. 75. Hippol. Reminald. ibid. nu. 379. cum sequentibus, Gom. dict. cap. 3 num. 21. Clar. §. homicidium, num. 27. & 28. Cou. d. §. vnico num. 5. Farin. dict. q. 125. a num. 267. Soar. dict. sect. 1. num. 39. Viui. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 10. num. 27. Molina dict. tract. 3. disput. 18. num. 1. Lessi. dict. cap. 9. a nu 87.* Non obstat locus
9 *Math. 26.* dum Dominus damnauit defensionem, quam Petrus pro ipso susceperat, & vsus est verbis ad omnes generalibus, ibi, omnes, qui acceperint gladium gladio peribunt. Respondetur enim Dominũ ibidem non damnasse defensionem proximi iustam & commendatam, vt talem *Eccles. cap. 17. Prouerb. cap. 24.* Sed solum damnasse defensionem non iustam, qualis erat ex pluribus causis illa à Petro suscepta; nam primò habebat speciem vindictæ potius, quã defensionis, vtpote quia huic defensioni locus non erat probabiliter in tanta turba, quantam repelli vnius hominis, & gladij defensione probabile non erat. Secundo quia Dominus non habebat opus tali defensore, nec is defendendi modus decebat eum, qui poterat, si vellet, mille Angelorum legiones, ad eandem defensionem à Patre cœlesti obtinere. Tertio quia erat contra ordinationem ipsius Patris volentis, vt Filius vim illam iniquam humiliter sustineret, prout has, & alias prædictæ condemnationis causas prosequitur *D. August. tractat. 112. in Ioan.* quem sequitur *Lessi. dict. cap. 9. num. 50.* Nec etiam obstat quod huiusmodi defensor habet æqualiter, vt proximos non solum aggressum, sed etiam aggressorem, & consequenter videtur non debere magis vni, quam alij, imò vtrique esse pariter obligatum, ac proinde non posse pro defensione vnius alium occidere, quia, vt inquit *Cice. lib. 2. offic.* adnimauertamus, cũ alios iuuare velimus, ne quos offendamus. Respondetur enim ex mente *Gomez d. cap. 3. sub num. 21.* quod in his terminis, etiãsi res hæc inter æqualiter extraneos consideretur, sanè proximior nobis est aggressus, quam aggressor iniustus, & illi potius, quam huic assistere in ea defensione possumus, & tenemur, quia scilicet aggressus habet de iure communi facultatem se defendendi ab iniusto aggressore, vt supra diximus, & eo iure vti potest per se, vel per alium, *ex reg. potest quis per alium, de reg. iuris in 6.* at verò aggressor iniustus non habet ius aggrediendi, iuxta tex. *in cap. 1. in med. 22*
10 *quæst. 2.* cum similibus. Nec item obstat, quod defendens proximum etiam ascendentem vsq; ad occisionem, vel mutilationẽ aggressoris, fit irregularis, iuxta sententiam *gloss. pen. in dict. Clem. si furiosus,* sequitur *Card. ibidem quæst. 28.* plures *in cap. si vero in 1. de sent. excommunic.* vbi *Abb. num. 11. in fine, Nauarr. in man. cap. 27. n. 213.* & alij quorum sententiam dicit communem *Cou. d. §. vni. num. 5. Curt. in dict. l. vt vim, num. 53. Farin.* plures referens *dict. q. 125. num. 280.* vnde consequi videtur in hoc defendente non esse ius, sed culpam in defendendo proximũ vsq; ad occisionem, vel mutilationẽ aggressoris, cũ aliter non incurreret prædictam irregularitatem, quippe quod non solet homicidium priuato danti operam rei licitę imputari ad irregularitatem, quando contingit absq;

absq; culpa occisoris debitam diligentiam adhibentis, iuxta reg. *text. in cap.lator,& in cap.dilectus* cum alijs ibid. *de homicid.* iunctis resolutis per *Cou.in dict. Clem. si furiosus par.2.§.4.a num.5.* Respondetur enim verius esse ex prædicta proximi defensione, & occisione aggressoris non incurri irregularitatem, prout resoluunt *Fortun.in repet.dict. l. vt vim,sub num.32.& 33.Cou. dict. §. vni.num.5.Iacob.Ayr.in tract. de homicidio necessario par.1.a num. 226. Molina tract.2.disput. 109. num. 2.* iuncto *num.10.*& licet fateremur ex defensione proximi sequuto homicidio aggressoris insurgere irregularitatem contra defendentem,tamen non inde concludi eum non posse licitè proximum sic defendere, quippe quod ex pluribus actibus in se licitis incurritur irregularitas,vt videre est in bigamo iuxta tex. *in cap. 1.cum alijs* ibid.*de bigamis*, & in iudice proferente sententiam sanguinis,iuxta text.*in cap.1,51.dist.Doct. in cap.sententiam sanguinis, ne clerici,vel Monachi, Sot. in 4.dist. 25. q.1.art.3.Nauarr. in man. cap. 27. a num.206.& 212.Siluest.verbo homicidium in 3.num.3. Henriq. in summ.lib.14.de imped.irregul.cap.1. num.1.& cap.12. a princ. Molina*
11 *tract.3.disput.74. a numer.* 1. Nec deniq; obstat *dict. l. vt vim*,ibi, ob tutelam corporis sui,&c.quibus verbis videtur significare ius defendendi,& propulsandi vim, & iniuriam non competere pro corpore alieno, sed tantum pro suo. Respondetur enim dicta verba accommodari etiā ei,qui proximum defendit, dum scilicet tanquam eius instrumentum repræsentat eius corpus,& illius vicem gerit,ex *reg.potest quis, de reg. iuris in 6.* Vel rursus responderi potest in illo text. non agi de excludendo,vel includendo iure,quod nobis competit ad proximum defendendum,sed agi solum de defensione proprij corporis,vt ex illis, quæ a iure naturali nobis proueniunt,exēplum poneretur in ea, vt frequentiori,non vero vt exclusiua alterius defensionis,

12 Quinto limita in mandante, consulente,vel auxiliante homicidam, ex eo quia etsi fictione iuris mādans & mandatarius censeantur vna eademque persona *cap. qui per alium de regul.iuris in 6.l.* 1.*§ deiectisse ff. de vi, & vi arm.* tamen in statutis non habet locum fictio, & sic homicida propriè tantum dicitur is, qui proprijs manibus occidit, aut est eius causa immediata. Contrarium tamen verius est, quia re vera mandantis,& mandatarij vnum, idemq; est delictum,saltem ratione finis, ex doctrina *Baldi in l. non ideò minus*
13 *C. de accusat.* tùm quia mandans punitur eadem pœna,qua puniri debet mandatarius, *Gom.tom.3.cap.3. nu 39.Menoch.de arbitr.casu 353. num.2.Ayrer.de homicid.par. 2. a num.41. Mascard.concl. 1012. Decian.tract.crimin.lib.9. cap. 31. cum sequentibus,Ceuall. commun. contra commun.quæst.166.Petr.Caball.in tractat. de omni genere homicidij n. 464.cum sequentibus Cardoso in praxi iudicum verbo factum num.6.Fa-*
14 *rin.par.5.q.135. num.* 1. Sic etiam consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens, vt per *Bernard reg. 175.in princ.Duenh.regul.149.Ayrer.dict.par. 2. num. 35. Farin. in praxi crimin. d.par. 5. q. 129.num.23.*cum multis sequentib. *& a num 26.* asserit procedere in persuadentibus,inflammantibus,instigantibus,hortantibus,incitantib. & in-

& instructibus, & *n.81.* resoluit quod cõsulens nõ punitur nisi sequuto de-
15 licto. Sic deniq; præstans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipse delinquens, *Clar. §. fin. quæst. 90. num. 1. Ayrer. dict. par. 2. nu. 34. Menoch. de arbitr. casu 249. num. 7. Surd. consf. 40. num. 45. Mascard. concl. 159. num. 18. Farin. par. 3. quæst. 131. a num. 1. Molina tract. 3. disput. 6.* nisi post delictum auxiliũ præstiterit, quia tunc non dicitur de licto opem præstitisse, *Farin. dict. p. 3. quæst. 132. a princ.* Nam *D. Augustinus ad Hilarium* relatus *in cap. periculose de pœnitent. distinct. 1.* periculose, inquit, decipiuntur, qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus homines occiderunt, & nõ potius eos, per quorũ cõsilium, & fraudem, & exortationem homines extinguuntur. Iudæi enim nequaquam proprijs manibus Christum occiderunt, sicut scriptum est, nobis non licet interficere quemquam, sed tamen illis mors Domini imputatur quia ipsi lingua eum interfecerunt. *& D. August. in Psal. 63. ad 3. vers.* Et vos ò Iudæi occidistis, vnde occidistis? gladio linguæ, acuistis enim linguas vestras, & quando percussistis, nisi quando clamastis, crucifige, crucifige. Quia sicut homicida peccat mortaliter, & tenetur resarcire hæredibus occisi omne damnũ, quod ex tali morte perpessi sunt, ita etiam mandans aliquẽ occidere, & consulens homicidiũ, aliàs non facturo, & opem ferens in actu proximo homicidæ, vt probat *Leli. Zechi. de casibus reseru. casu 13. ver. ampliatur,* cũ seqq.
16 Notificandum est pœnitenti quam graue sit hoc peccatũ, est enim grauissimum inter omnia mala, quæ homines ad inuicem erga se ipsos facere possunt, eius nocumentum est im-

mediatè personale, & irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ cũ ex bonis temporalibus summum sit, iuxta resoluta per *Sot. de ratione tegendi memb. 1. quæst. 3.* & multis probat, & controuertit *Nauarr. in cap. inter verba, concl. 4. num. 20. cum sequentibus, 11. q. 3.* respondens ad tex. prima facie repugnantem in *l. isti quidem 8. vers. quod si ff. quod metus causa, & in l. codicillis, aliàs Lucius 88. 9. matre, ff. de legatis 2. &* notabiliter limitans commune illud dictum, moriendum esse pro honore, tamen semel ablata huiusmodi vita, restitui nõ potest de lege ordinaria, iuxta illud *Psalm. 77.* spiritus vadens, & non rediens, consonat text. *in l. 1. C. de sacros. Eccles.* ibi, quod iterum non reddit arbitrium, cum his quæ in comment. ad eund. text. congerit alios referens Lusitan. *Benedict. Aegid. p. 6. §. 3.* ad plures quæstiones controuerti solitas a Doctoribus circa restitutionem bonorum spiritualium, & temporalium eius, qui dum semel mortuus esset, tamen non obstante prædicta lege ordinaria redijt ad vitam corporalem, resuscitatus ex speciali indulgentia, & miraculo diuino. Rursus homicidium maius est cæteris peccatis cõtra iustitiam commutatiuam inferiora bona auferentibus, denotat, vt plurimum, pertinaciorem infesti animi deliberationem, quia scilicet difficilius committitur, vt obseruant *Lessi. de iustitia libr. 2. cap. 42. sub num. 75. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. lib. 3. cap. 3. sub num. 11.* deinde gignit magnum scandalum, propter quæ vocatur immane flagitium, in *cap. miror 50. dist.* Hinc Deus maiora de illo supplicia, quam de alio scelere suscipit, ab eius enim altari is euelli iubet, vt morte moriatur,

Exod. 22. Sanguinem etiam ipsius effundi statuit, sicut & ipse proximi effudit. *Exod.* 20. Et gladio ferientem gladio feriendum esse asserit *Math.* 26. quia viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, *Psalm.* 5. & sanguis ille effusus clamat ad Deum de terra, habet enim sanguis vocem suam *Genes. cap.* 4.

SECVNDVS CASVS.

Qui falsum in iudicio testimonium, siue in gratiam, siue in alicuius damnũ deposuerint.

17 CVM solus Deus sit testis, & cognitor mentis nostræ, iuxta illud *Psal.* Scrutãs corda, & renes Deus, *cap. erubescant, in fine,* 32. *dist.* qui nec falli potest, nec fallere *cap. a nobis* 28. *vers. nos igitur, de sent. excom.* & in quo nullum omninò mendacij vestigium considerari potest. *cap. Deus quando* 24. *q.* 3. necessario igitur fuit ad eius reuerentiam, vt id quod iuratur primo sit verum, deinde iustum: & tandem necessariũ, vt non passim, nec leuiter, sed maturo iudicio, & præuia deliberatione iuretur: iure enim diuino, & natura li tres circunstantiæ, seu comites requiruntur, vt iuramentum licitum, & honestum sit, videlicet veritas, iustitia, & iudicium, vt deducitur ex illo *Hierem* 3. Et iurabunt viuit Dominus in veritate, iustitia, & iudicio refertur *in cap. & iurabunt* 22. *q.* 1. *cap. animaduertendum* 22. *q.* 2. *cap. etsi Christus vers. Iacobus, de iureiur.* resoluunt *D. Thom.* 2. 2. *q.* 89. *art.* 3. *vbi Caetan. Angel. verbo iuramentum* 3. §. 8. *Siluest. verbo iuramentũ* 2. *q.* 5. *Sot. lib.* 8. *de iustit. q.* 1. *art.* 3. *Nauarr. in man. cap.* 12. *nu.* 3. *Cou. in cap. quamuis, par.* 1. §. 6. *nu.* 4. *Leli. Zech. de casibus Episcopo reseruatis, casu* 12. *vers. secundo notandum*, & alij quos refert, & sequitur *Sayr. in Claui Regia lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 1. *cum sequentibus.*

18 Periurium est mendacium iuramento firmatum, vt per *Magist. in* 3. *dist.* 39. *Siluest. verbo periurium in princip. D. Thom.* 2. 2. *q.* 98. *art.* 1. vbi ait falsitatem esse de intrinseca ratione periurij, *Sot. lib.* 8. *de iustit. q.* 2. *art.* 1. *Cou. in cap. quamuis, p.* 1. §. 6. *num.* 5. *Soar. de relig. lib.* 3. *de iuramen. cap.* 2. *num.* 3 *Sayr. dict. cap.* 4. *n.* 7. Hinc fit propriè, & vere interuenire periurium, quando in iuramento deficit veritas, siuè præsens, prout in iuramento assertorio, siue præsens & futura, prout in promissorio.

19 Periurium autem quod contingit in iuramento assertorio, semper, & indistinctè, & in quacunq; materia, siue magna, siue mediocri, siue leui, seu leuissima est peccatum mort. etiam quidem grauissimum, cum directè aduersetur præceptis Decalogi primæ tabulæ, nempè secundo de non assumendo nomen Dei in vanũ, & per quod grauissima iniuria quan tum est ex parte iurantis Deo fit, dum in testem falsitatis aducitur, quinimò etiam periurium iocosum est peccatum mort. dummodò ad iurandum interueniat actio deliberata, resoluunt *D. Thom. dict. quæst.* 98. *art.* 3. *ad* 2. *Nauarr. dict. cap.* 12. *nu.* 6. *cum seq. Sayr. d. cap.* 4. *a num.* 14. *Soar. dict. lib.* 3. *c.* 3. *&* 4. Sic etiam, qui iurat verum putans esse falsum, semper peccat mort. ratione periurij, quia talis formaliter iurat falsum, & mentitur, quia formaliter loquitur contra mentem, & inde sumi

actus

actus malitiam, probat *cap. homines 22.q.2.* resoluunt *D. Thom. Sot. Siluest. Nauar* & alij quos refert *Soar. d. lib. 3. cap. 5. num. 2.*

20 Si vero quis iuret falsum putans esse verum nō erit indistinctè mort. quinimò aliquando nullum erit peccatum: Si enim quis præuia adhibita deliberatione, & exigente necessitate aliquid iuramento firmauit, credens probabiliter verū esse, quod tamen a parte rei erat falsum, nullum peccatum cōtrahitur, quia veritas, vel falsitas iuramenti, non tam ex re iurata, quam ex conscientia, & mente iurantis attenditur: Si tamen per contrarium nullam adhibuit diligentiam ad hoc, vt sciret essetne falsum, an verum id quod iuramento firmauit, quamuis putaret esse verum, si tamen erat falsum, peccauit mort. Si tandem aliquam adhibuit diligentiam, nō tamen sufficientem, neque eam, quam debuit adhibere, tunc venialem culpā cōmittit, resoluunt *Abb. num. 4.* & ibi *gloss. pen. in cap tua 11. de iureiur. Nauarr. dict. cap. 12. num. 7. vers. sexto, Angel verbo periurium §. 1.* & alij quos refert, & sequitur *Sayr. d. cap. 4. numer. 28. Soar. dict. lib. 3. cap. 5. num. 3. cum sequenti,* quem vide *in cap. 6. 7. & 8.* vbi agit quando consuetudo iurandi incaute constituat hominem in statu peccati.

21 Circa iuramentum vero promissorium, cui deest veritas resoluendum est quod deficiente veritate de præsenti (verbi gratia) si promittens iuramento se aliquid facturum, vel daturum, non habeat animum adimplēdi promissum, peccat mort. in quacunq; materia, siue magna, siue parua, siue licita, siue illicita: ratio est, quia iurans falsum scienter peccat mort. at qui iurans aliquid facturum, non habens tamen animū faciendi, iam iurat falsum scienter, vt patet, igitur peccat mort. quæ est conclusio communis Theologorum teste *Soar. dict. lib. 3. cap. 17. num. 2.* vbi multos refert, sequuntur & multi citati *a Sayr. dict. cap. 4 num. 27. & cap. 6. num. 6.* Si vero veritas de futuro deficiat, quia scilicet promissum sub iuramento, cum esset licitū, & honestum, non est postea adimpletum, resolue cōmitti in hoc casu peccatum ex genere suo mort. quia ius diuinum, & naturale dictat reddendum esse Domino iuramenta, iuxta *cap. debitores de iureiur.* ergo non est dubium quin hoc præceptum ex genere suo obliget sub peccato mort. & ita hanc sententiam tenent omnes, quos citat *Sayr. dict. cap. 4. num. 28. Nauarr. dict. cap. 12. n. 10. Soar.*

22 *dict. lib. 3. cap. 15. num. 7.* At vero si violatio iuramenti promissorij sit in re leui, & parua, siue materia sit partialis, siue totalis, peccatum solummodo committitur veniale, ita *D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 4. §. 2. vers. de tribus, Siluest. verbo iuramentum 4. q. 1. Sot. lib. 8. de iust. q. 1. art. 7. & q. 2. art. 3. concl. 5. Medina in summ. lib. 1 cap. 14. §. 4. Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 192. conclus. 5. & par. 2. c. 94. concl. 3. Nauarr. dict. cap. 12. nu. 10. & cap. 18. num. 7. Azori inst. iut. moral. par. 1. lib. 1. cap. 5. quæst. 3.* & alij quos refert, & sequitur *Soar. d. lib. 3. capit. 16 numer. 4.* ex eo quia in omnibus his præceptis leuitas materię in causa est, vt transgressio fiat venialis, quamuis illa ex genere suo sint mortalia, vt patet in præcepto de non furando, de non recitando diuino officio, vel alio simili opere faciendo, vt obseruant Doctores supra citati, quamuis contrarium teneant *Caietan. in summ. verbo periurium,*

§.2.& 2.2.q.89.art.7.dub.1. Gabr. in 3.distinct.39.quæst.2.art.2. cõcl. 4.& 7.Cou.lib.1 Vari.cap.1.num.2. & in cap. quamvis,par.1.§.1. num. 4 Tolet.in sum.lib.4.cap.12.in prin. alij,quos refert, & sequitur *Sayr. in d.cap.4.num.28.vers secunda*.

23 His ita prænotatis sciendū quod ad hoc vt casus hic sit reseruatus,requiritur quod falsum dictum sit in iudicio ab aliquo,vt testis,in gratiā, siue in alicuius damnū, vt indicant ipsa reseruationis verba, & probat *Leli Zechi.dict.casu 12.vers.his ita*, vt falsus testis iure aliquis sit, falsique pœnam incurrat,necesse est, vt sit iuridice interrogatus,ac de veritate dicenda præstiterit iuramentum,& aut occultauerit, aut negauerit veritatem his, quibus dictum est, *Aloys.Ricc.in praxi aurea reso-*

24 *lut.216.num.1.vers.sed tu*. Testis enim a iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda, non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat scienter, in damnum proximi,*cap.1.de crimine falsi, Tiraq.de pœnis temper.causa 44.num. 15.cum sequentibus, Zanchin.de haeret.cap.14.numer.2. Pena in direct. Inquisit.p.3.quæst.73.com.122.vers. falsum autem testem,Aloys.Ricc.d. resolut.216.in princ. Mascard.de probat.in præfat.q.5.a numer.70.& concl.743.num.12.Decian.tract.crimin.tom.2.lib.6.cap.10.num.30.Leli.Zechi.dict.casu 12.vers.tertio considerandum,Farin.in praxi crimin. par.2.q.67.a num.220.*vbi *num.225.* ampliat etiam in teste, qui deponit obscure, versute, vel per malitiam, ad hoc vt eius depositio producenti non prosit.

25 Amplia in deponente falsum in iudicio nullo,*Felin.in cap.nobis nu. 2.de simonia,Afflict.decis.21.numer. 11.& 12.Decian.dict.lib.6.cap.11. num.60.Gonz.ad reg.8.Cancel.glos.*

26 *57.num.51.* Etiamsi non iuratus testimonium ferat,quia pœna falsi ordinaria plectendum esse resoluunt *Felin.in cap.1.num.5.de testibus cog. Ias.in repet.l.admonendi num.223. Socin.reg.153.ad fin.Clar.§.falsum num.11. Cened.ad Decretal.collect. 139.nu.3.Hortens.Caualca.in pract. de testibus par.3.num.56.Salzed.ad Bernard.in pract.cap.96.vers.quinto,in nouiss.edit.*

27 Limita in deponente falsum sine dolo,per ea quæ resoluunt *Menoch. de arbitr.casu 194.num.58.& casu 309.Cott.in memorab.verbo periurium pag.mihi 683.Clar.in §.falsum num. 33.& verbo periurium,num.9. Salzed.ad Bernard.cap.95.vers.excusatur,& cap.96.vers.tertio, Mascar. de probation.concl.739.num.12. Rebuff. de reprobat.testium numer.206. Perez ad lib.8.Ordin.pag.190.Decian.dict.lib.6.cap.11.numer.14.Ce-*

28 *ned.dict.collect.139.num.6.* In dubio enim semper fieri debet interpretatio, vt quis excusetur a periurio,ex *Decian.dict.lib.6.cap.11. nu.*

29 *58.& cap.12.num.20.* Et ad euitandam testium falsitatem eorum dicta sunt impropriè intelligenda, *Rebuff.dict.tract.de reprobat. testiū num.100.Surd.decis.263 num.9.& decis.282.num.11.cum sequentibus*, dummodo non sequatur absonus intellectus *Hortens.Caual.in pract.de testib.par.3.n.67.& 68.* Cū tamen simus in materia quæ tāgit cōsciētiæ forū pœnitens ipse sibi iudicet,& secūdū conscientiā suā, & intentionē, qua testimoniū profert,nā qui ignoranter falsum dixit, vel verum celauit,dūmodò ignorātia nō fuerit supina,& indebita,nō tenetur,vt resoluit *Lel.Zec.d.casu 12.ver.fallit in teste.*

Secun-

30 Secundo limita, quando falsitas nemini est nociua, quia tunc nec in gratiam, aut alicuius damnum testimonium profuit, nec pœna ordinaria punitur, *Felin. in tract. quando conatus puniatur, vers. fallit secundo, Couar. in cap. quamuis par. 1. §. 7. num. 6. in fine, Clar. lib. 5. §. falsum, num. 35. & §. periurium, num. 11. Bonacos. commun. crimin. part. 2. verbo falsitas, fol. 27. Menoch. de arbitr. casu 306. nu. 10. 23. & 30. cum seqq. Surd. decis. 282. num. 18. Flores de Mena Vari. lib. 2. quæst. 20. num. 81. Farinac. de falsitate, & simulat. q. 150. n. 291. Salzed. ad Bernard. c. 96. vers. excusabitur, in nouiss.*

31 Tertio limita in dicente falsum testimonium dolose, qnod tamen non valuit, quia hunc, nec in gratiam, aut alicuius damnum deposuisse dicendum est, nec etiam pœna ordinaria puniendum ex resolutis per *Hippol. consil. 27. num. 17. & consil. 70. num. 12. & cons. 105. num. 21. Syluan. consil. 7. num. 11. Grammat. decis. 2. num. 28. Cald. Pereira de empt. c. 1. n. 19.* & dicit *Hortens. Caualcan. in practica de testib. p. 3. n. 68. post princip.* quod falsitas tria

32 essentialia requirit dolum, mutatione veritatis, & quod alteri noceat.

33 Quarto limita in teste, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, vel de qua quis non est infamatus, tunc enim non tenetur reuelare factum occultum, quia sic proximum infamaret, nisi tendat in damnum Reipub. & quia non debet falsum dicere iudici interroganti, idcirco debet tergiuersari ne mendacium incurrat, nullo tamen casu in hoc euentu veritatẽ celans tenetur ad restitutionem, ita ex *D. Thom. Nau.* & alijs resoluit *Leli. Zechi. d. casu 12. versic. secundo fallit*, faciunt quæ dixi in Alleg. Episcopus monitoria pro rebus inueniendis, sub pœna excommunicationis quando concedere possit, in tit. denunciare vi monitorij, qui nõ teneantur, versic. quinto, vbi poteris multa inuenire, quæ ad limitationem huius casus accommodari possunt, ab illo loco pete, ne dicta repetamus.

34 Quinto limita in teste falsum deponente circa extrinseca, & extra factum principale, & qualitates substantiales, quia tunc nequaquam dicitur falsus, nec vitiata redditur illius depositio, *Alexand. consil. 88. num. 195. Cæsar. de Grassis decis. 75. num. 9. Farinac. d. quæst 67. nu. 159 cum seqq. & num. 179.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. de resolut. 216. num. 2. in fine, Salzed. ad Bernard. d. cap. 96. vers. secundo.*

35 Recordandum est pœnitenti quã graue sit hoc peccatũ, dicitur enim *Prouerb.* 19. testis falsus non erit impunitus, & qui mendacia loquitur non effugiet, sed peribit: tribus personis est obnoxius, primo Deo, quem peierando contemnit; secundo iudici, quem suo testimonio fallit: tertio innocenti quem lædit, cui tenetur de damno per illius falsitatem sequuto, *glos. fin. in cap. presbyterum, de homicid. Tole. de instruct. Sacerd. cap. 59. num. 2. in fine*, quem refert, & sequitur *Aloys. Ricci. de resolut. 216. num. 3. in fine. Læli. Zechi. d. casu 12. versic. si vero causa*; Non satisfacit si dicat

36 se falsum deposuisse, quia tunc ei fides non adhibetur, ex resolutis per *Stephan. Gratian. disceptatio. forens. cap. 192. num. 9. cum seqq.* quamuis dicat in articulo mortis ex *Mascard.* resoluit *Hortens. Caualcan. d. par. 3. num. 59.*

37 Crimen hoc periurij est grauius adulterio, & furto, ex eo quia directe aduersatur secundo præcepto Decalogi, quod est primæ tabulæ, & per consequens immediate contra Deum: adulterium vero, & furtum sunt contra præceptum secundæ tabulæ, ac per consequens immediate contra proximum, quia tanto grauius est peccatum, quanto corrumpit ordinem digniorem, *Ricard.in 3.distinct.39. quæst.2.artic. 4.* & ibi *Gabr.artic.3.dub.4. Angel. verbo periurium, §.9. Sayr.lib.5.cap. 4.num.9.* Nec obstabit *cap. quod in*
38 *omnibus, 32. quæst.7.* vbi adulteriū censetur grauius omnibus peccatis: quia imprimis responderi potest censeri grauius omnibus peccatis, commissis contra proximum, non vero commissis contra Deum immediate, quale est periurium de quo agimus. Deinde respondetur falsū esse dicere adulterium esse grauius omnibus paccatis in proximum cōmissis, constat namque homicidium esse grauius adulterio, vt patet ex ordine præceptorum Decalogi, & probatur ex *text.in cap. si quid verius 32. quæst. 2.* & deducitur ex *l. vlt.in §. 1.ff.de publicanis,* & ex his, quę tradunt *D.Thom.1.2.quæst.70. artic.6. Sot.lib.5. de iustit. quæst. 1. artic.3.* resoluit post alios *Corrass. lib.2.miscel.cap.1.* communis ex *Nauarr.in cap. inter verba, conclus.4. num.13.* Nec obstat *d. cap. quod in omnibus,* quia vltra alios intellectus satisfit, si dicas cum *gloss.* ibidem, quam sequuntur *Archid.* & antiquiores, verba illa interrogatoria referenda esse ad exagerationem, & in detestationem criminis adulterij, quod quidem licet non sit grauius omnibus criminibus, est tamen secundum se admodum graue, vt latissime tradit *Tiraquell. l.13. connub.num.26.cum seqq.* & satis constat ex pœna mortis, quæ pro adulterio imponitur *Deuteronom. 23. l. quamuis 30. in fine, C.de adulter. Ordin.Regia Lusitan.li.5.tit.38. in*
39 *princip.* Nec obstat *cap. ac si clerici, §.de adulterijs, de iudic.* vbi videtur adulterium intra minora crimina computari. Respondetur enim text. agere de adulterio, quod est crimen graue, & de alijs, quæ licet in se sint grauia, nihilominus minora sunt illo, quod in eo text. Pontifex constituit maximum, ad effectum, vt ad illud, & non vltra, possit Episcopi dispensatio peruenire.

40 Item huiusmodi periurij crimen homicidio grauius est, prout tenent *D.Thom.quodlib.1.artic.18. Siluest. verbo periurium, quæst.2. Sot. de iustit.lib.8.quæst.2.artic.3. conclus. 4. Couarr.in cap.quamuis, part.1. §.7. num.1. Menoch.* nihil decidens, *de arbitr. casu 319. num.2.* tanquam probabilius sequuntur *Azor. instit. moral.par.1.lib.11.cap.16. quæst.6. P.Soar. de relig.tom.2.tract.4.lib.3. cap.3.à num.7. Sanch. in præcepta Decalogi lib.3.cap.4.num.37. Sayr. d.lib.5.cap. 4. num.9.* quæ sententia primo ex eo suadetur, quia periurium est contra præceptum primæ tabulæ, ac subinde contra Deum, homicidium autem contra præceptum secundæ tabulæ, & immediate cōtra proximum, peccata autem, quæ sūt immediate cōtra Deum ex se grauiora sunt, quam ea, quæ sunt contra proximum, vt per se patens est, igitur periurium est peccatum grauius homicidio. Neque huiusmodi argumentum infringet, qui dixerit ex illo sequi grauius fore peccatum in die Dominica facere opus seruile, quam committere

ho-

homicidium, quia obseruatio Sabbati est præceptum primæ tabulæ, & instituta ad ordinandum hominē directe & immediate ad Deum; absurdum autem videtur dicere grauius peccatum committere illum, qui perpetrauit homicidium, ergo non videtur grauitas peccatorum consideranda ex ordine præceptorū Decalogi: satis enim docte respondent *Siluest.* & *Sot.* dictis locis, asserentes obseruantiam festorum, quātum ad tempus determinatum non esse de iure diuino naturali, sed solum de iure humano ecclesiastico, & hac ratione violatio festi non est tam graue peccatum, quam homididium, furtum, aut adulterium; quantum vero ad tempus indeterminatum, scilicet, vt aliquod tempus expendatur ad honorem Dei, est de iure diuino naturali: vnde qui præceptum illud transgrederetur, itaut tota vita nullum tempus assumeret, quod diuino cultui dicaret, grauius quam homicida peccaret, quia tunc ageret directe contra latriam Deo debitam. Facit deinde, quia periurium videtur habere coniunctam blasphemiam, vt quia peierans dum adducit Deum, vt testem falsitatis, videtur ei tribuere, quod ipsi non conuenit, in quo sane consistit ratio blasphemię, sicut & in eo, quod Deo negetur, quod ipsi conuenit, vt post *D. Thom. 2.2. quæst. 13. artic. 1. & Valent. 2.2. disput. 1. quæst. 13. puncto 1. in initio,* resoluit latè prosequutus *Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2 cap. 32. à num. 1.* at qui blasphemia opponitur confessioni Fidei, & virtuti religionis iuxta explicationē, quam post *D. Thom.* & post *Ban. Ledesm.* & *Valent.* tradit in hanc rem *Sanch. d. cap. 32. num. 7. & 8.* & proinde censetur peccatum maius homicidio aduertit *Soar. d. c. 3. num. 10.* igitur idem de periurio dicendum est.

41 Secundo pro hac sententia expendi potest argumentum à posteriori desumptum, ex eo quod iuramētum est finis controuersiarum, idest, in causis iudicialibus adhibetur, vt metu illius aperiatur veritas, cuius violatio controuersias dilataret, & per hoc ipsæ finiantur *Paul. ad Hebræ. 6.* habetur *in cap. etsi Christus, vers. homines, de iureiuran.* & ita adhibetur in causa homicidij ad illam terminandam, & veritatem inquirendam, quod quidem frustra fieret, si homicidium grauius peccatum esset, quam periurium: esset namque præsumendum, quod qui maiorem culpam homicidij commisisset, non vereretur minorem periurij incurrere, vnde ex hoc ipso, quod in causa cuiuslibet peccati defertur iuramentum, manifeste ostenditur periurium pro maximo peccato habendum esse. Confirmatur generali quadam ratione efficaciter suadente grauitatem periurij, deducta ex adductis per *Cou. d. §. 7. sub num. 2. colum. 2. post princip.* tum iuxta explicationem doctissimi *Soarez d. cap. 3. sub num. 11. colum. 2. ante med.* inquit grauitatem, & magnam deordinationem periurij conuinci ex ea maxime ratione, quia cum illud quantum est ex se, tollat certitudinem diuini testimonij in iuramento contenti, consequenter tollit hoc velut primum principium confirmādi, & stabiliendi contractus humanos, ac tandem maxima ex parte euertit humana comercia, itaut ex his omnibus mirum non sit Periurium vocari grande scelus, *in cap. prædicandū 22. quæst. 2.* Ex quibus non videtur

recipienda opinio asserentiũ homicidium esse peccatum grauius periurio, ex quorum numero sunt *Bellam.in cap.duo mala 13.distinct.nu. 3.Angel.in summ. verbo periurium, num.8.Gabr.in 3. distinct.39.q.2. art.3.dub.4. & ibi Maior quæst.5.* & alij quos refert, & sequitur *Lessi. de iustitia lib.2.cap.42.sub num.75.* qui distinctionis fœdere vtramque opinionem cõciliare videtur, dicitque quod si sumatur periurium in sua malitia assentiali grauius peccatum est, quam homicidium, vt late conuincunt rationes supra adductæ: si tamen consideretur ex parte accidentium, & circunstantiarum grauius est illo homicidium, pront euincunt rationes, de quibus in fine casus præced.

42 Non immerito igitur, tam iure Canonico, quam Ciuili graues & variæ pœnæ fuerunt periurijs impositæ, quia grauissimis delictis grauissimæ sunt pœnæ imponendæ, iuxta *cap.non afferamus, vbi glos. vlt.24. quæst.1.* cum similibus. Omissis autem varijs pœnis, quibus apud varias nationes periuria puniebãtur, de quibus *Tiraquel. de nobilit. cap. 20.num.120.cum seqq. Azor.par.1. lib.11. capit.12. quæst.7. Perez l.1. tit.4. lib.3.Ordin.pag.545. cum seq. Decian.tract.crimin.lib.6.cap.13.numero 33.cum multis seqq. Fr.Emmanuel.quæst.regul.tom.2.quæst.14. artic.2.Lessi.d.cap.42. dub.14. nu.74. Modern.de iurisdict.par.2. cap.9. à num.27. Christoph.de Paz in scholijs ad leges styli l.128.* quod attinet

43 ad ius Canonicũ resolue imprimis cõuictum de periurio simplici, quod priuato huiusmodi præiudicium infert puniri pęna depositionis ab Ordine, iuxta *text.* & ibi Doctores, in *cap.cum non ab homine, de iudic.* notat *Abb.in cap.tua 11. de iureiuran.*

44 quinimo & priuatur beneficijs ecclesiasticis obtentis, vt optime deducitur ex *cap.querela 10. & ex d. cap.tua, in fine, de iureiuran.* resoluunt *Abb. Felin. Dec.* & alij in *cap. 2.*per tex.ibi, *de rescript.* post multos *Couarr.in cap.quamuis, part.1. §.7. num.3.Clar.§.periurium, num.4 Perez ad d.l.1.verbo positiones, in fine, Bernard.& Salzed.in pract.cap.92.* aliàs *cap.95.in vlt.edit. Venetijs excussa. Menoch. de arbitr. casu 319. Soar.d.lib.3.cap.20. num. 22. Sayr. lib.5.cap.9.num.7.cum seq.* & tenet communis opinio non esse priuatũ ipso iure, sed priuandum, *Abb.& Felin.in d.cap.querelam, Dec.& Ripa in d.cap.2. post Selu.Lambertin.Rebuff.Couarr.Gutier.* & alios tradũt *Garci.de benef.par.11. cap.10.num. 167.Azor.instit.moral.par.1. lib.11.*

45 *cap.12.quæst.9.* Collatio enim facta periuro est nulla, *Azor. d. cap. 12. quæst.10.& par.2.lib.7. cap.18. col. 874. Flamin.de resignat.li.4. quæst. 3. num.10.cum seqq.Sayr. d.capit.9. num.9.*

TERTIVS CASVS.

Qui stateras, mensuras, monetasue adulterauerint, corruperintuè.

46 Pondus illud dicitur falsum, quod nunquam transiuit per manus affinatorum, *Mascard. de probat. conclus.1044. num.5. Bobadil.in sua politica lib.3.cap.4. num. 105.* Et illo mercaturã exercentes, si in dolo sint, non solum crimine falsi, sed & crimine furti implicantur, falsi quidem cum mensuras, vel pon-

pondera adulterant, furti vero cum eis vtuntur in alienum damnum, contra duo diuina præcepta, *Gambarupta de casibus reseruatis fol. 214 verso num. 1. Ludouic. Rodolphin. quæst. var. lib. 1. quæst. 40. numer. 13.* qui per totam quæst. probare intendit contra *Strach.* requiri scientiam in vtente falsis ponderibus ad hoc, vt criminaliter puniri possit. Et
47 quamuis vtens scienter falsis ponderibus & mensuris falsum dicatur committere, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de falsis, l. maiorem, C. eodem tit. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 5. tit. 58.* tamen non videtur cadere in hanc reseruationem, cũ reseruatio loquatur tantum defallante, & non extenditur ad vtentes illis iam falsificatis, nam cum casus sit pœnalis, non extenditur ad casus non expressos, *argum. cap. in pœnis, de regul. iuris in sexto,* ita *Læli. Zeebi. de casibus reseruatis, casu 18. versic. bis ita præmissis. Gambar. d. fol. 214. verso num. 3.* vbi *n. 4.* resoluit non comprehendi sub hac reseruatione mensura, stateraue iusta vtentẽ, sed minus dãtem, quã iustum pondus, vel mensura exigat:
48 obligantur tamen omnes ad restitutionem, & proculdubio tenentur resarcire omne damnum passis, si eos nouerunt, cum restitutio sit facienda ei, à quo ablatum est, vel habenti causam ab eo, non enim æqualitas iustitiæ seruatur per restitutionem alteri factam eo inuito, *l. inuito, C. de solution. glos. 2.* & communis *in reg. peccatum, de reg. iur. in 6.* Nec sat est restitutionem fieri pauperibus, vt probant tex. *in capit. cum tu, de vsuris, & in cap. sicut dignum, §. eos insuper, de homicid.* qui sunt intelligendi, vbi dominus, vel is, cui debetur certus est, & citra scandalum, vel periculum potest eidem restitui; aliter enim si sit incognitus post adhibitam diligentiam, vel si scandalum immineat, potest fieri restitutio pauperibus, quia sic in effectu restituitur domino, cui prodest, quoad animæ salutem, *Nauarr. in man. cap. 17. num. 92. & 93. Valent. tom. 3. disput. 5. quæst. 6. puncto 4. Læli. Zeebi dicto casu 18. prope fin. vers. videndum insuper, Gambarupta dicto loco num. 5. Sayr. in claui Regia lib. 10. tract. 5. cap. 2. à princip.* Hi enim sunt fures communes, & ob id ex dispositione legis Corneliæ condemnantur in duplum, & in insulam relegãtur, *l. hodie, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Læli. Zeebi. dicto casu 18. prope fin. Gambarupta d. loco num. 2.* Secundum canones vero pœnitentia ieiunij triginta dierum in pane, & aqua eis est iniũgenda, *cap. 2. de empt.* De his Deus per Moysem *Leuit. 19.* dicit: Nolite aliquid facere iniquum in iudicio, in regula, in pondere, in mensura, statera iusta, & æqua sint pondera, iustus modius, æquusque sextarius.

49 Alia de adulterantibus, & vtentibus falsis ponderibus, & mensuris vide apud *Gregor. l. 7. & 8. tit. 7. part. 7. Maranta de ordine iudic. par. 4. distinct. 11. tit. iudicium seculare, & eccles. à num. 44. Mexi. in tract. tassa panis, conclus. 5. num. 30. cum seqq. Matiens. l. 2. glos. 5. & 6. tit. 13. lib. 5. nouæ recop. & l. 1. glos. 9. tit. 14. eodem lib. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 3. num. 16. cum seqq.* late *Hortens. Caualcan. de brachio Regio par. 6. à num. 354. Ordin.*
50 *Regia Lusitan. lib. 5. tit. 54.* De vendentibus vinum limphatum vide apud *Hispanos l. 8. & 9. tit. 17. par. 7. Rebuff tom. 2. ad leges Galliæ tit. de hospitibus, vers. duodecima conclusio, pagina 276. Azeued. l. 5. tit. 11. lib. 5.* no-

nouæ recop. Sebast.Naui. in remiss. ad l.is,qui in puteum 11.ff. quod vi, aut clam,Bobadil.in sua politica libro 3.cap.4.num.90. De admiscen-
51 tibus vinum vetus cum musto *Aguend.de exequendis mand. parte 1. cap.19.num.30. vers. quinto. Matiens.d.glos.9.num.6.* De illis,qui in principio canistri ponũt poma meliora *Azeuedo l.3.num.4. cum seqq. tit.5.lib.1.nouæ recopil. Matiens.d. l.1.glos.9.nu.11.* vbi resoluit quod crimen stellionatus committitur quoties in saccis portantur merces desuper bonæ, & inferius corruptæ,
52 seu vilioris pretij. De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas vide *Luc.de Pen. in constitut. Neapol.lib.3.tit.49.folio 101.Bellacomb. commun.opinion.tom.2.libr.9. tit.17.num.12.pagina 505. Mascar. de probation.conclus.5.num.32.* Aduerte tandem Episcopum posse punire laicum, qui merces mixtas alia cum specie,ignorante emptore, vendiderit, *Abb.in cap.1.numero 9. de empt. Couarr.lib.3.vari.capit.14 num.5. versic.huius tandem, Bellet. disquis.cleric.tit. de fauore clericorũ reali,§.5.num.64.*

53 Circa adulterantes, corrumpentesue monetam, sciendum est teste *Plinio naturalis historiæ lib.33. capit.3.* Romanos primum ærea pecunia, deinde multò post argentea, ac demum aliquot lapsis annis aurea vsos fuisse. Sed ante Romanorum originem multis quidem annis penes alias gentes fuit numismatũ vsus, vt colligitur ex adductis per *Forcat.in necyom.iuris dial.48.Cæli Rodog.lect. antiq. lib.6. capit.2. Fr. Hieron.Roman. de Republic. Gentilica lib.8.cap.5.* Triginta illos denarios, quibus fuit venditus Dominus noster IESVS CHRISTVS
54 in Insula Rhodiensi cussos fuisse ex vna parte Solem, & ex altera rosam habentes, quia Rhodon Græce rosa interpretatur,referunt *Orozco en sus emblemas morales lib.1.capit.12. Fr.Bernard. de Brito in monarchia Lusitana,par.1. lib.4.cap. 30. Ambros.de Morales in chronicis Hispaniæ p.2.vbi de descriptione Hispaniæ folio 85.verso. Pineda in Monarchia lib.10.cap.12.§.2 & in vita Sancti Ioannis Baptistæ lib.2.artic. 2. cap.1.pagina 110.* vbi etiam refert singuli denarij pretium duos Iulios,excepto medio grosso,non attigisse. Sed *Anton.Augustin.in dial. 2.de medallijs,* aliquanto aliter habet,ibi vide,nam & denarij figuram ipsam apponit. *Goffridus* autem *Viterbiensis in chronicis par. 14.* longe diuersius, vide si lubet & ipsum.

55 Notandum etiã est ad Principem solum,& Rempub. spectare monetã cudere, vt probat *tex.in c.1. versic. moneta, quæ sint regalia,* disponit *Ordin.Regia Lusitan.lib.2.titulo 26 §.3.& lib.5.tit.12. in princip.* & apud Hispanos *l.pen.tit.7. par.7.l.1. tit.20.lib.5.noua recop.Cou numismat.cap.8.num.1. Mysing. centur. 4. obseruat.24. Menoch. consil.302. num. 28. Matiens.l. 1.glos. 13. tit. 10.lib.5. nouæ recop. Peregr. de iure Fisci lib.1.tit.1.num.25. & titul. 2, num.97.Farinac.in praxi criminal. parte 5.quæst.115.num.22.cum sequentib. Morla in emporio iuris parte 1.tit.2.quæst.24. num.4. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo moneta,num.2. Decian.tract.crimin.lib.7.cap.26.num.1.Cabed.Lusit.decis.45.par.2.Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l.78.num. 72 Vincẽt.Carot.in tract.de locato,parte 1.tit.de origine locati,num.4. Bened.Aegydi.ad l.ex hoc iure, ff. de iu-*

iustitia, & *iure cap.* 8. *& exempt. & vendit. nu.* 7. vbi etiam asserit quod à Principe homini priuato, seu familiæ priuatæ cudendæ pecuniæ licentia concedi nequit, & concessa non valet: idcirco falsi censendi sunt nummi, qui non fuerint Regia auctoritate percussi, vel ex adulterina materia compositi *Couar. dict. cap.* 8. *numer.* 1.

56 Moneta igitur, vt sit probata, & legitima tria continere debet, scilicet materiam publicam, formam, & legitimum pondus, *Decian. tract. crim. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 23. *à num.* 9. *Menoch. consil.* 49. *nu.* 1. *Mascard. de probat. concl.* 1065. *num.* 7. *Cabed. d. Lusitan. decis.* 45. *num.* 2. *Farin. d. q.* 115. *num.* 3. *Garcia Giranda de priuileg. seu exempt. explicat. numer.* 145.

57 Moneta igitur adulterari, falsificari, seu corrumpi tribus modis dicitur, videlicet circa substantiam, circa pondus, & circa formam, quoad substantiam namq. falsa moneta dicitur quando substituitur, aut permiscetur vnum metallum pro alio, *leg. Paulus ff. de solut.* circa pondus autem quando minus pro maiori ponitur *l.* 1. *ff. cōtrah. empt.* circa formam verò, cum quis cudit monetam bonam, hoc est veri, & iusti ponderis, ac valoris, sine tamen potestate id faciendi, aut imprimendo characterē, & formam alienā absq; cōsensu eius, cuius erat, *l. sine nomine*, & *l. qui nomine ff. ad leg. Cornel. de falsis*, hic tamen à pœnis excusabitur excudens monetam alia effigie, quam effigie Principis illius regni, vbi habitat, *Decian. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 12. vel falsificans monetā alterius Principis, *Aloys. Ricc. d. collect.* 172. *limit.* 2. *Farinac. d. q.* 115. *num.* 77.

58 *Cabed. par.* 1. *decis.* 89. aut mutando formam externam, seu superficiē fingendo argentum, seu deaurando illud, hos tamen casus cōprehendit reseruatio hæc, prout resoluit *Gambarupt. d. loco à num.* 9.

59 Huiusmodi tondentes, vel radentes Principis monetam eisdem subijciuntur pœnis, quibus illam adulterantes, vt disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib.* 5. *tit.* 12. *§.* 4. & apud *Hispanos l.* 67. *tit.* 21. *lib.* 5. *nouæ recopil.* & apud Neapolitanos, & Cathalanos obseruatum dicit *Peguer. decis.* 46. quem refert *Aloys. Ric. in collect. decis. par.* 1. *collect.* 172. *amp.* 1. & apud varias nationes receptum attestantur *Decian. dict. cap.* 27. *num.* 9. & *cap.* 28. *num.* 6. *Farin. in praxi crim. q.* 115. *num.* 99. *cum sequentibus*, *Molina de iustit. tract.* 2. *disput.* 702. *nu.* 8. *Christ. de Paz in schol. ad leges styli l.* 78. *num.* 130.

60 Dubium videtur de eo, qui auctoritate priuata monetam aliquam excedentem iustum pondus totōdit, & mutilauit, atq; ita eam ad iustum pondus reduxit, an hic dicatur monetas adulterare? nam duo viri clarissimi, *Marsil.* scilicet in *dict. l. qui falsam num.* 109. *ff. de falsis*, & *Alciat. consil.* 461. affirmant hunc tonsorem, seu limatorem monetarum nullis pœnis subiacere, quia neminem lædit: quibus tamen apte videtur respondere *Menoch. de arbitr. casu* 316. *à nu.* 36. inquit enim *n.* 38. Principem iustum existimare monetæ suæ pondus, quod à suis monetarum censoribus in publicum ex eorum officina mittitur, & quod à se factum est in deterius mutari non velle, & facit quod scribit *Nauarr. in man. cap.* 17. *n.* 168. videlicet nulli licere priuata auctoritate reducere monetas ad æqualitatem iusti pōderis, imò qui id faceret, teneretur restituere id quod corraserat ei, qui cudi iussit, aut monetarijs, qui eas

cudunt

cudunt, si illud plus perit ipsis monetarijs, & non iubenti cudere; itaque dum hunc tonsorem ad restitutionē damnat, certè eum lethalis culpæ reum statuit, & sic continebitur sub hac reseruatione, qui priuata auctoritate monetam mutilauerit, illam ad iustum pondus reducendo.

61 Limitatur principalis illa resolutio primò in vitiante monetam reprobatam, quia pœnæ contra vitiantes monetam, debent intelligi de moneta vsuali, & quæ expendi potest, vt de *Alexand. conf. 103. in princ. vol. 1. Hippol. in dict. l. qui falsam num. 64. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 20. num. 12. Decian. dict. lib. 7. cap. 25. n.*

62 *11.* Secundo limita in falsificante falsam monetam, *Cott. in memor. verbo actus nullus, Menoch. de arbitr. casu 316. num. 19. cum sequentib. Surd. decis. 282. num. 18. Decian. d. lib. 7. c.*

63 *27. num. 14.* Tertio limita in tondente modicam quantitatem, *Peguer. decis. 46. Decian. dict. lib. 7. cap. 27. num. 2. Farinac. d. q. 115. num. 111.* Fabricans enim minimi valoris monetam excusabitur *Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers. 80. fol. mihi 46. Farinac. dict. quæst. 115. num. 90. Menoch. d. casu 316. num. 33. Mench. lib. 1. success. §. 7. num. 37. & sequenti. Decian. d. lib. 7. cap. 27. num. 2.*

64 Eadem etiam pœna puniuntur falsam monetam expendentes, qua puniuntur illam adulterantes, vel radentes, vt probat *tex. in l. lege Cornelia §. eadē pœna ff. de falsis*, disponit *Ordin. Regia Lusitan. d. tit. 12. §. 3.* resoluit *Afflict. in Const. Regni Siciliæ rub. adulterinam §. 1. numer. 3. Clar. §. falsum. num. 38. Hippol. cons. 47. lib. 1. Menoch. dict. casu 316. à n. 51. Vincent. de Franch decis. 401. Aloys. Ricci. dict. collect. 147. ampl. 4. Decian. dict. lib. 7. cap. 25. à num. 3. Farin. dict. q. 115. num. 81. & à numer.*

65 *130.* Intellige si eam scientes falsam expenderint, *d. l. lege Cornelia §. eadem pœna, d. Ordin. Reg. Lusitan. dict. §. 3. ibi* sabendo que era falsa, *Cou. d. cap. 8. num. 4. Bursat. cons. 166. à num. 8. lib. 2. Menoch. dict. casu 316. num. 55. Farin. d. quæst. 115. num. 154. Decian. dict. lib. 7. cap. 25. à*

66 *num. 6.* vbi *num. 7.* quod ignorantia, affectata, vel crassa non excusabit, quę quidem probabitur iuramento dicentis se ignorasse falsam esse monetam, dummodò concurrat præsumptio ignorantiæ pro allegante illam, secus tamen si sint ex aduerso præsumptiones, vel coniecturę inferentes ad scientiam, *Decian. d. cap. 25. num. 8. Farin. d. q. 115. num. 59. Seraphin. de priuileg. iuramen. priu.*

67 *4. nu. 136.* Quando vero expendens falsam monetam docuerit a quo illam habuit, nulla lege puniri debet, vt resoluunt *Anton. Fab. in suo C. sub tit. de falsa moneta diffinit. 2. Decian. d. lib. 7. cap. 27. num. 9. Farinac. d. quæst. 115. num. 145.* Vel quando expendens protestaretur quod si esset falsa sibi restitueretur, quia daret bonam, non enim tunc dicitur expendisse, cum pendeat è futuro euentu *Decian. d. cap. 27. num. 19.* vbi *num. 20.* idem resoluit quando expendens nemini nocuisset, *& num. 17.* quod bona opinio, & fama expendentis monetam, vel eius, pœnes quem reperta est, minuit pœnam, & *cap. 25. num. 9.* quod ludens cum falsa moneta punitur, secus si luderet computando eam pro falsa. Huiusmodi falsam monetam expedentes (vt ad rem redeamus) verius credo sub hac reseruatione non venire, quæ loquitur tantum de adulterantibus monetas, non autem de eas scienter expendentibus, quæ diuersa

uersa sunt crimina, ex *Menoch. d. casu 316. n. 51. & 52.* & ita in terminis resoluit *Gambar. d. loco n. 9.*

68 Crimen hoc grauissimum est, prout demonstrant pœnæ pro illo impositæ, qui enim illud commiserit igne cōburendus est, vt probat text. *in l. 2. ibi, flāmarum, Cod. de falsa moneta, &* concordat *Ordin. Regia Lusitan. d. tit. 12. in princip.* ibi morte natural de fogo, & apud *Hispanos l. 5. & 6. tit. 17 lib. 8. noua recop.* tradunt *Cou. dict. c. 8 nu. 3 Decian. dict. lib. 7 cap. 28. num. 2. & 3. Christoph. de Paz. dict. l. 78. num. 88. Farin. d. quæst. 115. num. 13. & quæst. 92. nu. 109. Cardoso in praxi iudicum verbo moneta nu. 3.* Et eius bona fisco vindicantur *l. 1. ibi, fisco vindicetur, C. de falsa moneta, Ordin. Reg. Lusit. d. tit. 12. in prin.* ibi, e todos seus bēs sejam confiscados, *Men. d. casu 316. n. 6. Farin. d. q. 115. n. 14. Christ. de Paz d. l. 78. n. 96. Deci. d. li. 7. c. 28. n. 11.*

69 Domus ēt in qua fabricatur moneta falsa sciente domino cadit fisco *d. l. 1. ibi, domus, &c. Ord. Reg. Lusit. d. tit. 12. §. 1. Cou. d. cap. 8. n. 3. ver. pœna autem, Decian. d. lib. 7. cap. 27. num. 8. & cap. 28. num. 12. Mascard. concl. 1065. num. 2. Molina de iust. tract. 2. disp. 702. num. 3. Farin. d. q. 115. numer. 16.* Si autem dominus quamprimum id sciuerit, indicauerit Magistratui, excusabitur *Decian. d. cap. 27. nu. 8. Farin. dict. q. 115. nu. 17.* vbi resoluit quod domus, in qua fabricatur falsa moneta, habet præsumptionem contra se scientiæ, &

70 participationis; Sic etiam vidua excusatur a scientia fabricationis falsæ monetæ cussæ in eius domo, vt probat tex. *in l. 1. §. vidua ff. de falsis Farin. in praxi crimin. par. 3. tit. de pœnis temper. q. 98. num. 2. Ordin. Regia Lusit. d. §. 1. ibi* de algūa Viuua.

71 Cætera ad hanc materiam pertinentia tractant *Soar. Viui. Kirchou. & alij tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 19. pag. 514. Couar. in tractat. numism. cap. 8. Gom. l. 83. Tauri à nu. 3. & tom. 3. Vari. cap. 3. num. 4. Hippol. cons. 47. & 71. Menoch. dict. casu 316. à num. 7. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 36. cap. 2. Did. Quant. in q. crimin. cap. 7. à num. 19. Mascard. de probat. concl. 1065. Decian. dict. libr. 7. cap. 25. vsq; ad cap. 28. de Franch. decis. 351. & 401. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 172. Gutier. pract. quæst. lib. 3. q. 4. Cardoso in praxi iudicum, verbo falsum à num. 15. Azeued. l. 5 & 6. tit. 17. lib. 8. noua recopil. Bernard. Muscatel. in practic. crimin. tit. de falsa moneta, Pradil. in summa legum pœnal. par. 1. cap. 23. Farin. dict. q. 115. Christoph. de Paz d. l. 78. à num. 79. Cabed. par. 2. decis. 45. Tho. Valasc. to. 1. alleg. 13. à n. 38.*

TERTIVS CASVS.

Qui libertatem, siue immunitatem Ecclesię violauerint.

72 SVmmus Pontifex *Benedictus XI. in Extrau. inter cunctas de priu.* approbat cōsuetudinē, quæ reseruauit Episcopis immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ violatores, circa quod multas, & quotidiè plures nascentes controuersias sopiuit *Gregor. XIV. Const. sua* circa protectionem ad Ecclesias fugientium perpetuò obseruandam, quæ incip. *Cum aliàs nonnulli, Dat. Romæ an. Incar. Dom. 1591. 9. Kalend. Iunij.* Hodiè vero cum iuxta Decretum Sacræ Congreg. *alleg. praeced. nu. 185.* relatum, prohibeatur quibuscunque Confessarijs secularibus, & Regularibus, ne vigore suorum priuilegiorū absol-

absoluant à casibus violationis immunitatis Ecclesiæ in terminis *dict. Constit. Gregor. XIV.* non est necessarium, vt huius casus reseruatio fiat, ideò de eo nil amplius. Absolutio tamen excommunicationis ob violatam Ecclesiæ immunitatem ad Ordinarium spectare, tenet *Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 333.* vbi *num. 2.* dicit non obstare Bullam in Cœna Domini, quia ibi solum excommunicantur statuentes contra libertatem ecclesiasticam, non illam violantes.

QVARTVS CASVS.

Incendiarij, & qui damni, iniuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

73 INcendiarius dicitur is, qui malo animo, & auctoritate propria incendit aliena, vt domum, segetes, & his similia, *cap. cum deuotissimam 12. q. 2.* Ad hoc vero, vt quis sit in hoc casu comprehensus quatuor requiruntur. Primò quod incendat. Secundo quod malo animo. Tertio quod auctoritate propria. Quarto quod incendat aliena, ita *Gambarupta de casibus reser. casu 5. num. 1. fol. 198. verso,* vbi etiam resoluit non sufficere attentasse incendium, nisi fuerit sequutus effectus incendij, aut per eum non stetit, quin effectus fuerit sequutus, vt putà, quia ignis extinctus est à superuenientibus hominibus, vel etiam aliquo casu pluuiæ, niuis, & huiusmodi.

74 Cum incendium connumeretur inter casus fortuitos *Gre. l. 3. verbo fuego tit. 2. part. 5. Menoch. de arbit. casu 390. nu. 3. cum sequentib. & li. 1. de præsumpt. quæst. 59. numer. 3. & conf. 13. num. 1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 10. num. 15. & decis. 25. Gutie. practic. lib. 1. q. 29. num. 6. Mex. in tract. tassæ panis concl. 6. num. 115. Surd. decis. 198. num. 5. Mascard. de probation. concl. 467. num. 5. & concl. 892 num. 8. Pradil. in summa legum pœnal par. 1. cap. 23. à num. 1.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretal.*
75 *collect. 40. à num. 1* Conductor propter incendiũ ad damni æstimationem non tenetur, nisi constet de culpa ipsius *Gail. lib. 2. obseruat. 21.* quẽ refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 797.* nec tenebitur ad restitutionem in foro cõscientiæ, si solum ex negligentia, vel leui culpa committeret incendium, *Gambarup. d.*
76 *loco num. 2.* Si vero fuerit lata culpa, cum hæc nunquam sit sine dolo, teneretur incendiarius ad damna, & interesse, *capit. si egressus, 5. de iniur. Menoch. d. casu 390. num. 24. Ioseph. Ludou. d. decis. 25 num. 10. Farin. in praxi crim. par. 3. q. 110. n. 18. & n. 24.* resoluit quod ex incendio commisso culpa leuissima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna & interesse, secus si in committendo. Quamuis autem in foro ciuili exteriori quis teneatur de negligentia, & leui culpa *l. 3. ff. ad l. Aquil.* cum similibus, tamen in foro conscientiæ non imponitur sibi pœnitentia pro illa inaduertentia, putà, quia neglexit cooperire ignem, vnde domus sua cum vicinis est incensa, vel quia posuit ignem in stipula non aduertens principium ventorum, ex quibus postea segetes vicini arserunt, quia de hac culpa non grauabit eum Confessarius ad restitutionem, sunt verba *Felini in cap. sicut dignum n. 16. de homicid.* & sic non solum non peccauit mortaliter, sed nec tenetur ad damna, & ideò non cadit sub reserua-

seruatione, cum ea fiat tantum de peccatis mortalibus, *Gambarupta d.casu 5.num.2.*

77 Verum si negligentia illa fuerit nimia, cum apertæ malitiæ comparetur argum. *tex.in cap.vlt. de celebrat.miss.* ibi, aperta malitia, vel nimia decipientia, & *l.de ætate, §.qui tacuit, ff.interrog.action.* non excusabitur incendiarius, cũ in culpa sit, ex tex.difficili *in l.magna 226.ff. de verborum signific.* dum ait magna negligentia culpa est, magna culpa dolus est. Culpa enim in genere sumpta, prout dolum, & culpam simplicem comprehendit, proprie dicitur quæcunque deuiatio à bono, quæ humana diligentia potuit præuideri; in specie vero sumpta à dolo distinguitur, quia hic malitiæ, illa vero imprudentiæ tribuitur, explicat *Conan.comment.iuris Ciuilis lib. 7. cap.4.num.7. Loriot. de apicibus iuris, tit.de regulis iuris, axi.134. cum seqq. Donel.comment.lib.16. capit.7.* Ex quibus magnam & dissolutam negligentiam latam dici culpam, & dolo proximam, non est qui dubitet, & ideo incendiarius, qui lata culpa, (quæ dicitur non intelligere, quod omnes intelligunt *l. lata culpa, ff. de verborum significat.* vel si quis in rebus alienis, quas custodiendas suscepit, eam non adhibeat diligentiam, quam adhibet rebus suis, *l.quod Nerua, ff.depositi, cap. 2.eodem tit.*) incendiũ immittit, tenetur non dum ad damnum illatum dolo, sed etiam ad id, quod prouenit ex eius culpa, vt si quis incendat domum alicuius, & ignis incendat etiã domum vicini, tenetur ad vtrumq; damnum, vel si comburat stipulam in agro proprio, & ignis vi ventorũ impulsus incendat segetem vicini, ita per tex. in *dicto cap. si egressus*, tenent *Franc. Marc.delphin.decis. 417.num.1.par.3. Ioseph. Ludou. d. decis.25. post num.4. Farinac. dicta quæst.110.numer.10. Lælii.Zecbi. de casibus reseruatis casu 16.num.1. in fine.*

78 Incendium à quibus in dubio emissum præsumatur, agunt *Menoc. de arbitr.casu 390. Thesau. Pedam. decis.24. Polyd. Ripa in tractatu de nocturno tempore, cap.27. Mascard. de probation.conclus.892. num. vlt.* Vtrum ne & quando teneatur dominus de incendio per familiam suam admisso? *Cephal. consil. 362.*

79 *Franc. Marc. decis.112. nu.34.* quos refert *Aloys. Ricc.d.collectan. 797. Menoch.dicto casu 390.à numer.20. cum seq.& consil.53. Bernard. Grauæ.ad pract.Cameræ Imper. libro 2. conclus.21.in coronide.* Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur? vide *Alex. Raudens. Pisana decis.6.num.61. par.1. Mascard.conclus.892.num.4.& 5.*

80 Cætera pertinentia ad huiusmodi incendiarios videri possunt per ordinarios in *l. 1.& seqq. ff. de incendio, & in l.capitalium, §.incẽdiarij, ff.de pœnis, Gregor. in leg. 9. per text.ibi tit.10.part.7.* Doctiss. parentem meum in comment.ad Ordin. *Regia Lusitan. lib.5.tit.86. Afflict. decis.57. Menoch.d. casu 390. Bossi. in pract.tit.de incendio, Polydor. Ripa de nocturno tempore cap.27. Franc. Marc.decis.154.& 417.par.2. Perez leg. 2. verbo quemen las casas, titul. 18.lib.8.* Ordin.pagin.350. *& l.36. in princ tit.19.eodem libro, Fachin. controuers.libro 1.cap.85. Ioseph.Ludouic.Perus.decis.25.& 29. Decian. tract.crimin.lib.8.cap.5. Vincent.Carot.de locato, tit.de incendio, Bernar. Muscatel.de cognit.delict.tit. de incendio, Menoch.frequent.capit.10. numero*

mero 47. Aloys. Ricc. dict. collec. 797. Farinac. in praxi. criminal. tom. 3. quæst. 110.

8 Deueniendo ad vitium, & arborum incisores aduertendum illos teneri ad omne damnum, quod earum dominus ex ipsarum incisione patitur, etiam ad refectionem fructuum, quos eorum dominus vero similiter quotannis ex illa arbore percipere potuisset, de ductis tamen impensis, & laboribus expositis in arbore custodienda & excolenda, & hoc vsque ad illud tempus quo alia arbor denuo plantata, ita excrescere possit, vt tantundem fructus ex ea percipi possint, quia sic damnificans est causa efficax, & sine qua damnum non esset illatum, & ideo tenetur ad illud per text. in *cap. fin. de iniur. & l. nihil interest, ff. de Sicar.* Sed quia quantitas ista incerta esse potest, fieri enim potest, vt arbores arescant, vt fructus non ferant, ideo cum hoc damnum incertum esse possit, æstimabitur arbitrio boni viri, ita tamen vt ad æqualitatem reducatur, quantum fieri poterit, ita ex *Nauarr.* tradit *Leli. Zechi. dicto casu 16. num. 2.* Si vero infructifera fuerit arbor ipsa sola erit in consideratione, ita tamen vt semper deducatur aliquid de futuro pluris valore arboris, habita etiam ratione dubij euentus, *Gambarup. d. casu 5. num. 5.*

82 Dubium hinc oritur non contemnendum an peccet, teneaturque ad restitutionem incisor arborum, quæ in suo solo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt? in qua quæst. videbatur negatiue respondendum, quia scienter plantans arbores in alieno solo, non efficitur earum dominus, sed ex omnino solo cedunt, si modo radices egerint, si vero adhuc radices non egerint, remanet earum dominus, qui conseuit, *§ si Titius, instit. de rerum diuis.* ergo videtur dicendum prædictum incisorem cum illo modo efficiatur arborum dominus, si illas incidat, nec peccare, nec teneri ad restitutionem. Verum potius tenerem sic incidentem peccare, ex eo, quia propria auctoritate sibi ius ministrauerit, sed non teneri ad restitutionem: sicut enim surripiens, quod sibi debetur peccat, si id modo indebito faciat, non tamen tenetur ad restitutionem, vt per *Richar. in 4. distinct. 15. Nauarr. in man. cap. 17. num. 112.* Sic in proposito, licet peccet incidens plantam satam mala fide ab alio in proprio solo, non tamen tenetur ad restitutionem, ita in terminis, *Leli Zechi. dicto casu 16. num. 2. versic. sed difficultas,* cum seqq. vbi etiam resoluit, quod incidens arborem sitã in alieno solo licet aspectui suo officiat nisi statutum, vel seruitus contraria existat, tãquam incidens arborem, in qua nullum ius habet, tenebitur ad omnem damni æstimationem; si enim fundus vicini nullam debeat seruitutem domui vicini, vel præscriptam, vel aliter acquisitam, ne luminibus vicini officiat, licebit sibi in proprio solo plantare, licet luminibus vicini officiat, *l. cum eo, vbi gloss. ff. de seruit. vrb. præd. l. altius, C. eodem tit.* & vtrobiq; Doctores.

Notandum valde est, quod licet casus hic loquatur in plurali numero ibi, vites, vel arbores, habebit tamen locum, etiam in vna arbore, vel vite incisa damni, iniuriæque causa, *Bonacos. commun. criminal. verbo incidens arbores,* quem refert & sequitur *Gambarupta dicto casu*

83 *5. in fine.* Vitis dicitur arbor frugi-

gifera, *Perez l.2.verbo cortare arboles,tit.16.lib.8.ordin. Auend. de exequendis mand.par.1.cap.4. num. 28.Azeued.l.6.num.5.titulo 12. lib. 8.noua recopil.Sebasti.Naui. in remiss.ad l.1.§.arboris appellatione, ff de arbor.cædendis,Cardoso in praxi iudicum,& aduocat.verbo arbor, numero 1.*

84 Huius casus reseruatio non habebit locum in eo, qui non damni causa, vel iniuriæ, sed voracitatis, & rapacitatis naturalis incidit vites, aliasq. arbores, *Gambarupt.d.casu 5.num.4.*Nec etiam in illo,qui euellit arbores per *l.furtum.§.si.quis radicitus,ff.arborum furtim cæsarum.* Nec si eas asportêt,postquam scissæ fuerunt, *Auend.d.cap.4.numer.28. vers. prædicta regula.*

SEXTVS CASVS.

Qui blasphemiam publicam, & notoriam protulerint.

85 Blasphematoribus publicis, & notorijs per Episcopum suum pœnitentię sunt imponendæ,vt probat text.in *cap.2.de maledicis*, blasphemia enim est de reseruatis Episcopis secundum *glos. verbo reseruantur in cap.2.de pœnit. & remiss. lib.6.* igitur de ea sunt à nobis ali-
86 qua declaranda, sic diffinitur. Blasphemare est dicere tacite, vel expresse,verbo vel scripto,cōtra Deū, aut eius sanctos, quidpiam contumeliosum,quod quidem fit, vel tribuendo Deo,quod illi non cōuenit, vel tribuendo creaturæ,quod solius Dei proprium est: in hanc diffinitionem incidunt omnes, quas referunt *Couarr.in cap.quamuis pactū, par.1.§.7. num.8. Nauarr. in man. cap.12.num.81.Iacob. de Grassis in aureis decis.lib.2.cap.19. numero 7. Gambarup.de casibus reseru.post casum 26.nu.1.fol.250.verso.* Diuiditur in duas species, quarum altera dicitur blasphemia hæreticalis, al-
87 tera simplex. Hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionē habet; veluti quando negatur vel renegatur Deus,aut quando aliquid dici-
88 tur contra articulos Fidei,his verbis, non credo in Deum, vel denego, aut maledico Deum, vel abnego Fidem. *Lusitani*: descreo de Deos. *Hispani*: descreo en Dios, reniego de Dios, o de la fe, o de la Cruz, o de la Chrisma de la fronte, o reniego de la puridad de Nuestra Señora. *Itali*: Rinego Iddio, resolutiue igitur dico blasphemias esse hæreticales, quæ repugnant primo Decalogi præcepto,& illas,quæ contra aliquem ex duodecim Fidei articulis dicuntur *Direct. Inquisit. par.3.quæst.41.*refert *Gambarup. d. loco num.3.*

89 De his hæreticalibus blasphemijs hæreticę prauitatis Inquisitores priuatiue cognoscunt,& ius habent animaduertendi, *Couarr.d.§. 7.numero 12.versic.crimen autem blasphemiæ,Castro libr.1. de iusta hæret. punit. cap. 12. Azor. institut. moral.par. 1.libro 9.cap.28.quæst.5, Salzed.ad Bernard. in pract. capit. 113. versic. quandoque tamen, cum seqq.in nouiss.edit.Sanch. in præcepta Decalogi lib.2.capit.32.num 37. Aloys.Ricc.in praxi aurea, resolut. 9.num.2.Farin.in praxi criminal. quæst.20.numero 39. & de hæresi q. 178.numer. 76.* vbi resoluit contra consuetum blasphemare, & monitum blasphemare non cessantem, Inquisitorem posse procedere. Pœ-

90 na autem, quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemijs, in quibus cognitionem habent, ea quidem est, quod si blasphemus infimæ sortis fuerit, flagellis cæditur cum publica pœnitentia, in publicoque spectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehensa, cum abiuratione de leui. Si vero fuerit nobilis pœna pecuniaria mulctatur, & ad tempus in monasterium detruditur, ita testatur *Rojas de haeret. par. 2. num. 176.* quem refert *Salzed. vbi proxime.*

91 Simplex vero blasphemia est illa, quæ non repugnat ijs, quæ tenemur credere, vel quæ Fidei confessioni non opponuntur, quamuis grauissimæ sint, vel quia negant aliquid in Deo, quod ei conuenit: vel tribuunt Deo, quod minime ei conuenit, his verbis: Pigeat Deum: Doleat Deus, Per vitam Dei. *Lusitani*: a pesar de Deos. *Hispani*: A despecho de Dios, mal grado aja Dios, por vida de Dios, pese à Dios. *Itali:* Al dispetto di Dio: Rincresca Iddio, Potta di Dio, o de la Vergine Maria. *Salzed. vbi proxime, versic. & quia sæpissime, Azor. d. cap. 28. quæst. 3. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 9. numero 3. & in collect. decis. par. 1 collect. 75.* Eodem etiam modo contumeliæ in sanctos dicuntur blasphemiæ, qui enim maledicit Sanctis, maledicit eis vt sancti sunt, ac proinde maledicit in sanctis ipsi Deo, qui Sanctos effecit, & à quo est sanctitas; nam sic etiam qui iurat per Sanctos, religiose iurat, quia iurat per eum à quo sanctitas existit, ac pendet, *Azor. d. cap. 28. quæstione 4. Farinac. d. quæst. 20. num. 25. Soar. de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 1. capit. 5. num. 6. Decian. tract. crimin. libr. 6. cap. 2. numero 19. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 32. num. 27.*

92 Ad hanc simplicem blasphemiam pertinent iurationes illæ videlicet, sicut Deus est veritas, veluti veritatem continent Euãgelia, vt Deus est filius Virginis Mariæ, hæ siquidem æquiparationes nostrarum veritatum cum diuinis blasphemiæ nomen habere videntur. Quamobrem dum falsitas sub his iurationibus affirmatur fœdissimum est periurium cum blasphemia coniunctum, quod si affirmatio veri veritate polleat, adhuc non fugiunt, qui hisce verbis vtuntur, blasphemiæ crimen & culpã; nam quamuis veritas, vt aiunt Philosophi, eo quod adæquatio rei ad intellectum in indiuisibili consistit, non recipiat magis nec minus, tamen quia veritates æternæ, & diuinæ ipsissimæ sunt, inaccessæq. veritates, ac subinde principium, & finis creaturarum omnium, nulla nostrarum veritatum cum illis est comparanda, ita ex *Soto* referunt *Couarr. d. §. 7. num. 9. versic. vndecimo, Iacob. de Grassis in aureis decis. lib. 2. cap. 19. num. 14.* Placet referre id quod *Sot. lib. 8. de iustit. q. 2. art. 3.* scribit. Sunt (inquit ille) & blasphemiarum non infimæ species, iurare per membra Dei, vt per caput, per sanguinem, per iecur, & per alia membra, quæ nominare pudet; nam præterquam quod Deo videantur isti membra tribuere, etiamsi de membris Christi intelligant, enorme conuitium & contumelia est, quandoquidem in hoc nõ est membra in testimonium afferre, sed vituperijs Christum sordidare, sicuti nefas est iurare per intemeratam Deiparæ virginitatem, & paulo infra: at hæc profecto si blasphemiæ non sunt, proxime accedunt. Iurare vero per corpus, aut per sangui-

guinẽ Domini si fiat cum irreuerentia, peccatum mortale est, non autem blasphemia, quoniam post Christi incarnationem Deus dicitur habere corpus, & sanguinem in quantum homo, non autem in quantum Deus, *Nauarr. d.cap.12.num.85.*

93 De his autem blasphemijs, quæ hæreticales non sunt, cognitio, & punitio non ad Inquisitores contra hæreticam prauitatem, sed ad Episcopos spectat, vt probat *tex.* notab. *in cap.2. de maled. Salzed. vbi proximè vers. & quia sæpissimè, in fine, Gambarup. dicto loco num 3. in fine, Alo-*

94 *ys. Ricc. dict. resolut. 9. in fine,* & ad iudicem etiam secularem huius criminis punitio spectabit, cum sit mixti fori, vt probat *tex. in d.cap.2. ver. per temporalem prætereà potestatem, Menoch. casu 319. numer. 16. Auend. de exequendis mand. par.2. cap.5. nu. 11. & 12. Modern. de iurisdict. par. 2. cap.13. alt. Modern. in tract. de cognitione per viam violentiæ par.2. q. 85. Cur. Philip. par.3. §.2. numer. 15. Salzed. dicto loco vers. est quidem, Sanch. in præcepta Decalogi libr.2. c. 32. num.37. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 2. tit.9. in princ. versic. blasphemos.*

95 Si forte iudex ecclesiasticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnamque leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de huiusmodi causa iudicare, supplebitq; vsq; ad condignam condemnationem, *Cou. practic. lib.2. cap.10. num.6. Gom. tom. 3. vari. cap.1. num.40. Gregor. l.58. verbo estos tit.6. part.1. & l.4. verbo contenles tit.28. part.7. Clar. §. vl. quæst. 57. à nu.11. Petr. Gregor. Syntag. iuris par.3. lib.47. cap.4. in in fine, Salzed. vbi proximè, Auiles ad cap. 25. Præt. glos. 1. numer. 11. & 22. Auend. de exequendis mand. par.2. cap. 5. num.18. Perez. ad l.1. in princip. tit. 8. lib.8. Ordin. & l.3. tit.4. eodem lib. vers. ad quintum, Franc. Pen. in director. Inquisitor. part.2. schol.20. colu. 5. Soar. de Paz in pract. tom.2. pral. 2. num.49. cum sequentibus, Decian. tract. crimin. lib.4. cap.9. num.45. & cap.10. num.5. vers. & nota, & libr. 6. cap.36. num.8. Bobadil. in sua politica libr.2. cap.17. num. 98. & capit. 18. num.234. Cur. Philip. par.3. §. 2. num.33. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. q.1. art.7. concl. 2. Mend. de Castro in praxi Eccles. Lusit. libr. 2. cap.4. à nu.17.* plures ex antiquioribus refert *Ced. ad Decretal. collect.113. num.3. & collect.126. nu.4.* Verũ licet opinio ista verissima sit, & tot Doctorum auctoritatibus fulcita (vt loquar verbis *Salzed. d. loco*) à iudice laico hoc pœnæ supplementum non fit, quia ad iudicem ecclesiasticum tanquam digniorem spectat hæc declaratio, & semper declarauit condignam pœnam impositam fuisse.

96 Peccatum hoc blasphemiæ adeò est immane, atrox, & detestabile, vt aliquando Sacræ litteræ si de blasphemia sermo incidat, benedictionis nomine vtantur, per antiphrasim significantes maledictionem, *3. Reg. 21.* impia Iezabel de Naboth loquens calumniando dixit. Benedixit Deo, & Regi. *Iob* 1. Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, & *cap.2.* Benedic Deo, & morere. Ob blasphemiam filius mulieris Israelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset *Leuit. c. 24.* Ob blasphemiam Antiochus insanabili, & inuisibili plaga percussus fuit *2. Machab. c.9.* Ob blasphemiã Holofernes fœminæ manu victus fuit *Iudit* 12. & Goliath Israelem blasphemans à Dauide lapidis ictu, &

F 2 funda

funda emisso occiditur *Reg. 2. cap. 21.* & populus ob blasphemiam Hieremiæ gladio, & fame consumptus est, *Hierem.cap.44.* cum alijs adductis per *Cou.dict.§.7.numer.10.in princip.& Salzed.dicto loco.*

97 Iure Pontificio grauissimæ pœnæ in blasphemos sunt constitutæ, videlicet in *dict.cap.2.de maledicis*, vbi sancitum est, vt si quis cõtra Deum, vel aliquem Sanctorũ suorum,& maxime Beatam Virginem, linguam in blasphemiam publicè relaxare præsumpserit per Episcopum suum pœnis debitis subijciatur, videlicet, vt septem diebus Dominicis præ forib. Ecclesiæ palam,dum aguntur Missarum solemnia, existat,& vltimo die Dominico pallium,& calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum,& sextis quibusque ferijs intra illud tempus cõtentis in pane,& aqua ieiunet,arceaturq. ab Ecclesię ingressu,& tres si poterit, alioquin duos pauperes,aut vnum reficiat illis diebus. Quod si ad hoc ei facultates non suppetant, in aliam pœnã commutetur, quam si luere recusauerit,ei interdicatur ingressus Ecclesiæ,& ecclesiastica careat sepultura si decesserit. Hæc ibi, quam pœnam laici tantum, non clerici subire & perferre debent, vt testantur *Innoc. Host.Ioan. Andr: & Abb.* quos referũt *Cou.d.§.7.n.10.vers.sed quia, Bernard.in pract.cap. 113. propè finem*,vbi *Salzed.in addit,lit.C.* rationem reddit, quia clericus non facit publicam pœnitentiam tex. *in cap. 1.de bigam. & in cap. de his 50. dist. & in c. presbyter 82. dist.* ne grex fidelium scandalum patiatur,ne ve dignitas Sacerdotalis vilescat,cui summa reuerentia debetur, vt ostendit *Chrisost. libr. 3.de sacerdotio,& Ambros.lib.de dignitate sacerdotali* cum citatis per *Bellet.disquisit. cleric. p. 1.tit.de disciplina clericali §.1.à n. 1.* Quæ quidem iuris pœnæ, licet in desuetudinem abierint, indicant tamen quam execrabili scelere se polluant ij,qui impuro ore in Deum, aut Sanctos maledicta conferunt.

98 Synodus autem Lateranen.*sub Iulio II.*cæpta,& deinde sub *Leone X.* continuata *sess.9.* aduersus blasphemos,statuit,vt quicunq; Deo palam seu publice maledixerit,contumeliosisq; atq; obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam Dei genitricem expresse blasphemauerit, si munus publicum iurisdictionemuè gesserit, perdat emolumenta triũ mensium pro prima, & secunda vice dicti officij: si tertio deliquerit,illo eo ipso priuatus existat. Si clericus, vel Sacerdos fuerit, eo ipso quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus etiam beneficiorum,quæcunque habuerit eo priuetur: si plura, quod Ordinarius maluerit,id amittere cogatur: quod si tertio eius sceleris conuincatur,dignitatibus,beneficijs omnibus,quæcunq; habuerit,eo ipso priuatus existat,eaq; libere impetrari,& conferri possint. Laicus vero blasphemans si nobilis fuerit pœna vigintiquinq; ducatorum mulctetur,& pro secunda vice quinquaginta; pro tertia nobilitatem amittat. Si vero ignobilis, & plebeus fuerit in carcerem detrudatur. Quod si vltra duas vices publice blasphemauerit mithra infami per integrum diem ante fores Ecclesiæ principalis coronatus stare cogatur. Quod si sæpius in hoc peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blasphemauerit arbitrio iudicis rationem persona-

sonarum habituri aliquantulo mitius puniatur. Et iudices seculares, qui in tales blasphemiæ conuictos non animaduerterint, nec eos iustis, & debitis pœnis affecerint quantũ in eis fuerit, quasi eod. scelere cõtaminati, eisd. quoq; pœnis subijciantur; qui vero in illis puniendis solliciti, & seueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam cõsequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

99 *Iulius III. in Constit. Pontificali* incip. *In multis*, instituit iudices huius criminis Inquisitores hæreticæ prauitatis generales, & præcipit, vt scientes denuntient apud iudicem de blasphemis intra triduum, alioquin in easdem pœnas incurrunt, & vt denuntians possit haberi loco vnius testis, si iureiurando denuntiet. Conuicti habeantur infames, inhabiles ad quæcunq: beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinendas, si bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint ipso iure priuati beneficijs ecclesiasticis, officijs, dignitatibus, honoribus, magistratibus quibuscunque, & sint intestabiles actiuè, & passiuè, sint inhabiles ad testim. ferẽdũ.

100 *Pius V. in Constit. sua* incip. *Cum primũ Apostolatus*, decernit in blasphemos posse inquirere, & animaduertere quoslibet iudices competentes, & inter alia sic ait. Ad abolendum nefarium, & execrabile blasphemiæ scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoq; legibus præceptum est; nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo segnitiem, vel potius desuetudinem supra modum inualuit, *Leonis* X. Prædecessoris nostri, in nouissimo Laterano Concilio statuta reuocantes, decernimus, vt quicunque laicus Deum, & Dominũ N. Iesum Christũ, & gloriosam Virginem Mariam eius Genetricem expressè blasphemauerit, pro prima vice pœnam vigintiquinque ducatorum incurrat, pro secunda pœna duplicabitur: pro tertia centũ ducatos soluet, ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui plebeus fuerit, nec erit soluẽdo, pro prima vice manib. post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum; pro secunda fustigabitur per Vrbem, pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunq; clericus blasphemiæ crimen admiserit pro prima vice fructibus vnius anni, omnium etiam quorumlibet beneficiorum suorum; pro secunda beneficijs ipsis priuetur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod si clericus nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro secunda carceribus mancipetur: pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemauerit, pro qualitate blasphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi Est tamen aduertendum verba illa, *pro prima vice*, interpretanda esse pro prima vice punitionis, & non blasphemiæ, etiamsi clericus fuerit pro illa prima vice inquisitus, quod pluries blasphemasset, ad quod facit tex. in *cap. graue, de prabendis*, ibi, post primam, & secundam correctionem, ita *Prosper. de August. in addit. ad Quarantam in summ Bullarij verbo blasphemia, Marc. Antoni. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 63. in nouiss. edit.*

101 Iure autem Ciuili blasphemi olim pœna mortis puniebantur, *text. in auth. vt non luxurientur contra natur.*

tur.§.praeterea, quæ quidem pœna (vt adnotauit ex alijs *Cou.dict.§.7.num.10.in fine*,) tunc locum habet cum quis ex consuetudine, vt incorrigibilitate Deum blasphemauerit. Et ad hoc, vt quis dicatur consuetus blasphemare non sufficit, quod per duas, vel tres vices id crimen commiserit, sed ad inducendum prauum vsum, & vitiosum habitũ blasphemandi requiruntur multo plures reiterationes, ita ex *Alex.& Ias.* resoluit *Prosper. de Augustin. dicto loco*.

102 Contra blasphemos variæ inflictæ fuerunt pœnæ iuxta vniuscuiusque Prouinciæ statututa, imprimis apud nostros Lusitanos per *Ord. Regiam lib.5.tit.2.* quæ primum à Rege Dyonisio Vlyssipone fuerat condita, nobili, qui blasphemauerit pro prima vice imposita est pœna pecuniaria viginti scutorum cum exilio vnius anni in Africam, & si fuerit eques, vel scutifer soluit decẽ scuta cum prædicto exilio vnius anni in Africam, & si fuerit plebeus mulctatur pæna quinq; scutorum, & triginta verberum ad pedem pali cum funiculo, & præconio. His pro secunda vice pœna duplicatur. Pro tertia vltra pœnas pecuniarias nobiles, equites, & scutiferi mulctantur exilio trium annorum in Africam; plebei vero ad triremes per eosdem tres annos mittuntur, vltraquam quod in arbitrio iudicis sit alijs pœnis prædictos omnes punire iuxta grauitatem blasphemiarum.

Apud Hispanos ꝑ *l.4.tit.28.p.7.* blasphemus ꝓ prima vice ꝑsertim si fuerit plebeus verberatur, pro 2. notatur in labijs ferro cãdenti signo Crucis, pro tertia lingua mutilis fit, eiq; abscinditur. Deinde per *leg.2.titul.8.lib.8. nouæ recop.* constitutum est quod blasphemus in Curia Principis, aut intra quinq; leucas, puniatur pœna verberum, & amputationis linguæ, & amissionis dimidiæ partis bonorum. Nouioribus tamen Constit. aliter praxis recepit, siquidem blasphemus pro prima blasphemia punitur carcere vnius mensis: pro secunda exilio sex mensium à loco habitationis, & mille quadrantum pæna, in tres distribuenda partes, quarum vna accusatori, alia iudici, tertia pauperibus cõpetit; ꝓ tertia vero blasphemia clauo lingua perforatur, & huius perforationis loco, hodie ligno premitur lingua, quod nos mordaza appellamus. Nisi blasphemus sit ex his, qui scutiferi apud nos appellantur, vel maioris conditionis homo, quia is pro tertia blasphemia punitur exilio vnius anni, & mulcta duorum milliũ quadrantum, ita refert *Cou.dict.§.7.num.11.*

103 Apud Gallos pro prima vice mulctantur blaspematores, pro secunda, tertia, & quarta duplicatur mulcta, pro quinta vice maximè cùm vituperio fustigantur, & impune ab omnibus iniuriãtur, & etiam mulctantur, pro sexta vice labrum superius cum ferro candenti scindendum venit, ita quod dentes appareant, pro septima vice labrum inferius, & pro octaua lingua scindenda erit, referunt *Papon.lib.3.arrest.20.Boer.decis. 301.n.15.Cou.d.n.11.*

104 Apud Neapolitanos imponitur blasphemantibus pœna amputationis linguæ, per Constit. Regni incip. Blasphematoribus, & postea per pragmaticam Regis Ferdinandi incip. Considerando vltra linguæ abscissionem adest pœna tertiæ partis bonorum, & vltimo loco per pragm. Reg. Philippi incip. Per che molti ribaldi,

di, vltra alias pœnas stabilitas, adest pœna triremium per quadrienniũ, sed aliquando iuxta casus superuenientes aliter atque aliter iudicauit Senatus, & diuersimode fuerunt blasphemantes puniti, *Afflict. in Const. Regni, rub. 54. num. 7. Thom. Grammat. decis. 50. Boer. decis. 301. Vinc. de Franch. decis. 504. Viui. decis. 275 & 388. Bernard. Muscatel. in pract. crimin. tit. de blasphemia*.

105 Insuper ad sciendum an à prædictis pœnis excusetur aliquis, aut saltem an sit talis, vt cum eo mitius sit agendum, poterit studiosus lector videre quid de ebrio dicant in hoc proposito *Auendan. de exequendis mand. par. 2. cap. 5. num. 19. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 5. num. 8. Farin. dict. quæst. 20. num. 50.* Et de minore *Decian. dict. cap. 5. num. 6. Farin. quæst. 92. num. fin.* Et de rustico *Decian. dict. cap. 5. num. 10. Farin. d. quæst. 20. a numer. 51. & de hæresi q. 179. §. 2. num. 11. cum sequentibus*, asserit etiam in crimine hæresis aliquantulum rusticitatem excusare, nisi appareat nimia solertia, & sagacitas, vel nisi moniti pertinaciter in suis erroribus adhæserint; & de muliere dicit idem *Farin. quæst. 98. nu. 19.* Venetijs vidisse plures flagitiosas fæminas ob blasphemiam in linguæ abscissione punitas. Ad hoc, vt excuset iracundiæ calor, quibus debeat esse vallatus circunstantijs blasphemus, vide *Menoch. de arbitr. casu 319. à num. 32. & casu 375. nu. 32. Tiraq. de pœnis temper. causa 1. n. 14. Auend. dict. cap. 5. num. 12. in princ. Decian. dict. cap. 5. num. 9. Farin. dict. quæst. 20. a nu. 47. & quæst. 91. num. 9.* Et si quis calore iracundię pluries vno instanti blasphemat, præsumitur quod semel tantum blasphemauerit, *Menoch. de præsumpt. lib. 5. quæst. 2. numer. 17.* quem citat *Prosper. de August. d. loco in fine*.

Deueniendo iam ad nostrum casum dicendum vsum Episcoporum seruare, quod blasphemia ea sit reseruata, quæ publica, & notoria est, vt ait *Gambarup. dicto loco num. 6.* sed qualiter dicatur notorium, quando vero occultum colliges ex dictis *Alleg. 39. n. 20. cum seqq.*

SEPTIMVS CASVS.

Qui parentes percusserunt.

106 QVam graue sit peccatũ hoc ostendunt multi Sacræ Scripturæ loci, vbi à Deo summopere punitur, & detestabile habetur, dicitur enim *Deuteron. 21.* Si genuerit homo filium contumacem, qui non audierit patris, ac matris imperium, apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portã iudicij, dicentes, filius iste noster proteruus est, & contumax, &c. & *Deuter. 27.* habetur, maledictus, qui non honorat patrem suum, & matrem, & dicet omnis populus Amen. *Exod. etiam 21. Leuit. 20. Prouerb. 20.* dicitur, qui maledixerit patri, vel matri morte moriatur, etiam *Exod. 21.* dicitur qui percusserit patrẽ morte moriatur. Sic Absalon patri iniurius vitã miserabiliter finiuit *2. Regum 18.* Esau parentibus iniuriosus primogenituram miserrime amisit *Genes. 27.* Cam reuelans patris pudenda maledictus est *Genes. cap. 9.* Et *Lampridius in Alexand. Seuero* dicit, quod manus amputabitur filio patrem percutienti, prout refert *Pineda in Iob. tom. 2. cap. 31. vers. 22 pag. 529.*

107 Cum crimen hoc sit adeò detestabile, ideo huiusmodi parentum percussores exhæredari posse, dicit tex. *in auth. vt cū de appel. cognosc. §. causas collat. 8.* & cēsuit nostra Reg. *Ord. li. 4. tit. 88. §. 4.* tenent *Cou. in c. Rainutius in princip. n. 9. de test. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 176. vers. prima est*, vbi resoluit quod ibi nomine, manuum, intelligitur si lapide, ligno, vel alia re parentes iniuriose attingat, nisi filius probabili ignorantia ductus, patrem percuteret. Et hoc peccatū est quodāmodo contra ius naturale, naturali enim quodā instinctu animātia omnia parētes iuuant, atq; defendunt, Ciconiæ, secundū *D. Ambros. in Examerον*. parentes senes nudatos plumis tegunt, fouent alis, & nutriunt alimentis, idemque, secundum eundem, pietatis officium à cornicibus erga seniores exhibetur. Apes etiam iuniores non in opere tantum, sed etiam in fœtu adiuuant matres.

108 *Felin.* igitur *in cap. afferte, num. 2. de præsumpt.* admiratus discordiam patris & filij dicit, qđ quando filius verberat patrē, nec ille pater, nec ille filius est censendus, sequitur *Menoch. de præsumpt. libro 5. q. 11. num. 5.* & facit illud quod fieri iussit Pe-
109 trus Rex Portugaliæ, & refert *Eduardus Nonius in vita eiusdem Regis folio mihi 179.* Sicut enim non præsumimus matrem, vel patrem, qui filium non diligit, vt probat *Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 56 nu. 2.* ita nec præsumere debemus filium, qui diabolico instinctu patrem vel matrem deposita debita
110 reuerentia & dilectione percutit. Mulieris igitur amor infantem diuidi prohibentis indicium fuit, & argumentum, ex quo optime collegit *Rex Salomon* materna esse procul dubio viscera, quæ malebant filio priuari, ne ille vita priuaretur: adiuuauit præsumptionem alteræ meretricis postulatio, quę infantem diuidi petebat, nulloq. modo genuisse indicabat, quem ita crudeliter sub oculis ipsa inspectante medium secari volebat: vnde iustissimo argumento, & vehementi pręsumptione ductus Rex sapiens, ex his, quæ audierat, & viderat, indicauit, quæ non viderat illam esse matrem, quæ diuidi infantem prohibebat, aliam vero id postulante nullo modo, & id certius putauit, quam si mulierem parientem fuisset cōspicatus, 3. *Regum cap. 3.* refertur in *dicto capit. afferte*.

111 Simili iudicio vsus fuit *Carolus Magnus*, is cum accepisset patrem & filium homicidij accusari, & re vera adhibitis etiam grauissimis cruciatibus constare nō potuisset, quorum alter ex eis delictum perpatrasset, vtrumque laqueo suspendi iussit, hoc cognito pater nullam inde sibi spē vitæ considerans rem omnem patefecit, atque ita se reum criminis detexit, filiumq. liberauit, referunt *Menoch. de arbitr. casu 279 num. 15. Say. in claui Regia lib. 12. cap. 17. num. 28.*

112 *Alphonso Aragoniæ Regi* simile factum accidisse narrat liber de mirabilibus illius Regni folio 50. verso, nam adhuc pene puero, cum in Aragoniam vtriusque Siciliæ regna susciperet, accidit, vt cuiusdā ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hispaniensi lege prouocaret: dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex se natum, deerant in re clam patrari solitæ probationes, quid ageret? belle se expediuit, iubet sub hasta partum vendi, vincitur dominus licitatio-

ne:

ne: ergo ne, secum, filius meus in seruitutem me viuo? Quin potius fateor, quod res est, & ecce paterni animi erumpunt inuitò lachrymæ, subsequitur lingua cōfessionem oculorum, sic patri filium, matri debitam Rex libertatem asseruit.

Tres Cymericorum Regis filij de paterno regno contendentes iudicem elegere Ariopharnem, hic iubet patris cadauer sepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixisset, is in regnum succederet, primogenitus guttur, secundus medium pectus corde illæso transfixit. Superat minimò spes regni, vicit pietas, & se regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate superior esset, professus, iaculari detractauit. Huic iudex Regnum adiudicauit, quia naturæ propensione se & vere filiū, & virtute præstantiorem ostendisset, refert *Martin. Delri. disquis. magicarum lib. 4. in princ. pag. mihi 252.*

113 Deueniendo ad intellectum præsentis casus, credo sub illius reseruatione comprehendi filium etiam leuiter patrem percutientem, cum propter irreuerentiam peccet filius, qui parentes etiam leuiter percutit, vt tenent *Richard. in 3. sent. dist. 37. Nauar. in man. cap. 14. num. 12. vers. quinto*, & in nostris terminis *Gambar. de casibus reseru. fol. 211. n. 2.* vbi *num. 3.* resoluit quod cum casus iste loquatur de percutiente nō habet locum in filio manum leuante vt percuteret, qui tamen non percussit, quia verba cum effectu sunt accipienda, ex citatis in *libello de principijs vtriusq; iuris lit. V. num. 10.*

114 Parentum appellatione in hoc casu veniunt solum pater, mater, auus auia, & alij ascendentes, à quibus naturaliter descendimus, *Nau. in man. cap. 14. num. 3. Ferrer in Const. Cathaloniæ gloss. 1. num. 430. Leli. Zeeb. de casibus Episcopo reseruatis circa casum 14. à num. 2. Gambarup. dicto loco num. 3.*

115 Primo limita in filio percutiente, vel occidente patrem venientem cōtra Fidem Christi, quia impune illū potest occidere, *Plac. in epith. delict. cap. 22. num. 15. Deeian. tract. crimi. lib. 9. cap. 15. num. 8. Farin. in praxi. crimin. q. 120. num. 176.*

116 Secundo limita in percutiente, vel occidente patrem ad sui defensionem, quia tunc parricida non dicitur, *Decian. dict. lib. 9. cap. 15. num. 12. Farin. dict. quæst. 120. num. 186. Cald. Pereira in comment. ad l. vni. Cod. ex delictis defunct. part. 2. numer. 28.*

117 Tertio limita in filio furioso percutiente patrem, ex resolutis per *Iodoc. in pract. crimin. cap. 87. de parricid. num. 6. Farin. dict. quæst. 120. num. 181.*

118 Quarto limita in percutiente, vel occidente patrem sine dolo, nam his non punitur, vt parricida *l. 1.* ibi cuius inde dolo malo id factum erit, *ff. ad legem Pomp. de parricid. Decian. d. lib. 9. cap. 15. num. 1. & 35. Farin. d. quæst. 120. num. 182.* vbi *numer. 183.* resoluit quod in parricidio dolus nō præsumitur.

119 Quinto limita in filio occidente patrem suum, ignorante sibi patrem esse, nisi talis ignorantia sit crassa, & supina, ex resolutis per *Decian. dict. lib. 9. c. 15. n. 7. Farin. dict. q. 120. nu. 184. & 185.*

Ost.i-

OCTAVVS CASVS.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, Sacrisuè rebus abutuntur.

120 Magica ars dæmonis, siue, vt ait tex.in c. *Episcopi 26.q.1.* Zabulonis inuentum est, multipliciter dicitur, cuius materiam si quis ediscere cupiat, consulat *P. Martin. Delri. disquisit. magic. & Benedict. Pereira in speciali tract. de magia, P. Ioan. de Torres in philosophia morali Principum lib.6. cap. 6. Azori. institut. moral. part. 1. lib.9. capit.23. Farin. in praxi crimin. q.20. à num. 2. & de hæresi quæst.181. Leon. Lessi. de iustit. lib.2. cap.43. dub. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 1378. Pradil. in summa legum pœnal. p. 1. cap.14.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi lib.2 cap.38. Guid. Pancir. in thesauro vari. lect. lib.2. cap. 237. Soar. de relig. lib.2. de superstit. cap. 14. & 15. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom.2. q.95. cum multis sequentibus.*

121 Diuinationis multa sunt genera vel species, futura enim, & penitus latentia prænuntiantur astrorum signis notatis, aut corporis humani membris, aut aliorum animantium partibus, aut elementis, aut somnijs, aut auium volatibus, vel cantibus, aut mortuorum ossibus, vel cadaueribus, aut monstris, ostentibus, hominibus, sortibus, & alijs huiusmodi obseruatis, & inspectis, de quibus agunt *Petr. Greg. Syntag. libr. 34. cap. 3. de generali diuinationis prohibitione, Petr. Binsfel. de Cōfess. malef. pral. 15. causa 3. verbo diuinatio, & in rub. C. de malefic. & mathem. notab. 9 Iacob. de Graffiis in aureis decis. p. 1. lib.2. cap.3. à num.6. Azori. dict. li. 9. cap.12. cum sequentibus, Raph. de la Torre d. quæst. 95. art.1. cum seqq. Tolet. in instruct. Sacerd. lib.4. cap. 15. Gregor. de Valent. 2. 2. quæst. 95. disput. 6. quæst. 12. Martin. Delri. disquisit. magic. lib.4. cap.2. quæst. 1. 4. 5. 6. & 7. Soar. dict. lib.2. de superstit. cap.7. 8. & 10. Lessi. dict. cap.43. dub. 3. Sanch. dict. cap.38. à num. 12.*

122 Superstitio, quæ est quędam vana obseruatio, atq; traditio, & protestatio infidelitatis, qua circa diuinum cultum erratur, religioni opposita, qua exhibetur cultus, vel cui non debetur, vel modo, quo nō debetur, diuiditur per certas species, de quibus *Tolet. dict. lib.4. cap. 16. Valent. dict. disput.6. quæst.13. Iacob. de Graffiis dict. lib.2. cap.3 num.2. & cap.5. Soar. dict. lib.2. cap.1. & 2. Martin. Delri. lib.3. cap.2. quæst. 1. cum seqq. Lessi. dict. cap.43. dub.10. Sanc. dict. lib.2. cap. 40.*

123 Diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem tacite, vel expresse, vt sibi occulta reuelent, aut futura prædicent, graue est crimen, quod cum manifeste fiat ad exercendum opera eius naturaliter impossibilia, puta ad sciendum futura, vel occulta cordis, quod est solius Dei, sapit manifestè hæresim, & contra tales potest hæreticæ prauitatis Inquisitor procedere, de quibus videas *Repert. Inquisit. verbo relapsus, vers. quid si inuocator dæmonum, Clar. §. hæresis nu.23. Simanch. de Cathol. tit. 30. num.16. Azori. dict. lib.9. cap.23. Iacob. de Graffiis dict. lib.2. cap.5. n. 8. Soar. dict. lib.2. cap.19. numer. 10. Martin. Delri. disquisit. magic. lib. 5. sect.15. vers. axioma primum, Farin.*

rin. de haeresi quaest. 181. à numer. 73.

124 Inquisitores enim contra haereticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & sortilegos, quotiescunq; aliqua admiscent, quę haeresim sapiunt, *Modern. de iurisdict. par. 2. cap. 12. per totum*, & praecipuè *à nu. 10. Azori. dict. lib. 9. cap. 26. quaest. 4. Soar. dict. lib. 2. cap. 19. nu. 11. Sanch. d. lib. 2. c. 38. num. 92. Farin. in praxi crimin. quaest. 20. à numer. 79. & de haeresi q. 181. à num. 91.*

125 Illa tamen inuocatio facta ad id, quod est daemonis naturae, putà ad tentandum mulierem, ad concupiscendum cum aliquo, licet sit malum illam facere, non tamen sapit haeresim, quia inuocatur daemon ad id, quod est proprium ipsius, scilicet tentare, *Iacob. de Graffijs dict. cap. 5. num. 8.* & ob hanc rationem praebens pocula amatoria non est haereticus, vt resoluit *Farin. de haeresi q.*

126 *181. num. 82.* An autem huiusmodi pocula, vel carmina amatoria vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? vide *Tiraq. ad leges connub. gloss. 14. à princ. & num. 5. Azori. d. lib. 9. cap. 26. Eymer. in direct. inquisit. par. 2. q. 43. num. 8. versic. & idem*, vbi *Penna in addit. lit. N.* dicit quod ista praetensa pocula amatoria sunt potius apta ad inducendum furorem, quã amorem, & de materia incantationum, seu sortilegiorum ad amorem factorum, vide *Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 34. cap. 12. Fr. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 96. art. 1. disp. 2. Farin. in praxi crimin. quaest. 98. n. 81. cum seq.* vbi resoluit sortilegiã facientem, alicuius mulieris amore correptum, esse puniendum.

127 Augures qui ex auium numero, garritu, vocibus, & cantibus, futurorum cognitionem quaerunt, damnãtur *Deuter. 18.* non inueniatur in te, qui obseruet auguria, & in *cap. igitur, vers. augures, 26. q. 3.* de quibus vide *Repert. Inquisit. verbo, an intendens augurijs, & verbo augurium, Petr. Gregor. Syntag. d. li. 34. cap. 3. n. 7. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 17. vers. item obseruantes auguria, Lessi. d. cap. 43. dub. 7. Iacob. de Graffijs d. cap. 5. num. 20. Azori. d. lib. 9. cap. 15. Martin. Delri. d. li. 4. cap. 2. q. 7. sect. 1. & 2. Sanch. dict. lib. 2. cap. 38. à num. 38.*

128 Sortilegi dicuntur, qui per sortes fortuita, futura, aut omnino occulta praesentia, siue praeterita praenuntiant, aut patefaciunt, de quibus agitur in *tit. de sortileg. in Decretalibus, & in cap. non obseruatis 26. q. 7.* Summistae *verbo sortilegium*, *Paul. Griland. in tract. de Sortileg. Petr. Greg. d. lib. 34. cap. 1. cum sequentibus, Iacob. de Graffijs d. lib. 2. cap. 4. Cardoso in praxi iudicum, verbo sortilegiũ, Azori. d. lib. 9. cap. 21. Martin. Delr. lib. 3. par. 1. q. 1. cum sequenti, & libr. 4. cap. 4. quaest. 1. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. à numer. 56. Lessi. d. lib. 2. cap. 43. dub. 9. Hortens. Caualcan. de brachio Regio, par. 1. num. 84. Raph. de la Torre d. tom. 2. quaest. 95. art. 8. pag. 330. Farin. d. q. 20. à num. 72. & de haeresi q. 181.*

129 Necromantici vulgo dicuntur, qui vmbris, vel cadaueribus mortuorum inspectis, futuros, aut occultos rerum euentus, aduersos, vel secundos diuinant, de quibus *Repert. Inquisit. verbo necromantia, Tolet. dict. lib. 4. cap. 15. num. 15. vers. aliquãdo, Bened. Pereira de Magia lib. 1. cap. 11. de necromantia, Martin. Delri. eod. tract. lib. 2. q. 26. sect. 1. cum multis sequentibus, & lib. 4. cap. 1. q. 6. sect. 2. Azori. dict. lib. 9. cap. 20. Raph. de*

ph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. artic. 3. disp. 3. de necromantia.

130 Chiromantici sunt, qui manuum certis quibusdam lineis inspectis, hominis statum, & vitæ conditionem, ac fortuitos euentus, tum felices, & prosperos, tum infaustos, & aduersos prenuntiant, superstitiosè faciunt, qui per manuum lineas, bonam, vel malam fortunam indicant, secus si complexiones, humores, & aptitudinem, vide *Hortens. Caualcan. de brachio Regio p. 3. num. 84. Farin. in praxi crimin. quæst. 20. num. 112. & de hæresi quæst. 181. num. 56. Sanch. dict. cap. 38. num. 47.* vbi nu. 48. re-
131 soluit mortale esse peccatum interrogare Aegiptianam de bona, vel mala fortuna, si fiat animo firmiter crededi illius dictis, vel animo ridendi, dummodo notabile detur scãdalum.

132 Somniantes dicuntur, qui se somnijs adeò tribuunt, vt putent omnia per illa sibi visa esse vera, ac diuinitus sibi immissa, sic putãtes peccant mortaliter, nam superstitiosum, & impium est somnijs credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ęgritudine, aut illusione dæmonum, aut ex causis naturalibus eorum imagines, & phantasmata prouenire solent, de quibus *Iacob. de Graffiis d. lib. 2. cap. 3. num. 16. Petr. Binsfel. in comment. ad l. 3. C. de maleficis, & math. q. 2. Gregor. de Valentia in 2. 2. quæst. 95. art. 6. q. 12. disp. 6. punct. 3. vers. tertio quoad somnia, Benedict. Pereira de Magia lib. 2. cap. 1. cum sequentibus, Soar. d. lib. 2. de superstit. cap. 13. Martin. del Rio libr. 4. c. 3. quæst. 6. Azor. d. lib. 9. cap. 17. Lessi. d. lib. 2. cap. 43. dubit. 8. Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. quæst. 95. art. 6. Sanch. dict. lib. 2. cap. 38. à num. 49. cum sequentibus.*

133 Astrologi planetarij dicuntur illi, qui vanam, & falsam syderum, & astrorum scientiam professi, ex motu syderum, & astrorum prædicant futura fortuita, aut præsentia, & præterita penitus hominibus occulta, aut ex hominum ortu, & natali die, aut quauis alia temporum, & momẽtorum obseruatione, & notatione indicant, & prenuntiant de cuiusque hominis statu, conditione, vita, cursu, honoribus, diuitijs, nuptijs, sobole, salute, moribus, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, simulationibus, odijs, carceribus, exilijs, cædibus, alijsque varijs discriminibus, & fortuitis rerum euentibus aduersis, vel prosperis. In duplici cernitur diuisione Astrologia, alia dicitur naturalis; quæ agriculturæ, medicinæ, & nauigationi plurimum conducit: alia iudiciaria, quæ syderibus, & astris varios, ac multiplices influxus ascribit iuxta supradictam definitionem, de quarum materia agunt latè *Blasius Aluarez Miraual de la conseruacion de la salud c. 82. Sayr. in claui Regia lib. 4. cap. 5. num. 2. Bartholam. Valent. en el Repertorio del mundo lib. 2. cap. de Astrologia, Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 5. de pag. 231. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 7. numer. 3. Ioannes de Torres de la Philosophia moral de Principes lib. 6. cap. 6. Salas 1. 2. q. 9. art. 4. disp. 2. sect. 8. num. 79. Benedictus Pereira de Magia lib. 3. cap. 1. cum sequentibus, Azori. dict. libr. 9. c. 13. Soar. d. lib. 2. de superstit. cap. 11. à n. 8. Farin. in praxi crimin. q. 20. nu. 111. & de hæresi q. 185. nu. 55. Martin. del Rio lib. 4. cap. 3. quæst. 1. Less. dict. lib. 2. cap. 43. dub. 6. à numer. 32. Sanch. dict. lib. 2. cap. 38. à num. 27.*

134 Contra exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem, & alia quæcunque diui

diuinationum genera, librosquè de de eis legentes, ac tenentes extat *Sixti V. Constit.* incipiens *Cæli, & terra creator Deus, Romæ publicata die nona Ianuarij 1586.* quam addu cit *Quaranta in summa Bullarij, verbo Astrologia iudiciaria*, vbi in fine Episcopis commendatur, vt diligenter prouideant ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, & indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisq; casibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certo aliquid euenturum affirmare audeant. Permittuntur autem iudicia, & naturales obseruationes, quæ nauigationis, agriculturæ, siue medicæ artis iuuandæ gratia conscripta sunt.

135 Prędicti omnes, & similes, si qui sunt ad veneficia, superstitionesque suas Eucharistia, sacrisuè rebus abu tentes sub reseruatione huius casus continentur. Huiusmodi enim abutentes Eucharistia in sortilegijs sunt suspecti de hæresi, vt clare asserit *gloss. verbo saperent in cap. accusatus §. sanè de hæret. lib. 6. Castr. de iusta hæret. punit. lib. 1. cap. 13. Farin in praxi crimin. quæst. 20. num. 83. & de hæresi quæst. 181. num. 19.* subdens in fine, quod sic abutentes Sacratissimo Altaris Sacramẽto Curię sęculari traduntur, refert *Aloys. Ric. in praxi fori eccl. deci. 671. in 2. edit. & resolut. 432. vers. Eucharistia, & vers. vtentes*. Videant miseri, qui sacra Eucharistia tàm detestabiliter vtũtur, quæ de illis scribit *Camill. Gallin. de verborum significat. lib. 1. cap. 15. & 16. & Horatius Gambarupta de casibus reseruatis fol. 215.* in hæc verba: O indignum facinus, eo ergo processit hominis furor, vt quod dęmones ipsi verentur, credunt, & contremiscunt, quod ipsi dæmones aspicere non audent: homo dæmone ipso, (quantũ ad hoc, peior fiat, vt sacrosancta esca & potu vitali, cęlesti alimonia, pane vitę, esca vitę, vita ipsa, poculo æternæ salutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis nostræ, Paschate Christianorum, manna abscõdito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, spe salutis nostræ, salute nostra ipsa in sacrilegijs abutatur superstitionibus! O bone Iesu iterum Iudam? adhuc satelites, & carnifices crucifigentes? etiam num membra diaboli in sanctissimam carnem, & pretiosissimum sanguinem tuum sæuientes sustines? quam vere scriptum est, miserationes tuæ super omnia opera tua.

NONVS CASVS.

Qui abortum procurauerint.

136 Contra procurantes abortũ, consultantes, & quocunque modo consentientes rigidam edidit Cõstitutionem S.D. *Sixtus V*, incip. *Effrenatam*, Romæ publicatam *die 16. Nouembris 1586.* quæ postea moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis per *Gregor. XIV.* Constitutione sua incipiente, *Sedes Apostolica, Kal. Iunij 1591.* per huius modi moderationem *Greg. XIV.* nõ tolluntur pœnæ priuationis, inhabilitatis, degradationis, traditionis Curiæ seculari, & præuentionis impositæ à *Sixto V.* post animatum fœtum, sed solum fit moderatio in partem quo ad absolutionem à peccato, & excommunicationem reseruatam Ordinario in foro conscientię tan-

tantum, quando vero non est fœtus animatus in totum tollitur Constitutio *Sixti V*.& reducitur ad dispositionem iuris communis, vt in *c. sicut il 2.& in cap. si aliquis, de homicidio*, vbi Doctores.

137 Animari vero fœtus in homine dicitur per infusionem animę rationalis,quæ in masculo fit post quadraginta dies,in fęmina vero post octuaginta,*gloss.in summ.dist.5.cap. quod vero,cap.Moyses 32. quæst. 2. Lelius Zechi.de casibus reseruatis super casum nonum de abortu num.2. Gambarupta eodem tract. fol. 191. verso num.6.Quaranta in summa Bullarij verbo abortus n.5.* latè *Zachias in quæstion. medicolegalibus tit.2. q. 9.*

138 *& 10.* Si vero dubitetur an masculus,vel fæmina sit, præsumendum est esse animatum post quadraginta dies,ita *Nauarr.in man.cap.15.nu. 14. Gambarupta dict.nu.6. Fr.Emman.tom.1.summ.cap.175. numer.4.* quia in dubio tutior pars est eligenda,& est communis opinio,quam sequitur sacra Pœnitentiaria,vt testatur *Nauarr. in cap. si quis necandi, num.2.de pœnit.dist. 1. & cons. 22. sub tit.de homicidio in antiquis, &*

139 *cons.26.in nou.* Non tamen est irregularis consulens abortum ei,quæ dubitat se esse pręgnantē, si nō apparet de abortu, vt per eundem *Nau. dict.tit.de homicidio cons.27.* In foro tamen contentioso quo ad pœnam hoc non procedit, quia in dubio iudicis partes debent esse in absoluendo iuxta tex. *in.cap cum sint iura partium obscura, de regulis iuris in 6.* & citata in *libello de principijs vtriusq; iuris lit.A. num.2.* & dubia in meliorem partem sunt interpretanda *l.cum creditor ff.de furtis,cap. estote de regulis iuris in antiquis,* igitur sic resoluit post *Nau. Prosper de Augustino in addit.ad Quaranta dict.verbo abortus lit.B.*vbi *limit. 1.* prædictas pœnas asserit non procedere in eo,qui non fuit in dolo,& sic in ignorante mulierem esse pręgnantem,& *limit.2.*idem asserit in eo,qui contrario sensu dederit poculum mulieri ad eam ingrauidandam, & illa eo sumpto mortua fuerit,nam tunc debet tantum puniri pœna relegationis *l.3.§. ex Senatus consulto ff.ad legem Corneliam,de sicarijs*, & ratio esse potest, vt excusetur à dictis pœnis,quia finalis intentio tradentis huiusmodi poculum ad concipiendum tendit in bonum, scilicet ad suscipiendam prolem, quod est fauorabile, licet istud factum non debeat ex toto transire impunitum propter malum exemplum, consistens in eo, videlicet, in quærendo violentare naturam volendo imponere fæcunditatem in vtero, in quo Deus,& natura imposuerunt sterilitatem, quia tunc etiam non euadet irregularitatem, vt resoluit *Prosper de Augustino d. loco vers. secundo limita,in fine.*

140 Postquam fœtus est viuificatus per animæ infusionem, quæ censetur infusa siue in mare, siue in fæmina, si lineamenta omnium membrorum habuerit vt per *Borgazium in tract. de irregularit. p. 6. tit. de veneficis sub nu. 14.* licet adhuc vero non sit in rerum natura, & multa possint impedire ne nascatur *l. 1. §. sed & si quis ventrem ff. de ventre in possessionem mittendo*, tamen illum occidens, vere homicidium committere dicitur *d. capit. quod vero,d. cap. Moyses,cap. consuluisti,in fine & ibi glos.2.q.5.*Quo ad irregularitatem tamen tenendum præbentem causam abortui esse irregularem, etiam si dubium sit

an

141 an fœtus esset viuificatus, quia de facto dubitatur, & ita resoluit *Fr. Emman. in Sum. tom.* 1. *cap.* 176. *n.* 4. nam in dubio facti homicidij censetur quis irregularis quo ad priuationem suscipiendi Ordines, atque in illis ministrandi, secus vero quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi solent pro irregularitate contracta, qualis est priuatio beneficiorum, pœna enim ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria prò dubij qualitate: ita *Sayr. in claui regia lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 24. *Vasq.* 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *disp.* 66. *cap.* 1. *n.* 5. *Soar. de censuris tom.* 5. *disp.* 40. *sect.* 6. *n.* 6. *in principio, & n.* 10. *ad fin. Salas* 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *disp. vnica sect.* 19. *n.* 176.

142 Cætera ad hanc materiam pertinentia & principaliter an & quando dans vel recipiens poculum, aut causam abortioni vt homicida puniatur? Vide *Cou. variar. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 10. *Clar. §. fin. q.* 68. *n.* 2. *Gom. tom.* 3. *variar. cap.* 3. *n.* 32. *Menoch. de arbitr. casu* 357. *Soar. tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 1. *n.* 71. *pag.* 436. *Sayr. sub tit. de homicidio decis.* 22. *&* 23. *Fr. Emman. quæst. regular. tom.* 2. *q.* 33. *art.* 4. *Stephan. Gratian disceptat. forens. cap.* 72. *n.* 17. *Molin. de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 27. *Farinac. in praxi crimin. q.* 122. *nu.* 91. *cum seqq. Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 3. *collect.* 590. plures refert Doctores ex antiquioribus *Cened. ad decretal. collect.* 32.

DECIMVS CASVS.

Qui pijs locis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neq; eorum locorum damna resarcierint.

143 Feris peiores partur proprios exponentes sunt iudicandi, quæ cum vsu rationis careant, prolem suam minime negligunt, nec abijciunt, dicuntur enim iure Ciuili huiusmodi feri parentes partum occidere, dum illum exponunt per *l. necare, ff. de liberis agnoscendis,* vbi Iurisconsultus in hęc verba: Necare videtur non tantũ is, qui partum præfocat, sed & is, qui abijcit, & qui alimoniam denegat, & is qui publicis locis misericordiæ causa exponit, quam ipse non habet. Vnde *Azo in sum. tit. de infantibus expositis,* existimat expositos nominari filios sanguinolentos, & ideo taliter dictos, quia pœna sanguinis istud ex positionis fascinus luendum est, cũ pater exponens necare videatur ex *d. l. necare, & c. fin. dist.* 87. *Azonem* sequitur *Greg. Lopez l.* 4. *glos.* 1. *tit.* 20. *part.* 4. & idem tenuit *glos. in l.* 2. *Cod. de patribus, qui filios distraxerunt.*

144 Verius tamen duco patrem exponentem filium legitimũ, & naturalem, vel naturalẽ tantum, iudicis arbitrio esse puniendum, per *d. l.* 2. resoluunt *Menoch. de arbitr. casu* 396. *n.* 5. *Vulpel. in cõs. crim.* 94. *n.* 11. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol.* 28. vbi contra *d. Vulpel.* extendit contra patrem exponentem filium spurium.

145 Propter crudelitatem, qua in hac expositione in filios vtuntur parentes ius filiationis amittunt, siue ip-

se

se pater filium exponat, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, quia idem est quo ad perdendum ius patriæ potestatis, probat *cap. vnic. de infantibus expositis*, ibi, à potestate patriæ fuit liberatus, resoluunt *Paleoth. de nothis & spurijs cap. 63. numer. 6. Menoch. de arbitr. casu 396. num. 11. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 18. num. 51. & tit. 8. priuil. 63. num. 4. & priuil. 64. num. 2. cum seqq. Azori. instit. moral. p. 2. libro 2. cap. 26. q. 1. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 267. à princip.* vbi *à num. 34.* resoluit, quod licet pater exponens filiam perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia solum perdit patriam potestatẽ quoad ea, quæ sunt sibi vtilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia.

146

147 Cum igitur grauiter peccent parentes, qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commode possint, vt insinuat text. *in dict. cap. vnic. ibi*, relegato pietatis officio, & probant *Azor. dicto cap. 26. quæst. 2. & Henriq. in summ. par. 2. lib. 11. cap. 19. §. 3.* debent requiri tria ad hoc, vt quis dicatur subiacere huic reseruationi, primo quod partum exposuerit, secundo quod exponens habeat vnde partum alere possit, tertio quod non resarciat damna illorum piorum locorũ, ex quibus clare apparet sub hac reseruatione nõ comprehendi pauperem, qui exponit, si non habeat vnde alat, nec vnde damna resarciat, nec peccat si adhibita cautione vitæ infantis exponat, si aliter faciendo, vel non exponendo, infantis vita periclitabatur ob famem, vel aliam necessitatem, sic etiam non comprehenduntur infantes exponentes loco non pio, cum in reseruatione exprimuntur solũ loca pia, quæ vero talia dicãtur colliges ex dicẽdis alio loco.

148 Quæret aliquis non abs re in præsenti, resolutionem non minus difficilis, quam necessariæ quæstionis: vtrum scilicet filij, de quorum parentibus non constat, vt sunt infantes expositi, censendi sint legitimi, vel spurij, an naturales? Et imprimis videtur dicendum in dubio spurios esse censendos; nam spurii sunt illi, qui patrem certum demõstrare non possunt, vt probat text. *in l. vulgo quæsiti, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris*, quales istos esse supponimus, & illis æquiparari tenent *Puteus par. 1. decis. 435. D. Barbosa in rubr. ff. soluto matrimon. par. 1. num. 20.* deinde quia legitimi sunt illi, qui ex iustis nuptijs nascũtur, naturales autẽ pprie ex concubinatu cum prædictis solemnitatibus, vnde cum matrimonium, & concubinatus in facto consistant, præsumi non debent iuxta regul. *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & postliminio reuersis*, qui text. licet non probet, vt bene aduertit *Alciat.* est tamen axioma vulgare, ad quod multa adducit latè *Menoch. lib. 6. præsumpt. 14.* quo argumento ita expresse docuerunt *Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. num. 8. & reg. 3. præsũp. 1. num. 12.* & plures quos referunt *Mascard. de probat. conclus. 882. numer. 1. Menoch. dicto lib. 6. quæst. 54. num. 15.* Indeq. expositos spurios censendos, & vti tales ad Ordines absque dispensatione promouendos non esse, licet dubitet *Anchòran. in d. cap. vnic.* securè docet *Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 11. num. 1.* quẽ magis sequitur *Couarr. in Clement. si furiosus par. 1. in princip. numer. 9.* resoluens quod ipse consuleret ne pro-

promoueantur expositi, eaque ratione confirmat, quia non solent filij legitimi exponi, sed potius expositi nasci ex furtiuis, & illicitis ingressibus, & *Couarr.* opinionem sibi magis placere ait *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 14. littera C, in fine*, & hoc esse securius concludunt *Suar. tom. 5. de censuris, disput. 50. sect. 4. num. 4. Rebell. de obligat. iustit. par. 2. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. num. 15. Valer. Reginal. in praxi fori pænitent. libro 30. numero 77. versic. septimo.*

149 Sed alij naturales censendos esse existimarunt, ita *Bald. Ias.* & alij quos refert *Menoch. d. quæst. 54 num. 10.* sequitur *Couarr. d. capit. 8 §. 3. num. 1.* ea ratione, quia cum sint legitimi, vel spurij oportet præsumere qualitatem, quæ à natura non inest, scilicet matrimonium, vt sint legitimi, vel vt sint spurij, quod ab illis nati sunt, qui matrimonium contrahere non potuerunt.

150 Verum Doctores magis communiter resoluunt hos filios, de quorũ parentibus non constat, legitimos esse censendos, ac successionum, Ordinum, & dignitatum capaces, ita *Paleoth. de nothis, & spurijs cap. 63. nu. 3. & 7. Bermond. de publicis concubin. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, num. 90. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 54. numero 20. Mascard. de probation. conclus. 799. Girond. de priuilegiorum explicat. n. 1441. & seq. idẽ Menoch. de arbitr. casu 396. nume. 15. & 16. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 13. artic. 1. & quæst. 14. artic. 3. columna 6. Dom. Sebastian. Orozco en el thesoro de la lengua Castellana, verbo Enechado, ad finem, Stephanus Gratian. disceptat. forens. c. 135. num. 31. cum seqq. & cap. 267. num. 22.* Qui mouentur ea ratione, quia in dubio sumenda est cõiectura, quæ delicti præsumptionem excludat, quod sanè necessariò supponunt, & præsumunt, qui filios naturales vel spurios inquiunt in dubio præsumendos, adducunt etiam *tex. in cap. lator, & in cap. peruenit, qui filij sint legit.* vbi aduersario iniungitur onus probandi illegitimum esse filium, & tex. in *cap. accedens, de purgat. canon.* vbi tunc demum, quis adstringitur ad probandum se esse legitimum, si in contrarium rumor & fama extabat; vnde expositos potius legitime natos esse præsumendos, & absque dispensatione posse ordinari merito resoluunt supra citati Doctores.

151 Vbi tamen habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi, prout in officijs sanctæ Inquisitionis, & in aliquibus Ecclesijs, Collegijs, & Confraternitatibus, huiusmodi expositi nõ sunt capaces censendi, nec illos prædictas qualitates habere præsumi potest, vt resoluunt *Perez de Lara, de anniuersarijs & capellanijs, libro 2. cap. 4. à num. 37. Garc. Girond. d. tract. de priuilegiorum explicat. numero 1443. & seq. & num. 150.* resoluit expositum esse ciuem illius loci & ciuitatis, cui exponitur, ita

152 ut si aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, aut ciuibus alicuius ciuitatis, aut pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expositæ comprehendantur.

VNDECIMVS CASVS.

Qui matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis.

GRadus, qui in hoc reseruationis casu dicuntur prohibiti, reperiuntur vel in consanguinitate, vel in affinitate, aut in publicæ honestatis impedimento, compaternitate, vel in cognatione legali, sed quia in quolibet illorum diuersi constituuntur, opportune sigillatim declarãdos esse operæpretium duxi.

153 Cõsanguinitas, quæ dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti, vt inquit Iurisconsultus in *l. 1. §. sciendum, versic. consanguinitas autem, ff. de suis & legitimis hæredibus*, definitur: vt sit vinculum personarum

154 ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum, ita *Couarr. de sponsal. par. 2. capit. 6. §. 6. à num. 1. Nau. in man. cap. 22. num. 42. Sylu. verbo matrimonium, octauo §. 6. Guilhelm. in cap. Raynutius, verbo, in eodem testamento, 1. num. 220. Ledesm. de matrimon. q. 54. artic. 1. Henriq. in summ. lib. 12. cap. 9. in princip. Sanch. de Matr. lib. 7. disp. 50. à princ. Guter. eod. tract. cap. 98. num. 1. Bonacin. eodem tract. quæst. 3. punct. 5. §. 1. num. 3.*

155 Distinguitur consanguinitas per gradus, & lineas: linea describitur vt sit collectio personarum ratione sanguinis coniunctarum gradus cõtinens, numerosq. distinguens, ita *Ioan. Andr. in expositione arboris, colum. 2. in 6. Gregor. Lopez l. 1. gloss. 1. tit. 6 parte 4.* tripliciter diuiditur hæc linea, alia est ascendentium re-

156 cta dicta, quæ scilicet cõplectitur personas, à quibus originem duximus, vt est pater, auus, proauus, & cæteri ascendentes. Altera descendentium continens eas, quæ à nobis sunt progenitæ, vt est filius, nepos, pronepos, & reliqui descendentes. Altera tandem collateralis, vel transuersa dicta est, in qua continẽtur ille, quę nec à nobis originẽ trahunt, nec nos ab eisdem descendimus, sed tantum ex latere, aut ex transuerso nobis copulantur, & coniunguntur, ita probat *text. in l. 1. & vlt. ff. de gradibus, cap. ad sedem, & cap. vlt. 35. quæst. 5.* notant communiter Doctores, & vltra supra citatos videre licet ex *Anton. August. lib. 2. emendat. cap. 5. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 9. cap. 9. Gomez. l. 6. ā auri a principio.*

157 Quælibet ex his lineis per gradus distinguitur, qui teste Iurisconsulto in *l. iurisconsultus, versic. gradus, ff. de gradibus*, dicuntur ad similitudinem graduum scalæ, etenim sicut per hos, aut sursum gradatim de proximo in proximum ascendimus, aut deorsum descendimus, ita similiter per consanguinitatis gradus de persona ad personam vsque ad truncum, seu cõmunem stipitem ascendimus, vt videre licet ex consanguinitatis arbore, & ita metaphora vsos etiam fuisse ipsius linguę latinæ auctores ex *Ouid. Sueton.* ac alijs obseruat *Pichard. ad princip. instit. de gradibus cognationum numero 3. & 4.*

158 Circa inhiendam rationem consanguinitatis, agnoscendumque quo gradu cuiusuis consanguineus ab alio distet, tres à nobis sunt regulæ cõstituendæ. Prior sit pro linea recta ascendentium, & descendentium: in hac linea vtroque iure inspecto tot

sunt

sunt gradus, quot sunt personæ, dêpta semper ea, à qua incipit computatio, colligitur hæc regula ex serie, text. in *l. 1. & vlt. ff. de gradibus, & ex princip. & §§ sequentib. instit. eodem, & ex cap. ad sedem, & cap. vlt. 35. quæst. 5.* traditurq. à *glos. 1. in expositione arboris consanguinitatis in decreto*, expresse *D. Thom. in 4. distinct. 40. quæst. vnic. artic. 2.* quem sequitur vniuersa Theologorum, ac Iurisperitorum Schola, vt testantur *Henriq. d. cap. 9. colum. 2. Couarr. d. §. 6. numero 7. Surd. cons. 5. à num. 23. Pichard. in dicto princip. num. 8. & 13. Sanch. d. disputat. 50. num. 4. Bonacin. d. punct. 5. §. 1. num. 6. vers. prima, Conincb. de sacram. disput. 32. dub. 1. numer. 2. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 31. numer. 141. & 142.* Propterea cum pater & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest, patrem, à quo incipit computatio, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remaneat vna persona, & sic de similibus.

159 Secunda regula pro linea transuersa æquali. Attento iure Canonico, quo gradu vnaquæque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat cõsanguineo, colligitur hæc regula ex text. in *d. cap. ad sedem, & in cap. parentelæ*, cũ multis ibidem *35. quæst. 5.* explicant *Couar. Sanch. Pichard. Bonacin.* & cæteri supra citatis locis. Ex qua colliges fratres inter se differre in primo gradu, etenim cum à patre communi stipite in primo differant, eodem etiam necesse est inter se distare. Sic etiam eorundem fratrũ filij in secundo differunt gradu, quia cum ab auo communi stipite eodem distent, etiam inter se, in secundo differre debent iuxta supradicta, & sic de cæteris philosophandum est. Nec obstat *caput. vlt. versic secundo gradu 35. quæst. 5.* quatenus *Isidorus* in eo asserit fratres in secundo differre gradu, qui tamen secundum nostram regulam primo continentur. Respondetur enim *Isidorum* ibi loquutum fuisse secundum computationem iuris ciuilis, qua inspecta verum est fratres secundo contineri gradu, secus tamen nostro iure Canonico attento, vt expressus est text. in *d. capit. ad sedem, ad medium*, ibi, fratres, qui secundum seculares leges dicuntur in secundo gradu, iuxta Canones numerantur in primo.

160 Tertia regula est ꝓ linea trãsuersa æquali. In hac linea iure etiam Canonico inspecto, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo, traditur expresse hæc regula *à Gregorio Nono in cap. vlt. de consanguinit. & affinit.* eandem etiam inculcat *Celestinus Tertius in cap. quod dilectio, eodem tit.* Cuius autem regulæ sit exemplum in concurrentia, verbi gratia, patrui, & consobrini: differunt enim prædicti in linea transuersa inæquali, constatq. quia à trunco diuersis in gradibus distãt: vt igitur cognoscamus, quo nam etiam gradu inter se differant obseruanda est persona consobrini, qui est remotior à trunco, idest, ab auo, & cum is differat ab eo in secundo gradu iuxta primam regulam, iam cõsequenter similiter resoluendum est etiam à patruo secundo distare gradu. Sic etiam si vnius fratris filij concurrant cum nepotibus alterius fratris, computatio gradus facienda est à persona ipsorum nepotum, quia hi remotiores sunt à trũco, idest, ab eorum proauo, & cum

ab eo in tertio distent gradu, cõsequenter eodem etiam inter se differre debent, vt est communis per iura ibi in *d cap. vlt & in dict. cap. quod dilectio*, prosequuntur *Hẽriq. Sanch.* ac alij supra citati.

161 Huiusmodi gradus computatio secundum ius Canonicum facienda est, & semper obseruanda, argumen. *text. in cap. tuam*, cum similibus *de ordine cognitionum*, & eorum, quæ *Valasc. tom. 2. consult. 159. numer. 3.* Quod vero attinet ad susceptiones,

161 & reliqua ciuilia iuris Cęsarei, cõputatio est retinenda, cum illa nec de iure quoad hæc temporalia, nec de facto reprobata sit ab *Alexandro secundo in d. c. ad Sedem*, vt aduertit *Bellarmin. de cõtrou. Christianæ fidei tom. 3. lib. 1. de matrimonio, capit. 24. colum. 2. versic. neque enim*, *Couarr. vbi supra num. 8. Carrer. libro 2. de sponsal. cap. 3. ad finem, Rebuff. in praxi super regulam Cancellariæ traditã ab Innocentio Octauo circa dispensationes in gradibus prohibitis glos. 2. Sanch. d. disputat. 50.*

162 *nu. 1.* Declara tamen & limita, ne procedat quando consuetudine, aut communi loquendi vsu receptũ sit, vel lex ipsa ciuilis secus statuerit in suis ciuilibus, tunc enim computatio iuris Canonici vtroque foro amplectenda erit, & ita procedit *Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3 tit. 21. §. 10. & libr. 5. titulo 17. §. 2. & tit. 124. §. 9.* Si tamen scire cupias in quibus casibus sigillatim computatio sit facienda de iure Canonico, in quibusue de iure ciuili, consule *Couarr. d. §. 6. numero 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 9 num. 23. ad medium, Viui tom. 2 cõmun. opinion. lib. 6. tit. 8. num. 75. pagina 29. Cotta. in memorab. verbo graduum, Gregor. l. 3. verbo herdar. tit. 6. part. 4. Surd. consil. 5. nume. 20. Escobar de ratiocin. comput. 23. numer. 2. & 3. Sanch. d. disput. 50. num. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 77. num. 1. cum seqq.*

163 Olim Ecclesia coniugium interdixerat vsque ad septimum consanguinitatis gradum, vt constat ex *capit. ad sidem 35. quæst. 5. & ex cap. 1 & cap. nulli 35. quæst. 3.* cum similibus. Postmodum autem sub *Innocentio Tertio in Concilio Lateranen.* restricti sunt gradus consanguinitatis vsque ad quartum, & habetur in *cap. non debet, de consanguinit.* quæ restrictio intelligenda est, non solum in linea collateraliũ, seu trãsuersa, sed etiam in recta ascendentium, & descendentium linea, ita vt quicunque consanguinei vltra quartum gradum possint coniungi, ita *Sanch. d. lib. 7. disput. 51. num. 22. & disput. 53. num. 1.*

164 Affinitas ex copula licita orta dirimit matrimonium vsque ad quartum gradum, sicut erat statutum in *cap nõ debet, de consanguin. & affin.* quia per *Concil. Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 4.* restricta non est, cum tantum restringat affinitatem ex fornicatione contractam, alia autem, quæ procedit ex copula licita, cum sit omissa à noua dispositione *Concil. in dict. cap. 4.* intelligitur secundum ius antiquum in *dict. capit. non debet*, argum. *l. si vero, §. de viro ff. soluto matr. & l. commodissimè ff. de liberis, & posth.* cum citatis *in libello de princip. vtriusque iuris lit. C. num. 3.* quare ita tenent *Nauar. in man. cap. 23. num. 43. Viuald. in candelabro aureo tit. de Sacram. par. 1. vbi de Matrim. num. 295. Philiareb. de officio Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 12. vers. consanguinitatis, Laz. in l. si quis à liberis, in princip.*

num.

num.90.ff.de liberis agnosc. Emman. Sà in summ. verbo matrimonium tit. de impedim. matrim. num. 13. Perez l.5. colum.3. tit.15. li.8. Ordin. Llam. p.3. methodi Curatorum cap.8. §. 19. Tolet. in summ. lib.7. cap.11. num. 4. Azeu. l.7. num.9. tit.20. lib.8. noua recop. Valent. par.4. disp.10. quaest.5. puncto 3. vbi de imped. affinitatis, Fr. Emman. tom.1. summ. cap.218. num. 4. Henriq. lib.12. cap.10. num.1. litt. H. Rebello de obligation. iustitiae p. 2. lib.3. quaest.15. num.6. Sanch. de matrim. lib.7. disp.67. num.5. Gutier. eodem tract. cap.99. num.14. Bonacina eodem tract. quaest.3. puncto 12. num. 6.

165 Ex illicita vero copula attentò hodierno iure *Concilij Trid. d. cap.4* oritur impedimentum dirimens matrimonium vsque ad secundum gradum, *Henriq. dict. cap.10. §.1. Sanch. d. disp.67. num.4. Coninch de Sacrament. & censuris tom.2. disput.32. n. 56. Reginald. in praxi fori poenit. li. 31. num. 147. Basil. Ponci. de imped. Matrim. cap.38. §.1. vers. deinde, Gutier. dict. cap.99. num.12. Bonacina dict. puncto 12. num. 16.* Et iam hodie per *Concil. dicto loco* sublatum est impedimentum tertij gradus affinitatis ex fornicatione contractũ, quo non obstante matrimonium potest contrahi sine dispensatione Apost. licet huiusmodi affinitas contracta fuisset ante confirmationem *Concilij Trid.* prout decisum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarrae lib.4. tit.15. l.1. de matr. in declarat. nu.92.* In alijs vero gradibus, exceptis duobus, nec impedire iam dudum declarauit *Pius V. in suo Motu proprio incip. Ad Romanum*, prout referunt *Sanch. d. disp. 67. num.4. Farin. in praxi crimin. p. 5. q.149. n.116. Gutier. d. c.99. nu.13.*

166 Computantur autem gradus affinitatis hac ratione. Qui copulantur non censentur esse affines, sed quasi stypes, & truncus vnde sumitur initium affinitatis. Eius non alij sunt gradus, quam consanguinitatis; & ita quo gradu quis distat in consanguinitate à viro, eodem gradu affinitatis distat ab eius vxore, ita *Basil. Ponc. dict. §.1. vers. computantur.*

167 Vt vtraque contrahatur affinitas requiritur ea copula, quae sit sufficiens ad generationem, vel qua efficiatur sanguinis cõmixtio, seu qua vir, & foemina vna caro efficiantur, *cap. fraternitatis 35. q.1.* ita *Emman. Sà de impedim. Matrimonij num. 13. Henriq. dict. cap.10. §.1. Sanch. dict. lib.7. disp. 64. num. 11. Regin. lib.31. num.146. Coninch. dict. disp. 32. dub.4. num.46. Gutier. de matri.*

168 *cap.87. num.15.* Et parum refert ad affinitatem contrahendam quod foemina feminet, vel non, cum eius semen ad generationem necessarium non sit *Sanch. dict. lib.7. disp. 64. nu. 1. Gutier. cap.54. nu.25. Bonacina d.*

169 *puncto 12. n. 12.* Etiamsi copula fit cum foemina inuita, & coacta *cap. ad discretionem, de eo qui cognouit*, vel ignorante, dormiente, ebria, insana, quia ea copula satis est ad generationem, *Viuald. in candelabro aureo par.1. tit. de matrim. num. 200. & 201. Gaet. in repet. cap. ad limina 30. quaest.1. §.4. quaest.212. num.502. Azeued. l.7. num.13. tit.20. libr.8. noua recopil. Matiens. in rub. tit.1. gl. 1. num. 173. lib.5. noua recop. Sanch. dict. lib.7. disp.64. num.17. Valer. Reginald. dict. lib.31. numer.147. Basil. Ponc. de impedim. matrim. cap.38. §.*

170 1. Vnde si semen alicuius viri ope dęmonis deferatur in vterum foemineum, non cõtrahitur affinitas, quia illi

illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt, & aliàs innumeros scrupulos iniiceret ea opinio dubitantibus hominibus, an ab illis dormientibus effusum, semen raptum à dæmone, alioq; delatum esset, quamuis contrarium teneant plures citati per *Sanch. lib. 2. disp. 21. num. 2. Bonacina dict. puncto 12. numer. 13.*

171 Nec etiã contrahitur si casu ad se traheret vterus fæmineus semen viri cum ea ludentis, *Basil. Ponci. de impedim. matrim. cap. 38. in princip.*

172 Requiritur præterea, vt in ea copula sit effusio veri seminis, qua ratione ex copula eunuchorum, vtroq; testiculo carentium non oritur affinitas vlla, nec ex copula non consummata aliquorum, si ante seminationem separentur, *Sanch. dict. disput. 64. num. 11. Bonaci. dicto puncto 12.*

173 *num.* 14. Nec deniq; ex copula sodomitica oritur aliqua affinitas, vt per *Bonacos. commun. crimin. par. 2. verbo affinitas, fol. 3. verso, Viui. to. 1. commun. opi. lib. 2. tit. 26. num. 14. vers. nec ipsa affinitas, pag. 348. Cened. ad Decret. l. coll. ct. 35 num. 1. in fine, Azeu. l. 7. n° 20. tit. 20. li. 8. nouæ recop. Sanch. dict. disp. 64. numer. 13. Farinac. dict. quæst. 148. num. 54. Valer. Reginald. dict. lib. 31. num. 146.*

174 Impedimentum publicæ honestatis, quod oritur ex matrimonio non dum consumato, ad eosdem gradus extenditur, ad quos consanguinitas, vel affinitas, scilicet, vsq; ad quartũ gradum; nam limitatio per *Concil. Trid.* facta *sess. 24. de reformat. Matrimon. cap. 3. de impedimento publicæ honestatis*, intelligitur tantum de honestate orta ex sponsalibus, vt declarauit *Pius V. in quodam Breui*, de quo infra, ita *Petr. de Ledesma de Matrim. quæst. 55. art. 1. prope finem, Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 234. Henriq. lib. 12. cap. 10. num. 2. Valentia tom. 4. disp. 10. quæst. 5. puncto 3. §. honestas, Sanch. dict. lib. 7. disput. 68. num. 10. cum sequentibus, Bonacina de Matrim. quæst. 3. puncto 11. n. 10. Basil. de impedim. matrimonij cap.*

175 *18. §. 1.* Ex matrimonio enim per verba de præsenti, copula non sequuta, non oritur affinitas, remanet tamen impedimentum hoc vlterioris gradus, & ita decisum referunt *Frãcisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 9. num. 92. praxis noua episcop. p. 2. cap. 4. nu. 34. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 5. l. 1. de Matrim. in declarat. num. 89. Rebell. dict. par. 2. lib. 4. in appendice num. 106. Gutier. de Matrim. c.*

176 *103. num. 24.* Sed quando impedimentum publicæ honestatis simul concurrit cum impedimento affinitatis in dispensatione (quam solus Summus Pontif. præstare potest) vtrumq; impedimentum explicite, vel saltem implicite in petitione explicandum est, *Cou. de spons. par. 2. cap. 6. §. 7. Henriq. dict. cap. 10. nu. 3. Bonacina d. puncto 12. num. 22.*

177 Vt autem ea publica honestas oriatur ex matrimonio nondum consumato, saltem requiritur ne sit inualidum defectu consensus, veluti si metus sufficiens interuenisset, vel error personæ, &c. nam ex Matrimonio rato, alio capite inualido, consurgit hoc impedimentum, cum non sit recedendum a iure antiquo hoc disponente in *cap. sponsã de sponsal.* dum iure nouo non est aliter decretum, vt patet *ex dict. Breui Pij V.* ita *Sanch. d. lib. 7. disp. 70. num. 5. Valent. d. §. honestas, Rebello d. par. 2. lib. 3. quæst. 14. num. 2. & lib. 4. sect. 5. in declaration. Cardin. nu. 101. Henriq. lib. 12. cap. 10. num. 2. Bonacina d. puncto 11. num. 11.* vbi *numer. 12.* resoluit

178 resoluit ex matrimonio rato amentium, vel puerorum non consurgere impedimentum hoc publicæ honesta-
179 tis. Nec obstat tex. in *cap. iuuenis de sponsalibus* dum probat ex matrimonio ante septennium oriri hoc impedimentum: quia respondetur procedere ex eo quia iam erant proximi septennio, cum tentauit vir eã cognoscere, licet implere non potuerit, vt text. ille tenet, vnde præsumit malitiam sufficientem ad consensum.

180 Ex matrimonio autem celebrato sub conditione de futuro non oritur impedimentum hoc antequam adimpleatur conditio, quia contractus non obligat ante conditionis euen-
181 tum, ea vero adimpleta statim inducitur impedimentum absque nouo consensu, ita *Henriq d. cap. 10. n. 2. Gutier. d. cap. 103. num. 26. Sanch. d. disput. 70. num. 21. Bonacina dict. puncto 11. n. 16.* vbi *num. 18.* contra *Sanch. d. disput. 70. num. 13.* asserit huiusmodi impedimentum oriri ex matrimonio contracto sine Parocho & testibus, cum hoc Matrimonium non videatur inualidum defectu consensus, sed defectu solemnitatis ab Ecclesia præscriptæ: quod ego non approbo, cum hæc nullitas prouenìens ex defectu Parochi, & testium sit irremissibilis, nulloque alio modo possit suppleri, nec contrahentium consensu validari, & ita decisum fuisse post hæc scripta inueni apud *Armendar. dicto loco num. 87.*

182 Ex sponsalibus etiam validis, & certis iure ecclesiastico oritur huiusmodi impedimentum in primo gradu, vt patet ex *Conc. Trid. d. cap. 3.* vbi hoc impedimentum in sponsalibus restrictum est ad primum gradum, & ita declarauit *Pius V. in suo Motu proprio*, qui incipit *Ad Romanum spectat, edito anno 1568.* in hæc verba. Auctoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, & definimus Decretum Conc. huiusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic, vt profertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum omnib. illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Conc. decretum introductum erat, referunt *Nauar. in man. cap. 22. nu. 56. Henriq. dict. cap. 10. §. 2. Valent. par. 4. disp. 10. q. 5. puncto 3. Sanch. d. lib. 7. disp. 7. num. 5. Rebel. dict. libr. 4. in appendice num. 98. Reginald. dict. lib. 31. num. 128. Coninch. dict. disput. 32. dub. 5. num. 70. concl. 3.*

183 Ex quibus primo infertur impedimentum hoc publicæ honestatis nõ induci quando aliquis ficte consentit, quia *Conc. Trid.* citato loco decernit ex sponsalibus quacunque ratione inualidis non oriri impedimentum publicæ honestatis, sed in hoc casu sponsalia sunt inualida, cum ad sui valorem postulent interiorem consensum, ergo non inducitur impedimentum publicæ honestatis, quando aliquis fictè consensit, ita *Petr. de Ledesm. quæst. 55. art. 4. vers. nihilominus, Nauarrus in manu. cap. 22. num. 57. Bonacina dict. punct. 11. num. 3.*

184 Secundo infertur ex sponsalibus, aut Matrimonijs metu, aut errore personæ; vel deliberatè, aut à defectu sufficiẽti ratione cõtractis, ideoque inualidis, nullum nasci impedimentum, sicut nec nascitur ex sponsalibus cum incerta contractis: quia deficit legitimus consensus, qui debet in certam personam ferri: ita *Rebell. d. quæst. 14. nu. 3. Coninch. d. disput. 32. num. 61. Reginald. dict. lib.*

lib.31.nu.127.Gutier.dict. cap. 103. num.18.

185 Tertio infertur ex sponsalib. conditionatis ante aduentum conditionis non oriri huiusmodi publicæ honestatis impedimentum, ob defectū consensus, qui suspenditur vsque ad illius euentum: ita *Sanch. lib.7. disput.69.num.3.& 21.Petr.de Ledesma d.cap.15.concl.9.dub.2. in fine Reginald.lib.31.num.129. Coninch. d.disput.62.numer.61.Gutier.d. cap. 103.num. 19. & 20. Bonacina dict. puncto 11.num.5.* vbi *num. 6.* resoluit infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit sponsalia cum Berta posse validè matrimonium inire cum eius matre, vel sorore non solum ante Baptismum: sed etiam post illud susceptum, quia huiusmodi impedimentum non est inductum iure naturæ, vel diuino: sed iure ecclesiastico, cui non sunt subiecti infideles.

186 Quarto infertur ex sponsalibus cōtractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu non oriri publicæ honestatis impedimentum: ita *Sanch. libr.7.disput.68.num. 18. & 19.Reginald.d.lib.31.num.129. vers.aduerte 5.* vbi secus resoluendum putat si ijdem filij consenserint siue expressè, siue tacitè, veluti si parentes fuerint, nec cum iam essent doli capaces contradixerint, de quo etiam *Petr.de Ledesma dict.cap.16. concl.3.dub.2.*

187 Quinto infertur ex omnibus sponsalibus quacunque ratione irritis, quandiu ipsa publica sunt, & nullitas occulta, oriri publicæ honestatis impedimentum, ita *Nauarr. in manuali cap.22.num 57.Coninch. disp. 32.num.69.Reginald.dict.lib.31.n. 127.* vbi *num.70.* resoluit matrimonium clandestinum cum habeat rationem sponsalium inducere eodem modo impedimentum, atque alia sponsalia.

188 Sexto infertur impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis nō cessare, quando sponsalia dissoluūtur mutuo contrahentium consensu, quia impedimenta matrimonij non dependent à voluntate cōtrahentium, sed ab Ecclesia, quæ constituit, vt impedimentum publicæ honestatis cōsurgat ex sponsalibus validis, sponsalia autem non ob id fuerunt inualida, eo quod postea dissoluantur: ita *Sanch.lib.7.disput.68.num.21.Bonacina dict.puncto 11.num. 7.* Sed contrarium melius tenent *Sà num. 12. & Gutier.num.11.* citatis locis *Rebell.par.2.de obligat. iustit. lib.3. q. 14.nu.2.& in declarat.Cardin. sect. 5.num.99.Armendar.d. loco numer. 86. & 72.* quorum duo vltimi referunt decisum sponsalia per verba de futuro contracta posse quandoque ante contractum matrimonium per verba de præsenti, mutuo contrahentium consensu dissolui, atque vbi sic dissoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum.

Cognatio spiritualis inter quos cōtrahatur atq; impedimentum sit ad Matrimonium contrahendum dixi supra *Alleg.30. num. 53. & 54.* & à *num.* 32. late de hac materia.

189 Cognatio legalis procedens, siue ex adoptione perfecta, quæ dicitur arrogatio, siue ex imperfecta, quæ cōmuni nomine appellatur adoptio, quamuis in multis differant, semper impedit, & dirimit Matrimonium, videlicet, inter adoptantem, & adoptatum, & descendentes adoptati vsque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has personas semper impedit, etiamsi adoptio dissoluta fuerit

fuerit *cap. diligere 30. q. 3.* Deinde inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptantem, & perpetuò durat sicut prima, etiamsi adoptio sublata sit l. *adoptiuus ff. de ritu nupt.* Denique inter filios, seu filias adoptantis, & adoptatum, seu adoptatam, & durat quandiu filij, vel filiæ adoptantis existunt sub illius potestate *cap. 1. de cognat. legali, cap. per adoptionem 30. quæst. 3.* quæ omnia latissimè declarant *Conr. de sponsal. par. 2. c. 6. § 5. Henriq. in summ. lib. 12. c. 12. Cened. ad Decretum collect. 38 nu. 5. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 63. Gutier. eodem tract. cap. 102. Valer. Reginal. in praxi fori pænit. lib. 31. num. 158, cum sequentibus, Basil. Ponc. de impedimentis Matrim. cap. 25. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæst. 3. puncto 5. § 3,* apud quos videbis quicquid in materia desiderari potest, quod recensere non est instituti nostri, cum ex dictis possis colligere qui nam Matrimonium cōtrahere dicantur in gradibus prohibitis, vt sub reseruatione præsentis casus contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Absoluere potest à casibus reseruatis, qui eos reseruauit.*

2 *Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, nisi in casibus iure expresso vetitis.*

3 *Capitulum Sede vacante potest Confessar.um instituere, qui absoluat à casibus reseruatis.*

4 *Episcopus potest vices suas delegare absoluendi à casibus reseruatis.*

5 *Casus omnes sibi reseruatos concedens, non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris.*

6 *Episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad audiendas Confessiones, non videtur ideò concedere casus sibi reseruatos.*

7 *Absoluendi, concessa generalis facultas à Summo Pont. ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, an comprehedat casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reseruarunt? ostenditur.*

8 *Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi à casibus Episcopo reseruatis sunt reuocata.*

9 *Absoluendi concessa facultas à casibus reseruatis simpliciter extenditur ad præterita, & futura.*

10 *Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad eos, quos ipse reseruauit.*

11 *Delegatus ab Episcopo ad absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non poterit.*

12 *Absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato, quando fit Confessio ei, qui facultatem non habet absoluendi ab illo? ostenditur.*

13 *Confessarij delegati ad absoluendum à reseruatis quomodo se habere debeant, ostenditur, & num. 14.*

15 *Parochus habens facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo suo, potest absoluere pœnitentē alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis in cuius diœcesi peccauit.*

16 *Vagabundus potest absolui à commissis alibi, etiā si in loco patratorū criminum essent reseruata, si hic non sunt reseruata.*

17 *Pœnitentiarius electus vigore Concil-*

cilij non habet auctoritatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis.

18 *Regularium Superiores quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt.*

A CASIBVS EPISCOPO reseruatis qui possint absoluere?

ALLEGATIO LII.

1 A Casibus reseruatis potest absoluere, qui eos sibi reseruauit, eius enim est soluere cuius est ligare *l.3.ff.de re iud.cap.verbum de pœni.distinct.*1.vbi diffinitum est par,& æquale ius esse soluendi, & ligandi, ille etiam qui potuit excōmunicare,potest absoluere,vt tradit *gl. verbo inferior,in c. inferior* 21. *dist.* probant *tex. in c.prudentiā §.sexta, de officio deleg.& in cap.ad reprimendam,de officio Ordin.* & non solum potest absoluere à censuris latis a se,sed etiam à suis prædecessoribus, *Mari.Alter.de censur.tom.1. disput. 2.de absolut.ab excommun.lib.4.cap. 2.Bonacina eodem tractat. disput.* 1. *quæst.3.puncto 2.nu.*1. Sic etiam successor illius, qui casus sibi reseruauit potest ab eis absoluere *praxis noua episcopal.part.2. cap.1. numer.16.*

2 Capitulū Sede vacante cū succedat in omnib.quę sunt iurisdictionis Epi scopalis,nisi in casibus iure expresso vetitis,vt probat *text.in cap.* 2. *ne Sede vacante*, & resoluunt *Flamin. de resignat.lib.7.quæst.23. à numer. 26.Azori.instit.moral.par.2.lib.3.c.*

3 27.*quæst.*6. poterit Confessarium instituere,qui absoluat à casibus reseruatis ex eodem *Azori.dict. capit. 37.quæst.16.Vgolin.de potest.Episcopi cap.36.* Sedes vacans non tantum per obitum Episcopi,sed etiam si longo tempore absens est à diœcesi,nec patet aditus ad eum, vt si detinetur vinctus apud infideles,ex *cap.si Episcopus,de suppl.neglig.Prælat. lib. 6.* hoc enim casu non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si Sedes per mortem vacaret,in spiritualibus, & temporalibus ministrare debet, ita *Mari.Alter.d.c.2.vers.neque.*

4 Potest Episcopus, vel alius quicunque facultatem habens reseruandi sibi casus, vices suas expresse delegare ad absoluendum à prædictis casibus sibi reseruatis,vt firmat *Vgolin.d.cap.36.§.1.*virtute huius delegationis, & mandati poterit delegatus ab eis absoluere,dummodo ante absolutionem non moriatur,delegatio enim morte delegantis extinguitur, *l.& quia,ff.de iurisd.omni. iud.* secus vero si per modum licentiæ alicui fuerit concessa à prædictis casibus absolutio,vt per *tex.in c.si gratiose,de rescrip.lib.6.*resoluunt *Vgol. d.cap.36.§.2.* & post *Soar. Posseuin. de officio Curati cap.7.num.*11. *vers. quæres forte.* Quapropter videndum est an casus oēs sibi sint delegati,an vero aliqui tantum, an per mandatum,vel licentiam,aut qualibet verborum forma,ne fines mādati excedens, actum nullum reddat, seseque æternis supplicijs dedat,argum.*l.diligenter ff.mādati,*resoluit *Lel.Zecb. de casibus Episcopo reseru. in princ. obseru.* 1.

5 Concedens omnes suos casus sibi reseruatos nō videtur concedere facultatem absoluendi à censuris,cum sint diuersa peccata,siue casus, quoniam à diuersis non fit illatio *l.Papi*

6 *nianus exuli ff. de minoribus*. Nec conce-

concedendo quòd possint absoluere à casibus,& censuris,concedit absolutionem, vel dispensationem votorum, aut irregularitatem, eadem ratione, quia facultates istæ non possunt extendi. Nec si Episcopus cōcedat alicui omnem suam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confessiones, videtur ideò cōcedere casus sibi reseruatos, ea consideratione, quod reseruata non veniant sub generali concessione, ita totum referunt *Nauarr. in man. cap. 27. nu. 261. Lel. Zechi. d. tract. de casib. Episcopo reseru. in princ. obseruat. 1. Gambar. de casibus Papæ reseru. c. 2. n. 22.*

7 Quæret aliquis, an concessa generali facultate à Summo Pont. absoluendi ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, comprehendat casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reseruarunt? In qua quæst. *Nau. in c. ita quorundam not. 11. nu. 35. de iudæ.* tenet Cōfessariū habentem potestatem absoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cœnæ Domini, non posse quem absoluere ab excommunicatione prędicta Episcoporum, nisi habeat etiam aliunde legitimam potestatem absoluendi ab eorum excommunicatione: hęc autem sententia in eo fundari potest, quia Papa huiusmodi concessione videtur velle concedere tantum facultatem absoluendi ab excommunicationibus, quarū absolutiones pertinent ad Papam, & nullo pacto velle præiuditium aliquod inferre Episcopis, sicut cum Papa promulgat legem generalem non vult derogare consuetudinibus particularibus, legitimis, & approbatis, nec statutis Episcoporum *cap. 1. de Constit. lib. 6.*

Verum contrarium, imò Confessarium habentem generalem facultatem à Papa absoluendi ab omnibus excommunicationibus, & censuris reseruatis Sedi Apost. posse absoluere etiam à casibus in specie Episcopis reseruatis, non caret probabilitate, nam Papa habet super omnes Christianos iurisdictionem, *Extrauag. vnam Sanctam, de maiorit. & obed.* immediatam quoad omnia spiritualia, quam nemò potest ab illo tollere, vel diminuere, *cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. quæst. 3.* Et quamuis potestas reseruandi aliquos casus conueniat Episcopis, vt patet ex *Concil. Trid. sess. 14. c. 7.* non tamen inde colligitur conuenire illis iure diuino, vt nō possit Papa ex iusta causa limitare, & coarctare, & de casibus ab illis reseruatis disponere, quia hæc reseruandi potestas non pertinet ad essentiam Ordinis episcopalis, neque ad iurisdictionē necessariā ad absoluendū, sed ad iurisdictionē externā gubernationi ecclesiast. accōmodatā, & ad Christiani populi disciplinam, Papa enim iure ꝓprio, alij vero Episcopi iure proprio, sed à Romano Pont. dependenti possiint casus reseruare, & tenet *Gambarupta d. tract. de casibus Papæ reseru. cap. 1. nu. 21.* quo fundamento redarguens quendam contrariam opinionem tenentem, hanc etiam partem sequi videtur idem *Nau. in man. c. 27. nu. 263.* Sed primam veriorem iudico.

8 Vnde absolutio à casibus specialiter Episcopo reseruatis penes ipsum eiusque delegatos adeò annexa est post *Conc. Trid.* vt iam hodiè sint reuocata omnia priuilegia Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi ab eis, & quando id ita non esset, iam expressissimè nunc reuocata sunt per nouum Edictum, Decretum

tum, ac Constitutionem; de qua supra, vt tenet *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 46. artic. 4. conclus. vnic.* Itaut Regulares etiam per priuilegium, quod, Mare magnum vocatur, facultatem non habeant absoluendi Pœnitentes à casibus Episcopis reseruatis, referunt per Sacram Congregationem decisum *Fr. Ludouic. Beja responsorum casuum cōscien. par. 2. casu 21. in fine, vers. nunc tamen, & part. 3. casu 5. in fine, vers. hoc tamen, Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 63. Miranda d. quæst. 46. artic. 2. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionibus, num. 56. Nicol. Garcia de benefic. part. 3. cap. 2. num. 269. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 61. artic. 13.*

9 Sacerdos, seu Confessarius, cui facultas fuit data absoluendi à casibus reseruatis simpliciter, potest absoluere à præteritis & futuris iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem act.* Et etiam quando illi fuit concessa licentia pro aliqua tantū persona, potest eam absoluere à reseruatis, quæ post licentiam habitam, etiam commisit pro prima tantum vice. Secus verò si licentiam petijt, vt absolueret quempiam à casibus, in quos incidit, quia hoc casu à cōmissis solum absoluet, non autem ab ijs, quos deinceps commisit. Si verò licentia fuit petita à pœnitente, vt absolui posset à reseruatis, tunc à præteritis tantum absolui poterit, nisi etiam expresse concedatur, vt possit absolui; etiamsi deinceps in huiusmodi peccata incideret, ita *Vgolin. d. cap. 36. §. 5.*

10 Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad eos, quos ipse reseruauit, non vero intelligitur concessisse licentiā absoluendi etiam à casibus iure ipsi reseruatis, nisi speciatim facultatem concessisset Episcopus absoluendi etiam à censuris, & à casibus iure ipsi reseruatis, ita *Vgolin. d. cap. 36. § 6.* Vigore tamen facultatis concessæ Societati, cum clausula, vt ingrediens in talem societatem posset absolui ab omnibus casibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, poterit tunc absolui pœnitens à quibuscunque reseruatis Episcopo, tàm à iure, quàm ab homine, resoluit *Fr. Ludouic. Beia respons. casuum conscientiæ parte 2. casu 21. per totum.*

11 Huiusmodi ab Episcopo delegatus ad absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non poterit, iudex enim delegatus delegandi potestatem non habet *l. à iudice, Cod. de iudicis*, nisi Ordinarius speciatim subdelegandi facultatem concesserit, vel quis ad vniuersitatem delegatus esset, qui enim delegatur ad vniuersitatem, Ordinarius quasi est, vt dicit *glos. verbo delegatus, in cap. cum causa, de appellat.* ita *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 179. Nauarr. consil. 22. de pœnitent. Vgolin. d. cap. 36. §. 7.* vbi etiam resoluit, quod vbi quis subdelegandi potestatem habet, non potest subdelegare facultatem alicui, qui ipsum subdelegātem à reseruatis absoluat.

12 Absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato, quando fit confessio ei, qui facultatem non habet absoluendi ab illo, varijs modis docent *Iacob. de Graffijs in aureis decis. par. 1. lib. 1. cap. 13. numer. 70. Lali Zechi de casibus Episcopo reseruatis, in princip. obseruat. 4. Gamba-*

rupta

rupta d. cap. 2. numer. 38. & omissis, quæ super hunc art. diffuse tradunt, semper cõsulerem, vt fiat quod tradit *Nauar. in man. cap. 26. n. 6.* in hæc formalia verba. Octauo quod pœnitentem habentem peccatum reseruatum non debet absoluere ab eo sine priuilegio, Bulla, vel alia licentia eius, qui illa potest dare: sed debet absoluere à quibus potest, & pro absolutione reseruati mittere ad eum, cui reseruatum est, cui solum reseruatum confiteatur, vt ab illo absoluatur, aut absoluendus ad priorem Cõfessarium remittatur. Quare, vt cuidam doctissimo respondi, non debet dicere absolute. Absoluo te ab omnibus peccatis mihi confessis, sed cum limitatione, exceptis tali, & tali: posset item pœnitens per se, vel per alium, ante, vel post suam Cõfessionem impetrare facultatem secretam, verbo, aut scripto ab eo, cui reseruatũ est, absoluendi à proprio Confessario: sed quia hic modus periculosus est, eo quod peccatum extra Confessionem detegitur, tutius esset, vt cõfessarius per se, vel aliũ impetraret sibi facultatem absoluendi ab illo, vel illo peccato, ei reseruato. Superior autem, cui est reseruatum peccatũ, nõ potest absoluere ab illo, antequã ipsi, vel alteri omnia fuerit confessus. Hæc *Nauarr.* dicto loco.

13 Videant huiusmodi delegati, an casus sint sibi libere concessi, vel cũ limitationibus appositis: quando enim Episcopi alicui concedunt facultatem absoluendi in specie ab aliquo peccato sibi reseruato, & cõmittunt nudam absolutionem, siue nudum ministerium absoluendi cũ hac, vel tali moderatione, modo, vel satisfactione, is modus omnino seruandus est, aliàs absoluens nihil agit, cum limitata causa limitatum producat effectum, *l. in agris, ff. de acquir. rerum dom.* & fines mandati sunt diligenter obseruandi, *l. diligenter. ff. mandati*, ita *Iac. de Graff. d. lib. 1. c. 32. n. 3. Læli. Zecbi. d. loco, obseruat. 3. Gambarupt. d. c. 2. n. 48.*

14 Aduertant etiam in qua regione sibi sit eiusmodi potestas concessa; nam cum iurisdictio nõ extendatur vltra terminos demandatos, *l. 1. in princip. ff. de iurisdict. omn. iud. cap. 1 in princip. de pœnit. distinct. 6.* absoluens extra suam iurisdictionem nihil ageret, tãquam sententia lata à iudice nõ suo, & extra territoriũ, *l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. l. præses, ff. de offic. Præs.* quo fũdamento ita resoluit *Læli. Zecbi. d. loco obseruat. 2.*

15 Non abs re quæres iam an Parochus habens facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo suo, possit absoluere pœnitentem alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis, in cuius diœcesi peccauit? Respondendum quod sic; nam peregrinus habens casus reseruatos in suo Episcopatu, sed nõ reseruatos, vbi cõfitetur, debet absolui ab habẽte facultatem in casus reseruatos, ita *Nauarr. d. cap. 27. numero 261. versic. decimo, Gambarupt. dicto cap. 2. num. 34. Possieuin. de officio Curati, cap. 7. num. 49.* vbi etiam dicit, quod si veniat habens casum reseruatum, qui, quando est factus, non erat reseruatus, sed postea est reseruatus, non absoluitur nisi ab habente dictam facultatem, quia in absolutione reseruatorum respicitur tẽpus, in quo datur absolutio. Si veniat habens casum reseruatum, sed cum factum fuit non credebat mortale, si ignoratũ fuit inuincibiliter, absoluitur ab omni exposito, quia so-

solum mortale potest reseruari, at hoc non est tale, *Graff. dict. libr. 1.cap.3. num.71. Henriq.in summ. lib.3.cap.24.num.6. Posseuin. dicto num.49.versic.si veniat,in vlt.*

16 Vagabundus vero nullam certam sedem habens, potest absolui à commissis alibi, etiamsi in loco patratorum criminum essent reseruata, si hic non sunt reseruata, quia cum iste nullum habeat domicilium, adstringitur tantum legibus Episcopi loci, vbi confitetur, sic tradit *Sot. in 4.sentent.distinct.19. quæst.4. artic. 2.colum.10.* quem refert *Gambarupta vbi proxime num.36.* Aduertendum tamen, quod si Curatus, qui habet casus reser. audit suũ Paroch. in alieno Episcopatu casum habentem ibi reseruatum, non reseruatum autem in Episcopatu Curati, potest eũ absouere, quia cũ hic Curatus absoluat auctoritate sui Episcopi suum subditum legitime confitentem, & casus à suo Episcopo non sit reseruatus, valide absoluit *Posseuin. d.n. 49. vers.quid si.*

17 Pœnitentiarius electus vigore *Concilij Tridentini sess.24. de reformat. cap. 8.* si non habet auctoritate absoluendi ab Episcopo, non potest absoluere à casibus Episcopalibus, ex ratione & vi solius officij, cum de casuum reseruatorum absolutione nouo iure nihil decretũ sit. ita *Nauarr.consil.20.sub tit. de pœnit. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 44. praxis Episcop.p.1.verbo dimissoria,§.1. Aloys. Ric.in praxi aurea res.179.in fine.*

18 *Clemens Octauus* Anno Domini 1593. expendens, quod quidam Regulares dum Superiori conscientiã suam detegere formidant, adduci possunt in æternæ damnationis periculũ, & spiritualis remedij desperationem, sanxit, ne eorum superiores sibi absolutiones reseruent, nisi in casibus expressis, seu eorum aliquibus, cum hæc scilicet crimina commissa erunt. Veneficia, incantationes, sortilegia, apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eo proueniret, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat egressio, etiam non animo apostatandi facta. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. Iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo: Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum ad animatũ fœtum, etiam effectu non sequuto. Falsificatio manus, aut sigilli officialium, monasterij, aut conuentus. Furtum de rebus monasterij, seu cõuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. Lapsus carnis voluntarius opere consumatus. Occisio, seu vulneratio, aut grauis percussio cuiusque personæ. Malitiosum impedimentum, seu retardatio, aut apertio litterarum a superiori ad inferiores, aut ab inferioribus ad superiores: & quando aliud reseruandum videbitur, fiat ex deliberatione Generalis, vel Prouincialis in ea prouincia. Non audiãt Superiores Regularium Confessiones, nisi aliqui huiusmodi reseruatũ admiserint, aut sponte petierint, sed habeant duos, aut tres alios deputatos, nec vllatenus vlli ea notitia ad externam gubernationem vtantur: possunt tamen in genere graues aliquas pœnitentias, etiam non reseruatis imponendas decernere. Sed quia nostri statuti non est agere de his casibus Prælatis Regularibus reseruatis, pro illorum declaratione, qui eam scire cupit, consulat *P. Soarez tom.4.disput.28.sect.3*

Qua-

Quarant. in summ. Bullary verba casus reseruatus, in principio, Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 20. articul. 1. cum seqq. Fr. Ludouic. Mirand. in man. Prælatorum tom. 2. quæst. 34. artic. 7. cum seqq.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur de residentia Episcoporum agentes.
2 Residentia in Episcopis, & Parochis est de iure diuino.
3 Residentia Episcoporum facienda est in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis.
4 Mala ex non residentia Episcoporum quæ sequantur.
5 Episcopi vltra tres menses singulis annis quando possint a suis Ecclesiis abesse.
6 Charitas Christiana, quæ excusat Episcopum à residentia qualis? ostenditur.
7 Necessitas vrgens, quæ excusat Episcopum à residentia, quomodo intelligenda.
8 Abesse ab Ecclesia iuste potest Episcopus, occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum.
9 Abesse à sua Ecclesia non potest Episcopus propter perpetuum morbum.
10 Obedientia debita, propter quam excusatur Episcopus à residentia, qualis dicatur.
11 Episcopi lege residendi Summi Pontif. consensu solui possunt.
12 Cardinales sunt pars corporis Papæ, illiq. assistere tenentur, itaut à Curia sine eius licentia illis discedere non liceat.
13 Cardinales Romano Pont. assistentes iustam habent causam, vt absint ab Ecclesiis suis.
14 Vtilitas Ecclesiæ euidens, qua excusat Episcopū à residentia qualis.
15 Vtilitas Reipub. euidens, quæ dicatur.
16 Episcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate potest esse legatus, siue Orator Principis secularis.
17 Episcopi in Curia Regum, & aliorum secularium Principum fungentes munere & officio Regij Præsidis, Confessarij, vel consiliarij, quando à residentia excusentur?
18 Residentia est de iure diuino.
19 Auctoritas D. Cypriani refertur.
20 Residentia Episcoporum non solū in assidua corporis præsentia, sed potius in mentis solicitudine, & charitatis studio consistere debet.
21 Episcopus absque iusta causa à sua Ecclesia absens, quas pœnas incurrat? ostenditur.
22 Votum suscipere non possunt Episcopi, quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesiis addicti, dirimatur, sine speciali Summi Pontificis licentia.
23 Religionem intrare non potest Episcopus sine Papæ licentia.
24 Resignandi Episcopatum non est iusta causa si Episcopus velit ingredi Religionem approbatam, causa mutandi statum, & vitam.
25 Religionem vouens an possit fieri Episcopus non adimpleto voto? ostenditur.
26 Declaratur tex. in cap. per tuas, 10. de voto.
27 Iuramentum factum de non acceptando Episcopatum an sit validum? ostenditur.
28 Iuramenta illa non sunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directe impeditiua.
29 Episcopalis status est perfectior statu religionis.
30 Declaratur tex. in cap. vni. dist. 85.

se-

ter-

ternatiua in reliqua parte mensis.
65 *Parochi cur ita dicti?*
66 *Parochialis Ecclesia, quæ dicatur?*
67 *Parochialis Ecclesia, quomodo dignoscatur?*
68 *Parochiale, seu curatum beneficiũ quoad residentiam non dicitur illud, quod non est actu curatum, sed habitu.*
69 *Beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex.*
70 *Parochi in suis Ecclesijs debent residere, etiamsi beneficium sit modici valoris.*
71 *Parochi in Ecclesiarum domibus cogendi sunt habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra Parochiarum limites.*
72 *Parochus tenetur in parochia residere, etiamsi in illa tres, vel quatuor essent incolæ.*
73 *Residentia facienda est in Ecclesia digniori, vbi fuerint duæ æque principaliter vnitæ, quod si non constat, quæ sit dignior, in frequentiori, quod si vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quæ est intra.*
74 *Parochus non habetur pro residente si in ciuitate habitet ab Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliarib. distante, quamuis Dominicis, & festiuis diebus ad illam accedat.*
75 *Magister Grammaticæ non potest deputari in ciuitate, cum excusatione residentiæ suæ Ecclesiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non distante, etiamsi velit singulis diebus festiuis Parochiali interesse.*
76 *Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria.*
77 *Parochialem obtinens Ecclesiam post Concil. Trident. studendi licentia, atque in absentia studiorũ causa fructus percipiendi non datur.*
78 *Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium instituti, auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi.*
79 *Parochialem habens, in qua Vicarium perpetuum legitime institui obtinuit, eo viuente, residere non tenetur.*
80 *Baptismalē Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizãdi omnes infantes oppidi, tenetur ad residentiam.*
81 *Vicariũ deputare, donec prouideatur de Rectore, spectat ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis existit.*
82 *Parochias duas habens vnitas æque principaliter, potest in qua maluerit residere.*
83 *Canonicatum & Parochialem obtinens in parochiali residere tenetur.*
84 *Residens in parochiali, quæ non longe abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest.*
85 *Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesijs, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere.*
86 *Episcopus non potest vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio suæ diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario.*
87 *Inquisitoris officium à residentia Parochialis non excusat.*

88 *Subcollectoris Apostolici officium exercens à residentia Parochialis non excusatur.*

89 *Inimicitia graues quando legitimæ sint causæ, propter quas quis residere non tenetur in Parochiali?*

90 *Aeris intemperies non excusat Parochum à residentia Parochialis.*

91 *Senectus in parocho non excusat à residentia, sed debet poni Vicarius idoneus, cum assignatione cõgrua portionis ex ipsius Parochiæ redditibus.*

92 *Abesse non dicitur, qui statim est reuersurus.*

93 *Parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata tẽporis, quo abest, suos non facit.*

94 *Bona acquisita ex beneficio Parochi absentis extra suam Parochiã morientis tanquam spolia ad Cameram Apost. pertinent.*

95 *Causa legitima ab Episcopo approbata excusat à pœnis contra non residentes prolatis.*

96 *Licentia discedendi requiritur ab Episcopo etiam in duobus mensibus à Concil. Tridentin. Parocho concessis.*

97 *Constitutio Episcopi ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine eius licentia, valida est.*

98 *Parochus non satisfacit petens licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare.*

99 *Parochus habens licentiam per mendacium, in absentia fructus percipiens, eos restituere tenetur.*

100 *Absens ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, nõ tenetur tamen ad restitutionem.*

101 *Fructus amittũtur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debitæ fructuum male perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ.*

102 *Parochus vltra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentiæ.*

103 *Fructus non residentiũ debet Episcopus applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis.*

104 *Episcopus procedens per subtractionem aduersus Parochos non residentes, iuxta Trident. tenetur seruare interualla, de quibus sess. 6. cap. 1.*

105 *Parochi ob non residentiam quomodo beneficijs sunt priuandi?*

106 *Parochus absens ex iusta causa, siue cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutũ Vicarium idoneum, & approbatum, qui p se populo seruiat, nisi absentia fiat per sex, vel octo dies.*

107 *Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, ita tenentur ad residentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet statuti, vltra tres menses etiã continuos, ab eisdẽ Ecclesiis quolibet anno abesse.*

108 *Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Ecclesiarum, licet habeant iurisdictionem in Canonicos, ad residentiam cogi possunt per Episcopos, sub quorũ diœcesi sunt.*

109 *Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curã animarum, requirit ætatem 25. annorum inceptorum.*

110 *Canonicatum, & Monasterium in commendam obtinens debet in canonicatu residere, nisi monasterium habeat curã animarum.*

111 *Monasterium in commendã secularis*

laris habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem conuentualem.

112 *Commendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, non autē Sacramentalem habentes, ad residentiā non tenentur.*

113 *Canonicatum, & Parochialem habens in duabus diœcesibus, & nō residens in Parochiali ex permissu Episcopi, cogendus est ad residentiam in Canonicatu.*

114 *Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur residere in quo magis sibi placuerit.*

115 *Consuetudo immemorialis non excusat à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus.*

116 *Consuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres mēses abesse, sublata est per Conc. Trid. nisi esset confirmata per Sedē Ap.*

117 *Consuetudo vel statutum, quo cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficiatum à residentia, obseruari potest.*

118 *Absentiæ causā legit. nō est necesse assignare, nec licentiā à Prælato obtinere pro absentia trium mensium à Concil. Trid. concessorum, dummodo omnes Canonici eodē tempore non absint.*

119 *Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, prouidere debent Episcopi, ne incurrant in Natale, aut Pascha Domini, vel similes maximas solemnitates.*

120 *Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, debent continere nonaginta dies, & possunt accipi non solum continui, sed etiam interpellati.*

121 *Absentia triū mensium Canonicis cōceditur, si cōstitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt.*

122 *Canonici vltra tres menses absentes, licet in ciuitate, vbi ipsa Ecclesia existat, sint præsentes, incidunt in pœnas Concilij.*

123 *Episcopus ob legitimam causam dare potest Canonicis suis facultatem, vt possint abesse per quatuor menses.*

124 *Canonici an pro tribus mensibus sibi concessis in absentia distributiones quotid. consequantur.*

125 *Coadiutor & coadiutus possūt abesse tribus mensibus.*

126 *Archidiaconus potest abesse vltra tres menses ratione visitationis.*

127 *Cura animarum incumbens imminenti suæ dignitati habetur pro præsenti.*

128 *Canonicatum, & Parochialem habens, & residens in Parochiali, quomodo quotidianas distributiones lucretur?*

129 *Canonici curam animarum habētes, quæ illi Ecclesiæ imminet, habentur tanquam præsentes in choro, dum sunt in actu administrandi Sacramenta.*

130 *Canonicatum & Parochialem habenti, in qua potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, permittitur vt in canonicatu resideat.*

131 *Canonici, & dignitates in Ecclesiis cathedralibus & collegiatis, etiam seclusa consuetudine, vel statuto, tenentur iusto cessante impedimento psallere in choro.*

132 *Distributiones tenentur restituere assistentes in choro non cantādo, vel de ordinario, & frequenter confabulando.*

133 *Canonici debēt interesse omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum.*

134 Celebrans in Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non potest dici illi interfuisse.
135 Distributiones quotidianæ non possunt percipi à Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso id priuilegio iuuuentur.
136 Statuti non est habenda ratio, quo cauetur posse Canonicos inseruire per substitutos, vel alternatim vnũ pro alio, quia est contra Conc.
137 Canonici personaliter ad canendum Missam sunt cogendi illis diebus, quibus ex instituto & legitima consuetudine illius Ecclesiæ decbligantur.
138 Canonicatus, ac dignitates obtinentes, præsertim in Ecclesijs Cathedralibus, Episcopo solemniter celebranti assistere tenentur.
139 Capitulum, seu clerici inferiores sine Episcopo non possunt statuere de quotidianis distributionib.
140 Distributionum amissionem ob nõ residentiam nõ potest Episcopus, aut Capitulum remittere.
141 Canonici associantes Prælatum quandoq; volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralem, non fiunt participes distributionum quotidianarum.
142 Canonici duo interessentes Episcopo ad mentem S. Canonum non percipiunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis consisterent omnes fructus.
143 Episcopus Canonicis sibi seruientibus indulgere potest: vt in absentia prebendarum, seu portionum suarum fructus percipiant.
144 Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima comprehensa in cap. vn. de cleric. non resid. à residentia sine consensu aliorũ Canonic. excusare potest.
145 Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonicis licentiam absentiæ quatuor mensium.
146 Absens per annum à dignitatis, canonicatus, seu prebendæ distributionibus est priuatus, &c.
147 Pœna contra obtinentes canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simpliciter carente prebenda.
148 Pœnarũ gradus præscripti à Concilio contra non residentes, necessariò seruandi sunt, antequam deueniatur ad punitionem; aliàs erit nulla.
149 Citatio vna contra non residentem ante priuationem sufficit si personaliter fiat: si tamen sit absens trina citatione per edictum publicũ est vocandus, nec sufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio est nulla.
150 Fructus prebendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à seruitio Ecclesiæ vltra tres menses priuandi sunt, applicandi in vsum Ecclesiæ, aut proportionabiliter seruientibus, & residentibus, num. 152.
151 Pœnam contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere.
153 Absens à seruitio suæ Ecclesiæ, vt possit fructus, & distributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij.
154 Declaratur Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 3. & sess. 22. de reformat. cap. 3.
155 Auditores Rotæ Romanæ consequũtur fructus, & distributiones suarum prebẽdarum in absentia.
156 Inquisitores contra hæreticam prauitatem habentur in suis prebendis,

dis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, non tamen in beneficijs curam animarum habentibus.

157 *Collector generalis Cameræ Apostolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiscales, & Notarij in causis spoliorũ, meorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia.*

158 *Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotid.*

159 *Limina Apostolorum visitans Episcopi nomine, vel ipsum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur distributiones.*

160 *Pœnitentiarius dum Confessiones audit cẽsetur pro præsẽte in choro*

161 *Examinatores beneficiorum a Synodo diœcesana electi si causa examinis absunt à choro possunt ex stat. Capituli quotidianas distributiones lucrari.*

162 *Curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta distributiones quotidianas lucrantur.*

163 *Visitans Ecclesiam, iura, vel redditus suæ Præbendæ percipit distributiones quotid.*

164 *Senex beneficiarius quando non residẽs diuinis officijs habeat quotidianas distributiones?*

165 *Obses datus ab Ecclesia, aut etiam repressaliarum causa captus, quotidianis distributionibus priuandus non est.*

166 *Infirmus, qui personaliter diuinis officijs adesse non potest, quotidianas percipit distributiones.*

167 *Intellige si solitus erat residere, & interesse diuinis, dũ bene valebat.*

168 *Intellige, etiamsi quis propria culpa in morbum inciderit.*

169 *Medicinam tuendæ valitudinis causa cum Medici cõsilio sumẽs, quotidianas percipit distribut.*

170 *Pestis causa, qui absuerit quotidianas distributiones non lucratur, nisi cõsuetudo sit vt darentur absentibus ex legitima causa.*

171 *Absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotid. nõ amittunt, præcipuè stante cõsuetudine, &c.*

172 *Absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iuriũ ipsius Ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distribut.*

173 *Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iurium lucratur fructus, & distributiones beneficij.*

174 *Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest.*

175 *Suspensus iniustè, siue ab officio, siue à beneficio, recuperat quotid. distributiones.*

176 *Interdictus iniustè, vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ recuperat quotid. distributiones, constito de iniustitia, vel nullitate.*

177 *Pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum.*

178 *Incarceratus iniustè, semota quacunque consuetudine in contrarium, debet percipere distributiones quotidianas.*

179 *Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum.*

EPISCOPVS AD RESIDENtiam an semper teneatur?

ALLEGATIO LIII.

1 DE residentia Prælatorum in suis ecclesijs facienda agit Cõc. *Trid. sess. 6. de reformat. cap. 1. & sess.* 23.

23. *etiam de reformat. cap. 1.* & latè tractarunt *Bartholom. Caranza in suo speciali tract. de residentia Episcoporum, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. capit. 2. à num. 4. cum sequentibus Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap. 31. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30 tract. 3. num. 58. Alphons. Aluarez. in speculo iuris Pontificij cap. 9 Armendar. in addit ad recopil. legum Nau. lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 2. rub.* vtrum Episcopi possint se absentare à suis episcopatibus, vel debeant in eis residere? Item super residentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium, & residere debentium emanauit *Constit. Pij IV.* incip. *In suprema, Dat. Romæ Kalend. Decembris 1564.* Posteà ab eodem *Pio IV.* super executione Concilij, & litterarum eiusdem Sanctissimi contra Archiepiscopos, Prælatos, & alias personas ecclesiasticas non residentes in suis Ecclesijs emanauit Motus proprius, incip. *Motu proprio, publ. die 11. Maij 1565.*

2 Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas cognoscere, vt ait *Trid. Synodus d. sess. 23. cap. 1.* ideò Episcopos, & Parochos suis Ecclesijs iure diuino ad residentiam compelli resoluunt *Gaietan. 2. 2. q. 185. art. 5 Carranza dict. tract. cap. 2. Sot. de iustit. lib. 1. quæst. 3. art. 1. Cou. lib. 3 Vari. cap 13. Alphons. Aluar. d. cap. 9. vers. de residentia. Nau. in man. cap. 25. unu. 121.* quos refert & sequitur *Azor. institut. moral. d. cap. 4. quæst. 1. Possevin. de officio Curati cap. 1. num. 1. Salzed. ad Bernar. in pract. cap. 54. lit. A. in nouiss. Vargas de Episcop. iurisd. axiomate 12. Bott. de Synodo par. 3. art. 1. num. 15. Zecchi. de munere episcopali cap. 5. n. 3. Nicol. Garci. de benefic. par. 3. cap.*

3 *2. nu. 16.* Et huiusmodi Episcoporũ residentiã debere fieri in Cathedrali, id est, in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis dicit *gloss. in cap. Episcopus 4. de consec. dist. 3. Marc. Ant. Genuens. d. c. 31. num. 6.* Nam quis dubitat, quod ianitor ad ianuam, villicus ad villam, gubernator nauis ad gubernaculum, præceptor ad scholam, & alij ad sua munera sedere debeant? alioquin qui non residet (cum aliò eum non abducunt præscriptæ à sacro Concilio causæ de quibus infra) ostendit se sponsum non esse, sed peregrinum: non patrẽ, sed extraneũ: non pascentem oues, sed se ipsum: non ædificantem, sed fere destruentem.

4 Ex non residentia item Episcoporum nonnulla mala sequi manifestũ est, clerici efficiuntur irreligiosi, seculares irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera Pastoralia obiri non

5 possunt, *Trid. sess. 23. cap. 1.* vbi sub pœnis ibi contentis prohibet Episcopis singulis annis vltra tres menses abesse, & dummodo ex causa rationabili, & sine gregis detrimento, quod an ita sit conscientiæ Episcopi relinquitur, non tamen in Aduentu, Quadragesima, Natiuitate Domini, Resurrectione, Pentecostes, & festis Corporis Christi: vltra vero tres menses non liceat nisi vrgeat Christiana charitas, vrgens necessitas, euidens Reipublicæ vtilitas, euidens Ecclesiæ vtilitas, & debita obedientia; & licentia est concedenda in scriptis, & approbanda a Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Episcopo, nisi causa sit notoria, & repentina, ita habetur *in d. cap. 1. Concilij*

Trid.

Trid. Vnde Metropolitanus, vel illo absente Episcopus antiquior, debet prouidere, vt prouinciales Episcopi iuxta Concilij Decreta in eorum Ecclesijs resideant, & super absentia inquirere, *Armendar. vbi supra numer. 5. & 6.*

6 CHRISTIANA CHARITAS intelligitur proximiorum vtilitas, vt si aliqua Ecclesia versatur in magno periculo hæresis, & Episcopi prædicatione posset succurri, vel ob pacem Magnatum componendam. Sed ista causa debet intelligi dummodo in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem Charitatis, *Card. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 5. capit.* 4. quem refert, & sequitur *Marc. Ant. Genuens. d. cap. 31. num. 3.*

7 VRGENS NECESSITAS intelligitur, quando scilicet aliquo graui morbo effectus est, & nisi locum mutet, vitæ periculum imminet, præcipuè si Ecclesia sua ex hoc detrimentum spirituale non patiatur, quod si sequi possit, quia tyrannus, vel hæreticus studet nocere ouibus in spiritualibus, tunc debet potius mori, quã deserere gregẽ, *Tolet. d. c. 4. n. 3. vers. 3. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 31. num. 3. Azori. d. cap. 4. quæst. 4. Carranza d. tract. de resid. Episcop. c.*
8 *12. versic. secundo*, vbi doctè asserit quod occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum iustè potest abesse ab Ecclesia durãte persecutione, quia Paulus missus est in sporta, vt fugeret Damasci persecutionem Iudæorum, & Athanasius fugit ab Ecclesia sua instante persecutione Constantini Imper. Arriani, quo tempore exulati multi Sancti Episcopi
9 ab Ecclesijs suis. Quoad primum vero credo verius Episcopo nõ licere à sua Ecclesia abesse, etiam propter perpetuum morbum, vt decisum refert *Armend. d. loco numer. 4 & 5* nam tempore pestis si Parochi moriantur, vel aufugerint tenetur ipse Sacramenta propter necessitatem ministrare, ex *D. Thom.* & *Soar.* resoluit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 31. num. 4.*

10 DEBITA OBEDIENTIA, quando scilicet aliquis à Summo Pontif. vocatur, *Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 54. vers. tertius casus Azori. d. cap. 4. q. 4. vers. ad tertium.* Nam Summi Pont. mandato accersitus ad tempus aliquod breue pro ministerio aliquo, & bono Ecclesiæ vniuersalis, vel Reipub. Christianæ, iustè à residentia excusaretur, dummodò expedito ministerio redeat ad propriam Ecclesiam, quamuis commodè possit supplere per non Episcopũ, ità *Carranza d. cap. 12. vers. quinto.*

11 An iusta possit esse causa, vt quis Episcopus à lege residendi Summi Pont. consensu soluatur, si sit Curiæ Romanæ Camerarius, vel Viceecancellarius, vel Summus Pœnitentiarius, vel Cameræ Apostol. Thesaurarius, vel Auditor Rotæ, vel à Secretis, aut Confessionibus Papæ? Negatiuè videtur respondedum si adsint alij satis idonei ad hæc munera, & officia cum *Caiet.* & *Sot.* quos refert & sequitur *Azori. d. cap. 4. quæst. 5.* licet autem iuris diuini sit, vt Episcopi, & Parochi suis Ecclesijs per se ipsos inseruiant, & Papa non possit suo arbitratu huius legis rigorem gratia alicuius laxare, poterit tamen iustis de causis, his videlicet, quas recta ratio, & lex charitatis præscripserit, hunc vel illum hac
12 lege soluere. Cardinales igitur, cum sint pars corporis Papæ *Moneta de decimis cap. 9. q. 3. num. 114.* & illi assistere

H 4 sistere

sistere teneanntur *Flamin de resign. lib.2.quæst.1.num.34.& lib. 7.q. 12. num.*14. itaut à Curia sine Papæ licentia non eis discedere liceat,*Flamin.lib.1.q.10.num.27.Camill.Borrell.in summa omnium decis. tit. 10. num.8.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos. 24.num.123.& sequenti*,iustam habent causam, vt absint ab Ecclesijs, quarum sunt Episcopi, ita *Martin. Laudens.de Card.q.5. & in alio tractat de Cardin.q.68.Andræ. Barbat. de præstantia Cardin.q. 12. Villad. de origine Cardin.q.5.num.11.& 12 & quæst.13.num.62.Gonzal.d.glos. 24.n.128.* licet contrarium teneant *Azori.dict.cap.4.quæst.7.& capit. 6. quæst. 1. Flam.d.libr. 1. quæst. 10. num.8.*

14 EVIDENS ECCL. VTILITAS, intelligitur quando abest ad defendendum iura suæ Ecclesiæ, vel ob aliud simile vocatus accedit, vel si contingat celebrari Concilium aliquod generale,vel prouinciale,quãdiu scilicet durat Concilium, *Tolet. d.num 3.vers.quartus,Salzed.d.cap. 54.vers.quartus,Carranza d.cap.12. vers.tertio, Marc. Anton. Genuens. d.cap.31.num.5.*

15 EVIDENS REIP. VTILITAS, intelligitur quando postulauerit euidens vtilitas suæ ciuitatis, aut totius Regni,ita quod per alios id fieri non potest,post *Tolet.*refert *Mar. Anton.Genuens.d.cap.71. numer. 6.*

16 Episcopus enim euidenti Reipubl. exigente vtilitate potest esse Legatus, siue Orator Principis secularis, vt habetur in capit. *cum parati de appellat.gloss.vni.verbo Legatum in cap.Episcopus 14 dist.Corset. in tractat.de potest. Regia par.vlt.numer. 49.Carol.de Grassis de effectibus clericalibus effectu 60.num.2.Zechi. de*

17 *casibus reseru.casu 3.num.2.* In Curia tamen Regum,& aliorum secularium Principum fungentes munere, & officio Regij Præsidis, vel Confessarij,vel Consiliarij, aut Proregis,nõ eximuntur à residentia suorum episcopatuum, nisi ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minimè reperiantur, qui hæc præstent obsequia, nec in hoc Cæsaris facultas, de qua in *auth.quom.oport. Episcop. collat. 1. & in auth. de Sanctissimis Episcopis collat. 9.* aliquam vim habet, cum sit causa spiritualis Episcoporum residentia,ideò dato commuui Reipub.commodo,nõ Cæsaris indulgentia,sed Romani Pont.habita licentia Episcopi ab Ecclesijs suis abesse possunt, prout resoluit *Azori. d.par.2.lib.7.cap.4.q. 6.* aliter enim nullo modo existentes in seruitio, aut officijs Regis excusari possunt à residentia, *Nicol.Garc.de benefic.p.*

18 *3.cap.2. à num. 388.* Nam residentia,vt supra dixi, est de iure diuino, vt *Numer.cap.18.*solis filijs Leui mihi seruientibus in Tabernaculo, & portantib. peccata populi dedi omnes decimas filiorum Israel in possessionem,& *Apost.ad Thess.1.cap.3.*neque gratis panem accipimus ab aliquo,sed in labore, & fatigatione die ac nocte operantes,vt nos metipsos formam daremus vobis ad imitandum nos,& *& Math.10.& Luca 10.* dignus est operarius mercede sua: & non residere est contra debitam Christi charitatem, nam amor eius non est apud eum,qui parui pendet, quæ maxima sunt Christi, scilicet salutem animarum sibi commissarum, *Alphons.Aluarez d. capit. 9. prope finem.*

19 Meminerint Episcopi elegantia Diui *Cypriani* verba *in tract. de lapsis*,relata per *Cardin.Cæsar.Baron.annalium Ecclesiæ tom. 2. anno Christi*

Christi 253. *pag.* 301. & sunt quæ sequuntur: Episcopi plurimi (quos & hortamento esse oportet cæteris & exemplo) diuina procuratione cõtẽpta audẽt ꝓcuratores rerũ secularium fieri derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas prouincias oberrantes, negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari, esurientibus in Ecclesia fratribus non subuenire, habere argentum largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, vsuris multiplicantibus fænus augere, quid non perpeti tales pro peccatis huiusmodi meremur?

20 Meminerint etiam huiusmodi residentiam, non solum præsentiam corporis assiduam, sed etiam mentis solicitudinem, & charitatis studium præsoferre debere. Quid si habitans in Ecclesia sua Episcopus in eadem, cum concionandi tempus instat, obmutescat? Quid si de sceleribus profligandis, de virtutibus disseminandis, de subleuãda inopia, de disciplina restituenda, de blasphemis, de aleatoribus, de luxu, & de obscænitate obleganda nihil, aut parum laboret? Quid si in eius Ecclesia non Synodus diœcesana quotannis habeatur, non Cõfirmationis Sacramentum in locis remotioribus ministretur? imo nec diœcesis ipsa, nisi perraro, & non integre visitetur? & quæ alia præcipue à Tridentino Concilio præcepta fuerunt, lente admodum in vsum inducantur? Siue cum crassa admodum in pluribus diœcesibus parochorum imperitia deprehendatur; nulla tamen industria adhibeatur, vt lectio Theologalis habeatur, vel vt casus conscientiæ examinentur, siue vt Congregationes aliquot, qua aptiore fieri potest ratione, ad eos instruendos instituantur, seu alia huiusmodi ad illorum fructum subsidia excogitentur? Hic certe nudum potius nomen, ac simulacrum Episcopi in otio, & desidia, quã veri pastoris formam, quæ cum zelo, ac solicitudine coniuncta esse debet, omnibus referet. Nã quamuis sola corporis præsentia, humano iudicio, ecclesiasticisq. sanctionibus tuti, immunesq. esse videantur, sciant tamen non eos supremum illud, acerrimumque Præpotentis Dei tribunal euasuros, nisi & alia multa cum hac personali residentia coniunxerint, quæ eos non specie tantum, sed verè Episcopos, Pastoresq. esse declarent. Hinc *Concil. Trident.* diuino præcepto hæc inter cætera illis nominatim mandata esse recensuit: oues suas agnoscere: pro his sacrificium offerre: verbum diuinum prædicare: Sacramenta administrare: bonorũ omnium operum exemplo pascere, pauperum miserabiliumq. personarum curam paternam gerere, & in cætera munia Pastoralia diligenter incumbere.

21 Absque iusta causa à sua Ecclesia absens Episcopus, qui propriæ salutis immemor, terrena cælestibus, ac diuinis humana præferens in diuersis curijs vagatur, aut in negotiorũ temporaliũ solicitudine ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta se detinet, occupatus, vltra mortalis peccati reatũ, quem incurrit pro rata temporis, quo abest, fructus suos non facit, nec tuta conscientia illos retinere potest, sed tenetur eos fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus erogare, *Concil. Tridentin. d. cap. 1. versic. si quis autem, sess.* 23. Si tamen per sex menses cõtinuos nullo legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus extra suam dioe-

diœcesim morando abfuerit, ipso facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per Superiorem Ecclesiæ applicāda est fabricæ, & pauperibus loci. Quod si per alios sex menses in absentia perseuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eundem eisdem. Postremo crescente cōtumacia intra tres menses Metropolitanus de absentia suffraganei Romanum Pont. per litteras, nunciumue certiorem facere debet, alioquin elapsis prædictis tribus mensibus ipso facto ingressu Ecclesiæ priuatus est ipse Metropolitanus, ita habetur in *Concil. Tridentin. d. cap. 1. sess. 6. de reformat.* Bona Patriarcharum, & Episcoporum, cuiuscunque quantitatis, mortuorum extra suas Ecclesias contra Concil. Trid. tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent per Bullam Pij Quarti, quæ incip. *In suprema militantis Ecclesiæ*, publicat. *die 4. Decembris* 1564. & exequutorem idem *Pius Quartus* dedit Auditorem Cameræ, iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiusdem incip. *Cum tam per sacrosanctam*, ita refert *Amend. d. loco num. 7.*

21 Episcopi adeo sunt obstricti ad residentiam suarum Ecclesiarum, vt ne votum quidem suscipere possint, quo vinculū, per quod sunt suis Ecclesijs addicti & obligati, dirimatur sine Romani Pontificis licentia, *cap. nisi cum pridem, de renunc. cap. licet, de regular. cap. magna, de voto, Azo. instit. moral. par. 1. libr. 11. capit. 16. quæst. 2. Marc. Anton. Genuen dict. cap. 31. num. 10.* vbi *num 11. versic. tertio*, cum *Azor. d. cap. 16. quæst. 2. versic. quæres*, resoluit Episcopū, qui longinquæ peregrinationis votum fecerit, oportere soluere expensas, quas intereundū, commorandum, & redeundum fecisset; laborem vero peregrinationis cum vigilijs, precibus, ieiunijs, & alijs pietatis officijs commutare debere. Ego tamen tenerem Episcopum ad prædicta non obligari, cum huiusmodi votum longinquæ peregrinationis non possit emittere sine Papæ licentia, vt tenet *Panorm. in d. cap. magna*, quem refert & sequitur *Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij cap. 9. in princip. pag. mihi 27.*

23 Sic etiam sine Papæ licentia religionem intrare non possunt, *d. cap. licet, versic. illa, Menoch. de arbitrar. casu 423. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 377. vers.*

24 *postremo*, nec est iusta causa resignādi Episcopatum, si Episcopus velit ingredi religionem approbatā, causa mutandi statum, & vitam *cap. suggestum 7. quæst. 1. cap. suscitatus 7. quæst. 5. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 3. num. 31. in fine, Flamin. de resign. lib. 5. quæst. 3. num. 233.* tenebitur tamen, quantum in se fuerit, à Papa facultatem petere abdicādi se à munere Episcopali *Azori. dict. quæst. 2. vers. quæres, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 31. num. 11.*

25 An qui vouit religionem possit fieri Episc. nō adimpleto voto? quæstio est, in qua tex. in *c. per tuas 10. de voto*, dicit, quod prius debet adimplere votū. *Mar. Ant. Genuen. d. c. 31. n. 12. Iacob. de Graffiis in aur. decis. p. 1 lib. 2. cap. 24. num. 12. Valer. Reginald. d. lib. 18 num 382.* Sed dubio nō caret, cur Episcopus creatus post simplex religionis votum, teneatur Episcopatu relicto ad religionem transire, cum votum non infringat, qui commutat in melius, *cap. peruenit, in 2. de iureiur.* & status Episcopi sit perfectior statu regulari, *cap.*

ve-

veniens,eodem tit. cap.licet, de Regularibus.

26 Quare sunt aliqui qui asserant Summum Pontif.in *d. cap. per tuas,* loqui de consilio,ibi,*consulimus,* cũ nulla sit culpa acceptare Episcopatum,& ob id non implere religionis votum, ita *Fr.Emman. in summa tom.2.cap.6.num.6. Henriq.in sum. lib.10.de Sacram.Ordinis, capit. 32. num. vlt. in com. littera I. Marc. Anton.Genuens.d.num.12.* Verum dicendum puto hunc tenere dimisso Episcopatu ad religionem transire,quia acceptãs Episcopatum, admittit impedimentũ religionis promissæ,& sic erit voti reus, quamuis enim nõ repugnet, vt religiosus fiat Episcopus,repugnat tamen vt Episcopus fiat religiosus, quia oportet illum prius fieri nouitium,& in operibus humilibus versari, quæ dignitatem Episcopi dedecent, ita post *Angel. Siluest. Tabien.* & alios, tenent *Sanch. in præcepta Decalogi lib.4.cap.18.num.5. Azori.d.cap.16 quæst.2.& cap.22.quæst.vlt.& parte 2.lib.3.cap.32. quæst.vlt.* vbi respondens ad obiectionem illam de statu Episcopali,quod sit perfectior statu religiosorum, asserit eam nihil euincere, quia votum sub præcepto cadit,Episcopatus vero consilij non præcepti opus est: & ad illud quod licitus est transitus à religione ad Episcopatum, respondet huiusmodi transitum fieri auctoritate Summi Pontif. non propria voluntate religiosi.

27 Ex quibus difficilis redditur text. *in cap.vnico distinct.85.* ibi,vel si ta ctis,&c. quatenus probat iuramentum factum à quodam Archidiacono de non acceptãdo Episcopatum validum censeri,& colligit *glos.* ibi, verbo,*Sacrosanctis:*difficultas ex eo prouenit, quia illa iuramenta non sunt obligatoria, quæ melioris boni

28 fuerint directè impeditiua *D.Tho. 2.2.quæst.89.artic.7.ad 2.& quodlib.5.artic.27.Abb.in cap.si vero,num. 3.de iureiuran.Couarr.in cap.quamuis,par.1.§.6.num.7.Sayr. in claui Regia lib.5.cap.7.num 3.Soar. de relig.tom.2.lib.2. de iurament.cap.17. num.7. cum sequentib.* at qui acceptatio episcopatus inter opera meliora censeri debet,ex *reg. capit. in scripturis, & cap. qui Episcopatũ 8.quæst.1.* igitur iuramentum de illo non acceptando inualidum debet

29 iudicari. Confirmatur deinde difficultas,quia iuramentum de nõ ingrediendo religionem, non obligat secundum supra citatos: sed status episcopalis est præfectior statu religionis,ille namque status est perfectior,qui magis charitatem attingit, qualis est episcoporum, quia cõsistit in officio pastorali, iuxta illud *Ioan.10.* bonus pastor,&c. *Tridentin.sess.13.de reformat. cap.1.* ob idque præ omnibus alijs statibus charitatem attingere dicendum est, iuxta illud *Ioan.*maiorem charitatem &c. refertur ad hoc propositum *in cap.nisi cum pridem,§.quippe.de renunc.*& hinc fit,quod facilius indulgetur, vt monachus ad episcopatũ ascendat,quam præsul ad monachatum descendat, vt probat opt. *tex. in d.ca.nisi, vers.nec putes,*tex. item opt.*in cap.licet,vers.illa,de regular. D.Thom.2.2.quæst.84. artic.1.* ergo à fortiori iuramentum de non acceptando episcopatum obligatorium non est censendum,argument. *authent.multo magis, C.de sacrosan. Eccles.*

30 Quare ad text. in *d. capit. vnico* respondentes *Abb.in dicto cap.si vero,num.4.Selu. de iureiuran.par.3. quæst.*

quæst.1.num.21.Angel.& Silu. verbo iuramentum,§.§.3. D. Antonin. par.2.tit.10.cap.6.§.tertius casus, & alij citati à Soar.d.lib.2.cap.13.numer.14. asserunt iuramentum illud attendi in specie illius text.nō quia
31 fuit validum,aut obligatorium,sed quia illud emittens mortaliter peccauit in actu iurandi:licet enim simpliciter iurans se non facturum aliquod opus consilij, & perfectionis, venialiter tantum peccet,ex sententia Diui Thomæ d.artic.7.ad 2. vbi Caietan.Sot.de iustit.lib.8.quæst.2. artic.3.conclus.5.Couarr.d.nume.7. Nauarr.in manual.cap.12.num.16. & aliorum quos refert & sequitur Sayr.lib.5.cap.4.num.36.Nihilominus tamen mortaliter peccat, qui iurat nunquam se illud opus facturum,quia includit casum necessitatis,in quo iam non ex consilio, sed ex præcepto tenetur,vt per glos.verbo,sacrosanctis,in princip. in d. cap. vnic.Couarr.d.num.7. Nauar. d.n. 16. Sayr.d.num.36. Vnde quia Archidiaconus,de quo in d.cap. vnico, iurauit se nunquam episcopatum acceptaturum,vt text. habet, vtiq; mortaliter deliquit,vt aduertit Caietan.2.2.quæst.89. artic.7. ad 2. & ideo ad episcopatum non promouetur.

32 Verum hic intellectus nullo modo est admittendus, quia peccatum mortale non impedit promouendū, nec sufficit ad repellendū electum, cap.sicut,27.iuncta glos.1.de iureiuran.glos.verbo emendato,in cap. diffinitio 22.quæst.4. sic alias solùm illud peccatum impedit promouendum,quod vel irregularitatem inducit,vel saltem talem præsefert infamiam,vt morum honestatem tollat ex Felin.in cap.dilectæ, num.4. de except. Couarr.in cap.alma, parte 1. §.8.numer.4. Deinde verius est Archidiaconum iurantem, de quo in d.cap.vnico,nullum commisisse peccatum in ipso actu iurandi, vt infra ostendetur, ergo non propter peccatum est ab Episcopatu repulsus? Quare Sot.lib.8.de iustit.quæst.1.artic.7.in 2. argum. asserit Archidiaconum illum fuisse coactum à Pontifice accipere episcopatū, eo quod iudicatus fuit Ecclesiæ necessarius, & ideo oportuisse infringere iuramentum.Sed hic intellectus nullum habet fundamentū,imò litteræ omnino repugnat,& epistolæ originali Gregorij,ex qua tex. desumitur,cuius verba ad hoc propositum refert Soar d.cap.13.num.15.

33 Reiectis igitur his,atque alijs intellectibus tu dic in hoc euentu iuramentum duobus modis fieri posse: priori modo quando v. gr. iuramentum generaliter fit de non acceptando episcopatum, animo etiā resistendi Superiori præcipienti, vt accipiat: item animo non acceptandi quantumcunque vrgens necessitas,vel vtilitas ecclesiæ id exposcat & tale iuramentum peccatum mortale includit, tam in actu iurandi, quam in sui obseruantia,& ideo nulsatenus est obligatorium: posteriori vero modo potest fieri hoc iuramentum cum debita moderatione, videlicet non acceptandi episcopatum, nisi necessitas,vel vtilitas Ecclesiæ, aut præceptū Superioris interueniat,iuxta reg. cap. venientes, de iureiuran. In hoc vltimo casu dubium est,an obliget iuramentū extra casum necessitatis,in quo resolue quod sic, quia tale iuramentum simpliciter est de meliori bono, nec in actu iurandi,nec in sui obseruantia aliquod datur peccatum;quamuis glos.d.verbo sacrosanctis, existimet

met committi saltem in hoc iuramento peccatum veniale, sed inmerito, licet namque episcopatus sit status perfectionis, *d. cap. qui episcopatum, d. cap. nisi cum pridem, vers. quippe, d. cap. licet, vers. illa*, eius tamen acceptatio ob honorem, & diuitias ei inhærentes, & ob alia pericula adeo à perfectione recedit, vt optimum consilium sit illud non acceptare, imo erit opus minus perfectum illud accipere, nisi quando vrgeat vtilitas Ecclesiæ, vel præceptũ Superioris, iuxta doctrinam *Greg. lib. 13. moral cap. 13.* Hoc supposito resolue Archidiaconum, de quo in *d. cap. vnic.* non iurasse iuxta priorem modum, sed tantum iuxta posteriorem, in quo nullum commisit peccatum, vnde cum iuramentum non sit melioris boni impeditiuum ex supradictis, suam habet vim obligandi, atque adeo impedit promouendum, iuxta illum text. quem sic interpretantur *Caiet. d. artic. 7. ad 2. Sayr. lib. 5 cap. 7 n. 3. Soar. d. cap. 13 num. 13. cum seqq.*

34 Episcopũ non residentem in sua diœcesi alternatiua non gaudere declarauit Sacra Concilij Congregat. prout referunt *Galet. in margarita casuum conscien. verbo Episcopus, Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 156. Aloys. Ricciu in praxi fori ecclesi. decis. 540. in prima edit. & resolui. 462. in secunda edit. Gonzalez ad reg 8. Cancell. glos. 43. numer. 84.* vbi asserit, quod cum quidam Episcopus Hispaniæ abesset à propria diœcesi pro exercitio sui officij Inquisitoris Generalis in Curia inuictissimi Hispaniarum Regis, vbi Generalis Inquisitor cum suo Tribunali residere solet, & instanter supplicasset *Clem. VIII.* quod concederet indultum speciale, vt possit gaudere beneficio alternatiuæ, quamuis non resideret in proprio episcopatu, illud obtinere non potuit. Nec obstat quod *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 10 num. 58.* dicat declaratum fuisse contrarium, quia respondet *Gonzal. d. loco*, id procedere attento tenore regulæ *Gregor. XIII.* in qua tunc non erat apposita dictio illa, *vere*, prout ad præsens adest in moderna regula, quæ veram residentiã præcise requirit, refert *Nicol. Gar. de benefic. par. 5. cap. 1. num. 467.* & tenet *Moneta de optione, cap. 3. nu. 79. in vltima editione*, vbi *numer. 97* cum *Gonzal. d. glos. 43. à num. 136.* resoluit, vt mensis dicatur Ordinarius, vigore alternatiuæ acceptatæ non requiri integrã residentiam illius mensis, in quo vacat beneficiũ; sed sufficere maiorem partem eiusdem.

35 Quæstio est non contemnenda, an Episcopus absens ex causa à Cõcilio approbata fruatur alternatiua, quam Sanctissimus concessit personaliter dumtaxat residentibus? in quo dubio varie decisum fuit, illud tamen obtentum cum refereretur ad Sanctissimum, quod non fruatur Episcopus alternatiua, quando abest etiam ex causa à Cõcilio approbata, idque ad tollendas lites, quæ oriri possunt super hoc articulo, quæ causa sit approbata, vel nõ ita *Sanctissimum* respondisse refert idem *Garcia in addit. ad dict. capit. 1. numero 463.*

36 Deinde non abs re dubitari potest an Episcopus, qui ob eius absentiam amisit alternatiuam, retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? in quo dubio olim Rota tenuit *in vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cãtuccio, quarta Maij 1583.* Episcopum absentem à diœcesi

cesi posse conferre beneficiũ vacans quouis quatuor mensium, licet acceptauerit alternatiuam, sequuntur *Anastas. Germon. de indultis Cardinalium, §. volumus, 18. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. cap. 18. num. 4. Moneta dict. quæst. 3. numero 95. prope finem*. Verum ab illa decisione Sulmonen. Canonicatus, recessit *Rota in alia Sulmonen. alternatiuæ 14. May 1610. coram Illustrissimo Lancellotto*, vbi dubitatum fuit an collatio beneficiorum vacantium in mensibus *Martij*, & *Septembris* Episcopo à sua diœcesi absente ad Episcopum, vel potius Summum Pontif. spectet? super quo dubio Rota consultæ respondit collationẽ pertinere ad Summum Pontificem, cum isti duo menses, qui aliàs sunt Ordinarij, vigore acceptationis alternatiuæ efficiantur Apostolici, eam refert, aliamq. in proposito adducit, contrarijs bene respondens, *Aloys. Ricci in praxi fori eccles. decis. 684. in prima edit. & resolut. 582. in secunda edit.* & antea fuisse decisum in vna *Mauricen. Canonicatus 15. Nouembris 1593.* ac etiã sæpe dicit *Gonzal. glos. 43. numer. 134.* quamuis illis respondere frustra elaboret *Garci. in addit. ad d. cap. 1. num. 691.*

37 Verum, vt occasione præcedentis quæstionis omnia, quæ in materia occurri possunt, breuissime discutiantur, & quid in ea tenendũ, ostendatur sub duplici quæsito, resoluenda putaui videlicet Vtrum menses alternatiuæ debeãt esse integri, vt Episcopus ea frui possit? exempli gratia, si Episcopus habens alternatiuam acceptatã sit absens à sua diœcesi principio mensis *Februarij Aprilis*, aut alterius alternati, & reuertatur in eod. mense, an gaudeat alternatiua in beneficijs vacantibus in tali mense post reditum ad Episcopatum? Deinde si Episcopus secunda *Februarij*, vel alterius mensis alternati acceptet Romæ alternatiuam an ea gaudeat in beneficijs post acceptationẽ vacantibus in tali mense? In quibus dubijs decidendis quatuor infrascriptæ regulæ sunt cõstituendæ, ex opt. cuiusdã moderni in hac re iudicio.

38 Prima regula. Alternatiuæ acceptatione recepta in Dataria in aliquo mense Apost. non incipit vsus illius, nisi toto mense peracto, secus si in mense Ordinarij. Secunda regula. Menses *Aprilis*, & *Octobris* semel facti Apostolici propter absentiam Ordinarij, semper remanent Apostolici, quamuis ipse reuertatur de nouo. Tertia regula. Menses *Februarij*, & *Augusti*, licet semel per absentiam Ordinarij, facti sint Apostolici, desinunt esse Apostolici reuertente Ordinario ad suum episcopatũ. Quarta regula. Menses *Iunij*, & *Decembris* nunquam sunt Apostolici, quamuis Ordin nunquam resideat.

39 Fundamentum autem prædictarum regularum apertius patebit, si primo consideremus, quod in alternatiuæ acceptatione dicitur Ordinarius quasi contrahere cum Papa, sub specie cuiusdam permutationis mensium, ex allegatis per *Gonzales ad reg. 8. Cancell. glos. 43. num. 106. & glos. 58. num. 14.* Vnde ratio postulat, quod æqualitas inter Papam, & Episcopos seruetur, sicut inter omnes contrahentes de iure seruari mandatur in *l. si id quod, §. fin. ff. de resc. vend.*

40 Quod autem seruata sit æqualitas in supradictis regulis apparet, ex eo quod Papa iuxta *primã reg. 8.* aliàs 9. *Cancellariæ* partem, habet

octo

octo menses, nempe *Ianuarium, Februarium, Aprilem, Maium, Iuliū, Augustum, Octobrem*, & *Nouembrē*, Ordinarius vero quatuor *Martiū Iunium, Septembrem*, & *Decembrem*, Vnde in alternatiua lucratur Ordinarius menses *Aprilis*, & *Octobris*, mutuatq; *Martium* pro *Februario*, & *Septem.* pro *Augusto*; menses autē *Iuny*, & *Decembris* nec lucratur, nec mutuat, sed illos retinet, vt prius, quos ideò menses fixos appellamus.

41 Quapropter primæ regulæ ratio in eo consistit quod acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ est in sola facultate Ordinarij, qui si acceptauerit in principio alicuius sui mensis sibi imputet, cum potuisset expectare finem talis mensis, si vero acceptauit in aliquo mense Papæ, non est rationi consonum, vt hoc Papæ præiudicet, cum ipse etiam potuerit in facultate Ordinarij quando velit acceptare alternatiuam.

42 Secundæ regulæ ratio ea est quia Ordinarius lucratur illos duos menses Papæ, *Aprilem*, scilicet, & *Octobrem* absque aliqua mensium ipsius permutatione, & nullo alio nisi residentiæ onere adiecto. Vnde cum eos gratis accipiat, æquissimum erit, vt quantocunque paruo tempore à sua diœcesi abfuerit, illos amittat, itaut semel facti Apostolici semper remaneant Apostolici, vsque ad vltimum diem illius mensis, quo abfuerit.

43 Tertiæ regulæ ratio in eo fundatur quia Ordinarius non ita simpliciter accipit à Papa menses *Februarij*, & *Augusti*, sed in cambium *Martij*, & *Septembris*. Vnde cum nullo casu possit Ordinarius ex parte Papæ iterum habere *Martium*, & *Septembrem*, iustissimum etiam erit quod Papa non ita absolute, & rigore strictò recuperet *Februarium*, & *Augustum*, sed sit satis quod per illud solum tempus, quo fuerit absens Ordinarius, Papa prouideat beneficia vacantia in sua diœcesi, reuertente vero ad eam Ordinario desinant esse Menses Apostolici.

44 Quartæ regulæ ratio in eo constituitur, quia cum Papa retineat sibi medietatem suorum octo mensium, *Ianuarium*, scilicet, *Maium, Iuliū*, & *Nouembrem*, in quibus nullo casu voluit posse competere Ordinario ius aliquod, etiam perpetuò residenti, æquissimum etiam erit quod Ordinarius sibi etiam retineat medietatem suorum quatuor mensium, *Iunium*, scilicet, & *Decembrem*, in quibus nullum vnquam ius posset competere Papæ, Ordinario nunquam in sua diœcesi residente. Colliges hæc omnia ex eleganti, & elaboratissima Sacræ Rotæ decisione, quam huic nostro tractatui adiungere operæ pretium duxi, cum omnia, quæ in materia desiderari possunt plenissime adducat, & eleganter discutiat.

R.P. D. Martino Andræa Papien. Beneficij, Lunæ 10. Aprilis 1617.

45 PRæsupposito quod Episcop. Papien. esset in possessione conferendi beneficia suæ Diœcesis vigore Alternatiuæ acceptatæ.

Et quod fuerit absens à sua Diœcesi per aliquot menses, & in principio mensis *Aprilis*, quodq; ad eam redierit die *10. vel* 11. *d. mens. 1615.*

Et quod *14.* eiusdem Aprilis extra Rom. Cur. vacauerit beneficium simplex Canonicatus nuncupat. Plebes Cairi Papien. Diœcesis Episcopo iam residente.

Et præsupposita prouisione Apostolica

stolica dicti beneficij vigore regulæ viij. facta in personam Ioannis Baptistæ Naldini.

Et præsupposita prouisione Ordinarij eiusdem beneficij facta vigore dictæ Alternatiuæ in personã Ludouici Somasci.

Fuit,me proponente,dubitatum, *An collatio huiusmodi beneficij spectauerit ad Papam,vel ad Episcopũ?* Quo dubio sæpius proposito, & maturè discusso, tandem *sub die 10. Aprilis 1617. Rota* censuit collationem spectasse ad Papam.

46 Ratio decisionis fuit, quia licet beneficium vacauerit in mense Aprilis,Episcopo tũc residente,qui mensis vigore Alternatiuę spectat ad Ordinarium; Attamen cum Episcopus in principio mensis fuerit absens, cessauit commodum alternatiuæ ad eius fauorem, & fuit acquisitum ius Papę,itaut totus mensis fuerit ei reseruatus, vt per bonas rationes fuit firmatum in *decisione Fauentina Canonicatus,16. Decembris 1585.* corã *bo.mem. Cardin. Blanchetto* quam *Rota* sequuta fuit inconcusse in pluribus causis,& signanter in *Eluen.beneficij,22. Maij 1599. coram Illustriss. Millino,* & in eadem *30.Octobris 1602. coram Illustriss. Ludouisio, & Segobien. beneficij 26. Martij 1604.* coram *bo.me. Iusto*, prout latius,ac plenius examinato articulo eandem decisionem approbauit *in Salamantina beneficiorum de Almena 20.Iunij 1605.* coram *R.P.D. meo Manzanedo,* & ab ea nõ recessit, immò expresse confirmauit *in Sulmonen. Alternatiuæ 14. Maij 1610.* coram *Illustriss. Lancellotto*, quicquid in hac vltima tota vis tormentorum ad euertendam illam primã tot propugnaculis septam,ac munitam per informantes pro Somasco fuerit constituta.

Quod autẽ mensis Aprilis fuerit reseruatus ab initio visum fuit, non posse dubitari. Quia regula 8. habet duas partes: In prima Papa reseruat sibi octo menses, quorũ vnus est *Aprilis* ad effectum conferendi beneficia in eis vacantia,vt patet ex rubrica, quæ sic cantat, *Reseruatio*
47 *mensium Apostolicorum*,& cum habeat orationem perfectam, etiamsi non incipiat per V T, vel per N E, dicitur continere ius commune, & potest allegari ad decisionem causarum, *Felin.in princ. rubr.vt lit. non contest.Euerard.in loco à rubr. num. 3.vers.immò quod plus est*,adeò quod Papa licet in nigro reseruet suæ dispositioni omnia beneficia in singulis dd.octo mensium vacatura,atque ita reseruet beneficia,& nõ menses, attamen,ex quo rubrum est generalius nigro, debet illud ampliare, vt sic non solum beneficia, sed etiam menses Papa reseruare voluerit, *glo. in l.1.*& ibi *Bar.C. de capit.ciu. exilib.11.*cum alijs per *Euerar.* vbi sui pra *num.11. vers. quid autem è contra*, & in nostris terminis quod regula de octo sit reseruatoria mensium, tradit *Put.decis.53.lib.2.* idem *deci. 492.num. 3. & decis.507.per tot. eodem lib. Achill.decis.1 super reg. re-*
48 *ser.8. mens.*& pro indubitato tenuit *Rot.in illa Fauentina*, & alijs vbi su
49 pra. In secunda verò parte *in vers. insuper*,Papa concedit Episcopis facultatem conferendi in sex mensib. alternatis, quandiù apud suas ecclesias,aut diœceses resederint, nõ obstante reseruatione, quæ reseruatio non tollitur per cõcessionem alternatiuæ,sed alternatiua operatur, vt Ordinarius possit conferre in mense reseruato, remanente natura ipsius reseruationis, quæ propterea

non

non cessat, iuxta decis. Cassad. 8 nu. 10. de preben. quam in istis terminis sequuta fuit Rota in Tuden. Canonicatus 21. Aprilis 1570 coram bo. mem. Card. Lancellotto Seniore, & in causa Oueten beneficij 30. Iulij 1610. coram Reuerendiss. D. meo Decano. Et quod reseruatio non tollatur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, fuit sine difficultate resolutum in Eluen. beneficij S. Saluatoris 30. Octobris 1602. coram Illustriss. Ludouisio.

50 Hinc Domini inferebant, quod nõ residente Episcopo in aliquo ex quatuor mensibus sibi à Papa mutuatis, si conting it casus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, sed ex titulo primæuo reseruationis. Quia cum dicta alternatiua non tollat reseruationem, sed illa remanente aperiat viam prouidendi de reseruatis, sub illa tamen conditione, & qualitate residendi, cessante residentia, cessat effectus alternatiuæ, & consequenter non intrat deuolutio, sed reseruatio. Quia semel reseruatum semper durat reseruatum, vt in puncto arguit Cassad. vbi supra, & Rota in illa Oueten. Quod etiam comprobatur ex stylo Cancellariæ, quæ in casu isto dat expeditionem tanquam de reseruato vigore reseruationis octo mensium, vt in fide Reuerendissim. DD. Abbreuiatorum, de Parco maiori, qui stylus in hac materia attendendus est, cum declaret mentem Papæ, Cassad. decis. 2 num. 4. vers. & iste stylus, & decis. 3 num. 3. ad fin. vers. pro qua interpretatione, de reseru. Mandos. in probem. regul. quæst. 2. num. 3. & fuit dictum in Iuuenecen. Archipresbyteratus 26. Iunij 1591. coram bo. me. Card. Pamphilio, vbi quod stante communi cursu, & stylo Cancellariæ cessat omnis difficultas. & in proposito etiam fuit cõsideratum in Paduana Prioratus 18 May 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

51 Nec placuit respõsio ad decis. Cassad. & Rot. in illa Tuden. quod loquantur retenta opinione antiqua, nempè quod alternatiua esset simplex remotio obstaculi, non secundũ opinionem modernam, quod excedat simplices terminos remotionis obstaculi, & per eam dicatur in eius quidam permutationis contractus inter Papam, & Episcopum de qua latè in d. Sulmonen. alternatiuæ coram Illustriss. Lancellotto, Quia, & antiquo tempore vigebat eadem opinio, quod alternatiua non esset mera & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus, eo quod tunc, prout hodiè, fiebat hæc mensium permutatio inter Papam, & Episcopum. Mohed. decis. 3. numer. 1. de rescrip. Achil. decis. 2 super reg. modif. indul. Put. decis. 88. li. 3. per quas decisi. debent declarari & cum eis concordari aliæ, quæ dicunt gratiam alternatiuæ esse remotionem obstaculi causati per reseruationem octo mensiũ ad tex. in l. non est nouum, cum duabus seqq. ff. de legib. et c cum expedat, de elect. in 6. & in terminis fuit dictum in eadem Sulmonen.

52 Præterea aliqui ex DD. censebant multum referre quid veniat in huiusmodi contractu permutationis, quia licet Papa ex octo mensibus reseruatis concedat Episcopo quatuor, & vice versa Episcopus de suis quatuor dimittat Papæ duos, illa tamen concessio de reseruatis non fit quo ad proprietatem, sed solum (vt ita dixerim) quo ad vsumfructum, proprietate scilicet remanente penes Papã, itaut illi quatuor menses propriè dicantur ipsius Papæ, l. re-

ctè dicimus, ff. de verb. signific. vbi Iurisconsultus ait, rectè dicimus eum fundum totum nostrum esse, etiam cuius vsusfructus alienus est, l. Maeuius, §. penult ff. de leg. 2. gloss. in l. 4. ff. de vsufruct. Bart. & Doct. in l qui vsumfructum, ff. de verb. oblig. Pinel. in l. 1. 3 par. n. 4. vers. atque ita, C. de bon. matern. Et vt propriùs loquamur, Papa non concedit menses Episcopo, sed facultatem conferendi in mensibus, & hæc dicitur alternatiua quæ quoad proprietatem spectat ad Episcopum, quoad vsum vero, quã diu resederit, vt sunt verba expressa regulæ, & distinxit Rot. in illa Sulm.

53 Quamuis igitur in d. decis. Mobed. 3. de rescrip. & in aliquibus tam antiquis, quàm modernis decis. & in ipsa eadem Sulmonen. dicatur fieri hanc mensium permutationem, & vulgò menses alternati pro Episcopo dicantur Ordinarij, hoc tamen non propriè, & restrictiuè, sed largè, & demonstratiuè accipiendum est, quod non mirum videri debet, cum ipsæ etiam leges, & antiqui Iurisconsulti proprietatis amatores impropriè, & abusiuè, ac vt Græci dicunt καταχρηστικῶς aliquando fuerint loquuti, Vlpian. in l. 2. §. 1. ff. quemadm. testam. aper. Testamentum (inquit) propriè illud dicitur quod iure perfectũ est, sed abusiuè testamẽta quoque appellamus ea, qua falsa sunt, vel iniusta, vel irrita, vel rupta Iulian. in l. fideiussori obligar §. fideiussor, ff. de fideiussor. Nam licet minus propriè debere dicantur naturales debitores, per abusionem intelligi possunt debitores, &c. Papin. in l. inter liberas, ff. ad l. Iul. de adult. vt in Florentino Rectius, quam in Norico. Lex Stuprum, & adulteriũ promiscuè, & καταχρηστικώτερον appellat, sed propriè adulterium in nuptam, stuprum verò in virginem, viduamuè committitur, Caius in l. licet 58. ff. de verb. signific. licet inter gesta, & facta videatur esse quædam subtilis differentia. Attamen καταχρηστικῶς ideSt abusiuè nihil interest tactum, & gestum interest, vbi rectè declarant Alciat. & Rebuff. idẽ Alciat. lib. 1. dispunct. cap. 26. Budæ, & Cuiac. in d. l. inter liberas, ff. de adult. ergo non oportet syllabas aucupari, neque decisionum verba captare, sed qua mente quid dicatur, in eis animaduertere, l. penult. ff. ad exhib. l. scire leges ff. de legib. cap. intelligentia, de verb. signif. Mens itaq; & sensus illarum decis. & vsus loquẽdi est, quod menses quatuor alternati, quos accipit Episcopus, sunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vsum durante residentia Episcopi, non tamen vsus mensium est Episcopi, sed vsus alternatiuæ, idest facultatis conferendi limitatiuè, quamdiù resederit, proprietate alternatiuæ in absentia penes ipsum remanente.

54 Hinc facile videbatur posse euitari alia omnia, quæ tanquam decisa allegabantur in dict. decis. Sulmon. nempè quod à reseruatione octo mensium fuit recessum per acceptationem alternatiuæ, neq; ad eam fit reditus ob non residentiam, quia non dissoluitur permutatio facta in acceptatione alternatiuæ, sed tantũ suspenditur illius vsus, absentia durante, illa enim decisio non negat, quin stante acceptatione alternatiuæ duret reseruatio octo mensium, vt in d. decis. Cassad. 8. de preb. & in d. Tuden. & Oueten. sed tantum dicit, quod per absentiã Episcopi non dissoluitur permutatio, quid autem fuerit permutatum, & quomodo hoc intelligatur patet ex prædictis.

Non

55 Non obstat *eadem decis. Sulmon.* dum in ea dicitur, quod durante absentia Episcopi suspenditur vsus alternatiuæ, quasi quod reuertente Episcopo, statim vsus recuperetur, ex illa dictione, *quandiu*, & alijs allegatis hic per informantes. Quia principalis articulus in ea decisus fuit, an Episcopus amittet alternatiuam per discessum à sua Diœcesi, ita quod redeat ad suos quatuor mēses, & possit conferre beneficia vacātia in mense Martij, & Septembris, & fuit decisum, quod non, in hoc recedendo *à decis. bo. me. Cantuccij*: sed an rediens in aliquo ex dictis mensibus, & alijs alternatis, postquam ille mensis incœperat spectare ad Papā vigore *reg. de* 8. possit cōferre beneficia post eius reditum vacantia in dicto mense, hoc ibi non discutitur, imò nec tangitur. Et licet ratio, de qua supra inferat, quod redeunte Episcopo, & sic cessante causa suspensionis vsus alternatiuę, cesset effectus suspensionis, *ad reg. cessante causa*, cum tamen ex deductis *in illa Fauēt.* & alijs supra allegatis fuerit ab initio acquisitū ius Papæ in illo mense integraliter, & non per dies mensis, intrat limitatio, quod cessante causa, non cessat illius effectus vbi ius iam fuit quæsitum alteri ex causæ existentia. Nam licet illa postea deficiat, ius tamen illud quæsitum retinetur, *Io. Andr. in reg. decet, num. 5. ad fin. vers. & idem in similibus, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tractat. cessan. caus. limit.* 11. *num.* 1. & 2.

56 Nec obstat, quod hoc modo Episcopus egeret noua acceptatione alternatiuę, quod esset contra *eandem Sulmonen.* Quia cum per absentiam Episcopus nō amittat proprietatem alternatiuæ, sed solum suspendatur illius vsus, *vt in eadem decis.* & Papa habet ius quæsitum in illo mense resultat quod finito mense absque alia noua acceptatione intret vsus alternatiuę, vt in simili, qui habet indultū percipiendi fructus beneficiorum primi anni vacantium vsq; ad quinquennium, si alicui de speciali priuilegio fructus dicti primi anni debeātur, licet non possit gaudere fructib. primi anni, in quibus alteri est ius quæsitum, nō propterea amittit indultum, sed eo vti poterit in fructib. anni sequentis *gloss. fin. in cap. si propter, in 2. intellectu, vers. alij dicunt,* & ibidem *Butr. num.* 4. & 11. *versic. ista ratio, de rescript. in 6.*

57 Hinc cessare dicebant aliud obiectum, quod si Episcopus non gauderet vsu alternatiuæ statim post eius reditum, contractus diceretur claudicare, atque ita vel standum esse alternatiuæ in totum, vel ab ea recedendum, *l. Iulianus, § si quis colludente*, ibi, *aut stetur emptioni, aut discedatur, ff. de action. empt.* Quia hoc obiectum fuit sublatum *in dict. decis. Sulmonen.* vbi traditur ratio diuersitatis inter reseruationem octo mensium, quæ est pura, & inter eius limitationem ad fauorem Ordinariorum, cum qualitate residendi, qua stante diuersitate, & quod propter absentiam Episcopi fuit acquisitū ius Papæ in illo mense integrali statim à principio, vt dictum fuit, contractus non dicitur claudicare, nec Episcopus ab eo potest recedere, vt fuit firmatum *in d. decis.* Vltra quod non est inconueniens, vt contractus possit claudicare, vbi adest ratio diuersitatis, *glos. & Castrens. in d. § si quis colludente, Cagnol. in l. singularia, num.* 160. & *seq. ff. si cert. pet. Sur. decis.* 187 *num.* 11. *vers propterea.*

58 Non etiā obstare videbatur, quod

secunda reseruatio sex mensium, de qua in regula sit superflua si prima non tollitur per alternatiuam. Quia hæc secunda fuit apposita ad reseruandum expresè duos menses, scilicet *Martij, & Septembris*, quos Papa ex quatuor Ordinarijs capit ad tollendum difficultatem, quæ posset oriri, An sine dicta secunda reseruatione illi dici possent reseruati, vt constat *ex decis. Put. 492. & 507. lib. 2. & decis. 4. p. 3. libr. 1. diuers. & decis. 21. eadem par. 3. lib. 2.* ibi enim alternatiua fuerat concessa Episcopo prosolitis sex mensibus, & dubitabatur, An in alijs sex Papa censeretur reseruasse collationem beneficiorū, & fuit dictū, quod sic, eo quod tunc aderat regula reseruatoria octo mēsium, ex quo apparebat, quod ex illis sex mensibus Episcopo concessis, Papa voluit impedimentum remouere, & licet Martius, & September non essent de illis octo. Nihilominus quia in alternatiua dicebatur *(ita tamen, vt facultate Ordinarijs concessa non vtaris)* hinc apparebat mens Pontificis, quod Episcopus in quatuor mensibus Ordinarijs concessis non conferret, atque ita quod Martius, & September essent reseruati; Illa igitur verba regulæ *(quæ etiam dispositioni suæ, vt præfertur, reseruauit)* non inducunt nouam reseruationem respectu quatuor mensium, quos Papa sibi retinet in concessione alternatiuæ, & sunt reseruati in prima parte regulæ, vt ostendunt illa verba *(etiam vt præfertur.)* secundum vnum intellectum, vt referantur ad primā partem, sed benè eam inducunt respectu duorum mensium quos capit ex quatuor Ordinarijs, & non erant in prima parte comprehensi, & idem secundum alium intellectum, quem tenet *Modern. ibi gloss. 54. num. 1. & 5. vers. bini sunt apposita*, nempè quod illa verba *(vt præfertur reseruauit)* præsupponāt anteriorem reseruationem sex mensium, quæ expressa non fuerat, sed dumtaxat tacita, eo ipso quod alij sex menses fuerunt Ordinarijs concessi. Qui tamen secundus intellectus potest procedere quoad Martium, & Septembrem, qui nō fuerant expressi in prima parte regulæ, sed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expresè reseruatos, & quorum respectu non fuit sublatum impedimentum, vt sunt expressæ illę *decis. Put.* & aliæ, quæ se fundant in ista expressa reseruatione; priorem denique sensum tenuit *Rot. in dict. decis. Sulmonen. in fine*, dum dixit, quod Papa in secunda parte concessionis alternatiuæ reseruat sibi alios sex menses, vt præfertur, scilicet modo, quo supra in regula sibi purè reseruauit.

59 Nec etiam mouit Dominos illa ratio, quod si verum esset, quod alternatiua sit remotio obstaculi in hunc sensum, vt aperiat facultatem de reseruatis, firma remanente proprietate reseruationis, vt supra dictum fuit, sequeretur, quod cum ex mensibus alternatis ad fauorem Episcopi aliqui sint de Apostolicis effecti Ordinarij, vt Februarius, Aprilis, Augustus, & October, alij verò duo nempè Iunius, & December sint ipsius Ordinarij vigore regulæ de octo, quos fixos appellamus, alternatiua esset remotio obstaculi præfato modo quantum ad menses ex Apostolicis effectos Ordinarios, quo verò ad menses fixos, non esset remotio, & tamen sub eadem forma, & iisdem verbis conceditur facultas conferendi Ordinarijs in fi-

xis, atque in Apostolicis Ordinarijs effectis, sicque vna, & eadem forma verborum concepta diuerso iure censeretur, & eadem concessio alternatiuæ, & acceptatio quoad duos menses, quos Papa capit erat contractus, *vt in decis. Sulmonen.* Quoad duos alios autem fixos, non erit. Quia primo fuit responsum, quod cum principalis intentio contrahentium fuerit, remouere obstacula modo, quo supra, & inuicem pmutare menses, & si nõ omnes permutentur, & obstacula ex omnibus non remoueantur, nihilominus alternatiua in omnibus sex mensibus erit remotio obstaculi, & contractus permutationis, vt declarat *Bart. in l. Aristo num. 2 ff. de donat. Abb. in cap. quæstiones, nu 4. de rer. permut. Tiraq. de retract lignag. §. 30. gloss. 1. num. 2. Couarr. lib. 2. variar. capit. 4. numer. 9. Pinell. in leg. 2. p. 2. rubr. num. 1. Cod. de rescin. vend.* & in terminis quod alternatiua sit remotio impedimenti quoad illos sex menses Ordinarij tradit *Put. decis. 307. nu. 1. in fin. libr. 2.* aliàs *decis. 495. in princip. versic. nam præsupponebatur in non.* Secundò fuit dictum, quod licèt Episcopus dimittat Papæ tantum duos menses, & retineat duos ex suis Ordinarijs, attamen recipit quatuor ex Apostolicis, & sic propter illum maiorem numerum tota alternatiua dicitur remotio obstaculi, & permutatio, *argum. tex. in leg. quæritur, ff. de stat. homin. & in cap. quod in dubijs, de consecrat. Eccles. vel Alt.* sicque tradunt *Butr. Abb. &* cæteri, vbi supra. Tertiò fuit responsum quoad istos duos menses fixos nullam posse considerari reseruationem, ex quo neque in prima parte regulę, neq; in secũda Papa eos reseruat. Nec transit sine dubio An Episcopus absens possit conferre in dd. duobus mensibus, & negatiuam latè defendit *Gonzal. in reg. 8. gloss. 43. num. 121. vers exaduerso,* & licet ab ea recedat *Garz. de benef. 5. par. cap. 1. num. 506. in fin.* vbi subdit ita videri communi sensu, & praxi receptum, quod etiam innuere videtur illa *decis. Sulmonen.* quidquid tamen sit de hoc articulo, non est inconueniens, quod diuersis respectibus vna, & eadem res diuerso iure censeatur *gloss. in cap. cum Cap. lla,* vbi alij tei i ben. & in specie *Butr. num 7. Anch. num 3. in 4. not. Abb. num. 5. in fin. de priuil. Tiraqell. de nobilit. cap. 28. numer. 12.*

60 Nec obstat, quod in dicta *Fauentina,* ideo *Rota* censuerit dictionẽ, quamdiu, esse appositam mensi integrali, ne fiat fraus Papæ in duobus mensibus permutatis, quod cũ hodie cesset propter d. *Sulmonen.* sequitur cessare quoque prædictam resolutionem. Quia, vt apparet ex *dict. decis. Fauentin.* ea non tam fundatur in præsumpta fraude, quã in eo, quod dictio, quamdiu, est apposita mensi integraliter, quod fundamentum latè fuit comprobatum in illa *Salamantina beneficij* coram *R. P. D. meo Manzanedo*, in qua nulla cadebat fraus, neq; illius pręsumptio, vltra quod hodie etiam potest habere locũ fraus, possent enim Episcopi continue extra diœcesim vagari, nempe in mensibus Apostolicis, eo quod in eis beneficia conferre nõ possunt, in suis verò mensibus redire, dumtaxat quando imminet vacatio alicuius beneficij, propter instantem infirmitatem beneficiati, illa verò sequuta, & collatione facta statim à dięcesi recedere, & iterum ad eam redire, instante aliqua alia simili vacatione, & denuò se ab-

sentare, & sic residentiam facere momentaneam contra omnem iuris intellectum, & mentem Papæ, qui concessit alternatiuam Episcopis, vt eos ad residendum inuitaret, ita vt contrariū operaretur, vt fuit consideratum in *dicta Fauentina*, & post eā in *dicta Sulmonen.* Et quando hęc ratio cessaret, quæ tamen nō cessat, aliæ etiam concurrunt, scilicet distributio mensium integraliter, & non per dies, neque horas, ac momenta ad euitandam confusionem, quæ daretur in computatione momentorum, & ne ius Sedis Apostolicæ sit in incerto, vt fuit quoque animaduersum in causa *Vicen. Præceptoriæ 4. Decembris 1592.* coram *bon. mem. Card. Blanchetto, & in eadem Sulmonen.* ac propterea non debet cessare dicta resolutio in causa *Fauentina* iuxta regulā *§. affinitatis,* vbi not. Doct. *instit. de nupt.* cū alijs per *Tiraquell. in tract. cessan. caus. limit. 22.*

61 Non obstat responsio ad eandem decisionem in causa *Fauentina*, quod ibi ageretur de vacatione in mense Septembris, qui erat alternatus ad fauorem Papæ, & eodem modo in *dicta Salamātin. de Almenara*, acceptatio alternatiuæ erat recepta, & recognita in Dataria incœpto mense Augusti, qui erat Apostolicus, & sic benè intrabat ratio in vtraque decisione, quod quia mēsis à principio erat cœptus Apostolicus vsque ad finem durauit talis, at in nostro casu mensis Aprilis est alternatus pro Episcopo, & sic non fuit cœptus Apostolicus, vnde non potest durare talis, hæc enim diuersitas non tollit fundamentum illarū decis. & manifestum cōtinet æquiuocum. Illæ enim decis. eam rationem habent, quod menses sunt integrales, & propterea cum ab initio mensis fuerit acquisitum ius Papæ, semper ille mensis remanet reseruatus, sicuti beneficium semel affectū, semper durat affectum. Quæ ratio æque militat in mense *Aprilis*, qui, vt supra dixi, etiam stante alternatiua remanet Apostolicus, & reseruatus, sed illius tamen vsus impeditus, quamdiù Episcopus resederit. Vnde cum per absentiam Episcopi ab initio Papa acquisierit ius in illo mense, & ille sit integralis, etiamsi in medio redierit Episcopus, non propterea desinit esse reseruatus, & quidem ad istum effectum parum interest, in quo mense absentia Episcopi contigerit, dummodo in principio mensis illa fiat, quia siue ille mensis sit de illis, quos Papa sibi retinet, siue de alijs, quos Ordinario dat, & in principio Ordinarius recedit, semper ille mensis intrat Apostolicus.

62 Vnde etiam cessat, quod si vacatio contingeret de mense Martij, vel Septembris Episcopo non residente Papa cōferret, sed non vigore regulæ, quia isti duo menses nō sunt ex octo reseruatis, & sic dici nō pōt, quod mensis effectus Apostolicus duret Apostolicus. Quia licet dd. duo menses non sint reseruati per primā partē reg. sunt tamen reseruati per secūdā, vt pręfertur, idest eodem modo, quo in prima. Et ideo in rubr. nō dicitur restrictiuè reseruatio octo mensium Apostolicorum, sed absolutè, & indefinitè, reseruatio mensium Apostolicorum, vt indicet, & designet omnes menses Apostolicos in ea reseruatos, indefinita enim æquipollet vniuersali, *cap. quia circa, de priuileg.* Vnde sequitur necessariò, quod acceptata alternatiua, siue Episcopus resideat, siue non resideat, in

in istis duobus mensibus Papa confert vigore regulæ, vt fuit etiam dictum in *eadem Sulmonen.*

Postremo non obstat quod articulum hunc ex professo disputant & resoluunt pro Episcopo, *Gonzal. in d. reg. 8. glos. 43. numero* 142. *& seq. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. §. 12. à num. 692. vsque ad. 699.* Quia si auctoritatem spectemus, Rotæ auctoritas se ipsam ostendit, si verò rationem, sine qua illa nihil dijudicare solet, in *eadem Fauentina, & Salamantina* expressæ rationes è media iuris prudentia deriuantur, & adductis in contrarium præponderant, solum superest ad omissa, & ex eisdem auctoribus modo repetita, satisfacere.

63 Non igitur obstat inconueniens, quod si esset necessaria integra residentia totius mensis, sequeretur, quod omnes collationes factæ in mense Ordinario in principio, & in medio per Episcopum residentem illo postea in fine recedente corruerent. Quia cum prouisio fuerit de tempore habili, & sic legitimè facta ex eo quod postea Episcopus discesserit à diœcesi, non corruit etiam quod cesset qualitas residentiæ requisitæ iuxta regulam *factum legitime, de regu. iur. in 6. l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. eod. Tiraquell. in tract. cessant. caus. limitat. 4. & 12.*

64 Nec obstat aliud inconueniens, quod si principium mensis esset attendendum, itaut talis duret qualis cœpit esse, resultaret, quod posset Episcopus in principio residere, & postea recedere, & absens gaudere alternatiua in reliqua parte mensis ne partim esset Ordinarius, partim Apostolicus. Quia Episcopum non sufficit habere alternatiuam, sed vlterius requiritur, quod resideat, vt ea vti possit. Et ideo cum tempore vacationis cesset qualitas residentiæ, cessare quoque debet priuilegiũ alternatiuæ, *l. athleta, §. 1. & l. idem Vlpianus, ff. de excusat. tut. l. Titia Seio, §. vsuras,* vbi *glos. & Doct. ff. de leg. 2.* cum alijs per *Tiraquell.* vbi supra *in 1. par. num. 203.*

Ex quibus ita conclusum fuit, collationem spectasse ad Papam.

De residentia Parochorum.

65 PArochi olim apud Ethnicos dicti erant, qui Legatis publice Romam missis salem & ligna præparabant, hoc est, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac populorum hospitio receptis suppeditabant: instar horum dictos esse Parochos in Ecclesia quidam arbitrantur, eo quod sint Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesijs præfecti, vt plebibus, siue populis sacrum diuini verbi, & Sacramentorũ pabulum ad pascendos animos subministrent. Alij vero putant Parochum dictum, quasi parecum; parecus autem Græcis est incola, siue habitator in loco, vnde *Pomponius* Iureconsultus *in l. pupillus, ff. de verborum significat.* ait, incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci, parecon, vocant: quare Parochus ex eo dicitur incola, & habitator loci, quia in eo continuo residere debet, de quibus ethymologijs vide, si lubeat, *Thesaurum linguæ Latinæ, verbo Parochus, Lambinum ad Horatiũ lib. 1. Satyra 5. pag. 68. & lib. 7. Satyra 8. pagina 234. Budæum in prioribus annotat. ad Pandectas pag. 195. Iacob. de Graffiis in aureis decision. par. 1. lib. 2. cap. 39. nu. 7. Gabriel del Toro in thesauro misericordia, c. 29.*

Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. capit. 12. q. 1.

66 Parochia est Ecclesia ad quã conuenit populus ad recipienda Sacramenta, & ad audienda Sacra diebus festis, vbi sunt sepulturæ, & audire debent Parochiani verbum Dei, ac rudimenta Fidei, ac ei decimas, & oblationes soluere, *praxis Episcopalis par. 1. verbo Parochia, §. 1. pagina* 269. Dignoscitur autem melius Ec-
67 clesia parochialis, ex eo quod habeat populũ certis limitibus, ac finibus distinctum, quasi non sufficiat si faciat baptismatis fontem habeat, ac sepeliendi actum exerceat, *Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. super def. vers. c. etiamsi curam habeat animarum. & in concord. tit. de collat. §. statuimus,* il secondo, *pagina 666. Mascard. de probation. conclus. 888. Azor. dicto cap. 12. quæst. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. n. 37. & à n. 48. Stephan. Grat. Gratian. disceptat. forens. cap. 298. à numero 42.* Non dicitur tamen parochiale, seu cura-
68 tum beneficium, nec vti tale regulandum, ad effectum de quo agimus, illud quod non est actu curatum, sed tantum habitu, veluti quia populus sit destructus, & omnes Parochiani aliqua ex causa mortui sunt, & esse desierunt, licet Ecclesia parochialis semper firma maneat, vt per *Rebuf. d. versic. etiamsi curam habet animarum, & in tract. nominat. quæst. 16. numero 23. Duenh. regul. 71. num. 4. Gutier allegat. 8 num. 7. Mascard. conclus. 589 nu. 5. Gonzal. dict. glos. 6. num. 89 & 90. Azor dicta par. 2. lib. 6. capit. 8. quæst. 9.* vbi resoluit, quod si quis ad hanc Ecclesiam promoueatur, non tenetur intra annum ad Sacerdotium ascendere: si tamen Parochiani, quia forte captiui erãt, redierint, parochialis Ecclesia, quasi iure postliminij ad sua iura, & bona reuertitur, ac proinde is, qui ipsi præest, debet intra annũ computandum ab eo tempore, quo ecclesia cœpit parochianos habere, ad sacerdotium ascendere, de quo etiam *praxis episcopalis par. 1. verbo beneficia, §. dico quarto, vers. secundum aubiũ.*

69 Aduerte tandem in dubio beneficiũ non censeri curatum, sed simplex ex *Gonzal. dict. glos. 6. nume. 91. Nicol. Garc. de beneficijs par. 1. capit. 6. num. 8. Cardin. Tusch. littera B. conclus. 63. num. 4. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect.* 1696.

70 Parochi, qui Ecclesijs præsunt, curamque gerunt animarum, in eis residere debent, vt probant text. *in c. quia nonnulli,* & in *c. conquerente,* vbi *glos.* & in *cap. relatum,* & in *cap. tuæ fraternitatis, de clericis non residen.* & disponit *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 1. & session. 7. de reformat. cap. 3. & sess. 23.* etiam *de reformat. cap. 1.* etiamsi modici commodi sit beneficium, quia hoc etiam residentiam requirit, prout per text. in *d. cap. conquerente*, resoluunt *Rebuff. in tract. nominat. quæst. 9. num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract.*
71 *3. num. 294. versic. si obijcias.* Et cogendi sunt in proprijs Ecclesiarum domibus habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra Parochiarum limites, prout decisum referunt *Nicol. Garci. de beneficijs par. 3 cap. 2. num. 179. in 22. declarat. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ libr. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de residentia, vel absentia Parochorum, n. 150.* Et licet Ecclesia Parochialis sit in loco, vbi minor pars parochianorum inhabitat, & maior pars habitat longe in oppidis, nihilominus Parochus tenetur prope eccle-

ecclesiam habitare, & succurrendũ est eis, qui longe habitant, secundũ loci antiquam consuetudinem per *cap.4. sess.21. de reformat.* referunt decisum *Garcia d. numer.179. in 20.declarat. & Armendariz d.loco num.148.* Rector, seu Parochus, qui
72 habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant parochiani, tenetur in ea residere, etiamsi tantum
73 essent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ; & vbi fuerint duæ ecclesiæ æque principaliter vnitæ residendum est in digniori: quod si non constet, quæ sit dignior, in frequentiori; quod si vna fuerit extra, & altera intra vrbem, residendum est in ea, quæ est intra, referunt etiam decisum *Garc.d.numer. 179.in 14.decl. Armendariz d.loco num. 142.*
74 Quamuis parochialis tribus, aut quatuor milliaribus tantum distet à ciuitate nõ habebitur parochus pro residente, si in ciuitate habitet, dominicis, & festiuis tantum diebus ad suam Ecclesiam accedens, decisũ referunt *Garcia dicto cap.2.numer. 179. in 17.declarat. Armend. dicto loco num.145.* Et presbyter obtinens parochialem etiam à ciuitate, vltra duo milliaria nõ distantem, nõ potest deputari magister grammaticæ, & ob id à residentia excusari, e-
75 tiamsi velit singulis diebus festiuis parochiali interesse, *Garc.dict.num. 179.in decl.19.Armend.d. loco num. 147.* Et etiam deficiente magistro
76 grammaticæ in ciuitate non potest in ea curatus habitare, relicto idoneo vicario, & approbato cum congrua mercede in parochiali, quamuis solemnibus diebus intersit, refert decisum *Aloys. Ricci.in praxi decis.502.in prima edit.& resol.393 num. 2. in secunda edit.* Et Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à parochia per sex milliaria, *Garc. dicto num.179.in 18.declarat. Armendar. d.loco num.146.* Etiamsi illius collatio ad inferiorem etiam Abbatem regularem spectaret *Garci. d. num. 179.in 2.& 27.declar. Armendar. d. loco num.153.& 154.*
77 Obtinentibus parochialem Ecclesiam post *Conc. Trid.* studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, referunt decisum *Henriq.cons.23.nu. 4.Gonzal.ad regul.8.Cancell.glos.6. num 251.Nicol.Garci.d. cap.2. nu. 81.in 4.declarat. Armendar. d. loco num.122. Aloys. Ricci.in praxi fori eccles.decis.502.in prima edit. & resolut.393.in fine, in 2. edit.*
78 Capellani, & coadiutores Rectorum parochialium, instituti auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi, referunt decisum *praxis noua episcop.par.2.cap.3.num.27.Armendariz d.loco num. 171.Gonzal. ad reg. 8 Cancell.glos.5.§.9.num.17. Campan.in diuersorio iuris Canonici rubric.7.cap.6.num.104.Moneta de option.cap.4.quæst.8.num. 157.Galett.in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia, 1.Aloys. Ricci. d.resolut.393.ampl.5.* Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuũ legitime institui obtinuit, eo viuente, residere non tenetur, *Armendar. dicto loco num.193.Gonz. d.gloss.6. num.99.* Sed obtinens Ecclesiam ba-
79 ptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam tanquã coadiutor Ecclesiæ parochialis, præsupposito quod in ecclesia Archipresbyter præter baptismum cætera

ra Sacramenta administret, *Armendariz dict. loco num. 178.* Deputatio Vicarij donec prouideatur de Rectore spectat ad Episcopum, in cuius Diœcesi parochialis est, refert decisum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarr. libr. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 86.*

82 Duas parochias habens vnitas perpetuò inuicem æque principaliter, & non vnam alteri accessoriè, ambasque pares, itaut vna non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit residere, decisū referunt *Garcia d. cap. 2. nu. 179. in 16. declar. Armendariz dicto loco num. 144.*

83 Obtinens vero Canonicatum, & parochialem quocunq; in loco sit, in parochiali residere tenetur, nec ob hoc est priuandus canonicatu: sed solum eius quotidianas distributiones perdit, & si quid absens iusta aliqua de causa non percepit, *Armend. d. loco n. 197.*

84 Residens in parochiali, quæ non longe abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest, modo in omnib. diebus, & horis suis debitis, & congruis parochiali inseruiat, & nihil prorsus relinquat ex debito seruitio ipsius parochialis, *Armendar. d. loco num. 195.*

85 Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesijs, cōstituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, cum hi dum in huiusmodi sunt seruitio à suis Ecclesijs abesse censeātur; decisum referunt *praxis noua episcop par. 2. cap. 3. num. 27. Quaranta in summa Bullarij, verbo residentia pag. 446. Gonzal. ad reg. 8. Cācel. gloss. 6. num. 258. Garci. dict. cap. 2. num. 42. in 2. declar. Armendar. d. loco num. 167.*

86 Nec etiam Episcopus potest vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relictò idoneo Vicario, *Posseu. de officio Curati cap. 1. numer. 12. Garc. dict. num. 42. in 1. declar. Armendar. dicto loco num. 166. & n. 175.* dicit etiam decisum non excusari à residentia Parochum, quamuis Episcopus iudicauerit expedire vti illius opera pro Secretario, vel Vicario foraneo.

87 Inquisitoris officium à residentia parochialis non excusat, prout referunt decisum *Gonzal. dict. gloss. 6. n. 265. & glos. 43. n. 164. Aloys. Ricci. d. resolut. 393. num. 4.*

88 Subcollectoris Apost. officiū exercens à residentia nō excusatur *Gonzal. d. glos. 6. n. 266. Aloys. Ricc. dict. resolut. 393 num. 4.*

89 Inimicitiæ graues sunt legitimæ causæ propter quas quis residere nō tenetur in parochiali, & illis durantibus, potest Episcopus (cognito prius an sint veræ, & graues, & absq; Parochi culpa) ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, ac à suo beneficio per annum abesse, posito tamen in illo per Episcopum idoneò Vicario, seu Oeconomo cōgruenti mercede ex eius fructibus illi assignata, referunt decisum *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 53. in addit. lit. C. Galet. in margarita casuum conscien. verbo residētia, Aloys. Ricc. in praxi fori eccl. resolut. 645. in 2. edit. Armendar. d. loco n. 182. 183. & 184. praxis episc. par. 1. verbo priuatio §. 4. dub. 1.* vbi etiam aduertit quod si intra annum inimicitiæ non extinguantur, & curatus, seu beneficiatus fuerit in culpa tam causandarum inimicitiarū, quàm

quàm non extinctionis earumdem, primari potest; si vero inimicitiæ crescant sine Parochi culpa, alius annus dari potest, *Armen.d.loco n.134.*

90 Propter aëris intemperiem nō potest parochus etiam non oriundus alibi habitare relicto in Ecclesia Vicario approbato, de quo egit late *Melch. Gallec. in suo tract.de Parochorum obligat. tempore pestis* si tamen adeo infirmus sit, & in loco parochialis curari non possit defectu medicorū, medicinarumuè, tunc potest ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor mensium, vt in locis vicinioribus maneat sanitatis causa; interea ab ipso Ordinario in parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis constituto, referunt decisum *Garc.dict.cap.2. num. 179. in 4.declar. Armendar.d.loco num.132. praxis episcop.par.1. verbo residentia n.*
91 *7.& 9.* vbi etiam quod senectus in parocho non excusat, sed debet poni Vicarius idoneus cum assignatione congruæ portionis ex ipsius parochi redditibus, cum infirmis enim & decrepitis dispensandum est, vt eorum Ecclesijs, quæ personalem residentiā requirūt per Vicarios seruiatur, prout definitur in *Concil.Tridentin. sess.23.de reform. cap.1. Armendar. dicto loco num.130.* Et parochus debet residere in loco, vbi sita est Ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus coadiutor ratione infirmitatis, referunt decisum *Garc.dict.cap.2.n. 178. Armendar. d.loco num. 129.*

92 Abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, vt probat text in *l. postliminium, §. captiuis, & in l. nihil. ff. de captiuis, & postlimin. reuers.* & in his residentiæ terminis adducit *Concil. Tridentin. session.23. de reformat. cap.1. versic. quoniam,* & probat *Gonzal.ad reg.8. Cancel.glo. 43.nu.5.* Vnde parochum ruralem, qui singulis quibusq; hebdomadib. in Vrbem venit, causa inuisendi parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto ad occurrentes casus Capellano, non peccare lethaliter, nec teneri ad restitutionem fructuum resoluit *Ludou. Beja respons. casuum consci.par.4.casu 21.*

93 Parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens mortifere peccat, *Concil.Trid. dict.cap.1.versic.eadem omninò,* & fructus beneficij pro rata temporis quo abest, suos non facit, idem *Concil. d. cap.1. Franc.Leo in thesauro fori eccles.par.3.cap.2.num.15. Flamin. de resignat.lib.1.quæst.10.nu.32.* etiam ante sententiam, vt optime probat *Vgolin.de potestate Episcopi cap.15. §.4.num.2. & §.5.nu.2. in fine* cum *Nauarr.cons.vlt. de clericis non re-*
94 *sid.* resoluit bona acquisita ex beneficio parochi absentis extra suam parochiam morientis tanquam spolia ad Cameram Apost. pertinere.

95 Ad huiusmodi pœnas euadēdas requiritur legitima causa ab Episc. approbata, vt habetur *in Concil. Trident.dict.cap.1.vers.eadem omninò,* & expressa eius licentia *Garci. dict. cap.2.num.35. Armendar. dicto loco n.164.* quam licentiam etiam locorū ordinarij Episcopo inferiores, vt *Abbates,* & alij similes habentes iurisdictionem concedere possunt, ac etiā Capitulum Sede vacante ex *Azori.* resoluit *Possevin.dict.cap.1.num.28.*
96 *& 29.* & licet in duobus mensibus à Concilio concessis licentiam Episcopi non requiri teneant *Nauarr. in man.cap.25.num.121. Azori.inst. moral.par.2.lib.7.cap.4.quæst. 9. & 10. Franc.Leo in thesauro fori eccles. par.3.cap.1.num.19.& 21 Sanch.de* ma-

matrim.lib.3.disput.31.num.11. tamen contrariũ verius existimo cum *Vgolino dict.§.5. num.2. Tolet. libr. 5.cap.5. Lessi. de iustit. lib.2. capit. 34. dub.19 num.159 Posseuin. dict. cap. 1.num. 21.* nam discedere non debet nisi causa cognita, & probata ab Episcopo, & licentia in scriptis, & gratis concedenda, vt ait *Concil. Trid. d.cap.1.* & comprobant *Azor. d. capit.4.quæst.fin.& cap.5. quæst.4. & 5. Sanch.d.lib.3.disput.7.numer. 27.* & decisum fuisse referunt *Garci. d. cap.2.num.23. in prima declarat.& par.9.cap.2.num 295. in secundo dubio, Armendar. d.loco num. 155.* vbi
97 etiam asserunt valere Episcopi constitutionem ne parochi possint abesse vltra duos dies sine licẽtia. Hinc etiam potest Episcopus prohibere sub pœna pecuniaria arbitraria, quę tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à suis Ecclesijs possint abesse, nõ tamẽ id prohibere potest sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ita referunt decisum *Garcia d.cap.2.num.23. in 2. declar. Armendar. d.loco num.156.* An iusta causa absentiæ iudicialiter sit probanda? Vide *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.152. par.2.* & decisum inueni non satis-
98 facere parochum si petat licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare, vt per *Garc.d.cap.2.num.37. Armend. d.loco nu. 165.* Parochus habeat licentiam, sed per mendacium, & absentiæ fructus percipiat, eos restituere tenebitur, quia Concil. requirit duo ad iustitiam absentiæ, nempe causam iustam, & eius approbationem, vt acquirantur fructus in absentia, & cum sit falsa prima, erit
99 etiam inutilis secunda, maxime cũ tota ratio acquirendorum fructuũ dependeat à causa iusta, *Azori. dicta par.2. lib.6. cap.10. quæst.3. Posseuin. d. cap. 1. num. 24.* Vnde absens
100 ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad fructuum restitutionem, *Zecbi. de casibus reseruatis casu 3. num.3.*
101 Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debita fructuum male perceptorum obtinentibus Bullã Cruciatæ, vel vigore aliorum priuilegiorum, & facultatum obtentarũ per Concilium, referunt decisum *Garcia d. cap.2. num. 26. Armenda. dicto loco num.158.* Curatum infe-
102 riorem, qui vltra duos menses abfuit à sua residentia, posse & debere cogi per Episcopum ad restitutionẽ fructuum pro rata temporis absentiæ iuxta *cap.1. sess.23. de reformat.* nec ad eam rem requiri citationem vel monitionem referunt *Garci. dicto cap.2 num.27. Armend. dict. loco num.159.*
103 Episcopus semper debet applicare fructus non residentium, de quibus *in sessione 23. cap.1. de reformat.* fabricæ ecclesiæ parochialis, etiamsi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ potest tamen in dies indigere, saltem quoad ornamenta, *Garcia dict. capit.2. num.31. Armendar. dict. loco num.160.* Episcopus procedens per
104 subtractionem aduersus parochos non residentes, iuxta Trid. tenetur obseruare eadẽ interualla, eãdemq; rõnem, quę contra Episc. nõ residentes statuit idem *Cõc. sess.6. c.1.* quoties in pœnã omissæ residentiæ vult subtrahere partem fructuum, quos suos fecerunt: non vero tenetur obseruare eadem interualla in executio-

ratione facienda super illis fructibus, quos parochi pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt, ecclesiæ referunt *Nicol. Garcia d. cap. 2. numer. 32. Armend. d. loco num. 16.*

105 Parochos ad residentiam importunis remedijs cogendos esse ait *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 2.* et si ipsi in præsentia citari possunt, citabuntur dato termino idoneo ad redeundum habito respectu ad personas, loca, & tempora, *cap. inter quatuor, de clericis non residen.* Et si non redierint imposita excommunicatione, vel suspensione si non venerint, beneficijs priuari possunt *cap. 2. cap. relatum, cap. ex parte, & cap. qualiter, de clericis non residen.* priuari enim quis non debet, nisi prius monitus ad residentiam, *Card. Tusch. littera R. concl. 254. num. 6.* Et ita priuationem præcedere debet monitio, & deinde pœna censurarum, postea subtractionis fructuum, ita quod post quemlibet terminum pœnæ, expectetur ad minus per sex menses: aliter enim non seruata hac forma à Concilio præscripta, non teneretur sententia priuationis, vt fuisse decisum in *Rota in vna Salamantina die quinta Decembris ann. 1567. coram Illustriss. Cardin. Seraphino* refert *praxis noua Episcop. par. 2. cap. 4. numero 96. in fine.* Absentes tamen, qui ignorantur vbi sint, per edicta trina in suæ Ecclesia fixa citabuntur *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. capit. 1. vers. eadem omnino,* separata scilicet, vt ait *Abb. in cap. ex tuæ, num. 4 de clericis non resident.* qui si non venerint vlterius procedetur contra illos, vsque ad priuationem, post terminos elapsos, de quibus supra.

Ab Ecclesijs suis nunquam Parochis abesse licebit, nisi ex quatuor causis, de quibus supra dictum fuit, dum ageremus de Episcoporum residentia, relatis à *Concilio Tridentino d. cap. 1. sess. 23. de reformat. Azori par. 2. libro 7. cap. 4 quæst. 4. Posseuin. de offic. Curati cap. 1. num. 12.* Et cum abest iusta de causa, siue cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, *Posseuin. d. cap. 1. num. 13.* dummodo sit idoneus, & admissus in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum, vt dicit *Concil. dicto cap. 1. ibi,* Vicarium idoneum relinquat ab Ordinario approbandum, ex quo colligitur etiam consulto Episcopo esse relinquendum *Posseuinus d. cap. 1. num. 19.* Nisi absentia per sex, vel octo dies fiat, quia tunc poterit substituere sine Episcopo, ita declarante consuetudine vniuersali; nisi Episcopus per suas constitutiones inhibeat. Poterit etiam sine licentia, & substitutione Vicarij discedere per aliquos dies cum causa est vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Episcopum pro licentia, & pro Vicario substituendo, *Azori. d. cap. 4 quæst. vlt. Posseuin. d. cap. 1. num. 18.* Si tamen Curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia nullus infirmatur) posse abesse per duos, aut tres dies non festos, licite aberit, etiamsi nullum substituat, quia consuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos. Etsi contingat Curato rationabiliter absente aliquem è parochijs suis mori sine Sacramentis, quæ verè recepisset, si Curatus adfuisset, puta quia infirmi, vel domestici ea petebant, non peccabit, quia rationabiliter absuit, ita *Posseuin. d. cap. 1 numer. 5.* At vero si illo tempore, quo re-

repentina vrget discessio ob incommodum repentinum, causam legitimam, vel periculum instans, adsit infirmus, & non habeat parochus quem substituat ad conferenda Sacramenta necessaria, nec infirmus commode possit expectare alium Sacerdotem aliũde accersendum, tenetur Curatus subire quoduis periculum potius quam deserere talem infirmum, ex *D.Thom.* resoluit *Possen.in.d.cap.1.num.16.*

De residentia Canonicorum Ecclesiarum Cathedraliũ, & Collegiatarum in eisdẽ Ecclesijs facienda.

107 OBtinentes in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, tenentur ad residentiam, itaut non liceat eis vigore cuiuslibet statuti vltra tres menses, etiam continuos (vt sacra Congregatio declarauit) ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt: ita decisum refert *Franc. Leo in thesau. fori ecclesiastici par.3. cap.2. num. 11.* & disponit *Concil.Trident.sess.24.de reformat.cap.12.vers.præterea*, de quo multa *Nauarr consil. 2. de clericis non residentibus, Azor.instit. moral. par.3.lib.7.cap.3. colum. 916.* optimẽ *Nicolaus Garcia de beneficijs, par.3.cap.2.num.180. cum sequent. Armend.in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2.tit.23.de residentia, rub. An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur residere in suis Ecclesijs num.8.cum multis sequentibus.*

108 Ad hanc residentiam tenentur etiam Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Ecclesiarum, (vt est Prior nostræ Collegiatæ insignis Vimaranensis) quãuis habeãt iurisdictionẽ in Canonicos; ad hoc enim cogi possunt ab Episcopis, sub quorum diœcesi sunt: ita decisum referunt *Garcia d. cap.2. num.182. Armend.dicto loco numer.11.& 12.* & faciunt quæ *Aloys.Ricc.in collec. decis.par.7.collect.1591.* nam dignitas principalis in Collegiata cum

109 regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, requirit ætatem 25. annorum incœptorum *Nicol.Garcia de benefic. p.7.cap.4.num.65.*

110 Obtinens Canonicatum, & monasterium in commendam debet in Canonicatu residere, nisi monasterium habeat aliàs curam animarũ: ita referunt *Garcia d.cap.2.nu.183.*

111 *Armend.d.loco nu. 13.* Secularis enim habens monasterium in commendam non habet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem conuentualem, *Rota Roman.*apud *Farinac.decis.112.*

112 *num.10.in nouissimis.* & Cõmendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, nõ autem Sacramentalem habentes, nullo Concilij decreto ad residendum astringuntur, neque si non resideant, pœnis ab eo in non residentes constitutis, arcentur, ita decisum refert *Garcia in addit.ad dictum cap.2. num.183.*

113 Habens Canonicatum, & parochialem in duabus diœcesibus, & non residens in parochiali ex permissu Episcopi, vt tenetur per *Bullam Pij Quinti*, cogendus est ad residentiã in Canonicatu: ita decisum referunt *Garcia d. cap.2. num. 184. Armend. d. loco num. 14.* Item habens

bens duos Archidiacon. dignitate
114 pares, residere poterit, in quo sibi magis placuerit, si alter est dignior tenetur in eo residere, huic vero in quo non residet quotidianas distributiones perdit, in quibus distributionibus intelligitur etiam comprehensa tertia pars præbendæ, quæ ex Tridentin. conuersa fuit in distributiones quotid. Ita decisum referunt *Garcia d. cap. 2. numero 185. Armend. d. loco n. 15. 16. & 17.*

115 Immemorialis consuetudo non excusat à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus: In Collegiatis autem non insignibus possunt excusari Canonici, si Ecclesiæ sunt rurales prorsus destitutæ, aut in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut in quibus adeo tenues redditus essent, vt canonicos aliúde nô habentes vnde viuerent, alere nô posset, & sufficit ad excludendam immemorialem, quod aliqui Canonici resederint, ita decisum referût *Nicol. Garcia dicto cap. 2. num. 197. Armend. d. loco num. 10. praxis noua Episcopalis par. 2. cap. 3. numero 10. in fine, Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 500. in prima edit. & resolut. 390. n. 4. in secunda edit.* & ita tenuit *Rota in vna Papien. residentia 10. Martij 1613. coram Ortembergo*, vbi fuit resolutum consuetudinem immemorialem nô excusare à residentia in Collegiatis insignibus. Immemorialis consuetudo ita sublata est per *Concil.* itaut
116 statuta iurata nihil valeant, illa vero auctoritate Apostolica confirmata nô esse sublata referunt decisum *Nicolaus Garcia d. cap. 1. num. 197. in tertia declaratione, Armend. dicto loco num. 21.* Sic etiam prætextu immemorialis cõsuetudinis nô licet Canonicis vltra tres menses quotãnis ab Ecclesia abesse, referût decisum *Garcia in addit. ad d. cap. 2. num. 197 Armend. dicto loco numero 43. Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 392. num. 2.* Si vero statutum, quo permissum est quatuor menses Canonicis quolibet anno ab Ecclesia abesse, à Papa confirmatus fuerit, non est sublatum à Concilio, & ideo obseruari debet, ita referunt decisum *Garcia d c. 2. num. 216. Armend. d. loco n. 26. & 27.*

117 Stante statuto, vel consuetudine, qua cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficiatum à residentia, lucrariq. distributiones quotidianas in absentia, quamuis ipse nô interfit diuinis, obseruari potest, vel potius tolerari, prout resoluunt *Cened. par. 3. collect. 15. in fine. Monet. de distributionib. quotid. part. 2. quæst. 7. num. 21. & quæst. 12. nume. 61. & quæst. 13. num. 41. praxis noua Episcopalis par. 2. cap. 3. num. 9. versic. de senio, Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 208. num. 19.*

118 Ad absentiam trium mensium à Concilio concessorum, non est necesse assignare absentiæ causam, nec licentiam sui Prælati petere. dummodo tamen omnes Canonici eodem tempore non absint, ne Ecclesia suo debito seruitio destituatur: Sed tantum illa quarta pars Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Episcopi, vel Capituli, referunt decisum *praxis Episcopalis par. 1. verbo priuatio, §. 2, dub. 4. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus, Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 315. Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 3. cap. 2. nu. 21. & 22. Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 392. n. 4. & 5. Armend. d. loco numer. 36.*

Hu-

119 Huiusmodi tres menses Episcopi prouidere debent ne incurrant in Natale, aut Pascha Domini; aut sim les maximis solemnitates, prout decisum referunt *praxis Episcopal.d.verbo priuatio,§.4.dict.x.præsentiali,dub.3.Garcia d.cap.2. num. 316.Armend. dicto loco numer. 38.*

120 Qui quidem tres menses debent continere nonaginta dies, & vnus mensis triginta. Et cum Concilium absolutè illos concedat, nec exprimat à quo tēpore incipere debeāt, possunt accipi non solum continui, sed etiam interpolati: Ita *Menoch. de arbitrarijs casu 50. a numero 12. Gonzalez ad regul.8.Cancell. gloss. 11.num.8.Garcia d.cap.2.num.306.* Intellige concedi Canonicis absen-

121 tiam trium mensium si Constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt, prout decisum referunt *Garcia d.c,2.num.312. Armendar.d.loco num.35.*

122 Si vltra tres mēses absint Canonici, licet in ciuitate vbi ipsa Ecclesia existit, sint præsentes, incidunt in pœnas Concilij *d.cap.12.* ita decisū referunt *Garcia d.cap.2. num. 322. Aloys. Ricc.d.praxi resolut.392.nu. 2.Armend.d.loco num.43.Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par.3. cap.2.à num.19 praxis noua episcopalis par.2.cap.5.num.10.in fine.*

123 Potest tamen Episcopus ob legitimam causam dare Canonicis suis facultatē, vt possint abesse per quatuor menses, referunt decisum *Armend.d.loco num.124.Com tol. resp. moral.lib.1.q.59 num.2.*

124 Non possunt Canonici pro illis tribus mensibus distributiones quotidianas consequi, cum sint distinctæ à præbendis: ita decisum referunt *Flamin.de resig.lib.1.quæst.10. num.65.Gonzal.ad regul.8,Cancel. §.7.proœmial. num.182. Moneta de distributionibus quotidianis par. 1.quæst.6. à princip. Francisc. Leo d.cap 2.num.22 praxis noua Episcopalis parte 2.cap.3.num.8.in medio, pagina 124. Armend.dicto loco numer.36.in fine,Aloys.Ricc.d. praxi resolut 385.num.10.* quod non procedit quando distributiones quotidianæ succedunt loco præbendæ, & tanquam fructus habentur, quia tunc absentes ex quauis legitima causa illas lucrātur ex eodem *Aloys. Ricc.in d.praxi decis. 499. in prima editione,& resolut 390. nume.2. in secunda editione.* Vnde licet distributiones quotidianæ non percipiantur à Canonicis, qui inseruiunt Episcopo visitanti, si tamen fructus omnes cōsistunt in illis, debent percipere duas illarum partes, amissa tertia, quæ accrescit interessentibus, ita decisum referūt *Franciscus Leo dicto cap. 2,num.18. Galet. in margarita casuum conscientia, verbo distributiones, Aloys. Ricc.d. resolut.390.num.4.*

125 Coadiutus,& coadiutor possunt abesse his tribus mensibus, *vt per Nauarr.consil.1.num.6.de clericis ægrot.Rota in vna Salamantina integræ portionis,18.Octobris 1584.corā Pena, Moneta de optione capit. 4. quæst.8.num.172.* vbi etiam docent legitime impeditum coadiutorem posse percipere distributiones.

126 Archidiaconus potest abesse vltra tres menses ratione visitationis ei incumbentis, ratione suę dignitatis, potestq. pro tempore dictæ absentiæ lucrari fructus sui Archidiaconatus, dummodo dari consueuerint absentibus ex legitima causa, non tamen lucratur distributiones mere quotidianas, ita decisum referunt *Garcia d.cap.2.num.332. Armen-*

mendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 6. de visitat. n. 81. vbi *nu 82.* limitat, nisi extet Ecclesiæ cõsuetudo, vt Archidiaconus visitans nihil fructuum percipiat, & repetit idem *Armend. d. tit. de residētia, vel absentia clericorũ à n. 54.*

127 Incumbens curæ animarum imminenti suæ dignitati habetur pro præsenti & interessenti, *Concil. Tridentin. sess. 22. de reformat. ca. 3. versic. quod si alicui*, dum tamen est in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectant ad ipsã curam, ex declarat. *S. Congregatio.* quam refert *Franciscus Leo d. cap. 2 num. 24.* sub quo non comprehendũtur Canonici habentes Ecclesias parochiales, non tamen canonicatibus annexas, seu vnitas: qui si in parochialibus resederint, & fuerint priuilegiati ad perceptionem fructuũ, exceptis distributionibus quotidianis, iuxta *Bullam Pij Quinti*, vel ex indulto Apostolico, nõ poterunt optare, neque domus canonicales, neque canonicatum presbyteralem, & similia, cum non habeantur pro præsentibus, sed tãtum sunt priuilegiati ad percipiendos fructus, & id quãdo scilicet extat consuetudo, vel statutum, quo absentes non possunt optare, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 337. Armend. d. loco num. 58.* Canonicatum, & parochialem habens, & residens in pa-

128 rochiali ex dicta *Bulla Pij Quinti* distributiones quotidianas integras lucratur, si canonicatus consistit solum in distributionibus nõ habens præbendam, quando scilicet vtrique seruire nequit: nam si ambobus commode seruire posset, lucraretur solum iuxta seruitium quod præstaret, idem *Armendar. dicto loco, num. 65. & 66. Garcia d. capit. 2.*

129 *nu. 114.* Habentur tamen tanquã præsentes in choro, qui curam animarum exercent, quæ illi Ecclesiæ imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectãt ad ipsam curam, referunt decisum *Garcia dict. cap 2. numer. 335. Armendar. d. loco num. 57.* & resoluit *Theodor. Rube. intus disceptat forens. Steph. n. Gratian. c. 298. nu. 21.* Habens canonicatum,

130 & parochialem in qua non potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, cogendus non est residere in ea, sed ei est permittendũ, vt in canonicatu resideat, referunt decisum *Salzedo ad Bern. capit. 54. in nouiss. edit. lit C. in fine, vers. octauus, Armendar. d loco nu. 101.*

131 Canonici, & qui dignitates obtinent in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, etiam seclusa consuetudine, vel statuto, etiãsi adsint mansionarii, seu capellani, tenentur iusto cessante impedimẽto psallere in choro, seu canere psalmos & hymnos, ac cætera huiusmodi, quæ vel alternatim in choro decantãtur, vel ad sacerdotis hebdomadarij pronũciationem, seu recitationem respõdendo dicũtur: aliàs ad distributionũ quotidianarũ restitutionem teneri, resoluũt *Nauar. in tract. de orat. & Horis canon. c. 10. n. 47. & c 11 n. 41. et c. 13. n. 17. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. li. 4. c. 12. n. 8. 9. et 10. Azo. institut. moral. par. 1. lib. 10. capit. 11. quæst. 5. cum seqq. Bo... par. 1. respõs. conscientiæ casu 55. Petr. de Ledesm. in summa. par. 2. tract. 9 cap. 4. concl. 1. diffic. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. à num. 175. Paul. Comitol. responsf. moral. lib. 1. quæst. 62. num. 2. Moneta de distribution. quotid. par. 2. quæst. 2. num. 31.* qui duo posteriores testantur decisum ca-

canonicos muneri suo non satisfacere, nisi in choro psallant, quicquid aliud velint *Petr. Nauarr. de restit. lib.2.cap.2.dub.3.num.217. eum sequentib.Pet.de Aragona 2.2.quæst. 83.artic.13. Lessi.de iustitia lib.2.capit.34.dub 33.* Canonici autem, & cæteri beneficiarij ad recitationem Horarum canonicarũ in choro adstricti, debent ibi eas recitare, nec à peccato excusantur, scilicet veniali, nisi iustam habeant causam absentiæ, mortale tamen cõmittent si per contemptum, aut contra prælati particulare præceptum fieret talis absentia, vt resoluit *Valer. Reginal. d.lib.18.num. 176.* domi enim re-
132 citantes, & assistentes in choro nõ recitando, nec cantando, tenentur restituere distributiones quasi totas, vt per *Fr. Emman. in sum. tom. 1 cap. 145. num. 5.* Sic etiam teneri, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, testatur *Ludouic. Lopez in instructorio conscientiæ tom.1.capit.246.* quem sequitur *Vega in summa parte 1. capit.128. casu 10.*

133 Omnibus diebus & Horis, prætorquam in tribus mensibus singulorum annorũ, debent canonici interesse, vt resoluunt *Garcia d.cap.2. num.325. Armendar.d.loco nu. 47.* Et non possunt iuuari aliqua consuetudine quin teneantur omnibus septem horis inseruire, tenet *Theodosius Rubeus inter disceptationes forenses Stephani Gratiani capit. 298.*
134 *num.20.* Qui tempore quo cantatur vna hora in choro Missam celebrat in eadem Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuisse illi horæ, nec illius distributiones accipere potest, si vero iussus fuerit à superiori, vt celebret, tunc reciperet: superior verò debet cauere à tali iussione, refert decisum *Aloys. Ricci in praxi fori ecclesiast. decis.494. in prima editione, & resolut.385.num.2. in secunda editione,* resoluunt *Galett. in sua margarita casuum conscientiæ, verbo distributiones, pag.81. Henriq. cõsil.22. Theodos. Rube.d.cap.298.num.21. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.2.cap.13.num.6. Gonzal. ad regul.8. Cancell. §.7. procem.num.181. praxis noua episcopalis parte 2. cap. 3.num.8. pagina 124.* me citato *Bonacina de sacramen. disput.4. quæst. vlt. puncto 7.§.5.num.7.*

135 Distributiones quotidianæ non possunt percipi à Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso in id priuilegio iuuarentur, in facti contingentia cõsuluit *Calderin. consil.1. sub titulo de clericis non resid. dub.2.* quem refert *Galett. dicto verbo distributiones antepen.* Si igitur fa-
13 ctum sit aliquod statutum, quod canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio, quia est cõtra Concilium, referunt decisum *praxis Episcopal. par.2. verbo Canonicus, §.5. Garcia d.cap.2.num.498. Rota Romana apud Farinac. decis.659. num.3. in nouiss.* Personaliter ad canendum Missam cogendi sunt Canonici illis diebus, quibus
137 ex instituto, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ deobligantur, refert decisum *Garcia d. cap. 2. num. 495.*

138 Obtinentes dignitates, canonicatus, vel portiones in Ecclesijs præsertim Cathedralibus, cuiuscunque qualitatis sint, Episcopo solemniter celebranti; aut Pontificalia exercenti assistere, ac vestibus sacris indutos eidem inseruire, necnon mune-

ra

ra eisdem dignitatibus, canonicatibus, & portionibus in decantatione Missæ, Euangelij, Epistolę, & similium functione, præstatione incumbentia, & annexa per se ipsos subire & exercere iuxta sacrorum Canonum, & *Concilij Tridentini* dispositionem, ac cuiusque ecclesiæ particularem ordinationem certum esse respondit sacrorum Rituū Congregatio, quod si quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per se ipsum adimplere non poterit, tūc alios, eiusdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris dignitatis, nempe alias dignitates, canonici canonicos, & portionarij respectiuè portionarios in sua quisque hebdomada ne graduum, & ordinū prærogatiua confundatur, deputare debebit, idque per Episcopum opportunis remedijs, etiam huius decreti vigore prouidendum fore censuit eadem Congregatio, supplicante Capitulo, & alijs Ecclesiæ Abulēsis portionarijs; refert *Garcia d.c.2. num.496.*

139 Capitulum, seu clericos inferiores sine Episcopo non posse statuere de quotidianis distributionibus, quatenus earum distributio attingit aut concernit statum vniuersalem Ecclesiæ, diuinaq. officia, earūue regimen, resoluit *Moneta de distribut. quotid. par.2. quæst.15. num.26.*

140 *in vltima edit.* Non posse Episcopum, aut Capitulum remittere, aut donare amissionem distributionum ob non residentiam probat *Concil. Tridentin. d. cap.12.* ibi, quauis collusione, aut remissione exclusa, & resoluunt *Nauarr. de orat. & Horis canon. cap.22. miscel.14. num.48. & consil.7. de clericis non residen. num. 1. Menoch. de arbitr. casu 429. num. 6. praxis noua Episcopalis parte 2. cap.3. num.8. in fine pagina 124.* & decisum in sacra Card. Congregat. referunt *Galett. in margarita casuū conscientiæ, verbo distributiones 4. Armend. d. loco num. 90. & 91.* & sæpe resolutum fuit in Rota, prout in vna *Hispalen. distribut. Veneris secunda Maij 1603.* coram Reuerendissimo Domino meo *Coccino Rotæ Decano*, quæ est prima ex impressis post tractatum *de distribut. quotid. Ioan. Petr. Monetæ numero 3.* Cui resolutioni non obstat *glos. verbo suas, in cap.1. de clericis non resident. lib.6.* quæ videtur contrarium dicere, quia non inquit posse conueniri, quod distributiones in absentia remittantur, sed solum quod is, cui iam ipso iure accreuerūt, posset eas remittere, ne is, qui illas perdidit, teneatur restituere, quod est longe diuersum à pactione, qua quis distributiones in absentia perdat; & hanc glossam ita intelligit *Nauarr. d. cap. 22. miscel. 14. num. 49.*

141 Non possunt Canonici, videlicet duo, aut plures associantes eorum Prælatum, quandoq. volentem audire Missam, non in Cathedrali, sed in alia ecclesia ciuitatis? participes fieri distributionum quotidianarū, quæ non nisi præsentibus, & interessentibus dantur, referunt decisum *praxis noua episcopal. par.2. capit.3. num.8. pagina 124. Aloys. Ricc. dicta resolut. 385. numer. 3. Gonzalez ad regul.8. Cancell. §.7. proœm. nu. 183. Moneta de distribut. quotidian. par.2. quæst.8. num.14. prope finem.* Sic etiam Canonici duo interessen-

142 tes Episcopo ad mentem sacrorū Canonum non percipiunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis cōsisterent omnes fructus, quorum tali casu duas partes solum reciperent, reliqua tertia accrescen-

K 2 te

te interessentibus, ita decisum refert *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus pag. 29. in fine, & verbo distrib. penultimo, Armendar. d. loco num. 97. & libr. 1. tit.*
143 *6. l. 5. §. 2. num. 10.* Distributiones enim quotidianæ non debentur his, qui Episcopis deseruiunt *c. de cætero de cleric. non resid. Nau. cons. 11. eodem tit. Gonzal. d. §. 7. proœm. n. 183. Stephan. Gratian. discep forens. cap. 166. num. 20.* Poterat tamen Episcopus Canonicis indulgere sibi seruientibus, non aliis clericis, vt in absentia præbendarum, seu portionum suarum fructus percipiant, *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 8. num. 2. Cened. pract. lib. 1. quæst. 1. n. 35. Gonzal. gloss. 6. num. 255. Azori. instituit. moral par. 2. lib. 7. cap. 4. q. 3. vers. sexta causa, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 30. tract. 3. num. 54. vers. quarta, Stephan. Quaranta verbo residentia pag. 444. Stephan. Gratian. dict. cap. 166. num. 20.* vbi etiam resoluit quod hodiè non poterit Episcopus Canonicos ab Ecclesia extrahere pro suo seruitio inspecta vbertate redditcuum Episcopatuum, & multitudine peritorum.
144 Ordinarius potest excusare à residentia in choro aliquem Canonicum, seu capellanũ ex causa legitima comprehensa in *cap. vnico de clericis non residentibus lib. 6.* sine consensu aliorum Canonicorum, seu capellanorum, quorum interesse videtur propter ius accrescendi, quia id Concil. non derogat, nec requirit Capituli consensum, ita decisum referunt *Garcia d. cap. 2. nu. 407. Armen-*
145 *dar. dict. loco num. 85.* Et Episcopus potest ob legitimam causam dare licentiam absentiæ quatuor mensium Canonicis, referunt decisum *Garcia dict. cap. 2. nu. 408. Armendariz dicto loco numer. 86.*
146 Absens per annum à dignitatis, Canonicatus, seu præbendæ distributionibus est priuatus, & priuari debet dimidia parte fructuum, si vero perseuerauerit in absentia priuandus est non fructibus, sed beneficio, ita refert decisum *Armend. d. loco n. 98.* & prius citandi sunt huiusmodi absentes, quare non debeant puniri secundum *Trid. sess. 24. de reformat. cap. 12.* & bonus iudex arbitrabitur quanto tempore valeat vltra tempus permissum absentes expectare, antequam contra eos pœnas exequatur, ita etiam decisum referunt *Garcia dict. cap. 2. num. 145. Armendar. dicto loco num. 108. & 109.* Item & Canonici, qui maiori seruitio Ecclesiæ, quam nouem mensium sunt adstricti, iisdem pœnis, de quibus *in Trident. dict. cap. 12.* subiacent, si nõ resederint, *Garcia d. cap. 2. num. 144*
147 *Armendar. d. loco num. 107* Dispositio tex. *Concilij dict. cap. 12.* & pœna contra obtinentes Canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda, vt resoluit *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 11. in 1. edit. &*
148 *resolut. 624. in 2. edit.* Necessariò seruando esse pœnarum gradus præscriptos à *Concilio dict. cap. 12.* antequam deueniatur ad priuationem, aliàs esse nullam, fuit decisum *in Rota Romana coram Illustrissimo Seraphino in vna Salamantinen. del Petroso die 15. Decembris 1567.* testantur *praxis Archiepisc. Neapol. cap. 112. praxis noua Episc. par. 2. cap. 3.*
149 *num. 9. vers. necessariò*, vbi etiam asserit, quod citari debet huiusmodi non residens in persona ante priuationem, si sciatur vbi moretur, & si non sciatur citandus est per edictũ publicum trina citatione, nec sufficeret

ret vna citatio pro tribus, & aliter facta priuatio esset omnino nulla, intellige quando quis personaliter non potuit citari, vnica enim sufficit si personaliter fuit exequuta, ita Rot. Rom in vna Zamoren. capellania lunæ 12. Iuny 1589. coram Illustriss. Mantica, quæ est impressa inter suas decisiones decis. 67. num. 5 vbi n. 6. asserit ex declarat. Illustriss. Cardin. decisum Conc. dict. capit. 12. vers. praeterea, non attinere Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata. Fructus præbendæ

150 quibus Canonici, qui absfuerunt a seruitio Ecclesiæ vltra tres menses priuandi sunt, applicandi in vsum Ecclesiæ, ac illius vtilitatem fuit, vt decisum referunt Garcia a dict. cap. 2. num. 146. Armendar. dicto loco num.

151 10. Posse tamen Episcopum hanc pœnam ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere, resoluunt Garcia vbi supra numer. 150 Armendar. dicto loco num. 111.

152 Distributiones tamen non seruientium, & non residentium proportionabiliter applicantur seruientibus, & residentib. vt tentum fuit in vna Astoricen. residentia, luna die 6. Iunij 1616. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Rotæ Decano, & in vna Gerunden distributionum, lunæ 16 Februarij 1604. coram Illustriss. Card. Bononiensi, nunc S. D. N. Gregor. o XV. resoluunt gloss. verbo pars dimidia in Clemen. 2. de ætate, gloss. verbo suspensos in Clem. 2. de vita, & honestate clericorum, Nauarr. in man. c. 25. num. 123. & de orat. cap. 7. num. 34. & miscel. 59. num. 9. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 8. & 9. Moneta de. distribut. part. 3. q. 6. num. 16.

153 Absensa seruitio suæ Ecclesiæ, ad effectum vt lucretur fructus, & distributiones, duo copulatiue requiruntur, videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta tradita per gloss. verbo Prælatorum in cap. relatum. vbi Abb. not. ib. 4. de clericis non resid. & tenuit Rota in vna Lecien. fructuum 21 Apr. l. s 1603. coram Illustriss. Pamphilio, & in Placentina salary 7. May 1606. coram Reuerendiss. D. Penna Decano, & in vna Carthaginen fructuum lunæ 2. April. 1612. coram R. P. D. Piruano, & in vna Calaguritana fructuum, & distributionum, lunæ 26. May 1614. coram R. P. D. Vbaldo.

154 Decisio Concilij sess. 22. de reformat. capit 3. dum decidere videtur portionem distributionum ijs contingentem, qui non interiunt, applicari debere fabricæ Ecclesiæ quatenus indigeat, vel alteri pio loco arbitrio Ordinarij, repugnare videtur decisioni ipsiusmet Concilij sess. 21. c. 3. Sed Nauar. d. miscel. 59 de oratione nu 9. vtramque Concilij decisionem sic ad cōcordiam reducit: quod scilicet tex. in d. c. 3 sess. 22. loquatur tantum de distributionibus extraordinarijs, & improprijs, quæ de redditibus particularibus dignitatū personatuum, & officiorum constituuntur, lucrifaciendæ ab eis solis, qui huiusmodi beneficia habent, implendo officia, & seruitia diu na eis ab Episcopo præscribenda, ac designanda. Aliud verò Decretum quod habetur sess. 21 cap. 3. intelligitur de distributionibus Ordinarijs, & proprijs, quæ constituuntur de fructib. communibus lucrifaciendæ ab obeuntibus communiter officia diuina, & ideò subdit Nauarr. illas extraordinarias merito a ijs non accresce-

re, quibus ordinariæ accrescũt, quoniã hę de cõmunibus fructibus cõsti tuuntur pro officijs communiter ab omnibus obeundis, illæ vero de fructibus particularib. præfatarũ dignitatum, personatuum, & officiorum, pro officijs, ac seruitijs á solis ea obtinentibus, faciẽdis, & obeũdis: hanc *Nauar.* ad vtrunq; decretum conciliationem post *Philiarch.* sequuntur *Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo officium diuinum pag. 190. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 15. nu. 25. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. c. 7. quæst. 8. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 15. vers. consului, Moneta de distribut. quotid. par. 3. quæst. 6. num. 29.* Sed melius dic *d. c. 3. sess. 22.* loqui in dignitatibus á quibus Ordinarius tertiã partem fructuum in distributiones quotidianas conuertendo separare potest, & dato, quod distributiones quotidianæ non sint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium residere, & quando illa tertia pars ita subtracta per non seruientes amittitur, locis pijs est applicanda. At vero *cap. 3. sess. 21.* loquitur solum quando distributiones ita sunt tenues, vt negligentur, & hoc casu tertia fructuum pars ita separata, & in distributiones ab Ordinario conuersa, si per non seruientes amittatur, proportionabiliter seruientibus accrescit, refert decisum *Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 465.* & declarasse Sacram Congregationem testatur *Rota in vna Astoricen. Residentiæ, lunæ die 6. Iunij 1616. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano.*

155 Auditores Rotæ Romanę consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia, acsi actualiter residerent, ex *Bulla Clem. VII.* incipit, *Conuenit,* prout tradit *Leli. Zechi. in Republ. eccles. par. 11. num. 2.*

156 Inquisitores hæreticæ prauitatis habẽtur in suis præbendis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, & percipiunt integros fructus suarum præbendarum, simul cum distributionibus quotidianis ex priuilegio speciali fauore Fidei á *Paulo III. & Pio V. Pont. Max.* eis cõcesso, referunt *Rojas de priuilegijs Inquisit. num. 420. & in tractat. de haret. sing. 96. Armendariz in addit. ad recopil legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 2. § 2. de residentia, vel absentia Canon. num. 71. Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 356. Spino in Speculo testam. gloss. 3. princip. numer. 78.* vbi etiam resoluit hoc priuilegium competere etiam habentibus beneficia curata, cuius contrarium verius esse resoluit *Ceuall. communium contra communes quæst. 585. num. 12.* & dixi in hac *Alleg. num. 87.*

157 Collector generalis Camerę Apostol. Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, & iurium præfatæ Cameræ, eorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia, ex *Bulla Sixti V. Romæ in monte Quirinali sub Annulo Piscatoris die 8. Maij 1590. sui Pont. anno sexto, Monet. p. 2. q. 11. n. 111.*

158 Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotidianas, vt per *Rebuff. in praxi parte tertia, titulo de dispensatione, de non resid. num. 34. Salzed. ad Berna. in pract. cap. 52. lit. C. vers. quartus casus.* Sic etiam qui tanquam Theologus, vel Canonista Concilio interest nomine sui Capituli ab eo missus, easdem distributiones lucratur, vt

vt tenet *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 11. num. 91.*

159 Canonici missi ab eorum Episc. ad visitanda limina Apostolorum eorũ nomine, vel comitantes ipsos Episcopos ad eadem limina ex Constit. *Sixti V.* distributiones quotidianas lucrantur, prout decisum referunt *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 498. in 1. edit. & resolut. 389. num. 3. in 2. edit. Armendariz d. loco num. 62. Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 349. Moneta d. par. 2. quæst. 8. n. 23. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 2. num. 23.*

160 Pœnitentiarius interim dum Cõfessiones audit censetur pro præsente in choro, nec amittit distributiones, *Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 8. Aloys. Ricci. dict. resolut. 389. num. 5.* & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Ecclesia constituendo.

161 Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi, si causa examinis absunt à choro lucrantur distributiones quotidianas, prout decisũ refert *Lel. Zecch. de Repub. ecclesiast. tit. de beneficiatis nu. 13.* Sed verius credo huiusmodi examinatores dum ea de causa à choro absunt cum non Ecclesiæ suæ, cui sunt adscripti, sed dumtaxat Ecclesiæ suæ Ciuitatis, ac diœc. seu Episcopi sui deseruiant, nõ debent quotidianas distributiones percipere, nisi huiusmodi examinatoribus examinis causa absentibus illę concedantur, vel ex speciali priuilegio, vel ex cousuetudine legitimè præscripta, vel denique ex statuto Capituli, & Ecclesię propriæ, prout tenet *Moneta d. par. 2. quæst. 11. num. 61.*

162 Animarũ curam exercentes, quæ illi Ecclesię, vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quę spectant ad ipsam curam, distributiones quotidianas lucrantur, & tanquam præsentes in choro habentur, *Armendar. dicto loco num. 57. Aloys. Ricci. dict. resolut. 389. num. 4. Nicol. Garcia dict. cap. 2. nu. 335. Franc. Leo d. c. 2. num. 24.*

163 Visitans Ecclesiam, iura vel redditus suæ præbendæ, percipit distributiones quotidianas, cum visitando prædicta iura, & loca seruiat Ecclesiæ in re vtili, *Moneta d. par. 2. q. 11. num. 63.* & vide quæ supra hac *Alleg. num. 126.*

164 Senex beneficiarius non assistens diuinis officijs (si alias residere solitus erat) habet distributiones, quã do senio ita confectus est, vt non possit commodè personaliter Ecclesiæ deseruire, ita referunt decisum *Hojed. de incompatib. benefic. part. 1. cap. 17. numer. 17. Menoch. de arbitr. casu 60. num. 10. Moneta d. part. 2. q. 7. Armendar. d. loco num. 76. Aloys. Ricc. d. resolut. 389. numer. 7. Franc. Leo d. cap. 2. num. 27.*

165 Obses datus ab Ecclesia, aut etiã represaliarum causa captus, & detentus, quotidianis distributionibus priuandus non est *Moneta p. 2. q. 5. num. 56. cum seqq.*

166 Infirmus, qui personaliter diuinis officijs adesse non potest, quotidianas percipit distributiones in absentia, *c. 1. de clericis nõ resid. in 6. Cou. lib. 3. vari. cap. 13. num. 8. Duenh. regul. 206. vers. limita 7. Oisda dict. c. 17. num. 15. Nauarr. cons. 2. num. 3. de cler non resid. Sela. de benefic. par. 4. quæst. 6. num. 9. Fusch. de visitat. li. 1. cap. 15. num. 25. vers. & infirmo, & cap. 20. num 26. Gutier canon. libr. 1. cap. 1. nume. 140. Spino in speculo testam gloss 9. princ. nu 30. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par 3. cap. 2. num.*

2.num.29.praxis noua episcop.par.2. cap.3.num.9.vers.infirmus, Armen. d.loco num.75. Moneta d.par.2.q.6. num.7.& tenuit Rota in vna Hispalen. distributionum veneris 2.Maij 1603.coram Reuerendissimo Domi-
167 no meo Coccino Rota Decano. Intellige procedere si solitus erat residere,& interesse diuinis officijs dum bene valebat,secus vero si huiusmodi ægrotus dum sanus erat Horis canonicis interesse non solebat, tunc enim infirmitas illius non iudicatur pro præsentia,& interessentia, cum eo casu ipsa infirmitas non præstiterit causam absentiæ, ita tenuit Rota in d.Hispalen. distributionum, & resoluunt Corset.sing. 152. incip. an quilibet infirmus, Nauar. de Horis canon.cap.11.a num.9.Cou.d.num.8 vers.sexta, Spino d.gloss.9.num. 30. vers.sed tenendum, Henriq. in sum. lib.13.cap.13.num.4. in fine in commento lit.Y.Fr.Emman.in summ.p.1 cap.33.num.6.Moneta d.par.2.q.6. num.21. Caldas Pereira de renouat. emphyt.quæst.5.num.23. vers.vnde si Canonicus, Bonacina de censuris disput.1.q.2.puncto 4.num. 5. in fine, Gutier.dict.cap.1.num. 138. vbi nu. 139. asserit tunc demum infirmum consequi debere distributiones quãdo præsens est in loco,vbi est Ecclesia, vel si extra illam absens ex legitima causa infirmus sit, de quo latè
168 Moneta d.q.6.à num. 19. Intellige etiam procedere supradictam resolutionem etiamsi quis propria culpa in morbum inciderit, Cou.dict.n. 8.vers.7.Fusc.dict.cap. 20.num. 26. Gutier.dict.cap.1.num.138.Fr.Emman.dict.cap.33.nu. 6.vers. de aqui se infiere,praxis episcop.par. 1.verbo distributiones §.3.vers. sexto debentur, & Moneta dict. quæst. 6. à nu. 12.Azori.instit.moral.par.2.lib.7.c. 7.quæst.11. vbi idem dicit de eo,qui
169 ex culpa vulnus accepit. Intellige quoque procedere non modo in eo, q vere morbo detinetur,sed etiã qui tuendæ valetudinis causa cum physici consilio medicinam sumit Iacob.de Graffis in decis.aureis par.2 lib.3.cap.15.num.10.Azori.dict.cap. 7.quæst.10.Moneta dict.quæst.6.nu. 8.vbi num. 10. ampliat habere locũ si oporteat huiusmodi clericum aliò se conferre acquirẽdæ sanitatis causa,putà ad balnea, vel ad celeberrimum aliquem medicum, vel etiam vt cœli sibi officientis inclementiã effugiat, & ad salubrius se transferat.
170 Pestis causa, qui absuerint distributiones quotidianas non lucrãtur, nisi probetur legitima consuetudo, quod distributiones huiusmodi darentur absentibus ex iusta causa,resoluunt Cou. dict.num.8.vers. nono, Ripa de peste c.1.n.145. & referunt decisum Moneta dict.par.2.quæst.5. nu. 76.Armendariz dicto loco num. 74.Nicol.Garcia dict.cap.2.nu.362. Illud autem hic adnotandum est antequam discedat beneficiarius propter pestem facultatem à Superiore petere debere, si facilè peti possit, non esse autem necesse eam obtinere,vt satis probat Ripa dict. cap.1. num.140. & sequenti. Si vero aliquis peste, lepra,vel alio morbo cõtagioso à ciuitate abesse iubetur, interim nullum damnum sentire debet,cum sine culpa absit,ita Moneta d.p.2. q.6.n.11.
171 Absentes pro vtilitate Ecclesię distributiones quotidianas non amittunt, præcipue stante consuetudine, quod Canonicus missus à Capitulo pro aliquo seruitio ipsius Ecclesiæ, seu Capituli pcipiat omnes fructus & quotidianas distributiones,vt per Co-

Couarr. d. num. 8. vers. 6. Duenb. reg. 206. limitat. 6. Leli. Zechi. de repubì. eccles. cap. 24. num. 6. versic. quando, Nauarr. cons. 10. à num. 4. de clericis non residen. Seraphin. Rot. Roman. decis. 1239. par. 2. & in Sacra Congreg. decisum referunt *Armendar. d. loco nu. 73. & 95. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 362.* & bis fuisse in *Rota* resolutum asserit *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 498. in prima edit. & resol. 389. n. 2. in secunda edit.* Et clerico absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro

172 defensione iurium ipsius ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distributiones per text. *in capit. ex parte, il secondo, de clericis nō resid.* resoluit *Couarr. d. num. 8. versic. decimo,* & fuit dictum in vna *Salamantina censurarum 28. Nouemb. 1594. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino,* quæ est *decis. 1098. numero 5. par. 2. in impressis*, & in *Asten. fructuum 15. Martij 1613. coram R. P. D. Manzanedo*, & in *Calaguritana fructuum, & distributionum Lunæ 26. Martij 1614. coram Domino Vbaldo*.

173 Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iurium, lucratur (etsi diuinis non intersit) fructus, & distributiones beneficij, *Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 142. & 147.* inferens *num.* 150. eas pari ratione lucrari Prouisores, & officiales generales à Capitulo Sede Episcopali vacante deputatos, si excommunicentur ob causam officij, cuius est iurisdictio, quam exercent.

174 Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest, cum eo tempore, quo excōmunicatio iniusta in eum lata fuit, præsens erat in loco beneficij sui, eratque solitus diuinis officijs ante impedimentum excōmunicationis adesse, docent *Couar. dict. num. 8. versic. cæterum, Petr. Nauarr. de restitution. lib. 2. cap. 2. num. 238. Fr. Emmanuel d. cap. 33. numero 6. Perez l. 1. vers. aduertendum tamen est, tit. 5. lib. 8. Ordin. pagina 175. Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 82. numero 15. versic. alias secus, Gutier. d. cap. 1. numer. 137. Moneta d. par. 2. quæst. 15. à num. 32. Henriq. lib. 13. cap. 13. numer. 4. in fine. Sayro de censuris libro 2. cap. 3. num. 27. Bonacina eodē tractatu disput. 2. quæst. 2. puncto 4. §. 2. num. 5. Auila eodem tractatu p. 2. disput. 6. dub. 1. conclus. 1.*

175 Suspensus iniuste siue ab officio, siue à beneficio, recuperat distributiones quotidianas *Moneta d. par. 2. quæst. 15. num. 42. praxis noua episcop. par. 2. cap. 3. num. 9.*

176 Interdictus iniuste, vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ recuperat quotidianas distributiones constito de iniustitia, vel nullitate, *Moneta dict. par. 2. quæst. 15. à num. 46. & par. 3. quæst. 6. num. 46.* Et interdicta ecclesia, vel polluta beneficiatus, qui consueuerat in ea residere, & non dedit causam interdicto consequitur distributiones quotidianas, *Moneta eadem par. 2. quæst. 16. num. 29.* Pensio imposita super canonicatu, dum canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum, vbicunque portio Canonici suspensi spectat ad Capitulum per ius accrescendi, secus vero si portio spectet ad Capitulum per ius non accrescendi, tenuit *Rota in vna Colimbrien. pensionis, Veneris 28. Ianuarij. 1605. coram Illustrissimo Domino meo obseruandissimo Cardinale Millino*, vbi etiam quod pensionarius, quando pensio est imposita super distributionibus quotidianis, & Canonicus

cus fuit suspensus, duplicem habet viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum suspensum, vel contra Capitulum, quod distributiones percipit.

178 Incarceratus iniuste, & absque legitima causa, semota quacunque consuetudine in contrarium, percipere debet distributiones quotidianas, *Couarr.d.num.8.versic.vndecimo, Armendariz dicto loco num.77. Nauarr.consil.9.de clericis non residen. Læli.Zechi.de Repub.Eccles.capit.24.num.6.vers.sexto debentur, Azori.instit.moral.par.2.lib.7.cap.7 quæst.2.praxis Episc.p.1.verbo distributiones, §.8.Ceuall. communium contra communes, quæst.585. nume. 15. Garcia d.cap.2. num.363. Gonzalez. ad regul. 8. Cancell. glossa 5. §. 9. num.15. & 118. Moneta dict. parte 2. quæst.5. numero 80.*

179 Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale seruitium suis beneficijs impendere, cum ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, nonnisi ad officium recitandum teneantur, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d.cap.2.num.9. Armendar. d. loco num. 202. & 205.* Tenentur vero ad inseruiendum illis per alios, qui approbati sint ab Ordinarijs, cum mens non fuerit *Pij Quinti in Bulla de residendo edita 8. Iulij 1569.* incip. *Cupiētes*, cogere habētes beneficia simplicia in eis residere, ita *Nicol.Garcia d.num.9. Armendar. dicto loco num.204.* Nihil tamen innouandum in huiusmodi beneficijs simplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur, in ecclesijs parochialibus, vel alibi constitutis, quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruitiũ nec per se, nec per substitutos præstando, vt possint cogi, vel per se ipsos, vel per substitutos inseruire, si tanto tempore possessores non sunt coacti ad aliquid istorum, nec apparet quod ad certũ sint obligati, satis si dicant horas canonicas, referunt decisum *Garcia d.cap.2.num.9.in 6. declar. Armendar.d. loco num.206.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarium qualem debeat Episcopus assumere, ostenditur.*

2 *Exterus non expedit eligi ad vicariatum.*

3 *Episcopus non potest creare vicarium ante apprehensionem possessionis episcopatus.*

4 *Laicus non potest esse Episcopi Vicarius.*

5 *Vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre.*

6 *Clericus coniugatus non potest esse Episcopi Vicarius, etiamsi cum vnica, & virgine contraxisset, & habitum, & tonsuram portasset.*

7 *Laicus potest constitui vicarij assessor, et consultor, etiam in causis criminalibus contra clericos.*

8 *Laicus vti minister iudicis ecclesiastici, cum assistentia alicuius clerici potest cognoscere de causis clericorum.*

9 *Laicus potest deputari vicarius Episcopi, tantum in temporalibus.*

10 *Laicus potest esse Episcopi vicarius ex dispensatione Summi Pontificis.*

11 *Bigamus Episcopi vicarius esse non potest, etiamsi effectus sit clericus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*

12 *Monachus, vel religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris vicarius creari.*

13 *Monachus si illegitimus sit, quamnis*

uis professione legitimatus fiat, vicarij officium exercere non potest.

14 Monachi Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori religione existentes, ab Episcopo vicarij institui non possunt.

15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur.

16 Vicarij legitimi, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter.

17 Archidiaconi ipso iure absque aliquo facto Episcopis absentibus, & eorum officialibus, vicariorum munus exercent, dimissorias litteras ad suscipiendos Ordines, ac monitoria concedunt.

18 Foranei vicarij appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent.

19 Datiui vicarij, seu constituti Generales appellantur hi, quos Episcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit.

20 Nati vicarij, idest, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iurisdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Episcopus, & ideo ab illis ad Episcopum appellatio defertur.

21 Appellatio an detur à vicario foraneo ad Episcopum dubitatur, pro vtraq; parte referuntur Doctores.

22 Appellationē à vicario foraneo Episcopi ad ipsum dari tanquam probabilius amplectitur.

23 Foraneus Episcopi vicarius delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur.

24 Vicarius Episcopi generalis in ciuitate tantum constitutus, vti foraneus regulatur.

25 Officialis, verbum simpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem sit referendum, ostēditur.

26 Vicarij Episcopi generales ordinariam habent iurisdictionem.

27 Vicegerentes alicuius Magistratus ordinarij iudices sunt.

28 Vicarij correctorum, Episcoporum, seu aliorum magistratuum ab ipso Principe, seu lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur.

29 Vicarij iurisdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus.

30 Vicarium Episcopi generalem delegatam habere iurisdictionem, qui teneant.

31 Iurisdictio eadem penes duos insolidum esse non potest.

32 Iurisdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit.

33 Iurisdictio ordinaria perpetua est.

34 Vice alterius fungens nihil propriū habet, sed delegata vtitur iurisdictione.

35 Iurisdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata vero re integra morte delegantis expirat.

36 Ordinarij iudices qui dicantur?

37 Argumentum de iurisdictione ad dominium non recte deducitur.

38 Duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidum possidere non possunt, non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus.

39 Dominium eiusdem rei diuersis respectibus insolidum penes duos stare potest.

40 Vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pontificibus electi censentur.

41 Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.

42 Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius est.

Da-

præsentatos absque speciali concessione potest vicarius.

71 *Beneficium supprimere absque speciali mādato non potest vicarius.*

72 *Beneficia vnire, reuocare vniones, & Ecclesias diuidere sine speciali concessione non potest vicarius.*

73 *Coadiutores vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine speciali concessione non licet vicario deputare.*

74 *Ius patronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare speciali concessione non potest vicarius.*

75 *Iurispatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere sine speciali mandato non potest vicarius.*

76 *Parochias nouas sine speciali Episcopi licentia non valet vicarius erigere.*

77 *Pensionem super beneficijs, vbi Episcopus potest, sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere.*

78 *Oeconomum Ecclesiæ vicarius constituere non potest, nisi Episcopi speciale accedat permissum.*

79 *Deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest vicarius.*

80 *Dignitatis creationi à Canonicis factæ non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere.*

81 *Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & parochianorum inopiam nequeunt restaurari, in matrices, vel alias viciniores absque speciali mandato vicarius Episcopi transferre non potest.*

82 *Præsentare non potest vicarius generalis ad beneficium iurispatronatus ad Episc. præsentationē pertinēs, absq; eius speciali mandato.*

83 *Ordinis Episcopalis ea, quæ fuerint exercere non potest vicarius, etiā si Episcopus sit, ex generali commissione.*

84 *Ordinis Episcopalis ea, quæ sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere non potest vicarius, etiam Episcopus, alteri Episcopo.*

85 *Hæresis crimen sine peculiari commissione vicarius Episcopi non punit.*

86 *Absoluere à crimine hæresis, etiam de licentia Episcopi non potest vicarius generalis.*

87 *Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare sine speciali mandato vicario generali non licet.*

88 *Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis ex generali commissione Vicarius explorare non potest.*

89 *Aedificationi monasterij per testatorem relicti, assensum, & auctoritatem vicarius generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit.*

90 *Indulgentias prætextu generalis commissionis vicarius generalis concedere nequit.*

91 *Confessionis audiendæ facultatem, seu licentiam vicarius generalis Episcopi ex generali concessione alijs concedere non potest.*

92 *Confessiones fidelium ex vi mādati generalis potest Vicarius generalis audire, si sit sacerdos.*

93 *Monacho licentiam causa studiorū proficiscendi impertiri non potest Vicarius generalis prætextu commissionis generalis, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est.*

94 *Matrimoniales causas cognoscere, aut eas tractare ex vi generalis com-*

commissionis Vicarius generalis Episcopi non potest.

95 *Matrimonij monitionibus etiam iusta causa interueniẽte dispensare non potest Vicarius generalis absque speciali Episcopi assensu.*

96 *Interdicta relaxare non potest Vicarius generalis nisi speciali mãdato.*

97 *Dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis sua diœcesis non potest Vicarius generalis concedere, nisi Episcopo in remotis agente.*

98 *Episcopus in remotis agere quando dicatur?*

99 *Substituere alium Vicarium generalis Vicarius non potest, nisi Episcopi specialis licentia præcedat.*

100 *Vicarius constitutus ab Episcopo cum facultate, & clausula substituendi, non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus.*

101 *Vicarius generalis potest vnam, vel plures causas delegare ex vi commissionis generalis.*

102 *Visitare diœcesim absque speciali licentia non potest Vicarius generalis.*

103 *Synodum diœcesanam congregare citra speciale mandatum non potest Vicarius generalis Episcopi.*

104 *Defunctorum pias voluntates exequi non potest Vicarius generalis nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa.*

105 *Vicarius generalis ex officio potest compellere ad exequendum pias defunctorum voluntates fideicõmissarios, & executores laicos.*

106 *Alienationibus, seu transactionib. rerum Ecclesiarum Vicarius generalis absque speciali mandato decretum interponere non potest.*

107 *Absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus sine particulari concessione Vicarius generalis nõ potest.*

108 *Restitutionis in integrũ causam tractare Vicarius generalis non potest.*

109 *Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario sine mãdato.*

110 *Appellationis omisso articulo consentire non potest Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio.*

111 *Delegata specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest.*

112 *Feudales causæ, nisi speciale adsit mandatum, Episcopi Vicarius cognoscere non potest.*

113 *Exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis auctorare non potest.*

114 *Represalias sine speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis.*

115 *Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablatis sine speciali facultate non potest decernere generalis Vicarius.*

116 *Absoluere à casibus reseruatis per ipsũ Episcopũ ex generali concessione non potest Vicarius generalis.*

117 *Causas criminales, nisi specialiter commissæ fuerint Vicarius generalis expedire non potest.*

118 *Absoluere condemnatum inquisitũ Vicarius generalis non potest.*

119 *Confiscare clericorum bona non potest Vicarius generalis.*

Pæ-

120 *Pœnas corporales in pecuniarias non potest conuertere vicarius generalis.*

121 *Dispensare nō potest vicarius generalis ex generali vicariatus mandato.*

122 *Charitatiuum subsidium Vicarius generalis imponere non potest, nisi hoc sit sibi ab Episcopo specialiter demandatum.*

123 *Quartam decimarum, mortuariorum, & synodaticum Vicarius generalis absque speciali mandato imponere non potest.*

124 *Clausula generalis (& ad omnia alia etiamsi exigant speciale mandatum) comprehendit casus, quos Vicarius generalis expedire non potest absque Episcopi assensu.*

125 *Episcopus an teneatur vicarium sibi constituere? ostenditur.*

126 *Episcopus potest binos principales vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consulatur.*

127 *Vicarius generalis dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco, vbi Episcopus sedem habet.*

128 *Complutensis, vicarius generalis non est, quia nec creatus est, nec residet vbi Episcopus sedem habet.*

129 *Episcopus duarum diœcesum etiā æque principaliter vnitarum, nō potest duos vicarios generales cōstituere in principalib. locis prædictarum diœcesum.*

130 *Vicarius constitutus in vna diœcesi censetur etiā in altera sibi vnita constitutus.*

131 *Diœceses duæ, etiam æque principaliter vnitæ respectu Episcopi reputantur vna.*

132 *Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate, potest esse Papæ delegatus.*

133 *Dignitas ecclesiastica est rerum ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione.*

134 *Vicarius Episcopi habet iurisdictionem rerum ecclesiasticarum*

135 *Prælatus dicitur vicarius Episcopi ratione iurisdictionis, quam habet cum administratione.*

136 *Vicarius Episcopi potest esse executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in curia Romana, & conseruator.*

137 *Vicarius Capituli Sede vacante potest esse delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor.*

138 *Vicarius Episcopi electi, & confirmat, licet non dum consecrati, potest esse Papæ delegatus.*

139 *Vicarius foraneus non potest esse delegatus Papæ.*

140 *Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem.*

141 *Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus episcopalem, & ordinariam iurisdictionem non possunt esse Papæ delegati.*

142 *Commissa Episcopo, vel eius vicario, non possunt expediri per vicarium Capituli Sede vacante.*

143 *Vicarius Episcopi ipsius Episcopi repræsentat personam, & auctoritatem, eiusque locum tenet.*

144 *Vicarius Episcopi præcedit Archidiaconum, etiāsi haberet priuilegium obtinendi primam Sedem post Episcopum, præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Episcopos, & alios Prælatos Episcopo inferiores.*

145 *Vicarij iurisdictio ab Episcopo reuocari potest.*

146 *Episcopus si fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denunciatus, eius officialis, seu vicarius generalis iurisdictionem suam exercere non potest.*

Colla-

147 Collatio beneficij non valet, si dum Episcopus excommunicatus est, vicarius conferat.

148 Vicario Episcopi excommunicato non est excommunicatus eius subuicarius, aut successor.

149 Suspectus recusari potest vicarius ex suspicione Episcopi.

150 Suspecto vicario Episcopi quando censeatur ipse Episc. suspectus? et corã quo causa suspicionis cognosci debeat? ostenditur.

151 Vicarij iurisdictio per Episcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta.

152 Gesta à vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis valida sunt.

153 Beneficia conferre potest vicarius ante scientiam mortis Episcopi si conferendi potestatem habebat.

154 Vicarij iurisdictio non solum expirat morte naturali ipsius Episcopi, sed etiam ciuili.

155 Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commissionis constitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales designatus, potest post eãdem dignitatem renuntiatam esse iudex, & de causa sibi commissa cognoscere.

156 Vicarius generalis finito officio nõ potest procedere in illa causa, quæ sibi cõmissa fuit non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis.

157 Iurisdictio Episcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur.

158 Capitulum Sede vacante intra octo dies post mortem Episcopi eligere tenetur vicarium, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum.

159 Forma ponitur, qua vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari solet.

160 Sedes episcopalis vacare dicitur donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo.

161 Episcopus prouisus non potest episcopatum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis.

162 Vicarius à Capitulo Sede vacante, si aliquibus non vocatis creatus fuerit, est reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipsius vicarij constitutionem.

163 Archidiaconus non sustinet vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur vicariũ eligere, quia in illis totum Capitulum administrare debet.

164 Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium constituere, non currit nisi a die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam.

165 Capitulum Sede vacante an possit plures vicarios sibi constituere? ostenditur.

166 Vicarius à Capitulo Sede vacãte, si Canonicus sit, & absit à choro, non percipit distributiones quotidianas, quamuis sit in actu exercendi officium.

167 Vicarius à Sede vacante constitutus debet in choro sedere in loco proprio sui canonicatus, antiquiores non præcedendo.

168 Vicarius Capituli Sede vacãte debet eligi Doctor, vel Licẽtiatus, vel aliàs quantum fieri potest, idoneus, etsi non esset Doctor, potest Capitulũ in ipso actu deputationis dare ei consultorẽ Doctorem.

169 Diœcesis quando veniat appellatione vrbis, ostenditur.

170 Vicarius Episcopi ad beneplacitũ potest reuocari.

171 Vicarius à Capitulo Sede vacante con-

constitutus an possit ab eo reuocari? ostenditur.

172 *Capitulum constituens secundum vicarium, censetur primum reuocare.*

173 *Capitulum si constituat vicarium simpliciter absque temporis praefinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione.*

174 *Capitulum Sede vacante in deputatione sui vicarij potest apponere clausulam, vt in causis Canonicorũ procederet cum voto certi consultoris.*

175 *Per Constitutionem vicarij generalis in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quae requirunt speciale mandatum.*

176 *Capitulum in commissione vicarij potest sibi aliqua reseruare.*

177 *Vicarius Capituli substituere non potest, nisi ei in mandato substituendi facultas concedatur.*

178 *Vicarius Episcopi Sede vacante debet habere salarium.*

179 *Vicarius Episcopi iam defuncti non potest petere salarium non conuentum, à suo successore pro seruitio praestito eius praedecessori.*

180 *Capitulum Sede vacante si suspensionis censura sit irretitum, principalis eius vicarius iurisdictionem exercere non potest.*

181 *Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui.*

182 *Episcopus per se rationem administrationis officij gesti à vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire potest.*

183 *Vicarius Episcopi non tenetur ad syndicatum.*

EPISCOPVS VICARIVM generalem qualem constituere debeat?

ALLEGATIO LIV.

1 IN assumendo Vicario non oscitanter se gerere debet Episcopus, sed personam tenetur eligere qualificatam, circunspectam, bonae, & approbatae vitae, timentẽ Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, mansuetam, doctã, & quae non declinet ad dexteram, nec ad sinistram, vt post multos admonet *Sbroz. de Vicario Episcopi* 2 *li. 1. quaest. 33. & q. 34.* dicit quod non expedit eligere exterum ad vicariatum, *& q. 46. numero. 15.* post *Felin.* 3 *cons. 40. num. 7.* tenet Episcopum nõ posse creare Vicariũ ante apprehensionem possessionis episcop. quamuis fuerit per Papam pronuntiatus Episcopus. Debet etiam in Vicarium 4 eligere clericum, saltem primae tonsurę, non vero laicũ, *cap. decernimus,* vbi *Abb. num. 12. Felin. num. 6. Dec. num. 15. Rip. num. 56. &* caeteri omnes, *de iudic. Hojed. de incompatib. benefic. par. 2. cap. 10. n. 11. Cou. in cap. alma mater, §. 11. num. 3. Millis in repert. verbo laicus, Lancelot. in instit. Canon. in tit. de officio Vicarij §. 1. Bertachin. in tract. de Episcopo tit. Vicario Episcopi num. 14. Io. Selua de benefic. par. 2. q. 23. num. 13. Rebuff. in pract. benefic. tit. de Vicario Episcopi num. 35. Leli Zech. de Republ. eccles. c. 23. de Vicario Episcopi §. 1. num. 1. Anton. de Pratis in tract. de iurisdict. Episcopi cap. 6. nu. 43. Parlad. differ. 9. §. 1. num. 33. Moscon. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. par. 1. cap.*

1.cap.16.pag.270.Monet. de decimis cap.9.num.196.Azor.instit.moral.p. 2.lib.3.cap.43.quæst.10.praxis noua episcop.par.2.cap.4. num.6. Vgolin. de potest.Episcopi cap.4.§.8.num. 1. Nicol.Garcia de benefic.par.5. cap. 8.num.2.Alphons.Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.27. Bellet disquisit cleric tit. de fauore clericorum reali §.2. num. 60. & §. 3.numer.19. Soar tom.5.de censuris disp.2.sect.3.à num.8. Sbroz.de Vicario Episcopi lib.1.q.8.num.2.& q. 31.Sabag.in cap.2.de iudic.nu. 110. Ioan.Segura Dauilos in direct.iudicum ecclesiast.par.1.cap.12.nu. 1. & 2.Fr. Ludou. de Miranda de ordine iudic.q.2.art.7.Anastas. Germon. de sacrorum immunit.lib.3.cap.11. nu. 11.& cap.14.num.15.Morla in emporio iuris Ciuilis par.1.tit.2. quæst.
5 22.num.10. qui habitum clericorũ deferat argum.cap. in noua 16. q. 7. tenet Azori.dict.cap. 43. quæst. 10.
6 vers. præterea. Dummodo non eligat clericũ coniugatũ, hic enim non potest esse Vicarius Episcopi, Bertachin.in repert. verbo clericus coniugatus non potest, Lambertin. in tract.de iurepatron.lib.2.par.1. q. 7. art.4.num.3.Lap.in cap.1.num.2.de officio Vicarij lib.6. praxis episcop. p. 1.verbo Vicarius dub.7.Soar. a sect. 3.num.10.Rebuff. d. tit. de Vicario Episcopi num.36.Sanch. de matrim. lib.7.dsp.46.num.14.Garci.dict.cap. 8.num. 3.Bellet.d.§.3.nu.20. Sbroz. d.q.31.num.5.cum sequentibus, vbi asserit procedere etiamsi clericus coniugatus contraxisset cum vnica & virgine, & deferret habitum, & tonsuram.
7 Licet autem non possit laicus cõstitui Episcopi Vicarius, poterit tamen constitui eius assessor, & cõsultor etiam in causis criminalib. contra clericos, Abb.in cap. decernimus num. 28. vbi Felin.& alij de iudic. Cucch.in instit. maior. in tit.de Vicario Episcopi num.49.Ioan. Segura Dauilos in direct.iud.eccles.par.2.c. 11.nu.2.Decian.tract.crimin.tom. 1. lib.4.cap.9.num.73.Sbroz.dict. cap. 31.num.10.& 12.Vgolin.d.cap.4.§.
8 10.num. 3. Secularis enim vti minister iudicis ecclesiastici, & cum assistentia alicuius clerici potest cognoscere de causis clericorum, cap.Monna 11.quæst.5.Aufrer. in tract.de potest.iudicis laici super personas eccles.reg.2.num. 21. Marsil. in tract.de bannitis in verbo iudice num. 198. Iacob. de Graffiis in decis. aureis par.1.lib.4.cap.18.num. 152. vers.quintus quando,Carol.de Grassis de effectibus clerical. effectu 1.nu.
9 868.Bellet.dict.§.3.num. 18. Potest etiam laicus deputari Vicarius Episcopi tantum in temporalibus, si ipse haberet solum iurisdictionẽ temporalem in aliquib.locis Aufrer. d. tract.reg.4.num.36.Bellet.d.§.3.nu. 20.vers.si autem,Pauin. de potest. & officio Capituli Sede vacante in 2. p. princ.quæst.10. num. 15. Anton de Pratis dict. cap.6.num.43. Sbroz. d.
10 cap.31.num.11.vbi num. 13. resoluit laicum posse esse Vicarium Episcopi accedente Summi Pontificis dispensatione.
11 Bigamus Episcopi Vicarius esse non potest, vt post Sbroz.Zech.Sayr. & alios resoluit Nicol.Garcia d.cap. 8.num.4.censetur enim omni clericorum priuilegio exutus, vt per tex. in cap.vni.de biga.lib.6. tenet Azor. d.par.2.lib.6.cap.4.q. 12. Nec bigamus effectus clericus poterit esse Vicarius, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ Moscon. de maiestat.milit.Eccles.li.1.par.1. cap. 16.pag.270.Conrad.in templo monili

iud.

ind. lib. 2. cap. 6. de Vicari. Episc. §. 1. numer. 2. & 6. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 5.

12 Monachus, vel religiosus. potest ab Episcopo cum consensu tamen Abbatis, vel Superioris, Vicarius creari, argum. *gloss. in cap. de praesentium 16. q. 1. & in cap. si quis 58. dist.* resoluunt *Rota 3. de offic. Vicar. in antiq. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 15. n. 100. Aloys. Ricci. dict. collect. 143. in fine, Sbroz. lib. 1. quaest. 38. Nauarr. com. 2. de Regular. num. 68. Azori. d. cap. 43. q. 10. vers. quaeres itidem*, vbi addit debere Monachum sociū habere ex eodem cœnobio ascitum, *Campan. in diuers. iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 118.* vbi etiam cum *Majol. de irregular. lib. 1. cap. 10. sub*
13 *num. 3. vers. ideoq;* tenet huiusmodi Monachum si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, Vicarij officium propter praeminentiam, & iurisdictionem, quam ha-
14 bet, exercere non posse. Si quis fuerit religionem Mendicantium professus, aut in strictiori religione existat ab Episcopo Vicarius institui non poterit, vt tenent *Azori.* & *Fusc. dictis locis, Sbroz. libro primo quaest. 40.*
15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur, quidam nati, seu legitimi sunt; foranei constituti alij: alij vero dati, siue cōstituti generales nuncu-
16 pantur. Legitimi namque, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, Archidiaconus videlicet, & Archipresbyter *cap. 1. de officio Archid.* ibi, vt Archidiaconus post Episcopum sciat se Vicarium esse in omnibus, & ibi, ad vicem sui Episcopi Vicarius reperiatur, *cap. vt singulae, de officio Archip.* vltra Ordinarios in praecitatis iuribus, tenent *Mandos. regul. 14. Cancell. quaest. 6. num. 16. Maranta de ordine iudic. par. 4. dist. 5. princ. num. 7. Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma vicariatus n. 199. pag. 41. praxis episcop. p. 1. verbo Archidiaconus, Azori instit. moral, par. 2. li. 3. cap. 14. q. 2. & q. 6. & cap. 15. vers. alter vero, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 1. cap. 10. nu.*
17 *2. vers. sexta.* Archidiaconi enim ipso iure absque aliquo facto, Episcopis absentibus, & eorū officialibus, Vicariorum munus exercent, vti ex *Butri. Host. Mandos. Franc. Marc.* & alijs tradit *Sbroz. de Vicario Episcopo lib. 1. quaest. 2. num. 15. & q. 36. num. 10.* Dimissorias litteras ad suscipiendos Ordines dare possunt *Cucb. instit. maior. lib. 2. tit. 9. de officio Archid. num. 7.* & monitoria concedere *Pet. Lazar. de monitorijs sect. 1. q. 6. num. 11.*
18 Foranei autem illi appellantur, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi Sedes, iurisdictionē exercent, vtpote, quos Episcopus in certa dioecesis parte, vel in oppidis constituit, *gloss. in Clemen. etsi principalis verbo foraneus de rescript. & in cap. 1. eod. verbo, de officio Ord. l. b. 6.* & vtrobiq; Doctores. Ob idque foranei nuncupantur, quia foris, idest extra locum, in quo episcopalis sedes est, Episcopi vice funguntur, vel quia forum teneant, aut quia de foris veniant, vt ait *gloss. verbo foraneus in d. cap. 1. Siluest. in summ. verbo Vicarius q. 4 in princ. Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma, & declarat. noua prouis. verbo officiali Episcopi nu. 1. Franc. Mar. Delphin. decis. 317. nu. num. 17. par. 1. Cucb. l. b. 2. instit. maior. cap. 8. de Vicar. num. 3. Anastas. Germon. lib. 1. animaduersionum iuris cap. 7. in princ. Sanch. de Matrimon. lib. 3. disp. 29. num. 10. & Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 8. num. 29.*

19 Datiui tãdem Vicarij, seu cõstituti generales, appellãtur hi, quos Episcopus creauit, vel cõstituit, vt eius vices gererent in eodẽ tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit, vt tradunt *Bart. Marant. Francisc. Marc. Couar.* & alij, quos refert *Sbrozz. lib. 1. q. 2. num. 4.*

20 Vicarij nati, idest Archidiaconi, vel Archipresbyteri, licet ordinaria à lege, ratione officij, & dignitatis sibi tributa, fruantur iurisdictione, vt docet *glos. verbo referant, in cap. vlt. de officio Archipresb.* per *tex. in cap. 3. de officio iudic. ordin. Mara. d. distinct. 5. à num. 6. Cuch. dict. lib. 2. tit. 10. de officio Archid. à nu. 18. Azori d. cap. 15. quæst. 6.* quia tamen non eandem, quam Episcopus, sed inferiorem quidem obtinent, vt colligitur ex tex. in *cap. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellation.* ibi, alijsq. inferioribus, *Cuch. d. tit. 8. de vicar. à num. 23.* ideo ab illis recte ad Episcopum appellatio defertur, vt probat text. in *d. §. ab Archidiaconis*.

21 Maior vero dubitatio est an à Vicario foraneo ad Episcopum detur appellatio? in qua negatiuam partem tuetur *Anastas. Germon. dicto cap. 7. & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 88.* ex text. in *cap. non putamus 2. de consuetud. lib. 6.* in quo Roman. Pontifex statuit, de officiali Episcopi ad Episcopum appellari nõ posse, & constat vicariũ foraneũ simpliciter officialem Episcopi dici per tex. *in cap. vlt. de officio vicarij lib. 6.* ibi, officialis, aut generalis Vicarius, &c. iura enim de Vicario generali loquentia, eum officialem principalem, vel generalem appellant, vt constat ex *Clem. 2. de rescrip.* ibi, principalis officialis Episcopi, & in *d. cap. vlt.* ibi, aut Vicarius generalis Episcopi: deinde mouetur argumento desumpto ex tex. *in d. cap. Romana, §. ab Archidiaconis*.

22 Contrariam tamen opinionem, imo à Vicario foraneo Episcopi ad ipsum dari appellationem, tenent *Ioan. Andr. Innoc. Archid. Anchar. Geminian. & Philipp. Franc. in d. cap. non putamus, Guid. Papa decis. 436. num. 42. Rot. decis. 3. de officio vicarij* alias *350. in nouis, & decis. 297. num. 1. par. 2. diuers. Couarr. pract. cap. 4. num. 8. Mandos. reg. 24. Cancell. quæst. 6. num. 6. Maranta dict. distinct. 5. princip. numer. 14. & 15. & par. 6. actu 2. num. 369. Frãc. Marc. decis. 181. nu. 6. par. 1. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. num. 33. & quæst. 62. num. 6. & 7. & lib. 3. quæst. 6. num. 24. & 25. praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius, §. 2. pagina mihi 335. Azori. institut mor. l. par. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 12. & 15. Roderic. in praxi de modo videndi, seu examinandi processum cap. 1. n. 31. Marchesan. de commissionib. par. 1. cap. 6. num. 67. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 8. num. 29. & 34. Sanchez de matrimon. lib. 3. disput. 29. nume. 10. & 12. Molina de iustit. tom. 6. disput. 13. num. 4. Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspecto cap. 4. num. 14. in fine. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 4. §. 9. num. 2. Auila de censur. par. 2. cap. 6. disput. 6. dub. 4. Cardin. Tusch. littera A. conclus. 350. num. 43. & litt. V. conclus. 183. num. 9. & conclus. 186. nume. 6. D. Barbosa in l. cum Prætor, §. 1. num. 223. ff. de iudic. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 8. par. 1.* Quæ opinio ex eo comprobatur, quia Vicarius foraneus diuersam ab Episcopo iurisdictionem habet, siquidem Episcopus Ordi-

dinaria, *cap. cum Episcopus 7. de officio ordin. in 6. cap. conquerente, cap. cum dilectus, eodem tit. in antiq. capit. cum venerabilis, de exception.* ipse vero cum non ex titulo officij, sed ex sola commissione, delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur, *glos.*
23 *in Clement. 2. verbo foraneo*, & ibi *Card. de rescript.* vt fatentur omnes pro hac opinione supra citati, cumque de delegato ad delegātem prouocari non possit, *cap. super quaestionem 27. §. porro, de officio delegat. cap. dilecti. de appellat. l. 1. & vlt. ff. quis, & à quo appell. l. vni. vers. hac teneant; C. de appellat. Cardin. Tusch. littera A. conclus. 352. nume. 40. Molin. d tom. 6. tract. 5. disput. 21. n. 6. & disput. 22. num. 1. Sigismund. Scacc. de appellation. quaest. 7. numer. 63. & quaest 8. num. 31. & 34. Barbosa d. §. 1. num. 218.* ideo de Vicario foraneo tanquam à delegato ad Episcopum delegantem, cum idem tribunal, & auditorium non constituāt, merito appellatio defertur. Et
24 procedit in Vicario generali, in ciuitate tantum constituto, quia iste vere generalis non est, imo foraneus propriè dici potest, nisi generaliter ad totius diœcesis causas deputetur, ita *Nicol. Garc. d. cap. 8. numero 33.* contra *Sbrozz. lib. 3. quaest. 2. num. 5.*

25 Non obstant igitur fundamenta, quibus contrarium tenuit *Anastas. Germon. loco supra relato*, nam ad primum, & principale respondetur verbum, officialis, simpliciter prolatum, nullo iure solum ad Vicariū foraneū deferendū esse aliqua verosimili ratione defendi potest, Summi enim Pontifices in *d. capit. vlt. de offic. vicarij lib. 6. & in Clem. 2. de rescript.* ac alijs iuribus vicarium foraneum simplici, officialis, verbo nominarunt, non vt propriam verbi, *officialis*, significationem exprimerent, quasi illo verbo non alius, quā vicarius foraneus regulariter comprehendatur; & ex diuerso generalem vicarium, principalem officialem, seu vicarium generalem appellant, non vt significent ad denominādum vicarium generalem verbū, officialis, sufficiens non esse absque adiectione principalis, aut generalis; sed potius vt palam, & sine vlla dubitatione percipiatur an de generali Vicario, an de foraneo vel de vtroque loquantur: vnde verbum, officialis, simpliciter prolatum, tam de vicario generali, quàm de foraneo intelligitur, nisi in eisdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pōtifices ad foraneos tātum respexisse; quando vero additur verbum, *generalis*, vel *principalis*, fit ad exclusionem vicarij foranei, cum sub illo tantum verbo, *officialis*, comprehenderetur, vtrumque probatur in *d. clem. 2. de rescript.* vbi Summus Pontifex postqnam verbo, *officialis*, principalis adiecit ad denominandum vicarium generalem, & paulo post de vicario foraneo loquens nō tantum officiali, simpliciter dixit, sed foraneo addidit his verbis, in officiali tamen foraneo; quasi significet, officialis, verbo vtrumque cōprehendi, & ideo ad constituendam differentiam inter ipsos, alterum principalem officialem, alterum foraneum nominari necessarium fuit.

26 Generales Episcopi vicarij, qui Datiui appellantur, Ordinariam habent iurisdictionem, vt tenent *glos. verbo, officialem, in cap. 2 de officio vicarij lib. 6. & verbo generaliter, in cap. Romana, de appellat. eodem lib. & verbo, & iurgia in capit. perlectis, distinct. 25.* & vltra Ordina-

narios in præcitatis iurib. resoluũt Purpur.in rubr.de officio eius, num. 10.& in l.more 5.num.91.& 92. de iurisdict.omnium iud.Gregor.Lopez in l.2 glos.1.tit.4.par.3.Siluest.verbo Vicarius,q.4. in princip. Couarr. pract.cap.4.num.8.& lib.3.variarũ cap.20.num.4. Maranta d.distinct. 5.num.12.& 13. Vanti. de nullitat. tit.de nullit.ex defectu iurisd.deleg. num.25.Corras. de benefic. parte 2. cap.8.num.13.Bertachin.de Episcopo,lib.4. part.7. de vicario Episcopi num.1.Mandos.d.regul.14.quæst.6 num.6. Molin.de primogenijs.libr.1. cap.25.num.13.Gambarupt.de potestate Legati lib.9.nume.33.Federic. Scot.tom.2.resp.lib.8.resp.3. num.9. Pauin.de potest.Capituli Sede vacãte par.1.quæst.2.num.2.& 3.& par. 2.quæst.10.num.3.& 4.Lali. Zechi. de republ.eccles.capit.23. de vicario Episcopi,§.2.num.1. Alphons.Aluarez Guerrero, in speculo iuris Pontif.cap.27.in princip.Salzed.ad Bernar.c.76.in glos. verbo dispẽset.pag. 305.in nouiss. edit. Masc. de probat. cõcl.1412.n.9.& 22. Azeued.l.1. n. 7.tit.9.lib.3.noua recopil.Vgolin.de censuris,tab.1.cap.1.§.20.num.6.& de officio,& potestate Episcopi,capit. 4.§.9.num.2.Soar.de Paz in pract. tom.1.temp.1.num.6.& 7. & tom.2. prel.3.num.3.Gutier.canon.libro 2. cap.17.num.17.& de matrimon.capit.69.num.7.Sayr.de censuris lib.1. cap.6.num.8.Morl.in emporio iuris par.1.tit.2.de iurisdict. omnium iudicum in prælud. num.86. & quæst. 37.num.35. Iacob. de Laurent. in tract.de iudice suspecto cap.4. num. 21.post med. Azori.instit.moral.par te 2.lib.3.cap.43.quæst.5.Sbrozz. d. lib.2.quæst.55.Sabag.in rubr.de officio deleg.nume.10.& 11. Moscon. de maiest.milit.Ecclesiæ lib.1.par.1. cap.10.pag.269.& 273. Franc. Leo in thesauro fori eccles.par.1. cap.10. de vicar.num.11.& cap.16.num.62 Amat.Roderic.in pract. de modo videndi, seu examinandi processum cap.1.num.30. Frat. Basil.Ponc. de impedimen.matrim.cap.26.§.6.versic.idem etiam dicendum, pag. 340. Molin.de iustit.tract.3.disputat.59. num.2.& tract.5.disput.10. num.1. 3.& 5.& disput.14.num.4.& disp. 26.num.7.in fine,Bobadil.in sua politica lib.1.cap.12.num.37. D. Barbosa in l.quia tale, num.92.ff.soluto matrimon. & in l. cum prætor, §.1. nu.372.ff.de iudic.Fr.Ludouic.Miranda de ordine iudic. quæst.2. art. 6. Saneh.de matrimon.lib.3.disput. 29.nu.3.Nicol.Garc.de benefic. par. 5.cap.8.nume. 21. Cardoso in praxi iudicum,verbo vicarius,nu.7.Francisc.Molin.de ritu nupt. lib 2. differ.11.num.64. Aloys.Ricci. in collect.decis.par.5.collect.1600.& in praxi aurea resolut.99.

27 Sic etiam Vicarij, seu Vicegerentes alicuius Magistratus, seu Ordinarij (quales sunt Correctorum in Hispania, quibus permittitur, imo iubetur, vt secum habeãt locumtenentes, seu Vicarios iurisperitos, *l. 10.tit.5.lib.3.nouæ recopilat.* qui vulgo appellãtur, tenientes, ò alcaldes maiores) Ordinarij iudices sunt, ita *glos.in rubr.tit.C. de officio eius, & verbo rectorum in l.2. eodem tit.* quas post *Bart. in l. nec quicquam, §.vbi decretum,numer.5. ff.de officio Procons.* sequuntur *Alciat. in rubr. de officio Ordinar.num.25.Marant. dicta distinct.5.num.17.& 18.Auiles ad cap.4.Prat.verbo iustitia, Molin.de primog.lib.1.cap.25.num.12. alias.Molina d.tract.5.disp.13. nu. 2.Bobadil. d.lib.1.cap.10. nume.4. Azeued.d.l.1. num.9. Nicol.Garcia d.cap.*

d.cap.8.num.26. Hi in locum alterius magistratus absentis, scilicet, mortui, vel impediti, substituuntur ab eis, qui à lege ad id potestatem habent, vt deducitur ex *l.1.* ibi, siue proconsulatum, &c. *ff.tutorib.& curator.dat.ab his,* ideoq. appellantur etiam suffecti, *l.2. §.post hunc, in fine,* ibi, quo suffectus fieret, &c. *ff.de origine iuris, cap.quædam,* ibi, suffecti consules, *distinct.2.* Illi vero ab Episcopis substituuntur, quibus facultas est concessa constituendi sibi Vicarios generales, iuxta totum *tit.de officio Vicarij lib.6.* ne forensibus negotijs impediti, verbo, & ministerio Dei circa oues sibi cōmissas, vacare non possint.

28 Huiusmodi Vicarij, licet interueniente nominatione Correctorum, Episcoporum, seu aliorū Magistratuum constituantur, ab ipso tamen Principe, seu lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur ex reg. *l.2.verf.omnia enim, C.de veteri iure enuel.* tradit ex alijs *Nicol. Garc.d.cap.8.num.25.& sequen.* ac subinde iurisdictionem habere ratione officij, & tituli Vicariatus, quem obtinent, vt bene insinuant *cap.2.* ibi, per commissionem officij, *de officio Vicarij lib.6. cap.cum nullus, in princip.* ibi, cum ad hoc se ipsius officium non extendat, *de tēpor.ordin.eodem lib.* obseruant *Abb. consil.21.num.3.lib.1.Couarr.pract. cap.4.à num.4.in fine;* siue enim dicamus talem iurisdictionem eisdem à lege concedi cum officio, vbi primum vicarii constituuntur, vt ex *glos.verbo generaliter,* ibi, vel dici posset, *in d.cap.Romana, in princ. Abb.in cap.2.ad fin.ne prælati vicés suas, Sbroz.lib.2.quæst.55.nume.14. & 26.Sanch.d.lib.3.disp.29.nu.13.* Siue etiam asseramus eos iurisdictionem accipere ab ipso Episcopo, vel Magistratu ex consensu, & permissu legis, sicut accipit Legatus à Procōsule, *l.Legati, ff.de officio Proconf. l. eum Prætor, verf. is quoque, ff.de iudic.* vt tenet post *Couar.lib.3.*

29 *var.c.vlt.n.4.Garc.d.c.8. n. 24.* vtcumque denique sit, illam habēt ex titulo, & officio vicariatus; ex quo fit illos iudices Ordinarios dici, cū tales illi dicantur, qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iuridicundo præsunt, *Morla in emporio iuris par.2.tit.2. in prælud.num.88.Molina de iustit. tom.6. disp.8.num.2.& 3.* & bene explicat *D.Barbosa in l.cum prætor §.1.à num.15. ff.de iudic.*

30 Verum Episcopi Vicarium generalem, delegatam non ordinariam habere iurisdictionem tenent multi non cōtemnendi nominis Auctores, scilicet *Alex.in rubr.ff.de officio eius num.17.Goffred.in summ. de officio vicarij num 2.* relatus à *glos. verbo generaliter, in dicto cap. Romana, Aleiat.in rub.de officio Ordinarij, n. 24.Sot.in 4.distinct.18.quæst.4.art. 3.versic. circa concessiones, Anastas. Germon.lib.1.animaduers. cap.6.per totum, & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 43. & 85. Anton.Gomez in Bulla Cruciatæ cap.4. circa quartam quæst.num 21. Ioseph Gonzal.variar.quæst.cap.27.per totum* post *glos.verbo, absque rationabili in cap.vt debitus honor, 59. de appellat.& in ca.2.verbo statuitur,* secundum vnum intellectum, *ne prælati vices suas, & in cap. perlectis, verbo, & iurgia, in fine, dist.25.* qui pro sua opinione non leuia, aut insubtilia argumenta afferunt.

31 Primo sic argumentantur. Episcopus Ordinariam habet iurisdictionem, *ca.Episcopus 7.de officio Or-*

dinarij.lib.6.cap. cunquerente, cap. cum dilectus, codem tit.in antiq.cap. cum venerabilis, de exception. ergo in personam sui Vicarij eadem iurisdictio consistere non potuit, sequeretur enim absurdum, quod vna & eadem iurisdictio penes duos in solidum esset, quod naturali rationi repugnat; nam sicut vna possessio, vel idem dominium penes duos residere non potest, *l.3. §. ex contrario, ff. de acquiren.possess. l. si ut certo, §. si duobus vehiculum, ff. commodati*, ita nec eadem iurisdictio, cum validum sit argumentum de possessione, & dominio ad iurisdictionem, *l. qui furere, 20. ff. de statu homin.*

32 Secundo sic. Iurisdictio Ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit *l. & quia, 6.* cum similibus, *ff. de iurisdict. omnium iudic. Octauian. Vestri. in praxi lib.3. cap.3. nu. 2. Vant. de nullitat. tit. de nullit. sentent. ex defectu iurisdict. numer. 31. Molin. de primogen. lib. 1. capit. 25. num. 11. & 12.* Sed in vniuerso iuris Pontificij, aut Ciuilis corpore nulla lex, aut constitutio extat, quæ Episcoporum Vicarijs iurisdictionẽ tribuat, ergo eorum iurisdictio ordinaria non est.

33 Tertio. Si iurisdictio Vicarij ordinaria fuisset, omnino perpetua esset, nec tempore aliquo reuocaretur *d.l. & quia*, vbi omnes communiter, at iurisdictio Vicarij perpetua non est, cum ab Episcopo reuocari possit, vt infra dicetur nu. 145. ergo ordinaria non est.

34 Quarto. Episcopi Vicarius illius vicem gerit, & vtriusque vnum est tribunal *d. cap. Romana*, ibi, eorum vices supplendo, & ibi, vnum sit cõsistorium; sed ille qui vice alterius fungitur, nihil proprium habet, sed delegata iurisdictione vti creditur, vt ait *Papinian. in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius.* Qui mandatam, inquit, iurisdictionem suscipit proprium, nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtitur, & *l. etsi prætor 3. eodem tit. l. solet 16. de iurisdictione omnium iudicum*; ergo Vicarium Episcopi delegatam iurisdictionem habere dicendũ est.

35 Quinto sic argumentantur. Inter iurisdictionem ordinariam, & delegatam illa cõstituitur differentia, quod prior mortuo adhuc concedente permanet, *cap. legatos 2. de officio legati, lib.6. l. more maiorum 5. de iurisdict. omnium iud. Menoch. de arbitr. lib.1. quæst.69. num.2. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib.47. cap. 32. num.2. Mort. d. tit. 2. numer. 104. & 105. D. Barbosa in d.l. quia tale, num.84. Sanch. de matrim. lib.8. disput.28. num 4. & 5.* Posterior vero re integra morte delegantis finitur, *cap. relatum, de offic. deleg. cap. si delegatus, eodem tit. lib 6. l. eum, qui 15. cum duabus sequentibus, de iurisdict. omn. iud.* Sed iurisdictio Vicarij per Episcopi mortem expirat *Clem. fin.* vbi *glos. verbo contestata, de procurator.* & dicemus infra n. 151. igitur Vicarij iurisdictio magis cohæret delegatę iurisdictioni, quam Ordinariæ.

36 Sexto, & vltimo. Vicarium generalem ab Episcopo constitui nemo dubitat, sed iurisdictio ordinaria ab Episcopo concedi non potest, *glos. verbo statuuntur, in cap. 2. ne Prælati vices suas*, & clarius ostenditur ex *cap. à iudicibus 2. quæst. 6.* ibi, Ordinarij vero sunt, qui ab Apostolico, vt ecclesiastici, vel ab Imperatore, vtpote seculares, legitimam potestatem accipiunt, vnde reliqui omnes excludi videntur, & per cõsequẽns Episcopi, à potestate creã-

di

di Ordinarios, argum. *cap. nonne, de præsumpt.* ergo huiusmodi Vicariũ non ordinariam, sed delegatam habere iurisdictionem dicendum est. Augetur etiã, quia si Vicarius principalem, & ordinariam iurisdictionem diceretur habere, sequeretur quod ipse posset omnia illa, quæ potest Episcopus, aut saltem ea, quæ sunt iurisdictionis, sed sic est, quod Vicarius non potest vacantia beneficia cõferre, nisi beneficiorum collatio sit ei particulariter concessa, *cap. vlt. de officio vicarij, lib. 6.* & infra dicetur num. . . sicut nec potest alia huius generis ei interdicta, de quibus sigillatim tractabitur, igitur Episcopi Vicarius delegatus dicitur, non autem Ordinarius.

37 His tamen non obstantibus verior est prima opinio, & argumentis in contrarium adductis facilis patet responsio. Nam ad primum respondetur non recte deduci de iurisdictione ad dominium ob diuersitatem rationis inter vnum, & alterum, *Sbrozz. de Vicario Episcopi libro 2. quæst. 55. num. 28. Rot. Rom. apud Farin. decis. 696. in nouissim.* tamen licet fateremur procedere

38 argumentum, & verum esse duos in solidum eandem rem possidere non posse, vt probant *text. in l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, ff. commodati*, ibi, duorum quidem insolidum dominium, vel possessionem esse non posse, *l. duo, 19. ff. precario, cap. licet causam, vers. ex præmissis*, ibi, duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidum, possidere nõ possunt, *de prob.* cũ citatis per *Gom. ad l. 45. Tauri n. 99. Mantu. Paralip. dialog. 50. Vacon. declarat. iuris lib. 2. c. 39. Cuiac. lib. 9. obseruat. 32. Gilcken. de præscrip. par. 1. cap. 6. num. 205. Cardin. Tusch. tom. 6. littera P. conclus.* 429. hoc esset intelligendum procedere solum quãdo duo possident eandem rem insolidum eodem modo, eodemq. respectu, vt declarauit Pontifex in *d. c. licet causam, vers. ex præ*

39 *missis*, non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus, veluti quia vnus naturaliter, alter vero ciuiliter possidet, vel quando vnus respectu dominij, vt debitor, alius respectu iuris pignoris, vt creditor: vel quando alius respectu vsusfructus, & alius respectu vsus rem tenet, notauit *glos. verbo eodem modo, in d. cap. licet causam, post glos. magnam, in fine, in l. 3. §. ex contrario, ff. de acquiren. possess.* quam ibi sequuntur *Bart. num. 8. & 10. Alex. num. 28. & 30. Iason. num. 41. & 60. & Gomez. d. l. 45. num. 100. Cardin. Tusch. dict. conclus. 429. num. 9.* Sic etiam non inconuenit, quod eiusdem rei dominium diuersis respectibus insolidũ sit penes duos, directum scilicet penes dominum, vtile penes emphyteutam, vt Doctores communiter in *d. §. si duobus vehiculum, Pinell. in l. 2. C. de bonis mat. par. 3. nume. 11.* quos explicat *Valasc. de iur. emphyt. quæst. 13. à princ.* & præcipuè *nu. 3. & nu. 12. vers. non obstat*, similiter etiam non erit inconueniens, quod iurisdictio vna Ordinaria sit penes Episcopum principaliter, & naturaliter, & penes eius vicarium secundario in exercitio ex commissione legis.

40 Ad secundum respondetur, quod licet nulla lex Canonica, aut Ciuilis in vniuerso iure reperiatur, quæ expresse iurisdictionem ordinariam huiusmodi Vicarijs tribuat, tamen cum iure Canonico liceat, & permittatur Episcopis Vicarios constituere, *cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. cap. vt officium 11. & cap. vlt.*

de

de haeret.lib.6. ideo prædicti Vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pōtificibus electi censentur, & perconsequens eis ordinariam iurisdictionem tributam.

41 Ad tertium respondetur, quod sicut Vicarius, mediāte Episcopi nominatione Ordinariam iurisdictionem à lege consequitur, ita etiam contraria eiusdem Episcopi voluntate tollitur, & eius iurisdictio reuocatur, quia omnis res per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris, lib.6. cap. omnes 27. quæst. 2.* cū citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera R. num. 19.*

42 Ad quartum respondetur, non ex eo, quod quis alterius vicem gerit ab Ordinaria iurisdictione excludi, namque Legatus Papæ eius vices gerit, *cap. 1. de officio legati*, & tamen habet Ordinariam iurisdictionem *cap. 1. de officio legat. lib. 6.* & quæ ibi communiter tradunt scribentes, teste *Sabag. in rubric. de officio deleg. num. 11.* Vnde *P. Sanch. d. disput. 29. num. 13.* asserit vicem alterius gerentem in diuerso tribunali delegatum esse: si vero ita alterius vicem gerat, vt constituat idem tribunal cum Episcopo, vt in *cap. 2. de consuetud. lib. 6. & in dicto capit. Romana*, tunc Ordinarius erit, cum & Episcopi iurisdictio ordinaria sit. Quamuis autem tam

43 iudex delegatus, quam vicesgerēs, seu Vicarius alterius vice fungantur, inter vtrumque tamen, & per consequens inter titulum *de officio delegati*, & tit. *ff. de officio eius*, & inter tit. *C. eodem*, magna datur differentia, delegatus etenim, de quo in *tit. de officio deleg.* & in *d. tit. ff. de officio eius*, vicem delegantis fungitur in iurisdictione, sine vllo tamen officio, cui talis iurisdictio adhæreat, sed ex sola commissione: per contrarium vero Vicarius, seu Vicesgerens, de quo loquitur *d. titulus C. de officio eius*, licet alterius vice fungatur, est tamen sub ratione officij, & tituli vicariatus, ratione cuius, nō vero solius commissionis, eidem iurisdictio defertur; vnde bene obseruat *Bellon. lib. 1. cap. 12. num. 2. ad fin.* delegatum, personam quidem delegantis cum iurisdictione, non vero locum, aut officium eius repræsentare: Vicarium vero non tantum personam illius, in cuius vicem subrogatur, sed magis locum, seu officium tueri, bonus *tex.* sic intelligendus *in l. 2. C. de officio eius*, ibi, tueri locum Rectorum prouinciarum noscuntur.

Ad quintum respondetur iurisdictionem Vicarij non inesse principaliter, & per se in eo, sed tanquam accessoriam alterius, Episcopi scilicet, iuxta *d. cap. 2. & d. cap. Romana, in princip.* iurisdictio enim in his terminis, non Titio, aut Seio Vicario, verbi gratia, sed ei delata est, quem Episcopus Vicarium constituerit, & ideo Episcopo moriente, iam non datur, & cessat, optime in specie *Quintanad. lib. 2. de iurisdic. tit. de deleg. iurisd. num. 14.* confirmans exemplo Legati Proconsulis, qui moriente Proconsule cessat, & amittit non solum iurisdictionem, quæ à Proconsule mandatur, de qua in *l. legati 13. ff. de offic. Proconsul.* sed etiam datio tutoris, quæ tamen nō ex mandato Procōsulis, sed proprio iure ex legis datione eidem competit, iuxta *l. 1. versic. legatus quoque ff. tutoribus, & curatoribus, l. & legati, 15.* iuncta *glos. de officio Proconsul.*

44 Ad sextum respondetur negando Vi-

Vicarium iurisdictionem ab Episcopo accipere. Nam licet Episcopus Vicarium constituat, & ob eius nominationem officium exerceat, protinus tamen quod ab Episcopo constituitur, lex illi iurisdictionem tribuit, ideo nō recte dicitur ab ipso Episcopo iurisdictionem accipere, sed à iure potius, ministerio, facto, & nominatione Episcopi interueniente, *Sbrozz.d.cap.55. num.26. Sanch.d. disput.29. num. 13.* Sicut neque ad hunc effectum aliquid inconuenit, quod ad eum iurisdictio in totum non transeat, sed nonnulli casus eidem reperiantur prohibiti, de quibus in *d.cap.2. & vlt. de officio vicarij lib.6. authent de collator. §. ad hac, vers. antequam,* ibi, citra, tamen, &c. *collat.9.* sufficit namque, quod generaliter per commissionē officij illis factam, ea transeat iurisdictio, quæ iuxta naturam eiusdem officij ei cohæret *d. cap. 2. in princ.* quemadmodum aliàs ex eadem ratione cæteri Magistratus Ordinarij dicuntur, quamuis in multis casibus, exceptis Principi, seu alijs maioribus magistratibus reseruatis, iurisdictionem non habeant.

45 Ex quibus omnibus colligitur generalem Episcopi Vicarium ordinaria sibi à lege concessa non delegata iurisdictione potiri; vnde prouenit, quod cum æqualis iurisdictio vtriusque sit, imo & eadem, & vnum tribunal, & auditorium constituūt, de vno ad alium appellari non possit, quia substantia appellationis exigit, vt de inferiori ad superiorem deferatur appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem, *cap. anteriorum 2.q.6.l.1.§. ab eo, ff quis & à quo appell. l præcipimus C. de appellat.* cum similibus, & ideo non dari appellationem de Vicario generali Episco-

46 pi ad ipsum Episcopum probāt tex. *in d.cap.2. de consuetud. lib.6. & in d. cap. Romana,* & vltra Ordinarios ibi tenent *Bart. in l.1. in fine, ff. quis & à quo appell. Abb. in capit. si quis, lect. 1. num.26. & lect.2. num.31. de foro competen. gregor. Lop. l 2. glos.1. post med. tit.4. part.3. Anton. Cucb. li.2. inst. maior. tit.8. de vicarijs, Mobed. decis.5. sub tit. de appellat. Marant. de ordine iud. par.6. tit. de appellat. à num.180. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de officio Ordinarij cap.11. num.22. Pute. decis.94. in fine lib.1. Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vicario Episcopi num.6. & num. 40. Anastas. Germon. d. capit.7. Menoch. consil.51. num.12. cum seqq. & consil.52. num. 17.108. & 160. Segur. in direct. iudicum par.2. cap.16. num.3. Suar. de Paz in pract. tom.2. pral.3. num.4. Sbrozz. lib.1. quæst. 22. num.8. & lib.3 quæst.2. Iacob. de Laurent. de iudice suspecto cap.4. numero 12. Vgolin. d. cap.4. §.9. num. 2. Sanch. d. disput.29. num.12. Azori. d. par.2. lib.3. cap.43. quæst.6. Cardin. Tusch. littera V. conclus.184. n. 1. & conclus.186. num.1. & 2. Nicol. Garc. d. cap.8. num.29. & 30. Barbosa in l. cum prætor, §.1. ff. de iudic. num.215. & 233. cum sequentibus, Molina d. tract.5. disput.10. num.1. Cardoso dicto verbo Vicarius, num. 8. Scacc. de appellat. quæst.8. à num. 53. cum multis sequentibus, Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collec. 1166.* Vnde cum Summus Pontifex

47 Christi Domini nostri Vicarius sit *cap. inter corporalia, cap. quanto, cap. licet, de translat. Episcopi,* & vnum, idemq. tribunal, & consistorium cum Christo habeat, secundum *Innoc.* & alios *in d. cap. quanto, Franc. Marc. quæst.1311. num.1. tom.1. Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspe*

cto

ℓto,cap.2.num.3. adeo vt defuncto Pontifice Ecclesia vacare non dicatur, vt ex *glos.in Clemen.ne Romani,de elect.* tradit *Franc.Marc. vbi supra num.2.* ideo hæresim sentire videtur, qui à sententia Papæ ad Christum appellat, quasi Papam Christi non esse Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt inquit *Palat. Rubr. de iure obtent. Regni Nauarræ par.2.§.4. in princip.*

48 Amplia appellationem de Vicario Episcopi ad Episcopũ adeo prohibitam esse, vt si de facto contigerit appellari, etiam partibus consentientibus, processus inde sequutus nullus, & inefficax sit, ita *Ioan.Andr.in cap.2.de consuetud.lib 6.& ibi Philip.Franc.num.10.& Dominic.num.3.Sbroz.lib.3.quæst.2.num.11.& 12.Castelion:consil.34.numer.6. Card.Tusch.littera A. conclus.349. num.5.* Amplia etiam non solum quoties iudicialiter appellatur, verum etiam si Episcopus extraiudicialiter prouocetur, *Rot.decis.7.n.2.de officio vicarij*, aliàs *371. in nouis,Sbrozz.d.quæst.2.numero 10.*

49 Amplia denique procedere in supplicatione, vt ex pluribus receptum tradit *Sbroz.lib.3.quæst.12. per totam*, nisi supplicatio in restitutionis remedio suam fundet intentionem, nam tunc rectè poterit Episcopus supplicationi deferens in integrum restituere contra sententiam sui vicarij; sicut etiam poterit ipsemet vicarius contra sententiam à se ipso latam cõdemnato restitutionem concedere, ita *Capell.Tholosan. decis.479. Marant par.6.tit. & quãdoque appellatur, num.382. Caballin.milleloq.747.Bertachin. de Episcop.par.5.lib.4.num.67. & numer.127.& par.7.num.37.Cuch.institut. maior.lib.2.tit.9.de Episcop.numer.308.& tit.8.de vicar.num.127.praxis Episcop.par.1.verbo vicarius, §.5.Sfort.de in integ.restitut.par.1.q.32.artic.12.num.156.Iacob.Laurẽt. tractatu de iudice suspecto,ca 4 numero.12.Sbroz.lib.3 quæst.12. num.11.& quæst. 13. num.6.*

50 Limita in appellatione ab interlocutoria Vicarii, quia nihil impedit quominus ab ea ad Episcopum appellatio per viam recursus à grauamine interponatur, *glos. verbo officiali in d.cap.2. vbi Gemin.num.3. & Franc. num. 4. Putc lib.2. decis. 502.Iacob.de Lauren. d.cap.4.num. 12.* Quia sicut iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, siue emendare rectè potest, *l.quod iussit,14 ff.de re iudic. l.qualem,19.§.dicerem*, aliàs *l. diecre, §. vnde videndum,ff.de arbit. cap.cum cessante.60.de appellat.Ordin. Regia Lusit.lib.3. tit 65. in princip.* apud Hispan. *l.2.tit.8.& l.2.tit.22.par.3. Azeued l.2.num.50 tit.17.lib.4. recopil.Cardoso in praxi iudicum, verbo iudex,num.66.& 67.Aloys. Ricc. in collect.decis.part.5. collect.1474. vers.quarto limita,late & eleganter Cald.Pereira quæst.forens.lib.1.q.9. à princip.* non solum semel, sed etiã millies, *Stephan. Gratian. disceptat. forens.cap.147.num.11.& cap.155. num.16.cum sequentibus*, dummodo executioni non sit mandata, *Cald. Pereira d.quæst.9.num.8.* nec finem imponat iudicio, aut processui, ibidem *num.9.* nec sit geminata, idem *Cald.de potest.nomin. cap.2. nu.38.* aut transeant decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, *Steph.Gratian.d.cap.155. nume.35.* Similiter etiam Episcopus cum eandem iurisdictionem, & auditorium cum Vicario habeat, sententiam, quam Vicarius ipse interloquen-

quendo pronunciauit, tanquam à se ipso prolatam corrigere, & emendare poterit.

52 Limita deinde in appellatione causarum, quæ in generali Vicariatus commissione non continentur, sed Vicario specialiter committuntur, de quibus infra agetur; nam in his cum Vicarius delegatã habeat iurisdictionem, & non ordinariam, ab eo ad Episcopum prouocabitur, *glos. verbo officialem, in cap. 2. de officio vicarij, lib. 6.* Vbi *Ancharan. nume. 2. Domin. num. 9. Franc. num. 4. in fine, Sbroz. lib. 2. quæst. 55. nu. 35. Sanch. d. disput. 29. numer. 6. Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 40. Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 12. Azori. d. lib. 3. cap. 43. quæst. 5.* Sed hoc ita demum locum habebit si prædictæ causæ Vicario ab Episcopo separatim delegentur; non vero si simul cum generali commissione, vt sæpe fieri solet, tribuantur, quia tunc in omnibus ordinariam iurisdictionem consequitur, & via appellationibus ad Episcopũ intercluditur, ita post multos, quos referunt, tenent *Sanch. d. lib. 3. disput. 29. à num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 8. numer. 41.* Sicut etiam ordinariam iurisdictionem nancisscetur Vicarius, licet separatim ei committantur, si in commissione Episcopus dixerit; Hæc Vicario nostro committimus, ampliãtes & extendentes priorem potestatem per nos commissam, *Sanch. d. disput. 29. num. 8.*

53 Vicarius, & officialis, idem significant, & in effectu nulla inter eos, nisi in nomine versatur differentia, *Hippol. Riminald. in rub. ff. de officio eius, num. 113. Couarr. lib. 3. variar. cap. 20. num. 46. Mandos. in tract. de commission. in commis. per breue 28. verbo Vicario, & in regul. 14. Cancell. quæst. 6. nu. 16. Menoch. consil. 51. num. 38. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 3. num. 8.* Romanæ Curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corsicam concernentibus Cancellaria verbo Vicario semper vtatur. Sed vltramontes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa, officiales nominantur, vt testantur *Mandos. d. breue 28. verbo Vicario Bononiensi, & d. quæst. 6. nu. 8. Hieron. Paul. in pract. Cancellar. fol. mihi 7. & 8. Sbroz. lib. 1. q. 2. num. 10.*

54 Episcopus suum Vicarium generalem debet creare peritum in ijs, quæ ad suum munus exercendum pertinent, in iure Canonico, & Ciuili versatum, ac moralis Theologiæ non ignarum, & forensium causarum peritum, vt dicit *Vgolin. d. c. 4. §. 8. num. 3.* videlicet, qui sit Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico ex *Sbroz lib. 1. quæst. 36. à nu. 9. & Azori. d. par. 2. lib. 3. capit. 43. quæst. 10.* vbi etiam quod ætas idonea censetur ad id muneris, & officij, si fuerit vigintiquinque annorũ, idem dicit idem *Sbroz. lib. 1. quæst. 35.* Et mandatum in scriptis testibus munitum illi dare debet ex *Rebuff. in praxi tit. de Vicario Episcopi num. 8. & 13.* tenet *Vgolin. d. §. 8. nume. 5.* sine consensu Capituli; cum Episcopus illius consensu Vicarium instituere non teneatur *Pauin. de officio, & potest. Capit. Sede vacante, par. 2. quæst. 10. Rebuff. d. tit. de Vicar. Episcopi num. 1.* quos refert, & sequitur *Azori. par. 2. lib. 3. cap. 43. quæst. 2. Sbroz. lib. 1. quæst. 54.* Forma autem, qua Vicarius

Epi-

Episcopi creari debet, si Episcopus tantum concedat ei generalem potestatem, est illa quam habet *Sbroz. lib.* 1.*q.* 70. videlicet,

36 Vniuersis præsentes litteras inspecturis, &c. N. Dei, ac Sãctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopus N. salutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes nostras, & curam animarum, quæ nobis subiectæ sunt, & qđ etiã nobis cura est munera nostra alijs impertiri, qui moribus, scientia, & ætate reperti sint probatissimi. Considerantes igitur probitatem, legalitatem, scientiã, discretionem, & industriã discreti viri N. iuris vtriusq; doctoris, ipsũ nostrũ Vicariũ generalem in Ecclesia, Ciuitate, & diœcesi nostra, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, tenore præsentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum nostrorũ per nos aliàs institutorum, dantes & concedentes eidem plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale, ecclesias, altaria, oratoria, ac cœmeteria ædificata benedicendi, & consecrandi, cæteraq. loca, & vasa, vestesque diuino cultui deputata, & eadem polluta reconciliandi, Episcopos suffraganeos, Abbates, & Abbatissas, ac moniales benedicendi, & consecrandi, chrisma, oleum cathecumenorum, & infirmorum cõficiendi die Iouis sancta, pueros, & puellas baptizatas confirmandi, clericos ordinandi, vsumque pontificalium exercendi, & reliqua conficiendi, quæ ordinis sunt Episcopalis, vel prædicta omnia, & singula committendi, vt fiant, & exerceantur per alium Episcopum, nec non indulgentias concedendi in casibus à iure permissis, exhibendi Sacramenta diœcesanis, ad eum recurrentibus Confessiones audiendi, prædicandi, publicas, & solemnes pœnitentias iniungendi, synodum diœcesanam celebrandi, Prouinciale concilium conuocandi, dimissorias, siue commendatitias ad Ordines, & Sacramenta concedendi, clericos iudicandi, causas matrimoniales cognoscendi, & decidendi, decimam oblationum in casibus à iure expressis, necnon synodaticum, vel cathedraticum, quartam funeralium, procurationem visitationis, subsidium charitatiuum, & ius census in casibus à iure permissis exigendi, & reliqua faciendi, & exercendi, quæ sunt dignitatis Episcopalis, necnon subiectionem subditorũ nostrorum, & reuerentiam, ac iuramẽta ab ipsis recipiendi, electos sibi subditos confirmandi, nouas parochias erigendi, erectas collapsas cõficiendi; in matrices Ecclesias trãsferendi, eligendi, præsentandi, præsentatos instituendi, destituendi, beneficia conferendi, pensiones super illis imponendi in casibus à iure permissis, resignationes illorum recipiendi, eadem resignata conferendi, inuestiendi, alienandi, dispensandi, vota commutandi in casibus nobis permissis, causas omnes ad forũ Episcopalem spectantes, & pertinentes, cognoscendi, & decidendi, etiam feudales, visitandi, reformandi, præcepta, & edicta faciendi, & constitutiones, illasq. exequendi, corrigendi, mulctandi, excommunicãdi, anathematizandi, absoluendi, etiam à casibus quibuscunque nobis reseruatis, suspendendi, interdicendi, deponendi, delinquentes incarcerandi, torquendi, condemnandi, tam ad tempus, quam ad perpetuos carceres, prout sibi conuenire videbitur,

cau-

causasq. omnes criminales cognoscendi, & decidendi, clericos degradandi, brachium seculare inuocandi, pœnas mitigandi, gratias faciendi delinquentibus, prout tibi videbitur expedire, purgationes indicendi, pias voluntates exequendi, & easdem commutandi, vnum, vel plures vicarios loco eius cum eadem, & simili, vel minori auctoritate faciendi, creandi, & substituendi, & cætera omnia, quæ sunt Episcopalis, & Archiepiscopalis iurisdictionis, exercendi, & terminandi: & omnia alia, & singula faciendi, & committendi, etiamsi talia essent, quæ mandatum exigerent speciale, & maiora, & grauiora expressis, prout ad Vicariatus officium noscitur, quomodolibet pertinere, cuius gesta, sententias, & mandata, rata, & grata habere promittimus, mandantes quibuscunque, ad quos spectat, sub pœna excommunicationis, quã ex nunc, prout, ex tunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum N. tãquam Vicarium, & officialem nostrum recipiant, suscipiant, & admittant, ac eidem in his, quæ ad Nos, & iurisdictionem nostram ordinariam qualitercumq; spectant, vel spectare poterunt, pareant, faueant, & assistant, ac efficaciter obedire teneantur. In quorũ testimoniũhas nostras litteras fieri iussimus per Cancellarium, & Notarium nostrum, subscriptione nostra, ac maioris nostri sigilli impressione roboratas, &c.

57 In hac forma dicitur (Vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus) quia non sufficit si in spiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur, cum Vicarius generalis is tantum dicatur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus, *Pauin. d. quæst. 10. numer. 6. Rebuff. d. tit. de Vicarijs Episcop. n. 18. & in forma vicariat. numer. 16. Azori d. cap. 43. quæst. 7.* & *cap. 46. quæst. 1. vers. dicitur:* Ecclesia enim solet spiritualia, & temporalia habere, *cap. si quis 1. quæst. 3.* Verius tamen existimat sufficere si constituatur Vicarius generalis in spiritualibus post *Marchesan. Stroz. & Sanct. Nicol. Garc. d. cap. 8. numer. 122. & 123.* asserens in Bullis, & litteris Apostol. aliquando Vicarium in spiritualibus generalem appellari, & aperte id ipsum dicit *Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 2.* ibi, seu illius etiam Vicario in spiritualibus generali. Ponitur etiam, (citra tamen reuocationem aliorũ Vicariorum) quia sicut procuratore secundo constituto, primus reuocatus censetur, nisi fuerit hæc clausula adiecta, *l. si quis, §. 1. ff. de procurat.* sic etiam secundo Vicario cõstituto, primus censetur reuo-
58 catus, *Azori d. quæst. 1. vers. citra, Aloys. Ricci in praxi fori ecclesiast. decis. 478. in prima editione, & resolut. 502. in secunda editione, Sbrozz. lib. 3. quæst. 33.*

59 In generali Vicarij concessione conceduntur ea, quæ in generali mandato continentur, etiamsi clausula adesset, dantes, & concedentes ei plenam & liberam potestatem, argum. text. *in l. procurator cui. ff. de procurator.* cum similibus, non tamen potest obire, & exequi ea, quæ speciale postulant mandatum, *cap. qui generaliter, de procurator. lib. 6.* ideo necessarium fuit omnia in dicta forma contenta expecificare, & vt melius percipiantur non abs re erit breuiter adscribere, quibus in casibus Vicarius speciali indigeat Episcopi commissione, & sunt qui sequuntur, vt omnibus innotescant.

Pri-

60 Primo in generali Vicariatus cõmissione beneficia conferendi potestas non venit, nisi ei beneficiorum collatio specialiter sit commissa, *cap. vlt. de offic. vicarij lib. 6.* vbi Doctores, *Pet. Gregor. in cap. conquerẽte, cap.* 11. *num.* 2. *de offic. ordinar. Franc. Marc.* Delphin. *decis. 86. nu. 13. volum. 4. Marchesan. de commission. par. 1. cap. 6. num. 68. Cott. in memorabil. verbo, Vicarius, in princ. Marant. consil. 48. num. 6. Sabag. in rubr. de offic. deleg. num. 8. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 86. & 87. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, §. 9. cum sequentib. Couarr. lib. 3. vari. cap. 20. num. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 4. proœm. nu. 34. Flamin. de resignation. lib. 7. quæst. 21. num. 9. & quæst. 24. num. 4. & 52. & lib. 9. quæst. 7. num. 32. Sbroz. lib. 1. quæstion. 7. num. 11. & lib. 2. quæst. 71. num. 1. Azori. d. par. 2. lib. 3. cap. 44. quæst. 1.* post *Selu. Rebuf. Lambertin. Duaren. Cuch.* & alios *Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 81. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. num.* 2. Et sicut non potest conferre beneficia sine speciali facultate, ita nec potest conferre Vicariam perpetuam, nec illam erige-
61 re *Gonzal. glos. 5. §. 3. num. 25. Nec* collationi consentire *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 303. nume. 1. Azori d. lib. 3. cap. 44 quæst. 3.* Data
62 Vicario specialiter facultate conferendi beneficia, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest, idem *Azori. d. cap. 44. quæst. 2.* vbi etiam cum *Pauin. & Rebuffo* tenet censeri datam facultatem conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad Episcopum pertinent ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat ius conferendi, nisi beneficia sint deuoluta ad Episcopum, tanquã Sedis Apostolicæ delegatum, puta ob negligentiam Regularium *Clem. 1. de supplen. negligen. Prælat. praxis Episc. par. 1. verbo beneficia, §. 3.*
63 Quando Episcopus Vicario specialem potestatem concedit conferendi beneficia, ea potestas est latè interpretanda, itaut comprehendat quælibet beneficia, etiam ea, quę sunt in Ecclesia Cathedrali, aut curam habent animarum, *Rebuff. d. tit. de vicar. à num. 118. Azori. d. cap. 44. quæst. 8. & quæst. 7.* idem dicit de dignitatibus, quod est intelligendum de beneficijs existentibus, non tamen de illis, quæ post commissionem erecta & instituta fuerũt, vt declarat idem *Azori. d. quæst. 8.* Et
64 etiam eo ipso, quod Vicario data est specialis potestas conferendi beneficia, intelligitur data potestas commendandi *Rebuff. in praxi tit. forma vicar. num. 119. Sbroz. libro 2. quæst. 83. Azor. d. cap. 44. quæst. 10. & quæst. 9.* asserit posse Vicarium, etiã extra diœcesim huiusmodi beneficia conferre, *glos. verbo per se ipsos, in cap. statutum, de praeben. lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 14. num. 95.* de quo plures Doctores refert *Garci. d cap. 8. numer. 126. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 62. num. 3.*
65 Licet autem Episcopus Vicario suo prædictam contulerit facultatem, potest per se ipsum conferre, antequam Vicarius conferat, ex *Azori. d. cap. 44. quæst. 12.* vbi etiam quid dicendum si beneficium Episcopus, & Vicarius vna die cõtulissent, & *quæst. 13.* resoluit Vicarium specialem facultatem habentem cõferendi beneficia, non eo ipso intelligi sibi datum ius priuandi clericum illo.

Se-

66 Secundo sine speciali mādato Vicarius resignationes beneficiorum admittere, & approbare non potest vt per text. *in cap. quæsitum, de rerum permut.* resoluunt *Rebuff. dict. tit. de Vicar. num.* 104. *praxis episcopal par.* 1. *verbo Vicarius* §. 10. *Vgolin. d. cap.* 4. §. 7. *num.* 2. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut.* 471. *Azor institutionum moralium par.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *quæst.* 4. *Nicolaus Garcia de beneficiis par.* 11. *capit.* 4. *numero* 74. *Sbroz. lib.* 2. *q.* 130. *Flamin. libr.*
67 7. *quæst.* 24. *num.* 3. Nec etiam, data speciali facultate admittendi resignationes absolutè, & simpliciter factas, intelligitur data facultas resignata beneficia conferendi, ita *Rebuff. in addit. ad regul.* 13. *Cancel. verbo, aut Vicarios perpetuos, versic. item Vicarius Episcopi, & dict. tit. de forma Vicar. à numero*
68 105. Nec denique Vicarius habens facultatem approbandi resignationes factas causa permutationis, poterit resignata beneficia permutantibus conferre, *Rebuff. dict. tit. forma Vicar. num.* 104. *&* 106. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 71. *num.* 9. eo quod in beneficiorum collatione requiritur speciale mandatum, tenent *Cardoso in paaxi iudicum, verbo procura-*
69 *tor num.* 40. quem cito ego ipse in meis *Remiss. de diction., & clausulis clauf.* 17. *num.* 29.

70 Tertio absque speciali concessione Episcopi præsentatum à Patrono Vicarius instituere nō potest, vt tenaciter defendunt *Rolan. conf.* 47. *n.* 45. *vol.* 1. & *Rebuff. in praxi benefic. tit. in forma Vicar. à num.* 126. *& in addit. ad regul.* 13. *Cancel. verbo aut Vicarios perpetuos, vers. item Vicarius generalis*. Verum in contrariū est communis Doctorum opinio, qđ scilicet Vicarius absq; speciali concessione potest confirmare electos, & instituere præsentatos, ita *gloss. verbo non possunt in cap. fin. de officio Vicar. lib.* 6. *Rech. de Iurepatr. verbo competens q.* 31. *n.* 66. *&* 67. *Lambertin. eod. tract. par.* 3. *lib.* 2. *art.* 5. *q.* 1. *princip. Cou. lib.* 3. *Vari. cap.* 20. *n.* 7. *Selua de benefic. p.* 2. *q.* 14. *Cald. Pereira de renou. emphyt quæst.* 12. *nu.* 11. *Viuian. in praxi Iurispatron. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. *Sbroz. li.* 2. *quæst.* 111. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 1. *à num.* 78. *Soar. de Paz in pract. tom.* 2. *præl* 3. *nu.* 7. *&* 8. *Quintanad. lib.* 1. *eccles. c. st cap.* 5. *num.* 7. *praxis Episcop. par.* 1. *verbo Vicarius* §. 14. *Azori dict. cap.* 44. *quæst.* 5. *& lib.* 6. *cap.* 22. *quæst.* 3. *Nicol. Garcia dict. cap.* 8. *num.* 84. *cum sequentibus*, vbi *num.* 86. refert Sacram Illustriss. Cardin. Congreg. censuisse Vicariū mandatum limitatum non habentē instituere posse, *& par.* 8. *cap.* 4. *nu.* 50. refert *Rotam Rom.* ita tenuisse, & ideo libenter huic opinioni subscribo.

71 Quarto, absque speciali mandato Vicarius beneficium supprimere nō potest *Pute. decis.* 53. *li.* 3. *Sbr. li.* 2. *q.* 117. *num.* 5. *Aloys. Ricci. in collect. decis. par.* 1. *collect.* 143. *post princ.*

72 Quinto, nec beneficia vnire, nec reuocare vniones, & Ecclesias diuidere *Sbroz. li.* 2. *quæst.* 115. & dixi in Alleg. quando Episcopus vnire beneficia possit.

73 Sexto, coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum secundum formam *Sacri Concilij Tridentini sess.* 21. *de reformat. cap.* 6. sine speciali concessione non licet deputare, *Pute. decis.* 239. *num.* 2. quem sequitur *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 112. *a num.* 2.

74 Septimo, nec iuspatronatus ex causa dotationis, fundationis, vel con-

constructionis alicui reseruare potest, ita *Hieron. de Monte quæst. 22. num. 8. & 25. praxis episcop. d. verbo Vicarius §. 13. Viuian. in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 1. cap. 1. num. 24. Nicol. Garc. par. 5. c. 9. n. 43.* quāuis contrarium consuluerit *Port. cons. 99. num. 43.* in fauorem Vicarij Episcopi Vicentini, aduersus quem late scripsit *Ferret cons. 327. vol. 2.*

75 Octauo nec etiam donationi iurispatronatus decretū, seu auctoritatē interponere pōt, ita *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. n. 184. Ferret. cons. 343. n. 7. & cons. 344. nu. 1. eccium. 2. praxis episcop. dict. verbo Vicarius §. 1. & 13. Sbroz. lib. 2. quæst. 197. Garc. dict. cap. 9. num. 76. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. num. 2. vers. decimo non potest, Azori. dict. lib. 3. cap. 45. in princ. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 469.*

76 Nono, nec nouas queit erigere Parochias *Sbroz. lib. 2. q. 117. n. 2.*

77 Decimo, nec imponere potest pensionem super beneficijs, vbi Episcopus, seu Archiepisc. posset, putà ob iustam causam, vel pro bono pacis, & concordiæ, *Sbroz. lib. 2. q. 71. n. 4.*

78 Vndecimo, nec Æconomum Ecclesiæ constituere potest, nisi Episcopi speciale permissum accedat, *Sbr. lib. 2. quæst. 53. n. 2.* intellige de Æconomo, qui vicem Episcopi gerit in colligendis Ecclesię redditibus, & distribuendis in clericos, & pauperes: alij vero, qui ad custodiendos fructus Ecclesiæ patronatæ vacantis, nō dum prouisæ, ob patronorum discordiam, constituuntur, præsentari possunt à Vicario ex generali cōmissione, de quo loquitur *Soar. de Paz in practic. tom. 2. prel. 3. n. 8.*

79 Duodecimo, nec à suis beneficijs, officijs, vel administrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, seu deponere potest, *cap. licet de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. lib. 2. quæst. 111. nu. 7. & quæst. 130. num. 4. & quæst. 155* quod non potest reuocare clericum ab exilio, nisi speciale haberet mandatum, *Soar. de Paz. dict. prel. 3. num. 9. Vgolin. dict. n. 2. vers. septimo inquirere.*

80 Decimotertio, nec valet auctoritatem interponere creationi dignitatis à Canonicis factæ, aut nouum beneficium in Ecclesia creare, *Felin. in cap. cum accessissent num. 15.* vbi *Dec. num. 9. de Constit. Ferret. cons. 327. numer. 4.* & alij citati per *Sbroz. libr. 2. quæst. 31. numero 4.* & *num. 5.* quod nec etiam potest transferre iuspatronatus in laicū titulo donationis fine consensu Episcopi.

81 Decimo quarto, nec Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt instaurari, vocatis his, quorum interest, in matrices, vel alias Ecclesias viciniores absque speciali concessu transferre potest, *Sbroz. lib. 2. q. 117. num. 3.*

82 Decimo quinto, nec præsentare potest ad beneficium iurispatronatus ad Episcopi præsentationē pertinens, *Paul. de Citadin. de Iurepatron. par. 6. quæst. 41. cum sequenti, Roch. de Curte eodem tract. verbo honorificum quæst. 5. Lambertin. eodem tractat. par. 3. lib. 2. art. 5. prima quæst. princ. n. 2.* quos refert *Sbroz. lib. 2. quæst. 110. num. 2. Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 8. num. 82.*

83 Decimo sexto, nec potest Vicarius, si Episcopus fuerit, ex generali commissione ea, quæ sunt Ordinis episcopalis, exercere, vt Ecclesias, Capellas, Oratoria, vel cœmiteria reconciliare, Ordines cōferre, Chrisma conficere, oleum infirmorum sacrare, Sacramentum Confirmationis

nis ministrare, & alia similia, ita *Franc. Marc. decis. 548 num. 1. vol. 2. Cuch. dict. tit. 8. num. 119. & 120. Rebuff. dict. tit. de Vicar. num. 33. & num. 168. cum seq. Sbroz. lib. 2. quaest. 5. num. 10. & quaest. 6. & quaest. 2. nu. 2. cum quaest. sequentibus, Azori. d. par. 2. lib. 3. cap. 45. quaest. 9. & cap. 46. vers. Confirmationes, Vgolin. d. cap. 4. §. 7. nu. 2. vers. octauo, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 1. cap. 10. num. 12.*

84 Decimo septimo, nec Vicarius institutus, qui episcopalem dignitatem non habet, alteri Episcopo potestatem exercendi ea, quę Ordinis episcopalis sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere potest, *Rebuff. vbi supra numero 171. praxis episcop. part. 2. verbo Vicarius §. 6 Sbroz. lib. 2. q. 12. num. 1. & sequenti.*

85 Decimo octauo, nec de hæresis crimine sine peculiari commissione cognoscere potest, *Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 5. cap. 21 nu. 7. Sbroz.*

86 *lib. 2. quaest. 161. num. 4.* & 5. Nec de licentia Episcopi potest subditos à crimine hæresis absoluere, sicut potest Episcopus, iuxta *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6.* ibi, eis tantum non eorum Vicarijs sit permissum, *Sbroz. lib. 2. quaest. 20.*

87 Decimo nono, nec ei publicas pœnitentias imponere, aut publicè pœnitentes reconciliare licet, *Domin. de S. Geminian. in cap. 2. num. 8. de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. lib. 2. quaest. 17. num. 2. cum sequentibus, & quaest. 18. num. 3. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. cap. 43. in nouiss.*

88 Vigesimo, nec voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis, explorare potest, vt experiatur an coacta, an seducta sit, & an sciat quid agat, & cętera iuxta dispositionem *sacri Concilij Trident. sess. 25. de regularibus capit. 17. Sbroz. libr. 2. quaest. 208.*

89 Vigesimo primo, nec ædificationi Monasterij per testatorem relicti assensum, & auctoritatem interponere potest, *Calder. cons. 3. de officio Vic.* quem refert *Sbroz. lib. 2. quaest. 199. num. 1.*

90 Vigesimo secundo, nec prætextu generalis commissionis indulgentias concedere potest, *Borgas. de irregul. par. 3. tit. de indulgent. episcop. num. 2. & par. 7. cap. fin. num. 23. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 172. Sbroz. lib. 2. quaest. 40 num. 3. Azori. dict. lib. 3. cap. 45. quaest. 13. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 1. cap. 10. nu. 12. in fine.*

91 Vigesimo tertio, nec potest ex generali concessione facultatem, seu licentiam Confessionis audiendę alijs concedere, *Host. in sum. tit. de pœnitent. §. cui confitendum ad finem Io. And. in cap. 2. de pœnit. lib. 6.* vbi *Domin. num. 6. Anchar. num. 1. Philip. Franc. nu. 7. Sot. in 4. dist. 18. quaest. 4. & quaest. 14. n. 3. Alber. in diction. verbo Vicarius vers. Vicarius etiam Episcopi, Sanch. d. lib. 3. disput. 29. 1.*

92 14. qui *numero sequenti* contrariam sententiam, vt probabiliorem tuetur, illamque vberiori Doctorum numero confirmat. Ipse tamen Vicarius generalis ex vi mandati generalis potest fidelium Confessiones audire, vt post *Anton. Cuch. Lancelot. Gutier.* & alios resoluit *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 284.*

93 Vigesimo quarto, in locis, in quib. Episcopus loco Abbatis est, non potest Vicarius generalis commissionis prætextu impertiri licentiam Monacho causa studiorũ proficiscendi, *Abb. cons. 88. num. 5. cum sequenti,*

ti, Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante par. 2. princ. q. 8. num. 25. Sbroz. libr. 2. quæst. 200. nu. 2. & 3.

94 Vigesimo quinto, nec matrimoniales causas cognoscere, aut eas tractare valet, vt per *Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. num. 155. Ledes. de matrim. quæst. 45. art. 1. puncto 3. dub. 4. Vgolin. dict. cap. 4. §. 7. num. 2. vers. nono*. Contrarium tamen verius est, & tenent *Couar. de sponsalibus par. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Cuch. d. tit. 8. num. 105. Anton. Gomez super Bullam Cruciatæ, cap. 4. quæst. 4. nu. 28. Sbroz. lib. 2. quæst. 44. in fine; Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 73. ad fin. Azori. dict. lib. 3. cap. 45. quæst. 2. Sanch. dict. disp. 29. à n. 18. post gloss. verbo misso, in cap. 1.* per tex. ibi, de *frigidis, & in cap. fin. de cognat. spirit.* Et quod Vicarius generalis possit matrimonio assistere dixi *Alleg. 33. num. 56.*

95 Vigesimo sexto, nec matrimonij monitionibus dispensare potest, etiã iusta causa interueniente, *Cephal. cons. 421. num. 72. volum. 3. Menoch. de arbit. casu 453. num. 5. & cons. 69. à num. 55. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 3. à num. 11. Spin. in speculo testam. glos. 15. num. 28. cum seq. Nicol. Garcia d. cap. 8. à num. 50.* Sed verius quod supra tenui pluribus ad id citatis Doctoribus *Alleg. 32. num. 29.*

96 Vigesimo septimo, nec poterit, nisi ex speciali mandato, relaxare interdicta *Sbroz. lib. 2. q. 185. numer. 2. cum sequentibus.*

97 Vigesimo octauo, nec potest dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suę diœcesis concedere, nisi Episcopo in remotis agente, dixi supra *Allegat.*

98 *7. num. 9.* Sed dubitari potest quando dicatur Episcopus in remotis agere? de quo plures refert opiniones *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 18.* Imprimis *glo. verbo remotis in c. 3. de temporib. ordinat. lib. 6.* credit arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus, sequuntur *Zabar. in Clementin. causam in verbo ex remotis de elect. Menoch. de arbitr. casu 222. num. 26.* sed videtur verius illud quod resoluit *Aloys. Ricci.* vbi proxime, videlicet Episcopum dici in remotis agere quando est vltra montes, sufficit enim quod huiusmodi remotio sit inconueniens ordinandis.

99 Vigesimo nono, nec potest facere seu substituere alium Vicarium, nisi Episcopi specialis licentia præcedat *cap. clericos, de officio Vicarij, gloss. verbo ipsius in cap. 1. eodem tit. lib. 6.* vbi *Anchar. num. 2. Domin. num. 11. Alphons. Aluarez Guerrero d. cap. 27. Ripa respons. 24. à numer. 1. Franc. Marc. Delphin. decis. 317. nu. 4. vol. 1. Cuch. dict. tit. 8. num. 40. Rot. deci. 4. de offic. Vicar. in nouis, Guid. Papæ decis. 374. num. 6. Philip. Porti. cons. 87. num. 16. Aloys. Ric. in collect. decis. par. 1. collectan. 143. in med. Redoan. de rebus Ecclesiæ nõ alien. rub. de auctoritate Prælat. num. 66. Pute. decis. 168. lib. 1. Lopez de Vicario Episcopi §. 2. num. 4. vers. 8. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 113. Maranta de ordine iudic. par. 4. dist. 5. nu. 22. Auendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 3. num. 5. Azeuedo l. 1. num. 8. tit. 9. lib. 3. noua recop. praxis episcop. p. 1. verbo Vicarius dub. 4. Petr. Lazar. de monit. quæst. 6. num. 10. Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspecto cap. 4. num. 20. Nicol. Garc. d. cap. 8. à num. 148. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. num.*

100 *2. versic. vndecimo.* Amplia procedere, siue fuerit cõstitutus ab Episcopo

scopo cum facultate, & clausula substituendi, siue non, *Pute. decis. 168 num. 1. Sbroz. lib. 2. quæst. 66. numer. 11. & 17.* & tenuit *Rota in vna Oriolen. beneficiorum* coram *D. Seraphino 21. Maij 1593.* teste *Aloys. Ricci. d. resolut. 113. vers. amplia.* Potest tamen substituere ad modicũ tempus, & ex causa, etiamsi non habeat potestatem substituendi, *Marant. Mench. Azeu. Cuch. & Aloys.*

101 *Ricci. dictis locis.* Potest etiam vnam vel plures causas delegare, *glos. verbo ipsius in cap. 1. de offic. Vicar. li. 6. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 7. num. 21.*

102 Trigesimo, nec potest absque speciali concessu diœcesim visitare, argum. tex. *in cap. Episcopum 10. q. 1. cap. inter cætera de offic. Ordin. capit. si Episcopus 6. eodem tit. libr. 6. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. nu. 100. & 101. Azori. d. li. 3. cap. 45. quæst. 4. Sbroz. lib. 2. quæst. 120 num. 2. Vgolin. dict. §. 7. versic. tertio nec visitare.*

103 Trigesimo primo, citra speciale mandatum diœcesanam Synodum congregare nõ potest *Henr. Bottæus in tract. de Synodo Episcop. par. 2. nu. 2. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. nu. 151. Cuch. dict. tit. 8. num. 107. Azor. d. lib. 3. cap. 45. q. 5. Sbroz. li. 2. quæst. 46. num. 1.*

104 Trigesimo secundo, nec pias defunctorum voluntates, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa, exequi potest, *Sbroz. lib. 2. q. 49.*

105 *num. 2. & quæst. 50.* quod executores, fidei cõmissarios, etiã laicos cõpellere potest ex officio ad exequendum pias defunctorum voluntates, *& q. 51.* quod potest prorogare tempus executoribus piarum voluntatum.

106 Trigesimo tertio, nec in alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiarum decretum interponere potest, *Aug. Bero. cons. 83. num. 19. volum. 1. Capel. Tholos. quæst. 97. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numer. 184. Cuch. dict. tit. 8. num. 105. Redoan. de rebus Eccles. tit. de auctor. Prælat. in alien. interpon. numer. 60. praxis episcop. part. 1. verbo Vicarius §. 12. Azori. dict. lib. 3. cap. 45. q. 3.* Nec res Ecclesiæ alienare in illis casibus, in quibus potest Episcopus, *Sbroz. lib. 2. q. 118.*

107 Trigesimo quarto, nec potest sine particulari concessione absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulo prouenientibus, dixi supra *Alleg. 39. n. 10.*

108 Trigesimo quinto, nec de causa restitutionis in integrum disceptare potest, ita per tex. *in l. illud 25. §. 1. ff. de minorib.* tenent *Sbroz. lib. 2. q. 35. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 40. num. 12. in fine.*

109 Trigesimo sexto, iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario sine mandato *Sbroz. lib. 2. q. 167. num. 2.*

110 Trigesimo septimo, cõsentire nequit, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio, omisso appellationis articulo; post *Ferret. cons. 307. num. 1. tenet Sbroz. lib. 2. q. 204.*

111 Trigesimo octauo, nec specialiter commissa Episcopo, seu delegata, Vicarius cognoscere potest, *Abb. in ca. quoniam num. 15. de offic. deleg. Soc. consil. 39. num. 30. vol. 4. praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius §. 21. dub. 4. Sbroz. lib. 2. quæst. 36. num. 3. & quæst. 135. num. 1. & q. 177. nu. 5. Vgolin. d. §. 7. vers. duodecimo, Campan. in diuersorio iuris Canonici rubri. 11. cap. 23. num. 148.* vbi resoluit Vicarium Episcopi non posse suo Antistiti delegata exequi, nisi fuis-

sent in rescripto addita verba illa, siue eius generali Vicario, quamuis in litteris vicariatus adesset clausula generalis, siquidem, nec tunc intelligerentur commissa, quæ ipsi constituenti cõpeterent ex delegatione.

112 Trigesimo nono, nec feudales causas, nisi speciale adsit mandatum, cognoscere potest, *Cardin. in Clem. 1. num. 19. de officio Vicar. Sbroz. lib. 2. q. 125. num. 3.*

113 Quadragesimo, nec auctorare exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cũ originali habeat, *cap. fin.* ibi, coram Ordinario iudice, vel delegato ab eo specialiter præsententur, *de fide instr.* per quem text. ita ibi tenuerunt *Goffred. & Host. Tiber. Decian. resp. 24. num. 44. volum. 1.*

114 Quadragesimo primo, nec repræsalias sine speciali mandato concedere potest, *Sbroz. lib. 2. q. 165. nu. 1.* De materia repræsaliarum vide *Bart. in speciali tract. de repræsalijs, Greg. l. 15. verbo en otros tit. 10. part. 7. Victor. in relect. de iure belli num. 41. Syluan. cõs. 34. ad finem, Bonacos. commun. crimin. par. 2. verbo represaliæ pag. 67. Sebast. Naui. ad auth. vt non fiant pignorationes collat. 5. nu. 4. Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 9. num. 5. vers. hinc denique, Henriq. in summ. lib. 13. cap. 43. §. 5. in com. lit. G. Perez l. 6. tit. 16. lib. 8. Ordin. Azeued. l. 6. num. 1. tit. 12. lib. 8. nouæ. recop. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 41. num. 13. Valdes. ad Xuar. par. 2. pag. 93.*

115 Quadragesimo secundo, nec potest decernere sine speciali facultate excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablatis, quæ monitoriales litteræ vulgò nuncupantur, dicam infra vbi de his excommunicat. agendi locus se se obtulerit.

116 Quadragesimo tertio, nec absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episc. potest, nam in generali concessione hæc non veniunt *cap. pen. de pœnit. lib. 6.* post *Rebuff.* ita tenent *Vgolin. dict. cap. 4. §. 7. num. 2. vers. postremo, Sbroz. libr. 2. quæst. 19. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius, penul.* vbi etiam addunt, quod quando datur hæc potestas, concedi solet, vt & alteri delegari possit.

117 Quadragesimo quarto, nec criminales causas, nisi specialiter commissæ fuerint, expedire poterit, itaut nec inquirere, corrigere, aut punire subditorum excessus queat, *cap. 2. de officio Vicar. lib. 6. Cuch. dict. tit. 8. de Vicar. num. 17. Rebuff. in addit. ad reg. 13. Cancel. verbo, aut Vicarius, vers. notandum est, Clar. §. fin. quæst. 40. num. 3. praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius vers. tertium dubium Nau. in cap. serpens de pœnit. dist. 1. num. 4. Ferret. cons. 214. vol. 1. Vgol. dict. §. 7. num. 2. vers. septimo inquirere, Sanch. lib. 3. disp. 29. num. 16. in princ. Sbroz. lib. 2. quæst. 142.* vbi *q. 156.* quod nec potest reuocare clericum ab exilio.

118 Quadragesimo quinto, nec condemnatum inquisitum absoluere potest, *Rip. in l. qui condemnare num. 9. vers. sed certe, ff. de re iudic.* quia qui condemnare non potest, nec etiam absoluere, *l. nemo qui condemnare de reg. iuris*, cum citatis in *libello de princip. vtriusque iuris litt. A. num. 1.* Sed hoc tantum intelligendum duco, si Vicarius velit inquisitos à crimine absoluere, secus vero quando ab inquisitione, si eos immunes & innocentes inuenerit, absoluere vult, ita *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 43. n. 28. Soar. de Paz in pract. to. 2 prælud. 3. n. 11. Sbroz. lib. 2. q. 166.*

Qua-

119 Quadragesimosexto, nec clericorum bona confiscare, *Bald. in l. Imperatores, in fine, ff. de officio Praefecti Vigilum, Alexand. in l. 1. num. 75. ff. de officio eius, Franc. Marc. decis. 613. num. 1. par. 2. Sbroz. lib. 2. q. 158. num. 3.*

120 Quadragesimoseptimo, nec poenas corporales in pecuniarias conuertere potest, *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 153. cum seq. Cuch. d. tit. 8. num. 109. Azori. d. lib. 3. cap. 45. quaest. 6.*

121 Quadragesimooctauo, nec potest dispensare ex generali Vicariatus mandato, *Rebuff. d. tit. de forma vicar. num. 44. cum seqq. Soar. de Paz d. prælud. 3. num. 11. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 15. Sbroz. libro 2. quaest. 35. post Felin. Cuch. Fr. Emman. Vegam, & Petr. Ledesm. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 47. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. num. 2. versic. sexto, Azor. d. lib. 3. cap. 45. q. 6.*

122 Quadragesimonono, nec potest imponere, & exigere charitatiuum subsidium, nisi hoc sit sibi specialiter ab Episcopo demandatum, *Bartbol. Bellecin. in tract. de charit. subsidio quaest. 11. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 14. quaest. 5. vers. Vicarius, Sbroz. lib. 2. q. 48.* vbi etiam tenet Vicarium Episcopi sine man-
123 dato speciali non posse exigere quartam decimarum, mortuariorũ, & synodaticum.

124 In Vicariatus commissione predictos omnes casus nominatim exprimere necessum non est, sufficit enim aliquos exprimi, cum clausula generali, & ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum, opti. tex. in *cap. qui ad agendum, §. sed si aliquis, de procurator. lib. 6. Couarr. lib. 1. vari. cap. 6. num. 2. vers. quarto, & lib. 2. cap. 5. num. 8. Sbroz. libro 1. quaest. 65. num. 5. & quaest. 67. num. 3. Sanib. d. disp. 29. num. 8.*

125 De duobus quaeri potest. Primo, an Episcopus teneatur constituere Vicarium? Secundo, an possit duos Vicarios generales creare? Ad primum videbatur dicendum Episcopum teneri sibi Vicarium cõstituere propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen, & animarum cura versatur: per se ipsos enim etsi diligentissimos ob amplas & diffusas dioeceses non valent omnia ministrare, & ita resoluunt *Bald. in l. aliquando, num. 1. in quarta opposit. ff. de offic. Proconf. Abb. in cap. quoniam, num. 3. de offic. Ordin. Boer. decis. 347. num. 6. Gabri. consil. 32. num. 22. lib. 2. Cosm. in pragmat. tit. de collation. verbo vicarij, folio 253. Azori. instit. moral par. 2. lib. 3. cap. 29. quaest. 3. vers. quo loco, Lancellott. instit. canon. lib. 1. tit. de officio vicar. in glos. verbo non potest, Rebuff. in tract nominat. quaest. 4. n. 61.* post *Cuch. Hoied. Couar.* & alios, quos refert hanc sententiam sequitur *Sbroz. de vicar. Episcop. lib. 1. q. 46.* Verum contrarium amplexa est sacra Rota Rom. apud *Pute. decis. 43. lib. 2. Mohedan. decis. 4. de officio vicarij,* & fuit dictũ in vna *Calagurritana fructuum 18. Martij 1583. coram Bubalo*, quae est *inter decis. diuers. decis. 222. n. 5. par. 2.* quas refert *Aloys. Ricc. in collectan. decis. par. 5. collect. 1602.* & nouissime in *vna Viterbien. & Tuscanen. Vicarij Veneris 3. Martij 1617. coram R. P. D. Caualerio*. Et in puncto quod Communitas loci non possit petere manutentionem cõtra Episcopum, vt retineat in illo loco vicarium generalem, est *decis. Caputaq. 306. num. 3. par. 1.*

126 Ad secundum deueniendo dico

M 4 Epi-

Episcopum posse binos principales Vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consularetur, ex *cap. quoniam in plerisque 14. de officio Ordin. & Clem. etsi principalis*, iuncta *glos. &* ibi *Card. à num. 3. de rescript. Felin. in cap. causam matrimon. num. 8. de offic. delegat. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, in princip. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 4. §. 6. num. 4. Sbroz. libro 1. q 50. num. 4.* dummodo tamen eos constituat in loco, vbi sedem habet; generalis enim Vicarius dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco vbi Episcopus sedem habet, vt docent *Bartol. in l. 1. in fine, ff. qui & quo appelletur, Maranta de ordine iudic. par. 4. distinct. 5. pr ncip. num. 8. Anton. Cucb. lib. 2. instit. maior. tit. 8. nume. 131. Guillelm. de Monte Laud. in repet. d. Clem. etsi principalis, nu. 2. de rescrip. Sbroz. lib. 1. quaest. 28. numer. 7. & quaest. 69. num. 2. Sanch. d. quaest. 29. num. 11. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 23. num. 150. versic. insuper.* Vnde recte tenent *Flores de Mena vari. lib. 1. quaest. 4. num. 8. & Nic. Garc.*
128 *d. cap. 8. num. 36.* Complutensem Vicarium generalem non esse, quia nec creatus est, nec residet vbi Episcopus sedem habet.

129 Ex quibus infertur Episcopum duarum diœcesum, etiam æque principaliter vnitarum, non posse duos vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarũ diœcesum sic vnitarum, quia tunc necessariò vnum ex illis constitueret in loco vbi sedem non habet, contra iura & Doctores supra citatos; suf-
130 ficit enim Vicarius constitutus in vna, cum censeatur etiam in altera constitutus, secundum *Card. in Clemen. 2. quaest. 2. de rescript.* quem citat *Sbroz. lib. 1. quaest. 27. numer. 10.*

131 Quamuis enim cuiuslibet iura integra remaneant, vt consuluit *Mãdos. consil. 27.* quem refert *Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 7. nu. 118.* respectu tamen Episcopi reputãtur vna diœcesis, & potest in vna residẽdo explere factum alterius, vt in terminis dicit *Rebuff. in praxi tit. de vnionibus benefic. num. 16.* per doctrinam *Innocent. in cap. nouit. in fine, de officio Legati, & Iacobi Rebuff. in l. vni. C. de Metropol. Beryto libro 11. & facit text. in cap. & temporis*, iũcta *glos. in verbo vtrarumque 16. quaest. 1.* ita videtur etiam posse in vno tantum Episcopatu vicarium constituere, ad quem accedere debeant subditi vtriusque diœcesis, vt in puncto *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 52. vers. quarto conueniri poterunt.* Sic in simili si constituatur Legatus duarum Prouinciarũ, quoad ipsum censetur vna Prouincia, licet aliàs sint distinctæ quoad limites, & prærogatiuas, tenet *Innocent. in d. cap. nouit*, quem sequuntur ibidem *Hostien. num. 13. Ioan. Andr. n. 5. vers. & nota, Gambarupt. de officio Legati extra prouinc. numer. 2. & 3.* quod idem sentit *Bart.* in duabus prouinciis vnitis sub vno Præside, *in d. l. vni. C. de Metropol. Beryto n. 11. & Ias. in l. vlt. num. 9. ff. de iurisdict. omnium iud.* & ita censuit *Rota in dicta Viterbien. & Tuscanen. Vicarij, Veneris 3. Martij 1617. coram R. P. D. Caualerio*, quam citat nouissime post hæc scripta visus *Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 4. cap. 655.* vbi per totum nuncupatim disputat, an pro Episcopatibus Viterbien. & Tuscanen. æque principaliter vnitis vnus tantum, vbi Episcopus sedem habet, sit con-

sti-

stituendus Vicarius generalis.

132 Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate, potest esse Papæ delegatus, vt firmauit *glos. verbo delegatus, in Clem.* 2. *de rescript.* vbi *Zabarel. num.* 22. *& Imol. num.* 18. tenent *Rebuff. in pract. benef. tit. forma Vicar. num.* 27. *& tit. de Vicario Episcopi, num.* 4. *& in tract. de pacif. possess. nu.* 79. *Anton. de Pratis in tract. de iurisdict. Episcopi, cap.* 6. *num.* 51. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 22. *à numero* 1. *Menoch. consil.* 51. *num.* 33. *Stephan. Gratian. disceptat. forens.*

133 *cap.* 106. *num.* 28. Dignitas enim ecclesiastica nihil aliud est, nisi rerũ ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione, *Ioan. Andr. Innocent. Archid. Abb. Vant. & Port.* quos refert & sequitur *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 27. *num.* 11. & cum Episcopi Vicarius habeat iurisdictionem rerum

134 ecclesiasticarum, *capit. non putamus*, cum *glos. in verbo videatur*, vbi *Archid. Franch.* & alij, *de consuetud. lib.* 6. *cap. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* & administrationem, *cap. petitio, & ibi Doct. de procurat. cap. in noua*, ibi, qui administrationibus associantur, 16. *quæst.* 7. *cap. causa*, iuncta *glos. verbo, habentibus, de restitutione in integr.* ideo

135 illum in ecclesiastica dignitate constitutum esse dicimus; nam ratione iurisdictionis, quam habet cũ administratione, dicitur Prælatus, *Fusc. de visit. lib.* 1. *cap.* 15. *nume.* 32. *Pauin. in tract. de officio, & potest. Capit. Sede vacante par.* 2. *quæst.* 10. *num* 16. *vers. an autem Vicarius, Anton. de Pratis d. cap.* 6. *num.* 50. vbi inquit Vicarium dici spectabilem, & de medijs magistratibus.

136 Vnde posse esse executorem gratiarum beneficialium, quæ expediũtur in Curia Romana resoluũt *Flores de Mena vari. lib.* 1. *quæst.* 4. *n.* 6. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 23. *numer.* 6. Et cõseruatorẽ tenet *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par.* 1. *quæst.*

137 39. *n.* 4. Amplia in Vicario Capituli Sede vacante, qui potest esse delegatus Papę, ac gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia, executor, *glos. verbo episcopi, in d. Clem. etsi principalis, Pauin. dicta quæst.* 10. *num.* 6. *&* 8. *Sbroz. d. quæst.* 23. *num.* 3. *Menoch. consil.* 320. *num.* 42. *Sanch. de matrimon. lib.* 8. *disput.* 27. *num.* 32. *Flores de Mena*

138 *d. q.* 4. *num.* 11. Amplia etiam in Vicario Episcopi electi, & cõfirmati, licet non dum consecrati, *glos. verbo Episcopi, in dicta Clement. etsi principalis, Pauin. d. quæst.* 10. *num.* 6. *Sbroz. d. quæst* 23. *num.* 4. *Sanch.*

139 *d. disp.* 27. *num.* 35. Limita in Vicario foraneo, qui non potest esse delegatus Papæ, nec executor gratiarum beneficialium, quæ expediũtur in Curia Romana, ita *Flores d. quæst.* 4. *d num.* 6. nisi illi fieret delegatio ex certa scietia Summi Põtificis, *Sbroz. d. quæst.* 23. *numero* 9. vel respectu alicuius dignitatis, ibi, *num.* 10. ratione enim officij nullam habet dignitatem *Rebuff. d. tit. de Vicario Episc. num.* 4. *Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisdict. deleg. nu* 66. *Sbroz. d. lib.* 2. *quæst.* 22. *num.* 13.

140 cum potius dicatur obtinere officium quam dignitatem, *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis.* 577. *numero* 1. *in prima editione, & resolut.* 552. *num.* 1. *in secunda editione*, vbi ex professo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpositos Ecclesiarum Collegiatarum? & negatiue respondet. Limita etiam in

141 vicarijs nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & Ordinariam iurisdictionem, qui non

non sunt capaces delegationis, nec harum executionum, *glos. verbo Episcopi*, ibi, vel inferiores ab Episcopo, *in d. Clementin. etsi principalis*, *Sbroz. d. quæst. 23. num. 8.* licet contrarium teneant *Flores de Mena d. quæst. 4. à num. 14. Sanch. d. disputat. 27. num. 34.* Commissa Episco-
142 po, vel eius Vicario, non possunt expediri per Vicarium Capituli Sede Vacante, cum non sit Vicarius Episcopi, sed iurisdictionis Episcopalis, *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 38. num. 1. par. 1. Galett. in margarita casuum conscient. verbo Vicarius, 2. Francis. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. cap. 10. numero 8. versiculo secundo fallit.*

143 Cum generalis Episcopi Vicarius ipsius Episcopi repræsentet personam, & auctoritatem, eiusque locum teneat, illi deberi eandem prærogatiuam, & exinde honorem, qui Episcopo debetur, dicendum est & multis comprobant *Menoch. cōsil. 51. num. 16. Afflict. super constit. Regni, rubr. de iniur. cur. pers. irrog. num. 3. Sbroz. lib. 2. quæst. 24. à num. 1.* Igitur Vicarium Episcopi esse Ar-
144 chidiacono suæ Cathedralis præferendum tenent *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Episc. n. 7. Abb. cons. 21. vol. 1. Boer. in tract. de auctoritate magni consilij num. 77. in fine, Cassan. in Catalogo gloriæ mundi par. 4. consider. 46. Anton. de Pratis, de iurisd. Episcopi cap. 6. num. 41.* quos refert *Sbroz. libro 2. quæst. 25. à numero 1.* vbi *num. 7.* ampliat etiamsi Archidiaconus haberet priuilegium obtinendi primam sedem post Episcopum, *& numero 4.* ampliat vt non solum debeat præcedere Archidiaconum, verum etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos, & alios Prælatos Episcopo inferiores, *& numer. 11.* cum *Anton. de Pratis dicto cap. 6. num. 55.* quod præcedit Canonicos, etiam Episcopos, in sedendo & ambulando; in choro, & in processionibus, etiam præsente Episcopo, *Menoch. consilio 257. numero 94. Sbroz. vbi proxime, num. 12.* Nisi esset Canonicus, quia tunc sedebit in loco suo, *Sbroz. num. 17.* Et quod Gubernatorem, vulgo Capitaneum, in functionibus Ecclesiasticis Vicarius Episcopi precedat, tenet *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 580. in prima editione, & resolut. 555. in secunda edit.*

145 Sicut Vicarius mediante Episcopi nominatione ordinariam iurisdictionem à lege consequitur, vt supra ostendimus, ita etiam contraria eiusdem Episcopi volunctate illa tollitur, & reuocatur, res enim per quascūque causas nascitur per easdem dissoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris in sexto*, cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera R. num. 19.* & ideo Vicarij iurisdictionem ab Episcopo reuocari posse, tenent *Calderin. cōs. 2. de offic. vicarij, Barbat. in c. postulastis, notab. 1. in fine, de rescript. & in c. quoniam, num. 37. de officio deleg. Abb. in cap. 1. num. 5. ne sede vacante, Philipp. Franch. in cap. 1. num. 5. de officio Vicarij, lib. 6. Purpur. in l. more 5. num. 101. & 102. de iurisdict. omnium iud. Bertachin. de Episcop. par. 7. lib. 4. tit. de Vicarijs Episcopi numero 14. Ripa in cap. 1. num. 44. de iudic. Rebuff. d. tit. in forma Vicar. Archid. num. 190. & 192. Scot. lib. 8. resp. respons. 4. num. 6. Cucb. institut. maior lib. 2. tit. 8. num. 135. cum seq. Sbrozz. libro 3. quæst. 6. numer. 7. & quæst. 14. num. 5. vers. secundo adducitur, Iacob. Laurent. de iudice suspe-*

specto cap.4.num.7.Sanch.de matrimon.lib.3.disput.30.num.11. D.Barbosa in l.quia tale,14.numero 87.ff. soluto matrimon.Azori.d. lib.3. cap. 45.quaest.14. Vgolin. d. cap.4. §.6. numero 4.

146 Deinde si Episcopus fuerit maiori excommunicatione nodatus, & publice denunciatus, eius officialis, seu Vicarius generalis iurisdictionē suam exercere non poterit, quia sicut per huiusmodi excommunicationem suspenditur Episcopi iurisdictio *cap.ad probandum,24.de re iudic. cap. audiuimus, 24 quaest. 1.* & communiter notatur in *cap.sciscitatus,de rescript. Soar. de censur. disput.13.sect.2.num.15.* ita similiter eius Vicarij iurisdictio suspenditur, cum accessoria sit, & idem auditorium vtriusque reputetur, probat text. in *cap.1.vbi glos.verbo ipsius officialis in fine,& Franch. in vlt. notab. de officio vicarij, libro 6. Specul.in tit.de iud. deleg. §. restat, num.7.Roman.sing. 632. Maranta dicta distinct.5.princ.numero 70. Siluest.verbo vicarius,quaest.4. vers. quartum,Selu.de benefic.parte 2. q. 14.num.6.& par.6.titulo de Vicario Episcopi,numero 3. Anton.Cucb.d. titulo 8.de Vicar. num.134. Rebuff. d.tit. de Vicario Episcopi, num.217. cum sequenti,& in concord.titul.de excommunic.non vit.glos.1. vers.collatio etiam facta, Feder. Scot . dicto respons.4.num.5.Surd.consil.50.numero 32. Gutier.canon. libro 1. cap. 1.num.83.cum sequent. praxis Episcopalis par.1.verbo Vicarius , §. 8. Sbroz.libro 3.quaest.17.à numero 1. Soarez de censuris,disput.14. sect.1. num.1.Azor.d.libro 3.cap.45.quaest. 14.Iacob. Laurent.d.cap.4.num.10. Auila de censuris,parte 2. cap.6. disput.6. dub.4. Vgolin. d.cap.4. §.2. num.3.& §.6.numero 5.Gonzal.ad regul.8.Cance..glos.5.§.9 num.125. & 127.Molina tract.5.disput.10.n. 2.* plures per *Sanch. d. libro 3. disp. 30.num.5.cum seq.*

147 Hinc non valere collationem si dum Episcopus excōmunicatus est, Vicarius conferat, imo effici irregularem, docuit *Aretin. in cap. cum non ab homine, de iudic. Francisc. Marc.decis.1231. nu.4.& 6. & decis.1232.in princip.par.1.Paris.consil.89.n.5.volum.4. Sbroz.d. quaest. 17.num.2.* Nisi Episcopus esset toleratus, vel occulte excommunicatus; nam tunc fauore publici iuris cum communi opinione pro non excommunicato habeatur, collatio à Vicario, siue ab Episcopo facta valebit, vt colligitur ex *Abb. in cap. veritatis,num.42.de sentēt.excomm. Felin.in cap.ad probandum,num.6. de re iudic.Franc.Marc. decis. 967. num.7.& 13.Vgolin.d.num.5. Auila d par.2.cap.6.disput.6.dub.3.vers sic.ex dictis primo sequitur.* Si vero Capitulum Sede vacante suspensione seu censura sit irretitum an eius Vicarius iurisdictionem exercere pos-

148 sit? dicam infra nu. 180. Et quid si tātum fuerit Vicarius Episcopi excommunicatus, nunquid etiam sit excommunicatus eius Subuicarius? Et non esse probatur *in cap. 1.* vbi omnes, *de officio Vicarij, lib.6. Pauin.d.quaest.10.numero 2.Sbroz.lib. 3.quaest.18. & 19.* quod excommunicato Vicario non erit excommunicatus illius successor, & *quaest. 23.* quod Episcopus potest alterum eligere Vicarium, quando electus est excommunicatus.

149 Hinc etiam Vicarius ex suspicione Episcopi potest suspectus recusari, quamuis contra Vicarium nulla adsit suspicio *cap. insinuante,* vbi

vbi *Abb.num.2.de officio deleg. Ripa in cap.1. num. 44. de iudic. Bertrand.consil.184. nu.2.& 3. Anton. Burg.in repet.cap.cæterum,de rescriptis.num.128.tom.2.Bertach.d.libro 4.par.5.num.79.& par.6. tit.de Vicario Episcopi,num.12. Redoan. de rebus Eccles.non alien.cap.3.numer. 29. Rebuff.tit.de forma Vicar.num. 190.Sbroz.lib.3.quæst.14 per totam,* vbi *num.*10.ampliat in Vicario Capituli Sede vacante, & *num.*11. in Vicario Episcopi electo, seu confirmato per Papam, vel alium superiorem,*Perez l.1.tit.8.lib.3. Ordin. pagina 569.Gutier.canonic.lib.1.ca. 1.num.86.Bobadil. in sua politica lib.1.cap.12.num.39.Stephan. Quaranta in summa Bullarij,verbo Archiepiscopi auctoritas, num.19. versic.vlterius quæro,* vbi etiam dicit, quod suspecto Vicario Episcopi, vel delegato ab Episcopo, non censetur suspectus ipse Episcopus, coram quo causa suspicionis cognosci debet,illo tamen existente,in remotis cognoscunt arbitri, sicut cognoscũt de recusatione Episcopi,*Sbroz.libr. 3.quæst.16.* quem refert *Prosper. de August.in addit.ad Quarant. d.loco littera G.* Intellige quando principaliter,& ex certa causa recusatur, secus autem si causa suspicionis cõcernat Episcopum pariter & Vicarium,vel delegatum, quia tunc corã arbitris talis causa tractabitur, *Franc.in cap.si contra vnum, de offic. deleg. in 6. Quaranta vbi proxime.* Vel si sit causa appellationis; & ratio est, quia recusatio concernit personam recusati, sed appellatio concernit iurisdictionem, quæ est vna & eadem in persona sui, & Episcopi,ideo de vno ad alium non recurritur *Butri. in cap.si contra vnũ,n.4.de officio deleg.in 6. Galet. d.verbo Vicarius 6.*

151 Hinc denique fit, Vicarij iurisdictionem per Episcopi mortem, (cum vtriusque vnum tribunal sit) expirare,*Clemen.fin.iuncta glos.verbo contestata,*vbi communiter scribentes,*de procurat.Abb.in cap.1.numero 5.ne Sede vacante, & in capit. extirpandæ,§.quia vero,num. 14. de præbend.Butri.in cap tua,num.9,de officio Vicarij,Paris.consil.89. num. 6.volum.4.Pauin.d.quæst.10.nu.12. Feder.Scot.d.respons.4.num.6. Molin.de primogenijs li.1.cap.25.num. 13.Azori.libro 3. cap.45. quæst.14. Vgolin.d.cap.4.§.6.num.4. Sbroz. lib.3.quæst.44.Stephan.Gratian.disc ept.forens.cap.106.num.27.Sanch. de matrim.lib.3.disput.30.num.1.cũ sequentib.Gutier.eodem tract. capit. 69.num.16. D. Barbosa in l. quia tale,num.93.ff.soluto matrimon.* vbi asserit per mortem Episcopi censeri extinctam iurisdictionem ordinariam in persona Vicarij,etiam quoad negotia iam cœpta, quod etiam post multos quos refert,tenet *Sbro. d.libro 3. quæst.46. & Henriq. in summ.libro 7.cap.21.§.5.in com.littera S.* dicit non expirare de per se mortuo Episcopo, sed per Capitulũ Sede vacante deponi, & inde infert

152 valere gesta à Vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis, quod etiam tenet *Stephan.Gratian. disceptat forens.cap.18.num.50,Galett.d. verbo vicarius,7. Sanch. de matrimon.libro 3.disput.22.num.59 & disput.30.num.4.Gutier.d. capit. 66.num.18.* & ante scientiam dictæ mortis posse beneficia conferre, si conferendi potestatem habebat, te-

153 nent *Pute.decis.370.lib.2.Lancellott.de attent.par.2.cap.10. num.29. & 30.Flamin.de resignat.libro 7. q. 24. à num.33.* quos refert,& sequitur

tur *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 5. procem. num. 103. & glos. 15. §. 2. numero 91.* Quo fit, vt si Episcopus ad manus hostium peruenerit, & captiuitate detineatur, eius Vicarius nec
154 excommunicare, nec alia huiusmodi, quæ iurisdictionis sunt, exercere possit, quia captiuitas ciuilis mors dicitur, *l. pater 10. in fine principij, l. in omnibus 18. de captiuis.* Et sicut Episcopi naturali morte Vicarij iurisdictio cessat, ita & ciuili, quæ eundem in proposito sortitur effectum, *Sayr. de censur. lib. 1. cap. 5. num. 39.* & tunc Capitulum administrat *cap. 2. de suppl. neglig. Prælat. in 6. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius, antepenult.* Vnde etiam per ingressum religionis, renunciationem, depositionem, cessionem, translationem, relegationem, permutationem, vel per aliam similem Episcopi abdicationem Vicarij iurisdictionem extingui ex pluribus resoluit *Sbroz. lib. 3. quæst. 42.*

155 Quamuis Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commissionis constitutus erat in dignitate, & inter iudices synodales designatus possit post eandem dignitatem renunciatam esse iudex, & de causa sibi commissa cognoscere, vt firmat *Sbroz. lib. 3. q. 47. num. 4.* & decisum fuisse in sacra Congregatione referunt *Flamin. de resignat. lib. 1. q. 11. num. 14. in fine, Ceuall. commun. contra commun. quæst. 667. numer. 10. in fine, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 616. in prima editione, & resolut. 414. num. 2. in secunda editione Galett. in margarita casuū conscientiæ verbo delegatus, 3. & verbo renunciare, vlt.* Vicarius tamen finito officio non poterit procedere
156 in illa causa, quæ illi commissa fuerit, non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis, *glos. verbo principalis, in d. Clem. 2. de rescript.* vbi *Cardin. num. 7. & Imola numer. 11. & 13.* post *Abb. Felin. Barbat.* & alios ita tenet *Sbroz. lib. 3. quæst. 47. & quæst. 46.* resoluit, quod Vicarius Episcopi, cui fuit commissa causa sub expresso nomine proprio, potest adhuc in ea procedere, quamuis desinat esse Vicarius, si cœpisset de causa cognoscere.

157 Cum Episcopi iurisdictio Sede vacante ad Capitulum deuoluatur *cap. vni. & ibi glos. de maioritat. & obed. lib. 6. Abb. in cap. eum olim. notab. vlt. num. 2. eodem tit. in antiqu. Roman. consil. 506. num. 13. in fine, Feder. de Senis consil. 30. numero 3. Cardoso in praxi iudicum, verbo Capitulum, num. 2. Molina de iustit. tract. 5. disput. 11. numer. 1. 3. & 10. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 357. num. 4. in prima editione, & resolut. 305. in secunda editione, Sbroz. libro 1. quæst. 16. Quaranta in summa bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,* Episcopi instar Vicarium generalem constituere potest *Abb. in cap. irrefragabili, num. 2. de offic. Ordin. Felin. in d. cap. cum olim, num. 9. de maiorit. & obedient. Pauin. d. quæst. 10. numero 1. & 2. Sbroz. d. q. 16. num. 8.* & disponit *S. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. cap. 16.* ibi. Item officialem, seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentē confirmare omnino teneatur, qui saltem in iure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, vel aliâs, quantum fieri poterit, idoneus, &c.

158 Ex quo Concilij decreto collige teneri Capitulum Sede vacante infra octo dies post mortem Episcopi eli-

eligere, seu constituere Vicarium, vel constitutum confirmare, aliàs illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, & si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior in exempta Vicarium idoneum constituere potest, ita *Sa in Aphorism. verbo Vicarius, numer. 3. praxis Episcop. par. 1. verbo Capitulum, §. 3. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 1. cap. 10. numer. 7. Molin. dicto tom. 5. disput. 11. num. 1. Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, vers. duodecimo quæro, num. 2. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius Sede vacante, num. 5. Aloys. Ricci in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 473. in prima editione, & resolution. 497. in secunda editione.* Vicarius hic à Capitulo Sede Episcopali vacante deputatus eandem habet iurisdictionem quam Vicarius Episcopi habebat, exceptis aliquibus, prout in cognitione causarum Vicario Episcopi delegatarum, vel in exequutione litterarum Apostolicarũ, quas Vicario generali Episcopi delegatas Vicarius generalis à Capitulo Sede vacãte deputatus exequi non potest, *Feder. de Senis consil. 30. ante num. 1. versic. suo iure agitur, Franc. Leo d. cap. 10. num. 8. vers. secundo, & vers. quarto.* Forma autem, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, creari debet, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui potest, est illa quã habet *Quaranta d. loco*, & sequitur.

159 Nos Canonici & Capitulum Cathedralis N. Sede vacante per obitum bonæ memoriæ N. Episcopi, &c. Reuerendo N. salutem in Domino sempiternam. Cum ex Sacrorum Canonum dispositione Ecclesiarum Cathedralium Capitula in deficientium Episcoporum (præsertim si ex humanis eximi contigerit) locum subrogentur, eisque in spiritualibus & temporalibus succedant, eorum munus erit viduatis Ecclesijs ita consulere, vt ministrorum solertia, & diligentia viduitatis incommoda minime sentiantur. Ne igitur supradicta Ecclesia nostri culpa aliquid detrimenti in spiritualibus & temporalibus patiatur, nos dictis sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis obtemperare volentes, vocatis omnibus, & singulis canonicis infra tempus à dicto Concilio statutum, ad Vicariũ, qui vices nostras sustinere debeat, deputandum, congregatisq. ijs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt interesse, habitisque interessentium votis de consensu, & voto eiusdem Capituli te Reuerend. N. de cuius probitate, scientia, & sufficientia confisi generalem in spiritualibus, & temporalibus Vicariũm nostrum in prædicta Ecclesia Cathedrali, ciuitate, & diœcesi, tenore præsentiũ deputamus, creamus, & cõstituimus per menses sex . . . vel Episcopali Sede vacante, cum omnibus, & singulis facultatibus, priuilegijs, honoribus, oneribus, præeminentijs, & prærogatiuis ad huiusmodi munus exercendum, necessarijs, & opportunis; dantes tibi plenam, & liberam potestatem, omnia & singula exercendi, quæ Capitulo Sede Vacante, in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde causas omnes tam ciuiles, quam criminales, & mixtas, etiam hæresis, & matrimoniales, audiendi, prouidendi, & decidẽdi, cum facultate excommunicandi, & censuras proferendi, cum voto ta-

tamen ordinariorum consultorum nostræ Curiæ in sententiãdo, & procedẽdo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non potest; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mãdare possumus, etiamsi speciale mandatum requirant. Reseruantes nobis collationem beneficiorum, eorumq. institutionem ad Capitulum spectantem, deputationem examinatorum, officialium, actuariorum, & ministrorum Curiæ, regimen Seminarij, facultatem cognoscendi de causis suspicionum, & denegata iustitia, & constitis (seruatis de iure seruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt licentiam ordinandi, etiam ad primam tonsuram (in casibus à sacro Concilio Tridentino Capitulo permissis) & prouidere de Prædicatoribus in Aduentu, & Quadragesima, ac dispensare in foro exteriori, etiam quoad temporum interstitia, & casus reseruatos de nouo facere non possis, absque expresso nostro consensu capitulariter habito. Nec approbare confessores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, nisi præuio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secret-annotentur in libro. In casu vero infirmitatis, vel absentię substituere non possis, vel causas delegare, sed in his casibus prouisio ad nos spectare debeat. Præcipimus itaque vniuerso Clero huius Ciuitatis, & diœcesis, alijsque huius ecclesiæ iurisdictioni subiectis, quatenus te in Vicarium, officialemque nostrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmissis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces nostras, &c. contradictores, & inobedientes pœnis & censuris ecclesiasticis compescendi, & ita te in Vicarium deputamus, cum solutione salarij per eum, cui incumbit facienda. In quorum fidẽ præsentes scribi iussimus per notarium nostræ Curiæ, & manu propria subscripsimus. Dat. in nostro Capitulo Cathedralis ecclesiæ N. die, &c. Anno, &c.

160 Circa quam commissionem aliqua sunt obseruanda pro illius intellectu, & imprimis aduertendum circa verba illa (Sede vacante) Sedem episcopalem dici vacare donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo, probat tex. *in extrauag. iniunctæ, de electior.* notant *Rebuff. in praxi tit. de Simonia in resign. num. 11.* *Henriq. consil. 29. num. 4. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 476. in prima edit. & resolut. 500. in secunda editione.* Episcopus enim prouisus nõ potest

161 episcopatũ administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, *Azor. instit. moral. par. 2. libro 3. cap. 29. quæstione 9. versic. cæterum, Fiamin. de resignat. lib. 8. quæst. 5. num. 33. D. Barbosa in l. diuortio, in principio, par. 2. num. 50 ff. soluto matrimonio,* & secundum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 27.* non sufficeret fuisse promotum ad aliam Ecclesiã si litteræ non essent expeditæ, & secundum *Quarantam, vbi proxime num. 13. versic. decimotertio dubitatur,* potest Vicarius Capitularis exercitium continuare, donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionẽ, allegat *Pauin. dicta quæst. 10. numero 19.* Hinc *Gonzal. ad regul. 8. Cãcell. glos. 15. §. 2. numero 88.* refert fuisse conclusum validam esse quãdam collationem Canonicatus in mense ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. spreto Episcopo iam

iam promoto, & habente expeditas litteras suæ prouisionis, qui tamen non dum illas ostenderet, nec præsentauerat, quamuis aliàs D. Episcopus simultaneã haberet collationem cum Capitulo, quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo Capitulo sine vlla citatione, requisitione, aut interuentione Episcopi promoti, iuxta *tex. in c. 1. ne Sede vacante, libro 6.*

162 Ibi (vocatis omnibus, & singulis). Aduertendum, quod si aliqui de Capitulo dicerent de nullitate, & quod non fuerint vocati, nec auditi, nullitas hæc proponi potest coram Superiore Capituli, per quem si hoc prætextu fuerit electio irritata, poterit Capitulum denuo cõgregari, & ad Vicarij constitutionem deuenire, ita respondisse *Sacrã Congregationem* asserit *Quaranta dicto verbo Capitulum Sede vacante, in fine.*

163 Ibi (infra tempus à prædicto Concilio statutum). Aduertendum etiam est, quod stante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere, interim dum de illius electione agitur Archidiaconus sustinet Vicarij vices in ijs, de quibus de iure communi est Vicarius, *Sbroz. libro 1. quæstione 61.* per *tex. in cap. 1. & in cap. ad hæc, de officio Archidiac.* tamen, quia ex diuersis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quo casu de iure transit in Capitulum iurisdictio, & ideo infra illos octo dies totum Capitulum administrare debere, posseque prædictum numerum octo dierum pro Vicarij electione restringere, breuiorem statuendo, resoluũt *Quaranta dicto verbo Sede vacante, §. duodecimo quæro, versiculo primo, & Aloys. Ricci. post resolut. 505. in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, versic. primo*: ex quo sequitur infra illos octo dies non arctari Capitulum ad constituendum Vicarium, & successiue posse de per se administrare, idem *Quaranta* vbi proxime *vers. terminum.*

164 Deinde sciendum huiusmodi terminum octo dierum currere Capitulo, etiam à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam ecclesiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris ecclesiæ, refert decisum idem *Quaranta dicto versiculo terminum.*

165 Ibi (Te Reuerendum N.) Sicut Episcopus plures Vicarios sibi constituere potest, vt supra ostendimus, ita etiam Capitulum Sede vacante, *Pauin. d. quæst. 10. num. 6. Sbroz. lib. 1. quæst. 50. num. 3. Quaranta vbi supra vers. nono dubitatur*, vbi refert *Sacram Congreg.* censuisse à Capitulo Sede vacante vnum tantum Vicarium eligendum, nisi adesset legitime immemorabilis consuetudo duos aut plures eligendi. Si discordia fuisset inter Canonicos in electione Vicarij, & plures ad hoc officium assumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Concilij remanere debet cæteris remotis, *Quaranta vbi proxime vers. secundo dubitatur Aloys. Ric.* post *dict. resol. 505. ver. secundo.* Quamuis Capitulum non teneatur eligere personam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si tamen adsiet idoneus cæteris parib. erit præferendus, & refert decisum *Quaranta vbi proximè, vers. sexto dubitatur*, qui dum à choro absens est,

est,& exercet officium suum, illique tempore diuinorum officiorum incumbit ,distributiones quotidianas non percipit , vt resoluit *Moneta de distribut.quotid.par. 2. quæst. 11. num. 83.* quod intellige vbi consuetudo illum absentem non excusat, cum *Rebuff.dict. tit.de Vicar. Episcopi num. 5.Rota Rom. decis. 222. num.6. par. 2. diuers. Quaranta vbi supra vers.octauo dubitatur,in fine.* Qua stante si in choro interueniat cũ canonicali apparatu,vt distributiones quotidianas lucretur, debet sedere in loco proprio sui canonica-
167 tus,antiquiores non præcedendo, *Quaranta vbi proximè versic.octauo dubitatur,in princip.Aloys.Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 475. in 1. edit & resolut.499.in 2.edit.* vbi *nu. 8.* dicit decisum per *Rotam in vna Lucana beneficij 18. Decemb. 1579. coram Seraphino, Sbroz.lib.2.q.25. num.17.* vbi *num. 20.* resoluit quod quando nõ eligitur Vicar.ex Canonicis illi in processionib. pferendus est Archidiac.seu alia dignitas maior,& prima post Episcopum, prout eum refert *Quaranta vbi proximè.*

168 Ibi (de cuius probitate,scientia, &c.) Aduertendum quod cum Episcopi Vicarius non solum moribus, & ætate idoneus esse debeat, verum etiam scientia, vt scribit *Rebuff. d. tit.de Vicar.Episcopi num.28.& 33.* quem refert *Sbroz.lib.1.quæst.36.n. 1.* Vicarius Capitularis Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus, & ita decisum fuisse super Decretum *Conc.d.c.16.* referũt *Sbr. dict.quæst.36. nu.12. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo.Vicarius 4.Nau. cons.2.de officio Vicarij, Sayr.decis.2.eodem.titulo, Henriq.cons.90.Aloys.Ricc.dict.resolut.* 497.*num.2.& in collect.decis.par.5. collect.1602.* vbi limitat in Vicario Capituli Ecclesiæ Collegiatæ Sede vacante. In casu vero in quo Vicarius constitutus non esset Doctor potest Capitulum in ipso actu deputationis, dare ei consultorem Doctorem, alioquin poterit ipse Vicarius eligere consultorem sibi bene visum partibus non suspectum, in casibus in quibus eo opus erit, *Sbroz. dict. quæst.36.num.13.* optimè *Quaranta vbi supra num.3.in fine,Aloys. Ric. post d.resolut.505 in notab. de materia Vicarij,&c.num.4. versic. Capitulum.*

169 Ibi (Ciuitate,& diœcesi) Notandum est diœcesim non venire appellatione Vrbis, vbi aliud non exprimitur,vt videtur probare text. *in capit.sua de officio Vicar.* vbi *Abb. num.5.& in l.fin. ff. de officio Præfecti Vrbis.* Sed pro contraria parte pugnant aliqua non leuia fundamenta,nã cõmissa cura Ciuit. dicitur cõmissa cura districtus *l.2.§.cum Vrbs ff. de officio Præf.Vrbis,Abb.& Felin.in cap.Rodulphus num. 8. de rescript.*& concessa alicui ciuitate, intelligitur concessa cum omni sua iurisdictione *Bart.in l.2.in princ.ff. de verb.signific.& in l.fin.*vbi *Ias.n. 8.ff.de Constit.Princip.* Quare paucis distinguendum ducimus,an diœcesis fiat mentio in materia fauorabili,aut odiosa:si in fauorabili, appellatione diœcesis comprehenderetur ciuitas; si vero in materia odiosa,minimè, ita *Petr.And.Gammarus ad cap.vni.num.106. cum sequentibus super glos. verbo diœcesis, de rerum permut.lib.6.Cochier.de iurisdict. Ordin. in exemptos par.4. q. 74.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos. 43. à num. 193.* quapropter tutius esse in Constitutione Vicarij exprimere ciui-

ciuitatem, & diœcesim, sicut communiter exprimi solet, vt dicit *Sbroz. d.q. 29. in fine*.

170 Ibi (deputamus, creamus, & constituimus) Sicut Vicarius Episcopi ad beneplacitum potest reuocari, vt inquiunt *glos. in Clem. vltim. de procurat. & in Clem. & si principalis verbo per electionem*, vbi *Cardin. nu. 10. de rescript. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 192. Sbroz. lib. 3. q. 32. à*

171 *num. 1. & num. 5.* ampliat etiamsi Episcopus iurasset non reuocare, ita etiam Capitulum facta electione, vel confirmatione illum postea poterit reuocare, vt tenent *Pauin. d. q. 10. sub num. 7. Galet. verbo Vicarius nu. 3. Aloys. Ricc. resolut. 505.* & etiam dato iuramento de illo non reuocando, *Sbroz. dict. quæst. 32. nu. 7.* quod existente iusta causa fatetur *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacãte, §. duodecimo quæro, vers. tertio dubitatur*. Sed facta electione Vicarij non posse Capitulum illum ad libitum reuocare, & nouum constituere, dicit per *Sacram Congreg.* decisum *Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1602. in fine*.

172 Capitulum constituens secundum Vicarium, censetur primum reuocare, vt censuit *Rot. Ro. in vna Oriolen. beneficiorum 21. Maij 1593.* coram Illustrissimo Seraphino, & patet ex eius *decis. 1026. & 1033. par. 2.* & tenet *Aloys. Ric. in praxi decis. 478. in 1. edit. & resol. 502. in 2. edit.* vbi *nu. 4.* cum *Pute. decis. 168. lib. 3.* declarat quando prima nominatio, seu constitutio Vicarij esset specialis, & secunda generalis, & *num. 5.* cum eodem *Puteo decis. 168. lib. 1.* limitat quando constat, & euidenter apparet de contraria voluntate constituentis.

173 Ibi (per menses sex) Aduerte quod si Capitulum constitueret Vicarium simpliciter, absq; temporis præfinitione, eius officium durabit, durante Sedis vacatione, ita *Quarãta d. verbo Capitulum Sede vacante, prope finẽ vers. circa quã cõmissionẽ*.

174 Ibi (cum voto tamen Ordinariorũ consultorum) Aduerte quod in ipsa deputatione Vicarij Doctoris iuris Canonici potest Capitulum, vt maturius ac consultius in decidendis causis procedatur apponere clausulam, vt adhibeat etiam votũ aliorũ consultorum, præsertim si Episcopus adhibeat, & vt in causis Canonicorũ procederet cum voto certi cõsultoris, quia vt plurimum Vicarij capitulares solent esse exosi ijs, qui sibi non dederunt vocem ad fauorem, ita *Quar. d. loco prop. fin. ver. idẽ erit*.

175 Ibi (etiamsi speciale mandatum requirant). Quia per cõstitutionem Vicarij generalis in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quæ requirunt speciale mandatum, *Pauin. d. quæst. 10. numero 17. Quaranta vbi supra, vers. circa quam*.

176 Ibi (Reseruantes). Quia in commissione Vicarij potest Capitulum sibi aliqua reseruare, vt ait *Quaranta dicto loco versiculo quarto dubitatur, & vers. idem erit*.

177 Ibi (in casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, quia ex causa infirmitatis, aut alterius impedimenti posse Vicarium delegare causas tunc pendentes, tenuit *Pauin. d. quæst. 10. sub numero 21.* sed hoc bene intelligit *Quaranta in 10. dub.* de consensu ipsius Capituli, cuius nomine iurisdictionem exercet, aliás si Capitulum se opponeret, & vellet durante infirmitate vicarium constituere, dicit quod possit idem *Quaranta vbi proxime*. Vicarius enim

Ca-

Capituli substituere non potest, nisi ei in mandato substituendi facultas concedatur *Rot.dec.159.li.3.diuers. Put. dec.487.lib.2.Seraph.dec.1033. p.2.Aloys. Ricc.in praxi rerum fori ecclef.decis.477.in 1.edit.& res.501. in 2.edit.et res.503.*resoluit per mortem Vicarij substituentis non expirare potestatem substituti.

178 Ibi (cum solutione salarij) quia Vicarius Capituli Sede vacante debet habere salarium, sicut quilibet extraneus Vicarius,& deducere expensas, quas domi facturus esset,tanquam reputatus presens, & residens propter Ecclesiæ seruitium, *Pauin. dict.quæst.10.num.5.Sbroz.lib. 1. q. 55.num.7.Quaranta dicto loco vers. septimo dubitatur*: licet vbi fuerit Canonicus fructus percipiat cum censeatur inseruire episcopatui,*cap. ad audientiã, de cleric.non resid.Rota.decis.222.nu.6 par.2.diuers.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos. 6.nu. 264. Moneta de distribut.quotid.par.2.q. 11.num.89. Nicol.Garcia de benefic. par.3.cap.2.num.358.*distributiones tamen quotidianas,seclusa consuetudine, statuto, vel priuilegio non lucratur,dum tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercuerit, *Prosper.de Augustino ad Quarantã dicto verbo Capitulum Sede vacãte num.8.in fine,Moneta d.quæst.11. numer.83.*Idem in Vicario Episcopi resoluendum tenent *Sbroz.lib. 1. q. 43.num.3.Garc d. cap.2. num. 357. Moneta d.quæst.11.num.78.* nam tenetur illi congruũ salarium subministrare,*cap.si Episcopus,vbi glos. de officio Vicar.in 6.Sbroz. libr.1. q. 55.à num.1.Segur.in direct.iud.§.1. cap.14.à n.1.* Vnum adderem vtilissimũ quod Vicarius Episcopi iam

179 defuncti non potest petere salarium non conuentum à successore,pro seruitio prestito eius prædecessori, vt resolutum fuit *in Rota teste Puteo decis.43.lib.2.*& referunt *Flamin.de resignat.lib.1.quæst.16.num.53. Galet.d.verbo Vicarius 9.*

180 Si Capitulum Sede vacante suspẽsionis censura sit irretitum,& iurisdictionis vsu priuetur, principalis eius Vicarius iurisdictionem exercere non poterit,vt per *Soar.de censur.disp.7.sect.3. num. 13.* quamuis contrarium teneat *Vgolin. in tract.de censur.tab.1.cap.4.§.2.* quia uis officij, & iurisdictionis Vicarij ab ipso Capitulo dependet,& suspenso Capitulo, erit suspensus eius Vicarius, vt per *Quarantã vbi proxime vers.idem erit*; nec refert an à Capitulo,vel à Metropolitano ob negligentiam Capituli generalis Vicarius cõstituatur secundum formam *Concilij d.cap.16.* quia ob negligentiam Capituli non deuoluitur iurisdictio ad Metropolitanum: nam alias ipse auctoritate ordinaria excommunicare, & absoluere posset, sed deputatio tantum, siuè ius constituendi Vicariũ nomine Capituli, qui quidem Vicarius taliter constitutus iurisdictionem habet pendentem à iurisdictione, quæ in ipso Capitulo residet, *Tridentina* enim *Synodus* noluit iurisdictionem Capituli ob eius negligentiam in Metropolitanum deuolui, sed solum Capitulum obstringere, & obligare necessitate Vicarium nominandi, vt elegan ter explicat *Soar.d.sect.3.num.14.*

181 Vicarius huiusmodi Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui,vt disponit *Cõcil.Trident.d.cap.16.*ibi, rationem exigat, & tenent *Aloys. Ricc.in d. praxi decis.481.in 1.edit.& resolut.504.in 2.edit Quaranta d.loco vers. dubitatur denique,n. 14.* vbi etiam asserit

N 2 deni-

in Vicario Episcopi consuetudinem se habere in contrarium, *Sbroz.lib.*
182 *3.quæst.52.* Episcopum per se rationem administrationis officij gesti à Vic.Capituli Sede vacante consti tuto exigere, atque in aliquo delicto compertum punire posse refert decisum *Armendariz in addit. ad recopil.legum Nauarræ lib.1. tit. 18.l.*
183 *37.de Episcopis num. 99.* Vicarius autem Episcopi non tenetur ad syndicatum, vt expresse declarauit *Gregor.XIII.* in quadam Bulla *an.1578.* directa Clero, & communitati Tarentin. si quidem cum commonitas, & Clerus prætenderent Vicarios Episcopi esse obnoxios syndicatui, *Gregor.XIII.* respondit his verbis. Statuimus, & mandamus quod Vicarij, & officiales, siue generales, siue particulares, etiã foranei nuncupati, per eundem Archiepiscopum, siue eius pro tempore successores in dicta Ecclesia Tarentina, siue eius diœcesi deputati, vel deputandi ad aliquem syndicatum nullo modo teneantur, aut eidem sub quouis prætextu sint obnoxij, refert *Marc. Anton.Genuens. in praxi Archiepis. Neapol.cap. 58. in nouiss.edit.* Vnde non venit admittenda Hispaniæ cõstitutio in *l.4.tit.7.libr.3 noua recopil.* contrarium disponens, quam defendit *Azeued.*ibi.præfatam *Gregorij* Constitutionem forte non videns.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarium cum vnione prebendæ proximè vacaturæ in sua Cathedrali Ecclesia debet Episcopus instituere, modo id commode fieri possit.*

2 *Pœnitentiarij officium, & electio personæ ad solum Episcopum absq; consensu Capituli spectat.*

3 *Pœnitentiaria per Episcopum erecta cum vnione prebendæ proxime vacaturæ, talis vnio non cõprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato.*

4 *Pœnitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

5 *Gradus Doctoratus, vel licentiaturæ requisitus ad beneficia, seu dignitates sufficit si habeatur sine scientia competenti.*

6 *Doctoratus gradus ad beneficia, seu dignitates requisitus non sufficit si habeatur non facta professione Fidei, aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptus.*

7 *Pœnitentiarius Canonicus debet esse in ætate quadraginta annorum*

8 *Aetatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obstat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non potest, in ciuitate scilicet, aut diœcesi.*

9 *Anni quadraginta in Pœnitentiario debent esse completi.*

10 *Pœnitentiarius ab Episcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturæ institutus, officium exercere, ac Pœnitentiariæ inseruire tenetur, & interim quo vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributiones quotidianas percipere potest, & sedere debet in locõ sui Canonicatus cum illum fuerit assecutus.*

11 *Pœnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat.*

12 *Præsentationem habens in præbenda Pœnitentiariæ vnita poterit in ea postea præsentare electum ab Episcopo.*

Pœni-

13 Pœnitentialis præbenda vacans in mēse Apostolico, vel si adsit alia reseruatio, seu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reseruationis.

14 Pœnitentiarij in electione non potest Capitulum se intromittere etiam Episcopo absente.

15 Pœnitentiarij electio pertinet ad solum Episcopum, vel eo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem.

16 Pœnitentiarij electio non facta per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semestre a die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum.

17 Pœnitentiaria vacans Sede Episcopali vacance, non potest prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum sit communis Episcopi & Capituli, vel etiam solius Capituli.

18 Pœnitentiariæ vacantis Sede Episcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam seclusa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo.

19 Pœnitentiarius eo ipso quod est institutus, habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & iurisdictionem ad absoluēdum à peccatis absque alia Ordinarij licentia.

20 Pœnitentiario quilibet confessus peccata satisfacit præcepto cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.

21 Pœnitentiarius institutus pro audiendis confessionibus vnius diœcesis non potest eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi.

22 Pœnitentiarius potestatem, quam habet absoluendi, alijs delegare, seu committere non potest.

23 Pœnitentiarius à casibus, quos Episcopus expresse sibi reseruauit, absoluere non potest.

24 Pœnitentiarius nō potest casus Episcopo reseruatos, & ab eo sibi commissos, alijs subdelegare.

25 Absolutio Concilij sess. 24. de reformat. cap. 6. committi potest ab Episcopo, non tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id specialiter deputato.

26 Pœnitentiarius ad audiendas Confessiones semper paratus debet existere, nec potest pœnitentes recusare, quia si hoc faciat poterit ab Episcopo puniri, & priuari.

27 Confessiones integras, & non solos casus reseruatos, tenetur Pœnitentiarius audire.

28 Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & sede, Episcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu, peccata cōfiteri volentibus sui copiam facere tenetur.

29 Pœnitentiarius virgam, seu baechettam in manu, sicut in Vrbe, tenere non debet, præcipuè in locis vbi hoc non est in vsu.

30 Pœnitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra, habendus est pro præsenti in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit.

31 Pœnitentiarius dum Confessiones actualiter audit non solum habetur pro præsenti in choro ad lucrādas quotidianas distributiones, sed etiam eleemosinas ipsas, quæ distribuuntur inter Canonicos pro associandis, & sepeliendis defunctorū cadaueribus, &c.

32 Pœnitentiarius non habebitur pro præsenti in choro si extra Ecclesiam Confessiones audiat, etiam infirmorum.

33 *Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici, dummodo non absit tempore quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus festis solemnibus.*

34 *Pœnitentiaria potest resignari etiã in fauorem, & cum reseruatione pensionis.*

35 *Pœnitentialis præbenda postquam est effectum sortita, nec potest optari, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimisso officio.*

36 *Pœnitentialis præbendæ erectio nõ habet locum in ea, quæ vigore statuti à sequenti Canonico optatur, sed illa præbenda, quam dimiserit Canonicus, qui nouissime optat, huic muneri affecta, & vnita remanet.*

EPISCOPVS IN ECclesijs Cathedralibus Pœnitentiariũ quomodo instituere teneatur?

ALLEGATIO LV.

1 Episcopus in sua Cathedrali Ecclesia, modo id commodè fieri possit, Pœnitentiariũ, ideſt, aliquem, qui pœnitentes audiat, & pœnitentiæ Sacramentũ administret, cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, instituere debet, vt disponit *Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 8.* de cuius materia, & de Pœnitentiarij institutione, & officio multa cumulat *Salazar de Mẽdoca, Canonicus Pœnitẽtiarius S. Ecclesiæ Toletanæ in libello de institutione canonicatus pœnitentiariæ in dicta Ecclesia Toletana,* aliaque ad materiam pertinentia tractant *praxis Episcop. par. 1. verbo Pœnitentiarius, Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 555. in 1. edit. & resolut. 477. in 2. edit. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 33.* *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 34. à num. 78.* late *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 4. nu. 130. cum multis sequentibus.*

2 Hæc Pœnitentiarij officii institutio, & electio personæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, ad solum Episcopum spectat, itaut Capituli cõsensus minimè requiratur, cum hoc solius Episcopi arbitrio relinquatur, prout decisum referunt in Sacra Congreg. *Nauarr. consil. vni. ne Sede vacante in fine, Nicol. Garcia d. cap. 4. nu. 138. Aloys. Ric. d. resolut. 477. num. 1. Vgolin. d. cap. 33. nu. 2. Flamin. de confident. quæst. 45. num. 17. praxis episcop. d. verbo Pœnitentiarius §. 3.* & tenuit *Rota Rom. in vna Abulen. Canonicatus Pœnitentiariæ 17. Aprilis 1589.* coram *Illustrissimo Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis. 56* & iterum *in vna Maioricen. Canonicatus 15. Nouembris 1593.* coram *Illustriss. Domino meo obseruandissimo Card. Millino.*

3 Erecto Pœnitentiario per Episcopum cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, huiusmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato, vt respondit *Sacra Congreg. Episcopo Vincent.* ex eo quod *Concil. d. cap. 8.* non exprimit de præbendis etiam reseruatis Sedi Apostol. & quando voluisset eas comprehendere, expresse hoc dixisset, vt patet in Seminario *sess. 23. cap. 17.* ac in simplici vnione facienda Cathedrali pauperi *sess. 24. cap. 15.* referunt *Azeued. cons. 7. nu. 31. & 32. & cons. 14. num. 14. & 15.*

Ni-

Nicol. Garc. in addit. ad d. cap. 4. nu. 127. Salaz. de Mendoza in d. libello §. 2. vbi etiam refert decisum 31. *Maij* 1596. præbendam officio Pęnitentiarij vniendam integram, atque canonicalem esse debere.

4 Deputare debet Episcopus in Pęnitentiarium Magistrum, vel Doctorem, aut Licentiatum in sacra Theologia, vel iure Canonico, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concilio Tridentino dicto cap. 8.* & tenet *Nicol. Garci. de benefic. par. 7. cap. 4. numer. 32. & cap. 7. num. 49.* vbi *num. 50.* resoluit ad beneficia, seu digni-
5 tates requirentia gradum, sufficere eum habere, etiam sine scientia cōpetenti, itaut adeptio, & impetratio talis beneficij, seu dignitatis in foro Ecclesiæ iudiciali rata & firma sit, quod etiam tenet *Azor. institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 6. quæst. 1.* Et aduertendū quod idem *Nicol. Garci. dicto cap. 7. numero 51.* tenet non
6 sufficere gradum non facta professione Fidei iuxtà Constitutionem *Pij Quarti*, aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptū, vt quia quis falsò probauit cursus necessarios, vel descriptionem in matricula, aut non fuit seruata forma præscripta in examine, seu aliàs.

7 Vltra prædictum gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, requiritur vt huiusmodi Canonicus Pœnitentiarius sit in ætate quadraginta annorum, seu aliàs, quando aptior pro loci qualitate non reperitur, vt habetur in eodem *Concil. Tridentin. dict. cap. 8.* & tenent *Guter. Canonic. libro 1. cap. 26. numero 40. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. tract. 3. num. 164. in fine*, *Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubr. 7. cap. 6. numero 27. Nicol Garci. dict. par. 7. cap. 4. num. 32.*

8 Defectus huius ætatis non obstat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non potest, existimoq. sufficere, quod non reperiatur in ciuitate, aut etiam diœcesi persona apta cum dictis qualitatibus, nec esse quærendam extra diœcesim, argum. *cap. nullus, 61. distinct. & cap. sacrorum. 63. distin. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 3. Nicol. Garci. dicto cap. 4. num 33.* vbi *num. 34.* resoluit, quod si in diœcesi non reperiatur talis persona apta, & Episcopus velit eum eligere extra diœcesim, non poterit eligere nisi habetem dictas qualitates, si talis ibi reperiri potest commode. Et huius-
9 modi quadraginta annos debere esse completos resoluit *Nicol. Garci. dicto cap. 4. num. 35.* quamuis sufficere inchoatos teneat *Azori d. lib. 6 cap. 5. q. 6. in fine*.

10 Pęnitentiarius ab episcopo sic ad præscriptum Concilij institutus, & deputatus, cum vnione præbendæ proxime vacaturæ tenetur officium exercere, & inseruire Pœnitentiariæ; ac Parochialem, si quam obtinet, dimittere, etiam ante vacationem præbendæ: & interim quod vacat, non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, nec potest distributiones quotidianas percipere; & postea sedere debet loco sui Canonicatus, cum illum fuerit assecutus, ita refert decisum *Nicol. Garc. in addition. ad dict. par. 5. cap. 4. numero 111.*

11 Quamuis electio Pœnitentiarij quandocunque facienda ad solum Episcopum spectet absque Capituli consensu, vt supra dixi, collatio tamen præbendæ vnitæ ab illis fieri debet ad quos antea spectabat, ita decisum referunt *Nicol. Garci. di-*

Ita par.5.cap.4.num.138.Addit. ad Nauarr.d.consil. vnic. Gonzal. ad regul.8.Cancell.glos.9.§.2. num.84. Aloys. Ricci.d. resolut.477.num. 2. & in *vna Zamoren. declarauit Sacr. Congreg.* idem in præsentatione,
22 quam in collatione esse dicendum, dummodo præsentatio fiat de electo ab Episcopo, testatur *Nicol. Garcia in addit.ad dict.cap.4.num.143.* vbi idem dicit in electione, si electio spectaret ad Capitulum, seu alios, nam eadem est ratio de electione, ac præ-
23 sentatione. Id autem quod dictum est electionem personæ Pœnitentiarij quandocunque faciendam ad solum Episcopum pertinere, non procedit vbi officium Pœnitentiarij, & vnita præbenda vacat in mense Apostolico, vel adest alia reseruatio, seu affectio, nam tunc ad Papam pertinet ratione reseruationis, ita *Gonzal.d.glos.9.§.2.à num 84.Salazar de Mendoza in dict. libello §. 2. & 3.Ceuall. commun. contra commun. q.897. num.488.*

24 Et quamuis Episcopus sit absens, Capitulum non potest se intromittere in electione Pœnitentiarij, licet ad ipsum collatio spectet, sed ipse Episcopus absens poterit, vbi est, eligere Pœnitentiarium, non enim ad id est necessaria præsentia, seu existentia in diœcesi, nam etiam extra illam potest expediri, cum non sit contentiosæ, sed voluntariæ iurisdictionis, prout decisum fuisse in *vna Burgen.* refert *Nicol. Garci. in addition. ad dict. cap. 4. numero 143.* vbi etiam testatur ibi tentum fuisse electionem personæ pertinere
25 ad solum Episcopum, vel eo absente, ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem, expensis tamen ipsius Episcopi. Si tamen intra semestre à
26 die notitiæ vacationis Episcopus per se, vel per vicarium non elegerit Pœnitentiarium, deuoluitur electio ad Capitulum, cum ad Episcopum pertineat proprio iure; & Ordinario ex *Concilio*, iuxta *cap.2.de concessione præbendæ*, & ea quæ infra suo loco dicemus.

27 Occurrente vacatione Pœnitentiariæ Sede episcopali vacante, Capitulum non poterit illam prouidere, & Pœnitentiarium eligere, esto collatio præbendarum sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli, ex quo electio personæ & prouisio officij Pœnitentiarij ad solum Episcopum spectat, vt dictum est, & Capitulum Sede vacante non succedit in prouisione beneficiorum ad Episcopum spectante, ita decisum referunt *Nicol. Garcia dicta par.5.cap.4.num. 145. Aloys. Ricci.dict. resolut.477. numero 4.*
28 Sed eius electio, & collatio pertinebit ad Papam, etiam seclusa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo, prout decisum refert in vna *Genuen.Nicol.Garci. in addit.ad dict. cap.4.num.150.*

29 Pœnitentiarius institutus eo ipso habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confessiones pœnitentium illius diœcesis, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis, & est veluti Parochus totius diœcesis, nec requiritur noua licentia Ordinarij, ita resoluunt *Vgolin. d.cap.33.numer.2. & 3. Lælius Zechi.de Republ.ecclesiast. cap. 24. de Capitulo, & Canonicis, sub num.16, Aloys. Ricci.dict.resolut.477. num. 5. Salazar de Mendoza in dicto libello §.5.* & quilibet potest ei con-
30 fiteri sua peccata, & satisfaciet præcepto *cap.omnis vtriusque sexus, de pænit.& remiss.* vt decisum referũt, *Aloys.*

Aloys. Ricci. vbi proxime, & Nicol. Garci. dict. par. 5. cap. 4. numer. 113.
21 non tamen poterit audire Cõfessiones in alia diœcesi, etiam habẽtium Bullam, vel licentiam sui Parochi: nam cum dubitaretur an obtinens Parochiale beneficium in vna diœcesi, possit in alia absque Ordinarij loci approbatione eligi in Confessarium ab habentibus priuilegium vigore Iubilæi eligendi Confessariũ idoneum, cum is generaliter & absolute sit approbatus à Concilio, vt cum alijs resoluit Viuald. in candelab. aureo par. 1. de Cõfessione num. 28. nihilominus decisum fuit minime posse, prout refert Nicol. Garci. dict. par. 5. cap. 8. dub. 4. quicquid post alios dicant Henriq. in summa lib. 7. cap. 12. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit disp. 28. sect. 4. num. 18. Illud
22 tamen aduertendum duxi, quod licet huiusmodi Pœnitentiarius sit Ordinarius diœcesis Confessor, non videtur posse delegare, seu committere suam potestatem, non solum generaliter, sed nec particulariter, maxime cum in eo censeatur electa industria personæ, argum. text. in cap. fi. §. is autem, de officio delegati, & quæ resoluunt Peregrin. lib. 1. variar. ad rub. de officio & potestate iudicis delegati, num. 7. Surd. consil. 433. num. 15.
23 A casibus quos Episcopus sibi expresse reseruauit non potest Pœnitentiarius absoluere quemquam, nisi ipsemet Episcopus hãc illi speciatim dederit auctoritatem, ita resoluunt Nauarr. consil. 20. sub tit. de pœnit. & remiss. Sayr. in floribus decision. sub eodem tit. decis. 44. Henriq consil. 62. numer. 7. & seq. Vgolin. dicto cap. 33. numer. 3. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 179. in fine, & decisum referunt idem Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 571. in prima editione, & resolut. 492. num. 2. in secunda editione, Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 4. numero 115. quamuis ipsum Pœnitentiarium si suæ præbendæ fuerit annexum pœnitentiariæ officium, posse absoluere absque alia facultate ab omnibus casibus Episcopo reseruatis teneat praxis noua episcop. parte 2. cap. 1. num. 16. cum Capeauil. de casibus reseruatis, cap. 3. quæst. 1. different. 2. & videatur tenere Salazar de Mendoza in dicto libello §. 5. Vnde si ei fuerint commissi ab Epi-
24 scopo casus sibi reseruati, non poterit subdelegare, quia in eis censetur electa industria personæ; tum quia est delegatus inferioris à Principe, ita Nicol. Garcia in addition. ad dict. cap. 4. num. 112. Hinc etiam absolutio Concilij sess. 24. de reform.
25 cap. 6. committi potest ab Episcopo, non tamen à Vicario generali, seu etiam Pœnitentiario, aut Vicario ad id specialiter deputato, prout referunt decisum Aloys. Ricci. dicta resolut. 477. num. 5. in fine, Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 4. numer. 116. Salazar de Mendoza dicto §. 5.
26 Debet præfatus Pœnitentiarius semper paratus existere ad audiendas Confessiones, quare minime recusare potest pœnitentes, & decisum referũt Aloys. Ric. d. resolutione 477. numero 6. Nicol. Garci. dicta par. 5. cap. 4. num. 118. Et recusans audire Confessiones põtest puniri, & priuari ab Episcopo, prout etiam decisum fuisse testantur Aloys. Ricci. & Nicol. Garcia citatis locis, Salazar de Mendoza d. libello §. 7. Cãpan. d. cap. 6. num. 27. Et quamuis
27 habeat facultatem absoluendi à casibus reseruatis, tenetur nihilominus integras Cõfessiones audire, &

non

non solos casus reseruatos, cum sit Confessor ordinarius: teneturque
28 horis opportunis, loco, & sede, Episcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus sui copiam facere, in manu tamen virgam, seu bacchettam, sicut in Vrbe, non debet tenere, præcipue in locis, vbi hoc non est in vsu, ita decisum in vna *Abulen. 21. Aprilis*
29 *1587.* referunt *Nicol. Garcia dicta par. 5. cap. 4. num. 117. Vgolin. d. cap. 33. num. 6. Salazar. de Mendoza d. §. 7.*
30 Pro præsente in choro habendus est Pœnitentiarius, dum audit Confessiones in Ecclesia, vt habetur in *Concil. Trid. d. cap. 8.* siue in confessionario, siue extra, non tamen pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit cõfessiones, alijs in choro diuina celebrantibus, nec item si dixerit Missam, aut si priuatim Officium dicat, etiam vt opportunius Confessiones audiat, censendus est præsens in choro: ita decisum referunt *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 11. num. 64. cum sequentibus, Vgolin. dict. cap 33. numero 5. Aloys. Ricci. dict. resolution. 477. num. 6. Salazar. de Mendoza in dicto libello §. 6. Campan. d. num. 27. Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 4. numero 124. & seq.* Et Pœnitentiarius
31 non solum censetur præsens in choro dum actualiter Confessiones audit ad lucrandas distributiones quotidianas, sed etiam eleemosynas ipsas, quæ distribuuntur pro associandis, & sepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro supplicationibus, & processionibus, quæ per vrbem aguntur, ita decisum refert *Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 4. num. 125.* quamuis contrarium velit *Moneta d. q. 11. num. 65.* Cum Pœnitentiarius iste ad id tantum institutus
32 sit, vt Confessiones in ipsa Ecclesia Catholica audiat, & Concilium illum in Ecclesia Cõfessiones audientem pro præsenti in choro habeat, talis non censebitur, si Confessiones extra Ecclesiam, etiam infirmorum audiat, & resoluit *Nicol. Garcia in addit. ad dict. par. 5. cap. 4. num. 125. in fine.*
33 Ad maiorem residentiam quam alij Canonici non tenetur Pœnitentiarius, dummodo non absit tempore, quo frequentius poenitentes accedunt, & diebus festis solemnibus, veluti tempore ieiuniorum, quadragesimæ, Aduentus, Quatuor temporum, Resurrectionis, & Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Domini, & omnium Sanctorum, ita referunt decisum *Vgolin. d. cap. 33. num. 6. Salazar de Mendoza dicto libello §. 7. Nicol. Garcia dicta par. 5. cap. 4. numer. 122.* & ibi in *addition.* dicit dubitatum fuisse, an facultas, quam habet Capitulum Burgen. ex statuto à Sede Apostolica confirmato, vt eius Canonici possint quinque menses abesse ab Ecclesia, competat etiam Poenitentiario eiusdem Ecclesiæ? & insuper an possit fungi officio Visitatoris? & dicit decisum fuisse negatiue, cum ista esset multum longa absentia Poenitentiario, & in magnum detrimentum sui officij, & ministerij, ac poenitentium: & ideo in ista Ecclesia satis esset abesse per tempus trium mensium à Concilio Canonicis permissum; sed hoc intelligendum, quod non possit frui ista quinque mensium vacatione, quoad Cõfessiones, & officium Poenitentiarij, bene tamen poterit ea vti quoad chorum, & officium diuinum, sicut ca-

cæteri Canonici.

34 Pœnitentiaria potest resignari sicut alia præbenda, etiam in fauorē alterius, dummodo habeat qualitates requisitas, vt resoluunt *Salaz. de Mendoza in d. libello §. 3. Ceuall. cōmun. contra commun. q. 897. à nu. 485.* vbi *n. 489.* tenet posse etiam super eam imponi pensionem.

35 Præbenda hæc poenitentialis non potest optari, nec Poenitentiarius potest aliam præbendam optare, quia in ea electa videtur industria personæ; tum quia vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi aliam dignitatem, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, vt est opt. tex. *in cap. fin. de translat. Episcopi*; tum quia cum sit huiusmodi officio Pœnitentiarij vnita præbenda, non potest mutari, sed immobilis remanere debet; tum denique cum vnio, aut diuisio beneficiorum vnitorum requirat auctoritatem, & solemnitatem, & iustam causam id faciendi, hanc potestatem hominibus priuatis, & Pœnitentiarijs ipsis tot vniones, vel diuisiones ad libitū faciendi, Concilium dedisse non est verosimile, quare ita resoluunt *Nauarr. consil. 22. sub titulo de præbendis, & dignit. in antiq. & consil. 14. sub tit. de rebus eccles. non alienand. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de præbend. decis. 22. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus, pagin. 29. colum. 1. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 34. num. 78. & 79. Moneta de optione canon. cap. 3. quæst. 5. num. 129. Nicol. Garcia dicta par. 5. cap. 4. à num. 132.* vbi *numero 134.* refert decisum Pœnitentiarium, nec retento, nec dimisso officio posse optare aliā præbendam, cuius officio fuit perpetuo vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda. Vnde fuit decisum *12. Februarij 1601.* Pœnitentiarij præbendam, etiam postquam est effectum sortita, nō subiacere optioni: & in *vna Vercellen. 7. Iunij 1601.* etiā fuit tentum, quod non solū non potest optari præbenda Pœnitentiarij, sed nec titulus, ac Ordo illius, refert *Nicol. Garci. in addit. ad dict. cap. 4. num. 132.* & ibi *numero 130.* dicit declaratum *in vna Lunen. 6. Iunij 1592.* erectionem præbendæ

36 Theologi, vel Pœnitentiarij non habere locum in ea, quæ vigore statuti à sequenti Canonico optatur; sed illam præbendam, quam dimiserit canonicus, qui nouissime optat, huic muneri affectam, & vnitam remanere.

SVMMARIVM.

1 *Lectio Sacræ Scripturæ in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium pro lectoribus deputatum reperitur.*

2 *Præbenda Theologalis, vbi ab Episcopo institui debeat, ostenditur.*

3 *Præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio.*

4 *Electio personæ ad præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum si vacet in suo mense ordinario, collatio vero ad illos, ad quos antea pertinebat.*

5 *Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis per Ordinarios in quocunque mense vacauerint, prouidentur.*

6 *Theologalis Canonicus quo tempore, & hora, & si per qua materia le-*

lecturus sit, arbitrio Episcopi relinquitur.

7 *Theologalis Canonicus vacare potest à lectione tribus mensibus, Iulij, Augusti, & Septembris.*

8 *Theologales Canonici diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro non modo pro illis horis, vt si mane legant pro horis matutinis, & missa solemni, sed etiam pro tota die.*

9 *Theologalis Canonicus quamuis toto die, quo legit habeatur pro præsente, non censetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vesperi præcedenti.*

10 *Præbenda Theologalis nec potest optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare.*

11 *Oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito.*

12 *Theologalis Canonicus nec retento nec dimisso officio potest optare aliam præbendam.*

13 *Theologalis Canonicus potest ab Episcopo occupari in suo seruitio, & fructus in absentia percipit.*

14 *Theologalis, seu Magistralis præbenda vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur.*

15 *Theologalis præbendæ collatio suspendenda est, donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim fructus omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus ibi publice doceat Sacram Scripturam.*

16 *Lectio Sacræ Scripturæ in Monasterijs Monachorum, vbi id commode fieri potest, haberi debet, ad quod per Episcopum ipsi Regulares compelli possunt.*

17 *Lectio Sacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium potest haberi absque licentia, seu examine Ordinarij.*

18 *Sacram Scripturam docentes in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia fruuntur.*

19 *Absens causa studij distributiones quotidianas non percipit.*

20 *Absens causa studij, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica, non excusatur ab amissione distributionum quotidianarum.*

21 *Studentes vt percipere possint fructus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia, litteris operam dare debent in studio generali, seu celebri vniuersitate.*

22 *Studium generale dicitur illud, quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem.*

23 *Scholares in Ecclesijs Cathedralibus, non gaudent eisdem priuilegijs, sicut studentes in Studijs publicis, & Academijs.*

24 *Scholasticorum priuilegijs non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt.*

25 *Absentes causa studij possunt percipere fructus suarum præbendarum, etiamsi plus quam duo Canonici sint, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*

26 *Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes.*

27 *Docentes Sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum*

rum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent.

28 *Studiorum causa nullus potest abesse, nisi de licentia sui Prælati, etiamsi quis obtinuerit indultum à Sede Apostolica.*

29 *Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere absentiam causa studij.*

30 *Parochiales Ecclesias obtinentibus post Concil. Tridentin studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur.*

31 *Licentia vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur vltra quinquennium, à die quo cœpit studere.*

32 *Docentes ius Canonicum, vel Sacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint.*

33 *Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, sicut studentes.*

EPISCOPVS QVIBVS in Ecclesijs curare debet vt Theologalis Præbenda, & lectio Sacræ Scripturæ habeatur?

ALLEGATIO LVI.

1 SAcræ Scripturæ lectio in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quocunque nomine nuncupatum stipendium pro Lectoribus Sacræ Scripturæ deputatum reperitur, Episcopis autem incumbit vt prædictum stipendiũ habentes munus hoc obire faciant, si vero non possint, vel nolint, vtpote quia idonei ad id nõ sint, per alios suis sumptibus id efficere Episcopus cura-
2 bit. In Ecclesijs autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, & in Collegiatis, quæ sunt in aliquo insigni oppido, etiam nullius diœcesis, si ibi Clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt lectio prædicta habeatur, & pro stipendio Theologi, qui Sacram Scripturam doceat, si nihil sit præscriptum, ei præbenda primò libere vacans tribuatur, et si nulla, vel sufficiens aliud adsit, Episcopus fructus alicuius simplicis beneficij assignabit: vel si neque hac ratione huic Theologo prouideri possit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, & diœcesi, vel aliàs, vt commodius fieri poterit, Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit; non tamen ob hanc alia lectio omitti debet, sed & ea habenda, si haberi consueuerat: ita habetur in *Conc. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1.*

3 Huiusmodi præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio, vt decisum refert *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 4. num. 155.* Electio personæ ad huiusmodi præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea spectabat, ita resolutum fuisse testãtur *Nicol. Garci. d. cap. 4. num. 162. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 2. num. 83.* Intellige procedere quando talis præbenda vacaret in men-

mense ordinario, nam si vacaret in mense Apostolico, vel aliàs esset reseruata, seu affecta, electio personæ,& collatio spectaret ad Papam, sicut dictum est de Pœnitentiaria, *Alleg.præced.numero 11.* ita *Nic. Garci.dicto cap.4.num.164.Gonzal. vbi proxime,* quamuis *praxis Episcop.par.1.verbo beneficium,§.3.dubio 4. & verbo præbenda Theologalis,§.4.* teneat electionem ad Ordinarium semper spectare, quod
5 quidem in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis seruari audio, vbi in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & in nonnullis Collegiatis, canonicatus,& præbendæ Theologales lectionis Sacræ Scripturæ prouidentur ab Episcopis per concursum in quibuscumque mensibus vacent indifferenter,ac si essent præbendæ Doctorales,& magistrales, & non conferuntur à Sede Apostolica, sicut cætera beneficia, & referunt *Gonzal.d.§.1.numero 86.Nicol. Garcia d.cap.4.numero 165.* qui *num. 162. vers.tertia* dicit decisum fuisse supradicta procedere, etiam in Ecclesijs Collegiatis, quarum præbendæ sunt de iurepatronatus laicorum, quia etiam tunc deputanda est prima præbenda vacatura concurrentibus omnibus requisitis, persona tamen non erit nominanda ante vacationem,qua occurrente eius electio ad Episcopum, si in suo mense ordinario contingat, pertinebit, collatio vero ad quem legitime spectabat ante prædictam deputationem. In regno tamen Franciæ Canonicatus Theologalis est semper prouidendus per Ordinarium & Capitulum vni Theologo in quocumq; mense vacauerit, vt sancitur in *rubric.de collation.§.1.* & ibi *Rebuff. verbo Theologalem, & verbo teneantur,* refert *Gonzalez glos.9.§.2. numero 17.*

6 Arbitrio Episcopi relinquitur, quo tempore, & hora, & super qua materia Theologalis Canonicus lecturus sit, qui Concilio satisfaciet si Theologiam Scholasticam lege-
7 rit, à cuius lectione tribus mensibus Iulij, Augusti,& Septembris vacare potest,ita decisum referũt *Nicol.Garcia dicto cap.4. numero 156. & 157. Galett. in margarita casuũ conscientiæ,verbo legere 2.*

8 Dum in Ecclesijs huiusmodi Canonici legerint, quamuis à seruitio chori absentes sint, possunt de iure fructus percipere suorum Canonicatuum, exceptis quotidianis distributionibus: ex gratia tamen die bus,quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro,& inseruientes,non modo pro illis horis, vt si mane legant,pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die, ita *decisum à Sacra Congregatione* referunt *praxis noua Episc. par.2. cap.3.numer.9.vers.similiter, Gonzal.ad regul. 8. Cancellar. §.7. proœm. num.180.Nicol.Garcia de benefic.par.3.cap.2. numero 118. Armendar.in addit.ad recopil.legum Nauarræ libro 2. tit.23.l.2.§.2.de residentia,num. 68. Moneta de distribut. quotidian. part.2. quæst.10. numero 27.Aloys.Ricci in praxi fori ecclesiast. decis.495. & 498. in prima editione, & resolut. 386.num. 6. & resolut.389.num.6. in secunda editione.* Et quamuis toto die quo
9 legit,habeatur pro præsente in choro,etiam quoad distributiones, non censetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vesperi præcedenti,secundum consuetudinem aliquarum Ecclesiarum, prout resolutum dicunt *Garci.dict.*

cap.

cap.2.num.118.Armend.d.loco num. 70.Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo Canonicus pag.29.

10 Præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à sequenti Canonico optari non potest, vt decisum referunt *Moneta de optione Canon. cap.3.quæst.6. num. 129.Gonzal.ad regul.8.Cancel.glos. 34.num.80.* vbi *nu.81.* resoluit, quod

11 sicut Theologalis præbenda nō potest ab alio optari, ita nec prębendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliā optare, vt decisum fuit *in vna Asten.* 26. *Februarij 1601.* prout refert *Nicol. Garcia in addit. ad d. cap.4.num.134.* quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito *l. etsi contra tabulas 35.ff.de vulgari & pupillari substitut.l.fin. §.fin. de legat.3.* cum citatis in libello de principijs vtriusque iuris *lit.O. num.13.* Intellige cum declarationibus supra adductis *Allegatione* præcedenti circa optionem pœnitentialis præ-

12 bendæ. Illud tamen aduertendum duxi quod Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam, quia ita dictum fuit in *Rota in vna Lucana optionis domus* 24. *Ianuarij 1607.* coram *D. Manzanedo*, quāuis contrariæ sententiæ libentius adhæreat *Moneta de optione Canon. cap.4.quæst.1.à num.11.* dicens melioribus niti rationibus, & seruatam audiri Mediolani in Ecclesia Sancti Nazarij in qua, qui prius Theologalem prębendam obtinebat, aliam optauit, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ deinde alteri collata fuit, & deinde in *d. Lucana optionis domus*, etiam resolutum fuit quod facta ereptione prębendæ vacantis in Theologalem cum applicatione domus, quæ simul cum ea vacauit, non potuit postea talis domus optari ab alio virtute consuetudinis, & statuti optandi tam præbendas, quam domus, vigentis in dicta Ecclesia, &c. quæ resolutio fuit postea confirmata in eadem coram eodem *13.Martij 1609.*

13 Cum Episcopus queat in suo seruitio occupare duos Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, & fructus in absentia percipiant *cap. de cætero, cap. ad audientiam de clericis non residentibus*, poterit etiam occupare Canonicum Doctoralem, & Magistralem, vt fuit resolutū in *Rota in vna Placentina fructuum 14. Martij 1550.* teste *Put.decis.294.libr.3.* quem refert *Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.6. num.257.*

14 Vacante Magistrali, seu Theologali prębenda, debet illa dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur, vt resoluit *Gonzal.ad reg.8.*

15 *Cancel.glos.5.§.8 num.36.* Quando vero secularis clericus nō reperitur tam pro Theologali præbenda, quā pro eius officio exequendo, collatio illius suspendenda est donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim nullus est deputandus custos, aut curator fructuum ipsius præbendæ, sed illi omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus publicè in Cathedrali Ecclesia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur *Decreto Concilij dict. cap.1.* atque imprimis necessaria subministret de prædictis fructibus, quod reliquum fuerit in vsum Monasterij conuertat, resolutum refert *praxis episcop.par.1.verbo prebenda Theologalis, §.5.& in §.2.* dicit etiam decisum, quod vbi

viget

viget consuetudo, quod detur à Capitulo stipendium proprio Theologo, ea seruanda est, quod si illud etiã poterit Theologum reddere diligentiorem in sui muneris functione, triennium eius conductionis Ordinarius vna cum Capitulo præfinire debet.

16 In Monasterijs Monachorum, vbi id commodè fieri potest, Sacræ Scripturæ lectio haberi debet, vt probat *Concil. Trident. d. cap. 1. vers. in Monasterijs, Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 73.* quapropter poterit Episcopus Regulares suæ diœcesis, vti à Sede Apostolica delegatus, compellere, vt lectionem Sacræ Scripturæ in Monasterijs suis habeant, ita resoluunt *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 2. num. 59. Campanil. in diuersor. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 5. praxis noua episcop. p. 2. cap. 3. num. 41. versic. item,* vbi etiã refert *Paulum V.* felicis recordationis ordinasse, vt in omnibus Regularium domibus, seu Monasterijs, lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter addiscatur, Cõstitut. sua incip. Apostolicæ seruitutis anno 1610. Kalendis Augusti. Ad

17 illam lectionem sacræ Scripturæ in conuentib. Regularium habendam non requiritur licentia, seu examen Ordinarij, prout refert decisum *Gale.. in margarita casuum conscientiæ verbo legere, & verbo licentia 3.* Hæc sunt quæ veluti frequentiora de Theologalis præbendæ institutione, & collatione adducere in præsentiarum operæ pretium duxi, quorũ occasione opportunum iudicaui si aliqua de docentibus, vel studentib. sacram Scripturam in studio generali, seu celebri vniuersitate hic adducerem, quæ pro complemento huius *Alleg.* & faciliori Decreti *Concilij Trid. ind. c.* 1. explicatoine, sequuntur.

18 Docentes sacram Scripturam in Scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarũ, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis plene gaudent, & fruuntur, ita disponit *Concil. Trid. d. cap. 1. in fine,* id quod iure cõmuni cautum fuit *in cap. vltim. de magistris,* ibi docentes vero, &c. vbi *Abb. Rebuff. in praxi tit. de dispensat. de non resid. num. 25. & in tract. de priuileg. Scholar. priuil. 29. & 31. Horat. Luti. eodem tract. priuileg. 99. & 100. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 33. num. 2. & tom. 2. cap. 36. nu. 2. & in addit. ad Bullam Cruciata cap. 7. ad 4. conclus. num. 27. Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 54 Vega par. 1. cap. 36. casu 41. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 9. num. 10. Petr. Lesnaud. in tract. de priuileg. Doct. p. 2. §. 22. Iacob. Benn. in tract. de priuileg. Iurisconsult. p. 1. priuil. 15. num. 1. Carol. de Grassis in tract. de effectibus cleric. in prælud. à num. 106. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 19. in princip. num. 6. & cap. 43. §. 2. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 3. & cap. 5. quæst. 1. & 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. num. 180. Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 446. Alex. Moneta

19 de distribut. quotid. par. 2. quæst. 10. à princip.* Distributiones tamen quotidianas non percipit absens causa studij, vt probat *cap. licet de præbendis* ibi, nolumus tamen, vt quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus in Ecclesijs, & his qui intersunt horis Canonicis, exhibẽtur, ei tribui faciatis, vt ibi adnotarũt *glos. Abb.* & alij Doctores, alia *glos. verbo integre in d. c. vlt.* & hoc procedit.

redit etiam post *Conc. Trident.* quod
nihil circa hoc innouauit, & ita deci-
cisum fuisse referunt *Ioan. Gutierr.*
canon. lib. 2. cap. 15. num. 32. praxis
episcop. par. 1. verbo distributiones
quotidianæ §. 3. Gonz. d. §. 7. proœm. d.
num. 78. Garcia d. cap. 2. numer. 112.
Sandou. de officio eccles. par. 6. cap. 17.
Quaranta in summa Bullarij verbo
residentia vers. quod autem, Moneta
d. cap. 10. num. 23. Stephan. Gratian.
discept. forens. cap. 166. num. 17. Vgol.
d. cap. 19. §. 2. num. 6. Armendar. d. lo
co num. 67. Aloys. Ricci. in praxi fori
eccles. decis. 495. in 1. edit. & resolut.
386. num. 3. in 2. edit. Qui enim stu-
diorum causa quacunque facultate
absunt, nec distributiones quotidia-
nas, eo ipso absentiæ tempore, nec
vero illam prebendæ suæ partem
tertiam in eius generis distributio-
tiones Trident. Decreti auctoritate
iam conuersam capere possunt, refe
runt decisum *Aloys. Ricc. d. resolut.*
386. num. 3. in fine, Moneta d. num.
24. itaut absentia causa studiorum
etiam obtenta licentia à Sede Apo-
stol. non excuset ab amissione istius
tertiæ partis detractæ, sicut neq; ex-
cusat ab amissione distributionum
quotidianarum, ita etiam. *Armen-*
dar. d. loco num. 123. Gonzal. d. §. 7.
20 *proœm. nu. 179.* Et aduertit *Aloys.*
Ricc. in praxi aurea resol. 70. num.
3. quod quando præbenda est tenuis,
& fere omnes fructus cōsistunt in di-
stributionibus, absens causa studij
lucratur etiam distributiones dem-
pta tertia parte.

21 Debent huiusmodi studentes ad
percipiendos fructus præbendarum,
& beneficiorum suorum in absentia
litteris operam dare in studio gene-
rali, seu celebri vniuersitate, *cap. tuæ*
de clericis non resid. cap. 2. de priuil.
in 6. Lel. Zech. de Republ. eccles. tit.
de clericis num. 9. vers. 28. Horat. Luc.
ad fin. tract. de priuileg. schol. tit. de
his qui gaudent priuilegijs Scholariū
numero 23 Flores de Mena vari. lib.
22 *3. quæst. 24. num. 19.* Et studium ge-
nerale illud dicitur, quod est erectū
& institutum per Papam, Regem, seu
Principem, *Perez l. 1. tit. 10. lib. 1. Or-*
din. Cassan. in catalogo gloriæ mundi
par. 10. consid. 32. Hortig. in patroci-
nio pro Cæsaraug. gymnasio par. 1. d.
num. 13. & par 3. num. 2. Vnde non
sufficit studium, quod nō est Vniuer
sitas, quamuis in eo optime legatur,
& publicè cuicunque audire volen-
ti, quicquid dicat *Moneta d. quæst.*
23 *10. num. 17.* Hinc etiam Scholares
in Ecclesijs Cathedralibus non gau-
dent eisdem priuilegijs, sicut studen
tes in studijs publicis, & Academijs,
prout decisum referunt *Nicol. Gar-*
cia d. cap. 2. num. 117. Armendar. d.
24 *loco num. 124.* In studijs autem pu-
blicis litteris operam dantes debent
summa diligentia illis incumbere;
otiosi enim, qui non student, & scho-
las minimè frequentant, non gau-
dent priuilegijs scholasticorum, nec
absentes causa studij fructus suorum
beneficiorum percipiunt, iuxta re-
soluta per *Tiraq. in tractat. cessante*
causa part. 1. num 213. Mascard. de
probat. concl. 1290. nu. 9. cum sequen
tibus, Fr. Emman. quæst. regular. to.
1. quæst. 9. art. 10. Prosper. de Augusti
no in addit. ad Quarantam in sum-
ma Bullarij verbo residentia vers li-
25 *mita pag. 443.* Hoc tamen priuile-
gio gaudebunt studentes, licet ali-
quādo diuertant ad Curiam Roma-
nam, neque semper studeant, modo
id faciant pro maiori parte anni,
Moneta d. quæst. 10. num. 19. & *num.*
20. resoluit numerum Canonicorū,
qui absentes causa studij percipere
possunt fructus præbendarum non

esse indistinctè restringendum ad duos Canonicos, sed posse ad plures extendi, modo id status Ecclesiæ patiatur.

26 Quamuis *Concil. Trident. d. cap. 1.* prædictum priuilegium Scholaribus sacræ Scripturæ studentibus concedere videatur, idem tamen est in studente, vel docente sacros Canones, vel ius Canonicum, vt per *Abb. in cap. tuæ fraternitatis num 5. & 6. de cleric. nō resid. Nic. Garc. d. cap. 2. n. 65. Moneta d. cap. 10. num. 4.* & *num. 21.* resoluit clericum, qui abest causa studij in iure Ciuili percipere fructus in absentia, dummodo non sit Sacerdos, Archidiaconus, Decanus, Præpositus, Cantor, vel Personatum habens, nam his prohibitum est sub pœna excommunicationis ipso facto leges, & physicam audire, vt habetur in *cap. fin. ne clerici, vel Monachi, Carol. de Graffis de effectib. cleric. effectu 29. à num. 1.* quare super hoc erit ab huiusmodi clerico impetrandum speciale priuilegium. Et redeundo ad nostrum institutum dico, quod ex eo prædictū priuilegiū Scholaribus sacrę Script. studentibus cōcessum procedit in studentibus iuri Canonico, quia hodiè ad Ecclesiam bene regendam non minus prodest ius Canonicum, quā Theologia *Iacob. Benn. in tract. de priuileg. Iurisconsul. priuil 15. num. 4. par. 1. Carol. de Graffis de effect. cleric. in prælud. n. 95 cum seqq.*

27 Quoad docentes verò id videtur intelligendum de ijs, qui docent conducti, seu salariati, aut ratione stipendij, seu Cathedræ, quā habent, non vero de iis, qui sponte, aut voluntariè legunt sine stipendio, & Cathedra, nisi legant cum licentia Vniuersitatis, seu claustri, siue collegij Doctorum; nam in *d. c. vlt. de Magistris,* & *in Concil. d. cap. 1.* solum requiritur, quod publicè in Scholis doceant seu legant, & ne quilibet hoc titulo, velit se à residentia excusare, requiritur licentia Vniuersitatis, seu claustri, quæ non debet dari nisi ijs, qui apti, & vtiles videantur ad docendum, ita refert decisum *Garcia d. cap. 2. num. 59. & 60.*

28 Nullus studiorum causa potest abesse nisi de licentia sui Prælati, *c. cum ex eo de elect. in 6. cap. tua fraternitatis de clericis non resid.* ibi, Canonici, quibus studiorum gratia est indultum, vt in absentia sua fructus percipiant præbendarum, iuxta primum intellectum quem affert ibi *glos. 1.* verbo indultum, hoc est indultum ab Episcopo, vel etiā in ijs verbis sequentibus accepta licentia, se ad villas transferunt, iuxta secundū intellectum eiusdem *glos.* ibi, iuncta expositione *Abb.* ibidem, & aliorum ad verb. accepta licentia, quasi licentia sit accipiēda etiā à Prælato, cum quis ea de re indultū obtinuit à S. Sede Apost. huiusmodi enim licentia Prælati requiritur ne indociles, & inepti se cōferrent ad studia contra mentem iurium id permittentium, & ne multitudo nimia in detrimentum, & diminutionem seruitij Ecclesiæ absit, & ita post multos quos refert, resoluit *Nicol. Garcia d cap. 2. num 81.* & declarauit *Pius IV.* sua Constit. incip. *Sanctissimus, die 24.*
29 *Nouembris 1564.* dispensationes, & indulta de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum in absentia causa studij, quæ à sacra Pœnitentiaria, vel Sede Apost. concedi, & emanare contigerint, nequaquam huiusmodi absentibus suffragari, nisi singulorum Ordinariorū locorum, in quibus singula beneficia huiusmodi consistunt, consensus gratus

tis præstandus ad id accedat, refert *Moneta d. quæst. 10. num. 9.* Vnde in canonicatibus, & alijs beneficijs non curatis residentiam requirentibus tenebitur Ordinarius dare licentiam absentibus ratione studij, dummodo in petentibus concurrant requisita de quibus supra, ac vt in publico, celebrique gymnasio Theologię, vel sacris Canonibus studeant, & minores sint 30. annis, prout decisum referunt *Garcia d. c. 2. nu. 82. & 86. Armend. in add. ad recopil. legum Nauarræ li. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de*
30 *absentia num. 121.* Obtinentibus tamen parochiales Ecclesias post *Concil. Trid.* studendi licentia, atq; in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, decisum referunt post *Gonzal. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam verbo residentia vers. item limita, Farin. decis. 29. in nouis. Aloys. Riccì. in collect. decis. par. 3. collect. 563. in med. & in praxi fori eccles. decis. 502. in fine in 1. edit. & resolut. 393. in fine in 2. edit. item & decis. 364. in 1. editione, & resolut. 310. num. 1. in fine in 2. edit.* & constitutum est *in Concil. Brachar. 4. act. 3. cap. 9.* Ideo parocho causa studiorum licentia hodie danda non est, quia per *Concil.* non admittūtur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati, referunt decisum *Garcia d. cap. 2. n. 81. Armendar. d. loco n. 122.*

31 Licentia hæc, vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur vltra quinquenium à die, quo cœpit studere, prout de iure probat tex. *in d. cap. vlt. de Magistris*, & ex eo tradunt *Garc. d. cap. 2. num. 105. Moneta d. quæst. 10. num. 14.* vbi *num. 15.* nititur respondere ad text. *in cap. ex eo de elect. in 6.* quo attento videtur extendi ad septennium, referunt decisum *Salzed. ad Bernardum in practic. crim. c. 53. incip. In nullo beneficio resident. Armendar. dicto loco*
32 *num. 99. & 102.* Sed id referendum non est ad docentes, nam ipsi quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent quandiu docuerint, vt patet ex *Conc. Triden. d. c. 1. & ex d. cap. vltim. de Magistris*, vbi *Abb. num. 4. & 5.* quem refert, & sequitur *Moneta dict. q.*
33 *10. num. 16.* Nec etiam in docentibus requiritur licentia Episcopi, sicut in studentibus prout sibi decisum fuisse refert *Nicol. Garcia d. c. 2. num. 559. ad quartum.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum omnium in diœcesi existentium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundatam habent intentionem.*
2 *Beneficia in quolibet mense vacantia poterant olim conferre Episcopi.*
3 *Episcopus vniuersalis Ecclesiæ est Summus Pontifex.*
4 *Orbem totum pro propria diœcesi habet Summus Pontifex.*
5 *Episcopus Episcoporum dicitur Sūmus Pontifex.*
6 *Ordinarius Ordinariorum est Summus Pontifex, concurritq; cum omnibus Ordinarijs.*
7 *Summus Pontifex in beneficialibus liberam, ac plenissimam habet potestatem.*
8 *Beneficia omnia respectu Summi Pontificis sunt manualia, & in eis vti potest plenitudine potestatis*
9 *Summus Pontifex quamuis transtulerit potestatem in Episcopos con-*

ferendi beneficia suarum diœcesim penes ipsum tamen maior remāsit.
10 Summus Pontifex etiam in mensibus, quos Ordinarijs cōcessit, si præueniat in conferendo, valet eius collatio.
11 Præueniendi voluntas colligitur ex clausula contenta in litteris dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæsitum.
12 Papa, & Ordinarius si alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, si prouisus ab Ordinario sit in possessione, eius prouisio est præferenda.
13 Collatio facta duobus à diuersis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis.
14 Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, si non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.
15 Beneficij collatio facta vna die à Papa, & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, si in ea apposita sit hora, & in collatione Papae non.
16 Papa etiam quod prouideat in mēsibus alternatiuæ, non est necessaria illius derogatio.
17 Papa Ordinariam potestatem conferendi beneficia per reseruationes coarctare potest.
18 Reseruationes generales, & speciales quae dicantur.
19 Reseruata sunt dispositioni Rom. Pont. omnia beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, vel in Curia.
20 Ordinarius si prouideat de beneficio quod vacauit in Curia, prouisus non habebit titulum coloratum.
21 Vacare apud Sedem Apostolicam quando dicatur beneficium, vt sit reseruatum?
22 Beneficia apud Sedem Apostolicā vacare dicuntur non solum per obitum, sed etiam per resignationem in illa.
23 Resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa si moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur.
24 Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur.
25 Beneficia Iurispatronatus laicorū non dicuntur vacare in curia, vt dispositioni Summi Pontif. reseruentur.
26 Beneficia Iurispatronatus laicorum non comprehenduntur in reseruationibus, etiam si sint generales, & in corpore iuris clausæ, quamuis adsint in reseruatione verba illa, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem &c.
27 Beneficia, quæ sunt mixta Iurispatronatus clericorum, & laicorum, cum ad hoc propositum laicalia censeantur, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorum in curia vacantium.
28 Beneficia Iurispatronatus laicalis competens ex priuilegio, vel præscriptione, non tamen ex fundatione, constructione, vel dotatione, dicuntur vacare in curia.
29 Beneficia regularia non veniunt in reseruatione vacationis in curia.
30 Beneficia curam animarum habentia si vacent in curia ante collationem Apostolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarū periculum pertinet.
31 Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur sub reseruatio-

uatione beneficiorum in curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & curiales existant.

32 *Beneficia de Vrbe non comprehenduntur sub reseruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apostolicam.*

33 *Beneficia dispositioni Romani Pōtificis reseruantur per solam appositionem suæ manus, quamuis inutiliter factam.*

34 *Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda per talem signaturam voluit totum negotiū ad se aduocare, & inferiorum manus ligare.*

35 *Beneficia vacantia, Sede episcopali vacante cuiuscunque speciei, & qualitatis sint, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.*

36 *Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæresis cum cura, & sine cura, secularia, & Regul. reseruātur Summi Pont. dispositioni.*

37 *Prouisio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæresis an sit valida ante sententiam criminis declaratoriam? ostenditur.*

38 *Beneficia per crimen hæresis an vacent ipso iure, vel post sententiam latam? ostenditur.*

39 *Beneficia vacantia per priuationem sunt reseruata dispositioni Summi Pontif.*

40 *Beneficia collata personis probibitis propter suum genus ad nouam Romani Pont. prouisionem pertinent.*

41 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipso iure, & sunt Apostolicæ Sedi reseruata.*

42 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non solum vacant ipso iure, sed etiam, quæ obtinebat confidentiarius.*

43 *Beneficia parochialia collata non seruata forma Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 18. sunt Sedi Apostolicæ reseruata.*

44 *Beneficia, quæ intra sex menses à die, qua nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam deuoluuntur.*

45 *Beneficia omnia, quæ per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur, cum Decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menses dimittere teneatur, illis elapsis, non facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicæ reseruantur.*

46 *Beneficia vacantia ob non publicationem resignationum reseruātur Sedi Apostolicæ.*

47 *Beneficia vacantia per violationem sequestri lite pendente in curia, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.*

48 *Subrogatio in iuribus defuncti spectat ad Papam.*

49 *Beneficia litigiosa ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, dici possunt dispositioni Sum. Pontif. reseruata.*

50 *Canonic. & præbendæ Metropolitanæ Cæsaraugustæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris sunt reseruatæ Sedi Apostolicæ.*

51 *Beneficia consistentia in Vrbe soli Papæ, veluti Episcopo Rom. reseruantur.*

52 *Beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum reseruantur Summo Pontif. quando intra sex menses prouisi, à Sede Apost. nouas prouisiones non impetrauerint.*

53 *Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. sunt reserua-*

ta dispositioni Romani Pont.

54 Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, sunt reseruata Summo Pontifici.

55 Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana curia, eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, testes, vel Notarios, reseruantur dispositioni Sūmi Pontificis.

56 Beneficia illorum, qui se ipsos examini pro alijs supponunt reseruantur dispositioni Sedis Apostolicæ.

57 Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reseruantur dispositioni Sedis Apost.

58 Papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo constituit.

59 Cancellariæ regulas aliquas tulit, easque in scriptis redegit primus omnium Ioannes XXII.

60 Cancellariæ regulæ expirant morte cuiusque Pontificis, reuiuiscuntq; per nouos Papas renouatæ.

61 Cancellariæ regula qualibet facit legem separatam, diuersamque reseruationem.

62 Cancellariæ regulæ, vt ligent non est necessaria illarum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ ligant, quamuis publicatæ non sint.

63 Regula prima Cancellariæ refertur.

64 Reseruationes, quæ continentur in prima parte Extrauag. ad regimen, de prebendis inter communes.

65 Beneficia vacatura per depositionē, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostolica factas, reseruantur dispositioni Summi Pontificis in dict. Extrauag. ad regimen.

66 Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reseruata dispositioni Summi Pontificis in dicta Extrauag. ad regimen.

67 Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & cōconsecrationem sequutam.

68 Beneficia prouisi per Romanum Pōtificem ad Episcopatum statim quod ad eum promotus est, possūt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione.

69 Beneficia, obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum.

70 Beneficiorum sub retentione, quæ aliàs vacabant per promotionem ad Episcopatum, non comprehenditur facultas transferendi pensiones.

71 Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum.

72 Præceptoria militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani vacant per promotionem ad Episcopatum.

73 Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum,

74 Beneficia promoti ad Episcopatum in terris infidelium existentem, seu titularis, cum per eum non stet assequi illius possessionem, non vacant.

75 Episcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet nisi ex dispensatione Papæ.

76 Episcopo titulari, vel cui renunciauit Episcopatui facta collatio, præsertim de beneficijs simplicibus, valet.

Bene-

77 *Beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica prouisorum dispositioni Sedis Apostolicæ reseruantur.*

78 *Dimissio facienda virtute decreti appositi per Summum Pôtificem, videlicet vt ipse Orator infra duos menses à die habitæ possessionis secundi, primum dimittat beneficium, debet esse pura, & simplex, & non potest prædicto decreto satisfieri per æquipollens.*

79 *Beneficia vacantia per execrabilitatem dispositioni Summi Pontificis reseruantur.*

80 *Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concil. Tridentini decreta disposuerunt, & disponent in futurum reseruantur Summi Pontif. dispositioni.*

81 *Regula secunda Cancellariæ refertur.*

82 *Ratio cur haec Regula secunda addita fuit de nouo à Sanctissimo Domino Nostro Gregorio Decimoquinto, assignatur.*

83 *Declaratio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificum vacaturorum refertur.*

84 *Regula tertia Cancellariæ refertur.*

85 *Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesiæ dispositioni Summi Pontificis reseruantur.*

86 *Episcopales Ecclesiæ, quæ sunt iurispatronatus regij, non comprehenduntur sub reseruatione prædictae regulae tertiae.*

87 *Iuspatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat.*

88 *Episcoporum nominatio, Lusitaniæ, Hispaniæ, & Galliæ Regibus iurispatronatus titulo competit.*

89 *Hispaniarum Rex quamuis sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & præsentet ad dignitates Episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesijs Cathedralibus consistentium.*

90 *Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatuum reseruantur dispositioni Summi Pontificis, etiamsi ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio, & collatio, vel institutio ad alium: limitatur hoc in tribus casibus ibi relatis.*

91 *Abbatiæ monasteriorum, quæ Sedi Apostolicæ reseruatæ sint?*

92 *Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, quando Sedi Apostolicæ reseruata censeantur.*

93 *Cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regulae tertiae Cancellariæ.*

94 *Regula quarta Cancellariae refertur.*

95 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta Prouinciarum, & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt.*

96 *Decanus in fere tota Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopū maiorem dignitatem habet.*

97 *Prior in aliquibus Hispaniæ partibus Collegiatarum Ecclesiarum principalis dignitas dicitur, in alijs vero vocatur Abbas, alibi Præpositus.*

98 *Dignitates, quæ reseruantur in regula quarta Cancellariæ, debent esse maiores, seu principales actu.*

99 Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata non cadit sub reseruatione Regulæ quartæ.

100 Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reseruata est per Regulam quartam Cancellariæ.

101 Dignitates si duæ sint æque maiores in Cathedralibus, & æque principales in Collegiatis ambæ erunt reseruatæ.

102 Dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali, hæc erit reseruata.

103 Prioratus, Præpositura, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, sed non Militarium, comprehenduntur sub reseruatione regulæ quartæ Cancellariæ.

104 Dignitates principales Regularium Conuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates reseruantur Regula quarta Cancellariæ.

105 Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Claustrales, cadunt sub reseruatione Regulae quartae Cancellariæ.

106 Familiares, & continui commensales Papæ ad effectum reseruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur?

107 Familiares familiarium habentes partem, seu expensas ab ipso Papa, an dicantur eius familiares?

108 Familiares Cardinalium, qui dicantur?

109 Cohabitare non dicitur, qui stat in eadem domo, nisi ad eandem mensam, & conuictum moretur

110 Familiares domestici dicuntur, etiamsi aliquãdo abesse pro dominorum negotijs gerendis contingat.

111 Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expensas, seu partem non vt familiares, & seruitores, sed vt amici, aut consanguinei.

112 Vicarij, seu Prouisores Cardinalium in eorum Episcopatibus, an dicantur eorum familiares?

113 Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit.

114 Familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo optandi, an possit eo dimisso, quod habet optare aliud, & optatum an maneat reseruatum?

115 Regula quinta Cancellariæ refertur.

116 Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia sint reseruata? resoluitur sub distinctione.

117 Subcollectorum beneficia impetrans vt reseruata, sufficit probare subcollectoriam, aduersario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit præsumptio de vnitate.

118 Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reseruata sunt, etiamsi ibi sit Collector generalis.

119 Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alius in diœcesi, neutrorum beneficia comprehenduntur sub reseruatione regulæ quintæ Cancellariæ.

120 Subcollector vnicus debet tãtum esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus, vt eius beneficia reseruata censeantur.

121 Beneficia omnium Subcollectorum sunt reseruata, si deputantur

tur in aliqua ciuitate, vel diœcesi successiue, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit.

122 *Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur.*

123 *Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum quæ habuerũt tempore officij sunt reseruata, etiamsi ante officium illa obtinuissent.*

124 *Subcollectoria non requiritur, vt probetur per scripturam, sed sufficit dictum vnius testis cum aliquibus adminiculis, nisi ageretur de probanda facultate, vt soluere debentes, caute soluant.*

125 *Subcollectoria ad effectum probandi reseruationem non probatur per testes de communi reputatione, & publica voce, & fama.*

126 *Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis.*

127 *Regula sexta Cancellariæ refertur.*

128 *Curia Romana an sit vbi est Papa, vel an potius vbi est causarũ, & litterarum Apostolicarum audientia? ostenditur.*

129 *Regula septima Cancellariæ refertur.*

130 *Cubicularij honoris nuncupati beneficia dispositioni Summi Pontificis sunt reseruata, quod de nouo additum est à S. D. N. Gregorio Decimoquinto.*

131 *Cursores Papæ, qui dicantur?*

132 *Regula octaua Cancellariæ refertur.*

133 *Beneficia Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, ac S. Petri, & B. Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reseruauit, cum sit Vrbis Episcopus? ostenditur.*

134 *Clericatus, seu beneficiatus Ecclesiarum Sancti Ioannis Lateranensis, & Sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur sub reseruatione Regulæ octaua.*

135 *Cardinales à curia Romana sine legitimo Romani Pontificis consensu abesse non possunt.*

136 *Cardinalium officium est Papæ assistere, & ob id pars corporis ipsius dicuntur.*

137 *Cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalibus præsentibus in Curia gaudeant.*

138 *Decretum irritans in fine Regulæ octauæ Cancellariæ positum, non solum refertur ad omnia contenta in illa regula, sed etiam ad omnes regulas præcedentes.*

139 *Decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem.*

140 *Regula nona Cancellariæ refertur.*

141 *Beneficium Ecclesiasticũ vt dicatur, quæ conditiones requirantur?*

142 *Capellania, seu Oratoria, quæ sunt fundata absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia Ecclesiastica.*

143 *Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Episcopi sũt beneficia Ecclesiastica.*

144 *Iuspatronatus mixtum quando cadat sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, ostenditur.*

145 *Præbendæ temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, nõ comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

Vi-

ctti Iacobi de Spatha, aliique huiusmodi, non emittentes omnia tria vota substantialia, capaces sunt beneficiorum secularium.

175 Prioratus Religionis Sancti Augustini, & Sancti Dominici, & alij similes, quia non sunt perpetui, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.

176 Beneficia omnia cuiuscunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque existentia comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.

177 Dictio, qualitercunque, est vniuersalis, & comprehendit maiora expressis.

178 Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania conferuntur per concursum, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancell.

179 Beneficia consistentia in Ecclesia non numerata, non includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.

180 Beneficium monoculare comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancell.

181 Beneficia creata, & fundata post promulgationem Regulæ nonæ Cancell. comprehenduntur sub illius reseruatione.

182 Beneficia vbicunque existentia, siue in Ecclesijs Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue aliàs, comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cãcellariæ.

183 Mensium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei.

184 Nox media erit, vbi cœpit sonare hora duodecima mediæ noctis, etiã ante finitos pulsus illius horae.

185 Nox media, vbi sunt plures horologij, regulatur secundum horologium parochiae seu viciniae.

186 Horologio illi standũ est, duobus stantibus, quod fauori magis adhaereat, pluribus vero stantibus illis credendum quae numero vincunt, & certiora esse solent, quam alia.

187 Nox media, vbi non est horologium, ex galli cantu regulari potest.

188 Beneficium si vacet circa mediã noctem vltimi diei, ita vt minime constare possit, an fuerit finitus vnus mensis Apostolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouisus à quo debeat praeualere, ostenditur.

189 Beneficium vacans in mense Ordinarij, potest ab ipso Ordinario conferri cœpto iam mense Apostolico.

190 Regula nona Cancellariae non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papae illius conditoris.

191 Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, seu Regis expirat.

192 Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij.

193 Beneficia consistentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt sub reseruatione regula nonæ Cancellariæ.

194 Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancell.

195 Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.

196 Beneficium vacans per habẽtem tantum ius ad rem non compreben-

benditur in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.

197 Electus, seu præsentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem.

198 Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud.

199 Beneficium vacat per obitum beneficiarij, itavt si miraculose resurgeret, non recuperaret illud.

200 Beneficij ius, titulus, & possessio amittitur per renunciationem,

201 Beneficium vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum sit, ostenditur.

202 Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præsenti etiam non sequuta copula.

203 Beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij.

204 Beneficium vacat per matrimonium etiamsi vxor non illo consumato religionem ingrederetur.

205 Clericus per matrimonium amittit accessus, & regressus, ac alia iura ad beneficium competentia.

206 Pensio ecclesiastica per contractũ matrimonium amittitur.

207 Beneficium amittitur ipso iure per matrimonium etiam irritum ob consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus casibus.

208 Beneficium ipso iure vacat per ingressum religionis, sequuta professione, non antea.

209 Ecclesia Parochialis vacat ipso iure, si is, qui eã assequutus est, intra annum Sacerdotio non initietur.

210 Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni,

211 Ecclesia prima vacat per translationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & ostensis Capitulo.

212 Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ non consenserit electioni vacat Prælatura.

213 Electus si intra tres menses post consensum electioni præstitum, non petierit confirmationem, ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito.

214 Electus, vel præsentatus quando ante confirmationem, vel institutionem per se, vel per alium administrauerit, eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius.

215 Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam.

216 Beneficium vacat ipso iure per militiam sequutam,

217 Beneficium non solum vacat ipso iure, sed etiam pensio illius, qui tonsuram, & habitum clericalem non assumit.

218 Beneficium vacat ipso iure per electionis cassationem.

219 Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem.

220 Beneficij ius eo ipso perdit quis per violentam ingressionem in possessionem illius.

221 Beneficium vacat per violationẽ sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in causa beneficiali, & quomodo hoc procedat, ostenditur.

222 Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam

quam beneficiatus monitus fuerit.

223 Titulum probare, & ostendere tenetur possessor etiam pacificus.

224 Ordinarius potest non obstante regula de triennali possessorem cōpellere ad ostendendam dispensationem.

225 Tituli beneficiorum ecclesiasticorum non acquiruntur praescriptione.

226 Beneficium vacat ipso iure per alienationem rerum Ecclesiae sine solemnitate facta in Extrauagan. Ambitiosae §. inferiores vero, de rebus Ecclesiae non alienandis.

227 Beneficium vacat si habeatur pro derelicto.

228 Beneficium an vacet ipso iure propter crimen haeresis? ostenditur.

229 Haereticorum filij, ac nepotes non sunt priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis.

230 Beneficia quae fuerunt obtenta per preces haereticorum vacant ipso iure.

231 Beneficium per crimen realis simoniae commissae vacat ipso iure.

232 Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipso iure.

233 Beneficium vacat ipso iure per crimen laesae maiestatis.

234 Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostol. vacat ipso iure.

235 Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipso iure.

236 Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus ecclesiasticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles.

237 Beneficia occidentis, vel percutientis Episcopū vacant ipso iure.

238 Assassini benef. vacant ipso iure.

239 Beneficia occidentis Rectorem suae Ecclesiae vacant ipso iure.

240 Verbum amittat, an cōtineat sententiam ipso iure latam?

241 Beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec resignauerit suum beneficium, vacat ipso iure.

242 Beneficia committentis crimen sodomiae vacant ipso iure.

243 Resignans quando non superuixit per viginti dies, iuxta regulā 19. Cancellariae, vacat beneficiū, ponuntur etiam declarationes ad praedictam regulam.

244 Beneficium ob non publicatione resignationis vacat ipso iure.

245 Beneficium curatum ob non seruatam formam Constit. Pij V. vacat ipso iure.

246 Examini se supponentes pro alijs amittunt ipso iure beneficia.

247 Beneficium per depositionem, & priuationem vacat ipso iure.

248 Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato a Papa ante litterarum expeditionē vacat ipso iure.

249 Beneficia retinentis indebite scripturas spectantes ad Camerā Apostolicam, & illas non restituentis vacant ipso iure.

250 Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, eorumque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipso iure.

251 Beneficia per confidentiam vacant ipso iure.

252 Priuatio beneficij ipso iure non inducitur nisi in casibus à iure expressis.

253 Beneficium quando vacat ipso iure

iure vacat in ipsomet puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur.

254 *Delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam.*

255 *Beneficium quo quis est priuatus ipso iure statim non expectata sententia potest conferri, seu impetrari.*

256 *Beneficijs priuatus ipso iure non potest ea in fauorem alicuius resignare.*

257 *Beneficia iurispatronatus ecclesiastici comprehenduntur sub reseruatione regulae nonae Cancellariae.*

258 *Beneficia etiam ad vnius tãtum collationem pertinentia sub reseruatione regulae nonae Cancellariae comprehenduntur.*

EPISCOPVS QVAE BEneficia possit conferre?

ALLEGATIO LVII.

1 Omnis iurisdictio, & potestas disponendi de beneficijs à principio non Apostolis, sed Petro, illorum Principi, à Christo data fuit, *cap. ita Dominus, §. hunc enim, distinct. 19. cap. final. distinct. 21. cap. in nouo, distinct. 21. Gomes. in tract. de expectatiuis, numer. 10.* ideo solus Papa initio nascẽtis Ecclesiæ ordinauit, & instituit dignitates, & alia Ecclesiastica beneficia, *cap. 1. & 2. distinct. 22. Selu. in tractatu de benef. parte 2. quæstione 22. numero 3.* quia sunt de iure positiuo instituta, *Nicol. Garcia de benef. parte 5. cap. 1. numer. 3.* & consequẽter ad solum Papam spectabat collatio omnium beneficiorum in Vrbe, & in toto Orbe, *Selu. dicto numero 3. Flamin. de resignation. lib. 1. quæst. 10. numero 47.* Deinde Summus Pontifex concessit Archiepiscopis, & Episcopis facultatem, vt quilibet in sua diœcesi beneficia ibidem existentia conferre posset, *cap. decreto,* ibi, quæ vices suas, &c. *capit. qui se scit, in principio 2. quæst. 6. Hieron. Gabriel. consil. 197. numero 3. & 9. Simonett. de reseruation. quæst. 3. Flamin. dicto numero 49.* Et ideo omnium beneficiorum in diœcesi existentium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios, qui in iure conferendi beneficia in sua diœcesi existentia fundatã habent iure communi intentionem, *cap. omnes Basilica, cap. nullus omnino 16. quæst. 7. cap. exigenda 10. quæstione 1. cap. conquerente, de officio Ordinarij, capit. ex frequentibus, de institution. cap. cum ex iniuncto, in fine, de hæret. Felin. in capit. cum venerabilis, num. 31. de exception. Mill. in repertor. verbo beneficiorum collatio, & verbo Episcopus fundat. Staphil. de litteris gratiæ in proœm. Anton. de Pratis de iurisdict. Episcopi cap. 1. numer. 1. & 2. Gomes. de expectatiuis numer. 13. 18. & 20. Zecbi. de benef. cap. 5. numero 6. versic. ex quibus. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractat. 3. numer. 239. praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficium, §. 2. Flamin. de resignation. libro 1. quæst. 10. à numero 49. & lib. 7. quæst. 14. num. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 1. proœm. numer. 21. & 22. & glos. 11. numer. 38. & 39. & glos. 29. nu. 1. Nicol. Garcia de benef. parte 5. cap. 1. nume. 52.*

pra-

praxis noua Episcop. par. 2. capit. 5. numero 1. Franeisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 3. num. 1. Frecbila in repetit. cap. admonet. de renunc. numero 12. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 2. numer. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 394. in prima edit. & resolut. 333. num. 1. in secunda edit. & in praxi aurea resolution. 236. num. 1. Coebier. de iurisdict. Ordinarij
2 in exemptos par. 4. quaest. 25. Vnde poterant cõferre beneficia in quolibet mense vacantia, & habebant omnes menses liberos, Pute. decis. 492. num 3. lib. 2. Caputaquen. decis. 214. num. 5. par. 2. Gonzalez d. §. 1. procem. numero 21.
3 Verum Summus Pontifex cum sit Episcopus vniuersalis Ecclesiae, Flamin. libro 11. de resignation. q. 13. num. 132. praxis Episcopal. par. 1. verbo pragmatica, §. 3. habeatque
4 pro propria dioecesi totum orbem, Gonzal. dict. §. 1. procem. numero 8.
5 Sitq. Episcopus Episcoporum, Flamin. libro 8. quaestio. 7. numero 100.
6 Ordinarius Ordinariorum, cap. vnica per mundum, 9. quaest 3. Gonzalez §. 2. procem. num. 44. Camil. Borrell. in summa omnium decisionum titulo 4. num. 10. concurratq. cum omnibus Ordinariis Gonzal. dicto §. 1. procem. à numero 32. & §. 2. à princip. Modern. de iurisdict. part.
7 3. cap. 21. à numero 15. & in beneficialibus liberam, ac plenissimam habeat potestatem cap. 2. in princip. de praebend. in 6. Clem. 1. in fine, vt lite pendente, Nicol. Garcia d. cap.
8 1. num. 1. quia omnia beneficia respectu illius sunt manualia, & obedientialia, & in eis vti potest plenitudine potestatis, ac clericum suo beneficio sine causa à clerico data, sed ex causa maioris boni Ecclesiae vniuersalis, priuare, de quo plures refert Doctores, Cened. ad Sextum collect. 21. num. 1. & alios citat Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 2. quibus adde Pinell. in rubrica de rescin. vendit. par. 1. cap. 2. num. 29. & 30. Nauarr. de spolijs clerie. §. 3. Cotta in memorabil. verbo beneficia, pagina 73. Viui. tom. 1. communium opinion. lib. 1. titul. 9. numer. 5. pagina 181. Anton. Gabriel. tom. 3. commun. lib. 3. titulo de iure quaesito conclus. 1. num. 9. et in sequentibus, Menoch. remed. 15. recuper. nume. 43. & sequen. & consil. 83. numer. 1 & numero 15. & consil. 181. numer. 49. & de praesumpt. lib. 2. quaest. 10. numer. 18. Mench. vsufreq. cap. 2. numero 18. Peregrin. de iure fisci lib. 1. tit. de habentibus iura fiscalia numero 24. Ceuall. communium contra communes, quaest. 528. Farinac. in praxi criminal par. 7. fragmentorum criminal. littera C. num. 87. Cabedo Luht. decis. 18. numero 13. & decis. 36. num. 2. par. 2. quamuis praedi-
9 ctam Potestatem in Episcopos transtulerit, vt quilibet in sua dioecesi beneficia ibidem consistentia conferre posset, dicto capit. decreto, ibi, quae vices suas ita alijs impertiuit Ecclesijs, vt in partem sint vocatae solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, cap. multum stupeo, 3 q. 6. ibi, vices enim nostras ita tuae credimus potestati, Gonzalez dicto §. 1. procem. num. 4. & 5. penes ipsum tamen maior remansit cap. dudum, §. nos igitur, de praebend. in 6. capit. per hoc, 17. de haeret. eodem libr. ad quod multa cumulat Gonzalez §. 2. procem. à principio. Et potestati Episcoporum praedicta derogare, sibiq. collationes reseruare potest cap. praesenti, cap. licet, illo titul. & lib. glos. singularis, verbo reseruanda

uamus, in Extrauagan. execrabilis Ioann. XXII. ac per consequens de omnibus beneficijs prouidere, & libere disponere.

10 Vnde etiã in mẽsib. quos Papa Ordinarijs cõcessit de nouo, nõ abdicauit totaliter à se potestatẽ cõferendi, itaut si ipse præueniat, valeat eius collatio, *d. cap. dudum, §. nos igitur, & cap. si à Sede Apostolica, de præbendis in 6. Gomez de expect. num. 14. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ sublatis, num. 80. & 81. Zechi. de benef. cap. 2. num. 1. Nicol. Garci. d. cap. 1. à numero 9.* vbi *num. 11.* refert decisum in vna *Salamantina Parochialis de Garates 1. Decembris 1578.* coram *D. Brauo*, quæ est *par. 1. diuers. decis. 442. num. 4.* quod per præseruationem factam à Papa iurium Ordinarij in quatuor mensibus Ordinarijs non ligantur eius manus, cũ sit Ordinarius Ordinariorum, & quod in beneficijs vacantibus in mensibus ordinarijs sit locus præuentioni inter Papam, & Ordinarium, & illius prouisio præualeat, quæ prius facta fuerit, tradit *Gonzal. §. 3. procem. à num. 1.* vbi late de præuentione, & materia *d. cap. si à Sede Apostolica*, & in vna *Calaguritan. de Ollauarijs 15. Decembris 1604.* coram *D. Penna* fuit resolutum, quod voluntas

11 præueniendi colligitur ex clausula contenta in litteris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæsitum, & in vna *Hispalen. beneficij de Villanueua, de mense Ianuarij 1604. & antea 2. Maij 1603.* coram

12 *D. Iusto* tentum fuit, quod cum prouisiones Papæ, & Ordinarij currunt in eadem data, & die, & prouisus ab Ordinario est in possessione, eius prouisio est præferenda, ex clara dispositione *d. cap. si à Sede Apostolica*; nam cum semper ad fauorẽ possessoris, & Rei præsumatur *§. commodum, instit. de interdict. cap. 3. de probat. cap. cum sint partium iura obscura, de regul. iuris in 6.* cum plene adductis per *Gonzal. §. 3. procem.*

13 *à numero 51.* ideo quando collatio facta est duobus à diuersis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis, *Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 48. numer. 10. cum sequentibus, & remed. 4. adipisc. num. 797. Rebuff. de pacificis possessoribus num. 297. cum seqq. Tiraquell. de iureprimog. quæst. 17. opin. 11. num. 1. & opin. 12. nume. 2. praxis Episcop. par. 2. verbo beneficium, vers. 2. pag. 20. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim par. 2. numer. 4.* & vbi est dubium quis debeat præferri in collatione beneficij, præfertur qui prius adeptus est possessionem, & in ea est, *glos. verbo neuter, in dicto cap. si à Sede Apostolica.* Vnde si vacatio contingat circa mediam noctem vltimi diei mẽsis, itaut minime constare possit an fuerit finitus vnus mensis, & cœptus alius, & dubitatur vtrum in mense Apostolico, aut potius Ordinario vacatio contigerit, pro possessore est iudicandum, *Put. decis. 207. lib. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 11. à nu-*

14 *mero 26.* & plenius infra. Si vero nondum adepta possessione vnus habeat collationem beneficij à Papa, alius ab Ordinario, si non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, vt notant per dict. *cap. si à Sede Apostolica, Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 11. numer. 67. vers. & hoc idem, pagina 568. col. 2. Cotta in memorab. verbo hora, Mascard. de probat. conclus. 314. Aloys. Ric. in collect. decis. p. 4. collect. 1442*

Quan-

15 Quando tamen in collatione Ordinarij est apposita hora, & in collatione Papæ non, tunc collatio Ordinarij prævalet, resoluunt *gloss. verbo nec appareat in d. cap. si à Sede Apost. Gomes l. 45. Tauri num.* 148. *Rebuff. in tract. de pacificis possess. num.* 299. *Tiraquell. de iure primogen. quæst.* 17. *opin.* 11. *num.* 3. *& de retractu lignag. §.* 11. *gloss.* 1. *num.* 10. *D. Barbosa d. l.* 1. *par.* 2. *numero* 10.

16 Et aduerte non esse necessariam derogationem regulæ alternatiuæ in prouisionibus Papæ, etiam quod Papa prouideat in mensibus alternatiuæ, quod pluribus Rotæ decisionibus confirmant *Nicol. Garcia d. capit.* 1. *num.* 19. *Aloys. Ric. in collect. decis. par.* 5. *collect.* 1595.

17 Ordinariam potestatem conferendi, quam Episcopis (vt ita dicam) Summus Pontifex precario concesserat, coarctare potuit per reseruationes, de quibus tractatus ediderũt *Gaspar Perus. Aeneas Falcon. & Simoneta, ac Campeg.* & aliqua tractauit *Rebuff. in praxi tit. de reseruat.* Et huiusmodi reseruationes aliæ dicuntur generales, aliæ

18 speciales: generales sunt illæ, quæ non de certis beneficijs, seu pro certis personis fiunt, puta de beneficijs Collectorum, seu Subcollectorum, officialium Curiæ, &c. speciales vero sunt, quæ fiunt de certis beneficijs, seu pro certis personis, ita ex multorum resolutione colligit *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *à num.* 18. Plures reseruationes tam in iure, quam in regulis Cancellariæ reperiuntur, quarũ notitia Episcopis vtilis erit, ne de beneficijs Summo Pontifici reseruatis prouidere audeant, cum dispositio omnis inferiorum circa reseruata sit nulla, *cap. nomen* 2. *q.* 1. *cap. dudum, & cap. multum stupeo,* 3. *quæst.* 6. *cap. si eo tempore, de elect. in* 7. Ideo *Nicol. V.* per suam *constit.* 6. incip. *Ad sacram Petri Sedem,* & *Clem. VII. in constitut.* 46. incip. *Admonet, ann.* 1534. *& Gregor. XIII. in constit.* 42. incip. *Quæ in Ecclesia Dei,* an. 1576. annullant collationes factas de beneficijs reseruatis.

19 Imprimis reseruantur de iure dispositioni Romani Pontificis omnia beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, seu in Curia, *in cap.* 2. *& in cap. statutum, & in cap. præsenti, de præbendis in* 6. *& in Clem.* 1. *vt lite non contest. Simoneta de reseruat. quæst.* 30. *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *à numero* 68. *Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ sublatis, num.* 34. *Flamin. de resign. lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 18. *Rebuff. de nominat. quæst.* 15. *num.* 27. *Valasc. consil.* 163. *num.* 8. *Aloys. Ricc. dicta resolut.* 333. *versic. quarto, Vgolin. d. cap* 50. *§.* 2. *numero* 2. *versic. quarto, Rebuff. in praxi tit. de forma mandati Apostolici, pagina* 732. *praxis Episcop. par.* 1. *verbo beneficia, vers.*

20 *ad secundum, pagina* 38. In tantum, quod si Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouisus non habebit titulum coloratum, *Valasc. consul.* 79. *nume.* 7. *&*

21 *seq.* Et illud beneficium dicitur vacare apud Sedem Apostolicam, vt sit reseruatum, quod vacauit in locis vicinis ipsius Sedis Apostolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales, vt disponit text. *in dicto cap. præsenti,* & docent *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *num.* 45. *cum sequentib. Azori. institut. moral. par.* 2. *libr.* 6. *cap.* 349. 6. *vers. porro Gregor. Moneta de option. ca.* 3. *num.* 18.

22 Beneficia, etiam apud Sedem, seu in

in Curia vacare dicuntur non solum per obitum in illa, vt probant *d.c.2. d.cap.præsenti de prebend.in 6. Extr. ex debito Ioann. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen eum seq. & Extrauag. piæ sollicitudinis, de prabendis*, sed etiam per resignationem, *glos. verbo mori, in clemen. 1. vt lite pendente, Nauarr. cons. fin. de renunciat. Flamin. lib. 1. quæst. 4. num. 54. Moneta d. cap. 3. numer. 37. Nicol. Garcia dict. cap. 1. numero 73. Aloys. Rice. & Vgolin. vbi proxime*. Vnde *Aegid par. 7. quæst. 2. Andr. Gambar. de permutat. benef. par. 2. nume.* 147. quos refert & sequitur *Azori. institut moral. par. 2. lib. 7. cap. 30. q. 9.* resoluunt quod si duo Clerici Bononienses in Curia Romana, vbi etiam Episcopus Bononien. commoratur, sua beneficia permutent, eo ipso vacant in Curia per *capit. licet canon, de prebendis in 6.* & idem *Gambarupta d. parte 2. num. 67. & Azori d. quæst. 9.* tenent resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa, si moriantur extra Curiam ambo, vel vnus illorum an-
23 te permutationem completam, vacare ea beneficia in Curia, quia non habetur ratio temporis, in quo mortui sunt clerici, sed eius in quo resignarunt, quia tunc beneficia vacas-
24 se intelliguntur. Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur *Moneta d. capit. 3. numero 36. Nicol. Garcia dicto cap. 1. num. 73.* & *num. 79.* resoluit, quod vbi priuatio inducitur à iure, seu ex decreto propter actum positiuũ, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à iure, seu decreto. De his tamen beneficiis apud Sedem Apostolicam vacantibus Pontifex intra mensem à die vacationis prouidere debet; alioquin dicto tempore elapso valebunt collationes ab Ordinarijs factæ potestate Ordinaria, proindeq; ac si nulla vnquam reseruatio extitisset, dict. *cap. statutum, Ant. Fab. lib. 1. definit. forens. tit. 2. definit. 32.* quod verũ est in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum est præfinitum tempus ad conferendum *Aene. Falcon. quæst. 4. princip. effectu 20. Gasp. Perus. tract. de reseruation. quæst. 5.* Mensis autem de quo supra incipit currere à die vacationis, nõ scientiæ *glos. verbo numerandum, in d. cap. statutum, Anton. Fab. dict. tit. 2. definit. 35.* Aduertendum tamen, quod restrictio hęc ad mensem non operatur, quod post mensem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non possit, sed hoc tantum vt post hunc mensem manus Ordinarij vlterius non censeantur ligatæ. Et quod in beneficiis vacantibus in Curia non cadat consuetudo optandi ostendit *Moneta d. cap. 3. numero 13.*

25 Limita primo in beneficijs iurispatronatus laicorum per *glos. in capit. licet, de prebend. in 6.* vbi *Gemin. numero 12. Deci. consil. 149. numero 6.* dum tamen fundatione, vel dotatione fuerit acquisitum, secus si priuilegio *Lancell. decis. 304. par. 2. diuers. Simonett. quæst. 9.* Est tamen valida hæc causa vacationis in Curia ad inducendum Supremum Pontificem ad dispensandum, & in totum derogãdum iuripatronatus, *Couarr. pract. cap. 36. sub numero 4.* post *Mandos. & Staphil.* dicit *Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 45.* Generaliter tamen beneficia iurispatronat. laicorum non comprehenduntur in reseruationibus,
26 etiamsi sint generales, & in corpore

pore iuris clausæ, nec Legatus à latere illa potest conferre *Roch. de iurepatronat. verbo competens, quæst. 24. num. 54. Lambertin. par. 1. libro 2. quæst. 6. artic. 2. & par. 3. quæst. 9. artic. 16. Simon. quæst. 6. Selua par. 3. quæst. 11. qualit. 12. nu. 12. & 21. Palat. in libello de benef. in Curia vacant. §. 11. & 12. Gambar. de officio Legati, libr. 3. à numer. 239. & 242. Couarr. practic. cap. 36. numer. 2. & 5. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de iurepatron. conclus. vni. ampl. 19. vers. declaratur, 12. pag. 531. Hoieda de incompatib. benefic. cap. fin. nume. 109. Azeued. l. 5. numer. 3. tit. 6. libr. 1. noua Recopil. Spin. in speculo testam. glos. 4. num. 44. Cald. Pereira in respons. pro Pennaranda num. 1. Rebuff. de nominat. quæst. 8. numer. 22. & quæstione 15. num. 2. Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ. cap. 35. num. 2. & 4. Perez leg. 2. vers. dubium etiam, tit. 6. lib. 1. Ordin. pagin. 150. Menoch. consil. 90. num. 85. Pute. decis. 319. lib. 1. Valasc. consul. 163. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 18. num. 2. Ceuall. communium contra commun. quæst. 897. num. 452. cum sequentibus, Cened. ad Decretal. collect. 79. num. 1. & ad Sextum collect. 21. numero 2. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 236. versic. tertio,* late *Moneta de option. cap. 3. quæst. 3. à num. 113.* Procedit etiamsi in reseruatione adsint illa verba, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem, & quamuis aliam dispositionem pertineant, ita *Mandos. ad reg. 1. Cancell. quæst. 10. num. 2. Gig. de pension. quæst. 19. numero 7.* aut etiamsi adsit clausula, Motu proprio, *Polydor. Ripa de actis in mortis articulo capit. 54. num. 22. Moneta dicto cap. 3. numer. 114.* qui numeris sequentibus cum *Gouarr. Mandos.* & alijs citatis lo-

27 cis, id procedere asserit, licet beneficia sint mixta iurispatronatus clericorum, & laicorum, & licet essent de iure patronatus competente clericis ratione bonorum patrimonialium, cum tanquam laicale cen-

28 seatur. Limitat tamen in iurepatronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, constructione, vel dotatione, sed ex priuilegio, vel præscriptione, *Nicol Garcia par. 5. cap. 1. num. 573.*

29 Limita secundo in beneficijs Regularibus, quę non veniunt in reseruatione vacationis in Curia, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 8. n. 11.*

30 Limita tertio vbi beneficia curã animarum habentia vacant, Apostolica Sede vacante, tunc enim ad Ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet, idem si vacent in Curia viuo Pont. sed ante collationem Apost. Sedes vacat *cap. si Apost. 35. de præbend. in 6. Rebuff. de nominat. quæst. 15. num. 28. vers. secundo fallit. Vgolin. d. §. 2. vers. quarto, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. nu. 125. cum sequentibus, & glos. 24. nu. 111. & 117.*

31 Limita quarto in beneficijs illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, nisi etiam Curiam sequantur, & Curiales existant *glos. verbo originis in capit. præsenti 34. de præb. li. 6. Moneta d. c. 3. n. 25. Rot. Rom apud. Farin. decis. 616. n. 1. in nouissimis nouissimarum.*

32 Limita quinto in beneficijs de Vrbe, in quibus locum non habet reseruatio de beneficijs vacantibus apud Sedem Apost. ita *Gonzal. glos. 13. numer. 14.*

33 Secundo reseruantur beneficia dispositioni Romani Pont. per solam

appositionem suæ manus, quamuis inutiliter factam, ita quod si Papa prouidet alicui, vel prouideri mandat de aliquo beneficio, si prouisio fuerit nulla, vtpotè facta inhabili, vel incapaci, aut propter subreptionem, vel alium defectum, beneficium remanet Papæ affectum, & in illo Ordinarius non potest se intromittere, etiamsi aliàs non fuisset reseruatum vt probat *cap. vt nostrum 56. de appellat.* resoluunt *Rebuff. in praxi tit. de reseruat. num. 30. & 34. Simon. q. 58. Zechi de benefic. cap. 5. sub num. 6. Henriq. in summ. lib. 13. de excom. cap. 14. §. 2. lit. O. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 146. & glos. 52. Nicol. Garcia dict. cap. 1. à num.*

34 138. Si enim Papa manum apposuit in aliqua commissione signanda per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorũ manus ligare, *Gonzal. d. glos. 52. n. 31. Camill. Borrell. in summa omniũ decis. tit. 4 num. 11. Maranta disp. 6. num. 21. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de euocat. num 110. pag. mihi 271.* faciunt quæ *Couarr. practic. cap. 9. num. 5. in princip. Menoch. cons. 340. num. 49. D. Barbosa in l. 1. ff. de iudic. tract. 4. num. 42.*

35 Tertio reseruantur dispositioni Summi Pontif. beneficia vacantia Sede Episcopali vacante, cuiuscunque speciei, & qualitatis sint per *Bullam Pij Quinti* incip. *Sanctissimus in Christo Pater*, referunt *Aloys. Ricci. d. praxi fori ecclesiast. resolut. 333. num. 2. versic. excipiuntur primo, Vgolin. dicto §. 2. numer. 2. versic. excipiuntur tamen primo, Azori. institut. moral. par. 2. libro 6. capit. 34. quæst. 12. versic aiusdem, Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 16. n. 30.*

36 Quarto collatio beneficiorum, quæ vacant propter crimen hæresis cum cura, & sine cura, secularia, & quarumuis Ordinum, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarũuis quarumuis militiarum regularia quæcunque, & qualiacũque sint, vt habetur in Bulla 29. eiusdem *Pij Quinti* incip. *Cum ex Apostolatus*, quæ est in *Bull. nouo to. 2. pagina 213. sub dat. 6. Kalend. Febr. 1566.* referunt *Aloys. Ricci. d. resolut. 333. versic secundo, Vgolin. dicto §. 2. vers. secundo, Gonzal. d. glos. 51. num. 101. Nicol. Garcia d. cap. 1. numer. 81. praxis noua Episcop. d. ca. 5. ante num. 4. Azori. inst. moral. par. 2. lib. 6. cap. 34. quæst. 12. vers. Pij quoque, Flamin. d. quæst. 16. num. 29.*

37 Dubitaui an prouisio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæresis sit valida ante sententiam criminis declaratoriam? in quo dubio si rigorem iuris spectemus videtur resoluendum esse inualidam, cũ beneficia antequam vacent non cõferantur *cap. 1. & 2. de conceß. præb.* & quod beneficium dicti incarcerati non vacauerit ipso iure à die commissi delicti, nisi post sententiam prolatã videtur deduci ex text. qui pro contraria parte solet allegari, in *c. ad abolendam §. 1. de hæreticis*, vbi

38 sic habetur. Sancimus, vt quicunque fuerint in hæresi deprehensi, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus totius ecclesiastici Ordinis prærogatiua nudetur, & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico secularis relinquatur: Ex quibus pondero verba illa, nudetur, &, spoliatus relinquatur, quæ cum sint præsentis temporis imperatiui modi ad iudicem directa, important tantum priuationem per sententiam ferendam, quia requirunt aliam personam, nimirum iudicis, vt pœnam infligat,

nec

nec in alijs iuribus, quibus hæc pœna statuitur, prout *in cap. excommunicamus §. credentes, de hæret.* cum similibus, inueniuntur verba significantia priuationem, & sententiam ipso iure latam, quam quidem nullum crimen inducit, nisi sit iure cautum, ex multis quos refert *Nicol. Garcia par. 11. cap. 10. num. 3.* & in dubio nunquam præsumitur, nec intelligitur priuatio ipso iure, sed per sententiam *Pute. decis. 129. lib. 3. Achil. decis. 1. de pœnis, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 15. num. 153.* Verum licet hæc opinio in iuris rigore vera sit, communis tamen sententia est in contrarium, quæ asserit hæreticum beneficio esse ipso iure priuatũ *Abb. in cap. inter dilectos num. 11. de excess. Prælat. Cou. lib. 2. vari. cap. 8. n. 4.* plures per *Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 10. num. 60.* Et ob id posse à quocunque impetrari ante sententiam resoluit *Flamin. lib. 3. q. 1. num. 30.* tenuit *Rota in vna Mutinen. Capella 16. Iunij 1562.* coram *Paleotto*, vbi fuit resolutum beneficia hæreticorum vacare in partibus vbi fuit commissum delictum, & non in Curia, vbi sententia lata fuit, nam vacant ipso iure, & possunt impetrari, & conferri etiam ante sententiã, habetur *decis. 707. & 728. lib. 3. par. 3. diuers.* referunt *Mandos. de signatura gratia tit. de absolutione ab hæresi vers. hæreticorum beneficia, Flamin. de resignation. lib. 3. q. 1. numer. 32. Nicolaus Garcia par. 5. capit. 1. num. 80.*

39 Quinto beneficia vacantia per priuationem sunt reseruata dispositioni Summi Pont. ex *Constit. Pauli III.* incip. *Sanctissimus*, quæ est in ordine *67. Aloys. Ric. d. resolut. 333. vers. decimo*, videlicet beneficia vacantia per simoniam, quia est crimen, quod æquiparatur crimini hæresis, & læsæ maiestatis *cap. 1. vbi gl. vlt. de testibus in 6. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 5. numer. 36.*

40 Sexto beneficia collata personis prohibitis propter suum genus, aut propter crimen hæresis, vel apostasiæ à Fide, nullius sunt momenti, sed ad nouam Romani Pont. prouisionẽ pertinent, vt habetur in *Bulla Gregor. XIII. 66.* incip. *in Ecclesijs, est in Bull. nouo tom. 2. pag. 448. sub data idibus Nouem. 1580.* referunt *Azor. d. q. 12. vers. Gregor. XIII. Flamin. d. q. 16. num. 31. Gonzal. dict. glos. 51. n. 103. Aloys. Ricci. d. resolut. 333. vers. tertio, Vgolin. dict. §. 2. vers. tertio.*

41 Septimo beneficia quæcunq; recepta in confidentiã, quæ vacant ipso iure Apostol. Sedi reseruata sunt per Const. *Pij IV.* incip. *Rom. Pont.* quæ est in ord. *85. in Bullar. nouo to. 2. pag. 120.* & per Const. *Pij V.* incip. *Intolerabilis*, quæ est in ord. 78. referunt *Nauarr. in man. cap. 23. sub num. 110. & vers. 3. Azori. d. q. 12. vers. idem Pius IV. Flamin. de resignat. lib. 2. q. 16. num. 28. & de confident. benefic. q. 7. num. 79. Aloys. Ricc. d. resol. 333. vers. septimo, Vgolin. d. §. 2. vers. septimo, praxis noua episcop. d. cap. 5. nu. 4. in princ. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2.*
42 *cap. 5. num. 24.* Et procedit non solum in beneficijs in quibus commissa est confidentia, sed etiam in alijs, quæ obtinebat confidentiarius, vt in *d. Bulla Pij V. vers. sed nec quisquã, Flamin. d. q. 7. num. 81.*

43 Octauo beneficia parochialia collata non seruata forma *Concil. d. sess. 24. de reformat. cap. 18.* sunt reseruata per *Bullam Pij V.* incip. *In conferendis, in Bul. nouo to. 2. pag. 219.* quæ est in ordine 32. referunt *Azori. d.*

ri. dicta q. 12. vers. eiusdem Pij V. Aloys. Ricc. dicta resolut. 333. vers. octauo, Vgolin. d §. 2. vers. octauo, Francis. Leo d. cap. 5. num. 26. & 32. Flamin. d. q. 16. num. 32.

44 Nono, vbi intra sex menses Ordinarius à die, qua nouit beneficiũ vacare, & conferre potuit, & noluit ad illud prouidere, tunc collatio ad Capitulũ pertinet, quod si etiam intra hoc tempus, & ipse negligens fuerit ad immediatũ Superiorem pertinebit, veluti ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, cap. 2. vbi Abb. num. 7 & cap. quia diuersitatẽ de concess. praeben. Aloys. Ricci. dicta resolut. 333. vers. sexto, Francisc. Leo d. cap. 5. numer. 30. Vgolin. dict. §. 2. vers. sexto, praxis noua Episcopal. d. cap. 5. num. 4. versic. reseruata, altera praxis Episcop. par. 1. verb. beneficia, §. 2. in princip. pag. 38. vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes isti gradus, sed pro maiori parte ab Episcopo ad Archiepiscopum, & statim ad Papam fit deuolutio, & idem quod dicit in collatione resoluit in electione, & praesentatione, Azori. institut moral. par. 2. lib. 6. capit. 27. late Nicol. Garcia de benef. par. 10. cap. 3. per totum, vbi latissime de materia, & num. 4. ampliat locum habere in patronis, etiam laicis, & num. 9. resoluit praedictum semestre non currere Superiori ad quem gradatim fit deuolutio, nisi à die notitiae. Si autem Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in mense aliàs Apostolico infra sex menses, ita quod sit locus deuolutioni ad Superiorem, iuxta supradicta, an tunc possit conferre Archiepiscopus, qui Cardinalis non est, seu alius ad quem de iure competit deuolutio, an vero solus Papa, vide Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. glos. 24. à num. 78.

45 Decimo sunt specialiter reseruata omnia beneficia, quae per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur cum decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papae intra duos menses, aut aliud tempus resignare teneatur, & quod de eo per Sedem Apostolicam dumtaxat prouideri possit, & similes reseruationes sunt speciales pro beneficijs tũc expressis, Moneta de option. cap. 3. num. 44. Francisc. Leo dicto capit. 5. num. 37.

46 Vndecimo sunt reseruata beneficia vacantia ob nõ publicationem resignationũ, iuxta const. Greg. xiij. in ordine 85. incip. Humano vix iudicio, sub data nõis Ian. 1584. in Bullario nouo tom. 2. pag. 469. referunt Quaranta in summa Bullarij, verbo beneficiorum resignatorum publication. Flamin. de resignat. lib. 11. in praefatione num. 5. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. à num. 273. Gonzal. glos. 51. num. 106.

47 Duodecimo itẽ beneficia vacãtia per violationem sequestri lite pendente in Curia Romana, Clementin. vnic. §. si quis autem, de sequestr. possess. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. procem. num. 8. quia cum sint in Curia litigiosa Sedi Apostolicae sunt reseruata, nisi sequestrum fuerit violatum lite pendente in Rota per appellationem, quo casu vt euitetur circuitus, poterit Auditor in odium sequestrum violantis, beneficium in collitigantis personam conferre, Clem. Auditor, de rescriptis, Gonzal. glos. 23 num. 14. quod est speciale in Rotae Auditoribus, vt per glos. verbo deputatus à nobis, in dicta Clem:

Au-

Auditor. Et alijs casibus altero decedente non potest Ordinarius de beneficio litigioso in superstitẽ disponere, quia lite pendente nihil est innouandum *Clemen. 1. & 2. vt lite pendente*. Et subrogatio in iuribus
48 defuncti spectat ad Papam *cap. fin. eodem tit. in 6. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 3. num. 105. Gõzal. glos. 6. num. 146.*

49 Decimotertio reseruantur beneficia litigiosa; nam quamuis beneficium litigiosum proprie non dicatur reseruatum, tamen ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, idem importat litigiũ, quod reseruatio *Gonzal. glos. 11. numero 111. Lancellott. de attentatis, parte 1. cap. 3. num. 99. & sequen.* quod singulariter limitandum est in beneficijs litigiosis per obitum vacantibus; nam in beneficijs impetratis propter crimen, beneficia non sunt litigiosa, sed persona accusata; vnde beneficium collitigatoris vacans per eius obitum in mense Ordinarii poterit Ordinarius libere conferre *Simon. de reseruat. quæst. 10. num. 5.*

50 Decimoquarto reseruantur dispositioni Sanctæ Sedis Apostolicæ Canonicatus, & præbendæ Ecclesiæ Metropolitanæ, Cæsaraugustanæ in mensibus Ianuarii, Aprilis, Iulij, & Octobris, *Gonzal. glos. 51. num. 116.*

51 Decimoquinto beneficia cõsistentia in Vrbe, in quibus soli Papæ est reseruata collatio, veluti Episcopo Romano, *cap. si quis Episcopus*, post princ. ibi, dignetur Episcopus Romanus, *&c. 7. quæst. 1. Aene. Falcon. de reseruat. quæst. 2. princip. numero 9. Moneta de optione Canonica cap. 3. quæst. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 13. à num. 3. & glos. 3. num. 19.* vbi tamen scribit non cadere reseruationem in Ecclesiis titularibus Cardinalium, sed illos habere ius conferendi, & Ordinariã iurisdictionem, *cap. bis quæ*, vbi plene *Felin. Abb. & Anton. de Butr. de maiorit. & obedien.* quod intellige quando sunt Cardinales in Vrbe; nam in absentia solus Papa confert, vt habetur *infra regula vij.* Nam licet tituli in Vrbe sint, & eorum beneficia iure Ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprii Episcopi collationem, & prouisionem, spectent, vt tamen Pontifices ostenderent Cardinales sibi vere filios, & fratres esse, & vt eos suorum titulorum studiosos per residentiam magis allicerent pleniorem eisdem dederunt conferendi potestatem, *Anast. Germon. de indultis Cardinaliũ §. tam ratione, num. 14.*

52 Decimosexto reseruantur beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum, quando prouisi intra sex menses à die sibi factæ prouisionis cõputandos, nouas prouisiones à Sede Apostolica non impetrauerint, & iura Cameræ Apostolicæ, & aliis propterea debita non persoluerint, vnde lapso dicto tempore vacant ipso iure, & possunt per alios à Sede Apostolica dumtaxat libere impetrari, dummodo prouisi de legitimo impedimento non docuerint *Gonzalez glos. 51. à num. 109.*

53 Decimoseptimo reseruantur beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. diœcesis Eugubinæ per constitut. *Gregorij XIII.* incip. *Vt Apostolica, ann. 1578. Pontificatus sui septimo*. Sed hæc Abbatia fuit vnita Collegio Germanico in Vrbe pro sustentatione nobilium Germanorum, qui in dicta Vrbe litteris, ac Theologiæ assidue operam nauant.

54 Decimooctauo beneficia Regni Germaniç vacantia, & vacatura in mẽsibus *Ianuarij, Maij, Iulij, Septẽbris, & Nouembris* iuxta constitut. *Nicolai Quinti, Gonzal.d.glos.51. numero 99.*

55 Decimonono benefiica vacãtia p delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumq. Iudices, Aduocatos, & Procuratores, testes, vel notarios; nam ratione talis delicti vacant beneficia offendentis, seu iniuriantis ipso iure, & sunt dispositioni Apostolicæ reseruata, vt disponit *constit.11. Alexander Sextus*, incip. *In eminentia, in Bullario nouo tom.1.pagina* 400. de qua *Pute. decis.102.cum duabus sequentib. lib. 1. Rota decis.161.par.2.diuers. Gonzal.d.glos.51.num.105.*

56 Vigesimo beneficia illorum, qui se ipsos pro aliis examini supponunt, vel annuas pensiones offerunt pro consequendis beneficiis, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab eis aliquid consequantur, vel quando pro se ipsis impetrant beneficia cum intentione illa resignãdi, vacant enim ipso iure, & soli Sedi Apostolicæ est illorum dispositio reseruata ex *constit. 12. Pauli IV.* incip. *Inter cæteras*, sub dat.27. *Nouembris 1557. in Bullario nouo tom. 1.pagina 731. Gonzal.dicta glos.51. numero 107.*

57 Vigesimoprimo beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis *Sixtus Quintus constitut. 92.§.2.circa fin.vers.in futurum, est in Bullario nouo tom.2.pag.653.*

Beneficia in Reseruatorijs Regulis Cãcellariæ Apostolicæ S.D.N. D. Gregorij XV. quæ Sanctæ Sedi Apostolicæ reseruata reperiantur.

58 Qvilibet Summus Pontifex initio sui Pontificatus volens dare normam, & ordinem rebus de nouo gerendis Regulas Cancellariæ constituit addendo aliquid, vel mutando, iuxta negotiorum, & occurrentium causarum varietatem, prout dicitur *in regul.*

59 *28.* Primus omnium *Ioannes Vigesimussecundus*, qui floruit *an.1316.* regulas quasdam, siue leges ad Cancellariam tulit, easq. in scripta redegit, tulerunt & sequentes Pontifices suorum Prædecessorum vestigiis inhærendo, donec *Nicolaus V.* eas omnes ad hũc statum, & ordinẽ reduxit. Sequentes Summi Pont. immediate post suam creationem eas ordinare solent *praxis noua Episcopal.par.2.cap.5.num.3.in principio, Nicol.Garcia de benefic.parte 5. cap.1.num.190.* nam cum expirent morte vniuscuiusque Pont. *Menoc. cons.112.num.51.& consil. 182. nu. 12. & consil.190. à num. 17. praxis*

60 *noua Episcopal.part.2. cap.5. num. 2.vers.sede item. Flamin. de resign. libro 11.quæst.2.num.31. & lib. 12. quæst.11.num.2.praxis Episcopalis par.1. verbo regulæ Cancellariæ, §. 7.Gonzal.ad regul. 8. Cancell. §.5. proœm. num.* 2. reuiuiscunt per nouos Papas renouatæ, ac subrogatæ cum eisdem qualitatibus, & moderationibus, *Gonzal.glos.5.§.3.num. 73.& 74.& glos.9.§.2. numero 10.*

61 Habent vim legis *praxis Episcopalis d.verbo Regula Cancellariæ §.8.*

Imo

Imo Regula quælibet facit legem separatam, diuersamq. reseruationem continet *Gonzal.glos.1.num.8* quæ adeo est stricti iuris, vt nec extendi, nec egredi fines suos possit, *Flamin.libro 3.quæst.5.numero 17. Gonzal.§.6.procem.num. 13. Nicol. Garcia d.cap.1.num.67.* Aduertendum est, quod vt ligent huiusmodi
62 regulæ non est necessaria earum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non sint, & beneficia vacantia in isto tempore intermedio in mensibus Apost. cadunt sub reseruatione, *Gonzal.§.5.procem. num.54.* vbi *num.56.* dicit, quod statim incipiūt ligare quoad effectum nullitatis actus in contrarium, non tamen nisi post publicationem quoad pœnas incurrendas, refert *Ioan.à Cocbi. in comment. procem. Regul. Cancell. num.20.* & sic earum publicatio nō fit ad effectum, vt innotescat, sed vt appareat de voluntate approbatoria ipsius noui Pontificis *Rota decis.256.num3.. & 4. par.2.diuers.*

REGVLA PRIMA.

Reseruationes generales et speciales.

63 IMprimis fecit easdem reseruationes, quæ in Constit. felicis recordationis Benedicti Papæ XII. quæ incip. *Ad regimen* continentur, & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamsi officiales in eadem constit. expressi Apostolicę Sedis officiales ante obitum eorum esse desierint, quoad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis officiales, qui ratione officiorum suorum huiusmodi, eiusdem Sedis notarij erāt, etiam dimissis ipsis officijs, & quandocunque assequuti fuerint sub huiusmodi reseruationibus comprehendi. Ac reseruauit beneficia, quæ per *constit.*.piæ memoriæ *Ioānis Papæ Vigesimisecundi*, quæ incip. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerit. Quam constitutionem, & reseruationem Sāctitati Suę tam ad beneficia obtenta, quàm ad alia quæcūque, de quibus Ordinarij collatores contra Concilij Tridentini decreta disposuerunt, & disponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea etiam beneficia dispositioni suæ reseruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios collatores, contra eiusdem Concilij decretorū formam dispositum fuerit.

64 Prima pars huius regulæ innouat reseruationes, quæ continentur in constitut. *Benedicti duodecimi* incip. *Ad regimen*, & habetur inter *Extrauagantes communes, sub titulo de præbendis, et dignitat.cap.13.* qua reseruantur quæcunque beneficia vacatura per obitum Sanctę Romanę Ecclesię Cardinalium, & Officialium Sedis Apostolicæ, videlicet Camerarij, Viceecancellarij, Notariorum, Auditorum, litterarum cōtradictarum, & Apostolici Palatij causarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum Apostolicarum, ac Pœnitentiarij præfatæ Sedis, ac Abbreuiatorum, necnon commensalium, & aliorum quorūcunq; Capellanorum Sedis eiusdem, & etiā quorūcūq; Legatorū, siue Nūciorū, ac in terris Ecclesię Rom. Rectorum, & Thesaurariorum per Romanos Pontifices specialiter deputatorum, seu missorum, aut deputādorum, aut mittendorum in posterum, vbicunque dictos Legatos, vel Nuncios, seu Rectores, aut Thesaura-

rarios antequam ad Romanam Curiam redierint, seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis.

65 Item *in d. Extrauagan. Ad regimen*, reseruantur beneficia vacatura per depositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem, auctoritate Apostolica factas, & fiendas, *Flamin. de resignat. lib. 2. quaest. 16. numer. 27. Gonzal. glos. 51. num. 32.*

66 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen*, post med. versic. *Rursus monasteria*, reseruantur beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatū, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monesteriorum regimina, *Aen. Falcon. de reseruat. quaest. 2. princip. sub num. 12. Simon. eodem tract. quaest. 27. Gonzal. d. glos. 51. num. 35. Nicol. Garcia de benef. par. 11. cap. 6. à numero 30.* Nam bene-

67 ficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam, vel postquam praefixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, *capitul. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. Concil. Tridentin. sess. 7. capit. 9. & sess. 23. de reformat. capit. 2. Flamin. libro 3. quaest. 1. numero 76. Petr. Gregor. de benef. cap. 24. num. 10. Anastas. Germon. de indultis Cardinal. §. si vero, à num. 20. Azori. instit. moral. par. 2. libro 7. cap. 16. quaestione 12. Cardin. Tusch. practic. conclus. littera B. conclus. 71. Ioann. à Cochier ad reg. 24. Cancell. num. 26. Pute. decis. 438. num. 1. & 3. libro 2. praxis Episcopal. par. 1. verbo vacatio, §. 1. praxis noua in proœm. num. 8. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 1. §. 2. num. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 15. num. 53. Verall. decis. 400. numer. 1. lib. 2. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 866. Camill. Borrell. in summa omnium decisionum tit. 21. numer. 84. et 86. Stephan. Gratian. disceptat. forensium cap. 223. à num. 32. & cap. 296. Nicol. Garcia de benefic. par. 1. capit. 6. à num. 1.* Vnde collatio beneficij facta electo in Episcopum ante confirmationem seu adeptam possessionem valet *Garcia d. cap. 4. nu. 47.*

68 Aduertendum tamen, quod prouisus per Romanum Pontif. (quae prouisio & electionis, & confirmationis vim habet) statim quod per eum promotus est, beneficia ipsius possunt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione, vt de stylo Curiae seruatur, itaut iam non possint renunciari, ita *Flamin. dicta quaest. 1. à num. 77. Azori. d. quaest. 12. Vgolin. d. §. 2. numer. 3. Anastas. Germon. d. §. si vero, nume. 21. Granut. ad Simonet. q. 27. num. 6.* quicquid velit *Ioann. à Cochier vbi proxime*. Nisi prorogatio, vel reten-

69 tio obtenta fuerit, *Couarr. practic. capit. 36. num. vlt. Flamin. dicta q. 1. num 84. Vgolin. d. §. 2. numero 3. vers. tertio, Caputaquen. decis. 303. & 304. & 400. par. 2. Gonzal. dict. num. 53. Camill. Borrell. d. tit. 21. numer. 85.* & dicit *Aloys. Ricci. dicta collect. 866.* sub *ampl. 1. vers. amplia etiam*, quod data retentione beneficiorum, non comprehenditur facul-

70 tas transferendi pensiones. Et data beneficiorum retentione si huiusmodi Episcopi, quibus concessa fuit, Episcopatus permutent postea, non vacant beneficia, *Anastas. Germon. d. §. si vero, numero 36.* quem refert *Ioan. à Coch. vbi proxime.*

71 Amplia, vt per promotionem ad Episcopatum modo supra relato, vacent etiam beneficia simplicia *Flamin. dicta q. 1. num. 76. Nicol. Garci. dict.*

dict.cap.6. num. 3. Et præceptoriæ Militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hie-
72 rosolymitani, vt declarauit *Greg. XIII. const.82.* incip. *Controuersia, de anno 1583. in Bullario nouo tom. 2. pagina 466.* Et pensiones *Anastas.*
73 *Germon. d. §. si vero, num. 20. & 39. Flamin. d. quæst. 1 num. 8. & 78. & lib. 9. quæst. 2. num. 121. Nicol. Garcia par. 1. cap. 5. num. 10. & sequen. Steph. Gratian. vbi proxime*, ac etiã facultas amittitur illas transferendi, vt ex *Bisignet. decis. 3. de prabendis*, colligit *Aloys. Ricci. dicta ampliat. 1.*

74 Limita in promoto ad Episcopatũ in terris infidelium existentem, seu titularem, cum per eum nõ stet assequi illius possessionem, *Anastas. Germon. d. §. si vero, numero 26. Nauarr. consil. 14 de elect. num. 3. Ioan. à Cochier vbi proxime, Flamin. dict.* q. 1. *num. 9. & 89. Azori. d. capit. 16. q. 12. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 6.*
75 *num. 24.* Nam licet collatio dignitatum, vel beneficiorum facta Episcopo nõ valeat, nisi ex dispensatione Papæ, vel iusta causa, *cap. cum nostris, de concess. præb.* vbi *Abb. num. 4. 7. & 15. Lessi. de iustitia, lib. 2. capit. 34. num. 139. Nicol. Garcia dict. cap. 6. numero 44.* Episcopo tamen titu-
76 lari, vel cui renunciauit Episcopatui, facta collatio, præsertim de beneficiis simplicibus, valebit, *Nauar. consil. 14. & 15. de election. Nicol. Garcia d. cap. 6. numero 45.* Sed quid si quis promotus sit cum retentione beneficiorum, & deinde moriatur in partibus, an beneficia illa censeantur reseruata, vt de ijs solus Papa possit disponere? & esse reseruata scribit *Simonet. tract. de reseruat. benefic. quæst. 27. numer. 5.* quia cum ad certum tempus promotionis se non restringant generaliter debent intelligi quocunque tempore sint vacatura.

77 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen, & in Extrauag. ex dubio, §. huiusmodi, de elect.* reseruantur beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcũque Prioratuum, dignitatuum, personatuum, officiorum, canonicatuũ, præbendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate Apostolica prouisorum, seu prouidendorum, *Simon. de reseruat. quæst. 26. n. 1.* vbi *numero 5.* bene declarat procedere non solum in vacatione, quæ prouenit ex decreto Papę, sed etiam ex dispositione iuris, quamuis tale decretũ non adsit, & fuit dictum *in vna Segobien. Canonicatus 24. Nouembris 1588.* coram *D. Plato.* Hodie vero in gratia facta de aliquo beneficio habenti aliud incompatibile, seu ius ad illud, apponitur decretum, quod ipse orator infra duos menses à die habitæ possessionis secundi, seu qua per eum steterit quominus illam assequatur, primum dimittere, seu iuri cõpetenti cedere in manibus Romani Pontificis tantum libere cum specifica mentione pręsentis decreti omnino teneatur, alioquin ambo vacent eo ipso, itaut de illis per Sedem Apostolicam dumtaxat disponi possit, ac irritum, &c.

78 Per quam clausulam aperte constat huiusmodi dimissionem puram, & simplicem debere fieri, & illum, cui illa posita est, siue post habitam possessionem secundi, siue ante, non posse resignare primum coram D. Papa conditionaliter, seu ex causa permutationis, non facta mentione dictæ clausulæ, nec etiam coram Ordinario simpliciter, vel causa permutationis, alias elapso termino duorum mensium vacabit

vtrun-

vtrũque ad dispositionem solius Papæ, ex dicto decreto, cui non paruit. Adde quod dicto decreto de dimittendo in manibus Sanctissimi, satisfit per æquipollens, vt fuit resolutum *in vna Compostel. Canonicatus, 10. Maij ann. 1600.* coram *Illustriss. Card. Lancellott.* vbi propterea fuit decisum, quod dimissio facta in manibus notarij Cameræ Apostolicæ in executionem dicti decreti, sufficiebat, quia omnis fraus cessabat, refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. num. 119.*

79 Secunda pars huius Regulę innouat reseruationes, quæ continentur in constitut. *Ioannis Papæ XXII.* quæ incip. *Execrabilis*, & habetur inter *Extrauagantes prædicti Summi Pontif. sub tit. de præbend. cap. 1.* & iterum inter *Extrauag. communes sub eodem titulo cap. 4.* qua reseruantur beneficia vacantia per execrabilitatem: nempe quando quis assequutus fuit secundum beneficiũ incompatibile cum primo, quia non solum vacat primum, & est reseruatum Sedi Apostolicę, si ab eadem Sede secundum beneficium obtinuit: sed etiam si statim primum non dimittit, sed de facto illud cum secundo habere prætendat, vacat similiter secundum, & sic vtrunque, & eorum prouisio remanet Sedi Apostolicæ reseruata, *Gonzal. d. glos. 51. num. 38.*

80 Tertia pars huius Regulæ reseruat beneficia, de quibus Ordinarij, & alij collatores cõtra *Conc. Trid.* decreta disposuerint, & disponent in futurum, *Gonzal. dicta glos. 51. num. 48.* Veluti si conferat aliquod beneficium curatũ ei, qui vigesimũquintum suæ ætatis annum non attigerit, quod est contra decretum *Concilij Tridentini sess. 7. de reform. cap. 3.* Vel si conferat dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia, quibus onera varia sunt annexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, ijs, qui ætatem, & cæteras habilitates integre habere dignoscantur, quod est contra decretum *Concilij cap. 4. sess. 22. de reformat.* Vel si conferat beneficium aliquod, etiam simplex, alicui, qui saltem prima tonsura initiatus, & in decimoquarto suæ ætatis anno constitutus non sit, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 6.* Vel si conferat officia, vel dignitates, quæ Scholastriæ dicuntur ijs, qui non sint Doctores, vel Magistri, aut Licentiati in sacra pagina, aut in iure Canonico, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 18. vers. de cætero.* Vel si conferat aliquam ex dignitatibus, quibus animarum cura subest, ei qui saltem vigesimumquintum suæ ætatis annũ non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrinam ad suum munus exequendum necessariam non habuerit: aut si conferat Archidiaconatum ei, qui Magister in Theologia, seu Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico non sit, aut conferat dignitatem, Canonicatum, aut portionem ei, qui eo Ordine Sacro non sit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate constitutus, vt infra annum initiari non valeat, quod est contra decretum *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. capit. 12.* Vel si præbendam Pœnitentiariæ conferat alicui, qui Magister non sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, quod est contra decre-

cre-

cretum Concilij sess. 24. de reform. c. 8. Vel si conferat beneficia filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, consistentia in Ecclesijs, ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quod est contra Decretum Concilij sess. 25. de refor. cap. 15.

REGVLA II.

Extensio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

81 ITem ne de beneficijs ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi ante illorum assequutionem alia cum eisdem incompatibilia beneficia ecclesiastica per eos tunc obtenta in fraudem reseruationis suæ resignêt, seu dimittant; voluit, decreuit, & declarauit, quod si in posterum quibusuis personis de aliquibus beneficijs ecclesiasticis tunc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem Suam aut eius auctoritate prouideri; ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorumdem beneficiorum tempora, quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinũ, ac etiam hospitalium, regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione, simpliciter, vel causa permutationis, aut aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Rom. Pont. pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum Collatorũ quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficijs, seu iuribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscũque, cassæ, & irritæ, nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur: sed beneficia, & iura, vt præfertur, resignata, dimissa, & cessa, eo ipso vacent, & vacare, ac sub reseruatione prædicta quam Sanctitas Sua, etiam quoad hoc, extendit, & ampliauit, comprehensa censeantur. Ita quod de illis per alium quam eandem Sanctitatem Suam, vel pro tempore existentem Romanum Pont. nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia, perinde, ac si per pacificam assecutionem beneficiorum aliorum huiusmodi vere, & realiter vacauissent. Decernens irritum, &c. attentari, &c.

82 Hæc Regula est de nouo addita à *S.D.N. Gregorio XV.* non tamen de nouo facta, nam Illustrissimus Dominus meus D. Cardinalis Tonrus omnium litterarum scientia valde eruditus, & iuris vtriusque consultissimus, dum *S. D. Pauli V.* felicis recordat. Datarius extitisset, prætextu euitandi hominum malitias, exemplo cuiusdam, quem nostri bene norunt, obtinuit ab eodem *S.D. Paulo V.* reseruationem beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum, extendi etiam ad vacatura ante assequutionem resignata, seu dimissa, vt in sequenti Constitutione.

Decla-

Declaratio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

83 SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. qui in crastinum eius assumptionis ad summi Apostolatus apicē vestigijs felicis recordationis Benedicti XII. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum suorum inhærendo, omnia, & singula beneficia ecclesiastica per pacificam assequutionem quorumcunque aliorum, & per Sanctitatem Suam, seu eius auctoritate conferendorum beneficiorum ecclesiasticorum, ex tunc vacatura, ordinationi, & dispositioni suæ cum Decreto irritante desuper apposito, inter alia duxit reseruanda, & quia ex fide dignorum relatione innotuit, quod plerique de beneficijs ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi, ante illorum assecutionem, alia cum eisdem incompatibilia beneficia ecclesiastica per eos tunc obtenta, in fraudem reseruationis, & Decreti prædictorum resignabant, seu dimittebāt. Cupiens opportunum super his remedium adhibere, voluit, decreuit, & declarauit quod si in posterū quibusuis personis de aliquibus beneficijs ecclesiasticis tunc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem suam aut eius auctoritate prouideri, ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorundem beneficiorum tempora quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam Hospitalium regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione simpliciter, vel causa permutationis, ac aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes, prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficijs, seu iuribus sic resignandis, dimitendis, & cedendis pro tēpore faciendæ, cum inde secutis quibuscunque cassæ, & irritæ nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur, sed beneficia, & iura, vt præfertur resignata, dimissa, & cessa, ipso iure vacent, & vacare, ac sub reseruatione, & priori decreto præfatis, quę Sanctitas sua, etiam quoad hoc extendit, & ampliauit, comprehensa censeantur. Ita quod de illis per alium, quam eandem Sanctitatem suam, vel pro tempore existentem Romanum Pontificem nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia, perinde, ac si per pacificam assecutionem aliorum beneficiorum huiusmodi vere, & realiter vacauissent. Decernens sic per quoscunque iudices, etiam causarū Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, dictæque Sedis Legatos, & Nuntios, Sublata &c. iudicari, & diffiniri debere: irritumque &c. attentari. Placet, publicetur, & de-

feri-

scribatur. Collecta,& publicata fuit supradicta regula Romana in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicæ 1609. die verò Iouis 25. mensis Februarij, Pontificatus prædicti Sanctissimi Domini nostri Papæ anno V.

M. Perettus Custos.

Est in *Bullario nouo Constit. 62.* aliàs *40. tom. 3. pag. 250.*

REGVLA III.

Reseruatio Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac de tempore vacationis Episcopatuum vacaturorum beneficiorum.

84 Item reseruauit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, Episcopales, nec nō omnia monasteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi extimatione excedentia, nunc quomodocunque vacantia, & in posterum vacatura. Et voluit quod excessus huiusmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reseruauit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præsentationem, electionem, & quamcunque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatuum, Archiepiscoporum, Episcoporū, Abbatum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum, secularium, & Regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertinētia) quæ post illorum obitum, aut Ecclesiarū, seu monasteriorum, vel aliarum dignitatum suarum dimissionem, seu amissionem, vel priuationem, seu translationem, vel aliàs quomodocū que vacauerint vsque ad prouisionē successorum, ad easdem Ecclesias, aut Monasteria, vel dignitates Apostolica auctoritate faciendam, & adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem, quomodocunque vacauerint, & vacabunt in futurum.

85 Prima pars huius Regulæ reseruat Ecclesias patriarchales, quæ etiam Primatiales appellantur, *cap. 1. ad med. 99. dist.* Item Ecclesias Archiepiscopales, & episcopales, quarū omnium electio de iure communi ad Capitulum, & Canonicos spectabat *cap. cum Ecclesia Sutrina 3. de causa poss.* ea scilicet ratione, vt tolerentur sic discordiæ magnæ, quę quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt aduertit *Lancelot. in suis inst. Canon. tit. qui eligere eliguè possunt, in princ. verbo hodie*, non derogat iuripatronatus Regio, etiamsi ex priuilegio, vel consuetudine competat, *Cou. pract. cap. 36. num. 2. & num. 6. vers. secundum, Palat. de benefic. in*
86 *Curia vacan. §. 11.* plures alios, quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 219.* quibus adde *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 24. à num. 153. & glos. 51. num. 49. Cabed. tract. de patronat. bus Regiæ Coronæ cap. 10. num. 3. & cap. 35. numer. 7.* & multos relatos per *Cened. ad Decre-*
87 *tal. collect. 79. num. 2.* Nam iuspatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat, *Marta Pis. dec. 193. Al. Ric.*
88 *in collect. decis. p. 3. coll. 494.* Recepta ideo est totius Lusitaniæ, Hispaniç, & Galliæ consuetudo, secundum quam à Regibus nominatio fit Episcoporum, ex iurepatronatus sibi competens ad, quod faciunt text. *in cap.*

cap. cum longe, ibi, quoscunq; Regalis potestas elegerit, *63. dist. & in cap. quod sicut* 28. ibi, debet Principi præsentari, *de elect.* Et de iurepatronatus nostræ Lusitaniæ agit *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ cap. 37. per totum*. Et de iurepatronatus Hispaniç tractant *l. 18. tit. 5. p. 1.* vbi *Gregor. Lopez*, *& Humada ad eum*, *& l. 3. tit. 3. & l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordin.* vbi *Did. Perez. & l. 1. tit. 6. lib. 1 noua recop.* vbi *Azeuedo*, *Palat. de benefic. in Curia vacantibus à §. 8. Couar. in reg. possessior par. 2. §. 10. à num. 5. Spin. in speculo testam. glos. 4. num. 13. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 13. num. 72. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 215. Camill. Borrel. de Regis Catholici præstantia c. 50. per totum*, *Meneb. illust. cap. 22. num 14. cum sequentibus*, plures refert *Cened. ad Decretum collect. 51. num. 3.* ex ea ratione quia Lusitaniç, & Hispaniæ Reges ex priuilegio Romani Pont. ad Cathedrales Ecclesias Episcopos nominant: tum quia constat eos Regna, & Ecclesias à Maurorum faucibus, & potestate eruisse, vt meminit *glos. pen. in capit. Adrianus in 2. 63. dist.* tum quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerunt, & amplissimis redditibus exornarunt, vt latissimè persequuntur *Thom. Bossi. de signis Ecclesiæ lib. 20. signo 87. cap. 6. Valdes. de dignitate Regum Hispaniæ cap. 21.* De iurepatronatus Regum Franciç agunt *Carol. de Grassal. lib. 2. Regalium Franciæ iure 3. Guillelm. Benedict. in cap. Rainuntius, verbo, & vxorem nomine Adelasiam decis. 2. à num. 78. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 1. n. 28.*

89 Aduerte tamen quod quamuis Rex noster Hispaniarum sit patronus Cathedralium, & præsentet ad dignitates episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesijs Cathedralibus consistentium, nec ad illa ius præsentandi habet *Gonzales glos. 10. num. 13.*

90 Secunda pars huius Regulæ, quæ agit de reseruatione beneficiorum vacantium de tempore vacationum episcopatuum, procedit si ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio personæ; quamuis collatio, seu institutio ad alium pertineat, seu sit communis Episcopi, & aliorum, quia attendenda est prima dispositio beneficij: sicut è conuerso quando præsentatio, vel electio ad alium pertinet, quamuis collatio seu institutio ad Episcopum spectet non intrat hæc reseruatio, ita *Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 230. & 231.* nam beneficia, quorum collatio non potest fieri ab Episcopo absque alterius electione, præsentatione, seu interuentu, non comprehenduntur sub hac reseruatione *Gonzal. glos. 45. n. 10.* Non procedit tamen vbi simultanea ex concordia est diuisa per turnos, itaut vna vice prouideat Episcopus, & altera Capitulum, non solum quando beneficium vacat in turno Capituli, in quo non est difficultas, sed etiam quando beneficiū vacat in turno Episcopi, quia etiam tunc mortuo Episcopo, seu aliàs vacante Sede, potest Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia simultanea, in quocunque turno vacent, vt resoluunt *Nicol. Garc. d. cap. 1. à num. 237. Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 3. nu. 39. cum sequentibus*. Deinde hæc reseruatio non procedit, vbi collatio beneficiorum spectantium aliàs ad collationem Episcopi, Sede episcopali vacante ad aliquem spectet, nec reseruatur futuro successori, quia regula

non intendit tertio præiudicare, vt decisum in *Rota* refert *Nicol. Garcia dicto cap. 1 numero 244.*

91 Tertia pars huius regulæ, quæ est reseruatoria monasteriorum, idest, Abbatiarum virorum, non tamen Monialium, quæ habent iurisdictionem quasi Episcopalem ex *Mandos. in reg. 26. quæst. 3. num. 9. vers. aduertant tamen iuniores*, comprehendit monasteria electiua propter verba generalia, quia fit mentio de dignitatibus electiuis, & quia Prioratus regulariter sunt electiui, ita fuisse in Rota decisum refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 118.* vbi *numero 119.* resoluit, quod etiam comprehendit alias dignitates inferiores electiuas, & beneficia electiua, & *numer. 122. cum seq.* idem dicit etiam non facta mentione de electione.

92 Quarta pars huius Regulæ in illis verbis, dimissionem, seu amissionem, vel priuationem, comprehendit beneficia vacantia post renũciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad aliũ Episcopatum, etiam antequam Episcopus habeat, aut habere possit notitiam de eis, nõ obstãte quod ante habitã notitiã admissionis, resignationis, aut translationis, possit Episcopatum administrare, & possessioni eius insistere, vt resoluit *Nicol. Garcia d. cap. 1. à num. 245.* qui in *additio.* asserit à Summo Pontifice fuisse decisum Episcopum Terulen. translatum ad Ecclesiam Cæsaraugustanam non posse amplius post translationem se immiscere dispositioni beneficiorum Terulen. quia à die trãslationis debentur fructus Ecclesiæ secundæ, ad quam fit translatio, & inter fructus Episcopatus est etiam collatio beneficiorum.

93 Hanc regulam non habere locum in Cardinalibus tenuit *Rota in vna Toletana Paroch. de Alcaudete, tertio Iulij 1595.* coram *Illustriss. Seraphino*, quæ est in impress. decis. 1148. & refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 252.* de cuius resolutione dubitat *num. 253.*

REGVLA IIII.

Reseruatio dignitatum, necnon suorum: & S. R. E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

94 Item reseruauit generaliter dispositioni suæ omnes dignitates maiores post Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorũ anri communi æstimatione excedentes, principales in Collegiatis Ecclesijs. Reseruauit etiam Prioratus, Præposituras, Præpositatus, ac alias dignitates Conuentuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcunque (sed non Militarium). Ac quæcunque beneficia, quæ sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, existentes, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ viuentiũ nunc, & qui erunt suo tempore Cardinalium, familiares continui commensales obtinent, & in posterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, seu ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel aliàs recesserint. Declarans dignitates, quæ in Cathedralibus etiã Metropolitanis post Pontificales non maiores existunt, quæ

ex Apostol. Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel aliàs quouis modo, in Collegiatis Ecclesijs principalem præeminentiam habere noscuntur, sub reseruatione prædicta comprehendi debere.

95 Ad cognoscendas dignitates maiores post Pôtificalem in Cathedralibus Ecclesijs, & principales in Collegiatis, attendenda est consuetudo prouinciarum, & Ecclesiarum, *glos. verbo electionis, prope finem, in cap. deliberatione, de officio Legati lib. 6. Azori. institut. moral. par. 2. libro 6. cap. 34 quæst. 10. vers. per tertiam regulam*, ibi, item dignitates principales, *Flamin de resignationib. lib. 2. quæst. 1. num 82. & 83.* In nostra Lusitania, & in fere tota Hispania

96 Decanus in ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet, & in Ecclesiis Collegiatis principalis dignitas dicitur Prior, qui præest toti Canonicorum collegio: in quibusdã uero Hispaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præposi-

97 tus. Et denique principalis ea dicitur dignitas, quæ in Ecclesia Collegiata omnium maxima est, vt tenet *Azori. institut moral. par. 2. lib. 6 cap. 3. q. 8. in fine.*

98 Regula hæc intelligenda est de dignitatibus principalibus actu, nec sufficit, vt intret hæc reseruatio, quod dignitas sit erecta in maiorem post Pontificalem in posterum post mortem obtinentis nũc primam, vt fuit tentum *in vna Vallisoletani Decanatus 11. Decembris 1600.* coram *Illustrissimo Domino meo Cardinale Millino*, referunt *Nicol. Garcia d. cap. 1. numero 257. Gonzal. glos. 51. num. 58.* asserentes è conuerso regulam comprehendere illam dignitatem, quæ tunc esset actu prima, licet esset iam ordinatum, quod cum primum vacare contigerit, desineret esse talis, & idem *Garcia d. cap. 1. num. 260.* tenet ex verbis huius Regulæ clare apparere, quod dignitates Ecclesiarum Cathedraliũ, quæ ibi post Pontificalem non maiores existunt, habent tamen sub se Canonicos in collegiatis, seu principalem præeminentiam, sunt reseruatæ. Verum

99 quando erectio in primam dignitatem esset conditionaliter facta, pendente conditione, & non dum purificata, non cadet sub reseruatione, vt fuit in Rota decisum in vna *Mediolanen. Præpositura 16. Martij 1590.* coram *D. Bubalo*, refert *Aloys. Ricc. in collect. par. 5. collect. 1670.* vbi ampliat etiamsi in erectione esset adiecta clausula ex nunc, prout, ex tunc, quoniam licet sit virtutis. vt retrotrahatur à die datæ, *Crescent. decis. 260.* & plures à me ipso citati in *Remiss. de diction. & clausulis, claus. 26. num. 1.* non tamen hoc procedit ad effectum reddendi nullam collationem præcedentem, & in præiudicium iuris alteri medio tempore quæsiti, *Card. Pute. decis. 190. lib. 2. Marta de claus. par. 1. claus. 54. num. 3. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 20. numer. 383.*

100 Per hanc regulam vna tantum dignitas maior in qualibet Cathedrali, & vna tantum principalis in qualibet Collegiata reseruata est, non obstante quod regula loquatur in plurali, quia pluritas illa resoluitur in singularitates, & respicit pluralitatem Ecclesiarum, ita *Mandos. hic quæst. 3. Menoch. cons. 190. num. 4. cum sequentib. Nicol. Garcia d. cap. 1. n. 262.* & dixi alleg. 45. n. 16.

101 Verum si in aliqua Cathedrali es-

essent duæ dignitates maiores post Pontificalem, & in Collegiata duæ principales æquales, ambę erunt reseruatæ, *Guidobon. decis.* 34. quem refert & sequitur *Aloys. Ricc. d. collect. 1670. ampl. 1. Mandos. quæst. 4. Azori. vbi proxime, vers. quæras deinde, Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 265. cum sequentibus*.

102 Procedit regula hęc in Cathedralibus, in quibus adest vna tantum dignitas, vt resoluunt *Mandos. hic quæst. 5. Simoneta quæst. 85.* & fuisse in Rota resolutum *in vna Turriana Archipresbyteratus 7. May 1574.* coram *Montis fasculon.* referunt *Aloys. Ricc. d. collect. 1670. ampliat. 2. Nicol. Garcia d. cap. 1. à numer. 267.* Et habet etiam locum, etiamsi prima dignitas esset vnita Capitulo, vt tenuit *Rota in vna Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.* coram *Illustrissimo Lancellotto*, referunt *Aloys. Ricc. d. collect. 1670. ampl. 3. Nicol. Garcia d. cap. 1. à num. 269.*

103 Circa secundam partem huius Regulæ, in qua reseruantur Prioratus, Præpositurae, Præpositatus, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, sed nō militarium, sciendum est cum *glos. verbo militiarum, in Clem. quia contingit, de relig. domib.* esse quosdam Ordines, qui militiæ non sunt; sed hospitalitati ex regula, & instituto operam dant, cuiusmodi sunt, Ordo Sancti Spiritus in Saxia, in Vrbe, Ordo Cruciferorum, Ordo Sancti Antonij Viennensis in Gallia: Militares sunt Ordo Militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, Sanctæ Marię Teuthonicorum, Christi Domini, Sancti Iacobi, & Sancti Benedicti Auisij in Lusitania; Sancti Iacobi; Calatrauæ, & Alcantaræ in Hispania; Sancti Stephani à Magno Florentiæ Duce institutus: hi Ordines Militares excipiuntur, illi vero comprehenduntur, cum generalis Præceptor, seu Præpositus Ordinis per electionem à Religiosis simul congregatis non creatur. Et vt testatur *Iacob. Bossi. in historia Ordinis S. Ioannis parte 2. libro 14.* ante hanc reseruationē *Innocentius Octauus* priuilegium Ordini Sancti Ioannis Hierosolymitani concesserat, in quo dicit se nunquam daturum Prioratus, Commendas, & beneficia Ordinis, quamuis in Curia Romana vacent, relinquit liberam facultatem Magno Magistro Ordinis, qua ea conferat; declarat eosdem Prioratus, Commendas, & beneficia in reseruationibus Pontificijs non comprehendi. Idem priuilegium confirmauit *Pius Quartus in constit.* quæ incip. *Circunspecta Romani Pont.*

104 Reseruantur igitur per hanc Regulam in secunda parte dignitates principales Regularium Cōuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates; non tamen Prioratus, Præpositurae, & alię dignitates temporales, vt Ordinū Mendicantium, *Mandos.* hic *quæst. 10. & sequen. Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 271. & 272. Gonzal. dicta glos. 8. num. 50.* Reseruantur etiam

105 omnes Prioratus, & dignitates Cōuentuales, non claustrales, quia Cōuentuales sunt beneficia perpetua, & electiua: cætera vero beneficia non sunt electiua, neque dantur in perpetuum, sed ad nutum Abbatis *Azor. inst. moral. par. 1. lib. 12. ca. 22. q. 8.* Et in *vna Astoricen. Prioratus 18. Decemb. 1598.* coram *Illustriss. Seraphino.* vt in eius *decis. 1305.* fuit resolutum, quod ista Regula reseruans Prioratus Conuentuales pro-

cedit in Prioratibus solitis dari in commendam.

106 Circa tertiam partem, in qua reseruantur beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium commensalium. Notandum est, quod sunt vere familiares, & continui commensales Papæ, ad effectum reseruationis huius Regulæ, & alios effectus, Cubicularij, & Scutiferi, ex constit. 14. *Leonis Decimi*, Milites S. Petri ex *consti.36.Leonis Decimi*. Milites *S. Pauli ex const.23.Pauli Tertij*. Milites *Pij ex cōst.5.& 16.Pij Quarti*. Milites Lauretani *ex constitut. 35. Sixti Quinti*; Conclauistæ *ex constitut.32.Sixti Quinti*, incip. *Circumspecta, anno primo*, Cōmissarius Cameræ per *constitut.44.Sixti Quinti*, incip. *Ad excelsū, anno secūdo*, Thesaurarius Datariæ per *constitut. 45. Sixti Quinti*, incip. *Vt ingens, anno secundo*. Auditor Cameræ confidentiarum per constit. *Sixti Quinti* incip. *Diuinæ Dei prouidentia*, *anno secundo*. Et denique *Paulus Tertius constit. sua* incip. *Sanctissimus*, declarauit reputari veros Papæ familiares, & continuos cōmensales Referēdarios, & aliós Officiales ex Palatio panem habentes, Prothonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, Secretarios, litterarum Apostolicarū Scriptores, Cubicularios, reliquosq. Officiales deseruientes, & custodiam facientes in Palatio Romani Pontif. pro tempore existentis, licet in eodē nō habitauerint, nec in tinello comederint, quamuis enim isti re vera non sint cōmensales Papæ, nec vllam partem victus illorum aliqui ab eo recipiāt, tamen ex quo ipse *Papa* vult, quod habeantur pro veris familiaribus, & continuis commensalibus, perinde est, ac si realiter essent tales, & consequenter eorum bene ficia sunt reseruata per hanc Regulam, *Mandos. hic q. 18. Simoneta de reseruat. q.35.n.25.& 27.Gonzal.d.glos.51. à n.16. Farin.decis.691.n.3. in nou.* Beneficia Prothonotariorū, qui ratione officiorū tales efficiuntur sunt reseruata, etiam illa, quæ dimissis ipsis officijs postea assequuti fuerunt *Rota in vna Comen. Capellæ 7. Februarij 1620. coram R.P.D. Remboldo*.

107 Procedit in familiaribus familiarium habentibus partem, seu expensas ab ipso *Papa*, quia seruiendo familiaribus *Papæ* dicuntur illi seruire, facit *l.quæsitū, §. sed an instrumenti, ff. de fundo instructo*, & ita *Rotam* censuisse referunt *Mandos. hic, quæst.17. Nicol. Garcia dicto cap.1.num.327.* Non procedit tamen in beneficijs Cubiculariorum, seu Camerariorum honoris, qui recipiunt de *Palatio* partem panis, vt fuit per Rotam resolutum *in vna Siguntina Archidiaconatus, & Canonicatus 19. Martij 1601.* coram *Illustrissimo Lancellotto*, quam referunt *Gonzal. dicta glos.51.numer. 93. Nicol. Garcia d.cap.1.num.332.* quod tamen hodie non procedit, cū de hoc sit specialis reseruatio infra *reg.7.* Itē *in vna Beneuētana benef. 15.Nouemb.1597.* coram *Illustrissimo Seraphino*, quæ est in suis impressis decis. *1251.* fuit resolutum Cōclauistas esse vere familiares *Papæ*, & illorum beneficia spectare ad liberam collationem *Papę* sine consensu Cardinalis, cuius sunt familiares, *ex constit.32.Sixti Quinti de priuilegijs Conclauistarū, Flamin. de resignat.lib.2.quæst.16.nume.37. Gonzal. dicta glos.51.nume.25.* Sed loquitur de Conclauistis conclauis, in quo ipse Sixtus ad Summi Ponti-

tificatus apicem assumptus fuit, vnde in alijs non habebit locum, nisi adsit alia similis constitutio.

108 Quoad familiares Cardinalium
aduertendum est illos dici, qui eis
subsunt ratione potestatis, & cũ eis
cohabitant *Flamin. de resignat. lib.*
5. quæst. 6. num. 195. & dicit *Surd.*
109 *decis. 35. num. 3.* quod cohabitare
non dicitur, qui stat in eadem do-
mo nisi ad eandem mensam, & con-
uictum moretur, & *numer. 16.* quod
habitatio non attenditur, sed suffi-
cit vt quis ab aliquo victum reci-
piat, vt cum eo stare dicatur, Et te-
nent *Gomes. in reg. de impetrandis*
beneficijs vacant. quæst. 13. Boer. de-
cis. 213. nu. 13. & 15. familiares di-
ci, qui actu deseruiunt, & cõtinuam
in domo commensationem habent,
in eaque habitant, & non in diuer-
sis. Et asserit *Fr. Emman. q. Regu-*
lar. tom. 2. q. 67. art. 1. familiares do-
mesticos intelligi omnes, qui in ex-
pensis alicuius commensales conti-
nue existunt, etiamsi aliquando ab-
esse pro eius negotijs gerendis con-
tingat. Quoad hoc propositum fa-
miliares dicũtur deputati ad hone-
stum seruitium domini, qui dicun-
tur seruitores, seu famuli, ita post
Flamin. & Azor. refert *Nicol. Gar-*
110 *cia d. cap. 1. num. 315.* Et probari
debet familiaritas hæc, ac continua
in domo commensalitas, *Flamin. li-*
bro 10. quæst. 3. num. 21. Aduerten-
dum tamen, quod familiaritas quo-
ad propositum non probabitur, si
Sede vacante in familiam Cardina-
lis fuerit receptus, nã eo casu bene-
ficia istius nõ sunt reseruata, ex quo
regula hæc sicut & reliquæ moriun-
tur cum persona conditoris, vt dixi
nu. 60. Mandos. ad reg. 32. q. 11. A-
nastas. Germon. de indultis Cardin.
§. per quod sublatis, num. 99. Ioann.
à Cochi. in proœm. Regul. Cancell.
num. 23.

111 Ex quibus collige illos, qui in
domibus Cardinaliũ haberent ex-
pensas, victus, seu partem, non vt fa-
miliares, & seruitores, sed vt amici,
aut consanguinei, vel ex eleemosy-
na, vel alia causa, non esse familia-
res, nec eorũ beneficia esse reserua-
ta, vt resolutum fuit in *Rota in vna*
Salamantina, & Abulen. beneficiorũ
9. Iunij 1599. coram *D. Penna*, quã
referũt *Nicol. Garcia dicto cap. 1. n.*
317. & Salust. Tiber. in praxi lib 3.
sub capit. 9. idem fuit resolutum in
Hispalen. Archidiaconatus 20. Fe-
bruarij, & 26. Iunij 1606. coram
112 *D. Iusto*. Collige secundo Vica-
rios, seu *Prouisores* Cardinalium in
eorum Episcopatibus, seu Abbatijs
habentes ab eis expensas, seu men-
sam, aut salarium, seu stipendium,
non dici eorum familiares, idest ser-
uitores, seu famulos; sed officiales,
& tanquam tales, & non tanquam
familiares recipere expensas, ita
Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 318.
quamuis *Sarmi. select. lib. 7. cap. vlt.*
dicat, quod Vicarius Episcopi est
eius familiaris, & *Segura de Aua-*
los in direct. iudicum ecclesiast. part.
1. cap. 14. num. 38. dicat iudices or-
dinarios, seu delegatos Episcoporũ
venire appellatione famulorum, &
ex communi vsu loquendi famulos
nuncupari, quem sequitur *Sbroz. de*
Vicario Episcopi in addit. ad quæst.
147. *lib.* 2. Nisi ille qui constitutus
fuit Vicarius esset ex familiaribus
continuis commensalibus Cardina-
lis, nam tunc talis etiam Vicarius
effectus manet, cum adhuc sit in
seruitio Cardinalis, & eius expen-
sis viuat *Gonzal. dicta glos. 51. num.*
66. Quintilian. Mandos. regul. 3. Cã-
cell. reseruat. quæst 19. *Sbroz. de Vi-*

cario Episcopi lib.2.q.109.

113 Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit *Menoch.de arbitr. casu 201.numer.113. cum sequentibus*, & sufficit ad hunc effectum quod durante familiaritate beneficia obtinuerint, quantuncunque paruo tempore duret familiaritas, *Nicolaus Garcia par.5. capit. 1. numer. 279.* nec tantum beneficia reseruantur, quæ tempore Cardinalatus dignitatis, vel familiaritatis adepta sunt, sed etiam quæ ante, cum qualitas ipsa beneficij personæ mutatione immutetur *Anton. Fab. lib.1. definit.forens. tit.*

114\. *2. definit. 16.* Et aduertas quod familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo, seu priuilegium optandi, potest eo dimisso, quod habet, optare aliud, & optatum manet reseruatum, & loco dimissi subrogatur, ita *Paul. Granat. ad Simonet. q. 35. num.42. Gonzal.gloss.34.num.40.Nicol.Garcia dict.cap.1.à num. 334.* vbi *num. 340.* dicit optatum non subrogari loco dimissi reseruati, & sic ratione subrogationis non esse reseruatum, nisi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reseruationis.

REGVLA V.

Reseruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

115 Item reseruauit generaliter omnia, & singula beneficia ecclesiastica quorumcunq; Collectorum, & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint, Subcollectorū fructuū & prouentuum Cameræ Apost. debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ ius tunc eis competebat.

116 Circa hanc Regulam primo notandum est valde controuersum esse an requiratur exercitiū officii Collectoris, vel Subcollectoris, vt eius beneficia sint reseruata? pro affirmatiua parte aliquando tenuisse *Rotam* referunt *Crescent.in decis.17.de præbend.Cardin.Pute.decis.31.lib.1. Triuisan.decis.114.in manuscriptis, Rota diuers.in decis.1846.par.3. & in vna Foroliuien. Capella 3. Iunij 1586.* coram *Granutio*. Sed contrarium receptius est hodie, vt tenent *Caputaquen.decis.140.par. 1. & decis.76.par.3.Mandos.hic q 4 praxis episcop.par.1. verbo beneficia §.2. limit.8. & par. 2. verbo exempti §. 6. Flamin.de resignat.lib.2.q.16. n.26. Nic. Garcia d.cap.1.à n. 345.Aloys. Ricci.in collect.decis. par.5. collect. 1647.* qui dicunt solam deputationē sufficere etiam absq; acceptatione, & exercitio, & fuit resolutum *in vna Vrgellen. Canonicatus 7. Maij 1593.* coram *Illustrissimo Blanchetto*, & *in vna Salamantin.portionis 15 Octobris 1584.* coram *R. Mediolan.* & *in vna Astoricen.Archidiaconatus 6.Nouembris 1602.* coram *Illustriss. Lancellotto*, vbi decisum fuit non requiri exercitium, sed sufficere Subcollectorem paratum esse ad exercēdum, quotiescunque se offerat occasio, & *in Placentina, seu Compostellana Thesauraria 25. Maij, & 16. Nouembris 1609.* coram *Ortembergo*. Et verba illa Regulæ, qui suo tempore officia exercuerint, intelligenda videntur ad differentiam eorum

rum, qui non vere, sed ficte, essent Subcollectores; & *in d. Astoricen.* dicitur quod decisio *Putei*, & aliæ allegatæ supra in contrarium, intelligendæ sunt de exercitio largo modo, scilicet quod per ipsos non stet, & quod sint parati exercere. Ego tamen eas etiam intelligerem data exercendi officium consuetudine, quamuis enim huiusmodi Subcollectores actu illud non exerceant, quia occasio non sese obtulit, sufficit qđ sint parati, & habeant potestatem, vel soliti sint per se, vel iam fuerint per antecessores suos in prouincia, vel Episcopatu, vbi constituuntur, illud exercere; at vero si deficiat consuetudo exercendi, quia nũquam ibi tale officium fuit exercitatum, vel defectu fructuum, & prouentuum Cameræ Apostol. debitorum, vel aliquo priuilegio, aut consuetudine, credo eorum beneficia non esse reseruata, & in his terminis intelligenda esse prædicta verba huius Regulæ. Data autem potentia exercendi sola deputatio sufficit etiam antequam suam potestatem videat, vel recipiat *Rota decis. 12. de præbendis in nouis*, *Mandos. hic. q. 4. Falcon. q. 3. princ. num. 16.* Nec obstat doctrina *Rotæ decis. 21. de concess. præb. in nouis*, aliàs 459. quod iurisdictio, seu potestas delegata nõ acquiritur iudici etiã quoad habitũ nisi scienti, & cõsentienti, & receptis litteris: quia respondetur cum *Nic. Garcia dict. cap. 1. nu. 349. & Aloys. Ricc. dict. collect. 1647. vers. amplia tertio,* quod verius est transferri iurisdictionem quoad habitum in delegatum à tempore datæ, licet quoad exercitium requiratur præsentatio litterarum, secundum *Rotã dict. decis. 12. de præb. in nouis*.

117 Secundo notandum est quod quãuis ista regula reseruet beneficia vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, tamen impetranti beneficium, vt reseruatum ratione Subcollectoriæ, sufficit illam probare, nec tenetur probare quod erat vnicus, sed aduersario incumbit onus probãdi pluralitatem, cum sit præsumptio de vnitate, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana Scholastriæ de Logrono vlt. Maij 1546.* coram *D. Antonio Augustino*, prout referunt *Nicol. Garcia dict. c. 1. num. 356. Aloys. Ric. dict. collect. 1647. vers. notandum est secundo.* Intellige tamen nisi vnicitas sit expressa per impetrantem in sua gratia, quia tunc erit per eum iustificanda, & probanda ista qualitas, & narratiua vnicitatis, vt fuit resolutum in causa *Licien. beneficiorum 4. Februarij 1608.* coram *D. Caualerio*.

118 Tertio notandum quod licet Collectorum beneficia, & Subcollectorũ vnicorum in qualibet Ciuitate sint reseruata, tamen adhuc stante Subcollectore generali in vna Prouincia, beneficiũ Subcollectoris particularis in vna eius ciuitate sunt reseruata, propter istam regulã loquentẽ de vnico, quia est vnicus non obstante generali Subcollectore in Prouintia, & ita tenuisse *Rotam* testantur *Aloys. Ric. dict. coll. 1647. vers. notandum est 3. Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 357.* vbi *num. sequenti* resoluit hinc à fortiori esse reseruata beneficia Subcollectoris vnici in vna Ciuitate, vel diœcesi, licet ibi sit Col-

119 lector generalis. Verum si esset vnus Subcollector in Ciuitate, & alius in diœcesi, neuter comprehenderetur ab ista Regula, quia mens illius reseruantis beneficia vnicorum in quacunque Ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, videtur esse, quod

pro tota diœcesi non sit nisi vnus Subcollector, ita *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 43. à num. 167. & glos. 51. à num. 73. Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 375.* dicentes quod quamuis vna diœcesis sit valde lata, & habeat plures Cathedrales, ac Ciuitates, vt in diœcesi Calaguritana, & alijs pluribus Hispaniæ, non potest esse in tota
120 diœcesi cum suis ciuitatibus, nisi vnicus duntaxat Subcollector, vt fuit resolutum *in vna Calaguritana beneficiorum 2. Decembris 1602.* coram *Illustriss. Lãcellotto*, & fuit cõfirmatum *in alia Burgen. beneficij 23. Maij 1603* coram *D. Litta*, quia in casu prædictarum decisionum fuit deputatus Subcollector ciuitatis, & diœcesis Calciaten. *à D. Orphino Collectore generali*, nempè cum præsupposito, quod haberet fines distinctos, & separatos à diœcesi, & ciuitate Calagur. quo præsupposito cessante, quia est vnica diœcesis, cessabit quoque dicta deputatio Subcollectoris, & per consequens illius beneficia non fuerunt reseruata ratione subcollectoriæ, vt ibi fuit resolutum.

121 Quarto notandum est, quod si Collector successiuè plures Subcollectores deputauit in aliqua ciuitate, vel diœcesi, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuit Subcollector, eorum omnium beneficia sunt reseruata per hanc regulam, quia satis est quod eodem tempore vnus tantum Subcollector reperiatur, ita *Bellencin. de charit. subsid. quæst. 118. Simonet. de reseruat. quæst. 33. num. 1. Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 365. Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. vers. notan-*
122 *dum est tertio, in fine*. Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacitè reuocare videtur *Rot. decis. 9. de prabend. in nouis. Nicol. Garcia dict. cap. 1. nu. 366. Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. ampl. 5.*

123 Quinto notandum est beneficia, quæ Collectores habuerunt tempore officii esse reseruata ex hac regula, etiamsi ante officium illa obtinuissent, *Rota decis. 10. de prabend. in nouis, Bellencin. dict. tract. quæst. 119. in fine, Simonet. quæst. 32. Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. ampl. 4. Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 352. & num. 373.* resoluit hanc Regulam non habere locum in Subcollectore particulari deputato ab alio Subcollectore particulari alicuius ciuitatis, vel diœcesis, quamuis à Papa esset data facultas qđ Subcollector Subcollectorẽ facere possit, vel esset cõsuetudo qđ Subcollector Subcollectorẽ deputare possit: nã quamuis in istis casibus talis diceretur verus Subcollector, tamen nõ cõprehenderetur à regula ista, quę solũ reseruat beneficia vnicorũ Subcollectorum.

124 Sexto notandum est scripturam non requiri ad probandum quod quis sit Subcollector, sed sufficere dictum vnius testis cum aliquibus adminiculis, vt fuisse resolutum in *Rota*, refert *Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. ampl. 2.* nisi ageretur de probanda facultate ad effectum, vt soluere debentes caute soluant, nam tunc requiritur litteræ ipsius subcollectoriæ, *Nicol. Garcia dict. c. 1. nu. 377.* & nõ sufficit illarũ transumptũ, *Simonet. de reseruat. q. 34. fol. 111. Moneta de decimis cap. 9. q. 5. n. 212.* vbi limitat nisi sumptum fuerit nulla lite pendente seruata forma *cap. fin. de fide instrum.* vel sumptum fuerit ex registris Bullarum Papæ.

125 Nec ad effectum probandi reseruationem probatur subcollectoria per testes de communi reputatione, & publica voce, & fama, vt fuit resolu-

tum

tum *in vna Ferrentinen. Parochialis 9. Maij 1558.* coram D. *de Rubeis, Aloys. Ricci. d. collect. 1647. ampliat. sexta, Nicol. Garci. d. cap. 1. n. 379. Moneta d. q. 5. num. 234.*

126 Septimo notandum est φ cū Subcollector sit delegatus Apost. & iurisdictionem habeat, debet saltem esse persona qualificata, nempè Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate ecclesiastica constitutus tempore deputationis, quãuis postea desinat esse *ex glos. in cap. statutum, verbo Canonicus ad finem, de rescript. in 6.* aliàs deputatio erit nulla, & reseruatio cessabit, *Gonzal. d. glos. 51. num. 79. Nicol. Garcia d. cap. 1. n. 385.*

REGVLA VI.

Reseruatio beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

127 Item reseruauit omnia, & singula beneficia ecclesiastica quorumcunque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit in quouis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.

128 Circa hanc Regulam dubitari solet quomodo hic accipiatur Curia Romana: & quamuis non desint, qui teneant Curiam ibi esse, vbi est Papa, de quorum numero sunt *Rebuff. in concord. tit. de forma mandati, verbo extra Romanã Curiam, ver. et aduerte, quod ibi est Curia Romana, Gom. reg. de verisimili quæst. 7. & in reg. de triennali q. 31. num. 14. Mandos. reg. 5. Cancel. q. 2. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 13. §. 1. à num. 2. D. Barbosa in l. 2. §. Legatis à nu. 37. ff. de iudic.* Tamen alij melius sustinent ibi esse Curiam, vbi est causarum, & litterarum Apost. audientia, licet ibi non sit Papa, *Clem. ne Romani §. sane de elect.* & ibi *Bonif. num. 18. Perez. l. 39. tit. 19. lib. 8. Ordin. pag. 389. Nicol. Garc. dict. cap. 1. num. 388.* Sic etiam Regia Curia est locus, vbi Rex est cum suis Consiliarijs, & alijs, qui eius lateri assistunt, vt ei consulant in regimine totius Regni, *Cou. practic. cap. 4. num. 10. Gregor. l. 27. verbo corte tit. 9. p. 2. Io. Garcia de expensis cap. 12. numer. 25. Cabed. Lusit. decis. 13. num. 3. p. 1.* Quare in terminis huius Regulæ tunc dicendum est Curiam transferri, cum Papa vadit cum Cancellaria & tribunalibus suis, seu cum Cancellaria, & alia Tribunalia mutantur, ita *Nicol. Garcia. dict. cap. 1. n. 391.* Verum declarauit *Clemens VIII. Const. 54. in Bullario nouo to. 3. fol. 70.* vnam, & eandem Romanam Curiam existere, & censeri in Vrbe, & vbi est Papa, etiam quoad beneficia, quæ tam in dicta Vrbe, quam in ciuitate, ad quam Papa se contulisset, vacarent, quod etiam tradit *Mari. Alter. de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 9. cap. 3.*

REGVLA VII.

Reseruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Cursorum.

129 Item reseruauit generaliter idẽ D. N. Papa dispositioni suæ oĩa beneficia Cubiculariorũ, etiã honoris nuncupatorũ, ac Cursorũ suorũ. Decla-

Declarans in prædecessorum suorũ Romanorum Pontificum Constitutionibus, & Regulis reseruatorijs beneficiorum Cubiculariorum, etiã Cubicularios honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi ac comprehensos fuisse & esse, irritũ &c. attentari decernens.

130 Circa hanc Regulam notandum est verba illa *etiam honoris nuncupatorum*, & à vers. Declarans vsque ad finem, de nouo *à S.D.N. Gregorio XV.* addita fuisse, & per ea sublatã dubitationem de qua *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 51. à nu. 91. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 34. q. 10. vers. per VI. Regulam, Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 398.*

131 Cursores Papæ sunt illi, qui habent locum ad instar Tribunalis, quod vulgò banchum cursorum nuncupatur, & fere omnes sunt clerici, & in clericali habitu incedunt *Mandos. hic q. 2. num. 5.* horum officium est Cardinalibus intimare Capellas, & Consistoria Papæ, & alia similia, vocanturque Cursores ad differentiam aliorum, qui mandatarij dicuntur *Paul. V. Const. 71. §. 21. in Bullario nouo tom. 3. fol. 282.*

REGVLA VIII.

Reseruatio beneficiorum Ecclesiarum S. Ioan. Lateranen. & S. Petri, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Cardinalium à Curia absentium.

132 Item reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscunque canonicatus, & præbẽdas, ac dignitates personatus, & officia in S. Ioannis Lateranen. & Principis Apostolorũ, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Ecclesijs, nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quãuis aliam dispositionem S.R.E. Cardinalium à Romana Curia absentiũ, ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum spectantia, quandiu absentia sua durauerit, canonicatus, & præbendas, dignitates personatus, administrationes, & officia, cæteraque beneficia cum cura, & sine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Vrbe, quam in Ecclesijs, & ciuitatibus, diœcesibus dictorum Episcopatuum consistentia. Ac decreuit irritum, &c.

133 Circa hanc regulam notandum primo speciatim trium prædictarum Ecclesiarum beneficia sibi Papam reseruasse non obstante quod sit Vrbis Episcopus iure ordinario habẽs potestatem conferendi beneficia, quia forte olim Archipresbyteri harum Ecclesiarũ, cũ sint Cardinales, ius beneficia conferendi sibi sumpserant: aut forte ne tanquam Cardinales sibi ius ea conferendi conuenire arbitrentur, ita *Azori instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 34. q. 10. vers. per VII. regulam, Gonzales glos. 13. numero 22.*

134 Secundo notandum est quod ista regula reseruatoria beneficiorum S. Petri, ac S. Ioan. Lateranen. & S. Mariæ Maioris restricta est ad canonicatus, præbendas, dignitates, personatus, & officia, & non comprehendit clericatus, seu beneficiatus in ea non expressos, quorum collatio est Archipresbyteri, & Capituli ex priuilegijs diuersorum Pontificum, & antiquissima obseruantia, vt fuit di-

ctum

ctum in vna *vna Romana clericatus S. Petri 27. Nouembris 1602.* coram *D. Pampbilio*, quæ est in nouissimis *Farinac. decis. 616.*

135 Circa secundam partem huius regulæ aduertendum eam intelligi, & loqui de beneficijs vacantibus in Ecclesijs titularibus Cardinalium de Vrbe, siue in diœcesibus sex Episcoporum Cardinalium antiquorum, quorum Episcopatus sunt annexi Cardinalatibus, & optãtur per sex antiquiores Cardinales Presbyteros, qui in Vrbe tempore vacationis reperiuntur, & sunt Episcopatus Hostien. Portuen. Prænestin. Tusculanen. Sabinen. & Albanen. *Gonzales glos. 24. numero 142.* quoniam iure citra ipsius Papæ consensum abesse non possunt, *Flamin. de resignat. lib. 1. q. 10. num. 27. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 24. nu. 124. Camill. Borrell. in summa omnium*

136 *decis. tit. 10. num. 8.* cum eorum officium sit assistere Papæ, *Flamin. li. 2. q. 1. num. 34. & lib. 7. q. 12. n. 14.* & ob id dicantur pars corporis ipsius Papæ, *Moneta de decimis cap. 9. q. 3. num. 114.*

137 Deinde aduertendum quod alij Cardinales obtinentes, accidentaliter, non autem ratione Cardinalatuum, Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes non comprehenduntur sub reseruatione huius regulæ, *Gonzal. glos. 24. nu. 146.* solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalib. præsentibus in Curia, gaudeant, ac si p̃sentes, &c. *Gonzal. glos. 24. d. num. 121. Nicol. Garcia dict. cap. 1. n. 406. & nu. 437. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 5. num. 21.*

138 Circa tertiam vero partem huius Regulæ est aduertendum quod decretum irritans in fine ibi positum refertur nõ solum ad omnia contenta in in ista Regula, sed etiam ad omnes Regulas præcedentes, *Cardin. Pute. decis. 108. lib. 3.* quem refert *Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collectan. 1672. in princip.* vbi etiam dicit dari differentiam quod reseruatio cum decreto afficit ante notificationem, non vero reseruatio sine

139 decreto. Vlterius sciendum quod decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem, vt pluribus Rotæ decisionibus obseruant *Aloys. Ricc. d. collect. 1672. & Nicol. Garcia dict. cap. 1. à num. 412.*

REGVLA IX.

Reseruatio mensium Apostolicorũ, & de alternatiua pro Episcopis residentibus.

140 ITem cupiens idem D.N. Papa pauperibus clericis, & alijs benemeritis personis prouidere, omnia beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura, secularia, & quorumuis Ordinum Regularia, qualitercunq; qualificata, & vbicunque existentia, in singulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, & Nouembris mensibus vsque ad suæ voluntatis beneplacitum extra Romanam Curiam, aliàs quam per resignationem quocunque modo vacatura ad collationem, prouisionem, præsentationẽ, electionem, vel quãuis aliam dispositionẽ quorumcũq; collatorum, & collatricũ, seculariũ, & quorũuis Ordinum Regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut aliorum sub concordatis inter

sedem

Sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obseruare debuerant, acceptatis, & obseruatis, quæ lędere non intendit comprehensorum) quomodolibet pertinentia dispositioni suæ generaliter reseruauit. Volens in supplicationibus, seu cõcessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficijs tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient, de mense, in quo vacauerint dispositiue mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circa ea, ac etiam disponendi de huiusmodi beneficijs, aut quod illa sub huiusmodi reseruationibus nunquam comprehendãtur, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, & fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnõ irritantibus, & alijs decretis, quorum tenores pro expressis haberi, & latissime extendi voluit quibusuis personis, & Collegijs cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus quomodolibet concessa aduersus reseruationem huiusmodi minime suffragari. Insuper Sanctitas Sua ad gratificandũ Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, ipsis, quamdiu apud Ecclesias, aut diœceses suas vere ac personaliter resederint dũtaxat, de omnibus & quibuscunque beneficijs ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, secularibus, & regularibus (ad liberam ipsorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis dispositionem, seu præsentationem, vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quæ in antea in mensibus Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris extra curiam ipsam vacare contigerit (dummodo aliàs dispositioni Apostolicę reseruata, vel affecta non fuerint) libere disponendi facultatẽ concessit. Ac etiã voluit, vt si ipsi in collatione, aut alia dispositione beneficiorũ in alijs sex mensibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, vacaturorũ, quæ etiã dispositioni suæ, vt præfertur, reseruauit, seu etiã aliorũ dispositioni suæ, & d. Sedis alias quomodolibet reseruatorũ, vel affectorũ sese intromiserint, aut quominus prouisiones, & gratiæ Sãctitatis suæ de illis debitum effectum consequãtur, impedimentum quoquo modo præstiterint, vsu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipso priuati existant, ac collationes, & aliæ dispositiones de beneficijs, illius prætextu deinceps faciendæ, nullius sint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternatiuæ prędictæ acceptare voluerint acceptationem huiusmodi per patentes litteras manu propria subscriptas, suoque sigillo munitas, & in sua quisque ciuitate, vel dięcesi datas, declarare, & litteras ipsas huc ad Datarium Sãctitatis suæ transmittere teneantur. Quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demum, & non antea, vti incipiant gratia supradicta. Decernens sic in prædictis omnibus per quoscunque, &c. iudicari debere, ac irritum, &c. attentari.

141 Omnia beneficia ecclesiastica. Ad hoc vt beneficium ecclesiasticum dicatur, sequentes requiruntur qualitates. Primò quod sit fundatum auctorita-

tate Episcopi, *glos. verbo si beneficiorum, in fine, in Clem. 2. de decimis*, vbi communiter Doctores, *Cæsar de Grassis decis. 13. num. 9. de præbendis, Rot. diuers. decis. 509. numero 1. par. 1. Gonzal. hic glos. 5. numer. 7.* Secundo quod habeat quid spiritualitatis annexum, *Abb. cons. 47. incip. Illud de iure, num. 1. vers. tertium consideratur, Gonzal. glos. 5. num. 8. Nicol. Garcia de benefic. par. 1. cap. 2. à num. 7.* Tertio quod sit conferendum clerico non laico, *cap. cum adeo, de rescriptis, cap. 2. de institut. Gonzal. glos. 9. num. 9. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 28. cum sequentibus.* Quarto quod conferri non possit, nisi ab ecclesiastica persona, puta Episcopo, vel Prælato; nō vero à laico, *cap. si quis deinceps, capit. si quis nullus 16. quæst. 7. Gōzal. glos. 5. nu. 10.* Quinto quod sit perpetuum, hoc est, quod non conferatur ad certum tempus, sed perpetuo, & ad vitam eius, cui confertur, hoc enim proprium beneficiorum est, *cap. Sanctorum, distinct. 7. capit. pen. de cler. ægrot. Gonzal. glos. 5. nu. 11.* Sexto quod conferens, non sibi, sed alteri conferat, & quidem pure, & sine aliqua extrinseca conditione *cap. fin. de instit. cap. si quis dator, & seq. c. si quis obiecerit 1. q. 3. Gonzal. glos. 5. à n. 14.* quas omnes qualitates cumulant *Nic. Garc. d. c. 2. n. 61. Ricc. in praxi aurea resolut. 358.*

142 Ex quibus omnibus primo infertur, quod altaria, oratoria, & capellaniæ, quæ sunt fundatæ absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia ecclesiastica, nec incidunt in reseruationem huius Regulæ, sed sunt sub pia dispositione fundatoris, & eius hæredum, seu successorum, qui possunt tales capellanias donare sine Episcopo, quibus voluerint, dummodo sint idonei, iuxta dispositionem fundatoris, *Moneta de decimis, quæst. 9. num. 21. Gonzal. glos. 5. à numer. 19.* plures refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. à num. 102. Petr. Gregor. in institut. rei benefic. cap. 12. num. 10.* Secus si

143 essent erectæ auctoritate Summi Pontif. vel Episcopi, & in titulos creatæ, tunc enim caderent sub reseruatione huius Regulæ, quia essent beneficia ecclesiastica, *glos. verbo beneficiorum in Clem. fin. de decimis, praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 1. ad finem, & par. 2. eodem verbo, §. 10. & verbo capellania, Fusc. de Visitat. lib. 2. c. 11. n. 2. Gonzal. glos. 5. n. 68. Moneta d. c. 9. n. 20. Nic. Garc. d. c. 2. n. 95. Aloys. Ric. in prax. aur. res. 209. n. 3.* Hoc tamen limita-

144 tur nisi essent iurispatronatus laicalis, vel mixti; quia huiusmodi beneficia sub hac regula non comprehenduntur, sicut nec sub alijs reseruationibus generalibus, vt supra dixi *à num. 25.* Et licet nonnulli voluerint iuspatronatus mixtum, hoc est, partim laicale, partim ecclesiasticum, sub reseruatione huius regulæ cadere, quasi ius patronatus ecclesiasticum tanquam dignius, trahat ad se laicale minus dignum, nihilominus cōtraria receptior est opinio, cum in fauorabilibus potius sit attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter clericum perdat suū priuilegium, & ideo tale iuspatronatus mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus, & tetigi hac *Alleg. num. 27.* quod tamen intelligit *Gonzal. glos. 18. num. 15.* quando patroni laici habent maiorem, vel saltem æqualem partem vocum in dicto iurepatronatu mixto; secus tamen esset si pars vocum patronorum ecclesiasticorum esset maior, &

po-

potentior, ac præpóderaret vocibus laicorum, cum semper à potentiori fiat denominatio, *l. quæritur, de statu hominum.* Sed an iuspatronatus ecclesiasticum certis dumtaxat personis debitum, seu certo generi personarum, puta cõsanguineis fundatoris, aut filijs patrimonialibus, sub hac Regula comprehendatur? negatiue quoad Hispanos dumtaxat, seu Castellanos resoluit *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. numer. 562.* vbi *num. 563.* in affirmatiuam sententiam etiam inclinat, cum ea sit per *Rotam* recepta in vna *Placentina portionis de anno* 1544. apud *Puteū decis. 164. lib. 2.* & *in vna Calaguritana benef. de Arcaya 26. Iun. 1591.* coram *Illustriss. Seraphino dec. 962.*

145 Secundo infertur præbendas tẽporales, quę nihil spiritualitatis habent, cuiusmodi sunt prædia, quæ conferuntur pro soluendis salarij, aduocati, procuratoris, musicorum & similium, de quibus *gloss. in capit. cum M. de constitut.* non comprehendi sub hac reseruatione.

146 Tertio infertur Vicariam temporalem, & non perpetuam, quæ nõ datur in titulum, quales etiam sunt eæ, quæ sunt ad nutum amouibiles, quæ dantur à Monachis, seu Regularibus mendicantibus, non venire, nec comprehendi sub reseruatione huius regulæ per ea quæ late tradit *Gonzal. gloss. 5. §. 3. nume. 59. cum sequentibus, Gomes de expectatiuis, num. 94. versic. ex quo infero, quod nec vicarium temporalem.* ratio est,

147 quia vicaria huiusmodi temporalis, seu ad nutum amouibilis non est beneficium, nec titulus beneficialis, vt cum alijs resoluit *Nicol. Garcia par. 1. cap. 2. num 93.* Secus vero in vicarijs perpetuis, quę dantur in titulum, cum sint vera ecclesiastica beneficia, *cap. postulastis, de rescriptis cap. ad hæc*, & ibi *Abb. de officio vicarij.*

148 Quarto infertur hospitalia non venire sub dispositione huius regulæ, cum regulariter appellatione beneficij non comprehendãtur etiamsi Ecclesias vel Capellas habeant annexas, decimasq. & alia iura spiritualia, *Clement. per litteras 2. de prebend.* cum laicis committantur *Clement. quia contingit, §. vt autem de religiosis domibus, Nicolaus Garcia dict. par. 1. cap. 3. num. 1. Gonzal. gloss. 5. §. 4. num. 16.* qui hoc limitant si Ecclesiæ, seu ecclesiastico beneficio essent vnita, vel in titulum ex ordinatione fundatoris, vel per viã electionis etiam clericis secularibus essent danda.

149 Quinto infertur præstimonia, & præstimoniales portiones non venire sub dispositione huius regulæ: de his dico, quæ in sola temporalitate consistunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habẽt aliquod annexum obsequium spirituale, quia tunc nec sunt beneficia ecclesiastica, nec in illis intrat reseruatio, quod secus esset si in titulũ perpetuum data fuissent, & habuissent annexum aliquod obsequium spirituale, vide *Gonzal. gloss. 5. §. 2. Nic. Garc. d. par. 1. c. 2. à n. 117. Flamin. de resignat. libro 2. q. 1. n. 123.*

150 Sexto infertur pensionem reseruatam super beneficio non comprehendi sub hac regula reseruatoria, cum pensio non sit beneficium ecclesiasticum, nec beneficij nomine intelligatur, sed temporale quid distinctum, & separatum ab ipso beneficio, *Gig. tract. de pension. quæst. 28. Mandos. ad reg. 19. Cãcel. q. 11. n. 11. Flamin. lib. 1. q. 10. n. 69. & lib. 2. q. 15. num. 11. & lib. 11. quæst. 4. num. 31.*

31. Gonzal. gloss. 5. §. 5. N. col. Garcia dicta par. 1. cap. 5. à num. 3. Azor. institut. moral. par. 2. libro 3. cap. 5. q. 2. & lib. 8. cap. 5 quaest. 4. Quod tamen limita, nisi pensio constitueretur ad particulare alicuius commodum super fructibus alicuius Ecclesiae, vt deinceps sit beneficium ecclesiasticum, *Abb.* per tex. ibi *in cap. conquerente, num 1. notab. 1. de cleric. non resident.* dicens notandum esse ex illo text. quod super redditibus vnius Ecclesiae potest constitui certũ beneficium assignando certam pensionem ex redditibus Ecclesiae in tẽporalitate beneficij nouiter creati, talis enim pensio esset ecclesiasticum beneficium, *Gig. dict. quaest. 20 vers. quarto limita, & quaest. 67. numer. 1. & quaest. 99. num. 22. in fine* plures per *Nic. Garc. d. cap. 5. n. 5.*

151 An obtinens pensionem habeatur pro clerico, forique priuilegio gaudeat, quaestio est admodum controuersa apud Doctores, vt videre est per citatos *Alleg. 12. num. 3.* Verior tamen opinio est affirmatiua; nam cum quaestio haec nouissime incidisset inter Reuerendissimum Episcopum Portugalen. D. Rodericum à Cunha, & inter Senatum Regium eiusdem ciuitatis, de mandato praedicti Reuerendissimi eius Agens in hac Curia Paulus de Barros de Besa nobilis Lusitanus, in sacra Cõgr. Concilij dubium ita proposuit. An clericus in minoribus habens pensionem, & incedens in habitu, & tonsura, gaudeat priuilegio fori? cui sic responsum fuit. Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit gaudere, *die 10. Aprilis 1622.* R. Card. Vbaldinus, cuius declarationis propriũ originale ego vidi, & legi.

152 Septimo infertur beneficia manualia non cadere sub reseruatione huius regulae, siue sint secularia, siue regularia, *gloss. verbo reuocari ad finem, vers. & ob hanc causam, in Clementin. vnic. de supplenda negligen. praelatorum, Calderin. cons. 26.* incip. *An in reseruationibus, de praebendis,* rationem assignans, quia Papa reseruando sibi collationem beneficiorũ

153 videtur intelligere proprie de collatione, quae fit perpetuo de beneficio, sequũtur plures, de quibus *Gonzal. d. gloss. 5. §. 6. num. 12.* & quamuis regula haec exprimat beneficia regularia, quae regulariter, & natura sua sunt manualia, vt per *Garcia dict. par. 1. cap. 2. num. 67.* tamen aliquando sunt perpetua idem *Garcia par. 1. cap. 1. numer. 511. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 3. n. 82. cum seqq.*

154 Octauo infertur regulam hanc reseruatoriam non habere locum in commenda, siue eã sit temporalis, & ad nutum amouibilis, donec Ecclesiae prouisum sit de Rectore, vt in casu *cap. deinceps, 15. de elect. lib. 6.* siue sit perpetua ad fauorem personae, & vitam commendatarij, cum iure percipiendi fructus; quia licet ista sit perpetua ad vitam, tamen ad effectum reseruationis, beneficium proprie non dicitur, sed cessante cõmenda per obitum commẽdatarij, non dicitur beneficium per obitum illius vacare, sed vacat semper, vt prius, itaut nõ sit attendendus mẽsis, in quo obierit commendatarius, *Mohedan. decis. 4. & 9. de praebend. Simonet. de reseruat. quaest. 59. num. 6.* late *Gonzal. gloss. 5. §. 8. à n. 34.*

155 Nono infertur beneficia de mensa non censeri reseruata sub dispositione huius regulae: beneficiũ enim de mensa dicitur illud, quod est perpetuò incorporatum mensę Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali, ita

ita quod nunquam vacat, nec in tali beneficio datur negligentia in prouisione, *glos. verbo de mensa, in Clement. 1. de supplenda negligentia Prælat.* vbi *Imol. numer. 42. & Card. d. num. 5.* ideoque cum non detur vacatio, sequitur quod non comprehendantur sub hac regula loquente de beneficijs vacaturis, vt fuit decisum in *vna Taruisina Parochialis 10. Decembris 1603.* coram *Domino Litta*, refert *Gonzal. d. l. glos. 5. §. 6. in fine*.

156 Decimo infertur huiusmodi regulam locum non habere in coadiutoria, siue ea sit simplex, siue cum futura successione ob fauorem, & vtilitatem Ecclesiæ, propter ægritudinem corporis, vel animi coadiuti, cum talem coadiutoriam obtinens non dicatur beneficiatus, sed beneficiati coadiutor, ideoque talis coadiutoria non vacat, aut vacare potest in aliquo ex mensibus huius regulæ, sed cessat, & extinguitur cessante vita, & impedimento coadiuti, nam interim dum ille viuit, coadiutor non habet ius in re, sed ad rē,

157 *Nauarr. in c. si quando, de rescriptis, prælud. 5. numer. 10. & in tract. de orat. & horis canon. cap. 20. num. 18.* Porro materiam coadiutoriæ concernentem vide apud *Gonzalez glos. 5. §. 9. Nicol. Garcia parte quarta cap. 5.*

158 Vndecimo infertur beneficia vnita accessorie non censeri reseruata sub dispositione huius regulæ, nam cum per vnionem perdant titulum, nec amplius possint beneficia nominari, sed quedā sint prædia, non intrat reseruatio huius regulæ loquens de beneficijs ecclesiasticis vacantibus, *Staphil. de litteris gratia, tit. de formis mandati de prouidendo, §. secunda forma, num. 2. vers. dico excludendo, Rebuff. in praxi, tit. de vnion. num. 31. Gonzal. glos. 5. §. 7. per totum*, & præcipue *nu. 25. & 38.* vbi *num. 39.* dicit quod si beneficium vnitum est alteri, in quo cadat reseruatio, tunc quidem veniet in reseruatione, non tanquam beneficium de per se, quod non est, sed vti prædium, & patrimonium alterius beneficij ex *reg. accessorium, de regulis iuris. in 6.* Limita primo si beneficium esset vnitum alteri æque principaliter, & iura vtriusque beneficij salua permanent, licet ad inuicem cōmunicentur, tunc enim cum beneficiū sic vnitum nō perdat nomen, nec titulum, nec effectum beneficij, nulla est ratio, cur hoc beneficium, quod remanet ex duobus beneficijs vnitis compositum, non comprehendatur sub reseruatione huius regulæ. Limita secundo, nisi vnio sit facta solum quoad erectionem, & gubernationem ambarū Ecclesiarum, non etiam vt bona illarū vtriusque communicentur, quia tūc habet locum reseruatio huius regulæ, *Gonzal. d. §. 7. à num. 112.*

159 Cum cura, & sine cura. Cū sub dispositione huius regulæ includantur beneficia cum cura videndū est obiter, quæ sint illa, & quę concurrere debeant, vt sint beneficium curatum. Primo igitur requiritur, vt habeat potestatem ligandi, & soluendi in foro pœnitentiali, quæ non cadit nisi in Sacerdotem, *cap. in nouo, distinct. 21. cap. omnis, de pœniten. & remiss.* & non omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, sed is tantū, qui necessitate astringitur ecclesiastica ministrare Sacramenta, & fideles quibus administret, ad eū accedere coguntur *glos. verbo impediant, in Clement. dudum, de sepul-*

tur. quam ibi sequuntur *Imol. num. 32. Abb. num. 24. & Anchar. numer. 20.* ac alij quos refert *Gonzal. glos. 6. nu. 32.* Secundo requiritur, quod sit certa parochia, vel locus certis finibus, & limitibus constitutus, ac designatus, in quo populus alicui Ecclesiæ deputatus degit *cap. Ecclesias, in principio 14. quæst. 1. Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. ca. 13. ante finem* ibi, vbi Parochiales Ecclesiæ certos fines non habent, &c. *Gonzal. d. glos. 6. nume. 37.* Tertio requiritur, vt illius possessor exerceat curam nomine suo, & non alieno, *cap. extirpandæ, §. qui vero, de præbendis, Rebuff. in praxi titulo de non promotis infra annum, num. 36. Millis in repertor. verbo Ecclesia parochialis quæ dicatur, Gonzal. dict. glos. 6. num. 40.* Quarto requiritur, vt solus suo nomine regat, non cum duobus alijs, vel pluribus: quia vt vnum corpus duo capita habere non potest, nisi monstrum sit, ita nec Ecclesia duos, vel plures Curatos, *cap. non minores, de præbendis, cap. in apibus 7. quæst. 1. capit. sicut vna 22. quæst. 2. Mascard. de probation. conclus. 468.* incip. *curam animarum, num. 5. cum duobus sequentibus,* quicquid aliud velit *Nic. Garcia par. 1. cap. 3. num. 128.*

160 Ex quibus omnibus primo infertur, quod etiamsi deficeret fons Baptismalis, non propterea desineret esse Ecclesia Parochialis, quia per actum baptizandi non infertur cura animarum, *Hoied. de incompatibilit. benefic. cap. 13. numer. 8. Mascard. conclus. 468. num. 8. & 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 109. Gonzal. glos. 6. à num. 48.*

161 Secundo infertur idem dicendum quoad sepulturam, seu actum sepeliendi; nam ex iure sepeliendi non dicitur Ecclesia curata, *Mascard. vbi supra num. 10. Flamin. dicta quæst. 1. num. 108. Gonzal. dicta glos. 6. a num. 53. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capit. 298. à numero 42.*

162 Tertio infertur idem quoque dicendum, si Ecclesia non percipiat decimas, quia ex hoc non bene colligitur minime esse parochialem, nec è contra *Mascard. vbi supra numer. 6. Gonzal. dicta glos. 6. num. 56.*

163 Quarto infertur potestatem fori contentiosi; veluti quod quis habeat iurisdictionem in spiritualibus in foro tantum exteriori, non facere stricte & proprie beneficium curatum, *Gonzal. dict. glos. 6. num. 59.* Sed melius potest dici beneficium curatum, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris, vt in *cap. dudum 2. de elect. Nauar. consil. 4. numero 1. sub titulo de ætate, & qualitate ordinand. & cons. 15. num. 2. & 3. sub tit. de præbend. Mascard. vbi supra num. 2. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. quæstio. 14. vers. curata Ecclesia, Nicol. Garcia de benef. par. 1. cap. 6. n. 7.*

164 Quinto infertur, quod quando Ecclesia Collegiata habet curam animarum, talis cura nõ pertinet ad singulos Canonicos illius, sed ad totum Collegium vnicam personam Rectoris repræsentans, *Oldrad. consil. 67. numero 1. in fine, Put. decisio. 220. libro 1. Gonzal. glos. 6. nume. 71.* In Hispania autem, & Italia tales sunt plures Collegiatæ, & parochiales Ecclesiæ, quæ reguntur per omnes de Collegio hebdomadatim: in nostra tamen insigni Vimaranensi apud duos medios Canonicos, quos Capellanos vocamus, extat parochianorum illius Collegiatæ cura, nam principaliter ea residet penes

Reuerendissimum Priorem, qui est vere Rector illius Ecclesiæ, sicut Episcopus sui episcopatus.

165 Sexto infertur non dici beneficium curatum, quod non habet curam perpetuam, sed tantum ad certum tempus *Hoied. dicto cap. 13. numer. 52. par. 1. Gonzal. gloss. 6. n. 93.*

166 Septimo infertur curatum beneficium non dici Prioratũ per Vicarium perpetuum deseruiri solitũ, quia solus Vicarius perpetuus habet curam, nõ vero Prior, ita *Prob. ad Monachum in cap. super eo 6. numer. 17. de præbend. libr. 6. Gonzalez gloss. 6. à num. 97.* Et quod in dubio beneficium non censeatur curatum, sed simplex dixi *Alleg. 53. num. 69.*

167 Secularia, & quorumuis Ordinum Regularia. Secularia præsumuntur omnia beneficia, nisi Regularia probentur, *Rebuff. in praxi tit. quotuplex sit beneficium num. 4. Hoied. de incompatibilit. benefic. in præfat. num. 6. Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 10. num. 12. Mascard. de probation. conclus. 172. numer. 1. Gonzal. gloss. 7. à princip. praxis Episcop. par. 2. verbo beneficium, §. 12. et 19. Nicol. Garcia par. 7. cap. 10. num. 1.* Porro non solum reseruat hæc regula beneficia secularia, sed etiam regularia quorumuis Ordinũ, quia nimirum in generali reseruatione beneficiorum non censentur reseruata beneficia regularia, nisi specialiter exprimantur *Gaspar de Perus. de reseruat. quæst. 4. numero 29. Flamin. de resignat. lib. 11. quæst. 3. num. 82.* Dicuntur autem regula-

168 ria beneficia, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religiosos regerentur *Selu. de benefic. part. 1. quæst. 4. numero 24. Petr. Gregor. dicto cap. 10. num. 12. Hoied. dict. ca. 24. nu. 92.* vel illa, quæ per quadraginta annos consueta sunt Regi per viros Regulares, *tex. in capit. cum beneficio, de præbend. in sexto, Rota decis. 2. num. 2. de præbendis in nou.* In dubio autem ad hoc, vt beneficiũ dicatur seculare, vel regulare, attenditur vltimus status illius, hoc est, an vacauerit per obitum personæ regularis, vel secularis, *Gonzal. gloss. 7. num. 23.* Nam in beneficialibus

169 vltimus rei status inspicitur, & maxime consideratur, *Mari. Antonin. variarum resolution. lib. 1. resolut. 55. num. 6. Gonzal. gloss. 5. §. 2. n. 14. & §. 3. num. 18. & gloss. 45. §. 2. n. 14. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 100. versic. quod si, Anton. Monach. Bonon. decis. 36. num. 13. cum sequenti,* etiam si sint beneficia iurispatronatus, vt ex *Crauet. & Roland.* dicit *Mari. Anton. dict. lib. 1. resolut. 80. num. 7.* & quamuis appareret de variatione *Vincent. de Franch. decisio. 85. num. 2. par. 1.* nisi constaret de contrario statu legitimo præcedente, Rota Romana apud *Farinac. decis. 188. num. 1. tom. 1. par. 1.*

170 Et cum indecorum sit, & rationi non congruat, homines disparis professionis, vel habitus Ecclesijs præficere, aut in eadem Ecclesia sociari *Clementin. 1. de elect.* secularia beneficia secularibus, regularia regularibus conferri debent, *c. cum de beneficio, de præbendis in sexto, Clement. 1. §. sane, de statu monachorũ, Concil. Tridentin. sess. 14. de reform. cap. 10.* de quorum iurium materia vide *Rebuff. respons. 103. & de nominat. quæst. 15. num. 25. Flamin. de resignat. libr. 4. quæst. 5. nume. 2. Nauarr. cons. 3. & 9. de præbendis, praxis Episcop. par. 2. verbo beneficia, §. 5.*

§. 5. Fr. Emman. quæst. Regular. tomo 1. quæst. 34. artic. 3. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 4. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 3. num. 19. Iulian. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 6. cap. 2. Aloys. Ricci & in praxi aur. res. 332 par. 4. collect. 763. Gonz. *glos. 8. per totam,* Nic. Garc. *par. 7. c. 10. per totũ.*

171 Beneficia regularia non posse conferri nouitiis, sed expresse professis resoluit *Nicol.* Garcia *dict. ca.*
172 *10. num. 4.* defectu tamen Regularium secularibus conferri posse tenent Gonzal. *dicta glos. 8. num. 43*
173 *Garci. dict. cap. 10. num. 16.* Equites Capellani Sacræ Religionis Sancti Stephani Papæ & Martyris, etsi habeant proprias Ecclesias dictæ Religioni subiectas, præsentantur ad alias Ecclesias seculares ex *lib. statutorum, & constitutionum dictæ Religionis, folio 26.* prout refert *Viuian. dict. cap. 2. num. 5.* Sic etiam decisum fuisse 10. *Nouembris 1609.* refert *Nicol.* Garcia *in addit ad 1. par sui tract. de benefic. cap. 4. num. 24.* Milites Regulares Militiæ San-
174 cti Iacobi de Spatha, aliosq. huius modi non emittentes omnia tria vota substantialia, videlicet paupertatis, castitatis, & obedientiæ, non esse incapaces beneficiorum secularium, seu simplicium, siue curatorum, neque etiam pensionum.

175 Notandum denique est, quod etiamsi hæc regula comprehendat regularia beneficia quorumuis Ordinum, non tamen venient, aut comprehendentur Prioratus Religionis Sancti Augustini, & Sancti Dominici, & alij similes, quia perpetui non sunt, prout requiritur vt dicantur beneficia ecclesiastica, nec etiã dicti Fratres Mendicantes possunt habere beneficia ecclesiastica, vt tradit *Alphonsus glossator antiquus hic, versic. ex quo sequitur.* An autem comprehendat beneficia regularia Ordinum Militarium? *Vide Gonzal glos. 8. num. 52. cum sequentibus.* Et quod cõprehendat beneficia religionis S. Io. Hierosol. fuit decisum in *Rota* apud *Farin. part. 2. tom. 2. decis. 569.*

Qualitercunq; qualificata.

176 Ad explicationem horum verborum multa erudite cumulat *Gonza lez glos. 9. per totam*, vbi in principio refert illa addita fuisse, vt remoueretur omnis scrupulus, an sub generali reseruatione beneficiorum venirent beneficia qualificata: nam in generali beneficiorum reseruatione qualificata beneficia sæpe non includuntur *text. in cap. licet canon 14. iuncto cap. statutum, de election. in 6.* Deinde vt postquam iam expresserat Regula nonnullas qualitates in specie, videlicet omnia beneficia, cum cura, & sine cura; item secularia, & regularia, demum vniuersali locutione comprehenderentur omnia genera, omnesque qualitates beneficiorum, & sic includuntur omnia beneficia, cuiuscunque generis, & qualitatis fuerint, & vbicunque sita fuerint, vt in verbo, vbicunque existentia; nimirum siue fuerint in Ecclesijs Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, & Collegiatis, siue fuerint beneficia diuersarum prouinciarum vnita, siue etiã fuerint beneficia patrimonialia, quæ nimirum conferri debent natis uel oriundis illius patriæ, vel ciuitatis, in qua consistunt, vel certo generi personarum, hoc est ipsis filijs naturalibus, & patrimonialibus, *Pute. decis. 164. num. 1. & 2. lib. 1. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 2. numer. 16.*

nisi tamen de indulto, seu priuilegio concesso super beneficiorum patrimonialium prouisione adsint tales clausulæ, quæ vincant, & superent reseruationem huius regulæ, vt in illo Clementis Octaui super beneficijs patrimonialibus diçc. Calaguritanę, de quo *Cõzal.gl.9.§.1.à n.72.*

177 Cum dictio illa, qualitercunq;, sit vniuersalis, & generalissima, & comprehendat, etiam in materia odiosa maiora expressis *capit. solitæ, versic. quodcunq; ligaueris*, vbi *Abbas not. vlt. de maiorit. & obedient. Seraphin. Rota Romanæ decis. 317. num. 3.* & omnia, quæ excogitari possunt, *l. etiam, ff. soluto matrimon. ego ipse in meis Remiss. de diction. & clausulis dict. 352. num.* 1. sub hac Regula dicendum est necessario cõprehendi omnes dignitates, etiam maiores post Pontificalem, & principales in Collegiatis, si jam reseruatæ non fuissent, ac minoris cuiuscunque qualitatis, *Gonzal. glos. 9. à num. 31.* qui tamen in §. 2. latissime probat non comprehendi sub reser-

178 uatione huius Regulæ Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania sunt conferendi per concursum vni Doctori, seu Licentiato in iure, vel in Theologia, & *in §. 3.* tenet beneficia consistentia in Ecclesia non numerata, vbi scilicet non adest certus numerus Canonicorum, seu aliorum beneficiatorum, sed secundum fructuũ supercrescentiam, vel decrescentiã, beneficia crescunt, seu decrescunt, non includi sub hac regula reseruatoria; ex eo quia nunquam vacant, sed confestim quod titulatis decedit, supprimuntur, expirant, & cessant, ac esse desinunt, *cap. dilecto 25. vers. præterea, de præbendis*, & citat in hanc sententiam, *Gasp. Perusin. in tract. de reseruat. benefic. ca. 2. sub num. 8. versic. fructus excrescentes, Simon. q. 91. n. 1. Rot. decis. 771. lib. 3. p. 3. diuers. & in vna Calaguritana beneficij de Genizeros 13. Octobr.* 1587. coram *Illustriss. Pamphilio*.

180 Sed quid si in vna Ecclesia vnũ tantum beneficium cõsistat, vel alicui competat collatio vnius tantum beneficij, hoc vnicum & monoculare beneficium an comprehendatur in reseruatione huius Regulæ? Cui dubio respondet *Gonzal. d. glos. 9. §.* 4. illud sub hac regula cõprehendi, quia generaliter, & plenissime loquitur de omnibus beneficijs qualitercunque qualificatis, nam aliàs sequeretur, quod fere omnia beneficia curata, quæ vt plurimum sunt sola, & monocularia in Parochialibus nõ venirent sub reseruatione, contra verba regulæ exprimentia beneficia cum cura, & sic ait quod tentari posset, quod quando sine veri præiudicio dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis si essent monoculares non comprehenderentur sub reseruatione *Regulæ 3.* tamen caderent sub reseruatione huius Regulæ.

181 Deinde idem *Gonzal. d. glos. 9. §. 5.* mouet quæstionem an regula hæc capiat beneficia creata & fundata post illius promulgationem? & pluribus adductis pro parte negatiua, tandem à *num. 45.* affirmatiuam sequitur sententiam, nempe quod sub hac Regula cadant beneficia postmodum creata, siue dotata, quia Regula hæc cũ sit lex generalis semper reseruat, & semper loquitur, *l. Arriani, C. de hæret.* tum quia quando reseruatio est generalis, & fauorabilis, non autem specialis, nec pro certa persona, vt in hoc casu, reser-

ua-

natio capit beneficia postea erecta, *Gasp. Calderin. cap. 2. numer. 8. Petr. Gregor. rei benefic. cap. 17. numer. 1. Falcon. quæst. 3. princip. numero* 8. tum quia amplissima verba huius Regulæ remouent omnem difficultatem. Et addit idem *Gonzal. d. §. 5. num. 49. & 50.* talia beneficia venire sub reseruatione huius Regulæ etiam in prima vacatione per nouā creationem, & erectionem, cuius contrarium resoluit *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. num. 520.* tenens hanc Regulam non procedere in ipsa prima vacatione per creationem, & erectionem, sed in vacationibus succedentibus post primā prouisionē.

181 Et vbicunque existentia.

Per hæc verba ampliatur reseruatio huius Regulæ non solum ad omnia beneficia qualitercunque qualificata, sed etiam vbicunque existentia, idest, siue in Ecclesijs Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue aliàs, quæ tamen verba maioris declarationis gratia, & omnis dubitationis tollendæ causa sunt adiecta, nam etiam sine eis illa cōprehenderentur in reseruatione generali, & per viam legis, licet secus in reseruationibus specialibus pro certis personis, *Gonzal. glos. 10. à princip.* vbi *numero 29.* quod supradicta verba non extenduntur ad beneficia existentia in Ecclesijs non numeratis.

183 In singulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, & Nouembris mensibus.

Mensium horum quilibet terminatur in media nocte vltimi diei, & ex illa media nocte in posterū incipit mensis ordinarius, & durat vsque ad dimidiam noctem vltimi diei, illius mensis, *l. more Romano, ff. de ferijs, cap. consuluit 24. de officio deleg. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 11. num. 7. Francolin. in tract. de tempore Horarum canonicarum capit. 87. cum sequenti Polyd. Ripa de nocturno tempore cap. 3. à nume. 17. & cap. 158. Gonzal. glos. 11. numer. 10. num. 11.* aduertit quod quando Episcopus confert aliquod beneficium vacans ad finem sui mensis, vel in principio illius, in illa vltima nocte, quæ dat finem mensi Ordinario, & principium mensi Apostolico, vel è conuerso, consulte faciet si ante collationem faciat examinari testes de hora, & puncto obitus vltimi possessoris, & in ipso collationis instrumento annotauerit, vt sic euitetur controuersia, quantum possibile sit, super tempore vacationis, an contigerit in mense ordinario, vel potius in Apostolico.

184 Media nox erit, vbi cœpit sonare hora duodecima mediæ noctis, etiam antequam desinat sonare horologium, seu ante finitos pulsus illius horæ, quia cum primus pulsus horæ sonat, iam est hora expleta, *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 524.* faciūt quæ *Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 41. num. 40.* Stātibus pluribus horologijs, videtur hanc mediam noctem esse regulandam secundum horologium Parochiæ, seu viciniæ, in qua defunctus obijt, aut illud per quod communiter reguntur, cessan-

185 te tamen fraude, aut notabili deordinatione horologij, idem *Nicol. Garc. d. c. 1. n. 525.* In illa vero si di-

182 uersa sint horologia amplectenda est doctrina *Bobadil. in sua politica lib. 5. cap. 2. num. 25.* dicentis maximum faciendum esse discrimen, an

res de qua agitur fauore digna sit, an odio: nam in his, quæ fauoris sũt, stãdum erit, inquit, horologio, quod
186 propitium fuerit causæ fauore dignæ: in causa vero odiosa contrariũ sequendum, & *Parlad. libr. 3. quæst. 9. num.* 10. hoc quando duo tantum extant horologia verissimum arbitratur. at si multa extent in oppido horologia, idẽ quod de testibus pronunciãdum esse putat, vt sequamur fidem illorum, quæ numero vincũt, & certiora esse solent, quam alia.
187 In his vero locis, vbi non est horologium, vel si sit, quando probatur non esse bene ordinatum, seu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta cursum noctis, arbitriũq. ac iudicium hominum; & etiam à communiter accidentibus, & verosimilibus, vt ex galli cantu, tradunt *Ioseph. Ludou. Perusina decis.* 116. *n.* 7. *Polydor. Ripa d. tract. cap.* 160. *n.* 5. *& 6. & cap.* 161. *numero* 3. & in *Rota Romana in vna Auersana Parochialis* 12. *Martij* 1562. *coram Oradino* dicit decisum *Gonzal. glos.* 11. *numero* 16. vbi dictum fuit ex eo, quia probatum fuit per testes, quod tempore obitus galli cantabant, vacationem euenisse post mediam noctem, & *numeris sequentib.* aliqua adducit de galli cãtu, & tempore, quo galli cantare solent, & tandem concludit, quod ad probandum esse iã noctem versus diem inclinatam, diemque sequentem iam cœptum, sit leuis põderis præsumptio, quæ in solo gallinacio fundatur, cũ diu, noctuq. galli cantare non prætermittant, quamuis versus auroram cantare frequentius soleant, & quantum deferatur huic gallinacio arbitrio iudicantis, pensatis circũstantijs, & testium rationibus, alijsque verosimilitudinibus relinqui putat *ad l. 3. versic. tamen magis scire potes, ff. de testib. & cap. in præsentia, de renunc.* Dicit tamen *Nicol. Garcia dicto cap. 1. num.* 526. *in fine*, præsumptionem ex galli cantu maxime accipiendam esse ad sustinendam prouisionem Ordinarij, ex quo pro Ordinario faciat ius commune, vt in vers. sequenti ostendetur.
188 Si autem vacet beneficium circa mediam noctem vltimi diei mensis, itaut minime constare possit an fuerit finitus vnus mensis, & cœptus alius, dicit *Gonzal glos.* 11. *à numero* 26. quod tali casu actor succũbet, siue fuerit prouisus Apost. siue Ordinarius, & possessor est absoluendus ex *Puteo decis.* 207. *&* 266. *lib.* 3. nam cum sunt partium iura obscura contra petitorem iudicãdum est *§. retinendæ, vers. commodum, instit. de interdictis, cap. 2. de probation. cap. cum sunt partium, de regulis iuris in 6.* & actore non probante reus absoluitur *l. qui accusare, C. de edendo*, cum similibus citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera A. num.* 30. Neutro tamen possidente, obtinebit prouisus ab Ordinario, supposito quod eius prouisio sit anterior prouisione Papæ: quia Ordinarius, & prouisus ab eo fundat intentionem suam de iure communi, & onus probandi reseruationem ratione mensis spectat ad prouisum Apost. se fundantem in vacatione in mense Apost. cum hoc sit suæ intentionis fundamentum: hæc *Gonzalez dicto loco a nu.* 34. Quæ resolutio in vltimo puncto non recipitur à *Nicolao Garcia dicto cap. 1. num.* 530. *cum sequentibus*, ex eo quia, vbi constare non potest, in quo mense beneficium vacauerit, quamuis prouisus à Papa beneficium tam

quam

quam vacans in mense Apostolico possideat, semper præsumitur pro Ordinario, & ius commune pro eo facit, vt dictum est, itaut ab eo prouisus, habens hanc iuris præsumptionem pro se, suam intentionem fundatam habeat, & trãsferat onus probandi in aduersarium, etiam existentem in possessione, *Mascard. de probat. quæst. 17. à numero 6. & conclus. 1227. Pacian. eodem tract. lib. 1. cap. 12.* Et idem *Garcia dicto cap. 1. numero 532.* contra *Gonzal. glos. 11. numer. 34. 40. & 43.* tenet resolutionem à se præpositam procedere non solum quando prouisio Ordinarij est anterior, sed etiam quando est posterior prouisione Apost.

189 Quærit ad hoc propositum *Gōzal. glos. 11. à numero 48.* quid erit si aliquod beneficium vacat in mense ordinario, & Ordinarius non confert illud in ipso mense, sed ingresso iam mense Apostolico, an ex eo, quod vacatio durauit, ac introiuit in mensem reseruatum, sit dictum beneficium reseruatum, necne? in qua negatiuã amplectitur partem, quia Regula hæc dumtaxat reseruat beneficia vacatura in mensibus Apostolicis, & dictum beneficium non vacauit in mense Apost. sed ordinario: tum quia aliud est beneficium esse vacans, & aliud esse vacaturum: tum quia, sicut, quando beneficium vacat in mense Apostolico, semper remanet reseruatum, etiamsi cesset causa reseruationis, *Rot. decis. 12. & 13. de præbend. in nouis, Gom. in regul. de infirmis resignant. quæst. 32. post princip. num. 3.* sic etiam pari ratione cum beneficium vacauerit in mense ordinario, & fuerit subiectum Ordinarij dispositioni, nunquam amplius incidit in reseruationem, cum correlatiuorum eadem sit ratio, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indicta viduit. toll.* cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera C. num. 76.*

190 Vsque ad suæ voluntatis beneplacitum. Atque ita Regula hæc perpetua non est, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, vt supra dixi hac *Alleg. nu. 50.* Nam reseruatio facta dispositioni Papæ expirat morte illius, quia cum iam non sit in rerum natura, non potest habere beneplacitum, nec dispositionem *text. in cap. vlt. §. fin. ne Sede vacante, lib. 6. Menoch. de arbitr. casu 498. num. 3. & lib. 4. de præsump. quæst. 40.* Vnde

191 gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, vt probat *text. in cap. si gratiose, de rescriptis, lib. 6. Henriq. in sum. lib. 7. cap. 21. num. 5. Valasc. de iure emphyt. quæst. 34. numero 7. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 11. num. 19. Gonzal. §. 1. proœm. num. 9. cum sequentibus, Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ imper. lib. 2. concl. 60. consid. 3. numero 2.* Si vero fieret reseruatio dispositioni Sedis Apostolicæ, tunc non extingueretur per mortem Papæ, quia Sedes Apostolica nunquam deficit, *dict. cap. si gratiose, Menoch. dicto lib. 4. quæstione 121. numero 3.* & latissime pro declaratione prædictorum verborum agit *Gonzal. glos. 12.* vbi multa circa ea de more suo cumulat. Vnde cum reseruatio huius Regulæ personalis sit, & cum conditore expiret, Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij, & tunc Episcopi possunt pro-

192 uidere de beneficijs vacantibus in quolibet mense *Anastas. Ger-*

R 4 *mon.*

mon.de indultis Cardin. §. quod tamen,n.99 & 100. praxis Episc. p.2. verbo beneficiũ,§.2. Flores de Mena vari.lib.1. q.4. num.51. Gonzal. §. 5.proœm.à numero 46. qui *num.53.* ait, quod non solum erunt omnes menses ordinarij ante assumptionem noui Papæ, sed etiam antequã faciat regulas Cancellariæ.

193 Extra Romanam Curiam.
Nam beneficia in Curia consistentia, ibidemq. vacantia, non cadunt sub hac reseruatione, cum iure communi illorum collatio spectet ad Papam, vti Episcopum Romanũ in quocunque mense vacent *Gom. ad reg de annali, quæst 3. numer. 18.* & tetigi supra hac *Alleg. num.133.* Nec etiam beneficia vacantia in Romana Curia, de quibus supra *à numero 19.* non includuntur in reseruatione huius Regulæ, cum per eam solum reseruentur beneficia extra Romanam Curiam vacantia, nec beneficia illa in Romana Curia vacantia egent reseruatione huius Regulæ, quia semper & quocunque mense vacent, sunt reseruata principaliori, & potentiori, fortioriq. reseruatione in corpore iuris clausa *in cap.2.de prebend.in 6.*

194 Aliàsquã per resignationẽ.
Per hec verba excipiuntur vacationes per resignationem, & sic beneficia, quæ vacauerint in quocunque mense anni ex causa resignationis in manibus Ordinarij factæ, non erunt reseruata, nec inclusa in reseruatione huius Regulæ, *Gonzalez glos. 14. à princip. Nicol. Garcia dicto cap.1.à num.542.* & vide quæ infra dico in *Allegat.* cuius titulus st. *Episcopus quorum beneficiorum resignationes recipere possit?*

195 Quocunq; modo vacatura.
Sub reseruatione huius regulæ includuntur omnes modi vacationis, excepta vacatione in Curia, & per resignationem, qui etiam non appositis his verbis comprehenderentur, *Aen. Falcon. de reseruat. quæst. 1. princip. sub num 2. versic. vacatura, Gonzal. glos.15. a princip. Nicol. Garcia dicta par.5. cap.1. num.547.* Procedit Regula hæc non solum in vacatione de iure, & de facto, sed etiam in vacatione de iure tantum, aut de facto tantum, *Gonzalez glos.*
196 *15.§.1.* Non habet tamen locum quoties beneficium vacat per habentem tantum ius ad rem. *Gonzalez glos.15. §.2. Nicol. Garcia dicto*
197 *cap.1. nu.549.* veluti per mortem electi, vel præsentati ad aliquod beneficium, ex qua electione, vel præsentatione fuit quæsitũ ius ad rem, *Falcon. de reseru. q.4. princip. effectu 47. numero 5. & 6. Flamin. de resignat lib 7. quæst.1. a numero 78. & lib.2. quæst.13.* & ideo cum per eam non acquiratur ius perfectum, non dicitur plenum beneficium, nec extincta prima vacatio, sed adhuc vacat beneficium vt prius, & ideo beneficium non vacat per obitum electi, vel præsentati, *glos. verbo collatio, in cap. penult. de præbendis. lib.6.* Si vero vacet per obitum habentis
198 ius in re ad beneficium (quale acquiritur per collationem acceptatam, etiam ante adeptam possessionem, *cap. si tibi absenti, de præbendis, libro 6. Couar. lib.3. vari. capit. 16. num.3. & 5. Flamin. de resignation. lib.1. quæst.16. num.2. & lib.10 quæst.6. num.2. & 55. & quæst.8. numero 5. Molin. de iustitia tractat.2. disput.2. vers. dixi superius, & disp. 3. in fine, Aloys. Ricci. in collect. decis.*

dis.p.5.collect.1658.Gonzal.glo.15. §.2.numer.31. vbi *numero 32.* ampliat procedere, quamuis litteræ nō sint expeditæ, cum per solam supplicationem signatam à Papa sit gratia perfecta, dummodo sit registrata, & parti tradita, nam antea non dicitur aliquod ius considerabilius quæsitum, & de facili potest talis supplicatio signata lacerari, *Rot. decis.791.num.5.par.1.diuers. Flamin. de resignat. lib.8.quæst.8.num. 186.*) cessat reseruatio, itaut si talis decedat extra Curiam in mense ordinario, dicatur per illum beneficium vacare, vt possit Ordinarius de illo disponere, *Flamin.d.quæst 8. num.21.Pute.decis.146. lib.2. Gonzal. glos 15.§.2.numero 34.* Est ergo necessaria acceptatio collationis factæ absenti, cùm ante illam acquirat tātum in beneficio ius ad rem, *Gonzal.glos.26. numer. 14.* & non dicatur beneficium vacare per eum, cui facta fuit in absentia collatio ante acceptationem, *Gonzal. glos.15 §.2.num.6.*

Quoniam autem vacationes de iure permultæ sunt, & sparsim per Canonum, & Doctorum volumina leguntur, compendio illas perstringam, lectorem remittens *ad Gōzal. glos.15.*& *Nicol.Garciā par.11.cap. 2.cum sequentibus*, qui duo insignes viri in materia beneficiali clarum lumen nobis præbuerunt, eaque doctissime & plenissime tractarunt, itaut nihil amplius desiderari possit.

199 Primus igitur vacationis modus est per obitū, & mortem naturalem, *cap susceptum, de rescriptis in sexto, Petr.Gregor.rei beneficiariæ cap 3 a num.1. Panin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante, prælud. 7. num.4.* vbi dicit, quod ita vacat per mortem beneficium, quod si miraculose resurgeret non recuperaret illud, *Gonzal.glos.15.à nume.3. Nicol.Garcia par.11.cap.2.num.1. cum sequentibus*, qui hoc limitant vbi beneficium suppressum esset ab habente potestatem, vel quando est vnitum, vel de mensa, vel Ecclesia non est numerata.

200 Secundo vacat beneficium per renunciationem, seu resignationem, vt *toto titulo de renunciat* per quam amittitur omne ius in beneficio cōpetens, proprietas, titulus, & possessio, *Flamin.de resignat.lib.1.quæstione 5 à numero 15. Gonzal. glos. 15 num.8 Nicol.Garcia par.11.cap. 3.à numero 1.* vbi *num.3.* id verum dicit, etiamsi ex causa permutationis facta sit renunciatio.

201 Tertio vacat beneficium ipso iure per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, *cap.de multa, de præbendis, cap.quia nonnulli, de clericis non resident. Extrauag.execrabilis, §.qui vero, de præbēdis, Cōcil.Trident. sess.7. cap.4. Gonzalez glos.15 à num 9. Nicol.Garcia par. 11.cap.5.à principio.* In quo notent iuniores, quod licet *d.cap.de multa*, (quo statuitur primum beneficium curatum ipso iure vacare per assecutionem secundi, & si vtrūque retinere contendat, priuari etiam secundo per sententiam, non autem ipso iure, tametsi per *d. Extrauag. execrabilis, §.qui vero*, etiam secundo ipso iure priuetur) loquatur de beneficijs curatis, & dignitatibus, tamen per *Conc.Tridentin sess 24. cap.17.* extenditur dicta incompatibilitas (si tamen vltra sex menses retinuerint) ad duos Canonicatus, vel vnum cum Parochiali, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, vt censuit Sacra Cō greg.

greg. Quædam enim est incompatibilitas illorum beneficiorum, quæ simul teneri non possunt, & quorum primum vacat ipso iure per assecutionem secundi, qualia sunt illa, de quibus in *dict. cap. de multa, & in dict.* Extrauag. *Execrabilis, & in cap. litteras, de concessione præbendæ, & in Clem. fin. de præbendis*. Alia incompatibilitas est quoad retentionem tantum, scilicet beneficiorum, quæ simul licite retineri non possunt, licet non vacet primum ipso iure per assecutionem secundi, vt in Parochiali cum Canonicatu, & duobus simplicibus residentiam requirentibus, *Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. ratione ætatis, verbo incōpatibilia, Nicol.* Garci. *d. par. 11. capit. 5. num. 67.* Quoad incompatibilitatem primi generis vacatio inducitur ipso iure per assecutionem pacificam secundi incompatibilis, nō solum de facto, sed etiam de iure, id est, non litigiosa, sed absque controuersia iuris, & facti, *Mascard. concl. 183. num. 40. Anton. Fab. lib. 1. definit. forens. tit. 2. definit. 31. Mandos. ad regul. de triennali quæst. 53. & in reg. 34. quæst. 26.* Item pacifica possessio secundi intelligenda est non de possessione sterili, sed fructuum, vel maioris partis eorum, vt tradunt *Doctor.* per tex. ibi *in cap. si tibi concesso, de præbend. in sexto, Less. de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 27. num. 141. Nicol. Garcia dicta par. 11. cap. 6. num. 123.* cum omnis possessionis effectus consistat in perceptione fructuum, *l. bona fidei 48. ff. de acquiren. possess.* & fuit dictum in *Rota* corā *D. Burato anno 1615. die 13. Martij* beneficium primum non censeri vacare per assecutionē secundi, nisi dicti secundi beneficij possessio pacifice habita fuerit per duos menses. Quoad beneficia simplicia quādo incompatibilia sint, & nō possint retineri, dicam infra suo in loco.

202 Quarto per contractum matrimonij per verba de præsenti vacat beneficium, etiam non sequuta copula *cap. 1. & 3. de clericis coniugatis, cap. 1. eodem tit. lib. sexto, Clar. §. fin. quæst. 73. num. 5. versic. clericus beneficiatus, Bonacos. commun. crimin. par. 1. verbo clericus, fol. 27. verso, Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 25. num. 4. Mascard. de prob. concl. 182. Perez l. 1. versic. item quia, tit. 1. lib. 5. Ordinam. Matiens. in rubr. tit. 1. glos. 1. num. 158. & leg. 7. glos. 12. numero 2. tit. 8. lib. 5. noua recopilat. Flamin. de resignat. lib. 1. quæstio. 1. num. 12. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 147. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 5. num. 10. & sequen. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 16. q. 4. cum sequentibus, Sanch. de matrimon. lib. 7. disput. 42. à num. 4. Gonzal. glos. 15. num. 43. Nicol. Garci. par. 11. cap. 8. à principio, Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 5. numero 14. Farin. fragment. criminal. par. 1. littera C. verbo clericus, à num. 325. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 240. num. 3. in prima edit.* aliàs *resolut. 312. in secunda edit. Lessi. de iustit. li. 2. cap. 34. dub. 21. Valer. Reginald. in praxi for. pœnitent. lib. 30. tract. 3. numer. 312. & seq.* Gutier. *de matrimon. cap. 97. numero 1.*

203 Et ita vacat beneficium per matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij, *Flamin. lib. 3. quæstio. 1. num. 28. Ceuall. dict. quæst. 147. numer. 6. Gutier. d. cap. 97. num. 7.*

204 Amplia primo procedere etiāsi vxor nō consumato matrimonio religionem ingrederetur, *Couar. de spon-*

204 *sponsal.par.2.cap.6.§.7.numer.6. Sayr.dict.cap.5.num.14. Sanch. dicta disput.42.num.6.Farin.dict.littera C. numero 329. Nicol. Garcia dict.cap.8.num.3.* Amplia secundo,
205 vt per matrimonium amittat clericus, etiam accessus, & regressus, ac alia iura ad beneficium competentia, *Clar.dict.quæst.73.nume.5. Flamin.dict.q.1.num.14.Ceuall.dicta quæst.147.num.2. Farin. dicta littera C.num.330.Nicol.Garcia dicto cap.8.num.2.Gutier.dict.cap.97. num.4.* Amplia tertio, quod etiam
206 per contractum matrimonium amittitur pensio ecclesiastica, *Couarr. dicto §.3.num.vlt. Nauarr.in tract.de orat.cap.21.nu.53. Salzed. ad Bernard.cap.80. littera E. vers. emittit, Flamin.dicto lib.1. quæst.1. numero 15.& lib.6 quæst.2. numero 115.Ceual.dicta quæst.147.nume.7. Sanch.dicto lib.7. quæst 44. Farin. dicta littera C.num.331.* Amplia quarto in clerico non solum in sacris, sed etiã minoribus Ordinibus constituto, vt per *Bonacos. tomo 1. commun.opin.libro 1.tit.7.num. 12. Farin.dicto verbo clericus, numero 327.* Amplia quinto, vt etiam per
207 matrimonium irritum ob consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens amittat beneficium ipso iure is, qui solis minoribus Ordinibus est initiatus, *Tiraquell.de retract.lign. §.26.glos.2.numero 9. Hippolyt.consil.70.num 16.Gregor. l.1.verbo el beneficio,titulo 6.part.1. Bonacos.dicto tit.7.nume.12.& 13. & tom.2 libro 9.tit.7.num.3.versic. & ista communis, Flamin. dicta q. 1. numero 12.Gonzal.glos.15.num. 44. & glos.57.num.44. Sanch.lib.3. disput.2 num.3 & lib.7.disp.43.numero 5. Francisc.Molin.de ritu nuptiar. libro 1.comparat. 19. numero 147. Nicol.Garcia dicto cap. 8. numero 4.cum sequentibus,* vbi *num.* 8. resoluit, quod talis beneficiatus cõtrahens matrimoniũ in gradu prohibito ignoranter bona fide, & cum debita solemnitate, non amittit beneficium ipso iure, & *num.* 10. asserit beneficium non perdi per matrimonium nullum ex defectu consensus ipsius clerici, vt quia nõ erat sanæ mentis, vel fuit vi, aut metu coactus, & à *num.* 13. tenet contrahentem matrimoniũ sine Parocho, aut testibus non perdere ipso facto beneficium, & *num.* 17. quod beneficiatus in Sacris constitutus matrimonium contrahens de facto, indistincte non perdit ipso facto beneficium, cum sit omnino inhabilis ad matrimonium, sed illis est priuandus per sententiam iudicis.
208 Quinto vacat ipso iure beneficium per ingressum Religionis professione sequuta, & non antea, *cap. beneficium, de Regular.libro 6.Henriq.in summ.par.2.lib.12.cap.5.§.4. in comment. littera X. Flamin. de resignat.lib.5.quæst.6.num. 164. cũ seqq. & lib.7.quæst.14.nu.28. Cald. Pereira in l.si curatorem, verbo implorare, numero 27.Sanch. de matrimon.libro 9.disput.33.num.19. Gonzal.glos.15.numero 45.Fr.Emman. quæst.Regular.tom.1.quæst.37.articulo 1. Sayr. in claui regia libro 6. cap.5.num.25. Nicol. Garcia parte 11.cap.9.à principio,* & infra alio loco latius dicemus.
209 Sexto per nõ promotionem eius intra annum, qui assequutus est Ecclesiã parochialem, elapso enim anno, nisi initietur Sacerdotio, vacat dicta Ecclesia ipso iure, *capit.licet canon, de electione.lib.sexto,* late *Flamin.libr.3.quæst.2.* plena manu, *Rebuff.in praxi tit.de non promotis*

infra

infra annum per totum, beneficium enim curatum obligat ad promo-
210 tionem Sacerdotij spatio vnius anni *praxis Episcopal. parte 1. verbo beneficia, versic. dico quarto principaliter, Spin. in speculo testam. glos. 4 princip. num. 65. Cened. ad Sextum collect. 30. num. 1. Azori institut. moral. par. 2. lib. 6. capit. 8. quæst. 2.* vbi *quæst. 3.* tenet pœnam dicti *cap. licet canon* de iure locum non habere in Decanis, Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum quidem; sed non parochialem Ecclesiam habentibus, & *quæst. 4.* quod etiam non afficit eos, qui præficiuntur Ecclesijs collegiatis, quæ aliàs parochiales quoque sunt, & *quæst. 9.* quod etiã illius tex. dispositio non habet locum in illo, qui Ecclesiæ parochiali habitu tantum, & nõ actu parochianos habenti præficitur, quod etiam repetit eadem *par. 1. lib. 9. cap. 3. q. 14. vers. quæstionis dubia est.*

211 Septimo per trãslationem Prælati ad aliam Ecclesiam vacat prima, litteris tamen expeditis, & ostensis Capitulo, *cap. in apibus, §. translatis, 7. quæst. 1. cap. quanta, de translat. Episcopi, Flamin. libro 7. quæst. 21. numer. 14. & quæst. 23. numero 47. Gonzal. glos. 15. numer. 48. & 49.*

212 Octauo si electus intra mensem à tempore electionis ei præsentatę, vel à tempore sibi præstito non consenserit electioni; nam tunc vacat prelatura, *cap. quam sit, §. electus vero, de electione libro 6. Extrauag. si religiosos, eodem tit. inter communes Gonzal. glos. 15. num. 50.*

213 Nono si electus intra tres menses post consensum electioni præstitum non petierit confirmationem, nã ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito, *dict. cap. quam sit, §. cæterum, Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap. 25. num. 12. Gonzalez glos. 15. num. 51.*

214 Decimo, quando electus, vel præsentatus ante confirmationem, vel institutionem, per se, vel per alium se iniecerit, vel administrauerit; nã eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius, *tex. in cap. auaritiæ, 5. de elect. libro 6. Gonzal. glos. 15. numer. 52.* procedit in præsentatione, *Flamin. de resignat. lib. 12. quæst. 3. num. 26.* Et per præstationem obedientiæ dicitur quis administrasse, & incidisse in pœnam illius tex. *Put. decis. 45. par. 3.* non procedit tamen in eo, qui ante electionem aliquid fecit *Cardin. Tusc. tom. 1. littera C. conclus. 44. num. 22.* Aduertit *Gonzal. vbi proxime*, quod isti tres modi vacationis, videlicet, octauus, nonus, & decimus, sunt improprij, quia per electum non dicitur vacare beneficium, sed semper durat prima vacatio, ex quo collatio non adest, vt supra dictum est.

215 Vndecimo vacat beneficium ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationẽ sequutam, vel postquam præfixum tempus ad cõsecrationem petendam lapsum fuerit, dixi supra hac *Allegat. num. 67. cum sequentibus.*

216 Duodecimo vacat ipso iure beneficium per militiam secularem, *glos. verbo redierint, in cap. vltim. de clericis non residentibus, Flamin. libro 1. quæst. 1. num. 22. Anton. Fab. libro 1. definit forens. titul. 3. definit. 25. Gonzal. glos. 15. num. 54. Farin. fragment. criminal. par. 7. littera C. numero 183.* nam Ecclesia pro derelicta habetur eo ipso, quod beneficiarius fit miles, itaut Ordinarius iu-

iure possit illam alteri concedere, vt dicit *Azor. institut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 15. in princip.*

217 Decimotertio vacat ipso iure non solum beneficium, sed etiam pensio illius, qui tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet talares non assumit, vel iugiter non defert per *Constitut. Sixt. Quinti,* incip. *Cum Sacrosanctum, sub quinto Idus Ianuarij* 1588. *Gonzal. glos. 15. num. 56. Azori. institut. moral. p. 2. lib. 7. ca. 17. quaest. 1. vers. decimum quartum crimen.*

218 Decimoquarto vacat ipso iure beneficium per electionis cassationem, *cap. considerauimus 10. cap. super eo 12. cum similibus, de elect. Gonzal. glos. 15. num. 56.*

219 Decimoquinto per postulationem, vel repulsionem *cap. 2. & 3. de postulat. prælati, Extrauag. ex debito, §. huiusmodi, de elect.* quamquam hi duo modi proprie dici non possint modi vacationum, vt ostendit *Gonzal. glos. 15. n. 52. in fine.*

220 Decimosexto per violentam ingressionem in possessionem beneficij perdit quis eo ipso ius, quod ad illud habebat, & vacat ipso iure, *capit. eum qui, 18. de præbendis, libr. 6. Couar. lib. 3. variar. cap. 16. nume. 6. Rebuff. de pacificis possessor. numero 231. cum seqq. Menoch. remed. 9. recuper. num. 306 praxis Episcop. par. 2. verbo possessio beneficij, §. 2. Gonzal. glos. 15. numero 58. & glos. 57. num. 46. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 54. num. 187. Farinac. in praxi crimin. par. 4. decis. 66. numer. 1. cum sequentibus, & par. 6. quæstio. 175. a num. 64.*

221 Decimoseptimo per violationē sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in causa beneficiali, *Clement. 1. de sequestrat. possess. & propriet. Mobed. decis. 2. de sequestrat. possessionis, & fructuum, Perez l. 1. versic. quærere oportet, tit. 10. lib. 3. Ordinam. pag. 661. Gonzal. §. 7. proœm. num. 45. & 46. & glos. 15. num. 59.* Procedit in sententia lata super quocunque beneficio ecclesiastico, siue illud simplex, siue curatum sit, siue dignitas, siue personatus, siue etiam pensio perpetua, quæ conceditur in titulum ecclesiastici beneficij, hæc enim omnia appellatione beneficij continentur in terminis illius tex. *Marescot. variar. libro 2. cap. 77. num. 20. & 39.* Itaut beneficium quod vacat per violationem sequestri impetrari possit per quēcunque sub generali clausula, vel alio quouis modo, *Mobed. dict. decis. 2.* quem referunt *Gonzal. dict. glos. 15. num. 59. in fine, Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 1. collect. 223. in fine.* Limita primo, quando sententia non esset lata super petitorio, vel possessorio, secus tamen si sit prolata in causa attentatorum, *Put. decis. 33. & decis. 45. lib. 2. Lancellott. de attentatis, par. 3. cap. 28. num. 143. Gonzal. glos. 15. num. 60. Aloys. Ricci. dict. collect. 223. versic. limita.* Secundo limita, vt iste tex. non procedat, quando sequestrum non est appositum principaliter super beneficio, sed super membro, vel re ipsius, *Caputaquen decis. 153. par. 3.* quem refert *Aloys. Ricci. dicto collect. 223. versic. limita secundo.* Tertio limita, vt hoc sequestrum cesset, si beneficium fuerit per triēnium, & pacifice possessum, vt ille tex. habet *Marescot. dict. capit. 77. à num. 35. Cald. Pereira q forens. lib. 1 quæst. 21. nume. 54. Gonzal. §. 7. proœm. num. 72.* & tunc non est necesse, quod immediate quis

trien-

triennio possederit, sed sufficit qđ semel per triennium continue possederit, *Caputaquen.decis.159. par. 3.* quem refert *Aloys. Ricci. dict. collect.223.prope finem.*

222 Decimooctauo vacat ipso iure beneficium per non ostensionem tituli, seu dispensationis, coram Ordinario postquam beneficiatus monitus fuerit, *cap.Ordinarij,§.quod si forte,vbi glos.verbo eo ipso, de officio Ordinarij,lib.sexto,*qui tex.renouatur *à Concil. Trident.sess.7.capit.5. Gonzal.glos.15.nume. 62.* Possessor

223 enim etiã pacificus tenetur probare,& ostendere titulum, cum Superior ex officio inquirit *Mascard. de probat.conclus.1372.à nume.18. Couar. inreg.possessor par. 2.§.10. num.9.col.2.Flamin.de resignat. libro 11.quæst.14.num. 35. cum seqq. praxis episcopal.par.1.verbo Bullæ,*

224 *§.5.Aloys. Ricc.in collect.decis.p. 4.collect. 889.* & etiam Ordinarius potest, non obstante regula de triennali, possessorem cõpellere ad ostendendam dispensationem, *Flor. de Mena variar.lib.3.quæst.23. nume. 61.cum sequentibus,* non acquirun-

225 tur enim præscriptione beneficiorum ecclesiasticorum tituli, *Caldas Pereira de renouat. emphyt. q. 15.num.22.* An & per quod tempus possit Episcopus compellere beneficiatos, vt ostendant suorum beneficiorum titulos, vide per citatos *à Cened. ad Sextum collect. 18. numero 2.*

226 Decimonono vacat ipso iure beneficium per alienationem rerũ Ecclesiæ, siue ipsius beneficij, sine solemnitate facta in *Extrauag.ambitiosæ,§.inferiores vero,de rebus Ecclesiæ non alienandis, inter communes, Petr.Gregor.rei beneficiariæ capit. 25. numero 16. Gonzalez dict. glos. 15. numero 63.*

227 Vigesimo vacat beneficium si habeatur pro derelicto, *cap. ex parte 8.* vbi *Abb.num.2.de clericis non residentibus, Pauin.de officio, & potestate Capituli Sede vacante, prælud.7. num.12. vers. septima si habeatur pro derelicto,Flamin.libr.1. q.15.n.21. Gonzal glos.15.n.64.*

228 Vigesimo primo vacat ipso iure beneficium propter crimen hæresis, *cap.ad abolendam, §. 1.*ibi, sic omni beneficio spoliatus, vbi *glos. de hæretic.Couar. lib.2.variar.cap. 8.num.4. & seq. Azor.par.2. lib. 7. cap.17.in princip.Flamin.lib.3.q.1. numer.31. & seq. Gonzal.glos.15. num.65.Petr.Ledesm.in summ. par. 2.tract.1. cap.4. conclus. 14.* plures quos refert,& sequitur *Garcia dicta par.11.cap.10. num.60. cum sequentibus.* Sed contrarium in iuris rigore verius dixi supra hac *Allegat.numer.37.& 38.* nam in iuribus,quibus hæc pœna statuitur,non inueniuntur verba significantia priuationem, & sententiam ipso iure latam, vt in *dict.cap.ad abolendam, & in cap.excommunicamus, §. credentes,eodem tit.* vnde hanc sententiam contrariam suprapositæ amplectuntur *Alphonsus à Castro lib. 2.de iusta hæreticorum punit.cap.9. Simanch.de Catholic.institut. capit. 46.num.72. Aragon.2. 2. quæst. 11. artic.3. vers.secunda pœna, Candelab.aureum in appendice cap.1. numer.15. praxis episcop.par. 1. verbo*

229 *priuatio,in princip.* Sic etiam filios,aut nepotes hæreticorum nõ esse priuatos,nec priuandos beneficijs antea obtentis tenent *Abb. & Felin.in cap.vergentis, num. 3. de hæreticis,Rebuff.in praxi tit. de modis amittendi beneficia,num.25. Couar.dict.cap.8.numero 4. Pena in* com-

comment. ad director. Inquisitorum comment. 163. *Soar. tom.* 5. *de censur. disp.* 43. *sect.* 3. *num.* 2. & videtur tenere *Flamin. libr.* 3. *quaest.* 1. *numer.* 34. *&* 35. quamuis contrarium velint post plures à se citatos *Gonzalez glos.* 15. *n.* 67. *Nicol. Garcia d. par.* 11. *cap.* 10. *à num.* 72.

230 Vigesimosecundo vacant ipso iure beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum *capit.* 2. *§. ad hæc, de hæreticis, lib.* 6. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 68. *Azori. institut. moral. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 8. *versiculo octaua pœna*.

231 Vigesimotertio vacat ipso iure beneficium per crimen realis simoniæ commissæ, vt disponitur in *Extrauag. cum detestabile, de simonia, inter commun. Menoch. remed.* 1. *recuper. num.* 135. *& num.* 336. *& remed.* 5. *num.* 68. *& cons.* 67. *numer.* 4. *Couar. in reg. peccatum, par.* 2. *§.* 8. *numero* 7. *Flamin. lib.* 7 *quaest.* 2. *à num.* 12. *Gonzal.* & plures ab eo citati *dict. glos.* 15. *num.* 69. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 6. *capit.* 41. *Farin. in praxi crimin. part.* 7. *in fragment. littera C. numero* 299. Sola autem conuentionalis inhabilem

232 reddit ad obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorum ipso iure, *Put. decis.* 80. *libro* 2. *Achil. de Grassis decis.* 2. *de simonia, Gutier. canonic. q. lib.* 9. *à principio, Azori. institut. moral. par.* 2. *libro* 7. *cap.* 17. *quaest.* 1. *versic. nonum, Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 37. *§.* 3. *litt. X. Soar. de religione, tract. de simonia, lib.* 4. *capit.* 53. *& cap.* 55. *nume.* 4. *Frat. Emman. quaestio. Regular. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 13.

233 Vigesimoquarto vacat beneficium ipso iure per crimen læsæ maiestatis, vt tenent *Rebuff. in praxi titulo de modis amittendi beneficia, num.* 32. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 72.

234 Vigesimoquinto vacat ipso iure beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostolicarum, *cap. ad falsariorum, de crimine falsi, Petr. Gregor. rei beneficiariæ, capit.* 26. *numer.* 12. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 73. *Nicol. Garci. parte* 11. *cap.* 10. *num.* 170. *Azori. institut. moral. par.* 2. *libro* 7. *cap.* 17. *quaest.* 1. *vers. quintum crimen*.

235 Vigesimosexto vacant ipso iure beneficia percutientis Cardinalem, *cap. felicis, §. si qua vero, de pœnis, libro sexto, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num.* 39. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 74. *Nicol. Garcia par.* 11. *cap.* 10. *num.* 55. *Azori. dicta par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *quaest.* 1. *versic.*

236 *tertium.* Et etiam filij, ac nepotes offendentium Cardinalem priuãtur omnibus beneficijs, & dignitatibus ecclesiasticis, & ad illas in posterũ obtinendas efficiuntur inhabiles, *Farin. in praxi criminal. parte* 5. *q.* 112. *num.* 121. *&* 122. *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 20. nam Cardinalem hostiliter insequens tenetur crimine læsæ maiestatis, etiam quod non cœperit, aut percusserit *dict. cap. felicis, Farin. d. q.* 112. *num.* 81. vbi *num. seqq.* plura de hac materia cumulat, quæ deseruire possunt ad declarationem *d. cap. felicis*.

237 Vigesimoseptimo vacant ipso iure beneficia occidentis, vel percutientis Episcopum, illa scilicet, quæ obtinet in Ecclesia, cui talis Episcopus præest, *dict. cap. felicis, Clement.* 1. *§. a feudo, de pœnis, Gonzal. dict. glos.* 15. *num.* 75. *Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap.* 26. *num.* 10. *Azori. dict. cap.* 17. *quaest.* 1. *versic. quartum est, Nicol. Garcia dict. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 56. Si vero occidat Epi-

Episcopum electum, non dicitur interficere Episcopum, *Gonzal. glo. 9. § 5. num. 27.*

238 Vigesimooctauo vacant ipso iure beneficia assassini, *Gonzal. dicta glos. 15. num. 76 Azori. dict. cap. 17. quæst. 1. versic. octauum est, Farin. in praxi crimin. par. 5. quæst. 123. per totam*, vbi late de hac materia.

239 Vigesimonono vacant ipso iure beneficia occidentis Rectorem suæ Ecclesiæ, *cap. in quibusdam 12. de pœnis, Rebuff. d. tit. de modis amittendi beneficia, num. 45. Tursan. tomo 1. commun. opin. lib. 1. tit. 9. num. 50. pagina 185. Hieronym. Gabr. cōsil. 196. num. 6. libro 1. & cons. 187. num. 8. lib. 2. Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap. 26. & num. 13. Gonzal. glos. 15. a num. 77. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 10. num. 57. Farin. in praxi crimin. par. 5. quæst. 119. numero 68.* vbi asserit, quod hæc priuatio ipso iure procedit ea ratione speciali in beneficio illius Ecclesiæ, in qua videtur deliquisse, non autē in alijs beneficijs, quæ obtinet in alijs Ecclesijs. Neque ob stat, quod ait *Abb. in d. c. in quibusdam, nu. 7.* quod ibi non constat de priuatione ipso iure, cum tantum ibi dicatur amittāt, quod verbum non cōtine-

240 re sententiam ipso iure latam, sed iudicis sententiam ferendam, asserit in his terminis, *Azori. d. ct. lib. 7. capit. 18. quæst. 1. versic. deinde quæres*, quia respondetur dict. verbum, amittant, de quo in illo tex. sententiam latam significare ex resolutis per *Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 21. versic fallit.* Deinde respōdetur, quod quamuis verbum illud sententiam ferendam significaret, non sic in illo tex. cum dictio, prōrsus, præcedat dictum verbum, quæ importat, ipso iure, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 71. Bernardin. Muscatel. de modo fideiubendi, par. 1. modo 14. num. 2. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 53. num. 8.*

241 Trigesimo vacat ipso iure beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec resignauerit suum beneficium, *Clementin. multorum, §. quod si inferiores, de pœnis, Gonzal. dict. glos. 15. num. 80.*

242 Trigesimoprimo vacant ipso iure beneficia committentis crimen sodomiæ ex *Constitut. Pij Quinti*, de qua, & de hac materia late egimus supra *Allegat. 44. à num. 29.*

243 Trigesimo secundo quando resignans non superuixit per viginti dies iuxta regulam *19. in nouis, Gōzal. dicta glos. 15. num. 84.* nisi fuerit dictæ regulæ derogatum, *Flami. lib. 12. quæst. 14. num. 2.* vbi asserit, quod hodie communiter, & de stylo derogatur illi regulæ, quando resignans est absens à Curia. An sub dispositione illius regulæ comprehendantur resignantes coram Ordinarijs? vide *Rebuff. in praxi tit. de infirmis resignantibus, glos. 12. n. 3. & in tract. nominat. quæst. 16. numer. 18. Mandos. quæst. 16. Gomes q. 26. Flam. n. dict. lib. 12 quæst. 5. numero 8.* Et an resignantes beneficia patrimonialia? Vide *Mandos. ad illam regulam quæst. 15. num. 10. in fine, Gom. quæst. 21. Flamin. dict. libro 12. quæst. 3. num. 10.* Quid in beneficio iurispatronatus? vide *Gom. quæst. 17. Flamin. lib. 12. q 3. num. 28. Azori. par. 2. lib. 7. cap. 28. versic. sexto quæritur*, vbi concludunt pro affirmatiua. Quid in beneficijs Regularibus? vide *Anastas. Germon. in suo tract. de indultis Cardinalium, §. Regularia, nume. 33. Rebuff. ad illam regulam, glos. 5.*

in

in fine, vbi scribunt locum esse illi regulæ. Quid in commenda? vide *Flamin. lib. 12. q. 13. & Rebuff. dict. tit. glos. 7.* vbi scribit commendatarium morientem intra viginti dies sub hac regula comprehendi, quod caret dubio, cum regulis posteriorum Pontificum expresse nominentur. Quid in renunciatione, seu translatione pensionis? vide *Gom. quæst. 16. Mandos. quæst. 11. Flamin. dict. lib. 12. quæst. 3. num. 56. & lib. 6. quæst. 4. num. 34.* qui resoluunt pro negatiua, sed hodie attentis dictis nouissimis regulis res est explorata, vt sub illis includatur. Quid in vnione? vide eundem *Mandos. quæst. 10. Gom. quæst. 15. Flamin. d. quæst. 3. num. 47.* vbi resoluit pro affirmatiua, sed hoc etiam clarum est, cum in nouissimis regulis expresse contineatur. Quid in resignatione beneficij reseruatis fructibus? vide *Mandos. quæstio. 14. & Gom. quæstio. 20. ac Flamin. lib. 12. quæst. 5.* Quid in beneficijs consistorialibus? *Flamin. dict. lib. 12. q. 3.* vbi etiam quid in concessione iuris. Postremo quid in beneficijs reseruatis litigiosis, & pijs, quæ electiua dicuntur? vide *Azori d. l. 7. c. 28.* vbi cum *Rebuff.* sentit regulam illam in his beneficijs locum obtinere.

244 Trigesimo tertio vacat ipso iure beneficium ob non publicationem resignationis, iuxta formam *Constitut. Gregorij Decimitertij, de publicandis resignationibus*, vt videre est apud *Flamin. de resignat. lib. 11. q. 7. Gonzal. dict. glos. 15. numero 85.* vbi *num. 86.* dicit, quod ista vacatio est ita fortis, & potens, vt quamuis reliquę omnes vacationes comprehendantur sub clausula, vel alio quouis modo, vacatio tamen ista ob non factam publicationem nullatenus comprehēditur sub quibuscūque clausulis amplissimis, nisi specialiter exprimatur.

245 Trigesimoquarto vacat ipso iure beneficium curatum ob non seruatam formam *Constitut. Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis, sub data 15.* Kalendis *Aprilis 1566. Gonzal. glos. 15. num. 88.*

246 Trigesimoquinto vacant ipso iure omnia illorum beneficia, qui pro obtinendis beneficijs se ipsos pro alijs examini supponunt, vel annuas pensiones offerunt, aut beneficia impetrāt pro alijs, vt ab ijs aliquid consequantur: vel quando pro se ipsis impetrant beneficia cum intentione illa resignandi, reseruata sibi pensione, vel non reseruata ad fauorem aliorum, vt cauetur in *Constitut. 33. Pauli Quarti.* quæ incipit: *Inter cæteras, sub die 26. Decembris 1557.* quæ irrogat pœnam excommunicationis in tales, à qua absolui nequeant, nisi à Pontifice, præterquam in mortis articulo, & priuationem omnium beneficiorū obtentorum. Ideoq. inoleuit iam in Curia stylus, vt exigatur iuramentum à petente beneficium, quod nō accipit animo illud dimittendi, *Flamin. de resignat. lib. 9. quæst. 10. num. 4. & 5.*

247 Trigesimosexto vacat ipso iure beneficium per depositionem, & priuationem, cap. *ex litteris, cap. graue, de excessibus Prælatorum, Gonzal. glos. 15. num. 97.*

248 Trigesimoseptimo vacat ipso iure beneficium per apprehensionē possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarū expeditionem ex *Constitut. 33. Iulij Tertij sub 27. Maij 1553. Mandos. in reg. 27. de non iudicando iuxta formam sup-*

plicationis quæst.3.à n.3.Gonzal. dicta glos.15.num.98.

249 Trigesimo octauo vacant ipso iure beneficia retinentis indebite scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam,& illas non restituentis,necnon scientis, & non reuelantis,ex C· *stit.Iulij III. sub vltima die Aprilis 1552.*

250 Trigesimo nono vacant ipso iure beneficia offendentium litigãtes, in Romana Curia,eorumq.Iudices, Aduocatos,& procuratores,vel notarios,vt habetur in *Constitut.* 11. *Alexandri VI.incip.* In eminenti Sedis,de qua *Mandos. cons.60.* & *61. Put.decis.*102.*cum duabus seqq. lib.* 1. *Gonzal.glos.*15.*num.*100.

251 Quadragesimo vacant ipso iure beneficia per confidentiam, vtpote quando quis resignat alicui beneficium sub confidentia,quod resignatarius postea resignet alteri personæ resignanti dilectæ,vel in alijs casibus contentis in *Constitut.Pij IV.* incip. *Romanum Pontificem, sub 17. Kalendas Iunij 1564. & in Constitut.Pij V.sub Kalendas Iunij 1569.* de quibus *Flamin. de confident.q.58. per totam.*

252 Omnes prædictos casus enumerare nõ inutile iudicaui,ex eo,quia nullum crimen, etiã priuatione dignum, inducit priuationem beneficij ipso iure,nisi sit iure cautum,nã in dubio præsumitur quis per sententiam priuandus, *Farin.in praxi crim.p.1.q.19.num. 46.Rebuff.de pacificis possess.n.318. Gonzal. glos. 15.num. 153. plures per Nicol.Garciam par.11.cap.10.num.5.* nonnulli etiam effectus ex priuatione ipso iure facta resultant.

253 Primus est, quod si vacat beneficium ipso iure ratione alicuius capitis ex supra relatis, vacat in ipsomet puncto, quo contrahitur matrimonium, aut emittitur professio, vel contrahitur delictum, &c. *Prob. in addit.ad Monach.in capit. fin.num.19.de consuetud.Gonzalez glos.15.num.141.*

254 Secundus est,quod committens delictum ob quod priuatur ipso iure,seu ipso facto beneficiis, seu officiis publicis,ita illorum amittit titulum,& dominium, vt ea in conscientia teneatur dimittere non solum post sententiam,sed etiam ante illam,*Flamin.de resignat.lib 3.q.1. num.81.Lorca 1.1.disput. 24. de legib.mem.2.§.vlt.Felin.in c.in nostra de rescrip. corol.2.n.12.& 13.* cõtra plures defendit *Nic.Garc.d.par.11. c.10. n. 18. Gonzal. glos.15.n.150.* fructusq. suos nõ facit, sed ad illorũ restitutionem tenetur,vt per plures citatos *à Gõzal.glos.15. n.150.*

255 Tertius effectus est,quod cum quis est priuatus beneficio ipso iure, etiam in pœnam, statim, nulla expectata sententia,nec citato possessore potest conferri, & impetrari,præsentatio,vel electio fieri,vt in cap.*licet Episcopus, de præbendis in 6. glos.verbo te non vocato,in cap.1. de homicid.lib.6. Flamin.d.quæst.1. num.81.Nicol.Garcia d.cap.10.nu. 23.Gonzal.glos. 15. à numero 148.*

256 Vnde iã non poterit sic priuatus ipso iure beneficia in fauorem alicuius resignare plures per *Flamin. d.q.1.num.21.Gonzal.glos.15.à numero 146.*

257 Ad collationẽ, prouisionẽ, De his verbis agit *Gonzal.glos. 16.& 17.*

Præsentationem, Nota,quod beneficia iurispatronatus ecclesiastici sub hac reseruatione comprehenduntur,

tur, non ita beneficia iurispatronatus æque laici, vel mixti, de quo late cũ amplissimis declarationibus *Gonzal. glos. 18. Nicol. Garcia part. 5. cap. 1. n. 552. cum multis seqq.* & aliqua dixi supra hac *Alleg. n. 27.*

Electionẽ, & quamuis aliã dispositionem. De quibus *Gõzal. glos. 19.* & 20. ad quem se remittit *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 617.*

258 Quorumcunq; collatorũ. Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinẽtia sub hac reseruatione comprehenduntur, quia pluralitas illa resoluitur in suas singularitates, *l. falsa 33. §. fin. ff. de condit. & demonstr. l. Lucius 78. §. Caio Seio, ff. ad Trebell.* ad quod plura adducit *Gonzal glos. 21. à princ.* Capiunt hæc verba, non solum Ordinarios collatores, quales sunt Episcopi in suis diœcesibus, *Extrauag. execrabilis, §. cæterum ordinarios, de prabendis, Rebuff. in concord. tit. de collationib. §. præfati Ordinarij, in glos. verbo ordinarij, Gonzal. glos. 21. à num. 31.* verum etiam extraordinarios, quibus nimirum competit collatio ex priuilegio, vel iure speciali, *glos. verbo spectat, in cap. cũ clericus, 11. §. fin. de preben. in 6. Nicol. Garcia d. cap. 1. n. 619. Gonzal. glos. 21. n. 18.* vbi *n. 19.* cum *Simon. q. 68. num. 4.* limitat non procedere quando ius conferendi nõ esset perpetuum, sed temporale, putà ex indulto, seu priuilegio ad certum tempus, seu ad vitã, & *n. 39.* dicit, quod huius Regulę reseruatio locum habet, quamuis collator sit in fundatione nominatus, & in eadem fundatione disponatur, quod in tali beneficio non intret reseruatio, dum tamen tale beneficium non sit iurispatronatus laicalis, aut mixti.

Cætera, quæ ad explicationẽ singulorum sequentium verborum huius Regulæ desiderari possunt, sicut omnia supradicta doctissime glossauit *Hier. Gonzal. Hispan.* ideo in illis explicãdis nil amplius immoror. Illa vero quæ ad Episcoporũ alternatiuam pertinent iam supra dixi *Alleg. 53.* dum agerẽ de eorum residentia in suis Ecclesijs facienda.

SVMMARIVM.

1 *Tempus semestre ad conferendum beneficium competit Episcopo.*

2 *Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & alijs Ecclesijs, ab Episcopo, ad quẽ collatio spectat, sunt conferenda.*

3 *Parochialiũ prouisio intra sex menses facienda est ab Episcopo quãdo earum collatio ad illum spectat, intra quatuor vero menses, quando ad Papam spectat.*

4 *Hospitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra sex menses ab Episcopo sunt conferenda, si ad eum spectat collatio.*

5 *Menses sex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore scientia vacationis.*

6 *Vacationis beneficij notitia præsumitur in Prælato, considerata per iudicem beneficij qualitate.*

7 *Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum, fama quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debet esse clara, & non dubia.*

8 *Mensis quilibet, vbi absolute de mense sit mentio, triginta dies continet.*

9 *Menses sex dati Ordinarijs ad conferendum, computãtur secundum*

Kalendarium, & secundũ quem occurrunt.

10 *Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, si infra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem.*

11 *Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet sex menses ad conferendum à tempore scientiæ.*

12 *Menses sex dati Ordinarijs ad prouidendum, vbi primum lapsi fuerint, statim potest Papa prouidere.*

13 *Deuolutio in exemptis immediatè Papæ subiectis, fit immediatè ad Papam, vel Legatum de Latere.*

14 *Legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate propria.*

15 *Deuolutio in beneficijs vnitis respectu vicariæ non habet locum in vnitis mensæ Prælati, quæ nunquam vacare censentur.*

16 *Beneficium de mensa Prælati illud dicitur, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali.*

17 *Beneficia deuoluta lapso semestre concesso Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare.*

18 *Deuolutio vbi fit gradatim ad quēlibet Superiorem, non currit semestre, quod sibi datur ad conferendum, nisi à die notitiæ.*

19 *Negligentia non præsumitur, sed probanda est, & non præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur.*

EPISCOPVS INTRA quod tempus debeat de beneficijs vacantibus prouidere?

ALLEGATIO LVIII.

1 INdubitabilis, & apud omnes recepta est illa conclusio semestre tempus ad conferendum beneficium competere Episcopo, *capit. nulla 2. de conceß. prabend. cap. licet, de supplend. negligent. Prælat. Clementin. 1. eodem titulo, Rebuff. in praxi tit. de deuolut. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 184. numero 1.* latè *Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 2. à num. 1.* vbi *nume. 2.* asserit habere locum non solum in collatione, sed etiam in electione.

2 Primo amplia de omnibus beneficijs vacantibus debere Episcopos, ad quos collatio spectat, intra sex menses prouidere, quamuis sint in quibuslibet Cathedralibus, & alijs Ecclesijs, tam secularibus, quam regularibus constituta, *Rebuff. in d. tit. de deuolut. num. 4. & in concord. tit. de Regia ad Prælaturas nomin. §. 1. verbo intra sex menses, Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 5.*

3 Secundo amplia in prouisione Parochialium, etiam stante *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformation. capit. 18.* quando earum collatio ad Episcopos spectat, licet quando earum collatio ad Papam, aut alios spectat, debeant infra quatuor menses personam magis idoneam præuio concursu eligere, & electam illis significare, vt in *Constitut. Pij Quinti,* incip. *In confe-*

ferendis, Kalen. Aprilis 1566. refert *Nicol. Garcia parte 9. cap. 2. numero 3.*

4 Tertio amplia in hospitalibus, quæ conferuntur in titulum beneficij, *Rebuff. dicto verbo intra sex menses, versic. item quando*, *Nicol. Garcia dicta par. 10. capit. 2. numero 9.*

5 Tempus illud sex mensium datum ad conferendum, est à tempore sciẽtiæ vacationis numerandum, *cap. quia diuersitatem, in fine, de concess. preben. d. cap. licet. & ibi glos. verbo notitia, Tiraquell. de retract. lignag. §. 35. glos. 4. à num. 1. Azori. institut. moral. parte 2. libro 6. cap. 26. quæst. 10. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 6. nume. 24. Flores de Mena variar. lib. 1. quæst. 3. num. 6. praxis Episcop. par. 1. verbo Iuspatronatus, §. 8. dub. 1. Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glos. 6. nume. 132. Aloys. Ricc. dict. resolut. 184. n. 1. Nicol. Garcia dicta part. 10. cap. 2. num. 15.* vbi *num. 43.* resoluit, quod de momento ad momentum, est huiusmodi computatio facienda. Et *Rota Romana* resoluit in vna *Ciuitatis Castellanæ 18. Iunij 1557.* coram Illustris. *Quiroga* in sex mensibus datis Ordinariis ad conferendum computari diem termini, & in *vna Placẽtina Parochialis de Malpartida 28. Iunij 1585.* coram *Illustris. Seraphino*, est inter impressas decis. *701.* tenuit tempus sex mensium datum Ordinarijs ad conferendum Parochiales ad eorum collationem spectantes per dictam Bullam *Pij Quinti*, quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ, quamuis Episcopus nõdum accepisset possessionem Episcopatus, cũ per ipsum stetisset, refert *Nicol. Garcia, d. p. 10. c. 2. n. 22. & 23.* Sic etiam tempus quatuor mensium concessum Ordinarijs ad collationem faciendã de beneficiis curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apost. reseruatis, nõ currit nisi à die notitiæ vacationis habitæ, vt tentũm fuit in Rota in vna *Toletana beneficij 28. Nouemb. 1578.* corã Illustris. *Seraphino* in impressis *decis. 380.*

6 Sed inde grauis dubitatio oritur, nempe quando ista noticia præsumatur in Prælato? in qua videtur resoluendum illam præsumi, cum etiã præsumatur habere certam notitiã beneficiorum vacantium in suã diœcesi, quia eam tenetur visitare singulis annis, *cap. Ordinarius, de offic. Ordin. lib. 6. Cõc. Trid. sess. 14. de reform. cap. 8. Aloys. Ricc. in d. resolut. 184. n. 2.* considerata per Iudicem beneficij qualitate, vacationis modo, & temporis illius lõgitudine, ac distantia locorũ, *Rot decis. 6. de iure pat. in nouis, & in d. Toletana beneficij* coram Illustriss. *Seraph. decis. 380. n. 4. prax. Episc. verbo Iuspatronatus. §. 8. dub. 1. & 2. Nicol. Garc. d. p. 10. c. 2. n. 31.* & ita prædicti sex menses incipiunt currere ab eo tẽpore, quo scire potuit, vel debuit Episcopus, vt tenuit *Rota in vna Vicen. Parech. Castri Tertioli 14. Ian. 1611. coram R. P. D. Manzanedo*, apud *Farin. p. 2. tom. 1. decis. 323. n. 1.* & ante tenuerat *in vna Burgen. Canonicatus 27. Martij 1583.* corã *D. Bubalo*, & in *vna Maceraten. beneficij 1. Iunij 1594. coram D. Litta* refert *Nicol. Garcia d. p. 10. c. 2. nu. 28. & 29.* vbi *n. 33.* dicit in eadem Sacra Rota tentum fuisse famam, quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debere esse claram, & non dubiam: & illam dicit dubiam si habuerit ortum à duo-

duobus, vel tribus, qui dicebant se audiuisse, vel quia affines, aut coniuncti, dato quod adesset fama de morte, tamen non fecerunt luctum, ad notata per *Bart. in l. 2. §. quod si dubitetur, ff. quemadm. testam. aperiãtur*, vt per *Achil. decis. 46. seu vnic. de supplen. negli. Pral.* sequitur *Mascard. de probat. concl. 626. n. 11.*

8 Mensis quilibet, vbi absolute de mense fit mentio, triginta dies continet, quia tot diebus Luna in circuitu Solis remoratur, & ad suas vices reddit, cursumq. conficit. *Greg. l. 5. tit. 6. part. 6. Menoch. de arbitr. casu 50. n. 8. cum seqq. Cald. Pereira l. 2. de resolut. empbyt. cap. 14. n. 2. & de emptione c. 4. nu. 21. Melch. Phæbos Lusitaniæ decis. 51. num. 24. tom. 1. Alexand. Trentasinq. variar. resolut. lib. 2. tit. de dilat. resol. 2. num. 4.*

9 Et dicti sex menses debent computari secundum Kalendarium, & secundum quod occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo mense, accipiendũ est de vltimo, ita *glos. verbo mensem, in cap. quam sit, de electio. in 6.* vbi omnes, plures per *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 24. num. 15. & Nicol. Garciam d. cap. 2. num. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 11. num. 7. & 8.*

10 Ne Ecclesiæ diu maneant in suspenso, quod valde dispendiosum, & damnosum illis est, d. *cap. quam sit*, & ne iura ecclesiastica diu maneant in incerto, *arg. l. 1. ff. de vsucapion. Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit. de deuolut. n. 8.* ideo iura statuere, qđ si Episcopus, vel is ad quem spectat collatio infra sex menses non dispo suerit, collatio deuoluitur ad Superiorem, vt ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demũ ad Sũmum Pontif. *cap. licet, de supplend. neglig. Prel. cap. 2. de concess. preb. Rebuff. tit. de deuolut. n. 7. Corras. de benef. par. 1. cap. 7. num. 8. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 27. Cald. Pereira resp. 3. pro Alphonso de Penbaranda num. 1. Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 30. num. 3. Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 3. num. 10. praxis Episc. par. 1. verbo beneficia, §. 2. in princ.* vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes isti gradus, sed pro maiori parte ab Episcopo ad Archiepiscopum, & statim ad Papam

11 fieri deuolutionem, & in *vna Spoletana beneficiorum 31. Ianuar. 1594.* coram *Illustriss. Mantica* fuit resolutum deuolutionem debere probari gradatim de inferiori ad proximum superiorem, & quemlibet eorum habere sex menses ad conferendum à tempore scientiæ, refert *Garcia d. par. 10. cap. 3. num. 11.* vbi *nu. 42.* post multos quos refert, resoluit deuolutionem fieri cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione, statim tamen, quod la-

12 psum est primum semestre potest Papa prouidere, *Gõzal. ad regul. 8. Cancell. §. 3. proœm. numer. 5. & in dicta Placentina Parochialis* coram *Illustrissimo Seraphino dicta decis. 702.* tentum fuit prouisionem parochialis intra sex menses fieri debere, aliâs Papam in conferendo præuenire posse tam potestate Ordinaria, quam vigore Bullæ *Pij Quinti* reseruantis beneficia, de quibus per Ordinarios collatores intra sex menses non fuit facta prouisio.

13 In exemptis immediatè Papæ subiectis deuolutio fit immediatè ad Papam, vel ad Legatum de latere, per *cap. licet, cap. sicut, de supplex.* ne-

negligen. Prælat. Roman. consilio 351. Abb. in cap. graue, num. 6. & 7. de officio Ordin. & in d. cap. 2. de concessione præben. Selua de beneficio par. 3. quæst. 49. num. 4. Rebuff. in concord. §. si quid vero, verbo ad alium, de collation. & d. titulo de deuolut. num. 36. versic. nono, quos refert & sequitur *Cochier dict. quæstio. 30. num. 5.* Ratio est, quia ista deuolutio iuxta determinationem *Concilij Lateranensis in dict. cap. 2.* fit ad immediatum Superiorem, proximus autem Superior exemptorum est Papa, *cap. nulla, distinct. 94. cap. auctoritate*, cum ibi notatis, *de priuileg. in 6. Selu. dict. num. 4.* Non poterit igitur Legatus cōferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate Apostolica, ita *Nicol. Garcia de benefic. parte 5. cap. 3. num. 32.* quia ab exempto regularibus fit deuolutio ad Ordinarium, qui Apostolica auctoritate conferet, *cap. cum singula, de præbend. in sexto, Rebuff. tit. de deuolut. num. 32. Cochier dicta quæst. 30. numero 8.* vbi intelligit nisi Prælatus Regularis habeat aliū Prælatum, cui immediate subijciatur, tunc enim ad illum fiet deuolutio *Cardin. in Clementin. vnic. quæst. 3. de supplen. neglig. prel.*

15 Collatio, & deuolutio in beneficijs vnitis respectu Vicariæ, non habet locum in beneficijs vnitis mensæ Prælati, quæ nunquam censentur vacare *Flores de Mena variarum libro 1. quæst. 10. nume. 14.*

16 Illud vero dicitur beneficium de mensa Prælati, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali, & ideo nunquam vacat, neque in tali beneficio datur negligentia in prouisione, *glos. verbo de mensa in dicta Clementin. vnic. de supplenda negligen. prælat, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 6. numero 63. Farin. decis. 204. p. 2. tom. 1.*

17 Beneficia deuoluta lapso semestri concesso Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, *Gonzalez ad regul. 8. Cancelt. glos. 15. §. 2. numero 20. & 21. & glos. 24. à numero 78.* quærit si Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in mense, aliàs Apostolico, infra sex menses, ita quod sit locus deuolutioni ad Superiorem, an tunc possit conferre Archiepiscopus, qui Cardinalis non est, seu alius, ad quem de iure competit deuolutio, an vero solus Papa?

18 Cuilibet autem Superiori ad quem gradatim fit deuolutio non currit semestre, quod sibi datur ad conferendum, etiamsi deuolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimestre, nisi à die notitiæ, *Rota decis. 6. de iurepatronatus in nouis, Lamb. parte 3. libro 2. quæst. 2. artic. 8. Card. Seraphin. Rot. Romanæ decis. 380. Aloysius Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resolut. 155. versiculo tum secundo, praxis Episcopal. par. prima verbo beneficia, §. 3.* ibi à die deuolutionis, vel verosimilis notitiæ, *Nicol. Garcia dicta par. 10. capit. 3. numere 9.* vbi *numero 10.* dicit in *vna Calciaten.* coram *D. Orano de anno. 1584.* fuisse resolutum deuolutionem ad Papam non probari, nisi constet de lapsu temporis Superioribus etiam præfixi. & *numero 16.* quod qui impetrat certo

to modo tanquam deuolutum debet probare deuolutionem, negligentia enim non præsumitur, sed probanda est *l.3. §. si ad diem ff. de re milit. Afflięt.decis.13. nume.18. Grat consil. 100. numero 1. libro 2. Cocbier dicta quæst.30. numero 18.* & præsumitur ignorantia nisi scientia probetur, in nostris terminis *Rebuff.d.tit.de deuolut. numero 12.* post *Lambertin. & Mascard.* dicit *Nicol. Garcia dicta par.10.capit.3. numero 23.* vbi *numero 22.* tenet, quod Iudex arbitrabitur an prædictus Superior præsumatur scire ex qualitate beneficij, modo vacationis, quantitate temporis, distantia locorum, & fama.

SVMMARIVM.

1 *Commenda alicuius Ecclesiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam administret, & regat dum viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius.*

2 *Commenda perpetua beneficij est titulus canonicus.*

3 *Commendam perpetuam habentes non se promouentes infra annum incidunt in pœnam cap. licet canon, de elect. lib. sexto.*

4 *Incompatibilitatem inducit commenda perpetua.*

5 *Commenda perpetua potest resignari, vel permutari.*

6 *Ordinarius nullus inferior Papa potest perpetuò commendare.*

7 *Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur.*

8 *Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus.*

9 *Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam non potest Episcopus conferre post elapsum tempus.*

10 *Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur.*

11 *Commendare nihil aliud est, quam deponere.*

12 *Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imo tenetur de eis rationem reddere.*

13 *Commendatarius ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum.*

14 *Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia vsitata.*

15 *Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad sex menses.*

16 *Commendare Abbatias, Prioratus, & Præposituras, beneficiaq. Regularia solus Papa potest.*

17 *Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, seu Prioratu Regulari, non requirit professionem.*

18 *Commendatarius potest ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Episcopum, etiam ante semestre finitum.*

19 *Commendatarius coram Ordinario absolute, & simpliciter commendationi cedere potest.*

20 *Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur.*

Com-

21 *Commendatum beneficium, siue in perpetuum, siue ad tempus nō vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius.*

22 *Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem.*

23 *Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi Clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto.*

24 *Declaratur Concil. sess. 24. de reformat. cap. 18. in principio, & num. 25.*

26 *Vicario Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem essent necessarij.*

27 *Deputatio Vicarij non est de forma concursus, & prouisionis.*

EPISCOPVS quas Ecclesias, & ad quod tempus commendare possit?

ALLEGATIO LIX.

1 Ecclesiæ Parochiales in perpetuum, vel ad tempus commendari possunt; in perpetuum commendatur Ecclesia cum committitur alicui, vt eam administret, & regat, dū viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius, *Nicol. Garcia de benefic. par. 4. capit. 4. num. 7. Azori. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 31. quæst. 1. in fine*, hæc
2 enim commenda perpetua beneficij est titulus canonicus, *cap. si plures 21. quæst. 1. cap. dudum, il secondo, de electiõ. Mandos. in reg. de verisimili, quæst. 3. num. 2. & in reg. 32. q. 7. num. 12. Pute. decis. 158. num. 4. lib. 1. Rot. decis. 765. num. 5. parte 3. diuers.* quos refert, & sequitur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 8. numero 2. Rebuff. de pacif. possess. num. 35. Flamin. de resignat. lib. 2. q. 17. num. 13.* itaut pœna, *cap. licet canon, de elect. libro 6.* contra non promouentes se infra annum, habeat locum in his commendatarijs perpe-
3 tuis, *Clem. in agro, §. Cæterum, de statu monach.* ibi, infra annum computandum à tempore collationis, & commissionis, *Gonzal. d. §. 8. nume. 7. & 8.* & incompatibilitas inducta à *cap. de multa, de præbendis, & Ex*
4 *trau. execrabilis, eodem tit.* habeat locum in his commendis perpetuis *Gonzal. d. §. 8. num. 20. Nicol. Garcia d. cap. 4. à num. 33.* Nam ex quo commendatarius ius, ac titulum in
5 beneficio sibi in perpetuum cōmendato consequitur, vt supra dictum est, ideo illud resignare, etiam in fauorem, ac permutare valet *Flamin. d. q. 17. num. 9. & 10.*

6 Nullus Ordinarius inferior Papa potest perpetuò commendare *Leli. Zechi. de benefic. & pensionibus capit. 7. num. 2. Nicol. Garcia d. capit. 4. num. 13.* per *cap. nemo deinceps, 15. de elect. in 6.* Si vero Papa Ecclesiam commendet simpliciter, hoc
7 est, nec certum tempus, nec perpetuum exprimendo, in perpetuum, hoc est, ad vitam eius, commendare videtur; quia cum non in perpetuū, sed ad tempus commendat, solet certum illud tempus exprimere,
8 *Azori d. cap. 31. q. 12.* vbi *q. 19.* resoluit, quod quando Papa sic simpliciter, nulla alia adiecta clausula, alicui

cui beneficium, vel Ecclesiam commendat, Commendatarius tunc nō habet liberam potestatem de fructibus eius statuendi, quia solet Papa cum Ecclesiam in perpetuum commendat clausulā apponere his verbis. Vt commodius onera sustinere queas, de alicuius subuentionis auxilio prouidere cupientes, tale Monasterium, vel beneficium auctoritate Apostolica concedimus, commendamus, & prouidemus, per te quandiu vixeris, tenendum, & possidendum, ita quod durante commenda huiusmodi de fructibus, redditibus, & prouentibus ipsius disponere & ordinare valeas, sicut veri Abbates ipsius beneficij, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & disponere potuerunt, & debuerunt, alienatione tantum bonorum immobiliū, & pretiosorum mobilium ipsius beneficij

9 tibi penitus interdicta. Aduertendū maxime est, quod vbi Romanus Pōtifex Ecclesiā ad certum tempus commendauit, nō potest Episcopus conferre post elapsum tempus, quia eo ipso, quod Papa cōmendauit censetur affecta, vel reseruata, hoc est, ipsius iuri, & potestati ita subiecta, & obnoxia, vt eam nullus conferre queat, ita *Azori. d. c. 31. q. 7.* & plures quos refert, & sequitur *Nic. Garcia d. cap. 4. num. 68.*

10 Ad tempus alicui commendatur Ecclesia cum Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur, donec idoneum Rectorem acceperit, *Azori. d. c 31. q. 1. Gonzal. d. §. 8. nu. 35. Nic. Garc. d. c.* 4. n. 7. ac proinde is, cui Ecclesia commendatur, fit depositario, & cōmodatario similis, cū Ecclesia causa custodiæ tantum ei concedatur, *Menoch. remed. 15. recuper. possess. n. 38. cum seqq.* Nā cōmendare nihil aliud est, quā depo-

11 nere, *l. commēdare, ff. de verb. signif. l. Lutius, 24. ff. depositi, glos. verbo cōmendare, in d. c. nemo deinceps, Pute. decis. 25. n. 2. lib. 1. Azori. d. q. 1. Gonzal. d. §. 8. n. 38. Nic. Garc. d. c. 4. n. 6.* Et ideo non facit fructus suos, sicut depositarius, *glos. d. verbo commen-*

12 *dare, Gonzal. d. §. 8. n. 39.* imo tenetur de eis rationem reddere, *c. pla-*

13 *cuit 10. q. 3.* & ideo nec resignare, nec permutare huiusmodi beneficiū, si ad tempus cōmēdatū sit, valet *Flamin. d. q. 17. n. 2.* quia nec in re, nec ad rem in illo ius habet *Gonzalez d. §. 8. num. 37.*

14 Commendare Ecclesiā alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia vsitata, *à tempore Gregorij I. & Leo IV. in cap. qui plures 21. q. 1.* decreuit, vt in vna Ecclesia titulatus, alteram sibi commendatam possit habere; nam olim Ecclesiæ commendari consueuerunt ad tempus, donec idoneus Rector eligeretur, & crearetur, & quia sæpe Rectorum electio ob dissidia, & lites differebatur commendari cœperūt Ecclesiæ ad sex menses, vt in casu *d. c. nemo deinceps*, vbi disponitur, quod huiusmodi commendę temporales, quæ fiunt ad vtilitatem Ecclesiæ, nō possunt concedi, nisi per vnū semestre, & ex euidenti necessitate, vel vtilitate ipsius Ecclesiæ suadente, licet finito illo semestri, si adhuc durabat eadem necessitas, vel vtilitas, poterat per aliud semestre commendari, vt declarat *glos. ibi, verbo durare, Rebuff. in praxi tit. de commenda, n. 65. Gonzal. d. §. 8. n. 35.*

15 Potest igitur Episcopus Parochialem Ecclesiā ad prædictos sex menses commendare, & alia beneficia, quibus inest animarū cura; simplicia vero commendari non solent.

Cæ-

Cæterum Abbatias, Prioratus, & Præposituras solus Papa commendat, solus item ipse ius habet commendandi beneficia Regularia quoniam exempta sunt, ita *Azor. d. cap. 31. q. 15.* ac seculari de regulari prouidet in commendam, & ē contra, *Rebuff. d. tit. de commenda, n. 7. Nicol. Garcia d. cap. 4. n. 26.* vbi *n. 27.* resoluit, quod quando beneficium, seu Prioratus Regularis da-
17 tur in commendam perpetuam non requiritur professio, *& n. 28.* quod habens in cōmendā beneficiū Regulare cogi non potest profiteri religionem, sicut habens in titulum cogeretur.

18 Episcopus, qui ad sex mēses Parochialem commendauit, non potest ante semestre tēpus nutu suo commendationem reuocare, nisi adiecerit clausulam, donec ipse voluerit, *gloss. in d. c. nemo, Rebuff. d. tit. de cōmendis, n. 58. Azor. d. c. 31. q. 6. vers. quæres.* Verius tamen credo huiusmodi cōmendatarium, cum nec in re, nec ad rem ius habeat, vt supra dixi, posse ad libitum reuocari, ad nutumq. remoueri, *gloss. in c. si constiterit, de accus. & in c. qui plures, 21. q. 1. Mandos. reg. 39. q. 3. n. 8. Gōzal. d. §. 8. n. 35. & 37. Nicol. Garci. d. cap. 4. à n. 53.* vbi distinguit *n. 54. & 55.* Ita etiam poterit dictus Com-
19 mendatarius coram Ordinario absolute & simpliciter cōmendationi cedere, non tamen gratia, & fauore alterius, quia ius, & titulum in beneficio non habet, vt supra dixi, & intra sex menses potest Episcopus quandocunq; voluerit Ecclesiā cōmendatam repetere, *Azor. d. c. 31. q. 8.* vbi *q. 13.* resoluit Episcopo commendāte Ecclesiā Parochialem Titio ad sex menses posse ipsum Titiū à Papa impetrare temporis prorogationem, antequā prędicti sex mēses prætereant, quia illis elapsis nō habebit locum prorogatio, cum totum, quod fecerat Episcopus finitū sit, ac proinde Ecclesia desinat esse
20 commendata. Illud in pręsentiarū est omnino aduertendum, quod in impetratione Ecclesiæ commendatæ, etiam ad tempus, debet fieri mētio commendationis, aliàs impetratio esset subreptitia, ac proinde irrita, & inanis, *Archid. Domin. et Frā ch. in d. c. nemo deinceps, Azor. d. c. 31. q. 6.* quia Ecclesia commendata non omnino vacare dicitur, cū eius possessionem, & administrationem commendatarius habeat: tum quia Papa iuri alicuius derogare nō creditur, *c. super eo, de offi. deleg. c. quā-*
21 *uis, de rescrip. in 6.* Deinde notabis, quod beneficium cōmendatū, siue in perpetuū, siue ad tempus, non vacat per obitum Cōmendatarij, sed vacat semper, vt prius, itaut non sit attendendus mensis, nec locus, in quo Cōmendatarius obierit, *Put. decis. 25. n. 6. lib. 1. Nau. in man. c. 25. nu. 126. & cons. 30. de præben. in antiq. aliàs 28. in nouis, Sayr. in florib. decis. sub eodem tit. decis. 31. Flamin. de resig. lib. 2. q. 19. n. 13. Gonzal. d. §. 8. num. 48. cum seqq. Nic. Garcia d. cap. 4. num. 64.*

22 Inferior Episcopo non potest Ecclesiam, seu beneficium commendare, etiamsi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præscriptione, vel consuetudine, *Domin. in d. c. nemo deinceps, n. 14. &* ibi *Franch. n. 8. Gābar. de officio Legati lib. 4. rub. de potestate Legati in commendando beneficia q. 21. à n. 165. Cuch. in instit. maiorum li. 3. tit. 6. n. 46. Flamin. de resignat. lib. 7. quæst. 10. num. 23. Azori. d. cap. 31. quæst. 11. Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 8.* Nisi habeat iurisdi-

dictionem quasi Episcopalem, quia tunc poterit beneficia commendare ad tempus, sicut Episcopus *Flores de Mena variar. quæst. libro 3. q. 24. num. 16. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 12.*

23 Parochialis Ecclesia non potest Episcopi auctoritate commendari, nisi clerico ætatem legitimam habenti, videlicet annum vigesimum quintum agenti, & nonnisi ad Sacerdotium promoto, vt possit interim Sacerdotis munus, & officiũ obire, sic habetur *in d. c. nemo deinceps, Azori. dicto libro 6. capit. 8. quæst. 7.*

24 Attento iure nouissimo *Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 18. in princip.* debet Episcopus statim habita notitia vacationis Ecclesię (scilicet Parochialis) antequã vllum fiat examen, (vt declarauit sacra Cõgreg.) si opus fuerit, idoneum in ea Vicariũ, cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis assignatione, constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. de quo *Iacob. de Graff. in aureis decis. par. 2. lib. 2. c. 26. nu. 28. Frãc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 2. cap. 18. n. 52. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 575. in 1. edit. & resol. 495. n. 3. in 2. edit. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. li. 8. c. 8.* etiamsi institutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo, & Viuian. dictis locis*, vel ad collationem aliorum, vt resoluit *Nicol. Garcia de benefic. p. 9. cap. 2. num. 10.* Et ita Commendę, quę ad sex menses in Ecclesijs curatis fieri poterant ab Ordinarijs, iuxta *d. c. nemo deinceps*, amplius post Conc. locum non habent, cũ debeat in eis deputari Vicarius ad formã supradictã relatã in *Conc. Trid. d. c. 18.* ita declarauit *Sacra Cong.* teste *Nic. Garc d. par. 4. cap. 4 num. 15.*

25 Eo tendũt verba illa, si opus fuerit, quia in eadem Ecclesia possent adesse alij Ministri Sacramentorũ, qui interea curam quoq; illam, quæ ad defunctum spectabat, exercerẽt, vel aliqui vicini Parochi libenter idem præstarent, aut alij similes casus euenirent, quibus appareret, nõ opus esse constituere alium Vicarium, ita à *S. Cong.* decisum refert *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 13.*

26 Vicario Parochiali simpliciter dato, non omnes fructus, sed cõgrua portio debetur, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem essent necessarij, *Nauarr. cons. 5. sub tit. de officio Ordin. in nouis. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 17. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 16. & nume. 19.* dicit in Rota decisum

27 huiusmodi Vicarij deputationem nõ esse de forma concursus, & prouisionis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium constituere quando debeat* Episcopus *occurrente Parochialis Ecclesia vacatione, ostenditur.*

2 *Vicarij deputatio ab Episcopo facienda in vacatione Parochialis Ecclesia, non potest impediri à collitigantibus, etiam interposita appellatione ab electione Oeconomi.*

3 *Vicarij deputatio occurrente parochialis Ecclesia vacatione spectat semper ad Episcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacãte, in cuius diœcesi Parochialis, existit, etiamsi eius institutio pertineat ad inferiorem.*

Ca-

4 *Casus proponitur, qui accidit in vacatione Thesaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouisus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Thesaurariæ annexarum inter Illustriss. Archiepiscopum Bracharen. & Colleg. Vimar. Priorem.*

5 *Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo.*

6 *Natale vt vnusquisque diligat naturale est.*

7 *Vimaranum oppidum quondam Lusitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit.*

8 *Vimaranum oppidum antiquissimum est.*

9 *Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur.*

10 *Beati Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. discipulus, in Cænobio S. Francisci oppidi Vimaranen. situm est, ac multis claret miraculis.*

11 *Collegiata Ecclesia Vimaranen. Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est.*

12 *Constitutio Pij Quinti refertur.*

13 *Concursus in vacatione Parochialis Ecclesiæ debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur.*

14 *Concursu conferuntur per viam regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum.*

15 *Concursus in beneficijs curatis reseruatis Sedi Apostolicæ, quomodo faciendus? ostenditur.*

16 *Concursus edicta debent proponi si beneficium curatum iurispatronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedi reseruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere potest.*

17 *Concursus forma, quam Concilium præstitit in conferenda parochiali, quæ sit iurispatronatus mere Ecclesiastici, seruanda est, etiamsi Ecclesia sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum.*

18 *Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, sed sufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*

19 *Examen per concursum in vacatione Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, quando sunt plures præsentati, & tunc Episcopus eligere potest, quem cæteris magis idoneum iudicauerit.*

20 *Iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursũ pro ea vice.*

21 *Examen per cõcursum fieri nõ debet in resignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem.*

22 *Declaratur Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de reform. ibi, per resignationẽ etiam in Curia.*

23 *Examen per concursum quando requiratur in permutationibus Parochialium ostenditur.*

24 *Abbatiæ dignitas concursu non confertur, quamuis vnita sit ei perpetuò, & accessorie Parochialis Ecclesia.*

25 *Dignitas, quæ Parochialem perpetuò, & accessorie vnitam habet cõcursu non confertur.*

26 *Parochialis Ecclesia, quæ est vnita Canonicatui, concursu non confertur.*

Pa-

27 *Parochialis, cui vnitus est Canonicatus, assum.t naturam. consuetudines, & priuilegia illius.*

28 *Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum.*

29 *Dignitas habens curam animarum in Ecclesijs Collegiatis concursu non confertur, nec in illa examen est necessarium, quale requiritur in Parochialibus.*

30 *Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concursu non confertur.*

31 *Parochialis Ecclesia, quando est subiecta Monasterio, vel annexa, aut de eius mensa, concursu non confertur.*

32 *Vicaria perpetua Parochialium vnitarum concursu non conferuntur.*

33 *Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, cõcursu non sunt conferenda.*

34 *Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur.*

35 *Parochiali, quam quis acquirit per regressum, non est necessarium examen per concursum, si eam iam possedit.*

36 *Beneficia simplicia concursu non conferuntur.*

37 *Parochialis litigiosa concursu non confertur.*

38 *Parochialis, quando esset exigui redditus, aut nullus esset, qui velit examinari, vel ob dissidia, aut grauiores rixas, absque concursu conferri potest.*

39 *Approbatus, & electus per concursum, si non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio reseruatur, tunc Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu.*

40 *Inferiores Episcopo habentes ius conferendi non possunt facere concursum.*

41 *Vicarius Episcopi etiam Episcopo non impedito, potest mandare, vt coram se examen fiat.*

42 *Inferiores exempti habẽtes propriũ districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habent facultatem faciendi concursum.*

43 *Edictum est de substantia, atque de forma in concursu Parochialium.*

44 *Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum.*

45 *Edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, quod per aliud simile poterit prorogari, non vltra.*

46 *Termino elapso per edictum ad examen constituto, nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus.*

47 *Termino edicti transacto omnes, qui descripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis examinari debent.*

48 *Examinatores semel in Synodo deputati, si Synodus quotannis non fiat munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur.*

49 *Examinatorum Synodalium officiũ expirat, si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint.*

50 *Examinatores Synodales si non adsint eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, potest Episcopus, non obstante Concilij forma, deputare nouos examinatores absque celebratione Synodi.*

Con-

51 *Concursus faciendus est, etiamsi unus tantum, vbi alij non adsunt, se describi faciat ad illum, cui si idoneus inueniatur, beneficium est conferendum.*

52 *Examinatores Synodales nihil prorsus occasione examinis, nec ante, nec post accipere possunt.*

53 *Examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium nõ potest Ordinarius statuere aliquod stipendium, etiã minimum, nisi contrarium vsu receptum sit, vt in aliquibus Hispaniæ Eccles.*

54 *Simoniæ vitium cur tam ipsi examinatores, quam alij dantes incurrant? ostenditur.*

55 *Simonia committi potest ex parte competitorum, si duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concursu desistat, & sic solus existens ipse obtineat.*

56 *Simonia committitur si fieret pactio, quod alter alteri in concursu defectus, vel exceptiones non opponat.*

57 *Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari.*

58 *Dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs insignibus, vbi id commode fieri potest, hortatur Concilium, vt non nisi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur.*

59 *Dignitatibus sine Sedis Apostolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere.*

60 *Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionẽ, in omnibus Ecclesijs, vbi id fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent esse.*

61 *Decanus nullo Concil. Trid. decreto iubetur, vt necessario sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.*

62 *Scholastria conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouisio est nulla.*

63 *Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, nõ tamen necessario.*

64 *Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatẽ vigintiquinque annorum inceptorum, cũ habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori.*

65 *Dignitates in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duo annorum, nisi habeant curam animarum principaliter, secus si accessorie.*

66 *Aetas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet esse completa & non sufficit si vigesimus secundus annus sit inceptus.*

67 *Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus decimumseptimum annum.*

68 *Pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

69 *Canonicatus in Cathedralibus, quã requirit scientiam, ostenditur.*

70 *Canonicatus in Cathedralibus quã requirit ætatem, sub distinctione demonstratur.*

71 *Canonicatus Collegiatarum Eccle-*

elesiarum possunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex dispositione iuris, etiamsi habeant Parochiales sibi accessorie vnitas.

72 Beneficium simplex consequi volenti, satis est si Canonicas Horas recitare, ac construere sciat.

73 Beneficium simplex nullus ante decimumquartum annum potest obtinere.

74 Beneficium simplex ex dispensatione Summi Pontificis infanti potest conferri.

75 Episcopus non potest indulgere cuiquam, vt ante decimumquartum annum incœptum, beneficiũ simplex obtineat, quod si faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla.

76 Beneficiũ simplex, vt possit obtineri, sufficit quod decimusquartus annus sit cœptus, quamuis non sit expletus.

77 Fundationi standum est, qua statutum fuit, vt beneficium simplex, etiam minor quatuordecim annorum consequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trident.

78 Aetas quatuordecim annorum, quæ desideratur ad beneficiũ simplex, requiritur, etiamsi illud daretur per viam præsentationis, electionis, aut alterius cuiuscunque prouisionis.

79 Pensio non potest obtineri, nisi ab habente ætatem quatuordecim annorum.

80 Curata beneficia quam peritiam flagitent, ostenditur.

81 Curata beneficia qui vult obtinere, debet esse constitutus in ætate vigintiquinque annorum incœptorum.

82 Curati beneficij collatio potest fieri prima tantum tonsura initiato, dummodo in ea sit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri possit.

83 Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni, aliàs vacat Parochia ipso iure.

84 Declaratur tex. in cap. licet canon, de elect. lib. 6.

85 Præsentatus, seu electus ad beneficium, potest absens institui ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notorie.

86 Examen in Parochialibus præcise necessarium est, nec omitti potest, ex eo quod prouisus notorie dignus sit, etiamsi esset famosissimus Doctor, vel Vicarius Episcopi.

87 Reprehenditur Nicol. Garc.

88 Laudatur Illustriss. D. Marcus Aurelius Meraldus.

89 Examinatus, & approbatus semel ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile.

90 Beneficium superius, qui est adeptus examinari denuo debet, vel si ad simile beneficium promoueatur in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maioriue, aut nobiliori.

91 Examinari denuo debet promotus ad simile, & æquale beneficium, si in priori examine minus idonee, & apte respondit, aut si creditur eum post examen se negligenter in studio litterarum gessisse.

92 Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos reperirent, vel data causa eos ad Ordinarium remittere.

93 Examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur significare, & subscribere quis sit dignus, & quis

quis dignior sub peccato mortali.
94 *Examinatorum relatio quominus executionē babeat, non potest im pediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apostolicam interpositam.*
95 *Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, itaut non sufficiat solum de scientia.*
96 *Examinatorum vota qnomodo danda, ostenditur.*
97 *Examinatoribus non incumbit, sed ad Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneū sub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus si prætermisso digniore eligatur dignus.*
98 *Restituendi nulla obligatio contrahitur, si digniore prætermisso dignus eligatur, cum nullum iustitiæ ius per oppositionem illi acquiratur.*
99 *Beneficium digno diœcesano omisso digniore alterius diœcesis, absque peccato conferri potest.*
100 *Beneficium digno vbi confertur omisso digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale.*
101 *Graduatus in aliqua scientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur has qualitates non habenti.*
102 *Doctus minus modo idoneus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur.*
103 *Dignus de gremio Ecclesiæ potest eligi posthabito digniore extraneo.*
104 *Appellans à iudicio, seu electione examinatorum quomodo audiendus sit, ostenditur.*

EPISCOPVS IN vacatione parochialis Ecclesiæ, & in concursu, ac examine faciendo, quæ constituere debeat?

ALLEGATIO LX.

1 Occurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione, vel intra quadrimestre nemine præsentante, aut inter præsentatos à compatronis lite durante, debet Episcopus in ea Vicarium constituere, qui res Ecclesiæ custodire, & administrare debeat, eiusque onera sustinere, quorum rationem reddere tenetur, taxata sibi competenti mercede, donec de Rectore prouideatur, probat de iure *tex. in cap. cum vos, de officio Ordin.* & habetur *in Concil. Tridēt. sess. 24. de reformat. cap. 18.* cum multis adductis per *Bornign. decis. 11. numer. 53. par. 3. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 18. num. 52. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. par. 2. quæst. 1. num. 29. Iacob. de Graffiis in aureis decis. lib. 2. cap. 26. num. 28. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 575. in prima edit. & resolut. 495. num. 3. in secūda edit.* vbi etiam cum *Bornign. decis. 37. num. 51. & 52. par. 2.* resoluit nō posse impediri à collitigātibus, etiam interposita appellatione ab
2 electione œconomi, *Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. libr. 8. capit. 8.* Procedit etiamsi Parochialis institutio pertineat ad inferiorem, resoluunt *Franc. Leo dicta par. 2. de*

col-

collat. benefic.cap.18.numer.52.Viuian.d.cap.8.num.4. Deputatio enim Vicarij, donec prouideatur de Rectore spectat semper ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis est, vt refert decisum *Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarra lib. 1.tit.18.l.7.de Episcopis, numer.86.* Et illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, vt resoluit *Valer. Regin ald. in praxi fori pœnit..libr. 30. tract.3. num. 241.* Et in facto proprio habui, nam cum vacaret anno
4 præterito Thesauraria dignitas insignis Ecclesiæ Vimaranen. cui vnitæ sunt accessoriæ, & in perpetuū duæ parochiales, & in hac Curia à *S. D. Paulo Quinto* felicis recordationis in ea prouisus fuissem, in partibus dubitatum fuit, me absente,& adhuc possessionem non habente, ad quem pertineret prædictarū parochialium commendatio: Illustrissimus Dominus meus Archiepiscopus Bracharen. in cuius diœcesi sita est prædicta Vimaranen. Ecclesia de iure illas commendare, Vicariosq. constituere ad se pertinere allegabat. At Reuerendiss. prædictæ Ecclesiæ Prior, seu eius Vicarius, ad se huiusmodi Parochialiū commendationem spectare dicebat, eo quod prædicta insignis Ecclesia, licet sub districtu Bracharen. diœcesis sita fuisset, ab Archiepisc. tamen iurisdictione quasi exempta apparebat; sed hoc nō obstāte Illustrissimo Archiepiscopo hoc pertinere libēter sū amplexus: quia omnia beneficia qualitercumq; exempta, atque eius parochus, siue secularis, aut regularis circa curam animarum subijciuntur Episcopis iuxta dispositionem *Concil. Triden. sess.25 de regular.cap.11.*& Episcopo incumbit prouidere de Vicario, qui illius curam teneat, donec prouideatur de Rectore, etiamsi institutio pertineat ad inferiorem, vt resoluunt supra citati: tum quia
5 commendare Ecclesiam, seu beneficium, non potest inferior Episcopo, etiamsi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præscriptione, vel consuetudine, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, vt cum *Flamin. Nicol. Garcia, Azori. Flor. de Mena,* ac pluribus alijs resolui supra *Alleg. præced. n.22* tum quia cum hoc à Concilio sit Episcopis concessum, non pōt Prælatus Eccles. Collegiatæ quāuis exempta, qui non habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, hanc commendationem facere, prout à simili in suppressione præbendarum in terminis *Concilij Tridentini sess.24.de reform.cap.15.* dicit decisum a *Sacra Congreg. Moneta de distribut. quotid.par.1.cap.5.num.30.* Et quia in præsentiarum opportunissima sese offert insignis Ecclesiæ Vimaranen. memoria, aliqua de illius antiquitate, à me sunt dicenda, licet aliquatenus à suscepta materia videar discedere, cum ad hoc natiuus patriæ amor, & charissima parentis & propinquorum recordatio me
6 impellant, quia naturale est, vt vnusquisq; natale diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam, *l qui habeat,* & ibi *glos. ff. de legatis 3. Cassan. in catalogo gloriæ mundi, parte 12. consid.17. Auiles ad cap. 1. prætor. verbo tierra, numero 13. fol. 45. verso.*
7 VIMARANVM oppidum, vulgo, Guimaraens, nostræ quondam Lusitaniæ caput, vbi Primus eius Rex fuit natus, octauo à Brachara milliario distans, antiquissimum est; cuius nomen à Gothis habi-

8 bitatoribus originem duxit, scilicet à Vimarano Infante Regis Fruelæ fratre, de quo *Ambros. de Morales in chron. Hispaniæ par. 3. folio 30. verso, & fol. 33.* refert prædictum Vimaranum à fratre Fruela mor-
9 tuum anno 768. Multis Sanctorum corporibus exornatur, habet enim in cœnobio Sancti Francisci Beatũ
10 GVALTERVM eius discipulum, qui hodie multis claret miraculis, de quo agit *Reuerendiss. Gõzaga in libro monasteriorum* Ordinis, vbi adducit epitaphium eius sepulchro vnico versu impositum. *Gualteri tegit hoc venerabilis ossa sepulchrum*, quod à charissimo parente meo cõpositũ, eius sepulchro ab eo extructo fixum extat. Et in Sancti Dominici monasterio summa veneratione Sepulchro ab eodem parente meo extructo conditum est corpus Beati LAVRENTII MENENDI ex Sancti
11 Dominici familia alumni: hoc versiculo. *Hic sita Laurenti Mendez sunt ossa Beati*. Nostra Collegiata Ecclesia Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est, in decentiori loco constructa cum nobili Priorali palatio, Sancti Benedicti monialium quondam cœnobiũ fuisse constat, conditumq. anno à partu Virginis nongentesimo decimo nono. Hæc ædificij forma sub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur Ioannis Regis Lusitaniæ huius nominis primi sumptu, & munificentia primum extructa, exterius magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine conformata Beatum DAMASVM Pontificem Maximum, patronum, & conciuem agnoscit, itemq. TORCATVM Sancti Iacobi Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum, est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum in templo, quod monasterium olim Sancti Augustini fuerat, nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiatæ ecclesiæ existit. Sex adsũt in Capitulo dignitates, vltra primam absentẽ, præbendæ viginti octo. His omnibus Prior dignitas præest, qui Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali Visitatione referuntur, ad Primates vero grauiora. Huius insignis ecclesiæ ad gloriam Omnipotentis Dei Thesaurarius Maior sum, post Priorem secunda dignitas, Præbendam vnam cum duabus parochijs illi accessorie, & in perpetuum vnitis habeo, substituo minorem Thesaurarium, cui omnia excellentiora tradũtur, vasa multa argentea deaurata, vaporaria, lebetes, coelatura magnifica. Sed inter omnia excedit maioris pretij argenteum tabernaculum Natalis, Epiphaniæ, & Passionis Christi Domini, figuris decoratum, ducentas quinquaginta & quatuor habens libras argentei ponderis, singulis libris sexdecim vncias continentibus. Hic Sanctæ cuiusdam caput argento inclusum colitur, cuius nomen temporis obliuione deletum, sed multis clarum miraculis. Reliquæ aliæ quamplures, & insignes, sacrosancti ligni fragmentũ, Beatæ Virginis tunicæ pars, ac singulæ Apostolorum omnium particulæ.

12 Ad assumptum præsentis quæstionis redeundo, aduertendum, quod post deputatum in vacanti Ecclesia Rectorem intra decem dies Episcopus eligere debet aliquas personas, vel concursu proposito inuitare, qui se velint subdere examini examinatorum deputatorum synodo diœce-

sana, demum vero vnum ex approbatis ab examinatoribus, quem ipse iudicauerit prouidere de vacante Ecclesia. Et quidem neminem prouidere debet de parochiali sine præuio huiusmodi examine, vel concursu alioquin prouisio esset omnino nulla, ex *Constit. Pij Papæ V.* quæ sequitur.

In conferendis beneficijs ecclesiasticis,& præsertim parochialibus Ecclesijs, personis dignis,& habilibus, quæ in loco residere, & per se ipsos curam exercere valeant,quantam diligentiam adhiberi oporteat Alexand.III.in Lateran. & Gregor. X.in Lugdunen. generalibus Cōcil. ab Innoc. similiter III &. aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum editæ cōstitutiones testantur, quod vt diligentius, ac rectius perficiatur, statuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione Parochialis Ecclesiæ, etiam generaliter,vel specialiter, etiam vigore indulti in fauorem S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium, aut aliâs quomodolibet reseruatæ, vel affectæ debeat Episcopus habita notitia vacationis Ecclesiæ,si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat,donec ei de rectore prouideatur. Et deinde Episcopus,& qui iuspatronatus habet intra decem dies, aut aliud tempus ab Episcopo præscribendum,aliquos clericos ad regendum Ecclesiam idoneos examinatoribus iuxta formam eiusdem Synodi deputatis, nominet, & nonnisi eisdem examinatoribus per cōcursum aliorum examinatorum, etiam tanquā magis idoneo ab Episcopo iudicato, & electo de Ecclesia prouideatur; aliâs prouisiones, seu institutiones omnes preter formam prædictam factæ subreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur,nisi sit,qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet, & verendum sit, ne propter Constitutionum huiusmodi transgressionem maximi abusus oriantur.Nos ad quorum notitiam non sine graui nostra molestia peruenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis,& Episcopis, occurrente vacatione parochialium Ecclesiarum, eas nullo, aut minus rite seruato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet ex Concil. Trid.vel etiam examine rite seruato personis minus dignis carnalitatis, aut aliæ humanæ passionis affectum, non rationis iudicium sequentes contulisse, & de eis prouidisse; volentes quantum cum Deo possumus,huiusmodi,atq; etiam futuris periculis occurrere, eorūdem Prædecessorum nostrorum Constitutiones præfatas, etiam innouando, auctoritate Apostolica, tenore præsentium,omnes & singulas collationes, prouisiones, institutiones Parochialiū Ecclesiarum ab eisdem Episcopis & Archiepscopis, ac quibusuis alijs collatoribus,tam Ordinarijs,quam delegatis,etiam S.R.E. Cardinalibus, ac Sedis Apostol. legatis, vel Nuntijs, præter, & contra formam ab eodem Concil.Trid. præsertim in examine per concursum faciendo,prescriptas factas,aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti,fore & esse,nullumq. prouisis ius, aut titulum etiam coloratum possidendi præbere, & Parochiales Ecclesias huiusmodi, quæ vacabant,

ex

ex nunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easque omnes pro tempore sic vacantes nostræ, & Sedis Apost. seu eorum, quibus ius conferendi eas, præterquam Episcopis & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiusdem Concilij habere debent, competet, dispositioni reseruamus. Insuper ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant in maximum animarũ periculum quarũcunq; Parochialium Ecclesiarũ, quarũ dum pro tẽpore vacãt ad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, & quosuis alios Ordinarios collatores in mẽsibus Ordinarijs collatoribus, etiam per nostras regulas assignatis prouisio, & collatio spectat, & pertinet, de quibus ijdem Episcopi, & Ordinarij prædicti intra sex mensium spatiũ à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formã Cõc. Trid. præfati non prouiderint, ac illarum etiam, quarum collationes nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel specialiter ex quauis causa reseruatę, seu affectæ existunt, aut alijs ex indulto Sedis Apost. competunt, ad quas occurente illarum vacatione Episcopi, & Archiepiscopi præfati personas pro examine concursu mutuo habito iuxta dicti Concil. Trid. formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel successoribus nostris, aut ijs, ad quos collatio spectabit pro collatione obtinenda intra quatuor mensium spatium à die illius vacationis non significauerint, necnon parochialium Ecclesiarum similiũ, quæ iurispatronatus Ecclesiastici, vel laicorum, seu clericorum, & laicorum simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis à iure præfixum, præuio examine iuxta formam dicti Concilij approbatus petatur institui, institutioq. ipsa per duos menses à die præsentationis dilata fuerit, collationem, prouisionem, institutionem, ac omnimodam dispositionem nobis, & ipsi Sedi, ac personis indulta huiusmodi conferendi, prouidendi, seu instituendi obtinentibus respectiue reseruamus, data tamen in Parochialibus iurispatronatus optione ipsis patronis, vt si institutio ad Ordinarios spectabit, ipsis Ordinarijs illã facere negligentibus, & vltra dictos duos menses differentibus, possint pro huiusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanũ, vel viciniorem, Ordinarium, aut ad Sedem Apost. Prohibentes etiam eisdẽ Ordinarijs ne tempus decem dierũ eisdem Ordinarijs, & patronis ab eodem Concil. Trid. ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus, præfixum, vltra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant. Districtius inhibentes ne quis præter Rom. Pontificem, aut alios indulta huiusmodi obtinentes, vt præfertur, quacunque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficijs sic reseruatis, vt præfertur, disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel aliàs innouare quoquo modo præsumat. Vt autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis iuxta eiusdem Concilij decretum Parochiales Ecclesiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod si Episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit, possint ij, qui reiecti fuerint à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordina-

rium vti nostrum, & Sedis huiusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem Apost. appellare, ac prælectum ad nouum examen coram ipso appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare, & constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoq. reuocato parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellationis, auctoritate nostra (quatenus collatio ad Episcopum à quo appellatum fuit, spectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per iudicē appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum, ad quem collatio, prouisio, vel institutio spectabit. Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & prouisus ab eadem Ecclesia causa appellationis huiusmodi pendente non amoueatur. Et si quis a sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apost. appellabit, si secus in præmissis omnibus & singulis actum, & attentatum fuerit, irritū decernimus, & inane. Volumus autem quod præsentium transũptis manu alicuius notarij, &c. Dat. Romæ an. Incarn. Domin. 1566. 15. Kal. Aprilis.

13 Iuxta supradictam Constit. constat in vacatione parochialis Ecclesiæ debere fieri concursum, iuxta formam *Concil. Trid. d. cap. 18.* aliàs collatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur, quæ forma per Episcopum omitti non potest, etiamsi vellet Parochialē cōferre personæ quã tuncunq; notoriæ, doctæ, idoneæ, & benemeritæ, ita *Fusc de uisitat. lib. 2. cap. 5. n. 10. Cened. ad decretum collect. 15. n. 5. Flamin. de resignat. lib. 8. q. 9. n. 83. Nicol. Garc. de benefic. p. 9. cap. 2. n. 102. praxis Episc. verbo parochia, §. 2. dub. 2.* vbi dicit decisum, *Aloys. Ric. d. resolut. 351. numero 2. & in versiculo amplia secundo* tenet prouisum de parochiali non seruata supradicta forma non esse tutum in foro conscientiæ.

14 Beneficia ea (quod pro regula habebimus) concursu conferuntur, quæ curam animarum habent, vt habetur in *Conc. citato loco*, & disponit prædicta *Pij V. Const.* firmat *Vgolin. de potestate Episcopi*

15 *cap. 50. §. 3. n. 1.* In beneficij curatis reseruatis Sedi Apost. & quibusuis, alijs etiam ex antiqua consuetudine Ordinarij proponent edicta concursus, & à sede Apost. prouisio fiat, & approbatio ab examinatorib. in Synodo diœcesana deputatis, si habet fidem approbationis ab Ordinario refert decisum *Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. quibusuis n. 17. Flamin. de resignat. lib. 10. q. 7. n. 12. praxis noua episcop. p. 2. cap. 5. n. 17. prope finem, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. n. 112. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 154.* etiam si constet de reseruatione, vt quia beneficium vacauit in mensibus Apost. resoluunt *Marescot. Var. resolut. li. 1. cap. 52. n. 2. Aloys. Ricci. resolut. 351. vers. amplia tertio, & in vers. amplia 4.* tenet procedere etiam in beneficio reseruato, vel affecto specialiter vigore indulti seu priuilegij in fauorem S.R.E. Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum, vel etiamsi eius cura Episcopo incumbat, & per vnum, vel plures administretur, vt in specie Rota *in vna Gerunden. Sacristiæ in decis. 48. n. 8. p. 1. diuers.*

16 Si beneficium curatum iurispatro-

tronatus Ecclesiæ in mensibus Apost. Sede reseruatis vacauerit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ipsiusmet Ordinarij a summo Pontifice instituendum, sicut fit in alijs Curatis, quæ non sunt iurispatronatus, referunt decisum *praxis noua episcop. d. cap. 5. n. 17. in fine. Gonzal. d. glos. 6. num. 116. Aloys. Ricc. d. resol. 351. vers. amplia sexto*, & addit ad hunc concursum admitti debere, tam nominatos à patronis, quam alios, & censuit *Sacra Cong. in vna Florentina Paroch. de anno 1599.* quam declarationem sequuta fuit *Rota in d. Florentina de eodem anno 28. Maij*, coram *In-*

17 *nocentio*. Amplia etiamsi Ecclesia parochialis sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici, quia tunc seruanda est forma examinis per concursum, quam Concil. Præstitit in conferenda parochiali, quæ sit iurispatronatus mere ecclesiastici, & idem dicendum est quando iuspatronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad ecclesiasticum, referunt decisum *Gonzal. d. glos. 6. n. 135. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo iuspatronatus pag. 145. col. 2. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 278. Aloys. Ricc. d. praxi fori eccles. decis. 420 in 1. edit. et resol. 357. n. 3. in 2. edit.*

Parochiales Ecclesiæ quæ absque concursu possunt conferri.

18 PRimo, in vacatione parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum examen per concursum fieri non debet, sed sufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœcesana synodo deputatis, & idoneus iudicetur, referunt decisum *Lal. Zechi. de Republ. ecclesi. capit. 28. de parocho numero 6. pag. 325. praxis Episcop. par. 1. verbo parochia, §. 7. pagina 271. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. numer. 111. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici, par. 2. cap. 3. num. 39. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 5. numero 18. in princip. Lessi. de iustit. lib. 2. capit. 34. numero 58. & 81. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 3. versiculo tertio. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 6. numero 134. Nicol. Garc. de benefic. part. 9. capit. 2. numero 255. Aloys. Ricci. in dicta praxi fori ecclesiast. resolut 357. numero 1. Rota in vna Vlixbonen. concursus, prima Iulij 1611.* coram *Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano* apud *Farinac. part. 2. tomo 2. decis. 579. numero 4.* Quando vero plures sunt præsentati requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantum, ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium instituat, referunt decisum *Gonzalez dict. glos 6 numero 138. praxis noua Episcopal. dict. cap. 5. numero 18. versiculo eueniente, Vgolin. dicto loco, Nicol. Garci. dicto cap. 2. numero 256. Marescot. variar. libro 1. capit. 52. nume. 11. Aloys. Ricci. dicta resolut. 357. numero 2.* Sic etiam iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice,

T 4 re-

refert decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo iuspatronatus, pag. 145. col. 2.*

21 Secundo, in resignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem examen per concursum fieri non debet, referunt decisum *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 7. num. 7. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesi. decis. 416. in 1. edit. & resol. 353 in 2. edit. Gonzal. d. glos. 6. num. 121 cum seqq.* vbi etiam resoluit, quod resignatarius prouisus à Papa, vel mandatum de prouidendo in forma digni obtinens, dumtaxat examinari debet absque concursu, & approbari si idoneus repertus fuerit ad curam animarum, siue resignatarius sit præsens in Curia, siue absens in partibus, de quo etiam vide *Gutier. canon. lib. 2. cap. 11. num. 11. praxis episcop. par. 1. verbo parochia, §. 2. dub. 5. & 6. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. numero 84. Prosper. de Augustino in addit. ad Quar. in summa bullary, verbo benef. paroch. collatio q. 3. versic. tertius*, vbi etiam
22 verba illa in Concil. posita (per resignationem, etiam in Curia) intelligit de resignatione simpliciter facta, & non de ea, quæ fit in fauorem, sic etiam intelligunt *Gonzal. dicta glos. 6. numero 122. & sequen. Marescot. variarum resolut. lib. 1. capit. 52. numero 6. Aloys. Ricc. dict. praxi fori ecclesiast. resolut. 351. versiculo amplia quinto, Vgolin. dicto cap. 50. §. 3. vers. secundo.*

23 Tertio in permutationibus Ecclesiarum parochialium non requiritur examen, si vero adsit magna inæqualitas numeri parochianorũ, vel permutantes non fuissẽt examinati eo tempore, quo parochiales adepti sunt, tunc sunt examinandi, sed absque concursu. In permutationibus vero, quæ fiunt de beneficio simplici, & curato, licet non sit necessarius concursus, examen tamen necessarium est, refert decisum *Nicol. Garci. d. par. 9. capit. 2. numero 165.* resoluunt *Lali. Zechi. de Republ. ecclesi. cap. 28. de Parocho, num. 6. Flamin. d. quæst. 9. numero 95. Thoming. decis. 129. Vgolin. dict. cap. 50. §. 3. versic. septimo, Lessi. d. cap. 34. dub. 16. Aloys. Ricci. in dict. praxi fori ecclesiast. decis. 419. in 1. edit. & resolut. 356. in secunda edit.*

24 Quartò. Dignitas Abbatiæ concursu non confertur, quamuis vnita sit ei Parochialis Ecclesia, dummodo hæc vnio auctoritate Sedis Apostolicæ, ac perpetuò, & accessorie facta sit, referunt decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 193. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 5. §. 7. n. 13. & glos. 6. num. 162. Lessi. d. cap. 34. num. 82.*

25 Quinto. Dignitas, quæ parochialem perpetuò accessorie vnitã habet, concursu non confertur, referunt decisum *Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. quibusuis, num. 7. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 273. num. 48. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 193.*

26 Sexto. Parochalis Ecclesia, quæ est vnita dignitati, vel canonicatui concursu non confertur, referunt decisum Galet. *in margarita casuũ conscien. verbo parochus, Aloys. Ricci. d. praxi fori ecclesiast. decis. 417. in prima edit. & resolut. 354. num. 2. in secunda editione,* & latius *resolut. 381. Gonzal. d. glo. 5. §. 7. n. 2.* tenuit *Rota in vna Vicen. Parochialis Castri Tertioli 14 Ianuar. 1611. corã R.P.D. Manzanedo* apud *Farin. p. 2. tom. 1. decis. 323. num. 8.* Nam
27 Parochialis, cui vnitus est canoni-

ca-

catus, assumit naturam, consuetudines, & priuilegia illius, *Petr. de Perus. in tract. de vnionib. eccles. capit. 2. num. 10. & 19. Nauar. cons. 6. num. 2. de verborum signif. & consil. 10 num. 2. & 3. de maiorit. & obed. Gonzal. d. glos. 5. §. 7. num.* 2. & residentia facienda est in canonicatu, & non in parochia, *Nicol. Garci. de benefic. par. 12. cap. 2. num. 2*, . vbi *n. 26.* resoluit ad canonicatum, cui vnita est Parochialis, non requiri ætatem 25. annorum.

28 Septimo. Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum, refert decisum *Galet. in margarita casuum conscien. verbo beneficium, pag. 24. et verbo canonicus, vlt.* refert quoque decisum in Sacra Congreg. canonicum habentem annexam curam animarum, etiam in perpetuum, non esse examinandum.

29 Octauo. Dignitas habens curam animarũ in Ecclesijs Collegiatis cõcursu nõ confertur, nec in illa examen est necessariũ, quale requiritur in parochialibus, referunt decisum *praxis noua Episc. d. c. 5. n. 18. in fine, Nic. Garc. d. c. 2. n. 195. Gonzal. d. glos. 6. n. 162.*

30 Nono. Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, argum tex. in *cap. statutum, de elect. in 6.* concursu non confertur, nam in isto casu cura dicitur esse penes collegium, & non penes singulos, aut quemcumque canonicum per se, itaut Canonicus dicatur curatus, referunt decisum *Prosper de Augustino d. q. 3. vers. quorum primus est. Vgolin. d. cap. 50. §. 3 in fine. Flamin. d. q. 9. num. 94. Gonzal. d. glos. 6. num. 158. Aloys. Ricci. resolut. 358. vers. quarto.*

31 Decimo. Parochialis Ecclesia, quando est subiecta monasterio, aut annexa, vel de eius mensa, concursu non confertur, quia monasteriũ nominat Rectorem, & *Episcopus* confirmat, vt fuit resolutum in vna *Tirasonen. iuris præsentandi, 23. Maij 1588.* coram *Bubalo,* & in vna *Vlixbonen. iuris conferendi, 2. Decembris 1605.* corã *D. Litta,* & refertur à *Farin. decis. 102. p. 1. to. 1.* Quando autẽ dicatũr beneficium de mensa monasterij decidit *Rota in vna Vlixbonen. iuris conferendi* 13. *Iunij 1607. coram Illustris. Lancellotto* apud *Farin. tom. 1. par. 2. decis. 204.*

32 Vndecimo. Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concursu non conferuntur, sed solum ad nominationem, seu præsentationem illorum, quorum dignitati, vel Ecclesiæ parochialis est vnita, & annexa, deputandi, vel instituendi sunt Vicarij, referunt decisum *Galet. in margarita casuum conscien. verbo Vicarius 3. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 289. Aloys. Ric. in d. praxi fori ecclesiast. resolut. 358. n. 1. vers. secundo. Vgolin. d. cap. 50. §. 3. vers. octauo.* In Parochialibus vero vnitis quotiescũque in Vicarium transfertur, non solum exercitium curæ, sed etiam cura habet locum concursus, vt tenuit *Rota in vna Vlixbonen. concursus 1. Iulij 1611. coram Reuerẽdiss. D. meo* Coccino *Rota Decano*, apud *Farin. par. 2. tom. 2. decis. 579.* & in altera *Vlixbonen. concursus 1. Iunij 1615. coram R. P. D. Rembol-do* apud *Farin. tom. 2. p. 2 decis. 710.* vbi etiam resolutum fuit concursũ habere locum in vicaria perpetua quotiescunq; in Vicarium transfertur totalis cura quoad exercitium, & habitum, & nihil referre ad hunc effectum an Vicarius sit perpetuus,

vel

vel ad nutum amouibilis.

33 Duodecimo. Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, concursu non sunt conferenda, referunt decisum, *praxis noua Episc. d. cap. 5. n. 18. vers. hoc decretum, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 6. n. 162. Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 197. Vgolin. d. §. 3. vers. quarto. Aloys. Ric. in d. praxi fori eccl. dec. 421 in 1. edit. & resol. 358. n. 1. in 2. edit. Rota in vna Vicen. Parochialis Castri Tertioli 14. Ian. 1611. coram R. P. D. Manzanedo, apud Farin. p. 2. tom. 1. decis. 323. n. 6.*

34 Decimo tertio. Prioratus regulares habentes curam animarū soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur, refert decisum *Nicol. Garci. dict. capit. 2. num. 199.*

35 Decimo quarto. In Parochialibus, quas quis acquirit per regressum, non est necessarium examen, quod intelligendum est, si eam possederit, secus si eam nunquā possederit, refert decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 168.*

36 Decimoquinto. Beneficia simplicia concursu non conferuntur, vt tenuit *Rota Romana in vna Calaguritana reductionis Motus proprij, 29. Martij 1595. coram Illustrissimo Seraphino* refert *Aloys. Ricci. dict. praxi fori ecclesiastici decis. 415. in 1. edit. & resolut. 352. in 2. edit.*

37 Decimosexto. Parochialis litigiosa concursu non confertur, quia tunc si alter colligitantium cedat, vel decedat, siue sit possessor Parochialis, siue non, cum ab Ordinario alter subrogari nequeat, ne multiplicentur colligitantes, aut colligitanti superuenienti præiudicium irrogetur, concursus cessat. *Flamin. de resignat. lib. 2. quæ. 3. n. 97. Gōzal. d. glos. 6. à num. 142. Aloys. Ric. d. resolut. 358. vers. tertio.* Quando vero Summus Pontifex noluerit colligitantem subrogare, vel ius demortui in alium transferre, locum habebit decretū *Conc. in d. c. 18.* nisi illi Sanctitas sua voluisset derogari, refert decisum *Nic. Garc. d. c. 2. n. 170.*

38 Decimo septimo. Parochialis quando esset exigui redditus, vt examinis per concursum operam nō ferret; aut nemo esset, qui se dicto examini velit subijcere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, quę in aliquibus locis reperiuntur, facile grauiores rixæ, aut tumultus possent excitari, concursu nō confertur, vt disponit *Concil. d. cap. 18. vers. si tamen,* tenet *Aloys. Ricc d. resol. 358. in fine, Gonzal. d. glos. 6. num. 139. cū seqq. Seraphin. Rota Rom. decis. 942 nu. 10. p. 1. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 5. c. 3. n. 10.* Verum in prouisione Parochialis, etiam modici valoris, tres examinatores esse adhibendos resoluit, refertq. decisū *Galett. verbo beneficium, pag. 25. col. 2.* quia etiā in impetratione debet fieri mentio de quolibet beneficio, quamuis modico, vt tenuit *Rota in vna Calagurit. Canonicatus 8. Februarij 1580.* coram *Illustriss. Seraph. nūc inter eius decisiones, dec. 445.*

39 Decimo octauo. Quando approbatus per concursum, & electus non vult consentire pensioni, quę à Papa super beneficio de tempore prouisionis reseruatur, tunc ipso sic recusante Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu, præuio solo examine simplici ad curam animarum, cum derogatione expressa, vel tacita dicti Cōcilij, propter decretum irritans, Rota *Rom. decis. 48. p. 1. diuers.* quam citat *Aloys. Ricci.*

ei.d.praxi fori ecclef.refolut.359.
40 Vifis igitur in quibus parochialibus Ecclefijs,& beneficiis concurfus ceffet, generaliter & per viã regulæ in aliis fieri debet,& cum apte loquatur *Conc.Trid.d.c.18. verf. tranfacto*,ibi, ab Epifcopo, fiue eo impedito ab eius Vicario, ab inferioribus Epifc. habentibus ius conferendi non poteft fieri,& tenent *Zechi.d.cap.28.de Parocho num.6.Flamin.de refignat.lib.8.q.9.nu.96.Nicol.Garc.d.cap.2.num.121.Germon. de indultis Cardin. §. quibufuis, ad finem*,& fæpius decifum fuiffe in Rota dicit *Aloyf. Ricc. in d. praxi*
41 *fori ecclefiaftici refolut. 361.* Et citata verba *Concilij Tridentini* non tollunt quin coram Vicario poffit fieri examen, etiam Epifcopo non impedito, fed polita effe ad denotandum conuenire, quod ab ipfo Epifcopo, ceffante impedimẽto fiat examen, refoluit *Nicol. Garcia. d. cap.2.num. 117.* Inferiores tamen
42 exempti habentes proprium diftrictũ,& Epifcopalem iurifdictionem, habent facultatem faciendi concurfum, referunt decifum *Nicol. Garc. d.cap.2.num.136.Aloyf. Ricc. vbi proxime, Flores de Mena variarum lib.3.q.24.n.21.*
43 Edictum effe de fubftantia,atque de forma in concurfu parochialiũ probat *Concil.d.cap.18.*ibi per edictum etiam publicum vocentur,qui volent examinari,*Aloyf.Ricc.dicta praxi refolut.364.* & debet apponi
44 ab Ordinario loci,vbi exiftit beneficiũ, & ibidem examen eft peragendum,etiamfi ab Ordinario alterius diœcefis fit conferendum, vt decifum referunt *Flamin.de refignat.li. 8.cap.9.num.102. Gonzal. glof. 10.*
45 *numero 31.* Quòd edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclefiæ per fpatium decem dierum, *praxis Epifcopalis part.1. verbo parochia*, & vltra alios decem dies potérit prorogari,fed non vltra, vt difponit citata *Pij V.Bulla*,prout tenent *praxis Epifc.d.verbo parochia, §.2.dub.3.Aloyf.Ricc.d.refolut.364. n.2.*vbi intelligit ex caufa probabili,& legitima. eo enim elapfo ad e-
46 xamen nullus eft admittendus ex *Seraph.decif.1148.n.4.par.2.* quem citat *Aloyf. Ricc.vbi proxime.* In praxi tamen obferuatur, vt poffit Ordinarius aliquem ad concurfum admittere, non obftante quod terminus ab eo præfixus fit elapfus, & aduerfarius, qui comparuerat, durante termino, contradicit, ita refolutum fuit in *Rota in vna Calaguritana dimidij beneficij 22.Aprilis 1602.* coram *Ortembergo, tefte Aloyf.Ricc. refolutio. 360.* quemadmodum etiam examen factum ante lapfum termini in edicto expreffi nullo poftea comparente fubfiftit, *Nicol. Garc. dicto cap.2. numero 326.* & tenuit *Rota in vna Carthaginen. Parochialis 9. Decembris 1588.* coram *D. Orano*, tefte *Aloyf.Ricc.d.refolut.360. in fine.* Quando vero termino elapfo, & re adhuc integra alius venit, admittendus eft, prout decifum referunt *Gonzalez ad regul.8.Cancel.glof.9. §.1.num. 115. Nicol.Garc.d. cap.2. num.206.*
47 Tranfacto conftituto tempore omnes, qui defcripti fuerint ab examinatoribus examinentur, vt difponit *Concil. dict.cap.18. verficulo tranfacto*, intellige ab examinatoribus in Synodo deputatis, prouifio enim parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab

exa-

examinatoribus in synodo deputatis, sed ab alijs, quos Episcopus elegit, est nulla, & beneficiũ potest impetrari vti reseruatum per supradictam *Pij V. Constit.* Si vero quæ
48 annis Synodus non fiat examinatores semel deputati munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur, & refert decisum *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 3. num. 25.* quia examinatores Synodales durant, donec alij in Synodo deputati fuerint; Verum si anno elapso aliqui ex eis mortui fue-
49 rint officium omnium expirat, ita decisum referunt *Galet in margarita casuum conscien. verbo Examinatores, 1. Aloys. Ricc. d. praxi fori ecclesiast. resol ut. 361. in secunda edit.*
50 Verumtamen si eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum non adsint examinatores Synodales, potest Episcopus non obstante forma Concilij deputare nouos examinatores absque celebratione Synodi, tenuit Rota *in vna Placentina Parochialis de Malpartida 29. Nouembris* 1593. coram *Litta*, teste *Aloys. Ricc. d. praxi decis. 418. in prima editione, & resolut. 355. in secunda editione.*
51 Quamuis *Concil. Trid. d. c. 18.* dicat, qui descripti sunt examinandos esse, nõ repugnat tamen, quin vnus, si alij non adsint, se describi faciat ad concursum, & si idoneus inueniatur beneficium ei sit conferendum, ita censuit Sacra Congreg. teste *Vgolin. d. c. 50. §. 10. n. 4.*
52 Caueant examinatores huiusmodi ne quicquam prorsus occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant, vt admonet *Concil. d. c. 18. vers. caueant*, quacũq; etiam immemoriali cõsuetudine non obstãte, vt censuit *Sacra Cong.* alioquin vitium simoniæ tam ipsi, quam alij dantes incurrent, citant, & explicant *praxis Episcopal. dicto verbo Parochia, §. 2. dub. 11. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 3. num. 25., Petr. de Ledesma in sum. par. 2. tract. 7. cap. 1. conclus. 7. prope finem, Vgolin. de simon. tab. 4. cap. 48. §. 3. & de potestate Episcopi capit. 50. §. 5. numer. 2. Farin. cons. 15. num. 3. & 47. Soar. de relig. libr. 4. de simonia cap. 49. numer. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2 à num. 368.* Itaut nec etiam possit Ordinarius statue-
53 re aliquod stipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium, & si Synodus diœcesana, secus statuerit, decretum esset irritum & nullum, refert decisum *Nic. Garc. d. cap. 2 n. 374.* Sed in Ecclesijs Hispaniæ contrarium communi vsu receptum esse testatur *Petr. de Ledesma d. conclus. 7. prope fin. vers. la difficuldad*, quem citat *Garci. d. cap. 2. num. 372.*
54 Ratio autem quare vitium simoniæ, tam ipsi examinatores, quam alij dantes incurrant, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficijs, &c. ea est, quia per approbationem factam in concursu acquiritur approbato ius ad beneficium, & sic pro illo iure spirituali datum videretur temporale examinatoribus, *Nauar. consilio 58. versic. ad quartum, in antiquis, aliàs 67. in nouis, de simonia.* Et ex parte competitorum committi potest simonia si duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concursu desistat, & sic solus existens ipse obtineat, *Mayol. lib. 5. de irregul.* cap.

cap. 45. num. 3. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. verbo simonia, addit. 3. pag. mihi 593. Vgolin. d. cap. 50. §. 9. num. 2. Committitur etiam simonia si fieret pactio, quod alter alteri in concursu defectus, vel exceptiones non opponat, cum realiter possint obijcere, sed se examini submitterent, & qui per Superiorem dignior iudicaretur beneficium haberet, & solueret alteri pensionem annuam cum beneplacito Sedis Apost. *Nauar. cons. 3. num. 1. de Simon. in antiq. aliàs 39. 41. & 42. in nouis, Prosp. de Augustino vbi proxime, Flamin. de confident benef. q. 47. n. 9. Vgolin. d. c. 50. §. 8. in fin.* Committitur deniq; simonia si quis per virum potentem, cui pecuniam traderet, seu promitteret, metum alijs inferret, vt à cōcursu cessarent, *Vgolin. de sim. tab. 1. c. 48. §. 3 sub n. 5. et d. c. 50. §. 9. in fin.*

57 Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari, quæ vt pateat aduertendum Dignitates omnes, & saltem dimi-
58 diam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs insignibus, vbi id commode fieri potest, non nisi Doctoribus, seu Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferendas, vt habetur in *Cōc. Trid. sess. 24. de ref. c. 12. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 473. in prima edit. & resol. 497. in fine. in secunda editione*, quod quidem Concil. decretum id hortatur, non autem præcipit; vnde in Synodo Prouinciali non licere imponere
59 onus dignitatibus, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere sine Sedis Apostolicæ auctoritate, referunt decisum *Nicol. Garcia de benefic. parte 7. cap. 7. numero 45. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 238. num. 3.*

60 Archidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi, *cap. ad hac, de officio Archidiac.* debent esse in omnibus Ecclesijs, vbi fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12. vers. Archidiaconi etiam*, referunt *Nicol. Garc. d. c. 7. n. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. num. 68. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 7. cap. 6. n. 41.* Eum tamen locum *Amplissima DD. Cardinaliū Congreg. Concilij* interpretata est procedere in ijs tantum Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, prout habetur in *tit. de officio Archid.* non autē de ijs, qui nomine dumtaxat sunt Archidiaconi, cuius declarationis idonei sunt nobis testes *Anast. Germon. in tract. de indultis Cardin. §. quibusuis, num. 4. Campan. d. nu. 41. praxis noua episcop. p. 2. c. 5. nu. 20. Aloys. Ricci. dicta praxi decis. 473. in prima editione, & resolut. 497. numero 3. in secunda editione, Nicol. Garcia dicto cap. 7. numero 41. & num. 40.* dicit Sacram Congregat. respondisse huiusmodi Archidiaconos habentes iurisdictionem contentiosam debere esse Doctores, & promotos in publico gymnasio, aliàs gradus ei non suffragari, ex *Bulla 63. Pij Quinti*.

61 Decanus nullo Conc. Trid. decreto iubetur, vt necessariò sit Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt respondit *Sacra Congreg.* teste *Nicol. Garcia d. cap. 7. num. 43. & Aloys. Ricci. in praxi aurea resolutio. 238. in fine.* ideo loci consuetudinem in hoc esse seruandam

ne-

necessario dicendum.

62 Scholastria conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouisio est nulla, ex decreto *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. ca. 18.* ibi, De cætero vero officia, vel dignitates illę, quæ scholastria dicuntur, non nisi Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in sacra Pagina, aut in iure Canonico, & alijs personis idoneis, & qui per se ipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit & inualida, non obstantibus quibusuis priuilegijs, consuetudinibus etiam immemorabilibus, Circa quod *Sacra Congreg.* declarauit cōferendam esse Scholastriam Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut in iure Canonico, in qualibet Vniuersitate approbata, nec obstare, quod non essent ex illis, quæ essent in illa regione, in qua esset scholastria, refert *Nicol. Garc. d. cap. 7. n. 35.*

63 Principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui Ordinaria iurisdictio cũ aliquibus iuribus quasi Episcopalibus competit, (prout est Prior insignis nostræ Collegiatæ Vimaranen.) conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen necessariò, quia Concil. quando loquitur de dignitatibus *sess. 24. de reformat. cap. 12.* hortatur, vt cōferantur Doctoribus, & non præcipit, ita refert decisum *Nicol. Garc. d. capit. 7. numero 33.* Et ad quamcumque principalem dignitatem in Col-
64 legiata requiri ætatem vigintiquinque annorum inceptorum, cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori resoluit *Nicol. Garc. d. parte 7. capit. 4. numero 65.*

65 Ad memoratas dignitates in Cathedralibus Episcopatu inferiores, quibus nulla inest animarum cura, aut ex consuetudine, statuto, vel priuilegio, adsciscì sine dubio possunt minores vigintiquinque annis, dūmodo non minores viginti duobus, iuxta decretum *Concil. Triden. sessione 24. de reformat. cap. 12.* ibi, & viginti duobus annis non minores adsciscantur. Si vero curam animarum habeant vigesimus quintus inceptus requiritur annus, *capit. cum in cunctis, §. inferiora, de election.* cōfirmauitq. *Concil. d. cap. 12.* ibi, nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigintiquinque ætatis suæ annum attigerit; Id tamen si principaliter cura subest, si vero accessorie vnita sit dignitati, eam obtinens non debet necessario attingere vigesimū quintum annum, ita decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Parochus, 6. Campan. dict. cap. 6. numer. 22.* Prædictos
66 viginti duos annos, qui secundum *Concil. dict. cap. 12.* requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, debere esse completos referunt decisum *Nicol. Garc. dict. capit. 4. numer. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legū Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. numer. 2.* & resoluunt post alios *Mandos. in tract. de ætate min. capit. 5. nume. 10. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. nu. 108.* dicens illam formulam, vt non sit minor viginti duobus annis insinuare annos 22. debere esse cōpletos, quamuis prædictum vigesimum secundum annum requiri inceptum, non autem completum asserant *Emman. Sa, verbo beneficium, nume. 31. praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia,*

ficia, §.1.versic.ad dignitates, Azor. institut.moral.par.2. lib.6. capit.5. quæst.3.in fine. quorum opinio in Rota recepta est, vt in vna *Virdunen.Canonicatus 13.Februar.1581. coram Illustriss. Seraphino*, & est *decis.500.* vbi fuit dictum ad obtinendum Canonicatum sufficere, quod prouisus sit in vigesimo primo ætatis anno vigore *Conc. Trid.*

67 An prædicti viginti duo anni, qui requirũtur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam in Collegiatis? quæstio est dubia: & eam requiri referunt decisum *Nic.Garcia dicta par.7.cap.4. numer.59. & 62. cum seqq. Armendar.dict. nu.2.* Sed melius dicendum puto Collegiatas Ecclesias non comprehendi sub decreto *Concil.in d.cap.12.* cum tantum loquatur in Cathedralibus, & ideo requisita ætatis ad illa remanere in dispositione iuris communis dicunt *praxis Episcopal.par.1.verbo beneficia, §.1.vers.ad dignitates, & verbo Canonia, §.9.altera praxis noua par.2.cap.5. nume.21. pagina 330. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast.decis. 735. in prima edit. & resolut.512.num.3.in fine, in secunda edit. Fr. Emman.quæst. regular.tom.1.quæst.11.art.2. & in addit.ad Bullam Compositionis, nu. 4.* vbi ait Christophorum Vellã Archiepiscopum Burgensem contulisse dignitatem Scholastriæ Collegiatæ Ecclesiæ de Aguilar de Campo cuidam scholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur super hoc, fuisse iudicatum collationem esse canonicam, & iuridicam.

68 Pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil.Tridentin.sess.24.de reformat. capit. 4.* de quo late diximus Alleg.55.

69 Canonicatũ aliquem Cathedralis Ecclesiæ impetrans maiori præditus debet esse scientia, quam is, qui simplex, & residentia carens vellet consequi beneficiũ, eumq. solertius examinatores debent interrogare, strictioriq. examine cũ eo vti, quia beneficiũ simplex, perpetuam tamen requirens residentiã, cõparatur curato ex *Lapi* resolutione *alleg.116. incip.Hispanus sub n.2.* per doctrinã *Innoc. & Ioan.Calderin.in cap.clericos, de clericis non resid.* Dubium maximum est, quæ nam ætas requiratur ad canonicatus in Cathedra-

70 libus? pro cuius decisione sic distinguendum est, vel enim loquimur facta Ordinum distibutione per canonicatus; vel vbi nulla est: primo casu certum est nullum esse recipiendum, qui eo Ordine sacro non sit initiatus, quem requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus de iure, vel eadem *Sancta Synodo* (hoc est annnm) statutum initiari valeat, *ca. 12.sess. 24. de reform.* ergo dum ad Subdiaconatũ promoueri quis potest in vigesimo secundo, ad Diaconatum in 23. ad Presbyteratũ *in 25* ex *eod.Cõc.c.12.sess.23. de refor.* inde fit quod canonicatũ Subdiaconalẽ in 21. Diaconalẽ in 22. & Sacerdotalem in 24. anno obtinere valebit. Vnde censuit *Sacra Congr.* ad obtinendum in cathedrali Canonicatũ, cui est annexus Ordo Subdiaconatus sufficere quem esse constitutum in tali ætate, vt intra annũ possit promoueri ad subdiaconatum, refert decisum *Armenda.in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit.*

20.

20.l.1.de.ætat.n.7. Secundo vero casu, vbi scilicet nulla adest facta Ordinum distributio, & canonicatus nullum habent sibi annexum Sacrum Ordinem, de iure communi minores 14. annorum illos habere possunt *glos. pen. in cap. si eo tempore, de rescript. lib. 6. Abb. in cap. indecorum n. 3. de ætate, & qual. Rot. antiq. decis. 1. de ætate*, & in hoc nō reperio quod aliquid innouasset Cōcil. *Trid.* Attamen vigesimum secundum annum requiri ad Canonicatus in Cathedralibus videntur insinuare plures *Sacra Cong.* declarationes. Prima censuit obtinentem canonicatū in Cathedrali Ecclesia etiam ante factam Ordinum distributionem in ea saltem ætate oportere esse constitutum, vt intra annum ad Subdiaconatum possit promoueri, refert *Armendar. d. l. 1. de ætate n. 6.* Secunda, si neq; ante Cōcilium neque post Concilium Trid. nullus Ordo siue Diaconalis, siue Presbyteralis canonicatui annexus fuerit, & Parochialis Ecclesia legitime, & perpetuò eidem canonicatui vnita, tanquam Parochiale accessorium, attendenda est natura canonicatus, non autem Parochialis, & ita sufficit, vt is, cui collatio facta est, sit in ætate viginti duorum annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, referunt *Anastas. Germon. de indultis Cardin. § quibusuis, n. 6. Campan. rub. 7. cap. 6. n. 26.* Tertia, si aliqua Parochialis Ecclesia esset vnita alicui Canonicatui Ecclesiæ Cathedralis accessorie sufficiunt viginti duo anni, de qua *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. num. 4.* & fuisse in Rota decisum refert *Seraphin. deci. 1138.* Quæ quidē declarationes præsupponunt ætatem saltem 22. annorum necessariam esse in Canonicatu carente Ordine Sacro annexo, nisi eas intelligamus, vbi canonicatus solent esse Sacris Ordinibus annexi ante factam illorum distributionem.

71 Ad Canonicatus Collegiatarum Ecclesiarum ætas annorum 14. sufficiebat, ex dispositione iuris *in cap. super inordinato, iuncta glos. verbo pueri, de præbend. Rebuff. de dispensatione ætatis n. 2. Moneta de distribut. quotid. p. 2. q. 19. n. 14.* & in ea nihil innouasse Concilium Trid. censuit *Sacra Congreg.* prout nobis sunt idonei testes *Galet. in margar. casuum consci. verbo Canonicus 3. pag. 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. n. 29. praxis noua Episcopal. d. cap. 5. n. 21. pag. 330. Aloys. Ricc. in d. praxi fori eccles. decis. 735. in 1. edit. & resol. 512. n. 3. in fine, in 2. edit. Armendar. d. l. 1. de ætate n. 8.* Et non requirunt vltra 14. annos, etiamsi aliquæ parochiales Ecclesiæ essent vnitæ aliquibus eorum, quia censuit *Sacra Congregat.* attendendam esse naturam Canonicatus, & non parochialis, & sufficere, quod prouisus sit in ea ætate, quā exigit Canonicatus, si Parochialis vnita sit perpetuò, & accessorie canonicatui, secus si æque principaliter; quia tunc non assumit naturā Canonicatus, ita decisum referunt *Henriq. consl. 32. n. 4. & seq. praxis noua episcop. d. cap. 5. n. 21. pag. 330. Galet. verbo canonicus 5. & verbo Parochus. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesf. decis. 735. in 1. edit. & resolut. 512. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 239.* Si vero aliquis ex canonicis exerceat animarum curam annexā eius canonicatui debet esse viginti quinq; annorum, nam actu curam exercet, tametsi habitu penes totum collegiū

illa resideat, ita resoluit *Campan. d. cap. 6. numero 30.*

72 Simplex beneficium consequi volenti satis est si Canonicas horas recitare sciat *Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 11. num. 30. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 5. cap. 3. num. 2.* & habeat scientiam per Cõcil. Trident. necessariam ad primam tonsuram, de qua *Alleg. 11. num. 4. & 5.* vlterius quod sciat construere *per glos. verbo reputamus in Clemen. 1. de conces. præb. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 390. in 1. edit. & resolut. 329. num. 6. in 2. editione, praxis noua Episcop. par. 1. capit. 1. num. 40. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. sub num. 73. Campan. d. num. 2.* Et licet de iure communi ad beneficia simplicia obtinenda iusta ætas illa censeretur, quę septẽnium excessit *glos. pen. in capit. si eo tempore, de rescript in 6.* hodie attenta dispositione *Concilij Trid. sessio. 23. de reformat. cap. 6.* nullus ante

73 decimum quartum annum beneficium potest obtinere, referunt *Petr. Pechi. in reg. beneficium, numer. 27. versic. cæterum quid in istis, libro 6. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 33. Henriq. in summ. lib. 10. ca. 19. §. 1. Azori. institut. moral. par. 2. libro 6. cap. 5. quæst. 7. Valeri. Reginald. in praxi fori ecclesiast. lib. 30. tract. 3. num. 166. in fine. Gregor. Lop. l. 3. verbo quatorze años, tit. 16. part. 1. Petr. Ledesma in summ. par. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 7. vers. de la prima, & par. 2. tract. 7. cap. 1. conclus. 7. prope finem, Ceuall. commun. contra commun. quæst. 523. num. 3. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 860. & in praxi fori ecclesiastici decis. 392. & decis. 385. in prima editione,* aliàs *resolutio. 331. & resolut. 325. n. 3. in secunda edit. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 6. cap. 7. num. 2. Lessi. de iustit. libro 2. cap. 34. dub. 20. num. 109. Nicol. Garci. de benefic. part. 7. cap. 4. n. 8. Campan. dict. rub. 7. cap. 6. num. 2. Flamin. de resignat. libro 3. quæst. 7. num. 65. & libro 4. quæst. 1. num. 9. & quæst. 11. numero 13.* Ex dispen-

74 satione tamen Summi Põtificis beneficium simplex infanti potest conferri, *Flamin. d. quæst. 7. numer. 66. Azori. d. cap. 5. quæst. 8. versic. sed quærat aliquis, Thom. Valasc. allegat. iuris tom. 1. allegat. 7. numer. 10.*

75 Episcopus vero non potest indulgere cuiquam, vt ante decimumquartum annum inceptum beneficium simplex obtineat, *Azori. d. cap 5. q. 9. vers. si quæras, Aloys. Ricc. d. resolut. 331. num. 2.* vbi in fine resoluit Episcopum conferentem beneficiũ minori quatuordecim annorum peccare mortaliter, & collationem esse nullam, & *num. 3. versic. habetur,* dicit *Sacram Congregat.* censuisse *14. Augusti 1586.* quod prouiso in decimo tertio ætatis anno de Canonicatu in Ecclesia Collegiata, vbi vigore statuti Ecclesiæ prouisi ante realem possessionem, & fructuum perceptionem tenetur spectare per biennium, obstat decretum *Concilij d. cap. 6.*

76 Aduertendum maxime est non oportere esse expletum quartum decimum annum ad obtinendũ simplex beneficium post *Concil.* sed cœptum, ita decisum referunt *Henriquez dicto cap. 19. §. 2. Galett. verbo beneficium, 4. Armendar. dict. l. 1. de ætatibus, num. 5. Ceuall. quæstio. 523. num. 4. & quæst. 593. num. 18. Aloys. Ricc. d. collect. 860. vers. limita secundo, & resolut. 325. numero*

mero 3. versic. nihilominus, Azori. d.cap.5.quæst.7. in fine, Cardinalis Tusch.tom.3.littera E,conclus. 338. num. 12.Gonzalez ad regul.8.Cantell.glos.5.in princip.num.90.Thom. Valasc.tom.1.alleg.8.Campan. dict. cap.6.num.2.in fine. Si vero in fundatione sit statutum, vt illud etiam
77 minor quatuordecim annorum adipisci valeat, standum est fundationi,cui non fuit derogatum per iam dictum Concilij decretum, ita referunt decisum Gonzal.d.glos.5.nu mero 91. Aloys.Rice.d.collect. 860. versic.nunc limita & primo, & tenuit Rota in vna Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. corã Reuerendiss.D.Lugdunen. apud Farinae.tom.1.parte 2.decis. 194. Campan.dicto cap.6.num.2. in fine, vbi num.3. dicit se sciuisse declaratum esse non censeri inualidam præsentationem factam de persona nõdum attingente quartum decimum annum (licet in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione) sufficit enim,quod ante institutionem pertingat eam ætatem, non secus ac laicus, si præsentetur, nam hanc præsentationem factam de indigno licet credat communis Doctorum, sententia, probatq. Lambertin.de iurepatron.p.vlt.libr.2. q. 2. artic.3. eam tamen restrinxit Rota coram Domino Orano 19.Nouembris 1584. non subsistere si fuit præsentandus proxime clericandus, nã penitus indignus tunc non erit, & sufficiet si ante institutionem fuerit tonsuratus. Annotandum pro
78 intelligentia Concil. dict. capit. 6. vt prohibitio de obtinendo beneficio ante illam ætatem 14. annorum subsistat, nedum si per viam collationis daretur, verum etiam præsentationis, electionis,aut alterius cuiuscunque prouisionis, stante generica Cõcilij prohibitione, & ob verbum in eo positum,obtinere, quod generale est, Mandos.in tract.de minori ætate,cap.4.nu.17. quem citat Campan.d.cap.6.num.6.vbi nu. 5.asserit ad pensionem extendi placuisse Sacræ Congreg. & repetit rubric.11.cap.14.num.16.versic.de legitima,quamuis ætatem septem an-
79 norum ad illam sufficere asserant Aloys.Ricci. in dicta praxi decis. 430. in prima editione, & resolutio. 367.in secunda editione,& Stephan. Gratian. disceptat.forens. tom.3. capit.397.num.17.

80 Ad Curata vero maiorem quandam flagitant iura peritiam, quandoquidem animarum cura ars artiũ est,cap.cum sit,de ætate, & qualitat. Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.4.à numero 71.atque ideo onus vix Angelicis humeris sustinendum, vt eam deposcant scientiam,quę ad Fidem, moresq. pertineat,& salutarem doctrinam tradendam satis sit:vel sufficit tanta,qua plebem sibi commissam pascere valeãt salutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus necessarium est ad salutem, eos admonendo breuibus quidem,& dilucidis verbis de vitijs, quæ declinare,vitareq., ac virtutibus quas sectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam,atque cælestem gloriã adipiscantur, quæ clarius explicat Sot.in 4.senten.dist.25.art 4. concl. 3.vers.& per hoc, vbi explicat sequentibus verbis. Qui vero parochiæ in pastorem præficitur,vt idoneus habeatur, ea scire debet, quæ plebi sunt cognitu necessaria, nempe illa, quæ sunt de necessitate salutis, vt videlicet docere suos subdi-

ditos sciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per Confessionem deteguntur, vtque pœnitentibus salutaria consilia præstare valeat, præsertim vero cum *D. Thom. in 4. sentent. distinct. 17. in 2 scripto*, credo tantam debere esse in eo scientiam, qua distinguere noscat peccatum, & non peccatum, atque inter mortale, & veniale, quinimo & sacris litteris præditus esse debet, cum eius sit peculiare munus prædicare, iuxta *Cõcil. Tridentin. sess. 24. de reformatio. cap. 4.*

81 Curata beneficia, qui vult obtinere debet esse constitutus in ætate 25. annorum inceptorum, probat *tex. in cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. Menoch. remed. 15. recuper. num. 442. Rebuff. in tract. de pacificis possess. num. 182. Henriq. lib. 10. cap. 19. §. 3. Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 9. num. 14. cum sequentibus, & quæst. 11. num. 14. Cened. p. 3. collect. 30. num. 1. Vgolin. d. capit. 50. §. 8. num. 3. Campan. d. rubr. 7. cap. 6. num. 29. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 164. vers. aduerte*, plures alios refert *Nicol. Garc. d. cap. 4. numer. 41. praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia, vers. ad dignitates, pag. 36.* Et

82 sufficit ad validitatem collationis cuiuscunque beneficij curati, quod prouisus sit prima tõsura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per *cap. licet canon. et cap. commissa, de elect. lib. 6.* cum similibus resoluunt *Rebuff. in praxi tit. requisita ad collat. num. 24. Roch. de iure patron. verbo honorificum num. 24. Gutier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 33. Petr. Gregor. rei benefic. cap. 25. num. 8. Nicol. Garc. de benefic. par. 3. cap. 4.*

83 *à num. 2.* & ideo beneficium curatũ obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni, *praxis episcop. d. verbo beneficia, versic. dico quarto principaliter. pag. 44. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. num. 65. Azori. instit. moralium par. 2. lib. 6. c. 8. quæst. 2. Cened. d. collect. 30. num. 1. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 1988.* In tantum quod si quis obtinens parochialem non promoueretur intra annum ad Sacerdotium, parochia vacat ipso iure, vt probat *d. cap. licet canon*, & resoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 15. n. 47.* qui tex. procedit, & intelligitur

84 quãdo scilicet canonice parochus possedit beneficium vltra annum, & non se promouerit in futurum, secus vero si non canonice, quia tunc non vacat *Mascard. de probat. conclus. 885. num. 16.* Sic etiam illius pœna non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis pacificæ, vel intra tempus legitimè ei prorogatum, comparuit, & se promoueri petijt, offerens, quã tum in se erat, se paratum suscipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteratuRam, vel aliam causam promouere, refert in *Sacra Congregat.* decisum *Nicol. Garc. d. cap. 4. n. 7.*

85 Præsentatus, seu electus ad beneficium potest absens institui ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notorie, veluti quia Doctor est in aliqua Vniuersitate studij generalis graduatus, hic enim examine non indiget, ex doctrina *glos. verbo ignota, in cap. de Petro, distinct. 47.* iuncto *Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 13. in fine*, resoluunt *Cened. ad decretum. collect. 15. numer. 3. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 18. in princip. Sa. in aphorism. verbo examen.*

Quare sic notum Episcopo posse ab eo absentem institui,& præsentationem,ac institutionem validam esse, licet institutus absens sit, notant *Innoc. per text. ibi in cap. in Lateranen.* in vltimis verbis, *de præbendis, Abb. cons. 76. num. 2. par. 2. Nicol. Garc. par. 4. cap. 1. à num. 16.* vbi *à num. 23.* refert declarationem *Illustris. Cardin.* secundum quos intelliges supradicta de persona no-
86 torie digna, & Episcopo nota:& limitabis,quod non procedat in præsentato ad parochialē, in hac enim examen præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit: Doctor enim, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & in publica Vniuersitate graduatus non excusatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia parochiali,ita decisum per *Sacram Congreg.* referunt *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 4. numero 90. Nicol. Garc. part. 9. cap. 2. num. 103. praxis noua episcopal. part. 2. cap. 5. numero 17. versic. Doctor, Aloys. Ricc. dicta resolut. 351. num. 2. Prosper. de August. in addit. ad Quarantam, verbo benefic. parroch. collatio, quæst. 1. praxis Episcopal. par. 2. verbo Doctor, §. 1.* resoluunt *Lambertin. de iurepatronatus. par. 1. libr. 2. quæst. 11. artic. 3. num. 5. Rebuff. de priuileg. scholarium, priuil. 86. num. 4. Flamin. de resign. lib. 8. quæst. 9. num. 83. cum sequentibus, Vgolin. d. cap. 50. §. 6. num. 6. & §. 10. num. 6. Lessi. de iustit. lib. 2. ca. 34. num. 82. Aloys. Riec. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 139. p. 1. Cened. ad Decretum collect. 15. n. 5.* etiamsi esset famosissimus Doctor, qui cum maximo applausu per plures annos legerit, iuxta tradita *per Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 5. num. 10.* & etiamsi esset Vicarius ipsius Episcopi, *Flamin. dicta quæst. 9. nu. 87.*
87 Cauebis tamen à *Garci. part. 9. cap. 3. numer. 5. & 14.* dum scribit hāc resolutionem procedere in quocunque beneficio ecclesiastico, nam quamuis ex *Concil. Tridentin. d. capit. 13.* examen necessarium esse in omnibus beneficijs agnoscamus, ꝓ forma tamen in solis parochialibus requiri receptissima est scribentiū resolutio; in alijs vero simplicibus cum residentia, vel sine illa, non requiritur de necessitate, nec fit, si prouisus est persona insignis,& notorie idonea, & ita vidi seruari in hac Curia, nam cum anno transacto prouisus fuissem de dignitate Thesaurariæ Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis Illustrissimus Dominus *Marcus Aurelius Me-*
88 *raldus* integerrimus Sanctiss. Domini Pauli Quinti felicis recordat. Datarius, & meritissimus vtriusq; Signaturæ Referendarius,Bullas Apost. de hac dignitate mihi expediri absque examine iussit, qui singulari eruditione,& acerrimo iudicio ornatissimus,litterarum, ac rerum gerendarum notitia illustris, & vtriusque iuris peritissimus,adeo incorruptè atque integre Datarij officio functus fuit,vt ab eo nihil iniustum,indecorum,indebitum,iuri,ac bonis moribus repugnans vnquam factum fuisse vere credendum sit, propter maximam illius in distribuendis gratijs, & beneficijs ergà litteratas, benemeritas, ac pauperes personas,rectitudinem, curam, iustitiam,& prouidentiam.
89 Semel examinatus, & approbatus ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile, idem est si semel sit approbatus ad Canonicatum, vel digni-

gnitatem in Collegiata, nō amplius examinatur ad similem canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata; sic semel approbatus ad curatum, vel canonicatum, vel dignitatem in Cathedrali, non vltra examinatur ad simile, vel similem, ita seruari in *Curia* referũt *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. numer. 84 & Aloys. Ricc. in dict. praxi fori eccle. siast. decis. 419. in 1. edit. & resolut. 356. in 2. edit.* Sed *Campan. in diuer. iuris Canon. rubr. 5. cap. 3. nu. 8. prope fin.* concludendum asserit, quod licet attento iure communi non sit iterum examinandus per text. in *c. accepimus, de ætate, & qualit. ac decis. Paleot. 83. & Caputaq. decis. 367 lib. 2.* inspecta tamen Concilij sanctione examini semper esse subijciendum, edocetq. *Seraphin. Rota decis.* 1323. vbi propterea conclusit Rota, quod cum in ascensione ad alterum quæratur nouus titulus iuxta *consil. 18. Oldradi*, ideo sit etiam tunc examinandus, refert etiã declarationem Illustrissimorũ D.D. *Cardinalium*, quod cœptus beneficiari in quolibet assensu, denuo examinetur, atque ita præterea resolutum fuisse memorat in vna *Cæsaraugustana* corã *Domino Pamphilio de anno 1587.* *Ego* tamen scio de stylo Curiæ primum verum, secundum vero *Campan. & Seraphini* assumptum in partibus sibi locum habere dicendum est, vel vbi per concursum examen fit.

90 Si vero ad beneficium superius sit promouendus examinari eius scientia nihilominus denuo debet, quoniam litteratura pro dignitatis maioris, vel minoris conditione, maior, minorue requiritur. Item si ad simile beneficium promoueatur in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maioriue, aut nobiliori, vel celebratiori, est etiam examinandus, dicit seruari stylo Curiæ Romanæ *Azori. institut.* 91 *moral. part. 2. libro 6. cap. 6. quæst. 9.* vbi etiam aduertit examinari debere promotum etiam ad simile, & æquale beneficium similis loci, & Ecclesiæ, si in priori examine minus idoneè, & apte respondit; aut si creditur cum post examen se negligenter in studio litterarum gessisse, & oblitum esse eius, quod ante didicerat, aut si alij sint candidati, qui vnà cum eo beneficium petunt.

92 Peracto examine occurrentium ad cõcursum, examinatores debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos repererint, refert decisum *Nicol. Garc. par. 9. cap. 2. num. 104* vel data causa eos remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè illis est tributa iurisdictio, vt censuit *Rot. decis. 647. num. 1.* apud *Farin. in nouiss.* Et in dubio spectat ad examinatores renunciare quis sit magis idoneus, *praxis Episcop. par. 1. verbo parochia, §. 2. in princi-*
93 *pio.* Et examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus Beneficia prouideri incumbit, accersitos teneri significare, & subscribere, quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali, tenent *Fr. Ludouic. in instruct. conscier. tom primo capit. 127. Petr. de Ledesma in summ. par. 2. tract. 7. cap. 1. conclus. 7. diffic. 13. Rota Roman.* apud *Farinac. decis. 672.* Nec prædictorum examina-
94 minatorũ relationem quominus executionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostol. siue eius Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, seu Epi-

Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita, impedit, aut suspendit, vt habetur in *Concil. d. cap. 18. prope fin. Azeued. l. 1. num. 4. tit. 16. lib. 3. nouæ recop. Gonzal. glos. 9. §. 1. in annotat. contra nullit. num. 186. & 209. & glos. 6. à num. 163. Ceuall. tom. 4. q. 897. num. 833. cum seqq.*

95 Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantẽ Ecclesiam gubernandam opportunis, vt habetur in *Concil. Trident. d. cap. 18. versic. peracto, Gonzalez d. glos. 4. à num. 110.* itaut nõ sufficiat si relationem fecerint solum de litteratura, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Episcopo relinquantur, ita decisum refert Nicol. *Garc. de benefic. par. 5. cap. 7. numer. 21. vers. ad tertium, & par. 6. cap. 2. num. 238.* quia approbantes examinatum quoad scientiam tantum, non etiam quoad vitam & mores, non satisfaciunt decreto Concilij, expresse iubentis, quod peracto examine renuncientur, referunt decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo examinatores 2. Aloys. Ricc. in dicta praxi fori ecclesiastici resolut. 631. in secunda editione.*

96 Magis expedit, vt examinatores inter se sua vota palam conferant, deinde notario iubeant, vt in actis suis simpliciter scribat Titium approbatum idoneum, Seium vero reprobatum, ita referunt decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 107. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 3. numero 35.* Et non spectat ad examinatores, sed ad Episcopum eligere ex approbatis magis idoneum, ita etiam referunt decisum *Franc. Leo dicto cap. 3. nume. 34. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 108. & 109. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 58.* qui tenetur eum eligere, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt habetur in *Concil. Trid. d. cap. 18. versic. peracto*, cum certum sit peccare mortaliter minus dignos seruitio Dei applicando, *cap. licet, versic. qui præstantior, 8. quæst. 1. cap. Metropolitano, distinct. 63.* & ita in foro conscientiæ obligatur quis simpliciter eligere meliores, vel in comparatione ad bonum commune, licet si dignum tantum nominauerit prætermisso digniore in foro exteriori minime inualidetur actus, ita *D. Thom. 2. 2. quæst. 63. artic. 2. & ibi Caiet. in fine, glos. verbo qui præstantior in dicto cap. licet ergo, vbi Archid. num. 3. Bellamer. num. 5. Cardin. de Turrecrem. num. 1. cum seqq. & Alexand. de Neuo notab. 4. sub num. 13. & sub num. 20. & 21. in cap. constitutus, il secondo, de appellat.* vbi *Ioan. Andr. glos. 3. numer. 21. Zabarel glos. 3. sub num. 2. Butri. n. 4. Abb. notab. 3. numer. 3. & not. 4. num. 7. Franch. num. 4. & sequenti, Sot. lib. 3. de iustit. quæst. 6. artic. 2. & lib. 10. quæst. 2. artic. 3. Ledesma 4. par. 2. quæst. 18. dub. 9. D. Antonin. par. 2. tit. 1. cap. 20. §. 1. Angel. Rosel. Siluest. Tabien.* & cæteri *Summistæ verbo electio, Couar. in reg. peccatũ, par. 2. §. 7. num. 4. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. par. 1. quæst. 10. art. 3. per totum,* & præcipue *numer. 26. versic. tu circa, Roch. de Curte eodẽ tract. verbo honorificum, numero 42. Nauar. in man. cap. 17. numero 72. & in tract. de orat. miscel. 43. post num. 76. Petr. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 120. Gregor. de Valẽt. 2. 2. disput. 5. quæst. 7. puncto 2. §. se-*

secundo quæritur, versic. secunda assertio, Iacob. de Graffiis in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 99. num. 2. Flamin. de resignat. lib. 10. quæst. 11. numero 36. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 931. Vgolin. d. cap. 50. §. 13. num. 2. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 15. quæst. 1. Rebello de obligat. iustit. par. 1. lib. 3. quæst. 4 Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. d. tract. 3. num. 195. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 6. cap. 3. numero 32. & rub. 7. cap. 6. num. 70. omnium latissime multis Sacræ Scripturæ, & vtriusque iuris auctoritatibus *Alexand. Raudens. decis. 34. à*
98 *num. 78.* Nulla tamen contrahitur restituendi obligatio digniori prætermisso, si nullum iustitiæ ius per oppositionem, aut aliquem legitimum titulum, acquisierit, quoad beneficium, cathedram, officiumq; publicum, ita *Rebello d. lib. 3. quæst. 3.* quem refert *Campan. dict. nume. 70. vers. Cæterum,* vel si beneficium nõ debetur digniori ex aliquo statuto, vel lege, *Steph. Gratian. decis. 97.*
99 Obligatio hæc conferendi beneficia sub mortali dignioribus, intelligitur de possibilibus haberi in diœcesi; hi enim de quibus constat, quod inibi haberi non possunt extra latitudinem eligibilium computandi sunt ex *Caiet. ad D. Thom. dict. q. 63. artic. 2. vers. fin.* non enim tenetur perquirere totum mundum, vt meliores habeat, cui conferat, quia excusaretur conferendo bonis in diœcesi existentibus, quique facile & in promptu haberi possunt, vt post *Caiet.* tradit *Mich. Salon. in tract. de iustit. quæst. 63. artic. 2. controu. 3. vers. tertio certum est.* Sic
100 etiam vbi confertur beneficium digno omisso digniori cum exiguitate damni, idest, si dignioris maior idoneitas, parum excedat idoneitatem minus digni, non committitur peccatum mortiferum, ita *Nauar. d. miscel. 43. vers. fallit tertio, Gregor. de Valentia d. disput. 5. quæst. 7. puncto 2. §. secundo quæritur, vers. fin.* Etiamsi excessus esset alterius considerationis si electio non esset ad munus magni momenti, *Salon. d. art. 2. controu. 3. vers. his positis,* & ibi *Bannes vers. sit prima.*
101 Quare Episcopus attente debet rimari qualitates oppositorum, vt dignioribus beneficia possit conferre, quod vt percipiat sciendum præferri graduatum in aliqua scientia, *Caputaquen. decis. 277. par. 1. Pute. decis. 200. lib. 3.* Deinde magis litteratum *Rot. Romana* apud *Farin. decis. 677. in nouiss.* & maiori habilitate præditum, veluti prudentia, integritate, & maturioritate, *Rot. Rom.* apud *Farin. decis. 628.* quando vero in aliquo concurrunt pietatis, misericordiæ, vel vtilitatis publicæ argumenta premouendus, etiam minus dignus præfertur *Valer. Regin. d. li. 30. tract. 3. n. 200.* Sic etiam minus doctus, modo ido-
102 neus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, referunt decisũ *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 4. num. 112. praxis noua Episcop. dict. cap. 5. numero 19. Nicol. Garc. part. 9. cap. 2. numer. 11. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 425. in prima edit. & resol. 362. n. 1. in secunda edit.* Denique potest eligi dignus de ciuitate, vel gremio Ecclesiæ, post habito digniore extraneo, iuxta *cap. nullus, dist. 61. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 6. cap 6. Zecchi. de benefic. cap. 12. numero 36. praxis noua Episcop. d. cap. 5. num. 19. Vgolin. d. cap. 50. §. 8. numero 4.*

Item qui nullum obtinet beneficium præferri debet in concursu obtinenti, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana beneficij 20. Feb. 1587.* coram *Illustriss. Seraphino*, & est inter eius decisiones impressas *decis. 768.* vbi etiam, quod ille dicitur magis idoneus in pari concursu, qui dispensatione non indiget. Et dignior iudicari debet, qui est magis vtilis, & aptus ad beneficiũ, cui præficitur *Couar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. num. 4. ad med. vers. dignior vero, Aloys. Riec. in praxi aurea, resol. 348. Rota in vna Beneuentan. Parochialis 13. Iunij 1590.* coram *R. P. D. Orano*, vbi fuit dictũ, quod ex duobus approbatis ab examinatoribus pro æque idoneis, electio vnius facta per Episcopum fuit iudicata legitima, quamuis non esset Doctor, vel Sacerdos, nec pauper sicut alter, quia huiusmodi qualitates, quamuis sint considerabiles, tamen non faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, cum vltra doctrinam, sint maioris considerationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum.

104 Pensatis his omnibus, alijsq. per Doctores supra citatos adductis, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt verbis vtar Concilii, ab eius tamen iudicio, seu electione, si dignior reiectus fuerit, admittitur appellatio *Vgolin. dict. cap. 50. §. 13. num. 1. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 75.* vbi etiam dicit, quod hoc casu superior si per examen digniorem inuenerit appellantem, prouisionem cassabit, & potest appellans prælectum prouocare ad nouum examen, etsi ipse in eo magis idoneus repertus fuerit, reuocata prima electione ipse Parochialem obtinebit, vt fuit per *Rotam* resolutum in vna *Detrusen. Parochialis 18. Decembris 1581.* coram D. *Gipsio*, cuius testis mihi est *Aloys. Riec. in dicta praxi decis. 426. in prima edit. & resolutio. 373. in secunda edit.* qui *numero 2.* intelligit, & declarat, vt procedat quando electio, seu iudicium Episcopi esset irrationabile, quod ita per *Constit. Pij V.* relatam supra in princ. huius *Alleg.* tenuit *Rota in vna Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592.* coram *Illustriss. Aragonio*, de qua irrationabilitate & dolo Episcopi, liquidò, & euidenter constare debet, cum d. Const. cõditionaliter loquatur, ibi, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, *Gonzal. d. glos. 4. n. 139.* & tenuit *Rota in vna Pampilonen. beneficij 17. Maij 1577.* coram *Illustrissimo Blanchetto*, & iterum *in vna nullius Parochialis concursus 4. Octob. 1600.* corã *Illustriss. Ludouisio*, nunc *Sanctiss. D. N. Gregorio XV.* facta enim electione per Episcopum est interpretatio facienda ad fauorem Episcopi, quod omnia cõsiderauerit, & magis idoneũ arbitrio suo elegerit, ex citatis per *Gonzal. dict. glos. 4. à num. 132.*

SVMMARIVM.

1 *Professio Fidei facienda est a prouisis de beneficijs quibuscunque curam animarũ habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouisio de dignitatibus, & Canonicatibus in Ecclesijs Cathedralibus, tenẽtur etiam eam emittere in Capitulo.*

2 *Professionis Fidei forma vbi referatur, ostenditur.*

Pro-

3 Professionem Fidei qui teneantur emittere.

4 Professio Fidei facičda est a promouenais ad Episcopatum.

5 Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo Fidei professionem intra duos menses emittere tenentur.

6 Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium intra duos menses à die electionis deobligantur Fidei professionem emittere.

7 Prælati Regulares intra duos mẽses ab adepta possessione suæ præfecturæ, tenentur Fidei professionem facere.

8 Professionem Fidei denuo deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij simili eam iam emiserunt.

9 Professionem Fidei emittere tenetur, qui denuo consequitur Parochialem, dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimisit.

10 Approbatus, & idoneus indicatus ad Parochiam, est denuo examinandus si ad aliam admitti procuret.

11 Approbatus semel non est amplius examinandus in beneficijs simplicibus.

12 Commendatarij, quando sunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei professionem.

13 Coadiutores, etiam perpetui, & cũ futura successione, nõ tenentur nisi cum factus fuerit successioni locus, Fidei professionem emittere.

14 Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes.

15 Professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Ecclesiarum.

16 Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impedito fieri potest.

17 Professionem Fidei possunt facere prouisi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralis in Capitulo præsente Episcopo, seu eius Vicario, qui forte est Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere.

18 Professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario.

19 Professionem Fidei per procuratorem fieri non posse declarauit Sacra Congregatio & n. 21. quid attento iure sit resoluendum.

20 Professio Fidei emissa creditur, quãdo collatio beneficij est decennalis.

21 Professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à die adeptæ possessionis fructus suos nõ faciũt, nec illis suffragatur possessio.

23 Professio Fidei post dictos duos mẽses facta, ad fructus temporis præteriti post lapsum duorum mensium quærendos prouisis non suffragatur.

24 Capitulum non potest habere pro præsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia residerunt, & Fidei professionem nondum emiserunt.

25 Terminus duorum mensium datus ad faciendam Fidei professionem, non currit prouiso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat.

26 Declaratur Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12. ibi, nec illis possessio suffragetur.

27 Regula de annali tueri non potest ad fructus retinendos Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos.

28 Professionem Fidei non emittentes intra

intra duos menses, ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia.

29 *Professionem Fidei per ingnorantiam, seu inaduertentiam intra duos menses non facientes quamuis in foro exteriori non excusentur, in foro tamen conscientiæ non obligantur ad restitutionem.*

30 *Distributiones quotidianas suas faciunt prouisi quãuis Fidei professionem non emiserint.*

31 *Fructus amissi ob non factã Fidei professionem sunt impendendi, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ.*

32 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem Ordinarius condonare non potest.*

EPISCOPVS QVOS Beneficiarios ad Fidei professionem in suis manibus faciendam cogere possit?

ALLEGATIO LXI.

1 PRouisi de beneficijs quibuscunque curam animarum habentibus in manibus Episcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, seu Officiali, tenentur à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se per mansuros spondere, ac iurare. Prouisi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alioquin prędicti omnes fructus nõ faciũt suos, nec illis possessio suffragatur *ex decreto Concilij Tridentini, sessione 24. de reformat cap. 12. versic. Prouisi etiam* de cuius intellectu & materia vide *Fr. Emman. in summ. tomo 1. cap. 19. numero 7. Petr. de Ledesma in summ par. 2. tract. 1. cap. 4. conclus. 10. Flamin. de resignation. lib. 8. quæst. 9. à num. 121. & lib. 10. quæst. 9. praxis Episcopal. par. 2. verbo Fidei professio, altera praxis noua par. 2. cap. 5. num. 26. Sayr. in floribus decis. sub tit. de Summa Trinit. decis. 1. cum seqq. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 579. & in decisionibus Curiæ Archiepisc. Neapol. par. 1. decis. 220. num. 2. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 2. Nicol. Garci. de benefic. par. 3. capit. 3. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 50. §. 16. Sanch. in præcepta decalogi lib. 2. cap. 5. Quaranta in summ. bullarij verbo Fidei professio.*

2 Formam autem dictæ professionis faciendæ ordinauit *Pius Quartus*, quam referunt *praxis noua Episcop. dict. cap. 5. num. 25. pagin. 341. & Quaranta dicto verbo Fidei professio, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 10. numero 23.* Et illam tenentur emittere quicunque de monasterijs, conuentibus, domibus, & alijs quibuscunque locis Regularium quorumcunque Ordinum, etiam Militiarum, quocunque nomine, vel titulo prouisi fuerint: item & promouendi ad Doctoratum, vel alium gradum, & professores, vel lectores alicuius scientiæ, vel Artis liberalis in quibusuis studiorum generalium Vniuersitatibus, aut gymnasijs publicis, iuxta *constitut. 112.* eiusdem *Pij Quarti*, incip. *Iniunctum, dat. Idibus Nouembris 1564.* quam refert *Quaran-*

ranta vbi proxime, & dicunt *Galett. verbo profiteri* 1. *Nicol. Garci. d.cap.3.num.4.*

4 Promouendi etiam ad Episcopatum professionem de Fide facere tenentur, vt iubetur à *Gregorio Decimoquarto in Bulla* incip. *Onus Apostolicæ seruitutis*, & refert *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 1. *§.* 3. forma autem huius iuramenti traditur in Pontificali Romano *Clem. VIII.* iussu edito *folio 79.* & à *Francisco Leon. d cap.10. num.15.*

5 Primo amplia, vt obligentur pariter Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo hanc Fidei professionem facere intra duos menses, ita *Nauar. cons.9. de iureiuran. in nouis, Petr. de Ledesma dict. cap. 4. post conclus.*10. *difficult.* 5. *Sayr. sub dicto tit. de Summa Trinit. decis.1. Aloys. Ricc. d. collect.579. ampl. 1. Vgolin. dict. §.16. num.2. Sanch. d.cap.5. num.2.* & censuisse Sacram Congreg. refert. *Nicol. Garc. d.cap. 3. num.21.*

6 Secundo amplia, vt etiam obligentur Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium, & computādi sunt duo menses à die electionis, vel à quo admittūtur ad participationem massæ capitularis, refert decisum *Nicol. Garcia d. capit. 3. num.16.*

7 Tertio amplia in Prælatis Regularibus, qui eandem Fidei professionem intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ facere tenentur per extensionem *Pij Quarti in sua Bulla* supra relata *Emman. Sa, verbo Fides, in fine, Fr. Emman. in summ. tom.1. cap.110. num.7. & quæst. regular. tom.2. quæst. 72. art. 1. Nauar. cons.2. de Summa Trinitate*, aliàs *cons.*10. *de iureiuran. in nouis, Sayr. sub eodem tit. de Summa Trinit. decis.2. Vgolin. d. §.* 16. *num.* 17. *Sanch. d. cap.5. num.3. Flamin. d. q.9. num.2.*

8 Quarto amplia, vt etiam obligentur denuo emittere professionem Fidei illi, cui in adeptione alterius beneficij similis eā iā emiserunt, tenent *Vgolin. d. §.16. in princip. Azori. d. par.2. lib.7. cap.2. quæst. 8. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr.8. cap.3. nume.* 20. & ita declarasse Sacram Congreg. testatur *Nicol. Garc. d. cap.3. numero 17. & 18.* quamuis *Azori d. quæst.* 8. quem videtur sequi *Sanch. dict. cap. 5. nu.6.* nihil resoluens dicat quosdam existimare id locum habere in his, qui dimissa priori Ecclesia, posteriorē obtinent in diuersis diœcesibus, oppidis, vel locis; nō tamen in his, qui secundum beneficium in eadem Ecclesia, in qua erat primū, accipiunt, quia, vt inquit *Vgolin. vbi proxime*, Concilium Tridentinū simpliciter iubet, vt professionem faciat, & non distinguit an antea fecerit, ergo nec nos distinguere debemus iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem actione*, cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera L. num.28.* Sic etiam te-

9 nebitur iterum prędictā Fidei professionem emittere, qui denuo adipiscitur parochialem, dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimisit: quia sicut professio antea facta in alia actione, seu prouisione non iuuat ad sequentem, vt dictum est, ita etiam professio subsequuta in alia actione, seu prouisione, non supplet defectum professionis, aliàs commissum, quicquid velit *Sanch. dict. numero 6.* dicens, quod si dictam Fidei professionem iam emiserunt alio titulo, vt Doctoratus, quāuis immemores obliga-

gationis illius facultatis ratione beneficij antea adepti, satis erit, nec tenebuntur eam iterare, quia menti *Tridentini* satisfactum est, quod quidem non est verum: nam professus in vna religione, si ad alteram migret inibi rursus profiteri compellitur, *Nauar. consil.60.* incip. *An monachus, sub titulo de regularibus, Sorb. in compendio Mendicant. verbo Nouitius, vers. sed aduertendum*, & aperte probat *Constitut. Pij Quinti*, incip. *Postquam diuina bonitas, vers. quodque omnes.*

10 Sic demum approbatus, & idoneus dijudicatus ad Parochiam, est denuo examinandus, si ad aliã admitti procuret *Cãpan. in diuers. iuris Canonici rub.5. cap.3. n.8.* Regula enim

11 quod semel approbatus non sit amplius examinandus, de qua *in cap. accepimus, de ætate & qualit.* vendicat sibi locum in beneficijs simplicibus, *Caputaq. decis. 367. seu 5. præsentatus, p.2. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis.419. in 1. edit. & resolut.356. in 2. edit.*

12 Quinto amplia in Commendatarijs aliquarum Ecclesiarum factis non ad earum, sed ipsorum vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut veri beneficiati, cũ enim sic eorum commendæ censeantur habere vim & effectum tituli, vt declarat *Nicol. Garcia de benefic. p. 4. cap.4. a n.20.* ideo tenentur huiusmodi professionem emittere, & ita est accipiẽdus *Fusc. de visitat. lib.2. cap.9. n.14.*

13 Limita primo in coadiutoribus Canonicorum, seu dignitatum, hi enim etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur, nisi cum factus fuerit successioni locus, hanc Fidei professionem emittere, quia coadiutor durante coadiutoria non est in possessione canonicatus, sed

14 coadiutoriæ, vt ex *Cota*, & *Verall.* dicit *Nicol. Garci. de benefic. p. 4. cap.5. n.76.* & ideo post mortem coadiuti fit verus canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes, ita vt eum præcedant Canonici ingressi etiam durante eius coadiutoria, & post eius receptionem, *Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos. 5. §. 9. numero 110. Nicol. Garci. d. cap. 5. num.74.*

15 Limita etiam in Canonicis & Dignitatibus Ecclesiarum collegiatarum, quia *Concil. d. loco* solum agit de prouisis de canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, & de beneficijs Curatis, ita decisum per *S. Congreg.* refert *Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 13.* contra *praxim Episcop. p. 1. verbo beneficium §.5. dicto 4. & Vgolin. d. §.16. nume. 3.* dum tenet hic vltimo loco citatus, quod prouisi de beneficijs simplicibus eandem professionem facere debent, esto animarum curam non habeant: nam & qui canonicatum adepti sunt eam facere tenentur, qui nec animarum curam gerunt, ergo idem & hi ob eandem rationem, arg. *cap. cum dilecta, de confirm. vtili*, & ex *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap.2. vers. cæteri vero*, quod generaliter de omnibus beneficijs loquitur: sed locus ille *Concilij* id minime probat, quia non loquitur de huiusmodi professione, sed de facienda in prima synodo, vt ipse *Vgolin.* ait *n.6.* Nec verum est esse eandem rationem in Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & alijs beneficiatis, imo est longe diuersa ratio, propter excellentiam & præeminentiã dictorum canonicorum. Similiter etiam in alium errorem lapsus est idem *Vgolin. d. §.16. n.2.*

dum

dum ait quod etsi Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non teneãtur professionem facere Fidei in Capitulo, eã tamen facere debent coram Episcopo, vel eius officiali, quod re vera est sine fundamento, & nullibi reperitur dispositum.

16 In manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario seu officiali, Fidei professionẽ esse faciendam decreuit *S. Concilium Trid. d. cap. 12.* Cui decreto satisfieri potest faciendo professionem coram Vicario, etiam Episcopo non impedito, nam illa verba solũ ponũtur ad admonitionem, & denotandum conuenientius esse eam facere coram ipso Episcopo cessante impedimento, ita *Nicol. Garcia d. p. 3. cap. 3. n. 23.* vbi refert ita esse accipienda verba alia eiusdem *S. Concil. sess. 24. de reformat. cap. 18. vers. transacto*, ibi, ab Episcopo, siue eo impedito, ab eius Vicario generali.

17 Item prædicto decreto satisfaciũt prouisi de dignitatibus, vel Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, qui Fidei professionem fecerint in Capitulo præsente Episcopo, seu eius Vicario, qui forte est Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram Episcopo, vel eius Vicario emittere, quia verum est dicere istos fecisse professionem coram Episcopo, vel eius Vicario, & in Capitulo, vt Concilium requirit, ita per *Sacram Congreg.* decisum fuisse *in vna Seguntina* refert *Nicol. Garcia d. capit. 3. n. 24.*

18 Sede Episcopali vacante huiusmodi professio non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario, nam licet Capitulum succedat in iurisdictione Episcopi, & fungatur vice illius, vt sæpe dixi, tamen cum iurisdictio Episcopalis ad ministretur per Vicarium, magis per eum repræsentatur Episcopus, quam per Capitulum, præcipue cũ Cõcilium omnino velit iurisdictionem administrari per Vicarium, & non per ipsum Capitulum, ita *Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 27.* vbi *n. 28.* tenet prouisum de beneficio curato debere facere professionem coram Vicario Capituli sede vacante, & non coram Capitulo.

19 Dubium in hac materia est non contemnendum an Beneficiarius, qui dictam professionem emittere tenetur, eam per procuratorem facere queat, quãdo per se ipsum non potest? In quo negatiuam partem tuetur *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 166. n. 22.* & pro ea Sacrã Congreg. censuisse referunt *additio Nauarri cons. 11. sub. tit. de iureiur. Vgolin. d. §. 16. n. 1.* & tenuisse *Rotam* attestatur *Nicol. Garcia d. p. 3. cap. 3. n. 75.*

20 Verum si rigorem iuris spectemus contraria opinio recipienda, est, videlicet, quod per procuratorem præfata professio præstari possit, cum regulariter quicunq; potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem, nisi lex vel canon aliter constituat *l. 1. ff. de procurator. cap. qui per alium, & cap. potest quis, de regulis iuris in 6.* quare ita tenent *Nau. d. cons. 11. n. 2.* quod erat in antiq. *cons. 4. n. 2. sub tit. de Summ. Trinit. Petr. de Ledesma d. cap. 4. post 10. conclus. diffic. 6. Azori. d. cap. 2. q. 6. praxis Episcop. p. 2. verbo Fidei professio. Sanch. d. cap. 5. n. 7. Campan. d. cap. 3. n. 19.*

21 An hæc Fidei professio credatur emissa, si pars dicat illam fecisse? quæstio est præsentis instituti; in qua

qua affirmatiue est respondendum, dummodo collatio beneficij sit decennalis per ea quæ resoluunt *Flamin. de resignat. lib. 3. q. 6. n. 74. &* in proprijs terminis *Campan. d. cap. 3. a n. 24. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 681. in 1. edit. & resolut. 580. in 2. edit.*

22 Prædicti omnes prouisi, qui à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses dictam Fidei professionem non emiserint, fructus non faciunt suos, nec illis possessio suffragatur, hęc *Côc. Tri. d. c. 12.* Circa quæ aduertendum est, quod Fidei professionem, qui intra dictos menses, vt tenetur, non fecit, post illos quamprimum potest facere obligatur, quia iste terminus duorum mensium non ponitur ad finiẽdam obligationem, sed ad differendam exequutionem ex. *reg. cap. cum dilectus*, vbi *Abb. nu. 12. de dolo & contum. & l. Celsus, ff. de receptis arbitr.* quare ita tenent *Nau. conf. 11. n. 1. sub d. tit. de iureiur. Flamin.* d. *q. 9. a n. 13. Sayr. sub d. tit. de summa Trinit. decis. 4. Nicol. Garci. d. p. 3. cap. 3. num. 29 & 30.* qui etiã resoluunt quod professio post prædictos duos menses facta ad fructus
23 tẽporis præteriti quærendos huiusmodi prouisis nõ prodest, quãuis sic ad quærendos temporis futuri, qui regulariter semel ipso iure, perdita ipso iure, nõ queruntur, *c. quã periculosum 7. q. 1. l. qui res §. aream ff. de solution.* quod quidem est intelligendũ de decursis post lapsum duorum mensium, non vero de decursis in ipsis duobus mensibus, nam siue faciant professionem postea, siue nunquam eam faciant, Concilium non priuat fructibus decursis illis duobus mensibus, sed in posterum decurrendis, vt aduertit *Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 31.* dummodo faceret primam residentiam, & emitteret Fidei professionem, nam si absens semper fuisset antequã primã faceret residentiam, etiã ex iusta causa, cum non emiserit professionem, non potest haberi pro præsente, nec fructus & distributiones lucratur, etiã pro illis duobus mensibus, vt tenuit Rota *in vna Oueten. mercedis, Lunæ 12. Decembris 1605.* coram *Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano*, quæ est impressa post *tract. de distribut. quotid. Alexandri*
24 *Moneta.* Non potest enim Capitulum habere pro pręsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia residerunt, & Fidei professionem non dum emiserunt, vt censuit *Sacra Cong.* teste *Garci. d. c. 3.*
25 *n. 51. in fin.* Et terminus ille duorum mensium datus ad faciendam professionem, nõ currit prouiso, qui nõ accepit possessionẽ, quamuis per eum stet quominus illam accipiat, *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 32.*

26 Verba illa *Concilij Trid. in d. cap. 12.* ibi, nec illis possessio suffragetur, excludunt prouisos quoad fructuum perceptionem, non autem quoad titulum, & proprietatem, ita *Nau. conf. 7. & 8. sub d. tit. de iureiur. Flamin. lib. 8. q. 9. n. 122. Nic. Garcia d. cap. 3. n. 33. Azori. d. cap. 2. q. 3. Sanch. d. cap. 5. num. 8. 9. & 12 Vgolin. d. §. 16. n. 4. Sayr. decis. 6. sub tit. de verb. signif. Campan. d. rub. 8. cap. 3. n. 17.* resoluentes prædictos regula de annali se tueri non posse ad fructus retinendos, nec longissimã possessionẽ illis prodesse quoad dictos fructus percipiendos, quãdiu professionem non emiserint, vt censuit *Sacra Congreg.* in decisione relata per *Flamin. d. n. 122. & Nicol. Garciam d. cap. 3. n. 34.* & resoluunt

uunt *Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 119. numero 7. Aloys. Ricc. in decisionibus Curiæ. Archiep. Neapol. decis. 320. numer. 11. par. 1.* & refert *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullarij, verbo beneficiorum possessio, littera B, in fine, Sacram Congreg. Concilij* censuisse scribendum esse ad Nuncium Hispaniarum, ei qui professionem Fidei non emisit, possessionem non suffragari quoad faciendos fructus suos tantum; quoad cæteros autem effectus commodo possessionis, & cæteris iuribus, si quæ habet, non priuari, ac alias declarasse omissionem professionis Fidei non priuare Canonicum alijs possessionis effectibus, sed ipsum, & vocem in Capitulo, & ius pcedendi habere à die adeptę possessionis, nisi aliud obstet.

28 Intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia, quia *Concil.* ait, qui eam omittunt fructus non facere suos, ergo fructuum ius, & dominium acquirere iure non possunt, ita *Azori. d. cap. 2. quæst. 1. in fine, Nicol. Garci. d. cap. 3. num. 35. Vgolin. d. §. 16. num.* 4. quamuis probabilius esse non teneri restituere, donec cōdem nētur, seu sequatur sententia declaratoria, tueantur *Nauar. consil. 3. nu. 1. sub tit. de Summ. Trinit. in prima edit. & consil. 12. num. 1. sub tit. de iureiur. in secunda edit. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 72. art. 3 Sanch. d. cap. 5. numero 10.* dicentes decretum illud *Concilij* esse pęnale, ac proinde etiamsi pœnam ipso iure irroget, non obligare in foro conscientiæ.

29 Verum si per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam non fecerunt Fidei professionem intra prædictos duos menses, quamuis in foro exteriori non excusentur, quia est ignorantia iuris clari, in foro tamen interiori, & quoad Deum excusantur, itaut ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ non obligentur, quia huiusmodi lex iuste ignorari, vel saltem memoria excidere potest, & vbi quis contra legem præcipientem, vel prohibentem aliquid fieri, sine culpa facit, pœnam non meretur, quare ita resoluunt *Fr. Emman. dicto cap. 119. numer. 7. in secunda editione, & cōsil. 4. numer. 3. & consil. 7. num. 2. & 3. & consil. 11. num. 3. & consil. 12. num. 2. sub titulo de iureiuran. in secunda edit. Azori. d. cap. 2. quæst. 2. Flamin. dict. lib. 10. quæst. 9. num. 8. cum sequentibus, Læli. Zecbi. de Republ. ecclesiast. tit. de benefic. & pension. capit. 9. num 3. vers. requiritur etiam, Sanch. d. cap. 5. num. 13. Nicol. Garc. d. cap. 3. à num. 66. Aloys. Ricc. d. decis. 220. nume. 8. par. 1. Vgolin. dicto §. 16. numer. 5. Prosper. de Augustin. vbi proxime, vers. inter alia, Sorb. in compend. Mendicant. verbo professio Fidei, not. 2. Molinà de iustit. tract. 4. disput. 71. num. 8.*

30 Distributiones tamen huiusmodi prouisi, quamuis professionem non emiserint, acquirunt, & faciūt suas, quoniam dantur ratione ministerij, & operæ personalis, ita resoluunt *Azori. d. cap. 2. quæst. 3. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 166. nume. 22. Alexand. Moneta de distribution. quotid. par. 1. quæst. 6. & 7. & Sacram Congregat.* sic censuisse referunt *Vgolin. d. §. 16. numer. 5. versic. secundo, Prosper. de Augustino vbi proxime. Gonzalez ad regul. 8.*

Can-

Cancell.§.6.proœm.numero 170. *Aloys. Ricc. in collect. decis. collectan.* 1451.*vers.infertur sexto, Galett. in margarita casuum conscien: verbo profiteri* 2.*Nicol. Garcia dicto cap.* 3. *numero* 60. *Campan. dicto cap.*3. *num.*18.

31 Ex dictis opportunè quæri poterit, cui sint assignandi, & applicandi fructus amissi ob non factam professionem Fidei, cum id Concilium non determinet? Respōdebitur eos esse impendendos, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, sicut fructus eorum, qui nō resident, per *Concil.sess.*23.*de refor.c.*1.*vers.si quis autem*, ita *Azori.d.capit.* 2.*q.*3. *Vgolin.d.§.*16. *numero* 4. *in fine*, *Sanch.d.cap.*5.*num.*10.*ad finem, &* loquendo de Parochis firmant *Fusc.de visitat. lib.*2.*c.*13.*n.*4.*Zech.de beneficijs, & pensionibus, cap.*13.*n.*4. *vers.quod si Parochiales, Flamin.d. lib.*10.*q.*9.*n.*123.*&* 124.*Nic.Garc. d.p.*5.*c.*3.*n.*36. In dignitatibus vero habentibus fructus distinctos, & separatos à mensa capitulari videtur quod amissi ob non factam professionem sunt restituendi, & applicādi fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pio loco arbitrio Ordinarij per *Conc.Trid.sess.*22.*de refor. c.*3. resoluit idem *Nicol.Garc.d.c.*3. *n.*30. At in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in mensa Capitulari, videtur amissos ob non factam Fidei professionem ad Capitulum spectare, sicut fructus non residentium, aut excommunicatorum, idem *Garci. dicto cap* 3.*numer.*40. vbi à *numero* 42. dicit, quod debens fructus non potest se compo-
32 nere cum Capitulo, soluta aliqua parte, & à *numero* 53. refert *Sacram Cardinalium Congregationē* censuisse Ordinarium non posse condonare fructus amissos ob non factam Fidei professionem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia simplicia plura obtineri non possunt, sed vnum tantum singulis conferendum, vel ad summum duo, quando primum ad honestam non sufficit sustentationem.*

2 *Beneficia simplicia obtinens vltra vnum, quod sufficiat ad honestā sustentationem, peccat mortaliter.*

3 *Beneficij secundi sufficientis habita possessione vacat primum sufficiens per sententiam, nisi sit magna beneficiorū coaceruatio, quia tunc vacabit ipso iure.*

4 *Beneficium simplex insufficiens habenti, quod residentiam non requirat, licet aliud curatum conferre.*

5 *Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeste sustentandum non sufficit.*

6 *Beneficia duo simplicia, quando vnum sufficit ad vitam clerici commode sustentandam, ex indulgentia, & auctoritate Episcopi nullus potest habere.*

7 *Beneficium potest Episcopus conferre habenti iam in pensionibus ecclesiasticis sufficientem sustentationem.*

8 *Consuetudo vt possint retineri duo, vel plura beneficia simplicia, quorū ad victum sit vnum sufficiens, non est seruanda.*

9 *Consuetudo Hispaniæ nō tuta iudicatur in conscientia, secundum quam Ordinarij conferunt vni plura simplicia, quamuis vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem.*

Be-

10 *Beneficia duo, tria, aut plura simplicia quando non sufficiunt ad honestam sustentationem, potest de stylo Curiæ aliud simplex illa obtinenti conferri, donec commode Clericum alant.*

11 *Beneficium ad congruam sustentationem sufficiens, quod dicatur, ostenditur.*

12 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis duo simplicia beneficia vniformia, siue similia, sub eodem tecto possit obtinere.*

13 *Beneficium vniforme sub eodem tecto quando dicatur ad inducendam incompatibilitatē, remissiue.*

14 *Beneficium situm in Capella, claustro, cœmeterio, seu ambitu contiguis Ecclesiæ censetur esse in eadem Ecclesia.*

15 *Dispensatus ad duo beneficia nequaquam censetur dispensatus, vt illa habeat etiam simplicia in eadem Ecclesia, nisi expresse fuerit dictum.*

16 *Beneficium primum simplex vacat ipso iure, vbi secundum simile adipiscitur in eadem Ecclesia.*

17 *Beneficia duo simplicia sub eodem tecto, si sint difformia, possunt ex dispensatione Episcopi obtineri, dummodo vnum non sufficiat ad vitam clerici.*

18 *Papa solus dispensat super pluralitate dignitatuum, personatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum.*

19 *Canonicus obtinens dignitatem sine Apost. dispensatione perdit Canonicatum.*

20 *Dignitas etiam sine prabenda est incompatibilis sub eodem tecto cū Canonicatu.*

21 *Dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel consuetudine possunt obtineri, cum vtriusque quotidianis distributionibus, & duplici voce in Capitulo.*

22 *Refertur Sacra Rota Rom. decisio in vna Oriolen. Canonicatus 11. Ianuarij 1619. coram R. P. D. Remboldo.*

23 *Dignitatem, & canonicatum obtinens, vel duo beneficia, aliàs inæqualia ex dispensatione, vel consuetudine residere debet in digniore.*

24 *Statutum in quo disponitur, quod quilibet sedeat in propria sede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & sic vnam sedem.*

25 *Vota duo debētur in Capitulo, quādo dignitas, et Canonicatus ex priuilegio, vel cōsuetudine obtinetur.*

26 *Iura duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius danda vocis, debet talis persona habere duas voces.*

27 *Consuetudo est stricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam.*

28 *Beneficij primi requirentis residentiam inducitur vacatio ipso iure per adeptionem secundi pacifice possessi.*

29 *Canonicatus duos simul absque dispensatione Apostolica per triēnium, & vltra detinens vtroque ipso iure est priuatus, itaut ex regula de triennali se defendere non possit.*

30 *Dispensatio ad plura beneficia ex cursu decem, vel viginti annorū in dubio præsumitur.*

31 *Doctores referuntur, qui tractant materiam de incompatibilitate beneficiorum.*

EPISCOPVS AN POSSIT dispensare, vt quis plura beneficia simplicia habere possit?

ALLEGATIO LXII.

2 PLura simplicia beneficia obtineri non possunt, sed vnum tantũ singulis conferendum est, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, licitũ est nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumq; personalem residentiam non requirat, eidem conferri, vt habetur in *Concil. Trid.sess.24.de refor.ca.*17.per quod ita resoluunt *Nau.in man.c.23.nu. 123.& de Horis Canon.c.22.n.52. & consf.*14.*in antiq.*aliàs *conf.*11.*in nouis,sub tit.de præbẽdis,Salzed. ad* Bernard.*in pract.c.*48.aliàs 49.*litt. C.verbo quamuis simplicia,Fr.Emman.in sum.tom.1.c.31.nu.2.& 6. Veg.in sum.p.1.ca.36.casu 25. cum duobus sequentibus,Flamin. de resignat.lib.5.quæst.6.num.115.cum seq.Azori.instit.moral.par.1.libr.2. c.12.post princ. & lib.5. c.19. vers. consuetudo qua quis in eadem Ecclesia,& p.2.lib.3 c.7. q.4. & c.8. q.6. & c.9.q.3.& c.10.q.4.& c.11.q.23. Petr.Ledesma in sum.p.2.tract.7. c. 1.concl.12.diffic.5.praxis Episc p.2. verbo incompatibilia,§.2.Ludou. Beja respons.casuum conscien.p.4. casu 26.Cardin.Tusch.tom.1.lit.B.concl. 61.Valer.Regin.in praxi fori pœnitent.tract.3.n.283.Fusc. de Visitat. lib.7.cap.7.num.8.* Nicol. Garcia *de benefic.p.11.cap.5.n.268.cum sequentib.Vgolin.de potestate Episcopi c.14.§.2.Armendar. in addit. ad recop.legũ Nauarræ li.4.tit.7.de benef.incompatib. à n.30.* Et loquitur *Concil.*etiam de Cardinalibus,*Flamin.d.lib.5.q.6.num.116.Vgolin. d. §.2.n.1.in fine*. Cui si quis contrafacere intenderit mortifere peccabit, & viuet in statu damnationis, *glos.verbo retinere,in fine,in cap.du dum,il secũdo, de elect.* post *Nauar. Hoied.Bertach. &* alios tenet *Fla-*

3 *min.d.lib.5.q.6.nu.*118. tunc enim habita possessione secundi beneficij sufficientis vacat primũ sufficiens, ita referunt decisum *Nicol. Garcia d.cap.5.n.283.in 2.declar.Armendar.d.loco n.30.*.non tamen ipso iure *Flamin.de resignat.lib.3.q.1. nu. 138.in fine*. Sed cogendus est per sententiam alterum eorum relinquere *Nauar.cons.27.in antiq.*aliàs 13.*in nouis,sub titulo de præben.*data illi electione *cap.referente,c.præterea,de præben.Rot.decis.*474.*p.* 1. *Aloys.Ricc. in praxi aure. resolut. 100.in fine* nisi sit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc fit vacatio ipso iure,*Flamin.lib.3.q.1.n.* 139.vbi *à nu.*142. quæ dicatur magna beneficiorum multitudo, &

4 quamuis *Conc.* dicat aliud simplex sufficiens,nõ tollit quin habenti beneficium simplex insufficiens, quod residentiam non requirat, liceat cõferre aliud curatum, &c. solũ enim est vis in eo,quod vtrumq;personalem residentiam non requirat *Hoied.p.2.c.2.n.1.in fin. Nic.Garc. d. par.11.cap.5.n.304.*

5 Dum igitur *Sac. Conc. Trid.* vbi vnum beneficium ad honeste sustentandum eum,qui illud habet, permittit ei aliud simplex conferri, ad Episcopum id spectare clare demonstrat, quia quando canon permittit aliquid fieri, & personam non præscribit, ad Episcopum id pertinere ostendit iuxta resoluta supra *Alleg.*

33.

33.*num.*21. Quare Episcopum habenti vnum simplex beneficiũ, quod nõ sufficiat ad eius sustentationem posse aliud conferre declarauit *Sacra Congreg.* prout referunt *Vgolin.d.§.2.num.2.Lalt.Zech.de Republ.Ecclesiast.tit.de beneficiatis ad finem, Nicol.Garcia d. cap.5. num. 310. in prima declar. Armendariz*
6 *dicto loco num.32. & seq.* Vnde indulgentia, & auctoritate Episcopi neminem posse habere duo beneficia simplicia, si vnum illorum sufficiat ad vitam clerici commode sustentandam, nec plura vltra duo, etiamsi ambo eidem ad victum non sufficiant, resoluunt supra citati, & præcipuè *Azori.d.c.9.q.3.* & plures
7 per *Nic.Garc.d.c.5.à n.371.* Poterit tamen conferre beneficiũ alicui habenti iam in pensionibus ecclesiast. sufficientem sustentationem, vt tenent *Azori.d.p.2.lib.8. cap.10.q.8. & cap.12.q.6.Gonzal.ad reg.8.Cancell.glos.5.§.5.à nu.14.* referunt decisum *Nicol.Garc.d.cap.5.nu.310. vers. quarto, Armendar.d.loco n.37. in fine.*

8 Procedit supradicta resolutio, quamuis communiter contrarium seruetur, vt retineantur duo, vel plura beneficia simplicia, etiam quod ad victum sit vnum sufficiens, vt resoluunt *Hojed. de incompatib. benefic.par.1.cap.19.num.1.in fine. Flamin.d.lib.5.quæst.6.n.*119. cum huiusmodi communis obseruantia nõ excuset retinentem plura simplicia beneficia, quorum vnum est sufficiens, à peccato mortali *Hojed.d. c.19.n.8.Bertach.verbo beneficiorũ sufficientia, Flamin.vbi proxime,* tũ quia consuetudo hæc est contraria iuri naturali, rationi, & iuribus; tũ quia consuetudo non excusat à pœnis æternis, & diuinis, licet excusare possit à temporalibus *D.Antonin. 2.p.3.p.tit.3.c.1. Tiraq.de pœ-*
9 *nis temp.cap.42.num.4.cum seq.* Vnde non tutam iudico Hispaniæ consuetudinem, vbi refert *Nicol. Garc. d.c.5.num.* 323. vsu receptum, posse Ordinarios conferre vni plura beneficia etiam vltra duo, quamuis vnum sit sufficiens ad congruã sustentationem, & *n.331.* testatur suo tempore in hac Curia per aliquos Hispanos fuisse factas aliquas impetrationes de huiusmodi beneficiis simplicibus per Ordinarios prouisis, quæ licet fuissent signatæ, tamen ad instantiam Regis *Philippi* II. & eius Ambasciatoris non fuerunt ad effectum productæ. De stylo tamen Curiæ, vbi duo, tria, aut quatuor
10 beneficia simplicia non sufficiunt, potest aliud simplex conferri, donec omnia simul commode clericũ alant, ac sustentent, eo quod idem iuris esse videtur cum tria, quatuor ne beneficia sufficiunt, ac quando vnum non sufficit, tum quia *Pius Quartus, Pius Quintus, Gregorius Decimustertius,* & sequentes Summi Pontif. concesserunt sæpius vni beneficiato plura beneficia simplicia residentiam non requirentia, & hodie etiam per *S.D.N.Gregorium Decimumquintum* conceduntur *Hoied.par.2.cap.1.à num.3.Azeued.cõsil.2.num.1.Cened. ad Decretal.collect.150.num.2.Flamin.d.libro 3.q. 1.num.141.Azori.d.par.2.lib.6. ca. 11. quæst.8. Perez de Lará de capellan.lib.2.cap.7.n.12.praxis episcop. par.1.verbo beneficium, §.7.concl.2.* & refert *Moscon de maiest.milit.Eccles.lib.1.parte 3.cap.3.pagina 452. in fine,* quod hodie de consuetudine non datur dispensatio ad plura beneficia simplicia, sed Prælati inferiores videntur quod conferre

X 2 pos-

possunt, & de facto conferunt nulla habita ratione, an sint pinguia, vel tenuia, quæ secundum ea, quæ habentur in *Concil. dicto capit. 17.* non satis laudabilia sunt.

11 Nunc autem ad intelligentiam dicti decreti *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 17.* videndum, quod dicatur beneficium ecclesiasticum sufficiens ad congruam sustentationem, & quia hoc non est à iure definitum, & sub certa regula comprehendi non potest, cum illud quod respectu vnius dicitur magnũ respectu alterius dicatur paruum, vera & recepta sententia est hoc relinqui arbitrio iudicis paulo plus, vel minus æstimandum per *reg. l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de causis, §. illis etiam, de officio deleg.* considaratis considerandis, qualitate scilicet, personarum, locorum, & temporum, *Flamin. libro 5. quæst. 6. numero 131. & sequen. praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficium, §. 7. conclus. 8. princip. Nauar. de orat. misce. 62. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. numero 39. Reginald. dicto tractatu 3. num. 285.* remissiue *Nicol. Garcia d. cap. 5. nume. 320. Prosper de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullarij verbo beneficiorum resignationes, causa octaua,* vbi etiam resoluit, quod in iudicanda beneficij sufficientia non debet haberi ratio bonorum patrimonialium ipsius beneficiarij, & vide quæ ego ipse dico *Allegat. 19. à numero 8.*

12 Aduertendum etiam est Episcopum non posse dispensare, vt quis duo simplicia beneficia vniformia, siue similia sub eodem tecto, idest, in eadem Ecclesia, possit obtinere *glos. vlt. in Clem. fin. de prabendis, Abb. in capit. litteras, numero 3. & 6. de concessione prabenda. Flamin. libro 3. quæst. 1. num. 123. Azori. d. par. 2. libr. 3. cap. 50. quæst. 6. & lib. 6. cap. 11. quæst. 4. & cap. 12. quæst. 6.* plures quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 5. numero 185.* quamuis *praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 7. conclus. 6.* quẽ

13 videtur sequi *Perez de Lara de anniuersar. & capellan. lib. 2. capit. 7. numero 13.* asserat, quod hodie per decretum *Concil. in dicto capit. 17.* potest quis habere duo beneficia conformia sub eodem tecto, modo sint simplicia, & nõ requirẽtia personalẽ residentiã, & nõ sufficientia.

Quando autem dicatur beneficium vniforme sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem tradunt *Nauar. consilio 16. de prabendis in nouis, Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 10. à numero 32. Nicol. Garcia dicto capit. 5. numero 259.* vbi resoluit, quod beneficium situm in capella, claustro, cœmeterio, seu ambitu contiguis Ecclesiæ censetur esse in eadem Ecclesia. Iura enim abhorrent, vt in eadem Ecclesia, & sic sub eodem tecto quis obtineat duo beneficia, *Flamin. dicta quæstio. 1. numero 122.* vbi *numero 125.* resoluit, quod dispensatus ad duo beneficia, nequaquam censetur dispẽsatus, vt illa habeat etiam simplicia in eadem Ecclesia, nisi expresse fuerit dictum, quamuis in dispensatione adsit clausula motu proprio. Et vbi primum clericus in eadem Ecclesia secundum beneficium simile adipiscitur, vacat primum ipso iure *c. litteras, de concess. præb. Nau. cons. 27. in antiq.* aliâs *13. in nouis, sub tit. de præb. Staphil. de gratijs expec. §. tertia forma, n. 7. Azori. d. p. 2. lib. 7. cap. 16. q. 10.*

Ve-

17 Verum si huiusmodi duo beneficia simplicia sint difformia, etiam quod sint sub eodem tecto, possunt ex dispensatione Ordinarij retineri, dummodo vnum non sufficiat ad vitam clerici, *glos. in c. 1. de consuet. in 6. Nauar. cons. 18. num. 1. de praebend. Azori. d. par. 2. li. 3. cap. 50. q. 6. & lib. 6. cap. 11. quaest. 2. & 4. & ca. 12. quaest. 6. & cap. 13. quaest. 6.* & dicit decisum *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 8. nume. 55.* quae dispensandi facultas iure communi Episcopis competens per *Cōcilium* sublata nō fuit; Nec obest *c. 4 sess. 7. de reformat.* quia ibi *Concilium* solum inducit vacationem beneficiorum quomodolibet incompatibilium, quae contra formam Sacrorum Canonum, quis recipere, ac simul retinere praesumpserit: vnde non prohibet retentionem beneficiorum, aliàs incompatibilium in casu à iure permisso; & sic vbi Episcopus posset de iure dispensare, &c. Quare censuit *S. Congreg.* Episcopum ex causa posse dispensare, vt quis obtinere possit duo beneficia difformia sub eodem tecto, dummodo quodlibet per se non sit sufficiens ad sustentationem prouisi, referunt *Nic. Garc. d. c. 5. nu. 377. Armendar. d. loco n. 8.*

18 Super pluralitate dignitatuum, personatuum, canonicatuum, ac Curatorum beneficiorum nunquam dispensat Episcopus, sed solus Papa, *glos. verbo per sedem, in cap. de multa, de praeben. & verbo absq; dispensatione, in cap. 1. de consuet. lib. 6. & verbo sui beneficij in cap. Ordinarij, de officio Ordin. eodem lib. & verbo Apostolicae Sedis, in cap. non potest, de praebend. eodem lib.* plures refert Doctores *Nicol. Garc. dicto cap. 5. numero 337.* Vnde Canonicus obtinens dignitatem sine Apostolica dispensatione perdit Canonicatū, vt censuit *Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garci d. cap. 5. num. 244. Armendar. d. loco num. 24.* & tenuit *Rota Rom.* apud *Seraph. decis. 1298.* Et dignitas etiam sine prębenda est incompatibilis sub eodem tecto cum Canonicatu, vt tenuit *Rota in vna Lucana beneficij. 4. Nouemb. 1579.* coram *Illustriss. Cardinale Seraphino*, quae est inter eius decisiones impressas *decis. 420.* vbi etiam quod dispensatio de retinendo Archipresbyteratum cum Canonicatu, non facta mentione de praebenda illius, dicitur subreptitia, si praebēdae sint incompatibiles. Ex priuilegio tamen, vel consuetudine in vna Ecclesia quis duplici officio fungi potest, vt sit Thesaurarius, & Canonicus, & propterea duplices lucrari distributiones, quia obtinet eas diuerso iure, cum inter dignitates suppleat numerum dignitatum, & inter Canonicos suppleat numerum Canonicorum, nec egeat substituto, ita declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Nicol. Garcia dicto cap. 5. numer. 245. Armendariz dicto loco num. 25.* Nec huiusmodi consuetudini derogatum fuisse per *Conc. Triden. sess. 24. de refor. cap. 17.* decidit *ead. Sacra Congreg.* apud *Nic. Garc. d. cap. 5. n. 246. cum seq. Armendariz dicto loco num. 26.* Vnde *Sacra Rota Romana in dicta Lucana benef.* coram *Illustrissimo Cardinale Seraphino* tenuit posse Archipresbyterum habere vocem, non solum ratione praebendae, sed etiam ratione dignitatis, quando simul retineri possunt, vel ab erectione, vel de consuetudine, vel ratione prae-

præscriptionis, aut Apostolica auctoritate; nouissime hoc tenuit eadem *Rota* Romana in sequenti decisione.

R. P. D. REMBOLDO.

Decisio in causa Oriolen.
Canonicatus.
Veneris 11. Ianuarij 1619.

22 PRoposito dubio, quæ sedes, & quot vota debeantur D. Thomæ obtinenti auctoritate Apostolica dignitatem Archidiaconatus, & Canonicatum in eadem Ecclesia, Domini altera parte sæpius citata non comparente, in omnibus ad eiusdem D. Thomæ fauorem responderunt, videlicet, *ipsi deberi sedem Archidiaconi, & duo vota*.

23 Nam quoad sedem, certi iuris videbatur, quod obtinens dignitatē, & Canonicatum, vel duo beneficia aliàs inæqualia, ex dispensatione, vel consuetudine, residere debet in digniori, *iuxta not. per Abb. in cap. extirpandæ, §. qui vero, num. 5. de prebend. in cap. non potest, §. illud, numero 11.* & ibi *Franch. numer. 5. eodem tit. in 6.* & fuit dictum in *Seguntina Precedentiæ 17. Martij 1613.* coram *R. P. D. meo Vbaldo*.

24 Neque huic iuris dispositioni refragari visum est statutum, in quo disponi dicitur, quod quilibet sedeat in propria sede, aliàs perdat horam. Quia præterquam quod D. Thomas satisfacit statuto residendo in sede Archidiaconi, cum illa sit propria ipsius sedes, vt ex supradictis apparet, dictum etiam statutum intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & sic vnam sedem tantummodo, non vero de obtinentibus ex dispensatione, seu consuetudine duo beneficia, & per consequens duas sedes, quia cū isti naturaliter in vtraque sede residere non possint virtualiter, & ciuiliter residendo in alterutra, satisfaciunt vtrique, ad trad. per *Felin. in cap. at si clerici, §. de adulterijs, nu. 16. vers. fallit secundo, de iudic.*

25 Quo vero ad vota, pariter dubitatum non fuit, quin vnum dicto D. Thomæ, vti Canonico debeatur, alterum vero vti Archidiacono, iuxta receptissimam Doctorum sententiam in *cap. cum olim. de re iudic.* vbi omnes & præcipuè *Abb. num. 2. Felin. num. 1.* tradunt, quod 26 si duo iura concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis persona habere duas voces, quia censetur iure diuersorum, & quod hæc sit communis, & verissima opinio testatur post alios *Couar. variarum resolut. ca. 13. numero 6. post med. lib. 3.* & dixit *Rota in Senen. Archipresbyteratus 23. Iunij 1606.* coram *Illustrissimo Cardinale Lancellotto*. Hæc in illa decisione.

27 Postea in alia decisione super hac causa, & coram eodem *Lunæ vndecima Martij 1619.* Domini steterūt in decisis non obstante articulata consuetudine contraria in alijs Ecclesijs partium Hispaniarum, quia consuetudo cum sit stricti iuris, *Bald. in authent. si quis rainas in 1. col. C. de sacrosan. Eccles. Castren. cons. 340. ad fi. versic. superest Nat. cons. 554. num. 26.* Non extenditur de loco ad locum, quemadmodum nec de persona ad personam, *l. 3. §. sequitur hoc interdicto*, & ibi *Bart. ff. de itin. actuq. priuato. Dec. consil. 483. numero 22. Natt. cons. 555. sub num. 5. Menoch. consil. 163. numero*

10.

10. & remed.5.retin.num.563. Mascard.de probat. conclus.423. nume. 12.& 13. Seraphin.decis.1159. numero 6. Nam vbi ius est certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis consuetudo, & hac demum etiam deficiente, consuetudo aliorum locorum, vt post alios tradit *Innocen. in cap. fin. sub num. 8. vers. item, & num. 9. de officio Archidiac. Mobed. decis. 3. num. 2. de decim.* Aduertendum in hac re duxi *sacram Congregat.* censuisse obtinentem canonicatum, cui post Concilium munus sit iniunctũ Pœnitentiarij, non posse in eadem Ecclesia vnà cum dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim cõsuetudinis Ecclesiæ permittẽtis Canonicũ posse retinere Canonicatũ cũ dignitate, referunt *Salaz. de Mẽdoza Pœnitẽtiarius Ecclesiæ Toletanæ §. 3. c. fin. Nic. Garcia in addit. ad suum tract. de benefic. par. 11. cap. 5. num. 249.*

28 Per decretum *Concilij Tridentini dicta sess. 7. cap. 4.* iuxta dispositionem *cap. de multa*, in beneficijs requirentibus residentiam, aut alijs quocunque modo incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, inducitur vacatio primi ipso iure per adeptionem secũdi pacifice possessi, referunt decisum *Nicol. Garci. d. capit. 5. num. 84. in 6. declar. Armendar. dicto loco numer. 17. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 393. in prima editione, & resolut. 332. numero 12. in secunda editione.* Et Canonicatus duos simul

29 absque dispensatione Apostolica per triennium, & vltra detinens, vtroque ipso iure est priuatus, *Garci. d. cap. 5. num. 381. in tertia declarat. Armendar. dicto loco numero 43.* in tantum quod possessor vtriusque Canonicatus *ex reg. de triennali* possessionem tueri, & defendere non possit ex eodem *Nic. Garc. dicto num. 381. in 4. declarat. Armendar. dicto loco numero 44.* quia præsumpta dispensatio, in qua fundatur *dicta regula de triennali* non habet locum contra decreta *Concilij sess. 7. cap. 4. & d. sess. 24. cap. 17. & sess. 25 de reform. cap. 15. Nicol. Garci. dict. cap. 5. numero 379. Armendar. dicto loco nu. 40. Campan. in diuersorio iuris Canonici libr. 11.*

30 *cap. 13. num. 111. & 112.* Ex cursu tamen decem, vel viginti annorum præsumi in dubio dispensationem ad plura beneficia, tenent *Flamin. lib. 3. quæst. 6. numero 74. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 701. in prima editione, & resolut. 593. in secunda edit.* vbi refert ita in sacra *Rota* decisum fuisse.

31 Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum tractant *Dionys. Chartus. & Hoieda in suis peculiaribus tract. de incompatibil. benefic. Rebuff. in praxi benef. part. 1. tit. de dispensat. ad plura beneficia, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 3. nu. 10. cum seqq. Flamin. de resign. lib. 3. q. 1. nu. 121. cum seqq. Azori. institution. moral. parte 2. libro 6. capit. 13. cum sequentibus, Prosper. de Augustin. in addit. ad Quarant. in summ. bullarij, verbo beneficiorum resignatio, causa 9. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 474. Nicol. Garcia de benefic. parte 11. cap. 5. Paul. Comitol. respons. moral. libro 1. quæstio. 73. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. capit. 19. à numero 275. Armendariz in addit. ad recopilationem legum Nauarræ libro 4. titulo 7. l. 2. de beneficijs incompatib.* plures ex anti-

quioribus refert *Cened. ad decretal. collect. 150.*

SVMMARIVM.

1 *Illiterato penitus facta beneficij collatio est inualida & irrita.*
2 *Illiterati sunt incapaces beneficiorum.*
3 *Illiterato, sed non penitus facta beneficij collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali ediscere, vel illud remittere, aut renuntiare.*
4 *Conciliatur Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 3. & sess. 22. de reform cap 4. in fine.*
5 *Illiterati, qui alias honestæ vitæ sunt quoad obtenta beneficia ob causam tolerari possunt.*
6 *Illiteratis possunt Episcopi tanquã Sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu.*
7 *Coadiutores illiteratis dare non potest vicarius ex generali commissione.*
8 *Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia.*
9 *Coadiutor datus illiteratis sicut Rector tenetur ad residentiam.*
10 *Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess. 21. de reform. cap. 6. non est attentata, etiam si sit executa post appellatio nem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit.*
11 *Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo cum beneficij Rector senio, vel morbo officium suum exercere non potest.*
12 *Declaratur tex. in cap. tua nos, de clerico ægrotante.*
13 *Reddituũ beneficij generalis administratio quando competat coadiutori, ostenditur.*
14 *Coadiutori auctoritate episcopali certa redditũum portio assignanda est.*
15 *Redditus Ecclesiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO illiteratis coadiutores deputare possit?

ALLEGATIO LXIII.

1 Collatio beneficij facta penitus illiterato, est inualida & irrita per *tex. & glos. in cap. 1. dist. 36. & in cap. præcepimus dist. 34.* resoluunt *Rebuff. in tract. de pacificis poss. n. 215. aliàs 260. Flam. de resignat. lib. 4. c. 11. n. 19. & lib. 5. q. 3. n. 76. Carol. de Grass. de effect. cleric. in prel. n. 71. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. q. 3. cum sequentibus, & cap. 26. q. 11. Lessi. lib. 2. de iustit. cap. 34. n. 129. Nau. de orat. miscel. 40. n. 8. & miscel. 33. n. 7.* multos refert, & sequitur *Nic. Garci. de benefic. p. 7. cap. 7. n. 12. &* illi subscribit *Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 14. nu. 5.* illiterati enim sunt in-
2 capaces beneficiorum *cap. illiteratus dist. 36. cap. pœnitentes, dist. 55. Hoieda de incompatib. benefic. p. 1. cap. 24. n. 28. Flamin. d. q. 3. nu. 25. Carol. de Grassis d. prælud. num. 72.*
3 Id tamen non debet intelligi in illis, qui non sunt penitus illiterati, sed beneficium acquirunt, requisita ad illud scientia carentes, quia tunc prouisio illis facta non est ipso iure irrita, sed venit irritanda ex *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. capit. 3.* ibi,

ibi, omnino irritetur, poterant enim interea addiscere, & necessariam acquirere scientiam, quod si non facerent quamprimum commode potuerint, peccarent, teste *Nauar. in cap. si quando, except.* 18. *sub num. 4. de rescriptis*, illudq. dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos restituere, prout ex *Quintanad. Azori. & Arag.* resoluit *Campan. d. cap.* 14. *nume.* 5. Et hoc casu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamin. libro* 3. *quaest.* 18. *num.* 20. & 21. *Graff. dict. prælud. num.* 70.

4 Sed obstat *tex. in cap. 4. sess.* 22. *de reformat. in fine.* qui irritã pronunciat omnem prouisionem illi factam, qui ætatem, & cæteras habilitates integre non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integre, colligitur prouisionem esse nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium scientia, quod ex diametro videtur contrariari dispositioni eiusdem *Concilij in dict. cap.* 3. quatenus præcipit, vt beneficia personis dignis, & habilibus cõferantur, & in fine in hæc verba prorũpit. Aliter autem facta collatio, & prouisio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari possumus responsionem, nisi conciliando dicamus, in his quæ certam habent dispositionem iuris nullius cognitioni remissam procedere tex. *in dicto cap. 4.* asserentem collationem plane illiterato factam irritam esse, quasi in eo, qui est penitus ignarus, nullum cadat arbitrium: in alijs vero, quæ certam habent superioris relaxatam cognitionem subsistere alterum *in dict. cap.* 3. quasi tunc arbitrio superioris relaxata facultas cognoscendi, & determinandi necessariam scientiam in prouiso, interim dum hoc non fit, irrita prouisio non debet censeri.

5 Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt, ob causam quoad obtenta tolerari possunt, scilicet, si ex longo vsu, & rerum experientia sciant recte exercere omnia ad suum officiũ spectantia, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat, vt probat *Campan. in diuersorio iuris*

6 *Canon. rubr.* 5. *cap.* 5. *numero* 3. His etenim dare debent Episcopi, etiã tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu, vel aliter prouidere, vt disponit *Sac. Concil. Trid. sess.* 21. *de reformat. cap.* 6. & tenent *Francisc. Leo in praxi fori ecclesiastici par.* 2. *cap.* 2. *nume.* 71. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 172. *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 9. *numero* 29. *Nicol. Garci. de benefic. par te* 4. *cap.* 5. *à num.* 7. *Aloys. Ricc. in praxi fori pœnitent. decis.* 574. *in prima editione, & resolut.* 494. *in secunda editione, praxis episcopalis par.* 1. *verbo parochia*, §. 7. vbi propter identitatis rationem asserit procedere in parochijs exemptis.

7 Coadiutorem hunc dari nõ posse nisi ab Episcopo, nec illius dationem censeri comprehensam in generali commissione Vicariatus tenent *Sbrozz. de officio Vicarij lib.* 2. *quaest.* 112. *à numero* 2. *Aloys. Ricci. dict. resolut.* 494. *num.* 10. *Narbona de appellatione à Vicario ad Epi*

8 *scopum par.* 1. *num.* 210. Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam non potest abesse à residentia, prout decisum referunt *Gõzal. d.* §. 9. *num.* 30. *Garcia d. capit.* 5. *num.* 8. *Quaranta in summ. bullarij ver-*

verbo residentia, versic. præter Summistas, praxis noua Episcop. par. 2. cap. 3. num. 27. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 3. ad finem, & ca. 54. numer. 3. Nec etiam prælatus
9 coadiutor, qui, quemadmodum eius Rector, tenetur ad residentiã, prout decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia 1. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. num. 14.*

10 Et ex dicto decreto *Rota in vna Dertusen. Archipresbyteratus 16. Nouemb. 1594.* coram *Penna* tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti *in d. cap. 6.* non esse attentatam, etiamsi sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit, &c. tollitur enim appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, vt *Sacra Congregatio* declarauit, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obstante quod procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, nisi quãdo procederet contra exemptum vt delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicam interponenda, ita *Nic. Garc. d. cap. 5. à num. 9.*

11 Potest etiam ab Episcopo dari coadiutoria temporalis, & reuocabilis, cum Ecclesiæ, seu beneficij Rector, qui senio, vel morbo non perpetuo, nec incurabili factus est inutilis, & impeditus ministrare, suum officium exercere non potest, tũc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo ministret, & officium exerceat, *cap. de Rectoribus, cap. ex parte, & cap. fin. de clerico agrot. cap. 1. eodem tit. in 6. cap. 1. de supplend. neglig. prælat. eodem lib. Concil. Tridentin. sess. 25. de reform. cap. 7. vers. quod si docent, Gonzalez d. §. 9. numero 31. Nicol. Garci d. capit. 5. numero 5.* Nec obstat *text. in cap. tua*
12 *nos, de clerico agrot.* ibi, ab administrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitiũ solum, vt tenet ex alijs *Nicol. Garci d. cap. 5 numero 6.* agit enim textus ille de leproso, qui ratione scandali, & horroris ab administratione quoad exercitium remoueri potest, *Flamin. de resignat. lib. 5. quæstio. 6.*
13 *num. 17.* Et aduerte, quod quando beneficiarij morbus talis est, vt ipse nec temporalia, nec spiritualia administrare possit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis administratio, qui portione cõmoda beneficiario data, & sibi etiam reseruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vsus impendet, & de hoc casu loquitur tex. *in d. cap. tua nos.* Quando vero morbus talis est, vt solum impediat spiritualium administrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis redditũum administratio, qui sibi necessaria redditũum portione retenta, iustam ac debitam dabit adiutori, & in hoc sensu procedit dictũ *cap. de Rectoribus*, & desumitur hæc concordia ex *P. Azori. institut. moral. part. 2. libro 3. capit. 2. quæst. 10.*

14 Auctoritate Episcopali certa redditũum portio coadiutori assignanda est, vt probat *Azori. d. parte 2. lib. 8. cap. 6. quæst. 1.* & ex ipsius Ecclesiæ facultatibus detrahenda ex eodem *Azori. dict. par. 2. lib. 3. cap. 2. quæst. 9. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. num. 11.* Quando autem redditus Ecclesiæ coadiutori, & ægro-
15 tanti beneficiario non sufficiant, alimenta potius danda sunt coadiuto-

tori quam beneficiario infirmo, pro ut tenet *Azor. dicta quæst. 9.* Sed melius dicendum puto parocho infirmo imprimis esse prouidendum, deinde in subsidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloys. Ricc. d. n. 11.*

SUMMARIUM.

1 *Reparationi Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda.*

2 *Aedificans Ecclesiam dotem sufficientem ei assignare tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari sine dote ad dotãdum de proprio obligaretur.*

3 *Dos in Ecclesiæ ædificatione quanta requiratur.*

4 *Reparatio Ecclesiæ vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redditaum.*

5 *Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessarijs.*

6 *Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non supersint ipsius redditus, deducto necessario beneficiatorum alimento.*

7 *Nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum redditus non supersunt.*

8 *Episcopi Parochianos ad Ecclesiã reparandam, in casibus quibus tenentur, cogere possunt.*

9 *Vicarius generalis cũ speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam.*

10 *Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia construitur.*

11 *Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructa in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.*

12 *Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur.*

13 *Ecclesiam, quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirui.*

14 *Lapides altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Episcopus vendere, non tamen in sordidos vsus conuertere.*

15 *Cathedralem Ecclesiam non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre.*

16 *Patronus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesia sui iurispatronatus, ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit ædificata.*

17 *Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ fabricæ alterius assignare.*

18 *Pensionem habens super beneficio ecclesiastico & fructibus eius impositam pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur.*

19 *Ecclesia vetustate collapsa quando reparari nequeunt sunt in totum destruenda.*

EPI-

EPISCOPI AD REparationem Ecclesiarum an teneantur, & quas personas cogere possint?

ALLEGATIO LXIV.

1 AD reparationem Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda *cap. vobis 12. q. 2* not. *in cap. decernimus 10. q. 1. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 10. numero 16.*
2 ædificans enim Ecclesiam dotem sufficientem assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *cap. cum sicut*, iuncta *glos. de consecratione Ecclesiæ Authent. de eccles. tit. §. Si quis autem, collat. 9. praxis noua Episcop.*
3 *par. 1. cap. 5. num. 2.* Et debet esse tanta quanta requiritur, vt ex ea viuere cōmode possit vnus presbyter cum clerico ministro, habita ratione obuentionum spiritualium *in authent. vt nullus fabricet Oratorij domos, §. sancimus*, vbi habetur requiri dotem, quæ sufficiat ad luminaria, & ad domus custodum alimenta, & ad sacrum ministeriū, refert, aliaq; adducit *Azori. instit. moral. parte 2. lib. 9. cap. 3. q. 7.*
4 Quando vero Ecclesia ad eius reparationem prædictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad sumptus nō habet, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata redditTuum, vt probat tex. *in cap. 1. de Ecclesijs ædifican. cap. fin. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, & resoluūt *Surdus consil. 62. à num. 1. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 15. num. 1. Rip. resp. 12. numer. 3. Aloys. Ricci. in aurea praxi, resolut. 476. num. 4. Azori. institut. moralium par. 2. lib. 9. capit. 3. quæst. 10. Valasc. tom. 2. consult. 179. num. 12.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collectan. 153. num. 1. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 82. conclus. 3.* vbi resoluit teneri Rectorem ad reparationem si beneficij bona sustentādæ vitæ supersint, quamuis ad tuendam conditionem, seu statum non sufficiāt, cum beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & diuinum cultum instituendum sint concessi, *& concl. 5.* tenet, quod vbi est consuetudine impetratum, vt plebs, & populus, quem curat Sacerdos, suis opibus Ecclesiæ prouideat, ea consuetudo retinenda est. *Fusc. d. cap. 10. num. 5.* vbi dicit, quod spectat ad Episcopū Ecclesiæ Cathedralis
5 reparatio: & si magna egeat reparatione, & fructus sint tenues, quod vix sufficiant ad parcum victum, tenetur supplere Capitulum ipsius Ecclesiæ de fructibus, qui supersunt detractis necessarijs. Si redditus tamen Episcopi, & Canonicorum non sufficiāt, poterit Episcopus accedentibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, *Abb. in cap. 1. de Eccles. ædificand. Felin. in cap. cum accessissent, de constitution.*
6 Si deducto necessario ad alimenta beneficiatorum nō supersint redditus Ecclesiæ ad fabricam reparandam, compelluntur parochiani Ecclesiæ: nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Ecclesiastica Sacramenta tenentur ad re-

fectionem Ecclesiæ, prout resoluunt *Ripa d. resp. 22. col. 2. vers. & ibi redditus, Aloys. Ricc. d. resol. 476. n. 7. Auiles ad cap. 23. Pratorum verbo den orden. n. 11. Azor. d. c. 3. q. 10. Cabed. Lusit. decis. p. 1. decis. 91. n. 8. Valasc. d. consult. 179. n. 16. Gregor. Lopez. l. 11. tit. 10. part. 1. vbi* addit quod nec posset Parochianus volendo vitare hoc onus cedere vsui Ecclesiæ, quia hoc non pendet a facultate sua cap. *omnis, de pœnit. & remiss.* Et cum hoc sit opus publicum
7 & commune, & cõcernens omnium vtilitatem, & necessitatem teneri contribuere nobiles, & alios exemptos docent *Auedan. de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. n. 19 Cened. d. collectan. 153. n. 3. Cabed. d. decis. 91. n. 1. cum sequentibus*.
8 Episcopis à *S. Concil. Trid. sess. 21 de reformat. cap. 7.* maxime commendatur, vt collapsas Ecclesias refici, & instaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuscunq; ad easdem Ecclesias quomodolibet pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogant, quacunq; appellatione, exemptione, & contradictione remota: hęc *Cõc. Trid.* ex quo constat per Episc. & ad illius instantiam & coactionem contributionem faciendam, & tenet *Valasc. d. consult. 91. n. vlt.* quamuis quoad parochianos per iudices seculares deberi fieri teneant *Rebuf. resp. 135. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. a n. 68. Cened. d. collect. 153. n. 1. ad fin. & Moder. quidam in tract. de cognit. per viam violẽtiæ p. 2. q. 99.* & disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 64. §. 76.* nisi vere intelligamus pro meliori prædictorum executio-
9 ne, non impedito Episcopo, immo ad eius requisitionem eos etiam cogere, prout sibi cõmodius videbitur, vel poterat procedere ante Cõcilium; quod postea omnem auctoritatem episcopo dedisse apparet: quæ potestas Vicario concessa cẽsetur si habeat speciale mandatũ *Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 16. n. 16*.
10 Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia construitur. *Cabed. d. decis. 91. nu. 9.* nouissime
11 *Melch. Phæbos Lusitan. deci. 34. tom. 1.* Non tenetur tamen vllus contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat, imo
12 nec ad refectionem illius Ecclesiæ si per eã forma antiqua immutaretur, nisi collecta fuerit imposita pro impensa vtili, & necessaria, cum illa non dicatur talis, sed potius sit voluntaria, quasi nemo teneatur rem communem meliorem facere per *l. parietẽ, ff. de seruitutib. vrban. præd.* resoluit *Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 84. num. 21.*
13 Si populus noluit Ecclesiam, quæ minatur ruinam, restaurare, ea debet penitus dirui, prout decisum referunt *Sarnen. de visitat. lib. 1. ca. 10. numero 16. praxis Episcopalis p. 2. verbo parochia, §. 6. Aloys. Ricci. in dicta praxi aurea resolut. 201. in fine*. Et Episcopus potest vendere lapides Altarium, vel Ecclesiarum destructarum, *Nauar. de spolijs cleric. §. 18. num. 11. versic. 2. praxis Episcopal. d. verbo visitatio, §. 9. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 255. par. 2.* Sed de-

debet animaduertere ne faciat illos conuertere in sordidos vsus, *Aloys. Ricc.in praxi aurea resolutio.* 201. vbi refert in *Sacra Congregat.* sic decisum fuisse. Ordinarius non debet prophanare capellas, etsi, aliquam causam prophanandi habuerit, earum cœmenta potius sunt tribuenda Ecclesiæ, quæ est caput dictarum capellarum, quam alteri. Episcopus tamen sine Apostolica authoritate non potest transferre matricem, idest Cathedralem Ecclesiam in alium locum diœcesis, prout decisum refert *Menoch. cons.* 75. *num.* 46.

16 Quando Ecclesia, vel Capella est de iurepatronatus, si patronus non dedit dotem sufficientem pro victu Sacerdotis, pro luminarijs, fabrica, & alijs necessarijs, ipse tenetur ad ista, quia fundans Ecclesiam tenetur prædicta præstare, *cap. nemo, de consecrat. dist.* 1. etiamsi Ecclesia fundata fuerit auctoritate Episcopi sine assignatione dotis, & necessariorum, quia hoc casu adhuc patronus compelli per Episcopum poterit, & in eius defectum tenebitur Episcopus, *glos. in d.capit. nemo*, & sic poterit in Visitatione fieri præceptum patrono, vt infra cōpetentem terminum prouideat de necessarijs, sub pœna priuationis iurispatronatus, & capellæ.

Sed an Episcopus possit de fru-
17 ctibus vnius Ecclesiæ superfluis, assignare fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis? quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, in qua affirmatiue per *glos. in capit. constitutus, de relig. domib, & in cap.* 1. *de rebus eccles. non alienan.* respondet *Burg. in cap. qua in Ecclesiarum, de constitut. num.* 272. quem refert, & sequitur *Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap.* 36. *numer.* 8. Verius tamen duco, quod de superfluis fabricæ vnius Ecclesię, aliquid fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis carentis fabrica sufficienti ad parietes eius reficiendos, & ad ornamenta emenda sine auctoritate, & licentia Papæ assignare nequit, cū hoc nullo iure ei concessum esse cōstat: præsertim cum semel donata, data, & relicta à fidelibus in suarū Ecclesiarum vtilitatem, & vnum casum pium ad alium etiam pium, tam iure antiquo in *c.* 1. 12. *quæst.* 1. *& in Clementin. quia contingit, de relig. domib.* quam noua *Concil. Tridentini* confirmatione *sess.* 7. *capit. vlt. de reformat. & sess.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* applicari non possint sine Papæ auctoritate, qui non facile eam cuilibet Episcopo impertiri solet, etiam in casu licito faciendā, cum etiam alienationem rerum Ecclesiæ suæ in casu licito Episcopo non concedit, nisi se prius consulto *Pius Secundus in Extrauag.* 1. *de rebus Eccles. non alienandis*, quare hanc sequitur sententiam *Nauar. cons.* 2. *in antiquis*, aliàs 15. *in nouis, de rebus Eccles. non alien.*

18 Quæres deinde nō abs re quando pensionem habens super beneficio ad Ecclesiæ reparationem teneatur? In quo dubio consuluit *Nau. consil. vnic. de Ecclesiis ædificandis*, quod clericus pensionem habens super beneficio ecclesiastico, & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationē tenetur, nisi pensio ita imposita fuerit, vt ab omni onere libera solueretur.

19 Quando Ecclesiæ vetustate collapsæ reparari nequeunt, sunt in totum destruendæ, & vbi erant, erigatur Crux, *Aloys. Ricc. d. resolutio.* 201. vel ad alias Ecclesias transferan-

rantur, per quam translationem non censetur facta vnio, idem *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi aurea, reſolut.* 208.

SVMMARIVM.

1 *Refertur Concil. ſeſſ. 25. de reform. cap. 11. & referuntur Doctores de eius materia agentes.*
2 *Conciliaris Conſtitutio ſeſſ. 25. de reform. cap. 15. in quibus differat à iure communi.*
3 *Clerici filius an probibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquã capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiuit?*
4 *Ratio vbi eadem viget, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio.*
5 *Verba proœmialia inducunt cauſam finalem.*
6 *Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum non dum erãt effecti clerici, non poſſunt parentũ beneficia obtinere.*
7 *Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius ſuccedere non poſſit oſtenditur?*
8 *Filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod olim eius pater abſq; legitimo titulo, & minus pacifice aliquando poſſedit.*
9 *Diſpenſatio præſumpta, in qua fundatur regula de triẽnali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui.*
10 *Filij Presbyterorum beneficia legitime obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt.*
11 *Filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, quæ acceſſorie alteri eſt vnita.*
12 *Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat.*
13 *Filius illegitimus non prohibetur ſuccedere in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet.*
14 *Beneficium nõ poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis.*
15 *Canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, vbi pater fuit canonicus.*
16 *Filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quæcunq; in eadem Eccleſia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent.*
17 *Parentes immediate conſequi poſſunt eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt.*
18 *Nepotes legitimi presbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia.*
19 *Filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere ſi in eo mediate poſt triginta annos ſucceſſerit.*
20 *Miniſtrare, aut Epiſtolam canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſijs parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt.*
21 *Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt.*
22 *Proceſſionaliter poſſunt inſimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum.*

Miſ-

23 *Missam filius & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*

24 *Filij illegitimi clericorum non prohibentur a Concilio Trid. cum patribus habitare.*

25 *Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo.*

26 *Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis beneficio non prohibetur filius illegitimus habere.*

27 *Pensio potest transferri in filium illegitimum a parente facultatem habente illam transferendi.*

28 *Resignationibus reciprocis debet Episcopus obuiare.*

29 *Resignationes reciprocæ post Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur.*

30 *Dispensare non valet Episcopus cũ illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit.*

31 *Dispensatio vt illegitimus valeat in Ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium, debet esse in specie derogatoria Bullæ Clem. VII. & Concilij Trid.*

32 *Dispensatio vna non tollit omnes defectus.*

33 *Derogationes generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum.*

EPISCOPVS AN POSsit dispensare, vt filij beneficia suorũ parentum aliquo modo obtinere possint?

ALLEGATIO LXV.

1 VT paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis (quos maxime puritas, sanctitasq. decet) lõgissime arceatur: nõ liceat filijs clericorum, (qui non ex legitimo nati sunt matrimonio) in ecclesijs, vbi eorũ parentes beneficiũ aliquod ecclesiasticũ habent, aut habuerunt quodcunq; (etiã dissimile) beneficium obtinere, nec in dictis ecclesijs quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, ita *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 15.* de cuius materia late *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 397. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. Nicol. Garci. de benefic. p. 7. cap. 3. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 19. l. 1. de filijs presbyterorum nu. 19. cum sequentibus, Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. a num. 67.* optime *Seraphin. decis. 1442.*

2 In quinque differt prædicta Conciliaris cõstitutio à iure communi. Primo, quia non solum ratione successionis, prout de iure communi, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit prohibitio *d. cap. 15.* Secundo quod talis memoria longissime arceatur non solum immediate, sed etiam mediate contra *Abb. in cap. dilectus notab. 2. de filijs presbyt.* Tertio quod non so-

solum prohibetur successio in eodem beneficio, sed in alio quocunq; etiam in dissimili, dummodo sint in eadem Ecclesia, contra ius commune, de quo *Abb. in cap. ad abolendam post princ. de filijs presby.* Quarto non dum prohibetur filius obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater obtinet, sed & ministrare contra ius commune, quo tantum patri ministrare prohibetur *Abb. in cap. cum decorem, de filijs presby.* Quinto quod nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum, obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij, contra ius commune, nam illo attento licebat parentibus renuntiare beneficia ad fauorem tertij imposita pensione soluenda proprijs filijs, vt multis impulsus rationibus resoluit *Gig. in tract. de pensionib. q. 86. n. 5. vers. prædictis tamen non obstantibus*; ita referunt *Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 14. Armendar. d. loco n. 6.*

3 Circa primum scilicet, quod non solum ratione successionis, sed etiã ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit supradicta prohibitio, dubitari potest, an scilicet filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu vicarius temporalis seruiuit? in qua quæst. affirmatiuè respondendũ videbatur, nã memoria incontinentiæ paternæ pariter viget, tam in illo, qui titulum beneficij habet, quam in eo, qui eam exercet absq; titulo, quia in vtroq. datur eadem ratio, ergo debet esse

4 eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. Rebuff. in l. in lege censoria 203. §. item quæ, de verbor. signif. Gutier. pract. lib. 3. q. 17. n. 84.*

5 *cum sequentibus, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. numero 105.* Facit deinde, quia illa verba Concilij sunt proœmialia, & inducunt causam finalem, ex *text. in l. fin. & ibi Doct. ff. de hæred. instit. Bart. in l. 1. ff. de origine iuris*; hinc dicimus, quod sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur ex *Ias. in l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell.* quod eo magis patet cum apponatur dictio, vt, quæ proprie causam finalem inducit, *Clem. vt hi qui, & ibi Cardin. notab. 1. de ætate, & qualit. Clem. 1. de re iudic. cum* alijs citatis à *me ipso in meis Remiss. de dictionibus dict. 381. n. 1.* faciunt quæ in simili casu resoluit *Flamin. de resignat. lib. 3. q. 5. num. 9. cum sequentibus*. Sed his non obstantibus, quæ in puncto iuris veriora iudico, contrarium decisum esse à sacra Cong. testantur *Armendar. d. loco num. 32. Nicol. Garc. d. cap. 3. n. 72. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 397. a numero 24.*

6 Prædicta prohibitio locum habet in filijs naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum non dum erant effecti clerici, vt decisum referunt *Garci. d. cap. 3. nume. 15. Armendar. d. loco nu. 7. Balb. decis. 29.*

7 Qui per procuratorem apprehendit possessionem beneficij, aut canonicatus, etiamsi nunquam in Ecclesia ministrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc, vt filius in eadem Ecclesia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non possit, referunt decisum *Armendar. d. loco nu. 20. & 44. Nicol. Garc. d. cap. 3. n. 56. Campanili d. cap. 13. nu. 67.* Si tamen de canonicatu, aut beneficio prouisus Apostolicas litte-

ras non expediuit, nec possessione habita alteri cessit vigore Apost. prouisionis, aut illud reliquit, non dicitur habuisse ad prædictum effectum *Armendar. & Campan. d. locis proxime citatis. Nicol. Garc. d. cap. 3. numero. 56. in 2. & 3. declar.*

8 Filius presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absq; legitimo titulo, & minus pacifice aliquando possedit *Nicol. Garci. d. cap. 3. nu. 59.*
9 *Armendar. d. loco num. 23.* Præsumpta dispensatio, in qua fundatur regula de triennali non habet locum in hac materia, cum huiusmodi præsumpta dispensatione beneficium possidentes contra dispositionem *Concilij in d. cap. 15.* possessionem suam tueri non valeant, vt referunt decisum *Garcia d. cap. 3. numero 88. Armendar. d. loco n. 42.* Episcopus enim si filiũ presbyteri in Ecclesia paterna intrusum reperierit assignato ei competenti termino ad docendum de dispensatione Apost. si forte ea suffultus existat, potest eum amouere, non obstante quacunque possessione, quia nulla data dispensatione Apost. est ipso iure priuatus *Gratian. d. c. 397. n. 31. & 32.* vbi *n. 35.* resoluit quod non sufficit quælibet dispensatio, nisi in specie dispensetur ad obtinenda beneficia, in Ecclesia, in qua pater, &c. Collatio enim huic facta est ipso iure nulla, *Sayr. decis. 1. de constit.*

10 Non prohibentur presbyterorũ filij beneficia retinere legitime obtenta in eisdem Ecclesijs, in quibus fuerũt beneficiati eorum parentes, qui ante *Concilij* publicationem è vita migrarunt, vt referunt decisum *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 43. Armendar. d. loco n. 10.* vel obtinere dimiserant *Farinac. decis. 81. in no-*
11 *uiss.* nec etiam prohibetur obtinere Ecclesiam filialem dependentem, seu aliàs vnitam Ecclesiæ matrici, cuius pater fuit Rector, modo vnio sit facta accessorie, & per viã subiectionis Ecclesiæ matricis, & pater in ea non ministrauerit; prohibetur tamen obtinere vnitam æque principaliter, aut si in vtraq; pater ministrauit, referunt decisum *Garci. d. cap. 3. nu. 62. Armendar. d. loco à n. 24. Campan. d. cap. 13. n. 67. vers.*
12 *cum vero.* Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater
13 illum obtinebat, *Achil. de Grassis decis. 1. de filijs presb.* Nec prohibetur succedere in capellania, quæ fundari solet, maxime in Hispania, absq; aliqua Episcopi, vel alterius superioris auctoritate, vt in illis succedant clerici de parentela, *Gon*
14 *zal. d. glos. 5. num. 33. & seq.* Excluditur vero ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Ecclesia obtinebat *Garci. d. cap. 3. nu. 66. Armendar. d. loco num. 27.* Item
15 etiam non potest obtinere canonicatum in aliqua Ecclesia, vbi pater fuerit canonicus, *Rebuff. in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natalium n. 37. & 38. Azori. institut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 16.*

16 Attento iure communi iuxta veriorem opinionem filij legitimi clericorum possunt adipisci beneficia quæcunque in eadem Ecclesia, in qua genitores habuerunt, vel etiam habent, vt probat *tex. in cap. ad hæc, de filijs presbyt.* & tenet *Host. in sum. tit. de filijs presbyt. n. 5. Calder. cons. vni. eod. tit. Felin. in cap. in nostra, sub. num. 13. vers. tertium Corol. de rescriptis, Rebuff. d. tit. de*

di-

dispensat. ex defectu natal. num. 37. non illa quidem, quæ patres obtinuerant, sed diuersa in eisdem Ecclesijs, quibus inseruierant, *Azori. institut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 16.* & cum hac opinione videtur manere dispositio *Concilij Trid. d. c. 15.* dum sub illis verbis, qui nō ex legitimo nati sunt matrimonio, cōtinet expressam licentiam respectu legitimorum adipiscendi dicta beneficia in ipsa Ecclesia vbi parentes alia possident, effectus enim argumenti à contrario sensu, validissimus est, præcipue cum contrarium non sit in iure expressum, iuxta citata iura, & doctores *in libello de principijs, & locis communibus vtriusq. iuris verbo argumentum, n. 131.* Sed melius de iure communi diceremus huiusmodi legitimos clericorum filios paterna beneficia immediate obtinere non posse iuxta *cap. ex transmissa & cap. ad extirpandas de filijs presbyt.* & illa suffragatur ratio, quod Apostolicum est decretum inhibens filios succedere in paternis beneficijs, ne successio in Ecclesia Dei sit hæreditaria, *cap. Apostolica, 8. quæst. 1.* Quod quidem admittere, etiam de iure nouissimo *Concilij d. cap. 15.* quod cū loquatur de filijs ex fornicatione natis, & non ex legitimo matrimonio, quoad legitimos remanet ius antiquum incorrectum, *l. præcipimus, C. de appellat.* & ita docent *Nauar. in cap. si quando, except. 21. nu. 2. de rescript. Salzed. ad Bernard. cap. 48. num. 3. Put. decis. 225. lib. 3. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. quæstione 13. artic. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. nume. 33. Nicol. Garci. d. cap. 3. numero 18.* referunt decisum *Armendar. dicto loco nu. 4. addit. eiusdem Garci. d. capit. 3. n. 29. in fine.* Verum post hæc scripta inueni decisum fuisse apud *Seraphin decis. 1442. num. 6.* filios legitimos non prohiberi obtinere diuersum beneficium in eadem Ecclesia, sed idem quod pater obtinuit, idque immediate.

17 Ex eadem ratione sunt, qui teneant parentes immediate consequi non posse eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt, eo quod ipsamet ratio prohibitionis militat ne ecclesiastica beneficia hæreditario iure possideantur; nam vbi est eadem ratio ibi debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud C. de sacrosan. eccles.* cum citatis per *Farin. in fragmen. crimin. littera E. num. 51. cum sequentibus, Narbona de appellat. à Vicario ad Episcop. par. 2. numero 6.* cum infinitis propemodum alijs citatis *in libello de principijs, & locis communibus vtriusque iuris, littera R. num. 6.* Sed contrarium communi Doctorum calculo recipitur, vt per *Campan. dict. cap. 13. num. 78. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 25. num. 4. in fine,* & tenuit *Rota* coram *Seraph. d. decisio. 1442. Nicol. Garci. d. cap. 3. n. 28.* & decisum referunt *addit eiusdem Garc. d. cap. 3. n. 29. in fine, Armend. d. loco num. 4.* vbi etiam asserit tentum patrem nulla dispensatione indigere ad obtinendum immediate beneficium filij legitimi.

18 Quoad nepotes tamen dictam prohibitionem extendi docet *glos. 1. in d. cap. ad extirpandas, & in d. c. Apostolicam 8. q. 1. vbi Archid. n. 1. Guillermus Benedic. in repetit. cap. Raynutius, de testamentis, verbo & vxorem, n. 693. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 48. littera A. Rebuff. de pacificis possess. numer. 266. & se-*

quenti, Lessius de iustitia li. 2. c. 34. nu. 91. Sed verius est attenta iuris cõmunis, & Concilij dispositione nõ cõprehendi nepotes legitimos præsbyterorum ex filio illegitimo respectu beneficij aui, prout resoluunt *Ceuall. q. 796. à num. 9. Vgolin. de potest. Episc. c. 50. §. 7. n. 2. & §. 8. n. 2. Nau. consl. 9. n. 9. sub tit. de filijs presb. Spin. in speculo testamentorum glos. 3. à n. 23. Garcia Gironda de priuileg. explicat. n. 1049. Sayr. de censuris lib. 6. cap. 10. n. 46. Azor. institutionũ moralium, p. 2. li. 6. c. 4. q. 17. Seraphin. d. decis. 1442. n. 11. Steph. Grati. d. c. 397. n. 6.* & censuisse *Rotam Rom.* asserit *Nicol. Garci. d. c. 3. n. 22.* & decisum fuisse *in Sacra Congr.* attestantur *idem Garcia in addit. d. nu. 22. Galettus in margarita cas. consciẽt. verbo beneficium, primo, Armend. d. loco n. 1. Campanil. d. c. 13. n. 76.* In nepote vero illegitimo ex filio illegitimo, idem dicendum videtur, quod scilicet minimè prohibeatur obtinere beneficiũ, quod auus habuit, prout decisum referunt *Garcia d. c. 3. n. 27 Armend. d. loco n. 3.* Sed hæc resolutio non caret dubitatione ex eo, quia in *d. c. 15. Conc. Trid.* adest verbum, *longissime*, quod excludit omnem personam, etiam mediatam propter quod id ipsum fuisse decisũ refert *Campanil. d. n. 76.* Sed primæ declarationi standum est, prout tenet *Garcia d. n. 27*

19 Circa secundam differentiam inter constitutionem Conciliarem, & ius commune, supra relatam notandum est, memoriam paternæ incontinentiæ arceri debere, itaut neque mediate, neque immediate liceat filio in patris beneficio succedere, prout denotant præmialia Concilij verba supra relata: Ego tamen moderarem huismodi prohibitionem ad illum solum casum si alius per triginta annos mediate successerit, quia tunc cum lapsu huius temporis memoria paternæ incontinentiæ ex medio tolli videatur, tunc filium posse in patris beneficio succedere consequens videtur, prout docet *Gonzalez ad regulam 8. Cancell. glos. 5. n. 33.*

20 Circa quartam differentiam notarem filios illegitimos in Ecclesijs parentum quoquo modo ministrare non posse, vt disponit *Concil. d. c. 15.* procedere, vt nec Epistolam canere, aut Sacristæ officio fũgi possint: aut vt simplex cantor musicæ in eadem Ecclesia canere, prout decisum referunt *Nauar. consil. 1. q. 17. sub tit. de constit. Sayr. decis. 1. sub eodem tit.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decisionum collect. 1367. vers. tu amplia, p. 4. Garcia d. c. 3. n. 68. Armend. d. loco num. 29. Steph. Gratian. d. c. 397. n. 26. cum sequen.* vbi *nu. 28.* testatur, quod nec etiam

21 antiphonam in eadem Ecclesia canere potest ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ annexi. An vero filius illegitimus laicus, qui in Ecclesia, in qua pater nec beneficium habet, nec pensionem: sed vt cantor musicæ tantum in ea Ecclesia cantat, comprehendatur huiusmodi prohibitione: affirmatiuè decisum fuisse referunt *Garcia d. n. 68. Armend. d. loco n. 28.*

22 Non impeditur, quin pater, & filius possint insimul processionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tãquã capellanus diuersarum Ecclesiarum. Verũ si processionaliter accederet ad Ecclesiã in qua pater obtinet beneficium, filius non poterit aliquo modo ministrare, referunt decisum *Nicol. Garc. d. cap. 3.*

cap.3.n.68. in 3. declaratione Armend. d. loco n.30. Vbi autem sunt Collegiatę Ecclesiæ, quarum decani & Canonici vigore statuti ad Cathedralem accedunt ad certas processiones, in certis diebus festis anni, & inibi canunt vnum versiculum, nõ potest filius illegitimus canonici Cathedralis ad Decanatum, vel Canonicatum illarum Collegiatarum eligi: quia quoquo modo inseruire dictæ Cathedrali videtur: ita referunt decisum *Campanil. d.*
23 *cap.13.n.67.vers. & quia, Garcia d.c.3. num.69. Armend. d.loco n.31.* Non prohibetur tamen, quin pater & filius possint Missam celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, sed id fiat ab altero deuotionis gratia, ab altero causa legati, quod relictum sit Missam celebrantibus, decisum referunt *Campanil. vbi proxime, Garcia d. cap.3. num 73. Armend. d.loco n.33.* Filios illegitimos clericorum non perhiberi à
24 *Concilio Trident.* cum patribus habitare tenent *Garcia d.cap.3. n.74. Armend. d. loco n.35.* vbi refert in Episcopatu Pampilonensi prohiberi *lib.1. tit. de filijs presbyt. fol. 27. de sus constituciones synodales*; & ita credo non esse molestiam exhibendam illegitimo presbytero celebrãti Missam ob quoddam legatum in eadem Ecclesia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic casus non sit prohibitus à Cõcilio, ita *Garcia d.c.3.n.73. Armend. d.loco n.34.*
25 Circa quintam differentiam, iam supra notauimus de iure antiquo licere patribus renunciare beneficia, quæ obtinebant, ad fauorem tertij, imposita pensione soluenda proprijs filijs illegitimis, quod quidẽ de iure nouissimo *Concilij Trid.* non est licitum, vt constat ex *dicto cap.15.* in quo prohibetur filium illegitimum posse habere pensionem super beneficio, aliàs à patre obtento, quod non habet locum in eis, qui pensionem huiusmodi ante confirmationem ipsius Concilij legitimè impetrarunt, vt referunt decisum *Nicolaus Garcia d.c.3.n.46. Armend. d.loco num.14. & 15.* vbi *num.19.* resoluit illegitimum beneficiatum in Ecclesia, in qua pater simile vel dissimile beneficium habuit, eo mortuo ante Concilii publicationem non posse ex vigore cuiuscumque eius dispensationis ante Concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimisso eo, quod obtinebat in eadem Ecclesia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi statuti illius Ecclesię aliud beneficiũ, quod sibi competerat, veluti antiquiori: acquiritur enim de nouo, & dispensationibus per Concil. sublatis remanet indispensatus, de quo etiam *Nicol. Garcia d.c.3.n.53.*
26 Pensionem tamen, quam parens obtinuit, vel in beneficio in quo habuit illam pensionem, non vetari illegitimam prolem habere defendit *Steph. Gratian. d. c.397.* quem
27 refert *Campanil. d.c.13 .n.70.* & post *Nauar.* resoluit *Seraph. decis.1442 num.15.* Si vero pater habeat facultatem transferendi pensionem posse illam transferre in filium illegitimum resoluunt *Gig. de pensio. q.86.n.5. Flamin. de resignat. lib.6. q.4.n.21. & 22. Gonzal. ad regul.8. Cancellariæ glos.5. §.5.n.22. & 23. P. Azor. Instit. moral. p.2. lib.8. c.8.q.7. Nicol. Garcia d.cap.3. n.34. Steph. Grat. d.c.397.n.1. & 7. Aloys. Ricc. d. p.4. collect. 1367. in fine.*

Potest aliquando euenire, vt scilicet Antonius legitimus obtinens canonicatum illud resignet in fauorem Nicolai, reseruata pensione super parochiali, quam obtinet pater ipsius Nicolai, hæc reseruatio comprehenditur decreto *d. cap.15.* & sic pater in fraudem consentit pensioni, ita decisum fuisse attestantur *Garc. d.c.3. num.8. Armendar. d. loco num.41.*

28 Episcopus debet maxime obuiare reciprocis resignationibus, quas prohibet & abominatur *Conc. Trid. d. cap.15. vers. ad hæc reciproca*, de quibus agunt *Nau. cons.5. de renunciat. Emman. Roder. in sum. p.1. cap.56. n.9.* & faciunt quę *Flamin. de resignat. lib.14. q.9.* prædicta tamen prohibitio loquitur tantum circa reciprocos resignationes post ipsum Concilium in fauorem filiorum faciendos, vt referunt resolutum *Garc. d.c.3. n.82. in 3. respons. Armendariz d. loco n.5.*

30 Cum huiusmodi illegitimis dispensare non valent Episcopi, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, teste *Staphilæ. de litteris gratiæ, tit. de qualit. & statu benef. vers. 1. quod sit illegit. Geminian. in cap.1. n.8. vers. in glossa ibi, de filijs presbyt. in 6. glos. fin. in d. cap. ad abolendam*, neque ad habendum ea, quæ in eadem existunt ecclesia in qua genitor habuit, aut, in præsenti retinet beneficium, quia ad fauorem illegitimorum (etiã ante clericatum paternum, natorum) solus Papa non ipsi Episcopi elargiri queunt huiusmodi facultatem, vt ait *glos. verbo patiaris, in cap.3. de filijs presbyt. glos. vlt. in cap. conquærente, eod. tit. Mandos. tract. signatura gratiæ sub tit. de dispensatione ad beneficia in ecclesia, in qua pater*, refert & sequitur *Campanil. d. lib.11. cap.13. n.87.* Et dispensatio debet esse in specie derogatoria

31 *Bullæ Clementis VII. & Concilij Trid.* vt illegitimus valeat in ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium *Rebuff. in praxi tit. de dispensat. super defectu natalium n.24. & 55.* vna enim dispensatio non tollit omnes defectus, sed tot debent esse dispensationes, quot obstacula, *Gemin. cons. 33. num.8. Cassad. decis.9. n.4. de præbend. Rot. decis.233. p.1. diuers.* Neque generales derogationes, & clausulæ operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentẽ ad dispensandum *Felin. in c. nonnulli, num.21. vers. quinta conclusio, de rescript. Alex. cons.195. n.10. lib.2. Menoch. de arbitrar. casu 203. n.12.* quo fundamento ita in terminis resoluit *Aloy. Riec. in praxi aurea resol.369.*

SVMMARIVM.

1 *Vnio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, seu necessitatẽ facta annexio.*

2 *Vnio quibus modis fiat, ostenditur.*

3 *Vnire beneficia suæ diœcesis non exempta, potest ex legitimis causis Episcopus.*

4 *Legatus à latere potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valet ex causa rationabili, & legitimè vnire.*

5 *Capitulum Sede vacante potest vnire sicut Episcopus, dummodo sibi non vniat, & nihil pereat de iure episcopali.*

6 *Episcopis inferiores possunt vnire existente priuilegio, vel consuetudine præscripta, aut præscriptione imme-*

immemoriabili, vel quadragenaria cum titulo.

7 *Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire sine speciali mandato.*

8 *Vniendi in perpetuum facultas conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam.*

9 *Beneficia vnius diœcesis beneficijs, vel pio loco alterius diœcesis non vniuntur.*

10 *Beneficia curata non vniuntur monasterijs, dignitatibus, præbendis, seu eius beneficijs simplicibus.*

11 *Vnio monasterijs monialium facienda est, cum subest aliqua causa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ.*

12 *Vnio Parochialis ita est probibita, vt etiam aliqua pars eius fructuũ vniri non possit.*

13 *Parochiæ, quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, vniri possunt.*

14 *Beneficia simplicia quomodo vnienda.*

15 *Vnire potest Episcopus beneficia etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ, nisi reseruatio esset perpetua.*

16 *Vnio non potest fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiã non conferentis illud.*

17 *Vniones perpetuas quarumcunq; Ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iurispatronatus non potest facere Episcopus.*

18 *Vnio de beneficijs iurispatronatus facta absque patronorum consensu non valet.*

19 *Patroni consensus in vnione non præsumitur, nec de eo statur assertioni Episcopi.*

20 *Vniendi facultas Ecclesias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Episcopis concedatur, ostenditur.*

21 *Vnio facienda ab Episcopo debet esse cum euidenti necessitate, vel Ecclesiæ vtilitate.*

22 *Vnionis causa legitima est tenuitas fructuum, ac Ecclesiæ paupertas.*

23 *Vnio facta sine causa, vel ex falsa causa, nulla est ipso iure.*

24 *Vnionis vera causa non præsumũtur, sed eam allegans tenetur probare.*

25 *Capituli consensus in vnione facienda requiritur.*

26 *Capituli consensus potest interuenire etiam post vnionem.*

27 *Vnionis nullitas ob defectum consensus Capituli à nullo potest opponi, cum hæc exceptio illi soli concedatur.*

28 *Vnio per Episcopum absq; Capitulo fieri potest, vbi extaret consuetudo*

29 *Capituli consensus etiam est necesarius quãdo Episcopus facit vnione tanquam Apostolicæ Sedis delegatus.*

30 *Vnio facta ab Episcopo ipsi Capitulo requirit Papæ auctoritatem.*

31 *Vnio facta alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, aut oĩbus præbendis distinctis potest fieri ab Episcopo cum consensu ipsius Capituli sine Papæ auctoritate.*

32 *Vniendi tenuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari Concilium Episcopis facultatem concedit.*

33 *Vnionẽ potest facere Episcopus omnibus præbendis, seu distributionibus simul ex declaratione Illustriss. D.D. Cardinalium.*

34 *Vnio debet fieri vocatis ijs, quorum interest, aliàs non valet.*

35 *Vnio beneficiorum facta absque consensu possessorum est inualida.*

36 *Rector beneficij in vnione facien-*

da non est vocãdus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum.

37 Plebs vocari non debet in vnione facienda nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio.

38 Vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti.

39 Curam animarum non censetur habere, qui beneficium curatum habet accessorie annexum alicui beneficio simplici.

40 Beneficij principalis natura, et qualitas attenditur, non autem annexi.

41 Vnitum beneficium assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis.

42 Vnita Ecclesia per vnionem supprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio.

43 Vnita Ecclesia parochialis possessa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem.

44 Beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis.

45 Aetas viginti quinque annorum nõ requiritur ad parochialem vnitam accessorie, & perpetuò, sed sufficit illa, quae ad principalem requiritur.

46 Concursus non est faciendus in prouisione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuo, & accessorie.

47 Beneficiũ principale in impetratione sufficit tãtum exprimi, nec opus est exprimere accessorie vnitum.

48 Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis.

49 Promotus ad Ecclesiam parochialem, quae est vnita accessorie alicui non parochiali, minime tenetur lege posita in cap. licet canon, de elect. lib. 6.

50 Vnio aeque principaliter, quae sit, ostenditur.

51 Canoninatum obtinens, cui est vnita parochialis ad vitam, debet in parochiali residere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo.

52 Vnio quomodo accessorie, vel aeque principaliter facta cognoscatur? remissiuè.

53 Vnio non praesumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit.

54 Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis.

55 Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur.

56 Vnio probari potest per confessionẽ partis aduersae concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

EPISCOPVS QVÆ beneficia vnire possit?

ALLEGATIO LXVI.

1 VNio est beneficiorum, seu Ecclesiarũ ab Episcopo, vel alio superiore facta annexio, *Bapt. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 1. Rebuff. in praxi tit. de vnionibus benefic. a num. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 12. cap. 2. numero* 3. illo amplius addito, ob vtilitatem seu necessitatem Ecclesiae, vt colligitur ex *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap.* 13. & tradit *Vgolin. de officio, & potest. Episcopi, capit. 52. in princip. numero. 1.*

2 Tribus potissimũ modis fit vnio, de qui-

de quibus agunt *glos. verbo vnire, in cap. & temporis 16. q. 1. glos. etiã verbo vniendo, in cap. 1. ne Sede vacante*, & post alios *Petr. Gregor. de benefic. cap. 20. numero 2. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28. q. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. numero. 7.* Primo modo fit vnio, vt ex duobus beneficijs, seu Ecclesijs vnum fiat, *cap. decimas, §. sicut enim 16. q. 1.* qui modus videtur parum frequens. Secundo modo fit vnio, vt vna Ecclesia alteri subijciatur, seu vnum beneficiũ alteri accessoriè. Tertio fit vnio duorum beneficiorum, seu Ecclesiarum inuicem æque principaliter.

3 Episcopus ex legitimis causis potest vnire beneficia suæ diœcesis non exempta, *cap. sicut vnire, de excess. prælat. cap. exposuisti, de prabendis, cap. consultationibus, cap. pastoralis, de donat. clem. si vna, de rebus ecclesiæ, clem. 1. §. ad hæc, de statu monach. Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 22. & in repet. cap. extirpandæ, §. qui vero, de prabẽdis, proœm. 4. & notab. 3. vers. de iure autem. Fuse. de visitat. lib. 2. cap. 2. numero 19. Azori. d. p. 2. lib. 6. cap. 28. q. 6. Rota diuers. decis. 133. numero 5. p. 2. Nicol. Garci. d. cap. 2. numero 62.* Etiamsi eorum collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, vt tenuit *Rot. in vna Oscen. Canonicatus 1. Februarij 1593.* coram *Illustriss. Seraphino*, & est inter eius impressas decisiones *decis. 1011. numero 2.* Sic

4 etiam Legatus à Latere, qui est maior Episcopo, & omnia potest in sua prouincia, quæ Episcopus in sua Diœcesi, potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex causa rationabili, & legitima, vnire: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 24. & in regul. de vnionib. glos. 11. nu. 13. Azor. d. p. 2. lib. 5. c. 29. q. 14.* multi alij quos refert & sequitur *Nicolaus Garcia d. c. 2. numero 65.* quibus adde *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 492. in 1. edit. & resol. 383. numero. 2. in 2. edit. Vgolin d. cap. 52. §. 1. numero 1.*

5 Ampliã in Capitulo Sede vacantē, quod succedere potest in hac vniendi potestate, dummodo sibi non vniat, & nihil pereat de iure episcopali: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. numero 36. praxis Episcopalis p. 1. verbo vnio, §. 11. & p. 2. verbo Capitulum, §. 4. & verbo vnio, §. 7. praxis Archiep. Neapolitana, c. 85. num. 25. Azor. d. p. 2. li. 6. c. 28. q. 9. Quarãta in summa bullarij verbo capitulum Sede vacante, q. 9. vers. qua conclusio, Garcia d. c. 2. numero. 67. & 68.* quicquid contrariũ velint *Paulin. Hoied. & Cuc.* relati a *Garcia*, vbi *proxime*, & *Azorius* sibi contrarius *p. 2. lib. 3. c. 38. q. 9.*

6 Ampliã etiã in inferioribus Episc. qui facere possunt huiusmodi vniones existente priuilegio, vel consuetudine præscripta, aut pręscriptione immemoriali, vel quadragenaria cum titulo: ita in *d. c. sicut vnire, & d. clement. 1. §. ad hæc*, vbi *glos. verb. Ordinarios, Rebuf. d. tit. de vnionib. numero 32. & 33. Sbroz. de vicario Episcopi lib. 2. q. 115. num. 12. Azor. d. lib. 6. c. 28. q. 10. Nicol. Garcia*

7 *d. c. 2. numero 71. cum sequentib. Aloys. Ricci. d. resolut. 383. num. 3.* Vicarius tamen Generalis Episcopi non potest beneficia vnire, sine speciali mandato, etiamsi sibi sit data facultas conferendi cum clausula generali, & ad omnia alia etiam requirentia speciale mandatum, ita *Sbroz. d. q. 115. & q. 116. numer. 1. Rebuff. in praxi beneficiali tit. forma vicariatus, num. 102. & d. tit. de vnionib. n. 37. Azor. d. lib. 6. c.*

28.

28. q. 10. *Nicol.Garcia d.c.2.nume. 69.Narb. de appellation. à vicario ad Episcopum p. 1.num. 223. Aloys. Ricci.d.resolut.*383. *ante numer. 1. Stephan.Gratian.discept.forens.cap. 278. num. 35.*

8 Facultas vniendi in perpetuũ cōceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam, *praxis Episcopalis p.1.verbo vnio,* §.7. *Azor.d. lib.6. c. 28. q.7. Nicol. Garcia d. c. 2. numero* 84. Et restringitur aliquibus in casibus per *Sacr.Cōcil.Trid.* videlicet in terminis *c.9 sess.14. de reformat.* vbi deciditur, quod beneficia vnius diœcesis beneficijs vel pio loco alterius diœcesis nō vniātur, de quo vide *Fuscum de visitat. lib. 2.c.26. numero 24.praxim Episcopalem p.1.verbo vnio,* §.8. *Nicol. Garcia d.c.2.nu.85.Valer. Reginal. in praxi fori pœniten.lib.30.tract.3. numero 302. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles.decis.492. in prima edit. & resolut. 383. numero 5. limitat.*

10 5. in 2.edit. etiam in terminis *c. 13. sess.24. de reformat.* vbi deciditur, quod beneficia curata non vniantur monasterijs, dignitatibus, præbendis, seu alijs beneficijs simplicibus, *praxis Episcopalis d. verbo*

11 *vnio,* §. 2. *Azor.d.lib. 6. c. 28. q. 17. Nicol.Garcia d.c. 2. numero 86.* Et vnio monasteriorum Monialium facienda est cum subest aliqua causa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, refert decisum *praxis episc.p.2.verbo vnio,* §.4.

12 Parochialis vnio ita est prohibita, vt non solum illius vnio, sed etiam aliqua pars eius fructuum vniri non possit, referunt decisum *Nicol. Garcia d. cap. 2. numero 87. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis.492.in 1. edit. & resolut.383. n.*

13 *5.in 2. edit.* Parochiæ vero, quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, & per certas familias distinguuntur, vniri possunt. Nam decretum, quod prohibet Ecclesias parochiales vniri, locum habet quando vere sit Ecclesia parochialis, & habeat certos fines, alias non, ita decisum referunt *Gonzalez ad regul. 8. Cancell.glos.6.num. 96. & Nicol. Garcia d. c. 2. numero 88.* Saluari, & excipi possunt vniones, quæ fiunt pro fundatione augmento, vel conseruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum ad Fidei Catholicæ defensionē, & propagationē, bonorumq. artium cultum, prout resoluit *Gonzal. ad regul. 8.Cancell.glos.5.* §. 7. *numero 46.*

14 Restringitur etiam potestas vniendi concessa Episcopis ad beneficia simplicia in terminis *c.15. sess. 24.de reformat.* ibi, vel aliquot simplicia beneficia; quod non comprehendit dignitates, prout decisum referunt *Nicol. Garcia d. c. 2. numero 89. Aloys. Ricc. d. resolut. 383. numero 5. limitat.4. in 2. edit.* huiusmodi autem beneficia simplicia vnienda sunt curatis, prout probat *Concil.Trid.sess.21.de reformat. cap.5.* ibi, vel non curatorum cum curatis, plura enim beneficia simplicia non possunt per Episcopum vniri, *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 720. in 1.edit. & resolut. 610.in 2. edit.*

15 Episcopus potest beneficia, etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ vnire, nisi reseruatio beneficij esset perpetua: ita *Nauar.cons.12. de rebus ecclesiæ non alien. & cons. 10. de officio deleg. in nouis, praxis Episcopalis p.1.verbo vnio,* §.7. *dub. 1. vel 2. & p. 2. eodem verbo,* §. 4. *Azor p.2.lib.5.c.29.q.17.& lib.6. c*

29.

29. q. 16. Gonzalez d. gloss. 5. §. 7. numero 136. Nicol. Garcia. d. c. 2. a num. 91. Seraph. decis 1078. nu. 5.
16 vbi addit verba concilij *sess. 21. cap. 5.* seruata forma iuris, intelligi de consensu Capituli, vnio tamen non potest fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud; in pœnam enim negligẽtię suę potestas vniendi illi adimitur; secus vero quando inueniret illa iam deuoluta propter prædecessoris negligentiam, ignorantiam, vel absentiam, vt per *Rebuff. de deuolutionib. numero 31. praxim Episcopalem part. 2. verbo vnio, §. 8.*

17 Non potest tamen Episcopus facere vniones perpetuas quarumcũque Ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iurispatronatus, prout decisum refert *Nicol.*
18 *Garcia d. cap. 2. num. 210.* Vnio enim de beneficijs iurispatronatus facta absque patronorum consensu non valet, prout disponit *Cõcil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 15.* & resoluunt *Rocch. de iurepatronatus, verbo honorificum, quæst. 3. Lambertin. eodem tractatu lib. 3. quæst. 6. artic. 2. Aloys.* Ricc *in praxi fori ecclesiastici decis. 486. in prima editione, & resolut. 377. num. 1. in secunda editione, & num. 5.* resoluit consen-
19 sum patroni non præsumi, nec de eo stari assertioni Episcopi. Vnire igitur beneficia de iurepatronatus nullus superior potest citra patroni consensum ne sibi perpetuò generetur præiudicium amittendo ius præsentationis, quod sine dubio perdit patronus statim, ac beneficium iurispatronatus vnitur alteri libero, iuxta notata per *Steph. Beltrand. consil. 73.* incip. *in vnione beneficij patronati, volum. 4.* qui propterea vnionem spreto patrono factam decernit irritam, & præsentationem de persona instituenda admittendam esse exclusa vnione, illiusq. nulla habita ratione concludit, prout eum refert *Campanil. in diuers. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 13. num. 477.*

20 Facultatem hanc faciendi vniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium, & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum, cũ curatis propter eorum paupertatẽ iuxta formam iuris, Episcopis etiã tãquam Apostolicæ Sedis delegatis concedit *Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 5. & sess. 24. de reform. cap. 15.* modum præscribit Episcopis in huiusmodi vnionibus faciendis, itaut eis tantum liceat cum cõsensu Capituli aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, vnire Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes adeoque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant.

21 Debet igitur ab Episcopis hæc vnio fieri data euidenti necessitate, vel Ecclesiæ vtilitate *d. cap. exposuisti, de prabendis, Rebuf. d. tit. de vnionib. num. 38. Azor. par. 2. libr. 6. cap. 28. quæst. 4 & 13. Nicol. Garcia d. cap. 2. nume. 108.* Et tenuitatem
22 fructuum, ac paupertatem Ecclesiæ esse legitimam causam vnionis tenuit *Rota teste Seraphino decision. 1078. num. 4.* Si vero sine causa, vel ex falsa causa, etiam seruata iuris forma, vnio facta sit per Ordinarium, nulla est ipso iure *Bursat. cons. 185. num. 13 libro 2. Nic. Garcia d. cap. 2. num. 113.* vbi *num. 117.* re-

24 resoluit subreptionem vitiare ipso
iure vnionem Apostolicam. Causæ
vnionis veræ non præsumuntur, e-
tiamsi Ordinarius, vel Legatus eas
inserat in vnione, & asserat esse ve-
ras: sed iuuans se vnione tenetur
illas probare, *Nicol. Garcia d. cap. 2
num.* 120. vbi *num. 121.* resoluit,
quod si Ordinarius, vel Legatus in
ipsa vnione enuntiet adhibuisse cau
sæ cognitionem, & solemnitates re-
quisitas, & reperijsse causas esse ve-
ras, videtur standum eius assertio-
ni, & præsumendum esse pro vnio-
ne, donec contrarium probetur, etiã
si processerit parte non vocata,
quia forte tunc nullus aderat, qui
deberet vocari.

25 Vltra causæ cognitionem in
vnione facienda per Episcopum, re-
quiritur consensus Capituli, *d. cap.
pastoralis, de donationibus, d. Clem.
si vna, de rebus Ecclesiæ, Rebuff. d.
regul. de vnionibus, glos. 11. num. 2.
Seraphin. decis. 1078. num. 1. Fusc.
de visitat. lib. 2. cap. 26. num. 5. Azo-
ri. institut. moralium par. 1. lib. 6. ca.
28. quæst.* 12. alios plures refert *Ni
colaus Garcia d. cap. 2. numero 145.*
Et hic consensus Capituli potest
26 interuenire, etiam post vnionem,
*Rebuff. d. glos. 11. num. 20. Azor. d.
q. 12. in fine, Garcia d. cap. 2. numero
147. cum sequentib. Stephan. Gra-
tian. disceptat. forens. cap. 278. num.*
30. Vbi etiam resoluit nullitatem
vnionis ob defectum consensus Ca-
27 pituli à nullo posse opponi, cum hæc
exceptio illi soli concedatur. Vbi
tamen extaret consuetudo in con-
28 trarium, videtur vnio posse fieri per
Episcopum, absque Capitulo, tra-
dunt *Fusc. d. lib. 2. cap. 26. numer. 5.
Petr. Greg. de benef. cap. 20. numer. 6
Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 152.* vbi
num. 153. intelligit de consuetudine
generali, quæ esset consuetudo pro-
pria, & non præscriptio, quia tunc
sufficeret solum tempus quadragin
ta annorum: quamuis huiusmodi
consuetudinem in contrarium non
valere teneant *glos. verbo consentiẽ-
te. in d. Clement. si vna*, vbi *Imola,
& Bonifac. à num. 16. Abb. num. 2.
Felin. in cap. cum causam, num. 10.
& 20. de re iudic.* Qui quidem E-
29 piscopi consensus requiritur in v-
nione etiamsi *ex Concil Triden. sess.
21. de reformat. cap. 5.* fiat ab Epi-
scopis tanquã Apostolicæ Sedis de-
legatis ex illis verbis ibi, iuxta for
mam iuris, & ita decisum fuisse re-
fert *Nicol. Garcia d. cap. 2. uum.* 158
Quamuis contrarium immo Capi-
tuli consensum non esse necessariũ,
cum Episcopi vniones faciunt tan-
quam Sedi Apost. delegati teneant
*Nauar. consil. 10. de offic. delegati in
nou. praxis Episcopalis par. 2. ver-*
30 *bo vnio, §. 9.* In vnione vero facta
ab Episcopo ipsi Capitulo requiri-
tur auctoritas Papæ, cum non pos-
sit auctorizare in facto proprio, *glos.
verbo mensa, ad finem, in d. Clemen.
si vna*, quam sequuntur ibi *Cardin.
num. 3. & Abb. num. 6.* & alij quos
refert, & sequitur *Nicol. Garcia d.
cap. 2. num. 168.* & censuit *Rota
Romana in vna Perusin. beneficij
4. Iulij 1608.* coram *D. Pena*, vbi
quod in vnione, quæ fit ad fauorem
Capituli, quam ipsum non poterit
auctorizare, requiritur auctoritas
Papæ, etiamsi fiat vigore Concilii
sess. 21. de reformat. cap. 5. Secus ve-
31 ro vbi vnio fieret alicui dignitati,
vel præbendæ Capituli, *Rota Rom.
par. 1. diuers. decis. 788. numero 4.*
immo etiam omnibus præbendis di
stinctis, non simul, sed separatim,
& distincte vnicuique, ita resoluit
post multos, quos refert *Nicol. Gar*

cia

ria d. cap. 2. nu. 170. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 274. num. 34. in fine, Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 37. numer. 25. Concil. enim *d.*
32 *cap. 15.* videtur facultatem concedere vniendi tenuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ capitulari, ex *Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collectan. 1067. in fine, & in praxi fori ecclesiastici decis. 488. in prima edit. & resolut. 379. num. 4. in secunda editio.* & ita de iure probat *d. Clement. si vna,* ad quam respicit *Concil. Tridentin. d. cap. 15.* in illis ver-
33 bis ibi, iuxta formam iuris. Sed re maturius perpensa, verius existimo in terminis, de quibus agimus, posse Episcopum facere vnionem omnibus præbendis, seu distributionibus simul, ex declaratione Illustrissimorum Dominorum Cardinalium his verbis. Hæ vniones fieri possunt in distributionibus quotidianis, vbi illæ tenues sunt, & etiam Præbendæ tenues, secus si præbendæ non essent tenues, quia hoc casu tenuitati destributionum succurri potest per remedium *capit. 3. session. 21. de reformatio.* idem licere Congregat. censuit quando nullæ sunt distributiones, & præbendæ tenues, vel è contra, refert *Nicol. Garcia dict. capit. 2. numer. 171.*
34 Deinde vnio debet fieri vocatis his, quorum interest, alias non valet, *Clemen. vnica, §. ad hæc de statu monachorum, Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. cap. 6. Rebuff. dict. tit. de vnionib. numer. 43. Azor. d. lib. 6. cap. 28. q. 14. Rot. Roman. q. 2. diuers. decis. 133. num. 4. Nicol. Garcia d. cap 2. num. 203. Henriq. cons. 99. numer. 6. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 486. in prima edit. & resolut. 377. nume. 3. in secūda edit. & decis. 491. in prima editione, ac resolut. 382. numer. 1. in secunda editione.* Ac proinde
35 vnionem beneficiorum esse inualidam, si fiat absque consensu possessorum, resoluit *Cardinalis Seraph.*
36 *decis. 1459. numer. 13.* Rector tamen beneficij in vnione facienda non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum *Clemen. final. vers. quod si Rector,* vbi *glos. verbo vocatus, de rebus Ecclesiæ non alien.* & ibi *Cardin. quæst. 1. numer. 7. Anchar. num. 5. Rota Roman. diuers. decis. 133. n. 14. p. 2. Seraphin. decis. 1078. num. 3. Aloys. Ricc. resolutio. 382. Nicol. Garci. d. capit. 2. num. 24. & numer. 203.* vbi *numero* 219. ampliat, vt
37 neque etiam plebs debeat vocari, nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio, *& numer. 220.* asserit resolutum *in vna Gerunden. vnionis vigesima Martij* 1600. coram Illustriss. Cardinale *Sacrato,* Parochianos esse legitimas personas in causa hoc respiciente, cum illorum intersit bonum habere Pastorem.
38 Vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non possit, sed indicatur, vt prædium eius, cui fit vnio, ita *Rota Roman. diuers. decis. 758. numer. 6. par. 1. & decis. 113. numer. 16. par. 2. Pute. decis. 6. de vnionib.* pluresque alij quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. cap. 2. numer. 12.* quibus adde *Flamin. de resign. lib. 2. q. 9. numer. 3. & lib. 3. quæst. 1. numer. 120. & lib. 12. q. 3. num. 47. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 1. §. 7. Valasc. consult. 14. numer. 1. Flor. ad Gamā. decis. vltima.* Et sic

non

39non intitulatur quis in parochiali annexa, sed in beneficio principali *Franch.in cap.1.num.7.de filijs presbyterorum, lib. 6.* Nicol. *Garcia p.11. c.5. nu. 193.* & non censetur habere curam animarum *Felin. in cap. in nostra, de rescriptis,corolar. 10. Dec.in cap. ad aures, eodem titul.numer.13. Menoch. de arbitr. lib.2. casu 201. numer. 97. Nauar. cons.14.numer. 4. de rebus ecclesia in nouis, Quintanaduenas Ecclesiasticon lib. 4. numer.70. Nicol.* Gar-
40*cia d.par.11. cap. 5. numer.194.* Et ita attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *glos. verbo ecclesias, in Clement. per litteras, de prabendis,* vbi *Card.quæst.17.Imola à numer.15. Abb. numero 5. Bonifac. à*
41*numer.20.* Nam vnitum assumit naturam, consuetudines,& priuilegia principalis, cui est annexum, *glos. verbo vnire, in cap. & temporis 16. quæst.1.glos.* etiam *verbo vniendo in cap.1. ne sede vacante, Gonzalez ad regul. 8.Cancel. dict.§.7.a num. 2.D.Barbosa in l.quia tale, numero*
42*.95.in fine, ff.soluto matrim.* Et per vnionem supprimitur Ecclesia vnita, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, tenuit *Rota in vna Ilerden. dismembrationis,27. Ianuarij 1593.* coram *Illustriss. Seraphino,*nunc *decis.1009. num. 4.*

43 Primo ex dictis infertur Ecclesiã parochialem possessam vti vnitam, & membrum alterius, non inducere incompatibilitatem, *Rot. diuers. decis.76.num.3.par.1. Garcia d.parte 11.cap.5.num.195.* vbi etiam re-
44soluit, quod vnum beneficium curatum annexum simplici, assumit naturam simplicis, & citat *Rebuf. in praxi tit.de non promotis, nu.31. Valasc.consult.14.num.1, Lessiũ de iustit. libro 2.cap.34. nume.148. Azor. instit.moral.par.2.lib.6.cap.28. quæst.20. in fine.*

45 Secundo infertur ad Canonicatum, seu dignitatem, cui est vnita parochialis accessorie, & perpetuò, non requiri ætatem vigintiquinque annorum,sed sufficere ætatẽ ad Canonicatum, seu dignitatem requisitã:ita decisum referunt *Henriquez cons.32.num.4. & seq. praxis noua Episcopalis par.2.cap.5. numer. 21. pagin.330. Nicol.Garcia d.part.12. cap.2.numer.26. Galet.in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus,quinto,& verbo parochus, Gonzal.ad regul.8.Cancell.glos.9.num. 4.Aloys.Ricc.in praxi fori ecclesiast. decis.735.in 1.edit.& resolut.512.in 2.edit.*

46 Tertio infertur in prouisione dignitatum habentium vnitam parochialem perpetuò, & accessorie non esse faciendum concursum: ita decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo beneficium, pag.24.Nicol.Garcia par.9.cap.2. num.193. Gonzal. ad regul.8.Cancell.glos.5. §. 7. numer. 13.& glos.6.num.162. Lessi.de iust. lib.2.c.34.num.82.*

47 Quarto infertur in impetratione principale beneficiũ tantum exprimendum,nec opus esse exprimere vnitum accessorie, *Menoch. d. casu 205. numero 67. Rota Romana diuers.decis.786.sub numer.3. part.1. Selu.in tract.de benefic. par.3.q.12. num.64. vers.14.qualitas, Flamin. de resignat.lib.10.q.1. num. 36. Azor.d.cap.18.q.20. Campan. in diuers.iuris Canon.rubr.11.cap.13. n. 83. Nicol.Garcia d.cap.2.nume.20.* vbi *num.28.*refert in *Rota* decisum quod in beneficio vnito non habet locum regula de triennali.

Quin-

48 Quinto infertur Episcopum posse dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex, cui est vnita parochialis, *Geminian. in cap. 1. num. 12. de filijs presbyterorum lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 16. numer. 27. Ioannes Maria Bellet. disquisit. clericalium par. 1. tit. de disciplina clericali, §. 3. num. 34. Campanili d. cap. 13. numer. 83. Stephan. Gratian. disceptation forens. ca. 273. num. 47.*

49 Sexto infertur promotum ad Ecclesiam parochialem, quæ est vnita accessorie alicui non parochiali, minime teneri lege posita in *cap. licet canon, de elect. in 6*, vt resoluit *Azori. d. par. 2. lib. 6. cap. 8. q. 8.*

50 Vnio vero facta æque principaliter nihil aliud operatur, nisi vt
rector vnius sit rector alterius, &
vtrunque beneficium manet benefi-
cium, sicut antea erat, & quælibet
Ecclesia in suo statu, & honore
remanet, & proprios reditus agno-
scit, & gaudet suis priuilegijs, *glos.
in d. cap. & temp. & in d. cap. 1. &
in d. Clem. per litteras, Rebuff. d. tit.
de vnionibus, nume. 15.* & post alios
quos refert optime resoluit *Nicol.
Garcia d. cap. 2. num. 37.* vbi *nume.*
38. asserit idem quando vnio facta
51 est ad tempus, seu ad vitam, & *n. 39*
cum sequentibus asserit obtinentē
Canonicatum, cui sit vnita paro-
chialis ad vitā debere in parochia-
li residere, & non in Canonicatu, ac
facere mentionem in impetratione
de vtroque beneficio sic annexo.

52 Quomodo autem vnio accessorie, vel æquè principaliter facta cognoscatur, tradunt *Mascard. de probat. conclus. 1418. Menoch de præsumpt. lib. 6. quæst. 80. num. 6. Rota Roman. diuers. decis. 114. p. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 5. ṅ. 7. a n. 120.*

53 Vnio cum sit quid facti, & odio-
sum, non præsumitur, sed probari
debet ab eo, qui factam asserit, *Re-
buff. consil. 8. versic. 5. respondetur,
Mascard. d. conclus. 1418. numer. 1.
& 2. Menoch. d. quæst. 80. numer. 1.
Rota Romana diuers. decis. 557. nu-
mer. 5. lib. 3. par. 3.* Probanda est igi-
tur vnio per instrumentum, seu lit-
54 teras ipsius vnionis, *Mascard. cō-
clus. 587. num 1. praxis Episcopalis
par. 1. verbo vnio, §. 8.* Vel ex diutur-
nitate temporis, immemorialis sci-
licet, *Menoch. d quæst. 80. numer. 5.
Flor. variar. lib. 1 quæst. 10. num. 19.
Cacheran. Pedam. decis. 116. numer.
11. Put. decis. 238. li. 1. & decis. 209.
lib. 2.* Vel etiam probatur vnio ex
55 verbis enunciatiuis plurium instru
mentorum antiquorum, in quibus
talia beneficia tanquam vnita enun
ciantur, *Mascard. d. conclus. 1418.
num. 12. Pute. decis. 209. lib. 2. Capu-
taq. decis. 344. num. 2. & decis. 347.
a num. 2. par. 3.* videlicet si sint ad
minus duo instrumenta, prout ex
pluribus Rotæ decisionibus refert
Nicol. Garcia d. cap. 2. numer. 259.
vbi *num. 258.* intelligit si emana-
uerint à personis non suspectis,
& à *num. 260.* cum sequentibus te-
net instrumenta antiqua illa dici,
quæ sunt centum annorum. Vlti-
mo etiam probari potest vnio per
56 confessionem partis aduersæ, con-
currentibus adminiculis, & conie-
cturis, *Mascard. dict. conclus. 1418.
num. 15. Nicol. Garcia d. cap 2. a n.
273.* cum quo prosequeris ad om-
nia alia, quæ desiderare poteris in
hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Supprimere prabendas in Cathedralibus & Collegiatis insignibus*

bus quando possit Episcopus, ostẽditur.

2 Præbendas extinguendi Collegiatarum non insignium nullam habet Episcopus potestatem.

3 Capitulo Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Concilij sess. 24. de refomat. capit. 15.

4 Suppressionẽ præbendarũ tenuium facere non potest Collegiatæ Ecclesiæ Prælatus, licet sit exemptus, & Ecclesiæ insignis.

5 Suppressio tituli nunquam fieri debet, nisi reditus Ecclesiæ diminuti probentur.

6 Reditus Ecclesiæ aucti potius, quam diminuti in dubio præsumuntur.

7 Beneficia de sui natura præsumuntur congrua.

8 Interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis augmento cultus diuini.

9 Suppressio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non potest fieri ab Episcopo ex causa cũ consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiam si id caderet in vtilitatem Capituli.

10 Supprimere potest Episcopus cum consensu Capituli præbendã, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo.

11 Dismembratio, seu diminutio beneficij eandem causam, & solemnitatem requirit, quam vnio postulat.

12 Rectoris, defensoris vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesiæ requisitæ.

13 Dismembratio beneficij causa cognita, & de consensu Rectoris valet.

14 Dismembrationis causa sufficiens est pinguedo parochialis.

15 Dismembrare non potest Episcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare sine solemnitate in alienatione bonorum Ecclesiæ requisita & de consensu Rectoris.

16 Dismembrare non potest Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs simplicibus.

EPISCOPVS PRÆbendas ad pauciorem numerum quando reducere possit?

ALLEGATIO LXVII.

1 CVm beneficiati non debeant esse in Ecclesia plures, quam quot possint ex reditibus illius sustentari *cap. 1.* vbi *Abb. de institut.* ideo in Cathedralib. & Collegiatis insignibus vbi frequentes, adeoq. tenues sunt Præbendę simul cum distributionibus quotidianis, nec illis vnire aliquot simplicia beneficia possunt, licitum est Episcopis aliquibus ex ijs suppressis cum patronorũ consensu, si de iure patronatus laicorũ sint, quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot supersint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiasticæ commode valeant respondere, ita *Concil. Triden sess. 24. de reform. cap. 15. praxis Episcopalis p. 1. verbo beneficia §. 1. vers. 11. Moneta de distribut. quotid. q. 1. cap. 5. à num. 27. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 7. à num. 147.* Quod qui-

quidem solum in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis insignibus locum habet, in alijs vero nulla datur *Episcopis* potestas extinguendi prębendas, vt augeantur distributiones, etiam ad augmentum
3 cultus diuini, ita decisum refert *Monet. d.q.5. numero* 28. vbi *nume. 29.* etiam asserit decisum non licere Capitulo etiam Sede vacante supprimere portiones vigore *Concil. d. cap. 15.* & *numero. 30.* resoluit Col
4 legiatę Ecclesiæ Prælatum hanc suppressionem præbendarum tenuium facere non posse, licet sit exemptus, & Ecclesia sit insignis, cum hoc solum *Episcopis Concilium* conces
5 serit cum suorum consensu Capitulorum. Aduertendum maxime est suppressionem tituli numquam fieri debere nisi reditus Ecclesię diminuti probentur *cap. ex parte, de constitut. Felin. in cap. constitutus,*
6 *num. 1. de rescriptis.* Et in dubio reditus Ecclesiæ aucti potius, quam diminuti præsumuntur *Angel. cons.*
7 *274. n. 4. in fine.* Et beneficia de sui natura præsumuntur congrua, *cap. nemo de consecrat. dist. 1. Caputaq. decis. 62. num. 1. p. 1.* tenuit *Rota in vna Calaguritana beneficij de Iocano 9. Aprilis 1601.* coram *Illustriss. Seraphino,* & est inter eius de
8 cisiones impressas *decis. 1385.* Et interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis augmento cultus diuini vt tenuit eadem *Rota in vna Calaguritana portionis de Narbaia 2. Iuly 1589.* coram D. P. D. Penna, & *in vna Burgen. reductionis beneficiorum 15. Nouembris 1610.* corā *Illustriss. Card. Bononien.* nunc S. D. *Gregorio XV. relata a Farin. p. 2. tom. 1. decis. 316. num. 4.*
9 Hæc suppressio, & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ (quā ex causa potest facere *Episcopus* cū consensu Capituli, vt resoluit *Nico. Garcia de benefic. p. 12. cap. 1. a nu. 2.* vbi *numero 11.* intelligit si *Episcopus* sit auctor ipsius dismembrationis) non habet locum quando bona *Episcopi,* & Capituli sunt cōmunia, prout resoluit *glos. verb. mensæ suæ, vers. itē facit, in Clemen. si vna, de rebus Ecclesiæ non alien.* quā ibi sequuntur Cardin. *nume. 1. Gamb. de officio legati, lib. 5. rubr. de dismembr. num. 22. Abb. in cap. cum accessissent, numero 5. de constit.* & neque etiam hoc posse *Episcopum*, quāuis bona illius, & Capituli sint diuisa, si id caderet in vtilitatem Capituli, quia fructus applicantur ipsi Capitulo, seu mensæ Capituli, tenent *Butr. & Imola in d. cap. cum accessissent, &* ibi *Felin. numero 22.* ac *Dec. numero 57.* Sed verius est quod licet mensæ Capituli applicare nō possint Episcopi fructus præbendarum suppressarum, cum agatur de interesse ipsius Capituli, & ipsum auctorizare non possit in facto proprio; tamen si vellent applicare vni præbendæ, vel etiam singulis possent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio cū aliud sit applicare Capitulo, aliud singulis canonicis, seu singulis de Capitulo, prout tenet *Imol. quem* sequitur *Decius d. cap. cum accessissent, a num. 54. & Hieron. Gabri. consil. 186. lib. 2.* dicens, quod potest item *Episcopus* cum consensu Capituli supprimere præbendā, dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo, sed distribuendo inter singulos Canonicos, assignando scilicet cuiq. Canonico, vel præbendæ certam portionem, quo casu dicit procedere *d. capitulum cum accessissent.*

11 In dismembratione autem, seu diminutione beneficij eædem causæ, & solemnitates requiruntur, quæ in vnione, & sic consensus Capituli *Pauin. de potestate Capituli sede vacante, 3. q. 2. par. num. 19. Mandos. regul. 22. quæst. 13. num. 8. & 9. Nicol. Garcia de benefic. par. 12. cap. 3.*

12 Requirũtur etiã vocatio Rectoris, vel defensoris, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesiæ requisitæ, *c. 1. de rebus Eccl. non alien. in 6. c. 1. ne sede vac. glo. verb. defensor, in c. 1. de rebus Eccl. Mandos. d. q. 13. n. 12. Gamb. de offic. legati, lib. 5. rub. de dismẽbrat. n. 14. & 15. Marc. Ant. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75. num. 17. & 18. Rota Romana in vna Toletana beneficij* 12. O*ctobris 1579.* coram *Illustrißs. Sera-*

13 *phino*, est inter impressas decis. *414.* vbi fuit tentum dismembrationem beneficij causa cognita, & de consensu Rectoris valere. Et in *altera Toletana beneficij 2. Decembris eiusdem anni 1579.* coram *eodem Illustrissimo Seraphino*, & est in-

14 ter decisiones impressas *decis. 428.* fuit resolutum pinguedinem parochialis dici esse causam sufficientem dismembrationis. *Et in alia Mediolanen. dismembrationis 28. Ianuarij 1595.* coram ipsomet *Illustrißs. Seraphino decis. 1062.* dictũ

15 fuit non posse Episcopum dismembrare fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare sine solemnitatibus in alienatione locorum Ecclesiæ, & de consensu Rectoris, quod iterum tenuit eadem *Rota in vna Salertina Parochorum 1. Iun. 1611. coram Illustrißs. Cardinale Bonon.* nunc *Sanctißsimo D. nostro Gregorio Decimoquinto*, & est apud *Farinac. part. 2. tom. 1. decis. 348. n. 2.*

16 Dismembrare non potest Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs simplicibus. Item nec potest separare ab Ecclesijs parochialibus beneficia simplicia, siue oratoria, si illis vnita essent, quãmuis illis separatis Parochiales non egeant, referunt decisum *Aloys. Ricci in praxi fori Ecclesiast. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. nume. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. num. 87.*

SVMMARIVM.

1 *Parochias nouas constituendi, etiã inuitis Rectoribus, facultas Episcopis conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt.*

2 *Episcopi arbitrio relinquitur quãtum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commode Sacramenta sumere inde possint parochiani.*

3 *Appellare an liceat à decreto erectionis parochialis facta per Episcopum ? ostenditur.*

4 *Parochialem diuidere potest Episcopus sine maioris partis parochianorum consensu.*

5 *Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & parochianorum ad quorum commodũ fuit instituta, ostenditur.*

6 *Parochiam diuidere tanquam Sedis Apostolicæ delegatus potest Episcopus, eti un si subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt.*

7 *Parochialis separatio non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minime difficili oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali.*

Sum-

8 *Summus Pontifex solus potest erigere Collegiatam Ecclesiam in Cathedralem, & Episcopalem in Metropolitanam.*

9 *Ecclesiam simplicem in Curatam, & parochialem an ex causa possit erigere Episcopus? ostenditur,*

10 *Beneficium Curatum quando dicatur, vt in simplex conuerti non possit per Episcopum? remissiue.*

EPISCOPVS IN PArochijs multiplicandis quã habeat auctoritatem?

ALLEGATIO LXVIII.

1 VBi ob locorum distantiam sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda, parochiani accedere nõ possunt, Episcopis conceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus, nouas parochias constituendi, etiã tanquam Sedis Apost. delegatis, assignata Presbyteris præficiendis Ecclesiæ nouiter erectæ congrua portione ex fructibus Ecclesiæ matricis, & si necesse fuerit compellendi populum eam subministrare, quacunque reseruatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesijs nõ obãstribus: ita disponit, *S. Concil. Trid. sess. 21. de reformat. capit. 4. vers. In ijs*, & iam disposuerat *tex. in cap. ad audientiam, 3. de Eccles. ædific.* concordat *Concil. vlt. Brachar. act. 4. cap. 26.* late tractant *Mandos. in praxi signaturæ tit. Erectiones, praxis Episcop. p. 1. verbo parochia, §. 6. pag. 273. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 12. quæst. 7. Mathæ. Soares in pract. & ordine visitandi cap. 4. num. 1. Rebuff. in tract. de decimis, quæst. 6. num. 21. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesi. p. 2. cap 2. num 68. Rota Roman.* apud *Farinac. decis. 484. tom. 1 p. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decis. 554. in 1. edit. & resol. 476. in 2. edit. Henriq consil. 80. Baptist. Costa de remed. 75. praxis noua Episcop. p. 1. cap. 5. num. 1.*

2 Episcopi arbitrio relinquit *S. Concil. d. loco* quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commode Sacramenta sumere inde possint parochiani, prout resoluunt *Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de erect. in curat. & paroch. num. 9.* optime *Menoch. de arbitr. casu 497.*

3 *per totum. Aloys. Ricci. d. resolut. 476. nume. 5.* vbi etiam aduertit à decreto erectionis vti facto per Episcopum, etiam tanquam Sedis Apost. delegatum, licere quidem appellare, sed solum ad Sanctissimũ Pontificem, nisi ea ordinatio facta fuerit in visitatione, præcipue sine figura iudicij, quoniam ab ordinationibus factis in visitatione per Ordinarium non appellatur, saltem quoad effectum suspensiuum, tanquam ab executione constitutionis Conciliaris, vt alibi dixi.

4 Vnde cum nouissimo iure tota causæ iustitia in Episcopi arbitrio resideat, poterit ipse sine maioris partis parochianorũ consensũ circa separationem agere, vt aduertit, *Aloys. Ricc. d. resolut. 476. num. 6.* explosa illorum resolutione, qui tenent requiri cõsensum maioris partis parochianorum, & si sunt plures plebes, & terræ sub vno Rectore, aut Curato maioris Ecclesiæ, quæ tamen sint tanquam corpora separata, debere consentire saltem duas partes ex tribus singulorum corporum, de qua *Bimi. cons. 184. à n.*

23. Henriq. conf. 80. num. 15. & 16. Nec ideo admittere *Abb.* doctrinã *in d. cap. ad audientiam, col. 3.* resoluentis debere interuenire ad secundæ Ecclesiæ ædificationem consensum parochi, seu curati primæ, cum *Concil. d. loco* illo innito Episcopis auctoritatem cõcedat nouas parochias constituendi, dũmodo tamen sine præiudicio, nimirum possidentis, fiat, vt declarauit *Cong. Conc. Episc. Andrien. in anno 1594.* teste *praxi noua Episcop. d. c. 5. n. 11*

5 Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ tribus concurrentibus recipere debet obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit constituta, videlicet, si antiqua baptismalis reditibus abundet, si ædicula sit necessaria, si non habeat sufficientes reditus ad sustentationem presbyteri: alioquin si fundator vel parochiani concederent reditus sufficientes, tunc non teneretur Ecclesia baptismalis quicquam concedere. ita *Rebuff. de decim. quæst. 6. num. 22.*

6 Amplia supradicta procedere, etiã si Ecclesiæ subiectę essent Regularibus, prout *sacram Cong.* censuisse refert *Franc. Leo d. cap. 2. num. 69.*

7 Limita nisi in loco minime difficili, nec incommodo oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali, & cæteris ad parochiam necessariis, ibiq; proponeret in sui adiutorium sacerdotem, qui ibidem resideret, & Sacramenta posset administrare, quia tunc non posset fieri separatio, ex *Menoch. conf. 477. num. 9. & Baptista Costa de remedijs subsid. remed. 76.* resoluit *Aloys. Ricci. d. resolut. 476. num. 6.*

8 Licet solus Papa Ecclesiam Collegiatam erigere possit in Cathedralem; & Episcopalem in Metropolitanam *cap. 1. ne sede vacante, Azori. instit. moralium p. 2. lib. 5. cap. 29. q.*

9 *25. & lib. 6. c. 30. quæst. 2. & 4. Nicol. Garcia de benefic. p. 12. cap. 5. n. 1.* Ecclesiã tamen simplicem in curatam, & parochialem erigere ex causa potest Episcopus *Rebuff. in praxi tit. de erectione in curatam & parochialem, Azori. d. cap. 29. quæst. 25. & d. cap. 30. quæst. 3. & 4. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 2.* Verum Sacra Congreg. censuit beneficia simplicia in curata ab Ordinario conuerti non posse, vt referunt *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesi. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 3.* vbi hanc declarationem intelligit cessante causa & necessitate. Sic etiam Ecclesia Curata in simplicẽ ab Episcopo reduci nõ potest *Mari. Anton. var. li. 1. resol. vlt. casu 69.* Curatũ vero beneficium quãdo dicatur, vt in simplex conuerti non possit per Episcopum, tradit *Aloys. Ricc. in praxi decis. 2. in 1. edit. & resol. 618. in 2. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Resignatio beneficiorum libera & simplex coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri potest.*

2 *Superior Ordinarius, corã quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia.*

3 *Ordinarij consensus in liberis resignationibus faciendis debet ab eo præstari vnico contextu cum fit resignatio.*

4 *Prælatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & a beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum re-*

resignationes admittendi.

5 Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittere.

6 Coadiutor datus Episcopo dementi potest renunciationem liberam beneficij accipere.

7 Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere? remissiue.

8 Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus.

9 Permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio superiore Ordinario.

10 Beneficium in vna diœcesi situm si permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusq. Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus.

11 Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense.

12 Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis.

13 Permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularis fieri debet.

14 Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare, cessante pacto, quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam.

15 Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere.

16 Resignare, vel cum alio permutare potest quis coram Ordinario, quamuis non dum adeptus sit possessionem.

17 Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem.

18 Resignari coram Ordinario potest beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen possessione.

19 Beneficium litigiosum, super quo pendet lis, non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super priuatione beneficiati.

20 Resignari, vel permutari coram Episcopo beneficia iurispatronatus possunt accedente patronorum consensu.

21 Patronorum interest, vt videant ne habent Rectorem eis odiosum, & non acceptum.

22 Resignationes beneficiorum existentium in diœcesi, potest Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.

23 Resignari coram Episcopis poterût beneficia reseruata, non tamen conferri.

24 Resignationes, in mensibus, in quibus collatio spectat ad Cardinalē ratione indulti, potest recipere Episcopus, non tamen conferre.

25 Permutari coram Ordinarijs possunt reseruata beneficia, non tamen conferri.

26 Renunciatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis, est nulla.

27 Resignatio beneficiorum coram Ordinarijs facienda requirit causam, quæ præsumitur in Episcopo, si eam admittat.

28 Constitutio Pij V. super resignationibus coram Ordinarijs faciendis, refertur & num. 29. & 30.

31 Senex volens resignare debet Ordinarius suorū beneficiorum resignationes admittere, cum hæc sit causa iusta admittendi resignationem.

32 Senes qui dicantur, remittitur in-

dicis arbitrio.

33 Infirmitas est causa iusta resignandi beneficium coram Ordinario.

34 Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.

35 Beneficiatus corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

36 Beneficiatus corpore vitiatus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

37 Crimini obnoxius beneficiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario.

38 Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur.

39 Censuris Ecclesiasticis irretitus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

40 Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, habet iustam causam resignandi coram Ordinario.

41 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia.

42 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri.

43 Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iustam causam resignandi coram Ordinarijs, dummodo re ipsa id exequantur.

44 Resignandi ius coram Ordinario iusta causa est, si beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere.

45 Resignatio, vel permutatio an ex iusta causa facta præsumatur? ostenditur.

46 Renuntiationes factæ absque iustis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt.

47 Episcopi, coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare, vt resignantes, si sint in sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint.

48 Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes non debent illa suis conferre, quod an in Hispania seruetur, dubitat Garc.

49 Episcopi beneficia coram ipsis resignata, si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam pœnam incurrant, ostenditur.

50 Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua simoniæ labe maculatur.

51 Permutationis forma coram Ordinario facienda constituitur.

52 Resignantes duo sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, si alter decedat ante factā sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum.

53 Beneficium à compermutante resignatum, & alteri collatum potest compermutante decedente ab altero retineri, etiamsi suum postea non resignet.

54 Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit? remissiue.

EPISCOPVS QVORVM beneficiorum resignationes recipere possit?

ALLEGATIO LXIX.

1 Coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario, libera, & simplex beneficiorum resignatio fieri potest, vt probant *tex. in cap. admonet, de renunc.* ibi, absque assensu tuo intrare audeant, detinere, dimittere, aut te inconsulto, &c. *& in cap. 1. de rerum permut. lib. 6.* ibi, libere sine fraude in manibus tuis ipsa resignet, & in *Clem. multorum, de pœnis, Rebuff. de pacificis possess. num. 104. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 10. num. 19. & cap. 28. nume. 11. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 29. quæst. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 14. à nume. 21. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 3. num. 66. Vgolin.* de *potestate Episcopi cap. 50. §. 18. in princip. Flamin. de resignat. lib. 7. quæst. 14. n. 1.*

2 Intellige de Superiore ecclesiastico habente spiritualia *Fusc. d. cap. 28. num. 12. Ruffin. ac. tract. de benefic. cap. 14. num. 41. Flamin. d. quæst. 15. num. 18. Cocbi. de iurisdict. Ordinar. in exemptos par. 4. quæst. 68. in*

3 *princip.* Aduerte huiusmodi cõsensum esse præstandum ab Ordinario vnico contextu, cum sit resignatio, itaut a tergo litterarum præstari non possit, *Flamin. lib. 8. quæst. 9. a num. 127.* Habet item auctoritatem admittendi beneficiorum resigna-

4 tiones omnis Prælatus, qui ius habet conferendi, instituendi, & a beneficio quoque clericos amouendi, cuiusmodi sunt Abbates, & alij Prælati Episcopis inferiores, qui Episcopalem iurisdictionem consuetudine, vel priuilegio habent, & nulli sunt Episcopo proxime subiecti, *Panorm. in cap. quæsitum, numer. 4. de rer. permut. Flamin. d. quæst. 14. à num. 19. & quæst. 15. Azori. d. q. 4. Cocbi. de iurisdict. Ordinarij in exẽptos par. 4. quæst. 67. & quæst. 68. cũ Flamin. d. quæst. 15. num. 18.* resol-

5 uit, quod si Ecclesia in tẽporalibus recognoscat Abbatem, in spiritualibus vero Episcopum, coram Episco

6 po erit resignatio expedienda. Sic etiam coadiutor datus Episcopo dementi cum in spiritualibus & tẽporalibus generalem, & liberam potestatem habeat, poterit renunciationem beneficij accipere, *Flamin. d. lib. 7. quæst. 20. à numer. 25.* vbi *à num. 23.* resoluit, quod quando coadiutor datur infirmo, vel seni tunc, cum consensu ipsius Episcopi resignationes valet recipere. De

7 Vicario vero Episcopi an possit beneficiorum resignationes recipere dixi supra *Alleg. 54. à num. 66.*

8 Item Capitulum Sede vacante potest beneficiorum resignationes recipere, tribus videlicet concurrentibus, primo quando fieret ex causa necessaria, non autem libere, & simpliciter. Secundo quando collatio ad Episcopum, & Capitulum simul pertinet: tertio quando talis resignatio, & collatio fiant ante prouisionem factam de Prælato in Consistorio, etiam antequam possessionem capiat: ita *Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum sede vacante, quæst. 9. prope finem, vers. quarto limita, Flamin. d. lib. 7. quæst. 23. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. num. 256. & cap. 4. à num. 75. Aloys. Ricc. in praxi au-*

rea resolut. 243. Bellacomb. tom. 1. commun.opin.lib.1. tit.1. num. 11.

9 Primo amplia, vt non solum coram Episcopo, & aliis, de quibus supra, possit beneficiorum resignatio fieri, sed etiam permutatio, simpliciter tamen, & absque pactis, ac conditionibus, *ita Fusc. de visitat. lib. 2. cap.28. num. 22. Quaranta in summ.bullarij verbo beneficiorum permutationes, Gonzal.d.glos. 14.n. 57.Læli.Zech. de republ.eccles. c. de beneficiatis,n.8.prax. Episc p.1.verbo permutatio, §.3. dub.1. Azori. d. cap.29.quæst.16. Flores de Mena variar.q.24.num.21.Garcia d.c.4.a num.62.*quamuis minus bene contrarium teneat *Flamin.lib.5.q 6.n. 231.*

10 Si vero beneficium in vna diœcesi situm permutetur cũ alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusq; Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus; quia in permutatione duorũ beneficiorũ vtrũq; dimittitur, & vtrũque cõfertur, ac proinde necesse est, vt vtriusque Episcopi intercedat auctoritas, ita *Azor. d.cap.29.*
11 *quæst.8.* Et quamuis per permutationem beneficia vacare dicantur, *cap.vnic.de rerum permut. in 6.Gomes.in regul.de publicandis,quæst.3. num. 3.* tamen in quolibet mense anni possunt permutari beneficia, coram Episcopis, & Episcopi possunt admittere resignationes in fauorem ex causa permutationis, quas faciunt permutantes, & eorũ cuilibet collationem de beneficio resignato facere *Gonzal. ad reg. 8. Cancel.glos.14.n.32.Nicol.Garc.de benef p.5.c.1.num.543.*

12 Et in hac permutatione coram Ordinario facienda non est opus facere mentionem de obtentis, sicut nec in alia prouisione ab eo facta, *Clem.2. de offic. Ordinar. Menoch. de arbitr. casu 201.num. 150.* post *Rot. Corras. &* alios *Nicol. Garcia d. cap.4. num.99.*

13 Aduertendum maxime est, quod permutatio hæc simplex fieri debet, non vero triangularis, vel quadrangularis, veluti si ego resigno vnum beneficium in fauorem Ioannis, vt ipse Ioannes resignet suum beneficium, nõ in fauorem mei, sed in fauorem alterius, quia esset simoniaca talis permutatio triangularis, *Nauar.consil.43.sub tit. de simonia,num.3.in fine,in noua edit.* post *Caputaq.Imol.* & alios, ita tenet *Gonzal.d.glos.14.num. 58.* Po-
14 terit tamen Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, ex officio mandare (cessante pacto) quod recipiens beneficiũ pinguius, soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam ad coæquãdos fructus vtriusque beneficii permutati, *Ancharan. consil. 279. incip. quæsito proponitur, Nauar.dict. consil. 43.num.4. Gonzal.dicta glos.14.numero 38.* Nam licet regulariter, &
15 sine causa nequeat Episcopus pensionem reseruare, & imponere; ex iusta tamen causa, vtpote pro bono pacis, vel studio alicuius scholaris pauperis, vel in vtilitatem Ecclesiæ, vel ex alia rationabili causa, potest illam reseruare, & imponere, *Rebuff. de priuilegijs scholar. priuileg.42. Nauar. consil.15. numer.3. de rebus Ecclesiæ, & consil. 4.numer. 2. de simonia, in nouis, Gambar. de Legato libro 6. à numero 392.* & fuit resolutum in *vna Militen. Canonicatus sexta Martij 1596.* coram *Illustrissimo Domino meo D. Cardinale Millino*, & in altera *Algarbien Canonicatus*

nona

nona Iunij 1579. coram Domino Lancellotto, quæ est in impressis 519. sub numero tertio parte prima diuers.

16 Secundo amplia etiamsi nondum adepta sit possessio, nam habens ius in re, non tamen adeptam posses-
17 sionem (quia per collationem acceptatam ante adeptam possessionē ius in re in beneficio acquiritur, ca pit. si tibi absenti, de præbend. libro 6. Flamin. de resignat. libro 2. quæstio. 16. num. 2. & lib. 10. quæst. 6. num. 2. & quæst. 8. num. 5. Molina de iustit. tract. 2. disput. 2. versic. dixi superius, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 1. num. 15. & 33. Rota in vna Vercellen. Canonicatus 11. Decembris 1603. coram Reuerendiss. D. meo Coccino apud Farinac. parte 2. tom. 1. decis. 498.) potest beneficium coram Ordinario resignare, vel cum alio permutare Franeb. capit. 1. num. 16. & ibi Gambar. numero 86. de rerum permut. in 6. Prob. ad Monach. in cap. licet Episcopus, num. 6. de præbendis in 6. Corras. de benefic. cap. 9. num. 1. Nauar. cons. 4. numer. 2. sub tit. de simonia, in nouis, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis cōuentionibus lib. 25. tit. 9 nume. 2. & 9. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 15.

18 Et etiam ad fauorem litteris expeditis ante tamen apprehensam possessionem resignare Anton. de Burg. in cap. cæterum, num. 151. de rescriptis, Gemin. cons. 127. in fine. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 17. cap. 17. num. 16. Flamin. lib. 2. quæst. 26. Et licet beneficium litigiosum,
19 super quo pendet lis, non possit resignari, vel permutari, Lancellott. de attent. lib. 2. capit. 4. numer. 254. Pute. decis. 354. libro 3. Flamin. libro 2. quæst. 3. à num. 1. Azori. dicto cap. 29. quæst. 5. Nec ab Episcopo conferri. Seraphin. Rota Romana decis. 945. hoc non procedit quoties lis esset super priuatione beneficiati, nam hoc casu huiusmodi lis non facit beneficium litigiosum, vt fuit resolutum in vna Hispalen. attentatorum coram Domino Aquen. 16. Nouembris 1553. vt referunt Pute. decis. 66. lib. 2. Flamin. dicta quæst. 3. numer. 56. vbi numer. 57. declarat nisi lis esset super priuatione, & vt adiudicetur alicui beneficium, quia hoc casu dicitur litigiosum, & perconsequens resignari non poterit.

20 Tertio amplia, vt etiam beneficia iurispatronatus possint resignari coram Episcopo, accedente patronorum consensu Pute. decis. 411. num. 2. lib. 1. Flamin. lib. 7. q. 14. n. 8. Sic etiam eodem patronorum consensu accedente possunt permutari, Cou. pract. cap. 36. n. 9. Flamin. lib. 2 q. 4 n. 10. Steph. Quaranta in summ. bullarij, verbo beneficiorum permutationes, in addit. Vgolin. d. cap. 50. §. 19. num. 4. Azori. d. c. 29. q. 6. Requiritur enim in permutatione consensus illorum, ad quos collatio, electio, seu præsentatio pertinet, quia ipsorum interest, quamuis Episcopus totum debeat expedire, glos. verbo collationem, in dicto capit. 1. glos. etiam in dicta Clementin. 1. & multi quos refert, & sequitur Nicol. Garcia dict. cap. 4. numero 72. nam patronorum interest, vt videant ne habeant Rectorem eis
21 odiosum, & non acceptum, vnde cum de eorum præiudicio tractetur, sequitur illos necessariò esse vocandos, eorumque consensum requiri per regul. quod omnes tangit, de regulis iuris in sexto, nisi ipsi patroni fuerint pe-

peremptorie vocati, dato eis termino ad comparendum cum expressione causæ, & ipsi infra terminum præfixum non comparuerint ad contradicendum permutationi, quia tunc sequuta Ordinarij institutione amplius non audientur, nec poterint se opponere etiam infra residuũ temporis dati ad præsentandum: Si vero comparuerint declarando se permutationi nolle consentire, & velle alium præsentare, tunc licet non præsentauerint infra tempus præfixum in edicto per Episcopum apposito, poterunt nihilominus vti beneficio temporis legalis vsq; ad finem quadrimestris; ita *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam d. verbo beneficiorum permutatio, in princ.*

22 Quarto amplia, vt Episcopus possit recipere resignationes beneficiorum existentium in sua diœcesi, etiã in Curia, non tamen conferre, quia tunc beneficia dicuntur vacare in Curia per resignationem, & eo casu collatio palam ad Summum Pontificem spectat *cap. 2. de præbend. in 6.* & hanc ampliat. tenent *Couar. libro 3. variar. cap. 20. sub num. 8. Flamin. lib. 7. quæst. 14. num. 23. Prosper. de Augustino d. verbo beneficiorum resignationes, prope fin. versic. An autem Ordinarij*, qui tamen adhibent hanc cautelam in conferendo, vt exeant ab Vrbe ad hoc vt dicantur esse in aliena diœcesi, & fuit resolutum in *Rota* vt per *Puteum decis. 167. lib. 1.*

23 Quinto amplia, vt beneficia reseruata possint resignari coram Episcopis, qui poterunt resignationes dictorum beneficiorum recipere, non autem illa conferre *Flamin. d. q. 14. n. 6.* non admissa distinctione *Azor. d. cap. 29. quæst. 10.* Sic etiam

24 quãuis Episcopus in manibus suis possit recipere resignationes in mensibus, in quibus collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, non poterit tamen conferre, sed Cardinalis habebit collationem *Gabriel. consil. 187. lib. 1. Flamin. d. quæst. 14. numer. 13.* vbi *num. 30.* cum *Abb. in cap. ad supplicationem, num. 5. de renunc.* resoluit posse Episcopum recipere resignationem be-

25 neficiorum obtentorum per alium Episcopum. Sic etiam coram Ordinarijs possunt reseruata beneficia permutari, dummodo non ea conferant, cum hoc ad Summum Pontif. solum spectet, & ita post multos resoluit *Flamin. lib. 2. quæst. 16. in*

26 *princip.* Aduertendum maxime est, quod renunciatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis est nulla, vt censuit *Rota in vna Camerinen. Parochialis 27. Nouembris 1587.* coram *Illustriss. Seraphino*, vt videre est inter eius decisiones impressas *decis. 803.*

27 Simplex beneficiorum resignatio ad hoc, vt possit fieri coram Ordinario requiritur causa, quæ præsumitur in Episcopo, si admittat resignationem, *Seraph. decis. 1320.* Causa autem exprimitur in *constit. Pij Quinti 58.* incip. *Quanta Ecclesiæ, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1568. Kalend. Aprilis*, quam referunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo beneficiorum resignationes, Vgolin. d. capit. 50. §. 18. num. 3. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6. numer. 2.* cuius pars essentialis sic habet.

28 Posthac Episcopi, & alij facultatem habentes eorum dumtaxat resignationes recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarij, aut corpore impediti,

ti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, censurisq. Ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesię, vel beneficio inseruire, seu qui vnū aliud, vel plura beneficia obtinue rint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoq; ingressuri, vel matrimonium contra ctnri, si statim postea id re ipsa exequantur. Deniq; cum quis ex alijs casibus acciderit, qui Cōstitutione fel. recor. Innocentij Papę III. de dimittendis Cathedralibus Ecclesijs edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel nō audent in loco beneficij residere securi, sed nec horum vllus sacro Ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commode sustentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere quæ Canonicis sanctionibus, & Apostolicis cō stitutionibus permittuntur. Caueant autem Episcopi, & alij prædicti, itemque omnes electores, præsentatores, & patroni tam Ecclesiastici, quam laici, quicunq. sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficijs, & officijs successores ab ipsis resignātibus, aut alijs eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscunq. intercedat.

29 Cæterum præcipimus, atq; interdicimus ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficijs, & officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere: quod si secus, ac etiam quicquid præter, vel contra formā prædictorum, fuerit à quocunque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere.

30 Qui vero contrafecerint, vt in eo, quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione, & institutione, prout cuique competierit, tamdiu suspensi remaneant, donec remissionem à Ro. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia, seu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus subiacere. Et nihilominus in eos, qui sic suspēsi conferre, eligere, pręsentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint, excomm. quoad personas, quo vero ad Capitula, & Cōuentus, à diuinis suspensionis sentētias, ipso facto promulgamus, quibus etiā nullus alius, quam ipse Rom. Pont. siue absolutionis, siue relaxationis gratiā (excepto mortis articulo) valeat impertire, prohibitione, & litteris nostris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obstantib. &c.

31 Recolligendo huiusmodi causas, ex quibus Ordinarij possunt beneficiorum resignationes admittere, dico, quod prima est quando beneficiatus volens resignare est senex, prout habetur *in d. Const. Pij V.* ibi senio confecti, & de iure communi
32 probat *tex. in cap. nisi cum pridem, de renunt.* vbi *Abb. nume.* 8. Et senes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio, considerata personarum qualitate, propter complexionum diuersitatem *Menoch. de arbitr. ca. su 59. num. 3. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6 num. 8. Tresser ac*

Au-

August. in addit. ad summam bullary verbo beneficiorum resignationes, in princ. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 53. n. 1. in nouiss. edit.

33 Secunda causa est infirmitas volentis resignare beneficium, vt habetur in *d. constit. Pij V.* ibi, aut valetudinarij, *Flamin. d. quæst. 6. n. 9. Prosper. de August. d. loco, vers.*
34 *secunda*. Et valetudinarius quis dicatur etiam iudicis arbitrio relinquitur *Menoch. de arbit. casu 60. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 53. vers. aut valetudinary.*

35 Tertia causa est quando beneficiatus est corpore impeditus, vt patet ex *d. const. Pij V.* ibi, aut corpore impediti, si impedimentum sit tale, vt non possit præstare id, ad quod tenetur; vel aliàs ipsi Ordinario videretur esse sufficiens, *Prosp. de August. d. loco vers. tertia, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 53. Flamin. d. quæst. 6. num. 31. & 32.* vbi *a nu. 16.* exemplificat in octo morborum generibus, videlicet, in leproso, in scabroso herculeo, in paralytico, in apoplectico, in habente morbum comitialem, in lunatico, in laborante morbo gallico, producente vlcera per corpus, in habente manus tremulas, vel chiragram continuam, de quibus morborum generibus tractaui Alleg. 62. *a nu.* 40.

36 Quarta causa est, quando beneficiatus est corpore vitiatus, vt habetur *in d. constit. Pij V.* ibi, vel vitiati, *Flamin. d. quæst. 6. a num. 33. Prosper. de August. d. loco, vers. quarto*, vbi exemplificant in sex corporis deformitatibus, scilicet in cæco, in claudo, in habente manum mutilam, vel articulatas manus ad vtendum inefficaces, in habente crus penitus abscissum, aut adeo contractum, vt ligneo pede sit opus, in gibboso, & tandem in diminuto qualibet parte corporis notabili, de quibus defectibus dixi *d.* Alleg. 62. *a num.* 26.

37 Quinta causa est si beneficiatus est crimini obnoxius, vt patet *in d. constit. Pij V.* ibi, crimini obnoxij, quia qui crimina commiserunt facilius ad renuncianda beneficia admittuntur, cũ ad eorum priuationẽ iura conueniant, *Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 28. num. 25. Flamin. d. q. 6. a num. 57. Prosper. de August. d. loco vers. quinta*, qui exemplificant in casibus, in quibus ob crimen commissum venerit beneficio priuandus, videlicet, in homicida, in simoniaco, in adultero, in concubinario, qui post admonitionem non resipiscit: in sustinente excommunicationẽ per annum, in periuro,
38 & in blasphemo. Huiusmodi criminosi inquisitione pendente, etiam post receptas probationes, & conclusum in causa, imo & pendente appellatione a sententia priuationis simpliciter possunt beneficijs corã Ordinario renuntiare, modo fiat mentio criminis, & processus incępti, nisi crimen illud renuntiantem indignum redderet, *Flamin. libro 3. quæst. 16. num. 23. Prosper. de August. vbi proxime. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 53. in annot.*

39 Sexta causa est quoties beneficiatus esset censuris Ecclesiasticis irretitus, vt habetur *in d. constit. Pij V.* ibi, censuris Ecclesiasticis irretiti, *Fusc. d. cap. 28. num. 14. Flamin. d. quæst. 6. num. 67. Prosper. de August. d. loco vers. sexta, Marc. Ant. Genuens. d. c. 53.* & hæc censura diuiditur in excõmunicationem, suspensionem, & interdictum, *cap. querenti, de verbor. signif.*

Se-

40 Septima causa est, quando beneficiatus nequit, aut non debet Ecclesiæ, siue beneficio inseruire, vt dicitur in *d. constit. Pij Quinti*, ibi, aut nequeunt, aut non debent Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, *Flamin. d. quæst. 6. à num. 91. Prosper. de August. dicto loco vers. septima*, qui exemplificant quoad primam partem in clerico bannito, in dæmoniaco, & in muto effecto; quoad secundam partem, de illis scilicet, qui etsi possint; non tamen debent Ecclesiæ, vel beneficio deseruire, exemplificant in clerico turpiter, & scandalosè viuente, in lunatico, in patiente stomachi languorem, & sic vomitum: in illitterato, & in habente morbum caducum;

41 Octaua causa ex qua Ordinarij possunt recipere beneficiorum resignationes, est quando beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, vt habetur in dicta *constit. Pij Quinti* ibi, seu qui vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia: *Flamin. d. quæst. 6. à num. 108. Prosp. de Augustin. dicto loco vers. octaua*, namque vnus vno debet esse contentus beneficio, quod quidem si ad vitam eius honeste sustentãdam non sufficiat, licet aliud simplex sufficiens, dummodo vtrũque personalem residentiam non requirat, eidem conferri, vt disponit *Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 17.* ad cuius intellectum deseruiunt per me dicta Alleg. 62.

42 Nona causa est quando contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, vt patet in dicta *constit. Pij Quinti* ibi, vel quos ad aliud contigerit promoueri, *Flamin. d. quæst. 6. à num. 157. Prosp. de Augustino d. loco versic. nona*, quia talis resignatio non tam dicitur fieri propria voluntate, quam ex necessitate per text. *in cap. de multa, de prabend. & in Extrauag. execrabilis, vers. qui vero deinceps, eodem tit. inter communes*.

43 Decima causa est, quando clericus beneficiatus vellet religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo statim re ipsa id exequatur, vt habetur in *d. constitut. Pij Quinti* ibi, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi, si statim re ipsa id exequantur, *Fusc. d. lib. 2. cap. 28. num. 18. Flamin. d. quæst. 6. à nume. 163. Prosper. de Augustino d. loco, versic. decima*; qui vnam differentiam constituunt inter religionem ingredientes, & matrimonium contrahentes, quia si Ordinarius admisit renunciationem illius, qui vult matrimonium contrahere, illo contracto de præsenti potest conferre illud beneficium; si verò admittat renunciationem illius, qui vult ingredi religionem, eo ingresso religionem, statim non potest conferre illud beneficium, sed debet expectare per annum, intra quem potest exire.

44 Vndecima causa est, quando beneficiatus nequit, aut nõ audet propter capitales inimicitias in loco beneficii securus residere, vt dicitur in dicta *constit. Pij Quinti*, ibi, qui etiam ob capitales inimicitias, vel non audent in loco beneficii residere securi, &c. *Fusc. d. capit. 28. num. 8. Flamin. d. q. 6. num. 169. Prosper. de Augustino dicto loco, versic. vndecima, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 53. num. 4.* Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ dixi supra Alleg. 41. *n. 10.*

45 Ex relatis causis possunt Ordinarii beneficiorum resignationes admittere, & in dubio non præsumitur

tur resignatio, aut permutatio facta ex iusta causa, nec creditur Ordinario dicenti se facere illam iusta de causa, nisi illa probetur, vt contra aliquos tenet *Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 4. nu. 52. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 460.* Sed verius, quod Rota tenuit supra *nu.* 2. Si tamen renunciationes factæ sint absq; prædictis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt *Fusc. dicto cap. 28. num. 26. Flamin. d. q. 6. num. 225. Vgolin. d. §. 18. numer. 6.*

47 illud tamen maxime obseruare debent, vt coram eis renunciantes, si sint in Sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint, alias renunciationes admittere nō valent, prout exprimitur in dicta *constitut. Pÿ Quinti* ibi, sed ne horum vllus Sacro Ordine mancipatus, nisi religionē ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commode sustentari, &c. & faciunt quæ dixi supra Alleg. 19. *a num.* 33.

48 Deinde Ordinarij obseruare debent, vt admittentes beneficiorum resignationes ex his causis non debeant illa beneficia conferre suis, aut admittentium consanguineis, & affinibus, vel familiaribus, etiā per circuitum, vt dicitur in dicta *const. Pÿ Quinti*, ibi, Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficijs, & officijs resignandis prædictis, aut filiis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatorum in extraneos collationum audeant prouidere: quia si hoc facerent, hæc renunciatio præsumeretur tacite, & indirecte facta ad fauorem, quæ coram eis fieri non potest, ita *Flamin. d. q. 6. num. 180. Francisc. Leo d. part. 2. capit. 3. num. 69. Prosper. de Augustin. dicto loco, post vndecimam causam, versic. & quare.* Et in parte non videri huiusmodi constitutionem in Hispania seruari, sed esse ab ea supplicatum asserit *Nic. Garcia d. par. 11. cap. 3. num. 270.*

49 Si vero huiusmodi Ordinarii beneficia coram ipsis resignata consanguineis resignantium, aut suis, vel familiaribus conferant, suspenduntur à collatione, electione, & institutione beneficiorum, donec à Sūmo Pontifice absolutionem obtinuerint, vt dicitur in dicta *constitution. Pÿ Quinti, versic. qui vero contrafecerint*, & si hac suspensione non obstante, illorum aliquid fecerint, excommunicantur, habetur in versic. *Et nihilominus*, vbi etiam respectu Capituli, & Conuentus imponitur pœna suspensionis à diuinis, ipso iure, quæ est species interdicti, vt scribit *Maiol. de irregul. libr. 3. cap. 20. colum. 3.* Ordinarii autem sunt suspensi dumtaxat suspensione, quæ pertinēt circa collationem, & speciem eius, vt resoluit *Flamin. d. q. 6. num. 216.* quamuis ignorauerint hanc pœnam per d. *constit.* sibi esse impositam, quod aduertūt ita in praxi receptum *Flamin. d. q. 6. num. 221. Vgolin. d. §. 18. nume. 5. in fine, Prosper. de Augustino dict. loco post vndecimam causam, versic. & quid si Ordinarij, Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 3. num. 271.* quia etiam data hac ignorantia renunciationes factæ absque prædictis causis sunt nullæ, cum decretum irritans, de quo in d. constit. ibi, *Quod si secus, &c.* liget ignorantes respectu nul-

nullitatis actus, *Flamin. dicta q. 6. num.* 230.

50 Pro complemento visum fuit *Prosper. de Augustino Icco proxime citato* insinuare non obstante prædicta *Pij Quinti constitut.* prohibente, vt in huiusmodi renunciatione coram Ordinario facienda, nec etiam nutu designari possit successor in beneficio, aliàs collatio sit inualida, posse resignantem nutu nõ præcedente dimissione facta in foro conscientiæ rogare collatorem absque labe simoniæ, vt cõferat beneficium à se nominato, neq; enim peccare renunciãtes ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarij cõferrent illud beneficium, cui ipsi vellent, quando nihil horum est in conuentione deductum, cum aliàs esset inijcere laqueum contra tex. *in cap. de viduis 27. quæst.* 1. quia vix aliquis ad hoc spontaneè inducitur.

51 Formam permutationis coram Ordinario faciendæ ponit *Vgolin. d. cap. 50. §. 20. numer.* 3, quod primo examinabuntur permutaturi ab Episcopo, seu eius Vicario, iuxta *Trident. sess. 24. de reformat. cap.* 18. Secundo collatio fiet idoneis reperti. Tertiò litteræ permutationis simul expedientur. Quartò antequam possessio accipiatur publicatio fiet de hac permutatione in Ecclesiis permutatis, vel in eorum cœmeteriis iuxta formam *Gregor. XIII. in Bulla* incip. *Humano vix iudicio.* Postremo in possessionem mittentur, ac Fidei professionem facient. Dum expeditur permutatio administrare possunt in suis Ecclesijs, quas renunciauerunt, cum retineant adhuc possessionem, *Flami. lib. 1. q. 7. num. 9.* Si aliquando accidat, quod permutatione collatum beneficium euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad resignatum beneficium Superioris auctoritate redire, *Rot. decis. 3. de rerum permut. in nouis.*

52 Aduertendum denique est, quod si duo resignent sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, alter decedat ante factam sibi collationem, superstes nõ habet regressum ad beneficium à se dimissum, quia quoad eum permutatio habuit effectum *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 15. §. 2. à num. 40.* quamuis superstes, cui fuit collatũ beneficium à compermutante resignatum, possit vtrumque retinere illo decedente antequam ipse suum resignaret, cum per eum non stet, quin permutatio adimpleatur *Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 34. numer.* 197.

53 *Azori. d. cap. 29. quæst.* 29. nisi ambo essent incompatibilia, quia tunc mortuo compermutãte vacaret beneficium superstitis, tanquam prius ab eo obtentum, aut certè ei dabitur optio, vt dimittat quod voluerit argum. illorum, quæ tradit *Hoied. de incompatibil. benefic. par. 1. c. 13. n. 56. & 57.*

54 Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit? quæstio est controuersa, de qua late *Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. par. 1. capit. 3. numer. 16. Couar. libro 1. variar. cap. 5. num. 8. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, num. 122. in fine, Mascard. de probat. conclus. 1170. numer. 20. Gutier. practic. lib. 2. quæst. 139. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 7. num. 41. Morla in emporio iuris, part. 1. tit. 9. quæst. 19. num. 4. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 463. & resolution. 465.* in quibus præsumatur fraus in permutatione beneficiorum, *& resolut. 480.* an beneficiorum

rum inæqualitas sit per se sufficiens ad rescindendam permutationem.

SVMMARIVM.

1 Iuspatronatus Ecclesiasticum *tam per laicos, quam per clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione.*

2 Fundare quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum vbi construi debet.

3 Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur.

4 Aedificans Ecclesiã si illam a principio non dotauit, potest compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuspatronatus.

5 Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus.

6 Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ*, nisi de nouo cõstruatur.*

7 Iuspatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Eccesiæ funditus dirutæ restauratio requiritur.

8 Fundare, & construere Ecclesiam non sufficit, vt iuspatronatus acquiratur, sed requiritur illius perfectio.

9 Dotare *dicitur ad effectum consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa.*

10 Dotare dicitur, vt acquirat iuspatronatus dotem assignans, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria.

11 Dotans insufficiẽter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit ius patronatus.

12 Dotans vt acquirat iuspatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare.

13 Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus.

14 Iuspatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse.

15 Iuspatronatus ex dotis augmento non acquiritur.

16 Episcopus non potest erigere iuspatronatus ex augmento dotis.

17 Iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere.

18 Laici quare consuetudine non possint in electionibus Episcoporum vocem habere, & possint iuspatronatus acquirere, dubitatur.

19 Differentiæ ratio inter vtrumque constituitur.

20 Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij*, non aliàs.*

21 Consensus in acquisitione iurispatronatus ex post facto interuenire potest.

22 Consensus in acquisitione iurispatronatus præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.

23 Cõsensus in iurispatronatus acquisitione præstandus est ab Ordinario loci, in quo fundatur Ecclesia.

24 Consensus Episcopi requiritur, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat.

25 Episcopi consensus non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit.

26 Consensum si diœcesanus in iurispatronatus acquisitione præstare noluerit, potest ad eum præstandum

dum compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primatis.

27 *Uxor nolens consentire alienationi rerum immobilium a marito factæ, poterit iudex illam cogere, si contradictionem iniustam iudicauerit.*

28 *Declaratur tex. in cap. nullus 17. de iurepatron.*

29 *Episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, quæ de necessitate debeat requirere, ostenditur.*

30 *Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Episcopalem potestatem, potest iurispatronatus acquisitioni consensum præstare.*

31 *Abbas habens potestatem dandi licentiam ædificandi Ecclesias intra suam parochiã, habet etiã facultatem præstandi auctoritatem & consensum creationi & acquisitioni iurispatronatus.*

32 *Capitulum Sede vacante potest dare licentiam ædificandi Ecclesias, vt acquiratur iuspatronatus.*

33 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatem ad reseruationem iurispatronatus.*

EPISCOPI SINE CONsensu an iuspatronatus acquiri possit?

ALLEGATIO LXX.

1 IVspatronatus Ecclesiasticum tam per laicos, quàm per clericos tribus potissimum modis acquiritur, fundatione scilicet, constructione, & dotatione, *glos. in cap. piæ mentis 16. q. 7. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. 1. quæst. 2. cum seqq. Paul. de Cittadinis eod. tract. p. 3. Roch. verbo Ecclesiã fundauit, & verbo cõstruxit, et verbo dotauit, Fus. de visitat. lib. 2. c. 10. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. Flamin. de resignatio. lib. 4. quæst. 4. nu. 40. cum sequentibus, Perez l. 1. glos. 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. praxis Episcop. p. 1. verbo Iuspatronatus Nicol. Garcia de benefic. p. 5. cap. 9. a num. 36. Iulian. Viuian. in praxi Iurispatron. p. 1. lib. 2. Cardoso in praxi iudicum, verbo Iuspatronatus n. 2. cũ seqq. Camill. Borrell. in sum. omniũ decis. tit. 32. a num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 18. num. 33. cum sequentibus, Vgolin. de potestate Episcop. cap. 51. in princ. num. 6. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 6. num. 25.*

2 Fundare quis dicitur Ecclesiam quando assignat fundum, vbi construi debet, *cap. nobis*, & ibi Doct. *de iurepatron. Iulian. Viuian. in d. praxi Iurispatron. p. 1. lib. 1. cap. 1. à num. 32.* vbi *nu. 37. cum Cardin. in d. cap. nobis nume. 3. opposit. 4.* tenet, quod si Ecclesia sit constructa

3 fundo meo me inscio, si postea sim contentus dominium fundi in Ecclesiam trãsferre efficior patronus, & *n. 38.* quod acquiritur iuspatronatus etiam quando quis simpliciter assignauit fundum pro Ecclesia construenda, ipsamq. construxit, & dotauit, nec dixit se velle esse patronum; si quis dat fundum pro Ecclesia construenda, & alter eam construit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, *Abb. in rub. de iurepatron. n. 6. Viuian. vbi proxime num. 33.* & ideo qui habuerit aliquod ius super fundo, in quo cõstruitur Ecclesia, veluti si ille vtile, alter vero directum dominium habeat, si consentiat constructioni, effici-

ficitur compatronus, *Roch. dict. verbo Ecclesiam fundauit, num. 19. Viuian. vbi proxime num.* 40. Si vero
4 Ecclesiam ædificans eam non dotauit à principio, potest compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs non dotando amittit iuspatronatus *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 11. num. 6.*
5 Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui eam cõstruit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus, *Cardin. in dict. capit. nobis, num. 6. 8. & 9. & quæst. 9. in princip. Viuian. vbi proxime à nu.*
6 41. Ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ iuspatronatus non acquiritur, nisi de nouo construatur, *glos. 1. in cap. 3. de iurepatronat. Staphil. de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, §. sequiquitur videre, num. 6. Lambertin. libro 1. par. 1. quæst. 6. principal. art. 5. Rota Roman. diuers. decis. 598. num. 1. & 2. par. 1. & decis. 269. par. 2. Menoch. consil. 90. num. 27. & consil. 336. num. 5. cum sequentibus, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. resolut. 123. vers. declaratur sexto, Azori. instit. moral. par. 2. libro 6. cap. 11. quæst. 10. praxis Episcop. d. verbo iuspatronatus, pag. 179. Spin. in speculo testam. glos. 4. principal. num. 28. Nicol. Garc. d. cap. 9. à num. 51. Viuian. vbi proxime, num. 44. Seraphin. Rota decis. 97. Stephan. Gratian disceptat. forensium cap. 177. num. 26.* vbi resoluit ad ac-
7 quirendum iuspatronatus ex reparatione requiri totalem restaurationem Ecclesiæ funditus dirutæ.
8 Nec sufficit fundare, & construere Ecclesiam, sed requiritur illius perfectio, & ideo si quis cœpit tantum ædificare Ecclesiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur iuspatronatus, *Lambertin. d. par. 1. quæst. 4. artic. 1. Viuian. d. par. 1. lib. 2. cap. 3. num. 1.*
9 Dotare dicitur ad effectũ consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa, tam si dotet ante consecrationem ipsius Ecclesiæ, *glos. in cap. piæ mentis, 16. quæst. 7.* quam post consecrationem *Roch. verbo, & dotauit, num. 4. Viuian. d. par. 1. lib. 1. cap. 1. a num. 51.* Et ea
10 debet assignari dos, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, tradit *Abb. in cap. cum sicut, num. 5. de consecrat. & glos. verbo clericum, in cap. vt quisque, de vita, & honest. cleric. Viuian. vbi proxime, numer. 56.* Dotans enim insufficien-
11 ter, quod arbrabitur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus, sed dicitur benefactor, *Lambertin. libr. 1. par. 1. quæst. 5. num. 11. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 52. Viuian. d. lib. 2. cap. 4. num. 27.* & censuit sacra Cõgregatio teste *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 123. num. 3. versic. declaratur, & resolut. 163.* discutit quanta dos constitui debeat a patronis, vt acquiratur iuspatrona-
12 tus. Vnde dotans protestari coram Episcopo debet se dotis nomine dare, & ad ipsum, tunc Episcopum pertinebit arbitrari an intersit hoc Ecclesiæ necne, & an sit sufficiens dos, *Vgolin. d. cap. 51 in princip. nu. 6. vers. secundo.* Et si in rei veritate dos Ecclesiæ assignata congrua non sit, & Episcopus consentiat,
13 tunc dotans non fit patronus, *glos. 1. in cap. quicunque, ii secundo, 16. quæst. 7. Viuian. vbi proxime nume. 56. in fine.*
14 Ad acquirendum iuspatronatus ex dotatione de nouo facta, debet con-

constare dotem primam fuisse redu ctam de esse ad non esse, *Gonzal.d.* 15 *glos.18.num.53.* Hinc etiam ex augmento dotis non acquiritur iuspatronatus, cum necesse sit Ecclesiã suam dotem amisisse, & eidem nouam dotem dari *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.177.nume.24. & 25. Aloys. Ricc. dicta praxi resolut. 150. per totam, & resolut. 172.*
16 resoluit, quod non potest Episcopus erigere iuspatronatus ex augmento dotis, ad quod vide bonam Rotæ decisionem in vna *Firmana iurispatronatus 21. Febr 1614. coram Reuerendiss. Domino meo Coccino* Rotæ Decano apud *Farin.par. 2.tom.1. decis.521.*

17 Vnum tamen adderem vtilissimum in hac materia, quod scilicet laici iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt acquirere, vt notant omnes per tex. ibi in *cap. querelam, de elect. & in capit. generali 13.* ibi, fundatione, vel antiqua consuetudine, *eodem tit. lib.6.* cum similibus, resoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo ipse, vel is, à quo, a num.18. Lambertin. eodem tract. lib.1. par.1. quæst.10. princip. artic.1. Balb. de præscrip. par.1. quinta, num.71. Couar. in regul. possessor, 2.par. §.10. à num.2.* plenissime *Gilchen. de præscription. par.3. capit.9. à num.3. & per totum.* Verum maxima est difficultas, quia laici nulla
18 ratione fieri potest, vt quacunque consuetudine in electionibus Episcoporum vocem habeant, vt probant tex. *in cap. cum terra, 14. & in cap. quisquis, 44. & in cap. Massana, 50. de elect.* & vltra Ordinarios explicant *Firman. de Episcopo, libro 1. par. 3 quæst.60. & lib.2. par. 1. q. 31. Balb. d.1. p. quinta, q.7. num.17. & q.10. num.4. Selu. de benefic. par. 3. quæst.23. num.12. & 21.* Non video enim quare magis consuetudo illa eligendi Episcopos, sit interdicta sacris Canonibus, hæc vero consuetudo acquirendi iuspatronatus sit permissa; cum constet iuspatronatus, seu ius præsentandi ad Ecclesias similiter spiritualibus esse annexum, iuxta *tex. in cap. quanto, de iudiciis, & in c. de iure, de iurepatronat.* ac subinde, vel circa vtrunque admitti debuit consuetudo, & præscriptio; vel circa vtrumque prohibita debuit censeri, propter similitudinis rationem, ex *regul. cap. cum dilecta, de confirmatione vtili*, cum simil.

19 Cui difficultati occurri potest assignando differentia rationem, quam inter omnes veriorem duco, quod scilicet electio non competit nisi illis, qui de collegio sunt, aut Capitulo, quia eis solis lege Canonica tale ius reseruatum est, iuxta *tex. in dicto capit. 1. & cap. quia propter, de elect.* Sicut etiam ius decimandi annexum est officio administrationis Sacramentorum, *cap.1. de decimis:* quare cum laici incapaces sint vtriusque administrationis, scilicet Sacramentorum, & Collegii, seu Capituli ecclesiastici, merito etiam incapaces censentur iuris decimandi, & iuris eligendi; non ita iurispatronatus, quod neq; Ordini, neque Officio spirituali annexum est, sed potius ab Ecclesia concessum, quibuscunque etiam laicis fundantibus, construentibus, vel dotantibus Ecclesias, vel eorum hæredibus, iuxta *cap. decernimus cap. filiis, vel nepotibus, 16. quæst. 7. cap.1. & per totum, de iurepatronat.* & consequenter neque possessio deficit, neq; aliquid aliud ex quo præscriptio impediatur secũdum iuris ri-

rigorem;quamuis attento nouo iure *Concilij Trident.sess.25.de reformat.cap.9.* probanda necessariò sit sententia *Archidiaconi* quia aperte Concilium videtur excludere omnem titulum iurispatronatus, qui non fuerit ex fundatione, vel dotatione, vel per multiplicatas præsentationes, quæ omnium hominum memoriam excedant, atque ita quamcũque aliam præscriptionem, vel consuetudinem excludit, de quo videbis multa, quæ late tradunt *Menoch.consil.241.per totum, vol. 2. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 90. per totam*, præcipue *à num. 16. Ceuall.communium contra communes quæst.614.* & latissime *Garcia de benefic.par.5.cap.9. à numer.37. & num.81. cum sequentibus*, & adde multa, quæ de probatione iurispatronatus tradit *Mascard. de probat. conclus. 959.* & infra Alleg. seq. latius tractabimus.

20 Ex prædictis tribus causis iuspatronatus acquiritur interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs, *cap. nobis, & ibi Doctor. de iurepatron. Roch. verbo pro eo, quod de diœcesani consensu, Lambertin. dict.par.1.quæst.5. artic.3.cum sequ. Rot.diuers.decis.222. & 223. num.3.par.1. & decis.85.par.2. Perez.dict.l.1.quæst.3.Fusch. dict.cap. 10.num.5. praxis Episcop.d.§.2. Aloys.Ricc.in dicta praxi resol.123. num.2.in 2.edit.Nicol.Garcia dict. cap.9.num.71.Viuian.d.par.1.libro 1.cap.1.num.24.Cardin.Tusch.lit. I. conclus.600.* Qui quidem consensus sufficit, quod interueniat ex

21 postfacto, vt censuit *Rota in vna Aquen. iurispat. 7. Nouemb. 1601.* coram *Illustriss. Lancellotio* referunt *Garci.par.12.cap.2. num.209. & Aloys.Ricci.d.resolut.123.nu.3.* Et præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis, ædificatione capellæ cum insignibus, & armis, & visitatione superioris capellæ, vt fuit resolutum per *Rot.in vna Romana iurispat. 10.Martij 1595.* coram *Illustrissimo Domino meo Cardinale Millino*, refert *Garcia dict.*

22 *cap.9. num. 7. Caputaquen. decisio. 185.par.2.* & fuit pariter decisum in *vna Lucana Capellæ 20. Iunij 1567.* coram *Seraphino*, nunc est inter impress. *decis.871. num. 3. & in vna Mediolanen. iurispatron.3. Aprilis 1615.* coram *R. P. D. Pirouano* apud *Farin.decis.674. part.2. tom. 2.* maxime cum diu Ecclesia pro Ecclesia sit habita, & in ea Missæ sint celebratæ, & sunt campanæ *Lambertin. d.quæst.2.artic. 6. & 7.n.2.* Et consensus hic præstā-

23 dus est ab Ordinario illius loci, in quo fundatur Ecclesia, *Cardin. in d.cap.nobis, num.1.praxis Episcop. d.verbo iuspatronatus, §.5. Lambertin.d.quæst.2.artic.8.Roch.d. verbo pro eo quod, num.21.Viuian.d.part. 1.libro 1.cap.1.num.30.& lib.2.capit.1.num.11.* vbi *num.18.* quod non est necessarius consensus Capituli.

24 Requiritur semper Episcopi consensus, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat *Lambertin.dicta quæst. 2.artic.10.Viuian.d. lib. 2. cap.1. num.13.* etiam in Capella fundata iussu testatoris, & tunc cum dictus consensus interuenerit post eius mortem, iuspatronatus ortum duxisse dicitur à die præstiti consensus, & ideo dictum iuspatronatus non dicitur esse in hæreditate testatoris, *Lambertin.dict. q.2. art. 11.num.2.Viuian.d. lib. 2. capit. 1.*

25 *nu. 14.* Huiusmodi Episcopi consensus non potest facere patronum vnius Capellæ, vel Ecclesiæ ex priui-

uilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit Ecclesiam ipsam, vel Capellam *Abb. cons. 106. num. 4 vol. 2.* quia non potest Episcopus rei sacræ sine legitima causa hanc seruitutem iurispatronatus imponere: quod non procedit quando verus patronus cum consensu Episcopi, vult in aliū iuspatronatus transferre.

26 Si Diæcesanus suum consensum præstare noluerit, potest ad eum præstandum compelli auctoritate Superioris Antistitis, videlicet, Archiepiscopi, vel Primatis, ita *Card. in d. cap. nobis, quæst. 6. Abb. cons. 59. col. 3. vers. tertio principaliter considero, p. 2. Lambertin. d. q. 2. art. 16. & 17. Viuian. d. lib. 2. cap. 1. nu. 19. & 20. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 10.* vbi resoluit, quod quando requiritur consensus vnius in fauorem, & gratiā alterius, si renuerit consentire absq; legitima causa, possumus Superiorem adire, vt cogat eum ad consentiendū. Sic

27 etiam maritus, qui bona immobilia sine vxoris consensu alienare nō potest de iure Regni Lusitaniæ, & Castellæ, & vxor contradicat alienationi, poterit iudicem adire, qui causam contradictionis diligenter examinet, quam si iniustam iudicauerit, suo arbitrio contrahendi potestatem concedet, *Tiraq. de iure mariti glos. 8. num. 127. cum sequētibus, Menoch. de arbitr. casu 211. n. 6. cum sequentibus. Azeued. l. 4. a n. 1. tit. 3. lib. 5. noua recopil. Gonzal. ad reg. 8. cancel. glos. 47. num. 37. Cald. Pereira de extinct. em-*

28 *phit. cap. 12. num. 11.* Non obstat tex. *in cap. nullus, 17. de iurepatron.* dum ibi Episcopi Adonen. negligentia non Superiori Antistiti, videlicet Archiepiscopo, sed Papæ nunciatur; quia respondetur prædictum Episcopū, quia erat exemptus, aliū superiorē nō recognoscere nisi Papam, & ideo ad illum pro supplenda eius negligentia fuit recursum *Lambertin. lib. 1. p. 2. art. 20. nu. 9. Stephan. Quaranta in sum. bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. decima nona, n. 21. in fine.*

29 Episcopus antequam præstet cōsensum super Ecclesiæ ædificatione, de necessitate debet requirere, quod fundans assignet dotem pro ipsa Ecclesia per publicum instrumentum, & si Episcopus Ecclesiam consecret non accepta dote, de suo eam dotare teneretur, *cap. cū sicut, de consecration. Eccles. vel Altaris, Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 10.* In cuius dotis datione requiritur diæcesani consensus, sicut in fundatione, & constructione, qui diæcesanus qualitates dotantis exquirat, & quomodo dos sit constituenda, & an sit cōgrua, vel sufficiens; aliàs dotans nō acquireret iuspatronatus, sed dos libere Ecclesiæ remaneret *Ioan. And. in d. cap. nobis col. 1. Lambertin. art. 11. vbi supra, & art. 13.* resoluit quod si in datione dictæ dotis insufficientis consenserit Diæcesanus, acquiritur dotanti iuspatronatus, sed ab eo poterit peti supplementū, *& art. 14.* tenet quod qui dat pretium pro emenda dote de consensu diæcesani fit patronus.

30 Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dūmodo habeat Episcopalem potestatem *Viuian. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 17.* vnde in vna *Imolen. iurispatron. 18. Nouembris 1578.* coram *D. Cantuccio*, quæ est *in 2. p.*

31 *diuers. decis. 85.* fuit resolutum Abbatem habentem potestatem dandi licentiam ædificandi Ecclesias in-

tra suam Parochiam, in quandam consequentiam habere etiam facultatem præstandi auctoritatem, & consensum creationi,& acquisitioni iurispatronatus, & sic potestas dandi licentiam construendi Ecclesiam trahit secum,tanquam quid consequutiuum,potestatem consentiendi acquisitioni iurispatron. & dicta potestas dandi licentiam ædificandi Ecclesiam, videtur concedi ad finem, vt ædificans acquirat iuspatron.&c. fuit firmatum 23. *Martij* 1579.*vt in decis.93. ead.p.2.*

32 Capitulum Sede vacante potest etiam dare licentiam Ecclesiam ædificandi, vt acquiratur iuspatronatus *Lambertin. vbi supra artic. 9. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante p.5.q.2. num.5. Nicol.* Garcia *d.cap.9.num. 79. Viuian. d. p.1.lib. 2.cap.1.num.12.*

33 Vicarius Generalis Episcopi speciali mandato,non habet auctoritatem ad reseruationem iurispatronatus, dixi *Alleg. 54.num.74.*

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis trãsferri potest.*

2 *Iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera vniuersitate venit, idest, cum hæreditate in qua quis succedit.*

3 *Iuspatronatus cum vera vniuersitate ad hæredes transmittitur siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato.*

4 *Hæreditati paternæ non potest filius renuntiare, & retinere iuspatronatus.*

5 *Possessor bonorum succedit in iurepatronatus,cum sit vt hæres.*

6 *Curator hereditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis.*

7 *Iuspatronatus hæreditate vendita alicui villæ, vel castro annexum in emptorem transit.*

8 *Contrarium verum est,quando iuspatronatus esset de per se principale, & distinctum.*

9 *Iuspatronatus in fideicommissarium,cui restituta est hæreditas, non transit, sed remanet penes hæredem.*

10 *Iuspatronatus vbi cum vniuersitate, siue cum hæreditate transfertur,non requirit Episcopi consensum, secus vero si de per se transferatur.*

11 *Iurispatronatus translatio in Ecclesiam,seu locum religiosum valet sine Episcopi consensu.*

12 *Iurispatronatus translatio in laicũ sine Episcopi consensu fieri non potest.*

13 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes simoniaca.*

14 *Capituli consensus in translatione iurispatronatus non requiritur copulatiue cũ consensu Episcopi.*

15 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus debet esse expressus, nisi scienter admissa ab Ordinario fuisset.*

16 *Donatio iurispatronatus sine Episcopi consensu legitima præscriptione præsumitur.*

17 *Consensus in translatione iurispatronatus debet esse Episcopi illius diæcesis, in qua sita est Ecclesia.*

18 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus ex postfacto potest adhiberi.*

19 *Consensus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præstetur,*

tur, actus semper est validus.

20 Iuspatronatus per donationem de vno in alium transit.

21 Iuspatronatus in donatione omniū bonorum, iurium, & actionum venit.

22 Iuspatronatus in donatione generali facta a Rege non venit, nisi de eo specifica fiat mentio.

23 Iurispatronatus donatio si fiat de laico in laicum, necessariò interuenire debet Episcopi consensus.

24 Capitulum Sede vacante non potest confirmare donationem iurispatronatus.

25 Vicarius Episcopi, quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, hæc tamen auctoritas præstat titulum ad præscribendum.

26 Episcopi consensus non requiritur in donatione iurispatronatus facta religiosis per patronum etiam laicum.

27 Consensus Episcopi requiritur, si donatio fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ.

28 Consensus Episcopi necessarius non est in donatione, qua vnus patronus alteri patrono socio ius suū remittit, vel renuntiat.

29 Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu.

30 Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui est patronus.

31 Iuspatronatus per permutationem de vno in alium transferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensus requiritur, secus vero si in Ecclesiam, aut clericum nomine Ecclesiæ.

32 Consensus Episcopi in permutatione, vel donatione iurispatronatus post interitum permutantis, vel donantis concedi potest.

33 Iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuersitatis, cui inseparabiliter adhæret, transferri potest.

Iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari potest.

34 Iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus vendens suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera.

35 Simonia committitur quando venditur de per se iuspatronatus.

36 Venditio villæ, & iurispatronatus licet non valeat, quoad iuspatronatus, valebit tamen quoad villam.

37 Iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum.

38 Iuspatronatus annexum villæ, vel Castro transit cum ipsa villa, vel Castro dato in dotem.

39 Sequestrata villa, vel Castro, cui est annexum iuspatronatus, si durante sequestro vacauerit beneficium, sequester ad illud eligere, vel præsentare potest.

40 Vsufructuarius omnium bonorum hæreditariorum potest præsentare in iurepatronatu ipsis bonis annexo.

41 Iuspatronatus transfertur cum vniuersitate, vel villa, cui est annexum, data in feudum, vel emphyteusim.

42 Præscripta vniuersitate præscribitur & iuspatronatus illi adhærēs.

43 Iurispatronatus vno fructu præscripto, putà præsentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quorum vsus non est præscriptibilis.

44 Iuspatronatus vt præscribatur, quod tempus requiratur, ostenditur.

45 *Bonis omnibus confiscatis an iuspatronatus illis annexum publicatum censeatur? remissiue.*

EPISCOPI SINE CONsensu an iuspatronatus in aliquem possit transferri?

ALLEGATIO LXXI.

1 TRansfertur iuspatronatus de vno in alium principaliter quatuor modis. Primo successione *cap. considerandum, 16. quæst. 7.* Secundo donatione, *cap. ex insinuatione de iurepatronatus*. Tertio permutatione *cap. nemini, 16. q. 7.* Quarto venditione cum vniuersitate bonorum, in qua sit iuspatronatus *cap. cum seculum, & ibi glos. verbo emptorum, de iurepatronatus*.

2 Primo modo transfertur iuspatronatus successione, quando scilicet cum vera vniuersitate venit, idest, hæreditate, in qua quis succedit, tunc enim transfertur accessoriè Cardin. *Mantic. Rotæ decis.*
3 140. *num. 2. Cardin. Tusch. practicar. concl. lit. I. concl. 612. in fine*, & sic trãsmittitur ad hęredes siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato, *Clem. plures, de iurepatron. Bonacos. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 5. num. 36. pagina 170. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. num. 46. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1025. Cald. Pereira de empt. capit. 12. num. 16. Vgolin. de potest. Episcopi capit. 51. in princip. numer. 6. vers. tertio, Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 6. num. 25. vers. secundo, Marant. in repetit. l. is potest, num. 33. ff. de acquirenda hæredit.* vbi etiam resoluit, quod
4 non potest filius renunciare hæreditati paternæ, & retinere iuspatronatus Ecclesiæ, imo renunciando hæreditati, perdit illud, quia transit cum vniuersitate bonorum.
5 Sic etiam bonorum possessor succedit in iurepatronatus, cum sit vt hæres, *§. quos autem, instit. de bonorum possessione, Lambertin. de iurepatronatus, li. 1. p. 2. q. 2. ar. 24.* Hinc
6 etiam curator hæreditatis iacentis potest pręsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis. *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 1. decis. 11.*
7 An autem iuspatronatus hæreditate vendita in emptorem transeat? quæstio est dubia, in qua cõmunis sententia tenet transire ex *dict. cap. ex litteris, et cap. cum seculum*, quia hæreditas est quid vniuersum, *l. bonorum, 2. ff. de verborũ significat. l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis*, ita *Molin. de primogen. lib. 1. c. 24. nu. 25. Couar. lib. 2. variar. cap. 18. numer. 8. Aloys. Ricc. in praxi rerũ fori eccles. resol. 162. nu. 2.* vbi dicit ita tenuisse *Rotã, Gratia. Crass. Marc. Anton. Genuens. Mozzi. Paul. de Citadinis, Lambertin. &* alij, quos refert *Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 9. num. 11.* Verum contraria sentẽtia verior est ex eo,
8 quod licet iuspatronatus transeat cum vniuersitate bonorum, cui adhæret, etiam sine speciali expressione, nõ tamen transit cum vniuersitate, in qua rerum particulariũ, seu singularium est necessaria specifica traditio, sicut est quando venditur hæreditas, *l. qui tibi, C. de hæredit. vel actio. vendit.* quare hanc sententiam sequũtur *Emman. Cost. in cap. si pater, verbo Trebellianicæ num. 7. de testamen. lib. 6. Spin. dict. glos. 4. num. 116. Cald.* Pereira de no-

nominat. emphyteusis quaest. 21. numer. 53. Soar. de relig. lib. 4. de simonia, cap. 28. nu. 12. & 17. plures per *Cened. ad Decretal. collect. 5. nu. 2.* sequitur *Garc. dict. cap. 9. à numero 13.* vbi *numer. 16.* intelligit cum alijs supra citatis quando iuspatronatus esset de per se principale, & distinctum, seu personale: nam si in hæreditate, seu bonis hæreditatis esset villa, seu castrum, cui iuspatronatus adhæreret, & annexum esset, tunc ratione villæ, vel castri in consequentiam transiret in emptorem hæreditatis ex *dict. cap. ex litteris, & cap. cum seculum.*

9 In fideicommissarium, cui restituta est hæreditas, non transit iuspatronatus, sed remanet penes heredem, per *l. quia perinde, et l. quãuis, ff. ad Trebell.* ita tenent *Roch. de iurepatron. verbo ipse, vel is, à quo, quaest. 9. Molin. dict. lib. 1. cap. 24. à num. 5.* alter *Molin. de iustit. tract. 2. disput. 188. ad finem, Camil. Borrel. in summa omnium decisionum tit. 32. num. 63. Lusitanus noster Benedict. Aegid. ad l. 1. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis p. 5. §. 2. n. 18. Peregrin. de fideicommissis, art. 6. n. 37. Cened. d. collect. 5. num. 4. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 17.* vbi *n. 18* intelligit si iuspatronatus sit personale, & non annexum bonis.

10 Quæ supradicta ad propositum nostrum accommodans sic intellige, vbi iuspatronatus cum vniuersitate, siue hæreditate transfertur in heredem, vel quia succedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat villa, seu castrũ, cui iuspatronatus annexũ existebat, tunc consensus Episcopi non requiritur *dict. cap. ex litteris, cap. cum seculum,* & ibi *Abb. de iurepatronatus, Viuia. in praxi iurispatronatus par. 1. lib. 4. cap. 1. nu. 2.* In aliis vero casibus,

11 in quibus iuspatronatus transfertur de per se, vel inter viuos ex cõtractu, aut donatione, distinguendum est inter translationem, quæ fit in Ecclesiam, vel locum religiosum; & illam, quæ fit in laicum, ita ut ex contractu in Ecclesiam, vel locum religiosum valeat iurispatronatus translatio sine Episcopi consensu *cap. illud, de iurepatronatus, cap. vnic. eodem tit. lib. sexto, Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4 num. 9. pag. 167. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 177. numero 3. Soar. dict. lib. 4. de simonia capit. 28.*

12 *num. 15.* Si autem fiat translatio in laicum, non valet sine Episcopi consensu, *dict. cap. vnic. in princip.* à contrario sensu, *Mantic. decis. 86. num. 5. Farinac. par. 1. tom. 2. decis. 686. num. 3. Viuian. dict. part. 1. lib. 1. cap. 1. num. 24.* Idem est si ex vltima volũtate iuspatronatus trãsferatur ex titulo particulari, putà ex legato, quia si legetur Ecclesiæ, non requiritur cõsensus, qui tamen accedere debet si fiat laico, vel clerico recipienti nomine proprio; *Abb. in dict. cap. cum seculum, numer. 6. & in dict. cap. illud, num. 4. de iurepatronat. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 5.*

13 Ratio autẽ quare consensus prędictus requiratur in tali trãslatione est, vt aduertat Ordinarius an interuenerit labes simoniaca, *Abb. in dict. cap. illud, num. 6.* Vel quia sicut in fundatione reseruatur iuspatronatus cum dicto consensu ex gratia, & sic fit capax laicus iurispatronatus, ita in translatione per dictum consensum inducitur dicta capacitas in eum, in quem fit trãslatio, *Viuian. dict. par. 1 lib. 4. cap. 1. num. 6. & nu. 7.* resoluit non requiri

14 ri consensum Capituli copulatiue, cum consensu Episcopi,& *num.10.*
15 quod talis consensus semper debet esse expressus, nisi scienter admissus ab Ordinario fuisset,& *num.12*
16 quod talis donatio si sit facta sine Episcopi consensu,legitima præscriptione præsumitur per *cap. cura*,
17 *de iurepatronatus,& num.15.* quod huiusmodi consensus debet esse Episcopi illius diœcesis, in qua sita est Ecclesia, & *nu.18.* per tex.*in d.cap. cura,de iurepatron.* quod consensus Episcopi ex postfacto potest adhibe
18 ri,quod etiam tenent *Campan. in diuers.iuris Canon.rubr.11.cap.13. num.361. Flamin.de resignat.libro 8.quæst.10 num.7.& 8. Menoch. de præsumpt.lib.6. quæst.34. num.14.*
19 *cum sequentibus.* Nam vbi consensus requiritur in aliquo actu sufficit, quod quandocunque præstetur cum siue præcedat, siue sequatur, actus semper sit validus, *Anton. Gomes.l.53.Tauri num.6.Tiraq. de iure mar.glos.6.a num.1.Flamin. dicto.lib.8.quæst.8.num.105.Cald.Pereira de extinct.emphyt.cap.11.numero 7.*
20 Secundo modo transit iuspatronatus de vno in alium per donationem,*glos.in cap.piæ mentis,16.quæstio.7.*& est *tex.in capit.ex insinuatione*, vbi *glos.verbo liberaliter, & in cap.nullus,de iurepatronatus, Tiraquel.in l.si vnquam, verbo donatione largitus, num.353. Vgolin.d. cap.51.in princip.num.6.vers. quarto,Franc.Leo d.cap.6.num.25. vers. tertio, Lambertin.lib.1.part.2. q.4. artic.1.Cardin.Seraphin.decis.725.*
21 vbi resoluit, quod in donatione omnium bonorum,iurium, & actionũ venit iuspatronatus,quod etiam tenet *Aloys.Ricc.* contra *Lambertin.* & alios *in dicta praxi rerum fori Ecclesiastici resolut. 147. per totam,& resolut.162.numero tertio.*
22 In donatione generali facta à Rege non venit iuspatronatus, nisi de eo specifica fiat mentio,*Cabed.Lusit.decis.27.num.10.par.2.& de patronatib.Regiæ Coronæ cap.3.num.3.Bened.Aegid.in repet.l.1.C.de sacros.Eccles.par.5.§.2.num.8. vers.3.*
23 In hac iurispatronatus donatione si fiat de laico in laicum, necessariò interuenire debet Episcopi consensus *Mantic.decis.86.nu.5.* aliàs sine dicto consensu non valet,*Seraphin.decis.884.num.1.Borrell.dict.*
24 *tit. 32. num.3.* quam quidem Capitulum Sede vacante confirmare nõ potest ex resolutis per *Stephan. Gratian. disceptat.forens.cap.303.*
25 *num.10.cũ seqq.* Vicarius Episcopi quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, vt dixi *Alleg.54.n.75.* si tamen de facto interposuerit, præstabit titulum ad præscribendum, *Seraphin.decis.884.num.2.*
26 Si vero donatio fiat Religiosis per patronum etiam laicum,huiusmodi consensus non requiritur *d. cap. illud,8.de iure patronatus,d.ca. vnic. eodem tit. in 6. Viui. tom. 1. commun.opinion.lib.1.tit.4.num.9.pag.167. Azor. institut. moral. par. 2. lib.6.cap.20.quæst.5. Stephan.Gra-*
27 *tian.d.cap.177. num. 3.* Si autem fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ requiritur dictus consensus, quia sine illo Ecclesia alienare non potest, *c.sine exceptione,12. q.2.* quod solũ procedere si donatio fiat laico dicunt decisũ *Seraph.decis.1312. Viuian.d.par.1. lib.4.cap.1.num.14.*
28 In donatione tamen,qua vnus patronus alteri patrono socio ius suũ remittit,vel renuntiat, non est necessarius Episcopi consensus, *Cald. Pe-*

Pereira de resol. emphyt. cap. 8. num. 3. *Caputaquen. decis. 284. part. 1. & decis. 131. num. 4. par. 2. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. num. 368. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 5. num. 9. vers. descendentes, Verall. decis. 311. numero 1. part. 2. Farinac. part. 1. tom. 2. decis. 707. numer. 4. Viuian. dict. part. 1. lib. quarto cap. 1. numero 13.* vbi dicit tutius esse in hoc casu consensũ adhibere, *Azor. dicta par. 2. cap. 20. quæst. 6. praxis episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, §. 2. vers. secundum dubium,* vbi dicit, quod licet possit
29 fieri donatio compatrono sine consensu Episcopi, non tamen filio cõpatroni sine illius consensu, optime *Cald. Pereira d. cap. 8. num. 3. & de potestate eligendi cap. 1. numero 24.*
30 quia filius in vita patentis, qui est patronus non reputatur compatronus. Quinimo & posse compatronos inter se conuentiones, permutationes, donationes, & cessiones facere absque Episcopi consensu probat tex. *in Clem. 2. de iurepatron. & ibi glos. verbo libere, Peregr. cons. 87. n. 6. vol. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cãcel. glos. 45. §. 1. n. 58.* cuius glossæ auctoritate posse hæredes sua auctoritate, absque Superioris consensu facere concordiam de alternis vicibus præsentando Rectorem resoluunt *Tiraq. de iure prim. quæstio. 17. opin. 6. num. 9. Azeued. l. 9. nume. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ recop. Cened. ad Sextum collect. 7. num. 2.*

31 Tertio modo iuspatronatus de vno in alium per permutationem transit, quod si in laicum transferatur Episcopi consensus requiritur: secus vero si in Ecclesiam, aut clericum nomine Ecclesiæ, *Azor. dicto cap. 20. quæst. 7. Roch. de iurepatronat. in verbo ipse, vel is à quo, quæst. 16. num. 28. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 3.* Ita etiam in cessione idem resoluit *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ius, numer. 15.*
32 Qui quidem consensus in hac permutatione, vel donatione ab Episcopo præstandus, potest post interitum permutantis, vel donantis concedi, & eo tempore impertitus, est adeo validus, quod præsentatus postea à donatario præferatur præsentato à donantis hærede, *Gail. in repet. cap. fin. colum. 39. de elect. in 6. Put. decis. 16. nu. 2. lib. 2. Campan. d. cap. 13. num. 372.*

33 Quarto modo transfertur iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuersitatis, in qua sit iuspatronatus, vel cui inseparabiliter adhæreat, *cap. ex litteris, de iurepatronatus, Spin. dicta glos. 4. num. 111. Soar. dict. lib. 4. de simonia, cap. 28. num. 12. cum sequẽtibus, & a num. 18. Surd. de alimen. tit. 9. quæst. 22. nu. 27. & 28. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 5. Menoch. de præsumption. lib. 3. quæst. 90. numer. 25. Cou. lib. 1. variar. cap. 13. nume. 3. & 4. Gregor. l. 68. verbo tal villa, tit. 18. part. 3. Cened. ad decretal. collect. 5. Menoch. consil. 90. numer. 118 & 125. Molin. de iustit. tract. 2. di-*
34 *sput. 620. numer. 6. Rota in vna Tolet. iurispræsentandi secunda Iunij 1612. coram Reuer. P. D. Manzanedo apud Farinac. part. 2. tom. 1. decis. 399. Nicol. Garci. dict. cap. 9. num. 19.* Nam iuspatronatus vendi, seu alienari potest sub bonorum generalitate, *Cald. Pereira de renouat. emphyteusis, quæst. 21. num. 53. Soar. dict. cap. 28. num. 12. & 17. Ceuall. communium contra communes tom. 4. quæst. 897. à num. 559.* De per se tamen vendi non potest: nam tunc suo iure priuatur, & Eccle-

sia

sia remanet libera, *cap. quia clerici*, & ibi, *gloss. & Abb. numero 6. de iurepat.* Et excommunicari debent si personæ singulares vendiderint, si vero Vniuersitates sint interdicto subijci *Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 9. vers. hoc edictum, Vgolin. d. cap. 15. §. 1. num. 3.* Et vlterius in tali venditione, simonia committitur, *cap. de iure, de iurepatronatus, Azori. dict. capit. 20. quæst. 8. Soar. dict. lib. 4. de simonia capit. 28. num. 17. cum sequentibus, Viuian. dicto cap. 5. num. 5. Rebuf. in commentar. ad l. coniunctionem, 29. ff. de verborum significat. versic. item si vendatur, pagina. 169. in princip.* vbi e-
36 tiam resoluit, quod si vendatur villa & iuspatronatus, licet non valeat venditio quoad iuspatronatus, valebit tamen quoad villam, cum vtrunque æque principaliter vendatur, & vno deficiente alterum non extinguatur, de quo etiam *Roch. verbo ipse, vel is à quo, num. 52. Vi-*
37 *uian. d. par. 1. lib. 4. cap. 5. numer. 12.* Et iuspatronatus sicut principaliter vendi nõ potest, ita nec actio ad ipsum, *Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 193.*

38 Primo amplia resolutionem prędicti quarti modi procedere in trãslatione villæ, vel castri dati in dotem, cum quo transit iuspatronatus illi annexum, vt *per Palat. in repet. cap. §. 43. in princip. Baez. de decima tutorum, cap. 23. nume. 19. & tract. de non meliorandis filiabus, cap. 26. numer. 1. Tiraquel. post leges connubiales, gloss. 9. num. 7. Molin. dict. libro 1. cap. 24. num. 3. Menoch. consil. 66. num. 27. Doct. Barb. in l. diuortio, §. si vir, num. 55. cum sequentib. ff. soluto matrimon. Perez l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. pag. 144. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. capit. 9. à numero 149.* remissiue *Azeued. l. 9. num. 4. tit. 6. lib. 1. noua recopilat. & l. 7. numer. 2. tit. 3. lib. 6. Mantica Rote decis. 140. num. 13. Viuian. d. part. 1. libro 4. cap. 7. num. 6.*

39 Secundo amplia in sequestratione villæ, vel castri, cui est annexum iuspatronatus, quia cum illo transit iuspatronatus, & si durante sequestro vacauerit beneficiũ, cuius electio, vel præsentatio ad sequestratã villam pertinebat, sequester ad illud beneficium vacans eligere, vel præsentare potest, ita *Doct. in cap. examinata*, vbi *Innocen. nume. 1. & Felin. num. 10. de iudic.* idem *Felin. in cap. cum Bertoldus, num. 30. de re iudic. Gigas de pension. quæst. 72. num. 3. Roch. dict. verbo ipse, vel is, num. 71. Corras. lib. 3. miscelan. cap. 2. num. 16. & in paraphrasi Sacerdotum par. 2. cap. 6. a num. 2. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 14. num. 76. Gutier. de tutelis par. 3. cap. 7. num. 18. Doctor Sahagun in cap. fin. de sequestrat. possessionis a numero 56. Azor. dict par. 2. lib. 6. cap. 25. q. 17. Valeri Reginald. in praxi fori pænitent. lib. 30. tract. 4. num. 245.* citati per *Ceuall.* quamuis ipse contrariam opinionem veram, & receptam dicat, *communium contra cõmun. quæst. 740. à nu. 3. cum sequẽtibus, Cened. dict. collect. 5. nume. 10. & practicar. ac canonic. quæst. lib. 1. q. 10. per totam*, vbi *num. vlt.* resoluit tunc demum sequestrem habere ius præsentandi, quando est sequestratum, vel apprehensum ius, aut dominium alicuius, cui est annexũ iuspatronatus, tunc enim cum nullus reperiatur dominus directus rei apprehensæ, sed litigantes ab illius possessione expellantur, sic vt consulatur Ecclesiæ vacanti, merito sequester præsentare potest. Secus

ctus vero quando nec dominium, nec proprietas rei, sed fructus illius, vt pignori obligati, sequestrantur, eo enim casu cum remaneat verus dominus, non præsentabit sequester, nec pignorator, quo casu procedit *tex. in cap. cum Bertoldus, de senten. & re iudic.*

40 Tertio amplia in vsufructuario omnium bonorum hæreditariorũ, quia cũ in hæreditate sit iuspatronatus, debet ipse præsentare, *Menocb. cons. 66. num. 26. Cened. d. collect. 5. num. 5. Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 9. artic. 3. Viuian. par. 1. lib. 4. cap. 7. num. 6. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1 decis. 23. Borrell. d. tit. 33. n. 239.*

41 Quarto amplia in conductione, feudo, vel emphyteusi alicuius Vniuersitatis, vel villæ, cui est annexũ iuspatronatus, quia accessorie cum vniuersitate data in feudũ vel emphyteusim transfertur iuspatronatus, *Ioseph. Ludouic. tom. 3. cõmuniũ opin. tit. de iurepatron. concl. vniuers. acquiritur etiam, pag. mihi 534 col. 2. Cened. d. collect. 5. numer. 10. Viuian. d. par. 1. lib. 4. cap. 6.* vbi tamen *num. 4.* cum *Abb. in cap. querelam, numer. 19. de electio.* resoluit, quod si Parochiani debent præsentare Parochum, eũ non debent præsentare conductores domorum in Parochia existentium, sed domini locatores, qui habent iuspatronatus ex præsumpta fundatione, constructione, seu dotatione, nisi consuetudo sit in contrarium.

42 Quinto amplia in præscriptione vniuersitatis bonorum, cui annexũ est iuspatronatus, quia præscripta vniuersitate, præscribitur & iuspatronatus illi adhærens, *Felin. in cap. causam, num. 8. de præscription. Roch. dicto verbo ipse, vel is, à quo, quæst. 36. num. 81. cum sequentibus.*

43 Præscripto tamen vno fructu iurispatronatus, putà præsentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelligũtur præscripti alij fructus, quibus vsus non est præscribens, *Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 11. artic. 4. Viuian. d. par. 1. lib. 4. ca. 8. num. 3.* vbi *num. 4.* quod ad hoc, vt præscribatur iuspatron. requi-
44 ritur tempus quadraginta annorũ ex actu continuato, & quod præscribens sit in bona fide, cum scientia, & patientia domini, contra quem præscribitur. In iurepatronatus regio non procedit, quia hoc præscribi non potest, *Cabed. Lusit. decis. 65. nu. 3. par. 2. & de patron. Regiæ Coronæ, cap. 7. num. 5.* Hodie autem seruari debet decretum *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9.* vbi iuspatronatus debet ostendi ex fundatione, seu dotatione, siue ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasuè secundum iuris dispositionem, vt Alleg. seq. ostendam.

45 Sexto amplia in publicatione omnium bonorum, seu vniuersæ hæreditatis patroni delinquentis facta, etiam per iudicem secularem, nam publicando bona, quibus iuspatronatus est annexum, dicitur quoque indirecte, & accessorie iuspatronatus publicari, & in Fiscum transire, qui Fiscus adueniente vacatione vice patroni banniti, cuius fuerunt in Fiscum incorporata omnia bona, præsentat Rectorem ad vacantia beneficia: sed quia resolutio hæc aliquas patitur declarationes, quas in præsenti tractare non est meum, poterit lector pro pleniori illius explicatione consulere *Clar. §. fin. q. 78. num. 8. Roch. d. verbo ipse, vel is,*

quæst:

quæst.29.num.69. Emman. Soar. recept.sent.verbo Patronatus ius, Molina d.cap.24.à num.26. Viui. tom. 2.commun. opinion.lib 9.tit.31.nu. 2.Perez d.l.1.glos.si el que fuere, quæst.8. Costa d.verbo trebellianicæ, num.7.Spino.d.glos.4.num.115.Decian.tract.crimin.lib.5.cap.44.nu. 24.Surd.de alimentis,tit.9.quæst.22 num.28.D.Sabag.in cap.quanto, de iudic.à numero 27. Azori. institut. moral.par.1 lib.8. cap.12.quæst. 9. Farin.in praxi crimin.par.1.quæst. 25.num.151.& de hæresi.quæst.190 §.1.num.24.Nicol.Garcia dict.cap. 9.à num.25.Viuian.in praxi iurispatron.par.3.lib.15. capit.2. Sanch. in præcepta Decalogi lib.2.capit.19. per totum, Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.2. capit.6. num.36.

46 In casibus supradictis vbi iuspatronatus cum vniuersitate, villa, vel castro ad alium transfertur, non requiritur Episcopi consensus per tex. *in cap. ex litteris, & in capit. cum seculum*, vbi *Abb. de iurepatronat.*

SVMMARIVM.

1 *Institutio proprie, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto.*

2 *Requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iurispatronatus, habilitas præsentati, & præsentatio facta in tempore.*

3 *Præsentatio in beneficio iurispatronatus fit per patronos, quando Ecclesia vacat.*

4 *Reges Lusitaniæ consueuerunt & solent promittere commendas vacaturas, vel præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere.*

5 *Patronus in habitu habet ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis.*

6 *Promissio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualescit.*

7 *Vacatio beneficij proprie, & vere per mortem Rectoris fit.*

8 *Mors omnia soluit.*

9 *Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens.*

10 *Permutatio facta de beneficio iurispatronatus sine patroni consensu venit annullanda.*

11 *Consensus patroni requisitus in renuntiatione beneficij iurispatronatus potest præstari ante & post prouisionem.*

12 *Beneficium vacat ob delictum Rectoris priuationem, seu depositionem inducens.*

13 *Beneficium primum vacat ipso iure per adeptionem secundi incōpatibilis cum eo, itaut patroni possint præsentare.*

14 *Beneficium primum quando vacet per assecutionem secundi, remissiue.*

15 *Patroni semper possunt præsentare ad beneficium sui iurispatronatus quomodocunque vacet.*

16 *Vacationis tempore ille habet Ecclesiæ custodiam, qui habet ius instituendi.*

17 *Custodia Ecclesiæ tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos,*

18 *Custodia Ecclesiæ pertinet ad Episcopum quādo patroni sunt laici.*

19 *Custodia Ecclesiæ parochialis cuiuscunque iurispatronatus in vacatione ipsius hodie per Concil. Trid.*

Trid. commendatur vicario ab Episcopo constituendo, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur.

20 Iurispatrnatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet esse, qui ex authentico documento, & alijs à iure requisitis ostendatur.

21 Probationes in iurepatronatus quare tam exacta requirãtur, ostenditur.

22 Authenticũ documentum est publica scriptura, cui creditur sine aliquo adminiculo & iure, aut consuetudine speciali.

23 Scriptura publica dicitur, quæ conficitur per actuarium, seu iudicem, cum duorum, vel trium testium subscriptione, aut præsentia.

24 Scriptura authentica ad probandũ iuspatronatus requisita censetur bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum, construendum, seu dotandum.

25 Probatio iurispatronatus per authenticas scripturas est facienda, itaut per testes non sufficiat.

26 Testium attestationes in actis redactæ censentur authenticæ scripturæ, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni Concilij sess. 25. de refor. cap. 9.

27 Scriptura vt dicatur authentica debet continere omnia requisita à iure necessaria tam in confectione, quam in extractione.

28 Iuspatronatus probatur ex fundatione vel dotatione per antiquissimum temporis cursum.

29 Iuspatronatus ex fundatione probatũ præsumitur, probata immemoriali, licet hoc nõ appareat.

30 Præsentationes multiplicatæ probãt iuspatronatus, dato etiã quod essent interpollatæ, & nõ successiuæ.

31 Præsentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.

32 Pluralis locutio duorũ numero est contenta,

33 Dictio, multum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam.

34 Constitutio iuris cõmunis restrictiua, seu correctoria ita est interpretãda vt minus lædat ius cõmune, quam fieri possit.

35 Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum.

36 Tempus immemoriale probari potest memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore testis deponat secundum auditum & famam.

37 Testes ad probandum tempus immemoriale debent esse saltẽ ætatis 54. annorum.

38 Probatio tẽporis immemorialis quãdo fit per scripturas & instrumenta centũ requiruntur anni, si vero per testes sufficiunt sexaginta.

39 Immemorialis per testes non dicitur sufficienter articulata, si testes non dicant, quod non audierunt, nec viderunt contrarium.

40 Iuspatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorũ instrumentorum a centũ annis, & circa, etiamsi enuntiatiuæ haberent originem ab eisdem patronis, & personis suspectis.

41 Verba enũtiatiua in antiquis plene probant.

42 Iuspatronatus etiam secundum iuris dispositionem probari potest.

43 Iuspatronatus per famam concurrente longissima præsentandi possessione pobari potest.

44 Fama sola non sufficit ad probandum iuspatronatus sed debet concur-

currere aliæ coniectura in antiquis.

45 Iuspatronatus in dubio præsumitur ex fundatione, dotatione, vel constructione.

46 Iuspatronatus non probatur ex certo subsidio alicui tanquam patrono præstito.

47 Litteræ institutionales Antistitũ probant iuspatronatus.

48 Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus.

49 Sententia Episcopi, qua iudicauit ad præsentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuspatronatus, nisi antiqua sit.

50 Litteræ maiusculæ inscriptæ in lapide posito in publico ab immemoriali tẽpore citra plene probãt iuspatronatus.

51 Scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem faciunt.

52 Lapides, seu columnæ, quibus litteræ incisæ sunt, probant confinia.

53 Chronicis, quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus.

54 Probatio, quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur, ostenditur.

55 Præsentationes continuatæ, quæ omnes effectum sortitæ sint, de substantia requiruntur in probatione iurispatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur.

56 Præsentationes effectum sortiri dicuntur, si sint confirmatæ.

57 Possessio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, non potest fieri per testes.

58 Forma dat esse rei, & ad vnguem est seruanda.

59 Anni quinquaginta possessionis, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, debent sumere initium ab illo die, quo apparet factam fuisse primam præsentationem, vsque ad diem litis postremò motæ.

60 Scripturæ authenticæ non solum exiguntur in probandis præsentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Iuspatronatus ex vsurpatione præsumitur in potente.

62 Iuspatronatus in Vniuersitatibus, etiam paruis ex vsurpatione acquisitum præsumitur.

63 Iurispatronatus vsurpatio non præsumitur, nisi constet de dolosa occupatione, cuius contrarium in persona potenti, magnate, vel vniuersitate censuit Sacra Congregatio, & Rota Romana.

64 Iuspatronatus ex vsurpatione acquisitum non præsumitur, si non totius vniuersitatis, sed illius partis esse prætendatur.

65 Personæ potentes, in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur, sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum, vel Columnæ.

66 Iuspatronatus priuatorum non admittit præsumptionem vsurpationis.

67 Iuspatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non sunt domini temporales loci, vbi fundatum est.

68 Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iurepatronatu ex vsurpatione acquisito, non requiritur, si agatur non contra Ecclesiam, sed inter ipsosmet patronos.

69 Iuspatronatus potest præscribi ab vno contra alium compatronum spatio quadraginta annorum cum ti-

titulo colorato.

70 *Successio in iurepatronatus hereditario iure delata datur in stirpes, & non in capita.*

71 *Probatio descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiritur stante quasi possessione præsentandi.*

72 *Præsentari possunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur.*

73 *Laicus est incapax beneficiorum, etiamsi incedat in habitu & tonsura, & communiter reputetur clericus.*

74 *Laicus non potest præsentari ad beneficium.*

75 *Villaloborum familiæ nunc Marchiones Asforgæ in Sede Legionensi ex priuilegio Pontificio Canonici sunt.*

76 *Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium est valida.*

77 *Laicus ad beneficium nō potest præsentari, quamuis statim postea sumpserit clericatum, quia Ordo debet necessariò præcedere.*

78 *Capacitas tempore præstitationis in beneficijs attenditur.*

79 *Seruus n n potest præsentari, nisi manumissus sit, & fiat clericus.*

80 *Infidelis, vti incapax, præsentari non potest.*

81 *Neophitus, id est, qui initio Sanctæ Fidei est eruditione plantatus, non potest præsentari.*

82 *Irregularis non potest præsentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, seu prouisio de beneficio illi facta sit nulla.*

83 *Illegitimus non potest eligi, nec præsentari.*

84 *Corpore vitiati non possunt præsentari ad beneficia.*

85 *Præsentare se ipsum non potest clericus patronus.*

86 *Summus Pontifex potest solum se ipsum eligere.*

87 *Procurator constitutus à patrono ad præsentandum, non potest ipsum patronum præsentare.*

88 *Procurator constitutus a patrono ad præsentandum non potest se ipsum præsentare.*

89 *Substitutus a procuratore dato ad præsentandum, non potest nec patronum, nec suum principalem præsentare.*

90 *Patronus ad beneficium, in quo habet iuspatronatus, poterit per Episcopū vocari, & institui.*

91 *Patroni plures possunt ex se ipsis vnum nominare & præsentare ad Ecclesiam sui iurispatronatus.*

92 *Patronus non potest cum compatronis se ipsum præsentare, sed præsentationi de se factæ consentire.*

93 *Præsentare potest pater filium, auus nepotem, seu alios consanguineos.*

94 *Episcopus licite confert beneficium filio suo legitimo, vel nepoti idoneo.*

95 *Donatarius iurispatronatus non potest præsentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice.*

96 *Excommunicatus beneficium obtinere non potest.*

97 *Excommunicatus præsentari, seu nominari ad beneficia non potest.*

98 *Suspensus non potest eligi, nec præsentari ad beneficia.*

99 *Interdictus non potest præsentari ad beneficium.*

100 *Infames ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt.*

101 *Præsentari ad beneficia qui vt indigni non possint, referuntur.*

102 Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent.

103 Consuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos.

104 Inhabilis quis iudicandus est ad beneficia si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat.

105 Præsentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & si sunt patroni ecclesiastici priuantur ea vice iure præsentandi, si autem laici, possunt intra quadrimestre alium præsentare, nisi scienter præsentauerint.

106 Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono.

107 Mandatum speciale requiritur ad præsentandum.

108 Deuolutio vbi ei locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum fit ad quem spectat collatio, vel institutio.

109 Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur seruare naturam beneficij.

110 Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet.

111 Verbum, repræsentent, proprie significat præsentiam sui facere.

112 Repræsentare dicitur, qui præbetur sensibus corporeis.

113 Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri ad quem institutio pertinet, legitime facta.

114 Præsentatio de absente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præsentatum admittere, qui se personaliter non exhibet.

115 Opponitur tex. in cap. ea noscitur de iurepatron.

116 Patronus absens potest per litteras facere præsentationem personæ, quæ cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet.

117 Præsentati cur personaliter, & non per procuratorem se debeant Episcopo præsentari, ostenditur.

118 Præsentatu absentem potest Episcopus instituere, si ei notum sit esse idoneum notorie.

119 Examen in notorie litterato non requiritur.

120 Examen in parochialibus præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit.

121 Examen per concursum non requiritur in parochialibus iurispatronatus laicorum, nisi plures sint præsentati.

122 Examen per concursum requiritur in parochialibus iurispatronatus ecclesiastici.

123 Edictorum affixio in vacatione parochialis Ecclesiæ iurispatronatus ecclesiastici adeo est substantialis, vt institutio facta sine ea ipso iure annulletur.

124 Præsentati ad beneficia simplicia, si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, a nullo, etiam Apostolicæ Sedis Nuntio institui debet, nisi prius fuerint ab Ordinario examinati.

125 Examinari, & approbari ab Episcopo prius debent præsentati, & postea institui ab inferioribus, si ad eos pertineat institutio.

126 Præsentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda est intra quadrimestre, & ab ecclesiasticis intra

tra semestre.

127 Tempus datum ad præsentandum est continuum, & currit diebus feriatis.

128 Iuspatronatus ecclesiasticum quod dicatur, ostenditur.

129 Mutata conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur.

130 Priuiligiatum quod non est, si perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum.

131 Iuspatronatus quando est commune, & laici, & ecclesiastici, omnes simul ratione communionis habent semestre ad præsentandum.

132 Iuspatronatus mixtum, licet quoad priuilegia & commoda dicatur ecclesiasticum, tamen quoad derogationem censetur laicale.

133 Iurispatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de ecclesiastico.

134 Tempus patronis ad præsentandum concessum incipit currere secundum veriorem opinionem à tempore scitæ vacationis.

135 Ignorantia potius præsumitur, quam scientia.

136 Præsumptio est pro patrono, vt dicatur præsentasse in tempore, & ignorasse vacationē, nisi sciuisse probatum fuerit.

137 Regi quantumcunque scienti non currit tempus quatuor mensium ad præsentandum in beneficijs.

138 Tempus ad præsentandum in beneficijs non currit absenti, vel impedito.

139 Impedito non currit tempus.

140 Tempus ad præsentandum quādo lite pendente super iurepatronatus patronis præsentare contendentibus currat, ostenditur.

141 Patronus vbi per errorem coram Ordinario præsentauerit, cum deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione, vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum, poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere.

142 Præsentatio si fuit amissa præsumitur facta in tempore.

143 Tempus datum ad præsentandum potest Ordinarius in sui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare.

144 Præsentatio intra tempus datum à iure fieri potest quocunque die etiam feriato.

145 Actus extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis.

146 Præsentatio est actus extraiudicialis, & voluntarius.

147 Præsentatio potest fieri extra territorium & diœcesim habentis instituere.

148 Præsentatio coram Episcopo loci, vel coram habente instituere facienda est.

149 Præsentatio quando fieri debet coram Episcopo, Sede Episcopali vacante, fieri potest coram Capitulo.

150 Beneficium iurispatronatus quādo situm sit in confinibus duarum diœcesum, coram quo Episcopo præsentatio sit facienda, ostenditur.

151 Patronus laicus, non autem ecclesiasticus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue præsentare.

152 Patronus clericus potest variare, et alterum præsentare sicut laicus

quando præsentat ratione sui patrimonij.

153 Iuspatronatus clerici ratione sui patrimonij æquiparatur laicali.

154 Præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio.

155 Præsentatus à laico acquirit tantum ius ad rem.

156 Patroni laici possunt variare, etiamsi procedatur per viam scrutinij publicato scrutinio, vel etiamsi sit patronus ex priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum.

157 Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tantum potestatem limitatam ad vnum præsentandum.

158 Variatio à patrono, quibus modis fieri possit, ostenditur.

159 Variatio est permissa in patronis si præsentent cumulatiue.

160 Patronus, qui præsentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet.

161 Patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulando præsentare, nõ autem tertia, vel quarti viee.

162 Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis.

163 Patronus ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius.

164 Patronus ecclesiasticus si post primum præsentatum, postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum.

165 Præsentationis actus vbi non fuit perfectus: poterit tunc patronus ecclesiasticus iterum canonice præsentare.

166 Præsentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, est instituendus, quamuis laicus variando alium præsentauerit.

167 Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere nolit, patronus non tenetur alium præsentare.

168 Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere.

169 Mora purgatio non admittitur, vbi executio facta est à iure.

170 Episcopus elapso tempore ad præsentandum, potest patronum ad præsentandum admittere.

171 Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio.

172 Institutio, ac instituere in beneficijs, quibus modis accipiatur in iure, ostenditur.

173 Institutio pro inuestitura, seu missione in corporalem beneficij possessionem accipitur.

174 Institutio est concessio Ecclesiæ, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui est à patrono

no nominatus, & oblatus.

175 Institutio dicitur translatio iuris non libera, à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto.

176 Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere.

177 Episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem.

178 Instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem.

179 Episcopi male instituentis culpa patronis non nocet.

180 Institutionis nullitas non inficit præsentationem factam per patronos.

181 Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituere præsentatos.

182 Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant.

183 Capitulum Sede vacante potest præsentatos clericos à patronis ad mittere, seu instituere.

184 Prælati inferiores ius instituendi possunt habere ex priuilegio, præscriptione, seu consuetudine.

185 Institutio auctorizabilis præscriptione acquiri potest.

186 Declaratur tex. in cap. cum satis, de iurepatron.

187 Institutio quod spectet ad inferiorem de consensu Episcopi, potest in ipsa fundatione conditio apponi.

188 Religiosis in Ecclesijs, quæ pleno iure eis subijciuntur, pertinet institutio.

189 Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesijs, quæ non pertinent pleno iure ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem; in ijs vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere vicarios ad nutum suum remouibiles.

190 Vicarios perpetuos in quibuscunque beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 7.

191 Tempus a iure præfixum non designatur habenti instituere, intra quod facienda sit institutio.

192 Beneficium non est deuolutum ex eo quod Ordinarius distulit instituere.

193 Tempus certum per Superiorem assignari potest habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest illum compellere.

194 Appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione.

195 Institutio est actus extraiudicialis, & potest fieri die feriato, atque extra territorium, & diœcesim.

196 Præsentatio & institutio quando pertinet Episcopo diuerso capite, separate fieri debent, secus vero quando ad Episcopum, tanquam Episcopum pertinet præsentatio iurispatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire.

197 Præsētatis pluribus à diuersis patronis, ille debet institui, qui à maiori parte fuit præsentatus.

198 Dignus præsētatus à maiori parte

& patronorum est confirmandus omisso digniori.

199 *Gratificationi locus est quando duo æque idonei cumulatiue præsentati fuerint.*

200 *Aequalitate data in votis patronorum præsentantium ad beneficia, non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet institui.*

201 *Dignior prætermissus potest ab instituente appellare.*

202 *Dignior est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate.*

203 *Ciuis præferri debet extero.*

204 *Compatronus à medietate compatronorum præsentatus dignior est habendus.*

205 *Dignior est habendus ad Ecclesiam iurispatronatus intitulatus in ea nobilior, doctior, senior, & pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata.*

EPISCOPUS QVANDO debeat presentatos à Patronis instituere?

ALLEGATIO LXXII.

1 INstitutio propria, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto, ita *Abb. in cap. auctoritate, num. 7. de instit. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 12. ca*
2 *pit. 1.* Sed quia requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iurispatronatus, habilitas præsentati, & præsentatio facta in tempore, vt per Farin. *par. 2. tom. 1. decis. 337. num. 1. Viuian. d. lib. 12. cap. 4.* ideo de his requisitis breuiter est agendum, vt postea institutionis materia commodius explicetur, & facilius percipiatur.

Beneficij vacatio, quibus modis possit contingere?

3 PRæsentatio in beneficio iurispatronatus fit per patronos, vel existentes in quasi possessione, quando Ecclesia vacat, *cap. illud, de iurepatron. cap. vlt. de concess. præb.* itaut non possint promittere se præsentaturos aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare potestatem præsentandi ad illud antequam beneficium vacet *Circou. tomo 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 8. pagina 167. Lambertin. de iurepatron. par. 1. lib. 2. quæst. 6. artic. 1. & 19. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolut. 11. num. 8. Pute. par. 1. decis. 244. Perez. l. 1. glos. 2. vers. non minus elegans tit. 6. lib. 1. Ordin. pagina 146. Rebuff. in praxi par. 2. tit. de reprobat. benefic. viuent. à numero 26. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. num. 192. Gened. ad Decretal. collect. 160. Nicol. Garci. de benefic. par. 1. cap. 1. à num.*
4 *4. Cabed. de patronat. Regiæ coronæ cap. 14.* vbi resoluit passim Reges Lusitaniæ consueuisse, & solere promittere præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere ob benemerita, & seruitia, & de hac promissione prouisionem Regiam fieri, & *cap. 15.* idem resoluit de Commendis vacaturis. Ratio est, quia
5 quamuis patronus in habitu habeat ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis *Duenb. reg. 279.* & ideo pro-

6 promissio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortem beneficiarij non conualescit, *Cald. Pereira de potestate nominandi capit. 10. num. 2.*

7 Vacat autem proprie, & vere Ecclesia per mortem Rectoris, *cap. susceptum, de rescript. in 6. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos. 15. à numer. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 2*

8 nam mors omnia soluit *authent. de nuptijs, §. deinceps, collat. 4.* cum ci-

9 tatis *in libello de principijs vtriusque iuris litt. M. num. 36.* Vacat etiam per renunciationem, per quã amittitur omne ius in beneficio cõpetens, proprietas, titulus, & possessio, *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 5. à num. 15. Hieron. Gabr. cons. 192. lib. 1. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 3. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 5. cap. 6. num. 3.* Etiamsi fiat renunciatio ex causa permutationis, *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 4. à prin*

10 *cip.* tunc autem non præsentant patroni, sed consentiunt tali permutationi, quia si fieret absque eorum consensu per sententiam esset annullanda, & retractanda *Flamin. lib. 2. quæst. 4. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullarij, verbo beneficiorum permutatio,* vbi ampliat ad permutationes, quæ fiunt in Curia non facta mentione de iurepatronatus laicorum, & in renuntiationibus, siue simplicibus, siue ad fauorem alterius, siue in manibus Papę, siue Ordinarij factis, vt absque patronorum cõsensu sint nullę, quicquid aliud velint *Rebuff. in praxi benef. tit. de permut. n. 43. praxis Episcop. par. 1. verbo ius-*

11 *patronatus, §. 6.* qui quidem patroni consensus requisitus in resignatione beneficij iurispatronatus potest præstari ante & post prouisionem *Flamin. lib. 8. quæst. 10. à num. 5.* Vbi tamen Summus Pontifex electum Episcopum instituerit, aut confirmauerit cum retentione beneficiorum extenditur facultas hæc retinendi ad beneficia etiã iurispatronatus laicorum, *Couar. pract. c. 36. num. 12. Campan. rubr. 11. capit. 13. num. 498.*

12 Vacare dicitur etiam Ecclesia, si eius Rector ob delictũ sit, & priuatus, quia vacat, & amittitur beneficium priuatione, seu depositione, quæ propter graue crimen imponitur, vt homicidium, simoniam, periurium, &c. *Selu. de benefic. part. 3. quæst. 2. & 3. Corras. eodem tract. par. 1. cap. 10. à num. 1. Nicol. Garc. dict. par. 11. cap. 10. à numero 1.* & tunc patronus poterit alium præsentare, nisi Rector ipse priuatus esset ex delicto, quo erat inquinatus tempore præsentationis, & quod delictum erat notum patrono, quia pro illa vice patronus, qui præsentauit scienter indignum, priuatur iure præsentandi, *capit. cum vos*, vbi *gloss. verbo minus idonee, de offic. Ordinar. Lambertin. lib. 2. part. 1. q. 6. art. 7. Viuian. d. par. 2. lib. 5. capit. 6. num. 7.*

13 Eo modo vacat ipso iure primũ beneficium per adeptionem secundi incompatibilis cum primo, itaut patroni possint præsentare, *cap. de multa, de praben. cap. si beneficia, de preben. lib. 6. cap. vt quis duas, de elect. in 6.* & hoc dummodo quomodocunque sit adeptus possessionem secundi, *cap. si tibi concesso, de preb.*

14 *in 6.* Et quando vacet beneficium primũ per assecutionem secundi incompatibilis, vide late *Hoiedam de incompatib. benefic. cap. 13. & sequen. Lambertin. vbi proxime artic. 16. Seraphin. decis. 483. & 953. Nicol.*

15col.Garci.d. par.11. cap.5. Et ideo quomodocunque vere, & cum effectu vacet Ecclesia, seu beneficium, vel per modos antedictos, vel per promotionem ad Episcopatum, vel per ingressũ religionis, vel per violentam possessionem, per contractũ matrimonij, vel per lapsum temporis datũ ad aliquem Ordinem accipiendum, vel aliter, semper patroni possunt præsentare, quia vbi datur vacatio, ibi datur præsentatio, *cap. vlt.* & ibi Doct. *de concess. præbend. Lambertin. vbi proxime artic. 18. Viuian. dict. cap. 6. num. 18.*

16 Tempore vacationis ille habet custodiam Ecclesiæ, qui habet ius instituendi, *glos. pen. in fine, in cap. cũ*

17 *vos, de offic. Ordin.* et si patroni sint ecclesiastici custodia Ecclesiæ spectat ad eos, & ideo Episcopus in ea non ponet œconomum, *Innocen.* & alij *in cap. vnic. vt ecclesiast. beneficia,* & in *cap. 1. ne sede vacante:* si

18 autem sint patroni laici, custodia pertinet ad Episcopum, quia laici non debent se intromittere de rebus Ecclesiæ, nisi quoad defensionẽ *cap. 1. cum sequentibus 10. quæst. 1.*

19 Hodie ex *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 18.* vacante Ecclesia parochiali cuiuscunque iurispatronatus, Episcopus in ea idoneum Vicarium debet constituere cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Bornig. decis. 11. num. 53. par. 3. Iacob. de Graff. in aureis decis. par. 2. lib. 2. cap. 26. numer. 28. Aloys. Rice. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 575. in prima edit. & resolut. 495. num. 3. in secunda edit.* etiamsi parochialis institutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo in thesauro fori eccl. par. 2. cap. 18. n. 5.*

Iurispatronatus existentia quomodo probanda?

20 Decreuit *S. Synodus Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9.* vt titulus iurispatronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs à iure requisitis ostendatur: siue etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliàsue secundum iuris dispositionem, de cuius intellectu vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 18. nume. 19. cum multis sequentib. Mascard. de probat. conclus. 956. & conclus. 1216. prax. Episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, pag. 180. Galest. in margarita casuum conscientiæ, verbo iuspatronatus, Rot. Rom.* apud *Farin. decis. 540. num. 2. & decis. 542. num. 3. in nouissimis. & tom. 1. & 2. par. 2. decis. 360. 374. 548. 541. 694. 235. & parte 1. tom. 1. & 2. decis. 211. 222 224. 333. 518. Cardin. Mantica decis. 198. & 208. 244. 318. Seraphin. decis. 1103. & 1120. & 1141. & 1367. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 1. collect. 58. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 161. parte 1. & in praxi fori ecclesiastici resolut. 124. cũ seqq. in 2. edit. Card. Tusch. littera I. conclus. 617. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 21. à num. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30 tractatu 30. num. 210. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 405. cum sequentibus, Viuian in praxi iurispatron. par. 2. lib. 11. cap. 5. cum sequentib.* Et ideo tam exacte requiruntur probationes, quia in dubio ecclesiastica beneficia præsumun-

muntur libera, tùm quia iuspatronatus est quædam seruitus beneficij, quæ non præsumitur *Seraphin. decis. 1353. num. 1. & 2.*

21 I. probatur ex authētico documento fūdationis, vel dotationis: authēticum documentum est publica scri-
22 ptura, cui creditur sine alio adminiculo, vel iure, aut cōsuetudine speciali, *cap. cum dilectus, de fide instr.*
23 & dicitur quæ cōficitur per actuariū, seu iudicem cū duorū, vel triū testium subscriptione, vel præsentia, *glos. verbo si scripturam, in cap. 1. de fide instrumentorum, praxis no-*
24 *ua Episcop. par. 2. cap. 5. num. 6.* vbi dicit quoad propositum scripturā authenticā censeri Bullam Episcopi, seu consensum in scripto datum ad fundandum, construendum, seu dotandum, de quo etiam *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici resolut. 125.* Et pro forma requiritur, vt
25 probatio fiat per authenticas scripturas, & regula est constituenda, quod probatio per testes non sufficiat, vt referunt à Sacra Congreg. decisum *Gonzal. d. glos. 18. num. 79. praxis noua Episcop. d. cap. 5. nume. 5. Francisc. Leo d. cap. 6. numero 2.* & eo ipso quod Concilium non confidit de testibus, consequenter remanet exclusa ista probatio, nam aliter de facili excluderetur dispositio Concilii dicto loco, tenuit *Rota in vna Sanen. iurispatronat. 15. Nouembris 1582.* coram *Clement. VIII.* referunt *Aloys. Ricc dicta praxi resolutio. 136. Gonzal. d. glos. 18 num. 82. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 168. num. 21.* Et
26 attestationes testium in actis redactas censeri etiam authenticas scripturas, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni *Concil. Trident.* concludit *Menoch. consilio 336. num. 23.* sequitur *Campan. dicto cap. 13. num. 410.* & tenuit Rota apud *Farin. decis. 502. in nouiss.* per egregiam doctrinam *Angeli in l. vlt. col. 2. vers. sed Innocentius, C. de edicto Diui Adriani tollend.* & ipsummet Concilij decretum id ostendit in illis verbis ibi, qui ex authentico instrumento, & aliis iure
27 requisitis ostendatur. Et vt scriptura dicatur authentica, debet continere omnia requisita à iure necessaria, tam in confectione, quam in extractione, *Aloys. Ricc. in dicta praxi resol. 126.*

28 Secundo probatur ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat; in quibus enuntietur spectare iuspatronatus de iure, vel consuetudine, quia illa verba, de iure, intelliguntur ex fundatione, vel dotatione, *Menoch. consil. 336. & de præsumption. libro 3. q. 90. num. 3. cum sequentib. Mascard. conclus. 103. num. 9. Gonzal. dicta glos. 18. num. 44. cum sequent b. Cāpan. d. cap. 13. à num. 425. Francisc. Leo d. cap. 6. num. 3. Viuian. dicta par. 2. lib. 11. cap. 7. num. 2. Farinac. parte 1. tom. 1. & 2. decis. 195. 615.*
29 *221. 224. 347.* Nam iuspatronatus ex fundatione, vel dotatione probatur multiplicatis præsentationibus p tempus supra hominū memoriā, etiamsi nullum instrumentum fundationis, vel dotationis ostendatur, & quamuis etiam in dictis præsentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, *Rota decis. 792. num. 11. par. 1. diuers.* ita decisum referunt in Sacra Congreg. *Gonzal. d. glos. 18. numer. 46. Francisc. Leo d. cap. 6. num. 3. Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 127. n. 1. Galett. d. verbo iuspatronatus, pagina*

gina 145.col.1. Probata enim im-
29 memoriali præsumi probatum iuspatronatus ex fundatione, licet hoc non appareat, declarauit eadem *Sacra Congreg.* teste *praxi noua Episcop.d.cap.5.num.7.post princip.* vbi *cum Gonzal, vbi proxime nume.48.* dicit nõ suffragari immemorialem, seu continuas præsentationes, quando constaret de initio inualido à principio, vt si appareat, quod fuerit vsurpatum iuspatronatus ex priuilegio, & non ex fundatione, seu dotatione, vel quando constat de mala fide de quo etiam *Aloys.Ricc. in dicta praxi resolut.* 129.

30 Amplia, vt præsentationes multiplicatæ probent iuspatronatus, dato etiam quod essent interpollatæ, & non successiuæ, maxime si præfatas præsentationes probetur effectuatas fuisse ob successiuam vacationem per obitum præsentatorũ, iuxta tradita per *Seraphin. decisio.* 337. resoluit in terminis *Aloys.Ricci.in d.praxi resol.127.nu.2.* Et ratio est, quia probatis, extremis media præsumũtur, ad quod vide citata in *libello de princ.iuris litt.M.num.* 19.

31 Multiplicatæ præsentationes dicuntur ad minus tres, quia dictio, multum, significat ad minus tres vices; *Ias.in l. 1.nu. 4.C. de fideicom. Cephal.consf.225.num.43. volum.2.* Verum duas sufficere, vt dicantur multiplicatę præsentationes tenent *Caualcan.Fiuiz.decis.17.nume.14. par.2. Mari.Anton.variar.resolut. lib.1.resolut.109. numer.37. Aloys. Ricc.d.resolut.127.in fine. Campanil.d.cap.13. num.425.* ex eo quia
32 pluralis locutio duorũ numero est contenta, *l.vbi numerus,ff.de testib. cap.pluralis locutio,40.de regulis iuris in 6.* cũ citatis in *libello de principijs iuris, littera P.num.21.* tũm
33 quia prædicta dictio, multum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam *Io.tring. Sicilia decis.44.num.18* & ego ipse in meis *Remiss.de diction. & clausulis dict.174.* In præsenti subiecta materia patitur dictionem illam esse intelligendam in duobus cum *Cõcil.dicto loco,* sit restrictiuũ, siue correctorium iuris communis, vnde venit ita interpretandum, vt minus
34 lædat ius commune, quam fieri possit *argum.tex.in l.2.C.de noxalibus, cap.cum dilectus,de consuetud.& in cap.ad audientiam,vbi Abb. de clericis non residen.Tiraq.in tract.le mort saisit le vif,par.2.declar.2.nu. 2.& de retract.lignag.§.9.glos.2.n. 55.Cassan.in consuet. Burgund.rub. 7.§.3.in fin.num.2.Menoch.remed. 15.recup. n.278. & de arbitr. casu 321.n.13.& cons.4.num.8.& cons. 5.n.3.& cons.88.n.30. Surd.de alimen.tit.8. priuileg.90. nu.4. cum seqq.*

35 Per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, probatur iuspatronatus: quã uis autẽ variæ sint opiniones, quod dicatur antiquum in materia probationis, illa tamen communior, & receptior est, ad hoc requiri tẽpus centum annorum, *Surd. cons. 245. num.24.Franc.Leo in thesauro par. 2.cap.21.num.5. Duenh. regul.299. numer.7.Menoch.de arbitr. casu 3. Mascard.de probat.conclus.103.à n. 1. Mari.Anton.d.lib 1. resolut. 80. num.11. Farin. in praxi crimin. p. 1.quæst.47.num.112.& par.2.quæstio.69.num. 142. Morl. in emporio iuris par.1.quæst.11.tit.11.num. 7.Nicol.Garcia de benefic.parte 12. cap.2.num.263.Gutier.cons.1.num. 5. Ceuall. communium contra commun.*

mun. quaeſt.302.num. 9.Capell.Tholoſan.deciſ.440.Rot.Roman. apud *Farin.deciſ.520.cum ſequentib. & deciſ.584. in nouiſſ.* Nam antiquum factum dicitur, ſi excedat centum annos *Sylu. conſ.36.num.13. Tiraquel.in l.ſi vnquam, verbo omnia, num.31. Mench.illuſt.cap.84.num. 15. Auendan. de exequendis mand. par.1.cap.6.num. 6. Gam. deciſ.88. num. 1.Brunor. verbo antiquitas, 4.* qui temporis curſus in praeſenti materia multo magis requiritur, cum vltra verbum, antiquiſſimum, quod illud ſine dubio deſignat, addatur, qui hominum memoriam excedat, ideſt immemoriale, quod etiam exigit centum annos *Maſcard.de probat.concluſ.1214.numer.53.Valaſc. conſil.95.numer. 9.Flamin.de confident. quaeſt.28.nume.236.* Ad pro-
36 bandum huiuſmodi tempus immemoriale ſufficit memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum, & famam, iuxta doctrinā gloſ. communiter receptae *in cap.1. de praeſcript.in 6.Balb.de praeſcript. par.2.quintae partis princip. quaeſt. 6. num.43. Cou.in reg.poſſeſſor.par. 2.§.3.num.7. Maſcard.concl. 1038. Ioan.Garci.de expenſis, cap.9.num. 9. Molina de iuſtit. tract.2. diſput. 76.num.5. Moneta de decimis, cap. 5.num.77.Ceuall.communium contra communes, quaeſt.45.à numer.2. Molina de primogen. lib.2. capit.6. num.31. Cardin.Tuſch.tom.5.littera M concluſ.187.& tom.6. littera*
37 *P.concluſ.552.* Et teſtes debent eſſe ſaltem 54. annorum, *Brunor. à Sole in locis cōmunibus, verbo teſtis, n.20. Aloyſ.Ricc.in d.prax. reſolut. 128.*

38 Verum vt facilius percipiatur, quomodo probatio temporis immemorialis ſit facienda, illud maxime attendendum eſt, quod quando antiqui probatio fit per ſcripturas & inſtrumenta centum requirūtur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta, *Flamin.d.q.28. num.235.* & ita cenſuiſſe *Rotam Romanam* refert *Nicol.Garcia d.par.12.cap. 2.num.265.& par.5.cap.9.num.92.* Et ad conficiendam huiuſmodi immemorialem, tam in teſtibus, quam in inſtrumentis concurrere debent anni elapſi vſque ad terminum controuerſiae motae, & non tempus decurſum vſque ad Concilij publicationem, *Rot. deciſ.185.in princip. & deciſ. 188.num.1.par.1.& deciſ. 288.in princip.par.2. diuerſ. Pute. deciſ.449.num. 2.in fine lib.2.Gonzal.d.gloſ.18. num.89. praxis noua Epiſcop.par.2.cap.5. numer.7. poſt*
39 *princip.* Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes nō dicant, quod non audierūt nec viderūt cōtrariū *Seraphin. deciſio.1367.n.1* Bene etiā proba-
40 tur iuſpatronatus ex pluribus enūtiatiuis antiquorū inſtrumentorū à centum annis, & citra, in quibus enunciatur fundatio beneficij, licet non enuncietur reſeruatio iuriſpatronatus, ita cenſuit *Rot.in vna Caurien.beneficij 9. Decembr. 1598.* coram *R. P. D. Corduba*, refert *Nicol.Garci. d.par.5.capit.9.num.90.* etiamſi enunciatiuae haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis, nam adhuc in antiquiſſimis probant fundationem, ſi ſunt adminiculatae, & fuit reſolutū in vna *Tudert.parochialis 21.Aprilis 1595.* coram *D.Penna*, & in altera *Regien. Hoſpitalis 16. Maij 1580.* coram *D. Cantuccio*, quas
41 citat *Nicol.Garcia d.cap.9.nume. 91.* quia in antiquis verba enunciati-

tiua plene probant *Tiraquell. de præscript. vers. 28. pagina 104. Mascard. conclus. 106. Mari. Anton. in d. resolut. 109. num. 47. & d. libr. 1. resolut 80. num. 3. Gutier. lib. 3. practic quæst. 17. num. 69. Brunor à Sole, verbo verba* 4. Et in iurepatronatus nuncupatim, si adsint adminicula, firmat *Rot. in vna Tuden. parochialis 7. Nouemb. 1611.* coram *R.P.D. Vbaldo* apud *Farinac. par. 2. tom. 1. decis. 360. num. 5. cum seqq.* & latius quando probent enunciatiua *Rota* apud *Farinac. parte 2. tom. 1. decis. 374.*

42 Cum iuspatronatus vltra supradicta probari possit secundum iuris dispositionem, *Pute. decis. 59. num. 1 par. 1. & decis. 205. num. 2. part. 2. Rot. decis. 531. num. 1. par. 2. in nouis, Mari. Antonin. variar. lib. 1. resol. 109. nume. 30.* & decidit *Concil. Trident. d. cap. 9.* ibi, vel aliis secundũ iuris dispositionem, quod idem significat, quod alio modo, ideo pro
43 batur in antiquis per famam, concurrente longissima præsen tandi possessione, vt resoluunt plures citati per *Mari. Antonin. d. resolutio. 104. n. 43.* & pluries tenuit Rota vt per *Cassad. decis. 2. n. 4. de probat.* & *Achil. decis. 5. de iurepatron. Pute. decis. 140. in fine, libr. 1.* & in *vna Bracharen. Paroch. prima Iulij 1592.* relata per *Nicol. Garci. dicta par. 5. cap. 5. num 40.* ex qui
44 bus colligitur famam solam non sufficere, sed concurrere debere alias coniecturas, & in antiquis, vt tentum fuit coram *Paleoth. decisio. 481. libro 3. part. 3. diuers. & in vna Tirasonen Capellania 14. Decemb. 1607.* & in *altera Militen. iurispatronatus decima Maij 1608.* coram *Caualerio*, & *in alia Neapol. Rector. Veneris 19. Decembris 1609.* coram *Artimbergio*, cum citatis per *Stephan. Gratian. disceptationum forensium cap. 310. à numero 80. & Aloys. Ricc. resolut. 30.* Et etiam in *vna Imolen. iurispatronat. 28. Maij 1584.* quæ est *prima par. diuersor. decis. 792.* non obstare dixerunt Domini, quod fama non sit qualificata, hoc est ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio fieri debet interpretatio pro validitate actus, & sic vt sit fama iurispatronatus ex dotatione, vel fundatione ad tex. in *l. quoties, ff. de rebus dubijs, cum vulgar.* & hinc est, quod sufficit testes dicere iuspatronatus spectare de iure ad aliquem, cum idem sit, ac si dicerent ad eum spectare ex funda-
45 tione, vel dotatione *Achil. decis. 71 de iurepatron in impressis.* Iuspatronatus enim in dubio præsumitur ex fundatione, dotatione, vel constructione, *Lambertin. lib. 2. part. 1. quæst. 6. princip. artic. 6. numer. 36. Mari. Anton. num 9. dicto loco.*

46 Ex certo subsidio alicui, tanquã patrono præstito non probari iuspatronatus tenuit *Rota decis. 145. num. 1. lib. 3. par. 3. diuers.* & facit *tex. cum glo. in cap. cum Bertoldus, versic. quodam iure, de sententia, & re iudicata*, nisi primùm tenuerit locum in Ecclesia tanquã illius patronus ex *Mohed. decis. 10. num. 9. de iurepatronat.* ex eo quia nisi patens res fuerit ab initio alij nõ permisissent: nec obstat quod resoluit *Stephan. Gratian. tom. 2. cap. 210. numero 50.* quia procedit non in hoc casu, de quo agimus, quando scilicet ei tanquam Patrono hactenus competiit ius sedendi, sed in alio differenti, videlicet quando nulla causa, & sola possessione innixus in illo sedet, quod ius acquirere valeat laicus in Ecclesia.

Suf-

47 Sufficiens modus probandi iuspatronatus elicitur ex litteris institutionalibus Antistitum, quibus attestantur beneficium ad præsentationem alicuius Patroni pertinere, quia cum tractetur de diminuenda iurisdictione Ordinariorum, reddunt se Præsules valde difficiles in admittendo beneficium esse de iurepatrenatus, & instituendo præsentatos à patronis, ita resoluunt *Paulus de Cittadinis, de iurepat. par. 6. quæst. 37. num. 3. Flamin. de resign. lib. 8. quæst. 11. num. 38. Pute. decis. 162. in princip par. 1. & decis. 142. par. 2. Mari. Antonin. lib. 1. variar. resolut. 80. num. 1.* tenuit *Rota decis. 423. siue 11. de iurepatron. in nouis, & decis. 376. & 1447 par. 3. lib. 3. diuers.* vbi habetur Bullam Episcopi instituentis cum ea assertione ad præsentationē talis Patroni probare intercessisse præsentationem mentionatam, licet de ea nihil appareat, quod quidem procedet si multiplicatæ adducantur litteræ, quibus probarentur multiplicatæ præsentationes, & satisfactum dispositioni *Concilij Trident. d. capit. 9.*

48 Libri vero visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus *praxis noua Episcop. par. 2. capit. 5. num. 7. Aloys. Ricc. in dicta praxi resol. 125. num. 2.*

49 Ex sententia Episcopi, qua iudicauit ad præsentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuspatronatus, nisi antiqua sit, ex resolutis per *Cassad. decis. 2. num. 3. de probat. & decis. 3. n. 3. de procurat. Pute. decis. 338. lib. 2. Seraphin. decis. 1141. Aloys. Ricc. d. resolut. 125.* & tenuit Rota *in vna Comen. Capellaniæ 17. Iuny 1591.* coram *Penna, & in vna Neapol. Rectoriæ, 19. Decembris 1609.* coram *Artembergo*, qui declarant antiquā existimari quoties quadraginta retro completis annis lata fuit: at prætergressos esse quinquaginta annos oportere censet *Gratian. tom. 2. cap. 310. à num. 90.*

50 Item ex litteris maiusculis inscriptis in lapide posito in publico ab immemorabili tempore citra, plene probari iuspatronatus tenent *Caualcan. dicta decis. 17. num. 5. Francisc. Leo d. cap. 6 numer. 4.* & tenuit *Rota in vna Hispalen. iurispatronatus 26. Martij 1590.* coram *Domino Pamphilio*, quam referunt *Nicol. Garcia d. cap. 9. nu. 91. & Aloys. Ricci. in d. praxi rerum fori ecclesiastici resolut. 125. numero 3. in fine.* Antiquum enim per litteras scriptas, seu incisas in lapidibus probatur

51 *Masc. de prob. concl. 105. n. 10.* Et scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem fore admittendam, resoluit *Cald. Pereira de empt. cap. 21.*

52 *num. 21.* Item & lapides, seu columnas, quibus litteræ incisæ sunt, probare confinia resoluunt *Mich. Graff. tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 26. nu. 6. pagina 429. Circhou. lib. 4. tit. 9. num. 188. pagin. 498. Menoch. consil. 21. num. 30. & consi. 112. num. 67. cum sequentibus, Mascard. conclus. 399. num. 10. Valasc. de iure emphyt. quæst. 9. num. 28. Cald. Pereira d. cap. 21. num. 20.*

53 Ex chronicis veris etiam ab immemorabili tempore scriptis probari potest iuspatronatus, nam antiquis chronicis; quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus *glos. verbo magis, in cap. inter dilectos, de fide instrument. Xuar. alleg. 8. num. 21. & sequen. Cassan. in catalogo gloriæ mundi, par. 10. consid. 46. ad fin. Mascard. de probat. conclus. 105. nu. 9. &*

9. & conclus. 398. num. 1. Gutier. pra ctic. lib. 3 quæst. 13. num. 23. Menoch. consil. 368. num. 8.

54 In iis autem personis, seu cõmunitatibus, vel Vniuersitatibus, in quibus id ius plerumque ex vsurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragatur, quã si præter reliqua ad eum necessaria præsentationes etiam continuatæ non minori saltem quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectũ sortitæ sint authenticis scripturis probentur, ita Concil. d. cap. 9. vers. in ijs.

55 Debet huiusmodi decretum omnino obseruari, & verificanda sunt illius requisita in probatione iurispatronatus prædictarum personarum, itaut non sufficiant præsentationes centum annorum, vel ducentorum, si non sint continuatæ, vt scilicet vna sequatur aliam, prout ostendit verbum illud, continuatæ, Flamin. d. quæst. 28. nu. 255. Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 133 ver

56 sic. amplia secundo. Nec etiam suffragantur præsentationes continuatæ per tantum tempus, vel maius, si non sunt effectum sortitæ omnes, effectum autem sortiri dicũtur si sint confirmatæ præsentationes, vt dicitur in cap. Cumana, de elect. Seraphin. Rot. Roman. decis. 1141. Aloys. Ricc. dict. resolut 133 versic. amplia tertio, & resolut 13. Viuian. par. 2. lib. 5. cap. 3. num. 19. Flamin. d. quæst. 8. num. 256. Nec denique

57 quinquagenaria possessio, quæ per scripturas authenticas requiritur, probari potest per testes, vt æquipolleant eorum depositiones præsẽtationibus, & institutionibus per instrumenta factis, quia dicta probatio per instrumenta requiritur

58 pro forma à Concil. dicto loco, & forma dat esse rei, l. Diuus, ff. de in integr. restitut. l. Meuius, ff. de condit. & demonstrat. & ad vnguem est seruanda, ita vt si deficiat in minimo actus corruat, l. cum hi, §. si prætor, ff. de transac. l. non dubium, C. de legib. cum citatis in libello de principijs iuris, littera F. num. 49. & 50. quare in his terminis, de quibus agimus, ita resoluunt Rot. Roman. decis. 199. num 4. par. 2. diuers. Marescot. var. lib. 2. cap. 52. num. 2. Nicol. Garci. d. cap. 9. nume. 113. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 134. Francisc. Leo d. cap. 6. nume. 6. Flamin dicta quæst. 18. nu. 257. vbi num. 258. dicit in Rota decisum, quod deficientibus authenticis scripturis non sufficit illas probare per testes, cuius tamen contrarium tuetur Nicol. Garci. d. cap. 9. num. 113. in fine.

59 Et prædictos quinquaginta annos sumere initium ab illo die, quo apparet factam fuisse primam præsentationem, & antiquiorem productã in actis cum subsequenti institutione, cosq. numerari vsque ad diem litis postremo motæ, in qua cõtrouertitur an sit, & constet esse de iurepatronatus refert ex Rotæ decisione Campan. d. capit. 13. num. 426.

60 Hinc Gonzal. dicta glos. 18. numer. 84. asserit prælatam probationem per authenticas scripturas exigi nõ dum in probandis præsentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Præsumitur iuspatronatus in potente ex vsurpatione Put. decis. 57. cum duabus sequent. &. & decis. 205. par. 1. Rot. decis. 5. par. 3. lib. 2. & decis. 532. par. 3. lib. 3. in nouiss. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 33. nu. 2.

& etiam

& etiam in Vniuersitatibus acquisitum ex vsurpatione, vt insinuat *Concil. Trident. d. cap. 9.* & est doctrina *Butrij in capit. dilectus, de officio Legati, Lambertin. de iurepatron. lib. 1. artic. 5. quaest. 10. sub nu. 47. versic. limita primo, & nume. 39.* quem sequitur *Caualcan. decis. 17. num. 7. par. 2. Mohedan. decis. 2. circa fin. de iurepatron. Gonzal. d. glos. 18. num. 63. Aloys. Ricc. resolut. 131.*
62 *Put. decis. 205. lib. 1.* quamuis communitas parua sit *Nicol. Garc. dicto cap. 9. num. 192. Aloys. Ric. in dicta praxi resolut. 135.* Et tenuit *Rota in vna Bononien. iurispatron. de Baringana 20. Martij 1585.* corã *R. P. D. Gipsio*, & in alia *Archipresbyteratus nullius 2. Maij 1588.* coram *Illustriss. Cardinale Pamphilio. Rot.* etiam *Roman.* apud *Farin. decis. 507. & 543. in nouiss. prima recollect. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1240.* vbi addit hanc praesumptionem praecipue locum habere in Italia, vbi propter recessum Curię omnes populi ius praesentandi vsurparunt, & praesertim in locis, in quibus Ordinarij collatores sunt inferiores Episcopo, *Achil. de Grassis decis. 4. de iurepatronat. Put. decis. 57. libro 1.*
63 In eadem *Rota in vna Romana iurispatronatus 8. Iulij 1584.* corã *Illustrissimo Seraphino*, & est inter impressas *decis. 468.* resolutum fuit vsurpationem iurispatronatus non praesumi, nisi constet de dolosa occupatione. Sed propter dictionem (plerumque) qua Concilium *dict. cap. 9.* vtitur, habere locum, etiam quando cessat praesumptio vsurpationis si praetendatur à persona potenti, vel magnate, vel Vniuersitate censuit *Sacra Cõgregatio Illustriss. Interpretum*, & tenuit *Rota in vna Sorana iurispatronat. 28. Aprilis 1603.* coram *Illustrissimo Pamphil.* & in *alia Iacen. Parochialis 27. Iunij 1603.* coram *eod.* & nouissime in *vna Lucana iurispatronatus 14. Iunij 1611.* coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rota Decano.* Nec
64 etiã praesumitur iuspatronatus ex vsurpatione acquisitũ, si non totius Vniuersitatis, sed illius partis esse praetendatur, vt declarauit *Sacra Congreg.* teste *Gonzal. d. glos. 18. numer. 69. Nicol. Garcia vbi proxime, Aloys. Ricc. d. resolut. 135. in fine* quae vsurpationis ratio cessat in Ecclesijs monasterialibus, seu cõuentualibus, in quibus non acquiritur iuspatronatus, *Mohedan. decis. 340.*
65 Et cum in *Conc. d. c. 9.* mentio indistincte fiat de ijs personis, in quibus iuspatronatus plerumque ex vsurpatione praesumitur acquisitum, nec exprimatur quę sint, ideo declarandum duxi eas esse, quae potentes sunt, vt in Imperatore scripsit *Put. decis. 60. libro 1.* Et de Rege Aragonensi loquens *Mohedan. decis. 10. num. 4. de iurepatronat.* Et in Infante de nostro Regno Portugallię mentionem faciens, firmat idem *Put. decis. 57. lib. 1.* Et in Barone, alioq. Domino iurisdictionem temporalem habente procedere illius *tex.* dispositionem declarauit *Sacra Congregatio*, vt referunt *Gonzalez d. glos. 18. num. 66. versic. in his personis, Aloys. Ricc. dicta praxi resol. 132. num. 1.* Et in altero quocunque magnate locum habere asserit *Caputaq. decis. 128. n. 1. par. 2.* estq. *decis. 1273. li. 3. par. 3. diuers.* prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum censuit *Rota decis. 842. lib. 3. diuers.* aut alterius ex familia Columnae *Caputaquen. dicta decis. 128. & in decis. 199. lib. 2. diuers. Aloys. Ricc.*

66 *Ricc. d resolut.* 132. *num.* 1. Iuspatronatus tamen priuatorum non admittit præsumptionem vsurpationis, vt tenuit *Rot. in vna Iuden. Parochi.* 7. *Nouembris* 1611. coram *R.P.D. Vbaldo* apud *Farin. part.* 2. *tom.* 1. *decis.* 360. Et iuspatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non sunt domini temporales loci, vbi fundatum est *Rota in vna Papien. iurispatronatus* 17. *Februarij* 1612. *coram R. P. D. Manzanedo* apud *Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 374. *n.* 1.

67 Rigor præscriptus à Cōcilio *Tridentino* dicto loco, & supra adductus in probãdo iurepatronatus nō requiritur, si agatur non contra Ec-
68 clesiam, sed inter ipsosmet patronos, vt decidit *Rota Romana in vna Ianzi, 10. Aprilis, & 20. Nouembris* 1595. coram *Mantica*, testantur *Gonzal dict. glos.* 18. *numero* 59 *praxis noua Episcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 7. *vers. non tamen*. Vnde iuspatronatus potest præscribi ab vno contra alium compatronum spatio quadraginta annorum, cum titulo colorato *Rota Roman. decis.* 229. *num.* 1. & *decis.* 407. *num.* 1. *parte prima in nouiss.* quam refert *Gallett. in margarita casuum conscient. verbo iuspatronatus, pagina* 144. *column.* 2. *Lambertin. par.* 2. *libro* 1. *art.* 5. *quæst.* 11. *princip. Gonzal. dict. glos.* 18. *num.* 57. *Francisc. Leo d. capit.* 6. *num.* 8. *in fine, Caualcan. decisio.* 33. *num.* 8. *cum sequen. par.* 5. *Mari. Antonin. d. lib.* 2. *resolut.* 108. *num.* 28.

69 Aduertendū vltra prędictas probationes teneri descendentes, etiā probare iure deuolutionis iusto se esse patronos. Deuoluitur autem iuspatronatus hæreditate, legato, donatione, vel venditione, ac alijs modis *Alleg. præcedenti* enumera-
70 tis, vbi de hoc late egi. Sed in eo succeditur in stirpes, & non in capita, vt probat *Clem. plures, vlt. de iurepatron.* docent *Menoch. consilio* 316. *num.* 16. *Tiraquell. de iureprimogen. quæst.* 36. *num.* 3. *Perez l.* 1. *vers. monere iuuat, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pagina* 140. *Spin. dicta glos.* 4. *princip. num.* 61. *praxis noua Episcopal. d. cap.* 5. *vers. descendentes*, *Stephan. Gratian. disceptat forens. cap.* 521. *n.* 18. *Campan. in diuers. iuris Canonici lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 384. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 45 *num.* 6. *Ceued. ad Sextum collect.* 7. *numer.* 1. *Aloys. Ricc. in collectan. decis. parte* 5. *collect.* 1733. & *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis* 120. *nume.* 1. *par.* 2. quod procedit quando succeditur iure hæreditario, secus si alio iure, nempe legati, & donationis, quia tunc si legetur, vel donetur ius patronatus familiæ, omnes de familia succedunt in capita, & non in stirpes, vt decisum fuit in *Rota Romana in vna Regien. Prioratus* 13. *Nouembris* 1601. coram *R. P. D. Penna*. Et ideo si patre mortuo plures filij superstites sint, singuli vocem habebunt, si vero mortui fuerint, & alter reliquerit filium, alter duos, tertius tres, vel quatuor, ille vnus habebit vnam vocem, & alij plures ex vnoquoque alteram vocem, nō enim plures fratres ab eodem patre nati plures voces habēt, cum patris personam referunt, qui vnus est, ita per d. *Clem. plures*, dicit *Ugolin. d. cap.* 51. §. 1. *nu.* 8.

71 Notandum est probationem descendentię patronorum ad effectum præsentandi nō requiri, stante quasi possessione præsentandi, vt tenuit *Rota in vna Gerunden. beneficij*, 15. *Decembris* 1599. *coram Illustrissimo Cardinale Seraphino*, & est

est inter eius decisiones impressas *decis.* 1334. *num. vlt.*

Habilitas præsentati, qualis requiratur?

72 AD iuspatronatus præsētari possunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, vt in toto *titulo de iurepatron. & 16. q. 7. per totam*, dummodo in ea ætate esse debeāt, quam beneficij qualitas postulat *Vgolin. d. cap. 51. §. 2. in fine*, seruata *Concilij Tridentini* dispositione circa ætatē ad beneficia requisitā, *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 169. à principio*, vbi *num. 3.* declarat ex *Sacra Congreg.* id non procedere, vbi in fundatione beneficii aliter esset cautum: constituta hac regula in vnum reducam illos, qui prohibentur præsentari, vt facilius, qui sint habiles reperiri possint.

73 Laicus cum sit incapax beneficiorum, vt probat text in *cap. 2. de institut.* & resoluunt *Ceuall. communium contra communes, quæst. 523. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 6. capit. 2. quæst. 5. Perez de Lara de anniuersar. & capellan. lib. 2. capit. 5. à num. 2. Nicol. Garcia de benefic. parte 1. cap. 1. à num. 9. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3 num. 147. Sanch. de matrim. libro 7. disp. 42. num. 14.* etiamsi incedat in habitu, & tonsura, & communiter reputetur clericus, quia constando de veritate, nō tenet beneficij collatio, *Flamin. de resignat. libr. 4. quæst. 2. num. 59. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 2. à num. 64. Nicol. Garci. d. cap. 1. num. 11. & 12.* ideo non potest à patronis præsentari, *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. glos. ver*-bo *receperunt, in cap. eum M. eodem*

74 *titulo*, vbi ait laicum posse habere præbendam separatam à canonicatu, vel illam, in quantum est temporalis, seu contiuet temporalitatem, vt per *Oliban. in comment. ad vsaticum alium namque, cap. 13. num. 5.*

75 Vel etiam ipsum beneficium, aut canonicatum ex priuilegio Pontificio, vt habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Astorgæ, in Sede Legionensi canonici, refert *Fr. Athanas. de Lobera in tractatu de Ecclesia, & Ciuitate Legionensi, fol. 212.* vbi simile priuilegium à Papa concessum dicit Regibus illius Regni, & idem Comiti Barcinonen. esse concessum pro Ecclesia illius ciuitatis testatur *Anton. de Olibano*

76 *d. cap. 13. num. 6.* Nominatio tamen facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficium, est valida, vt fuit resolutum per *Rotam in vna Burgen. Abbatiæ 19. Nouembris 1583.* coram *D. Penna*, vbi ad iura dicentia præsentationem de laico factam esse nullā, fuit responsum, quod sunt intelligenda de præsentatione proprie dicta, quæ tunc fit cum præsentatus corā Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus, refert *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 140. num. 3.*

77 Sed dubitari potest an laicus possit præsentari ad beneficium, si statim postea assumpserit clericatum? in qua quæst. *Rot. Rom. in vna Imolen. iurispatron.* coram *Orano, 19. Nouembris 1594.* quam refert *Flamin. d. q. 2. num. 5. & 6.* tenuit tunc præsentationem esse validam, ex eo, quia minime dici potest facta de persona penitus inhabili, cum satis sit ante institutionem esse promotum. Verum in puncto iuris vide-

 ba-

batur contrarium esse respondendum, quia ad beneficium obtinendum non sufficit quempiam habitũ clericalem gestantem animum habere statim obtento beneficio assumendi Ordinem clericalem, sed hic Ordo debet necessariò præcedere, *Sanch. d. disput. 42. num. 14. Gonzalez d. gloss. 2. num. 66*. Nam in bene-
78 ficijs attenditur capacitas tempore præsentationis, *Rota decis. 69. par. 3. lib. 1. in nouiss. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resol. 19. num. 1.*
79 Seruus non potest præsentari, etiamsi sit Christianus, cum non possit ordinari, nisi prius manumittatur, *cap. 1. 2. & 3. dist. 54. cap. 1. & cap. consuluit, de seruis non ordin. Anton. Gama in tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis quæst. 5. num. 9. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in comm. littera K. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 14. Modern. de iurisdict. p. 4. casu 90. n. 14.* & ad nostrum propositum *Viuian. in praxi Iurispatron. par. 2. lib. 6. cap. 4. num. 1.* vbi etiam addit quod si manumissus sit, & fiat clericus, poterit præsentari.
80 Infidelis vti incapax præsentari non potest, *Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 9. Viuian. d. cap. 4. num. 2.* Nec
81 etiam neophytus, idest, qui initio Sãctæ Fidei est eruditione plantatus *cap. 1. 48. dist. cap. Neophytus 61. dist. cap. si clericatus 16. q. 1. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 12. à princip.* vbi *numero* 8. dicit neophytum post factum clericum posse beneficia obtinere.
82 Irregularis etiam, qui extra regulã positus est, non potest præsentari, cum non possit ad Ordines promoueri, imo collatio, seu prouisio beneficij illi facta est nulla, ita *Henriq. in sum. lib. 13. cap. 14. §. 1. & cap. 56. § 1. & lib. 14. cap. 2. §. 5. Azor. instit. moral. p. 2 lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Auila de censuris p. 7. disp. 2. dub. 6.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. n. 92. Flam. de resig. lib. 4. q. 3. a nu. 32. & lib. 5. quæst. 3. num. 181. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 54 num. 120. Vgolin. de officio & potest. Episcopi cap. 1. §. 1. ad finem, & cap. 50. §. 6. numero* 4. post *Cou. Rebuff. Nau. Fr. Emman. Veg. P. Molin.* & alios *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 11. a princip. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 167.*
83 Illegitimus, quocunque nomine censeatur, ordinari prohibetur, *cap. per venerabilem, qui filij sint leg.* ideo non potest nec eligi, nec præsentari arg. *tex. in cap. accepimus, de ætate & qualit.* Cardin. *Seraphin. Rotæ decis. 1442. nu. 9. Viuian. d. cap. 4 num. 3. Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 185.*
84 Corpore vitiati, de quibus egi *Alleg. 42.* ad beneficia vti irregulares promoueri non possunt, *Lambertin. p. 1. lib. 2. q 7. art. 12. num. 1. Nicol. Garcia d. p. 7. cap. 12. à n. 3.*
85 Clericus patronus non potest se ipsum præsentare *cap. per nostras, &* ibi *gloss. verbo præsentare, de iurepat.* quia cum debeat esse differẽtia inter dantem & recipientem, & sic inter præsentantem & præsentatum, *cap fin de instit.* ita etiam debet esse differentia inter eligentem & electum *cap. qualiter, de elect. Flamin. de resignat. lib. 9. quæst. 17. à numero 12. Tiraq. de Iure primog. quæst. 33. num. 11. Campan. d. c. 13. num. 398. Aloys. Ricc. d. praxi resol. 179. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 51. nu. 1. Chircoui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 5. & 6. pag. 167 Spin. in speculo testam. gloss. 4.* prin-

princip. num 80. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 21. q. 1. Aloys. Ricc. in decis. 36. num. 1. p. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 3. num. 222. vers. notandum. Viuian. d. p. 2. lib. 6. cap. 8. vbi nu. 3. extendit etiam ad beneficium simplex. Illud tamen vnicum adderē
86 quod Summus Pontifex potest solū se ipsum eligere, vt ex D. Antonin. tradit Pineda in vita D. Ioannis Baptistæ. lib. 2. art. 3. cap. 10. pag. mihi 422.

87 Amplia vt neq; procurator constitus à patrono possit ipsum patronum præsentare, vt fuit tentum in Rota in vna Salamant. Capellaniæ 14. Octobris 155 .. coram D. Vestano, teste Caputaq. decis. 397. lib. 2. quē refert Flamin. d. q. 17. numero 113. Campan. d. cap. 13. num. 399. Nec etiam procurator constitutus a pa-
88 trono ad præsentandum potest se ipsum præsentare, Gonzal ad reg. 8. Cancel. glos. 2. num. 57. & seq. Nec
89 deniq; substitutus a tali procuratore potest patronum, aut suum principalem procuratorem præsentare Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 8. art. 9. & 10. Viuian. d. cap. 8. num. 9.

90 Si autem Prælatus ad quem pertinet institutio motu proprio, vocet clericum patronum, eiq. conferat quodcunque beneficium vacans, in quo dictus clericus habet Iuspatronatus, tenebit collatio, tali enim casu non habet originem à dicto patrono talis collatio Abb. in d. cap. per nostras, num. 3. Viuian. d. cap. 8. num. 4. Vgolin. d. cap. 51. §. 2. num. 1. in fine.

91 Quando plures sunt patroni, videlicet clerici, aut vnus clericus, & alter laicus, possunt ex se ipsis vnū nominare, & præsentare glos. fin. in cap. consuluit 15. de Iurepatron. Aloys. Ricc. d. resol. 179. nume. 3. Azori. d. p. 2. lib. 6. cap. 21. quæst. 3. Aloys. Ricc. d. decis. 36. numero 4. Roch. verbo honorificum, q. 4. princ. num. 20. Lambert. n. d quæst. 8. art. 5. Vgolin. d. cap. 51. §. 2. num. 1. vbi cū Card Tusch. lit. P. cōcl. 555. tenet quod præsentatus non ciatur in numero præsentantiū, Viuian. d. c. 8. n. 7. vbi num. 8. dicit nullo modo posse clericum simul cum compatronis se ipsum præsentare, sed præsen-
92 tationem esse faciendam à solis cōpatronis, qui electioni de se factæ consentire tantum potest, quod etiā tradit Mari. Antonin. d. resolut. 51. num. 5.

93 Pater potest præsentare filium, auus nepotem, seu alios consanguineos, glos. verbo filij, in cap. quia clerici, & glos. verbo propria auctoritate, in cap. consuluit, de Iurepatron. Flamin. d. quæst. 17. num. 122. Roland. a Valle cons. 47. num. 49. & 62. cum sequentib. vol. 1. Chirocu. d. tit. 4. num. 6. pag. 167. Ioseph Ludou. tom. 3. commun. opinion tit. de Iurepatron. concl. vni. vers. amplia tur octauo, pag. 532. in fine, Azori. d. cap. 21. quæst. 2. Viuian. d. cap. 8. n. 11. vbi num. 12. asserit posse Episcopum licite conferre beneficium fi-
94 lio suo legitimo, vel nepoti idoneo, quia charitas imprimis exercenda est erga domesticos, & citat Abb. cons. 96. vol. 2. Roch. verbo honorificum, quæst. 4. princip. Lambertin. vbi supra, art. 12. Sic etiam si filius non sit patronus, & in patrem sit compromissum de clerico eligendo, vel præsentando, poterit filium eligere, seu præsentare; & si filius sit canonicus, & ab omnibus canonicis, vnà cum dicto filio sit compro-

missum in patrem; poterit pater eligere suum filium, cum id non reperiatur prohibitum *Lambertin. vbi supra art.13. Viuian.d.cap.8.n.14.& 15.*

95 Donatarius Iurispatronatus non potest præsentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice, præsumitur enim fraudulēter facta, secus quando illa facta est perpetuò cum Ordinarij consensu, *Roch.verbo ipse vel is, quæst. 20. num. 37. Lambertin. vbi sup. art. 11. Viuian. d. cap.8.num.10.*

96 Excommunicatus cum beneficia obtinere non possit *cap. postulastis, de clerico excom. minist.* in tantum vt collatio illi facta de iure sit nulla, *Flamin.de resignat.lib.4. quæst. 33.à n.44.& lib.5.quæst. 6. a num. 77.Sayr.de censur.lib.2.cap.5. num. 1.Nicol.Garcia.dict.par.7.cap.13.a*

97 *n.3.*ideo ad illa eligi, præsentari, seu nominari non potest. *gloss.in cap.vlt. per tex.*ibi, *de elect.lib.6.Roch.verbo bononorificum, q.4.num.19.Lambertin.p.1.lib.2.q.9.art.1.Seraphin.decis.195.p.1.Aloys. Ricc. d.praxi resol.166.Flamin. d.quæst.6.num.80. & 81.Sayr.d.cap.5.à num.16. Soar. tom.5.disp.4.sect.7.num. 10. Azori, p.2.lib.6.cap.7.q.8.Viuian. d. p. 2. lib.6.cap.9.num.2.*vbi id procedere ait etiā in excōmunicato excōmunicatione minori, quod idem tenent *Cou.in cap. alma, p.1.§.7. in princ. col.1. Aloys. Ricc. d.resol. 166. numero 3.*

98 Suspensus cū seruire & administrare non possit, quia administrando fit irregularis, *Flamin.d.q.6.nu. 83.* ideo eligi non potest *gloss. & doct.in cap. illa vbi Abb. de elect.c. fin.eod.tit.in 6.* nec præsentari *Lābertin.lib. 2.par.1.quæst.9. princip. art.2.Mari.Antonin.variar. resolut.lib.1.resol.19. n. 9.Aloys.Ricc.d. prax.resolut.116. Viuian.d.cap.9.n. 3.*vbi intelligit siue sit suspensus à beneficio, siue ab officio. *Henriq. in sum. lib. 13. cap. 32.*vbi ampliat etiamsi defectus esset occultus, & toleratus.

99 Interdictus, scilicet cui specialiter est interdictum officium, vel aliquis Ordo, nō potest præsentari, si obstet interdictū Ordinis requisiti, vel alterius rei in præsentando, *Lambertin.lib.2.par.1.quæst.11. artic. 3. Viuian.d. cap.9.num.8.*

100 Infames cum non possint ad clericatum prouehi *cap.infames 6.q.1. cap.fin.51.dist.cap. accusatum de simonia.* in tātum, quod debeant priuari omni officio, & deponi ab omni honore & dignitate, *l.infames* iuncta *glossa, & l. decurio. C.ex quib.causis infamia irrog.cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* ideo ad beneficia elegi, seu præsentari non possunt, *Duaren.de benefic. lib. 4. cap. 1. Nicol.*Garcia *d.p.7. cap. 8. num.4. Viuian.d.cap.9.num.23.*Et qui dicantur infames dixi supra *Alleg. 43.* Et ad nostrum propositum de schismatico agunt *Lambertin.d.quæst.11. art.8. Viuian. d. cap.9.num. 15.* De Apostata *Lambertin.art.9.& Viuian.num.16. dictis locis* De simoniaco *Lambertin. art.11.& Viuian. num.17.* De periuro *Lambertin.art.15.Viuian. nu. 22.*De sodomita *Lambertin.art.18. Viuian.n.26.* De adultero *Lambertin.art.19.Viuian.num.27.*De concubinario *Lambertin. art. 20. Viuian.num.28.*De criminoso inquinato aliquo crimine inducente irregularitatem *Lambertin. art. 23. Viuian.numero 32.*

Item

101 Item & alij sunt, qui ad beneficia præsentari non possunt vti indigni, quos enumerat *Viuian.d.p.2. lib.6.cap.10.* vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de coniugatis, bigamis, criminosis, non habentibus ætatem legitimam, illitteratis, & pluribus alijs quos ibi videre poteris. In conferendis beneficijs nihil aliud magis inquiri debet, quam ætatis maturitas;
102 morum grauitas, & honestas, litterarum scientia, vitæ virtus, & fama personæ *cap. cum in cunctis, in princip. de elect. capit. innotuit*, ibi, inducere videbantur, *eod. tit.* Et non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent clerici, nec vrbium claritate, sed Fidei puritate, *capit. nos qui præsumus*, 40. *dist.* Beneficia
103 igitur tam nobilibus, quam ignobilibus sunt indistinctè conferenda, itaut non valeat consuetudo, quod, non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium *cap. venerabilis*, vbi *Abb. numero* 4. *de præbendis*, quia non generis, sed virtutum nobilitas, vitæq. honestas, gratum Deo faciũt, & idoneum seruitorem, *cap. sicut excellentiam, vers. non gradus 23. quæstio. 4.* Et ideo *Gregor. VII. lib.9. registr. epistol. 2. in med.* sic ait. Non te pigeat, aut pudeat extraneum forte, vel humilis sanguinis virum, dummodo idoneus sit, ad Ecclesiæ tuæ regimen, quod proprie bonos exoptat, ascire: cum Romana Respublica, vt paganorum tempore, sic & sub Christianitatis titulis, inde maxime, Deo fauente, excreuerit; quod non tam generis, aut patriæ nobilitatẽ, quam animi & corporis virtutes perpendendas adiudicauit. Et D. *Hieron. ad Cælantiam* veram nobilitatem vocat esse clarum virtutibus. Vnde *Marc. Tullius Cicero* in inuectiua contra *Salustium*, Sanctius, ait, me meis fulgere moribus, quam maiorum opinione niti, vt sim meis posteris nobilitatis initium. Neq; differentia aliqua potest stare inter hos, qui à gentilitate, & inter illos, qui à populo Israelitico sunt ad Fidem conuersi, cũ omnes per Christi passionem redempti sint, *Actor. 2.* Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. *Apost. ad Roman. cap.* 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus siue iudæi, siue gentiles, &c. *Idem 1. ad Corinth. 12.* & in omnes nationes gratia Spiritus Sancti effusa est, *Actor. 10. in fine.* Nam, vt idem ait ad *Ephes. cap. 4.* vnus spiritus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

104 Inhabilis quis iudicandus est, si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat *Rot. decis. 69. p. 3. lib. 1. diuers. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resol. 19. nu. 1. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 1134 num. 4. Viuian. d. p. 2. lib. 6. cap. 10. num. 11. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 461. Aloys Ricc. in d. praxi resolut. 165. num. 3. & resol. 166. num. 3.* Et patronus potest de consensu Ordinarij pro vna vice præsentare ad beneficium eum, qui non habet omnes qualitates in fundatione appositas, vt tenuit *Rota* apud *Seraphinum decis. 871. numero 4.*

105 Præsentantes autem minus idoneum, vel indignum, vltra peccatum mort. quod contrahunt *Azor.*

p.2.lib.6. cap.21.q 4. si sint patroni ecclesiastici, qui dicuntur eligere, priuātur ea vice iure præsentandi, sicut eligentes, *cap. cum in cunctis, §. vlt. de elect. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.441. a princ. & præcipuè num.4. Mari. Anton. lib. 1. resol. 19. num.15.* Si autem sint patroni laici, vel clerici ratione patrimonij, si præsentent minus idoneū intra quadrimestre possunt alium idoneum præsentare *cap. cum vos*, vbi *glos. verbo minus idoneè de officio Ordin.* dummodo non intelligatur de idoneitate requisita in fundatione, vt quia præsentandus debeat esse Sacerdos, nam tunc deuolutio fit ad superiorem, quia videntur delinquere, ea non seruando, & abutuntur iure fundatoris. Sed si lapsum sit quadrimestre, & non sit idoneus præsentatus, deuolutio fit ad superiorem habentenm instituere, *Abb.* & alij in *d. cap. cum vos*, si autem tales patroni præsentauerint indignum indignitate criminosa, sed ignoranter, poterunt intra quadrimestre alium dignum, & idoneum præsentare; sed si lapsum sit quadrimestre, deuolutio fit ad superiorem, qui eo casu prouidet beneficio de nouo Rectore; si autem scienter præsentauerint talem indignum ipso iure pro illa vice priuati sunt iure & facultate præsentandi *Auth. de sanctiss. Episcopis, §. si quis oratorij, Lambertin. lib.2. p.1. q. 10. princ. art. 4. n.23. Crescent. de Iurepatron. decis.19. Caputaq. decis. 62. num.2. & decis.291. p.2. Mascar. de probation. concl. 593. numero 5. Tiraq. in §. hoc sermone, limit. 1. nu. 32. Bellacomb. tom.1. communium opinion. lib.1. tit.5. num.22. pag.171. Molina de primog. lib.2. cap. 4. nu. 38 Roch. verbo honorificum, num. 15. & 16. Rebuff. in praxi benefic. titul. pœnæ contra collatores, num. 1. & seq. Perez l.2. vers. pro quo sit, & vers. tertia conclusio. tit.6. lib. 1. Ordin. pag.153. Steph. Gratian. discept. forens. cap.58. num.11. Cald. Pereira de potestate eligendi cap.1. num. 60. & 61. Mari. Antonin. d. resolut. 19. num. vlt. Vgolin. de potestate Episcopi cap.51. §.1. num.4. vers. secundo.* Aduertendum tamen duxi, quod præsentans inhabilem sub conditione impetrandi dispensationem, non priuatur pro ea vice facultate præsentandi, si durante quadrimestre dispensatione per indignum nō obtenta, de nouo saltem cumulando alium præsentauerit, ita censuit *Rot. Rom. in vna Firmana altaris S. Ludouici 4. Martij 1596.* coram *Illustriss. Seraphino*, refert *Aloys. Ricc. d. praxi resol.186. Rota etiā in vna Firmana Altaris vigesima Iunij 1613. coram R. P. D. Dunozetto* apud *Farin. p.2. tom. 2. decis. 568.*

106 Si tamen procurator nominaret indignum, nō præiudicaret patrono, vt inquit *Francisc. Marc. decis. 480. incip. quæritur quando procurator, num.8. p.1.* quem refert & sequitur *Campan. d. c.13. n.467.* qui quidem procurator mandatum speciale requirit ad præsentandum, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuention. tom.1. lib. 7. tit. 16. nnm.39. Aloys. Ricc. in d. praxi decis.189. num.193. in 1. edit. & resolut. 171. in 2. edit. Cald. Pereira de empt. cap.15. num.11. &* pluries iudicauit *Rot. Rom.* vt per *Caputaquen. decis. 365. num. 1. p. 2. & Seraphin. decis.559. p.1. & Pute. decis. 311. lib. 3.*

107 Et vbicunque deuolutioni locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcunq; inferiorem

rem prælatum sit deuolutio, ad quē spectat collatio, vel institutio, iuxta *glos.* singularem, *in Clem. 1. de suppl. negl. Præl. Francisc. Marc. decis.* 475. *num.* 18. & *decis.* 1153. *in vlti. verbis p.* 1. refert *Campan. d. cap.* 13 *num.* 466. & tenetur seruare naturam beneficij cum confert iure deuolutionis ex *Felin. in cap. cum accessissent, num.* 18. *de constit. Franc. Marc. decis.* 493. *num.* 7. *p.* 1. *Campan. d. cap.* 13 *num.* 485.

110 Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet, nec sufficit, quod per litteras, aut procuratorem absens ipse Episcopo nominetur per tex. *in cap. cum & plantare, §. in Ecclesijs*, ibi, Episcopis repræsentent, *de priuileg.* ex quo noto verbum illud, repræsentent, quod pro-

111 prie significat præsentiam sui facere, *l. maritus* 15. *§.* 1. *ff. ad legē Iuliam de adulter.* melior *tex. in l. consentaneum, C. quomodo, & quādo iudex*, ibi, vt præsentia sui faceret, iuncto ibi, vt sese repræsentent, cum multis alijs, quæ adducit *Brison. de verborū iuris signif. verbo repræsentare:* Vnde recte dicit *glos. verbo repræsentare, in Clem. dudum, de sepultur.* quod repræsentare dicitur, qui

112 præbetur sensibus corporeis *ex l.* 1. *in princip. ff. de verborum obligatio.* & est recepta communiter ex multis, de quibus *Tiraquell. de iure mariti, glos.* 6. *num.* 31. *Selua de benef. par.* 3. *quæst.* 6. *num.* 7. *Lambertin. p.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 11. *art.* 1. *num.* 12. *cum*

113 *sequentibus*. Indeq. præsentatio hæc solet à Doctoribus communiter definiri, quod sit exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri, ad quem institutio pertinet, legitime facta, ita *Abb. in cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Præl. Roch. de iurepatron. in princip. quæst.* 3 *Rebuff. in praxi tit. de præsentatio. num.* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *littera P. conclus.* 191. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 4. *cap.* 1. *num.* 16. facit etiam dispositio *Sac. Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. *versiculo quod si*, vbi cauetur præsentatos à patronis non esse admittendos, nisi prius à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti fuerint, refert *Aloys. Ricc. in d. praxi resolut.* 191. Vnde non valere præsentationem

114 de absente factam, neque Ordinarium teneri admittere præsentatū, qui se personaliter non exhibet, notant omnes constantissime, vt per *Abb.* & reliquos omnes proxime citatos, idem *Abb. cons.* 76. *nu.* 2. *par.* 2. *Roch. verbo honorificum, quæst.* 6. *num.* 27. *Corras. de sacerdotio par.* 4 *cap.* 6. *num.* 18. *Viuian. in praxi iurispatron. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 6. & 7. & tenuit *Rot. in vna Vicaria Iurispatronatus* 28. *Nouembris* 1601. coram *Illustrissimo Ludouisio, nūc Sanctissimo Domino nostro Gregor. Decimoquinto* relata per *Nicol. Garci. in addit. ad tract. de benefic. par.* 4. *cap.* 1. *num.* 23.

115 Contra supradictam resolutionem obstat tex. *in d. cap. ea noscitur*, ibi, per se, aut per litteras, personas idoneas Episcopis diœcesanis præsentent, vbi *glos. verbo per litteras*, notauit præsentationem per epistolam fieri posse, sequuntur Doctores communiter, teste *Duenb. reg.* 283. vbi bene inducit tex. *in capit. vlt. de concess. præbendæ*, dum prohibet constitui procuratorem ad præsentandum in beneficio antequam vacet, & consequenter à cōtrario licitum censet procuratorem constituere ad præsentandum in beneficio iam vacante, facit text. *in cap. accedens* 24. *de præbendis*, vbi absens per pro-

curatorem de beneficio ecclesiastico potest inuestiri, ergo & præsentari. Confirmatur ex praxi receptissima secundum quam nūquam, aut raro patroni tempore præsentationis personaliter exhibent Episcopo præsentatos, sed presentati cū instrumento præsentationis se exhibent Ordinarijs, qui sic præsentatū admittunt, & instituunt, cuius praxis meminit *tex.* vbi notant *glos. in Clem. 1. verb. præsentatos, de excess. præl.* recepta *ex Lambertin. d. artic. 1. numero 5. & Nicol. Garcia d. capit. 1. num. 19.*

116 Verum pro præsentis quęstionis resolutione duo inter se diuersa cōuenit separari, aliud enim est quærere vtrum patronus absens possit per litteras facere præsentationem personæ, quę cum eisdem Episcopo se personalitet repræsentet, & hoc licitum esse dubitari non potest, & euincunt iura allegata, vt in *d. cap. ea noscitur, et in d. c. vlt. & in d. Clement. 1. vers. præsentatus*, & procedit praxis, de qua attestantur præcitati Doctores, & *Cardin. Tusch. dicta littera P. conclus. 592. num. 24*

117 Aliud autem utrum præsentati, personaliter se debeant præsentare Episcopo, an uero potius possint per procuratorem se præsentare? & nō teneri Episcopum sic præsentatos admittere uerissima est, & receptissima resolutio, tùm ex dictis, tùm etiā ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia scilicet cederet huiusmodi præsentatio in graue ipsius Ecclesiæ præiudicium ex dilatione, si præsentatus per litteras differret aduentum suum: sed futilem rationem puto, quia si se non præsentent intra quadrimestre, vel semestre poterit Episcopus non expectata patroni præsentatione de Ecclesia prouidere iuxta decis. *tex. in cap. 1. §. verum, de iurepatron. in 6.* Melior ergo ratio est, quia præsentati debent ab Ordinario examinari an sint idonei, tam in parochialibus, & curatis; quam in simplicibus, ex *Trid. sess. 7. de reformat. cap. 13.* quod examen cum personale sit, & per procuratorem fieri nō possit, necessariò sequitur præsentatos teneri se Episcopis personaliter exhiberi. Facit etiam occasio & periculum, quod ex contraria obseruantia sequi posset, vt aliquando contingisse oculatum se esse testem profitetur Auctor *praxis Epis. p. 1. verb. ius publicum §. 8.* his formalibus verbis. Scio in quodam Archiepiscopatu ficte fuisse quendā præsentatum, & deinde institutum non existentem in rerum natura, & patronus sibi vsurpabat fructus beneficij singulis annis, contra decretum *Concilij Trid. sess. 22. cap. 11. de refor. & sess. 25. etiam de reform. cap. 9. vers. patroni autem.*

118 Ex quibus à cessante ratione colliges contrarium esse resoluendum, & affirmandum posse præsentatum absentem instiui ab Episcopo si ei notum sit esse idoneum notorie, veluti quia doctor est in aliqua Vniuersitate studij generalis graduatus, hic enim examine non indiget ex doctrina *glos. verbo ignota, in cap. de Petro, distin. 47.* iuncto *Trid. d. sess. 7. cap. 13. in fine*; & in terminis notat Innocent. *per tex. ibi in cap. in Lateranen. in fine, de præbendis, Abb. Deci. Roch.* & plures alij, quos refert, & sequitur *Cened. ad Decretum collect. 15. numero 3. Henriq. in summ. li. 10. cap. 18. in princip. Saa in aphorismis verbo examen, Vitian. d. cap. 11. num. 8. Vgolin. d. cap. 51. §. 2. numer. 3. Aloys. Ricc.*

Ricc. dicta praxi resolution. 139. & 141. & censuit *Rota in vna Valentin. beneficij 16. Maij 1583.* coram *Illustrissimo Card. Lancelot.* & item *in vna Regien. beneficij 14. Decembris 1587. coram Illustrissimo Card. Pamphilio*, cessat etiam periculum illud *praxis Episcopalis*: quare sic notum Episcopo posse ab eo absentem institui, & præsentationem, ac institutionem validam esse, licet institutus absens sit, notat *Innoc. vbi proxime, Abb. d. cons. 76. Lambertin. artic. 3. Corras. & Tusch. dictis locis* idem *Tusch. conclus. 592. num. 25. Nicol. Garcia d. cap. 1. à num. 16. vbi à num. 23.* refert declarationem Illustrissimorum DD. Cardinalium.

119 Nam examen in notorie litterato non requiritur, ex multis probat *Aloys. Ricc. dicta resol. 191. in fine.*

120 Quamuis prædicta sententia quoad præsentationem, & institutionem in beneficio curam animarum non habente in se vera sit, non procedit tamen in præsentato ad Parochialem, in hoc enim examen præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit, cum à *Trid. sess. 24. de reformat. capit. 18.* & per *Bullam Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis*, pro forma requiratur, vt notauit *Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 5. num. 10.* & declarauit *Sacra Cōgregatio* Doctorem, siue Licentiatum in Theologia, siue in iure Canonico non excusari ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia Parochiali, referunt *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 90. Nicol. Garci. par. 9. cap. 2. num. 103. praxis noua Episcop. par. 2. capit. 5. num. 17. vers. Doctor, Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 414. num. 2. in prima edit. & resolut. 351. in secunda edit.*

Hinc cauebis ab eodem *Garcia dicta par. 9 cap. 3. num 5. & 14.* quatenus scribit hanc resolutionem procedere in quocunque beneficio ecclesiastico, nam quamuis ex *Trident. d. cap. 13.* examen necessarium esse in omnibus beneficijs agnoscamus, pro forma tamen in solis Parochialibus requiri receptissima est scribentium resolutio ex supra dictis. Illud tamen aduertendum duxi, quod in Parochialibus iurispatronatus laicorum, non requiritur examen per concursum, sed solum præsentatus examinādus est ab Ordinario cum tribus saltem examinatoribus synodalibus; & illi idoneo reperto institutio est facienda *Concil. Trid. d. cap. 18.* & declarauit *Sacra Congreg.* teste *Nicol. Garcia par. 9. cap. 2. num. 255.* Eueniente tamen vacatione huiusmodi iurispatron. quando plures sunt præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus denūciati sunt, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alterum instituat, refert decisum *Gonzal. glos. 6. num. 138.* In Parochialibus vero iurispatronatus ecclesiastici requiritur examen per cōcursum ex *Tridentin. d. cap. 18.* colligit *Nicol. Garci. d. cap. 2. num. 261.* etiamsi essent iurispatronatus mixti partim Ecclesiæ, & partim laici, refert decisū *Gonzal. d. glos. 6. num. 135.* & ideo in vacatione Parochialis Ecclesiæ, vbi illius notitia habita fuerit, iurispatronatus ecclesiastici, aut etiā partim ecclesiastici, partim laicorum, etiāsi pro duabus partibus ad laicos pertineret, & pro vna tantū ad ecclesiasticum, erit edictum pro-

po-

(margin numbers beside right column: 121 at "duxi, quod in Parochialibus"; 122 at "tati, requiritur examen")

123 ponendum, debebitq. Episcopus cum nominatis à patrono ecclesiastico, alios etiam clericos ad concursum admittere, nisi in institutione, aut fundatione aliter cautū esset, tunc enim tantū debebit præsentatus examinari citra concursum, & approbari ab Ordinario, etiamsi institutioni, & fundationi repugnaret: quæ quidem edictorum affixio est adeo substantialis, vt insti tutio facta absque illa ipso iure annulletur, vt tenuisse *Rotā Romanā* testantur *Crescent. decis. vlt. de iure patronat. Caputaquen. decis. 95. par. 1. & decis. 128. par. 2. Cardin. Pute. decis. 306. lib. 1. Seraphin. decis. 399.* quos refert *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 143. num. 1.* vbi *numer. 2.* asserit non procedere, si aliud reperiretur de consuetudine illius Ecclesiæ, ad quā quis est præsentatus, & idem *Aloys. Ric. d. praxi resolut. 144.* resoluit institutionem factam intra terminum edicti esse nullam, dummodo constet litteras edictales affixas fuisse, & intra terminum cōpetentem iudicis arbitrio amotas, quod etiam tenent *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 20. numer. 10. Perez de Lara de capellan. lib. 2. capit. 10. num. 32. & 39. Flores de Mena vari. lib. 1. quæst. 3. nume. 55. Nicol. Garci. d. par. 9. cap. 4. num. 1. cum sequentibus,* vbi *nu. 14.* resoluit seruari, quod post terminum edicti, ante tamen institutionem, semper admittantur, qui præsentantur ab alijs patronis, seu prætendunt habere ius.

124 In beneficijs etiam simplicibus præsentati, seu electi, vel nominati (si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, iuxta formam supra relatā) à quibusuis ecclesiasticis personis, etiam Apostolicæ Sedis Nuncijs, nō debent institui, neque confirmari, neque admitti, etiam prætextu cuiuscunque priuilegij, vel consuetudinis, etiam immemorialis, nisi prius fuerint ab Ordinarijs examinati, & idonei reperti. Nec appellationis remedio vllus tueri potest, quominus examen subire teneatur vt in *Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 13.* Et si institutio ad inferiores Episcopo pertineat præsentati debent prius

125 ab Episcopo examinari & approbari, aliàs institutio ab inferioribus facta erit nulla *Concil. sess. 25. de reform. cap. 9. vers. Ad hæc.* In beneficijs vero simplicibus, quorum collatio libere pertinet ad inferiores, dicta Episcopi approbatio non requiritur, sicut etiam in Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum, quorum collatio libere spectat ad Capitulum, ita decisum refert *Nicol. Garcia. d. p. 9. cap. 3. numero 19. decl. 4. & 5.* vbi *decl. 2.* dicit adeo verum esse quod in beneficijs Iurispatronatus examen ab Episcopo fieri debet, quod procedit etiamsi inferiores institutores haberent iurisdictionem Ordinariam in clericos ad dicta beneficia præsentatos, quāuis Abbates, Commendatarij, & qui cunque inferiores, qualibet exemptione muniti, etiamsi ordinariam iurisdictionem haberent in locis beneficiorum, & ordinarij institutorum sint, vt in eos omnem iurisdictionem habeant, adhuc tamen instituendus deberet prius examinari super idoneitate per Episcopum suum vt disponit *Concil. d. cap. 9. praxis noua Episcop. p. 2. cap. 5. num. 13 vers. institutio.*

Præ.

Præsentatio facta in tempore quando dicatur?

126 Præsentatio à patronis laicis vel clericis ratione proprij patrimonij facienda est intra quadrimestre, *cap. cum propter, de iurepatron.* à patronis autem ecclesiasticis facienda est intra semestre, *cap. vnic. §. verum, eod. tit. lib. 6. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 59. Vgolin. de potestat. Episcop. cap. 51. in princ. num. 5. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 1. collect. 119. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. par. 2. decis. 228. num. 14. & 15. Franc Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 6. numer. 23. Lambert. n. de iurepatronat. lib. 2. par. 2. q. 1. artic. 1. Cardoso in praxi iudicum, et aduocat. verbo ius patronatus, num. 15 & 16. Nicolaus Garci. de beneficijs, par. 5. cap. 9. numer. 209. Viuian. in praxi iurispatr. par. 2. lib. 7. capit. 1.* Quod quidem
127 tempus cum sit continuum, currit etiam diebus feriatis, *Roch. verbo honorificum, quæst. 34. numer. 65. Perez l. 1. col. 29. glos. fasta ventedias, tit. 8. lib. 3. Ordin. Viuian. dicto lib. 7. cap. 4. num. 5.* Illud adnimaduertendum duxi, quod vbi iuspatronatus ad plures patronos spectat tã quam singulos, non autem iure collegij, possunt singuli separatim præsentare, *Cæsar. de Graff. decis. 2. de iurepatron. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 160.*
128 Illud erit iuspatronatus ecclesiasticum, quod licet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel postea fundatione, testamento, donatione, aut alio quouis titulo in Ecclesiam translatum, aut in Capitulum, seu Collegium ecclesiasticum Canonicorũ Regularium, aut secularium, vel in aliquam personam ecclesiasticam ratione Ecclesiæ, dignitatis, aut beneficij, *Lambertin. lib. 1. q. 1. artic. 8. Roch. verbo ius, quæst. 7. numer. 14. Rebuff. in praxi tit. de præsent. num. 5. & 7. & par. 3. signaturæ, verbo, necnon iurispatronatus, nume. 8. Couar. practic. cap. 36. num. 2. & 5. Perez. l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordin. glos. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici resolut. 152. Spin. in speculo testamen. glos. 4. num. 16. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 39. Seraphin. decis. 1420. num. 1. Francisc. Leo. dicto cap. 6. num. 24. & 29. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 18. numer. 5. Valasc. consult. 163. nu. 15. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 1. nume. 553. Mari. Antonin. vari. resolut. libr. 1. resolut. 8. numer. 14.* plures per *Cened. ad Sextum collect. 21. numer. 3.*
129 mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur *Valasc. de iure emphyt. q. 17.*
130 *num. 15. col. 2.* & vbi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatũ, amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata, *Tiraquel. de iureprimog. in præfat. nume. 133. D. Barbosa in l. hæres absens, in princip. num. 176. ff. de iudic.*
131 Quando vero iuspatronatus est commune & laici, & ecclesiastici, omnes simul habent semestre ad p̃sentandum ratione communionis, *glos. fin. in d. cap. vni. Lambertin. d. q. 1. artic. 3. Nicol. Garcia d. capit. 9. num. 210. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 458. Viuian. d. cap. 1. num. 5.* vbi asserit procedere etiamsi laicus habeat maiorem partem, quia magis dignum trahit ad se minus dignum, *cap. quod in dubijs*, vbi *gloss. verbo consecratum, de consecrat. Eccle-*

clesiæ, *glos. in d. c. vni.* cum alijs citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera D. num. 27.*

132 Licet autem iuspatronatus mixtum, quoad priuilegia & commoda dicatur ecclesiasticum, tamen quoad derogationem censetur laicale, *Put. decis. 157. num. 5. par. 3. Flami. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 50. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resolut. 39. num. 10.* & ideo non solum quoad partem laicalem, verum etiam quoad ecclesiasticam requiritur in eo expressa derogatio, *glos. & doct. in cap. cum dilectus, de iurepatron. Felin. in tract. quando litteræ Apost. nocent patrono ampl 6. Mari. Antonin. d. resolut. 39. num. 9.*

133 In dubio tamen vbi fit mentio iurispatronatus intelligitur de ecclesiastico, *Lap. alleg. 84. Turret. consil. 71. numer. 56. volum. 1.* quos refert *Marin. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolut. 109. num. 10.*

134 Tempus prædictū patronis præsentare habentibus incipere currere à die vacationis beneficij per tex. in *cap. 2. de supplen. neglig. Prælat. & in cap. 2. §. cum vero, de concess. præben. & in cap. eam te, de iure patron.* tenent *Rebuff. in praxi benefic. lib. 1. tit. de deuolution. num. 5. Villalob. tom. 1. commun. opinion. libro 4. tit. 22. num. 127. pagina 608. Perez leg. 2. versic. quæro vlterius, tit. 6. lib 1. Ordin. pag. 153.* Verum tale tempus non currere nisi à tempore scitæ vacationis verius duco, quia hæc est recepta in *Sacra Rota* sententia, & communior Doctorum resolutio, quam tuentur *Tiraquell. de retractu tit. 2. §. 35. à numero 7. Azor. d. li. 9. cap. 21. quæst. 11. Spin. d. glos. 4. princip. nu. 21. Campan. d. rubr. 11. cap. 13. num. 303. Cap. tiq. decis. 248. par. 5.* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 119. & d. decis. 183. n. 2. & in d. praxi resolut. 155. praxis Episcop. par. 1. verbo iuspatron. §. 8. versic. hi sunt, Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 2. num. 34. Perez de Lara de anniuers. lib. 2. cap. 9. numero 35. Cardoso vbi supra, & verbo tempus, num. 7. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 6. nu. 23. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 3. à numero 20. Less. de iustit. lib. 2. cap. 37. num. 27. Vgolin. d. cap. 51. in princ. num. 5. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resol. 29. num. 19. & 20. Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 380. num. 1. Farin. Rotæ decis. 520. & 532. in 1. collect. Viuian. d. par. 2. lib. 7. capit.*

135 *2. nu. 6.* Et ignorantia potius præsumitur, quā scientia *cap. præsumitur, de regulis iuris in 6. Osasc. decis. 71. num. 23. Anton. Monach. Florēt. decis. 7. num. 15. Sesse Aragon. decis.*

136 *189. nu. 18.* Et præsumptio est pro patrono, vt dicatur præsentasse in tempore, & ignorasse vacationem, nisi sciuisse probatum fuerit, *Hier. Gabr. cons. 185. num. 11. vol. 2. Menoch. de præsumption. lib. 6. quæst. 77 num. 14.* Et ideo si non probetur patronos habuisse notitiam vacationis, ignorantia semper præsumitur *Rota apud. Farin. decis. 520. in prima collect. nouiss.* & ideo in vna *Parmen. beneficij coram D. Pamphilio 1590.* fuit resolutum patrono non currere tēpus ad præsentādū in beneficio vacāte per priuationē, nisi à die notitiæ sententiæ, & priuationis, *Lap. alleg. 78.* Et in altera *Firmana altaris coram Domino Blanchetto 5. Decembris 1594.* fuit resolutū, quod habens gratiam fundatam in deuolutione ob negligentiam patronorū in præsentando intra tempus à iure præfixum, debet probare sufficienter scientiam ipsorum, refert *Garc. d. cap.*

d.cap.3.num.36.& 37. Et ius præsentandi etiam in vno ex patronis, qui non habuit scientiam, conseruari potest, alijs propter scientiam exclusis, vt fuit resolutum in causa *Spoletana beneficij 28. Maij 1590.* coram *D.Blanchetto,* refert *Nicol. Garc.d.cap.2. num 41.* Regi tamen quantumcunque scienti non currit tempus quatuor mensium, vt probat *Cabed.de patronatib. Regiæ Coronæ,cap.28.num.7. & 8.*

138 Similiter huiusmodi tempus nō currit absenti, vel impedito, putà si patronus sit absens Reip.causa, vel iniuste carceratus, vel si non haberet tutum accessum propter perhorrescentiam alicuius inimici, cum Ecclesia sit pia, & cultrix iustitiæ, *Rebuff. de pacificis possess. numero 304. Viuian.d.lib.7.cap.2.numer.6. Flores de Mena d.q. 3. num. 4.* vbi

139 *nu.5.*quod absentia in dubio præsumitur; impedito enim non currit tempus, *Cardin. Mantica decis. 30. num. 2. Seraphin.decis.220. nume.4. Menoch.cons.38.num.35. Surd. decis.151.num.4.Valasc.cons.130.nu. 31.Flamin.de resignat.lib.11. q.13. num.11.Gutier.practic.lib.3. quæst. 34.à num.21.Nicol.Garci.par. 10. cap.2.num.17. Cardoso verbo impedimentum,num.2.* nec tenetur protestari *Cald Pereira de renouat.emphyt.quæst.5.num.23.& quæst.7. n. 4.* vbi etiam quod nec tenetur procuratorem ad causam constituere.

140 Pendente lite super iurepatronatus an & quando patronis præsentare contendentibus currat tempus? quæstio est sub certis casibus terminanda. Primus casus est. Quādo constat Ecclesiam vacantem esse patronatā, sed patroni sunt discordes, quia diuiserunt vota sua plures præsentando, & super hoc litigatur, tunc non currit nec semestre, nec quadrimestre, sed expectabitur finis litis, cum pertineat ad Ordinarium discernere numerum vocum, ac merita presentatorum, *Viuian. d.lib. 7.c.3.n.4.* Secundus casus est, quando patroni inter se litigant de iure, aut possessione iurispatronatus super forma præsentationis, quia vnus dicit præsentationem de altero tanquam de absente factam non tenere, seu tanquam de criminoso, & simili, altero contrarium dicente, nullum currit tempus, sed litis euētus debet expectari per sententiam Episcopi, *Cardin. in Clem. plures, §.vlt.num.1.de iurepatron. Viuian. d. cap.3.num.8.* Idem si lis moueatur super potestate eligendi, quia tunc prædictum tempus non currit *cap.2.de iurepatron.Tiraquel.de retract.lign.§.1.glos.10. nu.37.Cald. Pereira de renouat.emphyt.quæst.7. num.13.praxis Episcop.par.1. verbo iuspatronatus, §. 5.* Idèm si lis est inter ipsos præsentatos in tempore super prælatione eorum præsentationis, etiamsi lis intra tempus requisitum non finiatur, *Rota in vna Tordosen.iurispatronat.8.Februarij 1599.& 10.Ianuarij 1600.*coram Penna, & tandem in vna *Bracharen. beneficij 3. Martij 1603.* coram *Illustrissimo Ludouisio,nunc Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XV.* refert *Ricc.d.resolut.170.numer.3.* Tertius casus est, quando constat Ecclesiam vacantem esse patronatam, sed patroni non conueniunt in præsentando, & labitur semestre, seu quadrimestre, tunc ex deuolutione Episcopus eam confert, per notata *in cap. 3. de iurepatron.* vbi *Card. colum.vlt.Viuian. d. cap. 3. numero 7.* Melius tamen *praxis Episcop. vbi proxime,* tenet quod si lis est inter

ter

ter ipsos patronos non concordantes in præsentato, vel alter ipsorum prætendit alterum non esse patronum, vel quid simile, & tunc Episcopus potest ipsis inuitis prouidere Ecclesiam, saluo iure præsentandi illi, qui postea euicerit iuspatronatus per vltimum calculum sententiæ, sed non pro illa vice. Quartus casus, quando lis est inter præsentatos tantum, quia tunc etiamsi lis non finiatur intra semestre, seu quadrimestre Episcopus Ecclesiam non confert, cum tex. *in cap. quoniã 3. de iurepatron.* inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos, tanquam exorbitans, & rigorosus, non extendatur ad litem inter præsentatos, vt tenuit *Rota Rom. apud Farinac. decis. 586. numero 7. in collect. nouissimarum.* Quintus casus est, quando cõtrouertitur inter Fiscum Episcopi pertendentis Ecclesiam vacantem pertinere ad meram collationem Episcopi, & esse liberam, & inter ipsos patronos pertendentes ius præsentandi, vel iuspatronatus ad eos pertinere, tũc durante lite Episcopus non potest prouidere inuitis patronis, sed ponet Oeconomum in dicta Ecclesia, quousque sit terminatum negotium *praxis Episcop. vbi proxime*: nam hoc casu ob lapsum temporis non est locus deuolutioni, *Abb. in dicto cap. cum vos, num. 7. Rota decis. 411. nu. 3. par. 1. diuers.* & iterum *eadem Rota in vna Regionen. Paroch. 7. Octobris 1587.* coram *Illustrissimo Blanchetto*, refert *Aloys. Ricc. dicta resolut. 170. num. 2.*

141 Si patronus erret præsentando coram Ordinario, cum deberet præsentare coram alio inferiori ex legitima præscriptione, seu priuilegio, quia patroni intentio fundata erat in iure, per text. *in cap. omnes Basilicæ, 16. q. 7.* quamuis lapsum sit tempus datum ad præsentandũ, & sciat tunc præsentationem fieri debere coram alio, bene poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere, *Lambertin. lib. 2. par. 2. quæstione 1. artic. 24. Viuian. dict. lib. 7. cap. 6. nu-*

142 *mero 1.* vbi *nu. 5.* quod præsentatio si fuit admissa præsumitur facta in tempore, & *num. 8.* quod Episcopus elapso tempore potest admittere patronum ad præsentandum, si velit.

143 Tempus datum ad præsentandũ potest Ordinarius in sui præiudiciũ prorogare *Crescent. decis. 11. sub tit. de dilat.* quem citat *Aloys. Ricc. d. collect. 119. Vgolin. d. cap. 51. §. 1. nu. 4. vers. tertio, in fine, Flamin. de resignat. lib. 7. quæst. vlt num. vlt. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 195.* non tamen abbreuiare *Viuian. d. par. 2. libro 7. cap. 7.*

144 Præsentatio intra prædictum tempus datũ à iure fieri potest quocunque die etiam feriato, & etiam Paschali, cum sit quid extraiudiciale, & sapiat spiritualitatem, *Domin. in cap. cõcertationi, de appellat. lib. 6. Viuian. d. lib. 7. cap. 1. nume. 5.*

145 Actus enim extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis, *Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 13. numero 5. Caraoso in praxi iudicum, verbo feriæ, num. 3. Modern. de cognit. per viam violentiæ, par. 2. quæst. 107. nu. 4.* Cum igitur præsentatio sit actus extraiudicialis, & voluntarius, *Ro-*

146 *ch. verbo honorificum, quæst. 35. n. 66.* poterit fieri etiam extra territorium, & diœcesim habentis instituere, vbicunque reperiatur is coram quo fieri debet præsentatio, &

147 etiam institutio, *Viuian. d. libro 7. cap.*

cap. 1. num. 9. vbi num. 10. secus resoluit si inter præsentatos sit lis, quia tunc processus extra territorium habentis instituere fieri non posset.

148 Coram Episcopo loci præsentatio est facienda, cap. nobis, de iurepatr. Con. Trid. sess. 14. de refor. cap. 13. Camp. d. cap. 13. n. 395. vel coram habente instituere, Viuian. d.
149 par. 2. lib. 8. cap. 8. nu. 1. & quando debet fieri coram Episcopo, Sede Episcopali vacante, fiet coram Capitulo, secundum Ioan. Andr. in cap. nobis, de iurepatron. per text. in cap. 1. de institut. lib. 6. Viuian. vbi pro-
150 xime num. 4. Si autem Ecclesia patronata sita sit in confinibus duarum diœcesum, erit communis Episcopis illarum, sicuti communis est quoad Parochialia, gloss. vlt. in fine, in cap. licet in regulis, 16. quæst. 3. sicuti & arbor in confinio posita, §. insula, institut. de rerum diuision. Et si Episcopi discordent Superioris Metropolitani partes erunt ordinare, vt alternis vicibus Episcopi Ecclesiã ordinent; ita est text. in Clem. plures, §. & vt facilius, de iurepatron. quamuis alij dicant illius Episcopi prædictam Ecclesiam esse, in cuius diœcesi situm est caput ipsius Ecclesiæ, argum. text. in l. cum in diuersis, ff. de religiosis, & sumpt. funer. Alij putarunt illius diœcesis Ecclesiam esse, in cuius solo sita est ipsius porta principalis, argum. tex. in l. prædijs, §. qui domum, & quod ibi notat Bart. ff. de legatis 3. Alij vero existimarunt patronos recte præsentare coram vno ex dictis Episcopis, Lambertin. p. 2. lib. 2. q. 4. art. 6. Bellencin. de charitatiuo subsidio, quæst. 52.

151 Patronus laicus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue præsentare, non autem patronus ecclesiasticus, cap. quod autem, cap. pastoralis, cap. cum autem, de iurepatron. Roch. verbo honorificum, q. 9. cum seq. Lambertin. par. 2. lib. 2. q. 7. Gutier. de iuram. confirmat. part. 3. cap. 13. Flamin. de resignationibus, lib. 2. quæst. 23. num. 13. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. à nume. 73. Ceuall. communium contra communes quæst. 265. & 695. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libro 30. tract. 3. num. 223. Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 9. num. 211. Vgolin. d. cap. 51. in princip. num. 5. vers. verũ, Aloys. Ricc. dicta praxi resol. 156. Viuian. dicta par. 2. lib. 10. capit. 1.

152 Et patronus clericus potest variare, & alterum præsentare sicut patronus laicus, quando scilicet clericus patronus est ratione sui patrimonij, & sic præsentat vt laicus, & non vt clericus, Gutier. d. cap. 13. num. 12. quia iuspatronatus clerici
153 ratione sui patrimonij æquiparatur laicali, cap. cum dilectus, 28. de iurepatron. Perez l. 2. colum. 5. versic. quod procedit, in fine, tit. 6. libr. 1. Ordin. Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ cap. 35. num. 3. Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 152. num. 2.

154 Rationes autem diuersitatis, quare scilicet laici patroni variare possint, non ita ecclesiastici, plures ponuntur à Doctoribus supradictis, illa tamen verior est, quia præsentatio ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua electione non cadit variatio, quia statim electo acquiritur ius in re, cap. publicato, vbi glos. & cap. quod sicut, de election. sed in præsentatione laici secus est, quia presentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, Abb. in capit. cum Bertoldus, opposit. 2. de re iudic. vbi

Fe-

Felin. colum.1.& 2. Mari. Anton. d.lib.1.resol.104.nume.23.Campan. d.rub.11.cap.16.num.13. Seraphin. decis.1238.num.4.Viuian. d.part.2. lib.8.cap.9. Flamin.de resignat. lib. 2.quæst.23.num.12.& lib.7. quæst. 1.num.78.cum sequentibus, praxis Episcop.par.1. verbo ius ad rem, §.2. Farin.Rotæ decis. 546. num.2. in 1. collectione nouissimarum,Gonzal.ad regul.8.Cancell.glos.15.§.2. num.1. etiamsi institutio fuerit nulla,Seraphin decis.1274.Aloys.Ricci d.praxi resolut.188.nu.3. Item alia potest esse ratio, quia clerici facilius, & melius possunt inuenire, & noscere clericos idoneos,quam laici,qui cum sint extra clericalem militiam possunt titubare, vt per Lambertin.lib.2.par.2.quæst.7. art. 1. & ex hoc cũ laici possint variare, habent tantũ quadrimestre, ecclesiastici vero, qui variare nequeunt semestre,vt supra dictum est.

156 Adeo verum est posse patronos laicos variare, vt hoc illis liceat, si procedatur per viam scrutinij, etiã publicato scrutinio, Abb.in dicto c. publicato, num.5.de electio.Lambertin.vbi proxime,art.2. Viuian.dicta par.2.lib.10.cap.1. num.7. & etiam si sit patronus ex priuilegio, vel ex præscriptione, vel alio modo, Lambertin.d.par.2.q.7. artic.18. vel patronatus pertineat ad Collegium, vel Vniuersitatem laicorum, tunc enim potest Collegium, seu Vniuersitas vno præsentato variare,& aliũ præsentare, Lamb. vbi proxime art. 19.Viuian.d.lib.10.c.3.n.4. vbi respõdent tex.in c.cum autem,in fine, de iurepat. agere de Collegio eccle-

157 siastico, non de seculari. Et sicut patronus laicus potest variare, ita eius procurator Fel.in c. cum venerabilis,n.3.de except.Roch. verbo honorificum,q.20. nisi dictus procurator haberet tantum potestatem limitatam ad vnum præsentandum, Lambertin.d.par.2.quæst.7.artic.17 Viuian.d.par.2.lib.10.c.3.n.1. & 2.

158 Variatio autem à patrono fieri potest duobus modis, primo vnico contextu plures præsentando secũdum d.Clem.plures,§.vlt.de iurepatron. vt is instituatur, quem Episcopus elegerit,vbi glos.Card.& alij. Secũdo modo potest fieri plures ordine successiuo præsentando, & sic diuersis temporibus, cap.quod autem cap. cum autem,cap.pastoralis,de iurepatron. nec per præsentationem secundi receditur à prima,sed Episcopus instituet,quem voluerit, Io. Andr. & alij in d.cap. cum autem, Lambertin.d.quæst.7.artic.21.& 22 & ideo in vna Bononien. parochialis 24. Nouembris 1595. coram D. Litta fuit resolutum, quod patroni laici possunt in præsentatione variare,& alium præsentare cumulatiue, sed nõ possũt recedere à prima præsentatione sine causa; refert Nicol.

159 Gar.d.c.9.n.213. Vnde variatio facta priuatiue nulla est,vt firmarunt Abb. in d. cap.quod autem, num.3. Lambertin.lib.2.par.2.quæst.7.princip.artic.21.num.4.& artic.22. nu. Roch.de Curte,in verbo honorifici, quæst.13. Rot. decis.513.par.3.libro 3. in nouiss.Tut. de iurepatr. quæst. 16.num.1. quos refert, & sequitur Mari. Antonin.d.lib.1.resolut.104. num.10. Variatio vero est permissa si præsentet cumulatiue, secus vero recedendo à prima nominatione, quia si ab ea expresse recedat, nihil agit, & non valet secunda nominatio, ita Gutier.d.cap.13.num.4. vbi num.5. resoluit,quod patronus laicus si simpliciter nominet,siue præsentet secundum, non facta mentione

ne de primo, nec dicat variando, nec accumulatiue, nec à primo recedẽdo, valet hæc secunda nominatio, & datur optio Episcopo, ac data paritate potest, & debet eligere, & instituere primum; tunc etiam in hoc casu potest esse locus gratificationi, *glos. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæst. 15. num. 4. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 17. num. 33. cum seq. & quæst. 18. num. 27.* Si ta-
160 men patronus præsentauit primò vnum idoneũ, postea variet, & præsentet non idoneum, seu indignum, tunc Episcopus primum instituet, nec patronus tunc puniri potest, quia iam præsentauerat dignum, & idoneum, *Lambertin. d. q. 7. artic. 27. Viuian. d. lib. 10. cap. 4. num. 7.*

161 Patronus potest quidem semel, aut iterum quos volet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice, ita *Calderin. cõs. 16. de iurepatron. Roch. verbo honorificũ, quæst. 10. Lambertin. d. q. 7. artic. 23. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone in reg. num. 25. Nau. in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. num. 167. & 171. Gutier. d. cap. 13. num. 3. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 3. num. 19. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 214. Viuian. d. par. 2. lib. 10. cap. 4.* Et tali varia-
162 tioni non est locus lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis, *Flamin. de resignat. lib. 12. quæst. 3. num. 21. Caualc. decis. 70. num. 62 par. 3. Roch. verbo honorificum, quæst. 23. Lambertin. d. quæst. 7. art. 24. Cou. pract. cap. 36. num. 7. versic. tertio quandoque, Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 159. num. 4. Mari. Anton. d. resolut. 104. num. 14. Nicol. Garci. d. cap. 9. num. 217.* & fuit resolutum in vna *Zamoren. beneficij de Morales, 30. Maij 1586.* coram *D. Orano,* vbi fuit dictum, quod lite inter præsentatos pendente, alteroq. ex litigantibus defuncto, patrono nõ permittitur sine vitio attentatorum alium præsentare, indubitatum esse ex *cap. 1. vt lite pendente in 6.* quod procedit tam in vacatione naturali, scilicet per obitum, quàm in ciuili, putà per resignationem, vel assecutionem alterius beneficij *Gonzal. glos. 51. num. 212.* Cum vero litigatur cum eis, qui beneficia iam sunt adepti, & sic contra præsentatum iam institutum, clarum est pendente lite non posse patronum aliũ præsentare, *cap. 2. vt lite pendente, Rota in Salamant. Capellania 20. Nouembris 1592.* coram *D. Pamphilio,* refert *Aloys. Ricc. d. resolut. 159. num. 1.* vbi *num. 5.* dicit dispositionem *d. cap. 1. & 2.* limitari quãdo superstes collitigans præsentaretur, seu prouideretur ab Ordinario, quia tunc cessat ratio per dicta capita assignata, & secuta est *Rot. in vna Mediolanen. iurispatron. 23. Ianuarij 1596.* coram *D. Mantica,* & *num. 5,* intelligit principalem resolutionẽ, quando lis penderet inter duos patronos à diuersis patronis, nam tunc non est licitum variare, nec vllo defuncto potest alius præsentari; secus vero vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præsentare, aliàs sequeretur, quod posset de facili impediri patronus introducendo litẽ super beneficio, vt fuit in *Rota* resolutum in *vna Bergonten. Capellania 19. Iunij 1579.* coram *D. Bubalo.*

163 Sicut patronus ecclesiasticus variare non potest, vt supra dictum est, ita nec eius procurator, seu cessionarius, siue clericus, siue laicus *Rot. Rom. decis. 16. incip. patronos* cle-

164 *clericos, de renunc. Lambertin. d. q.7. art.12.* Verum si huiusmodi patronus primò præsentauerit, & postea variando alium præsentauerit, non punitur, nec deuolutio fit ad superiorem, dummodo non præsentauerit indignum, sed prima præsentatio attenditur, *Rota Rom. vbi proxime, Lambertin.d.q.7.art.9. Roch.d.verbo honorificum, q. 9.numero 31.*

165 Aduerte tamen, quod si actus præsentationis non fuit perfectus, quia defecit aliqua ex personis requisitis de necessitate ad perfectionem præsentationis, vel aliud, tunc etiam patronus ecclesiasticus poterit iterum canonice præsentare, & non dicetur variare, *cap. vlt. de iurepatron. Lambertin.d.q.7.art 3.* Eadem ratione poterit patronus ecclesiasticus, si præsentauerit corā eo, qui nō habet ius instituendi, præsentare iterum alium coram habente ius instituendi, *Cardin.in Clem.1.q. 9.de Iurepatron.* Idem erit si patronus nulliter præsentauit ratione Collegij ecclesiastici, tunc enim poterit alium cum collegio præsentare *Lambertin.d.q.7.art.6.*

166 Si autem beneficiū habeat duos compatronos, vnum clericum, aliū laicum, qui concorditer vnum præsentauerunt, deinde laicus variando alium præsentauerit, tunc primò præsentatus est instituendus, *Abb. in d.cap. cum autem, nu. 4. de Iurepatron. Tiraq. de iure primog. q.17. opin.11.num.5.* si autem non concordent, laicus poterit variare, & habebit semestre, *Lambertin.d.q.7. art.13.*

167 Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere nolit, vel malitiose differat, patronus non tenetur alium præsentare, quia præsentatus potest ab Ordinario appellare, *Perez.l.1.col.antepen.vers.quaro etiam vlterius, tit.6. lib. 1.Ordin. pag. 146. per tex. in cap. pastoralis 29.de Iurepatron.* & tunc constabit coram iudice appellationis præsentationem fuisse legitime factam, & ille præsentatus instituì debebit, *Rot. Rom.decis.4. incip. secundum omnes, de iurepatron. in nouis, Abb. cons. 28.vol.2. Roch.d.verbo honorificum, q.46.*

168 Si patroni sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere, *cap. si vero, 12. de Iurepatoron. Spin. d. glos.4.num.18.* & postea morā pur-
169 gare nō poterunt, quia vbi executio facta est à iure non admittitur moræ purgatio, *Doct. in l. si insulam, ff. de verbor.obligat.glos.& Doct.in reg.mora, de reg. iur. in.6. glos.fin.in cap. 3. de supplen. negl. Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, n 310.* & in hoc casu executio fit a iure, quo deuoluitur statim ad Superiorem libera conferendi facultas, vt dicit *Abb. in cap. vlt.de iurepatron. Rot. Rom. decis.6.de Iurepatron.in nouis.* Potest tamen Episcopus elapso tempore facere rem gratam patrono,
170 eumq. ad præsentandum admittere, *Lambertin. lib.2.p.2.art.27.n. 3. q. 1.* per tex. *in cap. 2. de suppl. negl. prelat.* ponderando ibi verbū, liceat, quod ponit causam in voluntate illius, cui licet, iuxta allegata per me in *Remiss. de clausulis, & dictionibus d.ēt. 165.num.2.* Quod non procedet si Episcopus, vel alius superior intra suum semestre non contulerit, cum tunc deuoluatur ad alium superiorem, *cap.2. de concess.*

cess. preb. Non potest tamen admitti patronus, qui scienter præsentauit indignum, & pro illa vice fuit iure suo priuatus, cum tunc priuatio sit in pœnam, *cap. cum nos, de officio Ordin.*

171 Verum si Episcopus intra tempus præsentandi, conscius iuris adhuc non deuoluti, beneficium cōtulerit, patronis adhuc non præsentantibus, firma est collatio, quamuis possit irritari ex patronorum dissensu, veluti, illis præsentantibus, aut expressim contradicentibus, cum videatur sperni, ex tunc collatio à iure reputatur irrita per *cap. decernimus, 16. q. 7.* in quo sensu accipienda est Doctorum opinio asserentium collationem ab Ordinario factam spreto patrono infra tempus datum ad præsentandum esse nullam, de qua *Gregor. l. 5. glos. 2. tit. 15. part. 1. Roch. verbo honorificum, num. 2. Lambertin. p. 3. lib. 2. q. 2. art. 2. Put. p. 3 decis. 312. Spin. d. glos. 4. nu. 96. Flamin. de resignat. lib. 2. q. 4. num. 15. & 16. Chircou. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 23. pag. 170. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. num. 78. cum sequētibus, Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 9. nu. 231.* Verum si fuerit elapsus terminus non reclamante, nec contradicente patrono, manet omnino firma collatio, *Rebuff. in praxi p. 3. signaturæ, verbo necnō iurispatron. num. 52. & de nominat. quæst. 17 n. 11. Spin. d. glos. 4. num. 99. Flamin. lib. 8 quæst. 10, num. 10. praxis Episcop. p. 1. verbo Iuspatronatus §. 8. dub. 8. Gald. Pereira de potestate elig. cap. 10. num. 24. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 232. Aloys. Ricc. d. praxi resol. 154.*

Institutio in beneficijs quomodo, & à quibus facienda?

172 Institutio, ac instituere in beneficiis multipliciter in iure accipitur, aliquando latè pro quocunque scilicet prouisionis modo vt *in reg. beneficium, de regulis iuris lib. 6. & in cap. cum ex iniuncto, de hæreticis, & in cap. in litteris, de restitut. spoliatorum,* atq; *in toto tit. de institut.* docuit *glos. magistra in rub. illo tit. lib. sexto.* Aliquādo vero accipitur pro speciali modo prouidendi, qui à collatione distinguitur, quia hæc libera est, nulla scilicet præcedente patroni præsentatione, vel alterius nominatione, aut electione: institutio vero fit à patroni præsentatione, quare in potestate conferendi nō contineri potestatem instituendi, quia vna ab altera diuersa est, probat *tex. in cap. cum in illis, §. cum autem, de praebendis lib. sexto,* de cuius intellectu agit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 16. a nu. 9.* Ex quibus & alijs hanc institutionum differentiam recte obseruant vltra ordinarios in præcitatis iuribus, *Selu. de benefic. p. 3. q. 1. a num. 10. Rebuf. in praxi benefic. tit. de collation. num. 1. Petr. Gregor. syntagm. iuris, p. 17. cap. 4. à nume. 23. & rei beneficiariæ cap. 39. num. 3. Cardin. Tusch. practic. conclus. tom. 4. lit. I. concl. 233. Nicol. Garc. de benefic. p. 4. cap. 1. num. 4. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 12. cap. 1. numero 2.*

173 Accipitur etiam institutio pro inuestitura seu missione in corporalem beneficij possessionem, quæ iure communi ad Archidiaconū spectare dicitur tex. in *cap. ad hæc, & in*

cap. vt nostrum de officio Archidiaconi, notat *glos. in cap. authoritate, de institution.*, cuius meminit *Tiraq. in tract. le mort in præfat. declarat. 1. num. 5. Petr. Gregor. dict. nu. 23. & alij proxime citatis locis.* Aliũ denique notant Doctores institutionis modum à prędicta tituli collatiua distinctum, quem vocant auctorizabilem, per quem, inquiunt canonice institutis in beneficio dari curam animarum in populum, de quo intelligunt agere Pontificem, *in cap. cum satis, de officio Archidiaconi, & in cap. 1. de capellis monachorum, lib. sexto.*

174 Institutio quoad nostrum propositum est concessio Ecclesiæ, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Ordinarij facta, non simpliciter, cuiuis clerico, sed ei, qui est à patrono nominatus, & oblatus, ita *Azor. institut. moral.*

175 *p. 2. lib. 6. cap. 22. quæst. 1.* Et dicitur translatio iuris non libera à superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto: ita *Abb. in cap. auctoritate, num. 7. de institut.* quod sit iuris translatio probat *glos. in cap. 1. de regulis iuris lib. sexto*, & ideo dicitur, non libera, quia superior velit nolit tenetur præsentatum idoneũ instituere, *cap. decernimus, 16. quæst. 7. cap. Pastoralis, & cap. quod autem de iure patronatus.*

176 Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis & per examen idoneos repertos instituere *c. ex frequẽtibus, de institut. cap. 1. eod. tit. lib. sexto, cap. cum satis, de officio Archidiaconi, Clement. plures de iurepatronatus, Lambertin. lib. 2. p. 3. q. 1. princ. art. 10. nume. 1. Rota decis. 85. num. 1. p. 2. in nouiss. Abb. in cap. cum Ecclesia Vulterrana de elect. Mari. Antonin. var resolut. lib. 1. resol. 47. num. 6. & resol. 55. n. 11. in fine, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. nume. 224. Vgolin. d. cap. 51. §. 4. num. 1. Viuian. dict. lib. 12. cap. 2. numero 1.*

177 quia in collatione beneficiorũ suæ diœcesis Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem, *Cardin. Seraphin. decis. 1353. num. 3. Valer. Reginal. dict. tract. 3. num. 239. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. num. 21.* Quæ quidem insti-

178 tuendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem, & ratio est, quia institutio fit coacte ad præsentationem patroni, & cessat votum captandæ mortis, *Ioan. And. & Dominic. in cap. si confirmationem, de elect. lib. sexto, Viuian. dict. lib. 12. cap. 2. num.* 4. Aduertendum duxi, quod

179 culpa Episcopi male instituentis, patronis non nocet, *Rot. in vna Rom. iurispatron. 14. Octobris 1589* coram *Robusterio, Seraphin. decis. 1238.* vbi dicit, quod nullitas insti-

180 tutionis non inficit præsentationẽ factam per patronos fuisse validam, & in tempore factam, refert *Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 188.*

181 Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituere præsentatos, vt dixi supra, cum multis quos citaui, *Allegat. 54. num. 70.*

182 Capitulum Sede Episcopali vacante, quamuis non possit beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant, vt per *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 38. quæst. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cãcel. §. 4. proœm. num. 35. & glos. 9. §. 1. numero 77. Stephan. Quarant. in summa Bullarij, verbo Sede vacante, vers. nono quæro, pag. 137. praxis noua Episcop. p. 2. c. 5. n. 16. in fine*, plures *per*

Gar-

Garci. de benefic. p. 5. cap. 7. num. 51.
183 Potest tamen presentatos clericos a patronis admittere, atque instituere, *c. 1. de inst. lib. 6. Calder. cons. 3. de iurepat. Rebuf. in praxi tit. forma vicariatus, num. 132. Azor. d. c. 38. quæst. 2. Quarant. verf. quæ conclusio, pagina 138. dicto loco, Garc. dict. cap. 7. num. 54. Viuian. dict. lib. 12. cap. 2. num. 6.*
184 Prælatis inferioribus ius instituendi potest competere ex causa speciali, nempe ex priuilegio, & præscriptione scilicet immemoriali *Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 47. num. 6.* seu ex consuetudine, *cap. 2. & 3. de institut. Lamb. lib. 2 p. 3. q. 1. princ. art. 10. Cardin. in cap. cum venissent eod. tit. Mari. Antonin. vari. resol. lib. 1. resol. 9. num. 11. & resol. 12.* Non ita institutio illa, quã authorizabilem vocant iuxta *tex. in d. cap. cum satis*, dum absolute negat efficere posse consuetudinem, vt Archidiaconus sine Episcopi consensu curam tradat animarũ, & adducitur pro simili text. *in cap. ex frequentibus, de instit & tex. in cap. 1. de capellis monach. in 6.* vbi Doct. tenent, quod licet agat de Ecclesijs, quæ pleno iure religiosis subijciuntur, & ideo institutio collatiua ad eos pertineat, non tamen traditio curæ in populum, qui eisdem subiectus non est, siue institutio authorizabilis, ita *Ioan. Andr. Anton. & alij in d. cap. cum satis, Guid. Papa in cap. auditis, num. 1. ad fin. de præscript.* & alij, quos refert *Felin.* ibi *num. 8. Miles* & alij, de quibus *Gilchen. de præscript. p. 3. cap. 10 num. 10.* Verius tamen est etiam institu-
185 tionem prædictam authorizabilem præscriptione acquiri posse iuxta principia in materia præscriptionis, & quia nihil incõuenit, quod si religiosi acquirunt Ecclesiam pleno iure quoad omnimodam iurisdictionem, possint etiam acquirere potestatem tradendi curam animarum, imo id clarissime videtur supponere tex. *in Clem. 1. verf. quidam præterea, de excessib. Prælat.* vt ibidem post *glos.* notauit *Cardin. in princip. opposit. 6. &* post *Abb. & Felin in d. cap. auditis num. 8. Balb. de præscript. 1. p. 5. quæst. 11. num. 6. Gilchen. num. 10. dicto loco.* Nec obstat *text. in d. cap. cum satis*, variè enim intelligitur à Doctoribus. Alij
186 interpretantur de consuetudine, vel præscriptione non completa: alij distinguunt inter præscriptionem, & consuetudinem, vt in hac procedat *d. cap. cum satis*, in illa *d. cap. cum olim:* Alij in præscriptione sine titulo, & bona fide. Sed facilius cum *Innoc. Domin. Cardin. Felin. Balb.* & *Gilchen. citatis locis*, potest responderi solum prohibere summum Pontif. *in d. cap. cum satis* consuetudinem, seu magis præscriptionem per quam aliquis inferior intendit instituere in beneficijs nomine proprio, nõ ita si ipse scribat nomine, & vice Episcopi, vt tanquam ipsius vicarius faciat institutionem vt deducitur ex littera eiusdem text. ibi, sine licentia & mandato Episcopi, quę verba ostendunt, quod si præscripserit, vt faciat tanquam de mandato Episcopi nõ esse prohibitum, iuncta vulgari *reg. quod omnia* quæ, priuilegio acquiri possunt, acquiruntur etiã pręscriptione, *cap. super quibusdam, § præterea, de verbor. significat.* cum similibus, de qui-
187 bus *Gabr. comm. tit. de præsc. concl. 1.* Et quod in ipsa fundatione conditio apponi possit, quod institutio spectet ad inferiorem, de consensu tamen Episcopi tenent *Abb. in cap.*

cum dilectus, *notab. 3. de consuet. Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod de diœcesani consensu, num. 25. Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 9. princ. art. 1. num. 55. & 96.* quos refert *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 12. num.* 4.

188 Religiosis in Ecclesijs, quæ plenō iure eis subijciuntur, pertinet institutio, vt probat tex. *in d. Clem. 1. vers. quidam præterea, & vers. quidam etiā, de excessib. Prælat. Roch. verbo competens, q. vlt. Viuian. d. p. 2. lib. 12. cap. 3. num. 14. Cochier. de iurisd. in exemptos, par. 4. quæst. 80.* In Ecclesijs vero, quæ pleno iure ad illos non pertinent, institutio & destitutio ad eos non spectat, sed Presbyteri ab illis præsentati ab Episcopo sunt instituendi, *cap. in Lateranensi, 31. & cap. de monachis, 12. de præbend. cap. cum & plantare, §. in Ecclesijs, de priuileg. tex.* sic intelligendus *in d. cap. 1. de capellis monach. lib. 6.* Si tamen iuspatronatus ad exemptos transiret, putā cum vniuersitate aliqua, institutio ad eos non transibit, sed manebit illius, ad quē antea pertinebat, quia in eos non potest plus iuris transferri, quam habebat transferens *d. cap. cum seculum, Roch. verbo competens alicui, num. 70.* Debent quippe patroni exempti ordinandos Episcopo præsentare, *Paul. de Cittad. art. 3. p. 6. num. 79. quæst. 45. Cochier d. quæst. 80.* Illud maxime adnotabis, quod in his Ecclesijs, quæ non pleno

189 iure pertinent ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem, ponēdi sunt Vicarij perpetui, vt decidit tex. *in d. cap. 1. & in d. cap. de monachis*, in ijs vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere Vicarios ad nutum suum remouibiles, vt arg. *tex. in d. Clem. 1.* notauit ibi *glos. verbo ad mensam, de excess. Præl. & glos. verbo haberet in Clem. 1. de rescript. & glos. verbo de mensa, in Clem. 1. de suppl. neglig.* reddentes rationem, quia in huiusmodi beneficijs institutioni locus non est, sed principalis titulus est penes ipsum monasterium, seu Collegium; cui vnita sunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare glossarum doctrinam sequuntur alij communiter ibi, vt per *Imol. num. 16. in d. Clem. 1. de excess. præl. Rebuff. in praxi tit. de Vicarijs perpetuis, num. 7. & in cap. extirpandæ, §. quia vero, a num. 59. de præbend. & de congrua portione, num. 32. Hoied. de incompatib. benefic. p. 1 cap. 15. num. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 3. num. 11. & 14. Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 2. a num. 3.* late *Flores de Mena vari. lib. 1. quæst. 10. a num. 13.* qui varios casus percurrens eleganter vniuersam materiam resoluit.

190 Verum licet prædicta procedāt de iure communi antiquo, hodie tamen aliquam recipiunt mutationē ex decreto *Concilij Trid. sess. 7. de reform. cap. 7.* quatenus decernit, vt Ordinarij deputare possint Vicarios perpetuos in quibuscunq; beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur Ecclesijs Cathedralibus, Collegijs, & monasterijs, non obstantibus priuilegijs, & exemptionibus quibuscunque: quæ verba comprehendunt quæcūq; monasteria exempta, & Ecclesias quomodocunq; eisdem, & eorum mensæ vnitas, comprobāt *Flores de Mena d. quæst. 10. num. 39. Nau. cons. 11. num. 9. de statu monach. in nouis, Nicol. Garcia d. p. 11. cap. 2. a num. 5.* vbi *num. 9.* asserit ita Illustrissimos Cardin. respondisse, atq; etiam posse eosdem Vicarios

rios perpetuos ab Ordinarijs cōstitui etiamsi in littera vnionis expressa sit clausula, vt possint deseruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante *Trid.* emanarunt, non ita si post illud sub ea clausula fuerint concessæ, vt bene aduertit idem *Nicol. Garcia vbi proxime*. Aduertendum tamen est, quod verba *Concil. d. cap. 7.* iustum arbitrium Ordinariorū exigunt, & deinde quod id fiat in visitatione, vnde iusta causa necessaria est, vt erigātur perpetuę Vicarię in Ecclesijs, in quibus iuxta prędicta poni poterāt Vicarij amouibiles, qua deficiēte iuste appellabitur, vt obseruant *Nau. Flor. de Mena n. 47. Garc. n. 8. dictis locis.* Et hinc iā colliges non pugnare cum hoc Trid. decreto in *d. cap. 7.* aliud *sess. 25. de Regular. c. 11.* dum supponit in Ecclesijs monasteriorum Vicarios remouibiles poni posse: quia istud *in d. cap. 7.* non negat id quod post in *d. cap. 11.* statutum est, sed relinquit arbitrio Ordinariorum, vt si viderint expedire perpetuos ponant vicarios. Quæ omnia confirmabis, & declarabis ex *Bulla Pij V. incip. Ad exequendum*, vbi amplians præd. decretum *Trid.* de Vicarijs perpetuis ponēdis in huiusmodi Ecclesijs vnitis, vnum solum excipit casum, in quo per vicarios remouibiles possunt religiosi deseruire, neq; Ordinarij possunt deputare perpetuos illis inuitis, quādo scilicet Vicarij deputantur ex ipsis Fratribus, seu monachis, quos Ordinarius idoneos iudicauerit, & consequenter huiusmodi exceptio firmat regulam in cōtrarium in omnibus alijs, atque etiam in beneficijs mensæ vnitis.

191 Tempus à iure præfixum non designatur habenti instituere intra quod facienda sit institutio, sicut præfixum est collatori ad conferendum *Rot. Roman. decis. 4. incip. secundum omnes, de Iurepatron. in nou. Lambertin. p. 3. lib. 2. quæst. 2. art. 6. & 7. Anastas. Germon de indultis Card. §. volumus, a num. 76. Roch. de Iurepatr. verbo honorificū, num. 55. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 260.* post *Seluā, Rebuf. Cosm. praxim Episcop. &* alios, *Nic. Garc. par. 10. cap. 4. num. 1.* Vnde *Rot. in vna Dertonen. iurispatron. 8. Februarij 1599.* coram *D. Penna* fuit dictum, quod beneficium nō est deuolutum, ex eo quod Ordinarius distulit instituere, cum non sit tempus præfixum, refert *Nicol. Garc. par.*

192 *5. cap. 6. nu. 30.* Potest tamen per superiorem certum tempus assignari habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest postea illum compellere, *Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 3. quæst. 2. artic. 6.* vbi *art. 7*

193 dicit quod si ad Episcopum pertineat institutio, poterit Archiepiscopus eius Metropolitanus eidem *Episcopo* præfigere tempus, eiusq. negligentiā supplere, vel statim quod Episcopus differat instituere sine causa legitima, appellari potest ad Superiorem à grauamine illato, *Gutier. de iuram. confir par. 3. c. 13. n. 8. prax. Episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, §. 8. dub. 3.* Vnde *Rota in vna Feltrina Canonicatus, 5 Decembris 1603.* coram *D. Ortembergo* resoluit, quod vt possit appellari à retardata, seu denegata institutione, & negligentia requiritur trina interpellatio, & iterum in vna *Calagur. iur ingred. 28 April. 1580.* corā *Illustriss. Seraphino.* Vide *Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 142.* Aduer-

194 tendum maxime est, quod si quis debeat conferre, seu instituere ex

iure ad se deuoluto ex negligentia patroni, vel ex negligentia habentis instituere, eo casu habet semestre ad conferendum, seu instituendum, *Abb. in cap. causam quæ, numer 6. de elect. Rot. Roman decis.* 1. *incip. Fuit dubitatum, de supplen. negligen. prælat. in nouis, Roch. verbo honorifice, quæst.* 32. *Aloys.* Ricc. *in praxi aurea resolut.* 184. quod semestre currit à die notitiæ *c.* 2. *& ibi glos.* verbo *infra sex menses, de concess. preb.* Lambertin. *vbi supra art.* 8. *Aloys. Ricc. d. resolut.* 184. *num.* 1. vbi cum *Caputaq. decis.* 348. *par.* 3. asserit procedere, etiamsi testator præfinisset tempus ad præsentandum, & instituendum, quia debet intelligi iuxta iuris dispositionem.

195 Cum institutio sit actus extraiudicialis, & dicatur solum fieri per admissionem præsentati, *Lambertin. lib.* 2. *part.* 3. *quæst.* 2. *art.* 12. potest fieri etiam die feriato, sicut præsentatio, dummodo fiat extra sententiam, & figuram iudicij, ac per consequens etiã in Ecclesia, & in quocunq; loco quamus, non solito, dummodo honesto, *Lamb. d. quæst.* 2. *artic.* 10. & extra territorium, & diœcesim, nisi cum plena causæ cognitione ad institutionem procedatur, *Abb. in cap. nouit, num.* 4. *de officio legat. Roch. verbo competens alicui, quæst.* 34. *Lambertin. vbi supra artic.* 11.

196 Quando in Episcopo cõcurrerent duæ qualitates, nempe quia esset Abbas alicuius Ecclesiæ, & tanquã Abbas esset patronus alterius Ecclesiæ, & tanquam Episcopus haberet ius instituendi in dicta Ecclesia patronata, tunc præsentatio & institutio non debent expediri vnico actu, sed hæc separate fieri: idest, primò debet tanquam Abbas præsentare, vel melius esset quod procurator nomine Abbatis præsẽtaret & postea Episcopus instituat secundum tex. *in cap. à collatione de appellat. lib. sexto, & in cap. cum olim* vbi *Felin. de re iudicata*, & eo casu seruanda erit forma tex. *in cap. fin. de electi. lib. sexto.* Idem est dicendum quando ad habentem instituere spectaret ius patronatus ratione sui patrimonij, vel si talis habeat compatronos. Idem etiam est si compromittatur iuspræsentandi in habentem instituere, vel eidem tanquam priuatæ personæ sit facta donatio iurispatronatus. Idem denique quando in illum fuerit trãslatum iuspatronatus cum reseruatione quod præsentet cum consilio alicuius, veluti Archidiaconi, vel alterius, vel præsentet aliquem de tali familia, in his enim casibus actus præsentationis, & institutionis sunt separatim expediendi. Secus vero dicendum quando in Episcopum tãquam Episcopũ fuit à laicis patronis translatum iuspatronatus, vel quãdo ex deuolutione Superior debet conferre beneficium, quia tũc in Episcopi arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire colliges hæc *ex Lambertin. lib.* 2. *p.* 3. *quæst.* 2. *art.* 19. *Viuian. p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 10.

197 Quando plures à diuersis patronis fuerunt præsentati, ille debet institui, qui à maiore parte fuit præsentatus, *cap. quoniã* 3. *vbi glos. Abb. & alij, de iurepatronatus, Mantic. decis* 86. *Lambertin. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 4. *princ. art.* 1. 4. *&* 6. *Rot. decis.* 117. *p.* 2. *in nouiss. Seraphin. decis.* 875. *Farin. par.* 2 *tom.* 1. *decis.* 202. *Rota* etiam *decis.* 117. *part* 2. *diuers. Aloys. Ricc. d. praxi resolut.* 173. *Mari. Antonin. d. lib.* 1. *resolut.* 104. *numer.* 1.

Et

198 Et ideo dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus, omisso digniori *glos. verbo qui maioribus, in dict. capit. quoniam, Perez leg. 2. vers. hoc tamen, tit. 6. lib. 1. Ordinam. pag. 151. Molin. de primogenijs, lib. 2. cap. 5. num. 46.* quia non est facienda comparatio zeli ad zelum, seu meriti ad meritum, *Rocb. verbo honorificum, quæst. 15. Lambertin. lib. 2. parte 3. q. 4. artic. 3.* nisi à minori parte sit præsentatus dignus, & à maiori indignus, quia talis dignus debet institui, cum scienter præsentans indignum pro illa vice amittat ius præsentandi, *cap. cum vos, de officio Or-*
199 *dinarij.* Est tamen locus gratificationi, quando duo æque idonei cumulatiue præsentati fuerunt *glos. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatronatus, Fusc. de visitat. libr. 2. cap. 10. num. 3. Cæsar de Grassis decis. 1. nu. 9. sub tit. de iurepatronatus, Roccb. verbo honorificum, quæst. 15. num. 4. Lambertin d. quæst. 4. artic. 12. Bonign. decis. 32. num. 6. par. 5. Sayr. in floribus decis. sub tit. de iurepatr. decis. 3. Aloys. Ricc. d. resol. 173. nu. 2. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 17. num. 33. cum seq. & q. 18. num. 27.* & de gratificatione multa tradit *Tiraq. de iure primogen quæstio. 17. opin. 2. num. 3. 4. 8.* Et ideo quando duo æqualiter præsentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alter ab alijs duobus, si æqualia sint merita præsentatorum, habens instituere poterit optare, & quem voluerit instituere, & sic est locus gratificationi, *Ioan. Andr. & Abb. in d. cap. cum autem, Lambertin. libro 2. par. 3. quæst. 5. princip. artic. 1. num. 2. Cæs. de Grassis de iurepatron. decis. 1. num. 9. Mari. Antonin. d. resolut. 104. num. 2. vers. tum demum.*

200 Data prædicta æqualitate in votis, non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet semper institui, veluti quando plures sunt præsentati ab vno patrono, vel æquali patronorum suffragio, *capit. 3. de iurepatr. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 22. quæst. 14. Perez. de Lara de capellan. lib. 2. cap. 2. num. 34. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 106.* Itaut dignior prætermissus pos-
201 sit ab instituente appellare, *Nicol. Garcia d. par. 9. cap. 4. num. 32.* contra alios, quos ibi citat *nume. 33.*
202 Dignior autẽ est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate, *Roch. verbo honorificum, quæst. 18. Lambertin. lib. 2. par. 3. q. 5 artic. 4.* Vel si sit diœcesanus, *Rocc. vbi supra, Lambertin. par. 3. quæst. 7. princip. art. 4. num. 5. & art. 5. Pute. decis. 254. par. 1. Rot. decis. 299. par. 1. in nouis. Mari. Antonin. d. resol. 104. num. 2.* Ciuis enim præferri
203 debet extero, *Cæs. de Grassis decis. 1. num. 12. de iurepatron. Rot. decis. 299. par. 1. diuers. Lambertin. d. q. 5. art. 4. num. 5. Pute. decis. 254. libro 1. Seraphin. decis. 293. par. 1.* Et beneficia oriundis potius quam extraneis sunt conferenda, *Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 7. Azori. moral. par. 2. lib. 6. cap 4. quæst. 25. Gonzalez glos. 9. §. 1. num. 37.* Vel si sit cõ-
204 patronus à medietate compatronorum præsentatus, *Lambertin. vbi supra artic. 7.* Vel si sit intitulatus
205 in Ecclesia, & ordinatus ad titulũ illius, secundum *text.* in *cap. postulasti, de iurepatronatus, Roccb. verbo competens alicui, quæst. 27. Lambertin. dict. quæst. 5. artic. 8.* Vel si sit nobilior *Lambertin. vbi supra artic. 9.* Vel si sit potentior, nisi talis potens esset prauus, *Lambert. art. 10.* Vel si sit doctior, *Lambert. artic. 11.*

vel

vel si sit senior *Roecb. verbo in Ecclesia, quæst.4. in fine, & verbo honorificum, quæst.15. colu.2.* Lambertin. *d. quæst.5. artic.13. num.1. Rota decis.122. par.1. diuers. Aloys. Riec. d. resol.173. in fine, Mari. Antonin. d. resolut.104. num.2.* vel si sit pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata, quia tunc diues debet institui, *Roecb. in d. verbo bono rificum, quæst.15. colum.2. in fine, Lambertin. d. quæst.5. art.3.*

SVMMARIVM.

1 *Visitare est excessus inquirere, & inquisitos castigare, ac emendare.*

2 *Episcopi tenentur visitationem per seipsos exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur.*

3 *Confraternitates, Hospitalia, & collegia laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati tenentur visitare, non obstante quauis exemptione, & immunitate.*

4 *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum quomodo sint visitanda? ostenditur.*

5 *Declaratur Concil. Trid. sess. 6. de reform. cap. 4. & sess. 25. de reform. cap 6.*

6 *Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Episcopo visitatur, non sunt quotidianis distributionibus priuandi, si quando ea de causa tempore diuinorum officiorum absint.*

7 *Capitula Cathedralium cum visitantur corā adiunctis, ac Episcopi notario processus est fulminandus.*

8 *Fiscalem suum potest Episcopus assumere ad visitationem Capituli absque eius assensu.*

9 *Episcopus in delictis tam grauibus, quam leuibus contra Canonicos necesse est, vt eum adiunctis procedat.*

10 *Portionarij cum non dicantur de Capitulo possunt corrigi & puniri ab Episcopo sine Capitularibus adiunctis, etiam casu quo de consuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo.*

11 *Coadiutores cum futura successione possunt puniri ab Episcopo absque huiusmodi adiunctis, nisi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis concessa fuisse priuilegia, quæ Canonici habent.*

12 *Canonici absque adiunctis per Episcopū priuari possunt ex causa quod Ordines suis præbendis annexos non susceperint.*

13 *Capitularium peccata, & excessus, potest Episcopus absque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emēdationem, quam punitionem respiciat.*

14 *Visitare absque adiunctis potest Episcopus Capitulares, & bona, suorumque bonorum administratores.*

15 *Visitare absque adiunctis potest Episcopus corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c.*

16 *Capitulum potest Episcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suum, vel suorum commodum spectante.*

17 *Episcopus vocem in Capitulo non habet.*

18 *Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus, in quibus potest esse iudex.*

19 *Visitatio in inferioribus Ecclesijs, quomodo incipienda, ostenditur.*

20 *Visitandi ius habet omnis Prælatus*

tus ecclesiasticus, cui iurisdictio, & administratio conuenit.

21 Legati nati, vel à latere possunt visitare ex officio legationis sibi à Sede Apostolica demandatæ.

22 Decani, Archidiaconi, Archipresbiteri, & alij inferiores visitandi ius habent, si id longa consuetudine præscripserint.

23 Abbates, Generales, & Priores, Ministri, aliјq. Præsidentes habent ius visitandi in monasterijs Religiosorum suorum.

24 Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulū Sede vacante.

25 Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin potest Episcopus vt delegatus Sedis Apostolicæ visitare.

26 Capitulum aliquando superstite adhuc Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habet.

27 Visitatores à Capitulo ex præscriptione ius habente visitandi deputati debent esse approbati ab Ordinario.

28 Vicarius generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus.

29 Episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multòq. minus proposita pœna excommunicationis.

30 Pœnæ ordinariæ in visitatione non sunt imponendæ, sed tantum extraordinariæ.

31 Visitare licet posset iterum Episcopos Ecclesias visitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eisdem.

32 Appellatio in visitatione, etiam ad Sedem Apost. interposita, non impedit, aut suspendit illius executionem, dummodo procèdatur sine processu, & sine scriptis.

33 Appellatio admittitur in uisitatione à sententia definitiua; quæ suspendit iudicatum.

34 Appellatio dabitur à visitatione si Episcopus procedat in exemptos, seu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia.

35 Appellare quando contigerit in visitatione ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, debet esse ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam.

36 Dictio, etiam, vnum casum exprimit, & alium includit.

37 Appellatio à mandato de residendo in visitatione edito non datur ad effectum suspensiuum, sed ad deuolutiuum.

38 Episcopus visitans quando tanquā suspectus recusari possit, ostenditur.

39 Visitatio nullo certo termino præscripto concludi iubetur, sed arbitrio Episcopi relinquitur.

40 Episcopus potest præstituere terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum.

41 Visitatores debent quantò citius possunt se expedire, nè grauent subditos suos expensis.

42 Officiales assumpti ad visitationem expediendam quod salarium possint accipere à visitatis, ostenditur.

43 Visitationis liber plenam inducit probationem quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis.

44 Pœna quæ sit imposita contra Episco-

scopum in visitatione præter procurationem ab Ecclesijs aliquid muneris accipientem, ostenditur.

45 *Cõsuetudo, qua communitates procurant Episcopum visitantem seruanda est, quandiu voluerint.*

46 *Visitans Episcopus clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedralis, nullam lucratur procurationem.*

47 *Procuratio nulla debetur Episcopo, vel alij visitatori, dum loca specialiter exempta à præstanda procuratione visitat.*

48 *Procuratio attento hodierno Cõc. Trid. iure præscribi potest, nec petitur, vbi illam non dandi viget consuetudo.*

49 *Procurationem semoto priuilegio vel præscriptione, nullus remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia.*

50 *Procurationem nullus visitator accipere potest ab Hospitalibus, & aliis locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum.*

51 *Procurationem à pauperibus clericis nullus potest exigere.*

52 *Episcopus visitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper, & ille non indiget.*

53 *Procurandus à nemine est Episcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantùm conferat.*

54 *Munera qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur recipere non potest Episcopus à visitatis ratione procurationis.*

55 *Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat.*

56 *Procurationem pecunia redimere liberum est visitatis, si velint.*

57 *Victualium appellatione quæ cõprehendãtur, ostenditur.*

EPISCOPVS IN VISITATIONIBUS quomodo procedere debeat?

ALLEGATIO LXXIII.

1 EPiscopus, qui Ecclesiæ suæ sponsus ab Spiritu Sancto positus ad eam regendã, ac gubernandam, quã proprio sanguine IESVS CHRISTVS & acquisiuit, & sanctificauit, tenetur commissum sibi gregem omni studio, & conatu ante oculos habere, vt eum ab omni exteriori damno, internisq. animi imminentibus periculis tanquam vigilans Pastor custodiat. Quemadmodum enim Pastores sæpius gregem suum inuisunt, lustrant, numerant, ne quid eorum incuria pereat; ita Episcopi nulla ratione facilius commissi sibi gregis saluti, ac incolumitati consulent, quam si sępius eum inuisant, ac lustrent, ac quicquid mali furtim dæmonum arte irrepserit, radicitus extirpandum curauerint. Visitare enim nihil aliud est, quam excessus inquirere, & inquisitos castigare, & emendare, atque obseruantiam obligationum iuxta cuiusque personæ, ac rei exigentiam, vbi adhuc viget, conseruare: & vbi deficit, in statum pristinum restituere. Hinc illa *Sacri Conc. Trid. sessione 24. de refor. cap 3.* verba emanarunt. Visitationum autem istarum pręcipuus sit scopus, sanam, orthodoxãque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad reli-

ligionem, pacem, innocentiamque accendere: cętera prout locus, tempus, & occasio ferret, ex visitãtium prudentia ad fidelium fructum constituere.

2 Hanc cognoscendi, custodiendi, & emendandi oues suas vigilantiam, & studium in visitatione per seipsos personaliter exequendã adhibere tenentur Episcopi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur, quominus id pręstare possint, quo non dato singulis annis vnusquisque dioecesim suam perlustrare, ac inuisere obligatur; quod si dioecesis adeo ampla sit, & vnius anni spatio commode lustrari, ac circui per Ordinarium non possit, tunc Episcopus singulis duobus annis saltẽ debet Visitationis munus obire, vt habetur in *Concilio Tridentino d. cap. 3. Paul. Salod. in praxi de Visitatio. par. 1. cap. 1.* in quo si defuerit ouiũ suarum sanguinem ex eorum manibus Dominus se requisiturum minatus est *Ezechiel. cap. 3. & 33.* Debent igitur non solum omnes Ecclesias, & monasteria, sed & alia loca sacra, quę in sua dioecesi erunt, & sibi subiecta visitare, quę quidem facultas Episcopis tanquam Sedis Apostolicę delegatis tribuitur à *Concil. Trid. sess. 7. de reform. capit. 8. & sess. 21. de reformat. cap. 8.* Tenentur

3 pariter Episcopi Hospitalia, Confraternitates, & Collegia laicorum, nõ obstante quauis exceptione, & immunitate, visitare, idque tanquam Sedis Apostolicę delegati præstare possunt: quę facultas etiam extenditur ad Ecclesias, quæ nullius dioecesis sunt, vt disponit *Conc. Tridẽt. sess. 25. de reformat. cap. 9.* quod tamen ita intelligendum erit, vt scilicet illarum Ecclesiarum visitatio, quę nullius sunt dioecesis, ad viciniorem spectet Episcopum. Item monasteria Monialium, quę immediate Sedi Apostolicæ sunt subiecta ab Ordinarijs suis, tanquam Sede Apostolica delegatis, visitari, moderari, ac gubernari debent, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 9.* Tenentur denique Episcopi loca, & personas exemptas, ac singulari aliquo priuilegio quouis modo decoratas, extraordinaria eorum auctoritate, ac iurisdictione, qua tanquam Sedis Apostolicę delegati funguntur, visitare.

4 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illarũque personæ, nullis exemptionibus, cõsuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs (quę tantũ suos obligent Auctores, non etiam successores) tueri se possint, quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prælatis per se ipsos, vel illis, quibus sibi videbitur, adiunctis, iuxta Canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint, & valeant, vt habetur in *Conc.*

5 *Trid. sess. 6. de reformat. cap. 4. & sessione 25. de reformat. cap. 6.* hoc tamen ibi addito, quod quando extra visitationis generalis actum processerit Episcopus, Capitulum in initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & assensu Episcopus, vel eius generalis Vicarius, tàm in formando processum, quàm in cæteris omnibus actibus, vsque ad finem causæ inclusiue procedere valeat: quæ Conciliares constitutiones non sustulerunt facultatem, aliàs ex immemoriali, & laudabiliter obseruata consuetudine, Decano, & Capitulo singulares Capituli, ipsiq. subiectas personas cumulatiue cum Episcopo, seorsum tamen

men ab eodem, ipsumq. Episcopum toties quoties sua auctoritate vti volentem non excludendo, visitandi, corrigendi, & emendandi, quia Concil. non dicitur eam facultatem concessisse Episcopo priuatiue, quo ad alios inferiores Ordinarios, de quorum exclusione non constat, & ab eis debite punitus non est cogendus coram Episcopo denuo se purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt decisum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 154. nume. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 21. Armendar. d. tit. 6. de Visitat. num. 28. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 194. declarat. 3.* Illā vero *Concilij in d. capit. 6.* dispositionem intellige procedere tātummodo in Capitulis exemptis, vt censuit *Rota Romana decis. 121. 205. & 308. par. 2. diuers.* & apud *Seraphin. decis. 743.* vbi fuit dictum, quod cum Ecclesia Galigensis non sit exempta, non possit in ea locum habere dispositio Concilij, & ita quoque declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 1. tit. 17. l. 7. de Episcopis, numer. 88. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 566. in prima editio. & resolut. 488. in fine, in secunda editione, & in collect. decis. collect. 751. in princ. praxis Episcop. par. 1. verbo Capitulum, §. 9. pagina 84.* Amplia etiam procedere in Collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus cōcordias, tenuit *Rota* apud *Farin. decis. 709. num. 3. & decis. 715. num. 2. in 1. collect.* Illas vero, quæ à Sede Apostolica sunt confirmatas non comprehendit *Concil. in d. capit. 6.* vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armēd. d. tit. 6. de Visit. n. 67.* Vnde sub illo decreto non comprehenditur Collegiata in Cathedralem erecta, quæ prius non erat exempta, sed in omnibus Episcopo subiecta, vt censuit *Sacra Congregatio* teste *Armendar. loco proxime citato.*

6 Duo illi Canonici à Capitulo eligendi, quorum consilium, & assensum, tam in formando libello, quam in cæteris omnibus actibus vsq; ad finem causę inclusiue Episcopus, seu eius Vicarius adhibere debet, dum extra visitationem contra aliquam personam Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesiarum procedere voluerit, si quando ea de causa sine fraude tempore diuinorum officiorum eos abesse contingat, priuandi non sunt quotidianis distributionibus tanquam absentes, propter Ecclesiæ vtilitatem ex officio sibi attributo, vt resoluit *Moneta de distribut. quotid. p. 2. quæst. 8. nume.*

7 *19. in vlt. impress.* Et coram eisdem adiunctis ab Episcopi notario processus est fulminandus, etiam in iudicialibus, & extraiudicialibus correctionibus, & tenetur visitans dare transsumptū, si repererit aliquod delictum carceratione, vel castigatione dignum, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendar. d. lib. 1. tit. 6. de visitat. num. 61. & 62.* Ac etiam

8 potest Episcopus suum fiscalem assumere, vel alium quem voluerit deputare sine Capituli consensu, vt ibi interueniat, quia Capitulum nullū ius habet in electione fiscalis, qui interuenire solet in criminibus Canonicorum reorum, sed eius electio ad Episcopum solum spectat, refert à *Sacra Congreg.* decisum *Armend. d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis nu. 91. & 92.*

9 In delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos necesse est vt cum adiunctis procedat Episcopus,

pus, vt tenuit *Rota in vna Cartagi- nen. iurisdictionis 27. Nouembris* 1585. coram *illustriss. Seraphino*, vt patet in eius *decis.* 710. quam refert *Aloys. Ricc. d. resol.* 488. *num.* 4. vbi *num.* 5. ampliat procedere etiam in leuibus, in quibus non est opus tela iudiciaria, & refert censuisse *Sacram Congreg. in vna Gadicen. statutorum 17. Iunij 1580.* Et sine huiusmodi adiunctis non deuoluitur ad Episcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus, si ipsi adiuncti, requisiti cum eo procedere negligant, vel recusent, ita declarante *Sacra Cong* vt refert *Armendar. d. l. 7. de Episcopis num. 89. & 90.*

10 Solus tamen Episcopus potest sine adiunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit decisum *in vna Gerunden. anniuersariorum* 1566. coram *Domino de Grassis in decis.* 411. *par.* 1. *diuers.* & etiam casu quo portionarij de consuetudine, aut ex priuilegio Apost. vel Ecclesiæ statuto in Capitulo habeant, vel ut plurimum, vocem, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendariz. d. l. 7. de Episcopus numero* 91. nisi de consuetudine, vel statuto sit, vt contra illos Episcopus sine adiunctis non procedat, vt fuit resolutum *in Rota in vna Calciaten. 25. February* 1611. coram *Attrebraten.* & tunc etiam poterunt in ad unctos, & coniudices eligi, vt censuit *Sacra Congregat. de mense Aprilis* 1614. teste *Aloys. Ricc. d. collect.* 751. *in fine.*

11 Contra coadiutores cum futura successione non tenetur Episcopus cum huiusmodi adiunctis procedere, nisi ex forma coadiutoriæ colligatur ipsi coadiutori concessa fuisse omnia priuilegia, quæ habent canonici, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Nicol. Garci. in addit. ad suũ tract. de benefic. p. 4. cap. 5. numero 96.*

12 Sine adiunctis potest etiam Episcopus procedere ad priuationem canonicorum, ex causa, quod Ordines suis prębendis annexos non susceperint, & ita censuit *Sacra Cõg.* prout referunt *Nicol. Garcia p. 3. cap. 4. num. 22. Aloys. Ricc. d. resolut. 488. num. 2. & 3.*

13 Potest etiam Episcopus absque prędictis adiũctis corrigere, punire, & emendare excessus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & pũnitione dignos repererit, nõ tamen pœna ordinaria, sed ea quæ morum magis emendationem, quam punitionem respiciat, ita decisum refert *Armendariz d. tit. 6. num. 39. & nu. 77.* similiter à *Sacra Cong.* declara-

14 tum asserit posse Episcopum visitare solũ Capitulares, & bona, eorũq. bonorum administratores, vel cum quibus sibi v debitur adiunctis, de quo etiam *Nicol. Garcia p. 3. cap. 2. num. 198. in 10. & 11. declarat.* qui ampliant posse etiam solum Episcopum visitare fabricam.

15 Potest denique absque huiusmodi adiunctis Episcopus visitare corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, reliquias, vestes, ornamenta, cæteraq. ad cultum diuinum destinata: item & capellas, capellanias, dotationes, anniuersariorum institutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ, vel Ecclesię, vt censuit *Sacra Cong.* teste *Armendar. d. tit. 6. de visitat. num. 123.*

16 Illud in præsenti aduertendum duxi Episcopum eo dumtaxat casu

ha-

habere facultatem cóuocandi Capitulũ quando canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suum, vel suorũ commodum spectante, neq; prohibetur eidem quominus Capitulum suo arbitrio cõuocet, ita refert decisum *Armend. d. l. 7. de Episcopis, n. 95.* & tamen in eo
17 vocem nõ habet, ex eodem *Armẽd. loco proxime citato, nu. 84. Galet. in*
18 *margarita casuũ consci. verbo Episcopus antepen.* In illis igitur casibus spectãtibus ad Episcopalem dignitatem, in quibus Episcopus potest esse iudex, cõuocare poterit Capitulũ, secus vero in alijs, in quibus iudex esse non potest *Armend. d. n. 95.* Quã deniq; potestatem habeat Episcopus in Capitulo, declarat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 214.*
19 Post Cathedralis Ecclesiæ visitationem cæteras ciuitatis Ecclesias, & deinde reliquas in diœcesi sitas, monasteria, pia & religiosa loca, clerum, & populum visitabit Episcopus. Et prius Præsul siue visitator (exemplo *Christi Domini, Matt. 21* qui cum templum Hierusalem visitare vellet duos ex discipulis suis præmisit, qui aduentũ eius prænuntiarent, in omnem ciuitatem, oppidum, & locum, quo erat ipse venturus nuncium cum litteris Pastoralibus, ac mandato manu chirographi sui, ac notarij, quem secum ad visitationem peragendam ducet sub scriptis, mittere debet, vt sex, aut octo diebus saltem, plus, minusue de aduentu suo subditi visitandi certiores fiant, vt se ad visitationem recipiendam congrue iuxta status sui conditionem præparare possint, ac diligentius, quid vnicuiq; eorum ex officio præstandum sit, considerare, ac præmeditari, ne impa-ratos eos offendat visitator, qui si fuerit ipsemet Prælatus processionaliter a Clero recipiendus est, *Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 4. num. 10.*
20 Visitandi ius & potestatem habet omnis prælatus ecclesiasticus, cui iurisdictio, & administratio conuenit *cap. 1. §. hanc, de censib. in 6. post Federic. Calder. Oldrad.* & alios *Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. quæst. 6.* Quare visitare possunt
21 ac demum iure ordinario præter Romanum Pont. Legati à latere ex officio legationis sibi à Sede Apost. demandatæ *cap. cum Apostolus, de censib.* Item Legati Pontificij, qui non sunt à latere, sed dicuntur nati, quibus legatio Apost. cõpetit ratione dignitatis, in qua sunt constituti, *cap. cum instantia, cap. procurationes, de censibus.* Item etiam Legati Apostolici, qui Missi, siue Nuntij Apostolici nuncupantur, si visitandi onus eis sit specialiter impositum, vel si vrgens aliqua necessitas visitationẽ postulet *d. capit. cum instantia, d. cap. procurationes, Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 9.* ampliando ad Patriarchas, Primates, & Archiepiscopos, *Azori. d. cap. 40.*
22 *quæst. 6. vers. quares.* Decani, Archidiaconi, Archipresbyteri, Plebani, & alij inferiores visitandi ius habent, si id longa consuetudine præscripserint, *cap super eo, & cap. cum Apostolus, de censib.* De quibus noue *Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3.* ita disponit. Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Ecclesijs, vbi hactenus visitationem exercere legitime consueuerunt, debeant quidem assumpto notario, de consensu Episcopi, deinceps per se ipsos tantum visitare, refert *Felician. Comens. in manu. visitat. libr. 1. tit. 3. vers. Archidiaconi.* Compe-
23 tit denique visitãdi ius Abbatibus, Ge-

Generalibus, Prioribus, Ministris, alijsq. præsidentibus in monasterijs religiosorum, vel deputatis in ijsdē, *c. in singulis, c. ea quæ, de statu monach.* Sic & Abbatissis, & aliis mulieribus Regularibus in monasterijs in quibus degūt, & in alijs eorū iurisdictioni subiectis, *Clem. attēdentes, in princ. de stat. monach. Fusc. d. c. 2. nu 14. Azor. d. c. 40. quæst. 8. & 9. Felician. Comen. d. tit. 3. vers. Visitatores.*

24 Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulum Sede vacante, quod potest visitare Ecclesias Episcopatui subiectas, vt resoluunt *Quaranta in summ; Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, vers. quibus sic prælibatis, pagina 134. Azor. dict. li. 3. cap. 37. quæst. 14.* vbi *q. 15.* tenet quod non potest visitare Mo-

25 nialium cœnobia exempta, quæ alioquin potest Episcopus, vt delegatus Sedis Apostolicæ, & ita censuit *Rot. in vna Burgentin. iuris visitandi* 1588. coram *D. Orano*, vbi agebatur de visitando monasterio Monialium non exempto à iurisdictione Episcopi, & fuit ibi dictum Capitulum Sede vacante illud visitare posse, refert *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 609. in prima editione, & resolut. 533. in secunda edit.* vbi asserit procedere, etiam quando Sedes Episcopalis quasi vacat, veluti Episcopo ab hostibus, vel paganis capto, vt fuit dictum in eadem *Burgen. 10. Martij 1597.* Ali-

26 quando tamen Capitulum superstite adhuc Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habet, vt habetur in *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 3. vers. visitatores, Azori. dict. lib. 3. cap. 40. q. 8.*

27 & tunc visitatores à Capitulo deputati debent esse approbati ab Ordinario, vt decisum refert *Armend.* *dict. l. 7. de Episcopis, num. 110.*

28 Vicarius autem generalis hoc ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus, vt resoluunt *Rebuf. in praxi benef. tit. in forma Vicariatus, num. 100. & 101. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 120. num. 2. Fusc. dict. cap. 2. num. 18. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. q. 4. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 7. vers. tertio nec visitare, Narbon. de appellatione à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 224.*

29 Non licet Episcopo visitationem aggredienti proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multoq. minus proposita pœna excommunicationis: ita censuit Sacra *Congreg.* teste *Armendar. dicto tit. 6. de visitatione, l. 5. §. 2. num. 16.* Nec etiam potest in visitatione

30 pœnas ordinarias delictorū imponere, sed tātū extraordinarias, quæ magis morū emendationem, aut correctionem, quā ordinariā delicti vindictam respiciant, idem *Armendar. loco proxime citato num. 11.* & licet posset iterum visitare Ecclesias visitatas ab inferioribus, vt in termi-

31 nis *Concil. Tridentin. dict. cap. 3.* nō tamen poterit iterum puuire punitos ab eis, nec ab eis absolutos cogere ad innocentiam suam demonstrandam, idem *Armendar. dict. l. 7. de Episcopis, num. 111.*

32 In ijs, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur, proceditur omni, & quacunque appellatione, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, remota, quæ executionem nullo modo impedire, aut suspendere potest *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 10. Lancel. de attentat. & innouat. appellat. pendente, limit. 18. in princip. numero 6. Rugin. de appellat. §. 2. cap. 3. nu. 6.*

& fabricæ Ecclesiarum præiudiciū. Quamobrem nos huiusmodi abusum tollere volentes, supplicationibus tuo nomine super hoc humiliter porrectis inclinati, de consilio venerabilium Fratrum nostrorum Sacræ Rom. Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum, Apostolica auctoritate, tenore præsentium declaramus Episcopū, vel alium, cui id legitime competit, visitantem non posse vti suspectum recusari, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrū sub annulo Piscatoris die 29. Octobris 1610. Pontificatus nostri anno sexto. S. Cobellutius. Venerabili fratri Gondisaluo Episcopo Portugalen. Antea quoq; decisum à *Sacra Congreg.* fuerat Episcopum visitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquisitione non posse vt suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione suspicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morū correctionem, & emendationē respiciat visitatos afficere possit, prout refert *Armen. d. tit. 6. de visit. l. 5. §. 2. n. 8. & n. 7.* asserit hoc verū, dum tamen in ea processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat.

39 Nullum certum tempus præscriptum est intra quod teneatur Episcopus visitationem concludere, sed arbitrio ipsius relinquitur, quod tamen debet esse discretum, & moderatum, referunt decisum *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 717 in prima edit. & resolut. 708. num. 2 in secunda editione, Armendar. d. l. 7. de Episcopis, numero 113.* Potest tamen ipse Episcopus præstituere terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum, ne oner i sit Ecclesijs, quas visitauerit, ita *Sacra Congregat.* censuit, vt per *praxim nouam Episcop. par. 2. capit. 3. de visitat. quorumuis exemptorum, num. 62. pag. 213.*

40 Visitatores debent, quantò citius possunt, se expedire ne grauent subditos suos expensis, & studeant quā celerrime debita cum diligentia visitationem ipsam absoluere, & ne se occupent alijs negotijs ad visitationem nō pertinentibus, prout tam iuris diuini, quam humani auctoritatibus probat *praxis Episcop. par. 1. verbo visitatio, §. 5. ad finem. versic. præterea,* super quod *Conc. Bracharen. 4. act. 2. cap. 5.* ita censuit: visitatores plures vno die Ecclesias, quam duas ne visitent, nisi forte ob tenuitatem, & viciniam; & ne tunc quidem plures vno die, quam tres, sic enim maturius, & diligentius visitationis munus absoluent, quod nimia festinatione solet aliquando negligentius geri: Episcopi vero, quot ipsi vna die visitare commode possint pro sua prudentia statuant. Deinde in prædicto *Concil. eadem act. 2. cap. 1.* sic habetur; Vt autem expeditius hoc visitationis salutari munere fungi possint, præcipit singulis Sancta Synodus, vt in suo equestri comitatu non plures, quam octo comites habeant, eoque numero includant necessarios etiam visitationis ministros. Curabunt autem imprimis, vt tam visitationis adiutores, quam familiares, & domestici nullam visitatis molestiam exhibeant, sed Christianæ potius frugalitatis, & modestiæ exemplum præbeant.

41 Vnde Cācellarius, Auditor, Scri-

ba, vel Notarius Episcopi non possunt quicquam accipere à visitatis pro scriptura processus visitationis: pro copia tamen actorum, seu decretorum visitationis ab eis, qui ea petunt, licite competentem mercedē petere possunt, *Nauar. cons. 1. de censibus in nouis*, *praxis noua episcop. dict. cap. 3. num. 63. vers. neque cancellarius*, quamuis *altera praxis dicto verbo visitatio, §. 6. dub. 4.* asserat Secretarium, vel Scribam non posse aliquid recipere pro suis laboribus scribendo, vel transcribendo, vel dando copiam ipsius visitatio-
43 nis. Cuius visitationis liber plenā inducit probationem, quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis, prout decisum refert *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 611. in prima edit. & resolut. 535. in secunda editione*, & resoluunt *Caputaquen. decis. 158. par. 2. Pauin. de visitat. quæst. 4. nu. 24. & 34.* late *Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 110. à princip.* vbi *num. 13.* tenet in uisitationibus procedendum summarie, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, ac sine visitandorum citatione, cū saltem virtualiter citati censeantur per edictum generale, quo moneantur ad interessendum.

44 In visitatione præter procurationē ab Ecclesijs, Episcopus nihil muneris accipere potest, non tātum ipse, sed nec etiam quisque suorum, sub pœna maledictionis, & interdicti ingressus Ecclesiæ, ac restituendi duplū infra mensem, & post mensem, non obstante remissione partiū *cap. 1. §. prohibitiones, & cap. exigit, de censibus, lib. 6.* innouata à *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 64. numero 6. & tit. 4. quæst. 22. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. c. 42. quæst. 9. Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap. 35. num. 2.* Sub qua prohibitione non censetur sublatum cathedraticum, quod singulis annis exigi solet ab Ordinario, tam in visitatione, quàm extra, prout decisum refert *Armendar. dict. l. 7. de Episcopo, nu-*
45 *mero 115.* Si consuetudo esset, vt communitates procurarent Episcopum visitantem, seruanda est, quandiu voluerint, ipsi tamen cogendi non sunt si recusent, ita *Sacra Congreg.* apud eundem *Armendar. loco proxime citato num. 122.* Et si extat consuetudo, vt Episcopo diœcesim visitante à laicis ei victualia ministrentur, Vicario autem visitante ab Ecclesiarum Rectoribus, seruanda etiam est, dummodo in illa laici sponte perseuerent, vt refert decisum idem *Armendar. loco proxime citato num. 119.*

46 Dum Episcopus visitat clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedra, procuratio illi nulla debetur, prout sæpius *Sacram Congregat.* respondisse refert *praxis noua Episcop. par. 2. cap. 3. num. 65.* Ali tamen debet à Rectore Ecclesiæ, etiamsi facta visitatione possit recipere se in domū suam, *cap. venerabili, de censibus, Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 22. nume. 9. Azor. dict. cap. 42. quæstion. 4.* Verum post *Concil. Trid. dict. cap. 3.* per illa verba, pro temporis tantū necessitate, & non vltra, contrarium mihi videtur tenendum, quando Episcopus posset redire ad domum, quod tenet *Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 35. num. 9.* quamuis Episcopum recipere posse procurationem, etiamsi Ecclesia Episcopatui contigua sit, & etiamsi domū suā ad prandium reuertatur, teneat *Paul. Salod.*

lod. in praxi visit. par. 2. cap. 1. vers. expedita, pagina 43.

47 Nec etiam Episcopo, vel alij visitatori procuratio debetur, dum loca specialiter exempta à præstanda procuratione visitat, eadem *praxis noua dict. num. 65. Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 63. artic. 7. vers. quarto, Azor. dict. cap. 42. quæst. 2.* nam licet de iure communi procuratio præscribi non poterat, *cap. cum ex officij, de præscript.*

48 Hodie tamen ex noua dispositione *Concil. Trid. in dict. cap. 3.* præscribitur, nec peti potest, vbi illam non dandi viget consuetudo, *praxis noua Episc. d. c. 3. in fin. Steph. Gratia. discept. forens. c. 57. n. 19.* Nullus tamen semoto priuilegio, vel præscri-

49 ptione, visitationem, aut procurationem ipsam remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia, *cap. cum venerabilis, de censibus, Boer. decis. 133. à num. 5. Azor. dict. cap. 42. quæst. 11. vers. potest quoque.*

50 Item nec Episcopus, aut alius visitator potest procurationem accipere ab Hospitalibus, & alijs locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Ecclesia paupere, quia debet gratis visitare, ita resoluit *Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 35. num. 9. vers. nono,* & decisum referunt *praxis noua Episcopal. loco proxime citato, & altera praxis par. 2. verbo visitatio, §. 6. dub. 7. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 16. à num. 41.*

51 Item nec à pauperibus clericis procurationem exigere debet Episcopus, ita *glos. verbo prægrauari, in cap. cum instantia, de censibus, Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 43.* nam

52 Episcopus visitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper; & illa indiget, *Surd. dict. tit. 4. quæst. 22. num. 6.*

53 Hinc denique Episcopus exiens per villam, & oppida, vt Sacramentum Confirmationis tantùm conferat, à nemine est procurandus, prout *Sacram Cardin. Congregat.* decidisse testis est *Armendar. dict. l. 7. de Episcopo, numer. 122.* & resoluit *Paul. Salod. in praxi de visitat. par. 1. cap. 5. in med.*

54 Munera itaque qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur, recipere non potest Episcopus à visitatis ratione visitationis, vt innuit *Concil. in dict. cap. 3.* nec etiam comestibilia, vt illa secum asportet, prout ex *Imol. & Anchar. in Clement. 2. de censibus,* tenent *praxis noua Episcop. dicto loco nume. 73. Marc. Anton. Genuens. dicto cap. 35. nume. 7.* vbi *nu. 6.* resoluit, quod nec frag-

55 menta notabilia ad domum portare potest pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat, & *num. 5.* tenet, quod Episcopus etiam finita visitatione, dum discedit à locis visitatis, recipere non potest munera. Vnde visitator id quod per victum sibi necessarium contingebat, non potest in pecunia taxare *praxis Episcopal. d. verbo visitatio, §. 6. dub.*

56 2. Liberum tamen erit visitatis, si velint, pecunia redimere procurationem, & tunc visitator tenetur recipere in ea specie, qua fuerit oblata, vt resoluit *praxis noua Episcop. dict. cap. 3. num. 64. in fine.*

57 Appellatione victualium expensarum comprehenduntur illæ, quæ consistunt in victu; non autem illę, quę concernunt alia necessaria personæ, vt ait *praxis Episcop. verbo visitatio, §. 6. dub. 1.* Et solum obligantur visitati prouidere procura-

tionem, siue alimēta illius diei, quo visitat pro ipso, & suo moderato comitatu, *praxis noua dict. numer. 64. in princip.* Vecturas tamen, & ferraturas equorum præstare non tenentur, *praxis Episcop. dicto verbo visitatio, §. 6. dub. 3. altera praxis noua dict. cap. 3. num. 63. in fine, Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 35. num. 9. in fine, & num. 10.* Si visitator tamen sit Prælatus à Summo Pontifice delegatus, tunc ei debentur mercedes equorum, & viaticū, vt de loco ad locum transire commode possit, *glos. verbo si voluerint, in Clement. 2. de censibus, Azori. dict. cap. 82. q. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus exempta loca Summo Pont. immediate subiecta.*

2 *Exempta loca ab Episcopi iurisdictione, sed alteri Prælato subiecta, Episcopus non visitat, sed ipse Prælatus.*

3 *Visitare potest* Episcopus *quoscunque Clericos exemptos, Protbonotarios, &c. ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium.*

4 *Episcopus non potest extra Visitationē clericos à se exemptos corrigere, ac punire.*

5 *Visitari potest ab Episcopo proximiori Ecclesia secularis nullius Diœcesis.*

6 *Exemptio a visitatione nō comprehenditur sub generali concessione exemptionum.*

7 *Visitandi parochiales Ecclesias nullius diœcesis proximior Episcopus facultatē habens, habet etiam auctoritatē emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra.*

8 *Vicarius a Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares nullius diœcesis.*

9 *Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cum sit delegata non succedit Capitulum.*

10 *Prælati inferiores habentes iurisdictionē quasi Episcopalē vti proximiores Ecclesias seculares exemptas non visitant.*

11 *Visitandi ius habet Episcopus in omnibus Ecclesijs intra fines suæ diœcesis existentibus.*

12 *Visitare potest Episcopus omnes Parochiales suæ diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ.*

13 *Episcopus per seipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licet inferioribus Prælatis sint subiectæ.*

14 *Visitare potest Episcopus Ecclesias curatas vnitas monasterio, & ponere in eis vicarios perpetuos, siue temporales, quamuis vniantur monasterio exempto aliena diœcesis, vel alij, quod sit Ordinis caput.*

15 Monasteria commendata, *in quibus non viget regularis obseruantia, quamuis exempta, Episcopus etiā tanquam Sedis Apost. delegatus singulis annis visitat.*

16 *Episcopus in monasterijs commendatis, vbi Regularis obseruantia viget, debet eorū superiores monere, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant.*

17 *Monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in congregationes se se non receperint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt.*

18 *Visitari debent ab Episcopo monaste-*

steria quæuis, seu Ecclesiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipsam curam.

19 Examinare, & *visitare potest Episcopus quoscunq; Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos, quoad eorum inhabilitatem.*

20 *Regulares subijciuntur Episcopis in dependentibus à cura animarũ.*

21 *Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum, non ab Episcopo, sed à suis superioribus punitur.*

22 *Regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis fores claudãtur, ei licet vim inferre, ac eas frangere.*

23 *Episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum tanquam Sedis Apost. delegati possunt contra Conseruatores impedientes procedere.*

24 *Curam animarum in Regulariũ Ecclesijs exercentes, siue seculares siue Regulares sint, ad arbitrium ipsorũ Regularium poni debent, nisi quod examinari & approbari prius debent ab Episcopis.*

25 *Deputati in Ecclesijs Regularium ad curam animarum, ad synodum venire debent.*

26 *Ecclesia militum S. Ioannis Hierosolimytani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiecta.*

27 *Prioratus Militum Hierosolymitanorum Ordinarij visitare non possunt.*

28 *Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo.*

29 *Referẽdarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, subsunt locorum Ordinarijs.*

30 *Prothonotarij primi sunt, & notariorum principes dicuntur.*

31 *Prothonotarij a iurisdictione Ordinarij sunt exempti.*

32 *Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, sunt Sedi Apost. reseruata.*

33 *Prothonotariatus dignitas ad effectum reseruationis acquiritur etiam ignoranti.*

34 *Prothonotarij siue sint creati a Papa, siue a legato sunt comprehensi in Extrauag. ad regimen, de prebend.*

EPISCOPVS QVANDO ius habeat visitandi exemptos?

ALLEGATIO LXXIV.

1 Exempta loca Summo Pont. immediate subiecta Episcopus tanquã Sedis Apostolicæ delegatus visitare potest, vt habetur *in Conc. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 7. Cardin. in Clem. attendentes, q. 6. & 7. de statu monach. Cochi. de iurisdictione Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45. num. 11. & p. 4. q. 23. nu. 2. Alphons. Villadiego in speculo visitationum fol. 32. n. 7.* Quando vero nõ
2 tantùm exempta sunt ab eius iurisdictione, sed subiecta alteri alicui Prælato, Episcopus non visitabit, nec de iure delegato, nec ordinario, sed ipse Prælatus, cui immedi-
3 te subiecta sunt; prout resoluit idem *Cochier. d. quæst. 23. num. 3.*

Potest etiam Episcopus visitare quoscunq; Clericos seculares exẽptos, Prothonotarios Apostolicos, Capellanos Regios, Acolythatus, Comitis palatini, seu alicuius Militiæ, vel Hospitalis titulis insignitos, dummodo actu militiæ, seu Hospitali, cui adscripti sunt, non inseruiant: item & residẽtes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium, vt probat *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11.* de cuius materia aliqua tradũt *Frãc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 2. n. 78. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 108. art. 3. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. num. 5. praxis Episcop. p. 2. verbo Referendarij.* Et si resideant, etiam in persona in causis delictorum, & correctionis morum ab eodem Diœcesano, siuè in visitatione, siuè extra visitationẽ puniri possunt, vt disponit idem *Conc. sess. 14. de ref. cap. 4.* Sed non posse Episcopum virtute *d. cap. 4.* extra visitationem, corrigere, & punire clericos seculares a se exemptos, & alteri inferiori Ordinario seculari intra diœcesim existentes subiectos, approbauit summus Pontifex teste *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 9.* qui *tex. in d. cap* 4. non derogat consuetudini immemoriali, vt asserit *Seraphin. Rota Romana decis. 417. num. 7.* nec corrigit textum in *extrauag. cum Matthæus 3. de hæretic. inter comm.* ex *Cenedo ad Clement. collect. 14. nume. 9. cum sequentibus.*

5 Ecclesias seculares nullius Diœcesis quantumcumq; exemptas, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, earumq. Prælatum secularem in eas iurisdictionem quasi episcopalem habentem, posse ab Episcopo cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, visitari vigore *Concilij cap. 9. sess. 24. de ref.* decisum referũt *Armendariz d. loco num. 13. & praxis episcop. p. 1. verbo visitatio §. 11.* Et nullo modo possunt effugere visitationem vicinioris Episcopi, vt censuit *Rot. Rom.* apud *Farin. decis.*
6 *396. p. 1. tom. 1.* quia exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum, *Rota decis. 186. num. 2. par. 1. diuer. Cochier. de iurisd. Ordin. par. 2. q. 45. num. 12.* & huiusmodi Episcopus proximior habens facultatem
7 visitandi Ecclesiã parochialem nullius diœcesis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quàm in membra ex quauis causa, prout *Sacrum Congregationem* censuisse attestatur *Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 2. num. 74. in fin.* Et
8 potestas hæc non transit in vicariũ à Capitulo Sede vacante constitutum, vt asserit *Franc. Leo in dicto thesauro p. 1. cap. 10. num. 8. vers. 10.* & resoluit *Aloys. Ric. in praxi*
9 *aurea resol. 118. n. 4.* quia beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. *Trid. d. cap. 9.* & in iurisdictione delegata Episcopo non succedit Capitulum Sede vacante, iuxta citata per *Aloys. Ric.*
10 *d. loco num. 2.* Nec procedit in Prælatis inferioribus habentibus iurisdictionẽ quasi Episcopalem ex *Flor. de Mena variarũ lib. 3. q. 24. n. 24.*
11 Episcopus in omnibus Ecclesijs existentibus intra fines suæ diœcesis habet ius visitandi, non obstantibus quibuscumque priuilegijs, vt censuit *Rota Romana* apud *Farinac. decis. 396. p. 1. tom. 1. per tex. in cap.*

8. sess.

8. sess. 7. de reformat. de cuius materia vide *Fr. Emmanuel. q. Regularium tom. 1. quæst. 36. art. 3. praxim Episcopalem p. 1. verbo visitatio, & p. 2. verbo exemptus, Azorium instit moralium p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 216. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect.* 1591. & censuit *Sa-*
12 *cra Congreg.* illum posse visitare omnes parochiales suæ diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ, siue etiã si sint Ecclesiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per clericos seculares, refert *Armendar. d. loco num. 88.* & etiamsi monasteria pertenderent habere iurisdictionem spiritualem immutabilem in locis, vbi dictæ Ecclesię sũt vnitæ, ex eodem *Armen. n. 89.* Secus tamen in Ecclesijs vbi à Regularibus inseruitur, nam *cap. 11. sess. 25. de Regular.* vbi excipiuntur Abbates generales, limitatur, nisi per Regulares inseruiant, ex eodem *Armē-*
13 *dar. dicto loco num. 91.* Item poterit visitare Ecclesias exemptas, sed tunc per seipsum tantum, refert decisum *Armendar. d. loco numer. 124.* quamvis inferioribus Prælatis sint subiectæ *Armendar. num. 86.*

14 Ecclesias curatas vnitas monasteriis potest Episcopus Ordinarius loci visitare, & ponere in eis Vicarios perpetuos, siue tẽporaneos, prout ei expedire videbitur, refert decisum *Armendar. d. loco num. 85.* etiamsi huiusmodi beneficium, aut Parochia vniatur monasterio exempto, etiã alienæ diœcesis, tunc quoque visitatur ab Episcopo loci, vt tenet *Henriq. in summa lib. 7. cap. 14. §. 4. lit. l.* sicut etiam visitantur Parochiales Ecclesiæ vnitæ monasteriis, etiam si quæ sunt capita ordinum, *Armend. d. loco num. 95.*

15 Commendata Monastèria, et iam Abbatiæ, Prioratus, & Præpositurae nuncupatæ, in quibus non viget regularis obseruantia; necnon beneficia tam curata, quàm non curata, secularia, & regularia, qualitercunque cõmendata, quãuis exempta, ab Episcopis etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur, curentque iidem Episcopi congruentibus remediis, etiã per sequestrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut restauratione, reficiantur, & cura animarum, si quæ illis, vel eorum annexis immineat, aliaq. debita obsequia rectè exerceantur, appellationibus, quibuscunque priuilegiis, cõsuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis, conseruatoriis, iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obstantibus, iuxta *Conc. Trid. decretum sess. 21. de reformat. cap. 8. & sess. 25. de Regularibus, cap. 11.* refert *Armend. d. loco num. 99.*

16 Quando vero in eis viget obseruantia Regularis monere debet Episcopus eorum Superiores, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant, qui si intra sex menses visitare neglexerint, Episcopus ipse visitare posset, & corrigere, nullo priuilegio, aut appellatione obstante, iuxta *Concilij decretum d. cap. 8. sess. 21. Campan. rub. 12. cap. 13. num. 50.* Aliter enim Episcopus non debet se intromittere in monasteriis, in quibus viget Regularis obseruantia *Armend. d. loco num. 98.* Poterit tamen visitare illa monasteria commendata, perpetuò vnita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiamsi ipsa loca sint sub regulari protectione *Armendar. d. nume. 100.* Similiter monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec

tionem, & curam animarum, non ab Episcopo, sed à suis Superioribus punitur, prout referunt decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo parochus, 3. Aloys. Ricc. d. resolut. 513. n. 2. & resol. 532.* Quando vero constaret de aliqua præscriptione, vel exemptione, non potest Episcopus visitare, aliàs si de præscriptione non appareret manutenendus est Episcopus, cum habeat iuris communis assistentiam, vt fuit in *Rota* resolutum *in vna Valentina de Xatiua 3. Ianuarij 1590.* coram *Bubalo*, prout refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 532. num. 3. vers. & pri-*
22 *mo*. Quotiescunque Episcopis licet visitare monasterium Regularium, aut alia exempta, si dum ipsi ingredi volunt monasteria ipsa ob causam prædictæ visitationis, renuant Regulares illos intromittere, ostia claudendo, Episcopis fas erit vim inferre, & ostia frangere, vt resoluunt *Innocent. in cap. 1. versic. item alia ratione, vbi Abb. num. 5 vers. ad secundum vero, de immunit. Ecclesiarum*, idem *Innoc. in c. venerabili, n. 4. de censibus, Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 19. post num. 1.* quos refert, & sequitur *Campanil. d. cap. 13. num. 52.* vbi *numer. 53.* resoluit posse Episcopum visitationem impedientes excommunicare etiam non adhibitis monitionibus, in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ pro defensione suorum iurium, de quo etiam *Marcus Anton. Genuen. in praxi Archiepiscopali Neapolitana cap. 18.* Possunt etiam Episcopi incumbentes correctioni, & visitatio-
23 ni exemptorum, vigore facultatis eis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis à Concilio tributæ, procedere contra conseruatores impedientes, præsertim si illi extra diœcesim commorentur, *Armend. lib. 1. tit. 18. l. 7. num. 75.*

24 Qui dictam curam exercent siue seculares, siue Regulares sint, poni debent ad arbitrium ipsorum Regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari, & approbari prius debent ab Episcopo antequam ponantur, prout declaratum fuisse referunt *praxis noua Episcop. d. cap. 3. num. 46. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 3. num. 34.* Si tamen in deputando ipsi Superiores Regulares negligentes essent, vel nõ deputarent tot personas, quot ad exercitium ipsius curæ sufficerent, ab Episcopo compelli possent, vt deputent, quod etiam fuisse declaratũ referunt *praxis noua, vbi proxime,*
25 & *Confectius in compend. priuileg. tit. 5. cap. 4.* Iidem deputati ad curam animarum in Ecclesijs Regularium ad Synodum Episcopi venire tenentur ex *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 2.* & faciunt quæ *Azori. institut. moral. par. 2. libro 3. cap. 47. q. 3.*

26 Ecclesiæ Militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in cõcernentibus ipsam curam Ordinario sunt subiectæ, & ab eodem visitari possunt ex rescripto *Pij Quinti* incip. *Exposcit. Dat. Romæ 22. Septembris 1571.* ibi, Decernimus, declaramus, statuimus omnes, & singulos locorũ Episcopos, & alios Superiores tanquàm Apostolicæ Sedis delegatos, omnes & quascunque parochiales Ecclesias, cæteraq. beneficia ecclesiastica suarum ciuitatum, & diœcesum, quibus animarum cura imminet, ad dictam religionem, eiusque milites, Capellanos, Ministros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Episcopalem, & tem-

tẽporalem iurisdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorumque Ecclesias, Rectores, Vicarios, & ministros quoscunque (in his tamen duntaxat, quæ animarum curam, illiusq. exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt) visitare, omnesq. actus visitationem concernentes exercere posse, & debere, ac Rectores, cæterosq. huiusmodi ministros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, si quidam ad nutum amouibiles sint, statim amouere: sin vero titulares sint, illico suspendere, ac Superiores illorũ monere, vt intra aliquem breuem terminũ, in locum amotorũ subrogent alios idoneos, prius tamen per ipsos Episcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos, &c. prout attestantur *Alphons. Villad. in speculo visitat. fol. 32. numer. 6. Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos par. 2. quæstio. 45. num. 11. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 176. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 3. num. 46.* Hi tamen Milites, quatenus beneficia curata non obtinent, non possunt ab Ordinariis visitari, vt decisum refert *Armendar. dicto loco nume. 94.*

27 Prioratum Militum Hierosolymitan. Ordinarii visitare non possunt, cum illi sint Præceptores, non vero commendatarii, & visitari debent à Capitulis sui Ordinis, refert decisum *Armendar. dicto loco num. 101.*

28 Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo, vt decisum referũt *Armendar. dicto loco num. 80. Nicol. Garc. de benefic. par. 3. cap. 2. num. 198. in 18. declaratio.*

Referendarii ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, subsunt lo-

29 corum Ordinariis, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 30.* vbi dicit *Stã phil. de prærog. expect. fol. 218. num. 15.* quatenus habet eos non posse excommunicari, vel interdici ab Episcopo, cum sint officiales Papæ, loqui de illis principalibus Referendariis iustitiæ, & gratiæ, qui sunt vndecim, & vndecim, *Gomes. de Signatur. gratiæ, & iustitiæ, fol. 493.* Pro-

30 thonotarii, quos primos esse, & notariorum principes dixerũt *Mandos. de Signatura gratiæ, tit. prothonotarij, Gomes. in proœm. super regulis Cancellariæ, q. 1. Anton. de Pratis de iurisdict. Episcopi cap. 8. num. 16.* à iurisdictione ordinaria per *Leo-*

31 *nem Decimum* esse exemptos tradũt *Mandos. vbi supra, Anton. de Pratis d. cap. 8. num. 17.* quos refert, & sequitur *Cochier. de iurisdict. ordinarij in exemptos par. 1. quæst. 18. numer. 3.* vbi intelligit si Rochettum,

32 habitumue Prothonotariorum actu deferant. Et quod omnia beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum, vel participantium, vel etiã non participantium, sint Sedi Apostolicæ reseruata, censuit *Rota vt per Caputaquen. decis. 407. parte 2. Pute. decis. 305. num. 1. lib. 1. in noua impress. Card. Seraphin. decis. 1251. num. 18. & in vna Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Maij 1612.* coram *Reueren. P. D. Vbaldo*, in qua etiam post decisiones ibidem relatas fuit

33 dictum, quod dignitas Prothonotariatus acquirebatur etiam ignorãti, ad effectum reseruationis, & etiã ante assumptionem insignium, *Rota decis. 12. de prebend. in nouis, & decis. 11. lib. 2. par. 3. & decis. 373. p. 3. lib. 3. diuers. Rota item in vna Comen. Capellæ 7. Februarij 1620.* coram *R. P. D. Remboldo*, vbi etiam post *Mandos. reg. 1. quæst. 7. sub numero 3.* dicit, quod Rota semper tenuit,

34 nuit, quod indistinctè omnes Prothonotarij, siue sint creati à Papa, siue à Legato, sunt comprehensi in *Extrauag. ad regimen, de præbend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotarijs, etiamsi non sint de numero, fuit decisum in *vna Palentina Scholastria, Canonicatus & præbenda de Valladolid 9. & 13. Aprilis 1584.* coram *Robusterio*, relata per *Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 1. num. 204.* & fuit firmatum *in d. Burgen. Abbatia de Salas*, in qua plures aliæ decisiones referuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalitatis opus curare maxime debet Episcopus, vt diligenter & fideliter administretur.*

2 Hospitalia, *Collegia quæcumq; & Confraternitates laicorum visitādi ius habet Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus.*

3 *Hospitale nouiter fundatum ipso fundatore superstite visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ aut sit fundatum auctoritate Episcopi.*

4 *Hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus & pius.*

5 *Hospitale quādo præsumatur Episcopi auctoritate fundatum, ostenditur.*

6 *Visitari ab Episcopo possunt hospitalia quæcunque, & alia pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta.*

7 Hospitalia *erepta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsū. vtrum omnia procedant secundū mentem testatoris.*

8 *Episcopus potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiam si testator prohibuisset, sed verius num. 10.*

9 *Testator fundans Capellam, non potest illam eximere ab Episcopi potestate.*

11 *Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, omnia Hospitalia, & pia loca, quamuis sint priuata laicorum.*

12 *Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, leprosorum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet.*

13 *Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regularium exemptorum existentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, nisi quoad administrationem.*

14 *Visitare absolute non potest Episcopus Hospitalia, Collegia, vel Cōfraternitates sine Episcopi auctoritate institutas, nisi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt.*

15 *Seculares iudices etiam facultatem habent, sicuti Episcopi, visitandi Hospitalia, & cætera loca, si hoc eis aliàs legitime competat, dato præuentioni loco inter ipsos.*

16 *Hospitalia, & Confraternitates, quæ sub immediata Regiū fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt.*

17 *Confraternitas Misericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum celebratissima.*

18 *Hospitale magnum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum.*

19 *Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri.*

20 *Exceptio si opponatur Episcopo visitan-*

requiruntur alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit.

46 *Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ confraternitatibus relinquuntur indistinctè, qui teneant, ostenditur.*

47 *Sub distinctione, & per certos casus quæstio dissoluitur.*

48 *Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis causa Episcopi auctoritate institutis? quæstio est in duas opiniones diuisa.*

49 *Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quæ Confraternitatibus siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea institutis, relinquuntur.*

50 *Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur.*

51 *Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio, non soluitur.*

52 *Contrarijs respondetur.*

53 *Trebelleanica non deducitur ex fidei commissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur.*

54 *Bona Hospitalium, & Confraternitatum, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, nõ possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum.*

55 *Ecclesiarum res minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non possunt.*

56 *Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate ecclesiastica.*

57 *Rationes Ordinarijs sunt reddendæ ab administratoribus piorum locorum tam ecclesiasticis, quàm laicis.*

58 *Rationes Episcopo sunt reddendæ de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata.*

59 *Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec corã eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit.*

60 *Episcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum.*

61 *Capitulum Sede vacãte potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus.*

62 *Appellans à decreto reddẽdæ rationis suæ administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio.*

63 *Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolose redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum.*

64 *Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.*

65 *Doctores referuntur, qui de visitatione tractatus in lucẽ edidere.*

EPISCOPVS QVOD ius habeat visitandi hospitália, collegia, ac confraternitates laicorum?

ALLEGATIO LXXV.

1 EPiscopi, cum in omnibus ius visitandi habeant, curare maxime debent, vt hospitalitatis opus diligenter & fideliter administretur, prout disponit *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 15. & sess. 25. de reformat. cap. 8.* in quibus iuribus

bus innouata est constitutio *Concilij Vien. Clem. V. in clem. quia contingit, de relig. domib.* & de eorũ materia aliqua tractant *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 65. art. 7. vers. quinto. & quæst. 84. art. 2. praxis Episcop. p. 1. verbo hospitale, num. 2. pag. 173. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. quæst.*
2 *10. vers. & sessione.* Et etiam tanquam Sedis Apost. delegati habent ius visitandi hospitalia, collegia quæcunq; , ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, nõ tamen, quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, ex dispositione *Concilij Trid. sess. 22. de reformat. cap. 8.* de cuius materia agunt *Modern. de iurisdict. p. 2. cap. 18. praxis episcop. p. 1. verbo hospitale, §. 3. altera praxis noua p. 2. cap. 3. num. 33. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 12. a numero 21. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azori. inst. moral. d. cap. 40. quæst. 10. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 2. nu. vlt. Cened. practic. & canon. quæst. lib. 1. q. 22. à num. 14. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ li. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. nume. 65. cum sequentibus.*

3 Hospitale nouiter fundatum, & ipso fundatore superstite, visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesię, aut sit fundatum auctoritate Episcopi, *Petr. de Vbaldis tract. de canon. Episcop. cap. 4. vers. quoad secundam quæst. fol. 252. praxis noua Episcop. d. num. 38. Cocbier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 31. nu 4.* Est enim huiusmodi hospitale non domus Dei, sed domus hominis, quam is, qui cõstruxit, potest destruere, & alienare. *Petr. de Vbaldis, praxis noua episcop. & Cocbier. dictis locis.* locus religiosus, & pius dicitur hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel Altare pro Missarum celebratione, seu est fundatum anctoritate Episcopi, de quo vide *Gabr. com. tit. de pia causa, conclus. 2. Tiraq. de priuileg. piæ causæ in præfat. vers. item relictum, Padil. in l. si aquam, Cod. de seruit. & aqua, n. 46. Ioseph. Ludou. decis. 30. n. 6. & 7. & decis. 93. nume. 36. & 45. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. 27. & rub. 33. casu 12. Valasc. cons. 105. num. 28. Solis de Censibus lib. 2. cap. 3. num. 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & seq. Gutier. canon. lib. 1. cap. 35. num. 29. Mascard. de probat. concl. 869. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 25. tit. 6. num. 69. Roch. de visitat. verbo Hospitalia, Cardin. Thusc. to. 4. lit. H. conclus. 158. & concl. 163. num. 2. & 4. & tom. 6. lit. P. concl. 338. praxis Episcop. p. 1. verbo Hospitale, §. 3 dub. 2. Azeued. l. 1. à num. 26. tit. 1. lib. 4. & l. 1. nume. 4. tit. 18. lib. 9. noua recopil. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. q. 896. num. 962. Lusit. Aegid. in repetit. l. 1. p. 1. in initio num. 54. Cod. de sacrosan. Eccles. Flores vari. lib. 2. quæst. 21. num. 179. cum sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapolitana cap. 17. Alex. Trentacinq. variar. resolutio. lib. 1. tit. de rescript. resolut. 4. Brunor. à sole in locis commun. verbo Hospitale, num. 3. & 4. Cardos. eod. verbo num.*
4 *3. Modern. de iurisd. p. 2. cap. 23. nu. 19.* late *Nicolaus Garcia de beneficijs p. 5. cap. 1. num. 601. Farinac. in praxi criminal. p. 1. quæst. 28 à n. 36. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 14. §. 4. n. 7. & §. 7. ad fi. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæst. 4. num.*

num. 27. & seq. & quæst. 49. num. 7. & quæst. 28. & quæst. 51. Achil. Pedroch. cons. 2. num. 15. Vincent. de Anna sing. 90. Magon. Floren. decis. 61. Carol. de Grassis de effect. cleric. effectu 1. à num. 122.

5 Auctoritate Episcopi præsumitur hospitale fundatum si locus ab antiquo sit in forma Ecclesiæ, vbi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in cap. illud, num. 5. vers. & pro istis, de præsumpt. & in cap. sicut, numer. 29. de re iudic. Rota Bononien. decis. 13 num. 4. Franc. Marc. Delphin. decis. 1017. num. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 79. num. 3. Mascard. de probationib. conclus. 583. 623. & 869 Valasc. consult. 105. numer. 45.* Et ex diuturnitate temporis præsumitur Ecclesia ædificata auctoritate Episcopi, *Rot. Bonon. d. decis. 13. num. 4. Mascard. conclus. 1316. num. 8. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 34. num. 1. Cabedo decis. 52. nu. vlt.* Item ad præsumendum eam auctoritatem adfuisse oportet cymbalum esse constitutum super tectum, publiceq; pulsari, vel si ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admissis, ita *Sanch. de matrimonio lib. 9. disp. 15. num. 39.*

6 Hospitalia & quæcunque alia pia loca priuata, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta, possunt visitari ab Episcopo, & in illis etiam procedit dispositio *Concilij Trid. d. sess. 22. cap. 8.* resoluunt *Altamiran. de visitat. verbo & testamentorum, à num. 79. & verbo alijs pijs locis. Azeuedo d. l. 3. num. 9. Bobadil. d. lib. 2. cap. 17. num. 139. Valasc. consult. 105. num. 59.* & decisum referunt *Modern. de iurisdict. par. 2 cap. 18. à num. 2. & par. 4. casu 113. num. 30. Nicol. Garci. d. cap. 1. numero 602. in fine.*

7 Licet enim erecta fuerint sine Episcopi auctoritate, tamen idem Episcopus videre potest, an omnia procedant secundum mentem testatoris, ex *Abb. in cap. inter dilectos, num. 12. de donat.* resoluit *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo hospitale*, quamuis etiam nō habuerint Ecclesiam, nec altare, cum sufficiat quod sint loca pia ad hoc, vt visitari possint, & prouideri, vt omnia iuxta voluntatem testatoris procedant, etiamsi testator prohibuisset, *Couar. in cap. tua nos, num. 6. de testamen. Nauar. cons. 3. de relig. dom.* quos refert *praxis noua Episcop. d. cap. 3. nume. 38.* Nisi hospitale sit mere laicale, quia tunc testatore nolente, Episcopo nō subijcietur, *Lap. allegat. 42. incip. quæritur, Cardinal. consil. 11.* incip. *quædam societas, Cochier de iurisd. in exemptos, par. 4. quæst. 57.*

8 Episcopus enim potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiāsi testator prohibuisset ne Episcopus se intromitteret, quia illa clausula fauore piarum dispositionum habetur pro non adiecta, *d. cap. tua nos, Modern. de iurisd. par. 4. casu 88 à num. 14. & casu 113. à numer. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 19. num. 56. Valasc. d. consult. 105.*

9 *nu. 57.* sic etiā testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate, *Anton. de Pratis de potestate Episcopi, cap. 1. nume. 3. & 5.* post alios *Cochier. de iurisdic. Ordin. in exemptos, par. 1. q. 36. nu. 3.* Ex quibus nescio quo iure procedat decisio, quam refert *Armend. d. loco n. 66.* in hęc verba. Si in fūdatione hospitalis sit dictum, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare: quod etiam per sanctam Se-

dem rescriptum fuisse asserit *Carol. de Grassis de effect.lib.clerical. effectu 1.num.610.* nisi dicamus intelligendam de hospitalibus, & confraternitatibus, quę à laicis regūtur, quasi mere laicales, & in quibus piæ di-
10 spositiones non adsunt. Vel de loco pio hospitalitatis causa priuatim instituto intra ipsiusmet instituentis ædes intercluso, itaut ab extra, si quid opus sit spiritualitatis, vocetur, nisi ab Episcopo licentiam petierit quærendi eleemosynas, cum per huiusmodi licentiā visitādi ius Episcopus acquisierit, quia omnia nostra facimus, qualitercumque nostram interponimus auctoritatem.
11 Episcopus igitur visitare potest omnia hospitalia, & pia loca quocunq; nomine nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, scilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque testatoris voluntas seruetur, referunt decisum *Armēdar.d.loco num.74. Modern. d. cap.8.num.5.* Et potest corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obseruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab administratoribus ipsius hospitalis, vnà tamen cum illis deputatis, quibus ex consuetudine ratio reddenda est, ex eodem *Armendar.dicto loco num. 67.*
12 Et potest animaduertere in Rectores hospitalium, leprosariorū, eleemosynariorū, aut Xenodochiorum, qui negligunt, seu non versantur, vt oportet, in administratione, non obstante quacunque exemptione, *Clemen.quia contingit. de relig. domib.* vbi *Card.Cocbier. de iurisdict. Ordi. in exemptos, par.2.q.45.num.79.* Po-
13 test etiam Episcopus visitare confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regularium exemptorū existentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quę intra easdem Ecclesias consistunt, ita à *Sacra Congregat.* decisum referunt *Galet.verbo Episcopus, penult. Armendar.fol. 15.num.14.& 15.* nisi quoad administrationem, vt rescripsit *Sacra Congregat Episcopo Imolen. hoc anno 1622.*
14 Illud tamen aduerterem, quod hospitalia, collegia, & cōfraternitates sine Episcopi auctoritate institutas non poterit ipse Episcopus absolute visitare, poterit nihilominus visitando inquirere de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt, ad effectum, vt adimplere cogat, & negligentiā administratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Lusitan.lib.1. tit. 62.§.39.in fine*, ibi, Porem neste caso, &c. quando scilicet absque Episcopi auctoritate sunt instituta, podem os Prelados visitādo prouer se se cumprem as cousas pias, que os instituidores mandaram, quod etiā aduertunt *Cardin.Tusch.litt.H.conclus.160. num.8. Valasc. d. consult. 105.num.55. Mascard.conclus.869 num.30 & 33.* Est ergo differentia, quod quando hospitalia, & confraternitates sunt institutæ auctoritate Episcopi de omnibus oneribus siue piis, siue prophanis potest cognoscere Episcopus, & de omnibus aliis rebus ad ipsum hospitale, vel cōfraternitatem spectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at vero quando institutæ sunt sine prædicta Episcopi auctoritate, inquirere solum potest de piis, quatenus opus est, vt mandentur executioni, & pluribus Arestis declaratum ostendit noster *Cabedo de patronatibus Regiæ Coronæ cap.42.* Illud tamen

men aduertendum duxi, quod Episcopi virtute *Concilij sess. 22. de reformat. cap. 8.* non solum in ipso actu visitationis ius habent visitandi hospitalia, & pia loca omnia quomodocunque nuncupentur, sed etiam extra visitationẽ, & in casibus à iure non expressis, vt censuit *Sacra Congreg.* prout refert *Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de bonis cleric. §. 12. num. 6.* vbi *num. 7.* testatur eandem *Sacram Congregationem in vna Montis Pietatis Rauennaten. ann. 1617.* respondisse Episcopum posse pro bono regimine Montis Pietatis decreta ipsius confirmare, reformare, & augere, non tam in visitatione, quàm extra, & sibi reseruare facultatem huiusmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout sibi videbitur, & placuerit.

15 Quamuis *Concil. d. sess. 22. de reformat. cap. 8.* concedat Episcopis facultatem visitandi hospitalia, & cętera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices seculares eadem visitare possint, si hoc eis aliàs legitimè competat, vt decisum refert *Armendar. dicto loco nu. 65.* Non competit igitur hæc potestas ad Episcopos priuatiuè, sed inter ipsos, & seculares magistratus præuentioni locus est, vt expressit *Ordinat. Regia d. tit. 62. §. 42.* & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex *tex. in l. hæreditas, 53. ad finem*, ibi, principali, vel pontificali, *ff. de petit. hæred.* Sed longe diuersum habet intellectum, vt explicat *Constan. lib. 1. select. quæst. capit. 10. num. 8.* Quare melius probatur ex *tex. in authent. de ecclesiasticis titulis, § si quis ædificationem*, ibi, prouidentia locorum Episcopi, & ciuilis iudicis, ex quibus ita notauit pôst *Roman.* & alios, *Couar. in cap. si hæredes, num. 1. de testam.* & plures, de quibus *Soar. à Pace in praxi tom. 2. prал. 2. à numero 45. Modern. de iurisdict. par. 2. cap. 10. à num. 13.*

16 Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia constitutum est, vt hospitalia, & confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi non visitent, nec in illis aliquo modo eorum officiales se intromittãt, vt expressit *Concil. Trid. d. cap. 8.* & consonat *Ordin. Regia d. tit. 62. §. 42 vers.* E esta determinacaõ, notantque *Azeued. d. l. 3. num. 9. Modern. d. cap. 18. num. 2. Perez de Lara de capellan. & anniuers. lib. 2. cap. 1. n. 49. Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ cap. 39. num. 3. & cap. 42. num. 5. Valasc. cons. 105. num. 62. Ceuall. communium contra commun. quæst. 897. num. 984.* & alibi *par. 2. quæst. 32. num. 4.* Exemplum ponit *Ordin.*

17 *nostra dicta loco* in omnibus domibus, siue Confraternitatibus Misericordiæ Regni Portugaliæ, quas sub immediata Regum protectione esse profitetur: hæc enim Misericordiæ Confraternitas vbique terrarum est celebratissima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum necessitatibus subleuandis, de cuius laudibus, & institutione agunt *Cabed. de patron. Regiæ Coronæ cap. 46. per totum, & decis. 51. par. 1. Benedict. Aegid. ad l. 1. Cod. de sacrosanct. Eccles. par. 1. in initio à num. 34. F. Hieron. Roman. de Republica Christiana libr. 5. cap. 22. per totum.* Sicut etiam nobilissimum

18 est, & toto orbe celeberrimum hospitale omnium Sanctorum

Vlyssiponense, quod velut per antonomasiam Ordinatio sæpe vocat, O grande hospital, de quo agunt *Cabed. dicto tractatu de patronat. Regia Coronæ cap. 39. Fr. Hieron. Roman. d. cap. 12. uers. tiene Lisboa.*

19 Quod autem hæc cōcessio ab Ordinarijs regulis in hac materia exorbitat, ostenditur, quia secundum illas certum est posse Episcopos visitare omnia hospitalia, & confraternitates, quæ de ipsorum auctoritate, & consensu fuerint institutę, & tamen ab hac regula excipit *Triden.* ea, quę sunt de immediata Regnm protectione, ex altitudine, & pręeminentia Regiæ dignitatis, quā prę ceteris conuenit anteferri, vt ait tex. in *cap. vlt. in princip. vers. nec aliquis, de offic. deleg. lib. 6.* quā rationem ad notabiles, & vsu frequentes quęstiones exornant *Rebuf. in prax. par. 3. signaturæ à n. 61. Lambertin. de iurepatron. artic. 11. 9. quæst. principal. par. 3. lib. 1. Cou. practic. cap. 36. num. 2.* plures per *Cened. ad decretal. collectan. 79. numero 2.*

20 Licet aliquando fuerit dubitatū vtrum in hac exceptione *Trid.* cōtineantur omnia hospitalia sita in prouinciis, & ditionibus cuiusque Regni, decisum tamen fuit illa tantum contineri, quæ expresse sub immediata Regum fuerint protectione: si autem Episcopo visitanti hospitale, aut confraternitatem, opponatur, quod sub immediata Regum sint protectione, non ad secularem iudicem, sed ad Episcopum pertinet talis exceptionis cognitio & decisio, prout referunt *Modern. d. cap. 18. num. 4. & 8. Armendariz d. loco num. 71. & 72.*

21 Collegia instituta pro sustentatione studentium pauperum, vel aliorum egenorum, sunt loca pia, & gaudent priuilegijs Ecclesiæ, & sunt de iurisdictione ecclesiastica, & si sunt instituta, seu erecta auctoritate Ordinarij, non solum loca pia, sed etiam religiosa sunt, vt tenent *Gironda de gabellis p. 7. num. 42. Azeued. l. 10. num. 26. tit. 1. lib. 4. & l. 1. num. 3. tit. 18. lib. 9.* quos refert & sequitur *Garci. d. p. 5. cap. 1. num. 612.* Ac proinde possunt ab Episcopo visitari, vt disponit *Concil. d. cap. 8.* ibi; collegia quæcunque.

22 Confraternitates laicorum religionis causa institutę pia sunt & religiosa loca, ac proinde à seculari potestate, & iurisdictione exempta, præcipue si proprium habeant tēplum, vel in eis seruetur hospitalitas, aut Missæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, vt post *Card. in cap. officij nu. 12. de testam.* resoluit *Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 14. num. 4. & 7. praxis episc. p. 1. verbo confraternitas §. 4. Rhen. Chopin. de sacra polit. lib. 3. cap. 6. num. 6. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 228. Modern. de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 113. a num. 7. Curi. Philip. p. 1. §. 5. num. 13. Solis d. lib. 2. de censib. cap. 3. num. 11. Castill. lib. 1. de vsufructu cap. 54. num. 24. Flores de Mena vari. lib. 3. quæst. 21. à num. 19. Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 1. num. 606. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 11. in princip. num. 1. 3. & 4.* & quod pijs causis sint annumerāda, omnibusq; gaudeant piæ causæ priuilegijs ex *Tiraq. de priuil. piæ causæ in præfat. pag. 2. vers. item relictum confraternitatibus*, scribit *Lusitan. Bened. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. p. 1. in initio nu. 54.* Quare huiusmodi confraternitates visitari

23 posse ab Episcopis, vt pia loca expresse probat *Concil. Trid. d. sess. 22.*

21. *cap. 8. & 9.* & vltra citatos late explicāt *Azeued. ad l. 3. num. 9. tit. 14. lib. 8.* Ordin. Anib. *Rocca in tract. de visit. in glos. verbo laicorum Carol. de Graffis de effectibus cleric. eff. 1. num. 609.* Ex ea scilicet ratione, quia huiusmodi confraternitates auctoritate Episcopi, seu Romani Pont. solent institui, ac subinde religiosa loca debent censeri, vt probat *tex.* agens de hospitalibus *in capit. de xenodochijs*, & melius *in cap. ad hac*, ibi, sicut moris est auctoritate Pontificis destinatus cum sit religiosus, &c. *de relig. domib.* qua ratione ad iurisdictionem Episcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per *tex.* ibi *in Clem. quia contingit, eod. tit.*

24 Verum hæc resolutio magis communiter à Doctoribus improbatur, frequentissime enim resoluunt laicorum confraternitates loca pia censenda non esse, sed potius prophana & secularia, maxime si absq; Episcopi auctoritate institutæ sint, vt docuit *Bald. in auth. hoc ius porrectum nume. 2. Cod. de Episcop. & cler.* ideo resoluens bona confraternitatum alienari posse sine solemnitatibus requisitis in alienationibus bonorum ecclesiæ, quod etiam bene ex communi sententia comprobat *Gama decis. 387.* aliàs *vlt. n. 6.* eandem etiam concl. post *Abb. cons. 31. col. pen. p. 1. Paul. de Castro, Azon. &* plures alios magis communem testatur & sequitur *Gabr. lib. 6. communium tit. de pia causa conclus. 1. num. 1. iuncto numero 7. Gutier. canon. quæst. lib. 1. capit. 35. à numer. 9. Petr. Gregor. de Repub. lib. 13. cap. 2. num. 8. Menoch. remed. 15. recuper. a nume. 34. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 28. num. 4. & tom. 4. litt. F. concl. 455. Valasc. cons. 105. a numer. 5.* & in confraternitatibus Misericordiæ Regni Portugaliç *Cabed. p. 1. decis. 51. Et in* confraternitatibus Corporis Christi *Nau. cons. 3. de foro comp.* & de omnibus generaliter agens *Perez de Lara de capellanijs li. 2. cap. 1. a num. 5.* & iudicauit *Rota Rom.* etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanille *in decis. nouiss. 574. num. 6. p. 1.* & late post *Paris.* & *Lambertin. Azeued. d. l. 10. num. 26. & 29.*

25 Quare melius distinguendum puto inter confraternitates Episcopi auctoritate & sine illa institutas; illę

26 enim quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ minime ecclesiasticę aut Religiosę sunt censendę, ex eo quia qualitatem hanc, vt ecclesiasticæ, seu religiosæ fiant, secundum ius Canonicum tribuere non possunt priuati absque Prælati auctoritate ex tex. *in cap. ad hæc de relig. domib.* & notant ibi Doctores communiter, & alij, de quibus *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 38. cum sequentibus* & præter statim referendos *Valasc. d. cons. 105. num. 7. Perez de Lara d. cap. 1. à num. 5.*

27 Pias tamen esse non est negandum, cum enim opera pietatis ibi exerceantur, pijs causis debent annumerari, vt de hospitalibus sine ea institutis expresse resoluūt *Paul. de Castro cons. 167. ad finem vol. 2. Abb. in cap. de Xenodochijs num. 3. de relig. domib. Roman. cons. 477. num. 2. &* post *Bald. Anchar. &* alios, quos refert *Tiraq. in præfat. piæ causæ, pag. 1. vers. item relictum hospitalibus, iuncto vers. sed alij indistincte*, & post *Felin. Seluam* & plures alios *Gabr. d. tit. de pia causa concl. 2. num. 2. vers. contrarium, Bobadil. d. num. 228. iuncta lit. C. Card. Tusch.*

Tusch.tom. 4. lit. H. concl. 158. *& concl.* 163.*num.*2.*&* 4 *& tom.*6. *lit.*
28 *P. concl.*338 ex quibus plane colligitur, quod licet plures quos refert *Gabr.d.concl.*2.*in fine & concl.* 1. *num.* 17. voluerint relicta pijs causis solui non posse hospitalibus & confratrijs institutis sine Episcopi auctoritate, longe verius est contrarium, vt tenēt *Tiraq.Valasc. num.*38.& *Bened.Aegid. citatis locis*. Et hinc fit posse Episcopum visitare confraternitates laicorum etiam existentes intus Ecclesias Regularium, ac illos ad reddendum computa compellere, nō tamen earum capellas, vel altaria, quæ intra easdem Ecclesias consistunt, vt dixi supra *n.*13.quoad administrationē, tamen poterit, vt hoc præsenti anno Episcopo Imolen. declarauit *Sacra*
29 *Congreg.*quia exempta Ecclesia non censentur exemptæ capellæ Ecclesiæ subiectę, accedentes, vel connexę *glos.in capit. rogamus* 24. *quæst.* 1. *cap. cum capella, de priuileg. Brixi. in repert.verbo an exemptio monasterio, Cochier.in tract. de iurisd.Ordin.in exemptos p.*2.*quæst.*45.*n.*70.
30 Quando vero Episcopi approbatio interuenit, piæ, & ecclesiasticæ sunt censendæ, itaut si ipsa corpora conueniantur ad forum Ecclesiæ pertineat cognitio, probatur *ex d. cap. de Xenodochijs*, iuncto *d. c. ad hæc.* Non obstat distinctio *Bart. in l. vlt.num.* 15.*ff.de colleg. illic.* quæ etiam deducitur *ex glos.pen. in cap.* 1. *de locato*, recepta per *Couarr. pract.cap.*34.*num.*1.*ad med.*& alios quos referūt & explicant *Decia.tract.crimin. lib.*4.*cap.*9.*num.*41. *cum sequentibus, Armendar.in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 3. *tit.* 20.*de confratrijs num.*9.& alios, de quibus *Azeuedo l.* 10. *num.*25. *tit.* 1.*lib.*8.*Recopil.* dum resoluūt, quod si collegium vt collegium conueniatur, inspici debet an maior pars sit clericorum, quia tunc ad ecclesiasticum pertinet iudicium; ad seculare vero, si maior pars sit laicorū: nam si distinctio vera est, de qua dubitat *Decian.* vbi proxime, debet intelligi de collegijs omnino prophanis, vt in vniuersitatibus studiorum, de quibus nominatim agunt, non ita tamen adaptatur collegijs Episcoporū auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat *Azeuedo*
31 *d.l.*10.*à num.* 27. Ex quibus colligitur res confraternitatū, quæ Episcopi auctoritate instituuntur, vt ecclesiasticas censendas esse, & consequenter sine solemnitatibus requisitis in rerum ecclesiasticarum alienationibus alienari nō posse, vt post *Menoch.Lambertin.Sfort.* comprobat *Gutier. d.cap.*35.*nu.*23.& absq; dubio verum est quando confraternitates alicui Ecclesiæ, Capellæ, seu altari vnitæ, seu affixæ sunt; quia accedente Episcopi auctoritate ecclesiasticæ fiunt, ac subinde de foro Ecclesiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg.*text. in cap. vlt.de rebus eccles.*itaut non solum visitatio & coactio administratorum, vt debitæ executioni mandent institutoris voluntatem, ad ecclesiasticos iudices pertineat, verū etiam ipsorum processuum, & causarum cognitio super eisdem bonis, iuxta *reg.tex.in cap. quanto, de iudic.*& quæ notant Doctores communiter per tex. ibi *in cap. Ad nostram, de rebus ecclesiæ, & in cap.* 1. *de restit. in integ.* cum similibus, de quibus late *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. I. concl.* 447.*& concl.*450.quod scilicet quoties agitur de re, quam ecclesiasticam esse constat, vel quod ma-

magis est clerici, indistincte cognitio ad iudices ecclesiasticos pertinet.

32 Ex dictis primo infertur resolutio illius quæst. vtrum scilicet bona ad confraternitates pertinentia licite possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs? In qua affirmatiuam partem generaliter, & indistincte tuetur *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 3. C. de sacros. Eccles.* sequitur *Felin. in cap. 2. num. 11. vers. fraternitates, de foro comp. Paul. de castro, Paris.* & alij quos refert, & sequitur *Gabri. d. concl. 1. num. 11. Rebuff. in compendio alienat. num. 56.* & alij de quibus *Gutier. d. cap. 35. num. 16. Cabed. d. decis. 51. num. 3. & post Redoan. de rebus ecclesiæ non alien. rub. 27. nu. 15. Baptista Costa de iuris & facti ignor. in cons. posito post inspect. 98. num. 3.* Quorum fundamentum illud vnicum est, quod confraternitates & collegia laicorũ sunt mere prophana, & secularia, & ideo solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiasticarum iuxta *cap. sine exceptione 12. quæst. 2. cap. nulli, & per totum, de rebus eccles. nõ alien.* in illis locum obtinere non potest.

33 Sed *Gutier.* vbi proxime *à n. 22.* distinguẽdũ putat, aut enim, inquit ille, bona relinquũtur alicui cõfratriç vel hospitali, vt illis deseruiãt; & ad libitũ de illis possint disponere; & concludit necessarias nõ esse prædictas solemnitates rerũ ecclesiasticarum, & procedere dictam *Bald.* doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum est principaliter, vt sacrum sit, & Deo Opt. Max. dicatur, & bona eo animo congesta, vt ad opera oratorij necessaria, nempe pro Missis, & ad pauperes subleuandos perpetua sint, & concludit, quod etiamsi Episcopi consensus non accesserit, locus, & bona pia, & religiosa censenda sunt, & consequenter sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum ecclesiasticarum alienari non possunt. Verum hæc distinctio, *Gutier.* in multis peccat, nec aliqua ratione defendi potest: imprimis enim inaduertenter, & falsò supponit confraternitatem, aut aliũ pium locum cum oratorio construi posse, vt ibi Missæ dicantur, sine Episcopi auctoritate, contra decis. *tex. in c. vnicuique, de consecratione, distinctione prima*: falsum etiam aperte est dictum secundum distinctionis membrum, dum religiosa, & Ecclesiastica censet bona confraternitatis, aut Hospitalis, quando sine Episcopi auctoritate cõstituuntur, contra *regul. tex. in d. cap. ad hæc*, & receptã traditionem de qua supra: falsum denique est, quod in primo membro supponit posse sine illis solemnitatibus alienari bona confraternitatis institutæ cum Episcopi auctoritate quando relicta sunt, vt possint alienari ad libitum pro necessitatibus confraternitatis: Nam si in eius dominium transierunt Ecclesiastica efficiuntur, ex statim dicendis. Quare necessariò recurrendum est ad principalem resolutionem: vel enim confraternitates, & Hospitalia institutæ sunt absque Episcopi auctoritate, & de plano procedit *Baldi* doctrina, & communis resolutio, quod possint bona ad illa pertinentia licitè alienari sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum Ecclesiasticarum, ex ipsorum ratione, quod bona & Collegia ipsa, seu loca prophana

 sunt.

sunt. Aut Confraternitates, & hospitalia instituta sunt cum Episcopi auctoritate, & procedit resolutio supradicta, quod religiosa sunt, & ecclesiastica, & consequenter eorum bona, vt ecclesiastica iudicanda, & requirũt solemnitates rerum ecclesiasticarum. Itá in terminis confraternitatum distinguunt *Card. & Roccbus*, quos refert, & sequitur *Gamma decis. vlt. nu. 6.* & ex antiquis Concilijs notat *Rhenatus Cop. de sacra politia lib. 3. cap. 6. num. 6.* & in hospitalibus *Gabr. d. conclus. 2. numero 9. & 10. Mastrard. d. concl. 869. nu. 11. Valasc. d. consult. 105. num. 34. Card. Tusch. litt. H. concl. 163. à num. 9.*

34 Secundo infertur decisio ad alterã controuersiã præcedenti proximam, vtrum scilicet ex bonis Confraternitatum, si vendantur, gabella debeatur? in qua Doctores communiter distingunt, aut enim, inquiunt confraternitatum bona ad pios vsus relicta sunt, pro Missis scilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritãdis, & similia: vel in prophanos, expenduntur vsus, conuiuia scilicet, ludos, & similia; priori casu, inquiũt à gabellę solutione liberas esse huiusmodi confraternitates, & collegia, exemplumq. proponunt in Collegijs Salmãticæ, & aliarum vniuersitatum institutis pro pauperibus, & scholasticis alendis: in posteriori verò non ita, quam distinctionem ex *Baldo* tradit *Auendan. de exequendis mandatis p. 2. cap. 14. num. 32. & post eum, Gabriel. & Salazar. Garsia Girada de gabellis p. 9. in princ. num. 42. Lazart. de decima venditionis in additione cap. 19. n. 9.* quos sequitur *Azeuedo ad l. 1. nu. cum sequentibus tit. 18. lib. 9. recopil.* & priorum verba transfert *Gutier. de gabel. quæst. 97. num. 18. &* partim sequũtur *Molina de iustitia tom. 3. disp. 671. in princ. Curia Philipp. p. 2. lib. 1. cap. 14.* Distinctionis fundamentum illud est, quod priori casu confraternitates, & Collegia illa pia sunt, ac subinde Ecclesiastico quoq; priuilegio gaudere debent ex generali regula *text. in l. omnia 34. Cod. de Episcopis, et Clericis*, ex qua vulgò colligitur pia loca omnibus gaudere Ecclesiasticis priuilegijs.

35 Hæc tamen resolutio difficultatem non absoluit, quia ex eo quod pia sunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vsus sunt instituta, non sequitur esse ecclesiastica, & religiosa nisi accesserit Episcopi auctoritas, oportebat distinguere inter cõfraternitates, & hospitalia, quæ Episcopi auctoritate, vel absque illa instituuntur, quemadmodum in hospitalibus expresse distinguit *Lazarte in corpore tractatus cap. 19. n. 90. &* post eum, & plures alios, *Gironda d. p. 7. in princ. a num. 67. & Azeued. d. l. 1. num. 4.* Aduertas tamen exemptionem hanc à gabellis, & omnibus alijs tributis Principum secularium dari non solum Ecclesijs, & ecclesiasticis personis, verum etiam specificè, & indiuidualiter omnibus pijs locis, & causis, vt *in auth. item nulla cõmunitas, Cod. de Episcopis, & Clericis* ibi, Ecclesijs, vel alijs pijs locis, tex. optimus in *cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum* ibi, de bonis Ecclesiasticis, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, aduertit optimè *Molin. proximè citato loco*, & contra alios prædictorum iurium immemor *Modern. de iurisdit. p. 4. casu 14.* Quare licet quoad alios effectus, & quæstiones pen-

dea-

dentes ex eo an bona sint ecclesiastica, attendi oporteat, vtrum confraternitas, aut Collegium sint instituta auctoritate Episcopi, vt supra explicauimus, minime tamen ista inspectio seruit ad præsentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum sufficit, quod bona ad pios vsus sint destinata, quod reperitur in omnibus Confraternitatibus, & Collegijs, seu locis, quæ ad pios vsus construuntur etiam sine Episcopi auctoritate, vt supra probauimus.

36 Tertiò infertur Confraternitates, & hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudere, prout testatur *Sfortia in tract. de restitut. in integ. p. 1. quæst. 3. a num. 37.* ex ea ratione quia Ecclesiæ competit remedium restitutionis in integrũ, vt probant *tex. in cap. 1.* vbi *Beroi num. 1. & 3. Mantu. num. 3. & 4. & in cap. auditis de restitut. in integrũ, cap. 1 eod. tit. lib. 6.* vbi *Monach. Clement. vnica eod. tit. glos. 2. in l. respubl. Cod. ex quibus causis maiores, Mench. vsufrequentium capit. 9. num. 1. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus, num. 60. Morla in emporio iuris tit. 5. in præludijs num. 9. vers. 6. Molina de iustitia, tract. 2. disp. 574. num. 1. & 2.* Appellatione autem Ecclesiæ comprehenduntur cætera loca pia, de quibus licet non reperiatur specialiter in iure cautum, prout in Ecclesia, militat tamen in illis ead. ratio: & insuper, quia priuilegia Ecclesiarũ, quale hoc cẽsetur, cæteris locis pijs communicata dicũtur iuxta tex. in *l. omnia priuilegia, Cod. de Episcopis, & Clericis*: Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Ecclesiæ æquiparantur, vt benè deducitur ex tex. *in cap. requisisti, versic. secus autem*, ibi, aut alijs pijs locis, *de testamentis* tradunt in specie Doctores communiter, de quibus *Roman. singul. 272. Molin. d. disput. 574. numer. 2.* plures de quibus *Caldas Pereira d. l. verbo minoribus, n. 63. Sfortia d. q. 3. num. 26.*

38 Verum circa alias confraternitates, & hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, non leuis est inter scribentes controuersia, quod enim indistinctè gaudeant prædicto restitutionis in integrum beneficio tenent communiter Doctores, qui docẽt omnia loca, immò quod generalius est, omnem piam causam hoc habere priuilegium, vt iure minoris restituantur, ex *Ioan. Andr. Arcbid. & Domin. in d. cap. 1. de restitutione in integrum, lib. 6.* & pluribus alijs ex antiquioribus, de quibus *Tiraq. de pia causa, priuileg. 138. Costa in cap. si pater, verbo ipsis pauperibus, num. 4.* sequitur *Caldas in l. d. si curatorẽ, verbo minoribus, num. 64.* & constanter *Sfortia d. q. 3. à numer. 26.* Ex dictis autem constat omnia hospitalia, & Confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituantur, pias causas censendas esse, quare de Hospitalibus, & Confraternitatibus agentes eadem resolutionem sequũtur *Bal. & Paulus Castrens. in l. Orphanotraphos, Cod. de Episcopis, & Clericis*, argumento illius tex. quatenus æquiparat Hospitalia minoribus, & alij, quorum meminit *Tiraquel. vbi proxime, & Mascar. d. conclus. 869. num. 10.* sequitur *Sfortia d. q. 3. à n. 46.* quorum fundamentum est præcipuum ex *d. l. Orphanotraphos*, & ex generali conclusione, quam colligunt *ex d. l. omnia*, quod Hospitalia, & alia pia loca gaudent omnibus

bus priuilegiis, quæ Ecclesiis conceduntur. Deinde receptum est generaliter, non ita hoc beneficium restitutionis minoribus, & Ecclesijs concedi, vt alijs denegetur, in quibus idem fauor, & miserationis ratio reperitur, quales censentur omnes illi, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Castro, seu quacunque alia communitate probat *text. in l. Respub. Cod. ex quibus causis maiores, l. Rempub. Cod. de iure Reipub. lib. 11.* tradunt *Beroius num. 131. cũ sequentibus, Mantua num. 33. Abbas num. 15. in d. cap. 1. de restitut. in integrum, Mauritius de restitutione in integrum, cap. 417. & Sfortia d. quæst. 3. art. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, num. 61. Morla dicto tit. 1. in principio, num. 9. vers. 11.* & alii citati ab *Alphano collect. 650.* Idemq. admit-

40 tendum est in Collegiis, seu vniuersitatibus secularibus, ex eo quia Rei publ. æquiparantur *per l. 1. §. quibus ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, prosequitur, & distinguit post

41 alios latè *Sfortia d. q. 3. art. 12.* Denique inter easdem personas numerantur Fiscus, & Princeps, quod sint minoribus, Ecclesiæ, & Republicæ æquati, iuxta regul. *l. vlt. Cod. de sacros. Ecclesijs*, quod licet in fisco in speciali casu *l. vnica Cod. de sententijs aduersus fiscum latis lib. 10.* absque dubio procedat, in aliis tamen non ita simpliciter verum est, sed cum distinctionibus, de quibus *Lucas de Pena in l. cubicularios, Cod. de Præpositis sacri cubiculi lib. 12. Zazius in l. Princeps, num. 6. ff. de legib. Cald. Pereira d. verbo minoribus, numero 62. Sfortia d. q. 3. artic. 13. & 14.* Quare si cuilibet communitati, seu Collegio huiusmodi restitutio conceditur, quia per administratores reguntur, eodem modo cõcedenda est piis locis, & Confraternitatibus, licet ecclesiastica non sint, quia instituta fuerunt sine Episcopi auctoritate.

42 Contrariam tamen sententiam, quod scilicet huiusmodi Hospitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuuari non debeant, quando sine Episcopi auctoritate instituta sunt, expressè sequitur *Anchar. in cap. auditis, num. 9. de restitut. in integrum*, cuius sententiã probãt *Gabriel. commun. lib. 6. tit. de pia causa conclus. 1. num. 21. & conclus. 2. numer. 16. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 35. num. 14. Valasc. d. consult. 105. n. 44. Cald. Pereira dict. verbo minoribus, num. 63. Sfortia d. quæst. 3. num. 45.* & reliqui, qui sæpè alibi in hoc proposito distinguunt, an prædicta loca, & confraternitates Episcopi auctoritate instituta sint nec ne? Quorum alii ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hospitalia pijs causis annumeranda non esse; sed melius ex nostra ratione cõfirmabis: diximus enim, quòd licet piæ sint, ecclesiasticę tamen, & religiosę non sunt, si Episcopi auctoritate non instituuntur: nullibi verò beneficium restitutionis piis causis indistinctè à iure conceditur, sed tantum Ecclesiis, & ecclesiasticis, ac religiosis locis. Ad argumenta verò in contrarium facile videtur responderi posse. Nam ad *d. l. omnia* respondetur solum procedere in hospitalibus institutis auctoritate Episcopi, vt ex communi sententia interpretatur *Valasc. d. consult. 105 n. 12.* & similiter ad *d. l. orphanotrophos* respõdet *Anchar. d. c. auditis, n. 9. in fi.* & sentire videntur *Mascar. d. con-*

d. concluf. 869. num. 9. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 113. numer. 25. Licet autem hæc sententia sit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriorem duco, quia non sine violentia restringitur littera tex. *in d. l. orphanotraphos* ad ea hospitalia, quę cum Episcopi auctoritate instituuntur, immo æquiparatio, quam *tex.* facit administratoris hospitalium, & tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Episcopi, sed omnibus hospitalibus, etiam absque illa institutis, maximè conuenit.

43 Quarto infertur decisio alterius quæstionis in hoc proposito pariter controuersæ, vtrum scilicet ex iis, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua quæstione partem negatiuam tuetur *glos. 3. in cap. 2. de sepultur.* dum resoluit pro relictis in pauperum vsus nihil esse detrahendum, & per textum *in l. si quis ad declinandam, §. in omnibus, Cod. de Episcop. & Clericis*, quatenus illud ipsum disponit, notant *Bald.* ibi *num. 19. Abb. cons. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. conf. 477. à num. 18.* & alii, de quibus *Petr. de Vbald. de canon. portione q. 14. num. 15.* & plures, de quibus *Tiraq. de pia causa priuileg. 28.* & post *Rebuf. Menoch. remed. 15. recuperandæ num. 32.* & magis communis ex *Quaranta in summa bullarij, verbo quarta episcopalis, in fin. Azori. institut. moral. par. 2. libro 9. cap. 12. quæst. 11. Gutier. d. cap. 35. num. 13.* atque ex *Modern. de iurisdict. par. 4. centuria 2. casu 113. num. 19.* qui omnes mouentur vltra tex. *in d. l. si quis ad declinandam*, ex ea ratione, quia solum iure repe-

44 titur expressum, vt huiusmodi quarta præstetur ex iis, quæ relinquuntur Ecclesiis, vel piis locis, vt probat tex. *in cap. officij, 14. de testamen.* & faciunt quæ *Valasc. consult. 105. num. 13.* in relictis tamen generaliter pauperibus, vel sine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt asserit *Tiraquell. d. priuileg. 28.* sicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Ecclesijs, vel piis locis ad perpetuum cultum diuinum, prout resoluit *Valasc. d. num. 13.* veluti quando relinquitur aliquid pro ornamentis Ecclesiæ, seu vestibus, picturis, calice, & aliis similibus, *Bernar. regul. 237. versic. 1. Lel. Zecb. de repub. eccles. capit. 28. de Paroch. num. 18. versic. 9. & Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo priuilegia regularium, vers. quarta episcopalis, difficult. 3. vbi difficult. 2.* idem asserit de relictis pro restauratione Ecclesiæ matricis, ædificatione, & reparatione Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum locorum piorum per tex. in *cap. vlt. de testament.* cũ ergo Confraternitates huiusmodi pia loca non sint, neque ea, quæ eis relinquuntur locis relinquãtur, sed personis videtur dicendum ex relictis Hospitali, si Episcopi auctoritate institutum sit, quartam Canonicam deberi, quia locus religiosus, & ecclesiasticus reputatur: secus si absque illa fuerit institutum, secundum *Card.* & plures alios, ex quibus receptum testãtur *Gabr. d. concluf. 2. nu. 17. Valasc. d. consult. 105. num. 13. & 40. Cardin. Tusch. tom. 4. littera H. concluf. 164. & tom. 6. verbo quarta concluf. 21. numer. 33. &*

45 35. atque ita duo requirunt præcitati Doctores, vt quarta Canonica debeatur, alterum quod loco relinquatur, alterum, quod locus religiosus sit.

Con-

46 Contrariam tamen sententiam, quod scilicet de illis, quæ Confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica indistinctè debeatur, tenuit *Lapus in tractat. de canon. portion. num. 13. & 16.* & multis argumentis confirmat *Petr. de Vbald. eodem tract. quæst. 14. à num. 18.* & post eum *Barbat.* & alios communẽ profitetur *Couas in d. cap. officij n. 12.* & eius verba transcribens *Gutier. d. cap. 35. num. 7. Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici parte 2. capit. 14. numero 21. cum sequentibus, Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæst. 48. artic. 3. conclus. 2. Azeuedo l. 10. numer. 27. tit. 1. lib. 4. recopil.* Eo ducti fundamento, quia, vt quarta hæc debeatur, non requiritur, quod Ecclesijs, vel piis locis relinquatur, sed sufficit, quod sit relictum in causam piam, vt probare videtur text. in *cap. requisisti, in princip. de testam.* ibi, testatori pro anima sua legat, iuncto ibi, Episcopus debet de illis secundũ diuersas consuetudines tertiam, vel quartam portionem habere, & faciunt quæ *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 39. articulo 1.* qua etiam ratione illam differentiã inter Hospitalia priuata, vel Episcopi auctoritate instituta alii reiiciũt, volẽtes indistinctè ex omnibus quartam hanc deberi, quia omnia pia sunt loca, quamuis Episcopi auctoritas non accesserit.

47 Quare pro vera huius quæstionis decisione, & totius materiæ cognitione sequentes casus distingue. Primus est, quando Hospitale auctoritate Episcopi instituitur, aut confraternitates eadem auctoritate eliguntur, & alicubi loco sacro, aut religioso, aut Capellę vnitę sũt, aut affixę, & in ijs certum est procedere opinionem *Lapi*, & aliorum, qui eum sequuntur, resoluentes deberi canonicam portionem, quia in toto rigore in illis verificantur verba prędictorum iurium, quę indistinctè decidunt quartam deberi de relictjs Ecclesijs, vel pijs locis. Secundus casus est de Hospitalibus, & Confraternitatibus merè prophanis, quæ neque auctoritate Episcopi, neque ad pia opera exercenda instituuntur, exemplum proponit *Bald.* in Colleg. mercatorum, vel scholasticorum, & similium artium prophanarum, & in iis securè procedit ipsius resolutio, & aliorum, qui eã sequuntur, resoluentes quartam non deberi, quia cum non sint loca pia cessat totum fundamentũ eam exigendi. Tertius casus est de Hospitalibus ad pia fine Episcopi auctoritate institutis, & licet quartam deberi ex ea ratione dicendum videretur, quia licet ecclesiastica non sint, sunt tamen pia loca, vt supra resoluimus: exquisita verò ratione contra *Calderin. consil. 23.* cõtrarium resoluit *Roman. d. consilio 477. numer. 15. & 19.* quia scilicet quarta debetur Episcopis ratione iurisdictionis spiritualis, & curæ, quam habent in Ecclesiis suis, & ideo in locis exemptis, quia suæ iurisdictioni non subiiciuntur, huiusmodi quartam non deducunt, vt probat tex. in *Clement. dudum, §. ultra, de sepulturis*, & resoluit *Erasm. à Cochier. in tract. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 4. quæst. 6.* concludunt *Abb. in d. cap. officij. Angel. in summ. verbo Canonica, num. 7. Petr. de Vbald. d. tract. cap. 4. quæstione 6.* Quare cum huiusmodi Hospitalia, etiamsi pia sint, Episcopo non subijciantur, vt supra resoluimus, non videtur ex illis huiusmodi quartam de-

deducere posse. Sed aduerte hanc rationem solum vigere in quarta Episcopali, non ita in Parochiali, quę parochis debetur, & funeralis dicitur, debetur enim ratione Sacramentorum, quæ parochus administrat, & ideo debetur etiam in locis exemptis, si speciali priuilegio non muniantur, iuxta dictum *§. vltra*, & quæ circa decretum *Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. cap. 13.* latè explicant *Gutier. de iuramento confirmatorio par. 2. cap. 4. num. 2. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 14. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 39. art. 2. & tom. 3. quæst. 46. Card. Tusch. tom. 6. verbo quarta, conclus. 21. Cochier dicta quæst. 6. num. 8.* latè *frater Ioan. de la Cruz de statu religionis, lib. 2. capit. 19. dub. 5.*

48 Quartus casus est, & in quo tota versatur difficultas, de fraternitatibus scilicet, quę deuotionis causa fuerint institutæ Episcopi auctoritate, vt ibi celebrentur diuina ac alia pietatis opera exerceantur: nam indistinctè ex illis quartam deberi dicendum videbatur, etiãsi Ecclesiæ, aut alij religioso loco affixæ non sint ex ratione, quam ex *Cou.* & alijs secũdo loco retulimus, quod scilicet piæ sint causę, & quia in iurisdictione sint Episcopi, atque ita cessat fundamentum *Romani*, de quo proxime. Verum in hoc quarto casu contrarium in rigore iuris verius est, ex ea ratione, quia ex illis solum quartam deberi iure expressum reperio, quæ Ecclesijs, vel locis pijs relinquuntur, qualia non sunt confraternitates, quæ nulli Ecclesiæ, Hospitali, Capellæ, aut alio pio loco adhærent, seu vniũtur. Nec contrarium probat tex. in *d. capit. requisisti*, vt supra expẽdebamus, sed aliud, vel potius contrarium, quia ex sequentibus manifestissimè apparet facere Pontificem differentiam inter ea, quæ pro animæ salute relinquuntur Ecclesiis, aut personis, vt de illis, quæ Ecclesiæ relinquuntur quarta debeatur, nõ ita de alijs, quæ relinquuntur personis: cum ergo constet confraternitates loca non esse, sed potius corpus quoddã fictum plurium personarum repræsentare, non videtur, quod ex illis quarta solui debeat, iuxta motiuum *Baldi, & Romani*, ac aliorum, qui hoc ipsum confirmant ex auctoritate tex. in *d. l. si quis ad declinandam, ad fin. §. in omnibus*, vbi aiunt probari de relicto pauperibus nullam portionem deducere Prælatos, & notauit *glos. in d. ca. 2.* & alij, quos post eam retulimus: sed si aduertas, allegatio illius text. minime seruit ad præsentem quæstionem, quia in versic. *sin autem*, immediate præcedenti, loquitur de legato facto in personas certas, vel etiam certam domum, & vtroque casu negat aliquid deduci posse, quod est contra nostrã resolutionem, & prædicta iura, quæ de relictis locis pijs quartam deducendam esse decidunt. Quare vel specialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à *Tiraq. d. priuil. 28.* late *Petr. de Vbald. dicto tract. cap. 5. principali, num. 9.* Vel quod magis est, procedit secundum ius Imperatorum, qui bus quartæ Canonicæ cognitæ non fuerunt, & propterea Canonicæ dicuntur, vt *Lapus*, & *Vbald. in principio suorum tract.* annotarũt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua statim agendum est.

49 Quinto infertur ex ijs, quæ confraternitatibus, siue cum Episcopi au-

auctoritate, siue absque ea institutis relinquuntur quartam Falcidiam deduci non posse: diximus enim omnes confraternitates, licet absq; Episcopi auctoritate instituantur,
50 pias censeri,& inter pias causas esse connumerandas: sed constat de legatis ad pias causas nullam deduci Falcidiam iuxta *tex. in Authent. similiter Cod. ad l. Falcidiam*,& in corpore vnde sumitur in *authen. de Ecclesiasticis titulis, §. sin autem hæres, collat. 9. & ex d. l. si quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum similibus: ex quibus ita hanc conclusionem tradunt scribentes omnes eisdem locis, vt constat ex latissimè traditis per *Tiraq. de priuil. piæ causæ priuil. 26. Cou. in c. Rainal. §. 3. n. 7. de testam. Cost. in cap. si pater, verbo Trebellianica, à nu. 13. Donel. in commentar. iuris ciuilis, lib. 8. cap. 27. vers. vtrum autem, Spinus in speculo testamentorum, glos. 8. principali, num. 92. Surd. de alimentis tit. 8. priuil. 18. à num. 2. Peregr. de fideicommiss. art. 3. à num. 62. Gabr. lib. 4. cômun. tit. ad Trebellian. concl. 11. Cenal. commun. contra commun. quæst. 155. Pichard. in princ. institut. ad l. falcidiam num. 42. & 69. Flores de Mena variar. lib. 2. c. 21. numer. 190. Paul. Comitol. responsor. moral. lib. 7. quæst. 10. num. 3. Modern. de iurisdict. p. 4. centuria 2. casu 180. Morla in emporio iuris p. 1. tit. 5. in prælud. num. 27. vers. neq;.* Ex quibus nostram illationem ad confraternitates ita deducunt *Bal. Paul. Castrens. Soccin. Alex. Dec. &* alij quos refert, & sequitur *Gabr. d. tit. de pia causa, concl. 1. num. 8. &* post eum *Gutier. d. cap. 35. num. 12. & Flores de Mena vbi proxime.* Et in Hospitalibus *Felin. Barbat. &* alij, quos refert, & sequitur idem *Gabr. d. tit. de pia causa, concl. 2. nu. 16. Ioseph. Ludou. Perusina decis. 30. num. 8. Flores de Mena d. quæst. 21. num. 190. Valasc. d. consult. 105. num. 39. Mascard. concl. 869. num. 12.* Et in legatis pro alimentis *La-*
51 *ra in l. si quis à liberis, §. vtrum, num. 17. ff. de liberis agnoscendis, Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 18. nume. 4.* Et in relictis pro studio Theologiæ, iuris Canonici, aut Ciuilis, *Caualc. in tract. de vsufructu mulieri relicto, nu. 226. addentes ad Bart. in l. fideicommissa, §. Stichus, in lit. A. ff. de legat. 3.* Horat. *Luti. in tract. de priuileg. schol. priuil. 1. Tiraq. in tract. piæ causæ, in præfat. vers. item relictum causa studij. Decian. consil. 14. numer. 12. lib. 1. Carol. de Grassis de effectib. cleric. in prælud. num. 95.*

52 Vnde manifestè conuincitur sententia, & fundamentum eorum, qui contrarium resoluebant, ex ea ratione, quod confraternitates loca pia non sint, vt voluere *Corneus, & Parisius*, quos refert, & sequitur *Menoch. d. remed. 15. recuperandæ, n. 34.* quod quidem nô sufficit: Quãuis enim ex dictis verum sit confraternitates loca pia, seu religiosa non esse, sunt tamen pijs causis annumerandæ, at de omnibus pijs causis falcidiam non deduci expressè decidit *Imperator in d. Authêt. similiter*, cum similibus, immò ipso iure *digest.* hoc priuilegium pijs causis fuisse concessum côtendit *Tiraq. d. loco*, sed melius per *tex. in l. 1. §. ad municipium, & in l. Titij, in princ. ff. ad l. falcidiam* contra *Cuiac.* resoluit *Costa num. 20. & Peregr. nu. 62. Donel. d. §. vtrum autê, dd. locis.* Vnde etiam supposita cômuni sententia, quæ resoluit similiter ex fidei-

deicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur trebelianicam non deduci, vt docent *Bar. Bald. Salic.* & alij in d. *Authenti. similiter*, & plures, de quibus *Tiraq. priuileg. 27. & post Cou. vbi supra* communem esse vtriusq; iuris Doctorum sententiam testatur *Costa num. 21.* & late *Peregr. a nume. 62. dd. locis*: sequitur etiam Trebelianicam deducendam non esse de huiusmodi fideicommisso, si confraternitatibus relinquatur, vt post *Paul. Castrens.* notarunt *Mascard. Valasc. & Gutier.* proximè citatis locis.

53 Sexto infertur ad præscriptionē rerum pertinentium ad Hospitalia, & confraternitates, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, tempus quadraginta annorum necessariò requiri: diximus enim huiusmodi hospitalia, & Confraternitates Ecclesiastica censeri, & vti talia eorum bona pijs gaudere priuilegijs, quæ rebus Ecclesiasticis conceduntur; sed constat res Ecclesiarum minori
54 spatio, quam quadraginta annorū præscribi non posse *cap. ad aures, c. illud, cap. de quarta, cum multis similibus, de præscriptionibus*, igitur meritò hanc illationem deducunt *Abb. per tex. ibi in cap. accedentibus notabili 2. de priuileg.* quatenus agens de præscriptione contra Hospitalarios exigit hanc quadraginta annorum præscriptionem, sequūtur *Felin. in d. cap. de quarta, à n. 2. Balb. de præscription. prima p. quintæ in princip. à num. 5. Padil. in l 2. à num. 45. Cod. de seruitutibus*, vbi *num. 50.* nuncupatim agit de confraternitatibus, *Valasc. d. consult. 105. num. 42. Azeued. d.* l. 10. *num. 28.* contrarium expressè resoluentes in Hospitalibus, & Confratrijs institutis sine Episcopi auctoritate, quia ex dictis prophana sunt, nec subinde Ecclesiæ gaudent priuilegijs, vt resoluunt vltra præcitatos sic intelligendus *Corne. cons. 119. num. 27. vol. 2.* & post eum *Modern. de iurisdic. par. 4. centuria 2. casu 113 num. 14.*

55 Quæ sententia, licet ex nostra principali resolutione rectè deduci videatur, inaduertenter tamen *Abb.* & reliqui ad eius comprobationem adducunt *tex. in d. cap. accedētibus*: Hospitalarij enim de quibus ibi verè religiosi sunt, nec dubium est bona, quæ ad ipsorum pertinent religionem, verè Ecclesiastica censeri. Quare melius probatur illatio ex eleganti decis. *text. in authentica de Eccesiast. tit. §. pro temporalibus, collat. 9.* vbi expressè decidit contra Ecclesias, & alia loca venerabila solam quadraginta annorum præsciptionem opponi posse, & addit deinde hoc ipsum generaliter seruandum esse in exactione eorum, quæ ad pias causas relinquuntur, ex quo vltra præcitatos ita notarunt plures alij, de quibus *Tiraq. piæ causæ priuil. 139. Cou. in regul. possessor p. 2. §. 2. num. 3. vers. imò, Molin. de iustitia tract. 2. disp. 72. vers. hoc verò priuilegium*: Vnde absurdum non erit, si quis dicat hoc priuilegio in materia præscriptionis gaudere Hospitalia, & cōfraternitates ad pios vsus, siue cū Episc. auctoritate, siue absq; ea fuerint instituta; cū enim iam ex dictis pateat Hospitalia, & confraternitates, in quibus pietatis opera exercentur, pijs causis annumerari, quia defectus auctoritatis Episcopi efficit, nè religiosa seu Ecclesiastica sint, non tamen impedit quominus piæ sint ex *tex. in d. §. pro temporalibus*,

bus, generaliter hoc quadraginta annorum priuilegium concedens pro omnibus præscriptionibus eorum, quæ ad pias causas relicta sūt, non rectè communis videtur in hoc proposito distinguere inter Hospitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Episcopi, vel sine illa instituuntur, sed in omnibus indistinctè debet admitti ex regula *d. §. pro temporalibus*, vt benè considerabat *Fulgosius in l. omnes, num. 13. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs*, à quo titubans recedit *Padil. in d. l. 2. nu. 46. &* audatius, & minus rectè *Valasc. consult. 105. nume. 42. ad fin.* Ampliaturq. hæc resolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alteram vult præscribere, vt in vna Ecclesia contra alterā præscribente probat *text. in d. cap. ad aures, & in d. cap. de quarta*, cum similibus, de quibus *Tiraq. d. priuileg. 26. vers. contrarium, Balb. num. 4. & Cou. num. 3. dd. locis*.

56 Septimo infertur Hospitalia, quæ Episcopi auctoritate fuerunt instituta, gaudere immunitate Ecclesiastica, ita vt delinquens ad illa confugiens securus sit, resoluunt *Padil. in d. l. 2. num. 49. Cou. lib 2. variar. cap. 20. num. 4. in fin. vers. 3. constat, Rhenat. Cop. in lib. 2. Monasticon, siue de iure cœnobiorum tit. 1. art. 27. Mascard. de probat. concl. 869. nu. 18. Farinacc. in praxi criminali q. 28. num. 36. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 24. num. 32.* & *capit. 35. numer. 18 & 19. Soar. de religion. tom. 1. in tractatu de locis sacris, lib. 3. cap. 9. num. 9. Curia Philippica p. 3. §. 12. numero 1. Flores de Mena variar. lib. 3. quæst. 21. num. 175. & seq. Valasc. consult. 105. num. 43. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 14. num. 80. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 8. col. 1023. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo Ecclesia, nume. 75. Nicolau. Gars. de benef. p. 5. cap. 1. num. 61. & 62. Camill. Borer. in summ. omnium decis. sub tit. de his, qui ad Ecclesias confugiunt nume. 64. Ludou. Miranda de ordin. iudic. quæst. 16. art. 7. concl. 2. in fine*.

57 Ordinarij, vt ad rem redeamus, in petenda ratione ab administratoribus piorum locorum debent esse soliciti, ipsi enim administratores tam Ecclesiastici, quā Laici fabricæ cuiusuis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, Hospitalis, confraternitatis, eleæmosinæ montis pietatis, & quorumcumq; piorum locorum rationem reddere tenentur singulis annis suæ administrationis, Ordinario, consuetudinibus, & priuilegijs quibuscumq; in contrariū sublatis, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Hæc sunt formalia ferè verba Concilij *Trid. sess. 22. de reformat. cap. 9.* de cuius materia vide *Gutier. lib. 1. cap. 35. num. 19. cum seq. Flores variar. lib. 3. quæst. 21. nume. 180. cum multis sequentibus, Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 395. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 714. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, glos. 5. numero 45. & glos. 29. numer. 3. Modern. de iurisdict par. 2. cap. 18. num. 6. 9. & 10. Rota Roman. apud Farin. decis. 355. par. 1. tom. 1.*

58 De omnibus locis pijs Episcopo ratio reddenda est ab administratoribus, siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia refert decisum. *Armendariz in additi-*

dition. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. num. 78. Possunt ab huiusmodi administratoribus rationes administrationis exigi, donec coram eodem Ordinario doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit, prout decisum refert *Modern. de iurisdict. d. loco*, & Episcopi valent laicos compellere ad executionem, vt tenent *Stephan. Gratian. Marchia decis. 189. dub. 2.* quem refert *Aloys. Ricci. d. collect. 714. in fin.* Et hæc potestas transit in Capitulum Sede vacante, *Quarant. in summ. bullarij*, *verbo Capitulum, vers. 7. pag. 136. praxis Episcopal. par. 2. verbo Capitulum*, §. 9.

62 Si quis autem administrator piorum locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut suspenditur executio, ita refert decisum *praxis Episcopalis, parte 1. verbo Hospitale*, *§. 3. vers. 6.* Et quamuis tantùm semel in anno Episcopis videatur cō

63 cessa potestas exigendi rationes à prædictis administratoribus, tamen pluries repeti possunt, præcipuè quando Episcopo constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cū restitutione reliquorum, ita *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici resolut. 134. in 2. edit.*

64 De confraternitate illa, quæ Montis Pietatis dicitur, cuius meminit *Concilium Tridentinum d. capit. 9.* multa tradunt Doctores, quos plena manu refert *Cened. ad Decretal. collect. 41. num. 2.* apud quos videre poteris latissime de illius materia, de qua ad præsens tractare non est meum, ex modernioribus consulito *Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. capit. 16. à num. 9. Baptistā Geminia. de vsuris, comment. 3. §. 3.* plene *Perez de Lara, de Capellanijs, lib. 1. cap. 23 Quarantā in summa Bullarij, verbo Montis pietatis, Bonacin. de contract. disput. 3. quæst. 3. puncto 12.* & melius quam omnes de illius validitate, & occurrentibus dubijs tractarunt ex religiosissimis Patribus Societatis Iesus *Toletus in instructione Sacerdotū, li. 5. c. 38. nu. 5. Valent. to. 3. disp. 5. quæst. 23. puncto 4. Ban. quæst. 78. art. 4. ad finem, Molin. de iustitia, tractatu 2. disput. 325 Lessi. eodem tractatu lib. 2. capit. 20. dub. 23. Rebell. de obligat. iustitiæ par. 2. lib. 8. quæst. 13. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 3. quæst. 35. Azor. institut. moral. par. 3. lib. 5. capit. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib. 25. num. 207. Salas de contract. tractatu de vsur. dub. 33. num. 3.*

65 Cætera de Visitatione si scire cupias, consule *Doct. in cap. 1. de censibus, libro 6. Pauin. in tract. de Visitatione, qui & baculus pastoralis inscribitur, Petr. Subert. de cultu Vineæ, Socinum de visitatione, Fuscum de visitatione, Paulum Salodium in praxi compendiosa de visitatione*, *Felicianum Comensem in manuali visitatorum, Matthæum Soarez Lusitan. in praxi visitationum, Altamiranum de visitatione, Alphons. à Villadiego in speculo visitationū, Anib. Rocca de visitatione.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicationes populo facere præcipuum Episcoporum munus est.*
2 *Prædicatio Episcopo non conceditur extra suam diœcesim, cum possit probiberi ab Ordinario loci.*
3 *Priuilegium Episcoporum, vt per*

vniuersum mundum possint prædicare intelligitur nisi in alienis diœcesibus probibeantur ab Episcopis locorum.

4 Prædicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent.

5 Prædicatorum deputandi munus ad Episcopum pertinet impeditum aliqua causa ex relatis in cap. inter cætera de offic. Ordi.

6 Prædicatoris electio, et deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis.

7 Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest.

8 Prædicatores pro Ecclesijs suæ diœcesis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt.

9 Prædicatoris munus obire per se volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.

10 Prædicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam.

11 Prædicatores deputandi sunt impensis eorũ, qui eos præstare tenentur, vel solent.

12 Consuetudo vbi viget, quod populus soluat concionatori, est seruanda.

13 Prædicatorum solita merces nulla ex parte à pẽsionarijs est exigẽda, atque & minus si populus hos sũptus facere solebat.

14 Prædicatoribus mercedem solitam exhiberi communitas dare debet, si ex consuetudine immemoriali constat eam olim fuisse illis exhibitam.

15 Prædicator pro quadragesima quorum expensis sit conducendus quãdo dubitatur, debet Episcopus interim proprio sumptu conducere illum.

16 Parochus quando nullum adest solitum, nec consuetudo si habeat reditus sufficientes, soluere tenetur prædicatori, si vero sit pauper, tunc tenebitur populus.

17 Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesiis sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licẽtia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere.

18 Regulares prædicare volentes in Ecclesijs, quæ sui ordinis nõ sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur.

19 Regulares quando in Ecclesijs suorum ordinum prædicare volunt, obtenta suorum Superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint.

20 Regulares prædicatores quando in Ecclesiis suorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possint, ostenditur.

21 Prædicatori idoneo non est deneganda licentia prædicandi, nec potest eum Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione.

22 Prædicatorem si Episcopus suspendat non tenetur causam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur.

23 Prædicatores Regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis? ostenditur.

24 Regulares in Ecclesijs, quæ suorum or-

ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicatores, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent.

25 *Parochus, vt in sua Ecclesia prædicetur potest dare licentiam approbatis ab Ordinario.*

26 *Parochus pro duabus, aut tribus vicibus potest impune prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, siue seculari non dum præsentato coram Episcopo, saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat.*

27 *Religio Societatis Iesu habet priuilegium, vt sui prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, et à suis superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, nō repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adest Episcopus.*

28 *Regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa.*

29 *Constitutiones Py V. quibus concessum erat Regularibus, vt irrequisito, & contradicente Episcopo prædicare possent, per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concily Trid. reductæ fuerunt.*

30 *Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore quadragesimæ, & Aduentus Domini.*

31 *Episcoporum arbitrio relinquitur an tempore quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit.*

32 *Correctores ciuitatum facere possunt, etiam renitente Vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicatio fiat.*

33 *Professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequā officium prædicandi assumant.*

34 *Parochia suæ interesse vnusquisque tenetur pro audienda prædicatione, si commode id fieri potest.*

35 *Populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas Parochias, excommunicandus tamen non est, si admonitioni non paruerit.*

36 *Populum non potest Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendam sacram concionem, & Missam in Ecclesia parochiali.*

37 *Doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis Parochijs Dominicis & alijs festiuis diebus edocendam meminit Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. in fine.*

38 *Ordinarius an possit mulctis & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam? ostenditur.*

39 *Fidei rudimenta, ad quæ tenemur sub peccato mortali, qualia sint, ostenditur.*

40 *Absoluendus an sit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicā, Symbolumq. Fidei, ac præcepta Decalogi ediscere non curat?*

41 *Matrimonium ne contrahant an possit impediri illi, qui orationem saltem Angelicam, & Dominicā non didiscerint?*

42 *Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut alijs duobus sacris Ordinibus insignitis.*

43 *Declaratur cap. adijcimus 16. q. 1.*

44 *Prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis.*

45 *Prædicandi munus per Episcopum committi potest etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus.*

Gg 2 *Præ-*

46 Prædicatio tempore cuiuscunque interdicti licita est.
47 Prædicatores verbi Dei quales esse debeant, ostenditur.
48 Prædicatoribus errores, aut scãdala disseminantibus in populũ, quamuis Regulares sint, potest Episcopus prædicationem interdicere, etiam in suis monasterijs.
49 Contra prædicatores etiam Regulares hæreses prædicantes procedit Episcopus.

EPISCOPO PRAEDICANDI munus quando incumbat?

ALLEGATIO LXXVI.

1 PRæcipuum Episcopi munus est prædicationes populo facere, vt probat *Concil. Tridentin. sess. 5. de reformat. cap. 5. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. capit. 13. num. 13.* intra suam scilicet diœcesim, extra illam enim non conceditur ei prædicatio, cum possit prohi-
2 beri ab Ordinario, cuius est diœcesis, ita declaratum fuisse per *Clementem Octauum* referunt *praxis noua Episcopalis par. 2. cap. 3. num. 16. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 20. nu. 23. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 180. par. 2. & in praxi fori ecclesiastici decis. 543. in 1. edit. & resolut. 465. per totam in 2. edit. Campan. d. cap. 13. num. 7. in princip. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 393. à num. 9.* vbi *n.*
3 *11.* resoluit, quod priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundũ possint prædicare iuxta illud *Matt. 9. Marci vlt. in cap. in nouo, dist. 21.* intelligitur, nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum, quasi potestas prædicandi sit intelligenda in proprio populo, non in alieno, *Fusc. d. cap. 20. num. 23. in fine.*

4 Si verò Episcopi, Archiepiscopi, Primates, vel alij Ecclesiarum Prælati legitimo detineantur impedimento, tunc viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum, potentes in opere, & sermone, assumere debent, qui plebes sibi commissas, verbo ædificent, & exemplo, iuxta *cap. Episcopus nullam, 88. distinct.* & *Conc. Trident. sess. 5. de reformat. cap. 2. & sess. 24. de reformat. capit. 4.* ex quibus duobus *Concilij Trident.* decretis, teneri etiam hoc munus per se, vel per alios exequi Archipresbyteros, plebanos, & quoscunque alios Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Ecclesias quouis modo obtinentes, edocemur, quinimo, & in eos contemnentes hoc adimplere, etiam in exemptos excandescere valeant supradicti Episcopi, tanquã Delegati Apostolici, in eisdem capitibus statuitur, quibus etiam ea adhibetur cautio, ne quis Regularis, aut secularis concionetur, nisi examinatus, probatus, & prædicandi licentiam adeptus, *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 290.* Nam prædicans sine licentia Episcopi in excommunicationem incurreret, *c. excommunicamus, il primo, §. quia vero, de hæret. Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 17. num. 24.*

5 Munus deputandi prędicatorem ad Episcopum pertinet impeditum aliqua causa ex delibatis in *c. inter cætera, de off. ord.* nisi in cõtrariũ sit consuetudo ab immemoriali tempore, ita decisum referunt *praxis Epi-*

piscopalis par. 1. verbo prædicatio, §. 9. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 8. sub num. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 30. l. 3. de prædicatoribus sacra Scriptura, numer. 2. Campan. d. c. 13. n. 14. Hodie tamen electio, & deputatio prædicatoris ad solos Episcopos in eorũ Cathedralibus Ecclesijs spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis, qua talis deputatio Capitulo, vel Episcopo, vnà cum Capitulo, siue de eius consilio, aut cuiuis alteri competeret: in aliis vero Ecclesiis non est sublata immemorialis consuetudo nominandi, vel præsentandi prædicatorem pro illis Ecclesiis, decisum refert *Armend. d. loco n. 11. & 15. & 18.* Et ita Capitulũ in electione con
7 cionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest, *Armẽd. n. 21.* Et pro aliis
8 Ecclesiis à solo Episcopo absq; ipsius cõsensu deputari possunt huiusmodi
9 prædicatores, *Armend. n. 2.* Et si curatores animarum per se volũt munus prædicatoris obire non debent prohiberi *Armendar. num. 20.*
10 Et cum concionator possit pro sola obligatione exigere pretium locando libertatem suam, vt resoluũt *Vgolin. de simonia tab. 1. cap. 9. §. 1. num. 6. & §. 2. num. 3. & cap. 44. §. 2. num. 19. in fine, Cardin. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 88. num. 6.* videndũ est quis debeat expensas subministrare, & quidam per *Concil. Trid. d. cap. 4.* ibi, vel tenentur, vel solent,
11 aperte fatetur deputandos prædicatores impensis eorũ, qui eos præstare, vel tenentur, vel solent; quod etiam pro Ecclesiis Cathedralibus, intelligendum dicit decisum *Armẽdar. dicto loco numer. 27.* Tamen in optione Episcoporum est vtrum ipsi malint prædicatores eligere, aut deputare, quando populus illos, etiã ab immemorabili tempore, eligere, & nominare consueuisset, vel prædictam nominationem ex immemoriali consuetudine relinquere, ita tamen, vt si Episcopus electionem, deputationemq. prædicatoris facere voluerit populũ ad erogãdas eleemosynas nõ cõpellat, sin vero populũ prædicta facultate eligendi prædicatorem Episcopus vti sinat, vndẽ populum cogere poterit ad eas expensas & eleemosynas prædicatori præstandas, quas ipse populus in hãc causam præstare solitus est, refert decisum *Armen. d. loco n. 11. & 17.*
12 In Ecclesijs vero inferioribus, vbi viget consuetudo, quod populus soluat concionatori, ea est seruanda, nisi forsan facultas nominandi prædicatorem vniuersitati ab immemoriali tempore competeret, & Episcopus talem nominationẽ sibi vendicauerit, ita decisum refert *Armẽ-*
13 *dar. d. loco num. 22.* Et merces, quæ prædicatoribus tribui solet, nulla ex parte à pensionariis est exigenda, atque eò minus si populus hos sumptus facere solebat, idem *Armendar. num. 23.* Si ex publico ciuitatis ærario concionatori solent eleemosynæ dari, ea consuetudo ser
14 uanda est, *ibid. num. 24.* Sic etiam prædicatoribus mercedem solitam exhiberi communitas dare debet, si ex consuetudine immemoriali cõstat eam olim fuisse illis exhibitam, refert decisum *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo prædica-*
15 *tores, 1.* Dum est dubium, quorum expensis sit conducendus concionator pro quadragesima, debet Episcopus interdũ proprio sumptu conducere illum, decisum referunt *praxis episcopal. par. 1. verbo prædicatio,*

tio,§.7.Armendariz dicto loco nu.4. Si vero nullum adest solitum, nec
16 consuetudo, soluet parochus si habeat reditus sufficientes, nam cum sit propriũ onus ipsius parochi per se ipsum, vel alium idoneum verbũ Dei prædicare tenetur, vt in *Concil. Trid. d. cap.* 2. si per se ipsum non potest, debet per alium proprijs expensis supplere: Si verò parochus est pauper, qui ex reditibus, & emolumentis suæ Ecclesiæ expensas necessarias prędicatori subministrandas sustinere non possit, tunc populus tenebitur, cum sit rationi consonum, quod Prædicatores tali casu ab ijs, quibus seminant spiritualia, temporalia metant *Paul. 1. ad Corinth. cap. 7. cap. cum ex officij, circa finem, de præscript.*

17 Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesijs sui Ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere, sine quã illis prædicare non conceditur, *Concil. Trid. sess. 5. de reformation. cap. 2.* ibi, cum qua licentia personaliter coram Episcopis se præsentare, & ab eis benedictionem petere teneãtur, antequam prædicare incipiant.

18 Quod si in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sint, prædicare velint, vltra licentiam suorum Superiorum, etiã Episcopi licentiam impetrare coguntur, sine qua nullo modo valent prædicare in Ecclesiis non sui Ordinis, ex dispositione *Concilij Trid. d. cap. 2.* ibi, In Ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsius Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prędicare possunt, ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedentes, resoluunt *Vgolin. de potestate Episcopi cap 42. §. 2. num. 4.* optime *Miranda in manuali Prælatorum, quæstio. 50. artic. 2. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. à num. 6. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 290.*

19 Super quo reperi decisum Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, non teneri ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis Superioribus de vita, moribusque, & scientia examinari, & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo pręsentare, ab eoq. petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint, referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionib. n. 56. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæst. 32. art. 5. Aloys. Ricc. in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 219. par. 2. & in praxi fori ecclesiast. resolut. 633. in 2. edit. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo licentia, Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 18. numero 123.*

20 Prædicatores Regulares, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis, prædicare non possunt, vt probat *Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. cap. 4.* vbi dicitur ne vllus secularis, siue regularis, etiã in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat, *Campanil. d. cap. 13. num. 8. Miranda d. q. 50. art. 3. conclus. 1.* vbi dicit supradictum decretum de non prædicando contradicente Episcopo, quoad Regulares intelligendum esse ad limi-

mitandum de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prędicari, non vero aliàs, ne sibi ipsi cõtraire videatur, dum primo scilicet *sess. 5. de reform. cap. 2.* concedit prędicatores Regulares prædictos in Ecclesijs suorum Ordinum cum sola Episcoporũ benedictione posse prædicare, etiã non habita expressa licentia: postmodum vero in prædicto decreto præcipitur, vt non præsumant prædicare, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum contradicen-
21 te Episcopo. Si præsentatus Ordinario fuerit prædicator idoneus, iuxta *cap. 2. sess. 5. de reformat.* non est ei deneganda licentia, nec potest Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione: ita *Armendariz in additionibus ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 30. l. 3. de Prædicatoribus, num. 8. & 9.* Si tamen suspendat non te-
22 netur causam exprimere, quare ad hoc prohibendũ moueatur, prout referunt decisum *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 1. cap. 8. num. 9. Campanil. d. cap. 13. num. 8.*

23 Dubitatur tamen an Regulares concionatores possint ab Episcopis examinari de doctrina? In qua quæstione *Henriq. in summa lib. 10. cap. 23. in commento litter. L.* tenet Episcopos posse examinare Regulares ad Ordines, Cõfessiones, & conciones, cui resolutioni stipulari videtur *Fr. Emman. quæstionũ Regularium tom. 3. quæst. 32. art. 6.* dũ vult regulares semel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos, si rursus prædicare velint. Ex quibus verbis ostendit non modo illos esse approbandos, idest examinandos circa doctrinã, verum etiam insuper denuo examinandos. Verum quamuis Episcopi interdum examinent prædicatores, & iuxta *Concil.* examinare eos possint, si idem sit ferendum iudiciũ omnino de Confessoribus, ac de Prædicatoribus, non tamen id ex verbis *Conc. Trid. d. cap. 2.* colligitur, quin vero contrarium; nam prædicatorum examen de vita, moribus, & scientia Superioribus committitur, seu potius de iure supponitur esse commissum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eisdem concessa dicitur, quod etiam in Ecclesijs suorum Ordinũ prædicare non possint, priusquam cum eadem licentia personaliter coram Episcopis se præsentent, atque ab eis benedictionem petant, vbi nulla fit mentio, vt satis constet, de examine ab Episcopis faciendo, sed solummodo de benedictione petenda: ita *Mirand. d. quæst. 50. art. 2. conclus. 1. in med.* Et *Concil. dicto loco* non inficit consuetudinem in contrarium forte existentem, ideo si alicubi longo vsu obtentum esset examinari circa doctrinam prædicatores omnes, etiã Regulares, seruari poterit, vt resoluit *Campanil. d. c. 13. num. 9.*

24 Prędicatores Regulares in Ecclesijs, quę suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent, prout decisum referunt *praxis Episcopalis, verbo excommunicatio causa materialis, § 4. altera praxis noua par. 2. cap. 3. num. 41. vers. prædicans, Quaranta in summa bullary verbo priuilegia Regularium, Campanil. d. c. 13. num. 10.*

25 Parochus vt in sua Ecclesia prædicetur, potest dare licentiam approbatis ab Ordinario, vt refert

decisum *Galet. in margarita casuū conscientiæ, verbo parochus*, 3.

26 Alicui vero viro docto & noto, Regulari, siue seculari, nondum pręsentato coram Episcopo licentiam prædicandi, potest parochus præstare pro duabus, aut tribus vicibus, nec sic prædicans peccatum committeret mortiferum, quod iuxta cap. *excommunicamus*, §. *quia vero, de hæreticis*, patraret quis si sine legitima facultate concionaretur, ita *Nauar. in manuali cap. 25. nu. 141. Henriq. in summa lib. 7. cap. 16. prope finem, & c. 28. §. 8. vers. parochus, Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 32. artic. 1. Campanil. d. cap. 13. numero 11. Miranda d. q. 50. artic. 4. conclus. 1.* Saltem si prædicator semel fuerit approbatus ab Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat *Posseuin. de officio Curati cap. 3. num. 4.* Sed quia hoc ipsum

27 fieri possit ex speciali priuilegio, absque illo non esse admittendum probabilius duco: nam *Gregorius XIII.* concessit Societati IESV, quod huius Sacrę Religionis Confessarij, ac Prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, & à suis Superioribus ad huiusmodi munera deputati, quandocunque siue mari, siue terra iter faciunt, possint, nō repugnantibus tamen Curatis parochialium Ecclesiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcunque Christi fidelium Confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta, refert *Fr. Emmanue. quæstion. Regul. tom. 3. quæst. 32. art. 6.* vbi in fine dicit illo priuilegio frui prædicatores Ordinum Mendicantium, & alij, qui cum ipsis communicant in priuilegiis concessis, & concedendis.

28 Posse Episcopum interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non redita causa decisū referunt *Francisc. Leo in thesaur. fori ecclesiastici p. 1. cap. 8. n. 9. praxnoua Episcopalis p. 2. c. 3. num. 41. vers. si item.* Et licet *Pius V.* con-

29 stit. sua incip. *Ad hoc nos Deus, de anno 1571. die vero 22. Septemb.* quam refert *Quaranta verbo priuilegia Regularium, pag. 537.* regularibus concesserit, vt irrequisito & contradicente Episcopo prædicare possint, in multisq. alijs contra *Concil. Tridentin.* decretum, tùm illa constitutione, tum & alia incip. *Etsi mendicantium de anno 1567. 17. Kal. Iulij* quam refert idē *Quarātā d. verbo priuilegia Regularium pag. 527.* & alia incip. *Ex superna, eiusdem anni 7. Kalendas Septembris* itemq. alia incip. *Ad exequendum eodem anno Kalendis Nouemb.* cū ipsis Regularibus dispensauerit pariterq. inter omnes Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicantes eadem priuilegia, & declarationes cōmunicauerit, illa tamen omnia per *Greg. XIII.* reuocata, & ad terminos iuris, & *Concilij Trid.* reducta fuerunt constit. ipsius *Gregorij* incip. *In tanta rerū & negotiorum mole, pub. Romæ Kalendis Martij anno 1572.* quam refert idem *Quaranta in sum. bullarij verbo priuilegia Regularium, pag. 539.* & quamuis idem *Gregorius* postmodum priuilegia Mendicantium con firmauerit, cum clausula (nullis cōtrarijs, etiam suis obstantibus) in ipsis tamen confirmationis litteris apposita est alia clausula (in quantum decretis Concilij Trident. nō sunt contraria) ita quod nec posteriores confirmationes reualident di-

dicta decreta *Pij V.* in quantum adversantur Concilio, quā clausulam etiam alij Pontifices in similibus suis confirmationibus semper apponi voluerunt, vt ex ipsarum confirmationum tenore recognoscere licet:

30 Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini prædicare debent, vel prædicare facere, vt probat *Concil. sess. 24. de reformat. c. 4.* ibi, tempore autem ieiuniorum, quæ verba referuntur tantum ad tempus quadragesimæ, & Aduentus, non autem ad vigilias, in quibus illud prędicandi pręceptum non est, prout refert decisum *Armend. d. loco num. 28. & 29.* vbi *num. 31.* asserit etiam decisum per dictum c.

31 4. relinqui arbitrio Episcoporum ante tempore Quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur. Quoad Aduentū Domini hodie tantum tam in hac Romana Curia, quàm in Portugaliæ Regno, Dominicis, festisq. diebus prædicare video. In quadragesima vero in illo Regno singulis diebus per loci Ecclesias distributis excepto Sabbato prędicatur. In hac vero Curia in vnaquaq; Parochiali Ecclesia singulis quibusq. diebus Sabbato excepto verbi Dei prædicatio habetur. Verū in alijs temporibus, saltē omnibus Dominicis & solemnibus diebus festis prædicādum est,

32 vt disponit *Concil. Trid. d. cap. 4.* Et possunt correctores Ciuitatū facere, etiam renitente vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicetur, vt tenent *Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 194. lit. K. Fr. Eman. Regul. tom. 2. q. 62. art. 19.*

33 Ordinarijs cōcessum est, vt Regularibus, antequam officium prædicandi assumant, professionem Fidei exigant prout referunt decisum *Frāc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. c. 9. n. 8. Cāpan. d. c. 13. n. 8. Armend. d. loco num. 37.* vigore tamen *Bullæ Pij V.* de professione Fidei facienda Regulares concionatores non tenentur facere professionem Fidei antequam prædicandi munus assumant, potest tamen Ordinarius, quo tempore solet prædicandi licentiam concedere, ab eisdem exigere hanc Fidei professionem, si tamen videbitur sibi expedire, refert decisum *Armendar. d. loco n. 35.*

34 Pro audienda prædicatione tenetur vnusquisq. parochiæ suæ interesse si commode id fieri potest, ex dispositione *Concil. Trid. d. cap. 4.* ibi, moneatq. Episcopus populum diligenter, &c. Ita *praxis Episcopalis p. 1. verbo prædicatio, §. 4. Soar. de religione tom. 1. lib. 2. cap. 16. nu. 5. Azor. instit. moralium p. 1. lib. 7. c. 3. quæst. 7. & lib. 12. cap. 2. quæst. 1. vers. deinde*, & ita populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas parochias, excommunicandus tamen

35 non est, si monitioni non paruerit, prout refert decisum *Armend. d. lo-*

36 *co num. 33.* Nec etiam Ordinarius potest mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum sacram Concionem & Missam in Ecclesia parochiali, refert decisum *praxis Episcopalis p. 2. verbo parochia, pag. 82.*

37 Circa doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis parochijs, Dominicis, & alijs festiuis diebus edocendam agit *Concil. Trident. d. sess. 24. de reformat. cap. 4. in fine*, ad cuius maiorem ob-

obseruationem emanauit *Constitu. Pij V.* incip. *Ex debito pastoralis officij die 6. Octobr. anni 1572.* quam
38 refert *praxis noua Episcopalis p. 2. cap. 3. num. 19.* Ordinarius autem non potest mulctis & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri noluerint in oppidis, villis, & alijs locis extra ciuitatem, nec valet ex eo quod *Concil. d. loco* dicit posse compelli per censuras Ecclesiasticas, quod intelligitur de compulsione illorũ, quorum interest eam docere, & non de compulsione puerorum, seu parentum ipsorum, refert decisum *praxis Episcopalis p. 1. verbo doctrina Christiana §. 3.* Sed verum est dicere his nostris temporibus (prout in Hispania vsu receptum est) posse Præsulem censuris compellere subditos vt doctrinam Christianam discant, & parochos, vt eam doceant, ita *Perez ad l. 1. vers. aliud etiam tit. 1. lib. 1. ordinamenti, fol. 19. Fr. Emman. in summa tom. 1. cap. 88. num. 3. in 2. editione*, quos refert & sequitur *Campanil. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 14. num. 8.*
39 Studere maxime debent parochi, vt pueri Fidei rudimenta discant, quæ secundum *Sot.* sunt Symbolum Apostolorum, decem præcepta, & Oratio Dominica, præter hæc *Concil.* requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes, ad quod tenentur sub peccato mortali, *Azori. par. 1. lib. 5. cap. 6. quæst. 5. Possevin. de officio Curati, cap. 4. de Doctrina Christiana, num. 2.* vbi etiam dicit obedientiam diligenter, & sufficienter doceri, si doceatur Decalogus explicite, quia in ipso includitur obedientia Dei, & parentum.

40 Sciant Parochi nequaquam esse absoluendum eum, qui ob negligentiam orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumq. Fidei, ac præcepta Decalogi addiscere non curat. Si vero taliter ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum quidem retinere potest, absolui tunc poterit, dummodo tamen credat singulos articulos, quando sibi proponuntur à ministris Ecclesiæ, & sciat de illis, ac de præceptis Decalogi respondere, quando interrogatur, & deprecetur Deum intendens saltem virtualiter ad ea, quæ in oratione Dominica continentur, ita *Ludouic. Beia responsorum casuum conscientiæ par. 3. cap. 27. vers. tandem, praxis Episcopalis d. verb. doctrina Christiana, §. 2.*
41 Sic etiam huiusmodi ignorantibus impedire posse ne contrahant matrimonium, donec orationem saltem Angelicam, & Dominicam didiscerint, Symbolumq. Fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit, ex *Bartholomæo de Ledesm.* resoluit *Vega lib. 3. Summæ c. 211.* Verum non licere absolute, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium inirent, expedire tamen suauiter, & absque violentia ad breue tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant, tenet *Sanch. de matim. lib. 3. disp. 15. sub num. 19.* quem refert *Campanil. d. rub. 11. cap. 14. num. 7.*
42 Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut alijs duobus sacris Ordinibus insignitis: ita *Nauar. cons. 2. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *cons. 7. de offic. deleg. in nouis,*

uis, vbi respondet textui dicenti, ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare *in cap. adijcimus, 16. quæst.* 1. vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præsumit, qualemquidem auctoritatem habent Curati, refert *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo prædicare,* 21.

44 Nam prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis, quia cũ Christus Dominus dixit: Prædicate Euangelium omni creaturæ, non dedit Apostolis potestatem Ordinis, sed iurisdictionis. Vnde officium prædicandi nemo sibi vsurpare potest propria auctoritate, sed conuenit tantum illi, qui à Prælato iussus est, iuxta illud *Apost.* quomodo prædicabunt, nisi mittantur. Et *Innocen. III. in cap. excommunicamus, 1. §. quia vero, de haret.* mandat excommunicare eũ, qui officium prædicandi assumere præsumit, nisi à Sede Apostolica, aut diœcesano Episcopo licentiam obtinuerit. & ideo in *Cõc. Trid. sess. 5. c. 2. & sess. 24. c. 2. de refor.* habetur quod prædicationis munus est propriũ Episcoporum, & parochorum, & ideo per Episcopum committi
45 potest, etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus, prout resoluunt, decisumq. referunt *Rendina in promptuario. recept. sentent. tit. 17. n. 24. Armend. dict. loco num. 36. Sayr. in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 2. Posseuin. de offic. Curati, cap. 3. num. 14. in fine. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 42. §. 2. num. 1.* Mihi tamen dubitationem afferre videtur resolutio *Henriq. in summa lib. 6. capit 28. §. 8.* quatenus asserit *Paulum Tertium* Societati IESV indulsisse, vt ipsius Regulares valeãt prædicare, licet Sacris initiati non sint: quod quidem, si adhuc verum est, non paruam affert huic resolutioni dubitationem, cui respondere non curo, dum mihi de tali priuile
46 gio non constat. Hinc prædicatio, cum non sit actus alicuius Ordinis, tempore cuiuscunque interdicti licita est, *Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 14. num. 13. Henriq. in summ. lib. 13. capit. 44. §. 2. vers. quinto, Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 8. in princip. num. 3. Sayr. eodem tractatu libr. 5. cap. 5. num. 43. Campan. d. cap. 13. numero 21. per tex. in cap. responso, de sententia excommunicationis.*

47 Prædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, esse debent docti, apprime eruditi, vita irreprehẽsibiles, moribus maturi, corde impauidi, spiritu feruidi; Debent quoq; gratiam docendi habere, vt potentes possint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur in *capit. oportet, 8. quæst. 1.* Deinde in suis sermonibus, atque concionibus non esse debent multum prolixi, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa odiosi fiant, prout habetur *in capit. sit Rector, 43. distinct. in fine,* Origin. etiam *homil. 6.* ad *librum Iudic.* ad hec propositum sic dicit. Breuitatem auctores diligunt; nam breuis, & prudens sermo, & auditur libentius, & attentius, ac melius memoriæ commendatur; Ac è contrario, inquit *Gregorius Nazianzenus in oratione de sancto Lauacro*, *satietas* inimica est auribus, quemadmodum & superfluus cibus corporibus: Vlterius prædicatorũ omnium doctrina debet esse sana, & Catholica, examinata, & casta, nullo modo lasciua, aut impudica, seu quę leuitatis, siue vanitatis saporem habeat, & ita *Concil. Trid. sess. 5. de refor-*

format.cap.2. admonendo asserit, quod Prædicatores fideles pro sua capacitate pascant salutaribus verbis docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Et *sess.24.cap.4.* loquendo de eisdem, dicit sacram solummodo Scripturã, diuinamq. legem in concionibus esse annunciandam, & prædicandam.

48 Verum si prædicator errores, aut scandala dissemi nauerit in populũ, etiamsi in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat: Quod

49 si hæreses prædicauerit contra eũ secundum iuris dispositionem, aut loci cõsuetudinem procedat, etiam si prædicator ipse generali, vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet, quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedere potest: curare autem ipse debet Episcopus ne quis prædicator, vel ex falsis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, neve iusta de eo cõquerendi occasio habeatur *Concil. Bracharen. IV. act.4. cap.22.* notant *Mirand. d. quæst.50. artic.7. Campanil. d. rubr.12. cap.13. nu.21.* Aduertendum tandem duxi prædicatores nõ posse suas inspirationes, seu reuelationes prædicare absque Romani Pontificis licentia, sub pœna excommunicationis latę sententię cum reseruatione, *Leo X. constit. in Concilio generali lata* incip. *Supernæ*, prout refert *Galett. d. verbo prædicare, vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Seminarium puerorum in singulis Cathedralibus quomodo instituendum, & gubernandum ostenditur.*

2 *Seminario debet Episcopus primũ ex sua & Capituli mensa contribuere, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo.*

3 *Seminario de eleemosynis piorum, & similibus, quæ in incerto consistunt, nihil debet contribui.*

4 *Episcopus si negligens fuerit in erectione Seminarij Archiepiscopus supplet eius negligentiam.*

5 *Cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diæcesi, vbi est Seminarium.*

6 *Hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus ecclesiasticos, tenentur soluere Seminario.*

7 *Seminarij ratione potest taxa imponi super Hospitale, quod in titulum, & non in administrationem, & mere laicale est.*

8 *Hospitalia, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, commendam, seu administrationem, non soluunt Seminario.*

9 *Hospitale vnius diæcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diæcesis, tenetur contribuere pro rata fructuũ beneficij annexi Seminario, quod est in diæcesi, in qua situm est beneficium.*

10 *Confraternitates, Capellæ, & scholæ habentes reditus ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes, tenẽtur contribuere Seminario.*

Le-

11 *Legata facta pro Magistro Grammatices, qui pueros pauperes edoceat, possunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros, sicut testator iussit.*
12 *Pensionarius tenetur pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum, siue post.*
13 *Canonici de quotidianis distributionibus non tenentur Seminario contribuere.*
14 *Mendicantium monasteria Seminario contribuere non tenentur.*
15 *Mendicantium monasteria, quæ dicantur, ostenditur.*
16 *Doctores referuntur de quatuor primis ordinibus Mendicantibus tractantes.*
17 *Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantibus.*
18 *Patres Societatis Iesu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit Pius V.*
19 *Ordo Minimorum S. Francisci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V.*
20 *Iesuatorum Congregatio Mendicantium ordinibus adnumerata fuit per Pium V.*
21 *Carmelitas discalceatos esse ex ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII.*
22 *Omnes & singulæ personæ in beneficijs S. Ioannis Herosolimytani quomodolibet existentes à Seminarij contributione eximuntur.*
23 *Seminaria debent prius esse erecta, & in illis Scholares actualiter adesse, vt uniones eis factæ subsistant.*
24 *Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum nō uero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum.*
25 *Vnio seminario non dum erecto fieri non potest, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum.*
26 *Possessio capta nomine Seminarij nondum erecti, est nullius considerationis, & non producit iuris effectus.*
27 *Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeāt, ostenditur.*
28 *Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt Seminario vniri, vt commode regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium.*
29 *Vnio facta seminario omnium beneficiorum simplicium non valet.*
30 *Beneficia reseruata, vel affecta Sedi Apostolicæ an possint Seminario vniri? ostenditur.*
31 *Canonicus electus ad Seminarij administrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri potest nisi ex legitima, & iusta causa:*
32 *Deputatos ad gubernationem Seminarij Episcopus tenetur adhibere in Consilium, nō tamen obligatur eorum consilium sequi.*
33 *Vniones factæ Seminario absque consilio deputatorum non valent.*
34 *Pueri ad Seminarium admittendi quales esse debeant, & quæ ibi discere teneantur, ostenditur.*
35 *Seminarium Bracharensis Archiepiscopatus Hispaniarum Primatis ad normā Concilij Tridentini institutum ostenditur.*

EPI-

EPISCOPI IN ERIGENdis & gubernandis puerorũ collegijs quomodo se habere debeant?

ALLEGATIO LXXVII.

1 Singulæ Cathedrales, Metropolitanæ, atque his maiores Ecclesiæ pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine certum puerorũ ipsius ciuitatis, & diœcesis, vel eius prouinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in Collegio, ad hoc prope ipsas Ecclesias, vel alio loco conuenienti ab Episcopo eligendo alere, ac religiose educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur, ad cuius Collegij fabricã instituendam, & ad mercedem præceptoribus, & Ministris soluendam, & ad alendam iuuentutem, ac ad alios sũptus, pars aliqua, seu portio detrahenda est per Episcopos cum consilio duorum de Capitulo, & duorũ de Clero, ex fructibus mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, & aliorum beneficiorum, necnon ex fabricis Ecclesiarum, & aliorum locorum, atque ex quibuscunque alijs ecclesiasticis reditibus, seu prouentibus, etiam aliorum Collegiorum, seu corporum, vel confraternitatum, etiam Abbatiarum, Prioratuum, & quorumcunque Regularium beneficiorum, vt habetur in *Concil. Tridentin. sess. 23. de reformat. cap. 18.* de quo vide late *praxim Episcopalem par. 1. verbo seminarium, pag. mihi 326. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 7. num. 68. eum sequent. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 489. in prima edit. & resolut. 380. in 2. editione, Paul. Fusc. de Visitat. lib. 1. cap. 16. à nu. 8. Monetam de distributionibus quotidianis par. 3. quæst. 3. à numero 13.*

2 Episcopus debet primum, ex sua, & Capituli mensa contribuere seminario, & postea cogere alios ad cõtribuendum suo exemplo: omnes enim de stabilibus bonis tenẽtur soluere, nisi qui nominatim excipiuntur à *Concil. dicto cap. 18.* Nam de
3 illis, quæ in incerto, vt in eleemosynis piorum, vel similibus, consistũt, nihil debet contribui, prout *Episcopo Trident. in die 13. Maij 1586.* responsum fuisse asserit *praxis noua Episcopalis par. 2. cap. 2. numer. 5. in fine.* Quod si Episcopus in eius se-
4 minarii erectione negligens fuerit, vel suã portionem denegauerit, Archiepiscopus suppleat eius negligentiam, & acriter corripiat (cum sine causa id omissum viderit) Archiepiscopum vero negligentem increpet synodus prouincialis, tam circa erectionem, quam eius conseruationem, *Concil. d. cap. 18. versic. quod si Cathedralium.*

5 Ex dictis primo amplia, etiam Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ teneri cõtribuere seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est seminarium, vt censuit *sacra Congregatio.*

6 Secundo infertur hospitalia data in titulum, vel administrationẽ, si habeant beneficia annexa, vel reditus, aut prouentus ecclesiasticos, etiam teneri soluere, refert decisũ *praxis Episcopalis p. 1. verbo hospitale, vers. 10. dub.* Et posse super ho-
7 spitali, quod in titulum, neq; in administrationem datur, sed mere lai-

laicale est, taxam ratione seminarij imponi, dicit decisum *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 2. de hospitalib. num. 3. & num. 13.* asserit non procedere in hospitalibus, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, Commendam, seu administrationem, & *num. 15.* etiam testatur decisum, hospitale vnius
9 diæcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diæcesis, teneri contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diæcesi, in qua situm est beneficium, de quo late *Fusc. d. cap. 16. num. 10.*

10 Tertio amplia in Confraternitatibus, capellis, & scholis habentibus reditus ecclesiasticos etiã intra Regularium Ecclesias existentibus, quę quidem tenentur Seminario cõtribuere, vt censuit *Sacra. Congreg.*

11 Quarto amplia in legatis factis pro Magistro Grammatices, qui pueros pauperes doceat, illa enim possunt applicari seminario cum onere erudiendi pueros sicut testator iussit, ita etiam bona, quæ fuerunt applicata alicui Collegio propter Christianam educationem miserabilium puerorum, si Collegium id sublatum sit, debent ea bona applicari seminario.

12 Quinto amplia in pensionario, nam cum pensio apponatur super fructibus & reditibus beneficij, tenetur pensionarius pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ita *Nicol. Garcia de beneficijs, p. 1. cap. 5. num. 171. Monet. de decim. cap. 9. à num. 83. Azor. instit. moralium p. 2. l. b. 8. cap. 9. quæst. 2.* & habere locum siue seminaria erecta sint ante reseruationem pensionum, siue post, dicit decisum *addit. ad eundem Garciam d. nume. 171.* vbi etiam addit titularem occasione cõtributionis per eum factæ Seminario non posse detrahere ex pẽsione, quam soluit, nisi pro rata pensionis, & ad eam rationem ad quam ipse titularis contribuit.

13 Limita tamen in Canonicis, qui de quotidianis distributionibus nõ tenentur contribuere seminario, prout decisum referunt *praxis Episcopalis p. 1. verbo distributiones, §. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœmia. numero 170. cum sequenti, Moneta de distrib. quotid. p. 3. q. 9. num. 14.*

14 Collegia & monasteria Mendicantium ab hac exactione immunia sunt, prout habetur in *Concil. Trid. d. cap. 18.* ibi (& omnium monasteriorum, non tamen mendicantium) *Fr. Emman. quæst. Regulariũ tom. 2. quæst. 45. art. 2 & quæst. 66. art. 3.* quorum nomine veniunt monasteria Sancti Dominici, Sancti Francisci, ac Eremitarum Sancti Augustini, nec non Carmelitarum, & Seruorum Beatæ Mariæ, vt declarauit *Pius V.* constitut. sua, quæ incip. *Romanus Pontifex, dat. 1. Octobris 1568.* de his quatuor primis ordinibus Mendicantibus, & de eorum origine tractant *Diu. Antonin. in sum. 3. p. tit. 6. cap. 1. §. 8. & tit. 19. cap. 3. & tit. 23. & 74. Cassan. in catalog. gloriæ mundi p. 4. consid. 68. 69. & 70. praxis Episcop. p. 2. verbo Mendicantes. pag. 67. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 23. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 2. art. 1. cum sequentibus & quæst. 4. art. & tom. 3. quæst. 49 art. 1. & 4.* Et Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantibus *Frat. Hieron.*

ron. Roman.lib.6.de Republ. Christiana cap.2.ad fin. Patres quoque
18 Societatis Iesu inter Mendicantiũ ordines comprehendi voluit *Pius V.* constitutione sua, quæ incip. *Dum indefessa*, dat. *Romæ die 7. Iulij anni 1571.*referũt *Hier.Gabr. cõs.28. Fr.Emm.d.tom.1.q.55. art. 5. & d.quæst. 49. art. 2. Azor. institutio.moral. par.1.lib.13.capit.7.*
19 Similiter & ordo Minimorum sãcti Francisci de Paula annumeratus fuit inter Mendicantes ab eodem *Pio Quinto constitut. sua*, incip. *Apostolicæ, 9.Nouemb.de anno 1567.* Et alia sua Constitut. incip. *Romanus, 19.Nouembris eiusdem anni*
20 Congreg. Iesuatorum Mendicantiũ ordinibus annumerata fuit. Denique *Clemens Octauus constitut. sua* incip. *Romano Pontifici decet*, 20. *Augusti anni 1603.* Carmelitas de-
21 scalceatos declarauit esse ex Ordine Mendicantium.
22 Omnes & singulæ personæ in beneficijs Sancti Ioannis Hierosolymitani quomodolibet existentes à Seminarij clericorum contributione in qualibet ciuitate iuxta sacri Cõcilij decretum erecti, seu erigendi, eximuntur per Bullam *Greg. XIII.* incip. *Quo magis, dat. 23. Martij anni 1580.* relatam *inter priuilegia Relig.fol.57.*
23 Huiusmodi seminaria debẽt prius esse erecta, & in illis scholares actualiter adesse, vt vniones eis factæ subsistant *Gonzal.ad regul. 8. Cancell.glos.7.num.68. Aloys. Ricc. d. resolut.380.num.1.*vbi dicit sic pluries Rotam decidisse.
24 Dicitur autem seminarium erectum ex introductione puerorũ, nõ vero exemptione domus pro eo, & creatione deputatorum, vt censuit Rota *in vna Corduben. præstimoniorum 7.Feb.1601.* apud *Farinac. decis.835.in nouis*, & ad hoc est bona Rotæ Rom.decisio, quæ sequitur.

R. P. D. Coccino Decano. Adiacen. beneficij. Veneris 15. Aprilis 1622.

Dubitaui; An constaret de existentia seminarij ad effectum de quo agitur; effectus autem dubij est, vt videatur; An Seminarium possideat: quia si possidet: non potest dari de attentatis, cùm attentata in hoc casu pendeãt à possessione iuxta resolutionem factã in hac causa 21.*Maij* superioris anni.

Hoc dubiũ habet tres inspectiones. Prima est, an vnio possit fieri Seminario nondum erecto. Secunda, dato quod non possit fieri; an possessio capta nomine Seminarij de facto erecti suffragetur. Tertia an constet de valida erectione.

25 Et quantum attinet ad primam difficultatem, Domini fuerunt concordes, quod vnio Seminario nondum erecto fieri non possit; & quòd ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, vt fuit resolutum *in Causa Oxomen. beneficij 24. Octobris 1611.* coram *Illustr. Cardinali Sacrato in decisione 361. num. 3. & seqq.part.2.in recentior.* vbi refert sententiã *Congregationis Illustrissimorum Interpretũ Concil. Trid.* & alias decisiones Rotales, & latè prosequitur *Garzia de benefic. par.12.c.2.n.193. cum plurib.seqq.* & admittit *Gonzalez super reg. 8. glos.5.§.7.num.68.* qui licet *nu. 75.* teneat, quod cessante fraude vnio facta Seminario nondum erecto valeat,

leat, quem, sequitur *Modern. discep. forens. c. 248. n. 71. & cap. 358. num. 5.* tamen ista sententia, vt aduertit *Garsia loco citato num. 196. in fine*, est contra declarationes Cōgregatis Concilij, & contra sententiam *Rotæ*.

26 Quantum attinet ad secundam difficultatem aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum possessionis sufficit, quod Oeconomi deputati acceperint possessionem, etiam de facto, ad effectum, vt dicantur esse in possessione, seu detentatione *Bald. cons. 135. n. 2. & 3. lib. 2.* vbi loquitur de misso in possessionem à Prætore nulliter procedente, contra quem vti possessorē datur actio spolij *Doct. in l. iustè possidet, ff. de acq. possess. Aym. cons. 18. n. 8. & bene Mohedan. decis. 20. de restit. spoliat.* Cæterum respōdebatur ab alijs Dominis, quòd conclusio procederet si Oeconomi voluissent acquirere possessionem, nedum nomine Seminarij, sed etiam nomine proprio, quia isto casu falsitas versatur tantum circa causam possessionis, quare non impediret acquisitionem, quia non deficeret voluntas possidendi, aut nomine proprio, aut nomine seminarij *l. 2. §. si à pupillo, l. quod vulgo, ff. pro empt. &* facit *text. in l. cum in corpus, 36. ff. de acquir. rer. domin.* prout *Bartol. & Ias. in l. si is ad quem, n. 2. ff. de acquir. hered.* & fuit dictum *in causa Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.* coram *Cardinali Pamphilio*; sed in hoc casu si Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant Oeconomi acquirere quasi possessionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio, sed nomine Seminarij, quod cum non sit erectū possessio est ex falsa causa circa factū, hoc est circa existentiā Seminarij, & ideo est nullius considerationis, nec producit Iuris effectus *l. 1. §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei, Bald. d. cons. 135. num. 2. lib. 2. Port. Imol. cons. 75. num. 11. &* facit text. in *l. si me in vacuam, ff. de acquir. poss.*

27 Quantùm attinet ad tertiam difficultatem, visum fuit constare de existentia Seminarij. Constat enim Episcopum elegisse duos Canonicos pro regimine, & gubernio Seminarij. Secundo elegit duos Consultores pro instituendis taxis, & faciendis vnionibus. Alterum, de Capitulo, & alterum de Clero, & mandauit, quòd alij duo eligerentur, alter per Capitulum, & alter per Clerum, prout fuerunt electi: & deinde cum consilio prędictorum taxauit Episcopus se ipsum, & Mēsæ suæ reditus, nec non alios in decima parte fructuum, relaxando præceptum de soluendis taxis, & cōstituti exactores, nec non in domū Seminarij introduxit pueros, vt patet ex mandatis procuræ datis per ipsos Seminaristas: vnde satis constat de existentia Seminarij legitima de tempore vnionis ad præscriptum *Concilij cap. 18. de reformat. sess. 23.*

Et ita conclusum. Hæc in decis.

28 Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt seminario vniri, vt commode regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium, etiamsi essent affecta, aut in Curia effectum sortirentur, *Fusc. d. cap. 16. num. 9.* non possunt tamen simplicia beneficia ad collationem inferiorum spectantia, nec Canonicatus, neque beneficia iurispatronatus, etiam ecclesiastici, nec beneficia Sedi Apostolicæ reseruatæ

post illorum vacationem, nec præterea vacãtia in mense reseruato per Episcopum seminario vniri, vt censuit *Sacra Congregatio* teste *Francisco Leo in thesauro fori ecclesiast. par.* 2.c.16.*num*.23. & cum *Concilium Tridentinum d. cap. 18.* non decernat, vt oĩa beneficia simplicia vniantur Seminario, sed aliquot, ideo v-
29 nio facta omnium beneficiorum nõ valet, ita decisum refert *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis.* 492. *in* 1. *edit. & resolut.* 383. *numer*.4. *in* 2. *edit.* item *& decis.* 720. *in* 1. *edit.*
30 *& resolut.* 610. *num.* 10. *in* 2. *edition.* Sed censuit *Rota in vna Assisien. beneficij* 11. *May* 1607. *coram Marcomontio* vnionem factam Seminario de beneficio reseruato fuisse nullam, refert *Nicol. Garc. in addit. ad suum tract. de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *numer.* 103. vbi *num.* 106. dicit per *Sacram Congreg.* decisum non posse, etiam ante vacationem vniri Seminario beneficia, quę obtinent personæ, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliã rationem tales sint, vt quocunque mense decedant, certum sit ea fore affecta Sedi Apostolicæ.
31 Canonicus electus ad Seminarij administrationem perpetuò illã habere debet; nec remoueri potest, nisi ex legitima, & iusta causa, refert decisum *Galet. in margarita casuũ conscientiæ, verbo Canonicus, pagina* 30. *colum.* 1. Episcopus tenetur ad-
32 hibere in consilium prædictos deputatos, non tamen obligatur eorũ consilium sequi, *Gonzal. ad regul.* 8.
33 *Cancel. glos.* 46. *num.* 74. itaut vniones factæ seminario absque consilio eorum, quos iubet Concilium adhiberi; non valeant; quia quando datur alicui potestas à lege, & ab eadẽ adijcitur, quod faciat cum consilio alterius, illud de necessitate requiritur *l. impuberibus, ff. de suspect. tutor.* & *Bart. in l. Titium, num.* 3. *ff. de admin. & periculo tut.* ita in terminis *Franc. Leo d. cap.* 16. *num.* 25. vbi asserit quandoque vidisse disputare de validitate, & inualiditate vnionum seminario factarum defectu præsentiæ deputatorum, & pro nullis reputari. Quos quidem deputatos etiam debet Episcopus adhibere in consilium pro tota temporali administratione prædicti seminarij, excepta exactione, quæ ad solum Episcopum spectat, *Aloys. Ricci. d. resolut.* 380. *num.* 3. cuius seminarij redituum exactionẽ singulis annis Episcopus ipse accipere debet, adhibitis etiã præsentibus duobus de Capitulo, & totidem à Clero ciuitatis deputatis, vt statuit idem *Concil. d. cap.* 18. *vers. rationes*, & declarat *Fusc. d. cap.* 16. *num.* 15. Dum vero huiusmodi duos ex Capitulo ea de causa sine fraude tempore diuinorum officiorum abesse simul cũ Episcopo contingeret, priuãdos nõ esse quotidianis distributionibus, tanquam absentes propter Ecclesiæ vtilitatem, resoluit *Moneta de distributionibus quotidianis parte* 2. *quæstione* 8. *num.* 17. vbi *num.* 16. idem resoluit de illis Canonicis, qui ex præcepto *Concilij Tridentini sessione* 21. *de reformat. cap.* 9. debent adhiberi ab Episcopis, seu locorũ Ordinariis in publicãdis indulgentiis, aliisue spiritualibus gratiis, *& nu.* 18. idem pariter statuendum asserit de illis duobus Canonicis, altero ab Episcopo, altero per Capitulum eligendo: qui donec synodus aliqua prouincialis celebretur, in qua eade re statuatur, ab eodem Episcopo adhiberi debent in iis prouidendis, quæ necessaria videbuntur, circa di-

diuina officia, omnesque Ecclesiæ ministros, iuxta ea, quæ eadem *Tridentina synodus* decernit *sess. 24. de reformat. cap. 12. in fine*. Idem etiã numeris sequentibus dicendum putat de aliis canonicis eligendis præscripto *Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. cap. 6. & cap. 8. versic. quod si hospitalia*, alijsque in locis. Sed hoc ita indistincte verum non est, nisi id concedatur priuilegio, vel consuetudine legitima præscripta, aut statuto Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmato, quale est Mediolani, idem *Moneta d. par. 2. quæst. 11. nu. 68. & sequent.* optime *Nicol. Garci. de beneficijs in additio. ad p. 3. c. 2. num. 355*.

34 Pueri ad hoc Seminarium admittendi, debent esse ad minus duodecim annorum, de legitimo matrimonio, habitu clericali semper vti, singulis diebus Missas audire, singulisq. mensibus confiteri, ac corpus Christi sumere, si id Cõfessor iudicauerit, non incorrigibiles, vt admonet *Concil. d. loco, vers. discolos* pauperum autem filios præcipue eligi vult, prout refert *praxis Episcop. par. 1. verbo Seminarium, §. 2.* Ibidem discere debent Grammaticam, cantum, computos ecclesiasticos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorũ tradendorum formam, & ritum, ac cæremoniarum formulas, prout disponit *Concil. dicto loco, §. vt vero*, & referunt *praxis Episcopalis, verbo Seminarium, §. 3. Fusc. d. cap. 16. num. 14.* & de educatione puerorum multa tradit *Lorin. in Act. Apost. c. 7. vers. 22.*

35 In Bracharensi ciuitate vna de antiquioribus Hispaniæ Vrbibus, quam à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est anno ante Virginis partum ducentesimo nonagesimo, est celebre adolescentum Seminarium, ad normam Sacrosanctæ Tridentinæ Synodus sub Principis Apostolorum tutela, & patrocinio, cuius imago ex marmore inaurata fulget excelso, ac sublimi in loco pro foribus eiusdem Collegij ædificij moles, tùm ad speciem pulchra, tùm ad disciplinam tuendam, per quam accommodata est, Primatialibusq. ædibus vicina; hic quinquaginta collegæ talari veste coloris cærulei induti peramplè, & copiose sustentantur sub Rectore, & Vicerectore viris doctis, & grauibus, qui in tardos animaduertunt, & incorrigibiles expellunt Archiepiscopi auctoritate; qui reliquos pro vniuscuiusque in litteris, & virtute progressu præmiis afficit, omnes ediscunt musicam, & ad publica gymnasia Grammaticæ, Philosophiæ, ac moralis, & speculatiuæ Theologiæ quotidie gregatim pergunt Vicerectore comitante; in omnibus mira modestia, mira domi, forisq. disciplina elucet, magnus etiam per totam diœcesim fructus exuberat.

SVMMARIVM.

1 *Processiones à procedendo & eundo dicuntur.*
2 *Processiones publicæ sunt, quæ fiũt in litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Christi.*
3 *Processiones publicas nemo valet indicere, nisi Ordinarius sit.*
4 *Processiones publicæ dirigendæ sunt quò voluerit Episcopus cum consilio Capituli.*
5 *Vicarius generalis absente Episco-*

po potest publicas processiones indicere.

6 Processiones priuatæ sunt, quæ à Capitularibus, & clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas causas.

7 Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiusque, & monasterij ambitum.

8 Exempti clerici tam seculares, quàm Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt.

9 Clerici omnes diœcesani, quantumcunque exempti, si beneficia habeant, etiam simplicia, in diœcesi, vel obtineāt officium in Ecclesijs, possunt compelli accedere ad publicas processiones.

10 Clerici, qui sunt nullius diœcesis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones.

11 Clerici inseruientes Ecclesijs Religionis Hierosolymitanæ nulla immunitate se tueri possunt quin ad processines vocari non debeant.

12 Canonicos & alios Presbyteros beneficia, vel officia ecclesiastica obtinentes, potest Episcopus cogere, vt accedant ad processiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore.

13 Sacerdotes nullum officium, aut beneficium ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi, non sunt ab Episcopo compellendi ad vllas processiones accedere.

14 Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore.

15 Regulares, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones.

16 Cōuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non sunt compellendi accedere ad processiones.

17 Canonici Regulares Sanctæ Crucis Conimbricensis veniunt appellatione eorum, qui in strictiori clausura viuunt.

18 Monasterium Sanctæ Crucis Conimbricensis ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuele restauratum fuit.

19 Conimbricensis Ciuitas situs præstantia, antiquitatis commendatione, & Regiæ quondam Sedis prærogatiua celebris.

20 Conimbricensis Academiæ laudes qui cumulent, citantur.

21 Regulares absentes à ciuitate per dimidium milliare, non sunt cōpellendi ab Episcopo accedere ad processiones.

22 Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, non sunt compellendi, quamuis semel, vel sæpius iuerint.

23 Religiosi Societatis Iesu habent ex priuilegio, vt nō teneantur ad processiones accedere.

24 Confraternitates laicorum an possint per Episcopū compelli accedere ad processiones publicasō ostenditur.

25 Regulares non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur an pœnis, & censuris valeant per Episcopum puniri ostenditur.

26 Controuersias omnes de præcedentia inter ecclesiasticas personas tā seculares, quàm Regulares contingentes, Episcopus amota omni ap-

appellatione quoad effectum suspensiuum summarie componit.
27 *Præcedentiæ sunt iudicandæ secundum loci consuetudinem.*
28 *Fundatio antiquior in præcedentijs componendis maxime attendenda est.*
29 *Canonici Regulares præcedũt Monachos etiam nigros.*
30 *Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes.*
31 *Compromitti an possit in materia præeminentiarum ostenditur.*
32 *Controuersiæ de præcedentia quomodo componendæ declarauit Gregorius XIII.*
33 *Constitutio Gregorij XIII. de præcedentijs habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ.*
34 *Prioritas, seu præuentio causatur non solum per vnum diem anterioritatis, sed etiam ratione vnius horæ.*
35 *Præcedentiæ sunt terminandæ secundum quod in Alma vrbe omnium magistra seruatur.*
36 *Religio debet præcedere, quæ est prior in institutione, & approbatione.*
37 *Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem, debent præcedere Monachos sancti Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cistercienfium, fuit prius institutus, & approbatus.*
38 *Parochus in sua Ecclesia est præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eã Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus.*
39 *Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remissiue.*
40 *Iudicium possessorium pro honore competit.*
41 *Antiquiori & nobiliori competit locus, vt eius honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit ei iniuria, quam de facto potest propellere.*
42 *controuersias circa locum incedendi in processionibus an aliquando componat secularis iudex, ostenditur.*

EPISCOPVS PVBICAS processiones quando indicere valeat, & quas personas ad illas compellere possit?

ALLEGATIO LXXVIII.

1 PRocessiones à procedendo, & eundo dicuntur, namq. conuocato, & procedente Clero cum vexillis, Crucibus, & cereis, ac sequente populo fiunt, ita *Petrus Gregor. lib. 1. partitionum iuris Canonici tit.*
2 *20. cap. 4.* Publicæ autem processiones sunt, quæ fiũt in Litanijs maioribus, vt in festo S. Marci; & in minoribus, vt in triduo antecedente Ascensionem Domini; cuius orationes appellantur ab Ecclesia Rogationes: vel quæ fiunt pro bono publico ratione occurrentis necessitatis, vt imminente peste, alioque flagello, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo Sanctissimi Corporis Christi, & quæ Episcopo videbũtur: ita *praxis Episcopalis p. 1. verbo processiones §. 1. Prosper. de Augustino in additionib. ad Quarantam in summa Bullarij, verbo præcedentia, Vgolin. de potestate Episcopi par. 1. cap. 20. §. 2. num. 6. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 362. in 1. edit. & resolut. 308. num. 7. in 2. editione, Campanil. in diuersorio iuris Cano-*

nici rubr.12.cap.13. num.118.

3 Huiusmodi autem publicas processione indicere nemo valet, nisi Ordinarius sit, vt resoluunt *Campanil.d.loco, Bellet. disquisit. clerical. par.1.tit.de fauore clericorum reali, §.2.num.5.Franc.Leo in thesburo fori ecclesiastici §.4.cap.2. num. 142. Aloys.Ricc.d. num.7.* vbi etiam, quod Episcopo competit decernere Ecclesias, quæ adiri debeant, nam

4 processiones publicæ diligende sint, quo voluerit Episcopus cum consilio Capituli, dicunt decisum *Francisc.Leo d.par.4.cap.2.num.145.Armendar.in addit.ad recopil. Legum Nauarra lib.1.tit.14. cap.28. §.31. de processionib.num.1.& 2.* ita vt Episcopus solus sine consensu Capituli edicere, & dirigere eas non possit, idem *Armend. d.loco num. 4.* &

5 absente Episcopo idem posse Vicarium generalem refert *Armendariz*

6 *d.loco num.3.* Et in huiusmodi processionibus, maxime si sunt generales omnes clerici debex ad Cathedralem conuenire, *cap.quoniam, dist.38.Seraphin.decis.15.* Priuatæ vero processiones sunt, quæ à Capitularibus, & clericis, & Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas causas

7 *Armend. d. num. 3.* Regulares tamen absque Episcopi licentia eas facere non posse vsus probat, præterquam intus Ecclesiam, eiusq. & monasterij ambitum, quod fuisse etiam non semel resolutum testatur *praxis Episcopalis d.loco.num.4.* & sic obseruarum vidisse refert *Campanil.d.c.13.num.118. in fine* explosa sententia *Iacobi de Graf. consil. 20.de regularibus* opinantis illis licere per triginta passus extra ambitum per *text. in cap. sicut antiquitus 17.q.1.*

8 Clerici omnes exempti, tàm seculares, quam Regulares, etiam monachi ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt, vt decidit *Concil.Trid.sess.24. de Regularibus, cap.13.* quod citant *praxi Episc.por.1.verbo processiones, §.2.Fr.Emman.quæst.Regul. tom. 3. q.36.artic.1.Stephan.Gratian. decis. Marcb.232.Tusc.de visitat.lib.2. c. 15.num.53.Mari.Antonin.vari. li-*

9 *bro 1.resolut.103.num.16.* & procedere in clericis omnibus diæcesanis quantumuis exemptis si beneficia, etiam simplicia in diæcesi obtineant, refert decisum *Aloys.Ricc. in Collectaneis decisionum p.4. Collectan.882.in princip.* vel si non ha-

10 beant, sufficit quod obtineant officium in Ecclesijs, *Balb.decis.339.p.2.* non comprehendere tamen eos, qui sunt nullius diæcesis, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, resoluit *Franciscus Leo in Thesauro fori ecclesiastici parte 1.c. 8.num.18.*

11 Nullæ immunitates religioni Hierosolymitanæ concessæ obstant, quo minus eius Sacerdotes inseruientes Ecclesijs vocari debeant ad processiones, ac nisi accedant, etiam compelli, vt refert decisum *Armend. d. loco num.5.* vbi *num.13.* idem dicit posse Episcopum cogere Canonicos & alios presbyteros beneficia, vel officia ecclesiastica obtinentes, vt

12 accedant ad omnes & quascunque processiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, *& nu*

13 *mer.12.* attestatur in *Sacra Congr.* decisum Sacerdotes nullum officiũ, aut beneficium ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi non esse ab Episcopo compellendæ ad vllas processiones accedere.

14 Regulares, quantumuis exempti, tenẽtur accedere ad omnes, & quascun-

cunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore: ita disponit *Concil. d. loco* & refert decisum *Armendar. vbi proxime num. 15.* declarant *Fr. Emman. d. tomo 3. q. 36. artic. 1. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45, num. 109. Chopin. de Sacra polit. lib. 2. tit. 6. num. 18. Francisci. Leo d. par. 4. cap. 2. numer. 143.*

15 Primo limita in Regularibus, qui in instrictiori clausura perpetuò viuunt, vt disponit *Concil. d. capit. 13. in fine*, & resoluunt *Franciscus Leo d. cap. 2. num. 144. Stephan. Gratian. d. decis. 232. Aloys. Ricc. d. resolut. 308. num. 2.* Et conuentus, in quibus

16 fratres sub arctiori clausura degũt, itaut nec in choro canteat, nec ad mortuos accedant, sed tantum studiis, & lectionibus vacent, non sunt compellendi accedere ad processiones, vt refert decisum *Armend. d. loco num. 8.* Appellatione eorum,

17 qui in strictiori clausura viuunt, venire Canonicos Regulares Sanctæ Crucis Conimbricensis refert deci-

18 sum *Armend. d. loco num. 6.* Monasterium hoc, quod ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, ab *Emmanuele* restauratũ, & perfectissima Religione cura, & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium est celebratissimum, ob corpora illa primorum Portugaliæ Regum Alphonsi, & Sãctij filij, & Theotonij; sanctus reliquias, & quinque Marrochiensium Martyrum, & insignia virtutum omnium exempla. quod ibi perennat ex memoria Beati Antonij *Lusitani*, quem suæ familiæ aliquando habuisse alumnum, in eaque prima tot tantarumq. virtutum, quæ vniuersum iam orbem Christianum compleuerunt iacta fuisse semina in supremam ducere possunt suæ felicitatis partem, de cuius monasterij laudibus multa tradunt *Marizius in dialogis variæ historiæ fol. 46. & 361. Odoard. Nonius Leon. in chronica Regum Portugaliæ in vita Alphonsi I. fol. 55. verso, Fr. Ludouicus ab Angelis in vita Beati Augustini lib. 4. capit. 21. pag. 112. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 3. artic. 1.* Monasterium hoc situm est in Conimbricẽ-

19 si ciuitate, quæ situs præstantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua, tantũ alias inter caput extulit Vrbes, quã tum lenta solent inter viburna cupressi, cuius agrorum vbertatem, aeris temperiem, auriferi Mundæ amœnitatem grafice describit *Marizius in dialogis variæ historiæ dialogo 1. cap. 1. cum sequẽtibus*, de qua ita cecinit poeta noster Lusitanus.

O domus, ò Regum Sedes, o dulce Camænis
Hospitium, magnis ò loca digna Deis.
Vt libet hàs vidisse tuas Conimbrica moles
Mœniaque Egnati versibus aucta m. ei.
Agnosco nunc Pieridum Palatia, quondam
Lusitanorum tecta superba Ducum.
Agnosco celsas, ingens opus, Herculis arces,
Et videor Lymphas cernere Munda tuas.
Non me curuati pontis bona semita, non me
Egregium tota quicquid in vrbe, latet.

Omnia miratus Musis, & Apolline dixi
Non erat in toto dignior orbe locus.

20 Non possum igitur me à recordatione huius ciuitatis pueritiæ meæ altricis discedere, in cuius celebri Academia per duodecim annorum spatium iuri Pontificio, Cæsareoq. integra semper valetudine operam dedi, cui iure optimo studiorũ, laborumq. meorũ fructus, operãq. meã, & industriã pro collato in me prioris educationis munere, me debere profiteor, de cuius encomiis late *Vasæus de Hispaniæ antiquitatibus, c.20. Hier. Roman. de Repub. Christiana par.1. lib.5. cap. 20. Fr. Amator Arraiz dial.3. cap.8. Mariz. d. cap.1. cum sequentibus, & dial. 5. fol. 53. cum sequentibus*. De qua idem poæta Lusitanus.

Regum olim hæc fuerat Musarum Regia nunc est,
Esse vsquam melius non potuere Deæ.

21 Secundo limita si Regulares abessent à Ciuitate per dimidium milliare, quia tunc non tenentur, nec compellendi sunt ab Episcopo accedere ad processiones, prout decisum referunt *Aloys. Ricc. d. resolut. 308. num. 3. Armendar. dicto loco n. 14. 9. & 11. praxis noua Episcop. par.2. c.3. n.47. in fine*.

22 Tertio limita si haberent ex priuilegio, vt non tenerentur ad processiones ire, quamuis semel, vel sæpius iuerint: ita resoluit *Aloys. Ricci. d. resolut. 308. num. 4.* prout habent

23 Religiosi Societatis IESV à *Gregorio XIII. constitut. 36.* incip. *Quæcunque, die 16. Iulij 1576. in Bullario nouo*.

24 Quarto limita in Confraternitatibus laicorum: nam per Episcopum non poterunt compelli accedere ad processiones publicas: sed solum inuitari, prout declaratum fuisse referunt *Franciscus Leo in d. thesaur. par.1. cap.8. num.18. Aloys. Ricci. d. resolut. 308. num.5. & Campan. d. cap.13. num.122. Vgolin. de potestate Episc. cap. 11. num.6. praxis noua Episcop. par.2. cap.3. nume. 32.* Sed huiusmodi laicorum Confraternitates compelli posse dixit *Papiæ* decisum *Mari. Antonin. vari. lib.1. resolut. 93.* & facit quod huiusmodi confraternitates, & si quoad tẽporalia nõ subsint Episcopis, tamen quoad spiritualia subsunt, prout resoluunt *Nauar. consil. 3. sub titulo de foro competen. Tiraquel. piæ causa in præf. vers. item relictum fraternitatibus. Sayr. decis. 5. de officio Ordinarij, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.1. cap.8. num.18 & par.2. cap.29. num.22. Mari. Antonin. d. lib.1. resolut. 66.* Sed prima opinio verior est, & vltra supra citatos secundum illam rescripsisse *Sacram Congregationem* referunt *Marc. Antonius Genuens. in praxi Archiepisc. cap.63. nu.7. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 132. num.6. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu 1. num. 613.*

25 Et quia præfata *Concilij* dispositione cauetur licere Episcopo non modo vocare: sed cogere non curantes accedere, dubium est, qua pœna venirent plectendi Regulares non accedentes ad prædictas processiones, & an sub censuris compelli possint per Episcopum? Imprimis aliqui tenent censuris ab Episcopo destringi non posse, vt resoluunt multi quos refert, & sequitur *Sanch. de matrimon. lib.6. disput. 33. num.*

num. 28. Henriq. in summ. lib. 7. capit. 25. §. 7. Fr. Emman. in summa tom. 1. cap. 74. num. 4. & dicit decisum Quaranta dicto verbo praecedentia, in fine, Sed ab ipso Episcopo puniri posse per censuras, & pœnas arbitrarias, aliaq. iuris remedia in Sacra Congreg. resolutum refert Armendar. d. loco num. 7. & Papiae decisum fuisse testatur Maceraten. decis. 35. dub. 2. & in Curia Neapolit. obseruatum fuisse dicit Marc. Antonius Genuens. in praxi Archiepiscopali cap. 45. num. 9. & ex alijs resoluit Aloys. Ricc. d. resolut. 308. nu. 6. & saltem pœnis pecuniariis, vel carcere asserit Steph. Gratian. Marchiae decis. 232. num. 15.

26 Controuersias quoque omnes de praecedētia inter ecclesiasticas personas tàm seculares, quàm Regulares, in processionibus publicis, aut ijs, quae fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, Episcopus amota omni appellatione componit ex Trid. d. c. 13. debere intelligi amotam appellationem, quoad effectum suspensiuum dumtaxat, & compositionem hanc debere fieri breui manu, summarie, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicij, nec cōprehendi, quae sunt nullius dioecesis referunt decisum Armendar. d. loco num. 10. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 65. Campan. d. cap. 13. num. 120. Francisc. Leo d. cap. 8. num. 18. & resoluit Fr. Emman. quaest. Regularium tom. 3. q. 37. art. 3. In praecedentijs, & proces-
27 sionibus debet attendi consuetudo loci, vt asserunt Chopin. monast. lib. 2. tit. vlt. num. 23. Seraph. decis. 335. & decis. 663. & decis. 964. numer. 1. vbi addit etiamsi talis consuetudo repugnaret iuris dispositioni, quod minus dignus veniret praeferendus minus digniori Aloys. Ricc. in collect. decisionum par. 4. collect. 1069.

28 Perpendere tamen Episcopus debet, cum vult componere, antiquiorem fundationem, & illam, quae est prior in institutione, & approbatione, vt veluti iure potiores praeferantur Aloys. Ricc. in praxi aurea
29 resolut. 102. num. 1. dum tamen Canonici Regulares praecedant monachos, etiam nigros, vt post longam discutionem, multosq. processus superinde compilatos definiuit Pius IV. die 23. Septembris 1563. prout referunt Philipp. Portius cons. 164. incip. cum in supremo, lib. 4. Rendina in promptuario recept. sent. titulo 101. num. 3. & Paulus Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 66. Nauar. tom. 4. de Regular. à num. 4. quamuis Cassan. in catal. gloriae mundi par. 4. considerat. 54. & 43. defendat Monachos nigros debere antecede-
30 re Regulares canonicos. Itē Fratres Praedicatores praecedunt reliquos Mendicantes, vt constitutum est in Bulla Pij V. & declarauit Gregor. XIII. prout referunt Fusc. vbi proxime, praxis Episcopalis part. 1. verbo processiones, §. 4. pagina 286. Fr. Emman. tom. 3. quaest. 37. artic. 1.

31 Aduertendum denique est materiā praeeminentiarum regulariter esse magni praeiudicij, & propterea non licere de ea sine Superioris auctoritate compromittere, secus est, si compromittatur super modo incedendi, & conueniendi in processionibus, ita decisum fuit in Rota in vna Calaguritana Praeminentiarū 30. Ianuarij 1568. coram Illustrissimo Seraphino, quae decisio est inter impressas decis. 36.

32 Quis autem modus in controuersijs de praecedentia cōponendis seruandus sit, declarauit Gregor. XIII con-

constit. sua relata apud *Quarantam in summ. Bullarij, verbo præcedentia, pag. 396. alias 504. in noua edit. & Confectium fol. 250. & praxim nouam Episcopalem, d. cap. 3. nu. 48.* tenoris sequentis. *Exposcit pastoralis officij munus*; & infra. De nobis attributæ potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quicunque ex dictis fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi côtendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarũ, inter quos lites, & causæ premissorum occasione ortæ iam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, ac iuris præcedendi sunt ij (quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & alijs subterfugijs prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quando vero non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ huiusmodi inter fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ, inter confratres vero inter se litigantes ij, qui prius sacris vsi sunt in processionibus, tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant; itaut si contigerit noua monasterio, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, & in stituta sint, ille ordo, qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in processionibus, & alia in Cõcilijs generalibus, & aliis actibus publicis, siue priuatis, ratio circa modum præcedendi seruatur, nolumus per præsentes prærogatiuas dictorum Ordinum quo ad præcedentias huiusmodi, quę propriis Ordinibus, præterquam in processionibus prędictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in processionibus publicis sub Conuentualiũ Sancti Francisci, aut Minorum de Obseruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt solent, incedere possint, aliquod preiudicium generari, sicq. per quoscunque Iudices, &c. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, Ordinum, Congregationum, domorum, aut Confraternitatum quarũcunque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijsq. quoque, indultis, & litteris Apostolicis, &cęt. *Datum Romæ apud S. Marcum die 15. Iulij 1583.*

33 Circa quam constitutionem aduertendum duxi illam dum definit inter Fratres Mẽdicantes eos pręcedere, qui priores sunt in loco, habere locũ in prioritate vnius diei, vel horę, quia prioritas, seu pręuentio causatur, non solum per vnum diem anterioritatis, *glos. verbo iam, in cap. si eo tempore, 45. de elect. in 6.* sed etiam ratione vnius horę, *glos. verbo die obligauit, in l. si ex pluribus, 89. §. fin. ff. de solut. & verbo si non appareat, in cap. duobus, 14. de rescriptis in 6. Cassad. decis. 20. nu. 1. de prabend. Put. decis. 172. numer. 3. lib. 3. Menoch. remed. 4. adipisc. nu. 791, Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 103.* vbi etiam, quod non solum vnius horę prioritas, sed etiã vnius pũcti, vel momenti facit pręuentionem.

34 Et quoniam post dictam Constit. quam-

quamplures ortæ ferunt lites circa præcedentiam, Ideo *die 26. Augusti 1593. Sacra Cong. Illustrissimorum & Reuerendissimorum DD. Cardinalium* negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præfecta ad tollendas omnes lites & controuersias, quæ inter Regulares plerunque solent oriri super eorum præcedentijs in processionibus, cæterisq. actibus, tùm priuatis, illud in futurum obseruandum censuit, quod in hac Alma verbe omnium magistra seruatur, & *die 30. Augusti eiusdem anni 1593. Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus* retulit suprascriptam *Congreg.* sententiam Sanctissimo placuisse, & iuxta eam in casibus occurrentibus semper rescribi, & si oppertunum fore videbitur Generalem cõstitutionem desuper fieri mãdasse alia *Greg. XIII.* quę incip. *Exposcit*, alijsq. contrarijs minime obstantibus. Quarum declarationum meminerunt *Praxis noua Episcopalis d. num. 48. in fine Campanil. d. cap. 13. nu. 121. versic. Et quoniam, Quaranta d. verbo præcedentia.*

36 In materia præcedentiæ inter Religiones attenditur, quod illa quæ est prior in institutione, & approbatione debeat præcedere *glos. verbo prædicator in cap. quorundam de elect. lib. 6. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. consid. 52. vers. ergo modo Tob. Non. cons. 71. numero 35.* tenuit *Rota in vna Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600. coram D. Litta, & in vna Romana præcedentia, 24. Maij 1600. corã Illustriss. Lancellotto*, vbi etiam fuit dictum monachos trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem debere præcedere monachos S. Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cistercensium fuit prius cõstitutus, & approbatus etenim illum instituit Sanctus Robertus Monachus Sancti Benedicti anno Domini *1098. Cassan. d. par. 4. consider. 58.* & paulo post *Vrban. II.* approbauit, vt post alios refert *Platina in vita eiusdem Vrbani II. in fine.* At vero iste Ordo, qui est Cęlestinorum fuit per ducentos annos postea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cęlestinus V. institutus, sub eadem Regula Sancti Benedicti. *Cassan. d. par. 4. considerat. 60. Hieron. Roman. de Republ. Christiana lib. 6 cap. 8. Illescas in historia Pontif. libro 5. c. 18. in fin.* Qui Ordo quamuis, ab eodem Cælestino tàm in suis Bullis, quã in alijs, dicatur Ordo S. Benedicti, & ita appelletur, & monachi seruent regulam S. Benedicti, hoc tamen non est, quia fratres sunt eiusdem Ordinis, nam reuera Ordo est distinctus, & separatus, cũ sub Ordine S. Benedicti quibusdam constitutionibus, seu statutis appositi sint plures Ordines distincti, vt refert *Cassan. d. consid. 18.* inter quos est Ordo Cisterciensiũ, & Ordo Cælestinorum, *Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 2. capit. 21. Trithemius de viris illustribus Ordinis Sancti Benedicti lib. 1. cap. 3.*

38 Generaliter tamen quisque Rector in sua Ecclesia quoscunque alios, qui ordine hierarchico nõ sunt eius superiores, antecedit in solemnibus Missis dicendis, aliisq. omnib. præeminentiis, & ideo *Rota* censuit Parochum in vna *Ecclesia* præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam *Ecclesiam* personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus, quodq. maior minori in eius domo cedere teneatur, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. n. 101. & seq.*

Cum

39 Cum Confraternitatibus autem quid seruandum sit, dum inter eas contenditur de præcedentia, vide *Gutier. lib. 1. Canonic. cap. 35. Ceual. comm. contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 236. Auendan. de exequendis mand. par. 1. cap. 1. num. 25. pagi-*
40 *na* 14. Pro honore enim competit iudicium possessorium, vt ex *Bald.* & *Boer.* resoluit *Ioan. Garcia de nobilitate, glos. 35. num. 59. post prin-*
41 *cipium*, vbi etiam, quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit illi iniuria, quam de facto potest propellere, de quo etiam idem *Garcia de expensis, cap. 8. ad finem, Lara in l. si quis à liberis, in princip. num. 25. ff.* de *liberis agnoscen.* Hinc occurrit, quod nimis properè resoluit *Carol. de Graffis, de effectibus clericalibus effectu 1. nu. 613.* quod
42 scilicet in controuersiis circa locũ incedendi in processionibus, vt si debent incedere in quarto, vel quinto loco, sit iudex secularis, competens, qui summarie, & de plano, cognita differentia causam terminare debeat. Quando autem differentia est an aliquis sit male cancellatus à Societatibus, vel Confraternitatibus, vel sit recipiendus, vel non, vel an sit canonice quis electus ad gubernium, & administrationem, tales & similes controuersiæ dirimuntur per Episcopum, aut eius Vicarium. Sed quamuis hæc *Caroli de Graffis* sententia circa primum membrum videri possit tolerabilis, quando agitur iudicio possessorio, tamen extra illud eam non admitterem, sed potius resoluerem ad iudicem ecclesiasticum pertinere cõtrouersias dirimere, quę essent inter ipsas laicorum Cõfraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid simile, cum talia sint actiones spirituales, *Nau. cons. 3. n. 6. de foro comp.* in no. & laici in dictis actionibus spiritualibus, & concernentibus cultum diuinum sunt suppositi iudicio Episcopi, *Stephan.* Gratian. *Marchia decis. 232. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Inimicitias in Episcopatu ortas debent Episcopi componere.*
2 *Beneficia certo modo impetranti debet Episcopus semper consulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret dispensationem.*
3 *Bullarum Apost. executionem iniuste impedientes vltra excomunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expensas factas.*
4 *Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati.*
5 *Recursus ad curiam secularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatẽ illa extrahendi seruatis seruandis.*
6 *Cõcordes reducere sub pœna excommunicationis potest Episcopus discordes etiam laicos.*
7 *Pacis violatores tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicare.*
8 *Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare.*
9 *Litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum cõpellere, quando lis diu durauit, & causa est intricata, vel quando imminet timor armorum.*
10 *Controuersias ancipites componere pium, & sacerdotale munus est.*
11 *Lites qui minuit, minuit peccata.*

Li-

12 *Litium occasio amputanda est.*
13 *Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta prabet.*
14 *Lites sunt causæ multorum malorum.*
15 *Aduocati hac tempestate plures sũt ad bonas causas male perdendas.*
16 *Aduocati qui recte, & iuste vtũtur legibus multum merentur apud Deum.*
17 *Christus Saluator noster aduocationis officiũ pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac suorum discipulorum criminationibus falso impositis sustinuit.*
18 *Beatissima Virgo aduocata peccatorum dicitur.*
19 *Ambrosius vndecim annis in Curijs, & foro causas egit.*
20 *Germanus, & Lepandus Aduocati & D. Leonardi fratres in numerum sanctorum relati sunt.*
21 *Aduocationis officium vtile, ac necessarium Reip. est.*
22 *Aduocati militibus, & equitibus comparantur.*
23 *Medicis præstantiores sunt aduocati.*
24 *Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio.*
25 *Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falsi.*
26 *Consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest aduocatus.*
27 *Aduocatus actoris in prima instãtia, non potest esse Rei in secunda, & vice versa.*
28 *Aduocatus non potest cum cliente pactum de quota litis facere.*
29 *Aduocatus domum exiens debet habere sumptus à suo clientulo, antequam è domo pedem moueat.*
30 *Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur.*
31 *Aduocatus secundum sua scientia probitatem, potest mercedem quærere, etiam absq; librorum reuolutione.*
32 *Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere, quia tenetur ad restitutionem.*
33 *Salarium petens à pauperibus peccat.*
34 *Patrocinium suscipere etiam pro miserabilibus personis inuitus cogitur aduocatus.*
35 *Procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum.*
36 *Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus, si litigent inter se, cui earum teneatur adiuuare, ostenditur.*
37 *Salarium in propria causa non meretur aduocatus, nisi petat tanquam damni, & interesse.*
38 *Salarium aduocati potest quis petere, quamuis eum habeat gratis.*
39 *Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis sit soluendum? ostenditur.*
40 *Aduocato patrocinium debetur, etiam causa finita per concordiam.*

EPISCOPVS EXTINguere inimicitias, & ad cõcordiam compellere quando debeat?

ALLEGATIO LXXIX.

1 Circa inimicitias, quæ nascuntur in Episcopatibus, debent Episcopi summopere vigilare, quomodo illas componere possint, qui

qui si negligentes fuerint in reuocando discordes ad concordiam, peccabunt mortaliter, quamuis in alijs sit veniale, *gloss. verbo neglexerit, in cap. vnum orarium, vers. quoties 24. dist.* vbi citat *cap. præcipimus 50. dist. Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap.* 43. *nume.* 1. *Bellet. disquisit. clerical. tit. de disciplina clericali, §.* 15. *num.* 96. & referunt *Felin. in cap. 1. num. 5. de treuga, & pace.*

2 Cauere igitur debet Episcopus ne alicui cõsulat, vt impetret beneficia ab alio detenta certo modo, sed potius moneat, & notificet obtinenti defectum ad finem impetrandi dispensationẽ: etenim experimẽto cõpertum est ex dictis impetrationibus oriri inter clericos, & eorum consanguineos odia, inimicitias capitales, & homicidia, quorum non debet esse causa Episcopus, & quãdo sine eius consilio, aut fauore fiunt tales impetrationes, laboret, vt eos concordet, vel conferendo impetrantibus alia beneficia, vel omni meliori modo, & semper aduertat, vt nõ sit causa discordiæ. Ideo enim dicit in Missa, Pax vobis, vt ostendat se esse vicarium Christi, qui venit mittere pacem in terra, & hæc fuit prima vox eius ad discipulos post Resurrectionem, *gloss. in cap. hoc quoq; de consecrat. dist.* 1. ita & eisdemmet verbis firmat *Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 43. *nume.* 11.

3 Sed aliquãdo, quod summe dolendum est, non sine maximo Animarum dispendio longe aliter fit: Contingit enim, vt canonice prouisi possessi one suorũ beneficiorũ sibi iniuste denegata, alii liti cedant, alij in impedimentis sibi obiectis dirimendis plures annos in partibus consumãt, vsq; dũ è carceribus laxata causa post innumeros sũptus, & expensas factas sibi possessionem esse dandũ in sacra Rota obtineãt. Meminerint igitur taliter impedientes integram se teneri facere restitutionẽ omnium fructuum, & expensarum; aduertantq. sibi esse impositam excommunicationẽ à Summis Põt. *Clem. VII. Leone X. & Paulo V.* in suis Constitut. contra impedientes Bullarum Apost. executionem, & in *Bulla Cœna Domini casu* 14. à qua nulla poterunt se tueri excusatione, si enim in hac vita damnatis subterfugijs securo animo extiterint, in alia tamen Deum vltorem habebunt.

4 Hinc aduertendum duxi, quod sicut Bullarum Apost. exequutionem impedientes supradictã incurrunt excommunicationem, ita etiam ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis recurrentes, qui sunt ipso iure excommunicati, *c. nouerit, c. quare, de sent. excõm.* & *in Bulla in Cœna* Domini, *§.* 13. supra *Alleg.* 50. *nu.* 70. & ideo in *vna Vlixbon. beneficij* 16. *Ianu.* 1598. *coram. D. Litta*, fuit declaratum clericum, qui habuerat recursum ad curiam secularem, incidisse in excõmunicatiõnẽ Bullæ in Cœna Domini, quamuis recurreret ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, vt decidit *Rota in vna Brixien die* 26. *Ianuarij* 1589. coram *Orano*, vbi etiam fuit dictum recursum ad Curiam secularem præsumi obtentum ab eo, de cuius interesse agitur ad *Bart. l. fin. ff. de quæst.* Item in altera *Leodien. Canonicatus die* 11. *Martij* 1596. coram *Illustrissimo Blanchetto* fuit dictum ad probandum recursum ad curiã secularem

5 Rotam pluries fidem adhibuisse iuribus

ribus minus formiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis, ibi etiam fuit decisum excommunicatum ob recursum non esse absoluendum, nisi prius constet de paritione. Vnde *in vna Oscen. Canonicatus* 1. *Decembris 1595.* coram *D. Pena*, fuit tentum bene fuisse declaratum excommunicatum quendam Paulum ob recursum ad tribunal seculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici ecclesiastico, ne appellatione pendente aliud innouaret; ac fuit dictum non esse attendendum copiosam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, asserentium licitos esse in quibuscunque casibus recursus ad iudices seculares; quoniam Sacrorũ Canonum auctoritas illis oĩbus præponderat, dum habẽt talẽ consuetudinẽ tanquam improbata, ac sacris Canonibus inimicã, quæ clericos iurisdictioni laicorũ supponit, non fuisse attendendam *cap. qualiter & quando*, vbi communiter doct. *& Abb. n. 7. de iudic. Rot. decis.* 10. *de consuet. in antiq. Mari. Socin. in c. si quis clericus, n. 28. & in c. sane, n.* 10. *de foro comp.*

6 Potest item Episcopus per censuras compellere etiam laicos, qui diu fuerunt discordes, & adhuc inter eos discordia durat, vt ad pacem, & cõcordiam deueniant, postquam primitus admonuerit, *cap. placuit, &* ibi *glos. 1. cap. studendum 90. dist. Felin. in rub. de treuga & pace, n. 5. Barbat. consf. 1. n. 2. vers. & adduco vol. 3. Bellet. d. tit. de disciplina clericali, §. 15. num. 95. & tit. de fauore clericorum reali §. 5. num. 75.* Vel ad inducias inter eos faciendas, *Abb. in d. rub. de treuga & pace num.* 1. *&* ad treugam ex causa *Felin. in d. rub. num. 9. Abb. in cap. 1. illo tit.* quos refert *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 43. nume.* 14. Itemq. sub peccato mortali tenetur violatores pacis excommunicare *cap. 1. de treuga, & pace, cap. 1. §. Episcopos, de pace tenenda, in vsib. Feud.* Et iudicare potest frangentem iuramentum pacis, *capit. nouit*, vbi *Abb. num. 49. de iudic. Felin. in capit. cum sit, num.* 19. vbi etiam *Abb. nu. 28. de foro comp.* citati à *Belletto d. §. 5. num. 75.* Episcopis enim incumbit ad pacem firmiter tenendam sibi mutuum consilium & auxilium præbere *Valeri. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 20. nu. 54. in fine.*

(margin number 7 printed beside the line beginning "14. Itemq.")

8 Ita & quilibet iudex laborare debet ne lites protelentur, & summopere curare eas cõponere, pacemq. omni cura inter omnes quærere, *l. quidem ff. si certum pet. l. congruit*, vbi *Bart. & alij*, & *l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de offic. Præsidis, cap. finem litibus, de dolo & cont. glos.* 1. *in cap. discordantes*, 90. *dist. Granat. ad Vestrium in praxi ciuili, lib. 3. cap. 1. num. 11. Brunor. à sole in locis communib. verbo iudex, num. 24. Bellet. d. §. 15. num. 97. Anton. Monach. Bonon. decis.* 10. *num. 33. Cardoso in praxi iudicũ, verb. iudex, n. 32. &* 33.

9 Potest etiam litigantes partes ad cõcordiam, & ad compromittendũ compellere, quãdo lis diu durauit, & causa est intricata, etiãsi causa sit ciuilis, *cap. placuit*, 90. *dist. Abb. in d. rub. de treuga & pace, n.* 1. & ibi *Felin. nume.* 5. vbi etiam in *vers. fallit quarto*, idem resoluit quando imminet timor armorum si partes non concilientur, & *num.* 6. quando est dissensio inter personas insignes, ex qua Respublica turbatur.

10 Pium enim & sacerdotale munus est

est ancipites controuersias componere *Modern. de iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 120. num. 1.* Et publica vtilitas vt lites finiantur *Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 5. num. 12.* ad conseruationem enim congregationis humanæ spectat, vt illæ ter-
11 minentur *Clem. dudum, de sepult. Flamin. d. quæst. 5. num. 13.* Vnde dictum emanauit, qui minuit lites, minuit peccata, de quo *Gregor.* per tex. *ibi in l. 26. tit. 4. part. 3.*
12 Occasio igitur litium amputanda est, vt aduertit *Adrian. Puluæ. ad edictum de alienatione iudicij, cap. 1 fol. 10.* nihil ita simile est dæmonū moribus, quā litigare *Paul. Montan. de tutel. & curis cap. 33. num.*
13 *256.* litium enim introductio, criminum occasionem, & alia detrimenta præbet *d. Clem. dudum, Tiraq. de retractu lig. §. 8. glos. 7. à numero 20. Rebuff. in procem. concord. verbo sumptibus pag. mihi 511. & in l. litis nomen, 36. ff. de verborum signif. Cot. in memorab. verbo lites, pag. 551. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 1. num. 29. Montan. d. cap. 33. num. 255. cū sequentibus, Gonzal. ad reg.*
14 *8. Cancel. §. 7. procem. num. 12. cum sequentibus.* Est causa multorum malorum *Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ, in procem. glos. 5. num. 154. Montan. d. cap. 33. num. 259.* Vnde lites dicuntur flagella hominum durissima, *idē Rebuff. in reg. de subrogandis collitigantibus, glos. 1.* Pulchre ideo dicebat *Beatus Iuo* aduocatorum patronus, (vt refert *Rebuff. d. glos. 5. nu. 154.*) quod in controuersijs causarum corporales inimicitiæ oriuntur, fit amissio expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhonesta crimina inde consequuntur, bona, & vtilia opera postponuntur, & qui semper credunt obtinere, frequenter succumbunt, & si obtinent computatis laboribus, & expensis, nihil acquirunt, vnde tutior est pax incerta victoria, vt dicit *tex. in l. vlt. C. commin. Epistol.* Lusitanè *melhor he mao conserto, que boa demanda,* & Hispane, *mas vale mala auencia, que buena sentencia;* quia satis lucratur, qui se à litibus eximit *Perez ad lib. 3. Ordinam. tit. 1. pag. 448. in fine, & l. 1. tit. 3. pag. mihi 515.* Hinc *Cicero* laudat Seruium Sulpitium nō tam ob admirabilē, & pene diuinā iuris scientiam, quam quod semper maluerit litium controuersias tollere, quàm actiones instituere. Et *Isocrates in suo Areopagitico* laudat priscos Athenienses, quod foro fugerint, neq; eo descenderint vnquam, nisi coacti & magno pudore; erubescant litigiosi, qui si de facile, & continuè litigauerint, calumniosi præsumūtur, *Rebuf. de reprobat. testium, numero 330.*
15 Plurimos hac tempestate aduocatos fora nostra enutriunt, quos in perniciem ali Reip. & ad bonas causas male perdēdas natos esse credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione eatur frequentius, quàm quod minoris multò cæteris prostent. Obturbatorum loco erunt, qui callide excogitatis ratiunculis, quibusdam putidis, suffundunt tenebras, iudices supplantant, obtundunt, rejciunt, & causas (facinus illis inclytum) in mille protrahunt annorum meryadas. O quam præstaret nebulones istos meras harpyas foro pellere, immo & loco mouere, & in Cerites rursus referre, nihil enim aliud crudelius in eos, licet per Christianam pietatem optare: contra quos *D. Ambros. lib. 1.*

de

de considerat. ad Eugenium, sic ait, Miror quemadmodum aures diuinę possunt huiusmodi aduocatorum disputationes, & pugnas verborũ audire, hi sunt, qui linguas suas docuerunt loqui mendacium, discreti aduersus iustitiam, eruditi pro falsitate, sapientes vt faciant malum, & loquentes, vt impugnent verum; hi sunt, qui instruunt, à quibus fuerant instruendi, astruunt non comperta, sed suas struunt calumnias, innocentiæ destruunt veritatis simplicitatem, & obstruunt iudicis vias: pluraq. alia in hoc propositum adducit *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 186. à num. 57.*

16 Vnde non desunt, qui dicant periculosum esse aduocatorũ salutem, eo quod iniustas litium controuersias sustineant, ac ad longum maximis partium expensis protrahunt: illi tamen, & iudices, qui rectè, & iustè vtuntur legibus, multum merentur apud Deum, *Cassan. in catalogo gloriæ mundi, par. 4. consider. 51. & par. 7. consid. 32. Sylu. nupt. verbo, est nubendum, fol. paruo 56. vers. vndecima ratio, Rebuff. in repet. ca. Rainutius, vers. imo, de testamen. pag. 545. Gregor. ad l. 1. verbo, los iulgadores, tit. 4. par. 3.* faciunt tradita per *Tiraq. de nobilit. cap. 29. à num. 10. Fr. Emman. quæst. Regular. tomo 3. quæst. 48. artic. 1. Matiens. in dialogo relatoru, par. 1. cap. 7. num. 5. Amat. Roder in practica de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 10. num. 5. Sarmi. lib. 2. selec. cap 13. num. 8. Burg. de Paz in proœmio ad leges Tauri, num. 382 Caualcan. Fiuiz. decis. 33. num. 21. par. 1. Fran Viui. Neapol. decis. 123 nume. 24. Ceuall. commun. contra communes q. 736. num. 14. Bernard. Graua. ad practicam Camer. imper. 17 lib. 1. conclus. 43. nu. 7.* Et ipse Christus Saluator noster, & vnicus Mediator, quin & studiorum nostrorũ benignissimus director IESVS Christus (cuius Sanctissimi nominis memoria in præsentiarum pie erit recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac in Discipulorum suorum varijs criminationibus sustinuit, prout asserunt ex *D. Augustino, Roland. cons. 36. nu. 5. volum. 3. Caccialup. in suo tract. de officio aduocat. quæst. 1. numer. 2. cum sequentibus, Ceuall. d q. 736. n. 12. Bernard. Graua. d. conclus. 43. n. 4. Modern. de iurisdict par. 4. casu 115. à num. 1.* Quem & in cœlis aduocatum habemus apud Patrem æ-
18 ternum, *Io. cap. 2.*. Et etiam Virgo MARIA Aduocata peccatorum vocatur ab Ecclesia in quotidiana oratione, cuius exordium est, *Salue Regina*, ibi, *Eia ergo aduocata nostra*. Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Susannam notissima est historia. Diuus *Am-*
19 *brosius* vndecim annis in Curijs & foro causas egit, *Modern. dict. casu 115. nu. 2. Ceuall. d. q. 736. num. 11.* Germanus, & Lipardus *D. Leonar-*
20 *di Magni* fratres in numerum Sanctorum relati sunt. *Iuo* etiam aduocatus inter Beatos connumeratur, *Modern. d. num. 2.*

21 Aduocationis officium quam honestum, quam vtile, & quam necessarium Reipublicæ sit, testatur *Imper. in l. laudabile, C. de aduocat. diuers. iudicum*, & exornant *Bernard. Graua. d. conclu. 43 à princip. Ioan. Garc. de nobil. t. glos. 35. num. 11. cum sequentibus, Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. à num. 56. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verb. Procurator, num. 5. Modern. d. casu 115 à num.*

à num.3.Cabed, p.1. Lusitan. decis. 214.num.1.Amat.Roderic. in praxi de modo & forma videndi, seu examinandi processum,cap.10.numer.9. cum seq. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.1.cap.3.n.27.

22 Aduocati enim militibus, seu equitibus comparantur, quia, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, 14.C.de aduoc. diuers. iudicior. Tiraq. de nobilit.cap.29 à num.11.Baec.de inope debitore,cap.16.à numero 148. Garc.de nobilit.glos.35. nume. 10.* Medicis sunt præstãtiores,quia

23 si medicinæ scientia præcise ad curationem corporis tendit, scientia vero legalis principaliter ad curationẽ animi dirigitur,vt per *Mozz. de contract. tit. de locato, in princip. num.16.Bernard.Graua.d.conclus. 43.num.6.*Multis igitur honoribus, & prærogatiuis fruuntur,de quibus *Imper. in d. l. Aduocati,* & quia nobile est officium,ad illud infamis admitti non potest,vt disponit *Ordin. Regia Lusitan.lib.1.tit.48.§.25. &* resoluunt *Bernard.Grauæ.d. concl. 43.consider.3.Cardoso d. verbo procurator,num.5. D.Barbosa in l.cum prætor,§.vlt.num.126.ff.de iudic.* & ideo nec Iudæus *Bart in l.vlt. C. de postulando,Cou.in clem. si furiosus, par.2.§.2.ad fin.Gregor.l.1.titul.6. par.3.Menoch.de arbitrar.casu 360. num. 69. Donell. Commentar. iuris Ciuilis,lib.18.cap.3.colum.7.versic. præterea,Cardoso d. verbo procurator,num.110.& verbo officialis, numer.51.* Nec etiam excommunicatus,nisi ad negocia,*Peregr. de iure Fisci lib.3.tit.11. num. 30. Cardoso d.verbo procurator, n.110.*

24 Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio, *Afflict.lib.1.con-*

25 *stit. Neapol.rubr.81.num.4.*Secreta clientis reuelans tenetur pœna falsi,*l.1.vbi Gregor.tit.7.part.7.& l. 17.tit.16,libr.2. noua recopil.Perez ad l.1.tit.19.lib.2. Ordin. pag. 400. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.100.num.16.Cald.Pereira in comment.ad l.vni,C.ex delictis defunct.par.4.num.31.cum sequentib.* plures ex antiquioribus refert *Cened.ad Decretum,collec.28.num.21.* Non potest vni ex partibus consu-

26 lere,& pro altera patrocinari, *Ordin.Regia Lusitan.lib.1. tit. 48. §. 12.Auend.de exequendis mand.par. 1.cap.2.num.24.Cabed.d. Lusit. decis.214.num.16.par.1.*si tamen pars vna illi sua ostenderit iura,& postea renuerit ei debitũ, & iustam præstare mercedem, poterit pro altera parte patrocinium præstare, vide *Gregor.l.10.verbo.su salario,titul.6. par.3.Peregr.de iure Fisci,lib.7.tit. 2.num. 11.Auend. de exequendis mã dat.par. 1.cap.2.num.25.versic. non tamen,Azeuedo l.7.num.5.tit. 16.li. 2.nouæ recopil.* Et aduocatus acto-

27 ris in prima instantia,non potest esse Rei in secunda,& viceuersa,*Bernard.Grauæ.lib.1.in procem. nume. 41.* Nec cum cliente pactũ de quo-

28 ta litis facere, *l. qui aduocatorum, 5.C.de postulando, cap. infames, §. arceantur etiam à professione, 3.q.7.* Lusitani *d. tit.48.§.11.*Hispani *l.14. tit.6.arp.3.vbi glos.7.Bonacos. commun.crimin.par.1.verbo pactum,fol. 125.& p.2.verb.aduocatus,fol.3.Nauar.cons.1.sub tit. de procurat. Donel.d. cap.3.col.9.versic. præterea non debet aduocatus,Surd.cons.306. num.10.Caualcan.decis. 41. nu.43. par.1.Azeued.l.8. tit.16.lib.2. nouæ recop.Vincent.de Francb.decis.265. Soar.de Paz in pract.tom.1. in initio annot.5.num.63. Bobadil. in sua po-*

politica lib.3.cap.14.num.68. ad finem, Morla in emporio iuris, par.1. tit.3.in pralud.num.60.cum sequentibus, Sayr.in claui Regia libro 12. cap.23.num.30.cum sequentib. Bernard.Graua.d.lib.1.conclus.44. à n. 22. Farinac.consi.70.lib.1. Paulin. Bert.Lucens.in praxi criminal. Regularium, tit.4.cap.7. num. 33. Cabed.Lusitan.decis.19 à num.1.parte 1. Alexand. Trentasinq. variar.resolut.lib.2.tit.de postulando, resolut. 1.pag.64. cum seq. Carrasc.in explicat.ad aliquas leges recopilat.cap.10 num. 46.cum sequentibus.

29 Domum exiens aduocatus debet habere sumptus à suo clientulo, vt per *Camill, Borrell.consil.21. numero 17. par. 1.* Et vbi extra habitationis locum, vel ciuitatem proficisci in causa clientis necesse esset, vltra salarium sibi debent pręstari expensæ alimentorum, & vecturę, *Surdus de alimen tit.1.q.68. num.1. & tit. 4.quæst.8. num.6.* adeo vt huiusmodi expensæ antequam de domo pedem moueat, sibi soluendæ sint, ex eod. *Surd.d.tit.4.quæst.17.num. 32.* refert *Bernard.Grauæ. d.lib. 1. conclus.44.à num.20.* Et quia aduo-
30 catus pro modico aduocans cõtemptibilis habetur, vt asserunt *Viui. Neapol.decis.123.num.1. Monter. à Cueua Aragonia decis.14.nu.62.* quos refert *Bernard.Graua d.conclus.44. considerat. 1.* potest secun-
31 dum suæ scientię probitatem, & intellectum mercedem quærere, etiãsi absque labore, & librorum reuolutione consulat *Cened. ad decretum collect.28.num.20. Steph. Gratian. disceptat.forens.cap.39.à numer.15. Carrasc.d. cap.10. num.26.* non ta-
32 men immodicum salarium extorquere, quia tunc teneretur ad restitutionem, *Auiles ad cap.1. Pratoriũ fol.57. Perez l.2.tit.19.lib.2.Ordin. pagina 403.& seq. Sayr.in Claui Regia lib.12.cap.23.num. 28.cum seq. Azeued.l.21.num.3.tit.16.lib.2. noua recopil. Soar. de Paz in practica tom.1.annotat.5.num 50. Flores de Mena vari.lib.1.quæst.7.§.1.nume. 49.Cald.Pereira ad l.vni.C.ex delictis defunct.par.4.nume.27. cum sequentib.Cened.d.collect.28.num.15.*

33 Et peccat si salarium petat à pauperibus, *Tiraq.de nobilit.cap.29. n. 39.Couar.practic.cap.6.num.4. Azeuedo l.16.per tex.ibi, tit.16.lib.2.noua recopil. Mench.illustri.cap.41. n. 3. Perez l.1.tit.19.lib.2. Ordin. pag. 400. Rebuf.ad l.27.ff.de verborum signific. pagina 157. & de priuileg. scholast.priuil.90. Cornel. Benincas. de priuileg.paupert.in 1.spec.iud.n. 10.Vini.Neapol.decis.159.nume. 2. cum sequentibus, Fr. Emman. in sum.verbo Abogados, cap.4. num.6. Sayr.d.cap.23.Cald.Pereira d. p. 4. num.28. Camill. Borrell. in summa omnium decis.tit.65.num.38.* Inui-
34 tus cogitur patrocinium suscipere, etiam pro miserabilibus personis, *Soar.in thesauro commun. opin. litt. A.num.93. Lancel.Polyt.de offic. aduocat.cap.3.Bernard.Graua.d.libro 1.conclus.43.considerat.1. num. 4.& 5.Carrasc d.capit.10.à nu. 34.*
35 licet secus in procuratore, qui non tenetur inuitus suscipere mandatũ, *Stephan.Gratian.cap.56.numer.22. & seq.Bernard.Graua.d.consider.1. num.17.*

36 Quæri hîc nõ abs re potest, quid faciendum si à duabus partibus aduocatus accipit quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando aliquod salarium, & huiusmodi partes in lite vna sunt inuicem contrariæ, cui earum tenebitur aduocatus in hoc casu adiuuare? dic il-

li, qui prauè salarium huic aduocato constituit, quasi prior tempore potior sit iure, vide *Roland. consil. 44. num.24. volum.2. Alexand. cons. 118. num.15. & 16. volum.5. Rebuf. ad l.52. ff. de verborum signif. pagina 268. Azeued. ad l.18. tit. 16. lib.2. noua recopil. Carrasc. d. cap.10. nu. 31.*

37 In propria causa aduocatus salarium non meretur, *Boer. decis.210. num.3. Tiraq. de retract. lign. §.29. glos.4. num.5. & 6. Menoch. de arbitr. casu 154. num.5. & 6. Azeued. l.21. num.7. d. tit.16. & l.1. num.20. tit.22. lib.4. nouæ recopil. Bernard. Grauæ. d. lib.1. conclus.151. consider. 1. num.4.* nisi petat tanquam damni, & interesse, *Abb. in cap. finem litibus, num.30. de dolo, Rebuf. tom.3. ad leges Galliæ, tit. de expen. artic.5. glos. vni. num.27. & 28. Ioseph. Lud. Perusi. decis.111. numer.13. Camill. Borrell. tit.65. à num.11. Surd. de aliment. d. tit.9. quæst.39. nu.11. Viui. tom.1. commun. opinion. lib.2. tit. 6. num.21. vers. sed aduerte, pag.311. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 33. num.46. & cap.56. nume.41. & 42. D. Barbosa in l. eum qui temere, numero 260. cum sequentibus, ff. de iudic.* Debet tamen assumere alium aduocatum in propria causa; in qua patrocinium sibimet præstare non decet, & ita practicatum in Regno *Lusitaniæ* referunt *Valasc. cons.25. num. vlt. Bernard. Graua. d. lib.1. conclus.151. considerat.1. num. 14. Cardoso in praxi iudicum, verbo procurator, num.106. D. Barbosa vbi proxime num.262.* quamuis contra hanc praxim insurgat *Carrasc. d. c. 10. num.23.* Et tunc ei debentur expensæ, etiamsi alius aduocatus gratis illi patrocinium præstiterit, *Rebuf. d. tit. de expensis, art.5. glos. vni. num.28. Ioseph. Ludouic. d. decis.111 num.3. Camill. Borrell. d. tit.65. nu. 114. & seq. Cened. d. collect.28. nu. 10. & 11.* Sic etiam potest quis pe-

38 tere salarium aduocati, quamuis eum gratis habeat, *Bart. in l. quod si domus, ff. locati, Hippol. in l. patre, vel marito, nu.69. & 70. ff. de quæst. Perez ad librũ 3. Ordin. pagina mihi 760. Azeuedo l.2. num.20. tit.22. libr.4. nouæ recopil. Stephan. Gratian. d. cap.56. num.41.*

39 Salarium aduocato in initio litis soluendum esse per tex. *in l.1. §. proinde, ff. de varijs, & extraordin. cognit. & l. vlt. C. de condict. ob causã,* resoluit *damnat. memor. VVesemb. in l.5. numero 5. C. de pactis.* Et ab initio deberi dicit *Alexand. in l. diẽ functo, ff. de offic. assess.* vt per *Magon. Flor. decis.12. num.3.* Verum deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis tenuit *Mysing. cent. 3. obseruat.7. versic. quamuis autem.* Præstandum tamen esse in fine litis resoluunt *Ias. in d. l. diem functo, n. 11. Bart. in l. Archiatri, C. de profess. & medic. lib.10. Salic. in l. vni. col.3 num.3. in fine, vers. aut est aduocatus in vna, C. de suffrag.* Denique in hoc seruandum esse statutum, vel consuetudinem, per quod datur certa quantitas, iuxta valorem causæ, præscribendo tempus principij, finis, & medij litis, quoad illius solutionem, asserit *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.56. num.1.* Et huiusmodi salarij taxatio parte non citata fit, *l. salarium, ff. mandati, l. 1. §. in honorarijs, ff. de var. & extraord. cognit. Camill. Borrell. in summ. omnium decis. tit.44. de citation. numero 457.* Et pro salario recuperãdo aduocatus habet tacitam hypothecam in bonis sui clientuli, inductam cum priuilegio prælationis, *Rebuf. de priuileg. schol. priuil. 118.*

opti-

optime *Amat. Roder. de priuilegijs creditorum pa:t.art.3.num.18. Flores de Mena vari.lib.1.quæst.8.§.1. num.70. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.257. à num.17. cum seqq.* vbi extendit ad salaria Doctorum, Scholasticorum, iudicum, litterato-
40 rum, & similium. Et patrocinium aduocato debetur etiam causa finita per concordiam *Soar. in thesauro recept. senten. litt. A. nu.105. Caualcan. par.1. decis.41. num.48. Bernar. Græue. d. conclus.44. num. 10. & ex Cagnol. Guid. & Ias.* resoluit *Stephan. Gratian. d. cap.55. num.16.* Et ad hæredes transmittit salarium illius anni, quo moritur, *Soar. d. litt. A. num. 102. & litt. M. num.237. Sebast. Medices in tract. mors omnia soluit, p.3. num.26. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.65. numero 123.*

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur diœcesanus totius orbis.*

2 *Ecclesiæ omnes, & loca diœcesis Episcopi iurisdictioni, curæ & spirituali vius potestati subijciuntur.*

3 *Iurisdictionem ecclesiasticam tam voluntariam, quam contentiosam in tota diœcesi exercere potest Episcopus.*

4 *Sedere pro tribunali, & ius dicere potest Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis, dummodo locus honestus sit, & litigantes sine magno incommodo eo loci venire possint.*

5 *Episcopus habens amplam diœcesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo.*

6 *Vicarius Episc. siue eius officialis non potest extra locum, vbi tribunal est constitutum, ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit.*

7 *Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non potest Episcopus.*

8 *Tribunal erigere nequit iudex extra suam diœcesim, in qua habetur vt priuatus.*

9 *Exemptus locus, & locus extra diœcesim, siue territorium iudicantur à pari.*

10 *Episcopus expulsus à sua diœcesi, petita, licet non obtenta licentia; potest in aliena subditis suis iurisdictionem administrare.*

11 *Oblationes in Missa factæ cedunt, & acquiruntur Rectori* Parochialis *Ecclesiæ.*

12 *Parochia Episcopi dicitur tota diœcesis.*

13 *Oblationes in Missa facta Episcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura parochialia, nisi aliud consuetudine sit obtentum.*

14 *Mitra vti non potest Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus.*

15 *Pontificales vestes & insignia quæcunque potest Episcopus gestare in locis exemptis.*

16 *Cathedram in loco exempto possunt Præsules erigere pro eorum ornatu, & dignitate.*

17 *Baldachinum erigere in Ecclesijs Regularibus licet Episcopis* Pon*tificalia exercentibus.*

18 *Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes similes, quando solemniter in proprijs Ecclesijs celebrant.*

EPISCOPUS AN SEdere pro tribunalis possit in quouis loco suæ diœcesis, etiam exempto?

ALLEGATIO LXXX.

1 QVemadmodum Pontifex dicitur esse Episcopus siue diœcesanus totius Orbis *cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3. Froil. tract. de canonizat. Sanct. §. sequitur seruandum nume. 28. & 29. Gonzal. ad reg. 8. cancel. §. 1. proœm. nu. 8. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 13. num. 132.* Ita etiam Episcopus in assignato sibi Episcopatu siue diœcesi, quæ ideo dicitur territorium esse Episcopi, siue Parochia, quòd

2 omnes Ecclesiæ, locaue, illius iurisdictioni, curę, & spirituali eius potestati subijciantur *cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. cap. cum contingat, de foro competen. cap. cum Episcopus, de officio Ordinar. in 6. Soccin. in tractat. de oblation. quæst. 18. num. 63. Troyl. dicto §. incip. sequitur secundum, num. 28. & seq. Rebuf. in l. pupillus, §. territorium, vers. & tota ciuitas, ff. de verborum signification.*

3 illi enim regulariter competit in tota sua diœcesi iurisdictionem ecclesiasticam, tam voluntariam, quã contentiosam exercere, *d. cap. cum Episcopus, Couar. in cap. alma, parte 1. §. 12. num. 3. Soar. in praxi tom. 2. prælud. 1. num. 4. Fr. Emman. quæst. Regularium tom. 2. quæst. 63. artic. 1. colum. 2.* Adeo quidem, vt quouis

4 in loco diœcesis pro tribunali sedere, ibique ius reddere possit, *d. cap. cum Episcopus, Cuch. institut. iuris Canonici, lib. 1. cap. 12. vers. cum Episcopus, Bellencin. in tract. de charitatiuo subsid. quæst. 32. num. 3. Bertachin. trac. de Episcopo lib. 4. par. 5. n. 70. & 71. Rot. Rom. in vna Placentina decis. 297. volum. 2. diuers. Stephan. Gratian. Marchia decis. 113. num. 2. in addit.* vbi dicit non licere Præsuli ad longum tempus sine causa alibi tribunal erigere, & à ciuitate amouere, refert *Campan. in diuersor. iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. num. 151. versic. limitatur. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. nume. 35. Nau. cons. 3. in antiq. alias 4. in nouis sub tit. de officio Ordinar. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 3.* qui duo posteriores id in-

5 telligunt, dummodo locus honestus sit, & litigatores sine magno incommodo eo loci venire possint; nam si Episcopus haberet amplam diœcesim, & vellet causam cognoscere in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo, & si hoc denegaret, poterit appellari, ita resoluit *Quaranta in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, num. 20. auctorit. 30. post princip.* Vica-

6 rius tamen Episcopi, siue eius officialis, cui tribunal, siue iudicialis locus est constitutus, non potest extra illum ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, tunc enim ibi iura reddere potest, vbi reperitur cum Episcopo, *Zazi in l. ius pluribus, ff. de iustit. & iure, Breche. in l. prouinciales, ff. de verborum signif. cat.* Vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit, *Vanti. loco infra citando nu. 111. versiculo nisi ex aliqua.*

7 Verum in loco exempto Episcopus pro tribunali sedere, aut iura red-

reddere minime posse probat tex. *in d. cap. cum Episcopus, glos. verbo, aut eo, in Clem. quamuis, de foro cōp. Vanti. de nullit. tit. ex defectu iurisd. Ordin. num. 108. Nauar. d. loco, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 43 num. 180. cum sequentibus, Stephan. Gratian. Marchia decis. 113. num. 3. in addit. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 23. numero 151. versic. limitatur.* Ratio est, quia
8 iudex erigere nequit tribunal extra suam diœcesim, in qua haberetur, vt priuatus *cap. notandum, 2. quæst. 3. cap. Episcopum, 9. quæst. 3. Borgas. tract. de irregularit. par. 6. quæst. 2. fol. 352. Vant. d. n. 108.* locus enim exemptus, & locus extra diœcesim,
9 siue territorium iudicatur à pari, *Henriq. in summ. lib. 7. cap. 15. §. 4.* vbi *glos. litt. F. Azeued. l. 1. num. 104 tit. 16. lib. 8. noua recopil. Gonzal. d. glos. 43. num. 182.* Nisi Episcopus
10 sit expulsus à sua diœcesi, is enim in aliena, petita, licet non obtenta licentia, subditis suis iurisdictionem administrare poterit, *Clement. vnica de foro competen. Sayr. de cen sur. lib. 2. cap. 21. num. 28. in fine.*
11 Vnde non abs re inquirendum venit, cuius erunt oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto? In quo dubio tenent aliqui Episcopo deberi, ex eo quia oblationes indistinctè cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ, *cap. quia, capit. sanctorum, 10. q. 1. cap. nulli, 12. quæst. 2. c. ex transmissa, de præscript. Abb. in rub. de parochijs nu.* 4. cum citatis à *Bellett. disquisit. cleric. par. 1. tit. de bonis clericis. §. 3. num. 4.* & cum tota diœce-
12 sis dicatur parochia Episcopi, *cap. licet, 16. quæst. 3. cap. 1. & ibi Hosti. num. 6. de raptor. cap. Apostolicæ, in princip.* & ibi *Abb. num. 2. de donat. Cochi. de iurisdict. Ordin. par. 1. q. 14 num. 3. glos. in Clem. 1. verbo presbyteri, de priuileg.* & alij curati dicantur adiutores Episcopi, *capit. fin. de offic. Archid.* igitur Episcopo celebranti in qualibet suę diœcesis parochia pertinent oblationes, *Host. in summ. tit. de parochijs, §. in quibus, vers. quid ergo, Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 24. num. 11. Marc. Anton. Genuens. in practica cap. 57. num. 8. Afflict. in constitut Neapol. lib. 1. rubr. de decimis, num. 32.* quare sequendo *Imolam* in his terminis censet deberi Episcopo *Troilus Maluet. de oblat. imagini factis par. 4. num. 2* Sed hoc ad præsentem quæstionem adaptari non potest, cū locus exemptus extra diœcesim dicatur, vt supra resoluimus. Quare *Petr. de Anchar. in Clem. Archiepiscopo de priuil* sic distingūit, vt si celebret exequendo officium pastorale, quod ei oblationes debeantur, idque vt subueniatur in necessitate constituto, secus vero si voluntarie. *Card.* vero *Zabarella in d. Clem. Archiepiscopo, num. 11.* cui etiam assentitur *Felin. in cap. dilectus, num. 1. vers. & adde,*
13 *de officio Ordin.* quem citat *Bellett. d. §. 3. num. 47.* dicit quod de vrbanitate Episcopo celebranti debeantur, de iure vero ei, cui competunt iura parochialia. Sed in hac re recurendum esse ad priuilegia, & consuetudines tenent *Mari. Socin. in tract. de oblation. lib. 18. nu. 60. cum sequentibus, Cochi. de iurisdict. Ordinarij in exemptos part 4. quæst. 18.*
14 Hinc etiam Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus, Mitra vti nō potest *cap. Episcopi, 7. quæst. 1. Doct. in cap. Ex tuari. \ de vsu pallij,* nec quoque generaliter Pontificalia exercere, vt disponit *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 5. & sess.*

14.cap.4. Verum Præsules posse in locis exemptis vti Pōtificalibus vestibus, & insignibus quibuscunque certum est ex concessione Viennensis Concilij in *d.Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* cuius sanctioni nunquam derogatum censetur, nisi aperta verba adsint derogatoria, *cap. ex parte, de capellis monach.* Non obstat igitur *Concil.Trident. dictis locis*, quia verba facit de vsu Pontificalium, cum aliquo exercitio, vt asserit *Quaranta d. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor.32. versic. propterea, pag. mihi 84.* Vnde constat posse Episcopum omnia gestare insignia Pontificalia, vestesq. in locis exēptis, aliaq. exequi, quæ sibi concessa fuerunt in *d. Clem. Archiepiscopo*, quinimo & solam celebrationem in Pontificalibus non videri ipsis Episcopis vetitis in locis exēptis in aliena diœcesi inferendum ob id est, *Cochi. de iurisd. Ordinarij, in exēptos p. 2. q. 45. vers. 26. & 62.* sicuti nec antea erat. Nec contrarium resoluit *Nauar. cons. 69.* incip. *quidam Episcopus, de senten. excom. in antiq. & cons. 12. de clerico excōmunic. minist. in nouis*, dum scripsit incurrisse suspensionem, in eo text. Concilij comminatam quendā Præsulem in aliena diœcesi vtentem Pōtificalibus, quia id non vtique opinatus est propter solum vsum Pontificalium, & Mitræ, sed quoniam Calicem etiam consecrauit, & corporalia benedixit, absque licentia diœcesani. In Ecclesijs tamen Regularium, vel alijs locis suæ diœcesis exemptis, Pontificalia exercens, potest Baldachinum erigere, vt resoluunt *Gambar. in tract. de auctorit. legati, §. illud nosse, lib. 2. nume. 249. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 313. num. 1. vbi num. 2.* tenet Episcopum posse excommunicare impedientes, *Lazzar. in pract. quast. tit. de blasphem. q. 10. num. 61. Stephan.* Gratian. *disceptation. forensiū tom. 3. cap. 467. Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 9. cap. 5. numero 3. vers. cæteras*, & censuit *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium proposita*, in sequenti decreto, quod refert *Quaranta in summ. Bullarij, verbo priuilegia Regularium*.

Decretum, quo declaratur Episcopis in Ecclesijs Regulariū Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere.

DEcet Episcopis pro eo, quod in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque suarū diœcesium loco, quoties eos ibi Pōtificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare, non sine graui animi dolore, auditū est nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Episcopis in eorum Ecclesijs in Pōtificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis, supra locum Episcopalis solii, baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere ausos fuisse: atque ideo Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotiis & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum S. D. N. Cle-

Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis Suæ speciali, & expresso mandato, hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, statuit, decernit, & mãdat, vt de cætero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quàm ex Sacrorum Canonum constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure, Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam sola cappa induti, in quibusuis Regularium, tam Mendicantium, quàm nõ Mendicãtium, Monachorum etiam Cassinensium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiusuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Ecclesiis interesse possunt, ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo baldachinum attollere. *E*is etiam id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem *E*piscopis illud asportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quã tumuis exempta Ecclesia supra Episcopale solium, seu Pontificale faldistorium erigi facere, atque sub eodem sedere, & stare, quemadmodum in propriis, & Cathedralibus eorũ Ecclesiis stare, & sedere solent: eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales eiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes, & cõtumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis ad id per censuras, & pœnas ecclesiasticas, huius decreti virtute, cogi, & compelli posse, alijsq. pœnis tam spiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi *R*omani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibusuis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine censeantur, statutis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibuslibet etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, atque irritantibus, & aliis decretis in contrarium præmissorum hactenus quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis: quibus omnibus, & singulis, etiamsi talia essent, quæ sub generali expressione, & derogatione non venirent, sed de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, prę sentibus pro expressis, & ad verbũ insertis habens, eadem Sãctitas Sua hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Romæ die 10. Iunij *1603*.

Alexander Cardinalis Floren. Episc. Prænestin.

Hier. Agucchius Secret.

18 Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes similes quando solemniter in propriis Ecclesiis celebrant, *B*aldachinum erigere non possunt, vt censuit *Sacra Rituum Congregatio* modum præscribens, quem solemniter celebrantes tenere debent, sequenti decisione.

*E*adem Sacra Rituum Congregatio à *D*ecreto aliàs in simili causa facto in vna Firmana sub die 28. Ianuarij 1606. non esse recedendum cen-

censuit, nempe vt Abbas prædictus Monasterij sancti Seuerini Ordinis sancti Benedicti, & cæteri omnes similes Abbates eiusdem, vel alterius Ordinis, in Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana, & vbique, quando solemniter in proprijs eorum Ecclesijs celebrant, contenti sint, & esse debeant sua propria, & cõuenienti Sede, quæ locata sit, & esse debeat in cornu Euangelii, in plano Presbyterii, cum duobus tantum gradibus paruis, & sine vllo suppedaneo suggestu lapideo, vel ligneo, ac sine baldachino desuper; sed cum postergali tantum ex aliquo panno, vel serico leui sine auro, coloris cõuenientis solemnitati, quę celebratur. Nec dicti Abbates quando celebrant solemniter, vt supra, habeant duos Diaconos assistentes, sed contenti sint, & esse debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Missa cantaturi erunt Epistolam, & Euangelium, & vno Monacho, siue Capellano cum pluuiali, qui assistat ad librum, nec alios ministros habeãt præter prędictos, nisi aliquos monachos, seu clericos, & ministros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus solemniter de Mitra, & Baculo, & alijs necessariis ministrent, & Altari inseruiant, super quo Altari sex tãtum, & non septem candelabra, cum totidem candelis, & sua Cruce locentur, nec abbacus alius, præterquam parua mensa in cornu Epistolæ pareretur, super qua duo possint locari candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Missale, Thurribulum cum nauicula, & alia necessaria pro actu celebrationis, & vt dicti Abbates sub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris, & ita censuit, & declarauit, & tàm à dicto Abbate, & Monachis Sancti Seuerini Ordinis Sancti Benedicti, quàm alijs omnibus similibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando solemniter in eorum Ecclesiis celebrant, tàm in ciuitate, & diœcesi Neapolitana, quàm vbique Terrarũ seruandum esse censuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

SVMMARIVM.

1 *Apostolica Sedes quascunque causas ecclesiasticas immediate iudicare potest.*

2 *Causæ omnes ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debēt.*

3 *Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ, non potest cognoscere de causis ecclesiasticis in prima instantia.*

4 *Causas ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, & exempti quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui subsunt Episcopis.*

5 *Ordinarij sub vocabulo comprehenditur Episcopi Vicarius.*

6 *Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia.*

7 *Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis suæ diœcesis, vel cumulatiue cũ Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiam hodie eadem vti possunt iurisdictione.*

8 *Nullitatis professionis causa corã Ordinario, & superiore Regulari in prima instantia, & infra biennium terminari debet.*

9 *Biennium intra quod causa ecclesiasti-*

stica coram Ordinarijs locorum in prima instantia terminari debent, currit data culpa, apparenteq. defectu.

10 *Causas, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt indicandæ, vel quas summus Pont. arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia.*

11 *Instantia in Curia Romana nunquam extinguitur, nisi per sententiam.*

12 *Beneficij possessio quando per Breue Apostol. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari.*

13 *Conseruatores Regularium an comprehendantur sub decreto Cōcilij sess. 24. de reformat. cap. 20. ostenditur.*

14 *Contractus celebrati, & etiam delicti cōmissi ratione sortitur quis forum, itaut causa ipsa non corā Ordinario in prima instantia, sed iudice contractus sit decidenda.*

15 *Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, si quis in Romana Curia obligetur, vndecunq. veniat sortitum forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit.*

16 *Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmatas in partibus existētes auocare possunt, etiāsi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinarijs.*

17 *Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apost. quando possit de causis beneficiorū reseruatorum Sedi Apost. etiam immediate cognoscere; ostenditur.*

EPISCOPVS IN PRIMA instantia an sēper cognoscat de causis suorum diœcesanorum?

ALLEGATIO LXXXI.

1 Licet sancta Sedes Apostolica immediate quascunque causas ecclesiasticas iudicare possit, *capit. cuncta, cap. nunc vero, 9. quæst. 3.*
2 ipsius tamen Curiæ stylus seruat, vt omnes causæ ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur, hoc idem ordinauit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20.* per quod ita tenent *Mari. Antonin. variar. lib. 1. resolut. 15. num. 3. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici, par. 2. cap. 1. num. 70. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 4. num. 3. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 7. cap. 3. num. 5. praxis senior Episcop. part. 1. verbo instantia, §. 4. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 33. post num. 3. Monald. consil. decis. 94. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 4. collect. 1353. in fine.* Itaut
3 iam hodie, nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius iudex Romanæ Curiæ possit cognoscere de eis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domicilijs, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 126.*
4 Et *Concil. Trident. dicto loco* tribuens Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarū ad forum ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & exemptis Episcopalem iurisdictionem habētibus tantum decreuit, non autem de Prælatis

latis inferioribus, qui subsunt Episcopis, *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.1.q.36.artic.4. Farinac. in praxi criminal. par.4. decis.150. Flamin. de resignat. lib.3. quæst.11. num.19. & num 22.* resoluit, quod sub verbo, Ordinariis, de quo *Concil. d. lo-*
5 *co*, comprehenditur etiam Vicarius Episcopi, & faciunt quæ *Sanch. de matrimon. lib.3. disput.29. num.5. & 17. Gutier eodem tract. capit. 66. numero 14.*

6 Item & Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia ex vi *Concilij Tridentini d. loco*, cum succedat Episcopo in omnibus, quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, vt alibi diximus, quare in nostris terminis ita resoluit *Aloys. Ricc. in d. praxi aurea resolut.130.* Possunt tamen Abbates licet non exempti, & alii, quibus olim, vel ex præscripta consue-
7 tudine, vel aliquo priuilegio clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatiue cum Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiam hodie non obstante *Concilio d. loco* eadem vti iurisdictione, cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur, & iurisdictiones Abbatũ iusto iure, & titulo quæsitæ etiam Ordinariæ censentur, ita *Nauar. cõsil.2. sub titulo de foro competen. in antiq. & consil.9. sub titulo de priuileg. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub titulo de foro competenti decis.2.*

8 In causis nullitatis professionis, quæ intra biennium ab Ordinario, & Superiore Regulari non terminentur, esse locum decreto *Concilij dicto loco*, censuit *Sacra Congregatio*, teste *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2. tit.18. l.7. de religionib. in declarat. n.40.*

9 Si vero causa intra biennium non terminetur, vt concedatur aduocatoria, opus est, quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictũ biennium causam expedire, detur culpa, defectusq. appareat, quia si per illum nõ stetit quominus intra dictum tempus causam diffinierit, sed ob grauitatem, & qualitatem causæ, vel partium cauillationes non sit diffinita, elapso biennio non habet locum appellatio, ita decisum sæpe fuisse per *sacram Illustriss. Cardin. Congr.* referunt *Frãcisc. Leo d. cap.1. numero 72. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 334. à princip. Marchesan. de commission. p.2. §.4. num. 54.* Et ad hoc, vt constet de culpa iudicis debet sæpe requiri, & de hoc coram iudice Superiore instari, *decis. Pedam.* de communi attestans, *12. n.6. Grammat. voto 31. num. 13.* quos refert *Aloys. Ricc. d. resolut. 334. numero 1.*

10 Primo limita supra positam regulam in causis, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, vt per *Concil. Trid. d. cap.20. vers. ab his excipiatur*, & referunt *praxis noua Episcop. d. cap. 4. num.3. Franc. Leo d. cap.1. num.73.*

11 Secundo limita in curia Romana vbi lis, siue instantia nunquam extinguitur, nisi per sententiam, *praxis Episcop. p.1. verbo instantia, vers. sexto.*

12 Tertio limita quando per Breue Apost. capitur possessio beneficij, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima instantia potest causa in Romana Curia

ria

ria tractari, quia Auditor Cameræ similium causarum est iudex competens, vt censuit *Sacra Congregat. in vna Vlixbonen.* teste *Franc. Leo d. cap. 1. num. 74.*

13 Quarto limita in conseruatoribus Regularium, quia censuit *Sacra Congreg. decretum d. cap.* 20. ad Regulares non pertinere, nec conseruatorias Regularium imminuere, aut restingere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere, teste *Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exemptione par. 1. cap. 7. numero 4.* quicquid dicat *Nau. cons. 1 sub tit. de officio deleg. in antiq. & cons. 3. num. 1. & 2. eod. tit. in nouis, Sayr. sub eod. tit decis. 1. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolut. 15.*

14 Quarto limita ratione celebrati contractus, & etiam delicti commissi, quia *Concil.* non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione sortitur forum, ita decisum attestatur *Franc. Leo d. cap. 1. nu. 75.* Ratione enim contractus

15 vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, vndecunq; veniat, & sit oriundus, sortitur forum curiæ Romanæ in qua contractus celebratur *Gales. in tract. ad formam oblig. camer. ad 3. p. oblig. quæst. 2. num. 2. & 3.* Imo

16 Auditores Cameræ causas obligatione camerali firmatas in partibus existentes auocare posse, etiãsi extra curiam cõtractũ sit & licet pendeât coram Ordinarijs, resoluunt *Lancellot. de attent. lite pendente, limit. 15. num. 3. & cap. 20. limit. 26. Flores de Mena vari. lib. 1. quæst. 12. num. 48. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 118. in fine.* post alios *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 342.*

17 Sexto limita in causis possessionis beneficiorum reseruatorum Sedi Apost. possunt enim immediate ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apost. cognosci, quod praxi quotidiana Signaturæ seruatur, & declarauit *Gregor. XIII.* super executione litterarum in forma Breuis ad expetendam possessionem, in const. sua incip. *Ad Romani Pont. prouidentiam, Dat. Romæ die 10. Iulij an. 1574.* quam refert *praxis noua Episcop. d. cap. 4. num. 3.* & sæpe diffinijsse *Sacram Cardin. Congreg.* attestatur *Franc. Leo d. cap. 1. num. 76. & 77.* Et procedere in beneficijs reseruatis ratione manus appositionis refert decisum *Gõzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 52. num. 36. & 37.* Nam *Concil. Trid. d. cap. 20.* non intelligitur in exequutionibus, sed solum in litibus, & causis ordinarijs, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur instantia, in exequutione vero Bullarum Apost. cum magis extraiudicialis, quam iudicialis sit, & in extraiudicialibus non detur instantia, vt cum *Socin. Ias.* & alijs resoluit *Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 22. nu. 6.* non habet locũ dispositio *d. cap. 20.* Verum si aduersus exequutionem gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falsam, aut simile, quia tunc datur instantia, non potest auferri iurisdictio ab Ordinario in prima instantia, *ex d. cap. 20.* idque confirmat d. constitutio *Greg. XIII.* ibi, illarum tamen forma seruata, vbi vult quod executor in prima instantia potest procedere omissa forma gratiæ, at vero in gratia semper ponitur, aut subintelligi-

gitur clausula, si preces veritate nitantur, aut aliæ æquipollentes, vt teneo *ego ipse in meis Remiss. de dictionib. & clausulis clauf. 97. à nu. 2.* vnde si narrata vera non sunt, aut aliquid ex necessarijs omittatur cessat iurisdictio executoris, & non potest exequi gratiã, teneturq. summarie audire super exceptionibus allegatis, aliàs declarabitur vim inferre, & postea remittere causã Ordinario in prima instantia terminãdam, quia cessat omnino via exequutiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur exequutor assumere partes iudicis, vel gratia sit signata manu summi Pont. talis exequutor potest cognoscere causam in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pont. cẽsetur caute auocata, ex *tex. in c. vt nostrum, de appellat.* vbi *Abb. Franc.* & alij, ita *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 339.*

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionẽ in laicos habet Episcopus in concernentibus pietatẽ, & officium charitatis.*

2 *Executor omnium piarum dispositionum est Episcopus.*

3 *Eleemosynæ vt fiant potest Episcopus subditos compellere.*

4 *Eleemosynæ vt pauperibus erogentur possunt diuites ab Ecclesia cogi.*

5 *Laicos potest cogere Episcopus, vt eodem pretio merces, & res victui necessarias, peregrinis, & hospitibus vendant, quo publice ab incolis vendi solent.*

6 *Annonæ victualia, vt iusto pretio vendi faciat pertinet ad Episcopum, ne pauperes fame pereant.*

7 *Prædicatori ad præstandam eleemosynam potest Episcopus cogere laicos, qui eam præstare tenebantur.*

8 *Frumentum & aliæ res tempore penuriæ, vt vendantur potest Episcopus laicos cogere.*

9 *Alimenta etiam à laicis coram Episcopo peti possunt.*

10 *Alimentorum causa dicitur pia.*

11 *Alimentorum legatum dicetur piũ, quando fit pauperi.*

12 *Monacho factum legatum dicitur pium.*

13 *Heredes etiam laicos potest Episcopus compellere ad solutionem relictorum ad pias causas per defunctos factorum.*

14 *Legatarios possunt Episcopi etiam tanquam Sedis Apost. delegati cogere de exequendas pias dispositiones, etiamsi executores sint exempti à sua iurisdictione, vel officiales S. Inquisitionis.*

15 *Testamenti executio tam ad pias, quam ad non pias causas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Episcopum.*

16 *Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mort. secundum negligentiæ qualitatem.*

17 *Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi.*

18 *Executor testamenti ad implendã defuncti voluntatem, potest statim post aditam hæreditatem cogi ab Episcopo, seu quocũque alio Diœcesano, vel Capitulo Sede Vacante, nisi aliud refragetur.*

19 *Debitum quotiescunque ex contractu, vel quasi, non in diem, nec sub conditione, sed pure contractum est, statim peti potest, neque aliqua à iure dilatio conceditur.*

Ha-

20 *Hares obligatur ex quasi contractu, non in diem, neque sub conditione, sed pure.*

21 *Testamenti executio non impeditur ante aditam hareditatem.*

22 *Tempus à iure, vel ab homine prafinitum non currit ignoranti, & legitime impedito, etiã data culpa ex parte impediti.*

23 *Tempus intra quod tenetur hares defuncti voluntatem exequi, potest à iudice restringi.*

24 *Monitio necessaria est ad effectum vt data negligentia haredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas.*

25 *Monitiones plures non requiruntur, sed vnica sat est, à iudice personaliter facienda.*

26 *Testatoris mandata exequi non solum potest, sed etiam de pracepto tenetur Episcopus.*

27 *Testator non potest prohibere ne Episcopus data haredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere.*

28 *Testator prohibere potest ne executores rationes reddere compellantur.*

29 *Testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate.*

30 *Abbates habentes quasi Episcopalẽ iurisdictionem habent ptestatem exequendi defunctorum voluntates.*

31 *Capitulum Sede Vacante habet potestatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis.*

32 *Administratores etiam laicos hospitalium, confraternitatum, & quorumcunque piorum locorum potest Episcopus cõpellere ad reddendum rationem sua administrationis.*

33 *Administratores etiam laici bonorum Ecclesia si inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Episcopo, possunt ab eo compelli ad soluendum.*

34 *Regulares, siue Religiosi exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam coram se gesta executionis rationem, ac ab eo puniri si male gesserint.*

35 *Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, compellere Religiosos piarum voluntatum executores ad reddendas administrationis rationes.*

36 *Regulares an & quando possint esse testamentorum executores? ostenditur.*

37 *Fabrica Ecclesia trahit laicum reum ad forum ecclesiasticum.*

38 *Fabrica Ecclesia Cathedralis ratio quomodo reddenda.*

39 *Appellatio non impedit redditionem rationum piarum dispositionum.*

40 *Rationes administrationis quando possit Episcopus pluries in anno exigere, ostenditur.*

EPISCOPVS IN CONcernentibus pietatem, & officium charitatis an iurisdictionem habeat in laicos?

ALLEGATIO LXXXII.

1 IN concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in laicos habet Episcopus iurisdictionem, *cap.t.1. & 2. dist.87. cap. super quibusdam, in fine, de ver-*

verbor. significat. Abb. in repet. cap. cum esses, num. 32. de testam. & in cap. 1. num. 5. & quæst. vbi *Host.* etiam *num. 9. Butr. Imol. & alij, de empt. & vendit. Aufrer. in tract. de potest. Ecclesiæ super laicos, num. 3.*

2 Est enim Episcopus executor indistincte omnium piarum dispositionum, non solum morientium, sed etiam viuentium *Clemen. 1. de testam. §. si quis autem pro redemptione, auth. de ecclesiast. tit. Seraphin. Rota Rom. decis. 611. num. 7. p. 1.*

3 Ex quibus infertur primo posse Episcopum compellere subditos ad eleemosinas, vt probat *Fr. Gabriel de Toro in libro thesauri Misericor-*
4 *diæ cap. 50.* Nam tempore penuriæ cogi possunt diuites ab Ecclesia ad erogandam eleemosinam pauperibus, *Benincas. in tract. de paupertate quæst. 7. princ. in spec. iud. num. 17. Lara in l. si quis à liberis, §. & si impubes, nu. 36. & seq. ff. de liberis agnosc. Tiraq. de pœnis temper. causa 44. num. 10. Mexi. in tract. tassæ panis, concl. 1. nume. 5. Surd. de alimentis tit. 3. quæst. 3. nu. 27. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 13. quæst. 3. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fine. Modern. de iurisd. p. 4. casu 163. num. 13. Val. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 4. num. 237.*

5 Secundo infertur posse etiam cogere laicos, vt eodem pretio merces, & res victui necessarias peregrinis, & hospitibus vendant, quo publice ab incolis vendi solent *d. cap. 1.* vbi *Abb. num. 5. & 6. de empt. l. hæreditas, in fine*, vbi *glos. &* Doct. *ff. de petit. hæred. l. 1. C. de Episcop. aud. l. nulli. §. quod si testator, & §. quod si in via, C. de Episcopis, & Clericis, Authent. si vero contingit, C. de iudic. Couar. lib. 3. vari. cap. 14. num. 5. versic. huic tandem*
6 *faciunt.* Ad eum enim pertinet, vt annonæ victualia iusto pretio vendi faciat, ne pauperes fame pereant, *Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib. 4. titulo 4. num. 12. & tit. 20. à num. 23. cum sequentibus, Modern. de iurisdictio. par. 4. casu 1. num. 50.*

7 Tertio infertur posse Episcopum cogere laicos ad præstandam eleemosynam prædicatori, qui eam præstare tenentur, vel solent, *Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 4.*

8 Quarto infertur posse quoq; compellere censuris laicos ad vendendũ frumentum, & alias res tempore penuriæ, *l. fin. §. item Episcopi, ff. de muner. & honor. Abb. in d. cap. 1. nu. 8. & 9. Surd. consil. 301. num. 47.*

9 Quinto infertur apud Episcopũ, cæterosq. iudices ecclesiasticos alimenta etiam à laicis peti posse, qui coram eo hac ratione conueniri valent *Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras, notab. 2. num. 19. de donat. inter, Molina de primogen, lib. 2. capit. 15. num. 75. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, num. 78. ff. de liberis agnosc. Gutier. practic. libr. 1. quæst. 44. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 60. num. 30. cum sequenti, & cap. 154. num. 10. cum sequentib. D. Barbosa in l. 1. par. 4. num. 82. ff.*
10 *soluto matrimonio.* Causa enim alimentorum dicitur pia, *l. Mella. §. 1. ff. de aliment. legatis, Crauet. cõsil. 199. num. 10. Menoch. consil. 72.*
11 *num. 13.* Alimentorum vero legatũ dicetur piũ quãdo fit pauperi, nõ vero quando fit diuiti, *Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 115. num. 17. Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 1. num. 3. & 9. D. Barbosa in l. 1. part. 1. num. 55. ff. soluto matrimon. Modern. in tract. de cognit. per viam vio-*

violentia, par. 2. quaest. 13. nume. 12.
12 *& quaest. 21. à num. 1.* Hinc legatũ factum monacho dicitur pium, quia pauperi factum dicitur *Bald. in authent. similiter, numero 5. C. ad legem falcid.*

13 Sexto infertur posse Episcopum compellere ad solutionem relictorum ad pias causas per defunctos factorum, etiamsi hæres sit laicus, *authen. de ecclesiast. titulis, §. si quis autem pro redemptione, cap. nos quidem, cap. si hæredes, cap. Ioannes, cap. tua nobis*, vbi *Hostien. num. 6. & 7. de testamen. Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 8. Abb. in repetit. c. cum esses, num. 32. eodem tit. glos. fin. in fine in cap. relatum, vbi Couar. n. 13. eodem tit. Cuchus. instit. Canon. tit. de Episc. num. 142. cum sequenti, Sbroz. de Vicar. Episcopi lib. 2. q. 49. num. 1. Aloys. in collect. decis. part. 3. collect. 714. Modern. de iurisd. par. 2*
14 *cap. 18.* Possunt hodie Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicę delegati, legatarios cogere ad exequẽdas pias dispositiones iuxta formã *Concil. in d. cap. 8.* etiamsi executores sint officiales Sanctæ Inquisitionis, & ob id exempti à iurisdictione Ordinariorum, vel professores in aliqua Vniuersitate, ratione litterarum conseruatoriarum, quæ eximunt à iurisdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apostolica ita decisum refert *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap.*
15 *vlt. in fine.* Negligente vero hærede in adimplenda defuncti voluntate intra annum executio testamenti, tam ad pias, quàm ad non pias causas deuoluitur ad Episcopum, *authent. hoc amplius, C. de fideicom. glos. in d. cap. si hæredes*, vbi *Couarr. num. 3. Matiens. l. 7. glos. 2. num. 2. tit. 4. & l. 14. glos. 1. à num. 45. eodem tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Gutier. practic. lib. 1. quaest. 44. num. 4. & lib. 2. quaest. 45. num. 1. post med. Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 26. Cened. ad Decretal. collect. 114. num. 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 69. nume. 25.* Est enim Episcopus in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos exequutor *Francisc. Leo par. 4. cap. 2. num. 42.* Et in huiusmodi causa piarum dispositionum, quarum executio ad ipsum spectat, potest Episcopus etiam esse iudex, & constituere procuratorem ad agendum coram se, *Gemin. cons. 214.* quem citat, & sequitur *Card. Tusch. tom. 3. conclus. 257. numero 7.* quæ quidem executio spectat ad Episcopum illũ, in cuius iurisdictione sita sunt bona distribuenda, non autem ad illum, in cuius iurisdictione testator morabatur, *Roman. consil. 250. in princip.* quem refert, & sequitur *Card. Tusch. d. tom. 3. concl. 293. num. 27.* Ratio autem principalis resolutionis, ea est, quia faciens legatum post eius mortem est miserabilissima persona, cum destituta sit omniũ auxilio, nec habeat aliud velle, vt in *l. 1. C. de sacrosan. Eccles.* Atqui Episcopus, & quilibet iudex ecclesiasticus debet subuenire omnibus oppressis, & miserabilibus personis, destitutis omni auxilio, *cap. super quibusdam, de verborum significat.* ideo iudex ecclesiasticus, eius legata profana, & ad pias causas exequitur. Illa etiam ratio mihi placet, quia executor, qui non adimplet voluntatem defuncti, peccat mortaliter secundum negligentię qualitatem, *Palat. in repet. rubr. §. 65. num. 20. Nau in man. cap. 25.*
16 *num. 65. Fr. Emman. in summ. p. 1. cap.*

cap.33. num.8. Spin. in speculo testamen. glos.28. princip. num.47.48. 67.& 68. Pradil. in summa legum pœnalium par.2. casu 25. numero 3. Martin. Carrillo en la explicacion de la Bulla de los defunctos, par.2. c. 15. num.8. & cap. 16. Et ratione
17 peccati efficitur laicus de iurisdictione Episcopi, *Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap.154. num.25. cum sequentibus*. Illud tamen ad-
18 uertendum duxi, quod quoties agitur solummodo, de implenda vltima voluntate, Episcopus, seu quicunque alius diœcesanus (ac etiam Capitulum Sede vacante, iuxta resoluta per *Azori. par.2. lib.3. cap.39. quæst. 6.*) statim post aditam hæreditatem cogere poterit, nisi natura operis, aut aliud simile impedimentum refragetur, spatium vero prædicti anni, in prophanis, & sex mensium in pijs relictis, aut aliud iuxta operis qualitatem à lege, vel homine præfinitum, siue agatur de conuincenda heredis, alteriusue executoris negligentia, deuoluendaq. potestate exequendi ad iudicem cõpetentem, siue de priuãdo proprio emolumento, non aliter currere incipiet, nisi à tempore aditę hęreditatis, & subsequutæ monitionis.

19 Dixi, statim post aditam hæreditatem, quia quotiescunque debitũ ex contractu, vel quasi, non in diem, neque sub conditione, sed pure contractum est, statim peti potest, neq; aliqua à iure dilatio conceditur, ex reg. *l. eum qui, 41. §. quoties, ff. verborum, l. quod dicimus, 105. ff. solution. l. cedere diem, 213. ff. de verbor. significat. l. omnis obligatio, in princ. vbi glos. recepta verbo confestim, instit. de verbor. Cou. in reg. peccatũ*
20 *par.1. §.1. num.1.* Sed hęres obligatur ex quasi contractu non in diem, neque sub conditione, sed pure, *§. hæres institut. de obligation. quæ ex quasi*, vbi *glos. verbo intelligitur, l. apud Iulianum, 3. §. vlt. cum l. seq. ff. quibus ex causis in possess.* cum his quæ *Menoch. de success. creat. in præfat. num.27. Costa in capit. si pater, verbo Trebellianicæ, numero 10.* Igitur statim cogi potest, neque alicuius termini dilatio danda est, cum spatium illud vnius anni, non in fauorem hæredum, aut executorum, sed solummodo defunctorum fuerit præfinitum, quare ita ex *Abb. Cou.* & aliis concludit *Molin. de iustit. tract.2. disput.251. colum.6.* Vtrum vero executores possint diem à testatore designatum ad executionẽ suę voluntatis alterare, vel commutare, vide *Rendinam* pro vtraque parte plures referentem in *promptuario recept. sent. tit.42. num.1.*

21 Dixi etiam, nisi à tempore aditæ hæreditatis, argum. *l.3. §. si quis hæredi, ff. statulib. l. à filio, 15. in princip.* ibi, postquam legatum suum acceperit, *ff. de alimen. & cibar. text. opt. in authen. de hæred. & falcid. §. illud quoque*, ibi, post aditionem, *collat.1.* iuuat *l. vni, §. in nouissimo*, ibi, nisi fuerit addita, *C. caducis tollen.* Ratio à priori illa est, quia ante aditam hæreditatem executio testamenti non impeditur, neque aliter cum effectu valent relicta in testamento, nisi adeatur, *l. si nemo, 9. cum l. seq. ff. testam. tut. glos. verbo liber, in l. qui filio, 38. ff. hæred. instit.* quam singularem dicunt plures, vt per *Cou. in cap. nos quidem, nume.3. de testam.* Et prædictum tempus à iure, vel ab homine præfinitum non
22 currit ignoranti, & legitime impedito per reg *l.1. in fine, C. de annali except.* & in fortioribus terminis etiam data culpa ex parte impediti, quæ

quæ tamen nõn fit ordinata ad casum, *cap. quia diuersitatem, §. versic. sic tamen, de concessione prabenda*, in specie *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1 tit. 62. §. 2.* ibi, porque ent aõ lhes nã correra o tempo, tenent *Couarr. in d. cap. nos quidem, num. 3. Pinel. in authen. nisi, n. 46. C. de bonis maternis, Viui. tom. 2. opinione 104. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 73. num. 11. cum sequentibus, Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 33. num. 7.* quamuis contrarium resoluant post *Specul.* quem refert, *Cardin. in dicto cap. nos quidem, num. 4. versic. sexto quaro, Bald. in l. captatorias, ad fin. C. de milit. testam. Felin. in cap. cum inter, num. 20. limit. 3. de exception.* nisi eorũ opinionem intelligamus, vel quando impedimentum superueniens executori sua natura perpetuum est, saltemue diurnum, verbi gratia, mors, absentia in remotis; vel in legatis pijs, aut fauore alimẽtorum, *Tiraq. de priuileg. pia causa, priuil. 97. Surd. d. priuil. 33. num. 7.* quia non debet impedimentum retardare pias causas, *l. si quando, C. de testam. Martin. Carrillo en la explicacion de la bulla de los defun-*
23 *tos par. 2. cap. 14. à num. 13.* Potest tamen prędictum temporis spatium à iudice restringi, quia in legatorũ præstatione illud obseruandum est, quod verosimilius fuerit testatorẽ voluisse præstari, *l. cum res, 49. in princip.* ibi, verosimile est eum voluisse, *ff. de legatis 1.* cum his, quæ *Bart. ibid. in princip. Abb. prope fin. Couar. num. 6. in cap. indicante, de testam.* Plane nullus inficiabitur satis verosimile esse testatorem voluisse, quantò citius fieri posset, omnẽ suam vltimam voluntatem adimpleri, argum. *l. 1. C. de sacrosan. Eccles. l. in testamentis, 12. ff. de regulis iuris, cum vulgarib.* iuuat maxime *d. l. cum res, in princip.* vbi habetur, quod si hæres copiam habet rei legatæ, tenetur absque mora eandem præstare, *l. si domus, 74. §. in pecunia, ff. de legatis 1.* ibi, confitenti hæredi modicum tempus, &c. aduertit glos. *verbo modicum, in d. §. in pecunia*, fatentur *Abb. in d. cap. nos quidem, num. 11.* plures, vt per *Couar. à numero 5. Padil. in authen. hoc amplius num. 9. C. de fideicom.*

24 Dixi, & subsequutæ monitionis, quia necessaria est monitio ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas, *d. cap. nos quidem*, nam vbi agitur de priuando hærede, vel exequutore proprio emolumento, ex eo quod voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit, omnino necessaria est monitio *Doct. in d. authent. hoc amplius, & in d. cap. si haredes*, vbi *Abb. & Couar. num. 5*, plures quos referunt, & sequuntur *Guillelm. in cap. Rainuntius, verbo si absque liberis, 2. à num. 198. Menoch. de arbitr. casu 498. à num. 58. Molina de iustitia tract. 2. disput. 251. num. 5.* vbi resoluit in regno Portugalię, eo ipso, quod executores intra annum, & mensem à morte testatoris voluntatem illius non impleuerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac cõmodo, aut prœmio ipsis à testatore relicto, quas pęnas aduersus illos executioni mãdari non possunt, si integre antequã citentur eam adimpleuerint. Plu-
25 res monitiones non requiruntur, sed vnica sat est, *d. cap. nos quidem*, ibi, commoneas, in singulari, absque aliqua duplicatione adiecta, quo casu proprie in vnica monitione verificatur, *cap. tua nobis*, in fine, ibi, monitione præmissa, *de testament. d.*

authent.hoc amplius, ibi, admonuimus, vbi *Bart. Salicet. & Doct.* communiter, *Ias. num. 3. Padil. 16. Guillelm. vbi proxime num* 201. *Gregor. l. 8 tit. 10. part. 6. in glos. 1. Menoch. casu* 498. *num.* 53. *Cened. ad Decretal. collect.* 114. *nu.* 3. A iudice personaliter facienda, non vero per nũtium, aut epistolam, *Paul. & Ang. num. 2. ac Ias. num. 3. in d. authent. hoc amplius, Abb. in d. cap. nos quidem, num. 10. & Couar. num. 2. Guillelm. d. loco num.* 199. *&* 203. alij relati per *Cened. d. collect.* 114. *num.* 3. & colligitur ex *d. cap. nos quidem*, ibi, eam commoneas, *& d. authent. hoc amplius*, ibi, monitus à iudice. Vtrum vero si is, cui commissa est electio pauperũ, quibus distribuenda est certa pecunia à testatore relicta, possit post annum eligere, stante constitutione Episcopi, qua cauetur, quod executores debeant intra annum exequi, aliàs exequutio ad Episcopum transferatur? quæstio est dubia, in qua electum, etiam lapso anno habere facultatem eligendi, nec illam esse ad Episcopum deuolutam tenuit *Bart. in l. cum quidam, la 2. colum. 2. vers. & per prædicta dixi, num. 9. cum sequentibus, de legatis 2. & in l. executorem, numero 2. vers. contingit, C. de exequut. rei iudic. & cons.* 142. incip. *Constitutione, colum. 1. num.* 2. quem alii plures sequuntur, vt per *Henric. de Bottis de Synodo Episcopi par. 3. art. 1. num.* 187. *vers. limita*. Contrariũ tamen verius profitentur præcipue in legatis ad pias causas, *Bald. Angel. Corn. Petr. de Ancharan. Paul. de Castro, Felin.* Barbat. *Couar.* & alij quos refert, & sequitur *Rendina in prompt. recept. sent. tit.* 42. *numero vlt.*

26 Pro complemento huius *Alleg.* & vt præsens materia in omnes euentus discussa maneat, aduertendum est constito legitime de negligentia executorum, non solum posse, vt supra probatum est, sed etiam teneri *Episcopum* testatoris mandata exequi, vt ex verbis *d. cap. nos quidem*, importantibus præceptum, deprehenditur, ibi, per te ædificetur, & ibi, assignentur, quæ verba cũ à Pontifice in Episcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta doctrinam *D. Thom. 2. 2. quæst. 88. artic. 1. Sot. de iustitia lib. 7. quæst. 1. artic. 2.* Ratio est, quia supposita executorum negligentia ad *Episcopum* deuoluitur exequutio, vt illorum defectum suppleat, vltimæque testãtium voluntates, quã cito fieri possit, adimpleantur: sane si in his terminis nullum *Episcopo* censetur iniunctum præceptum, non ita bene executorum suppletur negligentia, neque tam cito adimplentur testantium voluntates. Propter quæ satis probabile existimo, quod licet expresse Doctores non affirment *Episcopum* de præcepto teneri, sed solum illud facere, vt per *Abb. num. 5. in cap. si hæredes*, vbi *Couar. num. 4. de testamen. Henric. de Synodo Episcopi par. 3. art. 1. num.* 172. ex mente tamen iurium secundum probabilem testatorum voluntatem præceptum in his terminis adesse negari non potest.

27 Quæstio est ad præsens institutũ non contemnenda, an possit testator prohibere ne Episcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere? in qua verior est sententia negatiua, quam optime probãt tex. *in cap. tua nos, 17. de testa.* ibi, licet etiã à testatoribus id contigeret interdici, vbi *glossa, authẽ. licet, in princ. C. de Episcopis, & cler.*

cler. authen. de ecclesiast. tit. §. si quis autem pro redemptione, versic. licet, collat. 9. sequuntur plures, vt per *Couar. in d. cap. tua nos, num. 6. Cardin. Tusch. tom. 3. conclus. 293. num. 38. Francisc. Leo par. 4 cap. 2. num. 46. Rip. in l. nemo potest, nume. 127. ff. de legatis 1. Mench. de successíon. §. 3. num. 8. Sarmi. select. lib. 1. capit. 11. num. 13. Tiraq. in tract. le mort, par. 7. declar. 5. num. 8. cum sequentibus, Spin. in speculo testamen. glos. 28 principal. num. 20. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 88. à numero 14. & casu 113. num. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst. 19. num. 56. Valasc. consult. 105. num. 57.* Pro qua sententia expendit *Sarm. d. loco Nouellam Iustin.* in hæc verba, omnia enim facta ad pietatem pertinẽtia Episcopo interesse oportet, quamuis testatoris, vel donatoris verba contraria voluntatis expresserint, intellige tamen iuxta supra resoluta *Allegat. 75. num. 9. & 10.*

28 Sic etiam nõ potest testator prohibere ne executores rationes reddere compellantur, vt tenent *Salicet. Dyn.* & alii ex antiquioribus relati à *Iacobo de canibus de executorib. ultimarum voluntatum par. 2. §. nouissime à num. 2.* plures, vt per *Couar. in d. cap. tua, num. 6. Galeaul. in repet. l. centurio, num. 347. ff. de vulgari, Ripa in l. nemo potest, nu. 127. ff. de legatis 1. Spin. in speculo testamen. glos. 28. princip. nu. 20. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæst. 70. artic. 5. Modern. d. par. 4. casu 88. à num. 14. & casu 113. nume. 31. Valasc. d. num. 57. Martin. Carrillo en la explication de la bulla de los defunctos, par. 2. cap. 14. num. 23.* & expresse sequuta est *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 62. in princip.* ibi, postoque os testadores digam, &c. Pro quibus expendi solet *reg. l. quidam discedens, in princip. ff. de administ. tutorum,* vbi habetur, quod quamuis testator prohibeat ne à tutoribus rationes exigantur, adhuc tutores cogi poterunt ad illas reddendas, quia ius publicum, quod consistit in dolo vitando, à partibus remitti non potest, vt tex. habet, imo omnis remissio doli futuri omnino nulla est, *l. si vnus, 28. §. illud, ff. de pactis, Couar. lib. 2. vari. cap. 14. nu. 4. vers. quartum.* Non obstant *l. Aurelio, 21. §. vlt. ff. liberat. leg.* ibi, quæstionem curatoribus meis nemo faciat, & *l. si quis rationes, 10. l. petitur 31. ff. illo tit.* quia reiecta responsione *Padil. in l. cum necessitatem, numero 3. C. de fideicommissis,* respondebis illa iura loqui de liberatione circa administrationem præteritã: vel melius dic ibi censeri remissas rationes de futuro, quoad illa, quæ leui, vel leuissima culpa in ipsa administratione fortasse contigerint, nõ autem si dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua, ff. depositi.*

29 Sic etiam non potest testator fundans capellam eam eximere ab Episcopi potestate, *Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de administ. tutor. Abb. in cap. dilectus, not. 4. de consuetud. & in cap. requisisti, num. 22. de testament. Felin. in capit. cum venerabilem, nu. 33. de except. Anton. de Pratis de iurisdictione Episcopi cap. 1. num. 3. & 5. Mandos. de Signatura gratiæ, tit. exemptiones, colum. 2. versic. amplio etiam, & col. 5. vers. exemptio ab Ordinario,* vbi dicit Episcopum hoc non posse concedere patrono in fundatione, *cap. 1. & 2. 10. quæst. 1. Innocen. in capit. in Lateranensi, in fine, de prabend.* aduersaretur enim iuri, cui in testamento renunciari non

non potest, *l. nemo potest, ff. de legatis 1. Anton. de Pratis d. cap. 1. num. 7.*

30 Potestas hæc, quam habent Episcopi exequendi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quasi Episcopalẽ iurisdictionem, vt tenent *Flores de Mena variar. quæstion. lib. 2. q. 24. num. 22. & doctissimus parens meus in annot, ad Ordin. Regias Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 39. num. 4.* Sic etiam, quia id poterant Episcopi iure Ordinario per text. in *d. cap. nos quidẽ*, transit ea potestas in Capitulum,

31 quatenus iure Ordinario competebat Episcopis, *Couar. in cap. Ioannes, num. 2. de testamen. Rendina in promptuario receptarum sentent. to. 1. tit. 10. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 10.* tùm quia in *Concil. d. cap. 8.* adijcitur particula, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, cuius virtute vtramque potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam Episcopus habere dicitur, prout probaui *Alleg. 92. nu. 11.*

32 Septimo infertur posse Episcopũ compellere laicos administratores hospitalium, confraternitatum, Mõtis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum ad reddendam rationem suæ administrationis, *cap. indicatum*, & ibi *gloss. 1. versic. alij dicunt 89. dist. Clem. quia cõtingit, §. vt autem præmissa, de relig. domib. Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 9.* etiã extra visitationem, & in casibus à iure non expressis, dicit decisum *Modern. de iurisdict. par. 2. cap. 18. num. 6.* siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia loca, quod refert per *Sacram Congregat.* declaratum *Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro 1. tit. 18. l. 7. numero 78.* vbi etiam dicit pia vniuersitatum esse subiecta redditioni rationũ corã Ordinario: & asserit *Modern. loco proxime citato* licere Episcopis exigere rationem ab administratoribus, etiam locorum mere laicorum, & priuatorum, & generaliter sine vlla distinctione, & quando ex priuilegio, vel consuetudine, vel alia constitutione aliis reddenda esset ratio, eisdem reddendam esse adhibito cum illis Ordinario, nisi in fundatione aliter cautum esset, nempe quod rationes Ordinario reddendæ non essent, de qua coram eodem Ordinario docendum est, & interim quod de ea doctum non fuerit, ipse Ordinarius ad ministratoribus hospitalium, aliorumque piorum locorum rationem administrationis exigere poterit. hæc ex decisionibus *Sacræ Congregationis.*

33 Quæstio est quotidiana, an dicti laici administratores bonorum Ecclesiæ in redditione facienda Episcopo, iuxta *Concil. Trident. d. loco*, si inueniantur debitores, possint per Episcopum compelli ad soluendũ? in qua affirmatiua pars pluribus suadetur rationibus; primo ex tex. *in l. quamuis, ff. de condition. & demonstration.* ex quo colligitur rationes reddere nil aliud esse, quam reliqua soluere: secundò ex text. in *l. cum seruus, ff. eodem tit.* vbi dicitur, si seruo legata sit libertas conditione, si rationes reddiderit hæredi, non hanc solum habet significationem, si actiones, instrumentaq. omnia actus sui exhibuerit hæredi, sed etiam & si aliqua debuerit, soluat. Tertiò ex *l. si ita fuerit, §. quæro, ff. de manumiss. testament. & ex l. pure, in fine, ff. de fideicommiss. libert.* cum similibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere. scilicet, computum dare, &

& reliqua restituere; nam non censentur redditæ rationes, nisi fiat restitutio reliquorum, & soluãtur debita, *Menoch. de arbitr. casu 209. n. 21.* & parũ operaretur visitatio, nisi posset Episcopus compellere ad executionem, *Ioan. Monach. & Archidiac. in cap. 1. §. sane, de censibus, in sexto.*

34 Octauo infertur posse Episcopũ compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ executionis rationem, ac eos punire si male gesserint, vt probat *Clem. 1. de testament.* resoluunt *Angel. in summ. verbo executor, nu. 20. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de instrum. edit. §. nunc aliqua, vers. sed an simplex commissarius, num. 45. Marta Pisana decis. 3. Ioã. Franc. Pauin. tract. de visitat. quæst. 5. secundæ partis, num. 92. & de officio, & potestate Capit. Sede vacan. par. 1. princip. quæst. 8. num. 5. & parte 2. princip. quæst. 7. numer. 6. Fum. verbo executor, num. 14. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos, par. 4. quæst. 49. Campan. in diuers. iuris Canonici, rubr. 12. cap. 13. num. 130. Sbroz. de Vicario Episcopi libr. 2. q. 52. Fr. Emman. quæst. Regular. tomo 3. q. 70. artic. 5. Aloys. Ricc. in collect. decis collect. 503. vers. & primo, & in praxi fori ecclesiastici resolut. 547. num. 7.*

35 Potestas hæc cõpellendi Religiosos piarũ voluntatum executores ad reddendas rationes transit ad Capitulum Sede vacante, *Pauin. de potest. ate Capituli Sede vacante, par. 2 q. 7. numero 6.* quem refert, & sequitur *Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. capit. 39. sub quæst. 6.*

36 An & quando Regulares possint esse testamẽtorum executores? differunt *Couar. in cap. tua, numero 1. ad med. de testament. Ceuall. commun. contra communes, q. 88. in fine, Fr. Emman. d. q. 70. artic. 1. Stephan. Gratian. disceptation. forensiũ cap. 123. num. 25. & sequen. Spin. in speculo testamen. gloss. 28. princip. nu. 35. Martin. Carrill. en la explicacion de la bulla de los defuntos part. 2. cap. 14 num. 7. Campan. loco proxime citato.*

37 Fabrica Ecclesiæ trahit laicum reum ad forum ecclesiasticum, *Menoch consil. 312. num. 14.* quia ratio

38 sumptuum fabricæ cuiuscunque Ecclesiæ est reddenda Episcopis Ordinariis, nisi in institutione eiusdem Ecclesiæ fabricę aliter statutum sit. Quoad reddendam rationem administrationis fabricæ Ecclesiæ Cathedralis Ordinario (nisi constet ex institutis, & ordinationibus eius non posse Ordinarium se intromittere) tenentur Capitulũ, & Canonici eã reddere, *Armendar. d. num. 78. vbi num. 79.* addit Ordinarium habere votum in absoluendo, vel condemnando administratores piorum locorum, sicut cæteros deputatos, & eius votum esse annumerãdum cum alijs, itaut maior pars votorum absoluat, vel condemnet.

39 Si quis administrator piorum locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut suspenditur executio, ita *Sacram Congregat.* censuisse refert *praxis Episcopal. p. 1. verbo hospitale, §. 3. vers. sextum.*

40 Episcopus pluries in anno poterit administrationis rationes exigere, quando illi constiterit dolose, vel cum errore redditas fuisse, aut quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum *Aloys. Ricc. d. collect. 714. & in pra-*

xi fori ecclesiastici resolut. 534. in 2. edit. Stephan. Gratian. Marchia decis. 188.

SVMMARIVM.

1 Papa solus pias defunctorum voluntates commutare potest.
2 Inferior nullus gerere potest illa, quæ supremo Principi reseruantur.
3 Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Episcopus potestatem.
4 Onus capellæ iniunctum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non potest, per Episcopum diminui valet.
5 Defunctorum vltimas voluntates concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cum hæredis cõsensu tanquã Sedis Apost. delegatus commutare.
6 Legatum quodcunq. pium ad certum vsum relictum, in alium piũ Episcopus commutare potest, ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta cum hæredis consensu.
7 Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti.
8 Legatus vsus quando non potest adimpleri, in alium pium per Episcopum commutari potest.
9 Legata res, quæ pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti deseruire non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet.
10 Monasterium, quod in certo loco testatoris iussu construi nõ potest, ex auctoritate Episcopi alibi cõstrui valet.
11 Legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet concil. Trid. poterit Episcopus commutare.
12 Legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita necessariũ, potest per Episcopum in alium piũ magis necessariũ commutari.
13 Legatum factum Ecclesiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum & consimilem pium vsum.
14 Reditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere potest Episcopus.
15 Qualitates in fundatione beneficiorum appositas nec de consensu patroni Episcopus tollere potest.
16 Legatum vbi non respicit certam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari.
17 Eleemosina inter pauperes distribuendæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine, & distribuenda inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non sunt, & num. 18. 19.
20 Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitalibus.
21 Deputatus ad certa bona distribuẽda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vti pauperem, si egeat, ac filios suos pauperes fraude cessante, & num. 22. & 23.
24 Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas.
25 Prior Fratrũ Prædicatorum, si illis electio pauperum cõmissa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij.
26 Testator quando mandat bona sua distribui in virgines maritandas, non poterunt executores, ea eroga-

gare in virgines ingredientes monasterium.
27 *Legatum quãdo relinquitur alicui personæ determinatæ, vt matrimoniũ ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur.*
28 *Legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille si nubas, centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio? ostenditur.*

EPISCOPVS PIAS DEfunctorum voluntates quãdo possit commutare?

ALLEGATIO LXXXIII.

1 CVm soli Romano Pontif. pias defunctorum voluntates commutare liceat *Clemen. quia contingit, de relig. domib.* ibi, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate, *Tiraquel. de priuil. piæ causæ, priuil. 135. Pinel. in rub. C. de resc. vẽd. p. 1. c. 2. nu. 19. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. Nau. consil. 2. num. 6. in antiq. & consil. 15. in nouis, sub tit. de rebus Ecclesiæ non alien. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 2. prope finẽ, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepisc. cap. 59. num. 1. Henriq. in summ. lib. 7. cap. 37. §. 2. littera F. & lib. 9. cap. 22. §. 6. littera M. Mench. illust. cap. 25. num. 26. cum seq. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæstio. 125. artic. 9. Fr. Ludouic. Beja respons. casuum conscien. par. 4. casu 21. Iacob. de Graff. de arbitrar. Confessorum, lib. 2. cap. 69. num. 1. Cened. practic. quæst. lib. 1. quæst. 35. numer. 12. Melch. Phæbos Lusitaniæ decis. 47. num. 2. cum sequentibus, tomo 1.*
2 & nullus inferior possit gerere illa quæ supremo Principi reseruantur, *cap. quod translationem, 4.* vbi *glos.* recepta, *de officio leg. cap. maiores, 3. in princip. de baptismo.* Ideo Epi-
3 scopus, nullam habet potestatem commutandi defuncti voluntatem, *arg. d. c. tua,* dum ibi deciditur Episcopi munus esse executores compellere ad obseruandam exactissime defuncti voluntatem, vt sic minime valeant mutare, vt in simili argumentatur *Gam. Lusitaniæ decis. 288 num. 4. in princip.* quare Episcopum voluntatem defuncti non posse commutare tenent *Abb. num. 4. & Cou. 7. in d. cap. tua, Molin. de iustit. tractatu 2. disp. 249. colum. 3. Mench. de successión. §. 7. num. 21. Pinel. par. 1. rubr. de rescind. vendit. cap. 2. nume. 19.* quamuis commutatio fieret in melius, etiam de consensu hæredum, secundum *Lap. Imol. Bonif.* & alios in *d. Clem. quia contingit,* quos refert *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 19. num. 1.* Non obstant *d. capit. nos quidem,* ibi, & alibi placeat, quæ verba manifeste demonstrant posse Episcopum commutare in alium locũ diuersum opus à testatore iniunctũ, & *l. legatum, 16. ad fin.* ibi, in quam rem conuerti debeat, *ff. de vsufruct. legato;* quia respondetur facilime iura hæc procedere, vbi voluntas testatoris impleri non potest, vel de facto, vt in *d. cap. nos quidem,* vel de iure, vt in *d. l. legatum,* ibi, non licet, & ita in effectu respondet *Couar. in d. cap. tua, num. 7.* qui recte aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facile moram patiatur, licite ab Episcopo commutari, argumen. *text.* quem post alios expendit in *d. l. vlt. §. non facile, ff. de operibus publ. Mench. d. num. 21.* Si vero vlterius vrgeas, quod vbi voluntas testa-

statoris adimpleri non potest, legatum redditur caducum, vel habetur pro non scripto, & ideo conuertitur in vtilitatem hæredis, vel grauati, *l. vnica, §. in primo, C. de caducis tollen.* Vnde Episcopus non poterat cogere cum hæredis præiudicio, vt in alio loco monasterium fabricaretur: respondendum erit cum *glos. in d. cap. nos quidem, verbo in loco*, & cum *Abb. num. 13. Couar. vlt. Tiraq. de priuileg. piæ causæ, priuil. 38.* non obstante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non scripto, idque fauore piæ causæ. Quid autem dicendum

4 eo casu, quo onus capellæ iniunctũ, vel ex redituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non possit, vtrum per Episcopum tale onus diminui valeat? affirmatiue resolue cum *Felino in cap. cum accessissent. num. 19. in fine, de constitut.* optime *Roch. de iurepatronat. verbo pro eo quod, quæst. 15. num. 33.* quem vide ad hoc, vt huiusmodi commutationes fieri nequeant per solum Episcopum, sed insimul cum hærede, uel executore propter verba *d. cap. nos quidem*, ibi, tecum, &c.

5 Concurrente igitur iusta & rationabili causa Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates commutare potest, vt disponit *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 6. & sess. 25. cap. 4. Mandos. de Signatura gratiæ rubr. commutatio vltimæ voluntatis, Rot. Roman. decis. 1122. par. 3. lib. 3. in nouiss. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 40. in fine, Mench. Ludou. Beja, & Iacob. de Graff. dictis locis.* Item etiam potest ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta, legatum quodcunq; pium ad certum vsum relictum, in alium pium commutare, quãuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet *Siluest. verbo legatum, 4. quæst. 12.* quem refert, & sequitur *Fr. Ludouic. Beja. d. casu 22.*

6 Dubitari tamen potest, an Episcopus possit hãc commutationem solus facere? In qua quæst. tenent Doctores requiri hæredis consensũ ex *d. cap. nos quidem*, ibi, tecum, vbi *Abb. Petr. de Vbald. de Canon. Episcop. in 7. cap. principali.* Si tamen hæres nollet consentire posset solus Episcopus, *Felin. in cap. cum accessissent, de constit.* quem ita intelligit *Roch. de iurepatron. in verbo pro eo.* dicit etiam *Petr. de Vbaldis*, quod item requiritur consensus Ecclesiæ, cui legatur ex *l. legatum, ff. de vsufr. leg. & l. legatum, ff. de administr. rerum ad ciuit. pertin.* Et si nec Ecclesia, nec hæres vellent consentire, Episcopus solus id exequetur ex *Bartol. in d. l. legatum, ff. de vsufruct. leg. per l. 1. C. de nupt.* Si hæres contradicat, & Ecclesia consentiat Episcopo commutare volenti, præualebit consensus Ecclesiæ ad tuendam voluntatem defuncti, *d. l. legatum, ff. de administr. rerum*, ita *Petr. de Vbald. d. loco*, quẽ refert *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 19. à n. 3.*

7 Inter iustas causas, ob quas Episcopus vltimas defunctorum voluntates commutare valet, illa prima est, quando pecunia legata ad aliquẽ vsum non sufficeret, quia tunc in alium per Episcopum conuerti potest, *Kopin. decis. 91.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. parte 3. collect. 558. vers. tertia causa.*

8 Secunda causa est, quando vsus legatus non potest adimpleri, tunc enim Episcopus poterit commutare quæcunq; legata pia in alios pios vsus, *Guid. Pap. decis. 556.* quem re-

refert *Aloys. Ricc. d. collect. 558. ver*
9 *sic. prima.* Vel si res legata non possit deseruire pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti, quia tunc potest fieri cômutatio in alios pios vsus auctoritate Episcopi, ita *Card. Imol. Bonif.* & alij *in dicta Clemen. quia contingit, Innocent. Imol. Abb. in cap. nos quidem*, per illum *text. de testamen. Petr. de Vbaldis de canon. Episcop. in septimo cap. principali, Socin. de oblat. lib. 9. quæst. penult.* Circa quæ impedimenta notandum duxit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 19. num. 2.* quòd si impedimentum facti est temporale, & speratur remotio impedimenti, vt si testator legauit pro succursu Terræ Sanctæ, nec potest iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in *c. non est, & in c. quod super his, de voto. Pet. de Vbaldis vbi supra.* Quod vero ad impedimentum iuris idem *Petr. de Vbaldis* distinguit, quod si legatum est factû Ecclesiæ ad vsus honestos, quod de iure adimpleri potest, tunc fit commutatio; aut ad vsus inhonestos vt si relinquatur, vt in ea fiant ludi theatrales, qui prohibentur *in cap. cum decorem, de vita, & honestate clericorum*, tunc legatum est inutile, & non fit commutatio, *l. filius, ff. de cond. instit. Bart. in l. 1. ff. eod. tit.*

10 Tertia causa est, si monasterium in certo loco testatoris iussu construi non potest, quia tunc Episcopus, vt alibi construatur efficere potest, *Alex. cons. 73. volum. 7. colum. 1.* quem refert *Gambarus. de officio Legati lib. 6. à numero 223. Farin. Rotæ Roman. decis. 126. in nouiss.* quê refert *Aloys. Ricc. in d. collect. 558.*
11 *in fine.* Sic etiam legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet *Concil. Trident.* poterit Episcopus cômutare *Alex. Raud. Pisan. decis. 44.* quem refert *Aloys. Ric. in collec. decis. p. 4. coll. 1270. ver. limita tertio.*

12 Quarta causa est, quando legatû esset factum ad vnum vsum non ita necessarium, putà ad pingendam Ecclesiam, quæ minatur ruinam, quia tunc Episcopus poterit pecuniam ad picturam non ita necessariò destinatam, in alium pium vsum magis eidem Ecclesiæ necessarium commutare, *Aloys. Ricc. dict. collect. 1270. versic. limita sexto, Marc. Anton. Genuens. in praxi Neapol. capit. 19. in nouiss.* Sic etiam legatum fa-
13 ctum Ecclesiæ pro fabrica, & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum, & vtilem consimilem vsum ex grauissima causa, & præsumpta mente testatoris verosimiliter inclusa, ita *Marc. Anton. Genuen. in practicabil. Eccles. quæst. 213. per totam, & d. cap. 19. n. 6.*

14 Quinta causa est, vt Episcopus reditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice tantum conuertere possit, *Aloys. Ricc. d. collect. 558. versic. Quinta.* Sic etiam poterit Episcopus pro vna vice tantum de consensu patroni instituere ad beneficium patronatus non habentem requisita per fundatorem in limine fundationis posita, ita *Crescent. decis. 1. & 7. de iurepatron.* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 1270. limit. 1.* Hodie tamen hoc non procedit, quia *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 5.* contrariû disponit, dicens Episcopum non posse tollere qualitates in beneficiorum fundatione appositas, nec etiã de consensu patroni, vt censuit *Sacra Congregatio*, & late agit *Nicol.*

Gar-

Garcia de benefic. par. 7. cap. 1. num. 107. cum seqq.

16 Sexta causa est, vbi legatum non respicit certã personam, & causam, Guid. Pap. decis. 556. quem refert Aloys. Ric. d. collect. 1270. vers. quarto.

17 Deputatis ad certa bona distribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiusmodi eleemosynæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine Menoch. cons. 321. num. 3. & de præsumpt. lib. 4. quæst. 125. numero 13.

18 Et distribuendæ inter pauperiores, & nobiles, Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 93. num. 20. cum sequentibus.

19 Et vni omnes concedendæ non sunt eleemosynæ, si in pauperes distribui mandentur, Bart. in l. 1. ff. optione leg. Auiles ad cap. 2. Prætorum verbo ninguno, numer. 3. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 522. Menoch. dicta quæstio. 125. numer. 20. Petr. Magdalen. de numero testium in testam. requis. p. 2. cap. 2. à num. 43. Viui. tom. 2. communium opinion. lib. 6. tit. 26. num. 99. pag. 148. Cened. practic. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 35. num.

20 13. Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitali, Marc. Anton. Genuens. in practic. eccles. q. 214. per totam.

21 Item deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes potest eligere pauperes sibi coniunctos, Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 21. numero 32. pag. 141. Menoc. de præsumpt. lib. 3. quæst. 54. num. 3. Surd. de alim. tit. 1. q. 93. num. 5.

22 Item potest in se ipsum distribuere vti talem pauperem, si egeat Palat. in repetit. rub. §. 65. num. 42. Afflict. in cap. si inter dominum, nu. 101. & 102. Si de inuestitura inter dominum & vassallum, lib. 1 fol. 97. Gregor. l. 3. verbo tuuiere tit. 10. par. 6. Mexia in tract. tassæ panis, concl. 1. num. 49. & concl. 6. num. 49. vers. tandem cõmissarius, Azeued. ad curiam Pisanam, lib. 2. cap. 10. num. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 125. nume. 17. Spin. in speculo testam. glos. 6. princip. num. 10. & glos. 28. num. 28. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 2. num. 55. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. num. 9.

23 Et potest in filios suos pauperes fraude cessante distribuere ex Bald. in l. 1. à num. 29. Cod. de sacrosan. Eccles. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsump. 29. n. 8. Mascar. concl. 531. n. 171. Cald. Pereira d. c. 13. n. 9. Gonzal. dicta glos. 2. num. 54.

24 Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas, Perez. tit. 3. lib. 5. Ordinam. pag. 154. Mex. dict. concl. 6. num. 49. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 96. num. 12. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 93. num. 5. Gutier. pract. lib. 3. q. 55. num. 21. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 2. cum sequentibus, tit. 8. lib. 5. nouæ recopil. Cald. Pereira dict. cap. 13. num. 9. cum seq. Si tamen electio

25 pauperum commissa sit Priori Fratrum Prædicatorum poterit eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij, quia non dat eis de suo, sed de alieno, Pereg. de iure fisci li. 5. tit. 18. num. 101. Gonzal. dict. glos. 2. num. 54. D. Barb. in priuatis scholijs ad l. si is qui, ff. de vulgari, nu. 2.

26 Quando testator mandat bona sua di-

distribui in virgines maritandas, nō potuerunt executores ea erogare in virgines ingredientes monasterium *Natta cons. 296. numero 4. Roland. cons. 35. num. 16. vol. 3. Boer. decis. 3. num. 13. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 5. num. 22. & lib. 12. tit. 23. num. 5. Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt. lib. 5. dubit. 2. num. 77. Gaspar Baeca de non meliorandis dotibus filiarum cap. 14. num. 9. Perez l. 1. tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. & 79. Iacob. de Graffiis in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 59. numero 16. Matiens. l. 14. glos. 1. num. 14. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 189. num. 95. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 93. à num. 35. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 32. num. 20. ad medium, & cons. 26. à num. 13. Saneb. de matrim. lib. 1. disp. 33. à num. 31. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 207. conclus. 1. Less. eod. tract. lib. 2. cap. 18. dub. 15. Frat. Basil. de impedim. matrimonij cap. 17. §. 1. vers. ex his Cened. pract. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 35. num. 11. Garsia Mastril. Siciliæ decis. 153. Perez de Lara de capellanijs, & anniuersarijs lib. 1. cap. 21. num. 24.*

27 Quando vero legatū relinquitur alicui personæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur per *auth. nisi rogati C. ad S. C. Trebell. & auth. de Sanctissimis Episcopis, §. sed & hoc præsenti collat. 9. Cou. lib. 1. vari. cap. 9. num. 10. Emman. Costa in l. cum tale, §. si arbitratu, limit. 4. num. 5. Menoc. d. lib. 4. quæst. 148. à num. 13. Perez d. l. 1. vers. legatum relictum, Saneb. d. disp. 33. à num. 29.*

28 Vtrum autem si legatum relinquatur sub hac forma: lego tibi mille si nubas, centum si religionem ingrediaris, mille debeantur monasterio? Affirmatiuam partem semper probabiliorem duxi, ratio, quæ me in eam induxit, non summitur ex commutatione in melius, id enim priuata auctoritate fieri nō posse in vltimis voluntatibus dicit *Trid. sess. 25. de reformat. cap. 8.* sed ex iuris dispositione, quod in hoc casu pro non adiectis huiusmodi conditiones haberi voluit, *Nouell. 123. de Sanctiss. Episcopis cap. 37. d. auth. nisi rogati*: non quidem quia ius hanc interpretatur fuisse testatoris mentem, vt nonnulli existimant, quomodo enim ea præsumeretur mens cum leget sæpe etiam religionis mentione facta: sed contra eorum voluntatem in fauorem religionis: Verum attendendum censuerim factum ne id fuerit à testatore in odium religionis, & quasi in pœnam ne ingrediatur, vel habito respectu ad morem loci, qui fere vniuersalis est, & quantitatem dotis, quę solet dari tam contrahenti matrimonium, quàm ingredienti religionē, quæ semper solet esse multo maior, quæ datur nubenti, quam ingredienti religionem, & primo casu bene poterit amplecti prima opinio vt dentur mille tanquam quod cedat in pœnam ipsius testatoris. Secundo vero casu à testatoris dispositione non recedendum putarem, & hoc iudicis arbitrio decernendum; aliàs nō est grauandus hęres, vt subleuetur legatarius: sed quia quęstio hæc altiorem petit indaginem, qui eam cupit latissime examinare cōsulat *Anton. Gabri. lib. 4. commun. tit. de legat. concl. 2. Roland. cons. 35. vol. 3. Mich. Grass. lib. sentent. §. legatum quæst. 50. num. 12. Nicol. Mozz. de contract. tract. de matrim.*

trim.tit.de diuisione matrimonij nu. 1. Ludouic. Beia respons. casuum conscientiæ p.1. casu 44. Cacheran. Pedam. decis. 126. nume. 6. Couar. lib. 1. vari. cap. 19. nume. 9. Capic. decis. 204. Iacob. Cancer. lib. 1. vari. cap. 24. à num. 15. Perez l.1. tit. 2. lib. 1. Ordin. Cost. in l. cum tale, §. si arbitratu, ampl. 11. num. 5. Lar. in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, num. 174. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 83. num. 4. & nume. 26. in fine, & cons. 169. num. 18. Praxis episcop. p. 1. §. legatum, vers. ad quartum, Spin. in speculo testam. glos. 14. princip. num. 58. Lessi. dict. dub. 15. P. Paul. Comitol. respõs. moral. lib. 7. quæst. 7. circa finem Frat. Basil. vbi supra, Marc. Anton. Genuen. in practica b. eccles. quæst. 149. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 127. art. 1. Ceual. commun. quæst. 241. Perez de Lara dict. cap. 21. num. 25. Galganett. de condit. & demonstratio. p. 1c. cap. 8. nume. 44. P. Molin. de iustit. disp. 207. vers. dubium deinde est, Mastrill. dict. decis. 153. nume. 9. Modern. de iurisdict. p. 4. casu 8. P. Rebel. de obligat. iustit. p. 2. lib. 18. quæst. 16. n. 3. Benedict. Aegid. in repetit. l. Titiæ ff. de condit. & demonst. p. 1. nume. 48. Benedict. Pinel. select. iuris interpret. lib. 1. cap. 20. à nu. 29. plures doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 111. nume. 2. & pract. ac canon. quæst. lib. 1. quæst. 35. per totam.

SVMMARIVM.

1 Matrimoniales causæ inter arduas numerantur.

2 Matrimoniales causæ non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendæ.

3 Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali potest de causis matrimonialibus cognoscere.

4 Capitulum Sede Vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere, secus de causis delegatis Episcopo, aut eius vicario.

5 Inferiores Episcopo possunt ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus.

6 Papa causam matrimonialem potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori.

7 Matrimonialis controuersia si à Romano Pont. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Episcopo eam subdelegare.

8 Causa matrimonialis est grauis.

9 Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest.

10 Iuramentum in supplementũ probationis non præstatur in causa matrimoniali.

11 Causæ graues non possunt subdelegari sine magna causa.

12 Causæ graues, & arduæ cum delegantur, censetur electa industria personæ.

13 Industria persona quando est electa non potest quis mandare alicui vices suas.

14 Declaratur tex. in c. ex litteris, de in integ. restit.

15 Causas matimoniales, quæ spectant ad Episcopum iure ordinario, potest ipse committere discutiendas, & decidendas Doctoribus, qui statuta Canonum non ignorent.

16 Natiuitatis incidens quæstio in iudicio seculari hæreditatis ad Episcopum, seu eius delegatum est remittenda.

17 Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces sunt ad cognoscendum de his, quæ sine spiritualium super-

pernaturalium cognitione decidi nequeunt.

18 *Iudices incompetentes ad cognoscẽdum principaliter de causa aliqua, possunt cognoscere de incidentia.*

19 *Iudex ecclesiasticus, qui respectu temporalium incompetens est, potest cognoscere de causa temporali, si ea in ecclesiasticam, quae coram eo vertitur, inciderit.*

20 *Iudex secularis cognoscens de causa ciuili haereditatis, an possit decidere quaestionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur distinctio Bart. & nume. 21. alia Abbatis.*

22 *Iudex criminalium causarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoscere potest.*

23 *Iudices alij dicuntur competentes simpliciter; alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, & improrogabiles, & num. 24. inter eos differentia constituitur.*

25 *Iudex ecclesiasticus an possit cognoscere de incidentibus solum ad decisionem causae principalis, ostenditur.*

26 *Declaratur tex. in cap. causam, quae 7. qui filij sint leg.*

27 *Declaratur tex. in cap. tuam, de ordine cognit.*

28 *Declaratur tex. in cap. 1. & in cap. perlatum, qui filij sint leg.*

29 *Declaratur tex. in cap. de prudentia, de donation. & num. 30.*

31 *Iudices laici de quaestione facti circa spiritualia cognoscere non possunt.*

32 *Iudices seculares de causa matrimonij, seu natalium etiam summariè cognoscere non possunt.*

33 *Compromitti in laicum non potest de causa matrimoniali incidente.*

34 *Iudices seculares etiã super possessorio matrimonij cognoscere non possunt.*

EPISCOPVS AN SOLVS habeat causarum matrimonialium cognitionem?

ALLEGATIO LXXXIV.

1 MAtrimoniales causae cum arduae sint, vt tradunt *Abb. in cap. mulieri, num. 7. de iureiurando, Sbroz. de Vicar. Episcopi lib. 2. quaestio. 44. num.* 4. non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt co-
2 gnoscendae (quia etsi matrimonium contractus sit, quia tamen Sacramentum Ecclesiae est, Episcopis tantum de eo cognoscendi potestas datur, vt probant *tex. in c. multorũ) 35. quaest. 6. cap. auditis, de praescrip. capit. accidentibus, de exces. Praelat.* & disponit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. vers. Ad haec causae matrimoniales*, par enim iustumque Sanctissimi Patres existimauerunt tam sublimi Sacramento Superiores etiam omnium totius Orbis iudices tribuere resoluunt *Couar. de sponsal ib. par. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quaest. 43. in princip. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 2. cap. 9. num. 6. Gutier practic. lib. 3. q. 26. num. 1. Soar. de Paz in pract. tom. 2. praelud. 1. num. 8. Gregor. Lopez l. 7. per text. ibi, verbo à los Obispos, tit. 10 par. 4. Sanch. de matrim. li. 3. disp. 29 n. 17. Aloys. Ric. in praxi fori eccles. decis. 245. in 1. edit. & resolut. 215 in 2. edit. Frac. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diffinit. 10. n. 14. Seraph. Rotae Ro-*

Roman.decis.765.Soar.de Paz in pract.tom.2.pralud.1.num.1. Fusc. de visitat.lib.2.cap.21.numero 9. Et Curia Romana alijs quã Episcopis de stylo committere non consueuit plures citati à *Rendina in promptuario recept sentent.tit.72.n.6.*

3 Potest tamen Episcopi Vicarius huius cõiugalis causæ cognitionem tractare, etiam ex generali commissione Episcopi, quod probatur ex text.*in cap.1. de frigidis, & malef.* vbi dicitur proponendum esse querelam coram Episcopo, vel eius misso ad diuortium, vbi *glos.verbo misso*, explicat, idest, Vicario. Probatur etiam in *cap.vlt.de cognat. spirit.* vbi dicitur propositum esse impedimentum matrimonii coram Officiali Cantuariensi, & sic supponitur eum posse de causis matrimonii cognoscere. Ita tenent *Anton. nu. 2.Prap.num.2.Abb.num.4.Alexan. de Neuo num.5.in d.cap.fin. Couar. d.num.1.vers.potest,Anton.Cueb.in stitut.maior.lib.2.tit.8.numer.105. Sbroz.d.lib.2.quæst.44.in fine. Bertach.in tract.de Episcopo, lib.4. par.7.quæst.20.num.23.Sanch.d.disput.29.num.18.vers.secundo,Azor. institut.moral.par.2.lib.3.capit.45. quæst.2. Narbona de appellat.à Vicario ad Episcopum par.1.num.201.* Quicquid contrarium velint *Rebuff.in praxi benefic.tit. de forma Vicar.num.155.Petr. de Ledesma de matrimon.quæst.45.artic.1.puncto 3.dub.4. Vgolin.de officio, & potestate Episcopi cap.4.§.7.numer. 2. vers.nono causas matrimoniales.*

4 Item & Capitulum Sede vacante, quod quidem de causis matrimonialibus potest cognoscere, vt probatur *in cap.veniens,* iuncta superscriptione, *de eo, qui duxit in matrim.* resoluunt *Couar. d. num.1. in princip.vers.atque etiam, Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante,par.1.quæst.10.sub numer. 8. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,quæst.5* vbi asserit per *Concil. Tridentin. d. loco* dispositum esse, quod causæ matrimoniales relinquantur examini, & iurisdictioni Episcopi tantum, vt excluderentur alii Prælati inferiores, at Capitulum in hoc casu non dicitur inferior Episcopo, sed par. Eleganter vero sub distinctione resoluit *Aloys.Ricc.d.resolut.215.versic.sed quicquid,* quod, aut loquimur de causa matrimoniali ex ordinaria iurisdictione, & tunc nõ est dubium quod in ea succedat Capitulum Sede vacante in locum Episcopi: aut loquimur de causa delegata matrimoniali, commissa Episcopo, aut eius Vicario in hæc verba: dilecto filio Vicario fratris nostri Episcopi, & tunc Capitulum non succedit in delegatione. Non enim valet Capitulum cognoscere de causa delegata Episcopo, etiamsi apposuerit ille manus ante obitum per *capit. quoniam Abbas,de offic.deleg. Bellamer.decis.166. Marchesan. de commission. super commissione appellationum extra Romanam Curiam par.1. cap.6.num.32.* Ex quibus dicta est *Sacra Rota Romana* elapsis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam à quodam Hispano, eo quia illa minus iuste possidebat alter adhuc Hispanus, & illegitime natus, quia obtinuerat dispensationem illegitimitatis à Vicario Capituli Sede vacante, suffulto delegatione Apostolica vigore Breuis expediti cum clausula illa, Officiali, solita apponi in Breuibus directis ad partes Hispaniarum, vbi di-

dicitur officialis, qui in Italia appellatur Vicarius, ex notatis per *Bellamer. decis. 5. de officio Vicarij. & addit. ad decis. Rotæ 2. eodem titulo in nouis.*

5 Ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio possunt inferiores Episcopo quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus, vt probatur in *d. cap. accedentibus*, resoluunt *glos. in cap. 1. de consang. glos. in cap. litteras, de restitutione spoliat. Couar. d. num. 1. vers. verum. Palat. in repet. cap. per vestras, notab. 2. §. 1. nu. 33. Nauar. cons. 1. sub tit. de officio iudicis deleg. numer. 5. in antiq. & cons. 3. sub eodem tit. in nouis, Concil.* enim *Trid. d. cap. 20.* non sustulit consuetudinem, in qua sunt inferiores Prælati, si sit immemorialis, vt censuit Sacra Congregatio, prout referunt *addit. ad Nauar. d. cons. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 33. num. 5.*

6 Dubium tamen est an ex delegatione possit inferior Episcopo habere huius causæ cognitionem? in quo pro parte affirmatiua stant *tex. in cap. proposuisti, de probat. & in cap. ex litteris, de in integrum restitut. et in cap. 1. vt lite non contest.* quibus probatur causam matrimonialem à Romano Pontifice delegari non solum Episcopis, sed & inferioribus nempe Archidiaconis, Prioribus, & Archipresbyteris, *Abb. in cap. 1. de consanguin. & affinit. Rendina d. ti. 72. num. 6. Couar. d. num. 1. versic. est tamen*, vbi addit non solere Roma-

7 nos Pontifices causas matrimoniales, nisi ex iusta causa, aliis quam Episcopis committere. Si matrimonialis controuersia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Episcopo eã subdelegare, *Couar. vbi proximè, Menoch. cons. 17. tom. 1. Sbroz. d. lib. 2. quæst. 43. num. 14.* ex eo probatur,

8 quia causa matrimonii est grauis, *glos. in cap. mulieri. 34. de iureiuran. Socin. iun. cons. 86. nu. 6. in 2. Sbroz.*

9 *d. quæst. 43. num. 10.* & ideo in illa mulier testis esse non potest, cum criminali par esse dicatur, vbi per tex. *in d. cap. mulieri*, probat *Duenb. reg. 315. ampliat. 1.* & contra alios declarat *Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 8. à num. 14.* quicquid dicant *Tiraq. l. 9. connub. glos. 1. par. 9. num. 64. & de pœnis temper. cap. 51. num. 47. & seq. Mascar. de probat. conclus. 762. num. 6.* Hinc etiam

10 in causa matrimoniali, quia est grauis, & ardua, & criminali æquiparatur, iuramentum in supplementum probationis non præstatur, *glos. verbo absoluto in dict. cap. mulieri, Tursan. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 102. prope finem, vers. limita secundo, pag. 444. & 446. Mascar. de probat. in proœm. quæst. 9. nu. 43. & conclus. 1030. num. 1. Surd. cons. 109. num. 19. Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tit. 54. de iuram. supplet. num. 45. Seraphin. de priuilegijs iuram. priuileg. 33. à numero 113.* post *Gail. Caroc. Farin.* & alios *Frã-*

11 *cisc. Molin. d. lib. 1. comp. 15. num. 4.* Et causæ graues non possunt subdelegari sine iusta causa, vt probat tex. *in cap. si pro debilitate, 3. de offic. deleg.* quem ita intelligunt *Menoch. cons. 17. num. 8. & 11. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 3. numer. 26. D. Barbosa in l. cum prætor, §. 1. nu. 396. ff. de iudic.* Probatur etiam,

12 quia cum delegantur causæ graues, & arduæ, censetur electa industria personæ, *cap. is cui, de offic. delegat. lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 54. num. 7. & 11. & casu 68. nu. 15. & casu. 205. & lib. 2. de præsumpt. quæst.*

quæst. 21. num. 4. & cons. 69. num. 58 Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol p. 1. decis. 88. nu. 6. Sed quando est electa industria personæ non potest quis mandare alteri vices suas, cap. vlt. §. is autem, in 1. de officio deleg. Soar. in thesauro recepta sent. littera D. num. 39. Menoch d. q. 21. num. 2. Vincent. Honded. cons. 55 num. 79. volum. 1. Surd. cons. 433. nu. 15. & 16. Peregrin. vari. ad rubr. de officio, & potest. iudicis delegati n. 7. Sanch. de matrimonio lib. 3. disput. 7. nu. 18. ergo nec etiam poterit subdelegare causas matrimoniales, quę
14 graues, & arduæ sunt. Ad tex. vero in cap. ex litteris, de in integrum restit. respondet Couar. d. vers. est tamen, in fine, ibi delegatum causam matrimonialem subdelegasse, quia eam commisit collegę, cui ipse Romanus Pontifex eandem causam cõmiserat, & cuius industria ab ipso
15 Principe ad idem negotium electa fuerat. Causas vero matrimoniales, quæ spectant ad Episcopum iure Ordinario potest ipse committere discutiendas, & decidendas Doctoribus, etiam qui non sunt eius vicarij, Alexand. cons. 149. volum. 3. glos. in d. cap. 1. de consanguinitate, Sbroz. d. quæst. 43. num. 7. & 9. Cou. d num. 1. vers. item ex delegatione. Et debent huiusmodi causæ matrimoniales ob sui grauitatem cognosci & iudicari ab his, qui statuta canonum non ignorant, vt probatur in d. cap. 1. in fine, vbi causæ matrimoniales solummodo committuntur peritis, & tractantur per iudices discretos, Cou. vbi proxime Sbroz. d. lib. 2. q. 43. n. 32. & q. 44. n. 1. Menoch. cons. 100. n. 240. & 258. dicentes etiam iniquum esse quenquam coniugalem controuersiã diffinire, qui non sit iuris Canonici peritus, tamen latam sententiam validam esse propter iurisdictionem, quam habet is, qui eam tulerit.
16 Adeo verum est Episcopum, seu ab eo delegatum, modo supra explicato, matrimonialium causarum cognitionem habere, vt etiã quęst. 10. natiuitatis incidens in causa ciuili hereditatis, quæ vertitur coram seculari iudice, ad Episcopum, seu eius delegatum sit remittenda, vt probant tex. in cap. lator 5. & in cap. causam quæ 7. qui filij sint leg. & in c. tuam de ordine cognit. quibus in locis obseruant communiter scribentes, Mantu. lib. 1. dialogo 41. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 3. num 4. Garcia reg. 353. D. Barbosa in l. Titia n. 22. ff. soluto matri.
17 Ratio vero facilis est, quia constat iudices laicos incapaces, omnino prohibitos, & incompetentes esse ad cognoscendum de his, quæ sine spiritualium supernaturalium cognitione decidi nequeunt, cap. 2. de iudic. constat etiam causã legitimitatis discuti, & decidi nõ posse absq; eo quod agatur de iuribus & validitate matrimonij, ex quo pendet, atq; ita cum matrimonium Ecclesiæ sit Sacramentum, cap. ad abolendam de haeret. Concil. Trid. sess. 24. de reform. matrim. can. 1. subindeq. de causis matrimonialibus solus ecclesiasticus iudex sit competens d. cap. accedentibus, de excess. Prælat. Trid. d. sess. 24. can. 12. recte sequitur minime seculares de causa natalium, seu legitimitatis posse cognoscere, sed potius, si incidat in causa hæreditatis, quæ coram illis vertitur, ad ecclesiasticũ iudiciũ esse remittẽdã.
18 Verum, vt quicquid in hac materia sit, plenissime discutiatur, & veritas clarius elucescat difficultatem vnam, quam patitur supradicta re-

resolutio in medium proferam, quæ deducitur ex reg. *tex. in l. quoties C. de iudic. & in l. 1. C. de ordine iudic.* cum similibus, quibus probatur iudices in competentes ad cognoscendum principaliter de causa aliqua posse cognoscere de incidentia *Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 91. num. 8. & 9. Garc. de nobilit. glos. 1. num. 17. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. quæst. 25. à num. 12. & de empt. cap. 34. num. 31. D. Barbosa in d. l. Titia à num. 21. Morla*
19 *in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 145.* Vnde iudex ecclesiasticus, qui respectu temporalium incompetens est ex reg. *cap. cum ad verum 96. dist.* potest cognoscere de causa temporali, si ea in ecclesiasticam, quæ coram eo vertitur, inciderit, veluti de dote & alimentis, vbi principaliter agitur de matimonio, vt probant *tex. in cap. de prudentia, & in cap. nuper, & in cap. per vestras, de donat. inter virum & vxorem* resoluunt *Mant. d. dialogo 42. Gerard. sing. 88. Hippol. sing. 589. Palat. in repet. cap. per vestras notab. 2. nume. 1. Gom. l. 50. Tauri num. 53. Nouel. de dote p. 9. priuil. 16. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 2. num. 21. Molina de primog. lib. 2. cap. 15. nume. 76. P. Molina de iustit. tom. 2. disp. 443. Gutier. pract. lib. 1. quæst. 44. à num. 6. & lib. 3. quæst. 29. num. 28. Azeuedo l. 10. num. 44. & seq. tit. 1. lib. 4 noua Recop. D. Barbosa in l. 1. par. 1. nume. 46. ff. soluto matrim.* Ergo similiter videtur dicendum iudicem secularem cognoscentem de causa ciuili hæreditatis posse incidenter decidere quæstionem natiuitatis.

20 Mouet difficultatem *Bart. in l. Titia num. 3. ff. soluto matrim. &* concludit *num. 5.* quod si quæstio de validitate matrimonij incidat corã iudice seculari non inter coniuges ad finem, vt sententia ab eo lata validitatẽ matrimonij decidat, sed vt filius natus sit, & iudicetur ex legitimo matrimonio per modum causæ, vt hæreditatem consequi valeat, concludit ille posse secularem de matrimonio cognoscere, vt euincit difficultas superposita. At contraria *in d. c. lator, & in d. cap. tuam,* procedere quando causa natalium ita incidit coram seculari vt supra validitatem matrimonij pronuntiare oporteat inter ipsos coniuges. Verum hic intellectus conuincitur ex *d. cap. lator,* in quo minime agebatur inter coniuges, sed inter filium, & nepotem, ad effectum successionis auitæ, atq; ita non super matrimonio erat pronuntiandum, sed super hæreditate, matrimonij autem validitas solum veniebat per modum causæ, & nihilominus probat *tex.* secularem de legitimitate cognoscere non potuisse, sed necessariò debere remittere, consonat *tex. in d. c. tuam,* secundum communem intellectum, de quo in summario. Quare merito hanc *Bart.* resolutionem à Doctoribus cõmuniter improbari testis est *Alexand. in eadem l. Titia num. 6.* inquiens vix sibi posse persuadere, quod ea verba *Bartoli* sint, sequitur *D. Barbosa d. nu. 22.* post *Albertin. &* alios quos ibi refert.

21 *Abb.* igitur *in d. cap. tuam, num. 9.* distinguit inter causas incidentes inter eandem speciem iurisdictionis, vel diuersam: nam si causa incidens est eiusdem speciei cum principali potest iudex aliàs in competens de ea cognoscere, & procedere *d. l. quoties;* non ita si ad diuersam

speciem iurisdictionis pertineat, vt est iurisdictio secularis respectu Ecclesiasticæ, iuxta reg. *cap. Ecclesia, de constit.* cum simil. Verum non satisfacit hæc resolutio, nam ex ea sequeretur etiam iudices ecclesiasticos de causa seculari incidente in ecclesiasticam, veluti de dote, quando principaliter coram illis de matrimonio agitur, cognoscere non posse, quia æque diuersa est iurisdictio ecclesiastica respectu secularium, vt secularis respectu spiritualium ex reg. *dict. cap. cum ad verum, 96. distinct.* quod tamen est contra text. *in d. capit. de prudentia*, & communem de qua ibi, sequeretur etiam nõ posse iudicem criminalium de ciuili causa incidẽte cognoscere, nec è contra iudicem ciuilium cognoscere de criminali, quia diuersas esse iurisdictionis species probat text. *in l. solemus 61. §. latranculator, ff. de iudic.* iunctis his, quæ de eius materia tradunt multi, de quibus *Alphan. collect. 758. Valasc. consult. 27. nu. 5.* tamen iudicem criminalium cau-
22 sarum de ciuili incidenter cognoscere posse probat *l. 4. §. si dicantur, in princ. ff. finium regund.* sicut è contra iudicem ciuilium de criminali incidenter posse cognoscere probat *l. nullum, C. de testib.* ex quibus & alijs notant *Abb.* & plures quos referunt, & sequuntur *Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisd. Ordin. num. 49. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 82. num. 10. Aenæ. Robert. rerum iudicat. lib. 3. cap. 5.*
23 Ego tamen pro clariori prædictorum explicatione iudices quoad nostrum propositum tripliciter posse considerari præmittendum duco: Alij enim dicuntur cõpetentes simpliciter: alij incõpetentes, & prorogabiles tamen: alii tandẽ incõpetentes, & improrogabiles. Prioris membri exemplũ poni debet in illis, qui attento iure, absque vlla prorogatione, seu consensu litigantium adiri possunt, & debent, itaut illorum forum simpliciter competens sit, qualis est iudex illius loci respectu sui territorij, de quibus *in l. 2. ff. si quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iurisd.* Secundi membri exemplum ponunt in iudice ecclesiastico, respectu secularium, licet enim incompetens sit in causis temporalibus respectu laicorũ, iuxta *d. cap. cum ad verum,* nihilominus tamen si laici in iudicem ecclesiasticũ consentiãt, cõpetens efficitur, possunt nanq; illius iurisdictionẽ prorogare, iuxta tex. *in l. Episcopale, 9. C. de Episcop. audi.* tradunt *Bar. in l. ex consensu, in princip. ff. de appellat.* communis ex *Curt. in l. 1. num. 6. ff. de iudic. Boer. decis. 69. nu. 4. & 5.* Tertij & posterioris membri exemplum ponunt in iudice sæculari respectu spiritualium, qui omnino incompetens, vetitus, incapax, & directe prohibitus censetur ad cognoscendũ de illis, etiamsi partes consentiãt, *c. si diligẽti, c. significasti, de foro cõp.* imo nec ex delegatione ecclesiastici iudicis, *cap. 2. de iudic.* iuncta *glos. 2. &* communi, de qua *Dec. n. 5. & Ripa 34.* atq; alii ibi.
24 Vnde inferes quoad effectum cognoscendi de causis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices discrimen, etenim illi, qui sunt vetiti, & omnino incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoscere possũt de causis, in quibus sunt incapaces & directe prohibiti: at vero iudices incompetentes, non tamen vetiti, nec incapaces, quamuis non possint cognoscere principa-

paliter de causis, in quibus sunt incompetentes, possunt tamen de illis pronuntiare, quando illæ causæ inciderint in causa principali; in qua sunt competentes, quia licet iudex quæstionem incidentem examinet, non tamen super ea primò & principaliter, sed super alia, de qua competens est, definitiue pronuntiat, iuxta *l. 1. ibi*, vniuersam incidentem quæstionem examinare, &c. *C. de ordine iudic.* explicant *Anton. in cap. cum Ecclesia, num. 15. de causa possess. Capic. decis. 7. num. 4.* Ex quibus clare videbis quam magna inter iudices seculares, & ecclesiasticos quo ad causas incidentes detur differentia: etenim seculares cum sint vetiti & directe prohibiti, causas ecclesiasticas, nec principaliter, nec incidenter definire possunt, immo eas cum in causa principali, de qua cognoscunt, inciderint, tenentur ad forum ecclesiasticum remittere, iuxta *d. cap. lator, & d. cap. tuam*, cum similibus supra citatis: iudex tamen ecclesiasticus cum respectu causarum secularium incompetens tantum sit, non vero vetitus, aut directe prohibitus, quamuis non possit de ipsis pincipaliter cognoscere, recte tamen, si illæ inciderint in causa ecclesiastica, in qua sunt competentes, possunt de illis pronūtiare; iuxta *d. cap. de prudentia, & cap. per venerabilem*, ibi casualiter exercemus, *qui filij sint leg.*

25 Sed dubium est an ecclesiasticus iudex possit cognoscere de huiusmodi incidentibus, solum ad decisionem causæ principalis, vel super eis pronuntiare, & diffinitiue decidere? in quo videtur receptior opinio illa, quæ habet ecclesiasticum iudicem solum de incidenti temporali cognoscere posse per modum causæ, vel vt suam iurisdictionem & sententiam à se latam tueatur, impedientes coercendo, vt voluerūt antiqui omnes, quos refert *Præpos. in cap. 1. num. 5. qui filij sint leg.* & sequitur ibi *Cuiac. Cou. d. nume. 4. in fine, Robert. d. cap. 5. vers. pro Titio.* Pro quibus adduci potest ratio *d. l. 1. C. de ordine iudicior.* quæ euincit iudicem, qui de principali causa cognoscit, & respectu incidentis incompetens est, solum cognoscere posse de incidenti per modum causæ in ordine ad principalē, non tamen de ea pronuntare, nec sententiam, quā profert circa principalem, parere actionem, vel exceptionem respectu incidentis, vt colligitur ex verbis ipsius *l. 1. ibi*, vniuersam incidentem quæstionem,
26 iuncto ibi, quoniam non de ea, sed de hæreditate pronuntiat. Deinde facit tex. *in d. cap. causam quæ, 7. qui filij sint leg.* vbi de causa legitimitatis principaliter agebatur coram iudice ecclesiastico, virtute rescrip. Apost. & accessorie de restitutione terrarum, quibus altera pars fuerat spoliata, & tamen decidit *tex.* iudicem ecclesiasticum de sola quęstione legitimitatis esse competentem, & iudicium possessorium Regi, seu seculari potestati esse relinquendum. Denique facit tex. *in d. cap. tuam, de ordine cognit.* ex cuius littera plane deprehenditur causam Natalium Reginæ Cypri principaliter coram Summo Pont. fuisse agitatam, & prius de legitimitate ipsa, quàm de hæreditate fuisse incœptum iudicium, vt denotant illa verba, causam successionis incipere, & tamen causam hæreditatis accessoriam, & ab illa natalium dependentem ad secula-

re iudicium Regis Francorum deductam fuisse, quem intellectum in se verum esse, & iuxta eum stare propriè verba text. cum secundum contrarium intellectũ improprientur, fatetur *Abb.ibi,num.7.versic.secundus intellectus*. Si quis autem petat, in quo maneat differentia, de qua supra, inter ecclesiasticos, & seculares iudices, respondebitur eam posse assignari, quod seculares nullo modo, etiam per modum causæ possunt de spirituali cognoscere; ecclesiastici verò possunt per modum causæ ex ratione diuersitatis superius assignata, non tamen cognoscere poterunt ad effectum, vt pronuntient, & ex tali sententia actio, vel exceptio oriatur, immo sicut seculares tenentur incidentem quæstionem spiritualem ad ecclesiasticum remittere, ita tenebitur ecclesiasticus incidentem quæstionem secularem laico iudici decidendam, ac diffiniendam demandare.

28 Non obstant huic resolutioni, *tex.in cap. 1. & in cap. perlatum, qui filij sint leg.* quatenus videntur decidere, posse ecclesiasticum pronuntiare de causa dotis, & hæreditatis incidente in causa legitimitatis, quæ coram eo vertebatur, respondetur enim cum Innocen. non iubere Pontifices ibi hæreditatem restitui, nec aliter super ea pronuntiare, hoc enim tantummodo ad iudicem secularem pertinere constat ex proxime dictis, sed solum prohibent ea iura parti, ne molestet super hereditate eum, qui legitimus iudicatus est, ex ea sola occasione, quod sit illegitmus, quia per hoc directe offenditur sententia lata ab Ecclesia super causa spirituali natalium, quæ in vtroque foro seruari debuit, & exceptionem rei iudicatæ producit, iuxta reg. *cap.2.de exception.in 6.*& quia ad eandem Ecclesiam pertinet, sicut ad quemlibet alium iudicem, suã tueri iurisdictionem, & resistentes sententiis à se rite latis coercere, *cap.1.de offic.deleg.* & per totum, *ff.si quis ius dicenti non obtemperauerit*.

29 Nec obstat difficilis text.*in dicto cap.de prudentia, de donat.inter virum, & vxorem*, dum claris verbis probat iudicem ecclesiasticum, qui de validitate matrimonij cognouit, potuisse, & debuisse de causa dotis incidente accessorie cognoscere, & essentialiter definire, nam habet varios intellectus, propter quos infirmum est argumentum ex illo desumptum, imprimis enim *Innocen. Imola, Abb.& alij*, ibi, *Deci. in authent. quod locum, num.1.C.de collationib. Felin.in cap.licet, de foro competen. Aufrer.de potest.Ecclesiæ super laicos, fall.27.Gomez.in cap.vlt.nume.22.de iudic.in 6. Ripa in l.1. num. 48.ff. soluto matrim. Bald. Nouell. de dote par.9.priuileg.16.Perez.l.2 tit.1.lib.3.Ordin.Soar.de Paz dict. pral.2.num.21.* existimant causam dotis etiam principaliter motam esse mixti fori, itaut inter iudicem ecclesiasticum, & secularem sit locus præuentioni, & ideo potuisse iudicem ecclesiasticum in d.cap. de prudentia, de prædicta causa dotis cognoscere, & superea pronuntiare, quod etiam probant auctoritate tex. *in cap.per vestras, eodem tit. de donat.inter, & cap.ex litteris, de pignorib.* Verum intellectus iste cõuincitur ex littera prædicti text. *in cap.de prudentia*, ibi, vos qui de matrimonio principaliter cognouistis, de dote, quæ est causa incidens accessorie cognoscere valuistis, quæ ver-

verba ostendunt ecclesiasticum iudicem non alia ratione, quam incidentiæ de dote cognouisse, quare contra *Innocen.* resoluunt Doctores magis cõmuniter soluentes sententiam.*glos.verbo accessorie,ibi, vt testantur Molin.de primogen. lib.2. cap.15.num.66.D.Barbosa in dicta l.1.par.1.num.66. Palat. in repetit. cap.per vestras,notab.2.*nec contrarium probant iura,quæ pro Innoc. adducuntur,nam ad d.*capit.per vestras*,plene satisfacit, ibi, *Palat. d. notab.2.num.5.*ostendens loqui de paupere, atque ita miserabili persona,de cuius causa Pontifex,& ecclesiasticos iudices competentes esse notant Doct.communiter per text. ibi in *capit.ex parte, de foro compet.* vt vel inuitus fatetur *Couar. practic.cap.6.num.1.D.Barbosa d.par.1.num.49.ad finem*, qui etiam *nu.47.* Similiter respondet ad *d cap.ex litteris*,quod mulier,de qua ibi,erat oppressa per iudicem secularem., à quo propter delictum mariti fuerat propria dote spoliata.

30 Verum,vt rectius percipere possis verum *d.cap.de prudentia*,intellectum,aduerte causa dotis, de qua ibi,non esse proprie incidentem, quasi ad decisionem causę principalis esset necessaria, vt est causa status in *d.l. quoties*, sed esse proprie dependentem ex matrimonij validitate, & quando causa dotis ex sola dependet matrimonij validitate, vel nullitate ad ecclesiasticum pertinere fatemur ex auctoritate d.*capit. de prudentia*. Si vero principaliter de ea agatur inter laicos ad iudicem secularem est deferenda,veluti quando soluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris,vel quando eo constante mulier agit ex capite inopiæ,ad quam vergit maritus;vel si petatur à viro tãquam promissa ex notatis *in l.si cõstante,ff.soluto matrimonio, & dicto cap.per.vestras*, & traditis per *D. Barbosa d.par.1.num.46.*Pro ratione vero differentię inter dotem, de qua ibi,& hæreditatem, de qua in *d.cap causam quæ*, occurrebat cum aliquibus pręceptoribus dicere causam dotis eo casu iudicio Ecclesiæ fuisse specialiter reseruatam ex tex. *in cap.1.de donat.inter virum*, iuncto intellectu magis communi, de quo *Couar.d par 2.cap.6.§.8 nume. 26.D.Barbosa in rubr.ff.soluto matrim.par.2. num. 39.* Cuius reseruationis ratio reddi potest ex maxima cõiunctione, seu connexitate, quam habet dos cum matrimonio, nam sine matrimonio dos constare non potest *l.3.ff.de iure dot.* atque ideo quod iudex ecclesiasticus iudicat matrimonium non valuisse, merito & consequenter debet iudicare dotem restituendam, quæ necessaria dependentia non reperitur in hæreditate,longeq. minus in restitutione terrarum,de qua in *dicto cap.causam quæ*. Ex qua ratione non temere tentari potest, absque speciali Ecclesiæ reseruatione connexionem hanc matrimonii cum dote sufficere debuisse,vt secundum generales regulas iudex,qui matrimonium nullum esse pronuntiauit, debeat iubere dotem restitui, tanquam quid connexum inseparabiliter,iuxta principium illud,de connexis idem est iudicium, *cap. translato de constitut.* cum citatis in libello de *principijs vtriusque iuris, littera C num.39.* & in materia iurisdictionis,*cap quanto,de iudic.*vbi ratione connexitatis, quam iuspatronatus habet cum iure spirituali ministri, quem præsentat patronus,

ex iuris principio respondet Pontifex, quod coram ecclesiastico iudice debeat tractari, vbi notant nostri, præcipue *Dec. num. 3.* adducens tanquam simile *d. cap. de prudentia*, & alia, quæ vide.

31 Ex quibus infertur nostram principalem resolutionem procedere, siue agatur de causa ex aliqua quæstione iuris pendente, veluti an matrimonium legitimè sit cõtractum, & validum, siue versetur circa factũ solummodo, veluti quia dubitatur an matrimonium fuerit cõtractum de facto inter personas habiles ad contrahendum: de quæstione enim facti circa spiritualia laicos iudices cognoscere non posse tenent *Bald. & Fulgos. in d. l. quoties, Abb. in d. cap. tuam, num. 10.* & alij ex quibus communem dicit *Aretin. in l. omni nouatione, num. 3. C. de sacrosan. Eccles.* & post *Lap.* constanter tuetur *Fachin. controuers. iuris lib. 1. capit. 44.* qui pluribus mouentur fundamentis; primo quia qui cognoscit de facto rei spiritualis, cognoscit etiã de re ipsa spirituali; nã ex facto ius oritur, *l. si ex plagis, 53. §. in cliuo, ff. ad legem Aquil.* cum citatis *in libello de princip. iuris, littera F. num. 13.* Deinde mouentur præcipue ex *capit. si iudex laicus, de senten. excomm. in 6.* vbi agitur de sola quæstione facti an scilicet quis ordinatus, seu clericus sit, & tamen decidit ad iudicem ecclesiasticum pertinere, & laicos de ea non posse cognoscere. Expendunt etiam verba tex. in *cap. vt inquisitionis, §. prohibemus*, ibi, quoquo modo, *de hæretic. in 6.* quæ verba omnem modum cognoscendi, siue de iure, siue de facto, videntur excludere. Quamuis iudicem secularem de quæstione facti posse cognoscere teneant *Bar. in d. l. quoties, & in d. l. Titia*, vbi late *D. Barbosa a num. 22. & 24. & 53 versic. secunda principalis conclusio, Vant. d. num. 54. in fine, Couar. d. cap. 8. §. 12. num. 3. Garcia Falcon. reg. 253. num. 12. Menoch. consilio 356. num. 11. volum. 4. Ceuall. communium contra commun. quæst. 403. Cabedo p. 1. decisionum Aresto 102.*

32 Secundò deducitur seculares iudices de causa matrimonii, seu natalium etiam summarie cognoscere non posse, vt post *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. qui filij sint legitimi, §. 1. vers. competit*, tenet *Dec. in cap. 2. de iudic. nu. 24. vers. tertio fallit*, pro quibus facit *tex. in Clem. dispendiosam, de iudic.* vbi inter causas spirituales ponit Pontifex causas matrimoniales, de quibus agimus, cum ex dictis cõstet de his nõ posse seculares vllo modo cognoscere, necessariò sequitur de sũmariis cognoscere non posse. Vrget etiam ratio, quia constat laicos omnino incapaces esse ad cognoscendum de illis quolibet modo, & consequenter cum in causis summariis cognitio iudicialis sit necessaria, sequitur etiam hanc summariam cognitionem laicis esse denegandã, quicquid dicat *Bald. in l. filium, num. 13. ff. de his, qui sunt sui, & in l. 2. C. de Carbon. edicto.*

33 Tertiò deducitur de causa matrimoniali incidente non posse in laicum compromitti ex generali *reg. tex. in capit. contingit, de arbitr.* vbi probatur, quod laici arbitri esse nõ possunt de rebus spiritualibus, iuncta generali æquiparatione iudicũ, & arbitrorum, de qua in *l. 1. ff. de receptis arbitris*, ex qua deducitur, quod quemadmodum ex dictis laici, nec principaliter, nec incidenter iudices esse possunt, ita nec arbi-

bitri, quare ita tenent *Alexand. in d.l.Titia, num. 9. Roman. consil. 299. Anton. Blac. de compromiss. quaest. 4. num. 7. Couar. d. §. 12. num. 2.* qui etiam illam rationem considerant, quod causa matrimonialis in arbitrum etiam clericum compromitti non potest, *cap. pen. in fine, de restit. in integr.* ergo multò minus poterit in laicum cōpromitti super causa matrimonij, vel natalium, quæ spiritualis est. Cui argumento videbatur posse responderi euincere solum non posse compromitti super causa matrimonij, vel status vbi de ea principaliter agitur, non ita si agatur incidenter, tunc enim arbitros admitti posse docuit *glos. vlt. in fine in l. cum proponas, C. de rebus cred. Abb. in d. cap. penult. num. 6. Blanc. d. quaest. 4. nume. 15. & 18. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorandum, num. 26.* Sed refellitur hæc solutio in *l. vlt. in fine, C. vbi & apud quem*, vbi etiam incidenter negat dari restitutionem in integrum ab arbitro, nec iure Canonico in *d. cap. pen.* contrarium expressum reperitur, vt debeamus inter vtrumque ius facere differentiam, quam tentauit *Abb. dict. loco* contra *reg. tex. in cap. 1. de noui operis*. Nec obstat ratio *Bald. in l. 1. num. 18. C. de confessis*, vbi scribit de causa matrimoniali incidenti posse in laicum compromitti, ea motus ratione, quia arbitri non tanquam iudices, sed tanquam priuatæ personæ cognoscunt, & eorum sententia actionem, vel exceptionem rei iudicatæ non producit, ac subinde ecclesiasticæ iurisdictioni non derogant, nec vsurpant; adducitque in suæ opinionis confirmationem reg. *l. ait prætor, §. in princip. ff. de re iudic.* vbi iuncta *glos.* probatur arbitros non iurisdictionem habere, sed notionem. Respondetur enim rationem huius resolutionis non consistere in præiudicio, seu vsurpatione iurisdictionis ecclesiasticæ, sed in prohibitione, & incapacitate laicorum, quos capaces facere nō potest priuatorum consensus, iuxta *l. priuatorum, C. de iurisd. omnium iud. & cap. si diligenti, de foro comp.*

34 Quartò deducitur, vbi de possessorio agitur inter uirū, & vxorem, quoties vir possessione innititur aduersus mulierem, quæ propria auctoritate diuertit, vel è contrario, non posse secularem iudicem cognoscere, sed ad ecclesiasticum esse recurrendum, sicut in causis matrimonialibus, & ita resoluunt *Afflict. in constitut. Siciliæ lib. 8. rub. 48. num. 6. 7. & 8. Couar. d. cap. 35. numer. 2. vers. verum, & d. §. 12. num. 3. Angel. de Vbald. inter consil. matrimon. consil. 44. num. 57. & 60. lib. 1. Plot. inter eadem cons. cons. 87. numer. 15. post Roland. Menoch. & alios Gutier. canon. lib. 1. capit. 34. nume. 26. vers. & in terminis, Valasc. consult. 93. num. 2. ad med. versic. in causa matrimoniali.* Quorum sententia probatur ex glos. insigni, verbo, *& ab eo*, in *c. ex transmissa, de restitutione spoliat.* quæ expresse docuit, cum, qui ad restitutionem agit coniugis, probare oportere desponsationem, & copulam, subinde docuit possessorium hoc non sicut cætera esse, non enim sola sufficit possessio, quia in matrimonio sine iure, & titulo haberi nequit, in cæteris vero possessoriis titulus, etsi coloratus, sufficit, vnde etsi in his iudices laici cognoscere possint, in illo minime: tùm quia causa matrimonialis pos-

possessoria habet admixtam causā spiritualitatis, ex *Butr. in cap. litteras, de iuram. calumniæ*, habetque admixtum titulum, *glos. in d. cap. ex transmissa*, at vbi de titulo cognoscendum est, nunquam laicus ius dicere potest, communi enim sententia receptum est in causis possessorijs, quæ per titulum verum iustificari debent, laicum iudicem esse non posse, *Couar. d. cap. 35. num. 1. Menoch. remed. 3. retin. num. 328. & remed. 15. recup. num. 218. Gutier. d. num. 26.* Non obstat argumentatio nostrorum, qua parificant causam possessoriam matrimonialem cum cæteris possessorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentum excedit cætera omnia spiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his similia, de quibus vbi de possessione mera agitur, affirmāt fere omnes, iudices laicos cognoscere posse, vnde non recte argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur, quare minus bene seculares iudices de hac matrimonialis possessorij causa cognoscere posse, tenent, & defendunt *Rhenat. Chopin. de sacra politia, lib. 2. tit. 1. num. 14. Thesaur. Pedam. decis. 117. Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tit. 43. num. 104.*

SVMMARIVM.

1 *Census Ecclesijs dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessoris, vel solummodo ad vitam illius.*

2 *Prælatus nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere.*

3 *Census personales ad vitam possessorum, vel breuius tempus licite possunt Episcopi ex causa imponere.*

4 *Census apud Gallos uix constituitur ab alio, quam à summo Pont.*

5 *Census perpetuus ab Episcopis imponi non potest, nisi iusta de causa, & tempore fundationis.*

6 *Censum perpetuum post Ecclesiam fundatam imponere nequit Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & vltra iustam causam concurrat debita solemnitas.*

7 *Censum retinere potest Episcopus, si episcopalia remiserit in Ecclesijs, quæ pleno iure ei subijciuntur.*

8 *Pensionem Ecclesiæ imponere absq; Capituli consensu non potest Episcopus.*

9 *Causa in Episcopo censum imponēte requiritur.*

10 *Alienatio rerum Ecclesiæ fieri nequit præsertim ab inferioribus sine iusta causa, quamuis solemnitas concurrat.*

11 *Pensiones inualidæ sunt absq; iusta causa ab inferioribus impositæ.*

12 *Causa in Episcopo censum imponente probari debet concludenter, itaut illi affirmanti eam subesse credendum non sit.*

13 *Episcopi an possint Presbyteris singulos aureos, aut aliam summam singulis annis soluendam imponere ostenditur.*

14 *Declaratur tex. in cap. prohibemus, de censibus.*

15 *Tributa iuris publici sunt, & non nisi à Principe superiorem non recognoscente imponi valent.*

EPI-

EPISCOPVS AN POSSIT Ecclesijs nouum censum imponere, vel antiquum augere?

ALLEGATIO LXXXV.

1 DVpliciter potest census Ecclesijs imponi, vel in perpetuũ etiam post mortem possessoris, vel solummodo ad vitam illius, aliudue tempus breuius: primo casu Episcopi, & quicunque alij inferiores nequeunt censum imponere, *cap. scientes* 3. *cap. probibemus* 7. *cum alijs, de censibus*, *Clem.* 1. *vers. eadem quoque, de suppl. neglig. Prӕl.* Sed solus summus Pont dispensando in sua lege, *cap. ad quӕstiones*, 6. *de rerum permutat.* quem *tex.* in id refert *Sot. lib.* 9. *de iustit. quӕst.* 7. *art.* 2. *col.* 2. vbi affirmat morem esse Romanum nullum Prӕlatum Papa inferiorem, censum, ac pensionem
2 perpetuam imponere posse, neq; in beneficiorum permutationibus, neque in simplicibus resignationibus, *Abb. num.* 2. & Doctores communiter *in d. cap. probibemus*, *& in cap. praeterea, num.* 13. *eod. tit. Gig. de pension. quӕst.* 6. *num.* 1. *& à nu.* 6. *Rebuff. de pacificis possessor. nu.*
3 110. In secundo vero casu Episcopi ad vitam possessorum, vel breuius tempus licite possunt ex causa census personales imponere, *cap. nisi essent*, 21. *de prӕbendis*, *cap. de cӕtero, in fine, de transact. cap. vni. prope finem*, *vers. credimus*, *vt ecclesiast. benef.* post alios *Gig. vbi proxime num.* 2. *Corras. de Sacerdot. p.* 1. *cap.* 4. *Mandos. de signatura gratiӕ tit. pensiones, verbo Papa.* Ratio differentiӕ est quia in primo casu Ecclesia perpetuo oneratur, & fit censualis, quod in *Concilio Lateranen.* relato *in d. cap. probibemus*, vetitum est; in secundo non Ecclesia, sed persona obligatur, in quibus terminis prohibitio illa non datur, obseruant *Abb. num.* 9. *&* Doct. communiter *in cap. cum venissent*, *per* tex. ibi, *de restitut. spoliat. Cardin. num.* 1. *& omnes in d. cap. probibemus*, vbi *Anton. nume.* 4. *Felin. in cap. ad audientiam*, 2. *num.* 2. *de rescriptis*, *Gig. de pensionib. quӕst.* 6. *à princ. Rebuff. de pacificis possess. à num.* 106. *Cou. in cap. quamuis pactum, p.* 1. *§.* 6. *num.*
4 *vlt. Corras. d. cap.* 4. Hodie tamen apud Gallos ab alio, quam à Summo Pont. vix constituitur census, vt post *Greg.* quem refert, affirmat *Rebuff. vbi proxime, num.* 105. *ad finem*, *Corras. d. cap.* 4. *à num.* 9.
5 Ex quibus infertur censum perpetuum ab Episcopis imponi non posse, nisi iusta de causa, & tempore fundationis, *cap. praeterea*, 23. *in princip. de iurepatron.* aduertit
6 optime *Anton. in cap. significauit*, 13. *de censib. numero* 3. Post fundatam vero Ecclesiam imponere nequibit, nisi quando locis Religiosis applicauerit, & vltra iustam causam, concurrat debita solemnitas, nempe Capituli consensus, & cӕtera, quӕ in alienatione rerum ecclesiasticarum requiruntur, vt tandem fateri coguntur *Abb. in d. cap. significauit, num.* 3. *Cardin. nume.* 1. argumento tex. in *cap. tua*, 8. *& in cap. pastoralis*, 9. ibi, viris Religiosis, *de his, quӕ fiunt à Prӕlatis, cap. pastoralis*, 7. in eisdem verbis, *de donation.* in Ecclesijs vero, quӕ pleno iure Episcopo subijciuntur, potest Episcopus si episcopalia remi-

fe-

serit, censum retinere *cap. constitutus, 6. de relig. domib. cap. cum venerabilis, 21. de censibus*. Et quod non possit absque Capituli consensu pensionem Ecclesiæ imponere faciunt tex. *in d. cap. pastoralis, 7. & in cap. si Episcopus*, vbi *glos. vlt. 12. q. 2.* iuuat efficax ratio; etenim Episcopus non potest alienare neque Ecclesiam, neque bona illius absque debitis solemnitatibus, *cap. nouit, 4.* cum multis, ibid. *cap. tua nuper, 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. sine exceptione, 12. q. 2.* plane qui pensionem Ecclesiæ imponit, quasi alienat, *cap. nulli, de rebus Ecclesiæ*, ibi, conditionem, &c. agnoscit *Rebuff. de pacificis possess. num.* 108. igitur obseruant *Innoc. in d. cap pastoralis ad finem* communiter receptus, *Anton. num. 1. 4.* & *11. Card. num. 1 Abb. 1. & 3. in d. capit. pastoralis*, in effectu *Rebuff. vbi proxime*.

9 Causa in Episcopo censum imponente requiritur, argum. *dicti cap. constitutus, & cap. per tuas, 5. de donationibus*, & in fortioribus terminis *cap. pen. de verbor. significat. & cap. si propter, 10. in principio, de rescript. lib. 6. Clem. vni. vers. eadem, de supplen. neglig. Prælat.* Etenim

10 alienatio rerum Ecclesiæ fieri nequit, præsertim ab inferioribus, sine iusta causa, quamuis solemnitas cōcurrat *d. c. sine exceptione, 12. q. 2.* referunt plures causas *Abb. in cap. 1. num. 17. de in integrum restitut. Couar. vari. lib. 2. cap. 17. num. 2.* post *glos. 2. in d. cap. probibemus, glos. in summ. 12. quæst. 2. glos. 1. in capit. 1. de rebus Ecclesiæ, Gig. de pension. q. 6. Rebuff. dict. loco num. 108. & 113.*

11 qui recte aduertunt inualidas esse pensiones sine causa ab inferioribus impositas, *Deci. consil. 437. numer. 12. Corras. d. cap. 4. à num. 12.* remissiue *Flamin. de resignation. lib. 6. quæst. 12. 2. nu. 134.* Quæ quidem causa probari debet concludenter; itaut Episcopo affirmanti causam subesse credendum non sit, *Abb. in cap. diuersis fallacijs, num. 3. de clericis cōiug. Oldrad. consil. 226.* quem refert *Rebuff. d. loco n. 107. Corras. d. c. 4. n. 14.* Pro quibus expeditur quod ei, qui non potest libere actum facere, non creditur nisi constito prius de veritate, *l. si forte, 8. in fine, ff. de castr. pecul.* vbi *Bart. & Doct.* communiter, *Gig. de pensionib. quæst. 68. nu. 2.* sane Episcopi, & similes Prælati non possunt libere sine causa pensiones imponere, vt supra resoluimus.

13 Quæstio est ad præsens institutū, non contemnenda, an scilicet Episcopi possint presbyteris singulos aureos, vel aliam summam singulis annis soluendam imponere? in qua se pro Neapolitanis Presbyteris cō suluisse refert *Nauar. consil. 7. in antiquis*, alias 3. *in nouis, de censibus:*

14 & contra Prælatos citari non potest *Concil. Lateran. in dict. cap. probibemus*, vetat nanque Ecclesiæ census imponi, de personis autem, nec verbum quidem. Similiter minus bene adducitur, *c. sp. 1. cap. 2. cum seq. cap. illud, cap. inter cætera*, cum multis ibidem, *10. q. 3.* non enim ibidem agitur de personis, sed de Ecclesijs non grauādis vltra duos solidos cathedratici nomine, quod ius Episcopale est *cap. conquerente 16. vbi glos. verbo solidos, de officio Ordinarij.* Tandem pro Presbyteris non multum ad rem facit, *cap. cauendum illa causa, & quæst.* ne Episcopi tirannydem exerceat erga socios, neue eisdem scandalo sint, sed cum charitate, & gratiarum actione si-

pen-

pendia aliàs debita exigant, de talliis vero, & exactionibus minimè expendit *Nau. dict. cons. 7. num. 1.* Idcirco pro Presbyteris aliunde agendum est, & primo contra Prælatos fortiter vrget text. *in cap. cum Apostolus 6. vers. prohibemus, de censibus*, & ratio illa à priori efficaciter concludens, quod tributa iuris publici sunt, & non nisi à Principe
15 Superiorem non recognoscente, imponi valent, vel nisi consuetudo immemorialis sit in contrarium, *cap. 1 quæ sint regalia, vers. vectigalia*, vbi *Sebastian. Naeui. à numer. 54. Bossi. in pract. tit. vectigalia, qui possint imponere, & tit. de Principe, nu. 95. Anton. August. in schol. ad collect. 4. Decretaliũ, ad cap. super quibusdã, verbo Imperatorum, de verborum significat. Menoch. cons. 302. nume. 27. vers. quinto, Menchaq. illustr. libro 2. cap. 8. num. 1. Molin. de iustit. tract. 2. disput. 666. Cardin. Tusch. littera G. conclus. 1. num. 7. & littera V. conclus. 32. Cabed. par. 2. decis. 49. num. 4. Alexand. Trentasinch. variar. lib. 1. tit. de iure Fisci, resol. 5. à num. 1.* Tertiò facit, quod etiam ad releuandas omnes necessitates Episcopi non possunt Ecclesijs, neque ecclesiasticis personis tallias, vel collectas indicere, nisi prius Sũmus Pontifex consulatur, *cap. aduersus, 7. vers. propter, de immunit. Ecclesiarum*, ergo à fortiori in propriam vtilitatem illud facere nequibunt. Vltimò, quod Episcoporum necessitatibus, si de nouo super ueniant satis consultum est, vt si manifesta, & rationabilis causa constiterit, cum charitate moderatum valeant auxilium postulare, *d. c. cum Apostolus, vers. sustinemus*, de quo late allegat. seq. igitur nihil proponitur, quod Prçlatis contra Presbyteros opituletur.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio nihil aliud est, quã certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet.*
2 *Canonica portio sic dicitur, eo quod sit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure.*
3 *Canonicæ portionis quantitas iuxta diuersa tempora, diuersasque diuersarum prouinciarum consuetudines, assignata fuit.*
4 *Canonica portio nulla debetur ex consuetudine spatio 40. annorum præscripta.*
5 *Luctuosa in aliquibus Hispaniæ locis canonicæ portionis loco subrogata est.*
6 *Luctuosa ex quibus soluenda, ostenditur.*
7 *Canonica portio Episcopo debetur de legatis relictis Ecclesijs, vel pijs locis.*
8 *Prælato, qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia, debetur Canonica portio de relictis ipsi Ecclesiæ.*
9 *Canonica portio est de lege iurisdictionis.*
10 *Canonica portio Episcopo non debetur de legato relicto loco exempto.*
11 *Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Episcopo, ostenditur.*
12 *Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit.*
13 *Declaratur tex. in Clem. 2. §. verũ, de sepultur.*

Ec-

14 Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicam, nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ.

15 Pleno iure dicitur Ecclesia ad aliquem pertinere, quando vtroq; iure, idest in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt.

16 Canonica an debeatur si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ vero tempore testamenti, ostenditur.

17 Regulares, qui eximantur à solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ, ostenditur.

18 Declaratur Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 13.

19 Concil. Trid. fuit confirmatum die 27. Ianuar. 1564.

20 Canonica portio, seu quarta Episcopalis, ex quibus bonis, quæ Ecclesiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci nō possit, ostenditur.

21 Pauperibus quando aliquid relinquatur in genere, non debetur Canonica portio Episcopo, nisi relinquatur pauperibus certi loci, in num. seq.

22 Canonica portio non detrahitur de relictis personis.

23 Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Ecclesiæ luminarijs, anniuersarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum leguntur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornādis, vel reparandis.

24 Canonica portio an debeatur de relictis pro restauratione, vel ædificatione Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, vel aliorum piorum locorum, si illa nō egeant, ostenditur.

25 Canonica portio non debetur quando aliquid legatur vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti

26 Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Ecclesiæ.

27 Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis singulis annis facto.

28 Canonica portio an debeatur ex his, quæ hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remissiuè.

29 Canonica portio non debetur si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim cōstitutæ.

30 Episcopus, cui legatum absolute relictū est potest insimul canonicā vindicare portionem.

31 Legatum quando alicui factum est, eo adiecto, vt illo contentus nihil amplius petat, eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse.

32 Beneficiarius testator si absolute leget Episcopo cur tunc non possit ipse Episcopus legatum, & luctuosam insimul retinere, ostenditur.

33 Quarta decimarum Episcopo debita vnde initium sumpserit, ostenditur.

34 Episcopus de iure cōmuni in quarta decimarū fundatam habet intentionem.

35 Quarta decimarum iure communi debetur Episcopo ab Ecclesijs curatis, non autem ab ipsis parochianis.

36 Decimæ prædij, quod in alicuius parochia situm non est, pertinent ad Episcopum.

37 Parochiæ vbi distinctæ non sunt, decimæ pertinent ad Episcopum.

38 Quarta decimarum est legis diœcesanæ à qua exempta sunt monasteria.

39 Quarta decimarum potest in totum tol-

tolli consuetudine, vel praescriptione, & idem de canonica portione.

40 *Cathedraticum, quod ob honorum cathedrae Episcopalis sic dicitur, ultra procurationem Episcopis debetur.*

41 *Cathedraticum debetur per Presbyteros suis Episcopis, & solet dari in festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini.*

42 *Cathedraticum non potest praescribi, licet per contrariam consuetudinem possit aliter introduci, & num. 45.*

43 *Cathedratici taxa sunt duo solidi.*

44 *Solidi duo pro cathedratico soluendi sunt secundum taxam, quae antiquitus solui consueuit, attenta semper in huiusmodi taxatione, consuetudine illa, quae bona, & rationabilis fuerit.*

46 *Cathedraticum non censeretur remissum licet pleno iure liberaretur Ecclesia, nisi expresse ponatur.*

EPISCOPO QVANDO, & à quibus canonica portio, quarta decimationum, & ius cathedraticum debeatur?

ALLEGATIO LXXXVI.

1 CAnonica nihil aliud est, quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet, introducta ex similitudine legitimae patri, aut patrono debitae, in bonis filii, vel liberti, ad instar cuius visum fuit Episcopo, qui pater, & spiritualis patronus est, ius ad certam in bonis suorum portionem

2 competere; diciturq. canonica portio pro eo quod sit à canonibus approbata, ac debita decretorum Canonicorum iure *Siluest. in sum. verbo canonica portio, n. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prelat. tom 2. q. 48. art. 1. in princ.* late *Host. in sum. tit. de sepultur.* & extat opusculum, de canonica quarta portione *Lapi*, & aliud de eadem re *Petri Valdi Perusini*.

3 Attento iure certa portio fuit diffinita, scilicet quarta pars redditiuum ecclesiasticorum, & oblationum, caeterarumq. obuentionum, quae intuitu pietatis *Ecclesiis* inferioribus acquirebantur, *cap. concesso, cap. de reditibus, cap. mos est, cum multis ibid. 12. q. 2.* Postea vero tertia pars fuit assignata iuxta varietatem prouinciarum, eo adiecto onere, vt *Episcopis* incumbat fabrica Ecclesiarum inferiorum, vt in nostra Lusitania factum probat *cap. priscis, cap. vnio* cum aliis ibid. *10. q. 3.* Si tamen egens de illis bonis, quae defunctorũ iudicio relinquuntur *Ecclesijs* inferioribus tertia pars ad Episcopos pertinet absque illo onere, *cap. 1.* vbi de hac re agitur, neque alicuius oneris mentio fit, *cap. certificari de sepulturis.* Aliquando quarta, aliquando medietas iuxta diuersarum prouinciarũ diuersas consuetudines, *d. cap. certificari, cap. requisisti, in princip. de testam Cou. in cap. officij 14. in princip. eod. tit. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 209. concl. 5. Bertachin. de*

4 *Episcopo lib. 4. par. 4. num. 40.* Aliquando vero consuetudine spatio quadraginta annorum praescripta nulla Canonica portio debetur, *Fră cisc Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 2. cap. 14. de quarta funeralium. nu. 29.* post *Innoc. Petrum Perusin. & Pa-*

Panorm. sequitur *Azori. institut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 3. ubi quæst. 4.* cum *Siluest. in summ. verbo Canonica portio, quæst. 2.* resolvit Episcopum non posse vi pacti renun-
5 tiare iuri prædictæ quartæ, quando notabili damno Ecclesia læditur. Vnde in aliquibus Hispaniæ diœcesibus loco huius quartæ, quæ penitus abrogata est, subrogatum fuit ius quoddam Episcopale, quod vulgariter dicitur, luctuosa, quæ soluenda est ex bonis mobilibus be-
6 neficiarij mortui illius Ecclesiæ; quæ habebat quartam decimationum, & in aliquot locis est certa quantitas argenti, vel auri, vel in moneta, vel in materia: in alijs est pretiosior supellex, quam habent beneficiarij prædicti. Et quamuis Capitula Ecclesiarum Cathedraliũ in certis locis habeant istam quartam mortuariorum ex aliquot piis locis, vel istam luctuosam subrogatam in locum ipsius, ex beneficiariis mortuis aliquarum Ecclesiarũ Episcopatus, non per hoc desinit prædicta quarta, vel luctuosa esse ius Episcopale sua natura, licet per accidens pertineat ad Capitula, cũ hoc habeant propter separationem bonorum factam inter ipsa Capitula, & Episcopos.
7 Regula igitur constituenda est in hac materia, quod Episcopo debetur Canonica hæc portio de legatis relictis Ecclesijs, vel alijs pijs locis, *cap. conquerente, de officio Ordin.* vbi *glos. verbo mortuariorum, cap. requisisti, cap. vlt. de testam. cap. 1. cum sequentibus 10. q. 3. cap. de quarta, de præscript. Francisc. Leo d. cap. 14 num. 6. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 209. num. 1. Fr. Ludou. Miran-*
8 *da d. q. 48. artic. 3.* Episcopi autem nomine hic intelligo Archidiaconum, aut quemuis alium Prælatum inferiorem, qui habet in ea Ecclesia iurisdictionem quasi Episcopalem.
9 Ratio est, quia Canonica est de lege iurisdictionis, *Innocen. in cap. 1. de statu monach. Vbald. tract. de Canonica Episcop. cap. 1. num. 4.* Episcopo debita iure Episcopali, quod cum huiusmodi Prælati habeant in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis, *Vbald. d. tract. cap. 4. q. 4. princip. n. 1. vers. notandum.*
10 Ex quibus primo dubitari potest. Vtrum si legatum relinquatur loco exempto, debeatur Episcopo Canonica portio? partem negatiuam, quæ vera est, sequuntur *Innocent. & Doct.* communiter *in c. officij, de testamen.* vbi *Abb. num. 6. Bald. in l. si quis ad declinandam, col. 6. vers. iuxta hoc, de Episcopis, & cleric. Siluestr. in summ. verbo Canonica portio, quæst. 3. num. 4. Angel. eodem verbo, num. 7. Lap. d. tract. quæst. 4. Vbald. eodem tract. cap. 4. quæst. 6. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 48.*
11 *artic. 2.* Pro quibus illud expenditur, quia huiusmodi Canonica debetur Episcopo, vel in recognitionem superioritatis, sicut cætera iura Episcopalia, de quibus *in d. cap. conquerente.* Vel ob communionem, quæ inter Episcopum, & Ecclesias sibi subiectas reperitur, *d. cap. requisisti, versic. secus.* Vel propter onus, quod sustinet in celebrando solemniter, Ordines conferendo, prædicando, atque alia omnia ferendo, quæ tam ad forum contentiosum, quàm pœnitentiale spectant, *Vbal. d. quæst. 6. num. 5.* quę rationes nullatenus vigent respectu loci exempti, quia cum immediate Pontifici subiiciatur, non oportet, vt soluatur

tur aliquid Episcopo in signum superioritatis, quam non habet respectu illius loci: deinde nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neque vlla cura pastoralis,
12 aut pabulum exercetur. Vlterius facit, quod Episcopus, neque exigit, neque percipit iura Episcopalia in locis exemptis, *cap. luminoso, 18. q. 2 cap. cum Episcopus, 7. de offic. Ordin. in 6.* vbi *glos.* recepta *verbo exempto*; cum solus Papa dicatur Ordinarius Episcopus exemptorum, *capit. nulla, distinct. 93.* iuncta *glos. vlt.* ibid. *cap. auctoritate, 4. de priuileg.*
13 *in 6.* Non obstat *text. in Clemen. 2. §. verum, de sepultur.* vbi religiosi, quamuis exempti, coguntur soluere Ecclesiæ parochiali canonicam portionem de omnibus obuentionibus, tam funeralibus, quàm aliis quibuscunque, & quomodocunque relictis, quia respondetur *textum* illum non agere de iure Episcopali, sed de parochiali, quod parochis debetur propter ministerium Sacramentorum, & cætera officia pastoralia, vt habetur *in d. §. verum, in principio*, quæ omnia cum parochus exerceuerit in parochianum, quamuis in loco exempto elegerit sepulturam, non mirum si Ecclesiæ parochiali debeatur quarta illa portio, respectu cuius non deficit, immo etiam viget ratio debiti, cum tamen circa ius Episcopale supposita exemptione rationes omnes deficiant, vt modo considerauimus.
14 Illud tamen pro huius primæ dubitationis complemento aduertendum duxi, quod Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicam, prout per *tex. in cap. ex ore, de priuileg.* tenent *Innocen. & Ioan. And. in cap. in nostro, de sepultur. Lap. d. tract. §. quia, numero 6. vers. secundo quæritur, Vbald. eodem tract. cap. 4. quæst. 5. & quæst. 8. cum tribus sequentibus.* Nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ, *Vbald. d. c.*
15 *4. quæst. 9. num. 3.* Pleno autem iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere quando vtroque iure, idest in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, *capit. quoniam, 21. de priuileg.* vbi *glos. & in cap. cum & plantare, §. in Ecclesijs, verbo pleno iure, eodem tit.* quas ibi sequuntur *Anton. num. 26. Cardin. 1. Decius 12. & 16. Rebuff. in concordatis, titul. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tusch. lit. P. concl. 364. num. 3. Sayr. de censuris, libr. 1. cap. 6. num. 2.*
16 Secundo dubitatur an hęc Canonica debeatur, si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ vero tempore testamenti? in quo sequentes distinguendi sunt casus. Primus si vtroque tempore testamenti scilicet, & mortis exemptio sit, non debebitur Canonica rationibus antea dictis. Secundus, si subdita sit tempore testamenti, exempta vero tempore mortis, non debebitur quoque canonica; quia inspicitur conditio, & status temporis, quo legatum cedit; non vero qui legatur, *l. post diem, ff. quando dies legati, l. quæ lagata, ff. de regulis iuris, Lap. d. §. quia de, num. 12.* Tertius, si exempta sit tempore testamẽti, subdita vero tempore mortis, debebitur canonica, quia inspiciendum est tempus mortis, non autem tempus testamenti, *l. si cognatus, ff. de rebus dub. l. generaliter, §. si homini libero, ff. de fideicom. libert. Vbald. d. cap. 4. q. 7. num. 3.* Denique an Regulares eximantur à so-

solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ agit *Fr. Ludou. Miranda d.q.48. art.6.* & disputatum fuit in Rota, vt videre est sequenti decisione.

R. P. D. Decano Licien. quartæ funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

17 Domini censuerunt Monasterium Clericorum Regulariū, non teneri ad solutionem quartæ funeralium Reuerendissimo Episcopo, nam etsi de iure communi ista quarta spectet ad Episcopum, vel Parochum, *Clemen. dudum, de sepult. cap. 1. & 4.* cum alijs *eod. tit. cap. cum quis pariter, eodem tit. in 6.* attamen secus est quando Monasterium eximitur à dicta solutione, *ad tex. in cap. priuilegia, distin. 3. cap. in nostra, de sepult.* In casu autem, de quo agitur nedum prædictum Monasterium, sed etiam tota Religio est exempta à dicta solutione quartæ funeralium, cum *Paulus* IIII. & *Gregorius* XIIII. dictis Clericis Regularibus cōmunicauerit omnia priuilegia alijs Regularibus concessa, quare censentur etiam communicata priuilegia exīmentia à dicta solutione quartæ, inter quæ adest priuilegium *Iulij* II. concessum Minimis de anno 1506. & aliud eiusdem Pontificis concessum Minoribus de obseruantia anno 1511. sui Pontificatus 8. & aliud *Pauli* III. concessum Minoribus anno 1544. & postremo aliud *Pauli* IIII. concessum ordini Prædicatorum anno 1556. quæ per extensum refert *Archangelus Caracia de quarta funeralium, cap. 1.*

18 Neque obstat *Concil. Tridentin. sess. 25. capit. 13. de reform.* quia cum istud Monasterium sit fundatū post publicationem Concilij, & quatenus esset fundatum ante, cum non esset solitum soluere dictam quartam, Concilium ei non obstat, vt declarauit Sanctissimus Pontifex *Pius V. in sua Constitutione de anno 1567.* quam refert *Archangelus Caracia* loco citato, *Gutierez de iuramento confirmatorio 2. par. c. 4. num. 3. Emanuel Rodriquez in quæstion. regul. tom. 1. quæst. 41. art. 2.* & ita etiam resoluit *Congregatio Illustrissimorum Interpretum*, vt refert *Rodriquez* loco prædicto.

19 Quod autem hoc Monasterium fuerit fundatum post confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum *die 27. Ianuarij 1564.* Religio autem Clericorum Regularium, fuit confirmata à *Clemente VII. 14. Iunij 1524.* vnde per necesse inferendum est, quod hoc monasterium sit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus esset fundatum extra dictos quadraginta annos, non probatur quod esset solitum soluere quartam funeralium.

Neque est verum, quod prædicta Constitutio *Pij V.* fuerit reuocata per *Gregorium* XIII. vt in eius Bulla, quam refert *Nauar. in manuali. cap. 27. in fin.* quia cum dicta *Bulla Pij* plura contineret, per *Gregorium* redacta fuit ad terminos Concilij, vt censuit *Congregatio Illustrissimorum Interpretum*, vt refert *Caracia* loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipsam declarationem, & bene aduertit *Gu-*

Gutierez loco citato.

Et ita fuit resolutum vna parte tantum informante.

20 Tertio quæri potest an sint aliqui casus iure exempti, in quibus quarta Episcopalis ex bonis, quæ Ecclesiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non possit? Respondendum aliquot dari, quos enumerant *Azori. dict. cap. 12. quæst. 7. Francisc. Leo d. cap. 14. à nume. 6. Siluest. d. verbo Canonica portio q. 4. Fr. Ludou. Miranda dicta quæst. 48. art. 3. concl. 1. Rota in vna Syracusana quarta, die mercurij 5. Martij 1586.* corã *Illustriss. Seraph.* relata *per Quarãtã in sum. Bullarij, verbo quarta episcopalis.*

21 Primus igitur casus est, quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, quia tunc nulla debetur quarta *glos. verbo decreuit, in cap. 2. de sepultur.* vbi *Innoc. nume. 1. & Abb. numero 8. Bald. in l. id quod pauperibus, num. 30. vers. addo tertiam rationẽ, C. de Episcopis & cler. Roman. cons. 233. numero 2. vers. tertio fallit, Vbald. de canonica Episcop. cap. 5. num. 10. & 11. & cap. 7. num. 15. & 50. Tiraq. de pia causa, priuil. 28. Francisc. Leo d. cap. 14. nume. 9. Azori. d. cap. 12. quæst. 9.* Ratio est, quia quando relinquitur pauperibus in genere,

22 relinquitur personis, non autem pijs locis; de relictis autem personis non detraditur quarta Episcopalis iuxta tex. *in cap. ex parte, il terzo, de verborum signif. Vbald. vbi proxime, Fr. Ludouic. Miranda dicta quæst. 48. artic. 3. concl. 3.* Fallit autem casus iste in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & sic factum loco pio, vt post *Ioan. Andr.* limitant *Abb. in d. cap. 2. num. 3. & Petr. de Vbald. d. loco.*

23 Secundus casus est, quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabrica Ecclesiæ, luminarijs, anniuersarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt est tex. *in cap. vlt. de testam.* vbi *Abb. num. 2. Cou. num. 4. Petr. de Vbald. de canon. Episcop. cap. 6. Lap. de canon. port. p. 2. à n. 24. Valasc. consult. 105. nume. 13. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 48. art. 3. conclus. 1. Francisc. Leo d. cap. 14. num. 6. Azori. d. cap. 12. quæst. 7. casu 2. 4. & 5.* Amplia etiamsi relinquatur pro operibus pijs in genere, & executores distribuerint legatum in fabricam, luminaria, & ornamenta Ecclesiæ, vel in concernentia diuinum cultum, *Cou. in d. cap. vlt. num. 7. &* ratio est, quia distributio, quam facit executor, censetur facta ab ipso testatore *l. vnum ex familia, §. 1. vbi Dyn. Bart. & Doct. ff. de legatis 1.* secus si executores distribuerent legatum in vsum non priuilegiatum locorum piorum. Idem est iudiciũ si legetur aliquid pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, Fr. *Ludouic. Miranda vbi proxime.*

24 Quod vero non debeatur quarta de relictis pro restauratione Ecclesiæ matricis, ædificatione, & reparatione Ecclesiarum, monasteriorũ, hospitalium, & aliorum locorum piorum, probat expresse *tex. in d. cap. vlt.* ibi, seu fabrica, *& in dict. cap. ex parte*, ibi, vel ob fabricam. Procedit tamen hæc resolutio secundum aliquos quando Ecclesia, cui legatum pro fabrica fit, indiget ædificijs, aut refectione parietum, secus

cus enim si his non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ facto ne fiat fraus Episcopo, aut parochiali quarta detrahitur ita *Fr. Ludou. Miranda d. quæst.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *Cou. in d. cap. vlt. num. 4. vers. est tamen*, vbi dicit esse magis communem opinionem, *Azor. d. cap.* 12. *quæst.* 7. *casu* 3. Verum contrarium tenuerunt *Goffred. Cardin. Barbat. in d. cap. vlt.* relati ab eodem *Cou. loco proxime citato*, sequitur *Francisc. Leo d. cap.* 14. *num* 8. per tex. *in cap. vobis*, 12. *quæst.* 2. quia legatum Ecclesia non indigente seruandum est in futuram Ecclesiæ refectionem, & restaurationem. In hoc deniq; opinionum conflictu tenuit *Rota in dicta Syracus. quartæ*, attendendam esse formam legati: si enim testator vult statim, vel in singulos annos solui aliquid pro restauratione Ecclesiæ, quæ reparatione non indigeat, tunc seruari poterit prior sententia; si vero legat pro restauratione Ecclesiæ, quoties ea indigebit, tunc posterior sententia contraria erit sequenda, & sub hoc articulo cadunt etiam relicta pro subuētione Ecclesiæ respectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his nanque non debetur quarta *d. cap. vlt.* si vero vsus est indeterminatus, & non destinatus perpetuò cultui diuino, tunc debetur quarta, *d. cap. ex parte, & cap. requisisti de testam.*

25 Tertius casus est quando aliquid legatur, vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti, vel quod in aliqua Ecclesia constituatur præbenda, vel altare, aut pulpitum, vel aliud huiusmodi, *Innoc. in d. cap. vlt. Francisc. Leo d. cap.* 14. *num.* 9. *in princ. Azori. d. cap.* 12. *quæst.* 7. *casu* 7. *Fr. Ludou. Miranda d. quæst.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *vers. quinto*, vbi etiam quod de oblationibus non debetur quarta.

26 Quartus casus est quando quis in vita donat Ecclesiæ, videlicet ex donatione inter viuos, per *c. de his, de sepult. & cap.* 1. *de statu monach.* resoluunt *Azor. d. cap.* 12. *quæst.* 7. *casu* 9. *Fr. Ludou. Miranda d. q.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *in fine.*

27 Quintus casus est quando legatur pro maritandis duabus puellis singulis annis, & pro vna puella consanguinea: quia aut sunt pauperes, & nō debetur quarta, cum legatum sit factum personis, & non locis, vt supra diximus: aut non sunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale legatum non dicitur pium, & ideo ex eo quarta non debetur, vt conclusum fuit per *Rotam in dicta Syracusana quartæ*. Idem iuris est si quid legetur certo alicui clerico, vel leprosis, qui in certo loco curantur, vel religiosis in certo loco commorantibus, vel viduis peregrinis, vt alantur, *Siluest. verbo Canonica portio, quæst.* 6. *Azori. d. cap.* 12. *quæst.* 10.

28 Quarto dubitatur an ex ijs, quæ hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica debeatur? de qua quæst. satis dictū est *Alleg.* 75. *num.* 43.

29 Quinto dubitatur vtrum debeatur quarta Episcopalis si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ? Negatiue respondebitur, quia cura illius Ecclesiæ non est penes Episcopum, *Abb. in cap. requisisti, de testament. Innocen. in cap. officij, & Ioan. Andr. in cap. certificari, eodem tit.* quos refert & sequitur *Azori. d. cap.*

d. cap. 12. quæst. vlt.

30 Sexto dubitatur, an *Episcopus*, cui legatum absolutè relictum est, possit insimul canonicam vendicare portionem? in quo dubio affirmatiuè respondendum; Ratio est, quia quando duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita concurrũt, & non datur animus compensandi ex parte legãtis, vtrumq; debitum peti potest, iuuat *l. Titia, 29. §. qui Marco, ff. annuis leg.* sed quando legator absolute legat Episcopo, & locis piis, concurrunt duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita; deinde ex parte legantis, non proponitur animus compensandi, cum canonica portione: quare ita resoluunt per tex. *in d. cap. officij, vers. quod si, Anton.* ibi *num. 6. Abb. 4. Couar. 3.* & plures ex nouioribus relati à *Valdes. in addit. ad Xuar. l. 1. tit. de las arrhas ad num. 36. versic. sed pone*, optime *D. Barbosa in l. si cum dotem, §. si pater, num. 31. ff. soluto matrimon.* Dixi, absolute, quia si testator sub conditione legauerit Episcopo, vt contentus legato nihil amplius petat de canonica portione, & Episcopus acceptauerit, nihil amplius valebit exigere *d. cap. officij*

31 *vers. consultationi*. Ratio est, quia quando legatur alicui eo adiecto; vt amplius non petat, eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse, tex. *in d. cap. officij*, ibi, renunciasse, &c. iuncta reg. *l. cum ab vno, 55. de legatis 2. reg. quod semel, reg. scienti, de reg. iuris in 6. Alexãd. in l. si cum dotem, 23. §. si pater, ff. soluto matrimon. numer. 2. Roman. consil. 79. lib. 2. Socin. iun. cons. 173. num. 3. lib. 2. Graff. §. legatum, quæstione 16. num. vlt.*

32 Vnde, cum luctuosa nostris temporibus, & apud Hispanos subrogetur in locum canonicæ portionis, quæ modo in desuetudinem abijt apud nostros, si testator ea conditione legatum Episcopo relinquat, vt illo contentus luctuosam non exigat, si Episcopus legatum acceptet, luctuosam petere non poterit, ex supra dictis. Quando tamen beneficiarius testator absolute legat Episcopo, non poterit Episcopus legatum, & luctuosam insimul retinere. Probatur manifeste, quia testator luctuosæ vere debitor est, neque enim illa exigitur ab aliqua Ecclesia inferiori, vt de canonica portione patet; deinde neque ab aliquo tertio; sed ab hærede, prout defunctum repræsentat, *Nauar. de spolijs cleric. §. 9. num. 7. Molina de instit. tract. 2. disp. 147. colum. 10.* Deinde testator debitor est non voluntarius, sed necessarius, quippe cum ex vi consuetudinis cogatur, velit, nolit luctuosam soluere, vt modo citati resoluunt, & ideo censetur legasse animo compensandi, iuxta resoluta per *parentem meum in commentar. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib. 4. tit. 31. §. 9. num. 1.* vbi plures refert Doctores. Verum vbi testator modicum legat Episcopo, vt nihil amplius exigat, quamuis acceptet, si fraudem interuenisse probet, potest restituto, vel compensato legato integram exigere portionem, vel hodie luctuosã vendicare, dummodo tamen prudens, & sciens fraudem commissam, nihilominus non acceptet; ratio est, quia fraus, & dolus non debent alicui patrocinari, neque vt commodum consequatur, neque vt tertio præiudicium irrogetur, *capit. intelleximus, de iudic. Clem. 2. §. verum, colum. penult. de sepultur.*

33 Deueniendo iam ad quartam de-

cimarum Episcopo debitam sciendum tempore primitiuæ Ecclesiæ, cum Episcopi essent pauperes, statutum fuisse, vt ipsi de oblationibus matrici Ecclesiæ factis sumerent medietatem, *cap. antiquos*, 10. *quæst.* 1. Procedente tempore ex parochialibus tantum tertiam oblationum, decimarum, tributorum, & frugum haberent, *c. de his, c. decernimus, ead. dist.* 10. *q.* 1. *& c. constitutum*, 16. *q.* 1, cum onere fabricę Ecclesiarum, *cap.* 1. *& cap. vnio*, 10. *q.* 3. & de nostro Lusitanię regno agendo idem colligitur *ex capit. priscis, eadem causa. & quæst.* Iure tamen recentiori quartam tantum deberi Episcopis ex omnibus decimis Ecclesiarum parochialium sui Episcopatus sine vllo onere fabricæ probant tex. *in d.c. conquerente, de officio Ordin. & in cap. de quarta, de præscript. praxis Episcop. par.* 1. *verbo decima.* §. 10. *pagina* 125. *P. Soar. de relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu, cap.* 28. *num.* 9. *Francisc. Leo d. cap.* 14. *num.* ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet Episcopus in Ecclesiis subiectis post *Innocen. in cap. requisisti, de testamen.* notant *Tyndar. tract. de decimis, num.* 71. *Moneta eodem tract. cap.* 7. *quæst.* 2. *num.* 14. *in fine*, itaut in prædicta quarta decimarum, de iure communi fundatus sit, *Tynda. d. num* 71. *Rebuf. de decimis, quæst.* 3. *num.* 14. *& quæst.* 7. *num.* 11. *Moneta loco proxime citato, Rota decis.* 31. *num.* 5. *par.* 1. *diuers. & decis.* 402. *num.* 1. *par.* 2. *& in vna Caurien. seu nullius iurisdictionis*, 27. *Iunij* 1576. coram *Lauretano, & in vna Pacen. decim.* 12. *Februar.* 1608 coram *Illustrissimo Cardin. Sacrato, & in Nouarien. decim.* 15. *Aprilis* 1611. coram *Illustriss. Cardinali Ludouisio, nunc Sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimoquinto*, Vnde *Rota* eadem apud *Seraphin. decis.* 1449. *num.* 4. reprobauit opinionem illorum, qui tenuerunt istā quartam non de iure communi, sed de consuetudine ad Episcopum pertinere. Hinc Episcopus dicitur habere coæquale ius cum parocho ratione dictæ quartæ, *Rota in vna Concben. decim. dell'Infantado*, 18. *Decembris* 1617. coram *R. P. D. Andrea.* Bene verum est, quod non potest exigere immediate istam quartam à laicis, sed illam exigere debet à parocho, *Seraphin. d. decis.* 1449. *num.* 5. *&* 6.

35 Ex quibus primo infertur hodie iure cōmuni deberi Episcopis quartam decimationum ab Ecclesiis curatis, non autem ab ipsis Parochianis, nam parochiani tenentur Ecclesiis, Ecclesiæ vero Episcopis decimas soluere, secundum glos. *verbo decimationum, in d. cap. conquerēte.*

36 Quando prædium non est in alicuius parochia situm, illius decimæ pertinent ad Episcopum, *capit. quoniam*, vbi *Abb. num.* 2. *&* 4. *cap. dudum, glos. verbo iure communi in cap. cum contingat, de decimis*, *Rebuff. d. q.* 7. *num.* 8. *Tyndar. d. tract. num.* 69. *Azori. institut. moral. part.* 1. *lib.* 7. *capit.* 36. *quæst.* 9. & censuit *Rota in vna Pacen. decimarum dell'Hebrero* 9. *Iunij* 1603. *&* 21. *Iunij* 1604. coram *Reuerendissimo D. Coccino Rotæ Decano, & in vna Placentina decimarum personalium de Trugillo*, 18. *Martij* 1616. coram *R. P. D. Buratto, & in vna Concben. decimarum dell' Infantado*, 18. *De-*
37 *cemb.* 1617. corā *Andrea.* Idem dicendum est, vbi Parochiæ non sunt distinctæ, *Tyndar. & Azori. proxime citati*, *Rota in vna Ciuitaten. decima-*

marum 26. Martij, & 28. Iunij 1618. coram R. P. D. Verospio.

38 Infertur secundo nulla monasteria, vel Ecclesias inferiores, exceptis Parochialibus, debere istam quartam, attento iure communi, cum eodem iure ad nullas alias Ecclesias pertineant decimæ, ex quibus ista quarta detrahitur. Vnde sequitur illam esse legis diœcesanæ, *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæst. 15. num. 6.* à qua exempta sunt monasteria, *Abb. in cap. 1. de statu monachor. Bertachin. tract. de Episcopo, lib. 4. par. 2. quæst. 35. num. 80.* quos refert, & sequitur *Cochier. d. par. 1. quæst. 16.*

39 Infertur tertio consuetudinem posse variare circa solutionum huius quartæ decimationum, potest enim in totum tollere illam, cum præscribi valeat cōtra Episcopum, *d. cap. de quarta,* vnde hodie tertia decimationum ab aliquibus Ecclesijs debetur Episcopis; ab aliis vero nec tertia, nec quarta. Et in aliquot Episcopatibus hæc tertia, vel quarta decimationum debetur Capitulis Ecclesiarum Cathedralium propter separationem factam inter Episcopos, & Capitula ex conuentione illorum, ex quo tamen non sequitur istam quartam, vel tertiam non esse ius Episcopale sua natura. Hinc Canonica portio de qua supra egimus, Episcopo, vel Ecclesiæ parochiali debita pro parte, vel in totum consuetudine, seu præscriptione potest tolli, & ad id sine titulo sufficit tempus, de cuius initio non sit memoria, quia illud habet vim tituli, cum titulo vero sufficit tempus quadraginta annorum, ita post *Panormit. & Siluest.* resoluit *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 48. art. 5. concl. 2.*

40 Cathedraticum, quod ob honorem Cathedræ Episcopalis sic vocatur *d. cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. pastoralis, de donat. Flamin. de confident. quæst. 15. nume. 5.* vltra procurationem Episcopis debetur, *glos. in summ. & cap. 1. & capit. inter cætera, 10. q. 3. Francisc. Leo d. cap. 14 num. 5. praxis Episcopalis par. 1. verbo ius Cathedraticum,* vbi in §. 1. asserit, quod debetur per

41 Presbyteros suis Episcopis, & quod solet dari pro festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini, *& in* §. 4. resoluit, quod non potest præ-

42 scribi, licet per contrariam consuetudinem, possit aliter introduci, de

43 quo etiam *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 182.* Taxam autem huiusmodi cathedratici ponit *glo. in d. cap. conquerente, de officio Ordin.* verbo *duos solidos,* qui soluendi sunt secundum taxam, quę antiquitus solui consueuit, *Bald. consil. 23. volu. 1.* quem refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 182. num. 1. Surd. consil. 454. num. 12.* Sed quia solidorum valor conformis non est, immo varius attenta varia prouinciarum taxatione, vt per *Couar. lib. 1. variar. cap. 11. num. 3. & de veter. numism. cap. 6. num. 5. Gregor. l. 9. verbo de Oro, tit. 4. part. 5. Gutier. de iuram. confirmat. par. 1. cap. 7. num. 4. Surd. consil. 454. num. 11. Molina de iustit. tract. 2. disput. 278. vers. dubium tamen est, Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli. 84. à num. 1. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 51. num. 14.* ideo attendenda

44 est diuersarum cathedralium consuetudo bona, & rationabilis in eius taxatione, *praxis Episcopalis d. verbo ius Cathedraticum, §. 2. Aloys.*

Ricci. d.resolut.182.numero 1. in fine, praxis noua Episcop.par.2. capit.2.num.20. vbi resoluit etiam
44 quod cum Cathedraticum detur in signum subiectionis, & in honorẽ Cathedræ, nullo tempore præscribi potest quominus debeatur; in parte tamen præscribi posse tenent *Abb. in cap.pastoralis, de donat. Henric. Bottæ.de Synodo Episcopi par.2.nu.90.* Vnde licet pleno iure liberaretur Ecclesia adhuc non censeretur remissum Cathedraticũ, nisi expresse ponatur glos. *in d.capit. pastoralis,* nemo enim censetur esse sine subiectione, alioquin censeretur acephalus, *cap. nulla ratione, distinc. 93.* Regulares tamen ab illius præstatione sunt exempti, *cap. inter cætera, 10. q.3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur qui de charitatiuo subsidio tractarunt.*
2 *Charitatiuum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri.*
3 *Charitatiuum subsidium petitur quando reditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt.*
4 *Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynã egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis.*
5 *Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere ad charitatiuũ subsidium soluendum.*
6 *Iudex in causa propria potest esse Episcopus subsistente manifesta & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatẽ, & honorẽ Ecclesiæ.*
7 *Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidiũ charitatiuum cogere.*
8 *Charitatiuũ subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet non dum consecratus.*
9 *Archiepiscopus, Primas, et Patriarcha ab Ecclesijs, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam iure subsidium charitatiuum exigere non possunt.*
10 *Administrator, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium.*
11 *Charitatiuum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui, & clericorum.*
12 *Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato.*
13 *Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitatuum subsidiũ exigere.*
14 *Capitulum Sede vacante non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur.*
15 *Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum charitatiuum subsidiũ petere possunt.*
16 *Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum subsidium ab Ecclesijs prouinciæ sibi delegatæ.*
17 *Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere; sed priuilegio, vel consuetudine.*
18 *Abbates, vel Priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs secularibus, vel Regularibus monasterijs sibi non pleno iu-*

iure subiectis.

19 Praepositus, siue Praefectus totius Ordinis Regularis potest charitatiuum subsidiũ petere à monasterijs Ordinis sui pro sumptibus necessarijs ad gubernationem ordinis, si aliunde non habeat bona.

20 Commendatarius perpetuus Ecclesiae Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quae competeret Episcopo titulato.

21 Commendatarius perpetuus Ecclesiae Cathedralis potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis.

22 Papa charitatiuum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesijs.

23 Papa liberam habet administrationem omniũ beneficiorũ, & est dominus, & ordinarius cunctorum, et Episcopus vniuersalis Ecclesiae.

24 Exemptio generalis non censetur eximere à charitatiuo subsidio per Papam imposito.

25 Charitatiuum subsidium non potest praescribi.

26 Praelatus qui potest charitatiuum subsidium exigere, debet prius cõgregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere causam suae indigentiae.

27 Causa ad charitatiuum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis.

28 Causa manifesta, & rationabilis, quae dicatur in exigente charitatiuum subsidium, ostenditur.

29 Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro sua consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesiae vtilitatem contractorum.

30 Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotijs totius dioecesis communibus pertractandis.

31 Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suae Ecclesiae, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem.

32 Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiae suae vtilitatem.

33 Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si visitaturus sit limina Apostolorum.

34 Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale.

35 Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis.

36 Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed etiã pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere.

37 Charitatiui subsidij summa quae sit exigenda, ostenditur.

38 Charitatiuum subsidium clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam.

39 Charitatiuum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesijs suae ciuitatis, & dioecesis.

40 Laici charitatiuum subsidium soluere non compelluntur.

41 Declaratur tex. in cap. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus.

42 Feudi ipsius quarta pars annui reditus pro subsidio charitatiuo est soluenda.

43 Capitulum, seu Canonici Ecclesiae Cathedralis tenetur Episcopo suo praestare charitatiuum subsidiũ,

Cha-

44 *Charitatiuum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis inspecto iure communi nisi contrarium fuisset statutum.*

45 *Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidiũ.*

46 *Declaratur Clement. 1. & 2. de censibus.*

47 *Exemptæ Ecclesiæ nõ tenẽtur præstare Episcopo charitatium subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur.*

48 *Clerici nullum ecclesiasticum beneficium habentes, non possunt cogi* Episcopo *præstare charitatiuũ subsidium.*

49 *Clerici pauperes, qui ex reditibus suorum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minime cogi possunt ad charitatiuũ subsidium præstandum.*

50 *Beneficium habens, sed nullus fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitatiuum non tenetur.*

51 *Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia.*

52 *Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum, ostenditur.*

53 *Charitatiuum subsidium, cui Episcopo sit soluendum quando Ecclesia est in confinio duarum diœcesum, ostenditur.*

54 *Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit.*

55 *Hospitalia quando teneantur ad charitatiuum subsidium ostẽditur.*

EPISCOPVS CHARITATIUUM subsidium quãdo, & à quibus exigere possit?

ALLEGATIO LXXXVII.

1 DE charitatiuo subsidio peculiares edidere tractatus *Barthol. Bellencinus, Remig. de Gounis, & Francisc. Pauinus.* & aliqua tractarunt *Duenb. reg. 89. Menoch. de arbitr. casu 178. & 179. Nauar. cons. 10. in antiq. aliàs 5. in nouis, sub tit. de censibus, Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 11. Quaranta in sum. bullarij. verbo Concilium prouinciale nu. 8. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 14. Cened. ad Decretal. collect. 115. à nu. 6. praxis noua Episcop. p. 2. cap. 2. num. 11.*

2 Charitatiuum subsidium secundum *Fost.* & alios *in cap. conquerente, de officio Ordin.* dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, vt colligitur *ex cap. ex parte, de censibus,* & appellatur subsidium, quia sicut subsidiaria actio datur quando deficit propria, & specialis actio *vt in §. fin. instit. ad leg. Aquil. in §. fin. vbi glos. Instit.*
3 *de interdict.* ita hoc subsidium petitur quando reditus proprie Ecclesiæ non sufficiunt pro oneribus incumbentibus, *Bellencin. d. tract. de charit. subsid. quæst. 14. Azori. d. cap. 14. quæst. 2. Guid. Papæ decis. 371.* quem refert *Aloys. Ricc. in col-*
4 *lect. decis. par. 1. collect. 62.* Præscribi autem nunquã potest, esset enim præscribere cõtra charitatem, *Bellen-*

lencin. quæst. 45. praxis noua Episcopal. d. num. 11. Quamuis huiusmodi subsidium charitatiuum dicatur charitatis auxilium, tamen cum officio Iudicis possint diuites compelli ad dandam eleemosynam egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis, *Azori. instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 12. q. 3. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fine, Surd. de aliment. tit. 3. q. 3. num. 27.* ita Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa poterit subditos clericos cōpellere ad huiusmodi subsidium soluendum, ita *Host. Ioan. Andr. Butr. & Abb. in cap. cum Apostolus, de censib.* & plures alii, quos refert, & sequitur *Redina in promptuario recept. sent. tit. 38. num. 12.* immo *Lap. alleg. 20.* quæ incip. *Si vacante*, dicit posse *E*piscopum propter hoc clericos excommunicare, quod probat ex *Clem. frequens, de excess. Præl.* Et *Auditores Rotæ in nouis decis. 425.* aliàs 23. quæ incip. *item extra Rotam petebatur consilium*, dicunt posse Episcopum in sua diœcesi edictum proponere, vt vbicunque clericus beneficium habens non soluerit ei charitatiuum subsidium infra certum tempus sit ex-
6 communicatus. Nec obstat quod *E*piscopus videatur esse iudex in causa propria contra *l. 1. C. ne quis in sua causa*; quia respōdetur, quod subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem *E*cclesiæ, potest Episcopus esse iudex in causa propria, *cap. Romana, de pœnis*, cum traditis per *praxim Eppiscop. p. 1. verbo Episcopus, §. 33. Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 2. tit. de iudic. resolut. 5. num. 7. Marta in votis nouiss. decis. voto 57. num. 23. Surd. cons. 50* tum etiā ratione notorij, & manifesti, *Trentasinq. d. resolut. 5. num. 6. D. Barbosa in l. si de vi, num. 143. ff. de iudic.*

Huius Alleg. materia in tres diuidetur articulos, primo examinabitur, qui possint huiusmodi subsidium exigere: secundo quibus ex causis: tertio à quibus personis.

Charitatiuum subsidium, qui possint exigere.

7 Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, seu Primates, in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt, data manifesta, & rationabili causa, licite subditos cogere (cum charitate tamen, & debito moderamine) ad charitatiuum subsidium soluendum, quo suis consulant necessitatibus, ita probant *text. in cap. conquerente, in fine, de officio Ordinary, & cap. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus*, post alios *Oldrad. cons. 104. & 234. Lap. alleg. 20. Duenb. regul. 89. Palat. in repet. cap. per vestras, notab. 2. §. 27. à num. 10. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 4. glos. 6. à nu. 13. Menoch. de arbitr. casu 178. num. 1 Cened. ad Decretal. collect. 115. numer. 6. Nauar. cons. 7. sub tit. de censibus, in antiq. Sayr. in floribus decisionum sub eodem tit. decis. 7. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 2. num. 11. Bellencin. d. tract. de charitatiuo subsidio, quæst. 1. num. 1. Azori. dict. cap. 14. quæst. 5.* Quod quidem subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus nondum consecratus, *Bellencin. quæst. 9. Azori. d. q. 5. in fine*, ex eo quia hoc est iurisdictionis, non Ordinis, *dict. cap. conquerente, in fine*.

Ar-

9 Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesijs, & clericis sua prouinciæ extra diœcesim suam iure tale subsidium exigere non possunt, quamuis consuetudine recepta alicubi id fortassis possint *Bellencin. dict. tract. q. 2. Azor. dict. cap. 14. q. 5. vers. sed dubiæ quæstionis est.* Ad-
10 ministrator vero, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium per *tex. in cap. is cui, de elect. lib. 6. & in cap. vlt. in fine, de supplenda neglig ent. Prælatorum eod. lib. Bellencin. q. 8.*

11 Et quādo Episcopus à Clero suo exigere vult charitatiuum subsidiū debet facere cum consilio Capituli sui, & etiam ipsorum clericorum per tex. *in cap. nouit. & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælatis* resoluunt *Innocent. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in dict. cap. cum Apostolus, Bellencin. quæst. 10.*

12 Vicarius generalis Episcopi non potest tale subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato, hoc enim nullo iure est illi concessum, & proinde in generali mandato, quod accipit ab Episcopo non continetur *Bellencin. quæst. 21. Azori. dict. cap. 14. q. 5. vers. vicarius.*

13 Capitulum Sede Episcopali vacante potest tale subsidium exigere *glos. verbo aliunde, in cap. cupientes, §. ad hæc, de electio. lib. 6.* vbi *Ioan. Monach. Archidiacon. & Dominic. Bellencin. q. 7. Azor. dict. q. 5. versic. item collegium.* Nequit tamen statutum condere, quo tale subsidium in futurum ex parte minuatur, *Bellencin. q. 45. Azor. d. cap. 14. q. 7. versic. item Canonicorum.*

14 Cardinales, cum in Ecclesijs suorum titulorum iurisdictionem habeant de iure communi, *cap. querelam, de elect. Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontif. cap. 28. post princ. vers. de Reuerendissimis,*
15 *pag. 72.* tale subsidium petere possunt *Ioan. Monach. in cap. 1. de maior. & obedient. lib. 6. Bellencin. q. 3. Azor. d. q. 5. vers. quæres.*

16 Legatus Papæ, qui comissum est penæ legationis officium in sua prouincia, cum omnia libere & immediate possit, quæ quilibet Ordinarius iure, siue consuetudine potest, vt probat *Speculator tit. de legato, §. nunc ostendendum, vers. legatus,* igitur habet ius exigendi huiusmodi subsidium ab Ecclesijs prouinciæ sibi delegata, *Bellencin. quæst. 12. Azor. dict. quæst. 5. §. quid dicendum.*

17 Prælati Episcopo inferiores iure quidem non possunt tale subsidium exigere, sed priuilegio, vel consuetudine ita *Bellencin quæst. 4. Azor. dict. quæst. 5. versic. quid dicendum, Boer. decis. 133.* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 52. Duenb. regul. 91. Cened. d. collect. 115. num. 7. ad fin.* & idem *Bellencin. quæst. 5.* reso-
18 luit quod Abbates, vel Priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs secularibus, vel Regularibus Monasterijs sibi non pleno iure subiectis, & addit ex *Cal-*
19 *derin. consi. de censibus* Præpositum, siue Præfectum totius Ordinis Regularis posse huiusmodi subsidium petere à Monasterijs Ordinis sui pro sumptibus necessarijs ad gubernationem ordinis, si aliunde ratione præfecturæ non habeat bona, quę ad hoc onus sustentandum destinata sufficiant.

20 Commendatarius perpetuus Ecle-

clesiæ Cathedralis cum habeat legitimam administrationem, & possit exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulato, vt tenent *Archidiacon. in cap. nemo deinceps, de elect. lib. 6. Innocen. in cap. si constiterit, de accusat. Cardin. in Clement. vlt. de procuratoribus,*
21 *quæst. 12.* potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis, *Bellencin. quæst. 6. Azor. dict. quæst. 5. vers. Commendatarius.*
22 De Romano Pontifice dubitari non potest, quin hoc subsidium possit exigere ab omnibus clericis, & Ecclesijs, *Bellenc. q. 1. n. 2. Azor. d. q. 5. in princ.* tũ quia liberã habet administrationẽ omnium beneficiorũ
23 *c. 2. de preb. in 6. Clem. 1. vt lite pendẽte,* tum quia est dominus & Ordinarius cunctorũ, Episcopus vniuersalis Ecclesię, & Ordinarius Ordinariorum, *c. cuncta per mundum, 9. q. 3. Flamin. de resig. lib. 8. q. 7. nu. 100. Gõzal. ad reg. 8. Cãcel. §. 2. proœm. n. 44. Borrel. in sũma omniũ decisio-*
24 *nũ tit. 4. n. 10.* Hinc generalis exemptio nõ censetur eximere à subsidio per Papam imposito, *Ioan. Andr. in cap. cum. instantia, de censibus, Cochier. de iurisdictione Ordinarÿ in exemptos, p. 4. quæst. 7.* nisi quis speciali priuilegio ab huiusmodi onere nominatim eximeretur, *Bellencin. dict. tract. quæst. 58. num. 3.* vbi aduertit quod non est præsumendum, quippe quod illud concedi non consueuerit *per tex. in d. c. cum instãtia,* ibi, nisi forte per speciale priuilegiũ. Sedis Apos. quod nõ credimus, sit exẽpta, & per *tex. in c. accedentes, de præscrip.* ibi, nisi per speciale priuilegiũ. Episcopus tamen cum Clero in sui prçiudiciũ potest aliquẽm eximere à subsidio charitatiuo, *Bellencin. dict. tract. quæst. 70. Cochier. dict. p. 4. quæst. 8. Azori. d. cap. 14. quæst. 7.* vbi etiam quod subditi non possunt
25 præscribere, itaut subsidium prçstare non debeant, quia tale subsidium quadam naturali æquitate, & lege charitatis debetur, contra quę prçscriptio nõ currit *Bellẽc. q. 50.*

Quibus ex causis charitatiuum subsidium exigi possit?

26 PRælatus, qui iuxta supradictã potestatem habet huiusmodi subsidium exigendi, congregato Clero cum charitate, & humanitatẽ debet illi exprimere causam suæ indigentiæ, eumq. hortare, quod cũ cuilibet proximo in necessitate sit subueniendum, fortius sibi subueni-
27 re debent. Causa autem ad tale subsidium exigendum, debet esse manifesta, & rationabilis, ne subditi grauentur plusquam par est, vt dicunt *text. in dicto capit. conquerente, & in d. cap. cum Aposto-*
28 *lus, §. prohibemus.* Quę nam dicatur manifesta & rationabilis causa quoad intentum, & hac in re, nihil certum in iure definitur, sed arbitrio iudicis relinquendum arbitratur *glos. verbo rationabilis, in dict. §. prohibemus,* recepta vt per *Abb. nu. 4. in fine, Cardin. num. 2. Anton. vlt. Hippol. in l. quæstionis modum num. 6. ff. de quæst. Bellencin. q. 16. num. 12. &* alij quos refert, & sequitur *Menoch. d. casu 178. num. 2.* Et in dubio rationabilis causã prçsumenda non est, quia *tex. in d. cap. cum Apostolus vers. sustinemus,* non solum requirit causam rationabilem, sed quod sit manifeste talis, & casum dubium excludat, aduertit *Bellenc. quæst. 18.*
29 Rationabili causa primò potest exigere charitatiuum subsidiumẽ

Epi-

Episcopus pro sua consecratione Grammatic. decis. 88. quem refert *Aloys. Ricc. dicta collect.52.* Item pro solutione debitorum, quæ contraxit Episcopus pro suæ Ecclesiæ iure tuendo, videlicet quando multa, & magna sunt debita, & aliunde ex bonis Ecclesiæ solui commode nequeunt. *Hostiens. in sum.tit. vt ecclesiastica beneficia §.1. & in tit. de censibus, §.ex quibus causis, Butr. & Imol. in d. cap. conquerēte, Azor. d.c.14. quæst.4. in princip. praxis noua Episcop. p.2. cap.2. num. 11.*

30 Secundò causa rationabilis exigēdi huiusmodi subsidium est, si Episcopus magnas fecerit expensas in negotijs totius diœcesis communibus pertractandis, *Innoc. in cap.1. de statu monach. Azori. d. cap. 14. quæst. 4. vers. secundo.* Vel si lites magnæ in bonis Ecclesiæ moueantur *Menoch. d. casu 178. numero 12.*

31 Tertiò si Episcopus pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem, fecerit magnam emptionem, *Oldrad. cons. 140. incip. Circa propositam quæstionem, Bellencin. d. tract. q. 19. Azor. d. q. 4. vers. tertio.*

32 Quartò si Episcopus iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem, ob suæ Ecclesiæ, vel diœcesis, vel etiam totius Ecclesiæ generalis commune bonum, *Innoc. in cap. 1. circa fin. de statu monach. Host. Butri. & Imol. in d. cap. conquerente, Bellencin. d. tract. quæst. 20. Azori. d. q. 4. vers. quarto. Menoch. d. casu 178. n. 9. & 10.*

33 Quintò, si Episcopus visitaturus sit limina Sancti Petri, vt iusiurandum impleat, iuxta formam *capit. Ego N. in fine, de iureiurand. & const. Sixti Quinti, Bellemcin. d. q 20. vers. vel quando, Azor. d. q. 4. versic. quinto, praxis noua Episcopal. d. num. 11.*

34 Sexto, si Episcopus velit ire ad Concilium prouinciale, *Bellencin. dict. tract. quæst. 21. Iacob. de Concilijs lib. 1. artic. 5. fol. 110. colum. 1. praxis noua Episcop. d. num. 11. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. Neapol. cap. 71. num. 8. Azori. dict. q. 4. vers. sexto, Quaranta in summa bullarij, verbo Cōcilium Prouinciale, num. 8.* vbi hoc intelligit, quando Episcopus esset pauper, qui non haberet ad faciendum expensas,

35 Septimò, si Episcopus impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduētu Imperatoris, Regis, vel Principis, præsertim si ab eo habeat regalia, dummodo clericos, & Ecclesias nimium in hoc grauare, vel ad hoc compellere non debeat, *Bellencin. q. 21. Azori. d. q. 4. versic. septimo.*

36 Existente qualibet ex prædictis causis potest Episcopus non solum semel, sed etiam pluribus vicibus, quoties scilicet rationabilis causa subsit, charitatiuum subsidium exigere, *Abb. Sic. in d. cap. cum Apostolus, Bellencin. d. tract. quæst. 23. Remig. quæst. 32. Azori. d. ca. 14. q. 8.*

37 dummodo etiam à volentibus non exigat, nisi tantum quātum ascenderēt procurationes singulæ, si Prælati per alium licite visitarent per *Extrauag. Bened. XII.* quæ incipit *Vas electionis, circa fin. §. præmissis quoque adijciendo,* vbi in superiore eius parte declaratur, quę sit quantitas illarum procurationum; *Bellenc. d. tract. quæst. 41.* Quantum tamen esse debeat hoc subsidiū non est iure definitum, *Nauar. consil. 10. in antiq.* aliàs *5. in nouis, sub tit. de cen-*

censibus, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 10. Menoc. casu 179. num. vlt. praxis noua Episcopal. d. num. 11. versic. neque, itaut non valeat consuetudo, quod Episcopi, vel alij Prælati à subditis suis possint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum subsidium, vltra taxã positam in *d. Extrauag. Vas electionis, Bellencin. q. 42. & quæst. 44.* ostẽdit, quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum subsidium vltra taxam, & *q. 46* quod subditi possunt denegare charitatiuum subsidium
38 Episcopo in eo, in quo excedit taxam. Et quod clerici ex vrgenti causa possint compelli soluere charitatiuũ subsidium vltra taxam solitam dicit *Marc. Anton. Genuen. in practicab. Eccles. q. 640.*

A quibus personis charitatiuum subsidium exigi possit?

39 Episcopus iure potest tale subsidium ratione beneficiorum exigere à Clero, & Ecclesiis suæ Ciuitatis, & diœcesis, *cap. conquerente, de officio Ordin. Nauar. cons. 10. in antiq.* aliàs *5. in nouis, sub titul. de censib. Sayr. in floribus decis. sub eodem titul. decis. 10.* Et licet vrgente necessitate charitatiuum subsidium à suis clericis petere possit, *c. cũ Apostolus, §. 1. de censibus*, aliquid tamen tanquam sibi debitum, cessante illa, dummodo consuetudine immemoriali, & bona fide illud non præscripserit, petere nequit, *Nauar. cons. 7.* aliàs *3. in nouis, sub tit. de censibus, Sayr. sub eodem tit. decis. 7.* A laicis vero non potest, vt
40 colligitur *ex cap. quia cognouimus 10. q. 3.* Nec obstat, quod dicitur in *cap. cum Apostolus, §. probibemus, de*
41 *censibus*, quatenus habet posse Episcopum huiusmodi subsidium à subditis petere, quia respondetur id intelligendum de ecclesiasticis, vt loquitur *d. cap. conquerente*, tùm quia stricte, & proprie sumendo laici diœcesani non dicuntur subditi Episcopi, licet quoad quædã foro suo subijciantur, vt notat glos. *verbo subditos, in Clem. 1. de foro cõp.* ita *Bellẽc. de charitatiuo subsidio, quæst. 26. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 14. quæst. 6. in princip.* Vide tamen
42 ne an ratione feudi, vel officij gratuiti teneantur, & laici aliquid contribuere? Et quartam partem annui reditus ipsius feudi pro subsidio charitatiuo esse soluendam resoluit *Afflict. decis. 136* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 52.*
43 Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium, quando ab eo petitur ex legitimis causis, de quibus dictum est supra, quia fortius ipsi debent ei subuenire, quã cæteri, cum dignius sit, quod membra subueniant capiti suo, quam extranei, argum. *cap. cum non liceat, de præscript. & cap. requisisti, de testam. Bellencin. d. tractatu q. 27. Remig. de Gonni de charitat. subsid quæst. 38. Moneta de distribut. quotid. par. 3. quæst. 9. num. 20.*
44 Ex distributionibus tamen quotidianis inspecto iure communi non debetur charitatiuum subsidium, nisi contrarium fuisset sancitum, *Bellencin. q. 76. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7 proœm. num. 174. Moneta de distribut. quotid. par. 3. quæst. 9 à num. 19.*
45 Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidiũ, ita *Ioan. Andr. Butr. Imol. in capit. dilectus, de officio Ordinar. Innoc. in cap.*

cap.1.de statu monach.Host.in sum. illius tit.& tit.de censibus,§.ex quibus causis,vers.item Episcopus exigit,Bellencin.quæst.29.Remig.de Gonay eodem tract.q.21.Fr.Emmanuel.quæst.Regul.tom.2.q.66. artic. 1.& 2.Azori.d.q.6.vers. item non potest. Ratio est,quia exactio charitatiui subsidij,est de lege diœcesana,& non iurisdictionis, *Bellencin. q.28.Cochier.de iurisd.Ordinarij in exemptos, par. 1. q. 25. num. 8.* à qua lege diœcesana monasteria sunt exempta,vt probant tex. *in cap.ne pro cuiuslibet,16. quæst.1. & in capit.1. de statu monach.* Non

46 obstat *Clem. 1. & 2. de censibus* vbi dicitur Religiosos debere soluere iura Episcopalia,& subire onera, nisi se tueri possint speciali priuilegio Papæ, & consuetudine: quia respondetur ibi sermonem esse de monasterijs habentibus Ecclesias seculares sibi subiectas, quæ Ecclesiæ antequam monasterio subijcerentur, soluere consueuerant Episcopo tale subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia, ac proinde censētur vnitæ monasterio cum suo onere, cum quo transiuit res,*capit. pastoralis,de decim. cap.quia monasterium,de relig.domibus*, ita *Azor. vbi proxime,& Cochier.d.numer.9. vers.limita primo*,vbi *vers. limita secundo*,dicit quod si monasterium habeat populum ratione illius tenebitur ad omnia, quę sunt legis diœcesanæ, & per consequens ad charitatiuum subsidium.

47 Exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, ita *Card. in Clem. frequent §. nonnulli, in 3. opposit. de excess. Prælat. vbi Paul. & Petr. de Anchar. in vers.8. not.Bellencin. quæst.32.Azori.d.q.6.versic. item non potest,Cochi.de iurisdict.Ordin. in exemptos, part.4. q.9. per totam*. Quod maxime procedit,si exemptio sit data cū plena libertate, id enim importat exemptionem non modo à iurisdictione, sed etiam ab omnibus,quæ sunt de lege diœcesana,inter quę charitatiuum subsidium numeratur, vt supra dictum est numero præcedenti,ita *Bellencin.d.q.32. num.8. Cochier.d.q.9.num.1.* Limitatur tamen primo,nisi exempti haberent populum non exemptum, quia eo respectu exigi posset huiusmodi præstatio,*Bellencin. d.quæst. 32.num.5.versic. & pro talibus,Cochier.dicta quæst.9.num.2.* Limitatur secundo,nisi in priuilegio exemptionis apposita esset clausula vulgaris,volumus autem, quod Ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cum Episcopo suo remaneat, *Abb.consil.102.incip.Omnipotentis Dei postulato suffragio,volum. 1.Bellencin.dicta quæst.32. in fine, Cochier par.1.q.9.num.9. & par.4. q.9.num.3.*

48 Cum huiusmodi subsidiū peti debeat à personis clericorum ratione beneficiorum suorum, prout iuxta tex.in *dict.cap.conquerente,& in d.cap.cum Apostolus*,resoluunt *Nauar.consil.10.in antiq.* aliàs *5. in nouis,sub tit.de censibus,& Sayr. in floribus decis.sub eodem tit.decis.10.* non poterunt clerici nullum ecclesiasticum beneficium habentes vllo iure cogi Episcopo subsidium præstare, quamuis habeant ampla patrimonia,*Bellencin.quæst.31.Azori. dicta quæst.6. versic. insuper*, licet dubitet *Nauar.vbi proxime*.

49 Clerici pauperes, qui scilicet ex suorum beneficiorum reditibus nihil habent vltra commodum, & honestum victum,minime cogi possunt

ad

ad tale subsidium præstandum, nam certe grauarentur, si eorum victus minueretur, *Bellencin. q. 30. Quaranta vbi supra, praxis noua Episcopal. d. num. 11. Azori. d. quæst. 6. versic. quia dicendum*. Hinc bene-
50 ficium habens, sed nullos fructus percipiens propter assidua bella, inundationes aquarum, vel ob aliũ fortuitum casum, nullo iure cogitur ad huiusmodi subsidium Episcopo præstandum, *Remig. de Genn. q. 37. num. 5. & quæst. 40. & 41. Moneta d. quæst. 9. num. 21. Bellencin. q. 34 cum sequen. Azori. d. quæst. 6. vers. Clericus*, qui etiam tenent tale subsidium exigi posse ab eo, qui est beneficij possessor, siue bona, siue mala fide: item resoluunt, si duo litigent de beneficio, quorum vterque contendit ad se beneficium pertinere, tunc liberum esse Episcopo subsidium exigere ab eo, quem maluerit, at si is, qui subsidium soluerit victus in lite fuerit ab aduersario, ius habet repetendi tantundem, quantum soluit, alioquin iure compensationis vti potest.

51 Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, in alia vero prædia, & possessiones, ex quibus fructus beneficij percipit, debet soluere subsidium Episcopo, in cuius diœcesi est Ecclesia, quia tale onus sustinent beneficiarij, ratione Ecclesiarũ, quas habent, ita *Bellencin. q. 35. Azori. d. q. 6. vers. quid dicendum*.

52 Pensionarius clericus, & Rector beneficii pro rata portione tenentur ad subsidium, *Bellencin. q. 37. Azori. d. q. 6. vers. si quæras, Gig. de pension. quæst. 38. Flamin. de confident. q. 23. num. 7.* Sed re vera Curiæ Romanæ stylus habet, vt pensio auctoritate Papæ assignata alicui, sit immunis & libera ab omni onere, etiam subsidii charitatis, & ideo quando Papa clerico pensionem assignat liberam ab omni subsidio charitatis, Rector beneficij debet ex toto illud soluere.

53 Ecclesia si in confinio duarum diœcesum sit ambo Episcopi se cõcordare debent, vt alternis vicibus subsidium exigant, *argum. Clement. plures, de iurepatron.* quod si conuenire renuant, tunc iure poterit Archiepiscopus præcipere, vt conueniant, eo quod talis eorum discordia est Ecclesiæ damnosa; ita *Bellencin. q. 52. Azori. d. q. 6. vers. quid dicendum*.

54 Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit, argum. *l. Imperatores, ff. de impensis, & l. hactenus, ff. de vsufructu, Bellencin. q. 51. Azori. d. q. 6. in fine*, vbi resoluit posse Episcopum conuenire successorem, vel antecessorem, si adhuc viuus sit, vt maluerit, & subsidium petere.

55 Hospitalia causa communis pietatis extructa, quando titulum beneficii habent, obligantur ad subsidium, *Bellene q. 38. Azor d q. 6. versic. si roges*, qui etiam resoluit, quod si huiusmodi hospitalia auctoritate Episcopi fundata non sint, grauari nequeunt onere subsidij, quia religiosa, & sacra loca non sunt, & possunt ad prophanos vsus redire priuata fundatoris auctoritate; secus tamen si Episcopi auctoritate fundẽtur, cũ ab illis sicut ab Ecclesiis suæ diœcesis exigere subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia Episcopus possit. Quomodo vero Episcopi auctoritate fundata dici possint, vide quæ diximus in *Allegat. 75. n. 5. cum sequentibus*.

SVMMARIVM.

1 Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem thesauri ecclesiastici.
2 Plenaria indulgentia est illa, qua remittitur tota pœna.
3 Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur.
4 Indulgentiæ carena, quadragena, & septena quæ sint, ostenditur.
5 Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales.
6 Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis.
7 Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiam non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & confirmatus.
8 Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino à Deo proximo accepta, penes Episcopos vero est iure communi, & Ordinario.
9 Indulgentias plenarias concedendi potestas à Papa est delegabilis.
10 Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solum suo Vicario, verum etiam Clerico demandare potest.
11 Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias.
12 Indulgentias non potest concedere Episcopus excõmunicatus, denunciatus, seu vitandus.
13 Indulgentias valide, ac sine peccato secluso scandalo non præuiso, concedit Episcopus dum in mortpeccato existit.
14 Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere potest, quæ sint, ostenditur.
15 Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totã suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis.
16 Indulgentias concedere est voluntariæ iurisdictionis.
17 Indulgẽtias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere.
18 Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiamsi nõ sit Presbyter.
19 Prælatus religionis quãuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest indulgentias concedere.
20 Parochus indulgentias concedere non potest.
21 Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere, ostenditur.
22 Indulgentiæ concessæ ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excesserint numerum taxatum in capit. cum ex eo, de pœnitent. an valeant, ostenditur.
23 Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis.
24 Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere.
25 Indulgentias ab alio Episcopo concessas lucrantur exteri de proprij licentia.
26 Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere, ostenditur.
27 Exempti habentur instar extraneorum.
28 Indulgentijs, quas alijs cõcessit, frui & gaudere potest Episcopus.

EPI-

EPISCOPVS QVOD NAM Indulgentiæ genus conferre valeat?

ALLEGATIO LXXXVIII.

1 Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitę pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem Thesauri ecclesiastici, *Cordub. de indulgent. q. 1. Nauar. in comment. de indulgent. & Iubil. not. 20. num. 1. cum sequentibus, Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 28. in princip. Valent. tom. 4. disput. 7. quæstione 20. puncto 1. vers. nos autem, Henriq. in summ. lib. 7. de indulgen. cap. 1. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 7. numer. 2.* & cæteri in discursu citandi.

2 Alia est plenaria, alia temporalis. Plenaria est illa, qua remittitur tota pœna simpliciter, & ex cõmuni est remissio totius pœnæ temporalis, quæ nimirum post peccata remissa expianda remansit, siue in hac vita, siue in purgatorio; cui plenariæ indulgentiæ interdum addi solet particula, & remissio omnium peccatorum, quæ secundum omnes est potius declaratiua effectus indulgentiæ plenariæ. Indulgentia
3 vero temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur, & sub duplici præsertim forma tribui solet. Aliquando enim dantur indulgentiæ tot dierum, vel annorum, & est remissio tantę pœnæ, quanta solui in hac vita debuisset per pœnitentiam tot dierum, vel annorum, vel quanta in purgatorio luenda foret,
4 si hic peracta non fuisset. Et hæc diuidi potest in carenam, quadragenam, & septenam. Carena dicitur à carendo, & est quasi ciborum carentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuissent remissæ peragendo pœnitentiam in pane, & aqua, quadraginta diebus cum septem annis. Quadragena est relaxatio tantæ pœnæ, quanta redempta fuisset per pęnitentiam quadraginta dierum. Septena est remissio tantæ pœnæ, quanta redempta fuisset per pœnitentiam septem annorum, seu quanta respõdet pœnitentiæ septem annorum. Quandoque dantur indulgentiæ respiciendo ad certam partem peccatorum, vt cum datur remissio tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, est enim remissio tantę pœnę, quãta persolui debuisset hic, vel in purgatorio pro tertia illa, vel quarta parte peccatorum iam remissorum. Colliges hęc ex *Valentia d. q. 20. Tolet. in summ. lib. 6. cap. 24. Soar. tom. 4. disput. 50. section. 4. & 5. Cardin. Bellarmin. tomo 3. lib. 1. de indulgent. cap. 9. P. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 7. num. 94. cum sequentibus. Balduin. Iuni super opera controuers. Bellarmin. par. 1. lib. 6. de indulgent. Aegidi. de Coninch. de Sacramentis, & censuris tom. 2. disput. 12. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 306. Francisc. Leo d. cap. 7. à num. 3. Bonacina de Sacrament. disput. 6. quæst. 1. puncto 2.*

5 Solus Papa primariò potest indulgentias concedere, solusq. plenarias concedit. Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales iure communi Canonico, & ab ipso Summo Pontifice dependenti. Ra-
6 tio est, quia huiusmodi potestas est

Nn 2 iu-

iurisdictionis, non Ordinis, *c. quod autem, de pœnit. & remiss.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ concessionem esse actum absoluendi, & iudicialem, *S. Thom. in 4. distinct. 20. q. 3. articulo 3. Gambara de officio legat. de latere rub. 8. tit. quid possit legatus circa indulgentias numero 1. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 3. capit. 54. quæst. 2 Vgolin. de potestate Episcopi cap 41. in principio. Aloys. Ricci. d. resolut. 306. num. 4. & re-*
7 *solut. 222. num. 1.* Et ob id Episcopus etiam non ordinatus, aut non consecratus eas potest conferre, dummodo sit electus, & confirmatus, per *glos.* communiter receptam *in cap. transmissa, de election.* tenent *D. Thom. d. q. 20 q. 1. articulo 4. quæstiunc. 2. Soar. d. disput. 50. section. 3. num. 3. Reginald. d. loco nume. 123. Nugn. in addit. quæst. 25. articulo 1. quæstiunc. 3. vers. secunda conclusio, Alphons. Aluarez Guerrero d. loco Aloys. Ricc. d. resolut. 306. numer. 4. Azori. d. cap. 55. quæst. 1. in fine, & cap. 29. quæst. 8. Augustin. de Ancona de potestate Ecclesiæ quæst. 29. Campanil. in diuersorio iuris Ca-*
8 *nonici in proœmio num. 2.* cum ergo hæc sit iurisdictionis potestas, & non Ordinis, recte infertur illam, licet penes Papam sit iure diuino à Deo proxime accepta, penes Episcopos vero esse iure cõmuni, & ordinario, at per consequens proximè acceptã à Papa, iuxta resoluta per me *parte 1. huius tract. tit. 1. capit. 1* quicquid aliqui teneant Episcopos posse iure diuino indulgentias conferre, quos citant, improbantq. *Bonacina d. disput. 6. quæst. 1. puncto 3. num. 1. Azori. dict. cap. 54. quæst. 2. Henriq. d. lib. 7. capit. 31. §. 3.* Hinc
9 etiam cum ea, quæ iurisdictionis sunt, mandari, ac delegari possint de iure Pontificio, vt habetur *in cap. aqua,* & ibi *glossa,* ac Doctores, *de consecration. Ecclesiæ,* & in *cap. quod sedes, de officio Ordin.* ideo huiusmodi potestas à Papa est delega-
10 bilis, qui potest Episcopo etiam plenarias tribuere indulgentias, vt resoluit *Aloys. Ricc. d. resolut. 306. num. 2.* Et ipse Episcopus facultatem concedendi temporales, non solum suo vicario, verumetiam Clerico demandare potest *Emmanuel Sa, verbo indulgentia, num. 16. Valent. d. quæst. 20. puncto 3. Soar. disp. 55. sect. 6. num. 6. Reginald. libr. 7. num. 116. Bellarmin. de indulgent. lib. 1. cap. 11. Nugn. quæst. 26. art. 2. ad finem, Vgolin. d. cap. 41. in princip. Bonacina d. q. 1. puncto 3. num. 11. Azori. d. lib. 3. capit. 43. quæst. 13 & d. cap. 55. q. 5.* Hæc tamen pote-
11 stas non potest ab Episcopo concedi laico, cum laicus iure humano remoueatur à muneribus ecclesiasticis, vt post *Iacob. de Graff. Soar. & Reginald.* resoluit *Bonacina d.*
12 *loco num. 12.* Hinc denique fit Episcopum excommunicatum, denunciatum, seu vitandum non posse indulgentias concedere, quia excommunicatus vitandus caret vsu iurisdictionis, & consequenter inualida sunt ipsius acta ad iurisdictionem pertinentia, *cap. tanta, de excess. prælat. cap. quia, de except. in 6.* cum citatis à *Bonacina de censuris, disp. 2. quæst. 2. puncto 7.* & resoluit in ter-
13 minis *Azori. d. cap. 55. q. 7.* Ex quo patet à fortiori Episcopum, qui cõcedit indulgentias, dum in peccato mortali existit, valide concedere, nec peccare seclusо scandalo non præuiso, quia peccatum mortale præcise non tollit iurisdictionem, *Henriq. d. lib. 7. cap. 32. §. 4. Valent. loco citato puncto 3. vers. tertio asse-*
ri-

rimus, Reginald. lib. 7. numer. 118. Nugn. in addit. q. 27. art. 9. conclus. 1. post Graff. Soar. & Cordub. sequitur Bonacina d. disp. 6. de indulgen. q. 1. puncto 3. n. 9.

14 Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere valet, ipso iure communi præscriptæ sunt. In dedicatione enim Ecclesiæ vnius anni indulgentiam tantum concedere potest, vel ab vno tantum Episcopo vel à pluribus dedicetur, & in anniuersario dedicationis, uel aliàs concedit solum indulgentiam quadraginta dierum, cap. cum ex eo, versic. ad hæc, de pœniten. ibi, Decernimus, vt dum dedicatur Basilica non extendatur indulgentia extra annũ, siue ab vno solo Episcopo, à pluribusue dedicetur, atque in vniuersali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio non excedat. Vgolin. d. cap. 41. §. 1. in principio, Henriq. d. capit. 32. §. 1. Azori. d. cap. 55. q. 6. Bonacina d. q. 1. puncto 3. num. 2. Francisc. Leo d. cap. 7. num. 18.

15 Archiepiscopo datur facultas cõcedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, capit. nostro, de pœnit. Cordub. quæstio. 14. Nugn. q. 26. artic. 1. verf. difficultas tamen, Stephan. Quaranta verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. 31. Bonacina d. q. 1. puncto 3. nume. 2. vers. obserua, Francisc. Leo d. cap. 7. num. 18. Henriq. d. cap. 32. §. 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. cap. 70. num. 15. Nam licet Archiepiscopus non sit iudex Ordinarius omnium de prouincia, cap. Pastoralis, de officio Ordin. Nec extra suã

16 diœcesim habeat contentiosam iurisdictionem, cum tamen indulgentias concedere sit voluntariæ iurisdictionis, Soar. disp. 49. sect. 3. num. 9. Aloys. Ricc. d. resolut. 306. num. 5. illas concedere potest, vt per gloss. in d. capit. nostro. Sed aduertendum cum Henriq. loco proxime citato, quod si concessit quadraginta dies in perpetuum, nihil amplius potest successor eius pro eadem causa concedere, quia reputantur vnus Prælatus; sed superueniens Archiepiscopus ex commissione Pontificis potest dum visitat diœcesim suffraganei concedere 80. dies prᴂter 40. datos ab Episcopo; totidem enim potest Archiepiscopus dare in sua diœcesi: idem potest Primas, aut Patriarcha; plures vero dies concedit Legatus Papæ in sua prouincia; Cardinalis Episcopus, aut Pœnitentiarius Papæ cõcedit centum dies, de quo etiam Azori. d. cap. 55. q. 6.

17 Neminem Episcopo inferiorem iure proprio indulgentias posse concedere communiter traditum est in cap. accedentibus, de excess. Prælat. & in d. cap. nostro, Nau. tract. de indulgent. not. 31. Bellarmin. de indulgent. lib. 1. cap. 11. q. 3. Cobier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 54. Bonacina q. 1. puncto 3. nnm. 18. Francisc. Leo d. cap. 7. num. 19. Azo-

18 ri. d. cap. 55. q. 3. quamuis sit Cardinalis, nisi ex consuetudine, & praxi concedere soleat Henriq. d. cap. 21. §. 4. quia tunc etiamsi non sit Presbyter eas dare poterit August. de Ancona in tract. de Ecclesiæ potest. q. 29. artic. 8. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante in 4. q. principal. in princip. Gambar. d. tit. quid possit legatus circa indulgentias, nu-

19 mer. 2. Vnde ipso iure non potest indulgentias cõcedere Prælatus Religionis, vt Prouincialis, aut Gene-

ralis,quamuis habeat quasi Episco palem auctoritatẽ in Regulares sibi subditos, *Hẽriq.d.lib.7.c.21.§.5*
20 *Bonacina d. num. 18.* Nec etiam Parochus,est enim inferior Episco po,*Henriq.eod.cap.21.§.8. Bonaci-*
21 *na d.puncto 3 num.25.* Nec denique Capitulum Sede vacante, quia non succedit Episcopo in potestate iurisdictionis extraordinariæ, saltem in ijs, quæ sunt reseruata dignitati Episcopali,*Henriq.d.capit. 31.§.4.* post *Graff. Soar.Reginald.* & alios sequitur *Bonacina d. puncto 3.num.23.* contra quos non im merito tenent *Siluestr.verbo Capitulum, num.10.Lazari.verbo indul gentia, num. 47.praxis Episcop.p.1. verbo indulgentia, numer.2. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.222. Azori. d.cap. 55.q.4.& d.lib.3.cap. 37.q.9.* & ideo tutius esse,vt Capitulum hoc committeret alicui Episcopo,qui suo nomine faceret, tenet *Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,versic.vndecimo quæro.*

22 Sed dubitari potest an valeant indulgentiæ concessæ ab Episcopo vel Archiepiscopo, si excesserint numerum taxatum in *d.c. cum ex eo.* in quo dubio respondendum est negatiue, quoad eam tamen partem, quæ numerum præscriptum non excedit valere concludendum est, quia est res separabilis, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur *l. vtile ff. de regulis iuris l.1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æstiua,* quare ita resoluunt per *tex. in cap. indulgentiæ, de pœnitent. in 6. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 117. num. 5.in 1. edit. & resol. 102. numero 5. in 2. edit. Soar. disp.55.sect. 3. num. 11. Nau. de indulgent. notab.31. num. 16. Reginald. d. loco num. 120. Vgolin. d. cap. 14.§. 1.num. 2. Azori. d. cap. 55. quæst. 6.Bonacina d.disp.6.q.1. puncto 3. num.3.& 4.*

23 Subditis suis Episcopus indulgentias concedere tantum potest, nam sicut ab ipso tantum ligari pos sunt, ita & ab eodem absolui, probat tex. *in cap.quod autem, de pœnit. Nau. cons. 18. nume. 12. vers. decimo sexto de pœnit.Vgolin. d.cap. 41. §. 2. num.1.Henriq. d.cap. 32. §. 2.* vbi tenet cum *Nau.* quem refert *in commento,*quod quando Episcopus concedit indulgentiam loco intra diœcesim sito, prodest etiam externis ibidem moram facientibus, quasi ratione habitationis diu tinæ contrahant forum, & subditi
24 efficiantur. Non potest tamen indulgentiam cõcedere pro mortuis; tùm quia ipsorum facultas videtur à Sede Apost. restricta ad eorum subditos degẽtes in hac vita, *Nau. de indulg. notab. 22. n. 4. Bellarm. de indulgent. lib.1. cap.11.Emman. Sa,verbo indulgentia num. 18.Reginald. lib. 7. nume. 114. & 193. Soar. disp. 55.sect.3.n.23.*

25 Si vero Episcopi speciatim suis subditis concederent, vt indulgentias ab alio Episcopo concessas acciperent, tunc eas lucrarentur, vt probat tex.*in d.cap.quod autem,* vbi *Abb. num. 7. vers. vltimo noto,* ait tutissimum esse, & valde expediens volenti peregrinari, & loca pia visitare,ipsum licentiam ab Epi scopo proprio habere capiendi alie nas indulgentias, idest, indulgentias datas ab alijs; & dicit *Nau. de indulgent. notab. 31. & vlt. nu. 13. vers.exceptis secundo.,*quod hac licentia habita, non subditi possunt acquirere indulgentias ab alio Episcopo concessas. *Ludou. Bolo-*

gnin. tract. de indulgent. num. 60. Cochi. d. p. 4. quæst. 58. num. 4.

26 Exemptis Episcopum indulgentias concedere non posse, ex quo iurisdictionis nihil in eos vendicet, sed Pontifici immediate subijciantur, veluti proprio ac immediato diœcesano, tenent *Anton. de Rosel. tract. de indulg. num. 321. Vgolin. d. §. 2. num. 2. vers. secundo,* tum 27 quia exempti habẽtur instar extraneorum, locaq. exempta parificantur locis extraneis, *cap. luminoso 18. quæst. 2. cap. 1. de statu Regul. in 6. Rosel. vbi supra num. 323.* Nihilominus contrarium est resoluendum, videlicet Episcopales indulgentias prodesse exemptis, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorum læsionem, inductaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris lit. A. n. 249.* quare hanc sententiam tenent *Lud. Bologn. d. loco num. 63. Bellarmin. d. lib. 1. ca. 11. quæst. 3. vers quare cum iam. Nau. notab. 31. num. 12. vers. addo septimo, Cochier. d. p. 4. quæst. 58. nume. 5.* Hinc etiam resoluendum Episcopũ posse Religiosis indulgẽtias concedere iuxta suam facultatem, *Palud. in 4. dist. 20. quæst. 4. art. 4. Reginald. d. lib. 7. num. 119.* quos refert & sequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 15.*

28 Hinc deniq; non abs re dubitari potest vtrum Episcopus gaudere & frui possit indulgentijs, quas alijs concessit? Ratio dubitandi est, quia nemo potest vti iurisdictione in se ipsum. Respondendum affirmatiue, quia Episcopus non debet esse deterioris conditionis alijs, ita *D. Tho. in addit. quæst. 27. art. 4.* & ibid. *Nugn. Sot. in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. sub. fin. Nau. notab. 20. nu. 91. Reginald. lib. 7. nu. 599. Azori. d. cap. 55. quæst. vlt.* post *Soar. Cordub.* & *Emman. Sa,* sequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopum posse eximere à sua potestate, qui teneant, referuntur.*
2 *Episcopus non potest in totum à sua potestate eximere.*
3 *Exemptio Ecclesiarum pleno iure à potestate Episcoporum concedi non potest ab Episcopis, & Prælatis inferioribus, sed solum à Romano Pont.*
4 *Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroq; iure eidem subiectæ sunt.*
5 *Sententiæ supra relatæ ad concordiam reducuntur.*
6 *Exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab Ordinario.*
7 *Eximi, & ad Religiosos transferri potest Ecclesia à potestate Episcopi per præscriptionem.*
8 *Declaratur tex. in cap. cum non liceat, de præscript.*
9 *Declaratur tex. in cap. cum venerabilis, de censibus.*
10 *Exemptiones à se concessas non potest Episcopus reuocare in illis casibus, in quibus valet subditos à sua iurisdictionie eximere.*
11 *Priuilegij à se concessi reuocatio de plenitudine potestatis solius Principis est.*

EPISCOPVS AN POSSIT aliquos eximere à sua potestate?

ALLEGATIO LXXXIX.

1 EPiscopum posse eximere à sua potestate tenuit *glos.in summ. 25. quæst. 2. &* late tuentur *Calderin. cons. 5. de rebus Ecclesiæ non alienandis, Oldrad. cons. 172. col. 3. num. 8. & cons. 254. col. 2. Dec. cons. 152. num. 3. vers. non obstat ergo*, & *in cap. cum & plantare §. in Ecclesijs num. 13. cum seq. de priuilegijs*, his præcipuis rationibus, quod præscriptione, ac sententia Episcopali iuri præiudicetur, ac aduersus eum his titulis exemptio acquiratur *cap. auditis de præscript. cap. cum inter de re iudicata*.

2 Verum non posse in totum eximere tenet *glos. verbo à quocunque in cap. cõstitutus, de relig. dom. glos. pen. in cap. pastoratis, de donation. glos. in cap. 1. in princip. de priuileg. lib. sexto*, vbi *Franch. num. 4. vers. in glos. 2.* plures refert & sequitur *Rendina in promptuario re-*
3 *cept. sent. tit. 38. n. 9.* hinc etiam tenuerunt *Dominic in cap. 1. num. 5. vers. & procedunt prædicta, de capellis monachorum lib. sexto*, atque etiam *Federic. de Senis cons. 247.* & alii quos refert *Dec. d. cons. 152. num. 1. Fusc. de visitat. lib. 2. c. 20. nnm. 5.* exemptionem pleno iure Ecclesiarum à potestate Episcoporum concedi non posse Religiosis ab Episcopis, & Prælatis inferioribus: sed solum à Romano Pontifice, quia, inquiunt, non posse Episcopos totam suam iurisdictionem in aliquam Ecclesiam, & visitationem, ac reliqua omnia pastoralia iura ab se abdicare ex ratione *tex. in cap. cum non liceat, in princip. de præscript.* iuncta decisione
4 *tex. in cap. cum venerabilis de censibus*. Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, idest, in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt *cap. quoniam 21. de priuileg. glos. in d. §. in Ecclesijs*, vbi *Anton. nume. 26. Cardin. num. 1. Dec. num. 12. & 16. Rebuf. in concord. tit. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 364. num. 3. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 6. num. 12.*

5 Verum prædictæ pugnantes sententiæ ad concordiam reduci possunt in hunc modũ, vt scilicet prior affirmatiua procedat in Episcopo huiusmodi exemptionem cum Capitulo & iusta causa concedente, posterior vero his non interuenientibus, iuxta regulam *tex. in cap. fine exceptione 12. quæst. 2. & in cap. nulli, & per totum, de rebus Ecclesiæ nõ alienandis, &* quæ late vltra ordinarios ibi explicant *Rebuf. in compendio alienationum num. 9. & 11. cum. seqq. Cou. lib. 2. variar. cap. 17. à princip. Molin. de iustit. tractatu. 2. disp. 465. & 468.* & magis in terminis argum. *tex. in cap. Pastoralis de donation.* post *Abb.* notat idem *Rebuf. in tract. de congrua portione num. 38. Rocch. de iure patronatus verbo pro eo quod de diecesani nume. 20. Lambert. eodem tract. art. 8. prima quæstionis prin-*
6 *cipalis 2. p. lib. 11. nnm. 32.* Et sic exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab

ab Ordinario, quia tunc quoque à reuerentiali iure exemptio concessa esse censetur, ità *Pate. decis. 115. p. 3.* quem refert, & sequuntur *Fusc. d. c. 20. num. 22. Cocb. de iurisd. in exemptos p. 4. quæst. 34. &* sic intelligendus *Flamin. de resign. lib. 3. quæst. 11. num. 4.*

7 A potestate Episcopi potest etiã Ecclesia eximi, & ad Religiosos transferri per præscriptionem, vt probant *tex. in cap. cum olim vers. quia, & in cap. auditis*, cum multis aliis, *de præscription. & in cap. cum olim, 14. ad finem vers. quia vero, de priuileg. & in cap. cum personæ, vers. si autem, eodem tit. lib. sexto*, quibus locis ita obseruant Doctores communiter, & late *Balb. de præscription. p. 1. 5. principalis q. 11. à num. 3. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 1. quæst. 3.*

8 *num. 7.* Neque obstat *tex. in dict. cap. cum non liceat*, omissis enim aliorum intellectibus, de quibus *Paris.* ibi *num. 42.* facile respondetur tex. illum solum negare præscriptionem per quam omnino extinguitur obedientia Episcopo à subditis debita: non autem eam per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expresse admittit tex. *in dict. capit. cum olim*, cum similibus, de quibus *Balb. vbi supra quæst. 12.* & in visitationis præscriptione probat *tex. in cap. cum ex officij de præscrip. &* vltra *Bal. dicto loco quæst. 16.* notat *Bernard. Diaz. reg. 604.*

9 *limit. 3. Cardin. Tusch. practic. conclus. tom. 5. lit. L. conclus. 241. & lit. O. concl. 5.* Minus obstat *dict. cap. cum venerabilis*, non enim potestatis quæstio ibi erat, sed voluntatis, de quibus, scilicet, iuribus Episcopus fecit remissionem, & ideo in summario habetur, quod remittens seruitia, non intelligitur procurationem, ratione visitationis remisisse, & vltra ordinarios ibi notat *Felin. in dict. cap. cum ex officij, num. 18. vers. & nota.*

10 Quæret aliquis an in illis casibus, in quibus Episcopus potest subditos à sua iurisdictione eximere, possit exemptiones à se concessas reuocare? in qua quæstione habetur communiter, quod reuocare nõ potest, *Franc. in cap. decet, nume. 4. vers. quid autem sit, de reg. iuris in 6. Restaur. in tract. de Imperat. q. 114. n. 4. Felin. in c. nouit. n. 11. de iud. Abb. in c. atsi clerici §. de adulterijs, col. 4. eod. tit.* per *glos. in cap. cum ex eo verbo septennio*, vbi *Ioan. And. de elect. in 6. addit. ad Roman.* post *Oldrad. cons. 201.* præcipue cum exemptio plene suum sortita fuit effectum, seu cum res integra esse desiit, tunc enim regulariter pœnitentiæ locus esse non solet, *cap. quod semel, de regul. iuris in 6. Re-*

11 *staur. d. nu. 14.* nam est de plenitudine potestatis solius Principis reuocatio priuilegii à se concessi, vt post multos notauit *Bald. l. 2. col. 8. C. de seruit. & aqua & Felin. in d. cap. nouit num. 11. & seq.*

SVMMARIVM.

1 *Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit.*

2 *Libri improbi, religioniq. noxij sunt apti ad dissensiones & tumultus excitandos.*

3 *Hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare, quã per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.*

4 *Hæreticorum libri tanquam aspidum oua sunt fugiendi.*

Li-

5 Libros prohibitos habentes nō satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori.
6 Reuerendissimus Sacri Palatij Magister viris doctrina, ac morum honestate pollentibus dare solet in Romana Curia licentiã legendi libros prohibitos.
7 Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licētiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustriss. Cardinalibus Inquis. in plena Congreg.
8 Inquisitores ipsi non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostol. Sede, vel per Sacram Congr. Inquisitionis fiat facultas.
9 Libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apost. magni Magistri.
10 Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur.
11 Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, quæ sit, ostenditur.
12 Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunnicationis, & pecuniæ pœnis, nullus valet, nisi primum approbati & examinati fuerint ab Ordinario.
13 Excommunicatio imposita à Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reseruata, nisi tales libri essent hæreticorum.
14 Regulares volentes libros imprimere vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur.

EPISCOPVS AN POSSIT licentiam concedere legen di libros prohibitos, & imprimendos approbare?

ALLEGATIO XC.

1 INter salubres admonitiones, quas Imperator Basilius filio suo Leoni dedit, sequens circa librorum lectionem non est contemnenda. Per historias veteres ire ne recuses, ibi reperies sine labore, quæ alii cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuersiones, mundi huius instabilitatem, & multorum præcipites casus; & vt verbo complectar, malorum facinorũ pœnas, & bonorum prœmia: quorum illa fugies, ne in diuinæ iustitiæ manus incidas: hæc amplecteris, vt prœmijs, quæ illa consequuntur, potiaris. Ex qua admonitione colliges quantum sana librorum doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs abducit, sicut è contra praua eorum lectio legentium aures corrumpit, hęc penitus respuēda, quia plus est nocitura insipientibus, quã profutura sapientibus, vt dicit *Sulpit. in dialogo 1. §. 1.* Et *Vlpian. in l. 4. §. tantundem, ff. familiæ hercisc.* apertissimis verbis asserit libros improbatæ lectionis protinus esse corrumpendos, ibique eos assimilat malis medicamentis, pro quibus iudex officium suum interponere non debet.

2 Rempubl. si expedit malis homini-

nibus expurgari, vt illa pace, & trãquillitate lætetur, *l. congruit, ff. de officio Præsidis*, eo magis expedit ex purgari improbis libris, religioniq. noxijs, qui sunt magis apti ad dissentiones, & tumultus excitandos. Hinc *Plato lib. 7. de legibus* Poetarũ libros, qui de Dijs suis parum religiose loqui videbantur, repudiandos, & extirpandos censuit. Et *Valeri. Maxim. lib. 1. cap. 1.* scribit, quod cum Romæ reperti fuissent libri quidam, qui nonnihil videbantur soluere religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in cõspectu populi cremauit. Et *Tullius libro 1. de natura Deorum* refert Prothagorã Alderitem, quod libros noxios religioni scripsisset, Atheniensium iussu Vrbe, atque agro exterminatum, librosque eius in concione combustos.

3 Si Ethnici suæ falsæ religionis amatores, quicquid illi obnoxium scriptum reperiebant, igne concremabant, radicitusque euellebant, quantò fortius nos, qui Christianã Catholicam, & veram religionem amplexi sumus, hæreticorũ libros, qui illam euertere impie student, prorsus supprimere, & abolere debemus, non solum propter falsam doctrinam, quæ in eis continetur, sed etiam ne remaneãt facinorosæ peruersitatis vestigia, sed flammis com busta depereant *l. damnato, §. nec vero, C. de heret. l. quicunque, §. omnes vero, C. eodem tit.* & de hæreticorũ libris scribens *S. Isidor. in reg. cap. 8.* asserit melius esse eorum peruersa dogmata ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum er

4 roris incurrere; & perdendos esse hæreticorum libros tanquam aspidum oua scribit *S. Gregor. Naziãzen. oratione 2. de fide*, quia, vt ille inquit, nata sunt ad aspides, & basiliscos procreandos. Quare *Concil. Tridentin. sess. 4.* indicem librorum fieri iussit, vt omnes scirent, qui libri cauendi essent; & qui tradendi. Omnes enim siue falsam, vel erroneam contineant doctrinam aduersus Religionem, & Catholicam Fidem, siue contra bonos mores, abolendi penitus sunt; nam istos etiam è Republica esse elimandos docet *Aristot. libro 7. Politic. cap. vlt.* Vnde idem in poet. *lib. 1.* tacite reprehendit Hermogenem, & Nicocharem, propterea quod hominum cor ruptos mores carmine expressissent. Postea *Concilij Trident.* Patres in indice librorum prohibitorum summa prudentia, & maturitate ita statuerunt. Libri, qui res lasciuas, & obscænas ex professo tra ctant, narrant, aut docent, cum non solum Fidei, sed etiam morum, qui huiusmodi lectione corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur, & eos qui habuerint seue re ab Episcopis puniantur. Antiqui vero ab Ethnicis conscripti pro pter sermonis elegantiam, & proprietatem permittantur, nulla tamen ratione pueris prælegendi sũt. Hæc ibi.

5 Prohibitos libros habentes, non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori, vt resoluunt *Pena in additio. ad Emeric. par. 2. com. 3. versic. propterea. Martin. Delri. disquisit magic. lib. 5. sect. 17. vers. sunt autem tales libri, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 56. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 11. Farinac. de heresi, quæst. 180. numer. 40.* quicquid contrarium sentire videatur *Zanch. de heret. cap. 7. sub num. 7.* Vel licentiam legendi

6 di obtinere, quam in hac Curia con
cedere consueuit Reuerendissimus
Sacri Palatij Magister, qui eam non
nisi viris doctrinæ, ac morum hone
state pollentibus dare solet. Verũ
extra Curiam, quicquid antiquitus
esset constitutum, negotium hodie
est absolutum ex *Constitutione Pij
IV*. quæ incip. *Cum inter crimina*,
per quam huiusmodi facultas tri-
buitur tantum Illustrissimis Cardi-
nalibus Inquisitoribus in plena Cõ-
7 gregatione. Vnde Episcopos loci
Ordinarios hodie non posse dare
licentiam legendi libros prohibitos
resoluunt *Petr. Binsfel. in l. culpa*,
*C. de malefic. & mathem. versic. nec
etiam Episcopi, Nauar. cõs. 1. quæst.
36. sub tit. de constitution. Martin.
Delri. d. sect. 17. vers. solis Pontifici-
bus, Azori. d. cap. 16. q. 7. Sanch. dicto*
8 *cap. 10. num. 43*. Immo nec ipsi In-
quisitores possunt libros damnatos
legere, nisi eis ab Apostolica Sede,
seu per Sacram Congregationem
Inquisitionis fiat facultas, stante
Constitut. Iulij III. quæ incip. *Cum
meditatio cordis*, quæ expresse reuo
cat omnes, & quascunque faculta-
tes legendi libros damnatos, con-
cessas quibuscunque personis cuius
cunque status, ordinis, & conditio-
nis, etiamsi Episcopali, vel Archie-
piscopali, vel alia maiori dignitate
Ecclesiastica, seu seculari præemi-
nentia fulgeant, cum qua cõcordat
Constitut. 49. Pauli IV. quæ incip.
Quia in futurorum euentibus, &
alia eiusdem *Constitut. 119*. quæ in-
cip. *Cum pro munere, quod sustine-
mus*.

9 Ne libri imprimerentur aliquid
continentes religioni, aut bonis mo
ribus contrarium; Summus Pontif.
Leo X. constitut. 12. incip. *Inter so-
licitudines, de anno 1515*. libros, &
alias scripturas in Vrbe imprimi
vetat absque examine, & approba-
tione in scriptis sui Vicarij, & sui
Palatij Apostolici Magni Magistri,
§. 1. & 2. *Et* in alijs diœcesibus E-
10 piscopi, & Inquisitoris hereticæ pra
uitatis, *d. §. 2*. Contrarium præsu-
mentes libros amittunt, publice li
11 bri comburuntur, ducatos centum
fabricæ S. Petri de Vrbe persoluunt
per annum ab exercitio imprimen-
di suspenduntur, & excommunica-
tionis sententiam incurrunt, *§. 3*.
Et crescente eorum contumacia
supradicti Papæ Vicarius in Vrbe,
& Episcopi alibi pœnas augeant,
12 *§. 4*. Postea *Concil. Tridentin. dict
sess. 4. in decreto de editione*, & *vsu
sacrorum librorum* sub prędictis a-
nathematis, & pecuniæ pœnis de-
creuit, ne aliquis in futurum ven-
dere, aut etiam apud se retinere li-
bros valeat, nisi primum examina-
ti, probatiq. fuerint ab Ordinario,
eo maximè si de rebus sacris tra-
ctent, referunt *Castro lib. 1. de po-
testate legis pœnalis cap. 8. versic. est
etiam quadam lex, Couar. lib. 4. va-
ri. cap. 17. num. 1. vers. at hisce cala-
mitatis temporibus, Felician. de cen
suris, tit. de excommunicatione, cap.
24. vers. qui librum; Andræ. Gam-
bar. de officio legati de latere libro 2.
num. 430. Fusc. de visitat. lib. 2. cap.
31. num. 9. Azori. institut. moral. par.
1. lib. 8. cap. 17. quæst. 1. Campanil. in
diuersorio iuris Canonici rubr. 12.
cap. 13. num. 1. Valeri Reginald. in
praxi fori pœnitent. lib. 19. capit. 13.
sectione 4 num. 256. Cened. ad De-
cretal. collect. 8. numer. 7. Cherubin.*
post hæc scripta visus, *in compendio
Bullarij in scholijs ad prædictam
Leonis Decimi constitutionem, Pra-
xis noua Episcopalis par. 2. capit. 3.
nume. 41. versiculo & primo*. Quæ
qui-

13 quidem licentia in scriptis est habenda, vt in *d Constitut.* & *Concilio Tridentino* locis proxime citatis. Excommunicatio vero supradicta est reseruata Episcopo, nisi tales libri essent hæreticorum, quia tunc Summo Pontifici reseruaretur; ita ex *Catech. Neapol.* resoluit *Iacob. de Graffiis in decision. aureis par. 1. libro 4. cap. 24. num. 9.*

14 Subijcit *Concilium Tridentinum loco citato*, quod si volentes imprimere Regulares fuerint, vltra prædictam examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris iuxta formam suarũ ordinationum. Sub qua Concilij decisione continentur lectiones, annotationes, disputationes, conciones, & alia similia; necnon tractatus permanentes, tùm ad deuotionem, tùm ad quietationem cõscientiarum, stimulationes Fratrum, & cætera huiusmodi, quæ sibi inuicem communicant Fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Capuccin. in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo imprimere, Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 2. q. 104. artic. 1. in fine, Galett. in margarita casuũ conscient. verbo legere, Cherubin. loco supra citato.*

SVMMARIVM.

1 Medici quoties ad gradus Doctoratus sunt promouendi vltra Fidei professionem, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per Pium V.

2 Medici vltra tertium diem ægrotum non visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat.

3 Medici non seruantes Innocent. III. & Pij V. constitutiones, quas pœnas incurrant, ostenditur.

4 Constitutiones Innocen. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum visitant, eum faciant confiteri, intelligantur de quacũque infirmitate, quæ ex se lectum petat.

5 Medici an sint nobiles ostenditur, & num. 6.

7 Declaratur tex. in l. vlt. ff. de iure immun.

8 Medicus Regis magnam consequitur dignitatem.

9 Laudantur D. Antonius Barbosa parentis Auctoris auunculus magnus, & D. Balthasar Dazeredo eius conciuis, Regni Portugalliæ Protomedici.

10 Medicinæ præstantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur.

11 Christus Dominus Saluator noster à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari.

12 Medici tanquam Dei ministri accersendi, & ad eos diuino primũ freti auxilio confugere debemus.

13 Asa Rex, quoniam se totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione, mortuus est.

14 Christus Dominus cur lutum posuit oculis cæci, cum eum sanauit, ostenditur.

15 Parochi sicut ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum saluti invigilent, sic medici ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus opem ferre.

16 Medici sicut solent ægrotos admonere, vt à noxijs abstineant, ne mor-

morbum contrahant, ita opportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties subsequuntur.

EPISCOPVS CIRCA medicos quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO XCI.

1 QVoties medici ad gradus Doctoratus sunt promouendi, vltra Fidei professionem per ipsos faciendam, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per *Pium V. Pont. Max.* in sua constit. incip. *Super gregem Dominicum, Dat. sub die 8. Martij 1566. anno primo sui Pontificatus*, in confirmationem antiquæ & salutaris *Decretalis Innoc. III. in Concilio generali*, incip. *cum infirmitas, de pœnit. &*
2 *remiss.* vt cum ad infirmum vocantur primũ eũ moneant, & inducant ad procurandam salutem animæ, vocando medicum spiritualem; hoc addito nouiter ipsi Decretali, quod medici vltra tertium diem ægrotũ ne visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat, vel nisi Confessarius ex iusta causa longius tempus infirmo concedendum iudicet, præcipit igitur Vniuersitatibus & Collegijs, vt cum licentiã medendi alicui concesserint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc seruandi, referunt. *Quaranta in summa bullarij, verbo medicus*, *Nau. in man. cap. 25. nu. 60. vers. tertio. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 30. à num. 3. Ced. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & collect. 166. num. 5. Fr. Ludou.* Beja *respons. casuum conscientiæ p. 1. casu 11. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 3. de medicis*, latissime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. num. 1. cum multis sequentibus, Aloys. Ric. in praxi aurea resolut. 399.*

3 Medici non seruantes in visitatione infirmorum ad lectos iacentium prædictas *Innoc. III. & Pij V.* constitutiones, sunt arcendi ab ingressu Ecclesiæ, item & periuri, ac priuandi gradu per *d. constit. Pij V.* & incurrunt excommunicationem ipso facto per *constitutionem Synodalem Papiæ cap. 36. p. 3.* quam refert *Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resol. 108.* aliàs *vlt. casu 30.* & per *constit. synod. Segobien. lib. 1. tit. 4. cap. 12.* quam refert *Aloys. Ricc. d. resolut. 399. num. 2.* & per *Concil. IV. Bracharen. act. 5. cap. 31.* in hæc verba. Præcipit sancta synodus singulis huius prouinciæ medicis sub excõmunicationis pœna, vt quo primùm die ægrotos decumbentes inuisent, illos de salutari saltem Cõfessione facienda admoneãt. Alioquin si cũ illos reuisent id prætermissum fuisse cõpererint denuo admoneãt, addita comminatione, qua testentur se amplius nõ reuersuros, nec decumbentium curam habituros, si cum tertio redierint factam saltem ab ægrotis Confessionem non reperient. Quod nisi re ipsa medici compleãt prædictam excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, & indicta ab Ordinarijs mulcta pijs vsibus applicanda puniantur.

4 Quidam prædictas *Innoc. & Pij V.* constitut. intelligunt de infirmis à mor-

à morbis vitæ periculum afferentibus, quasi secus sit quando constat morbum periculo carere, ita *Nau. d. cap. 25. num. 61. Vega in sum. tom. 2. cap. 35. casu 3. Iacob. de Graffijs in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 14. num. 7. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 246. in fine. Mari. Antonin. d. casu 30. vers. ceterum*, vbi addit tenendum semper pro tutiori via infirmitatem omnem esse periculosam, si infirmus iaceat in lecto, cũ in temporis momento infirmus repente infirmitate aggrauetur, prout præ oculis quotidie habetur mors. Verum alij melius prædictas constit. intelligunt non de solo morbo periculoso, sed de quocũque, qui nõ ex delicijs, nec ex solo podagræ impedimento, sed ex se lectũ petat, ita *Soar. to. 4. disp. 75. sect. 3. n. 4. & 5. Aloys. Ricc. d. resol. 399. n. 2. Sanch. d. cap. 16. num. 7.*

5 Illud hic non ingratum erit disserere, an medici nobiles sint? pro parte negatiua facit *tex. in l. vlt. ff. de iure immun.* vbi inter alios vilẽ, & mechanicam artem exercentes Iureconsultus eos recenset, facit etiam *tex. in l. ambitiosa*, ibi, ob liberalem artem, vel medicinam, *ff. de decretis ab ordine faciendis*, cum aliis, quibus probari videtur medicinam liberalem artem non esse, vt contendit *Ioan. Garci. de nobilitate glos. 48. §. 4. num. 12.* iunctis multis, quæ in illius vtilissimæ, & necessariæ artis inuidiam, atq; odium scribunt plures citati per *Tiraquell. de nobilit. capit. 34 fere per totum Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 10. consider. 25. Gamar. de excellentia legalis scientiæ, ad finem*, & alij disputantes quæst. illam, an medici iurisperitis sint præferendi.

6 Verum quia sæpius bonam corũ operam sum expertus, honore dignos semper profitebor, vt monet *Sacra pagina*, honora medicum propter necessitatem, & quia scio leges docentibus æquiparari in *l. medicos, C. de professor. & medicis libro 10.* & optimam rationem colliges *ex l. 1. §. medicorum, ff. de varijs, & extraord. cognit.* dum ait eãdem esse causam medicorum, & professorum iuris: iunctis multis, quæ de eiusdem artis excellentia, & prærogatiuis late prosequuntur *Tiraq. d. cap. 31. à num. 339. Pineda in vita S. Ioannis Baptistæ lib. 2. artic. 3. c. 3. pagina 284. Cassan. d. par. 10. consid. 43.* Vnde autem primum cœperint medici nobilitari explicat *Brison. select. lib. 2. cap 3.*

7 Non obstat *d. l. vlt. ff. de iure immunit.* cum similibus, quia respondetur cum *Tiraq. d. cap. 31. numero 523.* distinguendo partes medicinæ: aliæ enim speculatiuæ sunt, & ex ijs artem esse liberalem fateri oportet: alia chirurgia, & hanc illiberalem, seu mechanicam esse fatentur etiam ipsi medici, quia scilicet chirurgi manu operantur: quia autem medici olim chirurgicum simul exercebant, vt ex *l. qua actione, §. vltimo, ff. ad legem Aquil.* & pluribus aliis ex iure nostro, atque bonis auctoribus comprobat *Brison. d. lib. 2. c. 4.* non immerito hac ex parte medici inter mechanicã artẽ exercentes recensentur in *dict. l. vlt.* quamuis propter alias partes, quæ speculatiuam respiciunt inter Philosophos, Rectores, & Grammaticos ponuntur ab *Vlpiano in l. sed &, in princip. ff. de excusat. tut.*

8 Medicus Regis magnam consequitur dignitatem *Cassan. in Catalogo gloriæ mundi, par. 5. considerat. 24. vers. 127. & par. 6. consider. 12.*

Ti-

Tiraquel. d. cap. 30. num. 11. Bocr. decis. 222. numer. 11. In nostro igitur Portugaliæ Regno magnis afficitur
9 honoribus, quod satis nostris probant dominus meus *Doctor Antonius Barbosa* magnus paterntis mei auunculus, qui Prothomedicus Portugaliæ extitit, ac intimus infantis Cardinalis Henrici, postea vltimi Lusitaniæ Regis Cubicularius, quê nobilitas luget. Et hac nostra tempestate insignis *Doctor Balthasar Dazeredo* conciuis meus, nunc meritissimus illius Regni Prothomedicus, & Conimbricensis Academiæ Medicinæ Primarius professor emeritus, vir generosus, & Christi Cruce insignitus, qui Regis nostri Philippi III. munificentia beneficiis auctus, Lusitanicæ gentis decus est, & ornamentum.
10 De medicinæ præstantia, atque dignitate in Sacris litteris præclara testimonia relicta legimus, veluti in *Ecclesi. cap. 30.* cum dicitur, honora medicum propter necessitatem, etenim creauit illum altissimus: & deinde: à Deo est omnis medela; & paulo post: Altissimus creauit de terra medicinam; & vir prudens nô abhorrebit illam: & paulo post: fili in infirmitate tua da locum medico, etenim illum Dominus creauit & non discedat à te, quia opera eius sunt necessaria. Et apud *Hierem. cap. 8.* nunquid Regina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? Sed & in Euangelio *Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.* dicitur non
11 opus est benevalentibus medico, sed male habentibus, & non egent qui sani sunt medico. Immo *Saluator noster Christus Dominus* à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari, *Cyrill. lib. 7. contra Iulianum. S. Augustin. in Psal. 58. & 103. S. Ambros. sermone 28. de Quadragesima.* Qua propter
12 huiusmodi medici sunt accersendi tanquam Dei ministri, ad quos diuino primum freti auxilio confuge
13 re debemus, non sicut *Asa Rex*, qui in infirmitate suâ non quæsiuit Dominum, sed magis in medicorû arte confisus est, *2. Paralippomenon cap. 16.* Hic enim Rex, quoniam abusus est potiùs hoc præsidio, nec vt Dei beneficium agnouit: sed totum se humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cogitatione, Deus illum neglexit, & mortuus est. At vero *Naaman Cyrus* curatus fuit à lepra lotione aquæ, *4. Regum 5.* Et *Ezechias* vlcus sanatum est superimposito ficuum cataplasmate, *4. Reg. cap. 20.* Et Diuus Ioannes Euangelista vsus dicitur balneo ablutionis gratia, quod ad sanitatem aliqui referunt *Eusebius lib. 4. cap. 24.* Immo Christus Dominus
14 *Ioan. cap. 9.* lutum imposuit oculis cæci, vt collyrium, & instrumentum sanitatis, quamuis ipse eo non indigeret, qui mirabiliter sanabat: vti tamen voluit, tùm vt ait *Francisc. Valesius de sacra philosophia cap. 39* ad indicandum medicinæ vsum: tû ad maiorem suæ virtutis declarationem, qui medicamento potius rei naturæ contrario sanitatem induxebat.
15 Sicut parochi ad animas curandas fuerunt instituti, assiduèque illarum saluti inuigilare debent, nec quicquam prætermittere, quo possit illorum incolumitas adiuuari, cum tamen sciant rectè viuendi, atque in virtutibus proficiendi subsidium, à Dei prouidentia, ac misericordia imprimis pendere. Sic medicos ad curanda corpora constitutos obstringi quacunque possint indu-

dustria, ratione, ac etiam consilio, morbo laborantibus opem ferre, sibi nihilominus persuadentes, illorum sanitatem, aut interitũ à Dei beneplacito pendere, qui dixit per Prophetam suum *Deuteron.* 32. ego occidam, & viuere faciam; ego percutiam, & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruere.

16 Sicut etiam solent medici vere amantes & studiosi aliorum sanitatis, eos etiam dum bene valent, admonere, ac à nimio solis æstu, à vino vehementiori, ab acerbioribus pomis, atque edulijs noxijs abstineant, ne morbum contrahant: sic opportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties subsequuntur, & ex sacro Euangelio *Ioan.* 5. dicitur, Ecce sanus factus es, ex quo euidens est ob peccata & Dei offensiones, infirmitates, ac languores, quandoque generari, vt exorditur *Innoc. in d. cap. cum infirmitas.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concilij Triden. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apost. procedant, remissiue ostenditur.*

2 *Delegatio quoties fit ab ipsa lege non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit.*

3 *Episcopi cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, quod Ordinariã iurisdictionem habeãt, adducuntur aliqua fundamenta, sed contrarium verius.*

4 *Respondetur fundamentis primæ opinionis.*

5 *Delegatio quando fit à Canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur.*

6 *Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistratu, officiove, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est.*

7 *Declaratur tex. in l. & quia, ff. de iurisdict. omnium iudic.*

8 *Iurisdictio quando iudici Ordinario à lege, seu Principe committitur, quæ aliàs semota commissione ei cõpetebat, adiecta clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, & similiter, fit delegata.*

9 *Delegatæ causæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem, delegatum, quando, vero Ordinarium iudicem constituant, ostenditur.*

10 *Iurisdictio, quæ absolute conceditur per illa verba, auctoritate Apost. seu tanquam Sedis Apost. delegatus, est delegata, licet fiat circa illa, ad quæ aliàs Episcopus iurisdictionem habebat.*

11 *Iurisdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est.*

12 *Dictio, etiam, vnum casum exprimit, & alium includit.*

13 *Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex sententia prolata ab Episcopo in casu, in quo processit, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus.*

14 *Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Episcopo visitante etiam tanquam Sedis Apost. delegato interponitur ad Metropolitanum.*

15 *Iurisdictio quando Episcopo conceditur cum remotione obstaculi exem-*

exemptionis, aut priuilegiorum Ordinaria restituta censetur.

16 *Iurisdictio Episcopis specialiter cõcessa, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, si non personæ, sed muneri, aut dignitati perpetuò detur, ordinaria est.*

17 *Capitulum Sede vacante an possit succedere in illis casibus, in quibus facultas Episcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apost? ostenditur.*

EPISCOPI ILLIS CAsibus, in quibus tanquam Sedis Apost. delegati procedunt, an delegati, vel Ordinarij iudices sint censendi?

ALLEGATIO XCII.

1 QVæstio hæc ad multa deseruiens vtilis est, nam passim in iure communi Episcopis facultas concessa reperitur, vt procedant tanquam Sedis Apost. delegati, vel alia simili verborum forma, vt *in cap. ad abolendam, in fine, de hæret. cap. irrefragabili, §. cæterum, de officio Ordin. cap. 1. §. vlt. de statu Regul. lib. 6. Clem. 2. de statu monach. Clem. 1. de suppl. neglig. Prælat. Clem. quia contingit, in fine princip. de relig. domibus, & sæpe* alibi: sic etiam per *sacros. Concil. Trid.* sub eadem verborum forma eisdem iurisdictio conceditur, vt *in cap. 2. sess. 5. de reformat. & sess. 6. de reform. cap. 2. 3. & 4. & sess. 7. cap. 6. 8. & 14. & sess. 14. c. 4. & sess. 21. cap. 5. & 7. & 8. & sess. 22. cap. 3. 5. 6. 8. & 10. & sess. 24. de reform. cap. 9. 10. & 11. & 14. & session. 25. cap. 8. & 9.* quæ habentur *in indice Cõcilij, verbo Episcopi, quibus in causis,* & congerunt *Azori. institut. moral. par. 2. lib. 3. capit. 54. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 2. num. 59. cum multis sequentibus, Aloys. Ric. in praxi aurea resolut. 449.* ideo non abs re dubitari potest, Vtrum huiusmodi iurisdictio competens Episcopis virtute dictæ clausulæ delegata, an Ordinaria sit censenda?

2 Aliqui hanc iurisdictionem Ordinariam esse contendunt. Primo, quia quoties delegatio fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius ordinariam iurisdictionem tribui, videtur probare *tex. in l. & quia,* ibi, nec ipsa lex defert, per argumentũ à contrario, *ff. de iurisdict. omnium iud.* & in specie notauit *glos. 2. in dicto cap. irrefragabili, §. cæterum,* quã ibidem sequuntur multi, *Beroi.* multis confirmans *in rubrica de officio deleg. num. 57. Orian. in l. 1. numer. 71.* & ibidem late *Iacob. de Nigris num. 37. cum duobus sequentibus, ff. de officio eius.* Secundo, quia si causæ illæ, etiam post commissionem Episcopo competebant, iurisdictionem nõ alterari, sed adhuc post commissionem manere Ordinariã, probat expresse tex. in *cap. licet, de officio Ordin.* vbi omnes notant. Tertio, quia etiamsi causę illæ semota commissione Episcopo non competerent adhuc post cõmissionem manere Ordinariam, manifeste deducitur ex decisione tex. *in capit. cum aliquibus, versic. si vero,* ibi, nõ Apostol. sed recipientium censetur auctoritate receptus, iuncto principio, ibi, non obstantibus, &c. *de rescript. lib. 6.* dum probat, quod vbi habenti alias potestatem de iure com-

communi ad aliquid faciẽdum, quæ tamen per priuilegia, seu exemptiones impedita erat, eadem iterũ potestas conceditur, Ordinaria manet; constat autem, quod in specie prædictorum iurium, & similium, si non darentur exemptiones, priuilegia, seu reseruationes, Episcopi de iure communi iurisdictionem habebant ad illa omnia exercẽda, de quibus in eisdem agitur, iuxta reg. *tex. in cap. cum Episcopus. 7. de offic. Ordinar. in 6. cap. omnes Basilicæ, 16. q. 7.* & quæ passim tradunt Doctores tam nostri, quàm Theologi asserentes Episcopos in suis diœcesibus omnia de iure facere posse, quæ Sũmus Pontifex in toto orbe, nisi specialiter exempta, seu reseruata reperiãtur, facitq. reg. *tex. in c. nuper, 29. vers. in secundo*, ibi, quia tamen &c. *de sentent. excommunicat. Henriq. in sum. lib. 2. cap. 35. §. 2. iuncta littera D.* cum aliis citatis supra *Alleg. 33. num. 16.*

3 His tamen non obstantibus alij melius tenent in omnibus casibus, in quibus per ius commune, aut *Cõcil. Trident.* Episcopis facultas cõceditur, vt procedant tanquam Sedis Apostolicæ delegati, non Ordinarios, sed delegatos Iudices esse censendos, cum enim in his terminis non iure officii sui, nec habita ratione ad illud, sed magis ex speciali delegatione eisdem iurisdictio commmittatur, vt patet, cõsequens fit illos delegatos, non vero Ordinarios constitui, tradunt in specie post *glos. vlt. in d. cap. ad abolendã, de hæret. glos. 2. in cap. per hoc, eodem titulo lib. 6. glos. verbo auctoritate, in cap. 1. de clerico ægrot.* & vtrobique Doctores, *Abb. numer. 15.* & ibidem *Marian. num. 14. & à num. 37. in d. cap. ad abolendam, Deci. in rubric. num. 6. de officio deleg. Cosm. in pragmat. tit. de collation. §. item circa, verbo legatorum, Pauin. de potestate Capituli, par. 1. quæst. 10. numero 3. & 4. Sanch. de matrimon. libro 8. disp. 2. num. 10. Aloys. Ricc. d. resolut. 419.*

4 Qua opinione retenta nõ obstant quæ in contrarium pro prima supra adduxi, nam ad primum respondetur, quod licet delegatio à Canone,
5 seu lege fiat, si tamen fit per modũ commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, non vero Ordinariam iurisdictionem tributam censeri, vt probat text. *in l. 1. versic. & ideo*, ibi, lege, vel Senatusconsulto delegatam, & in *§. qui mãdatam*, ibi, sed merum imperium, quod lege datur, & c. *ff. de offic. eius*, & ita in terminis resoluunt supra
6 citati; deinde hoc ipsum deducitur ex veriori iudicis delegati definitione, quæ habet illum vere dici iudicem delegatum, cui sine magistratu, officioue, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est, secundum *Molin. de iustitia tom. 6. disput. 14. num. 1. Morlam in emporio iuris, tit. 2 in prælud. num. 88. in fine, D. Barbosa in l. cum prætor, §. 1. num. 21. & 22. & à num. 24. cum sequentibus, ff. de iudic.* nam ideo ibi dicitur, iurisdictio mãdata est, quia nihil refert an ab homine, vel lege mandetur, si per modum specialis commissionis delegatur. Nec re-
7 fragatur text. *in d. l. & quia*, ibi, nec ipsa lex defert: quia respondetur aliud esse legem deferre iurisdictionem, de quo *tex.* ille loquitur, quod quidem solum Magistratibus Ordinariis lex facit, dum tales creantur: alij vero delegare, de quo agimus; vnde licet verum sit illos, quibus lex iurisdictionem defert per

Oo 2 mo-

modum Ordinarii magistratus, Ordinarios esse (quod tex. ille tantum concludit) non tamen inde sequitur illos, quibus delegat per modum specialis commissionis, etiam Ordinarios manere, neque text. hoc significat, quod vero iurisdictio non expiret, etiãsi re integra Legislator moriatur, vt omnes agnoscunt, & verum est, non prouenit ex eo, quod talis iurisdictio Ordinaria sit, sed quia lex delegans nunquam moritur, vulgata, *l. Arriani, C. de haeret.* facitq. bonus *tex. in capit. si gratiose, versic. secus autem, de rescript. libro 6.*

8 Ad secundum respondetur verius esse quando iudici aliàs Ordinario, à lege, seu Principe iurisdictio committitur, circa illa tamen, quæ semota commissione ad illius spectabant potestatem, non delegatam iurisdistionem de nouo tribui, sed Ordinariam quam iam habebat, excitari, vt in specie probat *text. in d. c. licet*, ibi, suæ iurisdictioni subiectos, & per totum *tex.* vbi post *glos. penul.* omnes ibi notant, *Ias. in l. ius Ciuile, nu. 2. ff. de iustit. & iure, Cened. ad Decretal. collect. 157. num. 1. Menoch. de praes. lib. 2. q. 16. numero 24.* Attamen hoc non procedit quoties in commissione adiecta fuerit clausula, auctoritate nostra, vel tãquam delegatus à nobis, aut similiter, quia tunc iuxta reg. tex. *in l. 1. §. si quis simpliciter, vers. cum adijcitur, ff. de verb. oblig.* videtur Superior iurisdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipse non iam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium est delegatorum, succeditque regul. *l. 1. vers. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & l. 3. ff. de officio eius*, probat in specie text. *in d. cap. cum aliquibus vers. nisi, de rescript. lib. 6.* ex quo ita in terminis post *Bart.* & alios, quos citant, tradunt *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 12. à num. 4. Azeued. in rub. tit. 9. num. 17. & 18. lib. 3. noua recop. Molina tom. 6. tract. 5. disputat. 14. numer. 15. vers. quando vero.*

9 Ad tertium respondetur etiam verum esse, quando alicui iudici Ordinario causæ aliquæ committuntur, ad quas citra commissionem potestatem non habebat, illum non Ordinarium, sed delegatum iudicẽ esse censendum, siquidem non sub ratione officij, aut magistratus, sed ex speciali commissione eidem competunt, facit bonus tex. in *l. 3.* ibi, etsi Prætor sit is. &c. *ff. de officio eius, d. cap. cum aliquibus, versic. si canonicorum, de rescrip. in 6.* & est doctrina *Bart. in l. more maiorum, num. 8. ff. de iurisdict. omnium iud. & in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decretis ab ordine faciendis*, quam sequitur *D. Barbosa in l. cum Praetor. §. 1. à nume. 72. ff. de iudic.* cum late traditis per *Menoch. de praesumpt. lib. 2. q. 16. num. 25. cum duobus sequentib. Molina d. tom. 6. disput. 14. num. 1. vers. quando autem.* Limitando nisi in his terminis commissio fiat habita relatione ad officium, seu magistratum, veluti si dicatur ad officium talis iudicis, vel ad talem iudicem pertineat, &c. tunc enim nõ iurisdictio noua delegata, sed magis antiqua Ordinaria prorogata, seu extensa censebitur, sicque notabiliter in his terminis ampliabitur decisio tex. *in d. c. licet, de officio Ordinar.* tradunt *Balb. in d. l. more maiorum colum. 2. Menoch. num. 23. D. Barbosa numer. 30. cum seq. proxime citatis locis.* Per contrarium tamen

si

causæ, quæ committuntur eius sunt naturæ, quod secundum iuris regulas ad cognitionem iudicis ratione sui officij pertineant, cum per priuilegia, seu aliter ab ipsius potestate essent exemptæ, iterum simpliciter eidem committuntur, non obstantibus illis priuilegiis, seu exemptionibus, tunc respectu illarum iudex censebitur Ordinarius, non delegatus, bonus *tex.* sic intelligendus in *d. cap. aliquibus, versiculo si vero* quod ex eo probatur, quia tunc cognitio, seu potestas iam competit iure proprij officii, quod est iudicis Ordinarii proprium, nec ex commissione recipitur, vt in delegatis contingit: nam licet verũ sit, quod per illam cõmissionem remouentur impedimenta, seu exemptiones, per quas talis cognitio, aliàs iure communi competens, suspensa erat, & interdicta, nullatenus tamen ipsamet potestas cognoscendi de nouo recipitur, sed tantum impedimentis sublatis ad suam antiquam naturam reddit, ac proinde ordinaria manet, iuxta reg. *text. in l. si vnus, 27. §. pactis, in fine, iuncta glos. verbo redditur, ff de pactis, cap. ab exordio, dist. 35.* & optimo exemplo cernere licet in illo, qui ligatus censura aliqua Sacramenta recipere, aut conferre non poterat, dum enim postea absolutus illa recipit, aut confert, non dicitur recipere, seu conferre ex auctoritate eius, qui absoluit, sed magis ex pristina facultate, seu potestate, quam habebat, tradũt bene explicantes, *Anchar.* & alii *in d. cap. cum aliquibus, Iacob. de Nigris in d. l. 1. nu. 39. ff. de officio eius, Ias. in d. l. 1. §. si quis simpliciter num. 5. &* ibi *Crot. num. 10. ff. de verb. obligat. Felin. in d. cap. cum ex officij, numer. 32. vers. & quia, de praescript.*

Sed hæc omnia intelligenda sunt, vbi causæ hæ sublatis impedimentis simpliciter committuntur, secus si adiiciatur clausula illa, auctoritate nostra, vel similis, tunc enim iudex nõ Ordinarius, sed delegatus manebit, *d. cap. cum aliquibus, vers. nisi, D. Barbosa in l. cum Prætor, §. 1. à n. 32. ff. de iud.* innctis resolutis in responsione ad secundum.

10 Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occasio tollatur, obseruandũ est cum *Nicol. Garcia de benef. par. 5. cap. 7. à num. 48.* quod vel iurisdictio absolute conceditur, per illa verba, auctoritate Apostolica, seu tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, vt in pluribus decretis *Concilij Trid.* & iuris communis, *in d. cap. ad abolendam, & in d. cap. irrefragabili, §. cæterum,* adductis in princip. huius Allegat. tunc licet concessio fiat circa illa, ad quæ aliàs Episcopus iurisdictionem habebat, sine dubio delegatus censetur, ex regul. *d. cap. cum aliquibus, vers. nisi,* quicquid aliud indistincte dicat *Cened. ad Decretal. collect. 157. numer. 1.*

11 Vel rursus in tali concessione adiicitur particula, etiam, veluti cum dicitur, *etiam tamen Apostol. Sedis delegatus,* vel, *etiam auctoritate nostra, vt sess. 6. de reform. capit. 6. & sess. 22. de reform. c. 10.* tunc vtramque potestatem Ordinariam scilicet, & delegatam Episcopus habere dicitur, iuxta naturam dictionis,

12 etiam, quæ vnum casum exprimit, & alium includit, *glos. verbo Ecclesia,* iuncto textu, *in Clem. 2. de hæretic.* cum citatis à me ipso in *Remiss. de diction. & claus. dictio. 95.*

13 Vnde si ab eodem Episcopo in hoc casu appelletur non ad Summum Pontificem, sed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum: si enim

enim in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, prout in Sacro *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 10.* debet appellari ad Metropolitanum, quoad deuolutiuum effectum, non quoad suspensiuum; prout in *sess. 22. de reform. c. 1.* ita decisum referunt *praxis Episcop. par. 1. verbo visitatio, §. 3. Aloys. Ricc. decis. resolut. 449. num. 2. prope fin. Villadieg. in speculo visitatorum, fol. 35. num. 31. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exem*
15 *ptos, par. 2. q. 14. num. 5.* Vel in concessione solum remouentur obstacula exemptionis, aut priuilegiorum, dicendo, nō obstantibus priuilegiis, seu exemptionibus, &c. vt *in sess. 5. de reform. cap. 2. in fine vers. quæstores, & sess. 7. cap. 5. & 7.* cum aliis: & de iure communi in *Clem. 1. de testam. & in Clemen. 1. de sepultur.* & sæpe alibi, & in his terminis quicquid *Ancbar.* & alii existiment in *cap. hi qui. de præbendis, lib. 6. Felin. in d. cap. licet, de offic. Ordin. in princip. Alciat. in l. 1. §. si quis simpliciter, num. 12. ff. de verborum oblig.* asserentes iudicem Ordinariū constitui delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: verius tamen est, cum hoc casu solum fiat reductio ad ius commune, solam potestatem ordinariam restitutam censeri, iuxta *d. cap. cum ali-*
16 *quibus, vers. si vero.* Vel denique aliqua potestas eisdem Episcopis specialiter conceditur, simpliciter tamen, nulla adiecta clausula, vt *sess. 24. cap. 6. de reform. cum similibus,* & tunc si non personæ, sed muneri, seu dignitati perpetuo datur, licet specialiter detur, Ordinaria dicitur, competens iure speciali ordinario, iuxta doctrinā *glos. 1. in c. vlt. de officio Ordin.* quam cum infinitis à se relatis sequitur *Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 40. num. 14. & libro 8. disput. 2. num. 10.* Quas omnes distinctiones mente tenebis, quia ex illis tùm ad appellationes, tùm ad alia diuersi in iure nostro resultant effectus.

17 Hinc etiam colligi potest resolutio ad illam quæstionem. Vtrum scilicet Capitulum Sede vacante, succedat in illis casibus, in quibus à iure communi, vel Sacro *Concil. Trident.* datur facultas Episcopo, quod procedat tanquam delegatus Sedis Apostolicæ? in qua dicendum est Capitulum Sede vacante, in hac facultate succedere non posse, nam vt supra resoluimus in versiculo præcedenti, iurisdictio concessa prædicto modo delegata est, at qui in iurisdictione Episcopo delegata non succedit Capitulum Sede vacante, *Rot. decis. 6. de offic. deleg. in antiq. Felin. in cap. eam te num. 17. de rescript. Azeued. ad curiam Pisan. lib. 1. cap. 8. num. 12. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 10. num. 8. vers. Capitulum enim, Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, in principio, Sbroz. de Vicario Episcopi. lib. 1. quæst. 16. num. 1. & libr. 2. q. 135. num. 4. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 7. num. 42. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39. q. 4. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 118. per totam,* vbi *num. 2.* ampliat procedere, etiamsi post præsentationem mandati fuisset mortuus Episcopus, ergo non succedet Capitulum in hac facultate Episcopo prædicta clausula delegata; quare ita resoluunt *Nicol. Garci. d. cap. 7. num. 47. Sanch. d. disput. 2. num. 10.* quicquid distinguat *Molina d. tom. 6. di-*

6. disput. 11. num. 8. In alijs vero casibus supra relatis, in quibus Episcopi etiam ex potestate ordinaria possũt procedere, succedit Capitulum Sede vacante, vt aduertit *Nicol. Garcia vbi proxime.*

SVMMARIVM.

1 Synodus est triplex, generalis, scilicet, prouincialis, & diœcesana.

2 Synodum semel in anno in sua diœcesi quilibet Episcopus conuocare potest, vel sæpius, vbi necessitas postularet.

3 Synodum per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare.

4 Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante.

5 Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire.

6 Rectores parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodũ viciniorem.

7 Monachi, & Prælati mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire nõ tenẽtur ad Synodum diœcesanam.

8 Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur.

9 Abbates exempti, qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remissiue.

10 Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit? remissiue.

11 Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodũ, cuius pars tantùm debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ.

12 Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda.

13 Synodus diœcesana intimanda est in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum non vacatur, neque graui hyeme & temporibus ad itinerandum periculosis.

14 Electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij, siue secretarij Synodi imprimis est facienda.

15 Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit.

16 Præminentia in sedendo in Synodo diœcesana nullum præiuditiũ in futurum sedentibus operatur.

17 Professio Fidei, & decreta Concilij Trid. de residentia intelligibili voce leguntur in Synodo diœcesana.

18 Examinatores ad minus sex eligun tur in Synodo diœcesana, tam per uota secreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent.

19 Assignantur in Synodo diœcesana personæ aptæ, ad minus quatuor, quibus causæ in partibus delegandæ committantur, quorum si aliquis decesserit, Episcopus de consensu Capituli in locum ipsius, alium substituere potest vsque ad futuram Synodum.

20 Conseruatores iudices pro quibuscunque Conuentibus in Synodo diœcesana nominandi.

21 Missarum celebrãdarum, vbi tam magnus numerus defunctorum

Oo 4 di-

dispositionibus impositus fuerit prouidetur in Synodo diœcesana.

22 *Seminarij redituum rationes in Synodo diœcesana audiendæ.*

23 *Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere.*

24 *Ordinationes factæ in diœcesana Synodo sunt perpetuæ.*

25 *Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo, ostenditur.*

26 *Constitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Episcopus.*

27 *Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludẽtes, quàm ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit; ostenditur.*

28 *Episcopus, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excomunicationis, non incidit in illam.*

29 *Statuta, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus.*

30 *Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinẽ contra ius Canonicum, & non possint contra illud statuere.*

31 *Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO & qualiter Synodum diœcesanam congregare teneatur?

ALLEGATIO XCIII.

1 Triplex est Synodus, generalis, scilicet, Prouincialis, & Diœcesana. Generalis illa est, quæ à Sũmo Pont. eiusue auctoritate tantũ indicitur, conuocaturque ex omnibus Catholicæ religionis Episcopis *glos. in cap. 1. 17. dist. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 47. q. 1. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 1. cap. 9. num. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 48. num. 3.* de qua late tractarunt *Iacobat. de concil. tom. 13. tractuum Doctorum, & Cardin. Bellarmin. in 4. controu. gen. to. 1. lib. 1. cap. 4.* Prouincialis est quæ ab Archiepiscopo fit, in quã conueniunt Episcopi suæ prouinciæ *Azori. Frãcisc. Leo & Vgolin. dictis locis, Scacc. de appellat. q. 8. n. 100. vers. Concilium.* de quibus nihil in præsenti loco. Diœcesana est, quæ congregatur auctoritate Episcopi in sua diœcesi ex Abbatibus, & Clericis sibi subiectis, *cap. quando, 38. dist. cap. Abbates 18. q. 2.* de qua, & statutis Episcopi Synodalibus copiose scripsit *Hericus Bottæus,* & de ea in præsentarũ à nobis agendum est.

2 Ad occurrendum igitur Ecclesiarum incommodis in dies nascentibus, & ad mores Cleri reformandos, controuersias componendas salubriter ordinarunt Sacri Canones, vt quilibet Episcopus in sua diœ-

diœceſi ſemel in anno Synodum cõuocet *cap. quoniam, 18. diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 2.* Vbi vero neceſſitas poſtularet ſæpius in anno celebrari poſſe per *cap. de cõcilijs 18. diſt.* tenuit *Vgolin. vbi proxime,* ſi ipſe Epiſcopus iuſto aliquo
3 impedimento detineatur, congregare Synodum per alium poterit, id quod *Concil. Trid.* innuit *d. cap. 2.* dum inquit ſynodi diœceſanæ quotannis celebrentur; indeterminate enim loquitur, & non ſpeciatim mandat Epiſcopis, vt ipſimet Synodum congregent, ergo per alios poſſunt, ita *Praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. num. 1.* & refert ſic *Sacram Congreg.* cenſuiſſe *Vgolin. loco citato.* Ideo vicarius generalis Epiſcopi ſynodum diœceſanam congregare poterit, ſpeciatim Epiſcopo id ei mandantes vt reſolui ſupra *Alleg. 54. num. 103.*

5 Tenentur autem ad diœceſanam Synodum de iure venire omnes Sacerdotes, qui animarum curam habeant, *cap. quod ſuper his,* iuncta *gloſ.* de *maiorit. & obed. Concil. Trid. d. cap. 2.* ibi, ratione tamen parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarũ, debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicunq; illi ſint, Synodo intereſſe, *Franciſc. Leo d. cap. 9. num. 13. praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. num. 2. Vgolin. d. cap. 48. §. 1. nu.*
6 *1.* vbi etiam tenet locum habere non ſolũ vbi ſeculares clerici ſunt, verum etiam vbi monachi, vel Regulares; & quod Rectores Parochialiũ nullius diœceſis teneantur accedere ad Synodum viciniorem
7 dicit per *Sacram Congreg.* deciſum *Franciſc. Leo loco proxime citato:* & tenent *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de officio Ordin. deciſ. 11.* quem citat *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1153. praxis noua Epiſc. d. c. 2. num. 2. verſ. & non ſolum, Vgolin. d. §. 1. verſ. quarto,* alij autem monachi, & Prælati Mendicãtes, quorum Eccleſijs cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur, *Felin. in cap. quod ſuper de maior. & obed. num. 1. praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. n. 2.*

8 Exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione, ſynodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur, vt habetur in *Concil. Trid.*
9 *d. cap. 2. Vgolin d. §. 2. num. 1. Cochi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 19.* Et Abbates exempti, qui intereſſe debent ſynodo, quo amictu & ornamentis vti debeant, vide *Spec. de priuileg. p. 4. num. 6. Boer. de auctorit. magni Concilij p. 1. nu.*
10 *13.* Et vtrum præſcribi poſſit libertas non veniendi ad Synodum, vide *Henric. Bott. p. 2. num. 40. cum ſequentibus.*

11 Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari *cap. vlt. de his, quæ fiunt à Præl.* vbi *Abb. numero 4.* & poteſt comparere per nuntios, ſeu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, ſed pars in ſeruitio Eccleſiæ manere, vt declarauit *Sacra Congreg. Epiſcopi Vicario Vercellen. 10. Aprilis 1594.* prout refert *praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. num. 2. verſ. ſeculares,* vbi etiam deciſum re-
12 fert Capitula Collegiatarum, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habẽtia, ad Synodum eſſe vocanda.

13 Poſtquam prædicti omnes moniti fuerint, qui Synodo intereſſe tenentur, vnica tantum monitione, vt dicit *gloſ. in cap. ſi Epiſcopus, 18. diſt.*

dist. circumlato processu intimatorio synodi, & loci, ac temporis ipsius celebrandæ, *cap. propter 18. dist. cap. vlt. de his q uæ fiunt à prælatis*, dummodo non intimetur in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum est vacandum, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculosis. Die præfixa ad celebrationem Synodi adueniente è domo sua clero comitante cãpanis, & organis sonantibus in Ecclesiam descendit Episcopus, ibiq. de spiritu Sancto Missa peracta, & orationbus, vt in Pontificali ordinantur, recitatis, ad vigilandum circa cultum diuinum, Synodumq. cum fructu & vtilitate celebrandũ clerum exhortatur: & sequentia suo ordine in ipsa Synodo sunt exequenda.

14 Primo fieri debet electio consultorum Theologorum, & in vtroq; iure Doctorum, Promotoris, & notarij, siue secretarij ipsius Synodi,

15 qui notarius omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit, qui singuli vocati respondentes, adsum, accedere debent ad osculũ manus Episcopi in signum obedientiæ, quã ipsi reddere tenentur *d. cap. quod super, de maiorit. & obedient.* & contra absentes, nec legitimas excusationes adducere curantes, veluti contumaces procedi debet, vt debita pœna mulctentur.

16 Quo peracto debet fieri, & promulgari decretũ, quod si contigerit quẽ in sedendo, loco sibi debito non stetisse, seu vocatum fuisse, aliudue egisse, quod nullum circa præcedentiam patiatur præiuditium; & apponenda est pœna, ne quis nisi tota Synodalis sessionis actione completa, ac benedictione obtenta discedere præsumat: & ad hoc solent eligi punctatores, aliaque agi, quæ Episcopo expedire videbuntur. Item & idoneos visos deligere, ac eos iureiurando sibi obligare, vt ad ipsum, vel alium à se missum referant quicquid in locis suæ ditionis fieri cognouerint contra ecclesiasticos Canones, & iura, si delictum ad forum ecclesiasticum attineat, *cap. Episcopus in Synodo, 35. q. 6. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 32. q. 9.*

17 Postea alta, & intelligibili voce legi debet professio Fidei, iuxta formã præscriptam in Bulla *Pij IV.* incip. *Iniunctum*. Deinde leguntur decreta *Concilij Tridentini* de residentia, quæ habentur *cap. 1. sessione 6. de reformat. & sess. 23. de reform. cap. 1.* idque fit, vt magis memoriæ commendentur ad animarum salu-

18 tem. Eliguntur subsequenter ad minus sex examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, suiq. officii rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur, si deprehendantur deliquisse circa huiusmodi officia *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18.* Hæc autem approbatio tàm per vota secreta, quam aperta fieri potest ab ipsã Synodo, vt respondit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die* 11. *Iulij* 1592. vt referunt *Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo Synodus diœcesana, praxis noua Episcopal. d. cap. 2. num. 4. Vgolin. d. capit. 48. §. 3. numero 3.*

19 Assignantur & personæ ad id aptæ ad minus quatuor, quibus causæ in partibus delegandæ committãtur, quorũ si aliquis decesserit Episcopus de consilio Capituli in locum ipsius alium substituere potest vsque ad futuram Synodum Cõ-

cilij

cilij Tridentini sessione 25. de refor-
20 mat. cap. 10. Alij etiam nominantur, vt in iudices conseruatores pro quibuscunque Conuentibus, Capitulis, &c. eligi valeant iuxta constitut. *Sanctissimi Domini nostri Gregorij XV.* incip. *Sanctissimus*, *sub die 20. mensis Septembris ann. 1621.* vbi sic habetur. In futurum vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siue principales, siue subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habeant qualitates requisitas; & descriptas in constitutione similis recordationis Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris sui, quæ incip. *Statutum*, itaut vel dignitate ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existāt, sed etiam in Conciliis prouincialibus, aut diœcesanis iuxta decretum Concilii prędicti, iudices electi, seu designati sint.

21 Prouidere etiam debent pro sua conscientia ijs Ecclesijs, in quibus vel tam magnus celebrandarū Missarum numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit, vt illi oneri singulis diebus satisfieri nequeat, *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 4.* de quo late *Alleg.*

22 Rationes redituum seminarij, in Synodo audiendæ sunt per quatuor deputatos, quorū duo ex Capitulo, vnus electus à Capitulo, alter ab Episc. duo alteri ex Clero, similiter vnus electus ab ipso clero, alter ab Episcopo esse debet. Defectus etiam seminarij corrigendi sunt: vbi vero erectum non fuerit, vel non sit sufficienter prouisum, elaborandum est Episcopo quomodo erigatur, vel dotetur; alioquin à Synodo prouinciali iuris remedijs ad hoc compelli posset *Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 18.*

23 Ad retinendum in disciplina Clerum, vel abusus tollendos licitum est Episcopo in sua diœcesana Synodo condere statuta, seu ordinationes aliquas, prout ei visum fuerit expedire *cap. 1. iuncta gloss. verbo generaliter, de consec. dist. 3. cap. 2. de maiorit. & obed. cap. vt animarum de constit. in 6. Duenh. reg. 245. Azori. d. cap. 47. quæst. vlt.* Et hu-
24 iusmodi edicta, seu ordinationes factæ in Synodo diœcesana sunt perpetuæ, & non expirant morte con-
25 ditoris, *gloss. verbo statuto in d. cap. vt animarum, praxis Episcop. p. 1. verbo edicta, §. 3.* quæ quidem statuta Episcopus cum consilio Capituli sui facere tenetur, *cap. Episcopus 24. dist.* nam super statu Ecclesiæ non potest Episcopus sine Capitulo aliquid statuere, *cap. quanto, de his quæ fiunt à Præl. sine consensu Capituli, Ioan. And. in c. vnic. nu. 1. de cleric. non resid. in 6.* vbi *Franch. §. statuimus, num. 2. Gemin. n. 4. Felin. in cap. cum omnes, num. 9. de constitut.* vbi *Deci. num. 7. in 2. disp. Abb. in cap. ad audientiam, de cleric. non resident.* hoc ipsum limitantes in casu, quo Episcopus tollere vellet consuetudinem super nō residentia Canonicorum, nam si Ecclesia valde indigeret ministris, posset solus Episcopus per statutum tollere huiusmodi consuetudinem: non tenebitur tamen ipse Episcopus, vbi sine Capitulo aliquid statuere non potest, eius consilium sequi vt rescripsit *Sacra Congrega-
27 tio Patriarcha Venetiarum die 27. Aprilis 1592.* Et refert *praxis noua Episcop. dict. cap. 2. num. 8.* Nec

item

item obligatur ante Synodi publicationem ad Vrbem ea mittere, vt Prouincialia, sic enim eadem *Sacra Congregatio rescripsit Episcopo Ostiensi*, teste *Quaranta dicto verbo Synodus diœcesana, in fine*.

27 Sed nunquid Episcopus suis constitutionibus teneatur, in eisque dispensare valeat tractaui supra Allegat. 34. Hic tamen aduertendum duxi difficilem esse quæstionem illam an Prælatus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit in tota sua diœcesi, excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tàm ludentes, quàm ludum spectantes, incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis gratia luserit? in qua tenet vna sententia ipsum Episcopũ non esse excommunicatum, quia sermo generalis non comprehendit personam loquentis *l. inquisito, C. de solutionibus, cap. petitio*, vbi bona *glos. de iureiuran. Guid. Papa singul. 479.* ludentes tamen cum ipso remanere vinculo excommunicationis obstrictos, vt resoluit *Ioan. Anchcaran. in repet. cap. canonum statuta, numero 183. de constitut.* vbi ostendit non esse absurdum, quod in actu inseparabili vnus peccet, alter minime; vnus puniatur, alter non ex *cap. proposito 32. quæst. 5.* sequitur *Mari. Alter. de censuris tom. 1. disput. 10. de causa excommunicat. lib. 3. capit. 5. littera E.* Sed salua eius pace mihi hoc vltimum non placet, quia Episcopus auctor edicti ludendo cum eo censetur dispensasse, vt communiter notant *Doctores in cap. at si clerici. §. 1. de iudic.* tùm quia exemptio vni concessa extenditur ad socium, *cap. licet, de priuileg. in 6.* tùm quia quando quis eximitur ab interdicto intelligitur exemptus cum socio *cap. quod in te, de pœniten. & remission.* tum denique quia actus ludendi est indiuiduus, quoniam nõ potest exerceri, nisi cum alio, sed in indiuiduis victoria vnius prodest alteri *l. 2. & 3. C. si vnus ex pluribus:* ideo merito hanc sententiam

28 amplectitur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 162.* qui *resolut. 211.* tenet Episcopum, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidere in illam.

29 Statuta tamen, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus, *cap. institutionis, 25. q. 2. Clemen. ne Romani, de electio. cum similibus, Abb. in cap. fin. de consuetud. num. 7. & 8.* & ibi *Roch. de Curte sect. 3. nu. 7. 9. & 11. Henric. Bott. de Synodo Episcopi par. 3. art. 1. conclus. 8. à num. 36. Alber. de Rosatis in tract. de statutis, par. 1. quæstio. 7. versic. sed quid si statutum, praxis noua Episcopal. dicto cap. 2. numero 7.* quorum aliqui elaborant in reddenda ratione quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere

30 consuetudinem contra ius Canonicum, seu contra Canones iuxta *d. capit. fin.* & non possint contra eos statuere, ex alijs illa optima est, quam indicant *Abb. in d. cap. fin. numer. 8. in fine, & Felin. in d. capit. quod super his, num. 3.* quod consuetudo cõtra Canones non tam assumit vires ex tacito consensu virorum ecclesiasticorum, eorumue potestate, quã ex auctoritate Sũmi Pontificis permittentis, & concedentis induci cõsuetudinem contra Canones in *dicto cap. fin.* cum tamen id non præmiserit in statutis, immo expresse prohibuerit *Clement. ne Romani*, & alijs iuribus supra allegatis. Sicut

cut Episcopus contra ius statuere non potest, ita etiam nec contra consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam, ex eo quia consuetudo parem vim habet cum lege *l. de quibus, ff. de legib. §. ex non scripto, instit. de iure natur. cap. consuetudo, dist. 1. Guid. sing. 803. Bernard. Graua. ad pract. Cameræ Imperial. lib. 1. concl. 36.* & venit appellatione iuris *Menoch. frequent. cap. 3. num. 2.* tùm quia si Episcopus potest statuere contra iùs conformando se cum consuetudine contra illud inducta, vt resoluunt citati *nume. seq. vers. quinto*, ergo nullo modo poterit statuendo conformare se cum iure, contra quod inducta est consuetudo illud abrogans, cõtraria enim simul esse non possunt, *l. mutuis, ff. pro socio, l. 1. de furtis*, quia tunc ad positionem vnius, sequitur remotio alterius, *l. si inter, ff. de except. rei iudic. Surd. decis. 24. num. 10. & cons. 211. num. 16.*

31 In casibus tamen, qui sequuntur, posset Episcopus statuere contra Canones, & Cõstitutiones Summorum Pontificum. Primo ex causa vrgenti non cogitata per canonem, si nimirum Superior de facili consuli non possit, modo in huiusmodi statuto contra Canones ex vrgenti causa condito ipsa causa exprimatur, propter quam conditur statutum, ita *Abb. in d. cap. fin num. 10.* & ibi *Curt. d. sect. 3. num. 12. & 13. Felin. in d. cap. quod super his, nume. 4. & in cap. 1. num. 49. de constitut. praxis noua Episcop. d. cap. 2. numer. 7. vers. primo.* Secundo, si aliquid statuat antequam Canon promulgetur, tenebit enim suum statutum, licet contrarietur Canoni, *text.* est *in cap. 1. de constitut. in 6.* annotarũt *Felin. in d. c. quod super his, n. 7. vers. fallit quinto, Curte d. section. 3. num. 19 praxis noua Episcopal. d. n. 7. versic. tertio.* Tertio, si statueret contra ius solum in suum præiudicium, respectu iuris quærendi, sibi, suæue Ecclesiæ, *c. cum dilectus, iuncta glos. verbo constitutū, de consuetud. Felin. in d. cap. quod super his, num. 4. praxis noua Episcop. d. num. 7. versic. quarto*: nam in quærendis valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quando non odio, sed bono zelo factum est, *Couar. in reg. possessor par. 2. §. 4. num. 9. vers. tertio, Menoch. vsufreq. cap. 9. Menoch. cons. 350. num. 6. Cald. Pereira de empt. cap. 8. num. 33. & 37. & cons. 48. nu. 22. Cened. practicarum quæstionum lib. 1. quæst. 35. num. 19. & 20.* Verum ab hac resolutione merito discedit *Curt. d. sect. 3. num. 14.* ex eo, quia huiusmodi statutum generale præiudicans Ecclesijs esset irrationabile, ideoque non valeret, *capit. 1.* cum ibi not. *de constitut. in 6. capit. erit autem lex, distinct. 4.* Non obstat igitur *d. cap. cum dilectus*, quia procedit eo quod patronus id petijt tempore fundationis ab Episcopo, qui potest consentire fauore fundationis, & cõstructionis nouarum Ecclesiarum, per ea quæ resoluunt *Rebuff. in tract. de pacificis possess. num. 111. Perez l. 1. versic. ex quibus infero, tit. 6. lib. 1. Ordin. pagina 147.* Nec etiam obstat illa Doctorum resolutio, quod in quærendis valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quia procedit in casibus particularibus, in quibus nulla fit prohibitio à iure, & possunt Prælati desistere à tali præiudicio: nos vero loquimur vbi fieret statutum generale pro aliqua Ecclesia, diœcesi, vel prouincia, per quod fieret præiudicium irreparabile, & illud quidem in omni-

nibus casibus cōtingentibus. Quarto, quando Episcopus statueret cōtra Canones, qui conditi sunt principaliter in fauorem clericorum, & illud statutum à subditis clericis acceptaretur, dummodo principaliter conditi non fuissent in fauorē publicum, vel Ecclesiæ, *Curte d. sect. 3. num. 18.* quia fauori suo quilibet potest renunciare, *cap. ad Apostolicam, de regular. l. si quis in conscribendo, C. de pactis*, & ius publicum pactis priuatorum tolli, vel mutari non potest, *l. ius publicum, ff. de pactis, cap. si diligenti, de foro compet.* Quinto, quando statutum Episcopi contra ius esset conforme consuetudini, quę contra ius in illa Ecclesia inducta est, *Felin. in d. cap. quod super his, num. 10. in fine, Butr. in dict. cap. cum dilectus, colum. 10. versic. ex quo infertur, Curte d. sect. 3. nu. 24. praxis noua d. num. 7. in fine.* Sexto, quando Episcopus statueret circa aliquod dubium iuris, quia tunc super hoc dubio eius statutum disponens in alteram partem valeret *Phil. Prob. in cap. vnic. num. 48. & seq. de clericis non resident. in 6. Felin. in d. cap. quod super his, num. 9. circa fin. Hojed. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 17. num. 12. Curt. d. sect. 3. num. 23. praxis noua Episcopal. d. num. 7. vers. septimo.* Septimo, quando statutum adderet iuri communi imponendam nouam pœnam, *glos. in Clement. ne Romani, verbo tolli, de elect. Curt. d. sect. 3. numero 22. Duenb. regul. 251. Henric. Bott. par. 3. artic. 1. conclus. 13.* quia lex superioris per pœnæ adiectionē potest iuuari ab inferiore, *Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin. pagin. 23. Gutier. pract. lib. 2. quæst. 1. num. 14. Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 47. nume. 12. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 63.* Octauo, quando Episcopus statueret contra Canones in casibus, in quibus de iure potest dispensare, *Curte d. sect. 3. num. 21.* Qui autem sint casus, in quibus potest Episcopus dispensare contra ius commune adduco ego ipse *Allegat. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopi successor non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ, secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ, tertio, quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ.*

2 *Successor in beneficio tenetur stare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine molestaretur.*

3 *Successor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incepto.*

4 *Successor in beneficio tenetur stare colono existente loci consuetudine.*

5 *Prælatus, vbi tenetur stare locationi prædecessoris, potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessori antecipate solutam.*

6 *Prælatus sciens se repudiaturum prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat locationem nomine Ecclesiæ.*

7 *Conductor antecipate pensionem soluens, si à successore pro ea de nouo obligetur, habet recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint.*

8 *Successor in beneficio recipiendo pensionem, videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam re-*

recipit.

9 *Scholaris si locauerit fructus sui beneficij, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra locationis tempus decedat, successor in illo beneficio tenebitur stare locationi.*

10 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus suarum præbendarum nullo casu, huiusmodi locationibus successores obstringunt.*

11 *Hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere potest quantum sua intersit locationẽ impleri.*

12 *Prælatus, siue Rector si ex causa renunciationis, vel permutationis libere dimittat suum beneficium, eius hæredes, & fideiussores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus.*

13 *Prælatus quando bona sui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de euictione tenentur.*

14 *Locator beneficij, seu maioratus, quando pro securitate vitæ suæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenẽtur stare conuentioni.*

15 *Conductor poterit recedere à locatione in illis casibus, in quibus mortuo locatore successor non tenetur illi stare.*

EPISCOPVS AN teneatur stare locationi prædecessoris?

ALLEGATIO XCIV.

1 Regulariter Prælatus successor, aut quilibet beneficiarius, nõ tenetur stare locationi, vel conductioni prædecessoris, si nomine proprio locauit fructus, & reditus Episcopatus, vel beneficii in suam vtilitatem, ad tempus iure, vel Synodali constitutione permissum, ipseque ante tempus locationis expletum decedat. Quando vero Prælatus administrationem habens, non nomine proprio, sed vti Rector, & nomine Ecclesiæ, debita iuris solemnitate seruata, locationeque ad tempus iure permissum facta, contraxit, ac locauit, eius successor tenetur stare locationi. Dixi, debita iuris solemnitate seruata, quia quatuor concurrentibus illam seruari in hac materia est obseruandum: primo, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ: secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ. tertio, quod pecunia sit conuersa in Ecclesiæ vtilitatem: quarto, quod interueniat auctoritas Superioris: colliges hæc ex *glos. verbo terminum in ca. vlt. ne Prælati vices suas, Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. 6. Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. à principio, Carotius de locato par. 3. tit. de rebus Ecclesiæ locandis, quæst. 1. cum sequentibus, Michael Graff. tom. 2. commun. opinion. lib. 4. tit. 43. nume. 40. pagina 657. vbi Viui. num. 123. pag.*

pag.661.Spin. in speculo testament. glos.19.principal.num.41. Cardos. in praxi iudicum,& aduocatorum. verbo fructus,num. 23.& verbo locatio,num.6. Marc. Anton. Genuen. *in praxi curiæ Archiepiscop.Neapolit.cap.97 Caualcan.decis.44.num. 4.par.1.& decis.25.à num.1.par.5.* Guter.Canon.*lib.1.cap.36.*& remissiue *de tutelis par.2.cap.20.num.*10. Cardin. *Puteus decis.176.& 181.p. 1.Aloys.Ricci.in collect.decis par.4. collect.1007.& collect.1055.in fin. & in praxi fori ecclesiastici decisio. 112.in prima edit.& resolut. 97. in secunda edit.Flamin. de resignatio. lib.1.quæst.16. num.47. Surd.decis. 33.num.7.& decis.40.num.7. & decis.172 num.1.Stephan.Gratian.disceptat.forens.capit.37.à numero 18. Morl.in emporio iuris part.1.tit.10. quæst.2.num.20.Doct.Barb. in l. si filiofamilias, §.vlt.à num.17.ff. soluto matrimonio,Modernus de iurisdict.par.4.casu 98.num.8.& in votis nouissimarum decisionum, voto 180.Cardinal.Tuschus practicarum conclusionum,verbo locatio.conclus. 419. Stephan.Quarant.in summa Bullarij,verbo alienatio,numero 19. Molin.de iustitia tract. 2. disputat. 492.vers.quod denique,Mari. Antonin.vari.resolut.lib. 1. resolut. 45. num. 1.Ioan.Baptista Ferret.consil. 317.volum.2.Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.25.capit.43. num.528.cum sequentibus, Azor.institut.moral.par.3.lib.8.de locato,et conducto,cap.6 quæst.7.Rebel. de obligat.iustit.par.2.lib.14.quæst. 11. num. 17.* Cald. *Pereira quæstionum forens lib.2.quæst.32.& de empt.capit.26.num.5.* Cardinal.*Mantic.de tacitis,& ambiguis conuentionibus, lib.5.tit.13.numero 21.Martin.Bonacin.de contractibus,disput.3. quæstione 7.punct.vlt.nume.10. Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis,quæst.137.* plures alios ex antiquioribus refert *Ened. ad Decretal.collect.76.num.5.*—

2 Primo limita, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos,& vt dicto tempore durante conductor à nemine, nec à successoribus in beneficio molestari possit, *Mandos.de Signatura gratiæ.tit.de indulto locandi, versic. supponamus, Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ,numer.19. versic.quando, Aloys.Ricc.dicta resolut.97.num.4.*

3 Secundo limita,quando inchoatus esset annus, vel laborerium, & res non esset amplius integra, & sic vt pro anno incœpto successor in beneficio teneatur stare locationi, *Franc.Marc.Delphin decis.196.column.fin.part.2.Marc.Anton.Genuens.in praxi d.cap.97. numero 2. Domin.Caualcan.decis.44.num. 32. par.1.Quaranta vbi proxime, praxis noua* Episcop.*par.2.cap.5.nume. 32.vers.tertius casus,Mari.Anton. d.resolut.45.num.3.Aloys.Ricci. d. resolut.97.num.5.* qui hoc ipsum ad ipsum conductorem extendunt, scilicet,vt pro anno cœpto non possit recedere à locatione,vt quia forte videret parum vtilitatis consequuturum.

4 Tertio limita existente consuetudine loci, quæ obseruet, vt successor in beneficio teneatur stare colono,*Franc.Marc.decis.144 par. 1.Quaranta dicto num.19. in fine, Aloys.Ricc.d.resolut.97.num.8.*

5 Aduertendum in hac materia est, quod vbi Prælatus tenetur stare locationi prædecessoris,potest de nouo

uo exigere à conductore pensionem prędecessori anticipatè solutam, *Gig. de pension. q. 88. à num. 1. Cardin. Tusch. d. conclus. 419. nume. 15. Surd. decis. 326. num. 79.* vbi *nu.* 80.
6 resoluit quod Prælatus sciens se repudiaturum Prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat
7 locationem nomine Ecclesiæ. Habebit tamen conductor recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint, secundum reg. *l. pro hereditarijs, C. de hered. action. Barbosa in l. si filiofamil. §. fin. num. 21. ff. soluto matrimon. Surd. decis. 326. nu mer. 47. Cald. Pereira de emption. c. 25. num. 6.*
8 Successor in beneficio recipiendo pensionem videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, *Caualcan. d. decis. 25. numero 3. Mari. Antonin. d. resolut. 45. num. 4. Surd. decis. 33. num. 1. & decis. 264. num. 13. & decis. 265. num. 15. Puteo decis. 180. par. 1.* quia quando locatio non obligat successorem, tunc Prælatus recipiendo pensionem, non censetur illum confirmare vltra tempus præceptę pensionis, *Surd. decis. 33. num. 9.*
9 Singulare est, quod Scholaris si locauerit fructus sui beneficii per triennium, vel aliud minus tempus, & pecunias illius temporis receperit, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra hoc tempus decedat, successor in illo beneficio, quãuis nullum ius à prædecessore habeat, tenebitur stare illi locationi, quia censetur facta in vtilitatem Ecclesiæ *Rebuff. de priuilegijs scholarium, priuil. 26.*
10 Canonici Ecclesię Cathedralis, vel Collegiatæ, locantes fructus suarum præbendar ũ nullo casu huiusmodi locationibus successores obstringunt, quia fructus huiusmodi semper ad eorum pertinent vtilitatem, *Abb. in cap. ex litteris, num. 7.* & ibi *Dec. numero 9. de probatio. D. Barbos. d. §. fin. num. 27. ad finem, Cardin Tusch. d. conclus. 419. nu. 16. 24. & 25.* vbi etiam extendit ad omnem simplicem beneficiatum, qui non habet administrationem.
11 Quæres opportune an hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante impletum tempus illius locationis, in casu, quo eius successor illi non tenetur stare, teneantur de euictione, itaut conductor aduersus eos possit habere recursum, & ab eis petere quanta sua interfit locationem impleri intra tempus præfinitum? in qua quæstione dicendum puto prædictos hæredes, vel fideiussores ad nihil teneri, vt resoluunt *Anton. in cap. vltimo, num. 9. ne Prælati vices suas,* & ibi *Innocen. Gutier. canon. libro 1. cap. 36. num.* 23. sequitur *D. Barbosa in d. §. fin. num. 21. ad fin.* Pro quibus illud facit, quod talis locatio finita fuit morte locantis, ac si res ipsa locata periisset, vt aliàs inquit *Iurisconsult. in d. l. si quis domum, §. 1. ff. hoc tit.* ac proinde hæredes, siue fideiussores locantis non tenebuntur, quia cogitare debebat cõductor euenire posse ante declaratũ tempus locationis locatorem posse decedere, cuius morte locatio extingueretur, *d. §. 1.* quo fundamento in hæredibus possessoris maioratus idem amplexus est *Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 8. & 9.* Per quod fundamentum idem dicendum est, etiamsi conductor in re locata plures expensas fecerit, quasi toto tempore locationis fruiturus, nec enim eas ab hæredibus locatoris consequetur, tradit *Valasc. de iu re*

re emphyt.quæst.25.num 35. sequitur *Molina dicto num.9.*licet contrarium in praxi seruari dicat ipse *Valasc.*ne quis cum alterius iactura locupletetur contra *regulã locupletari,de regulis iuris in 6.* & propter æquitatem *l.si me, & Titium, & l.si cum seruum,ff.si certum pet.*

12 Declarabis tamen primo suprapositam resolutionem,vt nõ habeat locum eo casu, quo Prælatus, siue Rector ex causa renunciationis,vel permutationis, vel ex alia causa libere dimittat suum beneficium, quia tunc hæredes,& fideiussores ipsius de euictione tenebuntur: ratio est, quia propter factum voluntarium conductor non potuit frui re conducta intra tempus in locatione declaratum,in qua specie procedere potest,*l.qui fundum,32.ff.de locato.* multum enim refert an Prælatus moriatur,an vero voluntarie dimittat beneficium,hoc enim voluntate,siue facto partis contigit:illud vero voluntate Dei, quam declarationem tenẽt *Gutier. d.cap.36. numero 25.cum sequentibus,D.Barbosa d.§.fin.num. 22.*

13 Secundo declarabis nõ procedere quando Prælatus bona sui beneficij locat tanquam libera, quia tunc hæredes, & fideiussores de euictione tenebuntur,quod probari potest ex doctrina *l.si quis domum,§. fi.vers.quid tamen,ff.locati,*per quę idem in possessore maioratus locante bona maioratus tanquam libera tenuit *Molina d.cap.21.numero 11.* & in nostra specie probauit *Gutier. d.cap.36.n.19.*

14 Tertio declarabis non procedere quando locator beneficij,seu maioratus pro securitate vitæ suæ,& validatione totius temporis contractus locationis bona sua generaliter,siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, vel pro interesse locationis totius temporis conuenti,nam tunc conuentio seruanda erit ex *doct.l.1.§ si conueniat,ff.depositi,& l.semper in stipulationibus, ff.de regulis iuris,cum similibus.*Extra tamen hos casus obligatio generalis, vel specialis bonorum, vel fideiussores præstiti simpliciter pro securitate locationis nihil quoad euictionem operabũtur:ratio est,quia sunt accessoria contractus,quo extincto ex natura ipsius, accessoria vt extinguantur,necesse est, iuxta vulgaria iura,& *l.si homo mortuus, ff.de verborum obligation.*vt ex *Ancharan.*tenet *Gutier.d.cap.36.num. 20.cum seq.* Vnde erat optima cautela, vt aduertit *Gutier.*ibidem *numero 29.* quod si clerici in prædictis casibus velint sibi prouidere, quando locant fructus suorum beneficiorum in triennium, iuxta *d. Extrauag.Ambitiosæ*, pactum illud in locationibus adijciant, vt si ante tempus in locatione declaratum decesserint, aut promoti fuerint ad aliud beneficium,aut Prælaturam, siue alio quocunque modo contingat beneficia illa detinere,&possidere, quod ad nihil teneantur ratione euictionis,siue interesse, immo potius ipsi,bona sua, hæredes, & fideiussores liberi remaneant.

15 *V*ltimo aduertendum duxi,quod in illis casibus,in quibus Prælati successor non tenetur stare locationi per prædecessorem factæ, ita similiter nec conductor; quinimmo poterit ab ea recedere, etiam inuito successore, vt æqualitas inter eos seruetur, & ne contractus claudicare videatur,*l.Iulianus, §.si à pupillo,ff. de actionib. empti.* notãt

Mo-

Molina dicto cap. 21. nume. 4. Gutier. dicto cap. 36. numero 12. refert plures D. Barbosa d. §. fin. n. 20.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur de bonorum ecclesiasticorum alienatione tractantes.

2 Alienandi omnis modus etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Põtifice hodie regulariter probibetur.

3 Ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt.

4 Triennium infra quod permittitur Ecclesiarum res locari, est com putandum ex tribus fructuum col lectionibus.

5 Locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad trienniũ sustineri potest.

6 Dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit.

7 Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur.

8 Locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerint, ostenditur.

9 Emphiteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est.

10 Donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos in excessu solum uitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa.

11 Concordantur prædictæ opiniones sub distinctione.

12 Tempus vtile ab inutili inseparabile dicitur, quando constiterit contrahentes ad minus tempus nõ esse contracturos.

13 Locatio rerum Ecclesiæ in totum corruit, si vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, seu merces.

14 Alienare probibitus si locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur.

15 Tempus licitum ab illicito separari dicitur, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos.

16 Declaratur Extrau. Ambitiosæ, ibi, nullius momenti, de rebus Ecclesiæ non alien.

17 Locatio rerum Ecclesiæ si fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum triennium incipiat secundum, omnino inualida est.

18 Triennium, intra quod Ecclesiarũ res possunt alienari, ad vnum, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet.

19 Fructus Ecclesiarum an vltra triennium, intra tamen modicum tempus, alienari possint, ostenditur & num. 20.

21 Laudatur Doctor Michael Soarez Pereira in Regia Conimbricensi Academia iuris Pontificij meritissimus professor.

22 Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim & cum euidenti Ecclesiæ vtilitate.

23 Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum, vt si debitum vrgeat ab ipsis Ecclesijs contractum, vel causa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum, vel quando res essent inutiles, aut incommodæ ipsis Ecclesijs.

24 Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt.

25 *Contractus si sint utiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate sunt validi.*

26 *Emphiteusis perpetua bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum utilibus Ecclesiæ.*

27 *Contractus an uideatur utrum sit utilis vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus.*

28 *Emphyteusis fieri non potest de manso seu passalibus Ecclesiæ, nec præscriptio, aut præscriptus titulus admittitur.*

29 *Ecclesiæ res solitæ concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertãtur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alenatione rerum ecclesiasticarum.*

30 *Iuramentum de non alienando sine Papæ licentia non continet solita alienari*

31 *Bona si sint solita venire in diuisionem sufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant.*

32 *Res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuo alienabilis absque solemnitate, dummodo solitum non alteretur.*

33 *Res Ecclesiæ semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest.*

34 *Vtilitas Ecclesiæ euidens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessione rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua.*

35 *Practica ponitur, qua vtuntur Episcopi in præstando assensu super re solita alienari.*

36 *Solita concedi in emphyteusim, vt bona dicantur sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos.*

37 *Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest inconsult. Romano Pontifice alienari permittitur.*

38 *Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat.*

39 *Pretiosæ res mobiles, cum immobilibus æquiparentur, sine causa, & solemnitate alienari non possunt.*

40 *Pecunia regulariter est de rebus, quæ seruando seruari nõ possunt, quia retenta nihil operatur.*

41 *Pecunia, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate.*

42 *Pecunia minoris comparandorum prædiorum causa destinata absq; decreto alienari non potest.*

43 *Pecuniæ magna quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest.*

44 *Pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium.*

45 *Pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro cõseruãdo magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium.*

46 *Reditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia.*

47 *Pœna contra alienantes* Ecclesiæ *bona absque solemnitatibus requisitis quæ sint in* Extrauag. *Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ, constitutæ, ostenditur.*

48 Extrauag. *Ambitiosæ, de rebus* Ec-

clesiæ non alienandis an fuerit vbique recepta? ostenditur, & nu. 49.

50 Ecclesiæ res immobilis parua cum consensu Episcopi absque solemnitatibus alienari potest.

51 Res exigui, seu modici valoris, quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur.

52 Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus.

53 Statutum in præiudicium Ecclesiæ valet in quærendis, quando laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo faciunt.

54 Ecclesiarum res non solum acquisitæ, sed etiam acquirendæ non possunt absque solemnitatibus alienari.

55 Permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis ecclesiasticis licite fieri potest.

56 Assensus Apostolicus non requiritur in alienatione ab vna Ecclesia alteri Ecclesiæ facta.

57 Declarantur tex. in cap. caselas 10. quæst. 2. & in cap. sine exceptione 12. q. 2.

58 Ecclesiarum res sine solemnitatibus alienari possunt quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset.

59 Bona relicta, & donata Ecclesiæ, quæ est incapax retinendi etiam in communi, possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiæ necessitatem.

60 Regulares ipsorum bona alienare possunt ex pluribus priuilegijs sibi concessis.

61 Ecclesiarum bona restitutioni subiecta absq; solemnitatibus restitui possunt.

62 Alienari possunt Ecclesiarum res post remunerationem meritorum.

63 Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ, cuius possessio non sit penes ipsam.

64 Caducitatis remissionem emphyteutæ Ecclesiæ potest solus Prælatus seu Rector absque solemnitatibus facere.

65 Emphyteuta excusatur à commisso si Prælatus etiam solus absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas.

66 Ecclesiæ res, quæ incõsulto Romano Pontifice alienari non possunt, remissiue.

67 Bona mensæ episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipsum Episcopum.

68 Bona de mensa Ecclesiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnita fuerunt Ecclesiæ, atq; ita, quæ nunquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt.

69 Alienare, aut in perpetuã emphyteusim concedere non potest Prælatus ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ.

70 Capituli assensus vltra Apostolicum requiritur in alienatione bonorum mensæ episcopalis separatæ à mensa Capitulari.

71 Assensus Apostolicus super alienatione rerũ Ecclesiæ de stylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus personis, ostenditur.

72 Assensus Apostolicus ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumitur.

73 Solemniter omnia interuenisse præsumũtur ex longissimo temporis cursu, nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem nõ interuenisse.

EPISCOPVS RERVM Ecclesiæ alienationem quibus casibus facere possit?

ALLEGATIO XCV.

1 DE bonorum ecclesiasticorum alienatione tractant *Redoan in speciali tract. de rebus Ecclesiæ non alienand. Perett. in commentar. ad Extrauag. Ambitiosæ, illo tit. Nauar. de alien. rerũ Eccles. Villalob. tom. communium opinion. lib. 1 tit. 1. num. 35. cum sequentibus*, pag. 149. vbi *Bonacos. & Soar. à num. 51. Valdes. ad Xuar. parte 2. pagina 97. Menoch. de arbitr. casu 172.* Rebuff *in compendio alienat. Mascard. de probat. conclus. 75. Perez. l. 10. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 51. Quaranta in summa Bullarij, verbo alienatio rerum Ecclesiæ, Azori. institut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 1. cum sequ. Camill. Borrell. in summa omnium decision. tit. 15. de rebus Ecclesiæ nõ alienan. Aloys. Ric. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 1. cum multis sequentibus, in vtraque edit. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 61. cũ sequentibus Vgolin. de potestate Episcopi cap. 14. §. 4. cum sequent. bus, Molin. de iustit. tract. 2. disputat. 465. Gutier. de iurament. confirm. at. par. 1. cap. 52. & pract. libro 1. quæstione 8.*

2 Omnis alienandi modus, etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur per *Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesi. non alienan.* exceptis tribus casibus in eadem *Extrauagant.* expressis. Primus est locationis, & conductionis infra triennium, cum

3 res Ecclesiarum vltra triennium non possint quoquo modo locari, aut alienari, *Couar. variar. libro 2. cap. 16 num. 4. Mascard. de probat. conclus. 603. num. 28. Henriq. in summa lib. 13. cap. 40. §. 1. Auendan. de exequendis mand. p. 1. c. 4. nu. 37. Perez tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 202. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. numer. 5. versiculo quarto. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 10. quæst. 3. Azeued. l. 33. tit. 3. lib. 1. noua recopil. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 2. num. 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 1.* Nisi in contrarium esset consuetudo *Paris. consil. 98. libro 4. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 113. num. 5. in prima edit. & resolut. 98 num. 5. in 2. edit.*

4 Et huiusmodi triennium infra quod permittitur per d. *Extrauagan.* Ecclesiarum res locari, est computandum ex tribus fructuum collectionibus, itaut si ex quolibet triennio vnus tantum fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debet, & locatio fieri potest vsque ad nouennium, ita *Couar. d. cap. 16. num. 6. Gutier. canon. libro 1. cap. 8. num. 12. Azori d. par. 2. libr. 7. cap. 10 quæst. 8. & li. 9. cap. 2. quæst. 2. Cardinal. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus tomo 1. lib. 5. tit. 3. num 22. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ numer. 18. Cald. Pereira d. cap. 2. num. 31. Nauar. de alienat. rerum Eccles. num. 21. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. capit. 60. num. 10.*

5 Quæstio est dubia an locatio facta vltra triennium in totum vitietur,

tur, aut quoad triennium sustineatur? in qua Doctores varias proferunt sententias, imprimis *Bart. in authent. qui rem, num. 7.* & ibi *Iason num. 21. C. de sacrosanct. Eccles.* tenet hanc locationem in totum nullam esse, nec quoad triennium sustineri, sequuntur *Couar. d. cap. 16. nu. 5. Pinel. in l. 1. par. 3. num. 75. in fine, C. de bonis matern. Valasc. de iure emphyt. quæst. 29. num. 15. Cardinal. Mantica d. lib. 5. tit. 5. in princ. Azor. d. par. 2. lib. 7. cap. 10. quæst. 4. & lib. 9. cap. 2. quæst. 4. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 2. n. 30. & de empt. c. 32. n. 32. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 162. num. 22. Camill Borrell. in sum. omnium decision. tit. 16. num. 5.* & tenuit *Rota apud Farinac. decis. 30. par. 1. tomo 1.* Et hanc sententiam primo

6 probant ex *d. Extrauagant. Ambitiosæ*, ibi, nullius omnino sit roboris, & momenti; vbi dictio illa, omnino, indistincte omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me in *Remiss. de dictionibus, & clausulis, diction. 206.* Secundo ex *Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alien.*

7 vbi dicitur, quod nec recipienti ius aliquod acquiratur, quia quando negatiua adiungitur cum dictione aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur *glos. verbo, aut earum, in Clemen. 1. de foro competent.* vbi *Cardin.* notat *Tiraquell. in lege si vnquam, verbo omnia, numer. 5. et num. 14.* & faciunt quæ adduco ego *ipse diction. 14. num. 6.* Tertio adducitur text. *in authent. de non alienandis, §. emphyteusim*, ibi, neque quod sit habere aliquod penitus robur sinimus. Tandem facit, quod in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, si contractus non valet, vt sit, nec valebit vt valere potest, notat *Bart.* communiter receptus *in l. 1. §. si quæsita, ff. de verborum obligat.*

8 Contrariam opinionem, scilicet locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum trienniũ, tenuit *Bal. in authent. si quas ruinas, Cod. de sacrosanct. Eccles.* sequuntur *Paul. in authent. qui rem, C. eodem tit. nume. 7.* vbi *Dect. num. 23. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 6. & in §. feudum, q. 13. & in §. donatio, quæst. 17. numero 2. Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 28. vers. contrarium*, alter *Molina de iustitia, tract. 2. disput. 467. colum. 2. Rebello de obligat. iustit. par. 2. lib. 14. quæst. 6. Gama. decis. 390. num. 3. Cardin. Tusc. verbo locatio, conclus. 406. in principio, Perez l. 1. titulo 7. libr. 5. Ordin. pagina 203. colum. 1. Stephan. Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numero 18. Vgolin. dicto capit. 14. §. 7. numero 5. versiculo quarto.*

9 Sic etiam emphyteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est, *authent. de non alienandis, §. quod autem, collat. 2. Cou. dicto cap. 16. num. 5. ad finem, Molina d. cap. 21. num. 34. Gam. decis. 72. num. 2. Cald. Pereira d. capit 32. num 33. & de nominat quæst. 19 numero 81. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 117 numero 2. in prima editione & resolut. 102. num. 2. in secunda editione.*

10 Sic etiam donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos, in excessu solum viciatur, & firma remanet in summa à iure permissa, vt docet expresse text. *in l. san-*

l.sancimus, in principio, vers. si quid autem, C.de donat. *Ordin. Regia Lusitan.lib.4.tit.62. in principio,* resoluunt *Clar.in §.donatio, quæstio. 17.num.2. Molin. dicto tractatu 2. disput.278.in principio, Aloys. Ricc. dicta resolut.102.num.3. Ceuall. cōmun.contra commun.quæst.221.numero 3. Rebell d par.2.lib.18.quæstione 6.num.6. Cardin. Mantica d. tit.5.num 23.*

11 Ego vero prædictas opiniones inter se discordantes adhibita distinctione ad concordiam reducendas esse arbitror, & vt generaliter materia percipi possit, distinguendum est, quod aut tempus licitum in his contractibus ab illicito separari nō potest, aut potest: priori casu dicendum est contractum, non solum pro tempore prohibito, sed neque etiam pro tempore permisso valere, immo in totum vitiari, & in hoc casu procedit prior sententia *Bart.* & sequacium, de qua supra; Cum enim ratio totalis Doctorum, qui secundam opinionem sunt sequuti in eo consistat, quod in his contractibus possit vtile ab inutili separari; cum tunc pars inutilis non tollat consensum à parte vtili, recte fit, vt non procedat in his casibus, quibus tempus vtile ab inutili separari nō potest, vt optime notat *Molin. dict. cap.21.num.28.versic. vt autem.* Per contrarium vero quando tempus potest ab inutili separari, cum tunc pars inutilis non tollat consensum à parte vtili recte fit, vt contractus pro tempore permisso, & ita vtili sustineatur, & solum vitietur respectu temporis prohibiti, & hic est posterior casus, secundum quem potest procedere opinio *Baldi*, & sequacium, quos supra post ipsum citaui: regula enim vtile per inutile non vitiatur, intelligitur in his quę sunt diuisibilia, prout pluribus citatis Doctoribus habetur *in libello de principijs vtriusque iuris littera V, num 78.*

12 Dicetur autem tempus vtile ab inutili inseparabile, quando constiterit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos, verbi gr. si alicui considerabiliter intersit cōtractum pro omni tempore, quod conuentum fuit, & non pro minori durare, quo casu contractus indiuiduus, & inseparabilis ex præsumpta partium voluntate censendus erit, resoluunt *Felin.in cap. cum super, colum.2. de officio delegat. Tiraquel. de retract.lign.§.23.glos.1.num. 28* optime *Molina d.numer.28.versic. quid intelligendum.* Vnde, quan-

13 do pro multis annis datur vnicum pretium, seu merces locatio in totum corruit, nec intra tempus permissum valet, non quidem ex eo, quod vnica tantum sentiatur locatio, qua ratione mouetur *Couar. d. cap.16.num.5.versic. eadem ratione,* sed ex eo, quia ex illa vnica pretii, seu mercedis assignatione pro omnibus annis satis videtur constare contrahentes pro paucioribus annis non contracturos, *Molin. d.numero 28.versic. ex quibus.*

14 Hinc fit, quod si prohibitus alienare locet ad longum tempus, verbi gratia, ad decennium, ad vitam, vel similiter, talis locatio in totum vitiabitur, itaut nec pro tempore permisso, & ita infra decennium sustineatur: ratio est, quia in hac specie constat contrahentes ad minus tempus non esse contracturos, cum illorum multum intersit contractum decennalem, vel ad vitam pro omni tempore durare, quia prædicta locatio alienationem vtilis do-

mi-

minii inducit, vt cum multis quos refert, & sequitur, resoluit *Molin. d. cap. 21. num. 17.* per text. ibi *in l. 1. §. quid autem, ff. de superficiebus* contra *Conan. comment lib. 7. capit. 12. fol. 535 & Pinel. in l. 1. p. 3. n. 66 C. de bonis matern.* ac subinde cum ex locatione ad modicum tempus detur multa incommoda partium, quæ non dantur ex locatione ad lõgum tempus propter dictam vtilis dominii translationem, rectè præsumitur, quod si partes, quibus aliàs interdicitur alienatio, locent ad lõgum tempus, non fuisse contracturos pro minori tempore, & ita in totum corruat locatio, vt eleganter circa locationem de rebus Ecclesiæ, seu maioratus factam ad longũ tempus, vt in totum vitietur, prosequitur *Molina d. num. 28. versic. illud tamen*, facit ad hoc propositũ text. *opt. in l. cum eiusdem, 34. versiculo interdum, ff. Aedil. edicto*; faciunt item quæ in simili *Cabed. Lusitan. decis. 84. num. 7. & 5. part. 2.* circa intellectum text. *in cap. Massana, 56.* ibi, nullam, &c. *de electiõn.* & in hunc sensum potest intelligi *d. Clementin. 1.* ibi, nec recipienti, &c. intelligendo verba illa, ad certum tempus, scilicet decem annorum ad minus, per quod spatium inducitur alienatio, quemadmodum per locationem ad vitam, de qua ibi fit mentio.

15 Per contrarium vero dicetur tempus licitũ ab illicito separabile, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos, & non dari notabile illorum interesse, etiamsi contractus non durèt pro omni tempore. Hinc fit, quod locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium sustineri debet intra tempus licitum, & ita vsq; ad triennium, quia non resultat considerabile interesse, ex eo quod locatio ad triennium solum, vel vltra valeat (dummodo tamen ad decennium fiat iuxta supradicta) cum sit eadem locationis species, ac subinde cum respectu temporis vtilis detur præsumptiue cõsensus partium, nil mirum si respectu ipsius locatio sustineatur, & solum vitietur respectu temporis prohibiti, (quomodo autem hodie res Ecclesiæ locari possint, vide *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 11.*) & id ipsum dicendum est in emphyteusi concessa vltra tres generationes, vt scilicet valeat quoad tempus à lege permissum, iuxta *d. auth. de non alien. in §. quod autem, in fine, & ita tenent Molin. d. nume. 28. vers. in 2. specie, & vers. quid intelligendum, Bald. in d. auth. si quas ruinas, C. de sacros. Eccles. &* cæteri omnes supra citati.

16 Nõ obstat tex. *in d. Extrauag. Ambitiosa*, ibi, nullius momenti, quia intelligitur respectu temporis illiciti, non vero liciti: leges enim generaliter loquentes non censentur improbare id, quod alijs legibus erat permissum *l. sciendum 15. in princ. ff. qui satisd. cog.* ita *Molina vbi supra vers. cui opinioni*, vbi eodem modo respondet ad *d. auth. de non alien. in §. emphyteusim, collat. 2.* ibi, nec quod fit, &c. vt scilicet prædicta emphyteusis concessio non teneat respectu temporis illiciti; Quod si replicetur *d. text. in d. auth. in vers. si vero*, quo mouetur *Cou.* ad contrariam sententiam amplectendam *d. num. 5. vers. tandem vt libere*, respondebitur quod immo *tex.* ille pro nostra opinione facit, cum enim ibi emphyteuta priuetur iure suo, scilicet em-

emphyteusi pro tempore legitimo per viam pœnæ ab ea lege apposite, plane apparet de iure non ex eo esse nullam emphyteusim pro annis præcedentibus, quod vltra tempus legitimum fuerit concessa, & ita non probat ille *tex.* prædictam concessionem esse de iure in totum inualidam, vt *Cou.* arbitratur.

17 Quæres opportune si locatio in specie *d. Extrauag. Ambitiosæ*, fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum incipiat secundum, an valeat? *Bald. in. cap. 1. §. si libellario, quibus modis feud. amit. & in l. voluntas, C. de fideicom.* in ea fuit opinione, vt existimaret talem locationem validam esse, etiam quoad secundum triennium, vel tertium. Contrarium, imo talem locationem ultra triennium non tenere amplectuntur *Lap. alleg.* 12. *Alex. cons.* 165. *per totum lib. 2. & cons. 104. n. 6. lib. 3. Ruin. cons. 57. nume. 13. lib. 1.* plures alij, quos refert, & sequitur *Valasc. de iure emphyt. q. 29. num.* 15. eandem etiam amplectuntur plures quos refert, & sequitur *Cou. d. cap. 16. nume. 4. Molin. d. tract. 2. disp. 466. col. fin. Azori. d. lib. 9. cap. 2. quæst.* 3. quæ opinio probatur ex *d. auth. de non alien. §. quod autem, prope fin. collat. 2.* vbi cum prohibitum esset cõcedi emphyteusim rerum Ecclesiæ nisi in vitam accipientis, & duas alias vitas, siue generationes, dicitur nullum esse pactum, quod quidam adijciebant, nempe quod finitis illis duabus alijs generationibus, tenerentur Ecclesiæ ministri iterum concedere in emphyteusim eandem rem sequenti successori, eumq. præferrent cæteris, inquit *tex.* in hæc verba, in hoc enim nihil aliud est quam per reuolutionem & machinationem perpetuas eis emphyteuses, magis autem priuationes Ecclesiarum agi rerum, sed & si quid factum est talem nullam necessitatem esse Reuerendissimis Oeconomis duobus hæredibus cessantibus cæteris tradere. Quibus verbis satis ostenditur prædictum pactum esse reuolutionem, & machinationem à iure reprobatas, quia in fraudem legis fiunt, ob quam etiã rationem non valebit pactum, quo permittitur transacto priori triennio fieri renouationẽ in aliud triẽnium, vt per *Valasc.* & supra citatos doctores, & colligitur ex his quæ tradũt *D. Barbosa in l. si filiofam. 26. §. fin. nume. 26. ff. soluto mat. Crot. in l. 1. §. sed si mihi Pamphilum num. 15. ff. verbor.*

18 Deinde si quæres an triẽnium de quo in *d. Extrauag. Ambitiosæ* possit per statuta Episcoporum limitari ad vnum, vel duos annos? Affirmatiue respondebitur cum *Alex. consil. 160. à num. 6. vol. 6. Cardin.* sibi contrario *in cap. vlt. nume. 2. ne prælati vices suas*, & est de mente *Anchar. cons. 116. nume. 5.* Nec obstat *d. Extrauag. Ambitiosæ*, quia respondetur illam non iubere locationes fieri vsque ad illud tempus, sed ne vltra fiant prohibet, & sicuti priuatus locãdo ad vnum, vel duos annos contra præd. *Extrauag.* nihil facit, sic Episcopus illud statuendo arg. *glos. in rub C. de decretis decuri. lib. 10.* recepta ex *Gom. l. 22. Tauri num. 20.* Quo fit valida esse statuta, quibus ordinatur ne aliter locatio valeat quàm si fuerit à Prælato confirmata, prout fertur seruari in diœcesi Bracharen. ex *Anchar. d. cons. 111.* probat *Ias. in l. 1. §. fuit quæsitum ff. ad Trebel.*

19 Dubium est in præsenti materia non

non contemnendum an præd. *Extrauag.* habeat locum in fructibus, siue reditibus rerum ecclesiarum? in quo vna sententia tenet, quod licet bona Ecclesiæ Archiepiscopalis, Cathedralis, vel Collegiatæ, aut cuiuscunque alterius Ecclesię inferioris post triennium locari non possint per Prælatos, siue eorundem beneficiatos, vt habetur in *d. Extrauag.* fructus tamen ipsarum bene possunt etiam vltra triennium, intra tamen modicum tempus, per eosdem locari, ita quidam Senator Regius apud *Gam. Lusitan. decis. 390. num. 4. Cou. d. cap. 16. nume. 6. ad fin. Auend. de exequendis mand. p. 1. cap. 4. num. 32. ad finē, Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 5. tit. 3. nu. 21. Gregor l. 9. verbo arrendar tit. 7. part. 1. praxis Episcop. p. 1. verbo alienatio, §. 3. pag. 12. Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 3. & collect. 102. num. 3. & ad Sextum collect. 32. num. 2.* Pro qua opinione imprimis adducuntur verba *d. Extrauag.* ibi, bonorum ecclesiasticorum, & ibi, Ecclesiarum euidenti vtilitate; quę verba videntur tantum comprehendere bona Ecclesię, non autem fructus beneficiorum; deinde pro eadem parte adduci possunt verba eiusdem *Extrauag.* ibi, prętorquā in casibus à iure permissis, tunc sic attento iure antiquo permissum erat fructus Ecclesiæ ad modicum tempus, & ita etiam post triennium, locare, iuxta tex. *in cap. per vestras de locato, &* quæ *Abb.* ibi *num. 4. & Cardin. in Clem. 1. §. fin. quæst. 4. de rebus Ecclesiæ non alien. Deci. cons. 204. vol. 1.*

20 Verum contrariam opinionem tenet *Gam. d. decis. 390. numero 6.* & secundum eam magis communiter iudicari affirmat ibi, & *decis. 156. num. 2.* neruose defendit *Gutier. canon. lib. 1. cap. 8. num. 14.* Ex eo suadetur, quia *d. Extrauag.* in præfatione agit de bonis immobilibus, & pretiosis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Ecclesiæ monasteria, & pia loca reguntur, illustranturque, ac eorum ministri sibi alimoniam vendicant; deinde in decisione prohibet omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, locationem, & conductionem vltra triennium; quibus verbis non solum bona propria ipsarū Ecclesiarum, quarum fructus in vtilitatem ipsarum conuertuntur vltra triennium prohibentur locari, sed etiam illa ex quibus Ecclesiæ ipsæ, & pia loca illustrantur, & earum ministri sibi alimoniam vendicant, & ita fructus beneficiorum videntur comprehendere, omnia enim bona illa sunt ecclesiastica: Vnde merito *Extrauag.* vsa est præ dictis verbis, omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum, vt vtraq; bona comprehenderet. Deinde ex verbis *d. Extrauag.* in 2. exception. quam facit, ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia, &c. manifeste videtur probari, quod si fructus, & bona vltra triennium seruari possunt, post triennium locari non valent, vt ita exceptio firmet regulam in contrarium, iuxta *reg. l. nam. quod liquide, ff. de penu leg.* cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris lit. C. num. 5.* Cum igitur fructus beneficiorum, qui post triennium nascantur, seruando seruari possint, quinimo cum tunc nulla detur temporis exigentia, vt alienentur, si qui-

quidem adhuc nati non sunt, manifestè ex præd. *Extrauag.* concluditur fructus beneficiorum vltra triénium, nec alienari, nec locari posse. Cuius resolutionis illa vnica potest assignari ratio, vt occurreretur facilitati clericorum, qui præsentem pro pluribus annis recipientes futuris fraudarentur alimentis, ad quæ sunt deputati reditus Ecclesiarum, *cap. 2. d. præb.* Et Ecclesiæ seruitia, in quo condictores totum acquirunt, & ipsi nihil percipiunt, negligerentur, iuxta *cap. si quis ob. iecerit 1. quæst. 3.* deinde cum in magnum successorum præiudicium redundarent huiusmodi locationes repræsentata pecunia factæ, ideo eas inualidas pronuntiat quocunq; indulto, vel priuilegio non obstante *Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 11. &* faciunt quae ad illius intellectum adducunt *Rebello de obligat. iustit. p. 2. lib. 14. quæst. 5. à num. 4. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 25. cap. 43. nu. 539. Marc. Anton. Genuens. in practicab. ecclesiast. quæst. 166. praxis noua Episcop. p. 2. cap. 4. nume. 65. vers. locationes.*

21 Haec pluraq. alia in hac materia accepi à sapientissimo Preceptore, Dominoque meo obseruandissimo generis nobilitate insigni Doctore *Michaele Soares Pereira* in Regia Conimbricensi Academia Iuris Pōtificij meritissimo professore, in titulo de locato, & conducto, quem publice, me tunc audiente, doctissime interpretatus fuit: qui in collegium S. Petri eiusdem academię cooptatus, & in S. Sede Portugalensi Canonicus Doctoralis, ac de Sancto Fidei negotio optime meritus, inquisitorio munere functus, à Rege nostro Philippo Quarto ad hanc Curiam missum spectamus, vt apud Summum Pontificem negotia ipsius tanquam Regis Lusitaniæ ageret.

22 Secundus casus ex tribus, quibus inconsulto Romano Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *d. Extrauag. Ambitiosæ*, est emphyteusis habens tres conditiones, scilicet in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum euidenti Ec-
23 clesiæ vtilitate. Casus hi à iure permissi quatuor sunt principales. Primus est causa necessitatis Ecclesiæ, vt si debitum vrgeat ab ipsa Ecclesia contractum, *authēt. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles.* Secundus est causa pietatis, *glos. in cap. 1. 12 q. 2. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 15. nume. 9.* veluti pro redemptione captiuorum, *§. Sacræ, institut. de rerum diuis.* vel pro alimonia pauperum, ne fame, & frigore pereant, *l. sancimus, C. de Sacrosan. Eccles. cap. aurum habet Ecclesia, 12. q. 2.* Tertius est causa incommoditatis, vt quando res est Ecclesiæ incommoda, de quo est text. *in cap. terrulas, 12. quæstion. 2.* Quartus, vt si res esset inutilis, tunc Prælatus illā alienare potest, *capit. sine exceptione, 12. q. 2. capit. non liceat, 12. quæst. 2. d. cap. terrulas, Clementin. 1. de rebus Eccles. non alien. l. iubemus, C. de sacrosanct. Eccles.* vbi si sumus in refectione domus, in qua maior fit impensa, quam vtilitas Ecclesiæ, præstat quidem domū potius alienari, *authēt. si quas, C. illo titulo.* Sicut enim permittitur alienatio, vt res plus commodi tribuat. *d. c. sine exceptione, 12. quæst. 2.* Sic permissa est alienatio, vbi plus expenditur pro reparatione, quàm deducatur, *l. sed an vltro, §. 1 ff. de negoc.*

goc. gestis, quia res Ecclesiæ ex causa maioris vtilitatis alienari possunt, si quippe Ecclesia ipsa recuperet alteram rem meliorem, *capit. vt super, 8. de rebus Eccles. non alien. Viui. tom. 1. commun. opinion. titu. 1. num. 36. versic. nono. pagina* 150. Vnde contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiãsi fiant sine solemnitate, sũt validi *Anton. Gabr. cõmun. tit. de rebus Ecclesiæ non alien. sub num. 17. Mascard. de probation. conclus. 75. Rebuff. in compend. alien. num. 34. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 27. artic. 9. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 34.*

26 Hinc emphyteusis perpetua bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis, parum vtilibus Ecclesiæ; vt per *Gam. decis. 323.* incip. *monasterium, num. 1. Capic. decisio. 105. Petr. Rebuff. resp. 111. & 112. Cened. ad Sextum, collect. 32. nu.* 4. *Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ. num. 41. Camill. Borrell. in summa omnium decision. tit. 33. num. 128. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst. 23. à num. 55.* vbi *n. 56.* resoluit posse Prælatum si velit de iure communi emphyteusim perpetuam concedere, & *n. 57.* tenet, quod res sterilis pro hæredibus & successoribus concessa ad extraneos transit, & *num. 59.* quod perpetua concessio est obseruanda sine augmento pensionis, & *nu. 60.* quod concessio temporalis rei sterilis finita debet reformari, etiam in fauorem extraneorum, de quo etiam idem *Cald. Pereira de renouat. emphyteus. q. 12. num. 2.* Et vt contra-

27 ctus videatur an sit vtilis, vel damnosus Ecclesiae inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus, *Rebuff. in compendio alienat. n. 73. in fine. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 78. & tit. 9. quæst. 11. num. 10. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiep. Neapol.*

28 *cap 89. num. 3.* Aduertendum tamẽ est, quod de mãso, seu passalibus Ecclesiæ emphyteusis fieri non potest, nec præscriptio, aut præsumptus titulus admittitur, vt optime resoluit *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 15. n. 15. Menoch. de præsumpt. lib. 3. quæst. 108. num. 9.* & faciunt quæ idem *Menoch. cons. 143. num. 22. Mascard. de probat. concl. 1371. num* 108.

29 Res Ecclesiæ solitæ concedi in emphyteusim cũ beneplacito Apost. semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur, possunt iterum emphyteuticari absq; solemnitate requisita in alienatione rerum ecclesiasticarum, *Extrauag. Ambitiosæ*, ibi, ab antiquo concedi solitis, *Menoch. de arbitr. casu 81. à num. 5. & consil. 66. num. 31. & cons. 79. num. 1. cum sequentibus, & cons. 90. nume. 22. Gam. decis. 24. & decis. 36. nu. 6. & decis. 344. num. 4. Steph. Quaranta in summ. Bullarij verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 39. & 40. praxis Episcop. p. 1. verbo alienatio rerum Ecclesiæ, §. 3. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesi. decis. 125. in 1. edit. & resolut. 110. in 2. edit. Melchi. Phœbos Lusit. decis. 82. nu. 34. tom. 1. Vgolin. d. §. 7. num. 5. vers. quinto, Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tit. 33. à num. 129. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 16. numero 71.* alios Doctores citat *Cened. ad Sextum collect. 32. nume. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 194. Rot. Bonon. decis. 13. n. 7. & 8. Ceuall. communium contra communes tom. 4. quæst. 897. à num. 899.* Vnde iuramentum de non alie-

30 nando sine Papæ licentia, non conci-

ti-

tinet solum alienari, *cap. ex parte, de feudis.Gutier.de iuramento confirmat.par.1.cap.52.num.4.Nauar. in tract.de alienat.rerũ Ecclesi,n.11. Cald.Pereira de renunciat. emphyt. q.11.num.30.*

31 Hinc etiam sufficit, quod bona sint solita venire in diuisionem, vt in futurum etiam diuidi debeant, *Palat.in repetit.cap.§.18.nume.37. Molina de primogen.lib.2.cap.6. n. 26.Pelaez de maioratib.par.4.quæstione 20. num.vlt.*

32 Ecclesiæ res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuò alienabilis absque solemnitate, *Alex.consi.189.colum.6.vol.2. Francisc.Leo d.cap.15.num.3.Gonzal.glos.6.num.124.Deci. consil.88. volum.1.Cæsar de Graff.decis.3.numer.14.de rebus Ecclesiæ non alien. Seraphin.Rota Romana decis.1490 Aloys.Ricc.in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 26. in vtraque edit. Rota in vna Romana domus,27.Nouembris* 1588.coram *Blanchetto,&* iterum *in vna Imolen.bonorum,21. Maij* 1593.coram *Pamphilio.* Dum modo solitum non alteretur, *Clar. in §.feudum,quæst.13.Rota in dict. Imolen.bonorum,Marc. Anton. Genuens.d.cap.60.num.6.vers.sextus, Aloys.Ricci.d. decis.26.numero* 2. Et dummodo solitum aliunde quam ex partium assertione probetur *Rota in vna Auersana tenimenti, 24. Nouembris* 1581.coram *Cantuccio,* vt patet in *decis.160.num.4.part.2.*

33 *diuers.* Si vero cessat prima causa concessionis, vt si fuit datum prædium sterile, vt ad culturam reduceretur, si illa res postea ad Ecclesiam reuertatur prima causa concessionis cessante, prædium deuolutum sine noua causa alienari non potest, *Abb.in cap.vt super eo, num. 11.de rebus Ecclesiæ non alienand. Redoan.in q.12.numero 57 & 58. Francisc.Leo d.cap.15. num.3. versic.si vero,Marc.Anton.Genuens. d. cap.60.num.6.vers. primus, praxis noua Episcopal.d.cap.5.nu.32.vers.*

34 *secundus,§.vbi autem.* Quia in noua concessione rei emphyteuticæ debet adesse euidens Ecclesiæ vtilitas tempore vltimæ concessionis, seu nouæ, & nõ sufficit adfuisse in antiqua, *Cæsar.de Graffis decis. 4. de locato, Aloys.Ricc.in d.praxi decis.5. in vtraque edition.* & fuit dictum in causa *nullius Castri,9.Martij 1580.* coram *Brauo,& Romana domus, 29. Nouembris* 1587. coram *Blãchetto.*

35 In præstando assensu ab Episcopo super re solita alienari ita practicatur, primo datur memoriale, vel libellus, seu petitio Episcopo, quo petitur præstari ab ipso assensum; secundo Episcopus decernit capi informationem, qua capta, & viso quod tendit in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, interponit decretum, & præstat assensum, ita *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis.94.in 1.edit.&resol.80.in 2.edit.*

36 Vt autem bona in emphyteusim concedi solita dicantur, sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos ex *Ias.consi.155. colum.2.lib.2.Deci.consi.142.numer.4. Balb.de præscrip.1.par.5.principalis quæst.20.Afflict.decis.305. num.10. Clar.§.feudum,quæst.13.numero 4. Ruin.consi.35.numer.30.lib.1. Cephal.consi.155.nu.30.lib.2. Rebuff. de rebus Ecclesiæ non alienand. nu. 33.Gama decis.342.num.4.Borrell. d.tit.33.num.136.* remissiue *Cened. d.collect.32.num.3. & Quaranta d.verbo alienatio rerum Ecclesi. nu. 40.Aloys.Ricc.d.decis.26.numer.3. Marc.Anton.Genuens.d.cap.60.nu. 5.pra-*

5. praxis noua Episcop. d. cap. 5. nu. 32. vers. secundus.

37 Tertius casus ex tribus, quibus inconsulto Romano Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *d. Extraug. Ambitiosæ*, est alienationis rerum, quæ seruando seruari non possunt: quæ autem sint

38 illæ vix ab aliquo recte definitur, posse autem definiri esse res mobiles, quæ non durant triennio, vel vsu consumũtur, & non fructificãt, arg. *l. quæ lex, §. vlt. C. de administrat. tutorum, & cap. vestra, de locato, tenẽt Nau. de alienat. rerũ ecclesiast. n. 4. Rebuff. in compendio alien. num. 25 Redoan. quæst. 6. num. 29. Quarant. vbi supra num. 38. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici. decisio. 62. in 1. edit. & resolut. 59. in 2. editione, Marc. Anton. Genuens. cap. 60. num. 7. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 45.*

39 *num. vlt.* Pretiosæ tamen res mobiles, cum æquiparentur immobilibus, & pari passu ambulent in hac materia *d. l. quæ tutores, l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles.* sine causa, & solemnitate alienari non possunt ita *Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 24.* vbi nomine bonorũ mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt, intelliguntur vasa aurea, argentea, vestes pretiosæ, quæ longe ab interitu distãt, & commode seruari possunt, gemmæ, & his similia.

40 Pecunia licet regulariter sit de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nil operatur *glos. l. 1. §. quæsitum ff. ad Trebellian. capit. eijciens, distinct. 88. praxis noua Episcopal. d. cap. 5. num. 32. vers. primus, Aloys. Ricc. d. resolut. 59. nu. 3. & resolut. 56 num. 1.* tamen illa, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum, considerando pecuniam quoad fructuosam conseruationem, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, *Alexand. Ias. & Ripa in d. §. quæsitum, Ioseph. Lu-*

41 *douic. tom. 3. commun. opinion. concl. vnic. de verborum significatione, ampliat. 3. pagina 541. Viui. tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 1. numero 278. vers. necnon pecunia destinata, Ceuall. communium contra communes quæst. 312. Bernard. Graua. ad practicam Cameræ Imperial. libro 2. conclus. 10. consideraт. 2. Cald. Pereira de emption. cap. 13. nume. 32. praxis noua vbi proxime,* contra *Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 138. num. 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 2. num. 42. Thesaur. Pedam. decis. 160. num. 6. Aloys. Ricc. d. resolut. 59. in fine, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. num. 9.* & ideo non potest alienari sine solemnitate, & causa, *Quaranta dicto verbo alienatio re-*

42 *rum ecclesi. num. 25.* Hinc pecuniam minoris comparandorum prædiorũ causa destinatam, neutiquam absq; decreto alienari posse tenent *Ioseph Ludouic. Perus. decis. 48. numero 35. cum sequentibus, Simoncel. de decretis, lib. 3. tit. 8. inspect. 5. numer. 122. vers. tertius casus est, Nicol. Reusner. lib. 2. decis. 13. sub num. 22. Menoch. consi. 114. num. 32. Ioan. Aquilin. de monetis capit. 6. coroll. 2.* Ita

43 etiam magna quantitas pecuniæ, quæ est in Ecclesię proprietate, non in fructu absque assensu Apostol. alienari minime potest, vt fuit resolutum in *Rota Romana in vna Venetiarum nullitatis contractus, 13. Nouembris 1602.* coram *Pamphilio,* vbi fuit quoque dictum hoc procedere, licet præfata pecunia veniret conuertenda in vtilitatem dictæ Ecclesiæ, referunt *Aloys. Ricci. d. resol. 59.*

59. num. 3. *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75.* alias *60. in annot. num. 14.*

44 Sic etiam pecunia in banchis cã psorum posita censetur iure rerum immobilium, *Tiraquell. de retract. lign. §. 1. glos. 7. num. 114. Ioseph. Ludouic. conclus. 48. num. 42. Balard. ad Clar. §. fin. q. 78. num. 51. Simoncel. lib. 3. cap. 8. sub num. 18. Reim. Budel. de monetis lib. 1. cap. 25. num. 16. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. num. 9. in fine, Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 95. num. 90.* licet contrarium tueantur *Mantic. & Pinel.* quos refert, & sequitur *Thesaur. d. decis. 160. Paul. Montan. de tutelis, cap. 33. num. 180. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 70. in*

45 *1. edit. & resol. 56. in 2. edit.* Idem iuris est de pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro conseruando magis patrimonio, *l. si Caius, §. 1. ff. de legatis 3. Ias. in d. §. quæsitum, n. 38.* vel vt deseruiret pro locatione ad pompam *l. 3. in fine cum sequenti, ff. cõmodati, Quarant. d. verbo alienatio rerum Eccl.*

46 *num. 25.*

Vnde etiam annui redditus, qui cũ inter immobilia cõnumerẽtur, *Tiraq. d. §. 1. glos. 6. num. 4. Menoch. remed. 1. recup. num. 45. Matienso l. 7. glos. 1. à num. 18. tit. 11. lib. 5. nouæ recopil. Thesaur. Pedam. decis. 160. Boer. decis. 209. Coler. Germ. decis. 59 Solis de censib. lib. 1. cap. 7. numero 2. & lib. 2. cap. 3. à num. 32. & tomo 2. lib. 1. cap. 1. num. 3. Farnac. Rot. decis. 86. num. 7. in nouiss. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 3. collect. 668. & in praxi rerũ fori Ecclesiastici decis. 44. in 1. edit. & resol. 41. num. 2. in 2. edit. Gasp. Roderic. de annuis reditibus lib. 1. quæst. 3. num. 8. & q. 14. Bernard. Graua d. conclus. 10. in principio, Nicol. Garc. de benefic. par te 2. cap. 5. nume. 95.* ideo alienari sine causa nõ possunt *Rebuff. in compend. alienat. num. 54. Quaranta ubi supra num. 26. Aloys. Ricc. dict. decis. 44. per totam,* aliàs *resolut. 40.* Idẽ de iuribus, & actionibus ad immobilia tenent *Viui. Neapol. decis. 138. à num. 46. Matth. Coler. de processibus execut. par. 1. cap. 3. à nume. 236. Menoch. consil. 300. num. 41. & lib. 4. de præsumpt. quæst. 142. à numero 16. Valasc. cons. 77. in princip. Cald. Pereira de resolut emphyt. cap. 12. num. 9. & 10. & de empt. cap. 13. num. 11.*

47 Hi sunt casus, in quibus permittitur alienatio rerum ecclesiasticarum per *d. Extrauagantem Ambitiosæ,* vbi *Paulus II.* grauissime, subque magnis pœnis statuit disiunctiue contra eos, qui alienarent cõtra illam suam constitutionem, aut inconsulto Romano Pontifice, scilicet quod alienatio esset inualida, & accipiens esset excommunicatus, & alienans incurreret graues pœnas ibi contentas, & consequenter ad eas incurrendas sufficit, quod alienatio fieret contra tenorem illius Constitutionis, vel inconsulto Romano Pontifice, cum ad veritatem disiunctiuæ, siue alternatiuæ sufficiat alteram partem esse veram *regul. in alternatiuis, de regulis iuris in 6.* cui consequens est, quod tam alienans inconsulto Romano Pontifice, quàm qui alienat contra præfatam cõstitutionem, peccat, & incurrit pœnas prædictas, ita *Nauar. de alienat. rerum ecclesiasticarum numero 13.*

48 Quæstio est controuersa an prædicta *Extrauagan.* fuerit recepta necne? in qua *Bertachin. in tract. de Episcopis, 4. par. quarti libri quæstione*

stione 36. num. 110. testatur illam vbique esse receptam, *Siluest.* vero *in sum. verbo alienatio, num.* 15. fatetur non esse moribus vtentium receptam, idem affirmat *in verbo excommunicatio, 7. num.* 83. Sed *Caietan. in summ. numer. 75. de excomm. ad finem*, inquit esse vbique receptam, & quod alicubi videtur recepta, non in totum, sed quoad aliquid, & ideo cautum debere esse Confessorem, vt sciat consuetudinem patriæ: quoad hoc sequitur *Nau. in man. cap. 27. num.* 150. addens quod idem per eandem rationem debet perpendere iudex fori exterioris, & quod credit nullibi esse omnino receptam, & quod in *Lusitania* non videtur recepta quoad locationem in solos tres annos, quia passim fiũt locationes in quatuor annos; & quod *Salmanticæ* iam tulit sententiam, qua iudicauit nullam fuisse quandam locationem factam in plures, quam in tres annos, clericum autem, qui eam fecit, non debuisse iudicari excõmunicatum iuxta *capit. 1. ne Prælati vices suas*, vnde inquit se credere in paucis locis esse receptam quoad pœnas extrinsecas, quamquam in multis sit recepta quoad dispositionem principalem, & pœnam intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures, quam tres annos, idem testantur *Sarm. de reditib. Eccles. par. 1. cap. 2. num. 20. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 91. vers. tertio de hac Paulina. Quaranta d. verbo alienatio rerum ecclesiastic. num.* 48. *Salzed. ad Bernard. in practic. capit.* 71. aliàs 74. *in nouiss. edit. vers. Circa quam Constitut. Cened ad Sextum, collect. 32. numero 1. Molina de iustit. tract. 2. disput 466. n. 10. Sayr. in claui Regia lib. 3. c. 5. n. 15. Rebello de obligat. iustit. p. 2. lib. 14. q. 5. Azor. d. p. 2. lib. 9. cap. 2. q. 1. vers. quod attinet.*

49 Verum prædictam *Extrauag.* esse vsu receptam, & ita præsumi, attestantur, *Balb. decis.* 91. quem refert & sequitur *Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 1673. in principio, & in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 95. in prima edit. & resolut. 81 in secunda edit. Henriq. in summa lib. 13. capit. 56. §. 3. littera T. Mari. Antonin. variarum resolut. lib. 1. resolut. 21. numer. 15. & resolut. 38. n. 10. & resol. 50. num.* 28. quia, cũ sit inserta in corpore iuris, ius commune facere dicitur *Fab. decis. 262. num. 6. par. 3. diuers. lib.* 3. & ita in terminis fuit resolutum per eãdem *Rot. Roman. in vna Brixien. locationis, 5. Decembris 1594.* coram *Pegna*, in qua fuit dictum Rotam non seruare decis. *Mohedan. 8. de locato* dicentem probandum esse vsum *d. Extrauag.* quod etiam tentum fuit *in vna Meliten. Abbatiæ, 24. Ianuarij 1590.* coram *Orano, & in vna Lauden. bonorum 6. Ianuarij 1588.* coram *Gipsio*. Vnde receptam esse, & obseruari in ciuitate, & diœcesi Neapolitana, attestatur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 60. num.* 1. & in Hispania, asserit *Melchi. Phœbos Lusit. decis* 82. *nu.* 18. quamuis *Couar. d. cap. 16. num. 6.* asserat dubium esse apud *Hispanos* an prædicta *Extrauag.* sit in vsu, quia vidit eam adduci multoties in controuersiam. Quod quicquid sit, non nisi ex Pontificis conniuentia fieri certum est, cuius leges semel latę priuata auctoritate præteriri non possunt. In nostro *Lusitaniæ* Regno esse receptam, & secundum eam controuersias decidi, affirmant *Gam. decis. 390. num. 2. Molina d. disput. 466. colum.* 7. aliàs *num.* 10. vbi addit se crede-

re id verum esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad pœnas excommunicationis, & alias extrinsecas.

Vltra supradictos tres casus in *d. Extrauagan. Ambitiosæ* expressos alij sunt, quibus eius dispositio non habet locum, ac in eis res Ecclesiæ alienari inconsulto Romano Pontifice possunt, quos percurrere mihi non inutile visum est, & sunt qui sequuntur.

50 Quartus casus prædictis subsequens est rei immobilis paruæ, quæ potest alienari cum consensu Episcopi absque solemnitatibus, *capit. terrulas*, 12. *quæst.* 2. & tunc tria copulatiue requiruntur, vt res sit exigua, & modica: quod non sit Ecclesiæ vtilis: & necessitas, *Rebuff. in compend. alienat. num.* 122. *Redoan. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæstio.* 13. *num.* 19. *& quæst.* 51. *capit.* 8. *&* 20. *num.* 6. Hippol. *cons.* 103. *num.* 23. *&* 24. plures refert *Doct. Aloysi Ricc. in praxi fori ecclesiastic. decis.* 39. *in* 1. *edit. & resolut.* 36. *in* 2. *edit. & in praxi aurea resolut.* 383. *Gutier. cons.* 15. *num.* 7. *cum sequentib. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo contractum, num.* 15. *Seraphin. decis.* 401. *Mascard. de probation. conclus.* 277. *num.* 12. *praxis Episcopal. par.* 1. *verbo alienatio, pag.* 13 *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.* 1. *cap.* 15 *num.* 6. *Marc. Antoni. Genuens. dicto cap.* 60. *num.* 3. *Bernard. Graua. in pract. Cameræ Imperial. lib.* 2. *conclus.* 4. *considerat.* 1. *praxis Episcopalis dict. cap.* 5. *nume.* 32. *versic. vltra prædictos*, *Vgolin. de potestate Episcopi, cap.* 14. §. 7. *nu.* 4. *Quaranta d. verbo alienatio rerũ ecclesiasticarum num.* 41. vbi addit per *Sacram Congregationem* fuisse decisum neque Cõstitutionem *Pauli* II. neque *Concilij Tridentini* decretum derogasse dispositioni *d. ca-*

51 *pit. terrulas.* Et Iudicis arbitrio esse remittendum, quæ dicantur terrulæ, & res exiguæ, seu modici valoris ex *Quaran. Redoan.* & aliis dicit *Aloys. Ricc. d. resolut.* 36. *in fine. Marc. Anton. Genuens. vbi proxime, & praxis noua Episcopal. d. vers. vltra præd.* Et procedere etiã in locatione vltra triennium exigui valoris, ex aliis refert *Aloys.* Ricc. *in praxi fori ecclesiastici decis.* 113. *num.* 5 *in prima edit. & resolut.* 98. *num.* 5. *in secunda edit.*

52 Quintus casus est repudiationis, seu remissionis legati, vel hæreditatis, aut rei Ecclesiæ non incorporatæ; cum Prælatus, seu beneficiarius possit præiudicare Ecclesiæ in acquirendis *Ias. & Ripa in l. legatũ, ff. de legatis* 1. *Rebuff. in compend. alienat. sub num.* 30. *Siluest. verbo alienatio, num.* 18. *Pute. decis.* 519. *lib.* 2. *Riminald. cons.* 315. *num.* 15. *vol.* 2. *Rot. Roman diuers. decis.* 30. *lib.* 2 *par.* 3. *&. decis.* 233. *num.* 6. *& decis.* 284. *num.* 9. *par.* 3. *lib.* 3. & propterea cum hæreditas delata, nondum tamen Ecclesiæ incorporata, dicatur ius quærendum, ideo posse Prælatum absque assensu Apostol. repudiare, tenet *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici, decis.* 96. *in* 1. *edit. & resolut.* 82. *in* 2. *edit.* huic etiam adiungitur, quod repudiatio non est alienatio, *l. alienationis, ff. de verborum significatione*, quemadmodum non acquirendo non dicitur quis alienare in fraudem creditorum, *l. qui autem, ff. de his, quæ in fraudem cred.* nisi legatum communiter seruiret Episcopo, & Capitulo, quia tunc Episcopus renuntiare illi non posset in præiudicium Capituli, *Rebuff. num.* 30. *Quaranta numer.* 43.

pra-

praxis noua Episcopal. numero 33. prope fin. dictis locis. Sic etiam valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quando laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo, & pro familiarum cõseruatione faciunt *Deci. in authent. cassa, num. 7. C. de sacrosanct. Eccles. Curt. sen. consil. 27. num. 8. Couar. in reg. possessor. par. 2. §. 4. num. 9. vers. tertium, Menoch. vsufrequent. cap. 9. Menoch. consil. 350. num. 6. Cald. Pereira de emptio. cap. 8. num. 33. & 37 & consil. 48. num. 22. Cenea. practic. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 35. num. 19. & 20.* secundum quod potest intelligi *Ordin. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 18. in princip.*

54 Verum in puncto iuris defenderem alienationem rerum ecclesiasticarum, non solum acquisitarum, sed etiam acquirendarum prohiberi, ex eo quia huiusmodi res transeunt in Ecclesiam ipso iure & possessio absq; traditione in eam transfertur *l. fin. C. de sacros. Eccles.* tum quia illis cedere nõ potest Prælatus, nisi prius saltem ordine intellectus intelligatur adijsse, & ita potius est in acquisito, quam in acquirendo, quare hanc opinionem tenent *Molina d. tract. 2. disp. 468. num. 11. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 23.*

55 Sextus casus est permutationis inter Rectores Ecclesiarũ de bonis ecclesiasticis, quæ licite fieri potest iuxta tex. expressum in *cap. hoc ius porrectum §. sibi inuicem 10. quæst. 2. cap. 1. de rebus Eccles. non alien. ca. ad quæstionem de rerum perm.* & ideo auctoritate Ordinaria possũt absque Sedis Apost. beneplacito, & consensu permutare vt resoluit *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 74. in 1. edit. & resol. 60. in 2. edit.* Sic etiam assensum Apost. nõ requiri in alienatione ab vna Ecclesia alteri Ecclesiæ facta, tenẽt *Tri-*

56 *uisan. dec. 56. p. 2. Aloys. Ric. d. praxi decis. 38. in 1. edit. & resol. 35. in*

57 *2. edit.* Nec obstat tex. in *cap. casellas 10. quæst. 2. & in cap. sine exceptione 12. quæst. 2.* & *in d. Extrauag. Ambitiosæ*, quia procedunt tãtum in permutationibus faciendis cum secularibus, ne bona Ecclesiæ profanis vsibus applicentur, & ita probat expresse tex. *in d. Extrauag. Ambitiosæ*, ibi profanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt, quæ verba cum sint proœmialia, causam finalem dispositionis indicant *l. fin. & ibi Part. num. 3. ff. de hæred. instit.* cum citatis in *libello de principijs vtriusq; iuris lit. P. num. 56.* & cum in permutationibus, quæ inter Rectores Ecclesiæ fiunt nõ trãsferatur dominium ad profanos vsus, cessat causa prohibitionis; & cessante causa prohibitionis, cessat & prohibito, iuxta reg. *cap. cum cessante, de appellat.* & quæ *Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. limit. 23. num. 1.* In praxi vero seruari contrariũ, cũ in permutatione quoque requiratur Apost. assensus, dicit *Aloys. Ricc. d. resol. 60. in fine. & d. resolut. 35. in fine.*

58 Septimus casus est quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset, & esset periculum in mora, vt pro alimonia pauperum, vrgente necessitate, pro redemptione captiuorum, *cap. gloria Episcopi 12. quæst. 2. Abb. in cap. fin. num. 8 de Eccles. ædific. Rebuff. d. compendio alienat. num. 35. Redoan. quæst. 13. nume. 13. cum sequentibus & q. 9. nume. 51. & quæst. 35. num. 7. & 9. praxis*

noua Episcop.d.cap.5.num.32.vers. esset item. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiast. numero 42. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 14. §.7.n.5.vers. tertio.

59 Octauus casus est de bonis relictis, & donatis Ecclesiæ,quæ est incapax retinendi etiam in communi, vt sunt Fratres S. Francisci, & Capuccini, de quibus mentionem facit *Concil. Trid.sess.25. de Regularib. cap. 3.* quæ quidem bona possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiæ necessitatem, *Soccin. reg. 110. num.3. Deci. in cap. in præsentia,nume. 69. de probat. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiast.nu. 41. vers. sexto, praxis noua Episcop.d.cap.5. num.33. in fine vers. relicta, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 56.in 1. edit. & resolut.53. in 2.edit.* Ratio est quia bona ista non sunt Ecclesiæ in corporata, iuxta tex.*in Clem. exiui, de verbor.signific.* & in rebus Ecclesiæ nondum incorporatis non requiritur assensus in earũ alienationibus *Francb. in cap. 2.in fine,de rebus Eccles.non alien. in 6. Rebuff. in d. compend. alien. nu. 21. Roland.cons. 15. vol. 1.* Limita in rebus pretiosis mobilibus, prout sunt vestes, Calices, & his similia, quia sunt Ecclesiæ incorporata *P. Emman. Sa d. verbo alienatio,in fine, Aloys. Ricc. d. resolut. 53.num.5.*

60 Regulares ipsorum bona alienare possunt ex pluribus priuilegijs sibi concessis, quæ videri possunt apud *Confect. in sua recollect. priuilegiorum Mendicantium,* & specialiter *Gregor. XIII. in sua constit.* incip. *Apostolicæ Sedis an. 1576. die 18. Decembris* indulsit Patribus Societatis Iesu,vt bona locorum eiusdem Societatis alienari possint arbitrio ipsorum Præpositi Generalis, nulla super hoc alia petita licentia à Sede Apost. vel à loci Ordinario, referunt *Fr. Emman. in collect. priuileg. pag. 459. Aloys. Ricc. d. resolut. 53. num.3. & 4.praxis noua Episcop. vbi proxime.*

61 Nonus casus est vbi rem restitutioni subiectam restitueret, exempli gratia,testator reliquit sua bona Ecclesiæ hac adiecta conditione, vt post aliquod tempus alteri restitueret, eo tempore elapso. sine alia necessitate restituere ipsa potest conditione adimpleta *arg. l.13 & 3.C. quando decr. opus non est, Quaranta d.verbo alienatio rerum ecclesiast.num. 45. limit. 16. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. nu. 5. in fine.*

62 Decimus casus est pro remuneratione meritorum, quia ad hoc potest Prælatus Ecclesiæ res alienare, *glos. verbo de familia in cap. consensus 3.de rebus Ecclesiæ non alien. Tiraq. in l. si vnquam, verbo donatione largitus num.27.Magon. Florent. decis.64. nu. 41.* late *Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 15. à num.12.* vbi *num. 13.* declarat procedere quando donarentur mobilia, & *num. 14.* dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

63 Vndecimus casus est,vbi transactio fit super aliqua re, cuius possessio non sit penes Ecclesiam *Rebuff. d. compendio alienat. num. 21. Quaranta d.verbo alienatio rerum Eccles. num. 43. limit. 12.* si tamen per transactionẽ Ecclesia rem relaxaret,in cuius possessione existebat, tunc requirũtur solemnitates, quia vera est alienatio *Quaranta vbi supra n. 20.Sesse Aragoniæ decis. 121. num. 12.*

Duo-

64 Duodecimus casus est in remissione caducitatis emphyteutæ Ecclesiæ, quam potest solus Prælatus, seu Rector facere *Ias. in l. legatum, num. 18. ff. de legatis 1. Quarant. dict. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 44. limit. 13. Clar. in §. emphyteusis quæst. 10. vers. sed nunquid Capic. decis. 18. nume. 10. Vgolin. dicto cap. 14. §. 7. num. 5. vers. quinto in fine.* Et ideo emphyteuta excu-
65 satur à commisso, si Prælatus, etiam solus, absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas, ad quod plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 144. nu. 77.* quibus adde *Burg. de Paz conf. 44. num. 15. Menoch. de præsumpt. lib. 13. quæst. 112. num. 17. & cons. 79. num. 7. cum sequentibus. Gam. Lusitaniæ decis. 268. num. 4. Mascard. de probat. concl. 252. num. 12. Cald. Pereira in l. si curatorem, ver bo vel aduersarij dolo nu. 82. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 13. Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 33. à nume. 13. Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis. 135. in prima edit. & resolut. 118. in secunda edit.* quamuis caducitatem à solo Prælato sine Capitulo non remitti afferat *Bonacos. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. num. 64. pag. 158.*

66 Pro regula in hac materia habebimus sine licentia Romani Pontificis Ecclesiæ bona alienari non posse exceptis casibus supra positis, & si ediscere volueris casus, quibus Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. alienari non possunt consule *Quarantă d. verbo. alienatio rerum ecclesiast. à num. 15. & Aloys. Ricc. in d. prax. decis. 1. cum multis sequentibus*, ac cæteros in principio huius *Alleg.* citatos.

67 Bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquă ipsum Episcopŭ *glos. verbo ad mensam, in Clem. 1. de excess. Præl. Innoc. cap. vt super, de rebus Eccles. non alien.* vbi *Abb. num. 9.* Item
68 etiam de mensa Ecclesiæ dicuntur ea bona, quæ perpetuò vnita fuerunt Ecclesiæ, atq; ita, quæ nunquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt, vel quæ ad eam reuersa, vel ei incorporata sunt, *Menoch. de arbitr. casu 433. à num. 2. & cons. 79. num. 10. & 11.* Et ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ Prælatus alienare non potest, *Menoch. dicto casu 433.*
69 *num. 1.* Nec in emphyteusim perpetuam concedere *Menoch. d. con-*
70 *sil. 79. à num. 1.* In alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa capitulari vltra *Apostolicŭ* assensum, requiritur Capituli assensus, per *glos. verbo defensore, in fine, in cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienan. lib. 6.* vbi *Geminian. num. 7. & Franch. num. 20. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 54. in 1. editione, & resolut. 51. in 2. editione,* & fuit resolutum per *Rot. Roman. in vna Auximana bonorum 1. Februarij 1581.* coram *Illustrissimo Seraphino,* est inter eius decisiones *decis. 443. libro 1.* vbi declaratur huiusmodi consensum magis solemnitatem, quam substantiam respicere.

71 De stylo, & obseruantia Curiæ Romanæ concessio assensus Apostolic. super alienationibus rerum Ecclesiæ non indulgetur, nisi præuia delegatione Summi Pontificis in personam aliquorum in dignitate ecclesiastica constitutorum, qui vi-

deant an concessiones cedant in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & si ita apparuerit, illas confirmet, aliàs non, & viso quod tendunt in euidentem Ecclesiæ vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apostol. tanquam delegatus ab illa, præstat assensum, *Aloys. Ricc. in praxi rerũ fori ecclesiastici decis. 94. in prima edit. & resolut. 80. in secunda edit.*

72 Quæritur modo an prædictus assensus Apost. ex temporis diuturnitate præsumatur? in qua quæstione illa receptior est sententia, quod ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cũ possessione præsumatur, vt resolutum fuit in *Rota Roman. decis. 179. diuers. volum. 2. & decis. 237. lib. 2.* & in vna *Romana domus de tribus montibus, 29. Octobr. 1582.* coram *Illustriss. Aldobrand. in causa Messan. praeminentiarum, 28. Iunij 1582.* corã *Blanchetto, & in vna Romana Casalis, 7. Iunij 1591.* corã *Gipsio*, quas refert *Aloys. Ricc. dicta praxi decis. 32. in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum ecclesiasticarum num. 46.* & ibi in *versic. hinc non immerito*, dicit prædict. tempus triginta, vel quadraginta annorum nõ intelligi currere viuente illo Prælato, seu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque post mortem illius, nisi data scientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, seu Prælati successoris. Ra-
73 tio principalis resolutionis illa est, quia ex longissimo temporis cursu omnia solemniter interuenisse præsumuntur *Mich. Graff. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 4. nume. 348. pagina. 511. Surd. decis. 231. numero 19. Flores de Mena variar. lib. 3. q. 23. num. 40. & 89. Auendan. ad l. 42. Tauri glos. 2. numero 7. Menoch. illust. cap. 63. num. 1. Mascard. de probationibus, conclus. 75. nume. 14. & conclus. 1316. Gam. decis. 49. numer. 3. & decis. 83. nume. 2. & decis. 325. nume. 3. Brunor. à Sole in locis commun. verbo solemnitas, 3.* Nisi ex inspectione instrumẽti appareat solemnitatem non interuenisse, *Bellacomb. tom. 2. commun. libro 7. titulo 14. nume. 229. Menoch. de praesumption. lib. 3. quaest. 132. nume. 79. Mascard. conclus. 1140. à numer. 25. & conclus. 1316. à num. 33. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. num. 25. Stephan. Gratian. disceptation. forensiũ cap. 268. num. 4. Valasc. consul. 162. num. 20. Cald. Pereira de empt. cap. 35. num. 40.*

SVMMARIVM.

1 *Excommuniatione magna circunspectione vtendum.*

2 *Excõmunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, publicari possint, & num. 43.*

3 *Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine cõcedi possunt, praeterquam ab Episc.*

4 *Excommunicationum monitiones si deneget Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum.*

5 *Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem lædit, aut grauat.*

6 *Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis praetextu generalis commissionis? quaestio dubia, resoluitur num. 7. & 8.*

9 *Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest.*

10 *Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest.*

Le-

11 Legatus à latere, & Nuntius Apostolicus excommunicationes pro rebus deperditis cōcedere possunt.
12 Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apost. subiecti, non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare.
13 Prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt.
14 Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in subsidium, deficiente scilicet alia probatione.
15 Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob inditia, quæ sunt contra reum procedere potest.
16 Testes si non sunt citati, conceduntur monitoria si est datus terminus in causa.
17 Monitoria concedi possunt aduersus testes non cognitos alicuius negotij veritatem scientes; vel notos, si veritatis testimonium ferre renuant.
18 Refertur praxis concedendi monitoria aduersus testes alicuius negotij veritatem scientes.
19 Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis instante parte, & officium iudicis implorante conceduntur.
20 Excommunicatus, vel notorius peccator non potest instare pro concessione monitorij excommunicationis pro rebus perditis.
21 Monitoria huiusmodi instante iudice laico concedi possunt, modo ea imploret à iudice ecclesiastico, non tamen iubeat.
22 Mandatum speciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis.
23 Monitoria huiusmodi quando iudex ecclesiasticus promulgare possit nemine petente, ostenditur.
24 Monitoria huiusmodi sunt concedenda illi, cuius interest, non tamen alijs.
25 Monitora huiusmodi nō sunt concedenda quando certæ sunt personæ.
26 Monitoria huiusmodi pro qualibet parua re decerni non debent.
27 Monitoria debent continere expressionem rei deperditæ, & eius valoris, nisi fiant pro Ecclesijs, locis pijs, communitatibus &c.
28 Excommunicatio pro furto, seu rebus subtractis, non ligat communiter nisi illos, qui mortaliter furtum fecerunt.
29 Excommunicatio pro furto à pluribus dato, potest publicari, quamuis eorum singuli parum acceperint.
30 Monitoria pro qua summa in Curia Romana, & Neapol. concedantur, ostenditur.
31 Monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem iudicatam.
32 Monitoria hæc in criminalibus nō conceduntur.
33 Monitoria non conceduntur si sint infamatoria alicuius particularis personæ.
34 Testes, qui monitorijs excommunicationis impulsi veniunt testimonium dicturi, quomodo iurent, ostenditur.
35 Testis qui monitorijs excōmunicat. impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, tenentur in scriptis reuelare, et propalare quicquid sit
36 Testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus deposuerunt in Curia ecclesiastica.
37 Citatio partis nō requiritur in concessione monitorialis excommuni-

cationis.

38 *Monitoria hæc concedi possunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.*

39 *Executio facta non seruato ordine dato in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. non subiacet nullitati.*

40 *Monitoria quomodo concedenda, & quæ præuenire debent, ostenditur.*

41 *Episcopus tãquam delegatus Sedis Apost. procedit in monitorijs vigore significauit, expeditis à summo Pont.*

42 *Executor monitorialium Papalium an possit absoluere ab excommunicatione postquam paruit is, qui in eam incidit, ostenditur.*

44 *Denuntiare aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurrisse.*

45 *Monitorij vi nemo tenetur se ipsum patefacere, aut denuntiare.*

46 *Infamare se nemo debet.*

47 *Restituere non tenetur vi monitorij, qui effectus est impotens ad restituendum.*

48 *Restituere non posse commode dicitur ille, vbi restituendo damnũ altioris ordinis subiret, vel vitæ, vel famæ.*

49 *Restituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compensationem iustã; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur.*

50 *Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ostenditur.*

51 *Reuelare non tenẽtur vi monitorij scientes, quando id quod sciunt solum vno teste probare non possunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi.*

52 *Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non possunt ad testificandum.*

53 *Parentes non possunt esse testes in causis filiorum, de quibus filijs intelligatur ibi declaratur.*

54 *Filij spirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem spiritualem.*

55 *Filij possunt esse testes contra patres spirituales.*

56 *Hæreticum patrem reuelare tenentur filij.*

57 *Patrem læsæ maiestatis crimen committentem tenetur filius denuntiare.*

58 *Blasphemum patrem tenetur filius denuntiare.*

59 *Vxor non tenetur maritum vi monitorij denunciare.*

60 *Socer an possit esse testis in causa generis, vel è contra, ostenditur.*

61 *Frater pro fratre testis esse nõ potest.*

62 *Inhabiles ad testimonium ferendũ vi monitorij tenentur reuelare.*

63 *Reuelare vi edicti nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali.*

64 *Confessarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confessione audiuit.*

65 *Reuelare vi monitorij nõ obligantur medici, procuratores, vel aduocati secreta infirmorum, clientum, &c.*

66 *Denuntiare nemo tenetur, quæ non vere & realiter scit.*

67 *Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certũ sciente.*

68 *Denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, ostenditur.*

De-

69 *Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.*

70 *Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione sibi graue damnum imminere.*

71 *Denũtiare nullus tenetur nisi quoi pars vel iudex intendit ligare.*

72 *Denuntiare quando quis teneatur iustum compensatorum, ostenditur.*

73 *Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territoriũ Episcopi denuntiantis.*

74 *Superior non potest suis censuris subditos extra diœcesim existentes ligare.*

75 *Terminus in edicto propositus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiãdi, sed ad eam solicitandum.*

76 *Admonitio super resoluta circa monitoria pro rebus deperditis concessa refertur.*

77 *Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis sub pœna excommunicationis, scribentes.*

EPISCOPVS MONItoria pro rebus deperditis inueniendis sub pœna excommunicationis, quando concedere possit?

ALLEGATIO XCVI.

1 QVoniam Ecclesia Catholica ecclesiasticas censuras, non ad animarum interitum, sed ad medicinam adinuenit, & exercet, & omnibus patet excommunicationis gladium neruum esse ecclesiasticæ disciplinę; ideo huiusmodi gladio nonnisi in grauissimis causis vtendum, sobrieque, & magna circunspectione adhibita exercendum est, cum experientia doceat eam, si temere, aut leuibus ex causis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius patere, quam salutem, *Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 3 in principio*, referunt *Azori. institut. moral. par. 1. lib. 12. capit. 18. quæst. 60. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 464. in 1. edit. & resolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, sub num. 10. de sententia excommunicat. lib. 6. Quaranta in summa Bullarij, verbo Concilium prouinciale, versiculo trigesimo*
2 *sexto, in fine*. Et quamuis diebus festis concedi, & publicari possint, in certis tamen insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Penthecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, proferri non debent, his enim teste *Lazzario de monitor. sectio. prima, quæst. 19. n. 4.* neque monitiones ipsæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamuis *Sayr. de censuris lib. 1. cap. 14. num. 10.* existimet excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri posse, vbi causę cognitio non est necessaria, & vide latius *nu. 43.*
3 *E*xcommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, aut pro deperditis, seu subtractis rebus fieri solent à nemine prorsus concedi possunt, præterquam ab Episcopo, & tunc nõ aliãs, quam ex re non vulgari, causaq. diligenter, ac magna maturitate per ipsum Episcopum examinata, *Concil.*

*cil.Trident. d.cap.3.*referunt *Sbroz. de Vicario Episcopi par.2.quæst.171 num.1.Vgolin.de potestate Episcopi, cap.45.in princip.num.1.Campanil. in diuers.iuris Canonici rubr.11. c. 15.n.103.& 104.Quaranta in summa Bullarij,verbo excommunicatio, ad finem reuelat.in princip. Marc. Anton.Genuens.in pract. Archiepis. Neapol. capit.1. num.* 3. & habetur *in Bulla Pij Quinti* in hæc verba. Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. Pius diuina prouidentia PP.V. volẽs super expeditione mãdatorũ, quæ fiunt in forma significauit, pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & aliàs subtrahentiũ reuelatione modum, & formam statuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum à Sanctitate sua edita) præsenti, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, vt mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi dentur, (modo super illis supplicationibus in præsentia Suæ Sanctitatis signata fuerint) ad eorum dumtaxat instantiã, quorum ciuiliter interest. Quæ supplicationes rem ipsam, de qua agitur, reique valorem nominatim specifice exprimant, nisi forte sint pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inuerisimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipue in omnibus attendendum est) minime vulgares existere. Committantur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus generali sub hac forma verborum, quæ est ex *Concilio Tridentino*, videlicet, si causa diligenter, & magna maturitate examinata per ipsum, pro rei, loci, temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire, decernens irritum, & cæt. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Episcopos delegatos esse pro executione litterarum monitorialium auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandari non debent, nisi prius Episcopus vti Apostol. Sedis delegatus summatim cognoscat an subreptitiæ, obreptitiæue sint, *Concil.Trident.sess.22. de reformat. cap.5.*

4 Si Episcopus huiusmodi monitiones excommunicationum, quę fiunt ad finem reuelationis, deneget, licitũ est parti appellare ad Metropolitanum, quamuis resideat in eius arbitrio illas concedere, *per Concil. Tridentin.d.cap.3.* & ita practicari asserit *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi aucto-*
5 *ritas auctor.19.in fine*, à commissis enim arbitrio iudicis si partem lædit, aut grauat, appellari potest, *glos.in cap.super his, de accusation. & in cap.Romana, §. quod si obijciantur, verbo minus legitima, de appellat.in 6.Quarãta d. verbo Archiepiscopi auctoritãs, auctor.18.sub n. 18. versic. item si Papa.* Et etiam lite pendente litteræ monitoriales absq; vitio attentatorum concedi possunt ab *Episcopo*, nisi sit inhibitus, *Mari.Antonin.variarum resolut.lib.1.resol.fin.casu 36.*

6 Vtrumne Vicarius præfatas monitiones ad finem reuelationis dare possit? non exiguum videtur dubium,

biũ, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commissionis, & absque speciali facultate, seu licentia Episcopi eas non potest Vicarius decernere, & ita tenent *Vgolin. d. ca. 45. in princ. verf. secundo, Campan. d. cap. 15. num. 105. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, par. 1. num. 205.* & constat ex *Concil. Tridentin. dict. cap. 3.* vbi à nemine præterquam ab Episcopo decernendas statuit; & quia verba illa taxatiua Concilii (à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur) excludere videbantur alium non Episcopum, ideo *Sacra Congregat.* nostram quæstionem, & hoc dubium resoluens, in hæc verba censuit. Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine præuia cognitione facta ab ipsomet Episcopo excõmunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipse Vicarius causæ cognitionem adhibeat. Sed alii dubitabant ex illis verbis, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo, quia taxatiua alios excludũt. *Congregatio iterum sub die 25. Februarij 1583.* primam firmauit resolutionem. Iterum *in d. capit. 3.* Declaratio ait. Præterquam ab Episcopo, vel Vicario ex speciali mandato, & non aliàs, refert per eadem verba *Narbona dicto loco*.

7 Affirmatiuam nihilominus opinionem, immo Vicarium ex generali commissione huiusmodi excommunicationes, seu monitoriales litteras decernere posse docuerunt, stante Concilio *Frechil. de excommunicat. p. 2. art. 2. n. 5. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 79. num. 1. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 171. num. 2. Gutier. canon. lib. 1. capit. 11. num. 8. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, num. 17. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 1. num. 2. Sayr. de censuris, lib. 1. cap. 9. num. 33. versic. primum est, Auila eod. tract. par. 2. cap. 5. disp. 2. dub. 3. Curi. Philip. par. 3. §. 2. numer. 29. Stephan. Gratian. decis. 97. à numer. 14. Iacob. de Graffis tom. 1. cons. 6. de sentent. excomm. Sanch. de matrimon. lib. 3. disp. 29. quæst. 2. numer. 16. Lazar. de monitor. sectio. 1. q. 6. à num. 1. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 7. num. 17. Costa de facti scientia, & ignorantia cent. 2. distinct. 55. num. 1. tom. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 270. in prima edition. & resolut. 235. num. 4. in secunda edit. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 8. numer. 94.* qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem Sacræ Congregat. Cardinalium declarationem super *d. cap. 3. Concilij Tridentin.* quarum prima hæc verba continet. Vicarius Episcopi potest concedere litteras monitoriales, de quibus in præsenti decreto. Secunda verò sic ait. Vicarius generalis Episcopi potest has excommunicationes decernere adhibita causæ cognitione, nec indiget speciali mandato Episcopi. Tertiæ quidem hæc series est. Stante hac declaratione quærebatur an eadem potestas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregat. censuit affirmatiue, quia ad Capitulum transeunt ea, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in respondendo supradictis declarationibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier.* d. loco verba illa primæ declarat. & ad id facultatem

tem habens ab Episcopo, referendā esse dicit ad potestatem generalem Vicariatus: sed huiusmodi interpretatio nequaquam sustineri potest, nam illud satis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliàs generalis nuncupari possit, quam si potestatem generalem haberet: ergo credendum non est potestatem quam Vicarium habere Concilii Congregat. requirit, generalem esse, sed peculiarem potius, & specialem. Aliter tamen respondet *Auila d. loco* prędicta declarationis verba ad distinctam personam, quam Vicarium generalem spectare, quasi sensus sit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras absque speciali *Episcopi* facultate haud quaquam decernere possit, nam alioquin coniunctio illa, &, esset superflua, nisi diuersas personas coniungeret, cum illius ea sit natura, vt diuersitatem copulatorum demonstret, ego ipse in *meis Remiss. de dictionib. dict. 93. numer. 2.* Diuersimode tamen *Garcia d. loco num. 98.* prædicta verba interpretatur, siquidem existimat posita fuisse ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam, seu ablatam ab Episcopo, qui nō potest has excommunicationes decernere, qui etiam secundæ declarationi, quæ vigere videtur nihil respōdet, sed tantum *numero sequenti* certam non esse affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus sic defensis in medium prodit, quia tamen aliæ extant pro secunda, propter quas quid certum insectari debeat arduum est inuestigare, sanius credidi, alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneū huiusmodi monitoria concedere non posse resoluunt *Lazar. dict. tract. de monitor. sect. 2. quæst. 5. num. 9. Vgolin. d. cap. 45. in principio, vers. excipiuntur, Ricc. resolut. 235. in fine.* Posse tamen ei delegari ab Episcopo specialiter & expresse, & non nisi circunspectis viris dicit decisum *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo littera, 2.*

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicationis promulgandæ facultas, *Modern. de iurisdict. parte 3. cap. 4. num. 53. Francisc. Leo d. capit. 7. num. 18. Ricci. resolut. 235. nu. 5. Campanil. d. cap. 15. num. 106. Vgolin. d. cap. 45. in principio, versic. tertio, Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, quæst. 1. par. 1. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. num. 33. Lazar sect. 1. quæst. 7.* Et declarauit *Congregat. die 26. Octobris 1590.* præfata monitoria etiam Vicario Apost. licere concedere, præuia causę cognitione.

11 Legatus etiam à latere, & Nuncius Apostolicus huiusmodi monitoria possunt concedere, vt resoluunt *Lazar. d. quæst. 5. Gutier. dicto cap. 11. à num. 5. Vgolin. vbi proxime, Aloys. Ricc. d. resolut. 235. numero 2.*

12 Inferiores autem Ordinarij, etiā exempti; & immediate Sedi Apostolicę subiecti, ac nullius diœcesis, nequeunt ea dare, etenim subditos illorum oportet ipsam Sedem pro his excommunicationibus in forma significauit obtinendis, adire, re-

fe-

ferunt decisum *Vgolin.d.cap.45.in principio, versiculo excipiuntur, Francisc.Leo in thesauro fori ecclesiastici par.3.cap.7.num.18.& 19.Campanil.d.cap.15.num.107.*

13 Prelatos Regulares in subditos huiusmodi monitoria dirigere non posse tenet *Fr.Emman.quaestion. regular.tom.2.quaest.59. art.4.*

In concedendis huiusmodi monitorijs, quae sint consideranda?

14 PRimo considerandum est, quod dentur huiusmodi monitoria in subsidium, idest, deficiente alia probatione, & quando veritas alio modo haberi non potest, sentit *Concil.Tridentin.d.cap.3.* & tenent *Neuisan. in sylua nupt.lib.3. in verbo monitoriae.num.48.Nauar.in capit. inter verba corol.66.11.quaest.3. Lazar.de monitor.sectio.1 quaest.15. n. 3.Mari.Antonin.variarum resolut. lib.1.resolut.vltima, casu 75. versic. tum quia ad excommunicationem, Marc.Anton.Genuen.in practic.Archiepisc.Neapol.cap.1.num.4. in impress.Romae 1613. Vgolin.de potestate* Episcopi, *cap.45.§.3.versic.quare, Campanil.in diuers.iuris Canonici, rubr.11.cap.15.n.89.& 119 Sayr.in floribus decisionum, decis.4.de censibus, Aloys.Ricc.in decis.Curiae Archiepisc.Neapolitan. par. 1. decisi. 219.*

15 Concedenda enim non sunt quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quę sunt contra reum procedere potest, vel habet testes, vel instrumenta, vt tradunt *Sot. lib. 4.sentent.distinct.22.quaest.1. artic. 2. Neuiz.d.lib.3.num.48.Francisc. Marc.decis.803.parte 3.Gutier.Canon.lib.1.cap.11.num.59.Fr. Emmanuel in summ.par.1.cap.70.num.5. Henriq.lib.13.cap.17.num.4.littera* B.*Lazar.sectio.1. quaest.15. Franc. Leo d.cap.7.num.12.* quos refert, & sequitur *Ricc.d.resolut.235.num. vlt.* idque adeo verum est, vt si extra iudicium constaret cętera remedia deficere, ad ipsam promulgandam censuram haud esse properandum, quippe quod ex actis patere debet executionem realem, aut personalem fieri non posse, vt tunc censura feratur in subsidium, ita censuit *Sacra Congregatio* teste *Campanil.vbi supra,* & tenuit *Marc. Anton.Genuens.in practicab.Eccles.q. 780.num.3.* Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt si duo in solidum obligentur in contractu, & contra alterum procedi possit realiter, & personaliter, contra alterum vero non, tunc iste non possit excommunicari, referunt decisum *Galett.in margarita casuum conscientiae, verbo censurae,2.Farinac. inter decisio. Rotae* ab ipso congestas *centur.1. decis.97.* Quare si ille, qui rem habet, compareat in termino, & asserat se paratum respondere, cessant huiusmodi monitoria, *Lazar.sect.1.q.10 num.6.& sect.4.quaest.1. numer.1.* quem refert *Vgolin.d.§.2.in fine.*

16 Ex dictis *Marc.Antoni. Genuens. d.cap.1.num.4.* colligit practicabilia multa Curiae Archiep. Neapolitan. in hac materia vtilissima, dixitq. ibi inolere praxim, quod quando pendet lis, & est datus terminus in causa, si nō sunt citati testes, conceduntur monitoria generalia contra testes, quia adhuc possunt ignorari, verum si sunt citati, non conceduntur.

17 Praesertim vero, quod praefata mo-

monitoria concedi possunt contra testes alicuius negotii veritatem scientes, eosq. pars altera ignoret illud scire, aut si sciat, quia renuunt veritatis testimonium ferre, probãt *Abb.in cap.ad nostram, il 2.num.2. de iureiur. Oliua super ritu* 3. *Archiepisc.Curia Neapolit.post nume.* 10. quos refert, & sequitur *Campanil.d.cap.15.numero* 93.

18 Deinde refert practicari idem *Genuens.* quod quãdo testes sunt citati, solet Vicarius concedere monitoria cum clausula, dummodo non recipiantur reuelationes testium citatorum, vel testes citati non comprehendãtur in monitorio, sed quãdo testes fuerunt citati in numero copioso, putà triginta, vel quadraginta, solet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non est verosimile, quod à tot testibus pars nõ possit habere veritatem negotii. Itẽ seruari testatur idem *Marc.Anton.* quod post conclusum in causa non conceduntur monitoria, præterquã Ecclesiis, mulieribus, & aliis personis priuilegiatis, cæterisq. quando eis conceditur restitutio in integrũ aduersus omissas probationes, vide *Aloys.Ricc.dict praxi resolut.* 237. Vlterius in praxi esse consuetum asserit idem *Marc.Anton.* quod quando hæres petit monitoria contra scientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non esse concedenda, quia veritas alio modo haberi potest, solet Vicarius concedere monitoria contra scientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario. Denique dicit super facto proprio non concedi monitoria, cum in eo non præsumatur ignorantia, nisi factum esset adeo antiquum, vt in eo præsumeretur obliuio, de quo late *Ricci.in d. praxi resolutio.* 243.

19 Secundo considerandum est monitoria hæc instante parte, & officium iudicis implorante concedi, vt sentit *Concil.d.capit.* 3. & tenent *Nauar.d.verbo monitoria, num.* 18. *Mandos.in tract. de monitor.quæst.* 47. *num.*4. *cum seq.* quos refert, & sequitur *Vgolin.d.cap.*45.§.1. *in*

20 *princip.* dummodo nõ sit excommunicatus, vel notorius peccator, qui instat, vt per *glos. Abb.* & alios *in ca.nouit, de iudic.* resoluit *Marc. Anton.Genuens.d.cap.*1, *numero* 9. Si vero Episcopus à parte requisitus, vt decernat ista monitoria sine causa deneget illa, potest appellari, vt supra dixi, *nu.*5. & firmat *Marc. Anton. d.cap.*1. *num.*13. vbi etiam cum *Nauar.consil.*11. *de offic. Ordin.* tenet posse etiam appellari, si detur

21 breuis terminus ad reuelandum. Instante iudice laico monitorium hoc cõcedi potest, modo id imploret à iudice ecclesiastico, non enim iubere id potest, sentit *Concil.d.cap.*3. & tenet *Nau.conf.*3.*num.*4.*de sentent.excommunication.* quem refert *Vgolin.d.§.*1. *prope finem*.

22 Ad obtinendum ista monitoria requiritur speciale mandatum ex *Marc.Anton.Genuens d.cap.* 1. *numero* 12. *Aloys.Ricc.d.resolut.*236. *num.*4. & *Vgolin.d.§.*1. *in medio*.

23 Ex officio, etiam, idest, nemine petente iudex ecclesiasticus monitoria hęc promulgare potest, vtpote contra detinentes res Ecclesię, si eas non restituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, vt habetur in *Extrauag vni.Ioan* 22.*de furtis, Vgolin. d.§.*1. *in fine*.

24 Tertio considerandam huiusmodi monitoria esse concedenda illi; cuius interest, non aliis, vt constituit

tuit Pius *V. d. constitution.* vbi ordinauit, quod mandata in forma significauit pro rerum subtractarũ, aut deperditarum restitutione, seu reuelatione, expediantur ad eorũ duntaxat instantiam, quorum ciuiliter interest, *Vgolin. d. §. 1. in med. Lazzar. de monit. sect. 1. quæst. 9. num. 3. & sect. 4. quæst. 1. num. 21. cum seq. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 1. num. 12. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 272. in 1. editio. & resolut. 236. in 2. edit.* Si vero absq; petentis interesse fuerint concessa, sunt reuocanda, *Francisc. Leo d. capit. 7. num. 28. Lazar. sect. 1. q. 9.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. dict. resolut. 236. num. 4.* vbi etiam asserit posse concedi huiusmodi monitoria pro habendis testibus, & noticia bonorum, quamuis interesse non sit clarum, sed speratur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor est ne bona dilapidentur.

25 Quarto considerandum monitoria minime esse concedenda, quando certæ sunt personæ, quia tunc ordinarie est agendum vt deducitur ex *Conc. Trid. d. cap. 3.* & tenent *Franc. Leo d. cap. 7 num. 21. Giurba Siciliæ decis. 94. Costa de facti scientia & ignor. cent. 2. dist. 55. num. 2. Lazar. sect. 1. quæst. 10. n. 6. & sect. 4. quæst. 1. num. 3. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 235. nume. 1. post Modern. de iurisd p. 3. cap. 5. num. 1. Campan. d. cap. 15. numero 113.* quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui sunt certi *Rota decis. 383. p. 1. Sola ad decreta Sabaudiæ in tit. vt nemo inuitus, glos. 1. num. 7. Cardin. Tusch. lit. E. concl. 441. num. 3.*

26 Quinto considerandum ne huiusmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat *Concil. Trid. d. cap. 3.* ibi, ex re non vulgari, & constat ex *d. Constit. Py V.* ibi, id quod præcipue attendendum est minime vulgares res existere, ita *Vgolin. d. cap. 45. §. 3. in princip. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. nume. 3. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 238. num. 1. Henriq. lib. 13. de excommun. cap. 17. §. 4. lit. B.* Et ideo in istis monitorijs est exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, nisi fiant pro Ecclesijs, locis pijs, communitatibus, vniuer-
27 sitatibus, collegijs, ac vniuersalibus successoribus, & tũc debet fieri in genere quædam designatio rerũ, quæ non debet esse vaga, incerta, & inuerisimilis, vt colligitur ex *d. Constit. Py V.* & referunt *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. nume. 5. Vgolin. d. §. 3. num. 1.* Excommunicatio enim pro furto, seu rebus
28 subtractis non ligat communiter nisi illos, qui mortaliter furtum fecerunt, optimè *Henriq. d. §. 4. lit. F. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. nume. 3. Mari. Antonin. d. resol. fin. casu 75. vers. ad quod facit.* Si vero plures graue damnum
29 intulerint, licet non simul, sed separatim, & singuli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt si plures vineam deprædati sint, singuli tenentur suas partes restituere, vt dominus reddatur illæsus, & hoc casu potest concedi excommunicatio, & ea ligantur accipientes, *Suar. tom. 5. disp. 20. sect. 2. num. 3. Lazzar sect. 3. q. 2. Bonac. de censur. disp. 2. q. 6. puncto 1. nu. 33. in fin Henriq. & Marc. Anton.*
30 *Genuens. dictis locis,* hic ibi asserit in Curia Neapol. monitoria non concedi pro minori summa, quam quinquaginta ducatorum, considera-

rata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori summa decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Episcopi arbitrio. At vero stylus Curiæ Romanæ optime obseruat monitoria non esse concedenda, nisi rerum subtractarũ valor summam saltem quinquaginta aureorum attingat, licet sint separatim subtracti, vt per *Aloys. Ricc. d. resolut. 238. in fine.* Vnum

31 adderem in hac materia vtile, videlicet, huiusmodi monitoria non esse concedenda contra habentem pro se rem iudicatam, & si fuerint concessa veniunt reuocanda, ita post *Bart. Alex. Menoch.* & alios *Mari. Antonin d. casu 75. vers. secundo*: qui ergo rem detinet ratione rei iudicatæ, vel iurisiurandi litis decisiui, vel transactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur; ita post *Lazar. sect. 4. quæst. 1. num. 12. cum sequentibus, Vgolin. d. cap. 45. §. 4. vers. tertio*, vbi etiam cum *Ripa de peste*, asserit huiusmodi edicta generalia, in quibus mandatur, vt restituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui sciunt ea detinere, intelligenda sunt de ijs, qui indebite ea detinent, & de ijs, qui sciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuste detinet. Ideo, qui eam vsucepit tanquã iuste detinens se patefacere nõ debet *Nau. cons. 35. numero 8. vers. 8. de sent. excom. Lazari. d. q. 1. n. 15. cũ seq.*

32 Sexto considerandum huiusmodi monitoria in criminalibus non concedi, ita *Aloys. Ricci. d. praxi decis. 278. in 1. edit. & resolut. 240. in 2. edit. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. num. 7. Lazzar. sect. 1. quæst. 10.* ex ea ratione, quia infamiæ notam afferunt, tum etiam ad euitandam irregularitatem. Vnde ex stylo Curiæ Romanæ, & generali diœcesanorum vsu in ipsis monitorijs ponitur clausula, Nolumus autem, quod ex reuelatione huiusmodi, si eam fieri contingat, nisi pro ciuili interesse, & ciuiliter tantum agi possit, alias reuelatio ipsa, neque in iudicio, neque extra fidem faciat, ita quoque statuit *Pius V.* in d. sua constitutione, notat *Francisc. Leo d. par. 3. cap. 38. num. 21.* quem refert *Aloys. Ricci. vbi proxime num. 4.* Et ideo in Curia Neapolit. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiẽs sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ne aliquis præsumat quoquo modo prædictis reuelationibus vti, aut earum vigore procedere in alia causa, quàm ciuili, refert *Campanil. d. cap. 15. n. 120.*

33 Septimo considerandum ne concedantur, si sint infamatoria alicuius particularis personæ, vt post *Syluã Nupt. & Prob.* resoluit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numero 6.* vbi asserit in praxi nunquam nominari personam, quę præsumitur rem detinere, *Lazzar. d. sect. 1. q. 10. n. 7. Bapt. Costa d. distinct. 55. num. 7. tomo 1.* post *Iacob. de Grassis, Francisc. Marc. Menoch. Tepat.* & alios, vtrũque firmat *Aloys. Ricci. d. praxi decis. 280. in 1. edit. & resolut. 242. in 2. edit.* & post *Bernard. Diaz* dicit *Campan. d. cap. 15. num. 114.*

34 Octauo cõsiderandum, quod ista monitoria non compellunt deponere cum iuramento, vt tenet *Marc. Anton. Genuens. dicto capit. 1. numero 16.* Testes enim, qui eisdem monitorijs impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, minime iurant, sed sequentibus verbis solent eorum reuelationes exordiri. N. æta-

ætatis annorum triginta, vt dixit, testis veniens ad reuelationem prædictæ excommunicationis dixit, & reuelauit hoc tantum scire, &c. nisi tamen in monitorijs sanciretur, vt propalationes fierent cum iuramento, quod quippe, & præcipi iuste posse, & tunc non nisi præcedente iuramento admitti testes ad reuelandũ affirmant *Mandel. de Alba conf. 15. sub num. 6. prope fin. volum. 1. Lazzar. sect. 4. quæst. 9. num. 15.* ex quibus omnibus illud potissimũ desumitur assumptum teneri reuelãtem in scriptis reuelare, ac propalare quicquid sit, atque ideo non satisfacere eiusmodi monitoriis, qui Episcopo oretenus illud manifestaret, quod cum *Nau. conf. 5. de furtis*, scribit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. num. 19.* Restringo tamen in loco, quem memorat *Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 136.* vbi nõ esse opus facti narratione, scriptis, aut verbis ait, sed sufficere, si dicat iudici, vel parti, scio aliquid de contentis in tuo monitorio, & quando ero vocatus à iudice offero me paratum testificari, & tunc sit ille exemptus, sed coram iudice laico teneatur deinde veritatem dicere, cum de eius mandato citabitur. Sic etiam si alter compareat, & dicat bona ipsa penes se esse, ac tuta conscientia retinere; idque se probaturum promittat coram iudice competenti, vlterius tunc non esse procedendũ testantur *Gutier. lib. 1. canon. cap. 11 num. 82. Mari. Antonin. dict. resolut. vlt. casu 75. versic. verum*, post *Bernard. Anton. à Sola, & Fr. Emman.* firmat *Campan. d. cap. 15. num. 115.* post *Silu. Nupt. Cardin. & Nauar.* tenet *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. num. 11. in fine.* Ex eo quia huius
36 modi testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus Episcoporum deposuerunt in Curia Ecclesiastica, vt inquiunt *Bertrand conf. 112. sub num. 14. volum. 6. Rauden. Pisana decis. 21. n. 11. par. 1. Baptist. Costa d. distin. 55. num. 11. & 12.* quos refert *Campanil. d. cap. 15. num. 121.* vbi *nu. 122.* admonet quod si in eorum repetitione facta coram iudice seculari testes ipsi se remitterent ad propalationes per eosdem propter monitorias prædictas coram ecclesiastico iudice factas, eiusmodi eorum attestatio prorsus corrueret, suffultus doctrina *Cacher. decis. 128. num. 13. Caualc. de test. b. p. 3. num. 204. in addit. margar. Lazzar. sect. 4. q. 9. num. 3.*

37 Nono considerandum in his monitorijs partis citationem non requiri, & ita seruari in Curia Neapolitana testatur *Marc. Anton. d. cap. 1. num. 11.*

38 Decimo considerandum est hæc monitoria posse concedi, tam ante cœptam litem, vt per *Lazzar. sect. 1. quæst. 18. sub num. 9. Campan. d. cap. 15. nu. 116.* quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabitur *Petr. Gregor. syntagm. iuris par. 3. lib. 48. cap. 13. num. 21. Francisc. Marc. Delphin. decis. 656.* incip. *Quæritur an pro testimonio, sub numero 3. par. 2. Mandell. de Alba conf. 15. num. 6. volum. 1.* quos refert idem *Campan. d. cap. 15. numer. 116.* vbi *num. 117.* docet illa posse concedi in eadem causa, quoties & testes produci, & consequenter vbicunque in aliqua causa iura permittunt iterum, atque pluries in eadem instantia posse examinari testes, articulosq. produci, etiam in terminis restitutionis in integrum, & aliis in casibus, in quibus tũc pos- sunt

sunt testes produci de iure, vel etiã in causa appellationis, de quo *praxis Episcop p.1. verbo excommunicationis causa materialis,§.2.Lazzar. sect.1.quæst.18.num.11.& sect.4. quæst.1.num.23. Mandel. de Alb. d.cons.15.num.6.*

39 Vndecimo aduertendum prædictas considerationes supra relatas non esse de forma huiusmodi monitorialium,nec *Concil.Trid.d.cap.3, ver. in causis vero iudicialibus*, imponere formam,sed tantum tradere instructionem,ita tenent *Mari. Antonin.d.casu 75.versic. insuper dicitur,Campan.d.cap.15.num.90.*& eo potissimum fouetur assumpto, quod text.*in d.l.à diuo Pio, §.in vendicatione,ff.de re iudic.* statuens modum tenendum in quauis executione facienda, hãc pariter admittit interpretationem, vt exequutio aliter facta non subiaceat nullitati, vt probant *Bart.in d. §. in venditione, numer.8.Viui.tom.1. commun. opinion.lib.4.tit.26.num.82.pagin.622 Bellacomb.tom.2.lib.7. tit. 15. num. 64.*vbi *Mich.Grass.num.114.pag. 282.Gam.decis.199.numer.6. Azeued.ad l.fin.n.40.tit.21. lib.4. nouæ recopil.Parlad. lib.2. rerum quotid. cap.fin.par.5.§.3.nu.4.Gutier.practic.lib.1.quæst.131.Surd.decis.170 num.3.& cons.39.num.22.Stephan. Gratian.disceptat forens. cap.7. numer.25.Alexand. Trentasinq. vari. resolut.lib.2.tit.de expensis, resolut. 2.à num.3.* Sed Sacrum Concilium dicto loco salutiferam in his monitorijs formam seruandam præscribere,tenent *Francisc.Leo dict.par. 3.capit.38.num.22.Gutier.d.cap.11 num.89.Sayr.de censur.lib.1. cap.9. num. 33. Lazzar.sect.4. quæstio.8. num.7.*

40 Episcopus igitur, seu eius Vicarius, iuxta supra resoluta, semper præ oculis habere debet decretum prædictum *Concilij Trident.* considerando illa verba,ex re non vulgari,causaque diligenter, ac magna maturitate examinata,pro re,loco, persona,aut tempore, & alia secundum iuris dispositionem recollecta, quare tutius faciet,si prius cum iuramento interroget principalem de rei valore,eius interesse, & vt competat actio, an habeat testes, certas scripturas, vel alias probationes,& sic de cæteris, quę adducit *Quaranta d. verbo excommunicatio, ad finẽ reuelat.versic.pro tutiori,*quibus prę missis monitorium est concedendũ, cuius formam ponit idem *Quaranta d.loco,vers.quæ clausula.*

41 In illis vero monitorijs vigore significauit,expeditis à Summo Pontifice procedit Episcopus tanquam delegatus, & ideo non possunt partes ad cuius instantiam fuerunt expedita, formare alia capita vltra expressa in illis, nisi adsit clausula, latius arbitrio tuo, quę si desit, publicanda sunt de verbo ad verbum, non alternando sensum,sermonem, nec eorum verba;sed pro idiotis post publicari materna lingua, seu vulgari,& ita rescripsisse *Sacram Congregationem Archiepiscopo Neapolitano,*referunt *Quaranta d. loco vers.notando,Campan.d.cap.15.numero 125.& 126.* vbi *numero 124.* resoluit,quod habito hoc monitorii rescripto à Summo Pontifice,ab eodem deinde, vel altero Episcopo tã quam Ordinario, aliud in eadem causa non est dandum, suffultus *Rotæ decis.383.*incip. *Resoluerunt,numer.10.par.1.diuers.* & auctoritate *Moderni de iurisdict.par.3.capit.4. sub num.57.*

42 Quæstio est non contemnenda, an

an vigore monitorialium Papalium possit earum executor ab ea absoluere postquam paruit, qui earum vigore in eam inciderat? Affirmatiue resolutum fuisse asserit *Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. vlt. casu* 37. vbi complures adducit rationes, & eam præsertim, quod dicta sententia excommunicationis est generalis, prout ex verbis huiusmodi monitorialium aperte constat, dum dicitur, generalem excommunicationis sententiã proferas, ex qua altera suboritur conclusio, vt à sententia generali excommunicationis lata ab homine, absoluere valeat, qui à censura à iure lata, & nemini reseruata posset, *Doct. in cap. graue, de præbend. Nauar. in man. capit. 27. num. 44. Cou. in cap. alma mater, par. 1. §. 12. num. 4. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 10. num. 9. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. num. 5. & cap. 20. num. 2.* Non obstat doctrina *glos. verbo ligare, in cap. cum inferior, de maiorit. & obedient.* recepta per citatos à *Rendina in promptuar. receptarum sent. tit.* 41. *sub num. 2.* dum in eius calce tenet non ei licere absoluere, cui tanquã exequutori commissus fuerit certus articulus excommunicãdi; quia respondetur ex verbis, quibus Papa solet vti in litteris significauit, apparere illum, cui delegatur potestas excommunicandi, non esse merum exequutorem, sed potius delegatum cum iurisdictione excommunicandi, per illa præsertim verba, si cum diligenter & magna maturitate per vos, examinata parte, loci, temporis, & personarum qualitatibus, vobis pro vestra conscientia videbitur expedire, &c. Item per illa verba, duxeritis, &c. & per alia ibi, quãdo & quoties opus fuerit, & videbitur expedire, vsque ad satisfactionem condignã, & reuelationem debitam solemniter publicare, &c. formam autem sub qua solent huiusmodi monitoria expediri ponunt *Quaranta dicto verbo excommunicatio ad finem reuelation. in princip. Campan. d. cap. 15. num. 126.*

43 Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, & publicari possunt festiuis diebus, quin & excommunicatio proferri, præterquam in certis insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Penthecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, his enim teste *Lazzar. sect. 1. quæst. 19. num. 4.* neque monitiones ipsæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet. Verum *Sayr. de censur. lib. 1. cap. 14. numero 10.* opinatur excommunicationem quin & denunciationem illis diebus fieri posse, vbi causæ cognitio non est necessaria, refert *Mari. Antonin. dicto casu 37. vers. & dum.*

Denuntiare vi monitorij, qui non teneantur?

44 Denuntiare, aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam in generaliter latam censuram incurrisse, & insuper cogi ad purgandam conscientiam, ita quod absolui non debeant, nisi prius restituerint rem, quam occupasse, & indebite detinere conuincetur, ita tenet *Campan. dicto cap. 15. num. 134.* per *decis. Rotæ 383.* Resoluerunt *sub nu. 5. par. 1. diuersor.* vt autem ab omnibus sciri possit quando ex vi monitorii restitue-

re, aut denuntiare teneantur, & per consequens an lata excommunicatio eos comprehendat, operæpretium duxi aliqua in medium adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primo, qui rem ipsam detinet vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vel denuntiandum, & tenet *Vgolin. de potestate Episcopi ca-*
46 *pit. 45. §. 4. num. 1.* ex eo quia nemo se infamare debet, *cap. quis aliquan do, de pœnit. distinct.* 1. tùm quia accusatus de delicto, non tenetur illud confiteri, nisi fides ei fiat semiplene illud esse probatum, vt dicunt *Sot. de ratione tegendi, memb. 2. Nauar. in man. cap. 2. num. 36.* intelligit locum habere si contra scientes, vt reuelent, fuerint data monitoria, *Campan. in ritu 3. Curiæ Archiepisc. Neapolit. num. 18. & in diuersor. auris Canonici, rubr. 11. cap. 15. numer. 134. Posseuin. de officio Curati, capit. 12. num. 46. vers. principalis*. Sed hoc etiam procedere quamuis speciatim per monitorium caueatur, vt reus se patefaceret, tenet *Vgolinus d. §. 4. vers. id quod*. Hinc in Curia Archiepisc. Neapolit. monitorium huiusmodi non datur contra detinentes nō se patefacientes, sed tantum contra principales non restituentes, & contra scientes, qui rem detinent, si eos non patefaciāt, referunt *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapolit. capit. 2. numero 1. Vgolin. vbi proxime.* Ali-
47 quibus in casibus principalis vi huiusmodi monitorialium non tenentur restituere, quando scilicet effectus est impotens ad soluendum, modo restituendi animum habeat, vbi primum possit, ex regula *l. impossibilium, ff. de regulis iuris*, cū citatis *in libello de principijs vtriusque iuris littera I. num. 12.* & tenet *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numero 1. post med. Vgolin. d. §. 4. vers. octauo*, vbi etiam, quod restituere non posse dicitur, non solum qui omnino non potest, verum etiam, & qui non commode, *l. nepos Proculo, ff. de ver-*
48 *borum signific.* Non commode autem dicitur posse, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret, vel vitæ, vel famæ, *Lazzar. section. 4.*
49 *quæst. 4. num. 1.* Vel quando retinet in compensationem iustam, & tenent *Silu. Nupt. d. lib. 3. numer. 43. Emman. in summ. par. 1. cap. 79. numero 11. Cardin. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 27. nume. 10. versic. secundo, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 1. prope finem, Vasquez in opusculo de restitut. cap. 1. §. 1. dub. 9. numero 51. Lazzar. sect. 2. quæst. 8. & 9. Soar. tom. 5. disput. 20. section. 3. numero 15. Bonacina de censur. disp. 2. quæst. 6. puncto 1. num. 25.* quia excommunicatio cadit supra iniustū detentorem, non vero supra compensantem, qui talis non est, ille enim, qui nulla iuris via posset rem propriam ab aliquo repetere ob defectum probationum, tūc sane propria auctoritate sine peccato percipere poterit, vt per *Menoch. remed. 1. recuper. num. 313. & remed. 9. n. 191. praxis Episcop. par. 1. verbo cōpensatio, Brunor. à Sole in locis com munib. verbo furtum, 1. Cald. Pereira, de emption. cap. 24. numero 63.* quinimo non solum eandem, sed aliam quācunq; rem eiusdem tamen valoris ex *But. in c. cū olim, il 1. post n. 22. vers. quinimo dicunt, de restit. spoliat. Couar. lib. 1. variarum capit. 2. num. 15. vers. quarto eodem iure, Clar. §. furtum, num. 21.* Aduertit *Bonacina d. num. 25.* quod licet cōpensans forte peccauerit accipiendo, si potuit rem sibi debitam recupe-

perare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur, additque compensantem non ligari excommunicatione, quãuis in sententia excommunicationis exprimatur iusta compensatio, quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem: tùm quia excommunicatio non incurritur nisi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compensans autem retinendo rem acceptam in compensationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam censuræ.

50 Secũdò, habens scripturas vi monitoriorum non tenetur illas exhibere, vel reuelare, secundũ aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita *Henriq. in summa lib. 13. de excommunication: cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num. 1. ad finem, Lazzari. sect. 3. quæst. 1. Soar. d. sect. 3. regul. 1. num. 2. & 3. Azori. institut. moral. par. 3. lib. 1. cap. 15. Bonacina d. puncto 1. num. 33. Mari Antonin d. resolut. vltima, casu vltimo, vers. primo, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. num. 30.* vbi resoluit certum non teneri illum eas exhibere si ex eis posset ius alterius confirmari, ipsius autem exhibentis ius posset aliqua ratione exinde infirmari, tùm quia edere actori instrumentum, vel libellos Reus non tenetur, cum nullus contra se illos edere obligetur, *capit. 1. de probat. Kirchou. Villab. & alij tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 1. à num. 2. pag. 279. Menoch. de arbitr. casu 499. Valasc. de iure emphyt. q. 8. num. 1. Ioan. Garc. de nobilitate glos. 2. §. 1. num. 12. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens. in practica-* *bil. Eccles. q. 174. à principio,* vbi late probat, quod in fauorem Ecclesiæ tenetur. Verũ doctiss. *Campan. d. c. 15. n. 95.* hanc sententiam nõ audere approbare asserit, tenetque, quãdo profertur, sub censura, vt quicunque haberet aliquas scripturas debeat illas producere, cogi illas exhibere, nec posse illa excusatione tueri, quod inde pertimescit vexationem, nisi manifestissimum omnino esset illas taliter ad eius ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum spectent. Quæ quidem opinio certe tutior, licèt prior ab iis, qui facile sibi dispensant, in praxi receptior, præcipue, si ex illarum exhibitione graue damnum reuelanti possit oriri iuxta supra citata. Illud tamen cum eodem *Campan. d. cap. 5. num. 96.* notabile nec prætereundum iudicaui, quod non dato damno, non omnes scripturas ad ius alterius attinentes tenetur exhibere, vel propalare detinens, sed publicas dumtaxat, non vero priuatas per *Nauar. consil. 3.* incip. *Inter Seium, num. 4. de censib. in antiq.* siue *35. de sentent. excomm. in nouis*, quia nemo compelli debet, vt suas proprias rationes, ac priuatas scripturas edat *ex l. 1. C. de edendo* notat *Deci. in cap. 1. de probation.*

51 Tertiò scientes non tenentur reuelare, quando id, quod sciunt tale vno teste probare non possunt, *glos. 1. in cap. sacerdos, de pœnit. distinct. 6. Nauar. in man. cap. 71. num. 134. & cap. 25. num. 33. Auila de censuris, par. 2. cap. 5. disputat. 5. dub. 4. cõclus. 1. Henriq. d. cap. 18. §. 3. lib. Vasquez de restitut. cap. 9. §. 3. num. 4. Gutier. de matrimon. cap. 59. num. 2. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 14. num. 32. Nauar. consil. 2. de testibus*

bus cog. in nouis, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num. 2. Bonacina dicto puncto 1. num. 9. Vgolin. d. capit. 45. §. 5. vers. sexto, vbi extendit etiã ad participantes in furto, qui ad denuntiandum non tenentur, si furtum probari non possit, quamuis iudex id iubeat, & citat *Lazzar. sect. 1. quæst. 2. num.* 4. Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus est, quãdo in edicto non præcipitur denunciatio, sed testificatio, tunc enim tenemur testari, & deponere tanquã testes, si iuridice interrogemur, etiamsi delinquens sit emendatus, *Lazar. sect. 1. q. 20. num.* 10. *Auila dict. dub. 4. conclus.* 10. *Sayr. d. cap. 14. numero 33. Bonacina d. num. 9. versic. primus*, *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 2. num.* 2. vbi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare id quod probari non potest virtute monitorialium, cum ea cõcedantur in causis ciuilibus, additque teneri etiam prodere occulta quando Superiores præcipiunt illa ipsis reuelari tanquam partibus, & personis, quæ possunt obesse, & non prodesse. Secundus est, quando præcipitur denuntiari delictum respiciens Fidẽ, & Christianam religionem, vt est hæresis, vel blasphemia hæreticalis, in his enim denunciator habetur pro teste, & in illis vni testi creditur, *c. in omni negotio. de testibus*, ita *Ban. 2. 2. quæst 68. artic. 1. Lazzar. de blasphemia, quæst. 12. numer. 55. Marc. Anton. Genuens. d. praxi cap. 2. num. 2. & cap. 18. num. 5. Bonacina dicto num. 9. vers. Secundus*. Tertius casus est in matrimonio, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denuntiare, quamuis probare non possit, ita *Marc. Anton. Genuens. cap. 2. num. 2. versicul. tertio. Bonacina d. num. 9. versiculo quartus*, vnus enim testis sufficit ad impediendum matrimonium, *cap. præterea de sponsal. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo testis. num. 43. Farinac. in praxi criminal. quæstio. 63. num. 48.*

52 Quarto, non tenentur reuelare, qui de iure compelli non possunt ad testificandum, ita *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num 3. Vgolin. d. cap. 45. §. 7. vers. sexto. Bonacina dicto puncto 1. a num.* 4. Hinc fit filium non teneri ex vi monitorii, vel edicti denuntiare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denuntiare delictum filii, *Auila d. disp. 5. dub. 2. Lazz. sect. 3. q. 11. Vgolin. d. versic. sexto, & cap 46. §. 5. Posseuin. d. num. 41. vers. quinto*. Et si pater, vel mater interrogentur contra filium, vel vxor cõtra virum, si periuri fuerint de periurio puniri non possunt, *Ludouic. Rodolphin. vari. conclus. 5. à num.* 3. Ex eo quia damnum patris redundat in filium, & è contra, nemo enim tenetur denunciare, quando ex denuntiatione imminet magnum periculum denuntianti: tum quia parentes non possunt esse testes in causis filiorum, vt probat *l. parentes, C. de testib.* & disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 56. §. 1.* & apud Hispanos *l. 14. tit. 16. part. 3.* & tenent *Mascard. de probation. conclus. 1148. & conclus. 1357. num. 43.* & plures quos refert, & sequitur *Farinac. in praxi criminal. par. 2. de opposit. contra personas testium quæst. 54. num. 145. cum sequentibus*, quibus adde *Morlam in emporio iuris par. 1. tit. 11. in prælud. num. 40. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæst. 22. artic. 4. cõclus. 2. Amat. Roder. in practic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 7. num. 47. Curi.*

ri. Philip. par. 1. §. 17. num. 15. in fine, *Cardoso in praxi iudicum, verbo testis, num. 9.* Procedit in filijs legitimis, naturalibus, spurijs, atque incestuosis, in eorum enim causis parentes testes esse non possunt, *Mascard. conclus. 1148. num. 8. Molin. de iustit. tractat. 2. disput. 170. vers. in reliquis, Farinac. dict. quaest. 54. à num. 157.* Et in adoptiuis si sint in potestate patris, *Mascard. conclus. 1148. num. 18. Farinac. dict. q. 54. num. 160.* Et in emancipatis *Gabri. de testib. conclus. 17. numer. 7. Mascard. conclus. 1148. num. 5. Fa-*
54 *rin. d. q. 54. num. 154.* Filij tamen spirituales ex vi monitorij tenentur denũtiare patrem spiritualem, firmant *Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 2. num. 3. in fine, Lazzar. sect. 3. quaest. 11. ad finem, Bonacina d. pun-*
55 *cto 1. num. 6.* quia possunt esse testes contra patres spirituales, vt tenent supra proxime citati, de quo vide *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo susceperit, num. 38. Menoch. de arbitr. casu 100. num. 1. & 2. Mascard. conclus. 310. numer. 3. & 4. & conclus. 332. à num. 1. & concl. 1357 num. 50. Farinac. d. q. 54. num. 198. Cardoso d. verbo testis, num. 24. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 100. num. 19. cum sequentibus, Alcys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 376. num. 3 in 1. edit. & resolut. 318. num. 5. in secunda edit.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collect. 38 num. 1.*

56 Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui casus, in quibus parentes contra filios, & è contra testes esse possunt, ac perconsequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæresis, cum illud vergat in detrimentum commune, & serpat, vt cancer, *Simanch. de cathol. institut. cap. 64. num. 47. Mascard. concl. 857 à num. 18. Farinac. d. q. 54. num. 174 Fr. Ludouic. Miranda d. art. 4. concl. 2.* Item in crimine læsæ maiestatis
57 *Mascard. conclus. 561. num. 9. & conclus. 857. num. 20. & 23. Farin. dict. quaest. 64. num. 173.* Denique in cri-
58 mine blasphemiæ, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentię parentum, *Lazzar. de blasphemia quaest. 12. num. 57. Paul. Comitol. resp. moral. li. 4. quaest. 8.* quos refert, & sequitur *Bonac. d. puncto 1. num. 5. vers. tertio.*

59 Vxor non tenetur maritum denunciare, quia censetur vnum & idem cum suo marito, sunt enim duo in carne vna, ita *Penna ad direct. Inquisit. p. 2. commento 78. Lazzar de monit. sect. 3. quaest. 11. & de blasphemia quaest. 12. nume. 67.* quos refert & sequitur *Bonac. d. puncto 1. num. 4. Vgolin. cap. 46. §. 5. vers. non etiam.* & de socero an possit esse testis in causa generis & è cõtra,
60 vide *Menoch. de arbitr. casu 348. num. 14. & cons. 22. num. 3. Mex. in tract. tassa panis concl. 2. num. 31. Mascar. concl. 1318. num 52. Surd. de alim. tit. 1. quaest. 39. nu. fin. Farin. d. quaest. 54. numero 11. Dom. Christoph. de Paz in scholys ad leges stylι l. 245. à num. 1. D. Barbosa in l. maritum, num. 60. ff. soluto matr.* attenta regni Portugaliæ praxi non potest testificari, quia bona communicantur in eo inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat vel cõueniatur, est tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita decisum refert *Cabe-*
61 *do p. 2. Aresto 9.* Frater pro fratre testis esse non potest, vt probat *glos. vlt. vers.* sed de fratre quæro, in *d. l. parentes, Rebuff. de reprob. test. ** num. 218. Mascard. concl. 811. Me-*

nocb. casu 104. & alij plures per *Farin. d. quæst. 54. num. 85. cum sequentibus*, quibus adde *Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 235. pag. 535. Pinel. in l. 1. in princ. num. 16. C. de bonis*
62 *mat. Cardoso d. verbo testis, num. 23.* Qui autem inhabiles sunt ad testimonium ferendum, vt pote quoniam infames, & huiusmodi, tenentur reuelare, quia eorum testimonium non omnino inualidum est, nam etsi non probet, faciunt tamen præsumptionem, *glos. verbo ad testimonium, in cap. 1. de testib. lib. 6.* cum citatis à *Farin. p. 2 quæst. 62. num. 264.* quo fundamento tenet *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. nu. 10.* & deficientibus alijs probationibus, vel illorum testimonijs non exceptis, fatetur, *Vgolin. d. cap. 45. §. 7. in fine.*
63 Quintò, nemo potest vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit sub secreto naturali, veluti per solam consultationem præstandam, vel ad remedium adhibendum pro salute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum, & similibus, is enim, cui commissum est secretum, non potest loqui de illis, quæ sibi sub secreto concredita, & communicata sunt, sed solum potest de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quã sub secreto, nisi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi vt sunt hæreses, proditiones, machinationes, latrocinia, homicidia occulte grassantia, & falsificationes monetæ, & similia: ita *Nau. in man. cap. 18. n. 12. Salon. 2. 2. quæst. 71. art. 3. concl. vlt.* vbi *Aragon. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 14. num. 20. Carasco d. cap. 4. num. 10. Azori. instit. moral. p. 3. lib. 13. cap. 28. Henriq. d. cap. 18. §. 3. vers. quarto, Auila disp. 5. dub. 2. concl. 3. Soar. tom 5. disp. 20. sect. 3. numero 11. Lazzar. sect. 2. quæst. 16. num. 1. & quæst. 17. nu. 17.* Vnde maiori cum ratio-
64 ne nullo modo tenebitur Sacerdos auricularius propalare, si rem illã, quam detegendum esse moneat Superior ipse Ecclesiasticus, in Confessione Sacramentali sciuit, non etenim ipsum obligat excommunicatio, *glos. 1. in cap. Sacerdos, de pænit. dist. 6.* vbi *Nau. num. 166. Vgolin. d. §. 7. vers. secundo excipitur.* late *Campan. d. cap. 15. numero 101.* vbi *numero 102.* cum *Naura vbi proxime numero 130.* dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut secum dispensaret, vt alterius detegeret Confessionem, quia tunc ei parere non debet. Hinc enim reue-
65 lare non compellitur medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio secreta infirmorum clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graffiis in decis. aureis lib. 4. cap. 8. num. 23. Campan. d. cap. 15. num. 102. Henriq. d. §. 3. vers. quarto.* Etenim, quæ aduocatus, aut alter quicunq; sciuit ab alio ipsum consulente, ne dum compelli minime potest ad propalandum, verum celare obnoxius est, vt inquiunt *Vincent. de Frãc. decis. 222. num. 12. Afflict. in constit. Aduocatus post num. 6. Campan. vbi proxime, Carrasco d. cap. 3. num. 9.*
66 Sextò, nullus tenetur denunciare, quæ non vere & realiter scit, aut accepit ab illis, quibus nulla esset fides adhibenda, quia edicta loquuntur de scientibus, qui vere, & realiter sciunt, cum scire proprie sit veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam mente retinere: tum

tū quia alioquin exponeremus nos ipsos periculo leuitatis, & Reum damno, quod fortasse iniuste reciperet reuelando ea, quæ non scimus vere, & realiter, ita *Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 79. nume. 7. Sayr. d. cap. 14. num. 33. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 24. num. 63. Lazzar. sect. 2. quæst. 12. num. 2. Bonacina d. puncto 1. num. 12. Campan. d. cap. 15. num. 100. vers. alios. Vgolin. d. cap. 48. §. 5. vers. verum,*

67 *in fine*. Aduertendum vero est edicta non obligare ad denuntianda, ea, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciēte. *Nau. in cap. inter verba, num. 291. Fr. Emman. p. 1. sum. cap. 217. nume. 9. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 13. num. 7. Valeri. Reginald. d. n. 33.* quos refert & sequitur *Bonacin. d. puncto 1. num. 14.*

68 Septimò, non tenetur denuntiare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, nam ex quo iudex factus est certus, certior fieri non potest, *cap. eum qui, de regul. iuris in 6.* ita *Nau. in cap. inter verba, num. 292. Iacob. de Graffiis in aureis decis. lib. 4. cap. 8. num. 3. Fr. Emman. d. p. 1. cap. 79. num. 7. Auila de disp. 5. concl. 6. Sayr. de censuris lib. 1. cap. 9. nu. 34. Lazzar. sect. 2. quæst. 12. num. 9.* Verum contrarium sequitur *Campan. d. cap. 15. num. 100. vers. alios*, præsertim ex eo, quod licet vnius denuntiatione sciuerit iudex veritatem, non tamen de ea ita certus est, vt possit furem, aut alium delinquentem, siue detentorem rei punire, vel condemnare, seu cogere ad rem ipsam restituendam, intelligerem eo tantum casu procedere quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denuntiauit, verum enim est reuelatione illius, qui audiuit à primo denuntiante non fieri iudicem magis instructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem.

69 Octauò, nemo tenetur denuntiare emendatum ante correctionem fraternam, etsi iudex id præcipiat, nisi quando fraterna correctio non est necessaria, & in crimine hæresis, proditionis, & aliorum, in perniciē Reip. vergentium, vel quando non speratur emendatio, quia superior non præsumitur velle sibi fieri denuntiationem, cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum: tū quia non possumus proximum infamare, nisi an sit aliqua necessitas, & rationabilis causa: tùm quia Christus Dominus iussit vt tunc Ecclesiæ diceretur, vbi peccator admonitus se non corrigeret: ita *Petr. Nauar. de restitution. libro 2. cap. 4. numero 247. Nauar. in manual. cap. 25. numero 40. Sot. de iustitia libro 5. artic. 1. quæstione 5. Siluester verbo denuntiatio, quæstione 4. Henriq. d. §. 3. littera C. Valer. Reginald. d. lib. 24. nu. 60. Sayr. d. cap. 14. num. 27. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num. 5. Vasquez de restit. cap. 9. §. 3. num. 4. Vgolin. d. cap. 46. §. 4. vers. postremo. Soar. d. disp. 20. sect. 3. num. Auila p. 2. disp. 5. cap. 5. num. 4. concl. 1. Lazzar. sect. 2. quæst. 7.* intellige modo iudex intendat solum emendationem, vel satisfactionem, quia secus si præter emendationem intendat etiam punitionem in sua inquisitione, nam tunc excomunicatio incurretur non denuntiando delinquentem iam emendatum, modo delictum sit publicum, & quando dubitatur an superior intendat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem

nem, præsumi intendere punitionẽ dicit *Valer. Reginald.d.lib.24. nu. 51. & 61.* Sed melius cum *Auila 3.dub.4.* existimo Prælatos ecclesiasticos in edictis generalibus magis prætendere emendationem, quam punitionem delinquentis.

70 Nono, nemo tenetur denuntiare, nec testificari quando probabiliter timet sibi aliquod graue damnum spirituale, vel temporale, siue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, ita *Marc. Anton. Genuen.dict.capit.2.numero 6.Vgolin. d. cap. 46. §. 5. vers. postremo, Posseuin. d. cap. 12. numero 46. vers. quarto.*

71 Decimo, nullus tenetur denuntiare, nisi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab earum voluntate, ita *Sot. de iustit. lib.5. quaest.3. art. 1. Petr. Nauar. de restitut. lib.3. cap.2. quaest.2. dub.5. Nau. in. man. cap.27. num.14. Salon. 2. 2. quaest. 66. art. 3. Lazzar. sect.2. quaest.2. n. 3. & sect. 3. quaest.8. Molina de iust. tract. 2. disp.686. num. 2. Sayr. d. cap. 14. num. 69. Marc. Anton. Genuens. d. cap.2. num.8. Rebello de obligat. iustit. p.1. lib. 2. quaest. 15. sect.7. num.15. Vasq. in opusc. cap.5. §. 1. dub. 7. num. 37.* qui hinc inferunt patrem nõ præsumi, quod velit filium, qui eius bona surripuit, excommunicari, nec maritum vxorem, & similes.

72 Vndecimo nemo tenetur denuntiare iustum compensatorem, in casibus, quibus ipse compensans, vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vt supra dixi *nu.49.* etiãsi excommunicatio specialiter lata sit contra scientes, & non manifestantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis nõ ligatur: tum quia nemo tenetur se, aut alterũ innocentem prodere, ita *Salon.2.2.q.66.ar.5.controu. 2. Arag.2.2. quaest. 62. art.2. Lessi. de iustitia lib.2. cap. 12. dub. 10. nu. 6. Sayr. d. cap.14. nume.30. Lazzar. sect.2. quaest.8. & 9.* In tantum quod conscius iustæ compensationis libere potest iurare se nihil habere, intelligẽdo intra se, vt teneatur manifestare, habet enim iustam tergiuersandi causam, *Nau. in man. cap. 13. num 166. Aragon. 2.2. quaest. 69. art. 2. ad finem,* & ibi *Ban.* ac *Salon. controu. 11. Valent tom. 3. disp. 5. quaest. 13. puncto 2. Molina disp. 692. ad finem.* Si vero de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi dubitet, tenetur denuntiare, nisi rationabiliter deponat dubium, vt post *Petr. Nauar. Lazzar. Henriq. Fr. Emman.* & *Azori.* firmat *Bonac. d. puncto 1. n. 30.* vbi hoc verum esse dicit, etiamsi ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse, nisi forte esset vir tantę fidei, vt illi merito prestanda sit fides, & *num.31.* resoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, ne à fisco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifestanda: similiter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titii, & contra non manifestantes, tenetur Caius denunciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent, si facta correctione Titius non vult satisfacere creditoribus. Quando autem possit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præstiterunt testatori de restituendo bona filiis spuriis testa-

to-

toris, vel donatoris, tradit late *Lazzar. de monitor. sect. 3. q. 5.*

73 Duodecimo, nullus tenetur denuntiare ratione monitorii, quando tempore publicationis, & excõmunicationis degebat extra territorium Episcopi excommunicãtis; secus vero, si nondum elapso termino in monitorio concesso, se transferat ad aliam diœcesim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Henriq. d. cap. 18. §. 4. littera I. Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 2. num. 7. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 7. num. 19. Lazzar sect. 4. quaest. 17. num. 2.* tùm

74 quia Superior non potest suis censuris ligare existentes in alieno territorio *cap. 2.* cum ibi notatis, *de const.* & resolutis per *Bonacina de censuris, disp. 1 quaest. 1. puncto 11. à num. 6.* tùm quia excommunicatio lata sub conditione, vt satisfaciat infra certum tempus, ligat si pendente conditione efficiatur alterius fori, *glos. verbo impedire, in cap. praeterea, il 2. de appellatio.* recepta per *Innocen. & Abb.* ibi. Obligatio in monitorijs constituta ad reuelandũ incipit à die, & hora, qua publicatur monitoriũ, excepto primo die, modo eodem die monitorii notitia habeatur, tempus enim constitutũ in monitorijs incipit currere à die scientiae, *Henriq. d. cap. 18. §. 6. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 3. nu. 13. Lazar. sect. 2. quaest. 1. num. 2.* vbi *num. 4.* tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniustum rei alienae detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem, nisi forte dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoari. Qui non denuntiat intra tempus praescriptũ in edicto, tenetur elapso eo tempore denuntiare, quamprimum commode potest, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, sed ad eam solicitandam, *Nauar. cap. 25. num. 46. Soar. d. sect. 3. num. 13. Fr. Emmanuel in summ. par. 1. cap. 79. num. 18. Valeri. Reginald. d. li. 24. num. 63. Lazzar. d. quaest. 1. num. 7.* quia elapso termino semper tenetur sub excommunicatione denuntiare *Grassiis in decision. aureis par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 10. Lazzar sect. 2. quaest. 4. nume. 8.* nisi impotentia, vel alia iusta causa teneretur, qua sublata sub eadem excõmunicationis obligatione denuntiari obligatur ex *Soar.* ac *Fr. Emman. dictis locis, & Lazzar. dicta quaest. 4. num. 5.* & tunc non denuntiando toties incurrit excommunicationem, quoties commode potest denuntiare, quia tot sunt cẽsurae, quot sunt moraliter, & formaliter actus contra praeceptum, seu quot sunt transgressiones formaliter, & moraliter, iuxta resoluta per *Bonacin. d. q. 1. puncto 5. à n. 2.* Sed aequior videtur opinio, quam *Nau. Lazzar.* & alij sequuntur, dũ videntur supponere, quod iste talis maneat in eadem excommunicatione non denuntiando intra triennium, & aliam nouam non incurrat. Monitoria haec non dicuntur statuta, sed mandata generalia, vel specialia, lata ab homine, quae morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurratur in excommunicationem, *Nauar. in man. cap. 27. num. 2. Marc. Antoni. Genuens. in praxi cap. 1. numer. 18. Henriq. d. cap. 1. §. 4. in princip.* vbi etiam, quod dum edicta per modũ visitationis promulgantur, expirãt, non quidem statim post sex dies, inter quos iubet denuntiare, sed finito

to visitationis tempore, aut paulo post, quamuis publicentur per parochias vrbis, vbi residere solet Episcopus.

76 Aduertendum tamen duxi, quod cum huiusmodi monitoria sit remedium subsidiarium, & concedi non solitum, nisi cum probationes aliæ haberi non possunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quiqui sint, quomodocunque, & qualitercunque sciuerint, quarę licet supradictæ exceptiones adducerem, quia ab aliis positas reperio, præmoueri tamen volui, ne qui ita illis ex se fidat, vt statim ex iis se cum iudicet, nam si indistinctè, & incautè hoc faciat, frustratoria remanerent monitoria, quod in præiudiciũ non solum ea petentium, sed etiam animarum eorum, qui aliquid sciunt, vergere potest, cautela igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti posse censuerit, non sibi fidere, sed peritum consulere, & idoneum Confessarium; qui rei veritate perpensa possit sibi dicere teneatur, an non teneatur reuelare.

77 Cætera ad materiã litterarũ monitoriali ũ ad finẽ reuelationis, sub excõmunicationis pœna pertinẽtia luculentissime scripsit *Petr. Antoni. Lazzarius in suo tractatu de monitorijs*, & tractant *Ioan. de Neuiz. in sua sylua nupt. lib. 3. verbo monitoria, Nauar. in repetit. cap. inter verba 11. quæst. 3. conclus. 6. coroll. 66. Franc. Marc. Delphin. decis. 850. & 852 cum sequenti, Achill. de Grassis decis. 6. de sententia excommunicat. praxis Episcopal. par. 1. verbo excommunicatio, pagina 134. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 11. Quaranta in summa Bullarij, verbo excommunicationei, ad finẽ reuelationis. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 18. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 3. cap. 7. num. 13 cum sequentibus, Campan. in diuers. iuris Canonici rubr. 11. cap. 15. à numer. 88. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 267. cum sequentibus in prima edit. & resolut. 233. cum multis sequentibus in secunda editione, Vgolin. de potestate Episcopi capit. 45. & 46.* nouissime *Carrasco in aliquas leges noua recopil. capit. 4. de censuris monitorialibus*.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quod non habeat potestatem, & iurisdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ suadeant fundamenta, ostenditur.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Declaratur Concil. sess. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.*
4 *Declaratur tex. in cap. 1. de Reliqu. & vener. Sanct.*
5 *Canonizatio Sanctorum solo Romano Pont. est reseruata.*
6 *Testes diligenter examinandi super miraculis Sanctorum, & de singulis circunstantijs respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficiunt singulares.*
7 *Miraculum dicitur mirum factũ.*
8 *Miraculum vt proprie dicatur quæ requirantur, ostenditur.*
9 *Miracula examinandi potestas soli Episcopo, non tamen alio inferiori competit.*
10 *Reliquias Sancti etiam antiqui non dum canonizati, non licet Episcopo approbare.*
11 *Reliquiæ inuenta alicuius Sancti in sanctorum numerum iam diu relati, cognoscente, & approbante Epi-*

Episcopo, etiam publice coli possunt.

12 *Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint habendæ sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt.*

13 *Reliquias Sancti ab Ecclesia Canonizati competit Episcopo in sua Diœcesi approbare.*

14 *Episcopus extra suam diœcesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publice reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ.*

EPISCOPVS AN POSsit noua miracula approbare, & Sanctorũ reliquias publice venerandas exponere?

ALLEGATIO XCVII.

1 PRo parte negatiua, quod scilicet Episcopus non habet potestatem, vel iurisdictionem ad prædicta miracula examinãda, facit ratio tex. *in c. audiuimus 1. in ord. de reliq. & vener. Sanct.* vbi reprobat Romanus Pontifex, & reprehendit quosdam venerantes quendam, qui fuit occisus, & concludit his verbis, cum etiamsi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ venerari. Facit etiam tex. *in cap. venerabili, de testib.* vbi Summus Pontifex improbat probationes quasdam factas ab Abbate quodam Cisterciensi de vita cuiusdam sui Religiosi, & eas committit faciendas quibusdam delegatis. Facit denique Bulla *Leonis X.* lecta, & publicata in Concil. Lateranen. eiusdem Pont. tempore congregati, vbi inhibentur Sacri verbi Concionatores noua, & conficta miracula prædicare, & reuelationes, nisi à Romano Pont. fuerint approbata.

2 His tamen non obstantibus affirmatiua pars verior est, quam probat *Conc. Trid. sess. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.* ibi, Nulla etiam admittenda esse noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente, & approbante Episcopo, qui simul atque de his aliquid compertum habuerit adhibitis in consilium Theologis, & alijs piis viris ea faciet, quæ veritati, & pietati consentanea iudicauerit, referunt *praxis noua Episcop. p. 2. cap. 13. num. 18. vers. miracula, Franc.*

3 *Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 2. cap. 1. num. 21.* Non obstat si quis dixerit verba illa *Concilij Trid.* esse tantum intelligenda de miraculis Sanctorum canonizatorum, quia respõdetur eius verba, nulla etiam admittenda noua miracula, esse vniuersalia, & comprehendere omnia miracula facta per Sanctos ante, & post canonizationem iuxta reg. *l. 1. §. generaliter, ff. de legatis præst. & l. pretio, ff. de public. in rem actione, cum similibus.*

4 Nec item obstant quæ supra pro parte negatiua expendebamus, nam ad *cap. audiuimus* respondetur, quod ideo ibi reprehensi fuerunt quidam homines eo quod diabolica fraude decepti quendam in ebrietate occisum venerarunt, & decisio illius *tex.* est nõ licere venerari, seu colere quenquam, etiamsi miracula fecerit, nisi auctoritas Romani Pont. interueniat; vnde colligitur in eo *tex.* Episcopo non adimi facultatem faciendi informationes miraculorum: in actu enim de quo agimus tria diuersa considerari debent, videlicet examen

men miraculorum, quod Episcopus facere potest, iuxta supradicta. Et Beatificatio, per quam Beatus declaratur Ciuis, nō tamen dies mortis, nec officium in eius memoriam celebratur, nec etiam illi Ecclesia dedicari potest, *Maluis. de canoni-*
5 *zat. Sanctorum dub. 1. num. 20.* Et deniq; Canonizatio, quæ solo Romano Pont. Ecclesię capiti,& Christi Vicario in hac Militāti Ecclesia est reseruata, vt resoluunt plures per me citati *Alleg. 50. nu. 43. Ad tex.* vero *in d. cap. venerabili*, respondetur ideo Summum Pont. ibi commisisse Corisopiten. & Trecoren. Episcopis, vt sigillatim examinarent testes producendos super vita, & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis Cisterc. quos Abbas,& monachi eiusdem Ordinis iam examinauerant, quia eos sine debita diligentia & minus iudicialiter, prout oportebat, examini supposue-
6 runt; nam super miraculis, quæ omnimode ad canonizationem alicuius requiruntur, testes deligentissime sunt examinandi, nec sufficit aliquem deponere de vno miraculo, & alterum de altero, sed requritur, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus testibus, *Mascard. de probat. concl. 262. num. 39. cum sequentibus*. Et non probat, nisi etiam rationem reddant, quia hæc transcendunt naturam, *Rebuff. de reprobat. testium num. 460. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 49. num. 3. in vltimo impres.* vbi etiam cum *Abb. in d. cap. venerabili*, resoluit quod testes diligenter examinari, & de singulis circunstantijs respondere debent, quod etiam tenet *praxis noua Episcop. d. cap. 3. nu. 18. vers. nec credendum.*
7 Miraculum enim dicitur, mirum factum, vel quasi admiratione plenum, & probari potest, quando probatur aliquid quod vires naturæ superat, *Mascar. concl. 1066. à n. 1.*
8 quod vt proprie dicatur quatuor cō currere debent. Primo vt supra dicebamus, quod sit supra naturam, sicut de virga Moysis mutata in colubrum, & de asina loquente ad Balaam *ex cap. cū ex iniuncto, de haeretic. in 6.* Nam illud quod per causas naturales fieri potest non est miraculum, *Bart. in tract. de testib. num. 57.* Secundo, quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex diabolo: nam miracula, quandoque fiunt per malos *cap. teneamus c. prophetauit, 1. q. 1.* Tertio, quod effectus fiat præter solitū, & consuetum modum causandi, & sic iustificatio impij non est opus miraculosum, nam consuetus cursus iustificationis est, vt Deus moueat animam,& homo conuertatur *D. Tho. 1. 2. q. 113. art. 10.* Quarto quod sit ad corroboratione̅ Fidei, & ideo ea, quæ fiunt ministerio hominum, & non tendunt ad confirmandam Fidem non sunt dicenda miracula *Mascard. concl. 64. n. 9.*
9 Ex quibus primo colligitur huiusmodi potestatem examinandi miracula solo Episcopo, non tamen alii inferiori etiam quasi Episcopalem iurisdictionem habenti competere, vt probare videtur *Concil. Trid. d. loco* in illis verbis (Nemini licere, nisi recognoscēte,& approbante Episcopo, &c.) ponderando dictionem illam, nisi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt resoluunt per me citati in *tract. de dictionibus & clausulis dict. 184.* Ponderando etiam verbum illud, nemini, quod importat omnimodam exclusione̅, *ego ipse dict. 179.* Facit deniq; quia ibi

ibi sit mentio Episcopi, vnde excluditur inferior *Tiraq.de retract.conuent. glos. 9. num. 9.* ex quibus ita in terminis concludit *Mari.Anton. vari.resolut.libro 1. resolution. vlt. casu 42.*

10 Secundo colligitur nullo modo licere Episcopo approbare reliquias etiam sancti antiqui non dũ canonizati,ac eas publice venerandas exponere, vt probat tex. in *cap.fin.de reliq. & venerat.sanct.* quatenus habet reliquias denuo inuentas publice absq;Summi Pont. licentia nõ esse adorãdas,quæ decisio cum sit desumpta ex Concilio generali Lateranensi, non est derogata per *Concil. Trid.d. loco*, cum oporteret specificã fieri de ea mentionem,cum clausula derogatoria, iuxta per me alibi resoluta, quare ita tenent *Soar.to.1.in 3.p.q.25.art. 6. disp. 55. sect. 2. vers.sed quæret aliquis,Sayr.in Claui Regia lib. 4. cap. 7. num. 3. vers. & qui,Valeri. Reginal.in praxi fori pœnitent. lib. 19. num. 6. in fine. Azori. instit. moral. p. 1.lib.9.cap. 8. quæst 8. & p.2.lib.1.cap.26.quæst. 4. & lib. 5. cap.6.quæst. 1.Sanch.in præcepta Decalogi, tom.1.lib. 2.cap. 43.num. 10. Fr. Emman. quæst. Reg. tom. 3.quæst. 55. art. 1.in fine. Emmando Valle de Moura de ensalmis, & incantat.sect.2.cap.3.num.34.* Illud tamen aduertendum duxi, quod si

11 reliquiæ fuerint denuò inuentæ alicuius, qui iam pridem fuerat in Sanctorum numerum relatus, coli possunt etiam publice, prius tamen eas cognoscente,& approbante Epi

12 scopo ,vt resoluit *Azor.d.q. 8.* Illæ vero quæ fuerint antiquæ, habendæ sunt in illa veneratione, qua hactenus fuerunt,vt censuit *Sacra Congr.* Priuatim tamen potest, quis aliquem piè venerari pro Sancto,etiam Sanctorum numero non dum adscriptum, & proinde aliquid ipsius tanquam reliquias honorare, & colere *Azori. d.quæst.8.*& facit quod tradit *Innoc. in d.cap.audiuimus, in fine*, his verbis. Item non negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto, quem credebat bonum virum,porrigere preces, vt pro eo intercedat ad Deum, quia Deus fidem eorum attendit, non tamen pro eis licet facere officium solemne, vel preces solemnes.

13 Tertiò colligitur Episcopo competere in sua diœcesi approbare reliquias Sãcti ab Ecclesia Canonizati, & illo approbante tanquam veras,& ad illum Sãctum pertinentes, posse absolute venerari, vt colligitur ex *Concil. Trid. d.loco*, cui resolutioni non obstat *d.cap.fin.* quia loquitur de Sancto non canonizato, Concilium vero de reliquijs Sancti Canonizati,quare ita resoluunt *Philiarb.de offic.Sacerd.p.1.lib.3.cap.9. ad finem. Soar. d.disp. 55. sect. 2. vers. quæret aliquis, Azor.d.quæst.*

14 *8. Sanch. d.cap.43.nu.14.* vbi etiã tenet posse Episcopum extra suam diœcesim existentem,absque aliqua Episcopi diœcesis licentia eam approbationem facere, & facultatem concedere,vt in sua diœcesi publice reliquiæ collocentur venerandæ, quia cum iurisdictio hæc non sit inter partes exercenda, non est contentiosa, sed voluntaria,iuxta tradita per *eund.Sanch.de matrim.lib. 3.disp. 19.num.7.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosorum, & mulierum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet,qui ex proprys*

priis monasteriorum reditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit.

2 *Declaratur Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 3.*

3 *Ordinarij in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis numerum Monialium statuere debēt in quolibet monasterio, quæ commode ibi sustentari possint ex Bulla Gregor. XIII.*

4 *Refertur decisio Sacræ Congreg.*

EPISCOPVS AN POSSIT numerum Religiosorum, vel Monialium in quolibet monasterio statuere?

ALLEGATIO XCVIII.

1 IN Monasterijs, & domibus tam virorum quam mulierum, is tantum religiosorum numerus constituatur, ac in posterū cōseruetur, qui ex propriis monasteriorum reditibus, vel ex consuetis eleemosynis pro modo, & facultate loci commode sustentari possint, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 3.* quod antea dispositum erat in *cap. vni. §. sane, de statu Regul. libro 6.* per quæ iura ita tenent *Nau. in tract. de redit. eccles. quæst. 1. monitu. 62. praxis episcop. p. 1. verbo moniales, §. 6. pag. 256. Stephan. Quaranta in summa Bullarij verbo monasteria monialium pag. 359. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 48. art. 1. Azori. instit. moralium p. 1. lib. 13. cap. 9. quæst. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 202. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rub. 12. cap. 16. num. 9. & 14.*

2 Inter ius antiquum *in d. cap. vnico*, & nouum *Concilij Trid. in d. cap. 3.* ea reperitur differentia, quia illud loquebatur tantum de monialibus ordinum non Mendicantium, præcipiens ne reciperetur nisi quot possint de ipsorum monasteriorum bonis, seu prouētibus absque penuria sustentari, hoc vero postmodum extendit ad omnes Regulares tam masculos, quàm feminas, atq; etiam Mendicantes, in quibus licet numerus statui non possit pro facultate bonorum, vel introituum, eo quod ijs carere debent, nihilominus statuendus est habita consideratione ad consuetas eleemosynas, quibus valeant commode sustentari. Deinde id ipsū posterioribus summorū Pontificum constitutionibus confirmatum auctumq. fuit: nam *Pius V. in constit. sua incip. Circa pastoralis officij, Dat. Romæ apud S. Petrū an. Incarnat. Domin. 1566. quarto Kalend. Iunij* distinctè præcipit ne plures moniales in earum monasteriis recipiantur, & admittantur, siue recipi, & admitti permittantur, quàm ex propriis reditibus ipsorum monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commode sustentari possint. Denique *Gregor. XIII.*
3 *const. sua* incip. *Deo sacris an. 1573.* iniunxit Ordinariis, vt præfatum statuant numerum in monasteriis sibi subiectis, & etiam in exemptis, sequentibus verbis. Eleemosynarum vero prædictarum contributionem, & applicationem durare, & valere decernimus, ac suos effectus ad plenum sortiri debere, donec numerus monialium, etiam Tertiariarum huiusmodi (quem per ipsos locorum Ordinarios, etiam in monasteriis ab earum cura, & regimine quomodocunque exemptis cum illa-

illarum superiori interuentu, stabiliri, & ordinari, neque supra illum numerum alias recipi posse etiam de consensu suorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales, & Tertiariæ ex propriis reditibus monasteriorum ipsorum, vel consuetis eleemosynis, se commode sustentari queant, &c. refert *praxis noua episcop. p. 2. cap. 3. num. 55. in fine.* ex quibus verbis colligit *Nau. in cap. statuimus, numero 57. vers. tertio nota, 19. quæst. 3.* Ordinarios locorum sub pœna peccati mort. ad id faciendum obligari, fulcitus verbis in *d. Constit.* appositis, ibi, super quo Ordinariorum conscientiam oneramus.

4 De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prædicto edidit *Sacra Congregatio* Regulariũ ordinationem, quam reperisse apud Impressores Camerales asserit *praxis noua Episcop. d. cap. 3. nume. 55. in fine*, & vidisse subscriptam manu Illustrissimi Cardinalis Florentiæ refert *Campan. d. cap. 16. num. 14.* eiusq. verba annecto. Quemadmodum sacri olim Canones, & nouissime sacrum generale Concilium Tridentinum summa ratione decreuit, vt in monasterijs, & domibus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum; vel consuetis eleemosynis commode possit sustentari, ita quoque Sacra Congregatio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quæ negotijs, ac consultationibus Episcoporum, & Regularium præest, cui antiquius nihil est, quàm salutaria huiusmodi decreta debitæ executioni demandari curare, sæpius locorum Ordinarijs rescripsit, vt certum numerum in singulis monasterijs monialium, etiam curæ Regularium, seu Militiarum subiectis, iuxta cuiusque monasterij facultates præscriberent, & si quæ supra statutum numerum reciperentur, duplicem eleemosynam afferre, & supranumerarium locum tenere deberent. Verum quia in dubium plerunq; venit, nũ supranumerariæ prædictæ aliquibus ex numero in quolibet monasterio definito, decedẽtib. in eorum locum subrogari possent, aut deberent, eadem Sacra Congregatio, quæ peculiariter super ea re sæpenumero rescripsit, prouidere volens, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore statuit, & declarat moniales, quæ supra numerum in quolibet monasterio constitutum recipiuntur, in locum monialium decedentium intra numerũ nequaquam subrogari, neque impedimento esse, quin aliæ in locum earũdem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in singulis monasterijs moniales intra numerum possint admitti, quinimmo easdem sic supra numerum receptas supranumerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cæteris ab alijs nihil differant, sed illis omnibus pares, & æquales iuxta cuiusque monasterij institutum esse debeant. Declarat insuper eadem Sacra Congregat. duplicis eleemosynæ nomine intelligi semper debere duplicatam summam eius, quæ in receptione cuiusque monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consueuerit, ita tamen, vt vbi summa, quæ confertur minor est scutis ducentis, ibi sal-

ſaltem ratione duplicatæ eleemoſynæ ſoluenda ſint ſcuta quadringenta, & non minus.

Eadem quoque Sac. Congr. diſtricte prohibet ne loca per obitum monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura cuiquã puellæ ad habitum Regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, niſi ſequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demũ & non antea de eis diſponi, ac in monialis demortuæ locum, promiſſionem, aut receptionem in Capitulo, ſeu quouis alio modo fieri iubet, dummodo tunc temporis puella ipſa recipienda, & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requiſitas, quibus etiam præditas eſſe debere vult eas puellas, quæ ſupra numerum recipiendæ ſunt, iam tũc, cum eis loca, vel promittuntur, vel dantur. Si quid vero contra à quoquam fieri contigerit irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore & eſſe decernit. Ac nihilominus Abbatiſſas, Prioriſſas, & alios quoſcunque monaſteriorum ſuperiores, qui cuiuſuis puellæ receptioni, vel admiſſioni, aut locorum vacaturorum promiſſioni, ſeu conceſſioni aduerſus præſentis decreti diſpoſitionem conſenſerint, priuationi vocis actiuæ, & paſſiuæ, aliiſq. arbitrio eiuſdem Cõgregationis infligendis pœnis obſtrictos, & obnoxios fore declarat, ſaluis etiam ſemper, & in ſuo robore permanentibus alijs quibuſcunque ipſius Congregationis decretis aliàs latis, præſenti decreto non cõtrariis, præſertim circa monialium admiſſionem, & receptionem, ad habitum, & profeſſionem, & circa eleemoſynarum diſpoſitionem, ſolutionem, & erogationẽ in loca ſtabilia, quibus nullatenus derogare vult, & intendit. Romæ die 6. Septemb. 1604.

Alex. Card. Florent.

Puellas etiam cauſa educationis in monaſteriis monialium recipi poſſe, nec illis obſtare decretum prædictum de numeri monialium determinatione reſcripſit Sac. Congregatio Concilii *E*piſcopo Hieracen. quod reſcriptum refert *Quar. cit. verſic. monaſteria monialium*, vt ſequitur,

Reuerendiſs. Domine. Ex *S*acra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilii Interpretum, Amplitudinis tuæ nomine quæſitum eſt, an puellæ in monaſteriis monialium educationis cauſa permanere poſſint. Ii vero ſic cenſuerunt ad te ſcribendum, iam dudum ab eadem Congregatione ſtatutum eſſe nullo Concilii decreto prohiberi, quominus puellæ in monaſteriis monialium educentur; ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere, ſicq. à *S*uperioribus monaſteriorũ ſcriptam licentiam impetrarint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialium conſenſus acceſſerit: tunc vero hæ ipſæ puellę eo veſtitu in monaſteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modeſtiæ conueniat, nullamq. ſecum famulam adducãt, nec manere in eis poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimũquintum, atque in eis dum erunt, eandem ſeruent clauſuræ legem, quam moniales ipſæ, & ſi ſemel exierint, nullam habeant ad eam reuertendi facultatem. Proinde Congregatio his litteris impertiendam tibi hanc facultatem duxit, vt quotieſcunq; in iſta tua Ciuitate, & dice-

cefi

cesi Hieracensi id expediri Amplitudo tua iudicauerit, possit permittere puellas in monialium monasteria, in quibus pie, & honeste instituantur, introduci, adhibitis tamen conditionibus suprascriptis, & bene in Domino valebit. Romæ die vlt. Augusti 1575.

Amplitudinis tuæ vti frater

Philippus Boncompagnus Card. S. Sixti.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio bonorum temporalium fieri non potest à nouitijs, eum primùm recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij.*

2 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij sess. 25. de Regular. cap. 16.*

3 *Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt à nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium.*

4 *Archiepiscopus consecratus, etiamsi non dum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus.*

5 *Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij disponant de bonis temporalibus.*

6 *Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diœcesibus licentiam concedere nouitijs ad disponendum de suis bonis temporalibus.*

7 *Prælati Regulares in monasterijs exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus.*

8 *Vicarius Episcopi, vel quorumcunque Prælatorum iurisdictionem episcopalem habentiũ in sua diœcesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus.*

9 *Licentiam, quam Episcopi, vel eorum vicarij concedunt nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare.*

10 *Licentia, quam Episcopi, & habentes episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitijs faciendi dispositiones bonorum temporalium, nõ exigitur quod sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obtenta.*

11 *Menses duo professioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri potest de licentia Episcopi à nouitio; computantur secundum quod occurrunt in Kalendario, & ibi vide alia vtilia super hac re.*

12 *Concilium Trident. sess. 25. de Regularibus cap. 16. non habet locũ in testamentis, donatione causa mortis, & codicillis.*

13 *Testamentum an ante professionẽ factum subsequenti professione rumpatur, & an ante professionem possit expresse reuocari? ostenditur.*

14 *Professus Religiosus non potest testamentum ante professionem reuocare.*

15 *Monachus etiam ad dignitatem episcopalem prouectus non potest testamentum ante professionem factum reuocare.*

16 *Renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in sæculo prætextu & intuitu ingressus re-*

ligionis stante Concilij Trident. dispositione sess. 25. de Regular. cap. 16. an valida sit non obseruata illius forma? ostenditur, & num. 17.

18 *Concilium Trident. dict. cap. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renuntiãte? ostenditur.*

19 *Concilij dict. cap. 16. dispositio non habet locum in resignatione beneficij.*

20 *Renunciatio beneficij, cuius titulo quis est ordinatus ante susceptionem habitus, est omnino inualida.*

21 *Beneficij renunciatio an infra duos menses ante professionem possit à nouitio fieri? ostenditur.*

22 *Nouitius Canonicus necessario vocandus non est ad electionem Episcopi, quamuis iure eligendi potestate minime priuatus sit.*

23 *Concil. Trid. sess. 25. de regularib. cap. 16. non habet locum in nouitijs Societatis Iesu.*

EPISCOPI, SEV EIVS Vicarij licentia quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporaliũ à nouitijs faciendis?

ALLEGATIO XCIX.

1 Dispositio bonorum temporaliũ fieri non potest à nouitijs cũ primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionẽ, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, vt habetur expresse *in Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 16.* in hæc verba. Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, & non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter verò facta, etiamsi cum huius fauoris expressa renunciatione, etiam iuratè fiat, sit irrita, & nullius effectus, de cuius materia tractarunt
2 *Aloys. Riec. in collectan. decis. p. 2. collect. 454. Ceuall. comm. contra comm. quæst. 806. num. 3. cũ sequentibus, praxis noua Episcopalis p. 2. cap. 3. num. 50. vers. renunciatio, Fr. Emmanuel quæst. Regularium tom. 2. quæst. 47. art. 8. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 1. num. 38. cum sequẽtibus, & Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 37. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. col. 169. Molin. de Iustitia tract. 2. disp. 139. vers. anteaquam, Leonard. Lessius eod. tract. lib. 2. cap. 41. dubio 4. num. 40. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib. 18. nume. 397. Marius Antonin. var. lib. 1. resolut. vlt. casu 62. Campan. in diuers. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 3. a num. 10. & cap. 4. num. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 99. aliàs vlt. num. 18. cum multis sequentibus Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionib. num. 18. cum sequentibus Lusitanus Benedictus Aegid. in repet. legis vnicæ Cod. de sacrosanct. Ecclesiis p. 4. §. 2. per totum,* late *Aluar. Valasc. de partitionib. cap. 16 num. 2. cum sequentibus* latissimè *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælator. Regularium quæst. 33. tom. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. cap. 9. à n. 10.* nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2 lib. 7. cap. 5.*

3 Ad excludendas fraudes, metum, pre-

preces importunas, merito exigit *Concil.* in præcitatis verbis in bonorum temporalium dispositione à nouitio facienda, vt licentia Episcopi, aut eius Vicarii præueniat, & sufficit, si obtineatur ab Episcopo confirmato, quamuis non dum consecrato, ex eo quia illis à tempore confirmationis competunt ea omnia, quæ sunt iurisdictionis, quale est hoc, vt in terminis resoluit *Sanch. dict. cap. 5. num. 65.* & *numer. 66.* asserit Archiepiscopum consecratũ,
4 qui non dum pallium recepit, posse huiusmodi licentiam in sua diœcesi impertiri, quippe quod illi tantum interdicatur ante receptum palliũ cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Episcopalem pertinent, exercere, non vero quæ sunt iurisdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere potest.
5 Capitulum Sede vacante, quia succedit in omnem Ordinariam iurisdictionem Episcopis competentem, vt probaui *Alleg. 39. n. 9.* potest huiusmodi licentiam concedere, vt resoluit in terminis *Sanch. dict. cap. 5. num. 67.*
6 Abbates, & alii Prælati habentes iurisdictionem quasi *E*piscopalem, nullique *E*piscopo subiecti in suis diœcesibus possunt huiusmodi licentiam concedere *Sanch. dict. capit. 5. num. 68.* vbi etiam tenet Archiepiscopum in diœcesi suffraganei non habere potestatem concedendi huiusmodi licentiam, nisi Episcopo eam denegante deuolueretur per appellationem causa ad ipsum Præ-
7 lati Regulares eam facultatem concedere non possunt in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, quia Decretum *Concilij* in *dict. cap. 16.* solum Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, quare ita tenent *Frat. Emmanuel quæst. Regular. tom. 2. quæst. 47. artic. 14. Sanch. dict. cap. 5. num. 74.* vbi *numero 75.* cum eodem *Fr. Emman. in summa tom. 2. cap. 7. num. 1. in fine*, & *Veg. tom. 2. Sum. cap. 50. casu 3.* asserit in aliquibus Religionibus in desuetudinem abiisse hanc petere licentiã ab *E*piscopo, quod ille approbat, si consuetudo fuerit legitime præscripta, vt contra prædictum *Trident.* decretum vires obtineat.
8 Vicarius Episcopi, vt dicit idem *Tridentini Decretum*, potest hanc licentiam elargiri, idem etiam potest Vicarius à Capitulo Sede vacante, quia quamuis in Concilio expressa fiat mentio Vicarii Episcopi, qualis non dicitur Vicarius Capituli Sede vacante, tamen verius est nomine Vicarii Episcopi intelligi Vicarium habentem iurisdictionem Episcopalem, qualis est Vicarius huius Capituli, quare ita in terminis firmat *Sanch. dicto cap. 5. numero 69.* vbi *nume. 70.* idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iurisdictione Episcopali in sua diœcesi gaudentium, quia censentur Vicarii Episcopi, id est, habentium iurisdictionem quasi Episcopalem, & *nume. 72.* asserit non esse integrum Vicariis foraneis hanc licentiam concedere absque expressa commissione sibi facta, &
9 *num. 73.* tenet, quod possunt facultatem huius licentiæ cōcedendę delegare tam Episcopi, & habentes iurisdictionem Episcopalem, quam eorum Vicarij, quia cum hæc iurisdictio sit in iure cōmuni per Tridentinum constituto annexa perpetuò non personæ, sed dignitati, & officio, est Ordinaria, & consequenter delegabilis, iuxta ea, quæ diximus Allegat. 54. *n. 92.*

10 Licentia, quã Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumq. Vicarij concedere possunt nouitiis faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur, quod fit in scriptis cum *Tridentinũ dicto loco* nullam Scripturæ mentionem fecerit, prout fecit hac eadem *sess.25.de Regular.cap.5.* nec satis est petita, sed debet esse obtenta, & quamuis præcedere debeat, satis tamen est eam esse tacite habitam ex ratihabitione de præsenti, vt sigillatim in terminis tradit *Sanch.d. cap.5.n.76.cum tribus sequentibus.*

11 Circa tamen aliam eiusdem *Cõcily in dict. cap. 16.* solemnitatem petitam, nempe vt renunciatio, & obligatio fiant intra duos menses professioni proximos obseruat *Sanch.dict capit.5. num.80.* non exigi, vt hæc fiant integro bimestri ante professionem, sed satis esse toto eo bimestri fieri, quamuis immediate ante professionẽ ex dictione, intra, qua vtitur *Concil.dicto loco,* & idem *Sanch.num.81.* existimat computãdos esse prædictos duos menses de momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in kalendario, & *numero 82.* asserit nihil referre facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitime faciendam, vt quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus differri professioni, ex quacunque causa dilatio contingat, refert decisum *Armendariz in addition.ad recopil. legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7.de Religion.numere 18.& num.27.* asserit Concilii verba, intra duos mẽses, verificari, etiã si vltra plures menses anni probationis professio fiat, & *num.22.* asserit quoque decisum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante professionem per duos menses, licet ante expletum 16. annum. Item idem *Sanch. loco. proxime citato, num.83.* verius credit stante dispensatione Pontificia, vt nouitius nono mense professus sit, vel minor 16. annis, non posse renuntiari bimestri illo ante professionem, sed renunciationem deberi fieri proxime professioni, vt eodem die, vel præcedenti. & *num 84.* id obseruandum dicit, quod si nouitius ante finem anni professionem deserat siue tacita, siue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egressu irrita facta fuerat, minime conualescere. An renunciatio, & donatio nouitij facta cũ solemnitate *Concilij in dict.cap. 16.* corruat morte nouitii in religione tanquam non sequuta professione latissime differit *Sanch.d.lib.7.cap.5.à mumer.48* vbi affirmatiuã sustinet opinionem. Pro ornatu præsentis materiæ, sunt à me certa dubia discutienda, & ideo.

12 Quæro primo an prędicta conciliaris dispositio locũ habeat in testamẽtis, donatione causa mortis, & codicillis? in qua quæstione incaute admodum *Spino in speculo testamẽtorum glos. 12. nume. 50.* scribit *d. cap. 16. Concily Trident.* probari nullam renunciationem, donationẽ, aut testamentum valere eius, qui ante monasterium ingreditur nisi seruata illius capitis forma. Sed verius est contrarium immò non procedere in vltimis voluntatibus prædictam conciliarem dispositionem, quoniam sacrum Concil. libertati prospiciens eorum, qui religionem ingressuri sunt profitendo statuit in ea, quę superius verba recensui; At ratio huiusmodi in testa-

stamento necessaria non est, quia potest libere reuocari, & quæ antea libertas nouitio concedebatur eadem ipsa ante professionem viget: Quamuis autem *Gutier. in capit. quamuis pactũ, de pactis lib.6. verbo dum nuptui tradebatur nume. 4.* ausus non fuerit hanc terminare quæstionem, idem tamen *lib. 2. Canon. quæst. cap. 1. num. 26. cum sequẽtibus*, hanc sequitur opinionem, quam etiam amplectuntur *Gratia regula 456. num. 7. Nauarr. comment. 2. de Regularib. nume. 50. & cons. 83. num. 2. & 3. sub tit. de Regular. in nouis. Gaspar. Thesaurus decis. 56. Henriq. decis. 21. Tapia in auth. ingressi verbo ideoq. nec de his capit. 1. num. 15. in fine. Humada l. 7. glos. 3. à num. 4. tit. 7. part. 1. Caluac. Fiuizana decis. 10. n. 113. par. 3. sub titulo de vltimis voluntatibus, Menoch. in additionibus ad lib. 2. de arbitr. casu 436. num. 16. Molina d. disp. 139 vers. ambiget fortasse, Azorius d. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 14. in fine, & lib. 13. c. 9. quæst. 2. Veg. in sum. tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3. Aloys. Ricc. in collect. decision. collect. 584. Fr. Emanuel. quæst. Regularium tom. 3. quæst. 16. art. 1. & tom. 2. quæst. 47. art. 10. & in sum. tom. 1. cap. 90. nu. 5. & tom. 2. cap. 7. num. 8. & 9. Leonard. Lessius d. cap. 41. numero 40. Aluarus Valasc. d. cap. 16. à num. 13. Ceuall. quæst. 63. num. 7. & quæst. 121. à num. 4. Cened. ad Decretum collect. 50. in fine Nicol. Garci. de benefic. p. 11. cap. 9. n. 17. Emman. Saa in sum. verbo Religio num. 5. Zechi. de Republ. eccles. tit. de Regular. cap. 3. nu. 10.* nouissime *Sanch. d. cap. 5. num. 13. Lusitanus Benedictus Aegidius d. §. 2. num. 21. cum sequentibus, & num. vlt. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 23. art. 4.* optime *Campanili d. rubr. 12. cap. 13. num. 12.* & decisum fuisse referũt *Franc. Molinus d. quæst. 99. nume. 26. & Armend. d. loco num. 21.*

13 Et cum dixerim prædictam conciliarem constitutionem non habere locum in vltimis voluntatibus, imò licere testari cuicunque volenti ingredi religionem, aut etiam ingressio dum annus probationis excucurrit non exilis inde dubitatio exoritur, testamentũ istud rumpatur ne subsequenti professione, & an ante professionem possit expresse reuocari? in qua quæstione verior est opinio, quod monachus effectus, dũ in nouitiatu agit, potest reuocare testamentũ factum ante ingressum religionis, & durante eodem nouitiatu aliud condere, cum Laicus reputetur, & quia in illius enodatione aliquas admittunt distinctiones, longasq. resolutiones vtriusque Iuris Doctores, apud illos latius veritatem inquirere poteris, & videto *Bart. in authent. ingressi num. 1. de sacrosanctis Ecclesiis* vbi cæteri ordinarij, *Anton. Butr. in c. in præsentia nume. 34. de probat.* vbi *Canonistæ* omnes, *Couar. in cap. 2. nume. 4. de testamentis, Iulium Clarum in §. testamentum quæst. 28. Crass. eod. verbo quæst. 34. num. 2. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 1. & in cap. quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur num. 4. Molina de primogeniis lib. 2. cap. 9. à num. 38. Gomez l. 3. Tauri num. 23. vbi Corneio, Fachin. lib. 6. controuers. cap. 14. & 15. Carol. Tapiã ad dict. authenticam ingressi, verbo ideoq. nec de iis, à num. 46. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectu 4. num. 31. & 32. Mench. de successionum creatione lib. 2. §. 20. num. 29. & de successionum progressu lib. 1. §. 1.*

§. 1. num. 52. Matien. l. 1. glos. 3. num. 4. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Fr. Emanuel quæst. Regularium tom. 3. quæst. 3. art. 8. Ceuall. comm. contra comm. quæst. 61. & quæst. 221. Azori. institut. moralium p. 1. lib. 12. cap. 8. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 23. art. 8. Gama Lusitaniæ decisione 316. nu. 5. & 6. & decis. 375. num. 5. Costa in cap. si pater, verbo testatorem, n. 8. & 10. de testamentis lib. 6. Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore, num 59. & de nominatione emphiteusis quæst. 6. num. 5. cum sequentibus, & de potest. eligendi cap. 3. num. 17. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 18. num. 397. Aluar. Valasc. d. cap. 16. numer. 14. Franc. Molin. d. q. 99. n. 23. & 24. Castill. quotidianarum quæst. lib. 1. de vsufructu cap. 65. num. 6. & lib. 3. cap. 12. num. 3. Molin. d. tract. 2. disp. 139. dub. vlt. & disp. 64. nu. 3. late *Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 3. nu. 24. cum multis sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis quæst. 332. & quæstion. 268.* vbi quærit an Regularis possit post professionem reuocare testamentum antea factum, de quo etiã *Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 11.*

14 Est etiam alia quæstio in hoc proposito pariter controuersa an scilicet professo integrum sit testamentum ante professionem factum reuocare? in qua vna sententia tenet absolute posse reuocare, quam sequuntur *Doctores in l. 1.* ff. *de testam.* vbi *Bart. num. 7. Cuman. 5. &* & cæteri scribentes, *Xuar. alleg. 20. num. 25. cum sequentibus, Tell. l. 17. Tauri num. 6. Deeian. cons. 31. lib. 3. Burg. de Paz l. 3. Tauri num. 688. Matienso l. 1. glos. 3. nume. 4. tit. 6. lib. 5. nouæ Recop. Cald. Pereira de nomin. emphyt. cap. 3. numer. 17.* Altera vero, & communior, ac receptior tenet integrum non esse professo testamentum reuocare, quia per professionem ita moritur mundo Religiosus, vt nihil propriũ habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere, *auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* & ideo hanc tuentur *Abb. in capit. in præsentia, numero 61. de probation. Imol. l. 1. num. 13. ff. de testam. Nau. com. 2. de Regularib. num. 53. Cou. in cap. 2. num. 9. de testam. Gutier. canon. lib. 2. cap. 1. à nume. 37. Tapi. in d. auth. ingressi, verbo, ideoque nec de his cap. 1. num. 67. Spino glos. 6. rub. in fine, Fachin. controuers. Iuris lib. 6. cap. 15. uers. ego sententiam, Angul. de melioration. l. 1. glos. 3. num. 12. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap 32. num. 2. & quæst. Regular. tom. 3. quæst. 16. art. 3. & q. 69. art. 3. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 6. quæst. 5. Valasc. de partition. cap. 16. num. 18. Molina d. tract. 2. disp. 140. vers. vtrum vero religiosus. Benedict. Aegid. in repet. d. l. 1. p. 4. §. 2. num. 6. in fine.*

15 Quod adeo verum est, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus possit testamentum ante professionem factum reuocare, vt docet *Tapia. dict. cap. 1. num. 67.* quicquid contrarium velint *Ias. in d. auth. ingressi num. 17.* & ibi *Petr. de Vergnia in addit. ad Butrigar. limit. 6.*

16 Secundo quæro an renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in sæculo prætextu, & intuitu ingressus religionis, stante prædicta conciliari dispositione valida sit non obseruata illus forma? in qua quæstione æquiorem dicunt opinionem resoluentem huiusmodi renunciationem nullam, & inualidam

dam *Nauar. cons. 7. & 8. de donationib. in ant. & cons. 81. de regular. in nouis, Molina de Iustitia tract. 2. disput. 139. & versiculo ambiget, & disp. 149. vers. quoad ecclesiam, & disp. 604. num. 2.* Cancer. *variar. lib. 2. cap. 8. n. 81. Flamin. de resign. lib. 3. quæst. 13. numero 9. Ceuall. q. 121. num. 4. & 5. Fr. Ludou. Miranda dict. quæst. 23. artic. 2. & 3.* & multis rationibus contrarijs respondens confirmat *Marius Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. vlt. casu 42.* sequitur *Lessius de iustitia lib. 2. cap. 41. nume. 39. & 40. Rojas in epith. success. cap. 7. nu. 30. & 31. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 18. num. 37. Spin. in speculo testam. gl. 12. princip. nume. 5. Menoch. cons. 388. num. 7. Emman. Sa verbo religio, num. 5. Ceuall. commun. contra comm. quæst. 115. in fine. Gutier. in cap. quamuis pactum de pactis, in 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 13. ca. 9. q. 2.* multis suffulti rationibus. Principalior est quoniam nisi ita diceremus fieret omnino, vt dispositio *d. cap. 16.* redderetur elusoria, frustrareturq. eo quod curarent parentes, vel consanguinei, vt ante ingressum filiæ renũtiarent, ne deinde post ingressum possent retrocedere, vel si discedere vellent non facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incommoda: mens autem *Concilij* fuit prouidere ne restringeretur libertas animi donantis in discedendo, vel emittendo professionem, vt ex ipsomet colligitur in *d. cap. 16.* in finalibus verbis, dum vult monasterio ante duos mẽses ante professionem donari, aut renuntiari non posse per ipsum ingredientem, aut ingressum, quia si velit pœnitere, & egredi non ita liber erit animus, cum monasterium, aut alius bona donata possideat. Deinde *Cãcer.* supra citato loco, se idem consuluisse refert, & ea ratione quoniam interpretes *legistæ* ingressum monasteria, & non ingressum, volentem tamen ingredi, æquiparant in d. *authẽt. ingressi*, Canonistæ *in cap. in præsentia, de probation.*.

17 Verum contrariam opinionem, immo prædictam Conciliarem constitutionem intelligi de renũciationibus tantum factis post ingressum religionis, non autem de factis ante ingressum, tenent multi alii, non minus auctoritatis, & opinionis viri, quoniam *tex.* apertissime de ingresso, siue ingressa religionem loquitur, à cuius verbis, & dispositione recedendum non est, *l. non aliter, cum vulgaribus. ff. de legatis 3.* & ita resoluunt *Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo monasteria, & conuentus, pagina 330. versic. dubium illud, Aluar. Valasc. d. capit. 16 num. 22. cum sequen. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 37. par. 1. Benedict. Aegidi. in repetit. d. l. 1. parte 4. §. 2. num. 22. ad finem, Franc. Molin. de ritu nupt. dicta quæst. 99. nu. 30. Castil. controu. lib. 1 de vsufruct. cap. 65. num. 7. Menoch. in addit. ad lib. 2. de arbitr. casu 436. à numer. 3. Campanil. d. rubr. 12. cap. 3. num. 17.* late *Sanch. in præcepta Decalogi tomo 2. lib. 7. cap. 5. num. 4. cum sequentibus,* me citato *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol decis. 295. ad finem. par.* & decisum fuisse testãtur *Pasarell. in suo tractatu priuilegiorum, in priuileg. Minorum, fol. 200. num. 37. Serbus in suis additionibus ad compendium Mendicant. verb. nouitius, vers. sed hic sunt aliqua aduertenda, Fr. Emmanuel. tom. 2. q. 47. artic. 8. Nicol. Garcia de be-*

§. 1. num. 52. Matien. l. 1. glos. 3. num. 4. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Fr. Emanuel quæst. Regularium tom. 3. quæst. 3. art. 8. Ceuall. comm. contra comm. quæst. 61. & quæst. 221. Azori. instit. moralium p. 1. lib. 12. cap. 8. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 23. art. 8. Gama *Lusitaniæ decisione 316. nu. 5. & 6. & decis. 375. num. 5. Costa in cap. si pater, verbo testatorem, n. 8. & 10. de testamentis lib. 6.* Caldas *Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore, num 59. & de nominatione emphiteusis quæst. 6. num. 5. cum sequentibus, & de potest. eligendi cap. 3. num. 17. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 18. num. 397. Aluar. Valasc. d. cap. 16. numer. 14. Franc. Molin. d. q. 99. n. 23. & 24.* Castill. *quotidianarum quæst. lib. 1. de vsufructu cap. 65. num. 6. & lib. 3. cap. 12. num. 3. Molin. d. tract. 2. disp. 139. dub. vlt. & disp. 64. nu. 3.* late *Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 3. nu. 24. cum multis sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis quæst. 332. & quæstion. 268.* vbi quærit an Regularis possit post professionem reuocare testamentum antea factum, de quo etiã *Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 11.*

14 Est etiam alia quæstio in hoc proposito pariter controuersa an scilicet professo integrum sit testamentum ante professionem factum reuocare? in qua vna sententia tenet absolute posse reuocare, quam sequuntur *Doctores in l. si. ff. de testam.* vbi *Bart. num. 7. Cuman. 5. &* & cæteri scribentes, *Xuar. alleg. 20. num. 25. cum sequentibus, Tell. l. 17. Tauri num. 6.* Decian. *cons. 31. lib. 3. Burg. de Paz l. 3. Tauri num. 688. Matienso l. 1. glos. 3. nume. 4. tit. 6. lib. 5. nouæ Recop. Cald. Pereira de nomin. emphyt. cap. 3. numer. 17.* Altera vero, & communior, ac receptior tenet integrum non esse professo testamentum reuocare, quia per professionem ita moritur mundo Religiosus, vt nihil propriũ habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere, *auth. ingressi,* C. *de sacros. Eccles.* & ideo hanc tuentur *Abb. in capit. in præsentia, numero 61. de probation. Imol. l. 1. num. 13. ff. de testam. Nau. com. 2. de Regularib. num. 53. Cou. in cap. 2. num. 9. de testam. Gutier. canon. lib. 2. cap. 1. à nume. 37. Tapi. in d. auth. ingressi, verbo, ideoque nec de his cap. 1. num. 67. Spino glos. 6. rub. in fine, Fachin. controuers. Iuris lib. 6. cap. 15. uers. ego sententiam, Angul. de melioration. l. 1. glos. 3. num. 12. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap 32. num. 2. & quæst. Regular. tom. 3. quæst. 16. art. 3. & q. 69. art. 3. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 6. quæst. 5. Valasc. de partition. cap. 16. num. 18. Molina d. tract. 2. disp. 140. vers. vtrum vero religiosus. Benedict. Aegid. in repet. d. l. 1. p. 4. §. 2. num. 6. in fine.*

15 Quod adeo verum est, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus possit testamentum ante professionem factum reuocare, vt docet *Tapia. dict. cap. 1. num 67.* quicquid contrarium velint *Ias. in d. auth. ingressi num. 17.* & ibi *Petr. de Vergnia in addit. ad Butrigar. limit. 6.*

16 Secundo quæro an renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in sæculo prætextu, & intuitu ingressus religionis, stante prædicta conciliari dispositione valida sit non obseruata illius forma? in qua quæstione æquiorem dicunt opinionem resoluentem huiusmodi renunciationem nullam, & inuali-

dam

dam *Nauar. conf. 7. & 8. de donationib. in ant. & conf. 81. de regular. in nouis, Molina de Iustitia tract. 2. disput. 139. & versiculo ambiget, & disp. 149. vers. quoad ecclesiam, & disp. 604. num.* 2. Cancer. *variar. lib. 2. cap. 8. n. 81. Flamin. de resign. lib. 3. quæst. 13. numero 9. Ceuall. q. 121. num. 4. & 5. Fr. Ludou. Miranda dict. quæst. 23. artic. 2. & 3.* & multis rationibus contrarijs respondens confirmat *Marius Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. vlt. casu* 42. sequitur *Lessius de iustitia lib. 2. cap. 41. nume. 39. & 40. Rojas in epith. success. cap. 7. nu. 30. & 31. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 18. num. 37. Spin. in speculo testam. gl. 12. princip. nume. 5. Menoch. conf. 388. num. 7. Emman. Sa verbo religio, num. 5. Ceuall. commun. contra comm. quæst. 115. in fine. Gutier. in cap. quamuis pactum de pactis, in 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 13. ca. 9. q.* 2. multis suffulti rationibus. Principalior est quoniam nisi ita diceremus fieret omnino, vt dispositio *d. cap. 16.* redderetur elusoria, frustrareturq. eo quod curarent parentes, vel consanguinei, vt ante ingressum filiæ renũtiarent, ne deinde post ingressum possent retrocedere, vel si discedere vellent non facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incommoda: mens autem *Concilij* fuit prouidere ne restringeretur libertas animi donantis in discedendo, vel emittendo professionem, vt ex ipsomet colligitur in *d. cap. 16.* in finalibus verbis, dum vult monasterio ante duos mẽses ante professionem donari, aut renuntiari non posse per ipsum ingredientem, aut ingressum, quia si velit pœnitere, & egredi non ita liber erit animus, cum monasterium, aut alius bona donata possideat. Deinde *Cancer.* supra citato loco, se idem consuluisse refert, & ea ratione quoniam interpretes *legistæ* ingressum monasteria, & non ingressum, volentem tamen ingredi, æquiparant in d. *authẽt. ingressi,* Canonistæ *in cap. in præsentia, de probation.*

17 Verum contrariam opinionem, immo prædictam Conciliarem constitutionem intelligi de renũciationibus tantum factis post ingressum religionis, non autem de factis ante ingressum, tenent multi alii, non minus auctoritatis, & opinionis viri, quoniam *tex.* apertissime de ingresso, siue ingressa religionem loquitur, à cuius verbis, & dispositione recedendum non est, *l. non aliter, cum vulgaribus. ff. de legatis* 3. & ita resoluunt *Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo monasteria, & conuentus, pagina 330. versic. dubium illud, Aluar. Valasc. d. capit. 16 num. 22. cum sequen. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 37. par. 1. Bened. dict. Aegidi. in repetit. d. l. 1. parte 4. §. 2. num. 22. ad finem, Franc. Molin. de ritu nupt. dicta quæst. 99. nu. 30. Castil. controu. lib. 1 de vsufruct. cap. 65. num. 7. Menoch. in addit. ad lib. 2. de arbitr. casu 436. à numer. 3. Campanil. d. rubr. 12. cap. 3. num. 17.* late *Sanch. in præcepta Decalogi tomo 2. lib. 7. cap. 5. num. 4. cum sequentibus,* me citato *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol decis. 295. ad finem. par.* & decisum fuisse testãtur *Pasarell. in suo tractatu priuilegiorum, in priuileg. Minorum, fol. 200. num. 37. Scribus in suis additionibus ad compendium Mendicant. verb. nouitius, vers. sed hic sunt aliqua aduertenda, Fr. Emmanuel. tom. 2. q. 47. artic. 8. Nicol. Garcia de be-*

*benefic.par.*11.*cap.9.numer.*15.*Galet.in margarita casuum conscientiæ verbo religiosus,pagina* 226. *colum.* 1.*& verbo Nouitius* 1. *Ioan.Baptist.Confett.in summ.priuileg.Mendicant.tit.*13.*cap.*13.*pagina* 325.*Vgolin.de potestate Episcopi capit.* 20. §.7.*num.*3. *Armendariz in additio. ad recopil. legũ Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18.*l.*7.*de Religionibus,num.* 20. *&* 25. Hæc opinio sic sumpta, & decisiones, quibus fulcitur reciperem tantum eo casu,quod talis donatio, seu renunciatio facta fuit sine dolo fraudandi prædictam conciliarem dispositionem dato ab ipso renuntiante,vel ab alio illum inducente, tali enim dolo commisso in ipso ingressu credo donationem factam esse nullam, & in hoc euentu, potest procedere prima sententia, & declaratio,quam pro sua opinione adducunt Doctores ibi citati, & refert *Armendar.dict. loco num.*23. nam potest euenire,quod eadem facilitate, qua non ingressurus religionem induceretur ad donandum, posset etiam induci ad donandũ intentione ingressus,& hoc casu cessat dolus fraudandi tam conciliarem dispositionem,quam ipsum renunciantem, vt per se patet, & hoc modo conciliare poteris plura, quæ Doctores supra citati adducũt in varias diuisi sententias, responsiones,& distinctiones. Non placet igitur,quod docent *Nauar. consf.*82 *de Regular. & P.Molina d.loco*,ac *Fr.Ludou.Miranda d.quæst.*23.*art.* 2. asserentes esse inualidas donationes,seu renunciationes bonorũ temporalium factas ab aliquo volenti intrare religionem, antequam susciperet habitum,cum pacto,quod in quocunque euentu,quo prædictus è monasterio exeat,dicta donatio nõ sit valida,prout tenet *Nicol. Garcia d.cap.* 9.*num.* 19.*& numero* 21. etiam resoluit non valere donationem factam à nouitio, cum pacto, & modo,vt eo non profitente sit nulla;ob non seruatam formam decreti *d.cap.*16.

18 Tertio quæro an prædicta cõciliaris dispositio procedat in maiori 20. annis renunciãte? Et videbatur dicendum, quod non,ex verbis dicti *cap.*16. coniunctis cum alijs præcedentis *cap.* in quo decernitur inualida professio emissa ante 16. annum perfectum,& ante annum professionis,vt copulatiue requirere videatur scilicet quod prolabuerit annus 16.& annus professionis, quare dũ postmodum subiungit *cap.*16. nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, &c. propter dictionem illam (quoq;) & dictionem (antea) dicatur dispositionem illius canonis cũ qualitatibus positis in canone antecedenti, vt scilicet donatio, vel renunciatio facta à minore 16. annorũ,& ante professionem nõ valeat nisi infra vltimos duos menses, & consequenter emissa a maiori valeat: vnde *Menoch. de arbitrar. casu* 436. *n.* 8. subtiliter arbitratur formam, & solemnitatem *d.cap.* 16. in ea vel eo locum non habere, qui,vel quæ ætatis annum 16. excedit;is enim, inquit,libere potest se obligare & bonis renunciare absq; Ordinarij Episcopi,vel Vicarij præsentia,cũ cesset minor illa ætas 16. annorum considerata à Sacro Concilio,quã ad hoc aptam non credidit ad emittendam professionem, neq; se obligãdum,vel renuntiandũ iuxta dictã Concilij dispositionem. Sed his non obstantibus cõtrarium tenent *Gutier.Canonic. lib.*2.*cap.*1. *num.*34.*Cened.in Decretum collect.* 50.

50. nume. 5. *Morqueth. de diuis. bonorum lib. 4 cap. 5. à num. 34. Peguera decis. 252. Campanili d. cap. 3. numero 18. Francisc. Molin. d. q. 99. numero 43. Valasc. de partit cap. 16. numero 27. Fr. Emman. tom. 2. quæst. 4. art. 13. Sanch. d. cap. 5. num. 7. & Armendar. dicto loco num. 36.* vbi refert decisum *d. cap. 16.* vendicare sibi locum etiam in his, qui excedũt annum 16. & illa verba, antea facta, non referri ad ætatem renunciãtis, sed ad duos menses proximos ante professionem: ex ea ratione, quia dispositio conciliaris prohibentis dictas renunciationes fuit facta ad euitandas fraudes, quæ in dies com mittebantur per parentes, consanguineos, vel alias personas, & quandoque per eosdem monachos, vt recte aduertit *Nauar. d. conf. 8. sub titulo de donation.* at qui fraus huiusmodi sic committi potest per prædictas personas nouitiæ, vel nouitio ætatis 17. vel 20. annorum, sicut in eo, qui 16. tantum annum habet, & ideo cum in vtroque eadem militet ratio, debet etiam eadem vigere dispositio, iuxta vulgaria iura. Deinde forma illa renuntiandi præscripta à Sacro Concilio, est de solemnitate renunciationis, quia ea onus sa vult renunciationem nullam, & inualidam iudicandam, forma autem, & solemnitas eadem vbiq. esse debent non diuersa. & cum Concilium generice formam dederit in nouitijs, variare ex multiplicitate annorum non potest.

19 Quarto quæro, an prædicta Conciliaris dispositio locum sibi vendicet in resignatione beneficij? Affirmatiuè resoluit *Azor. institutio. moral. par 2 lib. 7. cap. 20. quæst. 6.* & ita etiam pluries decisum fuisse referunt *Majol. de irregul. lib. 3. capit. 6. post num. 1. Flamin. de resignation. lib. 3. quæst. 13. à numero 4.* qui ex ea ratione id admittit ne temere quis renuntiet dum est nouitius, & postea contingat carere beneficio, & monachatu, si forte nõ admittatur ad professionem, vel ipse nolit postea professionem emittere, & refert etiam decisum Episcopum non debere conferre illa beneficia, nisi facta professione, asseritq. habere locum supradictam sententiam affirmatiuam etiam quando quis renuntiat ante ingressum intuitu ingressus religionis, cũ videatur facta in fraudem, præcipue quando non habet aliunde, ex quo viuere possit, vel est ordinatus ad titulum illius beneficij; nam his casibus resignatio non debet admitti, nisi habeatur certitudo de professione, & hæc veritate niti affirmat *Campanili d. rubr. 12. cap. 3. numer. 10.* Contrarium tamen immo d. dictã conciliarem dispositionem non habere locum in renunciatione beneficii cum solum loquatur de renunciatione, & obligatione bonorum tanet *Nicol. Garcia de benef par. 11. cap. 9. nu. 12. & num. 13.* cum duobus sequentibus respondet fundamentis *Flam. d. loco*, cuius *Garciæ* opinioni libenter assentior.

20 Renunciationem vero beneficij Ecclesiastici, cuius titulo quispiam est ordinatus ante susceptionem habitus esse omnino inualidam non est dubium, non ex decisione conciliaris constitutionis dicto loco, sed ex alio capite, ex prohibitione scilicet Concilij Tridentini *sess. 21. de reformat. cap. 2.* & idem procedit in renunciatione patrimonij, cuius titulo quispiam ordinatus est, nisi simul habeat alia bona, de quibus à religione egressus sustentare, & viue-

uere possit, ita *Fr. Ludou. Miranda d.q. 23. art.5.* Vnde nullatenus reciperem resolutionem *Fr. Emmanuel. quæst.regular. tom.1.q.37. art.2.* asserentis beneficium neque infra duos menses ante professionem posse à nouitio renuntiari, etiã cum solemnitate in d.conciliari dispositione statuta, quã quidem sententiã duabus comprobat rationibus, prima quia est simoniaca renũciatio hæc, cum illi insit tacitum pactum, quod in quocunque euentu, quo renuntians non profiteatur, aut religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit facta reddet ei iterum præfatum beneficium, quæ omnia procul dubio esse simoniaca asserit *Fr. Ludou. Miranda d.loco.* Secunda deinde ratio ab eo relata est, quod scilicet præfata renuntiatio ex alio capite non valeret, quãuis simoniaca minime esset, atque quod qui beneficium recipit non à renuntiante, sed à collatore recipit, atque insuper certum esse beneficij collationem debere esse perpetuam, non autem temporalem, neque aliquam expressam addi posse conditionem, aut tacitam subintelligi, quare addit impossibile videri, quod valeat nouitius infra duos mẽses à Cõcilio statutos ante professionem renũtiare cũ hoc euentu tẽporalis fit collatio, & cõditionalis, videlicet, si subsequatur professio, & sic subiungit resignationem etiam infra duos menses ante professionem fieri non posse, sed etiam infra paucas horas ante illam, cum scilicet ad eã properat, estq. receptus à Monachis, suntq. omnia parata, ita quod moraliter loquendo ipsa professio subsequi indubitanter debeat. Sed is nõ obstantibus à resolutione *Garciæ d.loco* non recederem, & rationibus, quas adducit *Fr. Emmanuel. d.loco* facilis patet responsio. Ad primam igitur dico non considerari illic simoniam, quia nulla emendi, vel vendendi voluntas adest, nullaq. conuentio, siue pactio de emendo, vel vendendo, neque preterea simonia confidentialis potest aliquo modo in illo casu considerari, ex alia eiusdem confidentiæ definitione relata per *Flaminiũ de confidentijs q.1.numero 19.* maximè quod tacitum illud pactũ cum recipiente, quod à *Fr. Emman.* præsupponitur inesse, reuera non inest, tùm quia ipse renuntians libere, atque absolute renuntiauit, tũ quia licet professionem postea non emittat, nõ propterea dici potest beneficiũ regredi, atq; iterum deuolui ad ipsũ renunciantem, cum ab ipso abdicatum nunquam fuerit: ita disponente Cõcilio, quod effectum ipsius renunciationis suspendit ad tempus emissæ profesionis, ac prohibet renunciationis admissionem, & beneficij collationem. Ad secundam vero *Fr. Emanuel.* rationem respõderi potest considerando differentiam inter renunciationem, & collationem; prohibet enim *Concilium* renunciationem fieri, nisi infra duos menses ante professionem, & huius effectũ suspendit vsquequo sit emissa professio, ipsius verò beneficij renuntiati collationem vetat, nisi professio antecedat, ex supra adductis, ac ita perpetuò tunc durabit, & cessabit *Fr. Emmanuel.* dubitatio quomodo possit infra duos menses antea renuntiari, & collatio esset temporalis vsque ad professionem contra iuris dispositionem, namq. ità renunciatio erit valida, & collatio non temporanea, sed perpetua, quia facta tempore, quo vacabat beneficium-

neficium, sic eleganter respondet *Campan.d.c.3.n.11.* cuius verba hic trāscribere propter eius singularem doctrinam operæpretium duxi.

22 Quæret aliquis an nouitius Canonicus vocandus necessariò sit ad electionem Episcopi, aut alicuius beneficij Canonicis competentem? in qua quęst. ex eo quod vere Canonicus sit illum vocandum esse tenent *Archid. in cap. beneficium, nu. 1. verbo assensus de Regular. in 6. Card. in Clem. fin. num.* 8. *quæst.* 10. *eod. tit. Bertachin. de gabellis par. 7. princ. num. 56. Mandos. in casibus annalibus num. 66. casu* 197. Verius tamen existimo non esse vocandum, quamuis iure eligendi priuatus minime sit, legitima nanque religionis causa rite, & legitime abesse censetur *Glos. verbo conferendum in d. cap. beneficium*, vbi *Monach.n.* 2. & cæteri scribentes, *Tap. in auth. ingressi verbo sua cap.* 2. *nume.* 8. *C. de sacros. Eccles. Læli. Zechi. de Repub. ecclesiast. tit. de Regularib. cap. 3. num. 10. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 3. quæst.* 1. vbi etiam addit prędictum nouitium non posse procuratorem constituere ad eligendum vt pote qui necessariò ad electionem vocandus non est.

23 Illud tamen pro complemento huius Alleg. aduertendum duxi prædictum *Concilii Trid.* decretum non habere locum in nouitijs Societatis Iesu, qui possunt renuntiare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuscunq. non seruata ea forma, nec expectato bimestri ante professionem, vel ante vota biennij, ex constit. eiusdem Societatis, quæ omnino per decretum *Concilii in d. cap. 16. vers. Per hæc*, ac summos Pontifices *Pium V. Gregor. XIII.* & sequentes approbantur, quare ita sustinent *Fr. Emman. tom. 2. q. 47. art. vlt. Emman. Sa verbo religio n. 5. Molina de iust. d. tract. 2. disp. 139. vers. antequam, Lessi. d. lib. 2. cap. 41. dub. 4. num. 41.* quos refert, & sequitur *Sanch. d. cap. 5. num. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, vel illo impedito eius vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, ostenditur.*

2 *Doctores referuntur materiam tractantes Concilij Trident. sess. 25. de Regularibus cap.* 17.

3 *Puellis quæ sumpserunt Sacrum habitū in aliquo Monialium monasterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem debeent declarare vtrum velint professionē emittere, vel nō.*

4 *Voluntas puellæ Deo dicandæ exploranda est per Episcopum tam ante susceptum habitum, quam postea ante professionis emissionem, tam in monasterijs sibi subiectis, quam in alijs ab eius iurisdictione exemptis.*

5 *Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionē illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis.*

6 *Episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem.*

7 *Puella inclusa per vim in monasterio, debet inde educi, si tamen monialis effici velit desiderij sui compos est facienda, licet eius pater contradicat.*

8 *Vicarius generalis voluntatis virgi-*

ginis explorationem facere nõ potest, nisi Episcopo impedito.

9 *Exploratio prædictarum si neutra fiat non est professio nulla.*

10 *Episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliasq. superiores habitum Sacrum dantes, vel patiẽtes profiteri Moniales absq; dicta exploratione.*

EPISCOPVS QVANdo voluntatem Virginum Deo dicandarum explorare possit?

ALLEGATIO C.

1 PErtinet ad Episcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorũ sumptibus ab eis deputatum, explorare virginis voluntatem diligenter an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat, & si voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas iuxta monasterij illius, & Ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum libere ei profiteri liceat; & præfecta monasterij vno mense ante de huiusmodi professione significare debet Episcopo, alioquin posset suspendi ab officio ab libitũ Episcopi, vt disponit *Con-*
2 *cil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 17.* de cuius materia vide *praxim Episcop. par. 1. verbo moniales pag. 232. & pag. 258. vers. ad 14. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 18. nu. 40. praxim nouã Episcop. par. 2. cap. 3. num. 55. vers. explorare, Azori. instit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 1. col. 1160. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 12. art. 2. F. Ioan. de la Cruz de statu religionis, lib. 1. cap. 7. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionib. nu. 37. & 44. cum sequentibus, Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 18. num. 32. cum sequentibus, Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 12. cap. 16. à nu. 11.* vnde *Sacra Congr.* sic censuit. Puellis, quæ sumpserunt Sacrum habitum in aliquo monasterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus 15. vel 20. præfigi, intra quem deberent declarare vtrum velint professionem emittere, vel non: & si noluerint remittendæ sunt ad domos consaguineorum, vel affinium, refert *Campan. d. cap. 16. num. 16.* postquã Episcopus hac de re certior factus fuerit intra 25. dies examen hoc perficere tenetur, quibus elapsis am plius de eo se non intromittat, decisum referunt *Armendariz d. loco num. 45. & Galett. in margarita casuum consci. verbo nouitij, vlt. Campan. d. cap. 16. num. 10.*

3 Voluntas puellæ exploranda est, non solum quando professionem emittere procurat, de quo casu lo-
4 quuntur supra citati Doctores, sed etiam quando habitum suscipere intendit, itaut spectet ad Episcopũ, tam ante susceptum habitum, quàm postea ante professionis emissionem d. puellæ voluntatem explorare, non obstante quod monasterium sit Regularibus subiectum, vel aliàs ab eius iurisdictione exemptum, & si prior exploratio non fuerit facta, sufficit quod fiat secunda, & hoc totum fuisse decisum referunt *praxis noua Episcop. d. loco, Campan. dict. cap 16. num. 10. & 11. Armendar. d.*
5 *loco num 37. & 46. & 50.* Ordinarius non debet explorare voluntatẽ puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed

ex-

expectãdum tempus faciendæ professionis, & tunc si sit suspicio, quod inuestigetur à monialibus pro suo officio curabit inde duci ad exteriorem Ecclesiam monasterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis cõuenire iudicauerit, vbi voluntatem eius exquirere possit. At si nulla sit suspitio, & nullã aliam iustã causam subesse apparebit, tunc non in alio loco quam ad crates ferreas monasterij voluntatem puellæ explorabit. ita decisũ referunt ***Armendariz dicto loco numero** 48. **Campanil. dicto cap. 16. numer. 15.*** In hac voluntatis exploratione, seu alio simili actu cum fit in ipso monasterio Episcopus nòn ingrediatur clausuram, sed stet ante fenestellam cancellorum examinando mentem ipsius puellæ, vt aduertit ***Fuscus d. num. 40. in fine***, & refert decisum *Campanil. d. n. 15.*

7 Puella inclusa per vim in monasterio debet inde educi, & si quid damni ob eam causam passa est curare debet Episcopus, vt indemnitati eius prouideatur eorum impensis, qui talem illuc intulerunt, qui debent etiam seuerè castigari, sed puella si monialis effici velit, desiderij sui compos est facienda, licet pater eius contradicat, refert decisum *Campan. d. cap. 16. num. 12. prope finem*. De pœnis contra cogentes aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam mulierem ad ingrediendum monasterium egi in alleg. casuum reseruatorum, dum agerem de excõmunicationibus nulli reseruatis *in Concil. Trid.*

8 Huiusmodi voluntatis explorationem non potest facere Vicarius, nisi Episcopo impedito iuxta Sacri Concilij dispositionem, & notant ***Sbroz de officio Vicarii lib. 2. quæst.*** 207. ***Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum par. 1. num. 237.***

9 Si vero Antistes alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, contra Conciliũ fecisse censuit *Sacra Congregatio*, addens ab istis Sacris Virginibus, à quibus non solum habitus est susceptus, sed iam professio facta, sine prædicto examine, nihil Ordinarium debere sciscitari, sed permittere eas in suo statu permanere. In Abbatissas tamen animaduertere posse ait, debereq. per eorundem Ordinarium Moniales, earumque Superiores admoneri ne Virginibus dent Sacrum habitum, nec eas patiantur in religione profiteri, nisi prius voluntas earum perspecta sit, & explorata ab eodem Ordinario, & ipsum posse cõtrafacientes coercere non solum pœnis à *Concilio Tridentino* statutis, & præscriptis, sed etiam ecclesiasticis censuris, & aliis iuris remediis, non obstantibus quibuscunq; priuilegiis, refert *Campanil. dicto cap. 16. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius potest professionem ante expletum decimum sextum annum factam nullam declarare.*

2 *Professionis nullitas si proponatur coram Ordinario, & superiore* Re*gulari, debet intra biennium terminari, quia subintrat dispositio Concilij sess. 24. de reform. cap. 20.*

3 *Profiteri nullus valet expresse, nec tacite ante decimum sextum annum expletum, & professio antea facta ipso iure est nulla.*

4 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini sess. 25. de Regular. cap. 15.*

5 *Milites Regulares non comprehen-*

non peccabunt etiamsi finito negotio, per aliquantulum temporis amplius se detineant, quia cum huiusmodi præcepta sint moralia, moraliter sunt intelligenda, atque interpretanda, & non secundum regulas metaphysicas, iuxta quas res in puncto consistunt indiuisibili, non sic autem est in rebus moralibus, in quibus quàm maxima est latitudo prudentum iudicio, atque arbitrio perpendenda, & consideranda, ita *Collect. priuileg. d. verbo ingredi monasteria Monialium* §. 34. optime *Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 2. art. 10.*

59 Concessio facta alicui de intrando ad monasteria Monialium, intelligitur de prima vice, adeo quod si semel vigore illius facultatis ingressus fuerit, amplius accedere non possit, ita iudicatum dicit *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 649. in 1. edit. & resolut. 545. in 2. edit.*

60 Hactenus de masculis egimus, quibus licentia indulgetur pro necessitatibus occurrentibus Monialium ingredi monasteria, nunc locis erit adiungere casus aliquos, in quibus fas erit fœminis ad illa intrare. Et primo licētia indulgetur volentibus intrare, vti famulabus, & causa inseruiendi domesticis seruitiis, licitum namque videtur etiam in monasteriis Monialium S. Claræ, & aliarum, quæ à sua fundatione clausuram promiserunt, si ibi non sint Moniales laicæ, siue conuersæ seruentiales, habere seculares ancillas de licentia potentis illam dare, quia in *Concilio dicto capit. 5.* conceditur facultas præstandi licentiam ad ingrediendum Monialium monasteria in casibus necessariis, Episcopis, aliisque Superioribus Prælatis, & certum est (vt supra dixi) quod prædicta necessitas ad ingrediendū, seu ad existendum ibidem, non debet esse simpliciter necessaria necessitate absoluta, logica, aut methaphysica, extrema, aut strictissima: sed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis non videat Moniales prædictas, præsertim vbi ad id non sunt aliæ Moniales laicæ, quàm maxime indigere supradictis secularibus ancillis, vt inseruiant infirmis, & exerceantur in aliis infimis ministeriis coquinæ, & aliis, in quibus commode exerceri non possunt aliæ Moniales, quæ choro, ac diuinis officiis sunt destinatæ, & mancipatæ; tum etiam, quia post vnam cōcessionem *Pauli III. de anno 1536.* aliā obtinuit *Fr. Ioan. de Aguilera Rom. Curia Commissarius 27. Septembris 1569.* vt in quolibet Monialium conuentu possint ipsæ moniles habere tres, vel quatuor ancillas pro cōmuni seruitio monasterii, si cōmode eas sustentare possent, dummodo sint honestæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur: quare ita tenent *Sorb. in sua annotat. ad compend. Mendicant. verbo ingredi monasteria, versiculo de illis vero, Nauarr. ad dict. capit. statuimus, numero 66.* late, & eleganter *Frat. Ludouic. Miranda dict. quæst. 2. art. 5.* Non poterunt tamen ancillas habere, quibus liberum sit claustra intrare, & exire quando libuerit, etiā si adsit consuetudo, vt declaratum existit per Sacram *Congregationem Concilij in vna Abulensi die 20. Februarij*, cui sub his verbis supplicauit Reuerendissimus Episc. Abulen. Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini. Abbatissa & Moniales monasterij Sanctæ Annæ Ordinis San-

Bernardi prope, & extra muros ciuitatis Abulensis, quæ Episcopo Abulensi immediate subiectæ sũt, prætendunt quod intra claustra monasterij pro seruitio Monialium possunt habere, & retinere quasdam ancillas in habitu, & vita seculari degentes, quibus claustra intrare, & exire etiam quandoq. libuerit, & alias de nouo posse recipere testantur quod sit contra Decreta Concilij Trid. & Apost. Constitutiones Reuerendiss. Dom. Episcopus Abulen. Monialibus prohibuit, ne intra claustra dicti monasterij prædictas ancillas seculares vlterius de nouo reciperent; Sed Abbatissa & Moniales prædictæ contra præceptum dicti Episcopi insurgunt, ex eo quod asserunt habere consuetudinem recipiendi, & retinendi dictas ancillas quare Reuerendissimus Episcopus Abulen. Illustrissimis, & Reuerendiss. Dominationibus vestris supplicat dignentur illi rescribere, quod in hoc Sacra Congreg. faciendum fore dignum iudicabit. In Congreg. autem confirmatum, & approbatũ fuit quicquid per Reuerendiss. Dominum Episcopum prouisum fuit vt supra, ac executioni demandari, &c. refert *Campan. d. rub. 12. cap. 16. num. 28.*

62 Secundus casus, quo fœminis permittitur ingressus in monasteria Monialium est, si causa educationis illuc velint ingredi; Diximus enim de mente *Concilij Trid.* Episcopos, & Superiores Prælatos facultatem posse concedere intrandi, siue existendi in monasteriis Monialium in casibus necessariis, quod cum ita sit non à ratione videtur alienum dicere institutionẽ prædictarũ puellarum secularium nobilium vnum esse ex casibus necessariis, & nec modicũ, quin vero multum toti Reip. Christianæ cõuenientem, vt ibidem bonis ac sanctis moribus instructæ, ad religionem afficiantur, atque ad profitendum incitentur, & præmoueantur, aut si forsan coniugalem statum voluerint assumere sancte, & religiose educatæ maiorem proculdubio virtutis curam habebunt, operibusque Misericordiæ amplius inuigilabunt, quæ omnia moralem quandam constituunt necessitatem, ob quam iuxta Concil. licitum esse videatur eisdem licentiã indulgere, vt intra prędictarũ Monialium monasteria nutriantur, vnde *Sacram Congreg. rescripsisse Episcopo Hieracen. die vlt. Augusti 1575.* puellas educationis gratia, licet sacro vestitu indutæ non sint, non prohiberi in monasteriis Monialium retineri cum certis conditionibus ibi expressis referunt *praxis Episcopal. part. 1. verbo Moniales, §. 10. altera praxis noua par. 2. capit. 3. numero 57. Quaranta in summa Bullarij verbo Monasteria Monialium, pagina 449. in nouiss. impress. Campanil. dict. cap. 16. numero 28. versiculo Secundus, Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 5. dub. 2. prope finem. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 46. artic. 10. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 2. art. 6. Azori. d. lib. 13. capit. 8. q. 4. Sanch. d. lib. 6. cap. 16. à num. 61.*

63 Prima igitur conditio est, quod Monasterium vbi recipiuntur non habeat institutum in contrarium, quod id ipsum prohibeatur, nam seruanda sunt cuiuslibet Monasterii instituta ex declarat. Illustriss. Cardin. dicit *Fr. Ludou. Miranda d. art. 6. concl. 2. vers. prima*, & colligitur ex illa Episcopo Hieracens. transmissa, ibi, si tamen eadem mo-

na-

nasteria ante Concilium consueuerint huiusmodi puellas recipere. Secunda, quod prædictæ puellæ non sunt admittendæ, & recipendæ, nisi de consensu Abbatissæ, & monialiũ, & de consensu, & licentia in scriptis superioris earundem, & *constat ex ead. declar.* ibi, sicq; à Superioribus monasterioruum scriptam licentiã impetrauerint, atque Abbatissæ, & reliquarum Monialium cõsensus accesserit. Tertia, quod debent in monasteriis manere sine ancillis, nec inde exire (nisi non reuersuræ) possint, & obligatæ sunt ad clausuram, & ad cætera sicut ipsæ moniales, aliter statim excludẽdæ. Quarta, quod si semel à monasterio exierint, non sunt amplius ibidem admittendæ, & recipiendæ, nisi illæ, quæ valetudinis gratia, & alicuius infirmitatis grauis curandæ de licentia Superioris in scriptis obtenta ad balnea exierint, dummodo Abbatissę, ac reliquarum Monialium accedat consensus, quia ob ægritudinem curandam de licentia Superioris, & consensu Abbatissæ, ac Monialium exiens cũ consensu, & licentia ipsarũ potest admitti. Quinta, quod vtantur eo vestimẽto, quod virginali modestiæ, & pudori conueniat. Sexta, quod in prędictis monasteriis Monialium educationis gratia receptæ, restituantur patribus, seu parentibus quandocunque eas petierint. Septima, quod non sint super numerum præfixum. Octaua, quod quolibet semestri eis anticipatu soluatur portio pro alimentis. Nona, quod sit locus separatus à loco, vbi degunt aliæ Moniales professæ, & nouitiæ pro dormitione, & laborerio. Decima, quod puellę delectę ex hospitalibus, & aliis piis locis, donec offeratur occasio, siue facultas ipsas nubendi, quamuis in prædictis Monialium monasterijs recipi possint, vt ibidem inseruiant, nulli tamen moniali priuatim, atque in particulari possint inseruire. Vndecima, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus suis ad religionem destinatæ fuerint in habitu seculari, septimo, vel octauo ętatis suę anno in Cõuentibus, seu monasterijs Monialiũ possint recipi, ibique manere, vsq; ad duodecimum, vel decimumquartũ annũ, vt sic possint litteras, & cãtum addiscere, ac bonis moribus imbui, expleto tamen prędicto tempore, si religionem elegerint, habitu regulari induantur, sin autem id renuerint libere in domum parentum suorum mittantur, & amplius monasterium non ingrediantur.

64 Puellæ huiusmodi causa educatiõnis in monasterijs recipi nõ possunt minores septennio, & maiores vigesimoquinto, vt decisum à *Sacra Cõgreg.* referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo monialis*, 5. *praxis Episcop. par. 1. verbo Moniales*, §. 11. *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici resolut.* 641. *in 2. edit.*

65 Postquã vero præteriit tempus annorum 25. intra quod illic morari conceditur ex causa educationis, si statim puella non egreditur, neque ipsa, neque alia quæuis incidit in excommunicationem, seu censuram, sed potest Episcopus terminũ constituere, intra quem eligat puella, vtrum velit Monialis fieri, aut à monasterio egredi, iuxta alteram eiusdem *Congregat.* declarationem, cuius testes sunt *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 16. numero 54. Campanil. d. capit. 16. num. 29.*

66 Quoad mulieres vero nuptas dicendum in monasteriis Monialiũ reci-

cipi non debere, & ideo à *Sacra Cō-gregat.* reiectam fuisse petitionem cuiusdam Comitissæ, quæ propter quandam infirmitatem à suo marito volebat separari, & cum tribus filiabus ingredi quoddam Monialiū monasterium, vt asserit *Fr. Ludouic. Miranda d.q.2.artic.8. concl. vnic.* Illæ tamen, quæ sunt in discordia cū maritis, & eorum sæuitiam timent, si extra culpam sunt, quandiu iustā causam timendi habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari, in posterum vero huiusmodi mulieres non possunt recipi, ita referunt decisum *praxis Episcop. parte 1. verbo Moniales, §. 12. Campanil. d. capit. 16. num. 30.* Mulier vero, quæ venit in suspitionem marito, & timet ob id ne ab eo vis aliqua inferatur, debet permitti, vt possit ingredi monasterium monialium, si modo Constitutiones monasterij non repugnant, & accedat consensus Superiorum, Abbatissæ, & Monialium, & causa cessante ingressus debet inde exire, & si semel exierit nunquam postea in idem monasteriū ingredi poterit, & tenetur ad clausuram, sicut aliæ Moniales, & stare sine ancillis, & seruare conditiones alias supra positas, referunt quoque decisum, *praxis Episcopal. & Campanil. in locis proxime citatis, Fr. Ioan. de la Cruz dict. cap. 5. dub. 2. conclus. 3. in fine.*

67 Respectu vero viduarum scio quoque decisum, quod illæ, quæ viris mortuis honestatis causa se cōtulerunt in monasterium, modo sint bonæ existimationis, & famæ, legibusque monialium pareant, tolerari debent; de cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipi debēt, nisi moniales fieri vellent. Et aduertendū duxi non posse Episcopū dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laicali permanere, etiamsi toto tempore vitæ suæ illic degere, nec amplius inde exire vellet, quia in istis nulla adest causa necessaria, referunt decisum, *Fr. Ludouic. Miranda dicto artic. 6. conclus. vnic. Campan. d. cap. 16. num. 30. vers. & respectu, & num. 31. vers. tandem.*

68 Non potest præstari matribus licētia ingrediendi monasteria Monialiū etiam ad inuisendas filias morti proximas, quia huiusmodi matrum ingressus non est medium adeo necessarium ad medendum huiusmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ sunt constitutæ, immo ipsis filiabus monialibus damnosus, atque nociuus, & corpori, & animæ, nam præ nimia amoris teneritudine in præsentia matrum affligentur, & ipsæ filiæ, distrahenturq. ab intentione charitatis, & amoris, quem (maxime in tali transitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore distractæ impedientur etiam, ne sursum corda sua leuare possint. Quare sic decisum fuisse per *Sacram Congregationem* referunt *Fr. Ludouic. Miranda dicta q. 2. artic. 8. praxis Episcopal. par. 1. verbo Moniales, §. 8. ver sic secundo, Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 5. dub. 2. conclus. 3. notab. 3. Fr. Emman. tom. 1. quæst. 46. artic. 11. Quar. d. verbo monasteria monialiū, vers. sed an liceat, pagina 453. in nouissi. impr.*

69 Pro meliori monialium clausuræ obseruatione, & ne illæ à diuinis aliquatenus hominum colloquiis videantur separari, *Alexand. III. in cap. monasteria, 8. de vita, & honest. clericorum* constituit, quod frequentans monasteria Monialium, & monitus non desistens, si clericus sit, de-

deponatur, si vero laicus excommunicetur, ex quo tex. *glos.* ibi asserit istam frequentiam non in vnico actu exemplificari, sed pluribus, scilicet duobus, sequitur *Abb. numer. 5.* frequentia enim ex duabus vicibus inducitur, iuxta resoluta per *Mascard. de probation. conclus. 424. nu. 16.* & in terminis quod frequentia

70 alloquendi cum Monialibus inducatur ex duabus vicibus tenent *Cosm. in pragmat. ad cap. frequens, §. quapropter, fol. 54. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capit. 393. num. 17. praxis Episcopal. d. verbo Moniales, §. 7.* vbi etiam dicit, quod circa frequentiam locutionum clerici cum Monialibus, non est restringendum ad dictũ illius glossæ, quia frequẽtare nõ intelligitur, etiã qui tribus annis duodecies alloqueretur. Ego tamen credo melius dicendum istius frequentiæ declarationem, si ea intercedat in hoc casu, remittendam esse iudicis arbitrio, *Nauarr. in dicto oapit. statuimus, num. 61. versic. quibus addo, & in capit. cum consideret, versic. multiplici, num. 23. de pœniten. distin. 5. Campanil. dict. capit. 16. numer. 40. Sanch. dict. lib. 6. capit. 16. à numero 109.*

71 Locutio cum Monialibus strictissime prohibetur in *Concilio 2. Hispalen.* relato ab *Ambrosio de Morales par. 2. chronica Hispaniæ libr. 2. cap. 15. fol. 115.* Et debet adesse legitima causa ob quam permittatur alloquutio cum Monialibus, & accessus ad earum Monasteria, cum non sufficiat occasio consanguinitatis, *praxis Episcopal. dict. verbo Moniales, §. 7. vers. circa secundum, Stephan. Gratian. dicto capit. 393. num. 16.* Laici etiam possunt à iudice Ecclesiastico puniri, si dum moniti fuerint à monasteriis Monialium non se abstinuerint, vt probat text. *in dicto cap. monasteria,* ibi, per Episcopum arceatur, resoluit *Bobadil. in sua politica lib. 2. ca. 17. n. 50.* Regulares ab ipsarum Sanctimonialium habitatione, & collocutione antiquitus arcebantur, atque adeo quod si contigisset videre aliquam propinquam coram Abbatissa permissum erat illi confabulari per modica, & compendiosa verba, breueq. tempus, iuxta *cap. diffinimus, 18. q. 2.* consimileq. decretũ prodijt ex d. Concil. Hispalensi, registrato in *cap. in decima,* eadem causa, & *quest.* præcipiente respectu monachorum, vt remoti ab illarum familiaritate degerent, nec vsque ad vestibulum haberent accedendi familiare permissum, & neque Abbati, vel ei, qui præficiebatur extra eam, quæ præerat, loqui Virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem earum pertinerẽt, licuisset, neque cum ea sola, quæ præerat frequenter eos loqui potuisse, sed sub testimonio duarum, vel triũ sororum, itaut rara esset accessio, & breuis omnino loquutio. His etiam

72 nostris temporibus per Decretum *Sacræ Congreg. supra Episcopos, & Regulares Dat. Romæ nonis Maij 1590.* prohibentur ijdẽ Regulares ad Monialiũ monasteria cuiuscunq; Ordinis accedere, & aufertur Episcopis, aut alijs Superioribus omnis potestas cõcedendi illis licẽtiã illuc eundi, & cũ eis alloquẽdi, sibiq. eam facultatem retinuit eadem *Sacra Congreg.* cuius decreti tenorem referunt *Sorb. in compendio Mendicantium, verbo ingredi monasteria, Quar. d. ver. monasteria Monialium pag. 451. in nou. imp. Cãp. d. c. 16. n. 43. vers. Illustrissimi,* vbi etiã asserit De-

Decretum hoc fuisse extensum ad Regulares Sancti Ioannis Hierosolymitani per *Sacram Congreg. Vicario Neapol.* rescribentem.

73 Dubitari potest an Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit? Et videbatur quod sic per *tex. in capit. 1. de priuileg. lib. 6.* & per ea quæ resoluunt *Iacob. de Graff. in decis. aureis par. 1. lib. 2. cap. 49. num. 68. Nauarr. consil. 2.* incip. *Regulares, de senten. excommunic. Campanil. d. cap. 16. num. 42.* intendentes respondere textui in *Clement. 1. de priuileg.* Sed verius est contrarium, si Regulares habeāt ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari, & ita Sacram *Congreg.* censuisse *die 9. Aprilis 1587. ex Capucc.* refert *Fr. Emman. tom. 1. q. 45. artic. 2. in fine,* referunt etiam *Quaranta d. verbo monasteria Monialium, vers. dubitari, pagina 453. in nouiss. impress. Campanil. d. n. 42. in fine,* ex eo quia à non suo iudice nemo potest ligari, sicut nec solui *cap. cum inferior, de maior. & obed.* tum quia iurisdictio ad quam pertinet potestas ligādi cēsuris nō conuenit Episcopo in exēptos, *Henriq. in sum. lib. 7. c. 25. §. 7. litt. K.* tùm etiā quia Episcopus nō potest exemptos excōmunicare, suspendere, vel interdicere, si priuilegium speciale hebeant ne possint excommunicari, suspendi, vel interdici, *cap. 1. §. in eos autem, de priuileg. lib. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 33. num. 23.*

74 Prædicta censura per statutum, aut edictum Episcopale ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialium, & cum illis alloquentes comprehendit etiā accidentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus, qui non subsunt iurisdictioni Episcoporum, existentia intra suam diœcesim, ita cum *Geminian. in cap. 1. §. & quoniam, numero 8. de statu Regular.* optime resoluit *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 393. numer. 23. cum sequen.* dum tamen expresse vetitus fuerit accessus ad monasteria etiam exempta, alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta, *Siluest. verbo excommunicatio, 2. num. 14. summ. Rosel. eodē verbo, 7. sub num. 4. Roland. à Valle consil. 33.* incip. *Illustris, sub num. 32 volum. 3.* quos refert, & sequitur *Cāpanil. d. cap. 16. num. 45.* Et compre-

75 hendere tam subditum, quàm non subditum, ex eo quod Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium, istud ire est delinquere, & sic delictum est factum in loco non exempto, licet sit consumatum in loco exempto, quod Ordinarius poterit punire, resoluit post *Roland. d. cons. 33. nu. 16. Stephan. Gratian. vbi proxime.* Vnde non videtur tuta resolutio *Iacob. de Graff. in suis decis. aureis lib. 5. c. 2. n. 19.* dicentis quod si constitutio excommunicaret committentem aliquod facinus, aut aliquod inhonestum exequentē in monasterio quocunque etiam exempto, vel inhoneste proferentem verba monialibus, non eum ligaret, qui illa ageret in monasterio exempto, nisi intelligamus de monasterio exempto sito etiam in loco exēpto, si vero sit in diœcesi alicuius Episcopi, & verba foris proferātur, vel ad illud eatur intentione proferendi illa credo excommunicationem non euitare, propter rationem quam

quam affert *Stephan. Gratian loco citato*.

76 Quo vero ad licentiã petendã pro accessu ad hæc monasteria exempta opus est ab Episcopo loci eam obtinere, vltra aliam Superioris Regularis, iuxta supradicta, quod hodie admittitur si consuetudo suppetat, quia refertur *Sacram Congreg.* censuisse facultatem concedendi licentiam adeundi ad colloquium cum monialibus Regularibus subiectis, spectare ad ipsos Superiores Regulares, nisi esset consuetudo legitime præscripta, vt huiusmodi licentiæ, etiam quoad monasteria, quæ Regularibus subsunt, ab Episcopo tantũ, vel ab Episcopo, & Superiore Regulari coniunctiue obtinerentur, tunc enim consuetudinem esse obseruandam voluit, ita referunt *Quaranta d. verbo monasteria monialium, versiculo hinc tangenda, pagina* 453. *Campanil. dicto capit.* 16. *numero* 45.

77 Quamuis iure communi reperiatur prohibitum Monialiũ frequentare monasteria, & ad eadem accedere sine iusta, manifesta, & rationabili causa, & Superioris licentia eius, ad quem illam dare spectat, vt supra dixi, non tamen iure reperitur prohibita missio litterarum, seu epistolarum ad monachas ipsas, nisi speciali edicto fiat: Vnde *Nauarr. in d. cap. statuimus, num.* 61. ait Romæ factum fuisse olim edictum, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui Monachæ, vel Prelatæ, vel Zitellę, siue puellæ in monasterio inclusæ quacunq; de causa sine licentia Vicarii Papæ, vel Protectoris Ordinis, sub pœna quingentorum ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynam, vel opera ab eis facienda, qui solam Abbatissam, vel Vicariam poterit alloqui, & idem *Nauar. consil.* 60. *de sentent. excommunicat.* refert etiam prohibitionem quandam, quam fecit *Gregor. XIII.* sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Fratribus cuiusdam Religionis, ne litteras aliquas scriberent ad Moniales sui Ordinis, cuius occasione quærit an fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epistolam quandam scripsit ad Monialem, sed tamen illa ad eandem non peruenit? in qua partem negatiuã sequitur, nempe quod prędictus Frater non remansit excommunicatus, nec censuram aliquã incurrit, quãuis mortaliter peccauerit, quod ibi multis probat, sequuntur *Fr. Emman. tom.* 1. *quæst.* 45. *art.* 3. *Sanch. d. lib.* 6. *cap.* 16. *à num.* 117.

78 Quæstio est non contemnenda an scribens litteras moniali, & mittens incidat in præfatam censuram comminatam ab Episcopo aduersus euntes in monasteria Monialiũ? In qua quæstione affirmatiua pars videtur probari ex *tex. in cap. clericus, dist.* 81. vbi illis pœnis, quibus prohibetur clericis accessus ad matronarũ domicilia, eisdem illis interdicitur aliquid secreti per domesticos ma-
79 tronæ mandari: tum quia per epistolas cum absentibus tãquam præsentibus loquimur, *Peregr. cons.* 94. incip. *ex facto subiecto, numer.* 9. & 14. Vnde *Hieron. in epistola ad Nitiam*, quid est, vt ita dicam, tam præsens inter absentes, quam per epistolas & alloqui, & audire quod diligas: tum quia vetitus loqui cum
80 excommunicato, est insuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere, iuxta *glos. verbo participatione, in cap. constitutum,* 9. *de sent. excõm. lib.* 6. & *glos. verbo litteris, in Clem. vlt.*

vlt.eod.tit.Cou.in cap.alma,p.1.§.2. num.1.Soar. tom.5. de censur. disp. 15.sect.1.nu.2.Sayr.eod.tract. lib.2. c.13.n.2. post multos *Bonacina eod. tract.q.2.puncto 6.§.2. n.2.* Sed his non obstantibus in contrariam opinionem potius inclinarem, quã sequitur *Aloys.Ricc.in praxi aurea re sol.65.per totam*, quia prohibito accessu, & loquutione cum monialib. ob id fit ne illæ ab officijs diuinis abstrahantur, & in mundanis colloquijs tempus consumant, vel ad peccatum incitentur, quod quidem deest dum litteræ mittuntur; tũ quia omnis censura est pœna, vt cõstat ex
82 eius diffinitione, quã adducit *Bonaci.de.censur.disp.1.puncto1.q.1.n.1.* & excõmunicatio est censura, vt demonstrat illius definitio, de qua *Nauar. Soar.* & alii citati ab eodem *Bonac.disp.2.q.1.puncto 1.n.2.* ergo excommunicatio est pęna, quæ cum fit lata contra euntes, & loquentes, nõ cõprehendit mittentes, quia ad alios casus extendi non debet, *l.factum cuique,§.in pœnalibus, vbi Deci.ff.de regul.iur.c.in pœnis,eod. tit. lib.6.* etiamsi extensio fiat ex similitudine rationis, vt dictum est pluribus citatis Doctoribus *in libello de princip.vtriusque iuris litt.P. n.15.*
83 Non obstat igitur tex.in *d. c.clericus*, quia respondetur ibi ex eo prohibèri aliquid secreti per domesticos matronæ mandari, quia plerumque fit ad malum finem, occulte enim & clandestine facta, suspitione non carent, *c.1.§.cum enim*, & ibi *glos.verbo occulta, vt eccles.beneficia*
84 *sine dimin. confer.* male agens odit lucem ex auctorit. Christi Domini, *Ioan.3.* refertur *in c. consuluit, 24. vbi glos.verbo, qui male, de off.deleg.* cum citatis *in d. libello de princip. vtriusque iuris, litt.M. n.6.* & ideo præsupponit *tex.* eisdem matronis posse mandari omne, quod secretum non fuerit. Nec etiam obstat, quod vetitus loqui cum excommunicato, est etiam prohibitus litteras, vel nuntium illi mittere: Respondetur enim maximam considerari distantiam inter mittentes litteras Monialibus, & mittentes excommunicatis, quia cum monialibus inhibetur loquutio, cum excommunicatis vero participatio, quod verbum tãquam latius complectitur etiam litteras, aut nuntium mittentes, *Soci. in l.1.n.7.* vbi *Ias.n.14.ff.de verbor. oblig.* Quare debent Episcopi expressis verbis excommunicare etiã mittentes ad Moniales nũtium, vel epistolas, & suo edicto prohibere fœminis accessum ad monasteria Monialium, non omnibus tamen, sed tãtum deferentibus litteras ex parte virorum, vel ambasiatas continentes aliquid turpe, & inhonestum, aut quoquo modo hominis cuiuslibet desiderium explicantibus, aut insinuantibus explicite, vel implicite, internuntiæ persæpe sunt, atque ad malum hortatrices.
85 Posthæc aduertendũ opinor præfatam clausuram, non modo conseruandam esse in monasterijs Monialium, ne quis tam masculus, quàm fœmina ingredi in ea audeat, verũ etiam in monasterijs ipsis virorum, non tamen, vt ita dicatur, prohibitus omnis cuiuscunq; sexus intrare in illa, sed mulieres dũtaxat, vt omnis radicitus euellatur occasio violandi votum castitatis, *c. peruenit, 18.q.2.* Vnde *Pius V.in sua Constit.* incip. *Regularium personarum*, & *Greg.XIII.in altera* exord. *Vbi gratiæ*, reuocarũt & annullarunt omnes licentias, facultates, & indulta, quibuscunque personis sexus fœminini an-

antea concessas intrandi virorum monasteria, vel domos, etiãsi ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumq. Principum cõtemplationem, vel supplicationem concessæ, & confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus renouatæ, prout refert *Fr. Ioan. de la Cruz d. c. 5. dub. 1. cõcl. 1.* vbi etiam probat sub illis Constit. nõ comprehendi Imperatrices, Reginas, Infantes, & ancillas, quas secum deferunt.

86 Ex verbis cuiusdam declarationis *Pij V.* constat omnibus mulieribus licere ingredi cum aliis Catholicis personis claustra, & alia similia loca, præter officinas interiores monasteriorum Regularium ex causa processionis ordinariæ, scilicet, & solitæ, vel quando in eis Missa, & alia diuina officia celebrãtur, & quando fidelium cadauera ibi sepeliuntur, atque etiam pro eis suffragia fiunt, quod insuper fas esse ait, quoties in Ecclesia Fratrum Minorum prædicaretur, & præ multitudine intrare aliunde requirent, quam per claustrum, vel alium locũ eorundem Fratrum, dummodo directe ad Ecclesiam pergant, ita referunt *Campan. d. cap. 16. num. 37. Fr. Ioan. de la Cruz d. dub. 1. concl. 3.*

87 Illustrissimus Cardinalis Alexandrinus nomine aliorum Cardinaliũ Congreg. rescripsit Prælatis Ordinis Capuccinorum sub hac prohibitione non comprehendi monasteria, seu loca eorum, quæ sunt in fieri, vel in quæ, dum fabricantur, adhuc Conuentus ad ibi morandum nõ fuerit introductus, sed solum ibi aliqui habitauerint Fratres pro fabricæ potius seruitio, quàm aliter, & proinde clausuram non esse talem, vt si mulieres intrarent, pœnas propterea in supradictis Constitutionibus cõtentas incurrerẽt. Itẽ

88 *Gregor. XIII.* ex sententia *Congregat. Concilij Trident.* quærentibus Fratribus Minorum Sancti Francisci de Paula, an per supradictam Cõstitutionem *Pij V.* censeretur derogatum suæ regulæ, vt singulæ Dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes illius Ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem Ordinis septa communiora videre postulauerint, eædem honeste cum sua comitiua intrare, ac deuote visitare tolerentur? fuit declaratum non censeri derogatum quoad Reginas, & fundatrices dumtaxat, referunt *Sorb. in compend. priuileg. verbo ingredi monasteria, Campan. d. capit. 16. num. 37. in fine, Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. resolut. 544. nn. 8. in secunda edit.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore vere sit proprium in particulari.*

2 *Doctores referuntur tractantes de materia Conc. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 2.*

3 *Regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus, à quibus primo subueniendum est earum necessitatibus.*

4 *Regulari nullus Superior potest concedere facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem.*

5 *Monialibus quomodo liceat habere census, siue reditus annuos, aut quoduis peculium, ostenditur.*

EPI-

EPISCOPVS AN POSSIT dispensare cum Monialibus sibi subiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos census pro suis particularibus necessitatibus.

ALLEGATIO CIII.

1 Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore vere sit proprium in particulari, vt probãt tex. *in cap. non dicatis, 12. q. 1. cap. cum ad monasterium, §. vlt. de statu monach.* & strictius *Concil. Trid. sess. 25*
2 *de Regular. cap. 2.* de cuius materia vide *Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 519. Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 2. q. 57. art. 2. & quæst. 47. art. 5. & tom. 3. q. 29. art. 8. 10. & 12. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 1. num. 41. Fr. Ioan. de la Cruz de statu relig. libro 1. cap. 3. Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 7. & cap. 16. à num. 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 397. cum sequentibus, Fr. Ludouic. Miranda in tractat. de sacris Monialibus, q. 9. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ fol. 85. & seq. num. 58. & 63. cum sequentibus.* Per quæ
3 iura censuit *Sacra Congregatio Regulares* vtriusque sexus non posse tenere propria, sed omnia dare debere suis Superioribus, à quibus primo subueniendum est necessitatibus earum, vel eorum, quibus munera destinata fuerunt, reliquum vero conferendum in vsum monasterii, referunt *Nauar. comm. 2. de Regular. num. 18. & in tract. de reditib. eccles. quæst. 1. num. 84. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 9. quæst. 2. prope fin. Francisc. Leo*
4 *d. cap. 1. num. 41.* Vnde nullum Superiorem posse concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem tenent *Nauarr. consil. 47. num. 2. sub tit. de Regular. in antiq. & consil. 15. numer. 2. sub tit. de statu monach. in nouis*, plures quos refert, & sequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 17. num. 28. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 194.*

5 Hinc non defuerunt qui tenuerint Moniales prædictas de licentia suorum Superiorum pro suis occurrentibus necessitatibus posse habere aliquos census, siue reditus annuos, cum per hoc non videantur ipsæ habere proprium, quia ex debita obedientia eos retinent, semper paratæ illos dimittere ad libitum suorum Superiorum, ex quorum numero sunt *Ioan. Andr. Panorm. & Deci.* quos refert *Nauarr. in repet. ca. nullam, 18. q. 2. cap. 3. à num. 25.* Verum in hac quæstione dicendum puto prædictas Moniales non licere habere census, siue reditus annuos, eo modo, quo aliquibus in partibus, vt dicitur, habentur ab eisdem, sed tamen cum debitis circunstantiis, ac moderationibus, nõ omnino videtur illicitum easdem habere quosdam reditus vitalitios, ex quibus possint viuere, ac succurrere, & prouidere suis particularibus necessitatibus, pro victu, & vestitu, & aliis, quæ sibi à monasteriis non suppeditantur, & hoc casu eos habentes non peccare, nec *Concilio Tridentino* contrauenire, quod tantum locum habet in reditibus, vt proprijs, & irreuocabilibus per Prælatos, & sine eorum licentia distrahen-

hendis. Colliges hæc ex *Cordub. in tract. casuum conscien. quæst. 54. Nauar. commento 2. de Regularib. num. 14. Azori. institut. moral. parte 1. lib. 12. cap. 9. quæst. 2. Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 3. dub. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 9. artic. 1. conclus. 2.* Monialis enim retinens proprium cum supradictis moderationibus de licentia Ordinarij, vel Superioris non dicitur contrauenire professioni, nec voto paupertatis, *Rot. Roman. decis. 216. num. 12. par. 2. in nouiss. Galett. in margarita casuum conscient. verbo Monialis, penult.* Et ex eadem resolutione tenendum puto licitum esse Monialibus cum debita moderatione de licentia suorum Prelatorum habere aliquod peculium, non tamen illud expendere in quos voluerint vsus, etiam de eorundem licentia, vt tenet *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 9. art. 2. conclus. vnic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini sess. 27. de Regularib. cap. 18.*

2 *Religionis status, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate.*

3 *Virginem inducentes monasterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. cap. 18.*

4 *Hæredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi.*

5 *Cogentes fœminam ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini sess. 25. de Regularibus, capit. 18.*

6 *Patres, & fratres, qui filias, sororesque, aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionẽ emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt.*

7 *Cogens Virginem monasterium ingredi ingressu non sequuto in nullam excommunicationem incidit.*

8 *Regularis prætendens se per vim ingressum Religionem, aut nulliter professum fuisse intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere:*

9 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini sess. 25. de Regularib. cap. 19.*

10 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concilij Trident. sess. 25. de Regularib. cap. 19.*

11 *Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter perfessus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat.*

12 *Regularis deducens intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est.*

13 *Reclamatio de nullitate professionis facienda est habitu religionis*

nis retento.

14 *Causæ nullitatis professionis nullæ ita sunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiue, vt nullo modo possit Superior per se solum de illis cognoscere.*

15 *Regulari prætendēti professionem esse nullam, sicut licet causas nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, an ita ipse Superior coram eodem Ordinario illas deducere possit, vt è monasterio religiosum dimittat, illo nihil proponente? remissiue.*

16 *Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emisit, in tacita vero à die, quo fecerit actus solummodo professis proprios.*

17 *Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis, si intra illud non potuit reclamare.*

18 *Professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse, etiam post quinquennium, exaudiri poterit per viam restitutionis.*

19 *Professio nulla an ratificetur à persistente in Religione, ignorante tamen nullitatem, ostenditur.*

20 *Professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

21 *Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis, an currat minori, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO habeat iurisdictionē in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem?

ALLEGATIO CIV.

1 SAcrosancti Conc. Trid. decreto *sess. 25. de Regular. c. 18.* cautum est neminem debere compellere suam, vel alienam Virginem monasterium inuitā ingredi, habitum suscipere, & professionem emittere, nec earum sanctam voluntatem ingrediendi impedire, quæ libera esse debet sub pœna Anathematis, his verbis. Anathemati sancta Synodus subijcit omnes & singulas personas, cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tā clericos, quam laicos, seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocunq; coegerint aliquam Virginem, vel Viduā, aut aliam quamcunq; mulierem inuitam, præterquā in casibus à iure expressis, ad ingrediendū monasterium, vel ad suscipiendū habitū cuiuscunq; religionis, vel ad emittendā professionē, quiq. cōsiliū, auxiliū, vel fauorem dederint, quiq. sciētes eā nō sponte ingredi monasterium, aut habitū suscipere, aut professionē emittere quoquo modo eidē actui, vel præsentiā, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili modo anathemati subijcit eos, qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierū voluntatem veli accipiēdi, vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint, &c. de cuius materia, & intellectu agunt ex nouioribus, qui antiquos citant,

Fusc.

Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 15. numer. 68. Henriq. in summ. lib. 11. cap. 19. §. 4. vers. secundo, Soar. de censur. disput. 23. sect. 5. num. 8. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. quæst. 2. vers. præterea, praxis Episcop. par. 1. verb. Moniales, §. 22. pag. mihi 261. Petr. de Ledesma in sua summa par. 2. tract. del stado de los religiosos, capit. 5. conclus. 8. Fr. Emman. quæstio. Regular. tom. 3. quæst. 14. artic. 3. & quæst. 17. artic. 18. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 18. nu. 375. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælatorum tom. 1. quæst. 17. art. 4. conclus. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu Religionis lib. 1. capit. 8. dub. 4. vers. nota, latissime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 4. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. nu. 62. Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 1. num. 27. cum sequentibus, Cened. ad Decretū collect. 49. num. 2. & ad Decretal. collect. 165. num. 5.*

2 Status Religionis, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cū maxima libertate, & ideo *Conc. Tridentin. dicto loco* sub anathematis pœna coercet cogentes virginem

3 monasterium ingredi, quod quidem cum loquatur per verbum, coegerint, intelligendum est de vi coactiua, non inductiua, prout decisum refert *Armendar. d. l. 7. numer. 62. &* resoluit *Azori. d. q. 2. versic. quæres*, vbi etiam tenet hanc pœnam non incurrere illum, qui hæredem instituit

4 mulierem ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasteriū bona ptineāt, metus igitur reuerentialis non sufficit, vt resoluit *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 708. in 1. edit. & resol. 599. in 2. editione.*

5 In prædictam anathematis pœnam incurrunt etiam cogentes fœminā ad monasterii ingressum, nō vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed, vt ibi seculari retento educetur, do nec ætatis aptæ matrimonio sit, ita *Nauar. consil. 56. sub tit. de sentent. excommunic. in 1. edit. & consil. 6. sub tit. de Regularib. in 2. edit. Soar. d. sectione 5. num. 9. praxis Episcop. dict. verbo Moniales, §. 13. pag. 73. Sanch.*

6 *d. cap. 4. num. 12.* Sic etiam patres, & fratres, qui filios, sorores, aut habituū Religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, vt resoluunt *Nauar. in man. cap. 14. num. 17. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 2. Azor. d. quæst. 2. prope finem, & par. 2. lib. 2. cap. 21. q. 15.* licet nihil resoluat, tamen cum secunda sententia manere credendū est, præcipue cum illam *dict. quæst. 2.* primum sequutus fuerat. Ingres-

7 su non subsequuto coactionem effectum sortiri non dicitur, aliud est enim cogere, aliud vero cogere conari, vnde certum est cogentem cū effectu solummodo, esse decreto *Cōcilii dicto loco* excommunicatum, non autem eum, qui conatus est cogere, neque consulentes, fauentes, siue auxilium prǣstantes effectu non sequuto, *Nauar. in man. cap. 27. nu. 51. & consil. 55. de senten. excommun. Sayr. decis. 51. eodem tit. Fr. Ludou. Miranda d. conclus. 2.* vbi etiam probat in prædictam non incurrere excommunicationem, qui cogit virum, siue puerum, cum non ibi expresse habeatur, licet peccet mortaliter.

8 Regularis quicunque prętendens per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam professionem emisisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa,

aut

aut cũ habitu disced re sine licentia Superiorũ, non erit audiendus nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas,quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario per *Concil.Trid.sess.25.de Regularib.cap.19.*de cuius materia, & intellectu vide *Nau.tom.4. de Regularib. num.73. & 77. praxis Episc. par.2.verbo professio,§.2.vers.verũ, Fr.Emman.quæst.Regular.tom.3. q.17.artic.16.& seq. Fr.Ioan. de la Cruz de statu Relig.lib.1.c.8. dub. 4.vers.secunda conclusio, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast.par.2. cap.1.num.42.Flamin. de resignat. lib.13.q.5.num.45. cum seqq. Spin. in speculo testam.glos.12.princ. nu. 62.cum sequentib.Fr.*Ludouic. *Beja respons.casuum conscientiæ,p.4.casu 18.Aloys.Ricc.in praxi fori eccles. decis.657.in 1.edit.& resol. 550. in 2.edit.& etiam decis.744.in 1.edit. & resol.629.in 2.edit.Campan.in diuersorio iuris Canon.lib.12. cap.13. num.129.Azor.institut.moral. par. 1.lib.12.cap.4.q.10.Sanch.de matrimon.lib.7.disp.37.Lessi.de instit.lib. 2.cap.41.dub.7.n.63. Flores de Mena vari.lib.3.q.23.n.68.Armendar. in addit.ad recopilat. legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7. de Religionibus n.38.& 51.*late *Fr.Ludou.Miranda in man.Prælat.tom.1.q.30.art.1. cum sequentibus*. Et dicto decreto comprehendi Milites S.Ioan. Hierosolymitani,dicit decisum *Armend. d.loco n.51*. Porro si Ordinarius simul sit Superior, v.gr. si Episcopatui monasteriũ est vnitum, solus Or-
11 dinarius de nullitate potest cognoscere, nam Concilium dum vtrumque coniungit, præsupponit vtrumque adesse.
12 Regularis huiusmodi deducẽs intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterii, in quo professionem emisit, & corã Ordinario illius loci,vbi existit monasterium,in quo professus est, ita decisum refert *Armendar.d.l.7. numero 38*.
13 Si vero ante causæ cognitionẽ propria auctoritate habitum dimiserit,nullatenu ad allegandã quamcunque causam est admittendus, sed vt ad monasterium redeat est cogendus,& tanquam apostata puniendus,interim vero nullo priuilegio suæ Religionis iuuari potest,decisum refert *Franc.Leo d.cap.1.nu. 42.*& tenent *Nau.d.tom.4.num.77. & 78. Azori.d.quæst.10.in fine.Fr. Ludouic.Miranda d.q.30. art.6. in princip.& concl.1.*asserit reclamationem de nullitate professionis faciendam esse cum habitu; atque habitu Religionis retento, aliàs reclamans non exaudietur. Qui vero cessante scandalo, & præiudicio alterius habitũ dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationem, & antequam deducat causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario,& Superiore sciens,aut iuste credens suam professionem non valuisse coram Deo, in foro conscientiæ non peccat mortaliter, nec etiam quoad forum exterius meretur subire pœnas in prædicto Concilio positas ei, qui interueniente aliqua iusta causa habitum dimiserit,& illo non retento reclamauerit, ille nempe, qui non posset habere licentiam eundi ad reclamandum,neque ire nisi dimisso habitu, aut non sibi permittitur causas nullitatis suę professionis coram Superiore,& Ordinario proponere, ita *Nauarr.dicto loco*, vbi inquit se vidisse in vrbe,

be, siue Romana Curia multos, qui prius dimisso habitu, ac postea reassumpto benigne exauditi sunt.
14 Illud aduertendum duxi causas nullitatis professionis nullæ ita proponendas esse coram Superiore, & Ordinario copulatiue, prout requirit *Con. d. cap. 19.* vt sic Superior Regularis per se solum professionem nullam declaret, religiosumque è monasterio eiiciat, illum teneatur ad monasterium reuocare, cũ prædicti Superioris decretum, vti factum contra formam, & dispositionem Concilii, fuerit nullum, sic censuit *Sacra Congregatio mense Ianuarij 1618.* vt refert *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 20.* Illud tamen
15 non meliatet, an sicut cuicunq; Regulari prætendenti professionem suam esse nullam, licet causam nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, vt disponit *Cõcil.* possit etiam ipse Superior corã eodem Ordinario illas proponere, vt è monasterio Religiosum dimittat, illo nihil proponente? Adhuc sub iudice lis est, ego dubiam iudico quæstionem, quam præsenti anno pro vtraque parte in varias diuisi opiniones disputauimus Illustrissimus D. meus Cardinalis Tontus, & D. Felix Contelorius I. V. ac Sacræ Theologiæ Doctor, in hac Romana Curia Aduocatus, qui omniũ litterarum scientia egregie præditus de se multa, & grauia in dies pollicetur.
16 Prædictum quinquennium in professione expressa facta incipit à die, quo quis illã emisit, in tacita verò à die quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur, *Franc. Leo d. cap. 1. nu. 42. Frãc. Mirãda d. q. 30. art. 1. cõcl. vni. prope finẽ, Azo. d. c. 4. q. 10. vers. postremo.*
17 Elapso etiam quinquennio possunt dari casus, quibus reclamans audiatur, veluti si alleget causas quare intra illud non potuit reclamare, vt resoluunt *Bimi. cons. 57. n. 8. & seq. Fr. Emman. d. q. 17. art. 16.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. d. resolut. 550. num 5.* Item etiam si
18 alleget professionem fuisse metu factam, & causam metus durasse etiã post quinquennium, *Azori. d. quæst. 10. vers. postremo, in fine, Aloys. Ricci. d. resolut. 550. à num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 1. conclus. vni. prope finem,* & semel metus illectus incidit in omnes sequentes actus, durante causa metus, *Rot. Rom. apud Farin. decis. 175. num. 5. par. 1. tom. 1.* quo elapso quinquennio ipso iure, vel per viam restitutionis exaudiri poterit *Bombin. cons. 22. n. 7. Iacob. de Grassis cõs. 1. n. 8. de Regular. tom. 1. Aloys. Ricci. d. resolut. 550. n. 6. vers. tandem,* vbi etiam asserit huiusmodi restitutionis petitionem debere fieri coram Sanctissimo, & consequenter ex eius speciali rescripto obtineri, cognito metu, & illata vi summo iudicio procedendum est, professio enim, quæ à principio fuit irrita, forsan per vim, & metum etiã paternum, vt censuit *Rot. Rom. d. decis. 175. n. 1.* non fit, aut fieri potest rata, & valida, nisi voluntarie ratificetur, nam Deus, vt dicitur in *cap. si quid inuenisti, 14. q. 5.* cor respicit, & non manum, & qui nunquam voluit esse professus, sed semper renuit, nunquã erit talis. Imo nec per promotionem ad Sacros Ordines, si talis metus durabat, præsumẽdũ est quempiã tacite esse pfessũ *F. Lud. Mirãda d. ar. 1. cõcl. vni. in fin.* & dicit *Nauarr. cons. 6. de his, quæ vi,* quod professio propter metum patris mortẽ minãtis in Religione approp-

probata facta, & in qua per tres annos viuẽte patre manens sacris Ordinibus ad titulum religionis promouetur per promotionem ad Sacros Ordines valida non censetur, cum votum quod ab initio ob metum aliquem nullum est solo tractu temporis, neque coram Deo, neque coram hominibus, concurrente etiã gestatione habitus, & permansione in monasterio, & præstatione suffragii in Capitulo, & alia faciendo, quæ solis professis competunt, conualescit, *cap. non firmatur, de regulis iuris, lib. 6. l quod ab initio, ff. eodem titulo*, multoque minus per susceptionem Ordinis, durante iusta causa metus, professionem suam ratificare præsumi debet, quæ est res separata à professione, & à separatis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* cum aliis citatis in *libello de principijs vtriusque iuris, littera I. num. 6.*

19 Professio, quæ est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat per longum tempus in Religione, quam professus est; sed oportet vt sciat ipsam fuisse nullã, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione persistat, quod si non fecerit, intra quinquennium, immo vero, & vltra quinquennium, poterit reclamare, si alleget iustas, atque legitimas causas, ob quas non potuit ante id ipsum facere, solummodo enim quispiam tacite censetur consentire, profiteri, & re vera profitetur, quando sciens professionem fuisse nullam, & inualidam ob aliquam prædictarum causarum ad ratificandam, & approbãdam eam sciens, & prudens in religione persistit per integrum annum continuum, & non interpolatum à tempore, quo sciuit illam esse nullã cum animo, & intentione eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore incipiet esse vere professus, & non aliter, quod si noluerit facere, intra prædictum quinquennium, immo vero & vltra illud poterit reclamare, vt per *Nauar. d. com. 4. num. 71. & cons. 9. de his quæ vi, & cons. 34. num. 4. & consil. 89. nu. 3. de Regularibus, Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 30. artic. 3. conclus. vnica*, quamuis dictũ quinquennium ad reclamandum concessum professis Regularibus currere, non obstante ignorantia professionis nullę, aut impedimento facti resoluant *Sanch. d. disput. 37. num. 19. Galett. in margarita casuum cõscientiæ, verbo annus, nu. 1.* quæ quidem opinio probabilitate non caret, si præcipuè eam intelligamus de professione nulla ob defectum ætatis, quia tunc ad tacitam professionem excludendam satis non est, vt ignorantiam simpliciter alleget professus, aut Superior religionis, ex eo quia in facto proprio, vel alieno, quod quis scire tenetur, non præsumitur ignorantia, sed scientia, *cap. innotuit*, vbi *glos. & Doct. de electio. Bald. in l. 1. ff. si quis omissa causa, glos. in cap. præsumitur, de regulis iuris in 6. Menoch. de præsumption. libro 6. quæst. 23. num. 66.* Sed Superiores religionis tenentur ex officio inquirere ætatẽ nouitii, & nouitius similiter suam, cum ante annum 16. nec ipsi profiteri, nec religio illius professionem admittere possit, ergo quoad hoc non præsumitur ignorantia, quinimo non essent audiendi, etiamsi vellent probare ignorãtiam iuramento, vt colligitur ex *cap. vidua, de regularibus*, & ex resolutis per *Sanch. dict. disputat. 37. numero 27.*

Ad-

20 Aduertendum dicit *Aloys. Ricc. d. resolut. 550. in fine*, quod professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus seruata forma præscripta à *Sixto V.* possunt etiam post quinquennium reclamare, cum eorum professio annulletur propter bonum commune Religionis, & sic *Sixtus V. in sua secunda Constitut.* moderatoria, & declaratoria primæ ait, sed cum eadem ratio vigeat in tacita professione emittenda, quæ militat in expressa, statuimus, quod in quibusuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita professio quorumcunque Religiosorum induci possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione forma Constitutionis seruata fuerit, hactenus *Sixtus V.* Quibus verbis videtur definire, quod allegatio quinquennij non admittatur, siquidem talis allegatio, saltem in foro exteriori, inducit tacitam professionem. Verum quamuis id non ita clare deducatur ex *d. Constit.* adhuc tamen dico, quod su prædictorum professiones, sunt irritæ, & nullæ, specialiter propter defectum consensus recipientium ipsos ad Ordinem, & propter expressam protestationem, quæ hac de re eisdem fit antequam profiteantur, faciunt quæ *Nauar. cons. 26. à principio, &* præcipuè *num. 12. de regularib. & cons. 87. eodem tit.* vbi quęstionem proponit an qui de genere Iudæorum descendit, & contra statutum Religionis ei notum factum, cum protestatione, quod nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus, si confessus fuisset veritatem, sit vere religiosus? cui propositæ quæstioni, atque difficultati respondet, quod videtur sibi huiusmodi consulentem coram Deo, & in foro conscientiæ non esse vere religiosum: tùm quia professio fuit nulla, quia contra legem habentē decretū irritās facta fuit: tùm etiam quia professio in effectu est quidam contractus, & actio vltro citroque obligatoria, qua profitens obligat se monasterio, vel Ordini ad seruiendum ei, secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum, & tractandum ipsum vt filium, atque ita est necessarius consensus vtriusque partis, tā Conuentus, & Prælati professionem acceptantis, quàm ipsius profitentis: & inquit quod in casu proposito defuit consensus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præstitus sub tali conditione, si non esset de tali genere, atque ita defuit conditio sub qua fuit admissus, ex quo proinde sequitur, quod ipsa admissio nulla fuit, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione, nam cessante causa cessat effectus, hactenus *Nauarr.* quem sequitur *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 11. articulo 2.* vbi præmissa difficultate, & quæstione de statuto expellente à Religione descendentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipsorum professiones, etiamsi fiat in Capitulo generali habente licentiam à Sede Apostolica specialiter, vt in eo aliqua statuta edantur, an valeat? postquam respondet quod non, & quod huiusmodi statutum non esset iustum, quia contra ius, & contra sacros Canones, postquam etiam dicit, quod sic recepti, & professi non sunt repellendi à Religione, neque eijciendi, quia contra prædictum statutum: subdit, & addit,

dit,quod possunt eijci, atque expelli,si non interuenit consensus legitimus ex parte recipientium, & inquit quod licet eis,quoad forum cõscientiæ tantum ab ordine, & Religione exire sine vlla prorsus dispensatione,cum quoad illud forum non sint ligati,vt tradunt *Doctores in c. humanæ aures, 22. q.5.* Quoad forũ vero exterius sciens suam receptionem ad ordinẽ & professionem fuisse nullam ob aliquam ex supradictis causis, potest & debet intra quinquennium reclamare, & ipsas corã suo Superiore,& Ordinario allegare, ita *Fr. Ludouic.Miranda d.q. 30.art.4. concl.2.*

21 Prædictum quinquennium currere Regulari minori tenet *Aloy.Ricci.in praxi fori ecclesiast.decis. 658. in 1.edit.& resolut.551.in 2.editio.* vbi citat *Fr.Emman.d.artic.17.uersic.ex quibus infertur*. Sed melius *Flores de Mena d.q.23. numero 68.* resoluit illud non currere tempore inhabili,veluti durante pupillari ætate, aut aliqua causa nullitatis irremissibilis alicuius inhabilitatis personalis. Nec obstant verba ipsius Concilii ibi, quamcunque causam, quibus significari videtur, quod generaliter debet repelli ab allegandis quibuscuuque causis,quę litem possunt mouere, quia respondetur verba illa generalia restringi per narrationem prius factam, & per illa verba, quicunque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse,aut quid simile,&c. Vnde de his tantummodo causis intelligitur Concilium,non vero de alijs ob quas forsan quispiam intra quinquennium non potuit, aut non fuit sibi permissum reclamare,quapropter huiusmodi non obstante, quod elapsum sit quinquennium, reclamare poterit,neque erit repellendus,sed audiendus: ita *Aloys.Ricc. d.resolut.650.num.6.Fr.Ludou.Miranda d.q.30.art.1.conclus.vnica in med.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt* Episcopis *subiecti, in quorum diœcesibus monasteria sita erant.*

2 *Episcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates,& Regulares.*

3 *Regulares fere omnes sunt hodie exempti ab Ordinariorũ potestate ex Summorum Pont. priuilegijs.*

4 *Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorũ potestate ea omnia exercere possunt in suos, quæ Episcopi in subditos.*

5 *Episcopus hodie nullum potest ad professionem monasticã admittere.*

6 *Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat.*

7 *Licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu, non potest. Episcopus Monacho concedere.*

8 *Licentiam non potest Episcopus cõcedere,vt Religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscunque vltimæ voluntatis suscipere valeat.*

9 *Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro se obire possint,non potest Episcopus Religiosis licentiam concedere.*

10 *Abbas potest Monacho licentiam concedere,vt procuratoris munus pro*

pro Episcopo obire possit.

11 *Regularium monasteria à quo tẽpore fuerint exempta à potestate Episcoporum ostenditur.*

12 *Declaratur subscriptio text. in capit. quam sit necessarium, 18. quæst. 2.*

13 *Regulares an illis casibus, in quibus subsunt Episcopis, valeant ab eis puniri, ac censuris inuolui ? ostenditur.*

14 *Regularis etiam monasterium degens si deliquerit, ab Ordinario loci visitari, puniri, & corrigi valet.*

15 *Concilij Trident. dispositio sess. 6. de reformat. cap. 3. locum sibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hierosolymitani.*

16 *Regularis, qui potest puniri ab Ordinario loci, si extra monasterium degat, intelligitur dum non viuit sub Superiori conuentualiter.*

17 *Regularis manens de Superiorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grangia sui monasterij pro religionis seruitio, si delinquat non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet.*

18 *Regularis intra monasterij claustra degens, si extra notorie deliquerit, instante Episcopo à suo Superiore, vel eo negligente ab eodem Episcopo puniri potest.*

19 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij Trident. sessione vigesimaquinta de Regularib. cap. 14.*

20 *Regularis intra claustrum monasterij degens, & extra illud delinquens an possit antequam remittatur ad suum Superiorem ad carcerem Episcopi duci ? ostenditur.*

21 *Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati in causis mercedum, & miserabilium personarum Regulares debitores cogere, & compellere ad soluendum debitum possunt.*

22 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 14.*

23 *Concilium Tridentinum sess. 7. de reformat. cap. 14. an deroget textui in cap. 1. de priuilegijs, lib. 6. ? ostenditur.*

24 *Regulares absque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à suis Superioribus impetratã, libros imprimi facere non possunt.*

25 *Regulares suæ diœcesis cogere potest Episcopus, vti à Sede Apostolica delegatus, vt lectionem Sacræ Scripturæ in monasterijs suis habeant, si commode fieri potest.*

26 *Regulares in Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt prædicare volentes vltra suorum Superiorum licentiam, Episcopi etiam licentiam impetrare coguntur.*

27 *Regulares quamuis exempti subijciuntur Episcopis quoad Ordines suscipiendos.*

28 *Episcopi super Regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipsi exercent.*

29 *Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiendas.*

30 *Regulares etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesiam adificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani consensu.*

31 *Monialium clausuram in omnibus monasterijs, etiam exemptis conseruare, & restituere potest Episcopus.*

32 *Regulares omnes, etiam exempti subiacent Episcopis in colendis festis.*

33 *Regulares peccant contra praeceptum obseruationis festorũ ab Episcopis praeceptorum.*

34 *Regularium ritus in diebus festis quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipsis in eorum Ecclesiis persoluenda, remanere debent.*

35 *Conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debent desumi ex Euangelijs, & Epistolis, quibus Clerus secularis vtitur illis diebus festis.*

36 *Festa Sacra in propria diœcesi cũ Clero & populo indicere valet Episcopus in bonorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adscripti.*

37 *Episcopus habet potestatem abrogandi, vel subrogandi dies festos prout esse magis expedire videbitur.*

38 *Princeps secularis non potest subditis suis indicere, & praecipere obseruantiam alicuius festi sine auctoritate Episcopi.*

39 *Festa obseruanda de praecepto potest Episcopus in Synodo absque populi consensu indicere.*

40 *Festis diebus, quibus rebus liceat operam dare, ostenditur.*

41 *Episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa.*

42 *Laici Superiores pro festorum obseruatione possunt etiam statuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo sit intelligendum ibi ostenditur.*

43 *Regulares interdicta, & censuras ab Episcopo promulgata in eorũ Ecclesijs publicare, ac seruare tenentur.*

44 *Concilium Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? ostenditur.*

45 *Regulares ad publicas processiones accedere per Episcopos cõpelli possunt, ijs tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt.*

46 *Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Episcopis subijciuntur.*

47 *Episcopus per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest Superiores Regulares, vt nouitijs nolentibus profiteri, omnia bona restituant, quae tempore ingressus in monasterium detulerunt.*

48 *Regularis quicunque pratendens per vim, & metum, aut quid simile ingressum esse Religionem, debet intra quinquennium causam nullitatis coram Superiore suo, et Ordinario proponere.*

49 *Regulares de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi non possunt, & quomodo id intelligatur, ibi ostenditur.*

50 *Episcopus potest compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gesta testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si male gesserint.*

51 *Regulares si extra loca vbi monasteria existunt queritare voluerint, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere.*

Re-

52 *Religiosum leuiter percutientem clericum secularem absoluit Episcopus.*

53 *Monachos etiam exemptos se ad inuicem percutientes de aequitate absoluit Episcopus.*

54 *Laicos percutientes Monachos ipse Episcopus absoluit, non vero eorum Superiores.*

55 *Moniales exemptas Episcopus absoluit.*

56 *Regulares omnes, etiam exempti, in causis haeresis subiacent Episcopi iudicio.*

57 *Superiores Regulares non possunt hodie iudicare suos subditos in causa haeresis, sed tenentur eos denuntiare Inquisitoribus, vel locorum Ordinarijs.*

58 *Episcopi locorum Ordinarij, & haeretica prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedere possunt, & seuere animaduertere in Regulares audentes publice asserere, quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*

59 *Refertur Constitutio nouissima Sanctiss. D. N. Gregorij Decimiquinti super Cōceptione Beatissima Virginis.*

60 *Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes haeretica prauitatis Inquisitores possunt procedere, et seuere animaduertere in Regulares, qui personas ad inhonesta perpetrāda in actu Confessionis Sacramentalis induxerint.*

61 *Monachus monasterij exempti si sine habitu extra monasterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, secus si intra.*

62 *Episcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Praedicatoribus) qui, cum debeant esse contenti vnica cāpana, plures habēt.*

63 *Regulares punit Episcopus, qui sibi Episcopalia abrogant.*

64 *Exemptos, si fuga sit periculum, potest Episcopus capere, & remittere ad competentem iudicem.*

65 *Exempti subijciuntur Episcopis in ijs omnibus, quae sunt Ordinis Episcopalis.*

66 *Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suae dioecesis facere solemnes benedictiones, & diuina officia celebrare.*

67 *Ordinarius adiri potest ex defectu iustitiae in exemptis, vt suppleat.*

68 *Regulares administrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremae vnctionis, Eucharistiae, vel Matrimonij sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excommunicari.*

69 *Regulares sine Ordinarij licentia indulgentias publicantes subsunt Episcopi iurisdictioni.*

70 *Regulares die Sabbathi maioris hebdomadae, antequam campana Cathedralis, vel maioris Ecclesiae pulsetur, campanas in Ecclesijs suis pulsantes, ab Episcopo in poenam centum ducatorum condemnantur.*

71 *Episcopus amota omni appellatione componit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis contingentes.*

72 *Exempti in causis matrimonialibus subduntur Episcopis.*

73 *Exempti subduntur Episcopo ad hoc, vt per eum possint denunciari, & mandari vt euitentur, quādo essent notorie excommunicati à iure, vel ab homine.*

EPISCOPVS, QVIBVS casibus in Regulares, & exemptos habeat iurisdictionem?

ALLEGATIO CV.

1 Olim attento iure communi omnes Monachi fuerunt Episcopis subiecti, in quorum diœcesibus monasteria sita erant; itaut Episcopi, veluti Generales Monachorũ, quosdam ad professionem admittere, alios repellere potuissent, *c. qui vere, 16. q. 1. c. viduitatis, 27. q. 1. cap. Abbates, 18. q. 2. glos. verbo si Prælati, in c. quanto, de offic. Ordin. Abb. & communis in cap. porrectum, de Regularib. Siluest. verbo religio 3. §. 4. Nauarr. in cap. non dicatis, 12. q. 2. num. 63. vers. addo secundo, Cabed. diuersorum iuris argumentorum libro 3. ca. 18. in princip. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 63. artic. 1. & artic. 3. vtrobique, in princip. Cãpan. in diuersorio iuris Canonici rubric. 12. cap. 13. num.* 1. qui propterea de ipso iure communi intentionem fundatam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares habent *Ioan. And. Butr.* & alii, atque *Deci. in cap. sua nobis, numer. 16. de confirmat. vtili, Gonzal. ad regul. 8. Cancell glos. 23. num. 24. Rot. Roman. decis. 78. par. 1. diuers.* quos refert *Campan. dicto loco*.

2

3 Hodie tamen attentis Summorũ Pont. priuilegiis omnes fere Regulares sunt exempti ab Ordinariorũ potestate, siue priuilegia directe, siue indirecte per cõmunicationem talem largiãtur exemptionem, & cõsequenter monasteria his temporibus habent iurisdictionem pleno iure quasi Episcopalem, iuxta doctrinam *glos. recepta, verbo proprij, in Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alien. Nauar. d. n. 23. vers. addo secundo*, vbi *glossam* illam singularem dicit, *Cabed. d. lib. 3. cap. 18. in princ. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 1. q. 17. n. 9. & 25. Sayr. de censur. lib. 4. c. 2. n. 12. Anton. Corne. in tract. de absolutione iuram. par. 2. quæst. 4. num. 28. Fr. Emman. d. q. 63 artic. 3.* vbi varia refert priuilegia,
4 *Campanil. d. ca. 13. num. 2.* ita quod eorum Superiores ea omnia exercere possint in suos, quæ Episcopi in subditos *Nauar. consil. 23. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 25. Cochi. d. q. 17.*
5 *n. 25.* & ideo cum Episcopus hodie Superior Religiosorum non sit, nullùm iam potest ad professionem monasticam admittere, *Abb. in c. porrectum, n. 12. de Regular. Angel. verbo professio, n. 1. Siluest. verbo Religio, 3. q. 14. Nau. cons. 6. à num. 2. sub tit. de Regul. in antiq. & cons. 40. à n. 1. sub eod. tit. in nouis, Azor. instit. moral. li. 12. c. 5. q. 4. p. 1. F. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 17. ar. 11.* quos refert, & sequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. nu-*
6 *mero 74.* Nec dispensare cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat, *Greg. l. 9. verbo mas fuertes, tit. 7. par. 1. Ang. verbo religiosus, n. 34. Siluest. verbo religio, 4. q. 2. Less. de iustit. lib. 2. ca. 41. dub. 13. n. 103. Sanch. d. tom. 2. li. 6. c. 7. n.*
7 *56.* Nec ei dare licentiam eundi ad studia absq; Abbatis cõsensu, *glos. in casus positione, in c. 2. ne clerici, vel monachi, in 6.* vbi *Ioan. And. n. 1 Archid. num. 3. Ancharan. nume. 2. notab. 2. Domin. in princip. numero 8. Sayr.*

Sayr. de censuris, lib. 3. cap. 33. n. 25. Sanch. d. lib. 6. cap. 8. numer. 86. Nec
8 potest licentiam concedere, vt reli-
giosus munus executoris testamen-
ti, aut cuiuscunq; vltimæ voluntatis
suscipere possit, *Bald. in rub. de ma
ior. & obed. n. 3. Sanch. d. lib. 6. cap.
11. num. 19.* vbi *num. 20.* resoluit,
quod Superiore Religionis mortuo,
qui hanc facultatem deberet con-
cedere, si iurisdictio Prælati residet
in cõuentu, sicut iurisdictio Episco-
palis manet eo defuncto in Capitu-
lo, tunc poterit Conuentus hanc li
centiam cõcedere; si autem residet
in aliquo priuato, qui pœnas Præla-
ti vices obtineat, illius erit dare li-
centiam, quod si apud nullum ea
iurisdictio maneret, quod nunqnam
contingit, spectanda est noui Præla-
ti electio. Nec etiam potest Epi-
9 scopus licentiam Religiosis dare,
vt possint munus Aduocati, & Pro-
curatoris obire, *Sanch. dicto libr.
6. cap. 13. num. 9.* contra *Innocen. in
cap. cum I. à num. 3. de sentent & re
iudic.* vbi *Hostien. nu. 2. Ioan. Andr.
etiam 2. Anton. 7. Abb. 29. Henric. 4.*
10 quod quidem adeo verũ est, vt nec
etiam Episcopus ad sua negotia va
leat Religioso licentiam concedere
procuratoris munus obeũdi, in hoc
enim casu licentia Abbatis requiri
tur, qui eam concedere valet, nam
vtilitas monasterij est non modica,
habere Episcopum, à quo in mul-
tis dependet, propitium, *Hostien.
in capit. sopitæ, numer. 1. de censibus,*
vbi *Abb. numer. 3. Felin. in dicto ca
pit. cum I. à numero 12. Fului. Pa-
cian. consil. 162. num. 190. volumine
primo, Sanch. dicto lib. 6. capit. 13. nu
mero 22.*
11 Sunt qui teneant Regulariũ Mo-
nasteria à Gregor. I. fuisse exempta
à potestate Episcoporum *in capit.
quam sit necessarium, 18. q. 2.* cuius
subscriptio concipitur à Gratiano.
Item Greg. omnibus Episcopis de
libertate Monachorum; cum multò
post per eius successores hæc exem-
ptio illis fuerit attributa; nã aucto-
ritas illa reperitur originaliter a-
pud registrum *D. Gregor. lib. 7. epi-
stol. 1. & epist. 18.* sub longe diuer-
sa subscriptione, nempe Gregor. E-
piscopo Rauennati priuilegium dat
monasterio SS. Ioannis, & Stepha-
ni, vnde satis constat Gratianum
in superscriptione illius text. in
tribus peccasse. Primo, dum inquit
12 Epistolam Gregorii ad omnes E-
piscopos fuisse directam, cum ta-
men ex originali constet ad solum
Episcopum Rauennatem missam.
Secundo, dum subdit de libertate
monachorum generaliter, cum ta-
men *Gregorius* ibidem libertatem
seu priuilegium exemptionis dede-
rit vni tantum monasterio Sanctorũ
Ioannis, & Stephani, vt cõstat ex ver-
bis, quæ habentur in originali, & in
tenore ipsius epistolæ, ibi; & ideo,
quia monasterium, &cæt. & ibi,
prædicti monasterij. Tertiò dum
in plurali retulit *in dicto capitulo
quam sit*, verbum, monasteriorum,
quod tamen in originali reperitur
tantum in numero singulari. Ex
quibus & aliis satis constat tex-
tum illum citari non posse in eum
sensum, quod Gregorius Magnus
generaliter exemerit omnes Mo-
nachos à iurisdictione Episcopo-
rum, cum tamen vnicum solum-
modo monasterium per priuile-
gium in nonnullis liberauerit: pa-
tet ibi, nullus igitur vltra au-
deat de reditibus, de rebus, vel
chartis prædicti monasterii, vel
de loco aliquo, qui ad eum perti-
net, quocunq; modo minuere, &c.

itaque tex. ille nõ probat monasteria religiosorum exempta fuisse à Greg. I. absolute à potestate Episcoporũ, quod quidem si scire cupias, consule priuilegia exemptionis Religionibus concessa, de quibus *Fr. Emman. d. q. 63. art. 3.*

13 Variæ Summorum Pontificũ constitutiones, ac ipsa Tridentina Synodus multis in locis prædictã exemptionẽ in aliquibus casibus restrinxerunt, quos quidem gradatim referre cõstitui cum annotationibus ad illorum veram declarationem necessariis, vt Episcopis notum sit, quando de causis Regularium, & exemptorum cognoscere, & in eos animaduertere possint. Nam in casibus enarrandis, in quibus Regulares omnes subsunt Episcopis, valent iidem Præsules punire, ac censuris inuoluere illos, si cõtrafaciant, vt tenent *Henriq. in sum. lib. 7. c. 25. §. 7. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 8. prope n. 19. Marc. Ant. Gen. in praxi Archiep. c. 59. vers. aliud est dubium, Mari. Antonin. var. resolut. par. 2. casu 35. praxis Episcop. par. 1. verbo excommunicationis causa materialis, §. 4. Lazzar. in practicis q. canon. tit. de blasphemia q. 10. à n. 55.* Et plures casus, in quibus Episcopus potest Regulares excommunicare cumulat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 210.* quamuis quoad Religiosos habentes priuilegiũ ne possint excõmunicatione, suspensione, vel interdicto ligari, qualę habent omnes Mendicantes, non posse ab Episcopis compelli censuris, defendat *Sanch. de matrimon. lib. 7. disput. 33. numero 23.* & nouissime *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 14.*

14 Primus igitur casus est. Regularis extra Monasterium degens, etiã sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apost. delegato, secundũ Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat, *Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. 3.* Cuius dispositio locum sibi vendicat in Equitibus S.

15 Ioannis Hierosolymitani, *Nauarr. cons. 21. incip. An Milites S. Ioannis sub tit. de Regularib. in antiqu. & consil. 12. in nouis, Sayr. in floribus decisionum sub eodem tit. decis. 26. Campan. d. cap. 13. nume. 22. Aloys. Ricc in collect. decis. par. 3. collect. 503. vers. Amplia primo, Azori. institut. moral. par. 1. lib. 13. cap. 4. q. 3. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 2. artic. 4. & q. 63. art. 7. vers. quinto.*

16 Et verbum illud, extra monasterium, intelligitur dum non viuit sub Superiore cõuentualiter, vt declarauit *Sacra Congreg.* his verbis. Regularis manens extra claustrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionẽ monasterii, nisi in dicta domo sit regularis obseruantia vt saltem viuat sub Superiore cõuentualiter, si delinquerit, potest puniri ab Ordinario, refert *praxis noua Epis. par. 2. c. 3. nu. 42.* resoluit *Campan. d. cap. 13. num. 22. in fine.* Si tamen maneat de Supe-

17 riorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grangia sui monasterii pro Religionis seruitio, si delinquat nõ ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet, secundum formam *Conc. sess. 25. de regular. c. 14.* quia cum huiusmodi Superior illi possit dare licentiam *Cõcil. Trid. sess. 25. c. 4.* & dicta loca sint membra & depẽdentia à suis monasteriis, censentur eod. iure, & gaudẽt priuilegiis suorum monasteriorũ, *c. recollentes, §. cæterũ, de stat. monac. b.*

Ve-

18 Verum si regularis intra claustra monasterij degat, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo prȩfigendum, seuere puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit, ita habetur in
19 *Concilio Tridentino d. sess. 25. capit.* 14. de cuius materia *Nauar. comm. 2. de Regular. numero 63. Fr. Emman. quaest. Regular. tom. 2. quaest. 2 artic. 6. & quaest. 63. artic. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarrae fol. 85. num. 59. cum seqq. & fol. 86. n. 71. Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. cap. 6. num. 9.* Emanauit *Bulla S. D. Clementis VIII.* contra Superiores suos subditos iuxta formam illius decreti sub pœna priuationis ipso facto dignitatum, & officiorũ, & inhabilitatis, incip. *Suscepti muneris, Romae publicata die 18. Martij 1596.* quam referunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo Exemptio, Cochi. de iurisd. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 17. n. 29. praxis noua Episc. p. 2. cap. 3. num. 44.* vbi *num. 43.* re-
20 soluit posse Regularē in casu illius decreti deprehensum in delicto deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super delicto, dũmodo sine mora sumatur, remitti cum copia processus ad suum Superiorem puniendum cum praefinitione termini ad puniendum: & dicit *Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 17. numero 51.* quod Episcopus loci litteras scribat Superiori monachi delinquentis de delicto commisso, & excessibus, de scandalo populo illato, & instabit, vt intra talem terminum praefixum ipsum punire velit, & de punitione facta ipsum Episcopum certiorem reddat, aliàs ipso Superiore negligente poterit ipse Episcopus eum punire, & illas litteras, quas requisitorias vocamus de punitione monachi delinquentis in praesentia duorum testium ex communi practica assignari faciet.

21 Secundus. Ordinarij tanquã Sedis Apost. delegati in causis mercedum, & miserabilium personarũ Regulares debitores extra monasteriũ degentes cogere, & cõpellere ad soluendum debitum possunt, quamuis certum iudicem à Sede Apost. deputatum in partibus habeant, & in alijs quoq; si ipsũ iudicem nõ habuerint, priuilegiis, exemptionibus, &c. nequaquam valituris, ita habetur
22 in *Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. capit.* 14. de cuius materia aliqua tradunt *Gutier. practic. libr. 3. quaest. 10. Aloys. Ricc. in collect. 503 vers. tertius, & in praxi fori ecclesi. decis. 651. in 1. editione, & resol. 547. nu. 1. in secunda editione, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 1. cap. 3. num. 34. F. Emman. quaestion. Regular. tom. 1. q. 65. art. 5. & tom. 2 quaest. 2. artic. 8. Ceuall. commun. contra communes tom. 4 quaest. 897. sub num. 813. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 11. num. 7. vers. tertio.*

23 Difficultas est an illa Conciliaris dispositio in *d. capit.* 14. deroget in totum *Innocentij IV.* constitutioni *in cap. 1. de priuileg. lib sexto?* In quo dubio pro meliori *dicti cap.* 1. intellectu aduertendum duxi illum locum obtinere quando exemptionis priuilegium est loco certo circũscriptum, & ideo extra illum sic exemptus cõtrahens, vel delinquens coram loci Ordinario cõuenitur; nõ vero locum habere quando sunt exempti non ratione certi loci, sed per-

personarum, quia vbicunq; contraxerint, vel res sita sit, vel delictum commiserint, minime coram Ordinariis conueniri debent, neque illa Innocentii constitutione sunt comprehensi, ita *Mari. Succin. in c. recepimus, à num. 57. de priuileg. Couar. practic. c. 11. n. 5. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 63. art. 3. Aldrete in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. cap. 8. num. 17.* Hoc supposito aliqui apud *Aldret. in d. alle gat. p. 1. c. 3. n. 13.* tenent Regulares esse absolute sub Ordinaria iurisdictione in casibus d. constit. & vltra eos in illis duobus Concilii casibus, videlicet in causis mercedum, & miserabilium personarũ, & in alijs causis ciuilibus, si non habent certũ iudicem à Sede Apost. deputatum in partibus, qui duo casus intelligendi sunt de Regularibus extra claustrũ degentibus. Refert tamen idem *Aldrete d. p. 1. cap. 7. num. 2.* super hoc à *Sacra Congr.* ita decisum fuisse. Sacra Card. Congr. Concil. Trid. interpretum declarauit, neque Constitutionem in generali Conc. Lugdunen. editam, quæ incip. *Volentes*, neque decreto eiusdem *Concilij sess. 7 de reform. c. 14.* comprehendi Regulares, ideoq. iuxta eorum priuilegia coram suis Superioribus, vel Cõseruatoribus esse conueniendos.

24 Tertius. Sicut nulli licet imprimere, vel imprimi facere quosuis libros, nisi prius examinati, probatique fuerint ab Ordinario sub pœna anathematis, & pecuniæ appositæ in *Concil. Lateran. sess. 10. de impressione librorum*; ita etiam Regularibus non licet absque prædicta Ordinarii examinatione, & approbatione vltra licentiam à suis Superioribus impetratam, libros per eos iuxta formam suarum Ordinationum recognitos imprimere, aut imprimi facere, & ita Regulares pro licentiis obtinendis ad imprimendos libros Ordinariis subiiciuntur, vt colligitur ex *Concilio Trid. sess. 4. in decreto de editione, & vsu sacrorum librorum*, dixi *Alleg. 90.*

25 Quartus. Episcopus cogere potest Regulares suæ diœcesis, vti à Sede Apost. delegatus, vt lectionem sacræ Scripturæ in monasteriis suis habeant, si commode fieri potest, vigore dispositionis *Concil. Triden. sess. 5. de reformat. cap. 1. vers. in monasterijs*, de cuius materia dixi supra *Allegat. 56. num. 16. & 17.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. cap. 13. num. 5.*

26 Quintus. Regulares in Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt, prædicare volentes, vltra suorum Superiorũ licentiam, Episcopi etiam licentiã impetrare coguntur, sine qua nullo modo in eis prædicare valent *Conc. Trid. sess. 5. de reformat. c. 2.* Si vero in Ecclesijs, quę sui Ordinis sunt, prædicare voluerint, à Superiorib. de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati cum eorum licentia se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita disponente *Conc. Trid. d. cap. 2.* & dixi supra *Alleg. 76.*

27 Sextus. Regulares, quamuis exempti, subijciuntur Episcopis quo ad Ordines suscipiendos, itaut vetentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quam ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, vt dixi *Alleg. 4. à nu. 58.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. cap. 3. num. 32. cum sequentib. Cochi. de iurisd. Ordin. in exemptos parte 2. q. 45. num. 49. Flamin. d. nu. 7. vers. nona.*

28 Septimus. Episcopi super Regula-

lares, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarũ, quam ipsi exercent, quod supra declaraui

29 Octauus. Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiẽdas, cũ nullus etiã Regularis, possit illas audire, nisi parochiale retineat beneficiũ, aut ab Episcopo per examen idoneus iudicatus approbationem obtineat, iuxta *Concil. Tridentin. sessione 23. de reformation. capit. 15.* & dixi late supra *Allegat. 25. num. 24. cum multis sequentibus*, adde *Flamin. d. numer. 7. vers. decimoquarto*.

30 Nonus. Regulares, etiã exempti, si in loco non exempto Ecclesiam ædificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani consensu, & ita Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa constructionem Ecclesiarũ, & monasteriorũ ab eis in loco non exempto ædificãdorum, de quo dixi supra *Alleg. 26. num. 3. cum seqq.*

31 Decimus. Vt in omnibus monasteriis eisdem Episcopis subiectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent ex *Concil. Tridentin. sess. 25. de regular. cap. 5.* de quo egi *Allegatio. 101 per totam*.

32 Vndecimus. Regulares omnes, etiam exempti, subiacent Episcopis in colendis festis, dies enim festos, quos in sua diœcesi Episcopus seruãdos præceperit, Regulares quoque seruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. cap. 12. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 210. vers. sexto. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 63. Cochi. de iurisd. Ordinarij in exempt. p. 2. quæst. 45. num. 55.* quo textu suffultus *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 70. artic. 1.* hæc inter alia scribit verba. Quod iuri consonũ esse patet; regimen enim monasteriorum, quoad celebrationem festorum ad Episcopum pertinere videtur, argum. *cap. de his, dist. 23. & cap. singulos, 9. quæst. 3. capit. qui vere, 16. q. 1.* & clarius *art. 2.* Et pec-

33 cant contra præceptum obseruationis festorum, à qua obligatione non eximuntur Regulares, cum nullum, quod viderim, illis sit priuilegium cõcessum, quo in diebus festiuis possint in opere suorum monasteriorũ operibus seruilibus seculares, & ipsi Religiosi occupari, quapropter vt iam licite facere, aut permittere possint, petere licentiam ab Episcopis tenentur, qui ad hæc, & alia minime dispensanda habent consuetudine auctoritatẽ: sine dicta enim licentia laborantes, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato sunt irretiti. Circa quam festorum obseruationem emanauit præsens *Sacræ Cong.* decretum. Congregatio Concilii censuit decretum

34 *c. 12. vers. dies etiam festi, sess. 25. de Regular.* ita esse intelligendũ, vt Regulariũ ritus illis festis semper permaneant quoad Missas celebrãdas, & cætera diuina officia, tam publice, quã priuatim ab ipsis Regularibus in eorũ Ecclesiis persoluẽda: nec circa hæc ab ipsis quoquo modo quicquã in contrariũ eisdem Regularib. præcipi posse, quod si de facto præ-

35 ceperint Regulares, neutiquã ipsis Episc. obedire teneri. Verũ quoad cõciones, & lectiones, quas ijdẽ Regulares ad populũ habuerint, debere se cõformare Euãgeliis, & Epist.

qui-

quibus clerus secularis vtitur illis diebus festis, referunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo priuilegia Regularium praxis noua Episcopal. dict. cap. 3. numero 46.*

36 Episcopus etiam antiquorū Canonum dispositione festa sacra in propria diœcesi cum clero, & populo indicere valet, *cap. 1. de consec. dist. 3. cap. conquestus, de ferijs, Cou. vari. lib. 4. cap. 19. num. 9. vers. præter hos festorum dierum, Azori. inst. moral. par. 2. lib. 1. cap. 26. q. 1. & q. 4* resoluit non posse Episcopum dies festos sacrare ijs, qui non sunt auctoritate Romani Pont. in sanctorum numerum adscripti; de quo etiam *Carrasco super aliquas leges. noua recopil. cap. 2. num. 32. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 43. nume. 9.* adhibetur autem populus, non quidem vt cum Episcopo statuat venerandos dies, sed potius vt ab eo audiat Præsul si multiplicitate festorum oneretur, quæue sint, quæ ex consuetudine coli omissum est: aut si patronorum Ecclesiarum festa venerari præcipiatur nec neminem his, atque alijs auditis solus Episcopus statuet *Petr. Greg. lib. 1. partit. iuris Canon. tit. 19. cap. 4. schol. 3. Azori.*

37 *d. c. 26. q. 2.* Quinimo abrogabit aliquas, vel subrogabit, prout sibi videbatur magis expedire, itaut non prodigus, sed parcissimus in institutione festorum sit, vt admonet *Sayr.*

38 *in claui Regia lib. 7. cap. 3. num. 16. prope fine.* Vnde obseruationē festorum ad publium Dei cultum ordinatā cum inter spiritualia contineatur, secularis Princeps nō potest subditis suis indicere, & præcipere sine auctoritate Episcopi, *Abb. in capit 2. num. 2. de ferijs, Azori. dicto cap. 26. quæst. 5. & q. 6.* quod nec cōsuetudo laicorum poterit dies ali-

39 quos festos introducere, Et quod Episcopus in Synodo absq; populi consensu possit indicere festa obseruanda de præcepto tenent *Cassan. in catalogo gloriæ mundi par. 3. consid. 48. Marc. Anton. Genuens. in praxi Neapol. cap. 51.* vbi respondet ad *tex. in cap. fin. de ferijs.*

40 Circa festorū obseruationem aduertendum duxi à *Sacra Congreg.* decisum esse licere diebus festis dare operam rebus ad vitam necessarijs, tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum, & messium, ac collectionis fructuum, vel vbi necessitas vrgeat, aut suadeat pietas; ad iudicium scilicet Ordinarij ne priuatis effectibus, ac domesticarū rerum studio aliqui eo perducātur, vt ea indulgentia aliis etiam casibus abutantur; itaq; rursum ibidem censuit prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum festa nullatenus esse violanda: cæterum his diebus licere sarcinas, & onera nundinarum causa exonerare, incœptumque iter, Missa tamen prius audita, prosequi, non autem sarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo accipiendum, aut merces quibuscunque etiam viatoribus, & clausis apothecis vendere, nisi tantum ad victum necessaria, & alia minuscula, & modici momenti operata confecta pro transeuntium hospitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præsentanea necessitate, & opportunitate. Qua in re Episcopi propositis edictis curare debent, vt festi dies debita obseruatione colantur, & populorum eò confluentium necessitatibus, quantum sine diuina offensione fieri potest, consulatur, refert *Quaranta in summ. Bullarii, verbo dies festi.*

Con-

41 Contra laicos non obseruantes festa procedere potest Episcopus, vt definiuit *Pius V. in sua constitut. 5. §. Cum vero, vers. in alijs autem, Sot. de iustit. lib. 2. quæst. 4. artic. 4. post med. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 6. num. 18.* Possunt etiam Superiores laici pro eorum obseruatione statuere, & pœnas contra violantes ea
42 iam indicta ab Ecclesia imponere, *cap. irreligiosa, de consec. dist. 3. l. 1. & toto tit. C. de ferys*, & pro relaxatione dictæ prohibitionis, & pœnarum indictarum licentiam operandi, & cõtraueniendi concedere, *Sot. d. artic. 4. post med. Alderan. in generali stat. interpret. conclus. 1. num. 257.* vbi subdit, quod laici sic operãtes intuitu licentiæ à Superiore seculari illis concessæ, possunt nihilominus puniri à Superiore Ecclesiastico, non obstante huiusmodi licentia, quæ tantum operabitur, quod contraueniens obseruationi festorũ non poterit puniri pœnis in edicto laicali contentis. & idem *Alderan. d. conclus. 1. num. 256.* resoluit à Superiore seculari puniri non posse laicos non obseruantes cum licentia Episcopi prohibitionem à se factã circa festorum obseruantiam.

43 Duodecimus, Regulares interdicta, & censuras ab Episcopo promulgatas in eorum Ecclesijs publicare, si Episcopus præcipiat, ac eas seruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. cap. 12.* quod antea dispositum erat in *cap. cum & plantare, §. Excommunicatos, de priuileg. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 42. §. 3. in fine, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. cap. 8. num. 19. Cocbier. de iurisd. Ordinarij in exemptos, par. 2. q. 45. num. 46. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 210. vers. quinto, Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 62. praxi noua Episcop. par. 2. cap. 3. nume. 47. vers. censuras, Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 7. dub. 2.* Et non modo Regulares seruare Episcoporum interdicta percipiuntur, sed etiam quod nec celebrare in locis ita interdictis faciant, nec excommunicatos ad diuina, aut ecclesiasticam sepulturam admittant *d. §. excommunicatos, c. Episcoporum de priuil. in 6. c. is qui, §. is vero, de sent. excom. eod. lib.* cũ priuilegiati, & exempti religiosi teneantur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt in *d. §. excommunicatos*, vbi *Abb. num. 1. Cou. in cap. alma p. 1. §. 1. n. 2. Vgolin. de cẽsur. tab. 2. c. 23. in princ. à nume. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 11. numer. 32.* Dubitari non abs re potest an per *Con-*
44 *cil. d. cap. 12.* reuocata sint priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? Partem affirmatiuam cõstanter tuentur, *Nau. in man. c. 27. nu. 190.* & latius ex professo *cons. 7. de priuil. in nouis*, cuius sententiam verissimam esse contendit *Nicol. Garcia de benefic. p. 3. cap. 2. à n. 278.* & consultos ab Episcopo Abulensi respondisse Illustrissimos DD. Cardinales testatur idem *Garcia p. 5. cap. 8. nu. 87. vers. Ad octauum*, vbi proposita quæstione prædicta in hæc verba responderunt. Priuilegia si ante Concilium concessa fuerunt, vtique reuocata existunt. Et idem decisum fuisse in alia causa refert *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. nu. 73.* in hæc verba. Priuilegia Regularium, quod non teneantur seruare interdicta aliquibus diebus tantum, si ante Concilium concessa fuerunt

runt, reuocata sunt. Quamuis contrariam negatiuam, quod *Tridentini decreto* specialia Regularium priuilegia, vt pro suis festis, & alijs certis diebus non seruent interdicta, non sint reuocata, tueantur *Henriq. in summ. libro 13. cap. 48. §. 1. Sayr. de censuris lib. 5. cap. 13. n. 24. & 25. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 5. num. 15. & in addit. n. 13. & 35. & quæst. Regular. tom. 2. quæst. 112. artic. 1. Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 7. dub. 2. conclus. 2.*

45 Decimustertius. Clerici omnes tàm seculares, quàm Regulares, quicunque etiam monachi ad publicas processiones vocati accedere per Episcopos compelli possunt, ijs tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, iuxta *Concilij Tridentini* sanctionem *sessione 25. de Regularib. cap. 13.* de quo multa supra *Allegat. 78. à numero 14.*

46 Decimusquartus. Episcopis quo ad renunciationes faciendas Regulares omnes subijciuntur: quandoquidem nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento in fauorem cuiuscunque causæ præualeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, ita disponente *Concil. Tridentin. sessione 25. de Regularibus cap. 16.* de cuius materia multa adduxi in *Alleg. 99.*

47 Decimusquintus. Nouitijs nolentibus profiteri, sed à Religione volentibus egredi sunt restituẽda omnia bona, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium, nec quid minimũ ex eis retinere valent Religiosi, quod vt rectè fiat Episcopus, etiã per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere poterit Superiores Regulares, vt habetur in *Conc. Trid. d. cap. 16. in fine*, & dixi *Alleg. 101. à num. 36.*

48 Decimussextus. Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam professionem èmisisse, aut quid simile, velutque habitum dimittere quacunque ex causa, aut cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non erit audiendus, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario, per *Cõcil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 19.* de cuius materia tractaui *Allegat. 104.*

49 Decimusseptimus. Religiosi de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi non possunt, *cap. decimas, 16. q. 7. cap. quod autem, in fine, cap. illud, vers. tum quia, cap. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princip. versic. Ecclesias, de priuileg.* vbi *Anton. & Abb. Lambertin. de iurepatron. parte 2. lib. 1. quæst. 1. art. 9. & 10.* Intellige de donatione Ecclesię, quam laicus detinet, non ita tamen in donatione iurispatronatus facta loco religioso, quia tunc Episcopi consensus minime necessarius est, vt dixi *Alleg. 71. num. 11.* Ratio differentiæ est, quia cum iuspatronatus à patrono transferatur, qui verus est ipsius dominus, illudq. iuste possidet ex Ecclesiæ cõcessione ratione fundationis, vel dotationis, iuxta *tex. in cap. decernimus*, cum multis *ibid. 16. q. 7. cap. 3. & per totum, de iurepatronat.* meritò talis donatio facta à domino, qui magis capax, & habilis est

ad illud obtinendum rata & firma manere debet absque aliquo Episcopi consensu. At vero laicus detinens Ecclesiam iniuste donat id, quod suum non est, nec retinere potest, & ideo ius illud trāsferendi Ecclesiam minime ad eum pertinet, sed ad Episcopum, iuxta generalem reg. *tex. in cap. omnes Basilicæ, 16. q. 7* meritoq. Pontificiæ leges, quæ permiserūt Ecclesias sic male detentas in locum religiosum transferre, requirunt eiusdem Episcopi consensum, vt post *Roch.* multis explicat late *Lambertin. d. art. 9. à n. 36*.

50 Decimusoctauus. Episcopus potest compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si male gesserint, *Clem. 1. de testam. ad* quod plures citaui Doct. *Alleg. 82.*

51 Decimusnonus. Regulares si extra loca, vbi monasteria existunt, queritare voluerint, tenentur suorū Superiorum licentiā Ordinario ostendere, vt censuit *Sacra Congr. anno præterito* 1621. in decisione quam refero supra *Alleg. 109.*

52 Vigesimus. Episcopus absoluit Religiosum leuiter percutientem clericum secularem, *cap. religioso, de senten. excomm. in 6.* & de æquitate monachos etiam exemptos se ad in

53 uicem percutientes absoluit ab excommunicatione *cap. si quis suadente, 16. q. 4.* dixi *Alleg. 41. n. 17. & 18.*

54 Et laicos percutientes monachos ipse Episcopus absoluit, nō vero eorum Superiores, vt resoluunt *Aloy. Ric. in praxi fori eccles. decis. 465. in 1. edit. & resol. 439. in 2. edit.* Cāpan.

55 *d. cap. 13. n. 136.* Et moniales exemptas Episcopus absoluit *Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. numero 56.*

56 Vigesimusprimus. In causis hæresis Regulares oēs, etiā exempti, subiacent Episcopi iudicio, vt probat *tex. in c. ad abolēdam, §. fin. de haret. & in c. vt officij, §. denique, eod. tit. in 6. Maynard. decis. 25. li. 1. Triuisan. Venet. decis. 36.* quos citat *Aloy. Ricci. d. collec. 503. vers. quarto, et in praxi fori eccles. d. resol. 547. n. 6. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 210. vers. decimotertio.* Licet prædicti textus solum de inquisitoribus verba faciant, tamen sub eisdem verbis Episcopi cōprehenduntur, habent enim titulum Inquisitorum, imo sunt Inquisitores hæreticæ prauitatis, vt inquit *Fr. Emman. quæst. Regular. to. 1. q. 20. art. 10. vers. hoc tamen.* Vnde recte *Pena in direct. inquisit. p. 3 q. 28. comm. 78. vers. iustissime.* asserit huius causæ cognitionem cōtra quoscūque à cæteris abdicatam rectissime ad solos Inquisitores, siue delegatos, siue Ordinarios delatā, & non posse Regulares hodie iudicare suos subditos in causa hæresis, asserit idē *Pena comm. 77. ad Eymeric.*

57 *vers. tametsi.* Imo teneri omnes & quascunque causas de hæresi suorū Monachorum qualitercunq; exemptorum ipsius prauitatis Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus terminandas committere, ipsosq. Fratres, & Religiosos, quos hæresis labe infectos, vel suspectos, etiā in visitationibus esse nouerint, absque alia consultatione eisdem Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorū viciniorlbus denuntiare decidit *S. D. Paulus V. fel. record. constit. sua 26. Kalend. Septembris 1606.* incip. *Romanus Pontifex.*

58 Vigesimussecundus. Episcopi locorū Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbiq; locorū deputati Inquisitor. procedere possunt, & seuere animaduer-

uertere in Regulares: audentes in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, vt censuit *Sac. Cong. S. Rom. & vniuersalis Inquisitionis habita in Pal. Apost. coram S.D. Paulo V. fel. rec. feria quinta 31. Augusti 1617.* cuius memini supra *Alleg. 50. n. 110.* & postea nouissime emanauit altera decisio super Cóceptione Beatissimæ Virgi-
59 nis die 24. Maij huius anni *1622.* in generali Congreg. Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita coram S. D. N. Gregorio diuina Prouidentia Papa XV. ac Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus Generalis à S. Sede Apost. specialiter deputatis, tenoris sequentis. Sanctissimus D. N. auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum D. D. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum Decretum aliàs editum à felicis record. Paulo V. eius prædecessore hoc suo præsenti Decreto ex eisdē causis euitandi scandala, dissensiones, atq; discordias in Populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, &, vt accepit, in aliquibus Regionibus iam ortæ sunt ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta; mandans, & præcipiens omnibus, & singulis supradictis, ne de cætero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suā, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus, & scriptis priuatis audeant asserere, quòd eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorsus preiudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, præterquā quoad in supradicto fel. record. Pauli V. & hoc suo Decretó disposita; *E*ademq; Sanctitas Sua voluit, & expresse mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiusmodi Decretis non aduersantur, Constitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius Prædecessorum super Conceptione Beatissimæ Virginis firmæ, & illibatæ remaneant, ac exactè obseruentur, perindè ac si huiusmodi Decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas Sua cum Sancta Romana Ecclesia de Beatissimæ Virginis Conceptione Festum solemniter, & Officium celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tàm secularibus, quàm cuiusuis Ordinis, & Instituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in Sacrosancto Missæ Sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tàm publicè, quam priuatim, nō alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus, ac præfato Decreto suorum Prædecessorū ipso facto incurrendis Et ita decreuit, & mandauit vbiq; inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte Constitutionibus suprascriptis,

ptis, Decreto præfato Pauli V. consuetudinibus etiam immemorabilibus, nec non omnibus, & singulis, quæ Prædecessores prædicti voluerunt non obstare, ac alijs quibuscũque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione præsentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quòd contra huiusmodi transgressores etiam Regulares cuiusuis Ordinis, & Instituti, etiam quomodolibet exemptos, & aliàs qualcunque Ecclesiasticas, & seculares personas cuiuscumque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tàm Ecclesiasticæ, quàm secularis, tàm Episcopi, & Prælati Superiores, alijq; Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbiq; locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant; tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdẽ transgressores procedendi, ac pœnis coercendi, & puniendi. Voluit demũ, ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quòd præsens Decretum, seu illius exempla ad Valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, perindè, ac si vnicuique personaliter intimata fuissent, quòdq; præsentium transumptis etiam impressis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Andreas de Pettinis Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Not.

60 Nouissimè Sanctiss. D. N. Gregor. XV. *Motu proprio dat. sub die 30. Augusti huius anni* 1622. incip. *Vniuersi*, confirmans Bullam Pii. IV. contra solicitantes mulieres in Confessione, præcipit, & mandat, vt omnes hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarii omnium Regnorum, prouinciarum, ciuitatum, Dominorum, & locorum vniuersi Orbis Christiani in suisquisque diœcesibus, & territoriis, etiam priuatiuè quoad omnes alios, perpetuò iudices delegati inquirere, & procedere possint contra quoscunque etiã quomodolibet exemptos, & Sedi Apost. immediatè subiectos, quorumcunq; Ordinum, institutorum, Societatum, & Congregationũ Regulares, cuiuscunque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant, qui personas, quæcunq; illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, siue ante, vel post immediatè, seu occasione, vel pretextu Confessionis huiusmodi, etiam ipsa Confessione nõ sequuta, siue extra occasionem Confessionis, in confessionario, aut in loco quocunq; vbi Confessiones Sacramentales audiãtur, seu ad Confessionem audiendã electo, simulantes ibidem Cõfessiones audire, solicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint. Qui quidem hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarii contra quos in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint pro criminũ qualitate, & circumstantiis suspensionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorũ, dignitatum, & officiorũ quorũcunq;, ac perpetuæ inhabili-

tatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ, si Regulares fuerint, exilii, damnationis ad triremes, & carceres etiam perpetuos, absq; vlla spe gratiæ, aliasq; pœnas decernant, eos quoque si pro delicti grauitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ seculari puniendos tradant.

61 Vigesimustertius. Monachus monasterij exempti si sine habitu incedat extra monasterium poterit per Ordinarium puniri, secus si intra, *Frāc. in c. 1. n. 5. de priuil. in 6. Boet. Epon. in c. relatū, n. 8. ne clerici, vel monachi, Cochier de iurisd. Ordinar. in exemptos p. 2. q. 43. n. 33. Fusc. de Visitat. lib. 2. c. 16. n. 2.*

62 Vigesimusquartus. Episcopus punit Regulares Mendicantes, qui cū debeant esse contenti vnica campana, plures habent, quod tamen fallit in Prædicatoribus *Extrau. quo cunctos, de offic. custodis, Abb. in c. patentibus super glos. 2. de priuileg. Alber. in diction. verbo Campana. Cochier d. q. 45. n. 86.* ex ea ratione, quia licet in loco exempto delinquere incipiant, effectus tamen & cōplementum porrigitur extra locum exemptum, quia scilicet sonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipsum locum.

63 Vigesimusquintus. Episcopus punit religiosos, qui sibi Episcopalia arrogant, & declarat Ecclesias, in quibus exercuerint, interdictas, *cap. cū & plantare §. de confratribus, vers. quod autem, de priuileg.* vbi *glos. verbo priuilegiorum, Cochi d. q. 45. num. 100.*

64 Vigesimus sextus. Episcopus exemptos, si fugæ sit periculum, potest capere, & remittere ad competentem, *Felin. in cap. fin. num. 7. de foro comp. Cardin. in Clem. 1. q. 3. de offic. Ordin. Coch. d. q. 45. num. 10. & p. 4. q. 52. à princip.* vbi *num. 3.* id limitat si commode, ac citra periculum haberi, aut expectari posset auctoritas iudicis exemptorum Ordinarius tali captura iniuriā faceret, & exēpto capto, & iudici illius, per *l. generali.* ibi, si præsidis copia desit, *C. de decurionib. lib. 10.*

65 Vigesimusseptimus. Exempti subijciūtur Episcopis in eis omnibus quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione chrismatis, cōsecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, *cap. veniens,* vbi *Abb. notab. 2. de præscrip. glos. in cap. Abbatibus 17. q. 2. Cochi. d. q. 45. nu. 16 & p. 4. q. 11.*

66 Vigesimusoctauus. Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exēptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina officia celebrare, *Franc. in c. Abbates, n. 1. vers. in gloss. de priuil. in 6. Clem. Archiepiscopo, de priuil. Franc. Pauin. in tract. de Visitat. q. 3. 2. partis num. 9. Cochi. d. q. 45. num. 34. & 35.*

67 Vigesimusnonus. Ex defectu iustitiæ in exemptis adiri potest Ordinarius, vt suppleat, si facile non possit haberi recursus ad Papam, seu Superiorem exemptorum *Aufrer. in repetit. Clem. 1. q. 10. num. 3. vers. vnde in principali, de officio Ordin. Cochi. d. q. 45. num. 63.*

68 Trigesimus. Regulares administrātes clericis, vel laicis Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ, vel Matrimonii sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excōmunicari, *Clem. 1. de priuileg. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 210. vers. duodecimo.*

69 Trigesimusprimus. Regulares sine Ordinarii licentia, indulgentias publicātes, quas à Summo Pontif.

tif. impetrarunt, subsunt Episcopi iurisdictioni, *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 3. & sess. 24. de reformation. cap. 11. Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 210. vers. decimosexto*.

70 Trigesimussecundus. Et vt debitus honor matrici Ecclesiæ reddatur tam Regulares, quã clerici seculares, etiam super hoc Apost. Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam cãpana Cathedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesiis suis pulsare minime possunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in *Const. 17. Leonis X. incip. Sacro approbante Concilio, §. & vt debitus*, referunt *Campanil. dicta rubric. 12. cap. 13. num. 162. Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 8. num. 21*.

71 Trigesimotertio. Episcopus amota omni appellatione cõponit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, ita disponente *Concil. Trident. sess. 25 de Regularib. cap. 13*. breui manu, summarie, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicii, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout refert *Campanil. dict. capit. 13. nume. 120*. & de hac materia latius dixi *Alleg. 78. à num. 26*.

72 Trigesimoquarto. Episcopis subduntur exempti in causis matrimonialibus, *Concil. Trid sess. 24. de reformat. c. 20. §. ad hæc*, nisi habeant iurisdictionem priuatiue ad Episcopos, vel immemorabilem pro se consuetudinem, vt censuit *Sacra Congregatio*, teste *Flamin. d. nu. 7. versiculo duodecimo*.

73 Trigesimoquinto. Episcopo subduntur exempti ad hoc, vt per eum possint denunciari, & mandari, vt euitentur, quando essent notorie excommunicati à iure, vel ab homine, *Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de priuileg. lib. 6. Gambara de officio Legati de latere, tit. de potestate Legati in Regulares, & exemptos, num. 2*.

SVMMARIVM.

1 *Conseruator est iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias iudiciali non vtens indagine*.

2 *Conseruator est iudex delegatus nisi in Bulla conseruatoria expresse concedatur, vt sit iudex Ordinarius*.

3 *Conseruator non potest subconseruatorem deputare*.

4 *Appellandum est à sententia Conseruatoris ad solum Papam*.

5 *Conseruator tanquam delegatus potest de iure procedere contra quoscũque Ordinarios, etiam Legatos, si eos impediant in suis conseruatoriis*.

6 *Differentia constituitur inter iudices Conseruatores, & iudices delegatos*.

7 *Conseruatores à solo Papa concedi possunt*.

8 *Conseruatores de iure communi esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes*.

9 *Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicæ cõstitui possunt, non tamen valent Conseruatores deputari*.

10 *Canonici in Cathedralibus licet se* cun-

cundum latam interpretationem dicantur in dignitate constituti, non ita ex propria significatione.

11 *Canonici in Cathedralibus attentis specialibus Religionis priuilegiis in Cõseruatores eligi valẽt.*

12 *Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Synodales iudices constitui nõ possunt.*

13 *Vicarii generales Episcoporum non possunt esse Iudices Cõseruatores.*

14 *Conseruator nemo potest esse sui Conseruatoris.*

15 *Priores, seu Guardiani Mendicantium Conseruatores esse nõ possunt.*

16 *Conseruatores attento iure solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias.*

17 *Concilium Trident. quid super Cõseruatores disponat, ostenditur.*

18 *Conseruator vt procedere valeat, necesse est, quod ante omnia appareat iniuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam.*

19 *Iurisdictio vbicunque competit alicui respectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate constare.*

20 *Conseruator vbi dubitat de notorii qualitate, poterit ante omnia summarie examinare, an violentia, seu iniuria fuerit notoria.*

21 *Conseruator non tenetur præmittere notorii examinationẽ, cum reus fatetur factum ad qualitatem ipsius notorium fuisse.*

22 *Delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes.*

23 *Notorium non offuscatur, licet allegentur circumstantiæ notorium delictum excusantes.*

24 *Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionẽ, tunc etiamsi non negetur, debet ante omnia super ea processus fieri*

25 *Notorium notorietate facti continui, seu permanentis, nulla probatione indiget,*

26 *Iniurias, seu violentias esse manifestas dum nõ constiterit, non poterunt ipsi Conseruatores inhibere Iudicibus Ordinarijs, ne in illis procedant.*

27 *Ordinarius potest, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quã in suis litteris continetur.*

28 *Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus Ciuitatis populis, seu vicinæ manifestum sit.*

29 *Testes duo legitimi legitime deponentes, & rationem reddentes sufficiunt ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum.*

30 *Conseruatorum potestas adeo restricta est ad iniurias manifestas, vt si de alijs, quàm de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant, & Conseruatores pœnam incurrant suspensionis ab officio per annum.*

31 *Conseruatores qualem iuris ordinem obseruare debeant, ostenditur.*

32 *Conseruator vti suspectus recusari potest.*

33 *Appellatio à sententia Conseruatoris est admittenda.*

34 *Conseruatoribus potestas est concessa non solum aduersus illatas iniurias, sed etiam inferendas.*

35 *Declaratur tex. in cap. Romana, §. caueant, de sentẽt. excom. lib. 6.*

36 *Conseruatores ad munus, & officiũ suũ exequendũ per censuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces possunt procedere.*

37 *Conseruatores qualiter contra Episcopos procedere possint, ostenditur.*

Con-

38 *Conseruatores possunt per excommunicationem cogere brachium seculare ad suffragandum sibi contra inferentes ipsas iniurias.*
39 *Delegatus iudicis ecclesiastici brachium seculare ad executionem demandati sibi negotij implorare potest.*
40 *Conseruatores aduersus debitores ex causa ciuili procedere non possunt. Amplia vt ibi habes.*
41 *Debiti negatio quomodo dicatur iniuriam importare, ostenditur.*
42 *Declaratur Concilium Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. vers. vniuersitates autē.*
43 *Declaratur Concilium Trident. sess. 7. de reformat. cap. 14. vers. addendo insuper.*
44 *Delegatus Summi Pontificis, in totum delegare valet.*
45 *Conseruatores non possunt subdelegare, nisi quoad citationes, & sententiarum promulgationes.*
46 *Conseruatores quare nequeant committere vices suas, ostenditur.*
47 *Conseruatores limites suæ potestatis excedentes per annum suspensi sunt ab officio.*
48 *Suspensio, quam incurrunt Conseruatores excedentes suam iurisdictionem, non tantum est ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab ipso officio clericali, non tamen à beneficio.*
49 *Conseruatoribus suadentes, vt suā transgrediantur potestatem sententiam excomunicationis incurrunt, à qua non possunt absolui, nisi parti integraliter satisfecerint de expensis.*
50 *Conseruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta.*
51 *Conseruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non est temporale, nec expirat morte concedentis.*
52 *Bullæ Conseruatoriæ sunt inspiciendæ, nam in ampliori forma sunt aliquibus Religionibus, quā aliis concessæ.*
53 *Circa Conseruatorum materiam videndæ Constitutiones super hac re editæ à Clemente VIII. & S. D. N. Gregorio XV.*
54 *Refertur Constitutio Clementis VIII.*
55 *Defertur Constitutio S. D. N. Gregorij XV.*

EPISCOPVS IN REgularium Conseruatores an aliquam habeat iurisdictionem?

ALLEGATIO CVI.

1 COnseruator est iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias, iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vlt. de officio iudic. deleg. lib. 6. vbi Ioan. Andr. & Domin. Siluest. in summ. verbo Conseruator, num. 1. Perez l. 1. vers. quari potest, tit. 7. lib. 1. Ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de officio deleg. decis. 1. Azori. institut. moral. par. 2. lib. 5. capit. 34. q. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. quæstio. 47. artic. 1. conclus. vnic. Cochie. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæst. 39. num. 1. Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. capit. 10.* Dixi, delegatus, quia Conseruato-
2 res iudices sunt delegati, non Ordinarij; nam iurisdictio illis concessa non ratione officii, sed delegationis competit, & si officium habent, il-

lud habere dicuntur iure eiusdem delegationis, vt cõtingit in aliis delegatis, notant *glos. verbo conseruatores, in princip. in d. cap. 1.* vbi *Archid. &* Domin *num. 5. Ioan. Andr. colum. 2. Anchar. num. 2. & in d. cap. vlt. num. 6. & 7. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 23. num. 3. Alciat. in rubr. nu. 18. de offic. Ordinarij, Ruin. consil. 3. num. 1. volum. 4. Mari. Antonin. variarum resolut. lib. 1. resol. 16. num. 4 Valasc. tom. 2. consult. 152. nume. 6. Nauar. cons. 5. aliàs 3. sub tit. de offic. iudicis deleg. num. 1. in nouiss. edit. Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 24. in fine, Azori. d. cap. 34. q. 2. Molina de iust. tom. 6. disput. 29. nu. 1.* cum quo
3 aduertes hoc procedere, nisi in Bulla conseruatoria expresse concessum sit, vt conseruatores per illam eligendi Iudices sint Ordinarij, pro
4 ut Societati Iesu à *Pio V. & Gregorio XIII.* indultum esse aduertit idem *Molina* vbi proxime. Hinc fit Conseruatorem non posse subconseruatorem deputare, cum expresse sit cautum *in d. cap. vlt.* vbi *glos. verbo nulli*, dicit in hoc differre Cõseruatorem à delegato Principis, *Fus. d. cap. 23. num. 8. Mari. Antonin. d. resolut. 16. num. 5. Campan. d. nume. 24.* Vnde etiam fit, quod à sententia Conseruatoris tanquam delegati à Papa, ad solum Papam est appellandum, neque ad ipsius legatum attento iure potest prouocari, nisi aliud Legati habeant in suis commissionibus, tradunt *Anchbaran. consilio 132. Ruin. d. cons. 3. à num. 2.* optime confirmantes *ex reg. capit. super quaestionum, §. porro, de offic. deleg.* iuncta reg. *cap. 2. de officio legati*, cum aliis relatis per *Cardinal. Tusch. littera C. conclus. 760. numero 6.*
5 Inde etiam fit tales Conseruatores tanquam delegatos posse de iure procedere contra quoscunque Ordinarios etiam Legatos, si eos impediant in suis Conseruatoriis, iuxta reg. *d. capit. 2. de officio leg.* tradit ex eodem *Anchar. d. cons. 132. nu. 3.* idem *Cardin. Tusch. d. conclus. 760. num. 1. & 2.* Nec obstat, quod nonnullæ in iure dantur differentiæ inter Conseruatores, & alios iudices delegatos, in quibus se ad inuicem excedunt, de quibus agunt text. in *d. cap. 1. & vlt. de officio delegati lib. 6.* Respondetur enim prædictas differentias non respicere substantiam iurisdictionis delegatę, quæ tantum in eo consistit, quod competat, vel non competat ratione officij, vnde non faciunt eam mutare, aut differre specie, iuxta doctrinam *glos. verbo noua in l. pacta conuenta, ff. de contrahen. emption.* optime *Alciat. dicto loco.*

6 Quæ autem sint illę differentiæ inter iudices conseruatores, & iudices delegatos colligi potest ex iis, quæ adducunt Doctores in *dicto cap. vlt.* & eas enumerant *Azori. d. cap. 34. quaest. 5. Fr. Ludouic. Mirãda d. q. 47. artic. 3. conclus. vni.* Primo, inquiunt, differunt in hoc, quod iudex delegatus esse potest quilibet Canonicus cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis, Conseruator vero nonnisi simul sit in aliqua dignitate constitutus. Secundò differunt, quia illius, qui est iudex delegatus alicuius, potest & ille alter esse iudex delegatus in alia causa, saluo iure recusationis, secus vero est in Cõseruatore, etiamsi huiusmodi non sibi opponatur exceptio. Tertiò, quia saluo prædicto iure recusationis sibi subditum bene potest quis impetrare delegatum, non vero Conseruatorem. Quartò, quia delegatus à Prin-

à Principe potest causam sibi commissam in totum, vel in parte alteri committere *iuxta capit. pastoralis, de officio deleg.* at conseruator non. Quinto, iudex delegatus etiã si se ingerat in his, quæ non sunt iurisdictionis, non afficitur pœna in præd. cap. constituta, quia hoc non inuenitur expressum in iure, secus est de Conseruatore. Præter supradictas differentias, quas hoc ordine adducunt *Azori. & Ludouic. Miranda dictis locis*, vnam notare oportet, de qua *Nauar.* vbi supra, *Conci. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. in principio*, dum præcipit causas omnes in prima instantia coram Ordinario locorum dumtaxat posse agitari, non excludere Conseruatores Religionum, & alios, qui non comprehenduntur restrictione eiusdem Concilii facta circa Conseruatores *sess. 14. cap. 5.* apud illos enim causæ ad suam iurisdictionem, aliàs spectantes etiam in prima instantia poterunt ventilari, & consequenter quoad hoc reputandi erunt Ordinarii, quod quidem idem *Nauarr. vbi supra num. 2.* putat se audiuisse definitum ab Illustriss. Cardinal. deputatis ad declaranda dubia *Concilij Tridentini*, & nunc decisum fuisse mihi vere constitit.

7 Dixi, à Papa datus, quia huiusmodi Conseruatores à solo Romano Pontif. concedi possunt, vt probat tex. *in d. cap. 1. de officio deleg. lib. 6.* ibi, *concedimus, & in d. capit. vlt. eodem tit. & lib. ibi*, à Sede Apostolica conceduntur, &c. vbi *Ioan. Andr. col. 2.* tenent *Siluest. verbo Cõseruator, q. 1. n. 2. Fr. Emman. d. tom. 1. quæst. 65. artit. 2. in princip. Azor. d. cap. 34. q. 6. Molina d. disput. 29. num. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. artic. 1. conclus. 2. Cocbier. d. q. 39 num. 2.* Sic etiam iure Ciuili inferiores prohibentur loci seruatores constituere *authent. vt iudices sine quoquo suffragio, §. nulli quoque iudici, & §. interdicimus*, ibi, violentiarũ inhibitores, *collat. 2. authen. vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem, in princip. collat. 9.*

8 De iure communi Cõseruatores esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates, vel personatus in cathedralibus, vel in Collegiatis Ecclesiis obtinentes, probat tex. *in d. cap. vlt. de offic. deleg. lib. 6.* ibi, de cætero deputari non possint nisi Episcopi, &c. notant omnes ibi, & *Siluest. verbo Conseruator, num. 2. Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 47. cap. 22. numero 28. Cocbier. d. q. 39. num. 3. Fr. Emman. d. q. 65. artic. 2. Azori. d. ca. 34. q. 4. Molina d. disp. 29. numer. 3. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. artic. 2. concl. 1.* nouissime *Alexan. Monta in tract. de Conseruatoribus, cap. 5.* Quia tamen in proposito text. in *d. cap. vlt.* recessit à *decis. tex. in cap. statutum, in princip. de rescript. li. 6.* innouata per *Trident. sess. 25. de reformat. cap. 10.* vbi proponitur regula circa eos, qui à Sede Apostolica,

9 vel eius Legato possunt delegati cõstitui, aduertendum est, quod licet attenta decis. *d. cap. statutum*, Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apost. cõstitui possint, vt patet ibi, Ecclesiarum Cathedralium canonicis, &c. vt ibi tenet *Gomez à num. 24.* & plures, de quibus *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 2. num. 39.* dummodo non sint monachi, *Duenb. regul. 78. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 270. nu. 6. cum sequentibus*, nequaquam ta-

10 men attenta dispositione *text. in d. cap. vlt.* valent Conseruatores depu-

tari, cum ex propria significatione non dicantur habere dignitatem, vt
10 per *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 105. num. 1. in prima edit. & resolut. 90. num. 1. in 2. edit.* quamuis secundum latam interpretationem Canonicatus in Cathedrali possit dici dignitas, prout resoluunt *Flami. de resignat. lib. 2. q. 1. nu. 102. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. num. 2.* insuper loquitur *d. cap. vlt.* per dict. nisi, quæ cæterorum est exclusiua, secundum Doctores, quos ego *ipse refero in meis Remiss. de dictionibus dict. 184.* quare ita tenent vltra *glos. 1. in dicto cap. vlt. glos. verbo canonicis, versic. item scias, in d. cap. statutum, in princip.* quam sequuntur ibi omnes, vt per *Gom. num. 109. Sicul. in Clem. 2. nu. 34. de rescript. Petr. Gregor. d. lib. 47. cap. 22. num. 28. Mandos. de Signatura gratiæ, tit. conseruatoria, vers. sed quoad Canonicos, Fr. Emman. d. artic. 2. Cochier. d. q. 39. num. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 1.* quicquid contrarium dixerit *Specul.* quem refert idem *Fr. Emmun. vbi proxime*, & constanter defendat *Gomez. in d. cap. statutum, num. 110.* quorum opinio licet de iure communi non procedat, satis tamen defenditur, attentis specialibus priuilegiis religionum, quibus
11 indultum est, vt etiam Canonicos Ecclesiarum Cathedralium in Conseruatores eligere valeãt, prout cõcessit *Xistus IV. Pius V. & Gregor. XIII.* vt referunt *Fr. Emman. d. q. 65. artic. 3. Molina d. disput. 29. numero 3. Aloys. Ricci. d. rosolut. 90. n. vlt. & in praxi aurea resolut. 349.* quod vero generaliter esse possint satis videtur constare ex Constitutionibus *Clementis VIII. & S. D. N. Gregorij XV.* de quibus infra.
12 An Canonici Ecclesiæ Collegiatæ possint constitui iudices synodales, dubia est quæstio, in qua affirmatiuam partem tuetur *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 637. in 1. edit. & resolut. 575. in 2. edit*, quia in Ecclesia Collegiata solent adesse Canonici obtinentes dignitatem, & Collegiata dicitur quoque obtinere in se dignitatem, *Seraphin. decis. 22. par. 1.* & in nonnullis æquipollẽt Canonicis Ecclesię Cathedralis, idẽ *Seraphin. decis. 1223. par. 2.* Verum contrariũ melius amplectitur *Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. quæst. 612. num. 2.* vbi extendit, quamuis sint peritissimi.
13 Vicarij, seu officiales Episcoporum Ordinarii, non possunt esse iudices Conseruatores, licet enim habeant honorem, seu officium cum iurisdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, seu personatum in aliqua Ecclesia, *Abb. in capit. de multa, num. 23. de prabendis, Selu. de benef. par. 1. q 2. num. 74. Menoch. consil. 51. num. 23.* quam tamen dignitatem *tex in d. cap. vlt.* requirit, & ita ex hoc, & aliis fundamentis in specie defendunt *Cardin. in d. Clem. 2. q. 12.* & ibi *Bonifac. à num. 36. Pauin. de potestate Capituli par. 2. q. 10 num. 16. Fr. Emman. d. q. 65. art. 13. vers. ex his*, quamuis contrarium teneat *glos. verbo delegatus, in d. Clemen. 2.* quam sequuntur *Ancharan. Paul. & Imola* ibi, *Picard. inter consilia Menoch. consil. 52. numer. 33. cum sequentibus, Aloys. in d. praxi aurea resolut. 349. Sbroz de Vicario Episc. lib. 2. quæst. 27. Cochier. d. quæst. 39. num. 4.* quorum sententia tantum hodie locum habere poterit si speciali priuilegio religioni concessum fuerit, vt possit Vicarios generales in suos Cõseruatores eligere, vt per *Fr. Emman. d. art. 13. & Fr.*

& *Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 2. concl. 2.*

14 Nemo potest esse Cõseruator sui Conseruatoris, nec potest quis habere eum Conseruatorem, qui est sub eius iurisdictione, seu dominio, vel districtu ecclesiastico, aut temporali, exceptis tamen Regibus, aut Reginis, *d. cap. vlt. Cocbier. d. quæst. 39. num. 3. Azori. d. cap. 34. quæst. 4. Molina disput. 29. num. 3. vers. item non possunt, Petr. Gregor. syntagm. libro 47. c. 22. n. 8.*

15 Vtrum autem Priores, seu Guardiani Mendicantium possint esse Conseruatores, prout delegati dari valent in terminis *d. Clem. 2. de rescript.* vide *Fr. Emman. d. quæst. 65 artic. 3. vers. secundo est notandum, Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 2. cõclus. 3 & 4.* nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 79.* quicquid tamen sit de iure communi, habemus nouissimam Illustriss. Cardin. decisionem in hęc verba. Quærente Archiepiscopo Turritano an Regulares vnius Conuentus, Monasterii, vel domus, aliquem Priorem, seu Guardianũ, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fulgentem, in suum Conseruatorem eligere, vel deputare possint? *Sacra Congregatio Cardin. negotijs Regularium propositorum* non posse respondit *Romæ 6. Octob. 1617. Anton. Maria Cardin. Gallus V. Theat. Secret.*

16 Cõseruatores attento iure, semotis specialibus concessionibus, solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias, idest illas, quæ iudicialem examinationem non requirunt, nec ad eos, qui talem examinationem exigunt, seu causas alias, suam possunt extendere potestatem, probant tex. *in d. cap. 1. & vlt. de offic. deleg. libro 6.* & disponit apud *Hispanos l. 1. tit. 8. libro 1. noua recopil.* resoluunt *glos. verbo Conseruatores, in d. cap. 1.* vbi *Ioan. Andr. col. 2. Monach. numer. 1. Anchar. num. 5. Franch. num. 7. Specul. par. 1. tit. de iudice deleg. §. excipi potest, num. 24. Anton. de Butr. in tract. de notorio, artic. 4. num. 4. Pet. Gregor. syntagm. iuris lib. 47. cap. 22 num. 26. Perez. l. 1. tit. 7. li. 1. Ordin. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 9. num. 9 & 11. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 3. §. sed dubium, Valasc. consult. 152. num. 1. & 2. Fr. Emman. d. tom. 1. quæst. 65. artic. 11. Azori d. cap. 34. quæst. 7. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. artic. 7. conclus. 1. cum sequẽtibus, Molina d. disp. 29. n. 2. Ceuall. communium contra commun. tom. 4. q. 897. à num. 696. Cardin. Tusch. d. concl. 760. num. 3. Cocbier. d. q. 39. à nu. 6. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 12. capit. 13. numero 26.*

17 Hodie per *Concil. Tridentin. sess. 14. de reformat. cap. 5.* supradicta sunt restricta, dispositumq. conseruatorias litteras concessas singularibus personis, cuiuscunque dignitatis, vel conditionis, etiamsi Capitulum sit, & cum quibuscũque clausulis, aut decretis, non habere locũ in causis criminalibus, seu mixtis, ex criminalibus scilicet, & ciuilibus, sed tantum in ciuilibus, & in istis, vbi personæ quibus concessæ sunt Rei fuerint nõ Actores, & cum aliis limitationibus, ibidem adiectis, sub qua tamen restrictione idẽ *Concil.* declarat non comprehendi Conseruatores datos Vniuersitatibus generalibus Collegijs Doctorum, seu scholarum, Regularibus, locis, necnon hospitalibus actu hospitalitatem seruantibus, hi enim manent

nent in dispositione iuris communis *in d.cap*:1.& tenore litterarum sub quibus fuerint dati, vt in specie notant *Gutier.d.q.9.num.15.Molina d.disput.29.num.2.in fine, Frat. Emman.d.q.65.artic.12.in princip.* Circa quod tamen aduertes, quod licet hodie in casibus à *Concilio* exceptis plerunque concedi soleant litteræ conseruatoriæ sub ampliori forma, quam sit ea, quæ traditur in *d.cap.1.& vlt.* vt per *Nauarr.in man. cap.27.num.* 125. traditq. late *Fr.Emman. d. artic. 12.* fatetur *Gutier.practic.lib.4.q.63.à num.* 3. quia tamen semper clausulæ illarũ litterarum ad ius commune, de quo in *d.cap.1.* sunt reducendæ, & secundũ illud, quoad fieri poterit interpretandę, nisi vbi in eis contrarium expresse fuerit dispositum, vt bene aduertit *Valasc.d.consul.152.num.8 & 9.* dicens se ita vidisse practicari in Bulla conseruatoria concessa Fratribus Prædicatoribus, quæ habebat amplissima verba, iam apparet, quam necessarium erit declarationes, & quæstiones necessarias in proposito eodem iure attento adiicere, licet aliquatenus extra materiam digressum facere videar.

18 Necessarium igitur est ad effectum vt procedere valeãt Conseruator datus sub forma *d.c.1.* quod ante omnia appareat iniuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam, item quod eidem constet de qualitate notorij, ita *glos.verbo Conseruatores in d.cap.* 1. vbi *Ioan. Andr.col.3.& 4.Monach.n.4.& 5. Anchar.num.5.Franch.numero 4. Siluest. verbo Conseruator nume. 3. Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 11. vers. aduertendum insuper. Azori. d.cap. 34. quæst. 7. Molina d.disp. 29. num. 2. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 47. art. 8. concl. 2. Cochi. d. quæst. 39. à nume. 6.* Vbicunque

19 enim iurisdictio competit alicui respectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate constare, vt per *Bart. in l.multum interest. num. 2. & 5 ff. de condit.& demonst. Sicul. num.50. cum sequẽtibus in cap.1.d.offic.deleg.Vanti. de nullit. tit. ex defectu iurisd. Ordin. num 167. D. Barbosa in l.si quis ex*

20 *aliena, num. 148. ff.de iudic.* Si autem Conseruator dubitet de illa notorij qualitate, vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia summarie examinare an violentia, seu iniuria, de qua agitur, notoria fuerit, & super eum probationes recipere ad fundandam suam iurisdictionem; itaut si inueniat illam notoriam, procedat, aliàs se incompetentem pronuntiet ita constituunt *glos.* & doctores fere omnes de quibus supra. Nec huiusmodi iudicialis indago illi prohibita est in violentijs, seu iniurijs notorijs, in quibus aliàs iurisdictionem habent si tales inueniantur, nam ad hunc effectum, & ita ad videndum an sua sit iurisdictio, poterit indagare, & inquirere, etiam in forma iudicij iuxta reg. tex. *in l.2.ff. de iurisd. omni. iud.& cap.præterea de officio iud. deleg.* vt in terminis resoluunt *Ioan.Andr.col.3.Domin.nume.6.& 7.Anchar. num.5. in de cap. 1. Fr. Emman.d.quæst.65.art. 12.vers. sed contraria, Azori.d.cap.34.quæst. 7. Molina d.disp.29. num.2.vers.potest tamen.* Sic etiam quamuis in terminis, *cap. si clericus laicum de foro comp.* iudici ecclesiastico competat iurisdictio aduersus laicos si ipsi fateantur, vel non negauerint res, de quibus agitur, esse Ecclesiæ, poterit iudex ecclesiasticus in euen

tu, quo Reus ad suum iudicium vocatus negauerit rem esse Ecclesiæ ad instantiam Actoris summariam de hoc ante omnia cognitionem adhibere, & ea tali comperta non obstante negatione Laici in causa procedere, vt bene aduertunt *Abb. col. pen. Felin. num. 3. Socin. num. 13. & 15. Collectar. nu. 1. in d. capit. si clericus laicum*, sic illum intelligentes, *Curt. iun. in l. 2. num. 34. ff. si quis in ius vocat.* idque per reg. *tex. in l. si quis ex aliena ff. de iudicijs, cũ* similibus, quia aliàs esset in potestate laici conuenti per simplicem negationem euertere priuilegium *d. cap. si clericus laicum*, quod videtur absurdum.

21 Hanc notorij examinationem non tenetur Conseruator præmittere, cum Reus fatetur factum, & qualitatem ipsius notoriam fuisse, tunc enim siue in rei veritate tale sit, siue non, semper processus validus erit, nam sufficit partis confessio, vt per illam notorium dicatur, & de notorietate appareat, licet aliter illa nõ probetur, iuxta reg. tex. in *cap. vestra*, vbi *glos. verbo non diffitetur, & cap. vlt.* ibi, seu confessionem, *de cohabit. cleric. & cap. cum olim, de verbor. signif.* cum multis, de quibus *Mascard. de probat. concl. 1107. nu. 2. Farinac. in praxi crimin. tom. 1. quæst. 21. num. 31.* Quæ quidem resolutio procedit licet Reus, qui factum notorium fatetur, excusationem alleget, dicens se iure suo fecisse, adhuc enim Conseruator procedere poterit, solumque tenebitur Reum admittere ad excusationes suas probandas, vt contra alios magis videtur sequi *glos verbo Conseruatores, vers. Si autem confiteatur, in*

22 *d. cap. 1.* ex ratione, quam pręstat *in vers. Aliàs facile esset*, nam cum vix posset reperiri aliquod delictũ tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes, iuxta doctrinam *glos. verbo recepit. in cap. bona, il 1. de elect.* iuncta reg. tex. *in auth. de tabellionibus, § nos autem vers. proinde, collat. 4. Aretin. cons. 165. col. 5. vers. 2. principaliter, Masc. concl. 1106. n. 9. & cõcl. 1108. n. 8. Farin. quæst. 21. n. 50.* de nihilo esset Conseruatoris officium, si quando factum in se notorium est, procedere non potest propter excusationes à Reo allegatas, quæ notoriæ non sunt, & probationes requirunt, tradunt optime *Anchar. d. cap. 1. num. 5. vers. ad aliud contrarium, Franch. num. etiam 5. Siluest. verbo Conseruator num. 3. vers. dico 3. Azori. d. cap. 34. quæst. 7. vers. quæres, Cochier. d. quæst. 39.*

23 *num. 11.* Licet enim allegentur circunstantiæ notorium delictum excusantes, non per hoc notorium offuscatur, quominus super eo probari debeat, quamuis illas allegans ad probandum debeat admitti, vt tenent *Anton. in cap. vestra, de cohabit. cleric. Mil. in repert. verbo notorium contra quod, Capra in tract. de notorio memb. 4. num. 59. et 69. Farin. d. quæst. 21. num. 5.* quicquid distinguat *Mascard. concl. 1106. n. 11. & 12.*

24 Quando vero Reus neque fatetur, neque etiam negat, sed tacet nihil opponendo de defectu notorietatis, & incompetentia iurisdictionis, & Conseruator dubitet, & factũ in se notoriũ non appareat, tenetur ad suam iurisdictionem fundandã, & vt certus de illa existat, ante omnia probationes facere, an illud notorium sit, nam vbi qualitas notorij exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionem, tunc etiamsi non ne-

gc-

getur, debet ante omnia super ea processus fieri, tradunt *Capra d. memb. 4. nume. 56. cum sequentibus Mil. verbo notorium facti gesti, Mascard. concl. 1108. nume. vlt. Farin. d. q. 21. n. 86. & 87.* Sin autem Reus neget, distinguendũ est, quod si iniuria, seu violentia notoria fuerũt notorietate facti continui seu permanentis, ita quod nulla excusatione, seu tergiuersatione celari valeat, nõ tenebitur Conseruator probationes ante omnia super notorio recipere: si vero iniuria manifesta tantum fuerit notorietate facti trãseuntis, seu momentanei, vel sola notorietate iuris, tunc debeat prius Conseruator, si pars negauerit, notorij examinationem præmittere, iuxta doctrinam *glos. verbo Conseruatores,*
25 *vers. sed quid si negetur, in d. cap. 1.* Ratio vtriusq. membri ea est, quia in priori notorium per se tale est, quod nulla probatione indiget, iuxta tex. *in cap. tua nos*, ibi, nec testis, de *cohabit. cleric. & capit. 3. de testib. cog. in principio*, vbi *glos. 2.* ac subinde in eo negatio partis rem dubiam non facit, vt videtur probare text. in *d. cap. 3.* si bene expendatur ibi, factum negauerit, &c. per quem notant *Felin. ibi num. 7. Abb. in d. c. tua nos, num. 4. Mascard. d. conclus. 1106. num. 8. Farin. d. q. 21. num. 18.* tale notorium per negationem dubium non effici. Posteriori vero cum tale non sit, vtique per negationem dubium redditur, iuxta reg. *l. 3. C. quibus ad libert.* Vnde in eo ante omnia necessaria probatio erit, per quam non probatur quidem iniuria, seu violentia in se, quæ notoria est, sed magis probatur illam notoriam esse, cum non constet esse notoriam, facit tex. *in capit. bona, il 1. vers. licet autem, iuncta glos. verbo recepit, in fine, de elect. glos. 2. in cap. ad nostram, 2. il 3. de iureiuran.* Si denique Conseruatori notorie constet de ipsa iniuria, & qualitate illius, nempe quod notorie illata fuisset, non tamen æque notorie appareat de eiusdem auctore, hoc casu bene poterit procedere, nam tex. in *d cap. 1. & vlt. de officio deleg. lib. 6.* dum iurisdictionem tribuunt Conseruatoribus, nõ se referunt ad personas iniurias, seu violentias notorie inferentes, sed magis ad ipsas iniurias, seu violentias manifestas, ergo vbi illæ tales fuerint iurisdictioni locus erit: nec refert, quod personæ inferentes, & ita auctores notorii non sint, quamuis cõtrarium teneant post *Ioann. Andr. & Innoc. Anchar. d. cap. 1. num. 6. ad finem, & Domin. n. 9.*

26 Interim vero dum non constiterit iniurias, seu violentias esse manifestas, nec perconsequens de Conseruatorum iurisdictione, non poterunt ipsi (licet delegati sint, & quoad has causas maiores Ordinariis, *cap. sane, il 1. de officio deleg.*) inhibere iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant, & si de facto inhibitio facta fuerit, ei parendum non erit, vt in terminis tradit *Ceuall. dicto tom. 4. q. 897. num. 755. cum seq.* intendit *Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. cap. 14. in fine*, ibi, & eorũ inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris, & ex eo comprobatur, quia iudex, de cuius iurisdictione, & superioritate non constat, non potest inhibere iudici, qui ab eo iurisdictionem non habet, aliterq. facta inhibitio non tenet, & sperni potest ex reg. *tex. in cap. non solum, in fine*, ibi, inhibeat canonice &c. per argumentum à contrario, *de appellat. lib. 6.* cum similibus, ex qui-

quibus ita tradunt omnes communiter *Beroi. consil. 117. nume 2. cum sequentibus, volum. 3. Mandos. de inhibit quæst. 28. num 2. Surd. cons. 424. num. 37. cum seq. & à num. 32. lib. 3. Ceuall. d. quæst 897. a numero 756. Modern. de iurisdict. p. 2. cap. 42. à num. 8.* plane dum non apparet iniurias, seu violentias esse manifestas, nec constat de iurisdictione, & superioritate Conseruatorum (quæ in hac qualitate solum fundatur) nec item Ordinarius ab eis iurisdictionem suam habet, vt patet, ergo nequaquam ab eis poterit inhiberi, aut ipse tenebitur inhibitioni parere: quod adeo verum est, vt in terminis iuris communis liceat per cōtrarium ipsi Ordinario in Conseruatorem animaduertere, si forte vltra causas sibi permissas cognoscat illumque prohibere ne limites suæ potestatis excedat, vt aduertit *Ceuall. d. quæst. 897. a num. 762.* comprobans ex decis. tex. *in auth vt iudices sine quoquo suffragio §. volumus, vers. sed etiam eos collat. 2.* iūcta *reg. l. probibitum. vbi glos. verbo resistentibus, & leg. defensionis facultas, C. de iure fisci, lib. 10.* ex quibus Doctores communiter notant posse, imo teneri, Ordinarium præ-
27 cipere delegato, etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quàm in suis litteris continetur, & si excesserit in eum animaduertere, vt per *Cardin. in Clem. 1. num. 16. de offic. Ordin. Abb. in cap. significauit, num. 3. eod. tit. Auiles ad cap. 1. Prætorum, verbo mandado, n. 33. Nau. in c. cum contingat, remed. 4. de rescri. Ceuall. d. quæst. 897. a n. 769.* Hodie vero ad tollendas huiusmodi controuersias, & difficultates, quæ inter Conseruatores, & Ordinarios poterant oriri, statuit *Conc. Trid. sess. 14. de ref c. 5. vers. quod si in ijs*, data tali competentia iurisdictionis nominandos esse arbitros in forma iuris, qui de illa cognoscant, interimque in causa ab vtroque supersedendum sit, meminit *Ceuall. d. quæst. 897. à nu. 741. & 775.* ponens ibi *num. sequentibus* practicam procedendi ad eligendos huiusmodi arbitros inter Conseruatorem, & Ordinarium deductam ex reg. *tex.* cum ibi notatis *in cap. suspicionis de offic. deleg. lib. 6. & in cap. 2. de appellat. eod. lib.*

28 Notorium euidens, seu manifestum, vt aliquid dicatur, oportet quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, seu viciniæ manifestum sit, iuxta tex. in *cap. cum dilectus, 15. vers. dicitur, de purgat. canon. cap. quæ Lotharius* ibi, oculis omnium *cap. de manifestis*, ibi, nota plurimis causa, & ibi, omnes enim, &c. *cap. vlt.* ibi, omnibus *2. quæst. 1.* & est doctrina *Arbid. in d. cap. 1. Anton. de Butrio. tract. de notorio art. 1. num. 3.* post alios *Menoch. de arbitr. casu 195. nu. 8. Mascard. concl. 1106. num. 4. & 16. Farin. d. quæst. 21. n. 41. cum sequentibus* controuertentes, qui nam personarum numerus ad hoc exigatur, vt per *Mascard. n. 17. Farin. num. 47. & 48.* dictis locis. Nihilominus tamen quia ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum (vbi probatio hæc desideratur) sufficit duorum testimonium legitime deponentium, & rationem reddentium, nec requiritur, quod omnes testificentur, qui aliàs requiruntur ad notorium efficiendum, vt argum. tex. *in cap. tam litteris 33. in princip. de testib. & in l. 2. iuncta glos. verbo doceri, C. de bonor. possess. contra tab.* obseruat eleganter *glos. pen. vers. sed pone, in c.* do-

Dominus omnipotens 2.*quæst.* 1. vbi Doctores, *Salic. in l. ea quidem, nu.* 88. *C. de accusat. Butri. d. art.* 4. *nu.* 63. *Capra in tract. de notorio memb.* 6. *numero* 7. *cum sequentibus*, Gom. *tom.* 3. *vari. cap.* 1. *num.* 44. *in princip.* cum multis aliis, de quibus *Farin. d. quæst.* 21. *num.* 109. Ideo in proposito in casibus, in quibus probatio notorij necessaria ante omnia fuerit, sufficiet Cõseruatori per duos legitimos testes constare de illa notorietate, vt in specie tradit *Domin. d. cap.* 1. *num.* 9. *ad* quem se remittit *Franch.* ibi *nume.* 5. satisq. etiam erit talem probationem de plano, & absque solemnitate iudiciorum assumere, cum solum pertineat ad fundandam iurisdictionem, vt per *Domin. d. cap.* 1. *num.* 7. *&* ibi *Franch. num.* 4.

30 Conseruatorum potestas in terminis iuris communis adeo restricta est ad iniurias, seu violentias manifestas, vt si de alijs, quàm de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant. & Conseruatores pœnam incurrãt suspensionis ab officio per annum, vt probat tex. *in cap. vlt. vers. vlt.* iuncto *vers. vt autem, de offic. deleg. lib.* 6. & ibi *glos. fin.* notant *Siluest. verbo Conseruator, num.* 5. *Fr. Emman. d. quæst.* 65. *art.* 19. *Azori. d. cap.* 34. *quæst.* 13. *Soar. tom.* 5. *de censur. disp.* 31. *sect.* 3. *nume.* 17. *Molina d. disp.* 29. *num.* 2. *&* 6. *in fine*. Quæ quidem potestas illis cõcessa ad eos defendendos de illis solum iniurijs, seu violentijs, quæ notoriæ fuerint, idest, quæ non requirunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem, debet esse seruato iuris ordine, qui alias secundum eiusdem iuris regulas in notorijs exigitur, vt argum. text. in *cap. ad nostram il* 3. *iuncta glos. verbo obseruandus, de iureiur.* post *Imol.* & *Domin.* concludit *Franch. d. cap.* 1. *num.* 3. & sentit ibi *Anchar. num.* 6. declarat *Fr. Emman. d. quæst.* 65. *art.* 18. vbi secundum decisionem *text. in clem. sæpe, de verbor. signif.* exponit qualiter intelligenda sit, & practicanda clausula illa, quæ in litteris conseruatorijs apponitur, vt Conseruatores procedant simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicij. Ad

31 illum iuris ordinem, qui in notorijs à iure requiritur, & quem Conseruatores obseruare debent, pertinet citatio ex *tex.* expresso *in d. cap. vlt. vers.* vices, *de off. deleg. li.* 6. vbi manifeste supponitur illam in processu Conseruatorum interuenire debere. Requiritur etiam sentẽtia, prout habetur *in d. cap. vlt. vers. vices*, consonatque *tex.* agens similiter de notorio in *d. cap. cum dilectis* 15. *vers. cum nimirum* ibi, sed in eum condemnationis sententia, &c. iuncta doctrina *glos.* 2. *in d. cap. ad nostram il* 3. *& in d. cap. quæ Lotharius* asserentis etiam in notorijs sententiam esse necessariam, quam sequuntur, & communem dicunt *Gomez num.* 44. *Clar. num.* 8. *dictis locis, Farin. d. quæst.* 21. *num.* 114. declarando etiam non exigi in proposito sententiam cum solemnitatibus illis à iure præscriptis, de quibus *tex. in cap. vlt.* vbi *glos.* & Doctores *de re iudicat. lib.* 6. *& in tit. C. de sent. ex breuil. recitand.* sed qualem qualem sufficere, vt docent sic distinguentes in eadem materia notorij Doctores de quibus proxime, cum alijs citatis à *Farin. d. quæst.* 21. *num.* 115. *Nauar. consil.* 12. *num.* 3. *sub tit. de heret.*

32 Quamuis *glos. verbo conseruatores*

res, ad finem in d. cap. 1. referat *Bernard.* existimantem appellationem, & recusationem in Conseruatoribus non admitti, vtpote quia solum de notorijs cognoscere valent, in quibus vtraq; tam appellatio quàm recusatio à iure prohibentur, vt de appellatione sunt tex. in *c. cũ sit Romana, §. vlt. et in c. peruenit, 13. et in c. consuluit, 14. & in c. cum speciali 61. §. porro, de appell.* In recusatione *cap. proposuit, 24. eod. tit.* quam glossam sequuntur *Innoc. Host. & Anchar. vt* per *Franch. ibi nume. 5. & Azori. d. cap. 34. quæst. 11.* Nihilominus tamen resoluendum est, non solum recusationi locum esse, Conseruatoremque vt suspectum recusari posse, si causa de qua agitur talis sit, in qua ipse valeat reum grauare, vt bene agnoscunt *Franch. in d. cap. 1. num. 5. &* ibi *Domin. nume. 13.* nam in his terminis & similibus etiam in notorijs recusatio admittitur, iuxta doctrinam *glos. verbo & si manifesta,* vbi communis in *c. quia suspecti 3. quæst. 5. Bursat. cons. 21. num. 25. lib. 1. Gomez. d. cap. 1. num. 46. Farin. d quæst. 21. numero 130.* sic limitata regula tex. in *d. c. proposuit,* in fine, & probat expresse *Conc. Trid. sess. 14. de reform. cap. 5. vers. quod si,* vbi præscribit formam, secundum quam procedi debeat si Conseruator suspectus esse dicatur, & per illud ita tenet in terminis *Ceuall. cõmun. contra comm. to. 4. quæst. 897. n. 779. cum sequen-*
33 *tibus.* Sed etiam à sententia eiusdẽ Conseruatoris appellatio erit admittenda, vt quotidie praxi obseruatum videmus, quod imprimis vbi ille procedit super notorio iuris tãtum, veluti ex confessione, & appellans exprimit iustam causam conforme est doctrinæ *glos. verbo. mandetur, in cap. Romana, §. si autem, de appellat. lib. 6.* quæ in his terminis etiã in notorijs appellationem admittit, eamque sequuntur magis communiter Doctores, vt per plures de quibus *Cou. pract. cap. 23. num. 5. vers. secunda conclusio, Farin. d. quæst. 21. num. 118. cum seq. & p. 3. quæst. 101. num. 64.* facit decisio tex. in *l. 2. C. quorum appellat. non recip. & cap. ei, qui vers. nullus 2. quæst. 6.* vbi probatur non sufficere Confessionem ad denegandã appellationẽ, sed requiri, quod reus insuper testibus conuictus sit, tradũt late citati *à Clar. §. fi. q. 94. n. 1. Farin. d. q. 101. a nu. 114.* Vbi vero ijdẽ Cõseruatores procedũt super notorio facti, licet magis dubiũ sit propter cõmunem Doctorũ sententiã, quę habet à sententia super huiusmodi notorio appellationem nõ dari, vt per *Gom. d. cap. 1. nume. 47. Farin. d. quæst. 21. num. 117.* Nihilominus tamen dici potest, etiam tunc appellationem admittendam in casibus limitationum, quos ad eã regulam tradunt ijdem Doctores, & prosequitur *Farin. d. quæst. 21. à num. 118. vsq; ad 128.*

34 Non solum aduersus illatas iniurias, seu violentias manifestas, sed etiam inferendas Conseruatoribus potestas est concessa, quia proprie in vtrisque (licet magis proprie in inferendis) consistit defensio, tradunt *glos. verbo defendere in d. cap. 1.* vbi *Monach. numero 5. Franch. num. 7. Domin. numero 13. Azori. d. cap. 34. quæst. 7. vers. si iterum quæras, Molina d. disp. 29. nu. 2. vers. poteŝt tamen, in fine, Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 47. art. 7. concl. 4. Cochier. d quæst. 39. num. 13.* Amplia posse Conseruatores violentijs, seu iniurijs probabiliter infer-

ferendis non solum aliis modis occurrere, sed etiam proferendo generalem excomunicationis sententiam, in eos, qui illas fecerint, vel commiserint, vt notat *d. glos. verbo defendere, & Franch. num. 6.* ac omnes supra citati, probaturq. ex reg. *tex. in cap. dilecto, in princip. vers. & quoniam, de senten. excom. lib. 6.* iuncto tex. *in cap. à nobis, il 1.* ibi, quisquis furtum fecerit, &c. *eod. tit. in antiq.* cum traditis per *Cou. in cap. alma, p. 1. §. 10 nume. 1. Gutier. canon. lib. 1. cap. 4. nu. 10. Soar. tom. 5. de censuris disp. 3. sect. 4. à num. 4.* vbi late comprobant, & defendunt generalem praxim iudicum ecclesiasticorum secũdum quam vbi crimen aliquod verosimilibus coniecturis committi timetur, ad illud
35 obuiandum caute solent hanc generalem ferre excommunicationẽ in eos, qui illud commiserint. Nec obstat prohibitio tex. *in cap. Romana, §. caueant, de sentent. excom. lib. 6.* per quam dicebat *Host.* talem generalem excommunicationem hodie ferri non posse, vt referunt Ioan. *Andr. Franch. & Domin. d. cap. 1.* Respondetur enim prohibitionem, seu potius ad monitionem illius *tex.* locum non habere, vbi iusta subest causa, sicut idem *tex.* declarat in *vers. nisi*, ibi, aut alia rationabilis, &c. quæ sane iusta causa manifeste datur, vbi violentia inferenda timetur, cui Conseruator intendit obuiare, vt bene agnoscunt *Monach. in d. c. 1. n. 5. Gutier. d. c. 4. n. 10. Sayr. de censur. lib. 1. c. 9. à nu. 24. Soar. d. sect. 4. à n. 4. & disp. 20.*
36 *sect. 1. n. 3. cũ sequentibus* Conseruatores enim ad munus, & officium suum exequendũ per censuras, aliaque iuris remedia contra inobediẽtes, & contumaces possunt procedere, prout illis conceditur in omnibus litteris conseruatorijs, *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. artic. 8. conclus. 5.* Contra Episcopos tamen
37 procedendum iuxta formam traditam in *cap. quia Pontificali, de offic. deleg. lib. 6.* vbi statutum est, vt Cõseruator, vel iudex delegatus contra Episcopos procedens modestia vtatur, vt scilicet primò Episcopo interdicatur ingressus in Ecclesiam, vel Sacerdotale officium. Secundo, vt suspendatur ab officio. Tertio contra eum ecclesiastica censura aggrauetur, nisi forte aliud fieri suaserit nimiæ contumaciæ proteruitas, quia scilicet, vt dicit *glos.* iniurias, & contumeliosa verba profert in iudicem Episcopus, ita *Siluest. verbo Conseruator, num. 4. versic. dico, Azori. d. cap. 34. q. 12. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 5.* vbi in *vers. aduerto*, tenet Episcopos non irrogare iniuriam prædictis Conseruatoribus Iudicibus pro eo, quod ab eisdem postulent, vt ostendãt sibi suas litteras, quin vero nec secũdum ius eisdem tenentur obedire, nisi, dum ab eis expostulatur suarũ litterarum ostensionem faciant. Vnde iudex Cõseruator, siue delegans si de suo mandato Apostolico, litterisue Conseruatorijs, nõ vult Ordinario fidem facere, non potest ipsũ excommunicare, eo quod nolit suã sententiam exequi, nam delegatus super Ordinarium iurisdictionem non habet, nisi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici potest, qui fidem fieri sibi petit de commissione eiusmodi, non enim aliud facit, quàm quod iure sibi cõceditur, nisi malitiose hoc faciat. Deinde
38 Conseruatores prædicti possunt per excommunicationem cogere brachium seculare, siue secularem pote-

te-

testatem ad suffragandum sibi contra prædictas iniurias, ac inferentes ipsas *Azori. d capit. 34. quæstion. 10. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 8. conclus. 7. Ceuall. dicta quæst. 897. nu. 718.* Delegatus enim
29 iudicis ecclesiastici brachium seculare ad executionem demandati sibi negotii implorare potest, *Auiles ad cap. 20. Prætor. glos. vsurpan. num. 27. Pen. in direct. Inquisitorũ lib. 3. commento 115. Azeued. l. 15. num. 3. tit. 1. lib. 4. nouæ recopil. Bernard. Grauæ. ad practic. Camera Imper. lib. 1. conclus. 115. consid. 1. Rutger. Ruland. de commiss. par. 1. lib. 6. cap. 4. num. 21. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 179. Farin. in praxi crimin. quæst. 97. numer. 86 Modern. de iurisdict. par. 1. capit. 50 à num. 25. Ludou. Rodolphin. in tractatu de bracbio seculari, numer. 30. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo brachium seculare. Baptist. Costa de remed. subsid. cap. 21. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 320. num. 2. & resolut. 278. num. 2. in 2. editione*, plures per *Cened. ad Sextum collect. 13.*
40 Cum debitum non soluere nequaquam violentiam, seu manifestam iniuriam importet in eo sensu, in quo loquitur *dict. capit. 1. de officio delegat.* recte huiusmodi Conseruatores aduersus debitores ex causa ciuili procedere non possunt, cum talis processus iudicialem exigat indaginem, & ita expresse tenent *Alciat. de præsumption. regul. 1 præsumpt. 23. Fusc. de visitat. libr. 2. cap. 23. n. 5. Frãc. Leo in thesauro fori ecclesiast. capit. 18. sub num. 101. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 9. à numer. 8.*
1 *Cabedo diuers. iuris argum. libro 3. capit. 18. num. 4. Ceuall. communiũ contra communes, tom. 4. quæst. 897.* *à num. 711. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubric. 12. capit. 13. numero 20. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 7. conclus. 5.* Verum contra illam ante omnes scripsit *Guid. Papa decis. 18. numer. ultimo*, quẽ sequutus fuit *Perez l. 1. versiculo Conseruatores autem, tit. 7. lib. 1 Ordin.* & denique multis adductis rationibus insurgit *Fr. Emman. d. quæst. 65. artic. 12.* vbi non solum affirmat posse Conseruatores procedere aduersus debitores ex causa ciuili in terminis de quibus proxime, sed etiam in multis, quæ in proposito dixerat *Gutier. dict. quæstion. 9.* adeo illũ carpi, & reprehendi, vt coegerit ab illius impugnationibus postea se liberare in *libro 4. quæst. 63.* quam totam in prædicta defensione consumpsit. Quibus non obstantibus à priori sententia ne recedas, & eam amplia procedere etiam casu, quo religiosi Conseruatorem habentes Rei proponantur, ad huc enim non poterunt coram illo pro debito ciuili conueniri, vt comprobat *Fr. Emman: d. quæst. 65. artic. 13.* Amplia etiamsi Conseruatores Religionum sint, & ex forma litterarum suarum potestatem habeant ad cognoscendum de quibuscunque causis, sub illis verbis, in quibuscunque causis, vel aliis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis; nam huiusmodi concessio ad iniurias, & violentias manifestas referenda est, itaut sit sensus, quod de omnibus causis tam ciuilibus, quã criminalibus, vel mixtis, dummodo tamen sint iniuriæ, seu violentiæ manifestæ, valeant cognoscere, sentit *glos. in dicto capit. 1.* in casus positione, ibi, videlicet vt possent cognoscere de iniurijs, & aliis causis, &cæt. intendit *Gutier. dict.*

lib. 3. quæst. 9. num. 17. & in terminis aduertit *Valasc.consult. 152. num. 8. & 9.* testatus se ita vidisse practicari in Conseruatoria Fratrũ Prædicatorum, quæ habet amplissima verba, quamuis contrarium fateantur idem *Gutier. d. quæstion. 63. num. 3. 4. & 6. & vlt. Cabed. d. cap. 18. num. 5.*

41 Non obstant fundamenta, quæ pro sua parte in medium adducunt, nam ad præcipuum nempe quod debitor non soluens dicitur iniuriam facere ex doctrina *Specul. tit. de instrum. edit. §. nunc vero aliqua, versiculo de hoc autem quæritur*, vel saltẽ creditori damnum culpa irrogare: nam omissa solutione *Gutier. dicta quæstione 9. num. 16. & dicta quæst. 63. à num. 5.* respondetur retentionem, seu negationem debiti solum importare iniuriam in generali illa significatione sumptam, prout significat quamcunque iniustitiã aut iniquitatẽ, seu omne id quod nõ iure fit, iuxta *l. 1. in principio, & versic. interdum, ff. de iniur. Princip. instit. eodem tit.* & in his terminis procedit doctrina *Specul. dicto loco*, in præsenti vero materia, de qua agimus iniuria accipitur pro damno culpa dato, quod in negatione, seu retentione debiti proprie non consistit, accedit quod etiamsi talis debiti retentio damnum culpa importaret, quod negamus, nusquam tamen, licet de illo per scripturam, vel sententiam constaret, supposita partis negatione, posset ita notorium effici, prout in præsenti materia requiritur, iuxta ea, quæ de notorio resultante ex instrumento, vel sententia tradunt communiter Doctores, cum quibus *Mascard. conclus.* 1107. *num. 19. Farinac. di-*
42 *cta quæstione 21. à numero 23.* Nec etiam obstat *Concil. Tridentin. sess. 14. de reformation. capit. 5.* dum prohibet Conseruatores cognoscere de causis ciuilibus, excipit Conseruatores Religionum, & similes, vt in *versiculo, Vniuersitates autem*, easdemque Conseruatorias religionũ, & similium nulla ex parte diminutas esse declararũt Illustrissimi Cardinalis super *dicto cap. 5.* Vnde videbatur succedere *regul. l. cum prætor, ff. de iudic. & l. nam quod liquide, ff. de penu leg.* Respondetur enim exceptionem *Concilij* sicut & declarat. *Cardinal.* solum concludere tales Conseruatores non comprehendi sub prohibitione, & restrictione illius decreti, non tamen per hoc *Concil.* disponere sub qua forma, & in quibus causis debeant procedere, id enim relinquit dispositioni iuris communis, & tenori priuilegiorum, sub quibus fuerint concessi, argum. *l. commodissime, ff. de liber. & posthum.* vt agnoscunt *Gutier. d. q. 9. numero 14. & dicta quæstione 63. num. 3. Fr. Emmanuel d. q. 65. articulo 12. in principio.*

43 Nec denique obstat *Conc. Trid. sessione 7. de reformation. cap. 14. versiculo Addendo insuper*, vbi disponit Regulares quoquo modo exemptos in causis mercedum, & miserabilium personarum conueniendos esse coram locorum Ordinariis, etiãsi iudicem aliàs habeant à Sede Apostolica deputatum, in alijs verò causis, tum demum coram eisdem Ordinariis pro debitis esse conueniendos, quando ipsi Regulares iudicem non habuerint, vnde manifeste probari videtur, quod si iudicem habuerint (prout habent, si habeant Conseruatorem) coram illo esse conueniendos, & tenet *Gutier. dicto libro 3. quæstione 10. à num. 2.*

non

non diffitetur *Flamin. de resignat. libro . quaest.* 11. *num.* 9. quem refert, & sequitur *Ceuall. d. quaestione* 897. *à numero* 813. Non inquam obstat prædictum decretum, respondet enim late *Emmanuel dicto art.* 13. *versiculo, nec supra dictis*, vbi illud declarat, & interpretatur, cuius responsionem licet postea idem *Gutier. libro* 4. *practic. quaest.* 64. nitatur dissoluere, & se insuper ab impugnationibus *Fr. Emmanu.* liberare, tres casus in proposito distinguens; meo tamen iudicio tantum abest, vt *Concil. eo loco* dictam sententiam probet, quod imo contra eam retorquetur, nam vltra quod loquitur solum de Regularibus extra monasterium degentibus, vt ex littera illius paret, & aduertit *Fr. Emmannel vbi proxime*. Aduertendum etiam est *Concil.* ibi expresse tractare de illis Regularibus, qui Conseruatores aliàs habent, vt constat ex illis verbis, ibi, Conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, & cæt. in quibus manifeste supponit tales Regulares, de quibus agit in illo decreto, Conseruatores habere; clausula enim hæc in fine posita refertur ad omnes casus præcedentes, secundum citata per me in *Remiss. de clausulis, claus.* 199. *numer.* 1. & tamen in illis terminis decidit *Concil.* quod si Regulares iudicem non habuerint coram Ordinario conueniantur, ergo exceptio hæc, si ipsi iudicem non habuerint, nequaquam intelligi potest de iudice Conseruatore, sed de alio à Sede Apostolica deputato, itaut non sufficiat Regulares habere Conseruatorem ad effectum ne coram Ordinario pro istis causis ciuilibus conueniantur, & sic cessat omnino fundamentum *Gutier.* & aliorum supra citatis locis.

44 Licet quilibet Summi Pontificis delegatus in totum subdelegare valeat ex tex. in *capit. si pro debilitate, & cap. super quaestionum, in fine princip. de officio delegat.* cum citatis *per Cardos. in praxi iudicum, verbo iudex, num.* 75. *Morlà in emporio par.* 1. *tit.* 2. *quaestione* 15. *num.* 10. *Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quaest.* 2. *artic.* 11. *Sanch. de matrimon. libro* 3. *disput.* 31. *D. Barbosa in l. quia tale, numero* 47. *ff. soluto matrimon. & in l. cum Prator, §.* 1. *num.* 385. *cum sequentibus, ff. de*
45 *iudic.* Conseruatoribus tamen id non permittitur, nisi quoad citationes, & sententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio litterarum id eisdem fuerit concessum, tradunt vltra *glos.* & Ordinarios *in cap. vlt. de officio deleg. libro* 6. *glos. verbo ipsorum, in Clementin.* 2. *de haeret. Petr. Gregor. syntagm. iuris libro* 47. *cap.* 22. *num.* 27. *Quintanad. de iurisdict. & imper. libro* 2. *tit. de subdelegat. num.* 7. *Fr. Emmanuel dicta quaestione* 65. *artic.* 10. *P. Azori d. capit.* 34. *quaest.* 9. *P. Molina d. disput.* 29. *numer.* 5. *Fr. Ludouic. Miranda d. quaest.* 47. *artic.* 8. *conclus.* 4. *Cochier d. quaest.* 39. *num.*
46 20. De ratione autem quare atten to iure Conseruatores nequeant committere vices suas, inquirit *glos. in dicta Clemen.* 2. eam reddens, quia scilicet eorum industria perelecta videtur, ac subinde succedit regul. *capit. is cui, de officio delegat. lib.* 6. aliam tradit *Petr. Gregor. d. num.* 27. Sed melior videtur, quam sentit *glos. verbo nulli, in d. c. vlt.* intendens textum ibi ius speciale constituere in proposito circa

Conseruatores, sicut in multis alijs constituit ad eorum potestatem restringendam, vt quanto minus fieri posset Ordinariæ præiuditium afferret. Addit deinde tex. *in d. cap. vlt. vers. sed nec tunc*, quod si ex beneficio litterarum potestas subdelegandi Cõseruatoribus competat, nequaquam tamen posse eos cuicũque voluerint committere vices suas, sed illis tantum personis, qui aliàs in Conseruatores eligi valeãt, quod idem in cæteris delegatis generale est per tex. *in cap. statutum, §. in nullo, vers. & personis, de rescript. lib. 6.* vbi *glos. verbo legatorũ, in fine, glos. verbo superioribus, in fine, in cap. pastoralis, in princip. de offic. deleg.* vbi *Abb. num. 10. Fr. Emman. d. q. 65 artic. 10. vers. aduertant, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 612. in 1. edit. & resol 420 in 2. edit. Azeued. l. 20. n. 3. in fine, & num. 4. tit. 7. lib. 1. noua recopil.* Subdit denique idem *cap. vlt. vers. circa munera* teneri Conseruatores circa munera, & expensas assessorum, atque notariorum obseruare omnia ea, quæ de iudicibus delegatis sunt statuta in constitutione, scilicet *c. statutum, §. insuper, cum seqq. de rescript. lib. 6.* vbi late prosequuntur scribentes, *Petr. Gregor. lib. 47. cap. 22. num. 29. Molina d. disput. 29. n. 6. ad finem, Fr. Ludou. Miranda. d. q. 47. art. 8. concl. 8.*

47 Conseruatores limites suæ potestatis, siue suam iurisdictionem excedentes per annum suspensi sunt ab officio, *dict. cap. vlt. versic. vt autem*, ibi, eo ipso per vnum annum sint suspensi, tradit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 9. conclus. 1.* Intellige de illis tantum, qui id sciẽter egerint, non tamen sufficiet delinquere per ignorantiam iuris crassam, vel affectatam, vt male voluit *glos. verbo scienter, in dicto cap. vlt.* cui similis verbo *scienter in Clem. 1. de consanguin.* sequuntur *Fr. Emman. d. q. 65. artic. 19. Fr. Ludouic. Miranda d. concl. 1.* Verius enim est requiri vt culpabiliter, & grauiter peccando id faciant, cum *tex.* scientiam exigat, nec sine causa verbum, scienter, in eo additum sit, ad excludendum scilicet quamcunque ignorantiam, vt in terminis defendit *Soar. tom. 5. de censur. disput. 31. sectione 3. numero 17.* quod ex eo confirmatur, quia quælibet ignorantia etiam crassa excusat à pœna, licet non à culpa, quando lex pœnam imponens vtitur verbo, scienter, vt argum. *text. in l. igitur, ff. de liberali causa* cum similibus, comprobat post alios *Nauarr. in manual. cap. 27. numer. 141.* Suspensio hæc, licet ex generalitate verborum includat suspensionem non tantùm ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab ipso officio clericali, iuxta doctrinam, quam ex D. *Thom.* & aliis tradit *Soar. dicto tomo 5. disput. 26. sectione 1. à num. 3.* non inuoluit suspensionem à beneficio, vt per *Soar. d. disput. 31. numero 17. in fine*, quoties enim à iure, seu etiã ab homine suspensio ab officio præcise, vel absolute imponitur, si aliud non addatur, non includit suspensionem à beneficio, vt ex text. in *capitulo cum inter, in principio, de purgat. canonic.* & aliis fundamentis comprobat late idem *Soarez. dicta disputat. 26. sectione 3. à numero 4. Henriq. in summ. libro 13. capit. 32. §. 3.* quamuis inuoluere etiam suspensionem ab officio: male inferat *glos.*

glos. verbo officio, in d. cap. vlt. cum qua post *Archid. & Monach. num. 4.* transit *Domin.* ibi *num. 2.*

49 Suadentes prædictis iudicibus Cõseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, idipsumque procurantes incidunt in pœnam, atq; sententiam excommunicationis, à qua nullatenus possunt absolui, nisi prius parti integraliter satisfecerint de expensis, ita habetur in *dicto capit. vlt.* ibi, pars vero, quæ hoc fieri procurabit sententiam excommunicationis, &c. quod tamen intelligendum non est de quocunque procurante, sed tantùm de eo, qui pars in iudicio existit, vt manifeste probant eius verba, & notant, ac declarant *Domin.* ibi *num. 2. Nauarr. in man. cap. 27. num. 125. Azori. d. cap. 34. q. 13. Soar. tom. 5. disput. 23. sect. 4. num. 10. Fr. Emman. d. q. 65. artic. vlt. Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 9. conclus. 2.* aduertentes insuper eandem pœnam non incurri ex sola procuratione, nisi effectus sequatur. Licet autem ab hac excommunicatione nequeat pars absolui, nisi priùs alteri parti integraliter expensas resarciat, vt *tex.* ait, nec subinde cautio sufficiat, quemadmodum prosequũtur declarantes *Domin.* ibi *num. 3. Monach. num. 4. Franch. nu. 2. in fine, glos. verbo manifesta, in cap. 2. de senten. excommunicat. lib. 6.* iunctis traditis per Doctores in *capit. venerabilibus, §. porro, versic. secus, eodem tit. & lib. Cou. in capit. alma, par. 1. §. 11. num. 11. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 28.* absolutio tamen ab Ordinario præstari poterit cum reseruata non reperiatur ex regul. *tex. in cap. nuper, vers. in secundo, de sentent. excommunic.* obseruantque *Domin. Franch. & Monach. dictis locis, Azori. dict. cap. 34. quæst. 13. in fine.*

50 Conseruatoris officium extinguitur, & expirat per obitum concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, in iis enim, quæ cœpta sunt res desinit esse integra, & durat post obitum Papæ concedentis, ita habetur in *d. cap. vlt. Mandos. de signat. gratiæ, tit. de conseruatoria, vers. addi deberet, in fine, Cochier d. q. 39. n. 14. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. artic. 6. in princip. Azori. d. capit. 34. q. 14.* vbi etiam asserit negotia incœpta censeri post citationem, vel aliquem actum alium iudicialem inchoatum.

51 In Ordinibus, & Religionibus Conseruatorum officium non esse temporale, nec expirare morte concedentis, quin vero eiusmodi delegationem in Religionum fauorem factam esse perpetuam resoluit idem *Fr. Ludouic. dicto art. 6. conclus. vnic.* Quid dicendum quoad negotia iam cœpta, quando tempus præfinitur, ad quod conseruatoria limitata est, veluti in terminis, *Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 5. vers. nemo etiam*, vbi conseruatoriæ, quæ non sunt Religionum, & similes ibi exceptæ quinquennio terminantur? disputant *Domin. in d. cap. vlt. num. 2. ver. quid si datur, & ibi Franch. num. 1. & Anchanan. n. 9. Fr. Emman. d. q. 65. art. 9.*

52 Hæc omnia à nobis supra relata procedunt de iure communi attenta dispositione tex. in *cap. 1. & vlt. de offic deleg. lib. 6.* quæ quidem locum non habebunt quoties in bulla Conseruatoria ampliori forma à Sũmo Pontif. fuerit cõcessa, tunc enim illa inspicienda erit argum. *text. in cap. porro, & in cap. recepimus*, cum similibus, *de priuileg.* & patet ex cõcessis aliquibus religionibus, quas referunt Cabed. *diuers. iuris argum.*

lib.3.cap.18.num.3.Fr. Emman. d. q 65.artic.12.Gutier.pract.l.4.q.63 num.6.& 7. Conſeruatores enim cum ampliſſima auctoritate habent monachi S.Iuſtinæ Eugen.IV.conſt. 10. Canonici etiam Regulares Lateranenſes aligunt ſibi Conſeruatores cũ ampliſſima iuriſdictione iuxta conſtitut.10.Sixti IV. Monachi inſuper Montis Oliueti Ordinis S. Benedicti pro ipſorum defenſione Conſeruatores habent ex Iulij II. conſtitut. 5. Item Fratres Ordinis Minorum S.Franciſci de Paula multis cum facultatibus per conſtitut. 8.Clementis VII. Quin & Hieroſolymitani quoque equites Conſeruatores ſibi eligunt, atque electi recuſari nequeunt, ſancitur conſtitut. 9. Pij IV. Item Clerici Regulares Sancti Pauli Decollati Iulius III. conſtitut. 10. Camaldulenſes quoque per Leonis X. conſtitut.2. Necnon Patres Societatis Ieſu vigore conſtitut. Pij V. & Gregorij XIII. de qua Fr. Emman.d. art.12. verſ. & certe, Molin.d.diſput 29. num.2. in fine.

33 Verum vt hac in re tam frequenti quid hodie ſeruandum ſit, non ignoret ſtudioſus lector verbatim reſcribere cenſui conſtit. vnam editam ann.1592. à felicis memoriæ Clemente VIII. & alteram hoc præſenti anno 1621. lectam, & publicatã, à Sanctiſs.D.N. Gregorij XV. editã, cuius tenorẽ, cui noſtris his temporibus ſtandum eſt, & omnino parendum, hic inſerere operæpretium duxi, & primùm ſequitur illa Clementis VIII.

34 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clemens diuina prouidentia Papa Octauus; ne ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & ex eo, quod ob locorum diſtantiam perſonarum, quibus cauſæ mandantur, certa notitia haud ita facile haberi poteſt, per iudices aliquos minus interdum idoneos in Conſeruatores deputatos cauſas ipſas cognoſci contingat, cupiens ſalubriter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, inualidas, & ſubreptitias omnes, & quaſcunque iudicum deputationes in litteris conſeruatoriis iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, ſeu aliàs quomodolibet expeditis hactenus per Sedem Apoſtolicam perpetuo, vel ad tempus nõ dùm elapſum conceſſas, & directas iis Conſeruatoribus, & iudicibus, qui qualitates non habent requiſitas, & deſcriptas in conſtitutione felicis recordat. Bonifacij Papæ VIII. prædeceſſoris ſui, quæ incip. Statutum, quique etiam in Conciliis Prouincialibus, aut diœceſanis iuxta Decretũ Concilii Tridentini electi, & deſignati non ſunt ad inſtantiam quorumcunque Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuerſitatum, Collegiorum, Ordinum, ac in fauorem quorumcunque monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum quorumuis piorum tam ſecularium, quàm cuiuſuis ordinis, aut inſtituti Regulariũ locorum, quantumuis exemptorum obtentas, cum quibuſuis præſeruatiuis, reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis, derogatoriarũ derogatorijs, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & decretis, quorum omnium tenores Sanctitas ſua haberi voluit pro expreſſis: non tamen quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea, in quibus illæ ſuum ſunt ſortitæ effectum, ſeu exequutionem habuerunt: ac etiam inſuper voluit, & ordinauit, quod omnes deinceps litteræ conſeruatoriæ huiuſmodi per Sedem Apoſtol.

con-

concedendæ ad Conseruatores, & Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti *Bonifacij* constitutionem habeant, quique in præfatis Conciliis electi, & designati sint, & non aliis, aliter vero expeditæ litteræ præfatæ nullius sint roboris, & momenti. Decernens, &cæt.

Sanctissimi D. N. D. Gregorij Diuina prouidentia PP. XV. Constitutio de Conseruatoribus.

15 SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus Noster D. Gregorius diuina prouidentia PP. XV. ex certis rationabilibus causis animū suum mouen. & de voto Venerabilium Eratrum suorū S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, partim fœl. rec. Clementis Papæ VIII. Prædecessoris sui vestigijs inhærendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes, & quascunque Iudicum Conseruatorum electiones, nominationes, seu deputationes: tàm in vim litterarum conseruatoriarum, iuxtà formam in quinterno Cancellariæ descriptam, quàm in vim quorumcunque priuilegiorum perpetuò, vel ad tempus nondum elapsum Apostolica auctoritate concessorum, seu aliàs quocumque iure, vel titulo hactenùs factas pro quibuscunque Conuentibus, Capitulis, Militijs, etiàm Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, aut alijs quibusuis pijs, tàm secularibus, quàm cuiusuis Ordinis, etiam Mendicantium, seu Instituti, vel Societatis regularibus locis quantūuis exemptis, etiā de necessitate exprimendis, seu illorum personis, cuiusuis qualitatis, seū conditionis existant. In futurum verò Sanctitas sua hac generali, & perpetuò valitura Constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siuè principales, siuè subrogati, eligi, nominari, aut deputari nō possint, nisi qui nō solū habeant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis rec. *Bonifacij Papa VIII.* etiàm Prædecessoris sui, quæ incipit, *Statutum;* ita vt vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant, sed etiam in Concilijs prouincialibus, aut diœcesanis, iuxtà Decretum Concilij prædicti, Iudices electi, seu designati sint. Quodque deinceps litteræ Conseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantùm dirigātur, & si quæ litteræ aliter expediuntur, illæ, ac deputationes huiusmodi, omniaq; exindè sequenda nullius sint roboris, vel momenti; Et nihilominus qui secùs, quā iuxtà formam superiùs præscriptam Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputare, aut electis, nominatis, seu deputatis vti ausi fuerint, Regulares quidem voce actiua, & passiua sint ipso Iure priuati, adeò, vt habilitationem à nemine, præterquàm à Romano Pōtifice consequi valeant, reliqui verò alijs pœnis arbitrio Sanctitatis suæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi, eorumq. personæ, ac bona careant Conseruatore ad annum, itaut illorum causæ intereà coràm locorum Ordinarijs duntaxat

xàt cognosci, ac definiri debeãt; Cæterùm vt latiùs pateat Conseruatorum huiusmodi deligendorum facultas, Sanctitas Sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœcesanis quamplures personas ex habentibus qualitates in prædicta Cõstitutione eiusdem Bonifacij prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas designari procurent, & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram prouincialem, aut diocesanam Synodũ. Insuper Sanctitas Sua, inhærendo hac in parte decreto similis recordationis Gregorij Papæ XIII. etiam Prædecessoris sui, statuit, & ordinauit, vt regulares, ac personæ huiusmodi in Italia infrà duos, extrà Italiam verò infrà sex menses à die publicationis in Vrbe præsentis Constitutionis inchoandos debeant sibi eligere, seu assumere Conseruatores iuxtà formam superiùs propositam, eiusq; electionis, seu assumptionis documentum infra tempus huiusmodi penès Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapso, quamdiù Conseruatores secundùm formam præsentis Constitutionis non elegerint, coràm eisdem Ordinariis conueniantur: quodq; Conseruatores huiusmodi semel legitimè deputati, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut locorum Ordinariis, prout iisdem Regularibus, & alijs supradictis libuerit, approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus possint, aut valeant. Ad hæc statuit Sanctitas Sua, vt coram ipsis Conseruatoribus Regulares, ac personę suprascriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint, itaut memorati Conseruatores in causis, in quibus regulares, & alii actores fuerint, nullam prorsùs Iurisdictionem habeãt, sed in iis tãtùm, in quibus Rei extiterint; neque extrà Ciuitates, seù Diœceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere præsumant. Siqua verò inter Iudices Conseruatores huiusmodi, & locorum Ordinarios controuersia super competentia Iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per Arbitros in forma Iuris electos super iurisdictionis competentia fuerit iudicatum. Quòd si qui Conseruatores, siuè in hac parte, siuè aliàs quomodolibet suos limites excesserint, per annum ab officio Conseruatoris huiusmodi suspensi sint, & pars, quæ hoc fieri procurauerit, sententiam excommunicationis incurrat iuxtà formã alterius Constitutionis eiusdem Bonifacii Prædecessoris, quæ incipit, Hac Constitutione, quam Sanctitas Sua in his omnibus, quæ præsenti Constitutioni non aduersantur, innouauit, & innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas Sua prohibere, quominùs regulares, & alii supradicti in casibus à iure permissis petant Iudicem non suspectum à Principibus, seu Magistratibus Secularibus; dum tamen hæc tria copulatiuè concurrant, videlicet, vt Regulares, & alii prædicti sint actores, non autem Rei, vtq; agant contra laicum, non autem cõtra Ecclesiasticum, vel aliàs à iurisdictione seculari exemptum, atque vt causa, in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, non autem Eccle-

sia-

siastica, & in ea iuxtà Sacrorum Canonum dispositionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens existat. Quæ omnia, & singula in præsenti Constitutione contenta Sanctitas Sua voluit inuiolabiliter obseruari; decernens sic in iis, cæterisq; omnibus præmissis per quoscunque &c. etiam Sacri Palatii Apostolici Auditores, nec non Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata, &c. iudicari, &c. necnon irritum, & inane &c. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac litteris conseruatoriis, quas omnes ad formam præsentis Constitutionis reduxit, in fauorem quorumcumque Ordinum, tàm Mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiàm Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiusuis alterius Instituti, etiàm necessariò exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, ac Piorum quorumcumque, tàm secularium quàm Regularium locorum, necnõ illorum etiam iuramento, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus priuilegiis quoque, etiam ex causa, & titulo oneroso, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiãsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumq. tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresè derogauit, cęterisq. contrariis quibuscunque. Cæterum vt pręsens Constitutio faciliùs omnibus innotescat, Sanctitas Sua voluit, & mandauit, vt non solum in Cancellaria Apostolica, sed etiam ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Cãpi Floræ publicetur, illiusque exempla in ijsdem locis affixa dimittantur, ac in quinterno Cancellariæ inter Constitutiones perpetuas describatur, & annotetur.

Ex Typographia Reuer. Cam. Apost. 1621. publ. die 20. mẽsis Septemb. eiusd. anni.

Alia in materia Conseruatorum, & litterarum conseruatoriarum si scire cupias. vide latissime *Alexan. Monetam in speciali tract. de Conseruatoribus*, & alios incidenter super hac materia scribentes, videlicet *Azeued. ad tit. 8. lib. 1. nouæ recopil. pagina* 118. *Gutier. practic. lib. 3. quæst. 9. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 899. & in decis. Curia Archiep. Neapol par. 2. decis. 258. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 65. Fr. Ioan. de la Cruz de*

de statu Relig. lib. 2. cap. 10. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæst. 47. Fr. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 3. numero 102. cum sequentibus, Campanil. in diuersorio iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 24. cum sequentib. Ceuall. communium contra commun. tom. 4. quæst. 797. num. 792. cum sequentibus, non nulla etiam ad hanc materiam pertinentia tradit nouissime celeberrimus Doctor maiorum nobilitate clarus, vtriusque iuris consultissimus, & in omnium scientiarum genere apprime versatus *D. Gabriel Pereira de Castro* Senator Regius meritissimus in suis Regni *Lusitaniæ decisionibus decis. 118. numero 15. & 16.*

SVMMARIVM.

1 *Familiam armatam potest Episcopus de iure communi, & ex vniuersali consuetudine tenere.*

2 *Episcopus potest iudicare, & punire delinquentes.*

3 *Officiales, seu apparitores potest Episcopus habere, quorum manu, & opera possit iurisdictionem suam exercere.*

4 *Sententias suas, & iudicatas res sui ipsius non aliena ope potest exequi Episcopus.*

5 *Iurisdictio Ordinaria sine territorio subsistere non potest.*

6 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem possunt familiam armatam tenere.*

7 *Doctores referuntur, qui tenent nõ posse Episcopum armata vti familia.*

8 *Reprobatur sententia asserentium non posse ecclesiasticos iudices capi facere delinquentes in casibus ad punitionem Ecclesiæ spectãtibus, sed tantum excommunicare, atque alijs spiritualibus vti remedijs.*

9 *Familia Episcopi quamuis sit laica potitur fori priuilegio.*

10 *Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium.*

11 *Notarij Curiæ Episcopi gaudent fori priuilegio.*

12 *Cancellariæ Episcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio.*

13 *Fiscalis, nuntij, custodes carcerum, ac lictores Episcopi gaudent fori priuilegio.*

14 *Prætor habet potestatem puniendi suos officiales pro delictis in officio commissis.*

15 *Episcopus, siue eius Vicarius puniri poterit excessus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiscopali inseruiunt.*

16 *Fiscum habent Episcopi.*

17 *Bona patrimonialia clericorum hæreticorũ applicantur fisco Episcopi, secus in Hispania, & Frãcia.*

18 *Pœnam pecuniariam indicere possunt Episcopi, eamq. sibi vel Cameræ suæ applicare.*

19 *Pœnas pecuniarias sibi Episcopus retinere non debet, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper.*

20 *Carcerem debet Episcopus habere, tùm ad custodiam delinquentiũ, tum etiam ad pœnam.*

21 *Carceris custos æquiparatur depositario.*

22 *Carceris custos si carnaliter cognoscat mulierem, etiam meretricem, sub sua custodia carceratam, acerrime punitur.*

23 *Mulier si prægnans reperiatur in carcere culpa custodis præsumitur.*

24 *Brachium seculare implorare valet*

let Episcopus, vbi per se suas sententias exequi non potest.

25 Brachij secularis auxilium si secularis neget, potest ad illud prastandum censuris compelli.

26 Brachij secularis auxilium antequam sit praestandum an possit ipse laicus causæ cognitionem sumere, ostenditur, & num 27.

EPISCOPVS AN HABERE possit familiam armatam, fiscum, & carcerem?

ALLEGATIO CVII.

1 TAm ex vniuersali consuetudine, quàm de iure communi potest Episcopus tenere familiam armatam, prout attestantur *glos. in cap. contra idolorum 26. q. 8. Felin. in cap. cum sit generale, num. 20. de foro competen.* vbi *Mari. Socin. in fi. Berret. conf. 3. num. 10. Bald. in l. nã salutem, §. fin. ff. de officio praef. vigilum, Deci. in cap. significasti, numero 19. vers. vnde infert, & à numer. 21. de officio deleg. & in cap. cum non ab homine, num. 29. ff. de iudic. Roland. à Valle conf. 37. lib. 4. Aufrer. de potestate iudicis ecclesi. super laicis, & eorum bonis num. 18. Gondisalu. de baret. p. 11. num. 70. Segur. in direct. iudic. ca. 13. num. 22. Martin. Vrani Vltram. conf. 7. num. 5. vers. septimo. & num. 13. &* 14. *lib. 1. Anton. Scappa in tract. de iure non scripto libro 5. cap.* 209. *num. 8. Salzedo ad Bernard. cap.* 140 alias 151. *vel 152. n. 23. Ludou. Alfer. alleg. 10. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 32. num. 16. Ioan. Aloys.* de *Leo in authent. cassa num. 24. C. de sacros. Eccles. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. cap. 9. à num. 23. Menoch. de arbitr. casu 394. num. 70 Sbrogg. de Vicar. Episcop. lib 2. quaest. 191. Leli. Iordan. in tract. de Rom. Sedis origine cap. 8. par. 2. Penna in direct. Inquisit. par. 3. comm. 105. vers. postremo,* aliàs *comm. 116. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. cap. 9. nu. 19. cum sequentibus, & par. 2. cap. 16. numer. 16. Vgolin. de potestate Episcopi capit. 4. §.* 12. latissime *Franc. Molin. de brachio seculari cap. 18. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resolut. 14. à nu. 1. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectu 1. num. 129. Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 1. num. 18. & tit. de bonis cleric. §. 14. num. vlt. Cardinal. Tusch. littera F. conclus. 153. num. 12. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 12. c. 13. num.* 88.

2 Quod ex eo suadetur, quia Episcopus potest iudicare, & punire delinquentes, *cap. 1. de offic. Ordinarij, cap. statuimus, 16. q. 1. cap. quoniam 18. distinct. cap. in Archiepiscopatu, de raptorib.* cum similibus citatis à *Mario Antonin. d. resolut. 14. num. 1. versic. secundo.* Ergo fatendum est posse tenere dictam familiam, concessa enim iurisdictione omnia licet, quæ ad illam tuendam, & exercendam sunt necessaria, *argum. l. 2. ff.*

3 *de iurisd. omn. iud.* virtute enim suæ iurisdictionis potest sibi officiales, seu apparitores adsciscere, quorum manu, & opera iurisdictionem suam possint exercere, & censuras suas, ac alias seueritates ecclesiasticas executioni demandare, *Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 2. q. 111. num. 18. & 19.* & cum habeat diœcesim dicitur habere territorium, & ideo exequi potest sententias suas, & iudicatas res, sui ipsius

non

non aliena ope, *cap. omnes, 16. quæst. 7. cap. fin. de constit. in 6. Iordan. dicto cap. 8. num. 26. Franc. Molin. d. cap. 18. numer. 86. cum sequentibus, Franc. Leo d. cap. 9. num. 30.*

5 . Non enim iurisdictio subsistere ordinaria sine territorio potest *Baldus in l. si quis ex consensu, nume. 9. C. de Episcop. aud. Boer. decis. 227.* Dicitur à terrendo territorium, *l. pupillus, §. territorium, ff. de verbor. signif.* vbi *Rebuff.* quasi terrendi sint & mulctandi incolæ ab eo, qui territorium habet, cui iurisdictio adhæret *Panorm. consil. 20. num. 1. Bald. in cap. 1. §. imo, num. 4. quibus mod. feud. amit.* Et territorio ordinariã adhærere iurisdictionem docuerũt *Bart. Bald. & Angel. in l. fin. C. vbi, & apud quem, Moron. consil. 46. à*

6 *nu. 12.* Vnde etiam Inquisitores cõtra hæreticam prauitatem possunt dictam familiam tenere, vt habetur in *Clem. 1. §. 1. de hæret. Roias de hæret. sing. 21. n. 6. Lucer. Inquisit. verbo inquisitor, n. 14. Simanch. de cathol. institut. cap. 34. nu. 24. & cap. 41. num. 15. Direct. par. 3. quæst. 56. comm. 55. Iordan. d. cap. 8. numer. 42 Menoch. d. casu 394. num. 66. Fusc. d. cap. 32. num. 17. Mar. Anton. vbi supra vers. tertio, Carol. de Graffis d. effectu 1. num. 130. Franc. Molin. d. cap. 18. num. 12.*

7 Ex quibus apparet quàm verior sit supradictorum opinio, qui tenuerunt posse Episcopos armata vti familia, quamuis contrarium sequantur *Gem. Prob. Anchar. & Franch. num. 7. in cap. dilecto, de senten. excomm. lib. 6. Clar. in §. fin. quæst. 37. num. 8. Panorm. in cap. 1. de offic. Ordinar. Host. August. Bero. & Felin. in cap. significasti, de officio deleg. Palat. in repet. cap. notab. 2. à num. 1. Auiles ad cap. 20. Prætor. num. 14. Auend. de exequendis mand. capit. 1. num. 22. Menoch. de success. creat. §. 22. num. 17. & §. 6. num. 16. vers. illud autem, Soar. de Paz in practic. tom. 2. pral. 2. num. 54. Perez l. 48. glos. 3. tit. 1. lib. 3. Ordin. Azeued. l. 14 numer. 4. & 5. tit. 1. lib. Oliban. in commentar. vsatici cap. 15. nume. 50. vers. sed quia familia.* Quorum multi tenent etiam non posse ecclesiasticos iudices capi facere delinquentes in casibus ad punitionem

8 Ecclesiæ spectantibus, sed tantùm excommunicare, atque aliis spiritualibus vti remediis, prout sunt *Palat. d. notab. 1. num. 18. Menoch. d. §. 22. num. 7. Clar. d. quæst. 37. nu. 8. Auend. d. nu. 22.* & vltra eos *Euerar. in topic. leg. loco 125. Franc. Mari. decis. 448.* incip. *quæritur an Episcopus, num. 2. volum. 1. Mich. Graf. in lib. commun. opinion. cap. 8. quæst. 8. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 27. num. 15.* Sed contrarium verius est, vt aperte præsupponunt Doctores supra citati *num. 1.* dum secure resoluunt Episcopum posse tenere familiam armatam, neque subsistit sequella illa, potest remedijs vti spiritualibus, ergo non ideo personam deuincere, vt docent *Aufrer. in Clementin. 1. de officio Ordin. quæst. 5. vers. nec videtur bona responsio, sub num. 107. & Lali. Iordan. d. cap. 8. sub num. 27.* quare contra supracitatos melioribus nixi fundamentis tenent *Aufrer. dicta quæst. 5. conclus. 10. sub num. 107. & de potest. eccles. super laicos num. 1. Cardin. Tusch. littera E. concl. 256. num. 3. Segura in suo directorio iudicum par. 2. cap. 13. nu. 41. Campanil. d. c. 13. n. 87.* comprobatq. apertus *tex.* iuncta *glos. in d. ca. idclorũ,* alterq. *Cõcily Trid. sess. 25. de refor mat. cap. 3.*

Fa-

9 Familia Episcopi, quamuis sit laica, potitur eodem priuilegio fori, sicut ipsi clerici, prout notatur in *cap. cum non ab homine, de iudic. & in cap. fin. de offic. Archidiac. Clar. §. fin. q. 35. num. 18. vers. quaero nunquid familiares, Bonacos. in tractatu de seruis, & famulis, quaest. 5. Capic. decis. 12. Bossi. in tractatu criminal. tit. de foro competen. num. 127. Bursat. consil. 25. num. 13. lib. 1. Michael Grassus tom. 1. commun. opinion. lib. 1 tit. 2. num. 48. pagina 157. Belluga in speculo Princ. rub. 11. §. videndũ, num. 6. in fine, vers. de existentibus, Maranta de ordine iudic. par. 4. distinct. 11. num. 4. Capell. Tholosan. decis. 378. Hippol. de Marsil. consil. 67. num. 60. Decian. tract. crimin. tomo 1. lib. 4. cap. 9. num. 47. Farin. in prax. crim. q. 8. n. 46. Frãc. Leo in thesaur. fori eccl. p. 1. c. 11. n. 19. prax. Epis. p. 2. verbo Episcopus, pag. 47. ver. decimoprimo, Modern. de iurisdict. par. 4. casu 111. num. 3. Thesaur. decis. 22 num. 6. Ioan. Aloys. Leo in d. authent. cassa num. 23. Villalob. in aerario communium opinion. litt. F. num. 33. Stephan. Gratian. Marcb. decis. 233. num. 1. & disceptation. forens. cap. 340. num. 31. & seq. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resol. 73. ante num. 2. Carol de Grassis d. effectu 1. n. 128. Bellet. d. §. 1. n. 13.*

10 Familiaris, & de familia dicitur esse, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium *l. fin. C. de prox. Sac. Scrin. lib. 11. Bart. in l. 1. §. familiae, num. 5. ff. de treb. & vectig. Thesaur. d. decis. 22. num. 2. Mascar. de probation. conclus. 756. num. 1. Farin. in praxi criminal q. 55. nu. 135* Et quandoque degens sub potestate & correctione alicuius *l. 1. C. si Rect. prouinciae, l. 1. C. si quacũq; praeditus pot. Mar. Antonin. d. resolut. 75. n. 3.*

11 Ex quibus infertur notarios Curiae Episcopi gaudere fori priuilegio, vt resoluunt *Gratian. dict. decis. 233. per totam, & d. cap. 340. à princip. Bellet. d. §. 1. num. 16.* Item &

12 Cancellariae officium exercens *Mari. Antonin. d. resolut. 75. num. 1. versic. caeterum.* Sic etiam fiscalis, nun-

13 tij, custodes carcerum, lictores, *Felin. in cap. 2. in fine, de foro compet. Mandos. de priuileg. ad instar, glos. 11. num. 32. Rebuff. de priuileg. Scholar. q. 166. num. 1. Gratian. d. decis. 233. num. 12. & 20.*

14 Quemadmodum Praetor dicitur habere potestatem puniendi suos officiales, veluti notarios, nuntios, birruarios, & huiusmodi, praesertim pro delictis in officio commissis, *Boer. decis. 9. Farin. in praxi criminal. q. 101. n. 86.* ita etiam Episcopus, si-

15 ue Vicarius punire poterit excessus officialium laicorum, qui Curiae Episcopali inseruiunt, vt sunt Cancellarij, notarij, nuntij, & executores, & eorum qui sunt de sua familia, *Archid. Ioan. Andr. &* alij *in c. si Episcopus, de offic. Ordin. lib. 6. Boer. decis. 9. num. 7. & 8. Steph. Gratian. dicta decis. 233. num. 19. & dict. cap. 340. num. 31. Mari. Antonin. d. resolut. 75. num. 2. Bellet. d. §. 1. n. 19.*

16 Habent etiam Episcopi fiscum, *cap. si quis, 17. q. 4. cap. quia diuersitatem,* vbi *glos. verbo praeter, in fine, & Butri. ac Imol. de concess. praeben. Cardin. in Clem. nolentes, §. 1. q. 3. de haeret. Couar. lib. 2. vari. cap. 9. nu. 11 Bellet. d. §. 1. n. 21. Oldrad. cons. 302. col. 2. & Franc. Pauin. inter eius consilia cons. 34. vers. circa 4. Cochier de iurisd. Ordinar. in examptos part. 4. q. 112. num. 3. Aloys.* Ricc *in praxi*

17 *aurea resolut. 387. num. 2.* Cui applicantur bona clericorum haereticorum patrimonialia, prout cum multis,

tis,quos refert constantissime resol uit *Farinac.de haresi q.190.§.11. à n. 154.* licet aliter obseruet praxis Lusitaniæ, Castellæ, & Franciæ vt attestantur *Couar.lib.2.vari.cap.9 num.11.& 12.Azeued.l.1. n.200. tit.3.lib.8. noua recopil. Salzed. ad Bernard.cap.114.verbo haretici,lit. F.Peregrin. de iure fisci lib.4.tit.5. num.31.vers.clericorum vero bona, Bobadil.in sua politica lib.2.cap.17. num.201.lit.D.Sanch.in præcepta Decalogi lib.2.cap.20.à num.* 1.plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal.collect.55.n.6.*

18 Et ex eo quòd Episcopi habeant fiscum, possunt indicere pœnam pecuniariam, eamque sibi, vel Cameræ suæ applicare, vt per *Bernard. in pract.ca.*134.aliàs *141.in nouis.* vbi *Salzedo, Palat.in repet.rub.§.39.n. 13.Couar.d.cap.9.num.8.vers.postremo, Fichard.& Bonacos.tom.1. commun.opinion.lib.1.tit.2.num.138. pagina 162.& nu.153.pag. 163. Clar. lib.5.§.final.q.80.num.5. Peregrin. de iure fisci lib.1.tit.de ijs, qui iura fiscalia habent, num.106.pagina 32. Azeuedo ad l.12.n.3.tit.6.li.3.noua recopil.pag.248. Aloys.Ricc. d.resol. 387.n.2.Bobad.in sua politica lib.2. c.17.n. 199.Cabedo p.1. Lusit.decis. 85.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. coll.170.n.1.& Conc.Brachar.4.act.2.c.14.fol. 24. Zerola in praxi Episcop.par.1. uerbo compositio,uers.secundo,pag.* 103.

19 Non licet tamen Iudici pœnas pecuniarias vel indicere, vel exigere pro ipsis criminibus tolerandis; perniciosum etenim est siue ex lege, siue ex sententia, aut decreto Iudicis annuum censum à concubinarijs accipere, quo soluto ipsi criminosi in sceleribus, & peccatis perseuerent, & hoc est, quod decidit tex in *cap.3.de pœnis,* vt per *Couar.in d.cap.9.num.9. vers.secundum.* Quare honestius visum est, vt huiusmodi pœnas Episcopus ad effugiendam auaritiæ suspitionem sibi non retineat, in propriam conuertendo vtilitatem, sed in pios vsus eroget, & deputet: id expresse decreto *Concilij Tridentini sess.25. de reformat. cap.3.& cap.14.* præcipitur, vt mulctę pecuniarię eo ipso, quod exactæ fuerint, pijs locis assignentur, adeo quod refertur Sacram eiusdem Cõcilij Congregationem censuisse nec posse Episcopum ex mulctis, & pœnis, quas exigi cõtigerit in eius Curia, aliquam portionem Vicario suo assignare pro eius mercede: & minus Cameræ Episcopali, non obstante contraria consuetudine, etiam in minima parte: ita eleganter *Stephan.Quaranta in summa Bullarij, verbo pœna pecuniaria, pagina 395.* & tenent *praxis noua Episcop.par.2 cap.4.num.97 in princip.Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo pœna,1.Aloys.Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis.349.in 1.edit.& resolut.300.num.3.in 2.edit. Sbrozz. de officio Vicarij in addit.lib.2. quæstione 143.* Sed per *Sacram Congregat.* fuisse declaratum, vbi Episcopus admodum pauper esset, eas sibi assumere posse testatur *Andræ.Molfes. ad consuet.N. cap.par.4.q.64. n. 24.* quem refert *Aloys.Ricc.d.resolut.300.n.3.vers.limita.*

20 Carcerem debet Episcopus habere, tùm ad custodiã delinquentium, tùm etiam ad pœnam, vt habetur in *cap.3.de pœnis,*& tenet *Vgolin.d. §.12.num.3.* habent enim merum imperium, & proinde censuras, & ius incarcerandi, *Abb.in capit.quod sedem, num.7.vers.in eccles.de offic. Ordin.& in cap.cum ab Ecclesiarũ num.*

num.4.eodem tit. Cochier de iurisd. Ordin.in exemptos par.4.quaest.111 num.15. Non tamen in eodem carcere mares & fœminæ poni possunt, *l.3.C.de custodia reorum, Bonacos. commun.crimin.par.1.verbo mulieres,fol.118.Gregor.l.5.tit.29.par.7. Menoch.de arbitrar.lib.1.quaest. 88. num.21.& 25.Azeued.in l.2.tit.24 lib.4.nouæ recopil.Farinac.in praxi*
21 *crimin.quaest.27.numero 52.& 59.* Fideli custodi carcer est tradendus, ille enim æquiparatur depositario *Boer.decis.216.post nu.6.Ioseph Ludouic.Perus.decis.78.num.6. Farin. in praxi crimin.quaest.31.nume.76.*
22 Vnde si cognoscat carnaliter mulierem sub sua custodia carceratam, acerrime punitur, prout attestantur *Bonacos.par.1.verbo custos carcerum carnaliter cognoscens,Hippolyt.in l.1.num.5.ff.de sicar.& in pract.§.aggredior,num.26. Clar. in §.final.verbo fornicatio,vers. cum carcerata,Boer.decis.317,num.2. cũ seq.Gregor.l.15.verbo con su seruo, tit.17.par.7.Plac. de delictis cap.10. ad fin.Iodoc.in pract,crimin.rubr.de carcer.siue comment.cap.17.num.16 Perez l. 12.tit.14.lib. 2. Ordin, pag. 336.Mascard.de probat.concl.267. num.4,*late *Farinac.d.q.31. à num. 110. Ordin.Regia Lusitan.lib.1.ti. 33.§.4.* quamuis sit meretrix,quia tunc arbitrio Iudicis puniendus erit,*Hippol.in d.l.1.num.3.Menoch. de arbitr.casu 292.Azeued. l.2. tit. 24.lib.4.nouæ recopil.Farin.d.q.31. à num.120.Hortens.Caualcan. de brachio Regio par.2.à nu.151.cum*
23 *sequentibus.* Hinc etiam fit,quod si mulier prægnans reperiatur in carcere culpa custodis præsumitur *Boer. decis.216.Mascard. concl. 267. num. 4.* prout etiam eius culpa præsumuntur inuecta in carcerem ex cod.*Mascard.d.conclus.267. nu. 11.* & punitur ex eo omni quod immittitur, per quod potest sequi mors,vel fuga carcerati,si non fecerit solitam carceratorum perquisitionem *Farin.d.q.31.à num.95.*
24 Vbi Episcopus per se suas sententias,& executionem exequi non possit brachium seculare implorare valet *cap.1.de officio Ordinar.cap.dilecto,de senten.excommun. lib. 6. Concil.Trident.sess.24.de reformat. cap. 8.& sess.25.de reformat.cap. 5.Menoch.de arbitr.casu 452.nu.4.Soar. de Paz in praxi tom.2. prælud.1.n. 2.& 3.Stephan.Gratian. disceptat. forens.cap.66.num.8.cum sequentibus,Cened.ad Decretal.collect. 101. nu.12.& 13.Marc.Anton.Genuens. in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol.*
25 *cap.36.* Quod auxilium si secularis neget,potest ad illud præstandum censuris compelli,de quo *Menoch. d. casu 452. Bellacomb. tom. 1.commun.opinion.lib 3.tit.1.num. 118. pagina 367. Auiles ad cap.20.Pretorum,verbo vsurpan, num.21. Perez l.4.tit.1.lib 3.Ordin.pagina 473 Cened.d.collect.101.num.12.Decia. tract.crimin.lib 4.cap.10. numer.3. vers.octauo,Bobadil. in sua politica lib.2.cap.17.num.80.Fr.Emmanuel quaest.Regul.tom.1.quaest.8.art. 14. Farin.in praxi criminal q.97.num. 82.Modern de iurisd.par.1.cap.52 num.1.Ludouic. Rodolphin. tract. de brachio seculari num. 45. Francisc.Molin.eod.tract. cap. 14.*
26 A multis Doctoribus probatum inuenio prædictum auxilium minime esse præstandum ab ipso laico, nisi causæ cognitio antecedat summatim præstita, an auxilium sit concedendum nè nè, nè celeri propenso,& veluti præcipiti ducti voluntate Iudices iuris ordine prætermisso

so subsidiarium alioquin impertiantur auxilium, cuius quidem sententiæ fuerunt *Innocen. in capit. 1. de statu monachorum, lib. 6. Afflict. decis. 220. num. 9. Roland. consil. 37. n. 7. & 8. lib. 1. Clarus §. fin. quæst. 96. num. 7. Alciat. in cap. 1. num. 120. de offic. Ordin. Segur. d. par. 2. cap. 13. numer. 33. Bellug. in speculo Principũ rubr. 11. num. 41. ad medium, §. tractandum, vers. & de his saltem summarie. Nauar. in cap. cum contingat, de rescript. remed. 1. num. 8. vers. ex prædictis. Auiles in cap. pretorum, cap. 20. verbo vsurpan, num. 20. Bernard. in practic.* vbi *Salzed. cap. 154 num. 11.* aliàs *cap. 160. num. 17. Perez l. 4. glos. 3. tit. 1. lib. 3. Ordinamenti, Azeued. l. 15. num. 1. tit. 1. li. 4. recopil. Bernard. Grauæus ad practic. Cameræ Imperialis lib. 1. concl. 115 num. 5. Valasc. consult. 48. nume. 13. Cened. ad Decretales collect. 105. numer. 13.* Ex eo quia Iudex secularis non tenetur brachium suum impertiri quando ecclesiasticus nulliter processit, vel sententia est nulla, vt tenent *Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 89. &* alibi *par. 2. quæst. 93. num. 69. Ludouic. Rodolphin. tract. de brachio seculari num. 36. Cened. Canon. quæstio. lib. 1. q. 36. nu. 13. cum sequenti.* Vel etiam quando de incompetentia Iudicis ecclesiastici apparet *Menoch. remed. 3. retinendæ nume. 360. vers. debet autem Iudex, Bernard, Grau. d. conclus. 115. num. 9. Ludou. Rodolphin. d. tra. de brachio seculari num. 17.*

27 Quæ quidem sententia à præcitatis Doctoribus relata in illis terminis subsistere poterit, in quibus & Doctores ipsi magis communiter loquuntur, cum scilicet iudex ecclesiasticus damnauit aliquem, eumq. deinde tradidit Curiæ seculari puniendum: eo siquidem casu opinati sunt non semper teneri laicum magistratum exequi sententiam ecclesiastici Iudicis, ut dicit *Camp. dict. cap. 13. num. 87.* Limitarem tamen in crimine hæresis, in quo laicus sententiam ecclesiastici iudicis confestim exequi aduersus reum de illo crimine condemnatum tenetur, ut notant *Pet. Gars. in suis decis. Fidei decis. 2. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 330. in prima edit. & resolut. 287. in 2. edit.* & dixi *Alleg. 40. num. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Delegare non potest Episcopus iudici laico, vt cognoscat de causis criminalibus clericorum.*

2 *Laicus etiam coniunctus cum clerico de causa criminali clerici cognoscere non potest.*

3 *Delegare non potest Episcopus causas spirituales laico simul cum Clerico coniuncto.*

4 *Clerico coniugato non possunt causæ criminales Clericorum ab inferiore à Papa delegari.*

5 *Delegare potest Episcopus iudici laico criminales clericorum causas, si non adesset clericus sufficiens & habilis, cui Episcopus posset huiusmodi causas delegare.*

6 *Assessorem laicum in causis criminalibus Clericorum potest Episcopus assumere.*

7 *Delegare potest Episcopus, & quilibet iudex ecclesiasticus laico causas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter.*

8 *Arbiter potest esse laicus in causa Clericorum si in ipsum insimul cũ clerico compromittatur.*

9 *Ecclesiasticus iudex adeundus est* in

in causa commissa clerico, & laico, si ab eorum sententia appellari contingat.

EPISCOPVS AN POSsit iudici laico criminales clericorum causas delegare?

ALLEGATIO CVIII.

1 EPiscopus non potest delegare iudici laico, vt cognoscat de caulis criminalibus clericorum, *glos. verbo non præsumat, in cap. 2. de iudicijs*, vbi *Ripa nume 34. & Panorm. num 5. Clar. § final. quæst. 41 num. 5. vers. quæro nunquid, Segura Daualos in director. iudicum eccles. parte 2. capit. 11. numero 1. Marches. de commission. part. 2. capit. 3. 4. cap. principalis, num. 40. Iul. Cæs. Imbrian. in tract. de iudice Regni, par. vlt. num. 59. Camill. Borrell. consil. 68. num. 19. Decian. tractat. criminal. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 70. Farin. in praxi crimin. quæst. 8. num. 4. vers. sublimita, Camill. de Curte in diuers. for. siue comprehens. iuris feud. par. 2. cap. 2. numero 124. in fine, Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. q. 730.*

2 Amplia primo, etiamsi Episcopus causam criminalem clerici delegasset laico simul cum clerico, vt de causa cognoscerent, quia laicus ita coniunctus nec etiam de causa criminali clerici cognoscere posset, *Abb. in capitulo significasti, de foro competen. Deci. in dict. cap. 2. numer. 5. in fine, Roland. à Valle consil. 4. num. 4. libro 1. Clar. dicta quæstione 41. numero 5. Farin. d. quæst. 8. num. 4. vers. limita, Sigismun. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. num. 40. Decian. d. cap. 9. num. 71. Segura Daualos d. ca. 11. num. 1. Sbrozz. de officio Vica-*
3 *rij lib. 2. quæst. 66. num. 20.* Sicut etiam non poterit delegare causas spirituales laico simul coniuncto cũ clerico, *Dec. in d. capitulo 2. numero 154. Marchesan. d. capit. 3. nu. 41. Azori. institut. moral. par. 2. libro 3. cap. 32. quæstione 4.* Secundò amplia, vt nec etiam clerico coniuga-
4 to inferior à Papa possit causas criminales delegare, *Abb. in d. capit. 2. num. 15. & ibi Rip. num. 64. Clar. d. q. 41. num. 6. Decian. d. cap. 9. nu. 72. Sbrozz. d. q. 66. num. 20. Segura Daulos d. cap. 11. num. 1. Rendina in promptuario recept. senten. tom. 1. tit. 17. num. 14.*

5 Limita primo vbi in partibus, in quibus est facienda delegatio, non adesset clericus sufficiens, & habilis cui Episcopus posset delegare tales causas, quia tunc poterit illas laico delegare. *Iul. Cæsar. Imbr. in tract. de iudice Regni par. vlt. num. 60.* Limita secundo, vbi pro delicto esset inferenda pœna sanguinis, quia tunc non solum potest illas delegare, verum etiã tenetur Episcopus, vel aliàs quiuis iudex ecclesiasticus delegare sententiam ferendam laico, postquam ipse delegans de causa cognouerit, & processum compilauerit, *Rip. in dicto cap. 2. numero 44. Decian. d. cap. 9. numero 76. in fine.*

6 Aduertas tamen, quòd licet Episcopus regulariter non possit delegare causas criminales clericorum laico, poterit nihilominus in talibus causis sibi assumere assessorem laicum, *Abb. in c. significasti, de foro compet. Camill. de Curte d. cap. 2. nu. 64. Rendina d. tit. 17. n. 21.*

7 Limita denique in causis ciuilibus, & temporalibus, quia poterit Episcopus, & quilibet alius Iudex ecclesiasticus delegare laicis, quia hoc eis non est interdictum præter potestatem imponendi censuras, *glos. verbo non præsumat in dicto c. 2. de iudic.* vbi *Abb. numer. 5. Bald. 10. Felin. 6. Deci. 5.* & cæteri scribentes, *Vant. de nullitat. titulo de nullit. ex defectu iurisdict. num. 69. Segura Dauilos dict. cap. 11. num. 2. Sigismund. Scacc. d. c. 1. n. 41. vers. aduerte modo, Decian. d. cap. 9. num. 70. Cucch. in instit. maior. lib. 2. tit. 6. num. 139. & 140. Marc. Anton. Genuens. d. q. 730.* vbi intelligit dummodo absint clerici idonei, & non fiat commissio generalis ad omnes causas ciuiles.

8 Sic etiam laicus potest esse arbiter in causa clericorum si in ipsũ insimul; vnà cum clerico compromittatur, vt probat *text. in capitulo per tuas, 9. de arbitris*, & resoluunt *Viui. tom. 1. commun. opinion. libr. 2. tit. 26. num. 17. versic. Et sic compromissum, Couar. practic. cap. 34. num. 1. vers. Est etiam ratio, Mascard. de probat. conclus. 1358. num. 60. Bonacos. commun. crimin. par. 2. verbo laicus, fol. 45. Cotta. in memorabil. verbo comprom ssum, in 2. Rebuff. de priuilegijs scholar. priuil. 106. versic. 7. Alexander Monet. in suo tractatu de decimis capit. 8. numero 23. Farin. in praxi crimi. par. 1. q. 8. sub num. 24. vers. limita 2. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. numer. 93. Bernard. Grauæ. ad practicam Cameræ Imperial. lib. 1. conclus. 37. consid. 2. num. 2. Cened. d. collect. 176. n. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorandum, num. 6. colum. 6. optimè Stephan. Gratian. discept. forensi cap. 100. num. 51. & 52.* vbi resoluit, quod in causa commissa clerico, & laico, si contingat ab eorum sententia appellari adeundus erit Iudex ecclesiasticus tanquam dignior, secus tamen dicit quoad reductionem, quæ non debet peti coram Superiore arbitratoris, sed coram eo, qui iudex causæ fuisset, si de illa compromissum non esset factum, de quo etiam *Perez l. 12. versic. quæro, tit. 15. lib. 2. Ordi. pag. 364.*

SVMMARIVM

1 *Quæstorum sacra pecuniæ qualitates describuntur.*
2 *Quæstores eleemosynarum admittendi non sunt, sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris.*
3 *Quæstorum vsus qua ratione extinctus fuerit, ostenditur.*
4 *Quæstores non obstante qualicunq; exemptione potest Ordinarius incarcerare, excommunicare, & castigare.*
5 *Eleemosynas sponte datas in pios vsus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trid. sess. 21. de reform. cap. 9.*
6 *Quæstuarij propriè dicuntur, qui quæstum sibi referunt.*
7 *Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemosynas nõ comprehenduntur decreto Concilij sess. 21. de refom. cap. 9.*
8 *Regulares quæstuantes tenentur Episcopo fidẽ facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis superioribus sibi data.*
9 *Eleemosynas per loca queritandi licentias concedere spectat ad locorum Ordinarios.*

Re-

10 *Regulares Ordinum Mendicantiũ nequaquam possunt ab Episcopis prohiberi quominus per se ipsos in diœcesibus vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant.*
11 *Eleemosynas petendi licentiam potest dare Episcopus pro vsu alicuius pij loci, vel operis, & ibi assignantur qualitates, quas debent habere earum collectores.*
12 *Episcopus in prauos eleemosynarũ quæstores quamuis laicos potest animaduertere.*
13 *Eleemosynas cuiusuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Castellæ, & Galliæ nõ permittuntur à regijs magistratibus, nisi regias litteras ostendant.*

EPISCOPVS IN PRAuos eleemosynarum quæstores an possit animaduertere.

ALLEGATIO CIX.

1 QVæstorum sacræ pecuniæ vsus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium iuxta tex. in *capit. tuarum, de priuileg. & in cap. eum ex eo, de pœnit. & remiss.* vbi in *vers. qui autem,* describit qualitates quas isti haberedebent, ibi, modesti sint, & discreti, nec in tabernis, aut aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, notant *Deci. à num. 3. & Socin. numero 6. in d. cap tuarum, Paul. Fuse. de visitat lib. 1. cap. 30. numero 3*'. *Petr. Bol. in œconomia canon. classe 3. cap. 2. §. 4. Nauar. de indulgent. no tab. 31 à num. 46. Henriq. in summ.*
2 *lib. 7. cap. 29. in princip.* quia tamen facultate sibi concessa abutebantur iuste stabilitum fuit eos, admittendos nõ esse sine Episcoporũ, vel Apostolicis, veris litteris, ex quibus constet de eorum moribus, & petitorij causa, seu necessitate sanctissime in *generali Concilio relato in dicto capit. eum ex eo,* quod strictius deinpe in Viennensi Concilio fuit statutum in *Clemen. 2. de pœnitent.* cernens enim Concilium abusus huiusmodi quæstorum excrescere in máximum totius Christiani orbis scandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquijs, & indulgentijs, quas infinitas prope falso prædicabant ad aurum extorquendum, eis omnino interdixit prædicandi officium, relicta solum facultate dicendi, quod in litteris Apostolicis, aut Episcoporum contineretur, quod decretum Archemisij calumniis recte tuetur *Illustrissi. Card. Bellarmin. tomo 2. de*
3 *indulgent. lib. 2. cap. 20. §. igitur.* Sed hæc deinde omnino per se, vel per alios prædicare prohibuit *Cõcilium Tridentin. sess. 5. de reformat. capit. 2. in fine, vers. quæstores;* sed quia neque huiusmodi remedia profuerũt, imo quæstorum malitia in dies magis, ac magis excrescebat, atque etiam fidelium scandalum, indeque & peruersis eorum factis ansa hæreticis data est in vsu indulgentiarum debachandi, seu oblatrandi nouissime eadem *Tridentina Synodus sess. 21. de reformat. cap. 9.* statuit, vt quæstuariorum nomen, atque vsus penitus aboleatur, neq; ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obstantibus priuilegiis ecclesiasticis, aut monasteriis, vel hospitalibus concessis, & de illius

decreti praxi agunt citati per *Cened.ad Clement.collect.9. pagina mihi* 401.quibus adde *Henriq.dict. cap.9.praxim Episcop.part.1. verbo quæstores, Stephan. Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, versic.26.in fine, Frat. Emman.quæst.Regular.tom.2.quæstione 57.artic. 7. & quæstione 98. artic.*1. Proinde Ordinarius non obstante qualicunque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare, & castigare, prout expedire fuerit arbitratus, vt per *Cochier de iurisd.Ordin.in exemptos, p.2.q. 45. num.96.*

5 Illud in præsentiarum aduertere oportet sub prædicto *Concilij Tridentini* decreto prauos comprehendi eleemosynarum quæstores, non ipsas eleemosynas, aut nuntios, seu receptores, qui collectas in pios vsus conuertendas sine fraude sponte datas accipiunt, decisum refert *Galet.in margarita casuum conscientiæ, verbo eleemosyna* 1. & confir-
6 matur ex doctrina *Baldi cons 27. vol.*1.vbi resoluit quæstuarios proprie dici, qui quæstum sibi referũt, & negotia gerunt, vt sibi quæstum faciant, iuxta *tex. in l.sed et si adijciatur, ff.pro socio*, nuntios autem, qui vere mittuntur, & idonei sunt ad pias eleemosynas colligendas, non ita eo nomine comprehendi, & per totum consilium multa adducit, quæ declarationem illam ex iuris principiis satis confirmant, meritoq. *Baldum* laudat *Card. Tusch. tom.6.verbo quæstores concl. 46.*

7 Sic etiam eodem decreto non contineri Fratres Sancti Antonij, aliosque Regulares Mendicantes qui omnimodam profitentur paupertatem, aut pro eis quærentes eleemosynas probant *Nauarr.cons. 33.de pœnitent.* quem refert, & sequitur *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 8. §. 4. numer.6. Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæstion.57.artic. 7.*quia cum isti proprium nihil habere possint, lex naturalis concedit, vt per se, vel per alios mendicando victum quærant, iuxta instituti sui regulam à Sede Apostolica approbatam, ac subinde debito obseruato modo minime eis videtur deneganda facultas, vt per se, vel per alios eleemosynas
8 quærant. Tenentur tamen huiusmodi Regulares quæstuantes Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis Superioribus sibi data, prout decisum refert *praxis noua Episcop. p. 2.cap.3.nu. 47. vers. quoad quæstuationes*, ad locorum enim Ordinarios spectat eleemosynas per loca queritandi licentias, & facultates concedere, *Francisc.Leo in thesauro fori eccles. p. 4. cap.2.num.146.* Cum & Regulares prohiberi possint per Episcopum ab immoderata exactione eleemosynæ, vel ne exigant eleemosynas pro conuentu extra diœcesim existente, & ne exigant, nisi illi, quorũ licentias confirmauerit prius Episcopus, quod praxi suarum partium obseruari referunt *Marc. Anton. Genuens.in praxi Archiepisc. Neapol.cap.59.num. 11. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. cap.13.num.134.* & cum super hoc dubium incidisset præterito anno 1621. responsum fuit à *Sacra Congregatione Illustriss. Cardinalium Concilij Trident.* interpretum, in hæc verba: Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini

In-

Interpretum censuit Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in diœcesibus, vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant, sed tantum si extra loca, vbi monasteria existant, queritare voluerint, teneri suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere. *R. Cardinalis Vbaldinus. Prosp. Fagnanus S. Concil. Cong. Sec.* quam quidem decisionem propriã & originalem præ manibus habui, & postea in Typographia Cameræ Apostol. impressam vidi.

11 Episcopus licentiã petendi eleemosynas dare potest pro vsu alicuius pij loci, vel operis, dũmodo personæ, quæ eas colligant, honestę sint, spectatæ Religionis, & iudicio ipsius Episcopi approbatæ, & minime participes eleemosynarum, & quæstorum nomen nullo modo gerant, sed simpliciter eleemosynarum collectores appellentur; non concionentur, non circumferant sua priuilegia, aut reliquias: non campanulam, nec alia instrumenta pulsent ad excitandas personas: non petant tanquam debitam eleemosynam, aut aliqua arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Antonii, aut similes aurum extorqueãt, sed simpliciter, & modeste recipiant, quod liberaliter fuerit oblatum, refert decisum *praxis Episcop. d. verbo quæstores.*

12 In prauos enim eleemosynarum quæstores, quamuis laicos, potest Episcopus animaduertere, *capit. tuarum*, vbi *Abb. numero 1. de priuileg. Clement. abusionibus, de pœniten.* Laici enim non possunt quærere eleemosynas pro aliqua causa, nisi re cognita per Episcopum, *l. vnica, vbi glos. Bart. & Ioann. de Platea C. de mendicant. valide lib. 11.* quia istorum mendicatio sine causa concernit materiam peccati mortalis, ex subtractione, quæ inde resultat iis, qui verè indigent, *cap. Pastor 1. quæst. 2.* Omnes autẽ indulgentiæ quæstuariæ à *Pio Quinto*, vel prædecessoribus concessæ, aut in posterum concedendæ quibuscunque personis, & locis, pro quibus scilicet consequendis manus sunt porrigendæ adiutrices, etiam quæ quæstuandi facultatem quomodolibet cõtinent, ab ipso Pio Quinto reuocatæ sunt, vt refert *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo indulgentia, primo.*

13 In Lusitania igitur, vt plenius, & facilius omnibus abusibus, & fraudibus istorum quæstorum occurratur per *Ordinat. Regiam Lusitan. lib. 5. titulo 103.* prudenter constitutum est ne petitoria cuiusuis sancti nomine permittantur à Magistratibus Regijs, nisi regiæ litteræ ostendantur, quibus expresse nominetur persona, quæ eleemosynas quęsitura est, & nec per se, nec per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quamadmodum in *dicta Clem. 2. & in dictis Concil. Tridentini decretis* constitutum est, quod si aliter factum sit omnes pecunias ab illis quæsitas quæstori redemptionum Captiuorum tradendas præcipit, vt per *Cardosum in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo eleemosyna, numero 2.* practicatum fuisse refert *Cabed. parte 1. decis. 193.* similis apud *Hispanos* extat *l. 1. & 2. titulo 18. libro primo Ordin.* vbi *Perez*, nunc *l. 1. titulo 9. libro primo, & l. 37. titulo 6. libro tertio noua recopilat.* vbi *Azeued.* refert *Auendan. de exequend. mandat. libro tertio cap. 30.* & apud *Gal-*

Gallos idem regij Senatus decretis dispositum asserit *Rhenat.Chopin. de sacra politia lib.3.tit.5. à numero 23.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, verbalis, scilicet, & realis, siue actualis.*

2 *Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solam, & simplicem sententiam, qua Clericus criminosus ab Ordinibus clericalibus, seu ab eorum executione depositus declaratur.*

3 *Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquã amittitur.*

4 *Degradatio actualis, seu realis est quando vltra dispositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & spoliatur ecclesiasticis Ordinibus.*

5 *Clericus vtcunque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum.*

6 *Clericus degradatus, si ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordines clericales non debet de nouo sacris insigniri.*

7 *Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur.*

8 *Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice seculari, est necessaria degradatio.*

9 *Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda de leuiori.*

10 *Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, ostenditur.*

11 *Degradationẽ realẽ meretur crimen hæresis, crimen falsi, & conspiratio contra proprium Episcopum.*

12 *Degradari, & curiæ seculari tradi potest clericus propter crimina hæresis, aut falsi, aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate.*

13 *Degradari, & Curiæ seculari tradi potest Clericus quando fuerit incorrigibilis, & transierit in profundum omnium malorum.*

14 *Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perseuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci.*

15 *Incorrigibilis ex iuris præsumptione quando quis dicatur, ostẽditur.*

16 *Clericus incorrigibilis si tandem impœnitens, at obduratus in profundum malorum venerit, an absque expressa Curiæ seculari traditione possit per eam comprimi? ostenditur.*

17 *Declaratur tex. in cap. cum non ab homine, de iudic.*

18 *Celebrans, vel Confessionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus ecclesiasticis, si quos habuerit, rite degradatus, statim Curiæ seculari traditur.*

19 *Sodomiam committentes, si Clerici fuerint degradationis, & traditionis Curiæ seculari pœna puniuntur.*

20 *Abortum animatum causans, si ecclesiasticus fuerit, traditur Curiæ seculari.*

21 *Mulieres sollicitantes in Confessione, si delicti grauitas petat, possunt Curiæ seculari puniendi tradi.*

22 *Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda sibi assistentibus secundum sacros Canones, sex Episcopis, si degradetur Presbyter, si Episcopus, duodecim Episcopis, si vero Diaconus, siue Subdiaconus tribus.*

De-

23 *Degradatio attento Concilio Trid. à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur.*

24 *Degradare actualiter clericum, non potest Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem, secus in verbali depositione.*

25 *Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Prælati Religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinē à Romano Pontifice toleratam.*

26 *Prælati, quorum præsentia in degradatione Clerici necessaria est, ex dispositione Concilij Tridentini sessione* 13. *de reformation. cap.* 4. *debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices ferre suffragium.*

27 *Degradatio quomodo fieri debeat, ostenditur.*

28 *Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus.*

29 *Degradatus clericus, qui famæ restitui vult, an debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo à quo degradatus fuit, ostenditur.*

EPISCOPVS AD DEgradationem, quomodo & quando procedere possit?

ALLEGATIO CX.

1 DEgradatio duplex est, verbalis scilicet, & realis, siue actualis, de qua *Summista verbo degradatio, Menoch. de arbitrar. casu* 415 *Scacc. de iudic. par.* 1. *cap.* 11. §. 71. *Clar.* §. *fin. quæst.* 74. *Perez tit.* 4. *lib.* 4. *Ordin. pag.* 89. *cum seq. & pagina* 159. *cum sequentibus, Fichard. & Bonacos. tom.* 1. *commun. opinion. libr.* 1. *tit.* 2. *num.* 141. *cum sequentibus, pag.* 162. *Eymer. in direct. inquisit. p.* 3. *q.* 46. *vbi Penna commento* 46. *pag.* 519. *& comm.* 49. *pag.* 532. *Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 55. *Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.* 29. *pag.* 74. *praxis Episcop. verbo degradatio, Horten. Caualcan. in pract. de testibus par.* 3. *memb.* 64. *Mari. Alter. de censur. tom.* 2. *disp.* 2. *cap.* 1. *vers. degradatio, Farin. in praxi crimin. q.* 8. *num.* 72. *Carol. de Grassis de effect. cleri. effectu* 1. *à n.* 814. *Moneta de distribut. quotidia. q.* 17. *à n.* 1. *Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum personali,* §. 10. *à num.* 3. plures alios refert *Cened. ad Decretal. collect.* 65. *n.* 3.

2 Verbalis degradatio illa dicitur, quæ fit per solam, & simplicem sententiā, qua clericus criminosus ab Ordinibus clericalibus, seu veriùs Ordinum ministerio, aut executione depositus declaratur, quæ proprie depositio potius, quam degradatio appellatur, *c. sacerdos* 81. *dist. cap. qualiter & quando, de accusat. c.* 2. *de pœnis, lib.* 6. *Clar. in* §. *fin. q.* 74. *in princip. Menoch. d. casu* 415. *n.* 5. *Ioan. Aloys. Leo in l. officiales, num.* 14. *C. de Episcop. & cler. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib.* 31. *cap.* 30 *num.* 1. 2. *&* 8. *& in partit. iuris Canon. lib.* 4. *tit.* 15. *cap.* 4. *num.* 8. *litter. X. Scacc. d. c.* 11. *n.* 71. *Flamin. Chartar. de exequut. sentent. capt. bann. c.* 1. *n.* 289. *Farin. d. q.* 8. *n.* 72. *Henriq. in summ. lib.* 13. *c.* 55. §. 3. *Bellet. d.* §. 10. *n.* 4. *Carol. de Grassis d. effectu* 1. *à n.* 815. *Moneta d. q.* 17. *n.* 1. Per eā nunquam amittitur fori, & Canonis priuilegium, ex *Menoch. d. casu* 415

*num.5.&9. Sigism.Scacc.d.cap.11. num.72.*resoluit *Carol.de Graffis d. effectu 1.num.817.*& ex *P. Henriq. d.cap.55.§.3.Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo degradatio,*& cum *Nauarr.in manual.cap. 27.numero 81. Sayr. de censur. lib. 5. capit.20.num.12. Valent. tom.4. disput.7.quæst.19. puncto 4. Bonacina de censur.disput.4.puncto vni. num.3.*

4 Actualis, seu realis degradatio est quando vltra depositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & spoliatur Ordinibus ecclesiasticis per detractionem clericalium insignium, sicque à clericali militia remotus clericus reiicitur priuatus consortio, & priuilegio clericali, quando scilicet Episcopus præsente iudice seculari, cui degradandus debet tradi, publice abradit illi loca capitis, & manuum, in quibus in collatione Ordinum vnctio facta fuit, & postea successiue detrahit omnia signa, quæ in susceptione Ordinum suscepit, & demum exuit eum habitu clericali, et dicit iudici, & officiali seculari, vt illum ita spoliatum, & depositum in suum forum, & iurisdictionem recipiat, de qua vide *cap. Felix.5.quæst.7: cap. non potest, de reiudicata.capit.cum non ab homine de iudic.cap.degradatio, de pœnis, libro 6. Concil:Tridentin.session.13. de reformation.cap.4. Maranta de ordine iudic. par.4. distinct. 11. numero 71.& 72.Ioan.Aloys.Leo in dicta l.officiales,num.15. Scacc.dict. cap.11.num.73.& 75.Borgas.in tractat.de irregular.tit.d* [illegible] *sentent.deposit.num.7.Menoch. di* [illegible] *o casu 415. num.8.Andr.Gambar. de officio legati libro 2.numero 196. Modern, de iurisdict. par.1.cap.51.nume.18. & par.4.casu 131.num.6. Carol.de Graffis d.effectu 1.à nu.818. Bellett. d.§.10.numero 5. Bonacina d. disp. 4.puncto vni.num.2. Fr.Emmanuel quæst.Regular.tom.2.quæst.123.ar. 3.Henriq.d.cap.55.§.1.& 3.Moneta d.q.17.num.4.*

5 Clericus vtcunq; solemniter degradatus cōficit Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi hæreticus sit, si vtatur debita materia & forma cum intentione, non tollitur enim character impressus *Cou.lib.1.variar.cap. 10.num.8. Alex.de Neuo in cap. 1. num.17.qui clerici vel vou. Decian. tract.crimin.par.1.lib.4.cap. 9. nu. 78.in fine, Mari.Alter.d.disputat.2. cap.2.vers.secundo, Nauar.comm. 2. de Regular.num.36.Sayr.de Sacramen.in genere lib.2.cap.6.art.5.uersic.ad quintum,pag.233. Cened. ad Decretal collect.65.num.4.& pract. ac canon.quæst.lib.1. quæst. 30. nu. 85. Carol.de Graffis d.effectu 1. nu. 819.in fine, & num.834. in fine,* dicit, quod si degradatus ex aliqua
6 iusta causa restituatur ad Ordinem clericalem, non debet de nouo Sacris insigniri, & citat *Modern. de iurisdict. d. casu 132. à numero 3.*

7 Clericus enim degradatus, adhuc clericus dicitur, licet uere non sit in eadem dignitate constitutus, in qua erat ante degradationem, *glos. in cap.accedens 50.distinct.& in capit.ad abolendam, verbo prærogatiuam, de hæretic.& in d.cap.degradatio, verbo priuilegia, Decian.cons.19 num.115.lib.3.*

8 Aduertas quod in casibus, in quibus clerici in minoribus amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice seculari, est necessaria degradatio, ex eo quia clerici in minoribus dicuntur charactere cle-

ri-

ricali insigniti, *Abb. in c. clericus, de vita, & honest. cleric. & in ca. si quis Presbyter, in 1. notab. de cler. excom. Seruantes ad l. 5. Tauri n. 14. Carol. de Graffis d. effectu 1. n. 839.* quamuis contrarium teneãt *Cou. practic. ca. 32. n. 3. vers. hic equidem, Cassan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, n. 66. Guillelm. in cap. Rainuntius, verb. vxorem nomine Adelasiam decis. 2. n. 440. Soar. de Paz in praxi tom. 2. pralud. 2. nu. 8. Auend. de exequend. mandat. cap. 22. numero 3.*

9 Sciendum etiam est, quod quando in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita pœna degradationis, est intelligendum de leuiori, & sic de verbali degradatione, non autem de actuali, *Foler. in pract. crimin. num. 27. vers. quid si statutum simpliciter,* quem refert, & sequitur *Bellet. d. §. 10. n. 5. & Bonac. d. punct. vni. n. 6. vers. addo,* contra *Tolet. lib. 1. c. 17.* nam cum actualis degradatio sit grauissima pœna ea infligi nõ debet, nisi pro casibus à iure decretis, *Dec. in c. at si clerici, de iud. Moneta d. q. 17. num. 6.*

10 Crimina quæ merentur verbalẽ degradationem sunt adulterium, concubinatus perseuerans post monitionem, simonia notoria, stuprum, incestus, furtum, periurium, homicidium, etiamsi patratum sit solo consilio, delictum, quo quis permittit sua culpa suum parochianum decedere sine baptismo, & præterea alia crimina maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Vide *Emman. Sa, verbo depositio 2. & Bonac. d. puncto vni. n. 6. Petr. Greg. d. ca. 4. n. 4. Bertachin. in tract. de Episcopo p. 8. lib. 4. tit. de causa mater. degrad. Henriq. d. c. 55. §. 5. Moneta d. q. 17 num. 6.*

11 Crimina vero, quę merentur realem degradationem sunt grauiora. Primò crimen hæresis, *c. ad abolendam, & c. excommunicamus, il 2. de heret. Bonac. d. puncto vni. n 6. Bellet. d. §. 10. n. 6. vers. secundus, Mari. Alter. d. disp. 2. c. 6. vers. quod si, Carol. de Graffis d. effect. 1. n. 836.* Secũdo crimen falsi in litteris Apost. cõmissi, *c. ad falsariorũ, de crimine falsi, glos. verbo postmodum, in c. cũ non ab homine, de iudic. Cou. vari. li. 2. c. 20. n. 7. Clar. d. q. 36. n. 34. vers. videmus etiam, Humada l. 60. à n. 1. tit. 6 par. 1. Perez l. 21. in glo. falsa nuestro sello, tit. 19. li. 8. Ordin. praxis Episc. p. 1. verbo falsarij, pag. 162. Farin. in praxi crim. p. 6. tit. de falsit. q. 151. à n. 1. Menoch. de arbitr. casu 306. à n. 6. Bobadil. in sua politic. li. 2. c. 17. n. 95. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 17. à nu. 21. Bellet. d. §. 10. n. 6. vers. primus, Carol. de Graffis d. n. 836.* Tertiò, crimen conspirationis contra propriũ Episcopum, *cap. si quis sacerdotium 11. q. 1. Dec. in d. c. at si clerici, n. 243. Bellet. d. num. 6. vers. tertius, Carol. de Graffis d. n. 836. Mari. Alter. d. cap. 6. vers. quod si, in fine.*

12 Propter hæc tria crimina posse clericum tantum degradari, & tradi Curiæ seculari, & ob nulla alia quantumuis grauia, dummodo sit paratus se corrigere, asserunt *Leli. Zechi. in tractat. de priuileg. eccles. priuileg. 79. numero 7. Clar. dicta quæstione 36. numero 31. Bossi. in tract. crimin. tit. de foro compet. num. 135. & 136. Scacc. d. cap. 11. nu. 60. & 61 Borgas. in tract. de irregular. libr. 6. tit. de sentent. deposit. num. 4. Farin. dicta quæstione 8. numero 75.* Et licet aliqui teneant in prædictis casibus nullum clericum posse tradi Curiæ seculari, nisi sit incorrigi-

gibilis, hoc tamen non est tutum, quia iura ex quibus probatur, quod in supradictis casibus potest clericus tradi iudicibus secularibus nihil prorsus dicunt de incorrigibilitate, nisi quoad crimen conspirationis in personam Episcopi, in quo requiritur incorrigibilitas, vt voluit *glos. communiter recepta, in d.c. cũ nõ ab homine, Socin. reg. 55. limit. 3. Farin. d. q. 8. n. 78. Clar. d. q. 36. nu. 33. vers. infertur. Bellet. d. §. 10. n. 6. versic. tertius*. Ex quibus recte infertur non esse tutam illorum resolutionem, qui asserunt quod cõuictus de hæresi tunc traditur Curiæ seculari, quando est incorrigibilis, sed si vult se corrigere, & emendare non poterit degradari, & tradi Curiæ seculari, sed est in monasterium, vel carcerem detrudendus, nisi esset relapsus in eodem crimine, quia si est relapsus, licet sit paratus se corrigere, adhuc non est audiendus, sed omnino tradendus Curiæ seculari, *Soccin. d. reg. 55. limit. 5. Bossi. d. tit. de foro compet. n. 137. Farin. d. q. 8. n. 76. Carol. de Graffis d. effectu 1. nu. 837. in fine, Bellet. d. §. 10. numero 6. vers. secundus*.

13 Verum vltra prædicta tria crimina, alia extant propter quæ potest clericus degradari, & Curiæ seculari tradi, quando scilicet fuerit incorrigibilis, & transierit in profundum omnium malorum, ac commiserit aliquod immane, & horrendum delictum, veluti in homicidio simplici, vel qualificato per insidias, & industriam commisso, ac in proditorijs, parricidio, fatricidio, in combustione Ecclesiæ, assassinio, & similibus, vt videre poteris apud *Beroi. in d. cap. at si clerici, num. 75. cum multis seqq. & num. 174. Borg. d. tit. de sentent. deposit. à n. 16. Farin. d. q. 8. à n. 79. Bellet. d. §. 10. n. 6. versic. quartus, cum seqq. Carol. de Graffis d. effectu 1. n. 838*. Et quis dicatur incorrigibilis inuenies apud *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Neapol. decis.*

14 *87. p. 1. Aldrete d. lib. 2. c. 26*. Et breuiter sciendum incorrigibilem duobus potissimum modis dici posse, velà parte rei, vel iuris præsumptione. Primo modo dicitur ille, qui à parte rei ita obduratus in peccato perseuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci *D. Paul. ad Hebr. 7*. Nolite obdurare corda, & *1. ad Corinth. 5*. tradidi hominem Sathanæ, &c. *Exod. 7*. Obdurabo cor eius, & iterum *cap. 9*. cor Pharaonis, *&c*.

15 Secundo modo ex iuris præsumptione Clericus incorrigibilis dicitur ad effectũ, vt per potestatem secularem iudicetur, & cõprimatur, quando scilicet in graui crimine deprehensus depositus fuit, & deinde propter contumaciam ex-

16 communicatus, insuper illa crescente anathematis mucrone percussus, & tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit, & tunc cum Ecclesia vlterius non habeat quid faciat absque eo, quod expresse exuatur priuilegio clericali, aut alia subsequatur expressa Curiæ seculari traditio per secularem potestatem comprimi potest, *tex.* sic necessariò intelligendus *in cap. cum non ab homine, de iudic*. Ratio est, quam *tex.* ibidẽ adducit, cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat: quasi necessariò supponat, seruata forma inibi præfinita tacite inuolui, quod clericus fuerit exutus priuilegio clericali, taciteq. Curiæ traditus seculari, aliter non verificantur prædicta verba, vt satis insinuãt *Abb. in d. c. cũ nõ ab homine, nu. 29. Boss. sub tit. de foro cõp.*

num.

num.131. communis vt per *Couar. pract.c.32.n.2.vers.secundo*, & ex alijs ita tenere Doctores cōmuniter affirmat *Clar.§.vlt.q.36.n.32.* plures, vt per *Salze.ad Bernar.c.139.n.4.lit.A.* aliàs *c.142.in nouiss.* *Menoc. de arbit.casu 415.n.vlt.* qui rectè aduertit *in d.c.cum non ab homine* fictam dari à lege degradationem, sicut in *cap.1.de homicid.li.6.* *Gutie. pract. lib.4. q.7. num.23.* quamuis contradicant plures citati à *Couar. Clar.& Salz.dictis locis*, contendentes non aliter secularem posse in terminis *d.cap. cum non ab homine*, clericum punire, nisi prius ecclesiasticus iudex formaliter sententiam ferat declaratoriam incorrigibilitatis, traditionisq. Curiæ seculari: sed manifesta fit violentia formæ præfi-
17 nitæ in *d.cap.cum non ab homine*, cui plene satisfit, quamuis ecclesiasticus expresse non pronuntiet super tali incorrigibilitate, eo maxime, quia si adhuc restat talis pronunciatio, iam Ecclesia habet vltra quid faciat, quod tamen *text.* ille in ratione vltimo adiecta prorsus negat, quamuis extra terminos illius *tex.* in quo forma illa præfinitur, libenter fateamur necessarium esse, vt secularis clericum punire valeat quod deponatur, actualiterq. degradetur, & saltem in consequentiam exuatur priuilegio clericali, traditioq. seculari Curiæ subsequatur, bonus tex. *in cap.nouimus, 27. de verbor.signif.iuncto cap. degradatio 2. de pœnis, lib.6.cap.ad falsariorum, 6.de crimine falsi*, ibi, postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradātur, *cap.ad abolendam 9.de haeret.versic. præsenti*, *Concil.Trid.sess.13.de reformat.cap.14.* ibi, deponendæ, & Curiæ sint tradendæ seculari, obseruāt plures, quos referunt, & sequuntur *Boss.Clar.& Salz.citatis locis, Cou. lib.1.vari.cap.10.num.7.& d.capit. 32.n.2.vers.secundo,& vers.tertio, Menoch.d.casu 415.num.14.* quem vide in materia degradationis verbalis, & actualis circa *Sacrum Concil.d.cap.4.* refert plures, quos sequitur *Farin.in praxi crimin.p.1.tit.de inquisit.q.8.à num.71.* vbi multipliciter declarat vsq; ad *n.81.* & alios modos proponit, quibus Clerici incorrigibiles præsumuntur.

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentalem Cōfessionem audiens à iudicibus S.Inquisitionis, vel locorum Ordinarijs, tanquam Ecclesiæ misericordia indignus, à foro ecclesiastico abijcitur, & ab Ordinibus ecclesiasticis, si quos habuerit, rite degradatus, statim Curiæ seculari traditur, per iudices seculares debitis pœnis plectendus, prout statuit *Clem.VIII.constitut.sua* incip.
19 *Etsi alias*, dat. *Romæ 1. Decembris 1601.* refert *Quaranta in summa Bullarij verbo Ordo, pag. 387.* Sic etiam crimen nefandum contra naturam eadem pœna degradationis, & traditionis Curiæ seculari puniri voluit *Pius.V.* cuius constit. verba refert *Nau.in man.c.27.n.249.* & dicit intelligendū esse non de quocunque committēte hoc crimen, sed exercente frequentatione actuum, vt
20 dixi Alleg.44. n. 25. Et de abortu animato propter quod ecclesiastica persona potest tradi Curiæ seculari vide *Quarant.verbo abortus, n.6.*
21 Mulieres sollicitantes in Confessione, si delicti grauitas petat, possunt Curiæ seculari puniendi tradi ex *Constitut.Sanctissimi Domini Nostri Gregorij XV.* de qua supra *Alleg.105.n.60.*
22 Degradatio autem, siue depositio ab

ab Ordinibus est a proprio Episcopo facienda sibi assistẽtibus secũdũ sacros Canones sex Episcopis si degradetur presbyter: si Episcopus duodecim Episcopis: si vero Diaconus, siue Subdiaconus tribus Episcopis, *cap. si quis tumidus & c. Felix 15. q. 7. Bellet. d. §. 10. nume. 7. praxis noua Episcop. p. 2. cap. 4. n. 93. in fine. Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 7. à princip.*

23 Verumtamen quia tantum Episcoporum numerum adhiberi posse aliquando difficile est, si quando autem interuenire possent, eorum residentia intermitteretur, propterea *Concil. Trid. sess. 13. de reformat. cap.* 4. statuit, & decreuit Episcopo per se, seu illius in spiritualibus Vicario generali contra clericum in sacris etiam Presbyteratus Ordinibus constitutum ad illius condemnationem, necnon verbalem depositionem, & per se ipsum etiam ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus, & gradibus ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero à canonibus definito requiritur etiam absque illis procedere liceat, adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Sedis Apost. habentibus, si in ciuitate, aut diœcesi reperiri, & commode interesse possint: alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues, ac iuris scientia commendabiles existant. de quo vide *Soar. de censur. disp. 30. sect. 1. nu. 19. Auilam eod. tract. p. 3. disp. 5. dub. 1. concl. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. li. 32. tract. 2. n. 52. Franc. Leo in thesauro fori eccl. p. 1. cap. 4. num. 47. & 48. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 20. num. 18. Aldrete de religiosa discipl. tuenda lib. 1. cap. 3. num. 18. prax. nou. episcop. d. cap. 4. num. 93. in fine. Bellet. d. §. 10. num. 7. Bonac. d. puncto vni. num. 8.* Episcopus tamen electus, & confirmatus ante consecrationem non potest actualiter clericum degradare, quia huiusmodi degrada-

24 tio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipsa consecratione, ita *glos.* sic intelligenda *verbo de talibus in cap. transmissam de elect.* sed non habet locum in depositione verbali, etiamsi ordinetur ad actualem degradationem, quia verbalis depositio etiam respectiua nihil aliud est, quàm sententia quædam, & ita est actus solius iurisdictionis, non Ordinis, refert *Mari. Alteri. d. tom. 2. disp. 2. capit. 7. vers. quærunt Doctores.* Prælati vero religiosorum non habent facultatem deponendi,

25 vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem Romano Pontifici toleratam *Sayr. d. cap. 20. num. 28. Siluest. verbo degradatio 1. Auila d. disp. 5. dub. 4.* post alios *Bonacin. d. num. 8.* vbi etiam resoluit degradationem Episcopi pertinere ad Papam. Huiusmodi Prælati, quorum præsentia necessaria est ex dispositione *Conc. Trid. d. c. 4.* debent cum proprio Episcopo adesse in cognitione, & examine causæ, & in pronuntianda sententia depositionis tanquam iudices ferendo suffragiũ, eo modo, quo ante *Conc. Trid.* requirebatur ex *Gemin. in cap. degradatio, nu. 5. de pœnis in 6. Archid. in sum. 3. quæst. 8. &* forte ob hanc causam *Concil. Trid.* vbi copia tot Abbatum in diœcesi haberi non potest, & vocandæ sunt aliæ personæ ecclesiastica dignitate insignitæ postulat

vt

vt iuris scientia commendabiles existant, quia debent officium iudicis exercere, & iudicare.

27 Fiet autem degradatio eodem modo, quo fit exauctorizatio eius, qui militiæ deseruit armatæ, cui militaria detrahuntur insignia, sicque à militia remotus castris reijcitur priuatus consortio, & priuilegio militari, clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum, ad Ordinem suum spectans, ac si deberet in officio suo solemniter ministrare, ad Episcopi, seu eius Vicarij præsentiā adducitur, cui Episcopus publicè singula, siue sint vestes, calix, liber, seu quæuis alia, quæ illi iuxtà morē ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab Episcopo fuerint tradita, seu collata, singulariter auferat ab illo vestimentā, seu ornamentum, quod datum, vel traditum fuerat vltimò inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur in collatione tonsuræ, tuncque radatur caput illius, seu tondeatur, ne tonsuræ, seu clericatus vestigium ramaneat in eodem. Poterit autē Episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis aliquibus ad tenorem illis oppositis, quæ in collatione Ordinū sunt prolatæ, dicendo Presbytero hæc, vel similia verba in remotione planetæ, Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali priuamus, sicq. in remotione reliquorum insignium similibus verbis vtens. In ablatione vltimi, qui in collatione Ordinū fuit primum infrascripto, vel alio simili modo pronunciet siue dicat: authoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ac nostra tibi auferimus habitum clericalē, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & priuilegio Clericali, & ita constituit *Bonifacius Octauus in d. c. 2. de pœn. in 6.*

28 Cognoscit Episcopus cōtra exēptos in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus *Ioan. de Lignano in cap. ne in agro, de statu monach. Abb. in cap. cum contingat, col. 6. circa med. de foro comp.* quos refert, & sequitur *Cochi. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45. num. 98.*

29 Quæri opportune potest, vtrum clericus degradatus, qui famæ restitui vult, debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo, à quo degradatus fuit, in qua quæst. dicendum est talem famæ restitui non posse, nisi à Papa, vt in terminis resoluit *Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 4. versic. quaret tertio*, quia à solo Principe homo diffamatus restitui famæ debet, *glos. verbo infamia, in cap. ex diligenti, de simonia*, optime *Sfort. de in integr. restit. p. 2. quæst. 92. art. 4. cum sequentibus*, & ideo secure tenendum actualiter degradatū per solum Papam posse restitui, secus vero in verbaliter deposito, qui potest per solum Episcopū restitui, *Abb. in cap. ex trāsmissa, n. 8. de renunt.* quem refert, & sequitur *Bell. d. §. 10. num. 9. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 221. Nau. cons. 2. de iudicijs in vtraque edit. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 48. num. 1. in nouiss. edit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 Suspensionem non incurrunt Episcopi nisi eorum specialis, & expressa fiat mentio.

2 Doctores referuntur qui in vnum reducunt casus omnes, in quibus suspensionem incurrunt Episcopi.

3 Tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso iure sit suspensus.

4 Tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre per annum ab eius collatione suspenditur.

5 Declaratur tex. in cap. vlt. de tempor. ordin. lib. 6.

6 Illiterato tonsuram conferens Episcopus ab eius collatione per annum suspenditur.

7 Tonsurā si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diœcesis sine licentia sui Superioris ab eius collatione per annum suspenditur.

8 Suspensionem incurrit Episcopus ordinas etiam in propria diœcesi non alienum subditum sine testimonio sui Ordinarij.

9 Pontificalia in alterius diœcesi exercens Episcopus etiam cuiusuis priuilegij prætextu suspensionem incurrit à Pontificalibus.

10 Tonsuram conferens coniugato non ingredienti religionem suspenditur per annum ab eius collatione.

11 Sacerdotem indignum, & minime idoneum ordinans, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis.

12 Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros suspensus est à collatione vtriusque.

13 Ordinans Episcopus in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci aut ornans dide licentia Episcopi sibi non subditos à pontificalibus suspenditur.

14 Episcopi titulares conferentes Ordines, aut primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus.

15 Bigamum, vel solemnem pœnitentiam peragentem sciēter ordinans suspensionem incurrit per annum à celebratione.

16 Religiosos non professos absque patrimonio promouens ad Sacros Ordines suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quod huiusmodi personis contulit.

17 Monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis ordinani, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum.

18 Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestijs super eius prouisione per triennium à collatione Ordinum est suspensus.

19 Ordinans aliquem, vel primam tonsuram conferens simoniace, accepta pecunia, pretio, vel præmio, suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicitur.

20 Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ad beneficium curatum pendit potestatem confirmandi primum successorem, & à perceptione proprij beneficij suspēditur, quousque restitutus fuerit.

21 Episcopus, qui post Concilium prouinciale celebratum infra sex mēses non conuocat omnes Abbates, presbyteros, clericos, & vniuersam plebem suæ diœcesis, eisque omnia gesta in Concilio prouinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit.

Epi-

22 *Episcopus, qui sciens sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquid præmijs accipere, nisi fuerit spōte, & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, suspenditur ad duos menses.*

23 *Episcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduersus incendiarios in cap. pessimā 23. quæst 8. per annum ab officio episcopali suspenditur.*

24 *Episcopus per annum suspenditur non seruans constit. Concilij Lugdunen. relatam in cap. quamuis, de elect. in 6.*

25 *Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fænus vsurarum exercendum alienigenis.*

26 *Vsurarius publicus, & manifestus quando dicatur, ostenditur.*

27 *Declaratur tex. in cap. 1. de vsuris lib. 6.*

28 *Meretrici domum locans non peccat mort. dūmodo nec principaliter nec minus principaliter meretricium vsum in domum conductam exercendum intendant.*

29 *Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurāt vt Clerici capiātur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntiant, vel vt citati ad Apost. Sedem ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuū suarum Ecclesiarum ad triennium.*

30 *Episcopi suspenduntur per trienniū ab officio si idio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæresis contra aliquem procedere omiserint.*

31 *Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id quod sibi debetur, suspenditur, ab ingressu Ecclesiæ donec duplum restituat.*

32 *Episcopus suspenditur a Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ si non seruauerit ea, quæ in Extrauag. 2. de elect. Ioan. 22. statuta sunt.*

33 *Pontificalium nomine quæ veniant ostenditur.*

34 *Ad ministrationem suarum Ecclesiarum Prælati recipientes absque litteris authenticis Sedis Apost. sue promotionis, vel cōfirmarionie suspenduntur ab administration. fructuum earundem Ecclesiarum*

35 *Possessionem Episcopatus nullus capere potest, nec illum administrare nisi litteris expeditis, & ostensis.*

36 *Alienans Episcopus bona Ecclesiarum absque licentia Summi Pont. suspenditur ab ingressu Ecclesiæ.*

37 *Episcopi suspenduntur, qui in caussis alienationis rerum ecclesiasticarum in detrimentum ecclesiarum vtuntur potestate eis cōmissa.*

38 *Doctoris gradum conferens Episcopus nisi sub certa limitatione a collatione gradus sit suspensus.*

39 *Episcopus in illis casibus, in quibus beneficiorum resignationes potest recipere, si contrafecerit a beneficiorum collatione tandiu sit suspēsus, donec remissionem a Romano Pont. meruerit obtinere.*

40 *Episcopus qui iudicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuū.*

41 *Limina Apostolorum, qui non visitauerint statutis temporibus quos pœnas incurrant, ostenditur.*

EPI-

EPISCOPVS OB ILLIcitam ordinatiouem, vel ob prauum muneris Pastoralis vsum, quando suspensionem incurrat?

ALLEGATIO CXI.

1 CVm Episcopi,& Prælati Superiores ob maximam Episcopalem dignitatem nunquam ipso iure suspensionem incurrant, ratione cuiusuis generalis constitutionis, sententiæ, aut mandati, nisi eorum specialis, & expressa mentio facta fuerit,vt habetur in *c.quia periculosum, de sent. excomm.lib.6.* vbi *glos. verbo constitutionis,& verbo sententiæ,& in cap.si compromissarius, §. huiusmodi quoque pœna,de elect.eodem lib.&* ibi *glos.verbo de iure, & in cap.cupientes,§.cæterum, in verbo suspensos, eodem tit. Nauarr.in man.cap.27.num.161.versic. quinto dico,Sayr.de censuris lib.1.cap.8.n. 25.Bellet.disquisit.cleric.part.1.tit. de discipl.clericali,§.2.num.47.Mari.Alter.de censur.tom.1.disp.10.libro 3.cap.5.vers.sed quæri potest, F. Emman.quæst.Regul. tom.3. q.65. artic.3.Henriq. in summ.lib.13.capit.34.§.2.litt.V.& cap.43.§.5.litt. I.Aloys.Ricc.in praxi aurea resol. 211.num.1.Azori.instit.moral. par. 2.lib.3.cap.32.q.8.* vbi etiam resoluit secus esse de sententia excommunicationis, tenetque Episcopos comprehendi *in cap.si quis suadente, 17.quæst.4.& in cap.pro humani, de homicid.in 6.* ideo operæpretium duxi in vnum reducere, ac in præ-
2 senti Allegatione ponere suspensiones omnes iure cõmmuni, variisq; Summorum Pont. constitutionibus latas contra Episcopos ob illicitam ordinationem,& prauum Pastoralis muneris vsum in dispensationibus,ordinationibus,confirmationibus, aut in actibus iurisdictionis, vel in aliis similibus ad officium Episcopi pertinentibus, vt clare pateat quibus in iuribus suspensionis censura Episcopis expresse imposita reperiatur,quorum expressio nõ est necessaria,vt fiat sub nomine Episcopi,sed sufficit, vt ex verbis, & textura constitutionis, aut sententiæ colligatur comprehendi Episcopos,prout in *cap.si quis ordinauerit, de simonia*, vbi fertur suspensio contra eum, qui ordinauit aliquem sub promissione de non petendo ab ipso prouisionem, hæc suspensio afficit Episcopos,quamuis illos non nominet, quoniam ordinare est actus pertinens ad officiũ Episcopi.

3 Primo fit ipso iure suspensus per annum à celebratione Missæ Episcopus si inuito homini conferat tonsuram,*cap.Episcopus,1.distin.74. Angel.verbo suspensio,num.4. & verbo Ordo 1.num.24.Siluest.eodem verbo suspensio,§.6.vers.tertio suspenditur Henriq.in summ.lib.13.cap.38.§.3. vers.primo,Bonacina de censuris disput.3.q.6.puncto 5.num.23. Mari. Alteri.eodem tractatu tom. 2. disp. 16.de suspensione.cap.1.versic.quintus casus.*

4 Secundò suspenditur etiam per annum à collatione clericalis tonsuræ dumtaxat,si illam infanti præsumat conferre,*cap.vlt.de tempor. ordin.lib.6. Bonacina dicto puncto 5. num.25.in fine,Henriq d.cap.38.§. 2.littera O.Valeri.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.32.tract.2. nu.61.*

Ma-

Mari.Alter.d.cap.1. in princip. vbi etiam asserit, quod, infantis, nomine intelligitur quicunq; non peruenit ad septimũ annum per *glos.*verb. *infanti, in d.c.vlt.* Sed additur limita-
5 tio in illo tex.nisi forte Religionem intraret, scilicet infans, tunc enim, qui illi conferret primam tonsuram, euitaret suspensionem, quæ exceptio videtur repugnantiam includere, nam si infans est, qui septimũ annum non attingit, qui in ea ætate est constitutus, ingredi nequit Religionem. Cui obiectioni respondet *Mari.Alter.d. loco*, prioribus illis Ecclesiæ temporibus vsu receptum fuisse, vt infantes à parentibus ante illam ætatem Religioni offerrentur, & dicarentur, & hoc significare voluisse Summum Pontificem illis verbis, præsertim si in ea ætate habitum Religionis suscepissent, licet ante legitimam ætatem, non emitterent professionem; hoc etiam intendit *Henriq.* vbi proxime, dum prædicta verba, nisi forte infans Religionem intret, explicat, idest, oblatus sit monasterio, vt in illo educetur, & adultus seruiat.

6 Tertio, à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si illam illitterato conferat, *d.cap.vlt.* ibi, seu illitterato, *Sayr.de censuris lib.4. capit. 12.num.18.Henriq.dict.cap.38.§.3. vers.secundo, Mari.Alter. dict.cap. 4.vers.secundo, Soar de censur.disp. 31.sect 5.à num.1.Memor.cleric.tit. de suspens.Episcop. num.6.* vbi dicit reseruari Papæ. Sed hanc suspensionem non esse in vsu, asserunt *Emmanuel Sa verbo suspensio, num.13. Bonacin.d.puncto 5 num.25.* Et an illitteratus sit irregularis, & quando cum eo possit Episcopus dispensare? habes *Alleg.46.*

7 Quarto, eodem modo à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si eam conferre præsumat alicui homini alienæ diœcesis sine licentia sui Superioris *d.cap.vlt.* ibi, sed nec absque sui Superioris licentia homini diœcesis alienæ clericalem præsumat conferre tonsuram, citaui plures *Doctores Alleg.8.n.2.* quibus adde *Mari.Alter.d.c.1.vers. tertio in-*
8 *curritur.* Sic etiam suspensionem incurrit Episcopus ordinans etiam in propria diœcesi non proprium subditum, licet is accedat cum litteris dimissoriis, vel prætextu alicuius generalis, vel specialis rescripti, vel priuilegij, si careat testimonio sui Ordinarij, quo eius probitas, ac mores commendentur, vt habetur in *Conc.Trid.sess.23.de reform.c.8.Tolet.p.1.c.48.n.4.Soar.disp.31.sect.5. n.6.Sayr.lib.4.cap.12.num.13.* Hinc
9 etiam suspensionem incurrunt Episcopi cuiusuis priuilegii prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercentes in alias personas, præter ipsi Ordinario subiectas, *Cõc.Trid.sess. 6.de ref.c.5.* & est suspensio à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Memor.cleri c.tit.de suspens.Episc. n.3.*

10 Quinto, etiã suspenditur per annum à collatione primæ tonsuræ, illã conferens coniugato, nisi velit ingredi Religionem, aut ad sacros Ordines promoueri *d.c.vlt.* ibi, nec etiã coniugato, nisi volenti Religionẽ intrare, aut ad sacros Ordines promoueri, *Mari.Alter.d.c.1.vers.quarto.*

11 Sexto, suspẽditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, qui indignum, & minime idoneum ordinauerit Sacerdotem, *c.si qui Episcopi, 1.q.1.Sayr. lib 4.c.12.n.17.Soar.tom 5. disp.31. sect 5.n.2.Bonac d puncto 5.nu.24. Mari.Alte.d.c.1.vers.secũdus casus.*

12 Septimo, Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus conti-

nuato ieiunio ad duos Ordines sacros, suspensus est à collatione vtriusque, quousque à Sede Apost. absolutionem, & dispensationẽ impetrauerit, vt habetur in *c. litteras*, prope fin. *de temporib. ordin.* dixi supra *Alleg. 14. n. 11.* adde *Mari. Alter. d. c. 1. vers. tertius casus*, *Memor. cleric. tit. de suspen. Episcoporum, n. 8.* vbi dicit reseruari tantum Papæ, vel alicui ex quatuor Patriarchis.

13 Octauo. Episcopus ordinans in aliena diœcesi absq; licentia expressa Ordinarii loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos, à Pontificalibus suspenditur, & reser

14 uatur Papæ, habetur in *Conc. Trid. sess. 6. cap. 5.* dixi supra *Alleg. 6. nu. 4.* & ibi citatis adde *Memor. cleric. de suspens. e. 1. n. 3.* Episcopi titulares, etiam in loco nullius diœcesis, seu exempto conferentes Ordines, vel Primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, etiamsi tales Episcopi haberent priuilegium pro mouendi quoscunque ad se accedentes incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Concil. Trid. sess. 14. ca. 2.* dixi *Alleg. 8. num. 7.*

15 Nono. Suspenditur Episcopus per annum à celebratione, qui ordinat eum, quem scit solemnem pœnitentiam peregisse; vel ordinat, quem scit esse bigamum, *cap. nullus, dist. 55. Henriq. d. cap. 38. §. 3. vers. tertio, Bonac. d. puncto 5. n. 22. Mari. Alter. d. capit. 1. vers. quartus casus*. Pœnitentes solemniter quod sint infames, ac cum eis propter necessitatem, & vtilitatem ad minores Ordines possit Episcopus dispensare dixi supra *Alleg. 34.* incip. Episcopus cum infamibus an possit dispensare, *versic. pœnitentes*.

16 Decimo. Episcopus promouens ad sacros Ordines absque titulo beneficii ecclesiastici, seu patrimonii Religiosos non professos, vel illos, qui intra claustra monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes nunquam, seu nõ nisi ad certũ tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad seculum libere, & licite possunt, per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit, suspensus est, ex *Bulla Pij V. 74. in ordine*, incip. *Romanus Pontifex, de anno 1568.* à qua excepit *Gregor. XIII. ann. 1582.* per aliam *Bullam* clericos, & Religiosos Societatis Iesu, non emissa professione, & declarauit non comprehendi sub *Bulla Pij V.* si ordinarentur ad titulum sufficientis litteraturæ, refert *Mari. Alter. d. capit. 1. versic. sextus casus, Sayr. d. cap. 12. numero 21. Memor. clericorum d. tit. de suspensione Episcoporum, num. 22.* vbi dicit quod definit hæc suspensio finito anno absque alia absolutione. Et de suspensione, quam incurrunt huiusmodi Religiosi facientes se ordinari egi supra *Alleg. 20. n. 33.*

17 Vndecimo. Episcopus ordinans monachum exemptum sine licentia proprii Abbatis dicitur ipso iure alienus à communione aliorũ, nempè Episcoporũ, & vt contentus sit cõmunione suæ diœcesis, quod videtur ad suspensionem quandam pertinere, *cap. vlt. 58. distinct. Henriq. dicto cap. 38. §. 1. versiculo secundo, Bonacina dicto puncto 5. numer. 22. in fine, Mari. Alter. d. cap. 1. versic. octauus*.

18 Duodecimo. Episcopus ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestiis super eius prouisione, per triennium à collatione Ordinum est su-

suspensus, *c. si quis ordinauerit, de simonia, Nau. in man. c. 27. n. 158. ver. decimaquinta, Mar. Alter. d. c. 1. ver. septimus casus.* Sed *Sixtus V. in Bulla*, quæ incip. *Sanctum & salutare*, & hunc, & quemcunq; alium ordinantem, vel etiam solam Primam tonsuram conferentem simoniace accepta pecunia, pretio, vel præmio suspẽdit etiã à Põtificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicit, & in hoc hãc Sixti V. Bullã nõ fuisse à *Cle. VIII.* reuocatam resoluunt *Sayr. d. c. 12. n. 32. in fine, Memor. cleric. tit. de susp. Episcoporum, n. 9.* vbi dicit talem suspensionem reseruari soli Papæ.

20 Decimotertio. *E*piscopus confirmans indignũ ætate, scientia, & moribus ad beneficiũ curatũ perdit potestatem cõfirmandi primũ successorem, & à perceptione proprii benef. suspenditur, quousq; restitutus fuerit, vt habetur in *c. nihil, 44. de elec. P. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. li. 32. tract. 2. n. 62. in fin. Viuian. in praxi iurisp. p. 2. li. 11. c. 11. n. 7. Mari. Alter. d. disp. 16. c. 2. vers. primo loco, Sayr. d. li. 4. c. 12. n. 35. Mem. cler. tit. de susp. Episcoporum n. 10.*

21 Decimoquarto. *E*piscop. qui post Cõc. prouinciale celebratũ infra sex menses nõ cõuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuersã plebẽ suę diœcesis, eisq. oĩa gesta in Cõc. Prouinciali nõ refert, bimestrem excõmunicationem, idest suspensionẽ duorũ mensiũ ab officio incurrit, ita habetur in *c. vlt. in fin. 18. dist.* quem sic exuunũt *Siluest. verb. suspẽsio. §. 6 vers. primo enim, Hẽriq. d. c. 38. §. 3. vers. quarto si Epũs, Bonac. d. pũct. 5. n. 28. Mari. Alter. d. c. 2. vers. secũdo.*

22 Decimoquinto, Episcopus qui sciens sacerdotem subditũ suũ pro Sacramentis administrãdis aliqd præmii accipere, nisi fuerit spõte, & voluntarie oblatio, & eũ negligit corrigere, suspẽditur ad duos mẽses, *c. quicquid, 1. q. 1.* vbi *glo. verb. excõmunicationi*, nomine excõmunicationis suspẽsionẽ interpretatur, ita *Mar. Alt. d. disp. 16. c. 3. vers. decimaquarta*, vbi etiã dicit probabile esse, vt noĩe excõmunicationis intelligatur separatio à Sacramentorũ perceptione, vt in *c. tanta, 86. dist.* ibi, *E*os vero, quorum consilio hæc egisti in duobus mensibus excõmunicatos esse decernimus, & ita explicat ibi *Turrec. n. 6*

23 Decimosexto. *E*piscopus, qui cõdonauerit pœnã contentã aduersus incendiarios in *c. pessimã, 23. q. 8.* vltra obligationem restituẽdi damnũ de incendio illatũ, per annũ ab officio *E*piscopali suspenditur, ita habetur in *d. c. pessimã*, ibi, siquis autẽ Archiepisc. vel *E*pisc. hoc relaxauerit, scilicet pœnã ibi statutã contra incendiariũ, damnũ restituat, & per annũ ab officio Episcopali abstineat, *Sayr. lib. 4. c. 12. n. 44. Memor. cleric. tit. de suspens. Episcoporum, n. 19.*

24 Decimoseptimo. *E*piscopus per annum suspenditur, vt habetur in *c. prouida, de elect. li. 6.* non seruans cõstit. Cõc. Lugdunen. quæ refertur in *c. quamuis, eod. tit. & li.* qua prohibetur ne Episcopi, vel Archiepiscopi in causis spectãtibus ad electionem *E*piscoporũ postquã à Sede Apost. appellatũ est se intromitteãt, etiamsi partes ab appellatione volũtarie recedãt, nisi cõstiterit eis post adhibitã diligentiã nullã fraudem, vel prauitatẽ in tali negotio intercessisse, ponitur à *Memor. cler. tit. de suspen. Episc. n. 7. Mari. Alter. d. disp. 16. c. 2 vers. tertio, & in vers. secũdo*, asserit quod licet in *d. c. prouida*, nũquã exprimãtur Episcopi, sed inferiores iudices, negari tamen minime põt nomine Superiorũ iudicũ ibi significa-

re velle Episcopos, vel eorum Superiores, scilicet Archiepiscopos, & Patriarchas, quoniã de facultate cognoscendi an interuenerit prauitas simoniaca, si quis renuntiauerit appellationi interiectæ ad Sedẽ Apost. in causa electionis ad Episcopatum quæ inter maiores annumeratur in *d.c.quamuis*, igitur cognitio ordinaria de illis nõ potest, nisi ad Episcopos pertinere, qui dicuntur inferiores in diœcesi cõparatione Sũmi Põtif. Et probabile est ad hanc suspensionem incurrendã confirmationem & cõsecrationem copulatiue requiri *Soar.disp.31.sect.5.n.8.in fine.*

25 Decimooctauo. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur, si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fœnus vsurarũ exercendũ hominibus alienigenis, & aliis non oriundis ex terris ipsorum, aut illicitam negotiationem exercentibus, vel si etiam in terris suis eos habitare permittant, ita habetur *in c.1.de vsuris in 6.* referunt *Henriq.d.cap.38.§.3.verf.quinto, Bonac.d punct.5.num.30.Sayr.li.4.c.12.n.48.Soar.disp.31.sect.5.n.13. Memor.cleric tit.de suspẽ.Episcop.n.15. Mari.Alter.d.disp.16.capit 2.verf.sexto.* Et procedit quoties alicui alienigenæ locatur domus, nisi sit publicus & manifestus vsurarius, vt insinuat clare *d.c.1.* in illis verbis publice fœneratorem pecuniam e-
26 xercentem, & quando dicatur publicus, & manifestus vsurarius, agit *glos.*ibi, *verbo manifestos,* & late tractarunt *Clar.§.vsura,num.15. Cou.li.3.variar.c.3.n.4. Menoch.de arbitr.casu 235. Mascard.de probation. conclus.1418. Spin.in speculo testa-*
27 *men.glos.2.principal. nume.18.* Sed scrupulum mouet *text.in d.capit.1.* dũ videtur permittere locationem vsurariis indigenis ibi, non oriundos, ad finem exercendi fœnebrem pecuniam. Cui vellens occurrere *Nauar.in manual.cap.17.num.195. verf.quarto,in fine,* ait licere id in foro exteriori, non in interiori. Verius tamen est, id etiam licitum esse in foro interiori, quia in casu *dict. cap.1.* agebatur de locatione facta vsurariis indigenis, non quidem eo fine fœnerandi, quod attinet ad intentionem locantis (quamuis talis finis detur ex parte vsurariorum, ad quos referuntur verba text. ibi, ad hos domos, &c.) sed solum ex fine, & causa iusta percipiendi vtilitatem moralem ex ipsa locatione, ita docet *Rebello de obligation. iustit.par.2.li.14.quæst.17.num.8. &* ex *Valent. & Azori.* idem resoluit *Sanch.in præcepta Decalogi libro 1.*
28 *cap.7.num.20.* Sic etiam meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vsum in domum conductam exercendum intendat, vt resoluunt *Rebell.& Sanch.dictis locis, Azori.institutio. moral.par.2. libro 12. cap.18.q.3. Molina de iustit. disput. 500.verf.tertia, Lessi.eodem tractatu tom.1.lib.2.cap.14.dub.8. Fr.Emman.in summ.par.1.capit.203. conclus.1.Beja respons.casuum conscien. par.1.casu 27.Petr.Ledesma in sum. p.2.tract.27.c.9.concl.6.dub.3.verficulo digo lo segundo.Benedict.Aegidi. tractatu de priuilegijs honest. articulo 9.num.4. in medio,* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 140. numero 5.*

29 Decimonono. Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurant, vt clerici capiantur à dominis temporalibus, aut beneficia renũtient, vel vt ci-

citati ad Apostolicam Sedem ab homine, vel à iure ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. ita habetur in *Clem. 2. de pœnis*, vbi *Cardin. n. 16*. quasdã conditiones recenset, quas dicit necessariò esse attendendas, vt censuræ prædictæ *Clem.* incurrantur. Prima conditio est, vt personæ captæ sint ecclesiasticæ, nõ laicales ex *tex.* ibi, viros sępe ecclesiasticos capere, & notat ibi *glo.* quia hoc grauamen infertur personis ecclesiasticis, vt cogantur renuntiare beneficia, quæ possident; laici vero non sunt capaces beneficiorum. Secunda, vt capiantur ob causam aliquam ex tribus expressis in *text.* idest, vt clericus resignet beneficium, vel ne citatus ad Sedem Apostolicam accedere valeat; vel tandem si citatus ad Sedem Apostolicam, procuret vt ipsemet capiatur, ne possit venire. Tertia, vt re vera sequatur captura, & clericus compellatur resignare, & patet ex illis verbis, ibi, sane resignationes beneficiorum modo supradicto factas, argum. *l. 1. §. hac verba, ff. quod quisque iuris, & cap. relatum, de clericis non resident.* Si enim capiatur clericus ad hunc finem, vt compellatur resignare beneficium, & illud cum effectu non resignauit, non incurritur suspensio, vel si captus fuit vt non valeret ad curiã Rom. citatus debito tempore comparere, & tamen adhuc comparuit: vel si non accessit, manifeste probari possit detẽtionem non fuisse causam non eundi; quia similiter in hoc casu non erit locus suspensioni. Quarta conditio, vt quis procuret capi, secus enim est si per se ipsum capit clericum, quia magis videntur delinquere procurantes, quàm facientes *argum. l. athletas §. Pomponius ff. de his, qui not. infam.* Quinta vt tales procurantes sint ecclesiasticæ personæ, refert *Mari. Alter. d. disput. 16. cap. 3. vers. octaua.*

30 Vigesimo. Episcopi, & eorum Superiores suspenduntur per trienniũ ab officio, si odii, gratiæ, vel amoris lucri, aut commodi temporalis obtentu contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint contra quemcunque procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate, scilicet hæresis, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui, scilicet Inquisitionis, alicui imponendo, præter alias pœnas, &c. Episcopus suspensionis ab officio per triennium, alii vero excommunicationis censuras eo ipso incurrãt. ita habetur in *Clemen. 1. §. verũ, de haret.* vbi *glos. verbo alij*, inquit scilicet Inquisitores, vel substituti ab eis, vel ab Episcopis, vel Capitulis vacante Sede, refert *Mari. Alter. d. disput. 16. cap. 2. vers. sexto.*

31 Vigesimoprimo. Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id, quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec duplum restituat, non obstante quauis remissione: ita habetur in *capit. exigit, de censibus, lib. 6.* vbi *glos. verbo interdictum* asserit, quod si illo durante moriatur, non sepelietur in cœmeterio, & si iterum celebret in Ecclesia in suo officio, sicut prius, irregularis efficitur, *Bonacina dicto puncto 5. numero 29.*

32 Vigesimosecundo. Episcopus suspenditur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ, si non seruauerit ea, quæ in *Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* sta-

statuta sunt, quoad perceptionem fructuum Episcopatus primi, & secundi anni, de quo etiam in *Extrauag. Suscepti regiminis, inter commun. ne sede vacante*, refert *Mari. Alter. d. disp. 16. c. 3. vers. decima, Memor. cleric. tit. de susp. Episcoporum, n. 21.* facta tamen integra restitutione cessat absque alia absolutione, sicut aliæ similes suspensiones, & etiam illæ, quæ ad certum feruntur tempus, *Nauar. in man. cap. 27. nu. 161 in fin. Auila de cens. p. 3. disp. 6. dub. 1. concl. 1.* Quænam Pontificalium 33 nomine veniant dixi *allegat. 6. num. 5. cum sequen.* & ibi dictis adde resoluta per eundem *Mari. Alter. dicto c. 3. vers. quaret aliquis*, vbi paulo infra dicit, quod per suspensionẽ ab ingressu Ecclesię prohibetur Episcopus ab iis, quę referuntur in *cap. is cui, de senten. excomm. lib. 6.* idest, ne in Ecclesia possit celebrare diuina, & si interdicto durante decedat, non potest in Ecclesia, aut Cœmiterio ecclesiastico, nisi pœnitentiam egerit, sepeliri, item si diuina in Ecclesia celebrat, contrahit irregularitatem, *glos. verbo ingressu, in cap. quia Pontificali, de officio deleg.*

34 Vigesimotertio. Episcopi, Abbates, vel Prælati Religionum, qui ab Apostolica Sede confirmationem recipiunt, aut ab ea promouentur, si absque litteris authenticis eiusdem Sedis administrationem suarũ Ecclesiarum recipiant, suspenduntur ab administratione fructuum earundem Ecclesiarum. Capitula vero, Conuentus Ecclesiarũ, & Monasteriorum, & alii quicunque ipsos absque huiusmodi Sedis litteris recipientes, vel obedientes eisdem tandiu à beneficiorum suorum perceptione suspendũtur, donec super hoc eiusdem Sedis gratiam meruerint obtinere. Rursus Episcopi, Prælati, Abbates, & alii monasteriorum regimina exercentes prædicti solito fidelitatis, & obedientiæ iuramento non pręstito, vel illi Pontifices, quos apud prædictam Sedem palliũ contingit recipere, absque litteris traditionis pallii, nequaquam ab ea discedere possint. Discedentes vero quousque huiusmodi iuramenta pręstiterint, & litteras obtinuerint, nihil de ipsarum Ecclesiarum, & monasteriorum prouentibus percipere debent, & quicquid interim per eos actum fuerit, nullius erit roboris, ita habetur in *Extrauag. 1. de elect. inter com.* referunt *Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 3. vers. vndecima, Azori. instit. moral p. 2. lib. 7. cap. 1. q. 2.* Ex quo *tex.* colligũt Doctores, quod Episcopus prouisus non potest cape35re possessionem Episcopatus, nec administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, ita *Azori. d. p. 2. li. 3. cap. 29. q. 9. vers. cæterum, D. Barbosa in l. diuortio, in princ. p. 2. num. 50. ff. soluto matrim. Flamin. de resignat. lib 8. q. 5. num. 33.* qui *lib. 7. q. 21. num. 20.* asserit *tex.* hunc non habere locum in commendatario ad tempus. Cardinales vero ante captam possessionem, & litterarum ostensionem poterunt conferre, & iurisdictionem exercere, vt asserit *Gonzal. ad reg. 8. Canc. glos. 24. num. 7.*

36 Vigesimoquarto. Episcopus alienans bona Ecclesiarum, monasteriorum, vel locorum piorum absque licentia Summi Pontificis, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, quæ suspensio etiam extenditur ad Abbates. Alii vero inferiores ligantur excõmunicatione, ita habetur in *Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienan. inter comm.* referunt *Bonac. d. puncto 5. num. 33. &* ad longum,

Ma-

Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 2. versic. alia suspensio, Memor. cleric. tit. de suspens. Episcop. n. 25. de qua Extrauag. alibi latius tractabimus.

37 Vigesimoquinto. *Episcopi* suspenduntur, qui in causis alienationis rerum ecclesiasticarum in detrimentum Ecclesiarum vtuntur potestate eis commissa, ita habetur in constitutio. 2. Pauli Secundi incip. *Cum in omnibus*, vbi Episcopus deputatus commissarius in causa alienationis rerum ecclesiasticarũ, si per gratiam, timorem, aut sordes in detrimentum *E*cclesiæ vtatur potestate sibi commissa, ab exequutione officii per annum suspenditur, quod si damnabiliter se ingerat diuinis suspensione durante, irregularitatem incurrit, quam solus Papa potest auferre, referunt *Soar. de censur. disput. 22. sect. 6. num. 3. & disp. 31. sect. 5. nume. 12. Memor. cleric. tit. de suspensione Episcoporum, nu. 13.* vbi dicit esse suspensionem per annum ab executione officii, & reseruari Papæ, *Mari. Alter. d. disp. 16. ca. 2. vers. quarto*, vbi dicit, quod ad incurrendam huiusmodi suspensionem duæ debent concurrere conditiones. Prima vt decretum, seu sententia, aut consensus sit in detrimentum Ecclesiæ: secunda vt Episcopus ad id moueatur per gratiã, timorem, vel sordes.

38 Vigesimosexto. Episcopus conferens gradum Doctoris, nisi sub certa limitatione sit suspensus à collatione gradus, refert *Henriq. d. ca. 38. §. 3. vers. sexto.*

39 Vigesimoseptimo. Episcopi, & alii ab eis facultatem habentes, vt resignationes eorum beneficiorum recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut corpore impediti, aut censuris ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesię, vel beneficio inseruire, &c. si contrafecerint, vt in eo in quo deliquerunt, puniantur, à beneficiorũ, & officiorum collatione, &c. tandiu suspensi remaneant, donec remissionem à Romano Pontifice meruerint obtinere: quod si nihilominus sic suspensi conferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere voluerint, excommunicationis sententiã ipso facto incurrant, cuius absolutio, vel relaxatio reseruatur Romano Pontifici, præterquam in mortis articulo, ita habetur in *Constitut. Pij V. in ordine 58.* quæ incip. *Quãta Ecclesiæ, edita Kal. Aprilis 1568. Pontific. sui anno tertio*, ponitur à *Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 2. versic. quinto, & à Sayr. lib. 4. capit. 12. nu. 55. Memor. cleric. tit. de suspens. Episcoporum num. 14.* vbi addit, si collator sit immediate subiectus Papę, suspensionem ei reseruari.

40 Vigesimooctauo. *E*piscopus, qui iudicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu *E*cclesiæ, & perceptione fructuum, ita habetur in *Constitut. Pij V.* incip. *Quam plenum*, referũt *Bonacin. d. puncto 5. num. 31. Sayr. d. cap. 12. num. 52. Memor. cleric. d. tit. de suspens. Episcoporum, num. 23.* vbi dicit soli Papæ reseruari.

41 Vigesimonono. Patriarchæ omnes, Primates, Archiepiscopi, & *E*piscopi per vniuersum Orbem constituti, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeãt, incurrunt suspensionem ab ingressu *E*cclesiæ, perceptione fructuum, & administratione spiritualium, & temporalium, si statutis quibusque temporibus personaliter ac per se ipsos Beatissima Apostolorum Petri & Pauli limina non visitent,

sitent, vel si impediti legitime per certum nuntium ad id speciale man datum habentem de gremio suorũ Capitulorum, aut alium in dignitate ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatum habentem, aut si huiusmodi hominem ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per aliquem alium Presbyterum secularem, aut Regularem spectatæ probitatis, & religionis, bene de omnibus instructum, hoc ipsum adimpleant: ita habetur in *Constitutione Sixti Quinti de visitandis liminibus Apostolorum, edita 15. Kal. Ianuarij 1585.* vbi tempus, quo hoc visitationis debitum officium fieri debet, assignatur maius, & minus pro diuersitate longioris, & breuioris distantiæ ab Vrbe, & recensentur distinctè omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, scilicet Europa, Africa, & Asia, & quoto anno Episcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apostolorum visitanda accedere debeat. Quare viciniores tertio quoquo anno. Alii vero pro maiori, vel minori distantia quarto, quinto, vel decimo anno iter suscipere, & Deo concedente, perficere debent. Et successiue eisdem temporibus transactis repetere teneantur, referunt *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 12. numero 33. Bonacina dicto puncto 5. numero 32. Mari. Alter. dicta disput. 16. cap. 3. vers. nona, Memor. cleric. tit. de suspens. Episcoporum, nu. 24. Anast. Germon. de indultis Cardin. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Causæ Episcoporum à Romano Pontifice, Sedeque Apostolica cognoscuntur.*

2 *Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non potest Episcopus.*

3 *Patriarcha, aut Legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest.*

4 *Causæ Episcoporum criminales nõ possunt subdelegari à delegato Papæ.*

5 *Episcopi, eorumque causæ Summo Pontifici immediate subijciuntur.*

6 *Citari non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papæ.*

7 *Causas Episcoporum criminales si Papa extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio ipsius manu signata, & vt adsint ad sententiam duodecim* Episcopi *cũ Metropolitano, reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiua.*

8 *Deponere Episcopos semper ad Romanum Pontificem spectat.*

9 *Causa depositionis ab Episcopatu an requirat eãdem solemnitatem, quam requirit depositio ab Ordine, & dignitate, ostenditur.*

10 *Episcoporum numerus præscriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato, ostenditur.*

11 *Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum.*

12 *Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur.*

13 *Absolutio Episcopi an sit danda à duodecim Episcopis, & Metropolitano; ac diffinienda per Papã, sicut condemnatio.*

14 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem non possunt cognoscere de causa hæresis Episcoporum.*

Cau-

15 *Causæ ciuiles, vel criminales minores Episcoporum in Concilio tãtum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, etiam non existentibus duodecim Episcopis.*

EPISCOPORVM CAVSAE quando à solo Romano Põtif. Sedeq. Apostolica sint cognoscẽdæ?

ALLEGATIO CXII.

1 EPiscoporum causas à Rom. Põtifice, Sedeque Apostolica, & non ab alio, finiri, vel ab Apost. Sedis constitutis iudicibus dignosci oportere traditur in *cap. inquisitores, de hæret. in 6. c. nullam 2. q. 5.* faciunt *c. omnis, c. ad Romanam, c. si quis putauerit cap. ideo, c. si quis Episcopus, 2. quæst. 6. cap. dudum, 3. q. 6 cap. 1. & seq. 6. quæst. 4. c. maiores, de baptismo, cap. vltra prouinciæ, 3. q. 6. cap. Synodum, dist. 17. c. ipsi canones 9. q. 3. c. cuncta per mundum, eadem causa, & quæst. c. multis, 17. dist.* in quibus iuribus habetur difficiliores & maiores causas ad Sedem Apost. referre oportere, & in *c. præceptis, 12 distinct.* ait *Gregor. Papa IV.* nulli dubium esse, non solum Põtificalem accusationem, sed etiam omnem sanctæ religionis relationem ad Sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debere referri, & inde normam accipere, vnde sumpsit exordium; & huiusmodi causas Episcoporum tanquam maiores ad Rom. Pont. spectare resoluunt *Abb. in d. c. maiores, n. 1. & 3. de baptismo, & in c. vt debitus, n. 9. & 37. de appell. & in c. 2. de accus.* vbi cum *Felin. nu. 2. notab. vlt.* aduertit Primates posse cognoscere de crimine Episcopi, & licet non posse deponere credatur, tamen deponendum Episcopũ pronuntiare, & ad Papam sententiã depositionis referre, *August. Bero. in c. 1. de iudic. num. 69. cum seqq.* demõstrat Episcopi priuationem ad solũ Papam spectare, & ab alio deponi nõ posse, *Turrecrem. in c. vbique 15. q. 7 n. 5. 6. & 7.* resoluit Episcopi causã criminalem, in qua aut deponendi, aut priuandi ab Ordine agitur, solũ Papam cognoscere, idq. decere Summũ Pont. facere adhibito amplissimorum Card. consilio, sicut in cæte-
2 ris arduis. Itaut à prouinciali Cõcilio non possit Episcopus deponi, aut priuari, imo nec deponendum pronuntiari *Doct. in cap. 1. de translat. Episcopi*, vbi *Ant. Butr. nu. 2. in 4. notab. Abb. num. 3. August. Bero. in*
3 *d. cap. 1. num. 4.* Nec à Patriarcha, vel Legato de latere absque speciali Papæ mãdato *Gemin. in c. Primates 2. quæst. 1. & in cap. renouantur 22. dist.* vbi ita declarat *c. quia suspecti 3. q. 5.* & addit cum *Felino in capit. non potest, colum. 3. num. 4. de re iudic.* criminales Episcoporum causas non posse delegari, vel vt ipse lo-
4 quitur, non esse delegabiles, auctoritate *glos.* magnę *in d. cap. inquisitores, de hæret. in 6.* quod tamen sic est accipiendum, vt Papæ delegatus, vel Vicarius, iudexue in hisce casibus constitutus non possit alteri delegare, non autem quin possit Papa delegare, vt loquuntur Doct. relati *à Felino d. numero 4. in dicto capit. non potest.*
5 Speciali igitur reseruatione Episcopi eorumque causæ Summo Pontifici immediate subiiciũtur, vt probant. tex. *in cap. quamuis 3. quæst. 6. cap. frater 16. quæst. 1.* notat *Borgas.*

de irregular.& dispens.p.6. tit. quis possit excommunicare, in fine, adeo vt nec quidem citari possint,vt personaliter compareant,nisi ob causã ex qua deponendi,siue priuandi venirent,etiamsi ex officio,aut per inquisitionem,seu denuntiationem, vel accusationem, siue alio quouis modo procedatur *Concil.Trid.sess. 13.de reformat.cap.6.in fin.Salzed. ad Bernard.in pract.cap.124 lit.A. in nouiss.edit.Sbrozz. de Vicario Episcopi lib.2.q.59.num.1. & 2. Stephan.Gratian.disceptat.forens.capit. 169.num.15.* Et ex quouis delicto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam citari non possunt, nisi imprimis accedat specialis cõmissio Papæ,vt sanciuit bonæ memoriæ *Pius IV.in cõstit.*incip.*De salute gregis, anno eius primo*, prout refert *Cochier de iurisdict.Ordin.in exemptos parte 1. q.41*.præcipue si resideant *Gonzal.ad reg.8.Cancell.glos.41.n. 5.* Nam omnes criminales causæ grauiores Episcoporum Summo Põtifici reseruantur, qui si extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio manu ipsius signata, & vt adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metropolitano reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiua *Concil.Trident.sessione 24.de refor.c. 5.Flamin.de resignat. lib.10.quæst.10.num.40. Henriq. in summ.lib. 13. cap.55. §.2.* De iure vero antiquo si contingeret criminaliter agi contra Episcopum,& crimen postularet depositionem ab Ordine,& dignitate Episcopali,examinanda erat causa ab omnibus Episcopis totius prouinciæ, vnà cum Metropolitano, vel vt minimum à duodecim Episcopis vltra Metropolitanum,vt notat *glos. in summ. verbo quod autem, 3. quæstione 8.* per text. in *capit. si quis Episcopus*

8 *criminaliter 6. quæst.4* Iure postea recentiori dicti Episcopi cognoscere poterant vsque ad sententiam tantummodo, sententia autem, & definitio reseruabatur Papæ,vt in *cap.accusatus,& in cap.quamuis,& in cap.multum stupeo,3.quæst. 6.Alphons.Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificy cap.29.* quia semper ad solum Papam pertinet Episcopos deponere, vt asserit *Innocent. III.in cap.quod translationem 4.* & ibi *glos.verbo reseruata, de officio legati,& glos.verbo pertinere, in cap. sicut,8.de excessib.prælat.capit.inter corporalia,de translat.Episcopi*, vbi postquam idem *Innocent.* prædixit matrimonium spirituale Episcoporum translatione, depositione, aut cessione dissolui, subiunxit hæc verba. Et ideo tria hæc,quæ præmisimus,non tam constitutione Canonica,quàm institutione diuina soli sũt Romano Pontif.reseruata *Abb.in cap.graue nimis,de præbendis nu.4. & in cap.non potest,de re iudic.nu.5 Auila de censuris,par.4.disput.vni. dub.2.conclus.1. Gonzal. d.glos.41. numero 21. Azori. institution. moral.par.2.lib.5.cap.35.versiculo secundum,* & præter sententiam Romani Pontif. non possunt damnari, *cap.dudum, capit. irritam 3. quæst. 6.*hinc notat *Felin.in d.cap.non potest,num.7.de sentent. & re iudicat.* omnia iura, in quibus legitur aliquando Episcopos fuisse damnatos ab inferioribus à Papa,loqui,aut de iure antiquo, aut ex commissione ipsius Papæ.

9 Quæres non abs re an supradicta procedant quando non agitur contra Episcopum ad depositionem ab Ordine,& dignitate Põtificali, quia crimen non est adeo graue, vt dignum

gnum sit huiusmodi pœna, sed tantum ad depositionem ab Episcopatu? in qua quæst. *Abb. in dicto capit. non potest. num. 7.* tenet quod in cognitione huiusmodi causæ, quando Episcopus est consecratus, idem numerus Episcoporum exigitur, & tandem decisio causæ reseruatur Papæ, & *num. 9.* resoluit quod si Episcopus, cuius causa cognoscenda esset, adhuc consecratus non fuisset, sufficeret numerus sex Episcoporum.

10 Vtrum vero præscriptus numerus Episcoporum requiratur cum causa digna depositione ab Ordine, vel ab Episcopatu contra Episcopū cognoscitur à iudice specialiter per Papam delegato, quæstio est nō contemnenda, in qua *glos. verbo quod autem, in fine, in summ. 3. quæst. 8.* tenet eundem numerum Episcoporum requiri, quando Episcopus iudicatur à delegato Papæ ex speciali commissione. Oppositum tamen putat ibi *Archid.* & in *cap. illud 23. distin.* & *Innocent. in cap. graue, num. 6. de præbend.* credit hunc numerum Episcoporum non requiri ex necessitate in delegatione, sed ex congruētia ob excellentiam dignitatis Episcopalis, & hanc opinionem videtur sequi *Abb. in dicto cap. non potest, num. 9.* Et aduerte ad deponendum

11 Episcopum necessarium esse numerum septuagintaduorum testium, *cap. præsul, cum sequen. 2. quæstio. 4.* etiam in eius purgatione *capit. omnibus 2. quæst. 5.* & refert *Felin. in d. cap. non potest. numer. 10.* duos casus, in quibus clericus non Episcopus non deponitur ab Episcopis, sed à solo Papa. Primus est de eo, qui renuntiauit Episcopatui, & id permittitur ob memoriam pristinæ dignitatis, *glos. fin. in cap. si qui Episcopi, 92. distinct.* Secundus casus de

12 clerico ordinato à Papa, qui ab inferiore non deponitur, *glos. & Doctor. in cap. filium 1. quæst. 1.* Sicut in depositione Episcopi causa cognoscenda est à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac diffinienda à Papa, vt dictum est, ita quoque si Episcopus de tali crimine iniuste accusetur, absolui nequit à dictis duodecim Episcopis, sed absolutionis sententia à solo Papa est pronuntianda, ita *glos. verbo non tamen definire, in cap. accusatus 3. q. 6. Abb. in cap. non potest, numero 5. de re iud.* reprobata opinione *glos. verbo causatio, in cap. præceptis, distinc. 12.* quia *Felin. in dicto cap. non potest, num. 10.* tradit hoc esse speciale in Episcopo, vt sicut non potest condemnari, nec deponi ab alio, quàm à Papa, ita quoque in crimine de quo accusatus fuerit, absolui non valet ab altero.

13 Hæreticæ prauitatis Inquisitores vbique constituti iudices, viri alioquin eruditione, prudentia, probitate, & auctoritate præstantes, minime excusandi, nec laudandi sunt, immo potius vituperandi, si hæresis causam (eam si forte sibi vendicarēt suo veluti iure) in Episcopo cognoscant, cum non ignorent in Pontificali gradu dignitatis locatos, scilicet Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, etiam crimine hæresis notatos, non posse, nec debere alibi, nec ab alio, quàm apud Summum Pontificem, aut eum, cui ipsum Christi Vicarium nominatim demandasse constet, damnari; sed omnino ad Papam eorum causas, licet de hæresis crimine deferendas, vt in *dicto cap. inquisitores, de hæreict. in 6.* vbi *Ioann. Monach. & Frob. in addit. ad eum, Lœli. Iordan. de maioribus*

Epi-

Episcopi causis ad Papam deferendis cap.12. à num. 11. & num. 14. tenet ab ipsis Inquisitoribus non posse ad Romanã Sedem accusatũ, capitisq. reũ Episcopum transmitti, quod & nouiori iure *Conc. Trid. d.cap.5.* sancitum est, resoluunt *Pena in director. Inquisitorum p.3. comento 77. pag. mihi 557. Nau.consil. 1.num.5. de foro competen. Henriq. in sum.lib.13.cap.55.§.2.lit.P.Fr. Emman.quæst. Regular.tom.2. quæstione 81. art.1.versic. aduertendum tamen.*

15 Hæc de maioribus Episcoporum causis criminalibus; ciuiles vero, vel criminales minores in Concilio tantum Prouinciali cognosci & terminari possunt, vel à deputãdis per Concil. Prouinciale: ita de criminalibus Episcoporũ causis minoribus loquens decidit *Cõc.Trid.d.c.5.ver. minores, Henriquez d.§.2.&* declaratũ fuisse in *Sacra Congreg.* refert *Armendar. in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 1.tit.18.l. 7.de Episcopis,num.80.* vbi quoque dicit etiam non existentibus duodecim Episcopis posse dictas causas criminales minores in cõcilijs Prouincialibus tractari, quia prædicta Cõcilia ex minore numero Episcoporum, vt plurimum, constant.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renuntiando loco, vel loco simul, & dignitati.*

2 *Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat, remissiue.*

3 *Consensus in cessionibus Episcopatuum præstatur Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus.*

4 *Episcopatui potest renuntiari per procuratorem.*

EPISCOPVS, AN ET quibus ex causis Episcopatum resignare possit?

ALLEGATIO CXIII.

1 DVpliciter potest fieri Episcopatus renunciatio; vel renuntiando loco; vel loco simul, & dignitati: loci renunciatio fit quoties renunciatur cura, & administratio illus Ecclesiæ *cap.ad supplicationem, de renunt.* & sic renuntians potest appellari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis *cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcop.* vbi omnes, *Fusc. de visitat. lib. 2. cap.18. num. 10.* ac auctoritate Sedis Apost. poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliam, siue per viam electionis, siue per viam postulationis, siue per viam collationis habere *Flamin. de resignat.lib. 1. quæst. 17. num.13.* poterit etiam cum licentia Episcopi subditum illius ordinare, *d. c.1.* ibi, nam in primo casu, Ordines, sicut antea, rogatus ab Episcopo aliquo poterit de ratione conferre. Loci, & dignitatis simul renunciatio fit, quoties renuntians ex ipsa renunciatione amittit dignitatem, & denominationem illius dignitatis, quæ renunciatio regulariter fit ob crimen *Abb. in d. cap.1.n. 8. Maiol.de irregul.lib.3. cap.6.nu. 6.* Et ideo non potest Ordines conferre etiam de licentia alicuius Episcopi, nec ad eandem Ecclesiam redire, vel aliam habere *Maiol.d.cap 6. num. 8. Fusc. d. cap. 28.num.10*

Fla-

Flamin. d. quaest. 17. n. 14 & 19.

2 Cum igitur Episcopatus possit renunciari, vt probat *ca. qualiter 7. quaest. 1. cap. 1. de renunt. Pute. decis. 162. lib. 1. Flamin. de resign. lib. 2. quaest. 1. num. 53.* necesse est vt inquiramus quae causae in illius renunciatione requirantur, plures esse legimus in *cap. nisi cum pridem de renunt.* vbi Pontifex in haec verba. Intueri te itaque volumus, quod haec sunt illa, per quae cedendi Episcopus licentiam potest postulare, conscientia criminis, debilitas corporis; defectus scientiae, malitia plebis, graue scandalum, irregularitasque personae, &c. quas omnes causas, caeteraq. ad hanc materiã conducentia percurrunt, lateq. declarant *Fusc. d. cap. 28. à num. 1. Flamin. de resignat. lib. 5. quaest. 3.* per totam, ad quos breuitatis causa remitto Lectorem, ne vltra modum

3 longius fiam: illud tamen aduertendum duxi, quod in cessionibus Episcopatuum praestatur consensus Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in consistorio facturus, per se, vel per schedulam, vt de quotidiana praxi testantur *Flamin. lib. 8. quaest. 8. num. 10. Ioan. à*

4 *Cocbier in comment. ad reg. 43. aliàs 44. Cancel. numer. 34. pag. 421.* Per procuratorem etiã episcopatui potest renunciari *Clem 1.* ibi, pontificali, *de renunc. Flamin. lib. 9. quaest. 2. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Vitam communem omnes fideles agebant in principio nascentis Ecclesiae, propriumque nihil habebant.*

2 *Laici à communi vita primum recedere coeperunt.*

3 *Ecclesiasticorum bona in quatuor partes olim diuisa fuerant, scilicet vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, 4 fabrica Ecclesiae.*

4 *Beneficiarij an habeant dominium suorum beneficiorum, ostenditur*

5 *Episcopi, ac alij beneficiarij non monachi testari non possunt ex fructibus suorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur.*

6 *Beneficiatus ex consuetudine totius Hispaniae potest testari de acquisitis intuitu beneficiorum.*

7 *Episcopi quare de acquisitis intuitu Ecclesiae, sicut clerici, secundum hodiernam consuetudinem testari nõ valeant, ostenditur.*

8 *Vacationis tempore aduenientia ad futurum successorem pertinent Episcopum.*

9 *Episcopus de bonis intuitu Episcopatus tàm vere, quàm praesumptiue acquisitis, praeter Ecclesiam, nullum potest facere haeredem.*

10 *Testari de patrimonialibus, & de bonis, quae suo labore, & industria acquisiuit, valet Episcopus.*

11 *Bona quando censeantur intuitu Ecclesiae acquisita, ostenditur.*

12 *Bona intuitu Ecclesiae acquisita praesumuntur, quando tempore promotionis constat Episcopum nihil habuisse.*

13 *Bona si inueniantur penes Praelatum, & nesciatur vtrum acquisita fuerint ante, vel post Episcopatum, tunc praesumentur intuitu Ecclesiae fuisse comparata.*

14 *Bona penes Praelatum reperta potius ex ipsius bonis, quam Ecclesiae, quaesita praesumuntur, si de tenuitate beneficij, & de proprijs diuitijs Praelati constet.*

15 Inuentarium *illarum rerum debet facere Episcopus, quas ipse ex ipsius patrimonio comparauit tempo-*

pore, quo Epiſcopatum cõſequitur.

16 *Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iã perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita.*

17 *Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur.*

18 *Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum promotus.*

19 *Monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus redituum eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium.*

20 *Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione.*

21 *Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere.*

22 *Monachus factus* Epiſcopus *in vita tam plene poteſt diſponere, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus ſecularis.*

23 Licentiam *concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis Epiſcopis vt teſtentur.*

24 *Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterũ ſe eſſe Religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum.*

25 Licentia *conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiam re integra morte concedentis.*

26 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto.*

27 Licentia *teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum, abſq; ea factum.*

28 *Bona acquiſita ab* Epiſcopo *Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto non ad monaſterium, ſed ad* Eccleſiam *cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria induſtria & labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint.*

29 *Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecunque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua Eccleſia.*

30 Epiſcopus *à tempore confirmationis pontificiæ incipit Eccleſiæ acquirere.*

31 *Titularis Epiſcopus Pontifici acquirit.*

32 *Donatio cauſa mortis quoad ſuum effectum, & efficaciam accedit, & aſſimilatur vltimæ voluntati.*

33 *Donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modice, & in profanos vſus.*

34 *Declaratur textus in cap. ad hæc verſ. viuentes de teſtamentis.*

35 *Beneficiarijs in ægritudine conſtitutis an liceat immoderatas facere donationes, oſtenditur.*

36 *Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus Eccleſiaſticos, in vſus profanos expendere, oſtenditur.*

37 *Declaratur tex. in cap. clericos 1. quæſt. 2.*

38 Declaratur *tex. in cap. illi autem 12. quæſt. 2.*

EPI-

EPISCOPUS DE BONIS intuitu Episcopatus acquisitis an possit testari?

ALLEGATIO CXIV.

1 IN principio nascentis Ecclesiæ, tempore scilicet Apostolorum, & in Eccesia primitiua omnibus fidelibus fuisse vitam communem constat ex *epistola Diui Clementis*, relata *in cap. dilectissimis 12. q. 1.* propriumque fideles nihil habebãt. sed cum ad Fidem conuertebantur, vendebat omnia, & pretium Apostolis offerebant, qui loculos habebant, vbi hæc reponebantur, vt suis, clericorumq. necessitatibus prouiderent *Act. cap. 2. 5. & 6. D. Paul. 1. ad Corinth. 9. tex. in cap. habebat Dominus 12. q. 1. Bellet disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum §. 1. nu. 3*
2 àqua communione primũ laici recedere cœperũt, deinde clerici multis temporibus retinuerunt (degebant enim vitam communem sub Episcoporum potestate) & in Episcopi administratione erant bona omnia temporalia, constat *ex cap. quia tua, & c. scimus, 12. q. 1.* Cum enim postea a tempore Constantini
3 mirum in modũ crescerent Ecclesiæ bona, vt refertur in *cap. futuram 12. q. 1.* & clerici, acsi vita recesserint Episcopi, etiam minus fideliter bona, quæ offerebantur, dispensarent; prudenter Romani Pont. in quatuor partes bona omnia diuidẽda constituerunt, vt vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ applicaretur *in cap. quatuor, & in cap. de reditibus, cum sequentibus 12. q. 2.* Post hæc tempora diuisis iã Parochijs à Papa Dionysio vt habetur *in cap. 1. 13. quæst. 1.* & recedentibus clericis ab illa communi vita, cœperunt singuli oblationes, atque decimas, & alia bona, quæ ad Ecclesias sibi traditas pertinebant, sibi retinere. Deinde cum iam hæc fuerit in omnibus Ecclesijs præscripta consuetudo Romani Pontifices eam comprobarũt, vt probatur *in cap. nec numerus 10. quæst. 3.* atque ita decimæ, & oblationes pro ecclesiastico stipendio, & loco quartæ sibi debitæ iuxta antiquam illam diuisionem singulis clericis in Ecclesiis sibi traditis relictæ sunt, cum onere tamen reparandi fabricam, vt probat *cap. 1. de Eccles. ædifican.* iunctis traditis à *Cened. ad Decretal. collect. 133.*

4 *E*x quibus infertur resolutio ad illam difficilem quæstionem, an scilicet beneficiarii habeant dominiũ in fructibus suorum beneficiorum? in qua pars affirmatiua verior est, nam reditus beneficiorum assignantur non in sustentationis stipendiũ, sed magis in stipendium laboris, vt satis probant auctoritates adductæ in *cap. clerici omnes, 1. q. 2.* cum similibus; constat autem eas portiones, quæ alicui assignantur in laboris stipendium, quoad plenum dominium eidem acquiri, vt apparet in stipendio militis pro militia, vel Doctoris pro lectione, & in multis alijs. Hinc in multis iuribus beneficiarios fructus suos non facere dicitur, quasi in eis dominium acquirant, vt in *Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 12. vers. præterea obtinentibus*, ibi, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos, & *vers. prouisi autem*, ibi, fructus non faciant suos,

suos,& *sess.23.de reform.cap.1.versic.si quis autem*,ibi, tum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere. Deinde pars hæc affirmatiua ex eo probatur, quia facta diuisione illa redituum ecclesiasticorum in quatuor partes, omnes, quibus portiones illæ fuerunt assignatæ,earum dominium liberum ab omni onere sibi acquirunt,vt patet in pauperibus,licet enim ex sua parte aliquid eis superfluat,nemo dicet teneri id aliis pauperibus erogare: & similiter in fabrica; est enim titulus diuisionis à lege,vel Superiore habitus sufficiens ad dominium transferendum,non minus, quam emptio, & similes *l.1,Cod.communia vtriusque*,cum similibus; igitur cum loco prædictæ quartæ subsequantur beneficiariis oblationes,atque decimę pro ecclesiastico stipendio, sicut illius habebant dominium, ita & huius, facit auctoritas *tex.in cap. vni. de cleric.non residen.in 6.*ibi, dominium non acquirant, ex quibus hæc sententia recipitur ab omnibus nouioribus, quam sequuntur, etiam hodie communem esse testantur *Cou.in cap.cum in officiis,numero 4 de testamen.Molin.de primo gen.lib.2.cap.10.num.34.Sarmi. de reditibus ecclesiast.p.4.cap.6.Marsili.Columna eodem tract.cap.34.& 35.Spin.in speculo testam.in rubric. glos.14.num.7.Doctor Barb.in l.diuortio,in princip.p.2.num.53. ff solute matrimon. P.Malder. de iustitia,& Religione tit.4.cap.4.disput. 2.Lessi.eodem tractat.lib.2.cap.4.n. 43.& Molin.tract.2.disput.142.Nicol.Garci.de beneficiys part.2. cap.1. num.5.*plures per *Cened.ad Decretal.collect.12.num.5.*quamuis beneficiarios quoscunque solum esse censuarios horum bonorum, itaut necessaria sibi,& familiæ suæ habeant, reliqua in pauperes dispensent, mordicus defendere nitatur, *Nauar.de redit.ecclesiast.q.1.monit.20. cum sequentibus*,sequuntur *Menoch.cōsil.66.nu.32. & de arbitr.casu 433. num.35.Paul.Comitol. respons. moral.lib.1.q.70.Fr.Emman.quæstio. Regular.tom.3.q.74.artic.4.versic. quinta ratio,Valasc.de partit. capit. 36.num.4.Cald. Pereira de resolut. emphyt.cap.15.num.43. & de empt. cap.16.num.1.Aloys.Ricci. in praxi fori ecclesiast.decis.601. nu.2.in prima edit.& resolut.526.num.2.in secunda edit.* Verum sententia affirmatiua est adeo vera,& amplectenda,vt propterea beneficiatus vane, ac male consumens fructus beneficii,non teneatur ad restitutionem, quamuis peccet; & quidem mortaliter,non contra iustitiam,sed contra charitatem,seu misericordiam, si in notabili quantitate id faceret, & excessus esset magnus,prout resoluunt *Molin.de primogen.lib.2.cap. 10.num.46.& num.52.praxis Episcop.par.1.verbo clericus,§.10.Paul. Comitol.d.lib.1.q.71.*

5 Hinc colliges falsam esse illorum opinionem dicentium Episcopos, ac alios beneficiarios non monachos ideo testari non posse de acquisitis ex fructibus suorum beneficiorum,quia domini illorum non sunt, conuincitur enim ex supradictis, nam vera ratio est, quod ideo Episcopi,& clerici de acquisitis intuitu suorum beneficiorum testari nō possunt, quia à lege Canonica prohibentur *in cap. præsentiu,& in cap. quia sæpe,& in cap. Episcopi 12. q. 1. & in cap.cum in officiys, & in ca. ad hæc,& in cap. quia nos, & in cap.*

cap. relatum 12. *de testam. & in Clement. statutum de elect.* neque valet argumentum, non potest testare, vel non potest alienare, ergo non est dominus, probat *tex. in l. non ideo minus ff. de rei vendicat. l. pen. & per totum Cod. qui testam. facere poss. & per totum instit. quibus non est permissum facere testam.* explicat post multos *Pinel. in l. 1. Cod. de bonis maternis, p. 2. num. 1. & num. 5.* Et confirmatur ex verbis illorū iurium, quæ semper iuris prohibitionem denotant *dict. cap. cum in officijs*, ibi, antiquis Canonibus constat inhibitum, *dict. cap. quia nos*, ibi, nullum de iure possunt facere testamentum, *dict. cap. ad hæc*, ibi, de iure testari non possunt.

6 Ex consuetudine tamen potest beneficiatus testari de acquisitis in tuitu beneficiorum, quæ consuetudo est in Hispania quoad clericos Episcopis inferiores, nempe quod possint de illis testari, & in illis ab intestato consanguinei succedere, de qua consuetudine testantur *Covar. in dict. cap. cum in officijs, num. 9. Duenb. reg. 366. num. 11. Nauar. in man. cap. 25. num. 129. & de redit. eccles. quæst. 3. num. 10. & in apologia q. 1. monit. 40. & q. 3. moni. 5. & de spolijs clericorum §. 6. num. 6. Sarmien. redit. ecclesiast. par. 4. capit. 1. num. 8. Molin. de primogen. li. 2. cap. 10. num. 56. Crass. de success. §. testamentum, q. 34. num. 9. P. Molin. de instit. tract. 2. disp. 147. vers. his explicatis, Salged. ad Bernard. in pract. cap. 132. litt. A. aliàs capit. 135. in nouiss. edit. Gam. decis. 315. à num. 6. Doctor Barb. in l. diuortio, in princip. p. 2. à num. 60. ff. soluto matrimon. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 9. q. 1. & lib. 8. capit. 4. quæst. 4. Surd. de aliment. tit. 9. q. 12. à num. 1. Guter. pract. lib. 2. q. 114. Valasc. consult. 165. num. 11. & de partit. cap. 35. à num. 7. Modernus de iurisdict. p. 4. casu 24. numer. 21. Castil. quotidian. lib. 1. de vsufructu cap. 79. num. 7. in fine, Nicol. Garci. dict. cap. 1. à num. 8. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 1718.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 2.* & est apud Hispanos *l. fin. tit. 8. lib. 5. recopilat.* & apud Lusitanos *Ordinatio Regia lib. 2. tit. 18. §. 7.* quæ consuetudo approbata est *per Rotam in vna Palentina fructuum Archipresbyteratus de Portillo 26. Februarij 1580.* coram *Illustriss. Cardin. Lancellotto* relata per *Garci. d. cap. 1. numer. 12.* & in tota Gallia eandem esse consuetudinem ait *Anton. de Lestang. Pres. Tholos. en ses Arrests de Tolosa arresto 5. num. 6. 7. 23. Chopin. monast. lib. 2. tit. 2. num. 13. in marg. tit. 3. num. 9.* nisi comparata bona sint sub nomine, & ad opus Ecclesiæ *Ludou. Carond respons. lib. 7. cap. 127.*

7 In assignanda differentię ratione, quare Episcopi de acquisitis intuitu Ecclesiæ secundum consuetudinem hodiernam testari non possint, & tamen reliquis beneficiarijs consuetudo testandi facultatem generaliter concesserit, elaborant Doctores, alij enim eam assignāt, quod Episcopi speciali iustitiæ præcepto tenentur pauperibus superflua erogare; alii inter habentes, & non habentes administrationem distinguunt, qui omnes iuxta supradicta non sunt audiendi. *Gam.* vero *dicto loco* eam esse inquit, quia clerici Episcopis inferiores introduxerunt consuetudinem suis prælatis scientibus, & consentientibus, Episcopi autem sine scientia Summi Pontificis, qui consuetudinum par-

particularium non habet notitiam *cap.1.de constitut.lib.6.* Quæ ratio minime defendi potest si aduertas consuetudines rationabiles,& præscriptas vim,& auctoritatem accipere à legibus,seu Principe, dum hanc vim consuetudini deferunt,vt legem possint vincere,non autem esse necessariam specialem in quauis consuetudine legis, vel Principis approbationem notant contra *glos.vltimam* ibi *Abb.*& *Doct.* communiter in *cap.vlt.de consuetud.*vt post *Roch* .testatur *Couar. in reg. possessor.2.p.in princip.num.9. versic.tertio,*& multi quos copiose refert *Duenh.reg.141.* multòque minus inferiorum Prælatorum scientia necessaria est, cum licet velint hanc vim consuetudini tribuere, non possint ex notatis in *cap. quod super his,de maiorit.*cum multis,de quibus *Duenh.reg.250.Bernard.& Salzed.reg.238.Falcon. reg. 433.*

8 Quare facilis ratio illa potest esse, quia in Prælatis Ecclesiarum Cathedralium,qui sunt Episcopi,& similibus statutum fuit, vt obuenientia tempore vacationis ad futurum successorem pertinerent, vt probant tex.in *cap.quia sæpe, de elect.lib.6.Clement.statutum,eod.tit. Cou.in cap.relatum 2.num.3.de testam.Doct.Barb.dict.p.2. num.59.* idque in reliquis omnibus beneficiarijs statutū fuit, sub illa tamen differentia,quod in Episcopis,& similibus contraria consuetudo reprobatur in *dict.cap.quia sæpe,& in d.Clem. statutum*, in alijs vero inferioribus expresse approbatur in *d.cap.præsenti,*nam, vt supra dixi, consuetudines ex legis prohibitione vires accipiunt, nimirum si in Episcopis, & similibus consuetudo non induxerit, vt testari possint de quæsitis intuitu Ecclesiæ, sed adhuc in illis sunt in viridi obseruantia Sacri Canones,qui sic relicta iubent successori reseruari: in clericis vero inferioribus contrarium induxerit:& confirmatur,quia licet valde controuersum sit inter scribentes an noua consuetudo valeat introduci, quando per legem aliquam in specie reprobata reperitur? verior & receptior sententia est non valere,nisi noua causa proponatur, ex qua rationabilis reddatur, nulla autem apparet ratio noua, quare oportuerit contra *dictam Clem.statutū*, cum similibus, quæ hanc consuetudinem improbant,de nouo eandem introducere. Denique quamuis sequamur opinionem affirmatiuam,*glos. verbo cōsuetudinem,in d.Clem. statutum*, concluderet ea differentia,quod potuit introduci; sed nihil facit ad præsentem casum,in quo neque introducta est, neque esset rationabile introduci.

9 Ex hucusque dictis iam infertur de bonis intuitu Episcopatus, tàm verè, quàm præsumptiue quæsitis Episcopum præter Ecclesiam nullum facere hæredem posse propter legis humanæ prohibitionem ex iuribus supra citatis: de aliis vero

10 patrimonialibus libere testari valet,ac de ipsis maioratum facere *Modern.de iurisdict.p.4.casu 24.n. 3.Cardoso in praxi iudicum, verbo Episcopus,n.55.* item de bonis,quæ suo labore, & industria acquisiuit, quamuis ratione Ordinis,nō tamen prætextu Episcopatus, vel bonorū Ecclesiæ:qualia sunt, quæ Episcopus acquisiuit, quatenus ViceRex, vel ab illis capit, qui ad Ordines promouētur,stipēdiū,& illud quod Cardinales accipiunt à Rom. Pōt. ra-

ratione Cardinalitij galeri, vt vocant, ita *Doct.* communiter in *authen. licentiam, C. de Episcopis, & Cleric. Couar. in cap. 1. de testamen. num. 11. Nau. de reditib. q. 1. mon. 19. n. 1. Clar. §. testam q. 27. n. 3. Molin. lib. 2. c. 10. num. 27. Crass. §. testam. q. 27. num. 3.* Et vt scire possis quando bona censeantur intuitu Ecclesiæ acquisita sequentes distingue casus. Aut enim constat Prælatum habuisse bona tempore suæ promotionis: aut constat quòd non habebat: aut sumus in dubio. Primo casu non intuitu Ecclesiæ, sed personæ quæsita censentur, cum præsumatur pro possessore, & contrarium intendenti incumbat onus probandi. & deinde, quia in his terminis pro Ecclesia nulla, & pro ipso Prælato non parum probabilis detur coniectura, cum constet bona illa iam multò ante Episcopatū fuisse penes eundem, *tex. in d. cap. 1. de testamen.* ibi, quod eum ante Episcopatus ordinem, *d. cap. de Syracusana*, ibi, vniuersa sui Episcopatus quæsita tēpore Ecclesiæ suæ dominio sociaret, quasi longe aliud in quæsitis ante Episcopatum esset resoluendum. In secundo vero casu, quando tempore promotionis, constat nihil habuisse pro Ecclesia præsumendum est, quod intuitu illius fuerint quæsita *tex. in d. cap. 1.* dum probat nulla Episcoporum bona posse ab alijs detineri, nisi illa solummodo, quæ Episcopus ante Episcopatum propria habuisse con stiterit: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, fateri omnino oportet omnia quæsita post Episcopatum præsumi intuitu Ecclesiæ quæsita, interim dum aliud legitime non probatur, iuuant maxime vltima verba eiusdem *tex.* ibi, vel in Episcopatus Ordine prædictum Episcopum acquisiuisse, &c. *d. cap. de Syracusana, cap. 3. de peculio clericorum*, ibi, post dies consecrationis; *glos. verbo probētur, per tex.* ibi *in authen. de ecclesiast tit. §. interdicimus, collat. 9. glos. verbo Prælatos* per *tex.* ibi, *in Auth. licentiam, C. de Episcopis, & Cleric. glos. verbo morientium, in cap. 2. de success. ab intest. Abb. in d. c. 1 notab. 6.* & ibi *Cou. num. 6.* communis, vt per *Clar. §. testamentum, q. 27. vers. sed quid, Menchaq. illustr. c. 105. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 2. num. 3. Menoch. cons. 195 à princip. Gam.* in casu notabili *decis. 313. num. 2.* Tandem in tertio casu, quando sumus in dubio, quia neque constat bona inuenta penes Prælatū fuisse quæsita ante, vel post Episcopatum, tunc etiam pro Ecclesia præsumendum est, quod illius intuitu fuerint comparata, *tex.* optimus *in d. c. 1.* ibi, vel in Episcopatus Ordine prædictum Episcopum acquisiuisse: si consideres æquiparationem, quam *tex.* facit de bonis, quæ erant Ecclesiæ ante Episcopi consecrationem, & de illis, quæ in Episcopatus Ordine Episcopus acquisiuit, ad effectum vt vtraque in Ecclesiæ dominio conseruentur. Priora quia realiter ad ipsam Ecclesiam pertinent, posteriora vero, quia saltem præsumptiue *d. cap. 3. de peculio clericorum, cap. res in Episcopatu 12. q. 2. Crass. §. testamētum, q. 34. num. 2. Menoch. dict. casu 105. num. 3. Cened. ad Decretal. collect. 145. num. 2. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 6. à num. 35.*

14 Si vero constet de tenuitate beneficij, & de bonis, ac diuitiis propriis clerici, bona, quæ reperta fuerint,

rint, potius præsumi debent quæsita ex bonis clerici, quam Ecclesiæ, *Abb. in c.3. num.3. de pecul. cleric. & in cap. cum esset, num. 24. de testam. Couar. in cap.1. num.10. eod. tit. Bero. consf.7. num.7. volum.2. Rota diuers. p.3. decis. 582. num.7. & 10. Bellet. d. tit. de bonis cleric. §.6. num.8.*

15 Vt igitur omnis in hac re dubietas tollatur debet Episcopus tempore, quo Episcopatum consequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo comparauit, vt probat *tex. in d. cap. de Syracusanæ, 28. dist.* ibi, præsentis temporis habita rerum descriptione substantiam, &c. *cap. manifesta, cap. sine manifestæ, 12. q.1.* post *Specul.* quem refert *Cened. d. collect. 145. num.2. Abb. in d. cap.1. n.9. vers. tamen Episcopus*, quod si Prælatus hoc non fecerit, præsumitur contra eundem nihil habuisse, & quod omnia intuitu Ecclesiæ acquisierit, vt in simili de hærede non conferente inuentarium probat *authen. de hered. & Falcid. §. sancimus, collat.1. vers. patet.*

16 Episcopus translatus tenetur priori Episcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas; prout resoluunt *Paul. cons. 337. num.8. lib.1. Alciat. resp. 1. num.49. lib.1. Sarm. de reditib. p. 2. cap.4. in fine*, sequitur *D. Barbosa in l. diuortio, in princip. num.52. cũ seq. ff. soluto matrimon.* ac etiam libros, ornamenta, paramenta, & argentaria de reditibus prioris Episcopatus empta, *Barbat. consil. 20. num.13. vers. & vidi hoc anno, vol. 3.* quem refert, & sequitur *Bellet. d. tit. de bonis clericorum §.8. num. 6.* Mouentur primo, quia vt supra dictum est, morte Episcopi conseruanda sunt in dominio Ecclesiæ omnia illius intuitu comparata, & futuro successori reseruanda, *cap. quia sæpe 40. de elect. lib.6. cap. vlt. §. porro, de officio Ordinar. eod. lib.* sane translatus quoad Episcopatum à quo transfertur pro mortuo reputatur, vnde qui eidem succedit non viuenti, sed defuncto quodammodo substituitur *cap. in apibus, §. ecce, vers. translatus, 7. q.1. glos. pen. recepta in cap. susceptum, 6. de rescript. in 6. glos. verbo morte, in c. si Episcopus de supplen. neglig. Prælat. in 6. glos. verbo morti, in Clem.1. vt lite pend.* Deinde suadetur in *cap. manifesta, 12. q.1.* ibi, si Episcopo contigerit inopinatus transitus res Ecclesiæ nullo modo possint minui, aut perire, bonus *tex. in cap. si quis iam translatus*, ibi, nihil habeat commune cum priori *21. q. 2.* Denique quia translatus legitime dicitur ille, qui Apostolica auctoritate transit *d. cap. si quis, ver. aliud est, & per totum, de translat. Prælati.* Sane Principis concessio in dubio, dum aliud non exprimit, nullum continet tertii præiuditium *l.2 §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. super eo, 15. ad fin. de offic. de leg. cum similib.* igitur translatio non debet operari præiuditiũ prioris Episcopatus, quidquid contrarium velint *Vbaldens. de success. ab intest. par.2. §. furta, num.11. Pauin. de potest. Capituli par.2. q.8. n.28. vers. & adde, Calderin. cons. 12. de rebus Ecclesiæ*, prout omnes refert *Doctor. Barb. dict. num.52.*

17 Vtrum autem bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Episcopatus ipso iure transeant in dominium Ecclesiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant? quæstio est ad præsens

ſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua, quæ vera eſt, ſuadetur ex verbis *text. in dict. cap. 1. de teſtam.* ibi, in eiuſdem Eccleſiæ dominio cõſeruetur, quæ ſupponunt dominium iam quæſitum, illiuſque conſeruationem omnino procurandum, quaſi eo ipſo, quod ſint empta, ſtatim *E*ccleſiæ fuerint quæſita: bonus *tex. in auth. licentiã, verſ. cæteris, C. de Episcopis, & clericis*, ſi expẽdas *E*piſcopum ſolummodo poſſe diſponere de acquiſitis ante *E*piſcopatum, vel de illis, quę ſibi iure conſanguinitatis vſque ad quartum gradum poſt adeptum *E*piſcopatũ obuenerunt, quibus duobus ſolummodo exceptis, cætera omnia dominio *E*ccleſiæ reſeruantur, ergo non ſolum reditus, & bona ſimilia, ſed etiam alia ex eiſdem empta ipſo iure in dominium *E*ccleſiæ tranſeunt, in quo conſeruantur *cap. inquirendum de peculio clericorum*, vbi *gloſ. verbo comparauit.* Hanc igitur partem affirmatiuam ſequuntur *glo. verbo comparauit, in d. cap. inquirendum, gloſ. verbo non negabit in l. ſi vt proponis*, C. *de rei vendicat. gloſ. verbo conſtitutam, in l. penul. C. ſi quis alteri, vel ſibi, gloſ. verbo conſtruxiſſe, in ca. Apoſtolicos, 12. q. 2.* poſt alios *Cou. in d. c. 1. de teſtam. nu. 5. Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 120. Xuar. alleg. 28. n. 25. à princip. Sarmi. de reditib. p. 3. c. 2. à n. 5.* quamuis oppoſitum tueatur poſt *Innoc. et Socin. ac Io. And. in d. cap. inquirendum*, vbi *Sicul.* falsò communem dicit, *Nau. in apologia q. 1. mon. 37. & 66. & in capit. non dicatis, § 1. num. 4. & § 6. n. 4.*

18 Vnde à fortiori ſequitur monachum in *E*piſcopum promotum teſtari non poſſe, nam vltra rationes ſupra expenſas in *E*piſcopo nõ monacho, viget & alia efficax in *E*piſcopo Monacho, quia ab eo vota in religione emiſſa non laxãtur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris *E*piſcopalis tanquam maiori bono, iuxta reſoluta per me *p. 1. Tit. 1. cap. 4. à num. 12.* cum ergo teneatur voto paupertatis, poſt factum Epiſcopum ab eo non abſoluitur, nec efficitur dominus redituum eccleſiaſticorum, ſed ſolum adminiſtrator, quia abdicatio omnis dominii non obſtat Epiſcopali muneri, dummodo talis *E*piſcopus liberam habeat adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiaſticorũ, vt ea in quoslibet vſus decentes
19 expendat. Quare Religioſum creatum Epiſcopum non eximi à paupertatis voto, nec effici verum dominum redituum eccleſiaſticorum inſtar *E*piſcoporum ſecularium tenentur *S. Thom. q. 88. artic. 11. ad 4. & q. 185. artic. 4. ad 3. & in 4. ſenten. diſt. 38. quæſt. 1. artic. 1. quæſtiũcula 1. ad 3. gloſ. in c. quorundam, verbo mendicantium, de elect. in 6. & in cap vn. verbo legimus, 18. q. 1. & in cap. de monachis, verbo diſcedere, 16. q. 1. Nau. com. 1. de regul. n. 31. & com. 2. nu. 17. verſ. quæſtionis eſt. & de reditib. eccleſiaſt. q. 1. mon. 9. n. 1. & mon. 11. n. 1. & mon. 52. n. 1. & cõſ. 15. n. 12. ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ. 6. num. 11. ſub tit. de voto, in nouis, Couar. in d. cap. 1. nu. 8. de teſtam. Valent. 2. 2. diſp. 10. q. 3. punƈto 8. Fului. Pacian. conſil. 132. num. 35. & 37. volum. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. de ſacram. Ordinis c. 32. § 5. & cap. 33. § 3. & lib. 12. de matrim. cap. 5. § 5. in fine, & in com. litt. H. Graff. in deciſ. aureis p. 2. lib. 3. cap. 19. num. 87. Molina de primog. lib. 1. cap. 10. num. 28. alt. Mo-*

lina d.tract.2.disp.140.ad fi.Surd. de alim.tit.8.priuil.79.n.99. Tapia in authen.ingressi, verbo sua, cap.6. nu.85. & verbo ideoque, nec de his, c.vni.num.32.C.de sacrosanct.Eccles.Fr.Emman.in sum.tom.2.c.10. num.4.& quæst.Regul.tom.2.q.58 art.8.Lessi.de iustitia lib.2 cap. 40. dubit.14.n.113.Azori.instit.moral. p.1.lib.12.cap.7.q.2. versic. profecto hanc quamuis, Pet.Ledesma in sum. p.2.tract.32.cap.3. del stado de los Obispos concl.25.vers.digo lo tercero. nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.6.n.8.*

20 Quod quidem adeo verum est, monachum scilicet creatum Episcopum habere tantum administrationem omnium bonorum, vt etiam de patrimonialibus, aut propria industria acquisitis non liceat ei testari eo modo, quo id fas est Episcopis secularibus; ex ea ratione, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirat religiosus Episcopus acquirit suæ Ecclesiæ cum sola administratione *c.statutum, 18.q.1.in fine, Molina d.disp.140.ad fin. Azor. d. lib. 12.cap.10.q.6.Nau.com.4. de Regul.n.6.Fr.Emman.tom.2.q.58.artic.6.& tom. 3.q.69.art.4.Bellet.disquisit.cleric.p.1.tit.de bonis cleric. §.8.n.3.*quamuis in dubio essemus, nisi cōstet alteri voluisse acquirere *Rota in vna Vercellen. donat.* 28. *Iun.*1610.coram *Illustriss. Ludouisio,*nunc *Sanctissimo D.N. Gregorio XV.* Administratio autem

21 morte finitur, ex qua testamentum incipit valere: ergo non est ei integrum disponere post mortem, quod fit per testamentum *Graff.d.ca.19. num.87.& 88. Fului Pacian.d.consil.132.n.33.Nau. de reditib. q. 1. mon.9.n.2.& q.3.mon.11.n.1. Henriq.d.lib.10.c.33.§.3.in fine,& §.4 Fr.Emman.tom.3.q.69.art.4.Sanch.d.cap.6.n.10.*

22 In vita tamen religiosus beneficiarius aut Episcopus, tam ample potest disponere, quam ample potest licite Episcopus secularis, ex *Card.in Clem.2.versic.sed & tales, not.1.de vita, & honest.cleric.Nau. de reditib.Eccles.q.1.n.81.in 1. edit.& q.1.mon.8 n.2.& mon.33.n. 1.in 2.edit.& cons.70.n.4.sub tit.de Regular.in antiq.& cons.13.n.4. sub tit.de statu monac.in nouis, Emman.Sà verbo religio, n.46.Fr.Emman.to.2.q.8.art.8.Rota dec.216.n. 13.p.2.in nouiss.Graff.p.1.lib.3.c.5. n.43.Anastas. Germon. de indultis Cardin.§.regularia beneficia, n.47 Lessi.de iustit.lib.2.c.4.dub.5.n.29 & c.41.dub.11.n.93.Molina d.tract.2.disp.276.vers.religiosus in conuentu.*& tenuit *Rota in vna Vsselen. spoliorum decimatertia Feb.* 1609. coram *Illustriss. Ludouisio,* nunc *Sanctiss. Domino nostro Gregorio XV.*

23 Potest tamen Summus Pontifex licentiam concedere etiam monachis Episcopis, vt testentur, idque in praxi seruari defendunt plures citati à *Nau.in d.cap.non dicatis, à n.57.Dilect.de arte testandi, tit. 1. cautel.4.n.2.Molina.d.lib.2.c.9.n. 67.& c.10.n.30.Azor.instit.moral. p.1.lib.12.c.9.q.vlt. Fr.Emman.d. q.69.art. 6,& 7.* plures per *Sanch. d.tom.2.lib.7.c. 8.à n. 45.* Et ideo Religiosus Episcopus obtinens à Pont.licentiam testandi, etiam ad opera pia, duplex impedimentū tenetur explicare, vt dispensatio legi

24 tima sit: alterum se esse religiosum: alterum autem se esse Episcopum, quod duplici hoc impedimento ad testandum affectus sit, quod in-

intelligendum esse in casu, in quo talis Episcopus vellet testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ asserit *Sanch.d.lib.6.c.6. n.11.* quia si vellet de omnibus patrimonialibus, vel propria industria acquisitis per testamentum disponere, sufficit explicare se esse religiosum, quia huic testandi facultati non Episcopalis status, sed solus religiosus obstat. Tenent *Cou.in ca. cum ex officijs, n.8. de testam. & Granut. theoremate 13. Soccin. Iun. consl.89. lib.1.* quod licentia testandi à Papa Prælatis concessa morte Pontificis re integra expirat; ea ratione, quia hic actus odiosus est, & ideo morte ipsius auctoris extinguitur.

25 Contrarium tamen verius est, vt tenent *Nat.consl.647.lib.4. Bursat. consl.29.lib.1. Nauar.in apologia quæst.3.monitu 8.numero 3. Sanch. de matrimon.libro 8 disput.28. numero 82. Doctor Barbos. in l. diuortio, §.quod in anno, nu.20. ff. solut. matrimon. Fr. Emmanuel.dict.q.69 artic.6. Gonzal.glos.12.in principio num.35.* & hanc opinionem sequutam fuisse *Rotam Romanam in vna Placentina facultatis testandi, 24. Ianuarij 1578. coram R. P. D. de Rubeis*, testatur *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.386.* vbi etiam in eadem Rotali decisione dictum fuisse profitetur Episcopum vigore facultatis testandi posse primũ testamẽtum reuocare, & facere, secũdũ, dummodo alię solemnitates requisitæ interueniant, reprobata etiam in hoc opinione *Cou.dicto loco.* Mouentur ex eo, quia in concessionibus gratiosis, prout distinguuntur à litteris iustitiæ, regula est receptissima morte concedentis, etiam re integra non finiri, *l.vlt.ff. de constitut. Principum, regul. decet 16. de regul. iuris lib.6. capit. si super gratia 9. de offic. deleg. eodem libro.* vnde cum facultas testandi sit concessio gratiosa, quãuis Princeps cõcedens re integra moriatur, expi-

26 rare non debet, sicut regulare est in quacunque concessione gratiosa. Nec denique expirat vigore prædictæ facultatis testamentũ semel faciens, cum possit illud reuocare, & nouum toties, quoties sibi placuerit, condere, vt secure tuentur *Sarm.de redit. eccles.p.4.cap.4. à num.3. Nau. eodem tract.q.3. monit 11.n.22. Doctor Barb. in dict. §. quod in anno, num.19. in fine, cum seq. Peralt. in l. si quis, in princip. n. 94. ff de legat.3. Guter. pract. libr.3. quæst.48. num.7. Sanch. dict. libr. 8. disp. 1. num.17. Fr. Emman. dict. q. 69. art.5. Gonzal. d.glos.11. nu. 97.* quorum fundamentum potissimum illud est, quod verba cuiuscunque dispositionis, quamuis maxime odiosæ, in dubio cum effectu sunt intelligenda, argum. *cap. relatum, 4. vers. cum igitur de cleric. non resid.* cum his, quæ *Felin. in cap. inter cæteras, num.8. de rescript. Hippolyt. in l. qui falsam, num. 84. ff. de falsis, Rebuff. in §. hoc sermone, limitat. 2.* Sane testamentum tunc dicitur cũ effectu celebratum, quando morte confirmatur, & immobile perseuerat *c. cum Martha, de celebrat. Missar.* & ideo non primum, sed secundum, cum quo testator moritur, dicitur cum effectu testamentum, vt per se patens est, igitur quamuis prædicta testandi facultas odiosa sit, non est de prima vice solummodo, sed de illa, in qua testamentum plenum sortitur effectum, accipienda; eo maxime, quia intentio Principis concedentis fuit vtiliter eam facultatem elargiri ad effectum, vt vl-

vltima testantis voluntas perfectè
ad executionem perducatur, ficut
ille disposuit, vnde necessariò oportet intelligere de illa testamenti factione, quæ adimpletur, & ad perfectã executionem perducitur, qualis est omnis, & sola illa, cum qua
27 testator moritur. Vnde etiam colligitur licentiam testandi superuenientem validum efficere prius testamentum absque ea factum, quia sufficiens est ad eius valorẽ, vt habilitas testandi adsit tempore mortis, à quo robur sumit, vt colligitur ex *l. si quis filio exheredato, §. irritum, verf. qua ratione, ff. de iniusto rupto;* quare hoc non est extendere dispensationem, sed eam accommodare naturæ testamenti, quæ cum ea sit, vt nihil censeatur consumatum vsque ad mortem, licentia superueniens adest ante testamenti perfectionem, & ideo nil mirum si trahatur ad tempus præteritum, quo confectum est, argum. *l. talis scriptura, 30. in fine, ff. de legatis 1. & l. iubemus, ff. qui satisd. cog.* Igitur hanc sententiam in monacho de licentia Papæ testante sustinent *Castr. in d. l. si quis filium, §. irritum n. 4.* & ibi *Imola n. 2. ac Bart. in fin. Anton. Gom. l. 42. Tauri n. 2. Nau. com. 2. de Regular. n. 57. Tapia in authen. ingressi, verbo ideoque nec de his, c. 1. n. 25. C. de sacros. Eccles. Matiens. l. 3. glos. 3. n. 4 tit. 4. lib 5. nouæ recop. Molina disp. 141. in fin. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 7. nu. 90. Sanch. d. tom. 1. lib. 7. c. 8. nu. 60.* Et quod quando Papa cõcedit Cardinali, vel Episcopo licentiam testandi de fructibus beneficiorum huiusmodi licentia se extendat ad testamentum iam factum tenent *Alex. & Imola in l. ex militibus, ff. de militari testam.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 294. in fine.*

28 Quo non obtento priuilegio indubitati iuris est acquisita ab Episcopo monacho post Episcopatum adeptum ab eo administranda esse, dum superstes fuerit, & eo defuncto non ad monasterium, sed ad Ecclesiam, cuius est Episcopus, ea pertinere, vt probat *tex. in c. vni. 18. q. 1* vbi *glos. verbo legitimus* resoluunt *D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 8. ad 3. Abb. in c. fin. n. 3. de Regularib. Sot. de iustit. lib. 10. q. vlt. art. vlt. ad 3.* Quod quidem verum est, quamuis iure hæreditario ea bona post Episcopatum acquisita sint *Molina d. tract. 2. disp. 140. in fine, Lessi. dict. lib. 2. ca. 41. dub. 11. n. 92. Fr. Emman. to. 2. q. 58. art. 7.* atque idem dicendum est de acquisitis donatione, *Lessi. loco proxime citato, Azor. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 6.* & idem dicendum est de acquisitis propria industria, & labore *Cou. in c. 1. n. 19. de testam. Azori. d. q. 6. Fr. Emman. d. q. 18. art. 6.*

29 Procedit supradicta resolutio, etiã si religiosus ille factus Episcopus sit ex Minorum Fratrum Ordine, is enim factus Episcopus ius succedendi parentibus, & agnatis, administrandiq. bona vndecunque acquisita, dũ vixerit; recuperat; quare ipsi mortuo succedit sua Ecclesia *Duenb. reg. 381. Tapia d. auth. ingressi, verbo sua, cap. 6. n. 87. Molina d. disp. 140. vers. quando Religiosus Minor, Azori. d. lib. 12. c. 10. q. 6. & c. 15. q. 3.* Qui à tempore confirmationis Pontificiæ incipit Ecclesiæ acquirere *Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 70. n. 6. & quæst. Regul. tom. 3. q. 69. art. 4.* Verum Episcopum titularem monasterio acquirere, ex eo quod nullam Sedem habet, tenent *Sot. d. q. vlt. art. vlt. ad 3 Fr.*

Em.

Emman. d. art. 4. in fine. Sà verbo religio, n. 52. Sed verius est eum acquirere Pontifici, quia solutus est omnino à Religionis obedientia; subestq. immediatè Papæ, *Azor. d. cap. 10. q. 7. in fine.*

32 Cum donatio causa mortis quoad suum effectum, & efficaciam accedat, & assimiletur vltimæ voluntati, licet quoad modum, & ordinationem contractui comparetur, vt probat *glos. verbo legatum, in l. 2. in princ. ff. de dote præleg.* quam Doctores passim sequuntur, vt per *Clar. verbo donatio, q. 5. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. n. 26. Molina de primog. lib. 1. cap. 12. n. 16. Cardoso verbo donatio, n. 61.* ideo sicut Episcopi de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis testari non possunt, sic & donationē causa mortis de eisdem facere non
33 valent. Inter viuos tamen possunt donare, etiam nō modice, & in profanos vsus, *Molin. Theolog. disp. 148*
34 *concl. 4. ait. Molina de primog. lib. 2. cap. 10. num. 33.* Sed obstat difficilis text. *in cap. ad hæc, vers. viuentes, de testam.* quatenus probat beneficiarios viuentes & in ægritudine constitutos posse facere moderatam donationem de bonis per Ecclesiam quæsitis, non per viam vltimæ voluntatis, sed intuitu eleemosynæ; cum enim ex dictis constet illos dominos esse sic acquisitorum, & proinde de illis posse disponere in quoscunque vsus, excepta vltima voluntate, videbatur dicendum non solum facere posse moderatas donationes, & eleemosinæ intuitu, sed etiam non moderatas, & alio respectu præter eleemosynā, quod tamen tex. ille aperte negat. Quare *Molina de primog. d. cap. 10. n. 40 & 42.* intelligit *tex.* non agere de bonis quæsitis à beneficiario intuitu sui beneficij, sed de bonis ipsius Ecclesiæ, quod non conuenit litteræ textus, neque id asserunt Doctores, quibus *Molina* hoc imponit. *Nauar.* igitur *d. q. 1. monitu 81. &* post eum *Molina Theolog. d. tract. 2. disp. 148. num. 6.* respondent argumentum à contrario sensu, quod ex eo deducit, scilicet, permittitur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemosynæ, ergo non moderata alio respectu prohibetur, admittendum non esse, contra rationes & iuris fundamenta, quæ contrarium concludunt. Sed mirandum est negare *Nauarrum* hoc argumentum à contrario, in hoc *tex.* cum ipse eam sequatur sententiam, quod beneficiarij non sint domini redituum suorum beneficiorum, ea enim posita recte sequitur argumentum, textus permittit beneficiarijs, qui domini non sunt, moderatas donationes, ergo immoderatas videtur prohibere.

35 Quare à communi Doctorum interpretatione non videtur recedendum, qui resoluunt beneficiarijs in ægritudine constitutis non licere immoderatas facere donationes, neq; alio respectu, quam eleemosinæ propter præsumptam fraudis suspicionem, ita *Abb. in d. cap. ad hæc in fine, Anchar. num. 6. Imola & Cou.* ibi, *Sarm. p. 4. ca. 4. num. 6.* Cum enim beneficiarij de dictis bonis lege Canonica testari prohibeantur, qui in ægritudine constitutus maximas fecerit donationes, merito in fraudem legis prohibentis testamentum censendus est facere donationem, vt in simili probat *tex. in l. filiæ meæ, ff. soluto matri. & in cap. de his de sepult.* aliàs illusoria maneret legis Canonicæ pro-

prohibitio, cum facile clericus de bonis per Ecclesiam quæsitis, & de quibus per vltimam voluntatem disponere non potuit, moriens iam se donare pronuntiaret: & iuxta hæc intelliges doctrinam *glossæ verbo reseruari in d. cap. præsenti*, dum beneficiarios in infirmitate constitutos æquiparat vsufructuariis ad effectum ne possint testari de quæsitis per Ecclesiam, quæ communiter recipitur secundum *Molina d. cap. 10. num. 83.* atque ita fit clarissimum excepta dispositione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit, beneficiarios posse in quoscunque vsus de reditibus suis disponere; ideoque Pontificem solum inuenta tempore mortis præcipere vt futuro successori reseruentur, non vero viuenti Prælato idem præceptum imponere.

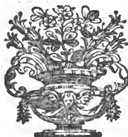
36 Denique non abs re quæri poterit an Episcopus habens patrimonium possit illud conseruare, & reditus ecclesiasticos in vsus profanos expendere? in qua quæstione affirmatiuam partem sequuntur *Innoc. Abb. & Doctores* vt per *Deci.* ibi *num 6. in cap. Episcopus, de præbend. Felin. in cap. postulasti n. 6. de rescriptis*, refert plures, quos sequitur *Cou. in d. cap. 1. de testam. num. 2. Sot. de iustit. lib. 10. quæst. 4. art. 3. Nau. de reditib. quæst. 1. num. 98. Hoieda de incompatib. benefic. c. 19. num. 45. Sarm. eod. tract. p. 1. cap. 1. num. 18. Menob. illustri. cap. 105. num. 9. Menoch. de arbitr. casu 145. num. 5. Molina d. tract. 2. disp. 145.* plures per *Cened. ad Deeretal. collect. 33. num. 4. Bellet. diquisit. cleric. p 1. tit. de bonis cleric. §. 1. numero 11. & §. 6. num. 7. vers. nam clericus* Pro quibus primò illud expenditur quod vnusquisq. licite percipit & expendit illud quod suis laboribus, velut iusta merces, deputatur, iuxta illud *Pauli 1. ad Thimot. 5.* dignus est operatius mercede sua, *& Math. 10.* dignus est operarius cibo suo, & 20. voca operarios & redde, *cap. cum secundum, 16. in princip. de præb.* ne aliàs sequatur absurdum, quòd vel cogatur quis proprijs stipendijs militare contra *cap. charitatem in fine 12. quæst. 2.* vel cogatur de proprio facere beneficium contra *cap. precariæ prope finem 12. quæst. 2.* refert. *glos. pen. in cap. vnico de cleric. agrot. in 6.* Sane reditus Episcopales debentur Episcopis, veluti merces suis laboribus deputata, bonus *tex in c. pen.* ibi clerici omnes, & ibi, stipendia sanctis laboribus debita, *1. quæst. 2. d. c. cum secundum,* cum similibus & hoc est quod voluit *Caietan. 2. 2. q. 185. art. 7. ad. 3.* dum inquit præbendā se habere, vt propriū, clerici, vel Episcopi bonū: igitur si Prælatus habeat patrimonium licite poterit illo conseruato reditus Episcopales expendere.

38 Quamuis contrarium teneant *Deci. d. num. 6. & Barbat.* citati à *Cou. d. num. 2. Siluest. in sum. verbo simonia. quæst. 16. Adrian. in 4. tit. de restitut. quæst. 32. Palud. ibid. dist. 34. q. 3. Maior dist. 24. quæst. 21. in fine*: quibus non multum opitulatur auctoritas *Hieron. in cap. clericos 1. quæst. 2.* ibi, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona: explosa enim prima solutione de qua per *glos. 2.* ibi, & *Cou vbi prox.* affirmantes procedere de consilio: confunditur nanque manifeste per *tex* ibi dum habet sacrilegium comit-

mittere illos, qui cum suo patrimonio sustentari valeant, stipendia ecclesiastica in suos vsus impendunt, quod tamen nullatenus commisissent, si *Hieronymus* loqueretur de cõsilio, iuxta reg. *cap. vlt. vers. quod pracipitur*, ibi, offerentis arbitrium *14. quaest. 1. glos. in reg. nullus 62. in 6.* Planius ergo respondetur cum eadem *glos. & Cou. d. num. 2. vers. prima*, textum illum procedere attento tempore antiquo, quo bona Ecclesiæ erant solummodo destinata ad alendos pauperes Christianos, & clericos egenos, vt satis insinuat *cap. certe 12. quaest. 1.* aduertunt post alios *Sot. d. art. 3. Sarmi. d. p. 1. ca. 5 num. 17.* Nec etiam in cõtrarium facit tex,
39 in *cap. illi autem 12. quaest. 1. ad finem*, quia facile respondetur procedere inspecto eodem tempore antiquo, quo Ecclesia Catholica, veluti nouum germen florescere incipiebat, & Apostolicis consilijs ita addicta, vt multitudinis Christianorũ esset cor vnum, & anima vna, omnia nanq; erant communia, nemo sibi aliquid proprium vindicabat, *d. cap. illi* ad finem, refert plures, quos sequitur *Cou. d. nu. 2. prope finem*.

Laus Deo, & Beatissimæ Virgini ab Oliua, S. Damaso, & Gualtero patronis.

HIc ego diuino adiutus auxilio finem huius operis consequutus sum, portum tetigi; qui post exactos labores,& continuas in hac Curia lucubrationes illud ibi duobus sine intermissione annis institui, & ad optatum finem perduxi, praeloq. mandaui. Extulit aliquando me oratio, ac longius, quàm destinaui, traxit; nonnunquam vero aliqua praeterij, veritus ne ob nimiam prolixitatem lectori fastidium attulissem. Protestor tandem omnia,& quicquid hactenus scripsi habere eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia; à cuius vero sensu, Catholica Fide, ac dogmatibus nullatenus deuiare intendo. Si vero aliquod erroneum verbum,etiam minimũ (quod Deus auertat) huic operi apposuerim, detestor sane, atque ex corde respuo, nec illud peruerso animo meo me adiunxisse, sed inscitia potius, ignorantia, leuitate, aut incuria positum fuisse protestor, non quidem vt multi haeresiarchae obtestati sunt, vt excusarent excusationes in peccatis, sed sicuti fidelis quisque, ac timens Deum protestari debet, vt eius verba praeportent intimũ cordis, mentisque desiderium, rectissimamque opinionem. Potui siquidem (vt inquit *Augustinus lib. 1. de Trinitate*) errare, sed haereticus propterea non sum, nec ero. In Vrbe hac die 16. Ianuarij 1625. qua & compositioni,& totius operis impressioni vltima manus imponitur.

Augustinus Barbosa.

ERRATA SIC CORRIGE.

Par.1.pagina 41.columna 2.linea 15.liberum,liberam. pag.44. col.2.lin.5.absurdum est,absurdum sit. pag.79.col.2.lin.12.Canariae, Materiae. pag.97.col.2 lin.22.circulo à, à circulo. pag.93.col.1.lin.39.solam,solum. pag.121.col.1.lin.6. dici,diu. pag 136.col.2.lin.43.fecieris,feceris. pag.152.col.1.lin.26.laborrea, laborare.

Par.2.pag.261.col.2.lin.21.ideo irritari, ideo non irritari.

Par.3.pag.12.col.1.lin.24.gelatia,gratia. pag.235.col.2.lin.4.dubio,debito. pag.424.col.1.lin.34.reputatur,reficiatur. pag.518.col.1.lin.25. Episcopus, Episcopum.